ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

1925

ΤΗ ΟΡΘΟΔΟΞΩ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΕΡΑΡΧΙΑ

ΤΗ ΑΓΩΝΙΣΘΕΙΣΗ ΜΑΡΤΥΡΗΣΑΣΗ ΚΑΙ ΑΓΩΝΙΖΟΜΕΝΗ

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΚΑΙ ΤΩ ΔΙΑΠΡΕΠΕΙ ΙΕΡΑΡΧΗ

ΦΩΤΙΩ ΜΑΝΙΑΤΗ

ΠΡΩΗΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΝΥΝ ΔΕ ΚΟΖΑΝΗΣ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ ΑΓΩΝΑΣ ΤΟΥ

ἀφιεροῦται ὁ τόμος οὗτος.

ΛΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ ΛΕΣΒΙΟΥ • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1878 • ΒΕΝΙ ΑΜΗΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

ΦΩΤΙΟΣ ΜΑΝΙΑΤΗΣ

Ο ΔΙΑΠΡΕΠΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΡΩΗΝ ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΗΔΗ ΣΕΡΒΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΖΑΝΗΣ

Ὁ συναρπάσας διὰ τοῦ γλαφυροῦ κηρύγματός του παντοῦ ὅπου ἐκήρυξεν.

Ὁ ἐπὶ εἰκοσαετίαν ἀγωνισθεὶς ἐν Φιλιππουπόλει ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων καὶ τοῦ ὁποίου τὴν ὀγκώδη ἐπίσημον ἀλληλογραφίαν δὶς ἐξέδωκε τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν.

(ὅρα σελ. 70)

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝΟ ΛΕΣΒΙΟΥ"
• ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 •

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Μετὰ τὴν εὐμενῆ ὑποδοχήν, ἧς ἔτυχεν ὁ ἐκδοθεὶς Α΄ τόμος προβαίνομεν θαρροῦντες εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ ΣΤ΄ τόμου τῆς ***Ἐκκλησίας καὶ Κλήρου.***

Αἱ δυσκολίαι καθ' ὧν ἐπαλαίσαμεν ὑπῆρξαν πολλαί· ἰδίᾳ οἱ τεχνικοὶ λόγοι καὶ ἡ ἔλλειψις τοῦ καταλλήλου χάρτου μεγάλως ἐδυσχέραναν τὸ ἔργον μας. Εἰς ταῦτα προσθετέον τὴν συλλογὴν καὶ κατάταξιν τῆς ὕλης, ἐν ἡμέραις πονηραῖς, ἐνῷ ἀρκεταὶ Ἱεραὶ Μητροπόλεις εὑρίσκονται ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἀντάρτου Κεμάλ, ἄλλων δὲ ἐκάησαν τὰ ἀρχεῖα, ὡς συνέβη ἐν Ἀγκύρᾳ.

Διακαὴς ἡμῶν ἐπιθυμία ἦτο νὰ δώσωμεν πιστὴν εἰκόνα τῆς συντελεσθείσης ἐξελίξεως ἐν συντομωτάτῃ σκιαγραφίᾳ· καίτοι τοιοῦτον ἦτο τὸ πρόγραμμα ἠναγκάσθημεν ὑπὸ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων καὶ ἵνα καταστῶμεν ὠφελιμώτεροι εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας νὰ ἐξέλθωμεν τοῦ περιωρισμένου τούτου χρονικοῦ διαστήματος τῆς ἑκατονταετίας. Οὕτω πειθόμενοι εἰς τὰς παροτρύνσεις πλείστων Μητροπολιτῶν ἀπεφασίσαμεν τὴν ἐκ τοῦ Νεολόγου τῆς Κ)πόλεως ἀνατύπωσιν τῶν καταλόγων τοῦ Μητροπολίτου Ἀμασείας Ἀνθίμου Ἀλεξούδη, ἐπειδὴ ὅμως ἡ τοιαύτη ἀνατύπωσις ὑπερέβαινε τὰ στενὰ ὅρια τοῦ ΣΤ΄ τούτου τόμου, διὰ λόγους τεχνικοὺς καὶ ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς μας ἀφήσαμεν τὴν συνέχειαν τῶν καταλόγων τούτων, ὅπως περιληφθῇ, ἐν τῷ ὑπὸ ἐκτύπωσιν Γῳ τόμῳ «Περὶ Ἐπιστημῶν» καὶ ἐν τῷ ἄρθρῳ ***«περὶ θεολογικῆς κινήσεως ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ»***. Ἐπίσης τὰ Περὶ παιδείας καὶ Κλήρου ἄρθρα ἀφήσαμεν διὰ τὸν Ε΄ τόμον ***«Φιλολογία—Ἐκπαίδευσις»*** καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐν διασπορᾷ Ἐκκλησίαν εἰς τὸν ΙΒ΄ τόμον ***«Ἔξω Ἑλληνισμὸς—Παροικίαι»***.

Τὸ ὅλον ἔργον, ὅπως ἐν τοῖς Προλεγομένοις τοῦ κυκλοφοροῦντος Α΄ τόμου ἐγράψαμεν, θὰ ἀποτελεσθῇ ἐκ 14 τόμων εἰδικῶν δι' ἕκαστον κλάδον τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς ἦτοι:

Α΄	Οἰκονομολογικὰ (κυκλοφορεῖ)	
Β΄	Βιομηχανία—Ἐμπόριον—Βιοτεχνία	(ἐκτυποῦται)
Γ΄	Ἐπιστῆμαι	»
Δ΄	Καλλιτεχνία	»
Ε΄	Φιλολογία Ἐκπαίδευσις	»
ΣΤ΄	Ἐκκλησία καὶ Κλῆρος	(κυκλοφορεῖ)
Ζ΄	Συγκοινωνία—Ναυτιλία	(ἐκτυποῦται)
Η΄	Γεωργία—Κτηνοτροφία	»
Θ΄	Βουλὴ—Βουλευταὶ—Δήμαρχοι Ἐπίσημον Κράτος	»
Ι΄	Ἥρωες 1821—1921	»
ΙΑ΄	Φιλανθρωπικὰ Ἱδρύματα	»
	Σύλλογοι—Σωματεῖα	»
ΙΒ΄	Ὁ Ἔξω Ἑλληνισμὸς—Παροικίαι	»
ΙΓ΄	Ἡ γυνὴ ἐν Ἑλλάδι	»
ΙΔ΄	Εὑρετήριον.	

Ἡ ἀλφαβητικὴ σειρὰ τῶν τόμων οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἔχει ἐπὶ τοῦ χρόνου τῆς κυκλοφορίας. Ἅπαντες οἱ τόμοι ἐκτυποῦνται συγχρόνως, κυκλοφορεῖ δὲ ἀμέσως ὁ ἀποπερατωθείς, ὡς συνέβη ἤδη καὶ διὰ τὸν ΣΤ΄ τόμον τῆς Ἐκκλησίας καὶ Κλήρου.

Διὰ τὴν ταχεῖαν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἀνὰ χεῖρας τόμου πλείστας χάριτας ὀφείλομεν τῷ ***Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ (Κοζάνης) ΦΩΤΙΩ***, ὅστις διὰ παντὸς αὐτοῦ τοῦ βίου διακριθεὶς ὡς πρῶτος μαγητὴς εἰς τὰς ἐπάλξεις τῆς πίστεως καὶ τῶν ἐθνικῶν ἰδεωδῶν δεόντως ἐξετίμησε τὸ ἐκδιδόμενον ἔργον καὶ τὰ μέγιστα ἐνεθάρρυνε καὶ ἠθικῶς ἐνίσχυσεν ἡμᾶς σχεδὸν καμφθέντας ἐκ τῶν ἀπαντωμένων ποικίλων δυσκολιῶν. Ἐπίσης θερμῶς εὐχαριστοῦμεν τοὺς συνεργασθέντας καὶ συγγράψαντας τὰ διάφορα ἄρθρα τοῦ τόμου Κληρικοὺς καὶ Λαϊκούς Καθηγητὰς καὶ μή, ὧν τὰ ὀνόματα εὑρίσκει ὁ ἀναγνώστης ἐν ἰδιαιτέρῳ πίνακι μάλιστα δὲ τὸν ἀξιότιμον κ. Κ. Παπαμιχαλόπουλον τέως Ὑπουργὸν καὶ Βουλευτήν, ὅστις κλινήρης ὑπηγόρευσε τὸ περὶ τοῦ Σινᾶ ἄρθρον του ἐκ τῆς σπουδαιοτάτης πραγματείας, ἣν ἔχει γράψει πρὸ καιροῦ καὶ ἥτις ἀτυχῶς μέχρι τῆς στιγμῆς μένει ἀνέκδοτος, ἐνῷ πρὸ πολλοῦ ἔπρεπε νὰ ἐκδοθῇ διά τε τὴν ἱστορικὴν ἀξίαν της καὶ τὸ ἐθνικῶς ὠφέλιμον, τέλος δὲ τὸν ἐποπτεύσαντα τὴν ἔκδοσιν ἀξιάλογον νέον κ. Ἀριστοτέλη Κωνσταντινίδην ἀπόφοιτον τῆς θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, καὶ τελειόφοιτον τῆς Νομικῆς.

Πᾶν ὅ,τι ἀνθρωπίνως ἦτο κατορθωτὸν ἐπράξαμεν ὑπὲρ τῆς τελείας τοῦ ἔργου ἐκδόσεως, ἐὰν δὲ ὑπάρχωσιν ἀτέλειαί τινες ἃς ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ δύσκολον τῶν περιστάσεων καὶ ἡ ἔλλειψις πρὸ παντὸς ἐργατικῶν χειρῶν ἕνεκα τῆς ἐπιστρατεύσεως ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν ἐκτυπωτικῶν ἀφ' ἑτέρου.

Καίτοι προσεπαθήσαμεν αἱ εἰκόνες τῶν δημοσιευομένων κληρικῶν νὰ καταλάβωσι τὴν ἀνάλογον τῇ τάξει ἑκάστου σειρὰν τὸ τοιοῦτον δὲν κατωρθώθη ἕνεκα τεχνικῶν λόγων καὶ ἕνεκα τῆς βραδείας αὐτῶν ἀποστολῆς, δι' ὃ ἐν τέλει τὰς καθυστερησάσας ἐδημοσιεύσαμεν ὅλας ὁμοῦ ἀνεξαρτήτως τοῦ κλίματος καὶ τοῦ βαθμοῦ εἰς ὃν ἀνῆκον τὰ διάφορα πρόσωπα.

Τοιαῦται ὑπῆρξαν αἱ προσπάθειαί μας, ἐὰν ἐπετύχομεν τι καλὸν καὶ ἐθνικῶς ὠφέλιμον ἀφίεται τῇ κρίσει τῶν ἀναγνωστῶν, ἡμεῖς αἰσθανόμεθα, ὅτι ἐξετελέσαμεν ἐν καθῆκον δημιουργήσαντες ἔν διαρκὲς μνημόσυνον διὰ τῶν στηλῶν τοῦ ***ΣΤ΄*** τούτου τόμου, ὑπὲρ ἐκείνων τῶν ὁποίων τὸ παράδειγμα, ἡ δρᾶσις, ἡ αὐταπάρνησις καὶ αὐτὸ τέλος τὸ αἷμα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἁλήστου μνήμης Κυρίλλου Λουκάρεως μέχρι τοῦ βρόγχου Γρηγορίου τοῦ Ε΄ μίαν εἶχε κατεύθυνσιν, ἕνα σκοπόν, νὰ περισώσῃ, τὸν χειμαζόμενον Ἑλληνισμὸν κατὰ τῶν βαρβάρων κατακτητῶν.

Ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου μέχρι τοῦ τελευταίου ἀγαθοῦ κληρικοῦ πάντες ἵσταντο ἄγρυπνοι στρατιῶται τῆς πίστεως καὶ Πατρίδος, ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον ἔπιπτον, ἀλλ' ἡ ἰδέα ἔμενε ζῶσα καὶ ἀκατάβλητος εἰς τὰς καρδίας τῶν διαδεχομένων αὐτούς. Ἡ μάχαιρα ἐστομώθη πλέον, ὁ Ἕλλην στρατιώτης ὑπερήφανος ἀτενίζει τὸν πρώην κυρίαρχον Τοῦρκον περίφοβον γενόμενον. Διὰ νὰ ἀνατείλῃ ὅμως τὸ 1921 ἐχρειάσθη ἐργασία καὶ αἷμα τόσων αἰώνων ἂς εἶναι λοιπὸν ἀλησμόνητοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι προπαρεσκεύασαν τὸ ἔδαφος, εἰς τὰ ὦτα τῶν μικρῶν μαθητῶν ἂς ψιθυρίζωνται διαρκῶς τὰ ὀνόματα τόσων ἐθνομαρτύρων Κληρικῶν καὶ ὁ περίλαμπρος βίος των ἂς χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα μιμήσεως διὰ πάντα Ἕλληνα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 26 Δεκεμβρίου 1921

ΙΩΑΝΝΗΣ ΧΡ. ΧΑΤΖΗΓΙΩΑΝΝΟΥ

ΟΙ ΓΡΑΨΑΝΤΕΣ ΚΑΤΑ ΣΕΙΡΑΝ ΑΡΘΡΩΝ

ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ
ΜΑΝΟΥΗΛ ΓΕΔΕΩΝ
† Ο ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ
ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ
ΜΑΝΟΥΗΛ ΓΕΔΕΩΝ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ
ΧΑΡ. Ι. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
ΔΗΜ. Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΣ
ΑΡΧ. ΧΡΥΣ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
Ν. ΚΑΤΑΛΑΝΟΣ
Κ. ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α'. Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

	Σελὶς
Ἡ Ἐκκλησία πρὸς ἀποκατάστασιν καὶ ἀναγέννησιν τοῦ Γένους	13
Ἐπίσκοποι καὶ Πατριάρχαι Κων)πόλεως Γρηγόριος ὁ Ε'	22
Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός	27
Δικαῖος Παπαφλέσσας	28
Ἀθανάσιος Διάκος	30
Οἱ Πατριαρχεύσαντες ἐν Κωνσταντινουπόλει	31
Οἱ Πατριάρχαι τῆς τελευταίας Ἑκατονταετίας	32
Σελίδες τινὲς ἐκ τῆς Ἱστορίας τοῦ Πατριαρχείου Κων)πόλεως 1821—1908 Α' αἱ σχέσεις τοῦ Πατριαρχείου πρὸς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν	42
Β' Ἐκκλ. Πολίτευμα—Πατριαρχεῖον Κων)πόλεως.	45
Τὸ Προνομιακὸν ζήτημα ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ	48
Τὸ Βουλγαρικὸν Σχῖσμα	51
Ἐκκλησιαστικὴ Γεωγραφία	57
Βιογραφίαι Ἱεραρχῶν (ὅρα εἰκόνας).	
Κατάλογος Ἱεραρχῶν ἀπὸ 1821—1921 (ὅρα βιογραφίας οἰκείων Ἱεραρχῶν παρὰ τὰς εἰκόνας).	
Κατάλογοι Μητροπολιτῶν Διδυμοτείχου	91
» » Γρεβενῶν	92
» » Ραιδεστοῦ	92
Συνταγμάτιον Οἰκουμενικοῦ Θρόνου	107
Ἀνθίμου Ἀλεξούδη Κατάλογοι Ἱεραρχῶν	107
Ἐκκλησία ἐν Διασπορᾷ	117—126
Β' Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας	127
Βιογραφίαι Ἱεραρχῶν Θρόνου Ἀλεξανδρείας	132
Γ' Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας	137
Μητροπολῖται καὶ Ἐπίσκοποι Ἀντιοχείας	141
Ἱερατικὴ Σχολὴ τοῦ Θρόνου Ἀντιοχείας	142
Δ' Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων	145
Ἐκδρομὴ εἰς Ἱεροσόλυμα τὰ Ἅγια προσκυνήματα	150
Βιογραφίαι Ἱεραρχίας Ἱεροσολύμων	156
Ε' Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου	164
Μητροπολῖται Κύπρου 1821—1921	167
ΣΤ' Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος	169
Ἀλεξούδη κατάλογοι (συνέχεια)	182
Οἱ Νομάρτυρες	187
Ἐκκλησιαστικὴ διαίρεσις τῆς Ἑλλάδος	200
Ἡ Α. Σ. Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεόκλητος	203
Μητροπολῖται Ἀθηνῶν	203
Καθυστερήσαντα ἄρθρα Α'	205
Βιογραφίαι Ἱεραρχῶν (ὅρα σελ. εἰκόνων)	205
Τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν ζήτημα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κύπρου	212
Τὸ Σινᾶ	213
Τὸ ἅγιον Ὄρος	219
Ἀρχιεπίσκοποι Σινᾶ ἀπὸ ἱδρύσεως μέχρι σήμερον	223
Μοναὶ ἐν Κύπρῳ Παναγία τοῦ Κύκκου	223
» » Παναγία τοῦ Μαχαιρᾶ	224
» » Χρυσορροϊάτισσα	225
» » Ἁγίου Νεοφύτου	226
» » Σταυροβουνίου	227
Ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ ἐν Ἄνδρῳ	228
Ἡ Μονὴ Ζαβόρδας	229
Καθυστερήσαντα ἄρθρα Β'	231
Βιογραφίαι Ἱεραρχῶν (ὅρα σελίδας εἰκόνων)	231
Παράρτημα	242

ΕΙΚΟΝΕΣ

	Σελὶς
Ἡ Ἁγία Σοφία ὡς κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Ἀνθεμίου	13
Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος	15
Ὁ ὑποτιθέμενος τάφος τοῦ Παλαιολόγου	15
Τὸ μέγα τεῖχος τῆς Κων)πόλεως καὶ ἡ τάφρος	17

Τὸ μέγα τεῖχος τῆς Κων)πόλεως 17
Τὸ ρῆγμα τοῦ τείχους δι' οὗ εἰσῆλθον οἱ Τοῦρκοι . 19
Ἡ Ἁγία Σοφία ὡς Μωαμεθανικὸν τέμενος . . . 21
Μωάμεθ ὁ Β' 21
Γρηγόριος ὁ Ε' 23
Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός 27
Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ὑψῶν τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας 28
Ὁ ἐν Πάτραις στηθησόμενος ἀνδριὰς τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν 29
Δικαῖος Παπαφλέσσας 30
Ἀθανάσιος Διάκος 30
Ὁ Κύπρου Κυπριανός 30
Ὁ Πατριάρχης Χρύσανθος 32
» Ἀγαθάγγελος 33
» Κωνστάντιος Α' 33
» Γρηγόριος ΣΤ' 34
» Ἄνθιμος Λ' 34
» Γερμανὸς Δ' 34
» Ἄνθιμος ΣΤ' 35
» Ἰωακεὶμ Β' 36
» Σωφρόνιος Γ' 36
» Ἰωακεὶμ Γ' 38
» Ἰωακεὶμ Δ' 39
» Διονύσιος Ε' 39
Ὁ Μητροπολίτης Ἡρακλείας Γρηγόριος Καλλίδης 60
Ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος. . . . 61
» Διδυμοτείχου Φιλάρετος . . . 62
» Μυριοφύτου Σωφρόνιος . . . 63
» Σάμου Κωνσταντῖνος 65
» Μιτυλίνης Κύριλλος 65
» Δρυϊνουπόλεως Βασίλειος. . . 66
» Νεοκαισαρείας Πολύκαρπος . . 67
» Γρεβενῶν Αἱμιλιανός . . . 68
» Μογλενῶν καὶ Φλωρίνης Πολύκαρπος 69
Ὁ Μητροπολίτης Βοδενῶν Κωνστάντιος 69
» Σερβίων καὶ Κοζάνης Φώτιος. . 70
» Μηθύμνης Βασίλειος 71
» Κρήνης Καλλίνικος 72
Ὁ Ἐπίσκοπος Κισσάμου Ἄνθιμος. 73
» Πέτρας Τίτος 74
» Κυδωνίας Ἀγαθάγγελος . . . 75
Ὁ Μητροπολίτης Καστορίας Ἰωακείμ. . . . 76
» Κυδωνιῶν Γρηγόριος 76
» Νικοπόλεως Ἰωακείμ 77
Ὁ Πρωτοσύγκελλος Νικοπόλεως Ἰωακεὶμ Ζαγοριανός 77
Ὁ Μητροπολίτης Καλλιουπόλεως Κωνσταντῖνος. . 78
» Τυρολόης Χρυσόστομος. . . . 79
Ὁ Ἐπίσκοπος Κίτρους Παρθένιος. 79
Ὁ Μητροπολίτης Χίου Ἱερώνυμος. 80
» Μετρῶν καὶ Ἀθύρων Ἰωακείμ . 84
Ὁ Ἐπίσκοπος Ἀρκαδίας Βασίλειος 85
Ὁ Μητροπολίτης Σερρῶν Χριστόφορος 86
» Κορυτσᾶς Γερμανός 87
» Ἀδριανουπόλεως Πολύκαρπος . 88
» Δράμας Ἀγαθάγγελος 89
» Δυρραχίου Ἰάκωβος. 90
Ὁ ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης Καθηγητὴς Βασ. Στεφανίδης 91
Ὁ Πρωτοσύγκελος τῆς Ἱερ. Μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως Γεώργιος Μακαρώνης. 91
Ὁ Μητροπολίτης Νικαίας Βασίλειος 93
Ὁ Τοποτηρητὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου Μητροπολίτης Καισαρείας Νικόλαος 94
Ὁ Μητροπολίτης Ρόδου 95
» Βελεγράδων Μαρτινιανός. . . 96
» Φιλαδελφείας Χρυσόστομος . . 99
Ὁ Ἐπίσκοπος Ἱερᾶς καὶ Σητείας Ἀμβρόσιος . . 100
» Ρεθύμνης Τιμόθεος. 100
Ὁ Μητροπολίτης Ἀγκύρας Γερβάσιος. 101
Ὁ Μητροπολίτης Ἰκονίου Προκόπιος. 102
» Θεσσαλονίκης Γεννάδιος. . . . 102
» Ἰωαννίνων Σπυρίδων. 103
Ὁ Ἐπίσκοπος Σφακίων Ἀγαθάγγελος. 104
Ὁ Μητροπολίτης Αἴνου Ἰωακείμ. 104
» Τραπεζοῦντος Χρύσανθος. . . 105
» Ἀμασείας Γερμανός. 105
» Παραμυθίας Νεόφυτος. . . . 106
» Νεαπόλεως Νικόλαος. 111
» Ἀρδαμερίου Ἰωακείμ. 111
Ὁ ἀείμνηστος Ἡγούμενος Ἀρκαδίου Γαβριήλ. . . 112
» Μητροπολίτης Μελενίκου Κωνσταντῖνος. 112
Ὁ ἀείμνηστος Μητροπ. Σερρῶν Χριστοδούλου. . 113
» » Πελαγωνείας Ἰωακείμ. . . 114
» » Κορυτσᾶς Φώτιος. . . . 114
» » Γρεβενῶν Αἱμιλιανός. . . 114
Ἀρχ. Παντοκρατορηνός, Τσεπετάκης, Πα)δόπουλος. 115-116
Ὁ Παν. Ἀρχ. Μιχαὴλ Κωνσταντινίδης. 117
» » Ἱερόθεος Σταύρου. 117
Ἡ Ἑλλ. Ἐκκλησία ἐν Πορτλάνδ Ἀμερικῆς. . . 117
Αἰδ. Γεώργιος Γροπέτης. 118
Ἡ ἐν Λίβερπουλ Ἑλλ. Ἐκκλησία. 118
Ἐπίσκοπος Ροδοστόλου Ἀλέξανδρος. 119
Ὁ Παν. Ἀρχ. Λίβερπουλ Ν. Γιαννούλης. 120
Ὁ Παν. Ἀρχ. Ἀμβέρσης Π. Κ)σταντινίδης. . . . 121
Ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Ἀμβέρσης κ. Ἀριστείδης Αὐγερινός. 121
Ὁ Αἰδ. Κώνστας Χατζηδημητρίου. 122
Ὁ Παν. Ἀρχ. Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης. . . . 123
Ὁ Παν. Ἀρχ. Γεννάδιος Θέμελις. 124
» » Γεράσιμος Ἠλίας. 124
» » Βαρθ. Καραχάλιος. 125
Αἰδ. Οἰκον. Ἰωάννης Παπανικολάου. 126
Ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Φώτιος. . 127
» » » Σωφρόνιος Δ'. 130
Ὁ Μητροπολίτης Τριπόλεως Θεοφάνης 132
» Μέμφιδος Νεκτάριος 133
» Λεοντοπόλεως Χριστόφορος. . . 134
» Νουβίας Νικόλαος 135
Ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας Γρηγόριος . . 137
Ὁ ἐν Δαμασκῷ Ναὸς τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ 139
Ὁ Μητροπολίτης Ἐμέσης Ἀθανάσιος. 141
Ὁ Πρωτοσύγκελλος καὶ ἤδη Μητροπολίτης Μιχαήλ. 142
Ἱερατικὴ Σχολὴ Μπελμέντ. 143
Ἱερολ. Ἀνανίας Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς. 143
Ἱερολ. Σέργιος Σεμνὸς καὶ Παῦλος Χούρη. . . . 144
Ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δαμιανός. . 145
» » » » Κύριλλος Β'. 148
Ἡ Ἰόππη. 150
Ὁ ἐν Λύδδῃ ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. 151
Πύργος τοῦ Δαυίδ. 151
Ὁ Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως. 151
Ὁ τάφος τοῦ Σωτῆρος. 152
Τὸ Σπήλαιον τοῦ Σταυροῦ. 152
Τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων. 152
Τὸ Πραιτώριον. 153
Ὁ Ναὸς τῆς Γεθσημανῆς. 153
Τὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλεέμ. 153
Ἱεριχώ. 154
Ἡ Μονὴ τοῦ Ἐλισσαίου. 154
Ὁ Ἰορδάνης. 154
Ἡ Νεκρὰ θάλασσα. 155
Ἡ Σχολὴ τοῦ Σταυροῦ. 155
Ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Ὀνουφρίου. 155
Τὸ Ὄρος Θαβώρ. 156
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἰορδάνου. 156
Κειμήλια τοῦ Ἁγίου τάφου. 156
Ὁ Μέγας Σκευοφύλαξ Γεράσιμος. 157
Ὁ Ἀρχ. Εἰρήναρχος. 157
» Παντελεήμων. 162
» Σίλβεστρος. 163

» Δαμασκηνός 163
Ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπ. Κύπρου Κύριλλος Β'. . . . 164
Ὁ Μητρ. Πάφου Ἰάκωβος. 167
» Κιτίου Νικόδημος. 168
Ὁ Σεβ. Μητρ. Ἀθηνῶν Θεόκλητος. 169
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου Διονύσιος. 174
Ὁ Ἐπίσκοπος Κεφαλλ. Δαμασκηνός. 175
» Λευκάδος Δανιήλ. 176
» Μεσσηνίας Μελέτιος. 177
» Θηβῶν Συνέσιος. 178
» Δημητριάδος Γερμανός. 179
» Λαρίσσης Ἀρσένιος. 180
» Θεσσαλιώτιδος Εὐθύμιος. . . . 181
» Ναυπακτίας Ἀμβρόσιος. 182
Παῦλος Καρολίδης. 186
Ὁ ἀείμνηστος Μητρ. Ἀθηνῶν Νεόφυτος. . . . 203
» » » Θεόφιλος. . . . 204
» » » Γερμανὸς Καλλιγᾶς. 204
Ὁ Ἐπίσκοπος Ἀργολίδος Ἀθανάσιος. 205
Ὁ Ἀρχιμ. Χρυσοστ. Παπαδόπουλος. 205
Ὁ Μητροπολίτης Βηρυτοῦ Γεράσιμος. 206
Ναὸς Ἁγ. Γεωργίου ἐν Λιβάνῳ. 206
Ὁ Μητροπολ. Ἀμίδης Μελέτιος. 206
Νοσοκομεῖον Ὀρθοδόξων Βηρυτοῦ. 207
» » δευτέρα ἄποψις. . . . 207
Ὁ Ἀρχιμ. Φανουράκης. 207
Ξενοδοχεῖον ἐν Λιβάνῳ. 208
Ὁ Ἐπίσκοπος Μονεμβασίας Τρωιᾶνος. 208
Ὁ Ἀρχιμ. Θαλλελαῖος Δημητριάδης. 208
Ὁ Ἐπίσκοπος Θήρας Ἀγαθάγγελος. 209
Ὁ Ἐπίσκοπος Γυθείου Διονύσιος. 209
Ἀριστοτέλης Κωνστ·ντινίδης. 209
Ὁ Ἐπίσκοπος Τρίκκης Πολύκαρπος. 210
Ὁ Ἱερολογ. Πολύκαρπος Κυνηγόπουλος. . . . 210
Ὁ Ἱερολογ. Ἰωακεὶμ Παπαδόπουλος. 210
Ὁ Ἐπίσκοπος Φωκίδος Ἀμβρόσιος. 211
Ὁ Ἀρχιδιάκονος Νεόφυτος Κωγλίδης. 217
Ὁ Ἱερολ. Κύριλλος Ἀφεντουλίδης. 211
Τὰ Ὄρη τοῦ Σινᾶ. 214
Ἡ ὑψίστη κορυφὴ τοῦ Σινᾶ. 214
Γενικὴ ἄποψις τῆς Μονῆς Σινᾶ. 214
Ὁ κ. Κ. Παπαμιχαλόπουλος ἐκκινῶν διὰ τὸ Σινᾶ. . 214
Ἡ εἰκὼν τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης. 215
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ Πορφύριος Β'. 216
Κάτοψις τοῦ ἐν Σινᾶ Ναοῦ τοῦ Ἰουστινιανοῦ . . . 217
Ὁ ἀκτιναμὲς τοῦ Προφήτου. 217
Τὸ ἐν Βασίλεια τῆς Κύπρου Μετόχι τοῦ Σινᾶ. . . . 218
Ὁ Ἀρχιμ. Προκόπιος Νικόπουλος. 218
Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Γρηγορίου. 220
Ὁ Ἡγούμενος Συμεὼν Ἀγγελίδης. 220
Ὁ ἀντιπρόσωπος Νεόφυτος. 220
Ὁ Ἡγούμενος Ἰάκωβος Γιαννούλης. 220
Μονὴ Μεγίστη Λαύρα. 221
» Βατοπαιδίου. 221
» Ἰβήρων. 221
» Ξηροποτάμου. 221
» Δοχειαρίου. 221
» Σίμονος Πέτρας. 221
Ὁ Ἀρχ. Παντοκράτορος 221
» Ἐσφιγμένου. 221
» Παντελεήμονος. 222
» Κουτλουμουσίου. 222
» Καρακάλου. 222
» Χιλανδαρίου. 222
» Διονυσίου. 222
» Ξενοφῶντος. 222
» Φιλοθέου. 222
» Κωνσταμονίτου. 222
» Ζωγράφου. 223
» Ἁγίου Παύλου. 223
» Σταυρονικήτα. 223
Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Κύκκου. 224
Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Μαχαιρᾶ. 225
Ὁ Ἡγούμενος Μαχαιρᾶ Μητροφάνης. 226
Μία ἄποψις τῆς Χρυσορροϊατίσσης. 226
Ἐξωτερικὴ ἄποψις » 227
Τὸ Κωδωνοστάσιον τῆς » 227
Ὁ Ἡγούμενος Χρυσορ. Κύριλλος. 227
Ὁ Ἡγούμενος καὶ τὸ προσωπικὸν Χρυσορ. . . . 228
Ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου. 228
Ὁ ἀείμνηστος Κιτίου Κυπριανός. 228
Ὁ Ἡγούμενος τῆς ἐν Ἀνδρῳ Ζωοδόχου Πηγῆς Ἀθανάσιος. 228
Ἡ ἐν Ἀνδρῳ Ζωοδόχος Πηγή. 229
Ὁ Ἡγούμενος Ἁγίου Νεοφύτου Ἰάκωβος. . . . 229
Ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ζαβόρδας Διονύσιος. : 229
Ὁ Ἀρχιμ. τῆς Μονῆς Ζαβόρδας Ἀγαθάγγελος. . 229
Ὁ Ἀρχιμ. τῆς Μονῆς Ζαβόρδας Νικάνωρ. . . . 229
Ὁ Ἡγούμενος Σταυροβουνίου Βαρνάβας. . . . 230
Ἡ Μονὴ Ζαβόρδας. 230
Ὁ Ἱερολ. Νικηφόρος Παπασιδέρης. 231
Ὁ Μοναχὸς Κοσμᾶς. 231
Ὁ Σεβ. Μητροπ. Λιβάνου Παῦλος. 231
Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Παροναξίας Ἱερόθεος. . . . 232
Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Ἄρτης Σπυρίδων. 233
Ὁ Ἀρχιμ. Θεοφάνης Κατωπόδης. 233
Ὁ Παν. Νικόλαος Ἀβούρης. 233
Ὁ Παν. Κωνστάντιος Χιονῆς. 234
Ὁ Παν. Ἀρχιμ. Χρυσοστ. Δημητρίου. 235
Ἡ Ἑλλ. Κοινότης Μονάχου. 235
Ὁ Πρωθιερεὺς Γ. Βλάχος. 235
Ὁ Ἀρχ. Χριστ. Ζώνας. 236
Ὁ Πανοσ. Δημ. Μαρινάκης. 236
Ὁ Ἀρχιμ. Θεοφύλακτος Παπακωνσταντίνου. . . 236
Τὸ διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς ἐν Σίδνεϋ Ἑλλ. Κοινότητος. 237
Ὁ Ἱερολ. Ἰάκωβος Παπαταϊσίου. 237
Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Σύρου Ἀθανάσιος. 338
Ὁ Παν. Ἡγούμενος Μονῆς Πετράκη. 237
Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Ὕδρας. 239
Ἡ κατὰ τὴν κηδείαν τοῦ Βασιλέως Γεωργίου συνελθοῦσα εἰς Ἀθήνας Ὀρθοδ. Ἱεραρχία. 240
Γερμανὸς ὁ Ε'. 242
Μελέτιος Μεταξάκης. 243
Τὸ ἐν Ἀδριανουπόλει συνέδριον τῆς Ὀρθοδοξίας. . 244

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

Οὐδεμία ἀνατύπωσις ἐπιτρέπεται ἄνευ τῆς ἐγγράφου ἀδείας τοῦ ἐκδότου.

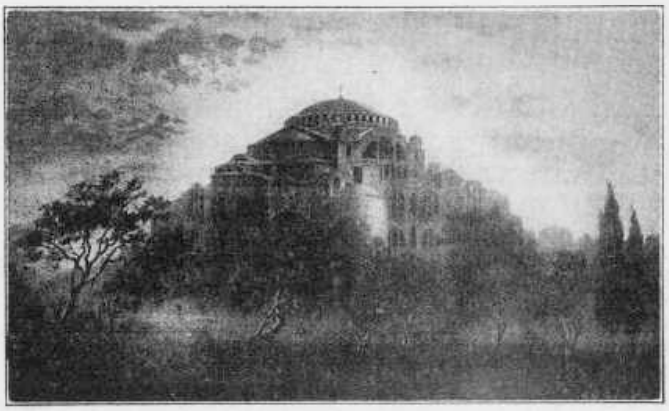
Ἐξετυπώθη εἰς τὰ Καλλιτεχνικὰ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ Α. ΔΕΝΑΞΑ & Σια
ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ

Τσιγκογράφοι τοῦ Λευκώματος
ΕΛ. ΚΑΖΑΝΗΣ Κ. ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΣ Α. ΛΑΪΟΣ

Ἡ Εἰκὼν τῆς Μονῆς Ζαβόρδας ἐλήφθη ἐξ ἐλαιογραφίας τοῦ Ζωγράφου Ν. ΦΕΡΕΚΙΔΟΥ

Ὁ **ΣΤ΄** τόμος «Ἐκκλησία καὶ Κλῆρος» συμπληροῦται διὰ τοῦ **Γ΄, Ε΄,** καὶ **ΙΒ΄** τόμου τοῦ Πανελληνίου Λευκώματος.

ΠΙΕΣΤΑΙ καὶ ΤΥΠΟΓΡΑΦΟΙ
Ε. Μάϊσνερ Ν. Ἀξαρλῆς Εὐμόρφιος Φλεβαράκης Α. Παναγόπουλος
Δ. Χανιωτάκης (Ἐπόπτης Τυπογρ. καὶ Βιβλ. ΧΑΡ. ΜΑΡΑΤΟΣ)

Η ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ ΩΣ ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΘΗ ΥΠΟ ΤΟΥ ΑΝΘΕΜΙΟΥ

(Εἰκὼν ληφθεῖσα ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἐθν. Ἀντωνιάδου «Ἔκφρασις τῆς Ἁγίας Σοφίας».

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΠΑΥΛΟΥ ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΝ ΤΩ ΕΘΝΙΚΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΡΟΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ ΚΑΙ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΝ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

Ἡ ἠθικὴ δύναμις τῆς Ἐκκλησίας ἡ διατηρήσασα ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Γένει ζώπυρον ἐθνικῆς ζωῆς καὶ ἐμπνεύσασα αὐτῷ συνείδησιν προορισμοῦ καὶ πίστιν καὶ ἐλπίδα ἐπὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ, ἔτι μᾶλλον ἐνισχύθη, ἐπερρώσθη καὶ καθωδήγησε τὸν ἐθνικὸν βίον εἰς τὸν ὑψηλὸν αὐτοῦ προορισμὸν ἀφοῦ ἡ Ἐκκλησία διὰ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτειακῆς ὀργανώσεως αὐτῆς ἐκτήσατο ἐξουσίαν καὶ δύναμιν καὶ κράτος ἐν τῷ θετικῷ ἐδάφει τοῦ ἐθνικοῦ ἱστορικοῦ βίου. Νέα ἐθνικὴ πολιτεία καθαρῶς Ἐκκλησιαστικὴ ὑπὸ τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐκ τοῦ ἐκπροσωποῦντος ταύτην Πατριάρχου καὶ Ἐθνάρχου καὶ τῶν λοιπῶν τριῶν Πατριαρχῶν τῶν τριῶν μεγάλων ἐν Ἀνατολῇ κέντρων τῆς Ὀρθοδοξίας (Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων), συνήνωσε καὶ συνέδεσε πρὸς ἄλληλα τὰ διεστῶτα μέλη τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς ἐθνικῆς οἰκογενείας ἐν πάσαις ταῖς ὑπὸ ταύτης οἰκουμέναις χώραις. Ὁ ἐθνικὸς χαρακτὴρ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ αἱ μοναρχικαὶ πολιτειακαὶ παραδόσεις τοῦ Γένους συνετέλεσαν πρὸς τοῦτο. Καὶ νῦν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῶν Ἑλλήνων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων ἐκαθέσθη ὡς «Αὐθέντης καὶ Δεσπότης» ὡς εἴρηται ἤδη ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διέπων καὶ ἰθύνων τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τούτων τὰ τοῦ Γένους, μετὰ τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν καὶ τῆς περὶ αὐτοὺς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας. Οἱ κατὰ τόπους καὶ ἐπαρχίας ἱεράρχαι, καὶ ἐθνάρχαι οἱ αὐτοὶ θεωρούμενοι πνευματικοὶ ἀρχηγοί, ἐξαρτώμενοι ἀπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης Ἐκκλησίας ὡς ἀπὸ κοινῆς κορυφῆς καὶ διὰ ταύτης συναπτόμενοι πρὸς ἀλλήλους ἀπετέλουν τὸν ἐξωτερικὸν δεσμὸν τῆς μεταξὺ πάντων τῶν ὑποδούλων Ὀρθοδόξων ἀδελφότητος. Ἡ Κωνσταντινούπολις ὑψωθεῖσα πάλιν μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς 29 Μαΐου ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ Γένους ὡς πρωτεύουσα πόλις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἐν πάσῃ τῇ ἠθικῇ ἅμα δὲ καὶ ἐθνικῇ μεγαλοπρεπείᾳ, ἐκπροσωποῦσα δ' ἐν ταὐτῷ καὶ ἅπαν τὸ ἱστορικὸν μεγαλεῖον τῆς παρελθούσης Ἑλληνικῆς βασιλείας, ἐξέπεμπε νῦν καὶ ἐπέχεεν ἐπὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Γένους τὴν ἠθικὴν αὐτῆς λαμπηδόνα ἐν τῷ νέῳ τοῦ ἐθνικοῦ βίου ὁρίζοντι. Ἐν τῇ πολιτείᾳ τῆς Ἐκκλησίας ἀνεβίου καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἐν τῷ ἠθικῷ προσώπῳ τοῦ Πατριάρχου ἡ ἁγιότης, ἡ μεγαλειότης καὶ ἡ σεπτὴ καὶ ἄρρητος καὶ ἠθικὴ γοητεία τῆς ἀληθῶς προστατευομένης Ἐκκλησίας ἠνοῦτο πρὸς τὴν ἠθικὴν καὶ πολιτειακὴν δύναμιν τοῦ πρώτου Ἄρχοντος τοῦ Γένους, τοῦ πρώτου ὑπευθύνου ἀπέναντι τῆς ἐξωτερικῆς καταδυναστευούσης πολιτείας καὶ διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ εὐθύνης φυλάττοντος καὶ φρουροῦντος ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ τὰ συμφέροντα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. Ὁ Πατριάρχης ὁ ἐν καιρῷ τῶν δεινῶν ἐθνικῶν συμφορῶν διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ζωῆς δυσωπῶν ὑπὲρ τοῦ Γένους τὸν ἀπηνῶς μηνίσαντα δυνάστην, ὁ κυβερνῶν τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ καὶ διὰ τῶν Ἀρχιερέων, ὁ διαχειριζόμενος τὴν περιουσίαν πάντων τῶν εὐαγῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἱδρυμάτων, ἱδρύων φιλανθρωπικὰ καταστήματα καὶ διατηρῶν σχολεῖα, παιδεύων Κλῆρον καὶ Λαὸν διὰ τῆς εὐσεβοῦς παιδείας, ἐμμέσως δὲ καὶ διὰ τῆς ὅλης ἐθνικῆς παιδεύσεως, συνέχει καὶ συγκρατεῖ τὴν ἱστορικὴν συνείδησιν τοῦ Γένους καὶ τὸν δεσμὸν τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος ἐν χώρῳ καὶ χρόνῳ. Μητροπολῖται δέ, ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι καὶ ἄλλοι κατὰ τόπους προϊστάμενοι Ἐκκλησιῶν, μοναστηρίων, ἱερῶν προσκυνημάτων, ἱερῶν ἐκπαιδευτηρίων καὶ παντοίων ἄλλων ἱερῶν ἱδρυμάτων ἀποτελοῦσι κρίκον καὶ ἄλυσιν συνέχουσαν τὸν ὅλον πολιτειακόν, ἠθικόν, θρησκευτικὸν καὶ ἐθνικὸν δεσμόν, δημιουργοῦσι δ' ἅμα καὶ κέντρα καὶ ἑστίας πολιτικῆς, ἠθικῆς καὶ ἐκπαιδευτικῆς δυνάμεως καὶ ἀγωγῆς.

Τὰ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὡς καὶ τὰ ὑπὸ τὴν τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν (ἰδίως τοῦ τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ) αὐτόνομα μοναστικὰ ἱδρύματα, πλὴν τῆς μέχρι τοῦδε ἀκραιφνῶς θρησκευτικῆς ἀποστολῆς, ἀναλαμβάνουσι νῦν ἐν τοῖς καιροῖς τῆς δουλείας καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ἔργον τῆς διαφυλάξεως τῶν θησαυρῶν τῆς ἐθνικῆς γραμματείας καὶ φιλολογίας, ἥνια δὲ τούτων χρησιμεύουσι καὶ ὡς φυτώρια τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς παιδεύσεως.

Πάντα τὰ μεγάλα ἐκκλησιαστικὰ κέντρα καθίστανται νῦν κέντρα καὶ ἑστίαι πνευματικῆς καὶ ἐθνικῆς κινήσεως, ἐνεργείας καὶ παιδεύσεως. Ἡ παιδεία δ' αὕτη καὶ ἡ ἐθνικὴ παίδευσις περιβάλλονται τὴν ἠθικὴν γοητείαν εὐσεβοῦς Χριστιανικοῦ ἀγῶνος, ὁδηγοῦντος τὸ Γένος εἰς τὴν συνείδησιν καὶ ἐπίγνωσιν τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς. Ἡ καὶ νῦν βασιλεύουσα ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ σύμπαντος Ἑλληνικοῦ Πόλις εἶναι καὶ νῦν τὸ μέγα καὶ κυριώτατον κέντρον πάσης τῆς νέας, ἀθορύβου ἀλλ' ἐσωτερικῶς γονίμου πνευματικῆς ἐνεργείας. Ἐνταῦθα, ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ συνεντυγχάνουσι πᾶσαι αἱ κατὰ μέρος Ἐκκλησίαι καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτῶν καὶ πᾶσα ἡ τὴν πνευματικὴν δύναμιν τοῦ Γένους ἀποτελοῦσα ἡλικία· πάντες δ' οἱ ἐν παιδείᾳ ἐξέχοντες κληρικοί τε καὶ λαϊκοὶ λογάδες τοῦ Γένους ἄνδρες ἐνταῦθα ἔχουσι τὸ ἐντευκτήριον αὐτῶν. Ἡ Πατριαρχικὴ Ἀκαδήμεια ἤτοι ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, ἡ εὐθὺς περίπου μετὰ τὴν Ἅλωσιν ἱδρυθεῖσα (1454), εἶναι τὸ ἀνώτατον ἐκπαιδευτικὸν φυτώριον τοῦ Γένους παιδεῦον τὸ ἐθνικὸν φρόνημα καὶ ἐξεγεῖρον τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα, διαφωτίζον τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν τῶν παιδευομένων καὶ μεταδίδον καὶ διαδίδον τὴν παίδευσιν ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Διὰ πάσης δὲ ταύτης τῆς πνευματικῆς κινήσεως καὶ ἐνεργείας ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἀσκεῖ ἐπὶ τὸ Χριστιανικὸν πλήρωμα γοητείαν ἀρρήτου ἠθικοῦ μεγαλείου, δι' ἧς τὸ νῦν Ἑλληνικὸν Χριστιανικὸν Βυζάντιον ὑπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ἀσημότητα καὶ ταπεινότητα διαφυλάττει, αὐξανόμενον δηνεκῶς, ἅπαν τὸ ἐσωτερικὸν μεγαλεῖον αὐτοῦ ἐν τῇ ἐθνικῇ συνειδήσει. Ἀπέναντι τῶν ὑλικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ταπεινῶν Χριστιανικῶν εὐκτηρίων οἴκων ὑψοῦνται ἐν πενθίμῳ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Ὀρθοδόξου Ἕλληνος μεγαλοπρεπεῖς οἱ μεγαλοπρεπεῖς θόλοι τῆς Ἁγίας Σοφίας ἐμποιοῦντες νῦν πολλῷ μείζονα ἠθικὴν γοητείαν καὶ ἐσωτερικὴν ἐνδόμυχον κατάνυξιν ἠθικὴν διὰ τῶν ἐκπεμπομένων ἐκ τοῦ ναοῦ δυσήχων εἰς τὰ τῶν Χριστιανῶν ὦτα φωνῶν τοῦ κήρυκος τοῦ Ἰσλὰμ ἢ ὅτε ὑπὸ τοὺς θόλους τούτους ἴχουν καὶ ἀντήχουν αἶνοί τε καὶ ὕμνοι καὶ δεήσεις τῶν Ὀρθοδόξων ἐν φωνῇ Ἑλληνικῇ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ βασιλέων στεφομένων, ὑπὲρ στρατῶν νικηφόρων ἐπανιόντων ἐκ τῶν κατὰ τῶν βαρβάρων πολέμων καὶ ὑπὲρ αὐτοκρατόρων καὶ στρατηγῶν εἰς στρατείαν καὶ πόλεμον ὑπὲρ τῆς πίστεως πορευομένων. Διότι αἱ φωναὶ αὗται τοῦ Μωαμεθανοῦ κήρυκος, αἱ τοσοῦτον πένθιμον καὶ δύσθυμον ἐξεγείρουσαι ἐν τῇ ψυχῇ τῶν Ὀρθοδόξων ἠχώ, ὑπεμίμνησκον καὶ καθίστων οἱονεὶ ἐναύλους εἰς τὰ ὦτα τοῦ Ἕλληνος τὰς οἰμωγὰς καὶ κοπετοὺς τῆς αἰχμαλωτιζομένης βασιλείας καὶ τῆς βασιλευούσης Πόλεως· στεναγμοὺς καὶ ὀλοφυρμοὺς παρθένων αἰχμαλωτιζομένης, ἀλουργίδα βασιλικὴν ὑπὸ τοῦ αἰχμαλωτίσαντος αὐτὴν δυνάστου περιβεβλημένην καὶ ἐν ἐξωτερικῇ βασιλικῇ διαίτῃ μετὰ στεναγμῶν καὶ ὀλοφυρμῶν ταλανίζουσαν τὴν ἑαυτῆς τύχην καὶ ἐπάνοδον εἰς τὰς πατρικὰς καὶ μητρικὰς ἀγκάλας μετὰ πόνου μυχιαιτάτου καὶ ἄλγους ψυχικοῦ ποθοῦσαν καὶ ὀνειρευομένην. Ὁ μέγας ναός, ὁ τιμώμενος ἐπ' ὀνόματι τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαλυφθείσης τοῦ Θεοῦ Σοφίας, καὶ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία προσαγορευόμενος, ὁ παριστῶν πρότερον τὴν ἐπὶ γῆς εἰκόνα τῆς ἐν Οὐρανοῖς θριαμβευούσης Ἐκκλησίας, εἰκόνιζε νῦν ἐν μεγαλοπρεπείᾳ τὴν εἰκόνα, τὸ σύμβολον, τὸ σύνθημα τῆς στρατευομένης ἐπὶ γῆς Ἐκκλησίας, εἰκόνα τῆς μεγάλης μεταξὺ τοῦ παρελθόντος ἀντιθέσεως καὶ διὰ τῆς ἀντιθέσεως ἐξήγειρεν ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Γένους κατ' ἀντίδρασιν ἠθικὴν τὴν εἰκόνα τοῦ διὰ πόνου καὶ μόχθου, ἱδρῶτος καὶ αἵματος κτηθησομένου καὶ δέοντος κτηθῆναι μέλλοντος. Ὁ Ἕλλην ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ δὲν ἔβλεπε, μακρόθεν μόνον καὶ διὰ πνευματικῶν μόνον ὀφθαλμῶν τῆς διανοίας, τῆς μνήμης καὶ τῶν ἀναμνήσεων, ὅπως ὁ ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος θρηνῶν τὴν αἰχμαλωτισθεῖσαν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν ἐκπεσοῦσαν τοῦ μεγαλείου αὐτῆς Σιὼν τῆς πατρίδος αὐτοῦ Ἰουδαῖος, Ἀλλ' ὢν αἰχμάλωτος ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ οἴκῳ, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὑλικῶς νεκρῶν, καὶ πνευματικῶς ζώντων ἐν τοῖς μυχίοις τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ, μνημείων τοῦ πεπτωκότος ἐθνικοῦ μεγαλείου, ἔβλεπε καὶ ἠτένιζεν ἐκ τοῦ ἐγγύθεν πρὸς τὴν νέαν μεγάλην Χριστιανικὴν Σιὼν καὶ διὰ τῶν θεαμάτων τῆς αἰσθήσεως καὶ διὰ τῶν ἀναμνήσεων τοῦ μετά τῶν θεαμάτων ἐκείνων συνδεομένου παρελθόντος μετεωρίζετο εἰς τὰς ὑποπνεύστους ἐλπίδας τοῦ μέλλοντος. Λόγιος καὶ ἀμαθής, πεπαιδευμένος καὶ ἀπαίδευτος ἐμυεῖτο φανερῶς ἢ λεληθότως ἐν τῇ συνειδήσει αὐτοῦ εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου, εἰς τὴν Μεγάλην Ἐθνικὴν Ἰδέαν. Πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὑψοῦντο διηνεκῶς οἱ ὑπερήφανοι θόλοι τῆς Ἁγίας Σοφίας ἐν τῇ Βασιλευούσῃ ὡς τὰ μεγαλοπρεπῆ ἀετώματα τοῦ Παρθενῶνος ἐν Ἀθήναις ὡς ἐκ τοῦ ἠθικοῦ ἱστορικοῦ ὕψους καὶ μεγαλείου τῆς τοῦ Γένους ἱστορίας διευθύνοντα δίκην ἀστέρος πολικοῦ τὸ βλέμμα τὸ νοερόν, ἐν τῷ πελάγει τῶν περιπετειῶν καὶ τῶν συμφορῶν τοῦ ἐνεστῶτος καθεστῶτος πρὸς τὸ ἐθνικὸν ἰδεῶδες τοῦ μέλλοντος. Δοκιμασίαι δειναὶ καὶ συμφοραί, καταπιέσεις, φόβοι καὶ κίνδυνοι, ἔθλιβον διηνεκῶς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ταλαιπωρούμενον Γένος. Ἀλλ' ὑπὸ τὴν σκέπην ἀκριβῶς καὶ αἰγίδα τοῦ πνεύματος τῆς Ἐκκλησίας ὡς θρησκείας καὶ πολιτείας ἔθνος καὶ ἐθνικὸς βίος, ἐθνικὴ ἰδέα καί ἐθνικὴ συνείδησις καὶ παίδευσις διετηροῦντο ἀκμαῖα. Ὅ,τι ἐν τῇ ἠθικῇ καὶ τῇ πνευματικῇ δυνάμει τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπάρχον καὶ διασωθὲν ἔλαβεν ὑπόστασιν θετικὴν διὰ τῆς πολιτειακῆς διοργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας, τοῦτο ἔμεινεν ἐν τῷ ὅλῳ ἀκλόνητον, παρὰ πάσας τὰς προσγινομένας καὶ ἀπογινομένας, ἐξωτερικῶς εὐμενεῖς ἢ δυσμενεῖς καὶ δυσμενεστάτας περιστάσεις. Οἱ ἐξωτερικοὶ κλονισμοὶ ἔτι μᾶλλον ἐμαρτύρουν τὸ ἐσωτερικῶς ἔμπεδον καὶ στερεὸν τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος, καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ ὑλικαὶ καταπιέσεις ἔτι μᾶλλον ἐκραταίουν τὴν ἐσωτερικὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν συνοχήν, καὶ οἱ χρόνοι τῆς δοκιμασίας κατέστησαν χρόνοι πνευματικῆς καθάρσεως καὶ ἀναγεννήσεως, ὅσον καὶ οἱ διωγμοί, τὰ μαρτύρια, τὰ δεσμὰ καὶ αἱ ἀγχόναι τῶν πρωταθλητῶν ἀρχηγῶν τῆς Ἐκκλησίας ἔτι μᾶλλον ἐξαίροντα τὸ φρόνημα καὶ ἀνυψοῦντα τὸ αἴσθημα, ἐνέπνεον δύναμιν ἠθικὴν καὶ καρτερίαν ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ πίστιν καὶ ἐλπίδα εἰς τὴν ἱστορικὴν δικαιοσύνην. Πατριάρχαι καὶ λοιποὶ λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας, διαλάμποντες ἐν ἀρεταῖς καὶ ἐν ζήλῳ χριστιανικῷ, ἐν ὁσιότητι βίου καὶ ἐν ἀφοσιώσει πρὸς τὸ καθῆκον καὶ διαπρέποντες ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἐπιστήμῃ, ἔνθεν μὲν διὰ τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καρποφόρων αὐτῶν πνευματικῶν ἀγώνων, ἔνθεν δὲ διὰ τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τῶν μαρτυρίων αὐτῶν ἐστερέουν τὴν εἰς τὸ ἠθικὸν κράτος τῆς Ἐκκλησίας πίστιν τοῦ ὀρθοδόξου πλωρώματος αὐτῆς. Καὶ ὅσον οἱ ἄνδρες οὗτοι ὡς ἄτομα ὑφίσταντο παντοῖα δεινὰ καὶ διωγμούς, τοσοῦτον διὰ τούτων ἡ Ἐκκλησία ὡς ἀρχὴ καὶ δύναμις καὶ κράτος ἠθικὸν ἐστερεοῦτο ἰσχυρότερον ἐν τῇ συνειδήσει τῶν πιστῶν. Πατριάρχαι καὶ μητροπολῖται ἀπηγχονίζοντο καὶ ἐσφάζοντο, ἀλλ' ὁ θρόνος, ἀλλὰ τὰ ἀξιώματα αὐτῶν ἐξαγνιζόμενα ἔτι μᾶλλον διὰ τοῦ ἐκχυθέντος αἵματος ὑψοῦντο μετὰ μείζονος αἴγλης, ἁγιότητος καὶ ἠθικῆς γοητείας ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῆς στρατευομένης ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἠθικῶς ἀγωνιζομένου ἔθνους. Συνελόντι εἰπεῖν, ἡ Ἐκκλησία, ἐν τῷ ὅλῳ αὐτῆς ἦτο ἀληθὴς Ἐκκλησία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἤτοι πολιτεία θρησκευτική, ἅμα δὲ καὶ Ἐθνική, ἐνοῦσα τὴν οὐράνιον πολιτείαν τῆς θρησκείας πρὸς τὴν ἐπίγειον πολιτείαν τῆς ἐπὶ γῆς ἐθνικῆς συνόδου. Ὡς δὲ κιβωτὸς τῶν ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν παραδόσεων καὶ τοῦ πνευματικοῦ βίου τοῦ Γένους ἦν οἱονεὶ πλοῖον πνευματικὸν φέρον ἐν ἑαυτῷ πᾶσαν τὴν ἐθνικὴν κληρονομίαν τὴν ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους αὐτοῦ παραδιδομένην, καὶ ὅτε μὲν ὑπὸ οὐρίων φερόμενον ἀνέμων, ὅτε δὲ ἐν μέσῳ δεινοῦ κλύδωνος καὶ τρικυμιῶν, ἀλλὰ πάντοτε διὰ τοῦ θάρρους καὶ τῆς καρτερίας τοῦ πληρώματος ὁδηγούμενον πρὸς τὸν λιμένα τῆς ἱστορικῆς ἐθνικῆς ἐπαγγελίας. Τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας ἦτο τὸ φέρον ἐν ἑαυτῷ σύμπαν τὸ Ἑλληνικὸν ἐν τῇ τούτου ἰδιότητι ὡς στοιχείου ἱστορικοῦ, ἰδιοφυοῦς, πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ, τὸ σκάφος τὸ φέρον τὸν Ἑλληνισμὸν (ἐν τῇ νῦν σημασίᾳ τοῦ ὀνόματος) καὶ τὰς τούτου τύχας.

Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι πάντα ταῦτα τὰ περὶ Ἐκκλη-

σίας καὶ περὶ τῶν ταύτην ἀρχῶν καὶ τοῦ πληρώματος λεγόμενα ἀνάγονται εἰς τὴν ὅλην ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ὑπόστασιν τῆς Ἐκκλησίας, οὐχὶ δὲ εἰς πάντα τὰ ἄτομα τὰ συνιστῶντα τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Τὰ ἄτομα πάντως δὲν ἦσαν ἀπηλλαγμένα πάντα καὶ τῶν παρομαρτούντων τῇ ἀνθρωπίνει φύσει ἁμαρτημάτων καὶ ὀλισθημάτων· οὐδ' ἦτο δυνατὸν οἱ τὸ πλήρωμα τῆς ἐπὶ γῆς στρατευομένης Ἐκ-

Ὁ ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους πεσὼν παρὰ τὴν Πύλην τοῦ Ἁγίου Ρωμανοῦ τελευταῖος ἡμῶν Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ΙΑ' ὁ Παλαιολόγος

κλησίας ἀποτελοῦντες νὰ ὦσι πάντες, ὥσπερ ἄγγελοι τῆς ἐν οὐρανοῖς θριαμβευούσης Ἐκκλησίας, ἀπηλλαγμένοι παντὸς ἀγνοήματος καὶ ἁμαρτήματος. Τοὐναντίον κατὰ τὸν αἰώνιον τῇ ἀνθρωπίνει φύσει ἀρχῆθεν ἐμπεφυκότα νόμον τοῦ ὁτὲ μὲν ἓπ' ἐσσόλον, ὁτὲ δὲ ἐπὶ φαῦλον εἶρπον. Καὶ ὑπῆρξαν πάντως ἐν τῷ μακραίωνι τῆς αἱχμαλωσίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ λειτουργοὶ κατ' ὄνομα καὶ κατὰ τύπον ἀνώτατοι τῆς Ἐκκλησίας, πατριάρχαι καὶ μητροπολῖται οὐχὶ εἰς τὸ πνευματικὸν καὶ ἠθικὸν ὕψος τοῦ ἀξιώματος αὐτῶν δυνηθέντες ἢ θελήσαντες νὰ ὑψωθῶσι καὶ πολλαχῶς ὀλισθήσαντες. Ἀλλ' ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ ἀξία τῆς ῥοπῆς, ἣν ἤσκησεν ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τὸν ὅλον ἠθικὸν καὶ πνευματικόν, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐπὶ τὸν γνήσιον ἐθνικὸν βίον τοῦ Γένους δὲν δύναται νὰ μετρηθῇ κατὰ τὸ μικρὸν ἢ μέγα πλῆθος τῶν ἁμαρτανόντων, ἀλλὰ κατὰ τὸ πλῆθος καὶ ἐλάχιστον ἔτι τῶν ἀληθῶς καὶ γνησίως ἐκπροσωπούντων τὴν ἀληθῆ καὶ γνησίαν πνευματικὴν ὑπόστασιν καὶ ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅπως μικρά τις ζύμη κακοῦ δύναται νὰ ζυμοῖ ὅλον τὸ φύραμα ἐπὶ κακῷ, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἀντίπαλος καὶ ἀντενεργὸς ἐπὶ τὸ ἀγαθόν δύναμις, οὕτω καὶ μικρά τις, ἀλλ' ἐσωτερικῶς ἰσχυρᾶς δυνάμεως ζύμη, ζυμοῖ ὅλον τὸ φύραμα ἐπὶ τὸ ἐσθλὸν καὶ ἄριστον. «Ἑνὸς ἀνδρὸς εὖ φρονήσαντος, εἶπεν ὁ ἀρχαῖος Ἕλλην σοφός, ἅπαντες ἂν ἀπολαύσειαν οἱ βουλόμενοι κοινωνεῖν τῆς ἐκείνου διανοίας». Οὐχὶ οἱ πολλοὶ **κλητοί**, ἀλλ' οἱ ὀλίγοι **ἐκλεκτοὶ** τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἀπειργάσαντο τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Τοιούτους δὲ ἐκλεκτοὺς λειτουργούς, ἄρχοντας καὶ ποιμένας τοῦ Ὀρθοδόξου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, Πατριάρχας καὶ μητροπολίτας καὶ εἰς τὸν κατώτερον ἔτι κλῆρον ἀνήκοντας λειτουργοὺς οὐκ ὀλίγους ἐνέδειξεν ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ὀθωμανικῆς καταδυναστεύσεως, ἄνδρας οὐ μόνον διακριθέντας ἐπὶ σοφίᾳ, συνέσει καὶ ἄλλῃ ἀρετῇ παντοίᾳ πνευματικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πράξει, ἐν τῷ πρακτικῷ μέρει τοῦ βίου καὶ τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν διακονίας αὐτῶν τὴν ὑψίστην χριστιανικὴν ἀρετὴν κατὰ τὰ ὕψιστα ἠθικὰ διδάγματα τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, τὸ δίδαγμα τοῦ ποιεῖν ὁμοίως καὶ διδάσκειν πραγματώσαντας ἄνδρας ἀφοσιώσαντας ἑαυτοὺς μετ' ἀφοσιώσεως ἁπολύτου εἰς τὴν ἱερὰν αὐτῶν κλῆσιν καὶ ὁλοκαύτωμα ἑαυτοὺς εἰς τὸν βωμὸν τοῦ ὑπερτάτου καθήκοντος προσενεγκόντας καὶ ὥσπερ καλοὶ ποιμένες τοῦ Εὐαγγελίου θέντας τὴν ζωὴν αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτοῖς πνευματικοῦ ποιμνίου, περιφρονήσαντας πάντα τὰ ἐπίγεια ἀγαθά, καὶ πάσας τὰς ὑλικὰς βασάνους καὶ τὸν θάνατον ἑκουσίως ὑπομείναντας καὶ μόνην μισθοδοσίαν ζητήσαντας ἐν τῇ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ἐπουράνιον αὐτοῦ βασιλείαν πίστιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ τοῦ ποιμνίου σωτηρίᾳ ζητήσαντας, τοῖς θεσπεσίοις τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ῥήμασιν ὑπακούσαντας καὶ τὸ συγκακουχεῖσθαι μετὰ τοῦ ἐμπιστευθέντος εἰς τὴν διακυβέρνησιν αὐτῶν λαοῦ, ναὶ μὲν καὶ τὸ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ θανεῖν προελόμενοι τῶν προσφερομένων αὐτοῖς ἐπὶ τῇ ἀθετήσει τῶν ἱερῶν καθηκόντων, ὑλικῶν ἀγαθῶν τοῦ ἐπὶ γῆς βίου. Τοιούτους ἄνδρας οὐκ ὀλίγους ἀνέδειξαν οἱ ἀπὸ τοῦ 1453 μέχρι τοῦ 1821 αἰῶνες, ἦτο δὲ αὐτὴ ἡ τοῦ 1821—1838 περίοδος τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ ἅμα καὶ θρησκευτικοῦ ἀγῶνος.

Ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνδράσιν ἰδιαιτέρας μνήμης ἄξιος εἶνε ὁ ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἅλωσιν ἀνελθὼν εἰς τὸν θρόνον Πατριάρχης Οἰκουμενικὸς Ἰωάσαφ Α΄, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν συνοδικοὶ μητροπολῖται Καισαρείας, Ἐφέσου, Ἡρακλείας καὶ οἱ ἄλλοι συνοδικοί. Οἱ ἄνδρες οὗτοι καθ' ὃν χρόνον ἔτι τὸ φοβερὸν θέαμα τῆς μεγάλης συμφορᾶς τῆς Ἁλώσεως καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ ἐκ τῶν θανατηφόρων τραυμάτων ἀσπαίροντος ἔτι σώματος τοῦ ἡρωϊκοῦ αὐτοκράτορος περιῆπτατο ἔτι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἐπιζώντων αὐτόπτων, ἀντέταξαν κρατερὰν καὶ ἀνένδοτον, ἐν ὀνόματι τῶν τῆς Ἐκκλησίας νόμων, ἀντίστασιν εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ σουλτάνου Μεχμὲτ Β΄. κελεύοντος δεσποτικῶς καὶ τυραννικῶς, ἵνα ἡ Ἐκκλησία ἐπιτρέψῃ, παρὰ τοὺς νόμους αὐτῆς τὸν γάμον τοῦ ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου εὐνοουμένου Γεωργίου Ἀμοιρούτση μετὰ τῆς χήρας τοῦ τελευταίου δουκὸς Ἀθηνῶν Νέρο Ἀτσιούλη, οὐδενὸς ὑπάρχοντος λόγου διαζυγίου μεταξὺ τοῦ εἰρημένου Ἀμοιρούτση καὶ τῆς νομίμου γυναικὸς αὐτοῦ. Ὁ πατριάρχης Ἰωάσαφ μὴ ὑπακούσας εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου ἐξεβλήθη τοῦ θρόνου καὶ ἐξυβρίσθη καὶ κειρομένου τοῦ πώγωνος αὐτοῦ κατὰ διαταγὴν τοῦ δυνάστου, πρὸς ἐξωτερικὴν ἐπικύρωσιν τῆς βιαίας καθαιρέσεως, ἐκραύγαζεν: «Οὐχὶ μόνον τὰ γένεια, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας καὶ τὴν κεφαλὴν δύνανται νὰ μὲ κόψωσιν ἕνεκεν τῆς ἀληθείας, οὐδὲ θέλω ποτὲ παραβῆ τοὺς νόμους, ὧν διατελῶ φύλαξ καὶ προστάτης». «Δύνασαι νὰ μὲ θραύσῃς, ἀλλὰ δὲν δύνασαι νὰ μὲ κάμψῃς», ἦν κατ' οὐσίαν τὸ σύμβολον καὶ λόγιον ἐμβλήματος τοιούτων ἀξίως τῆς θέσεως τῆς κλήσεως πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων συνοδικῶν, οἵων ἐμνημονεύσαμεν ἀνωτέρω. Ἀλλὰ καὶ οἱ ὑποδεέστερα κατέχοντες ἐν τῇ πολιτείᾳ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀξιώματα δὲν ὑπελείποντο τῶν ἀνωτέρων ἐν τῷ ἔργῳ τῆς μετὰ γενναιότητος καὶ αὐταπαρνήσεως μέχρι θανάτου εἰς τὸ καθῆκον ἀφοσιώσεως αὐτῶν. Ὁ ἐπὶ τοῦ εἰρημένου πατριάρχου Ἰωάσαφ τὰ ταῦ Ἐκκλησιάρχου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἄξιωμα κατέχων ἀρχιμανδρίτης Μάξιμος, ὅτε οἱ περὶ τὸν εἰρημένον Ἀμοι-

Ὁ ὑποθεμένος τάφος Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου.

ρούτσην ἀπεπειράθησαν διὰ δώρων νὰ προσαγάγωσιν αὐτὸν εἰς τὰ σχέδια αὐτῶν ὑπερηφάνως ἀποπέμπων τὰ δῶρα ἐκήρυξεν ὅτι οὔτε δῶρα οὔτε ἀπειλαὶ θανάτου θὰ δυνηθῶσι ποτὲ νὰ πείσωσιν αὐτὸν νὰ παραβῇ τοὺς τῆς Ἐκκλησίας νόμους, μετὰ καρτερίας δὲ ὑπέμεινε τὸν ἕνεκα τῆς τοιαύτης αὐτοῦ παρρησίας διαταχθέντα ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου καὶ ἐκτελεσθέντα ἀκρωτηριασμὸν τῆς ῥινὸς αὐτοῦ. Οὐδ' εἰς ταῦτα δὲ περιωρίσθη ἡ εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ τρομεροῦ Σουλτάνου χάριν τῶν ἱερῶν νόμων τῆς Ἐκκλησίας ἀπείθεια τῶν ἀληθῶν τούτων καὶ γνησίων νομοφυλάκων καὶ θεματοφυλάκων τῆς Ἐκκλησίας. Ὅτε ὁ Σουλτάνος ἀντὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐκβληθέντος τοῦ θρόνου πατριάρχου Ἰωάσαφ ἀνήγαγεν εἰς τὸν θρόνον τοῦτον τὸν λεγόμενον πατριάρχην Ραφαὴλ Α'. τὸν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀνάξιον τοῦ ἀξιώματος τούτου κριθέντα ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων, οὗτοι συνελθόντες διεμαρτυρήθησαν ἐναντίον τοῦ οὕτω γενομένου διορισμοῦ τοῦ Ραφαὴλ καὶ διὰ τῆς παθητικῆς, ἀλλὰ καὶ οὕτω κατερρᾶς ἐν τῇ ἐπιμονῇ ἀντιστάσεως αὐτῶν ἐπειθανάγκασαν αὐτὸν τὸν ἀτέραμνον Σουλτάνον νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν περὶ ἐκλογῆς νέου Πατριάρχου καὶ δὴ εἰς συναίνεσιν τοῦ Σουλτάνου εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ πρὸ μικροῦ κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ ἀκρωτηριασθέντος τὴν ῥῖνα γενναίου Μαξίμου, οὗτινος, ὅπως καὶ τῶν ἄλλων ἀξίων ἡγετῶν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, οἶδεν ὁ πόλεμος ἐκτιμᾶν τὴν ἀρετήν. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ φοβεροῦ πορθητοῦ Μεχμὲτ Β'. ὁμοίοι πρὸς τοὺς εἰρημένους ἐν λόγοις καὶ ἔργοις γενναῖοι τῆς Ἐκκλησίας ἠγέρθησαν ἐπὶ κινδύνοις ἑκάστοις περιερρόνησαν τὰς τοῦ τυράννου ἀπειλὰς καὶ τολμηρῶς ἐναντίον τῶν ἐκείνου αὐθαιρεσιῶν ὑπὲρ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου τολμηρότατα καὶ γενναιότατα διεμαρτυρήθησαν. Ὅτε ὁ τύραννος τῷ 1657 μετὰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ διαταχθέντα καὶ τελεσθέντα (ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ δηλονότι βυζιρου Μεχμὲτ Κιοπρελῆ, ἀρχηγοῦ τῆς περιφήμου βυζιρικῆς δυναστείας τῶν Κιοπρελίδων) φόνον τοῦ πατριάρχου Παρθενίου Γ' ἠθέλησε νὰ ἀναγάγῃ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον αὐθαιρέτως ἀρχιερέα τινὰ ἀνάξιον ὑπὸ τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας κρινόμενον, οὗτοι συνελθόντες οὐ μόνον ἀπεφάσισαν νὰ κηρύξωσιν ἄκυρον τὸν διορισμὸν τοῦ νέου δῆθεν Πατριάρχου ὡς ἀνόμως γενόμενον, ἀλλὰ καὶ νὰ διαμαρτυρηθῶσιν ἐναντίον τῆς τε αὐθαιρεσίας καὶ ἀνομίας καὶ ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ἀδίκως διαταχθέντος καὶ τελεσθέντος φόνου τοῦ Πατριάρχου Παρθενίου Γ' καὶ διὰ πράξεως ἐπισήμου Συνοδικῆς, ἀποτελούσης μίαν τῶν λαμπροτάτων ἔργῳ καὶ λόγῳ πράξεων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὑπεχρέωσαν τὸν ἀνόμως σουλτανικῇ διαταγῇ ἀνελθόντα εἰς τὸν θρόνον νὰ κατέλθῃ τούτου μετὰ 12 ἡμέρας καὶ διὰ τῆς αὐτῆς πράξεως νὰ προτείνωσι τῇ Ὑψηλῇ τρεῖς ὑποψηφίους τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐκλογῆς.

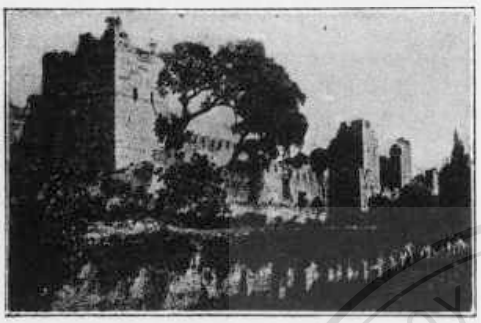
Ὁ Οἰκουμενικὸς θρόνος κατὰ τὸν ΙΖ' ἰδίως αἰῶνα ἀνέδειξεν ἱερομάρτυρας πατριάρχας, ἀθλήσαντας ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν ἐπισφραγίσαντας τὴν μεταξὺ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου πληρώματος ἱερὰν Διαθήκην. Οἱ Πατριάρχαι Παρθένιος Β'. Παρθένιος Γ', ὁ μέγας σοφὸς ὁ παρὰ τοῖς ἐν Ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ φήμης μεγάλου θεολόγου ἀπολαύων, Κύριλλος Α' καὶ Κύριλλος Γ' (ὁ Κονταρῆς) ὑπὸ δημίων κατὰ διαταγὴν σουλτανικὴν ἐθανατώθησαν. Ἀλλ' ὁ τοιοῦτος θάνατος αὐτῶν ἔτι μᾶλλον ὑψώσας τὴν τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου ἠθικὴν αἴγλην, ἔτι μᾶλλον ἐμπέδωσεν ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ Γένους τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἠθικὸν κράτος. Ἀλλ' ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐλαμπρύνθη κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ὀθωμανικῆς δυναστείας καὶ διὰ πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων παιδείᾳ καὶ σοφίᾳ διαλαμψάντων καὶ διὰ τούτων μεγίλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν πρόοδον τοῦ Γένους καὶ τὴν ἐθνικὴν τούτου ἀποκατάστασιν συντελεσάντων, ἔτι δὲ καὶ τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας παρὰ τῷ ἄλλῳ χριστιανικῷ κόσμῳ, μίλιστα μὲν καὶ πρώτιστα τῷ Ὀρθοδόξῳ, εἶτα δὲ καὶ τῷ ἑτεροδόξῳ ὑψωσάντων.

Τῶν τοσούτων ἐπὶ σοφίᾳ θαυμαστῇ διαπρεψάντων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν πρῶτος ἐν τάξει χρονικῇ ὑπῆρξεν αὐτὸς ὁ μετὰ τὴν Ἅλωσιν πρῶτος ἀνελθὼν εἰς τὸν κατὰ τὴν συμφορὰν τῆς Ἁλώσεως κενὸν μείναντα θρόνον, ὃν καὶ πρότερον, ἐπὶ τῶν τελευταίων Βασιλέων Ἰωάννου Ζ' καὶ Κωνσταντίνου ΙΑ' τῶν Παλαιολόγων, ὅτε ἦν ἁπλοῦς μοναχός, γνωστὸς καὶ περιβόητος ἐπὶ σοφίᾳ· καὶ διὰ τοῦτο οὗτος ἦν ὁ καὶ τὰς δύο περιόδους, τὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔτι κράτους τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὴν μετὰ τὴν Ἅλωσιν Ὀθωμανικὴν ἐκπροσωπῶν καὶ συνάπτων ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς, ἀνὴρ σφόδρα τιμώμενος καὶ ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν ἔτι καὶ δὴ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σουλτάνου Μεχμὲτ Β' ἐπιδαψιλεύσαντος αὐτῷ τοσαύτας ἐκτάκτους τιμὰς καὶ ἰδιαιτέρως μετ' αὐτοῦ λαμβάνοντος συνεντεύξεις καὶ θρησκευτικὰς ἔτι καὶ θεολογικὰς μετ' αὐτοῦ ποιουμένου συζητήσεις. Καὶ ἄλλοι Πατριάρχαι Οἰκουμενικοὶ μετὰ τὸν Γεννάδιον διὰ τῆς σοφίας αὐτῶν ἀνύψωσαν παρὰ τοῖς ξένοις τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν περιωπὴν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἰδίως ὁ περὶ τὰ τέλη τοῦ ιϛ' αἰῶνος Ἱερεμίας Β', εἰς ποικίλας συζητήσεις θεολογικὰς περιελθὼν πρὸς τοὺς Προτεστάντας θεολόγους τῆς Γερμανίας, ἀνταλλάξας δὲ καὶ ἐπιστολὰς μετὰ τοῦ συγχρόνου αὐτοῦ Πάπα Ρώμης Γρηγορίου ΙΓ' καὶ εἰς Ρωσσίαν μεταβὰς καὶ τὸν τέως μητροπολιτικὸν θρόνον τῆς Μόσχας εἰς Πατριαρχικὸν προαγαγὼν (ἐπιφυλαττομένης τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ συνόδου τῶν Πατριαρχῶν), μεγίστων δὲ τιμῶν ἐν Ρωσσίᾳ ἐκ μέρους τοῦ Τσάρου καὶ τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τοῦ λαοῦ τυχών. Περίπυστος ἐγένετο διὰ τὴν σοφίαν καὶ τὰς πρὸς ἀλλοδόξους Εὐρωπαίους θεολόγους σχέσεις καὶ διὰ τὸ γραφέντα ὑπ' αὐτοῦ ὁ περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος ἓξάκις εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον ἀνελθὼν Κύριλλος Α' ὁ Λούκαρις. Ἀλλὰ καὶ ὁ περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ' αἰῶνος «Ἐπιτηρητὴς» τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου γενόμενος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Μελέτιος Πηγᾶς διεκρίθη ἐπὶ σοφίᾳ, ἔτι δὲ καὶ Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα, ἐν οἷς πρώτην θέσιν κατέχει ὁ Πατριάρχης Δοσίθεος.

Οἱ Πατριάρχαι οὗτοι καὶ πάντες οἱ τῶν ἱερῶν ἀξιωμάτων αὐτῶν ἄξιοι ἀναδειχθέντες ἱεράρχαι τῶν ἐπαρχιῶν εἰργάσθησαν πολυειδῶς ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ σχολείων, διὰ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου, δι' ἐκδόσεως βιβλίων ψυχωφελῶν, διὰ τῆς ὄντως ἐπιμελοῦς ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ διατηρήσεως καὶ καλλιεργείας τῆς ἀρχαϊκῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, πρὸ πάντων δὲ διὰ τῆς ἐν πίστει στερεώσεως καὶ εἰς τὰ πάτρια ἀφοσιώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐργαζόμενοι ἐμμέσως καὶ ὑπὲρ τῆς μελλούσης πολιτικῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Γένους.

Ἡ τοιαύτη πρὸς τὴν πολιτικὴν ἀποκατάστασιν τελεσφόρος σύμπραξις τῆς Ἐκκλησίας μέχρι μὲν τοῦ 1821 ἦτο ἐμμεσος καὶ ἠθική, διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἰδίως κλήρου γενομένης ἐπιμελοῦς καλλιεργείας τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς παρὰ τῷ λαῷ διαδόσεως τούτων ὡς τρόπων καὶ μέσων ἐξάρσεως τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, τῆς ἰδέας τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, τῆς ἰδέας τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς Μεγάλης Ἰδέας τοῦ ἐθνικοῦ μεγαλείου. Τῆς κατὰ τὸν 18 αἰῶνα ἀρξαμένης μεγάλης ἐν τῷ Γένει ἐκπαιδευτικῆς ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ καὶ ἐν τῇ ἀσιατικῇ Τουρκίᾳ κινήσεως, ἀκμῆς καὶ ἐπιδόσεως προστάται καὶ προβιβασταὶ ἦσαν οἱ Πατριάρχαι καὶ Ἱεράρχαι. Ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ὁ Ε' ἵδρυσε τῷ 1749 σχολὴν καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Ἁγίῳ Ὄρει, ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ περιβλέπτῳ μονῇ Βατοπεδίου, σχολεῖον τοιοῦτον «οἷον, ὡς ἔλεγεν ὁ Σέργιος Μακραῖος, δυστυχοῦσι τοῖς Γραικοῖς οὐδέπω ἐφάνη», καὶ ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ τῇ καλουμένῃ «Ἀθωνιάδι» ἐδίδαξεν ὁ περιώνυμος σοφὸς κληρικὸς Εὐγένιος Βούλγαρις, ὁ γενόμενος βραδύτερον ἀρχιεπίσκοπος Χερσῶνος ἐν Ρωσίᾳ, ὅπως καὶ ὁ συμπολίτης αὐτοῦ Κερκυραῖος σοφὸς κληρικὸς Νικηφόρος Θεοτόκης ἐγένετο ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Ἀστραχάν, ἀμφότεροι δὲ συνετέλεσαν σφόδρα εἰς τὴν ἐπὶ τῆς Αἰκατερίνης Β' ἀναρρίπισιν φιλελληνικῶν αἰσθημάτων ἐν Ρωσίᾳ. Τοῦτο δὲ εἶναι μαρτύριον τρανὸν ὅτι ὁ κλῆρος ὁ Ἑλληνικὸς οὐ μόνον ἐμμέσως καὶ λεληθότως διὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τῆς καλ-

λιεργείας τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἧς πανταχοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἦσαν οἱ κληρικοὶ πρόθυμοι καὶ ὀτηροὶ θεράποντες (ἰδίως ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θεσσαλίᾳ, ἐν Ἠπείρῳ καὶ ἐν Πελοποννήσῳ) καὶ δὴ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πάλαι μητροπόλει τῶν γραμμάτων, νῦν δὲ ἀσημάντῳ κωμοπόλει Ἀθηνῶν, ἔνθα κατὰ τὸν 18 αἰῶνα διέλαμψεν ὡς ἐκκλησιαστικὸς ἱστοριογράφος ὁ μητροπολίτης Μελέτιος, ἀλλὰ καὶ δι' ὅσων ὑπέφερε διωγμῶν φοβερῶν καὶ βασάνων καὶ μαρτυρικῶν θανάτων ὑπηρέτησεν τῷ Γένει.

Τὸ μέγα τεῖχος τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ τάφρος ὡς ἔχει σήμερον.

Ὁ Πατριάρχης Παρθένιος Β' ἀπηγχονίσθη διότι εὑρέθη ὑπὸ κατασκόπων καὶ ἐδόθη εἰς τὴν Πύλην ἐπιστολή τις αὐτοῦ ἀγγέλλουσα τὴν ἐγγίζουσαν νίκην τοῦ Σταυροῦ ἐναντίον τῆς Ἡμισελήνου. Ὁ ἀνώτερος Ἑλληνικὸς κλῆρος, ὁ ἐν ταῖς ἐκτὸς τῶν ὁρίων τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους ὑπὸ Βενετῶν κατεχομέναις Ἑλληνικαῖς χώραις ἢ καὶ ἐν ἄλλαις ἐν Εὐρωπαϊκαῖς χώραις καὶ πόλεσιν Ἑλληνικαῖς κοινότησιν εὑρισκόμενος, ὁ ἀπὸ τῶν χρόνων ἔτι τῆς Ἁλώσεως ὑπὲρ τῆς ἀνακτήσεως τοῦ κράτους λαλῶν καὶ συνηγορῶν, ἀπὸ τοῦ 18 αἰῶνος ἔτι μᾶλλον ἀντείχετο τοῦ ἔργου τούτου. Ὅτε περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΖ' ἤδη αἰῶνος ἤρξατο ὁ μέγας ἐκκαιδεκαετὴς (1683—1699) μεταξὺ τῆς Πύλης καὶ Αὐστρίας πόλεμος, οὗ μετέσχε καὶ ἅπασα ἡ Γερμανία καὶ ἡ Βενετικὴ δημοκρατία καὶ ἡ Πολωνία, ἐπὶ βραχὺ δὲ χρόνον καὶ ἡ Ρωσία (1696—98) ἐπὶ Πέτρου Α' καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος ἐν ἀρχῇ τοῦ πολέμου ἐπαναστάντες, βοηθείᾳ χιλιάδων ἐξ Ἑπτανήσου συρρεόντων πολεμιστῶν ἐπεχείρησαν τὴν πολιορκίαν τῆς Λευκάδος, εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ πολιορκητοῦ παρέστη, πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν τοῦ Δόγη τῆς Βενετίας Μοροζίνης μετὰ τῶν ἄλλων Ἑπτανησίων ἀρχηγῶν καὶ ὁ Κεφαλληνίας μητροπολίτης Τιμόθεος Τυπάλδος ἄγων ὑπὲρ τοὺς 150 ἱερεῖς καὶ μοναχούς, ὁ δὲ τῆς Κορίνθου μητροπολίτης Ζαχαρίας ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ὡς συνεννοούμενος μετὰ Βενετῶν περὶ ἀποστασίας. Ἐν τῷ αὐτῷ πολέμῳ τῆς ἐπαναστάσεως, ἐκταθείσης εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, μετέσχον ταύτης οἱ ἡγέται καὶ ὁπλαρχηγοὶ μετὰ τῶν ἄλλων ὁπλαρχηγῶν συνεργαζόμενοι ὁ Σαλώνων ἐπίσκοπος Τιμόθεος, ὁ Θηβῶν Ἱερόθεος, Λαρίσσης Μακάριος, καὶ ὁ Εὐβοίας Ἀμβρόσιος. Διέπρεπε δ' ἐν τούτοις πρὸ πάντων ὁ Σαλώνων Φιλόθεος ἐξελάσας τοὺς Τούρκους ἐκ τῆς Παρνασσίδος καὶ μεταβὰς εἰς Κόρινθον, ἵνα ἐνταῦθα κανονίσῃ μετὰ τοῦ Μοροζίνη τὰ περαιτέρω πρακτέα. Τότε δὲ καὶ ὁ περίφημος θεολόγος καὶ ἱεροκῆρυξ Ἠλίας Μηνιάτης κηρύττων ἐν τῷ ἐν Βενετίᾳ ἱερῷ ναῷ τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος ἐποιήσατο ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ τὴν τοσαύτην ἠθικὴν ἔξαρσιν ποιοῦσαν τοῖς ἀκούουσι πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀποστροφήν: «Ἕως πότε, πανακήρατε κόρη, τὸ τρισάθλιον ἔθνος τῶν Ἑλλήνων ἔχει νὰ εὑρίσκεται εἰς τὰ δεσμὰ μιᾶς ἀνυποφέρτου δουλείας; Ἕως πότε ἔχουσι νὰ βασιλεύωνται ἀπὸ ἥμισυ φεγγάρι αἱ χῶραι ἐκεῖναι εἰς τὰς ὁποίας ἀνέτειλεν εἰς ἀνθρωπίνην μορφὴν ἀπὸ τὴν ἡγιασμένην σου γαστέρα ὁ μυστικὸς τῆς Δικαιοσύνης Ἥλιος; Ἄχ Παρθένε, ἐνθυμήσου πῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα πρότερον παρὰ εἰς ἄλλον τόπον ἔλαμψε τὸ ζωηφόρον φῶς τῆς ἀληθοῦς πίστεως. Τὸ Ἑλληνικὸν Γένος ἐστάθη τὸ πρῶτον, ὅπου ἄνοιξε τὰς ἀγκάλας καὶ ἐδέχθη τὸ θεῖον εὐαγγέλιον τοῦ Μονογενοῦς σου Υἱοῦ. Τοῦτο ἔδωσεν εἰς τὸν κόσμον τοὺς διδασκάλους, οἱ ὁποῖοι μὲ τὸ φῶς τῆς διδασκαλίας των ἐφώτισαν τὰς ἠμαυρωμένας καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Λοιπόν, εὔσπλαχνε Μαριάμ, παρακαλοῦμέν σε διὰ τὸ Χαῖρε ἐκεῖνο, ὁποῦ μᾶς ἐπροξένησε τὴν χαράν, διά τὸν ἀγγελικὸν ἐκεῖνον εὐαγγελισμόν, ὅπου ἐστάθη τῆς σωτηρίας μας τὸ προοίμιον, χάρισέ του τὴν πρωτέρσν του τιμήν! σήκωσέ το ἀπὸ τὰ δεσμὰ εἰς τὸ σκῆπτρον, ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν εἰς τὸ βασίλειον. Καὶ ἂν ἐτοῦταί μας αἱ φωναὶ δὲν σὲ παρακινοῦσιν εἰς σπλάχνα, ἂς σὲ παρακινήσωσιν αἱ φωναὶ καὶ αἱ παρακλήσεις τῶν ἁγίων σου ὅπου ἀκαταπαύστως φωνάζουν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς τρισαθλίου Ἑλλάδος. Φωνάζει ὁ Ἀνδρέας ἀπὸ τὴν Κρήτην, φωνάζει ὁ Σπυρίδων ἀπὸ τὴν Κύπρον, φωνάζει ὁ Ἰγνάτιος ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν, φωνάζει ὁ Διονύσιος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, φωνάζει ὁ Πολύκαρπος ἀπὸ τὴν Σμύρνην, φωνάζει ἡ Αἰκατερίνα ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, φωνάζει ὁ Χρυσόστομος ἀπὸ τὴν Βασιλεύουσαν πόλιν, καὶ δείχνοντές σου τὴν σκληροτάτην τυραννίδα τῶν ἀθλίων Ἀγαρηνῶν ἐλπίζουσιν ἀπὸ τὴν ἄκραν σου εὐσπλαγχνίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους τὴν ἀπολύτρωσιν».

Ὁποία ἐν τοῖς λόγοις τούτοις τοῦ μεγάλου ἱεροκήρυκος ἀντίθεσις πρὸς τοὺς τῶν νῦν ἐν Εὐρώπῃ δῆθεν παιδευομένων ἱεροκηρύκων, τῶν ἐκπεμπόντων ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος ἰδέας καὶ ἐννοίας, ἐπιστημονικὰς δῆθεν καὶ φιλοσοφικάς, ξένας καὶ ἀκαταλήπτους εἰς τὴν συνείδησιν καὶ τὸ αἴσθημα τοῦ Ἕλληνος καὶ μακρὰν ἀφισταμένας οὐ μόνον ἀπὸ τῶν ἱερῶν δογματικῶν ἀρχῶν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν τῆς ὑγιοῦς φιλοσοφίας, θεωρητικῆς τε καὶ ἠθικῆς. Ὁποία ζωὴ καὶ ζωντανότης καὶ δύναμις ζωοποιὸς ἐν ταῖς ἰδέαις καὶ τοῖς αἰσθήμασι καὶ τῇ πίστει καὶ ταῖς ἐλπίσιν! Ὁποία ἁρμονικὴ συνάφεια τῆς πίστεως πρὸς τὴν Ἰδέαν τῆς Πατρίδος καὶ ἁρμονικὸς σύνδεσμος τῶν θρησκευτικῶν αἰσθημάτων πρὸς τὰ τῆς πατρίδος καὶ τῆς πατρίου τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων εὐσεβοῦς πρὸς τὴν πίστιν τῶν πατέρων καταθυμίου ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν ἀκραιφνῆ τούτων καὶ ἐγκάρδιον καὶ ψυχικῶς κατανυκτικὴν φιλοπατρίαν.

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὰς τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν ὑπὲρ ταύτης ἀγῶνα ὑπηρεσίας.

Ἐλπίδων τολμηρῶν καὶ ἐνθουσιασμοῦ μεγάλου ἐπληρώθη ὁ Κλῆρος ὁ Ἑλληνικὸς Ὀρθόδοξος ὅτε εἰς τὸν εὐρὺν πολιτικὸν ὁρίζοντα τῆς Εὐρώπης ἐφάνη ὡς λαμπρὸς ἀστὴρ

Τὸ μέγα τεῖχος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς ἔχει σήμερον.

ἡ δύναμις ἡ Ρωσσικὴ ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Πέτρου, οὗ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ἐμνημονεύετο τ' ὄνομα. Δημοτελεῖς ἐγένοντο νῦν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ σύμπαντι δεήσεις ὑπὲρ τῆς ταχείας ἐλεύσεως τοῦ ***Μεσσίου***, ὡς ἐκάλουν τὸν Μοσχοβίτην Τσάρον τὸν ἐν ἀρχῇ τοῦ κατά τὸ 1709 ἐναντίον τῆς Τουρκίας πολέμου αὐτοῦ στήσαντα ἐν Μόσχᾳ τὴν σημαίαν τοῦ Σταυροῦ μετὰ τῆς Κωνσταντινείου ἐπιγραφῆς «Ἐν τούτῳ νίκα!». Καὶ ἐκεῖνος μὲν ὁ πόλεμος δὲν ἀπέβη νικηφόρος. Ἀλλ' ὅτε ἡ ἐκ τῶν διαδόχων τοῦ Πέτρου Αἰκατερίνη Β'.

ἡ Μεγάλη ἐκήρυξε τὸν πρῶτον αὐτῆς ἐναντίον τῆς Τουρκίας πόλεμον καὶ προὐκάλεσεν ἐπανάστασιν ἐν Πελοποννήσῳ, εἶτα δὲ καὶ ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι, εἰς τῶν πρώτων ὑψωσάντων τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως ἦν ὁ μητροπολίτης Πατρῶν Παρθένιος, καὶ οἱ ἐπίσκοποι δὲ Μεθώνης, Κορώνης, Καλαμῶν μετέσχον τῆς ἐπαναστάσεως. Πλὴν τούτων καὶ νέας θυσίας προσήνεγκεν ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα διὰ μαρτυρίου πολλῶν κληρικῶν, τοῦ μητροπολίτου Λήμνου καὶ αὐτοῦ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Μελετίου. Ἀλλὰ τὸ ἐνεργότατον μέρος εἰς τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας τοῦ Γένους ἀγῶνα ἔλαβεν ἡ Ἐκκλησία καὶ διὰ τῶν πολεμικῶν πράξεων τῶν λειτουργῶν αὐτῆς καὶ διὰ τῶν μεγαλοπρεπεστάτων θυσιῶν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, ἐν τῷ μεγάλῳ ἀγῶνι τῷ ἀρξαμένῳ τῷ 1821. Πρωτομάρτυρες ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ ὑπῆρξαν, ὡς εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν, Πατριάρχαι οἰκουμενικοὶ καὶ μητροπολῖται συνοδικοὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ὁ Πατριάρχης ***Γρηγόριος Ε΄***. μετὰ τῶν Συνοδικῶν μητροπολιτῶν Ἐφέσου, Ἀγχιάλου καὶ Νικομηδείας, ἀπαγχονισθέντες τὴν ἡμέραν αὐτὴν τοῦ Πάσχα (10 Ἀπριλίου), τούτους δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐν τῷ μαρτυρικῷ θανάτῳ ἠκολούθησαν οἱ μητροπολῖται Δέρκων, Ἀδριανουπόλεως, Τυρνόβου καὶ Θεσσαλονίκης, καθ' ἣν ἡμέραν ἀπηγχονίσθη καὶ ὁ ἀρχιδιάκονος τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Νικηφόρος. Ταὐτοχρόνως ἀπηγχονίσθη ἐν Ἀδριανουπόλει ὁ ἐνταῦθα ἐφησυχάζων πρώην Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριλλος Ζ΄, ἀνὴρ ἀγαθώτατος, σοφώτατος, ἀπηγχονίσθη δὲ καὶ ὁ ὑπερεκατοντούτης ἐπίσκοπος Μυριοφύτου· μέγα δὲ ἦν τὸ πλῆθος καὶ τῶν ἐκ τοῦ κατωτέρου κλήρου θανατουμένων. Πάντες δὲ οἵ τε ἀνώτεροι καὶ οἱ κατώτεροι ὑπέμειναν μετὰ καρτερίας καὶ ἀνδρείας τὸν μαρτυρικὸν θάνατον. «Δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ θαυμάσωμεν τὸν μέγαν χαρακτῆρα, ὃν ὁ κλῆρος, λέγει ὁ Σπ. Τρικούπης, ὁ θεῖος τῷ ὄντι κλῆρος, καὶ οἱ ἄρχοντες, ἐπὶ τῆς καταδιώξεώς του ἔδειξαν. Ἐν μέσῳ τῶν δεσμῶν καὶ τῶν βασάνων, κατέμπροσθεν τῆς ἐπονειδίστου ἀγχόνης καὶ ὑπὸ τὴν ἀνθρωποκτόνον ἀξίνην, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν παρωρμῶντο ν' ἀρνηθῶσι τὸν Χριστὸν πρὸς διαφύλαξιν τῆς ζωῆς καὶ ἀπόλαυσιν πολλῶν ἄλλων ἀγαθῶν ἐπιγείων, ἀλλ' ὅλοι μέχρις ἑνὸς ἐπροτίμησαν τὰς βασάνους καὶ τὸν θάνατον».

Τῇ ἀληθείᾳ παντὸς θαυμασμοῦ ἄξιοι ἐφάνησαν οἱ ἀοίδιμοι ἐκεῖνοι ἄνδρες λειτουργοὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρῶτος πάντων ὁ μέγας Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄. «Αἱ τελευταῖαι στιγμαὶ τοῦ Γρηγορίου ἐφάνησαν, λέγει ὁ Σπ. Τρικούπης, στιγμαὶ ἀκραιφνοῦς πίστεως καὶ ἀνεξικακίας, ὁποίας προετοιμάζει ἀκηλίδωτος συνήδεισις, ἀγαθοποιὸς καρδία, παράβλεψις τῆς προσκαίρου ζωῆς καὶ προσδοκία τῆς μελλούσης».

Ἀλλὰ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε΄. ἡ ὅλη ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μεγάλου Ἀγῶνος ἐμφάνισις παρέστησεν αὐτὸν πολλῷ ἀνωτέρας τῶν ὑπὸ τοῦ Σπ. Τρικούπη ἀποδιδομένων αὐτῷ ἀρετῶν. Ὁ Πατριάρχης οὗτος ἅμα τῇ ἐκρήξει τοῦ ἀγῶνος τοῦ μεγάλου ἐννοῶν τὴν μεγάλην τούτου ἱστορικὴν σημασίαν καὶ τὸν μεγαλοπρεπῶς τραγικὸν χαρακτῆρα τοῦ ὑπὲρ πάντων ἀγῶνος διά τε τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸν δυνάστην αὐτῶν, ἐν τῇ βαθείᾳ ἀντιλήψει τοῦ μεγάλου ἠθικοῦ ἀξιώματος τοῦ «γνῶναι ἑαυτόν», ἐνόησεν ὅτι ἔδει αὐτὸς ἐν τῇ ἰδιότητι τοῦ ἐπὶ γῆς μεγάλου καλοῦ ποιμένος, ὅστις τίθησι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων, κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ καὶ τελειωτοῦ τῆς Πίστεως δοθὲν ὑπόδειγμα. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀφίκετο εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἡ πρώτη περὶ τῆς ἐκραγείσης ἐν Πελοποννήσῳ ἐπαναστάσεως εἴδησις, ἐνόει ὅτι ἔδει αὐτὸς νὰ θανατωθῇ, ἵνα σωθῇ τὸ Ἔθνος ἐκ τοῦ κινδύνου τοῦ ὀλέθρου, καὶ ἔκτοτε ἔζη ὡς νεκρὸς μὲν δι' ἑαυτόν, ἀλλὰ ζῶν καὶ ἐνεργῶν ἰσχυρῶς ὑπὲρ τῶν ἄλλων. Προβλέπων τὸν ἐπικρεμάμενον ἐπὶ τῶν λογάδων τοῦ Ἔθνους κίνδυνον ἔδραμεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ μεγάλου Διερμηνέως Κωνσταντίνου Μωρούζη ταῖ ἀποκαλύψας τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνατείνας τὸ ὄμμα πρὸς οὐρανὸν καὶ ἐπικαλούμενος τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ παρεκάλει τὸν ἄνδρα νὰ φύγῃ ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ τυράννου. «Εἶσαι νέος ἔτι καὶ ἀκμαῖος, ἔλεγεν αὐτῷ· πολλὰς ἔτι δύνασαι νὰ προσφέρῃς ὑπηρεσίας εἰς τὸ Ἔθνος· ἄφες ἐμοὶ τῷ γέροντι, ἵνα διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ σαρκίου τούτου μετριάσω ὀπωσοῦν τὴν τοῦ τυράννου δίψαν τοῦ αἵματος καὶ σώσω τὸ Ἔθνος». Ὁ Κ. Μουρούζης δὲν ὑπήκουσε τῇ τοῦ Πατριάρχου παραινέσει καὶ ἔπεσε πρῶτος μάρτυς ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἀκριβῶς, διότι ἐμιμήθη τὴν αὐταπάρνησιν ἐκείνου τὴν τοσοῦτον ἐμφαντικῶς ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ δηλωθεῖσαν.

Εἰς δὲ τοὺς προτρέποντας αὐτὸν τὸν Πατριάρχην νὰ φύγῃ εἰς Ὀδησσὸν ἢ Κέρκυραν ἢ Ἀγκῶνα κρυφίως μίαν ἑβδομάδα πρὸ τοῦ θανάτου, ἤτοι τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων ἔλεγεν ὁ ἱερὸς ἀνήρ: «Μὲ προτρέπετε εἰς φυγήν· μάχαιρα θὰ διέλθῃ τὰς ῥύμας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν λοιπῶν πόλεων τῶν Χριστιανικῶν ἐπαρχιῶν. Ὑμεῖς ἐπιθυμεῖτε ἐγὼ μετημφιεσμένος νὰ καταφύγω εἰς πλοῖον ἢ νὰ κλεισθῶ ἐν οἰκίᾳ οἱουδήποτε εὐεργετικοῦ ἡμῶν πρεσβευτοῦ, ν' ἀκούω δ' ἐκεῖθεν πῶς οἱ δήμιοι κατακρεουργοῦσι τὸν χρεύσαντα λαόν. Οὐχί! Ἐγὼ διὰ τοῦτο εἶμαι Πατριάρχης, ὅπως σώσω τὸ ἔθνος μου, οὐχὶ δὲ ὅπως ἀπωλεσθῇ, τοῦτο διὰ τῆς χειρὸς τῶν Γιανιτσάρων. Ὁ θάνατός μου ἴσως ἐπιφέρει μεγαλειτέραν ὠφέλειαν παρὰ τὴν ζωήν μου. Οἱ ξένοι Χριστιανοὶ ἡγεμόνες ἐκπλαγέντες ἐκ τῆς ἀδικίας τοῦ θανάτου μου, δὲν θὰ θεωρήσωσιν ἀδιαφόρως πῶς ἡ πίστις αὐτῶν ἐξυβρίσθη ἐν τῷ προσώπῳ μου. Οἱ Ἕλληνες, οἱ ἄνδρες τῆς μάχης, θὰ μάχωνται μετὰ μεγαλειτέρας μανίας, ὅπερ συχνάκις δωρεῖται τὴν νίκην· εἰς τοῦτο εἶμαι πεπεισμένος. Βλέπετε μεθ' ὑπομονῆς εἰς ὅ,τι καὶ ἂν μοῦ συμβῇ. Σήμερον (κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων) θὰ φάγωμεν ἰχθύας, ἀλλὰ μετά τινας ἡμέρας, καὶ ἴσως κατὰ ταύτην τὴν ἑβδομάδα, ἰχθῦς θὰ μᾶς φάγωσι... Ναί, ἂς μὴ γείνω χλεύασμα τῶν ζώντων· δὲν θὰ ἀνεχθῶ ὥστε εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ὀδησσοῦ, τῆς Κερκύρας καὶ τῆς Ἀγκῶνος, διερχόμενον ἐν μέσῳ τῶν ἀγυιῶν νὰ μὲ δακτυλοδεικτῶσι λέγοντες: «Ἰδού ἔρχεται ὁ φονεὺς Πατριάρχης». Ἂν τὸ ἔθνος μου σωθῇ καὶ θριαμβεύσῃ, τότε πέποιθα θὰ μοῦ ἀποδώσῃ θυμίαμα ἔπαινου καὶ τιμῶν, διότι ἐξεπλήρωσα τὸ χρέος μου... Ὑπάγω ὅπου μὲ καλεῖ ὁ νοῦς μου, ὁ μέγας κλῆρος τοῦ ἔθνους, καὶ ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος ὁ μάρτυς τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων».

Ἀλλὰ καὶ οἱ μετὰ τοῦ Πατριάρχου αὐθημερὸν θανατωθέντες καὶ οἱ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τούτοις ἐν τῷ μαρτυρίῳ ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀκολουθήσαντες ἱεράρχαι ὁμοίαν ἔδειξαν γενναιότητα καὶ αὐταπάρνησιν καὶ Χριστιανικὴν ἀληθῶς καὶ ἀκραιφνῶς ψυχήν. «Οἱ φιλόχριστοι οὗτοι ἀρχιερεῖς, λέγει ὁ Σ. Τρικούπης, ἐνῷ μετεκομίζοντο εἰς τὸν τόπον τῆς ποινῆς ἐντὸς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πλοιαρίου, προητοιμάσθησαν πλήρεις πίστεως καὶ εὐλαβείας εἰς ἀποβίωσιν, ἔψαλαν οἱ ἴδιοι τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν, ἐκέτευσαν τὸν Θεὸν τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκὸς ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν αὐτῶν καὶ εὐλόγησαν ἀλλήλους εἰπόντες τὸ «Μακαρία ἡ ὁδός, ᾗ πορεύῃ σήμερον». Οἱ ἀρχιερεῖς οὗτοι ἀποχωριζόμενοι ἀλλήλων, ἵνα ἕκαστος ἐν ἰδιαιτέρῳ τόπῳ ἀπηγχονισθῇ, ἀπεχαιρέτων ἀλλήλους λέγοντες ἐν συντριβῇ καρδίας «καλὴ ἀντάμωση, ἀδελφοί, εἰς τὴν ἄλλην ζωήν». Ὁ γηραιὸς μητροπολίτης Δέρκων, οἰονεὶ εὐλογῶν τὸν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος θάνατον, εὐλόγησε τρὶς σταυροειδῶς τὴν θηλὴν τῆς ἀγχόνης λέγων: «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» καὶ φωνῶν πρὸς τὸν ἀγχονιστὴν «ἐκτέλεσε τὴν ἐντολὴν τοῦ ἀσεβοῦς κυρίου σου», ἐτελεύτα πρὸ τῶν πυλῶν τῆς μητροπόλεως αὐτοῦ. Προσευχόμενος δ' ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς ἀγχόνης μυστικῶς καὶ φωνῶν ἰσχυρῶς «Μνήσθητί μου, Κύριε, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου» ἀπηγχονίζετο ἐν Ἀδριανουπόλει ὁ αὐτόθι ἐφησυχάζων Πατριάρχης Κύριλλος Ζ΄.

Ὁποίαν ἰσχυράν, ἰσχυροτάτην, αὐτόχρημα εὐεργετικὴν καὶ σωτήριον ροπὴν καὶ ἐπίδρασιν εἶχον ἐπὶ τὴν πρόοδον καὶ τὴν τελικὴν ἐπιτυχίαν τοῦ μεγάλου ἀγῶνος τὰ ὑψηλὰ ταῦτα καὶ γενναῖα τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος ἀφοσιώσεως τῶν εἰρημένων ἀρχηγῶν τῆς Ἐκκλησίας δείγματα, περὶ τούτου διὰ μακρῶν ἐπραγματεύθην πρὸ πολ-

λῶν ἤδη ἐτῶν ἐν τῇ ἐμῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως (Ἱστορ. ΙΘ΄ Αἰῶνος Τομ. Β΄ σελ. 229 κξ) γράφων :

«Τὰ ἀποτελέσματα καὶ ἡ ἠθικὴ ἐπίδρασις τοῦ κατὰ τοῦ Πατριάρχου τολμήματος ἐπὶ τὴν πορείαν τοῦ ἀγῶνος ὑπῆρξαν ὅλως διάφορα ἢ οἷα ἤλπιζον οἱ τὸ τόλμημα διαπράξαντες. Καί ἐν τῇ διαφορᾷ ἀκριβῶς ταύτῃ εἰκονίζεται ἅπασα ἡ ἀντίθεσις τοῦ πνεύματος τῆς ἐπαναστάσεως οἷα συνελήφθη αὕτη ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ ἐπανισταμένου ἔθνους, πρὸς τὸ πνεῦμα, ὑφ' ὃ ἐνόμισεν ἡ κυβέρνησις ἡ Ὀθωμανικὴ ὅτι ἔπρεπε νὰ καταπολεμήσῃ αὐτήν. Διὰ τὴν Ὀθωμανικὴν κυβέρνησιν προὔκειτο περὶ ἀνταρτικοῦ κινήματος μεγάλου, καταστελλομένου διὰ τοῦ ὀλέθρου τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῶν ἡγετῶν τοῦ Ἔθνους καὶ τοῦ ἐντεῦθεν ἐμπνεομένου τῷ ἔθνει τούτῳ τρόμου. Οἱ Τοῦρκοι δὲν ἐγίνωσκον οὐδ' ἐννόουν ἄλλας ἐπαναστάσεις ἢ τὰς διά τινος τολμηροῦ ἀρχηγοῦ, τοπάρχου ἢ σατράπου, φυλάρχου ἢ ἐθνάρχου προκαλουμένας καὶ ἐξεγειρομένας καὶ παρὰ τούτων λαμβανούσας ζωὴν καὶ δύναμιν. Πλήττοντες δὲ καιρίως τοὺς τοιούτους ἀρχηγοὺς τῆς ἀνταρσίας κατέφερον τὸ θανατηφόρον κατὰ ταύτης τραῦμα, πίγοντες εὐχερῶς ἐν τῷ αἵματι τὴν στάσιν καὶ διὰ τοῦ τρόμου τοῦ ἐμπνεομένου ἐντεῦθεν ἀσφαλίζοντες τὴν κλονισθεῖσαν αὐτῶν ἀρχήν. Ἀλλὰ περὶ ἐπαναστάσεως λαῶν ὁλοκλήρων ἐχόντων ἐν ἑαυτοῖς τὴν ζωὴν τῆς ἐξεγέρσεως καὶ τῆς ἐπαναστάσεως, περὶ ἀγῶνος ἐθνικοῦ ἐκ τῶν σπλάχνων τοῦ ἔθνους παραγομένου καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν αἰώνων καὶ ἐκ τῶν ἐμπνεύσεων αὐτῆς ἐπιρρωννυμένου, δὲν ἠδύναντο νὰ σκεφθῶσι. Καὶ ἐποιοῦντο μὲν πάντως διάκρισίν τινα μεταξὺ τῶν στασιαζόντων κατὰ τὰς ἐπαρχίας τοπαρχῶν καὶ τοῦ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὑπὸ τὸ ξίφος αὐτῶν διατελοῦντος ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους· ἀλλὰ διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόμου τοῦ ἐκ τοῦ ὀλέθρου τοῦ ἀρχηγοῦ ἐμπνεομένου ἐνόμιζον ὅτι ἠδύναντο νὰ καταβάλωσι καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐνεργουμένας ἐπαναστάσεις... Ἀλλ' οἱ ἀγῶνες οἱ ἐθνικοί, οἱ ἔχοντες πηγὴν καὶ ἀρχὴν γενέσεως αὐτῶν τὴν ἐθνικὴν ἰδέαν καὶ τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν καταστέλλονται μόνον διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς τοιαύτης ἰδέας καὶ συνειδήσεως. Τούτου δὲ μὴ ὄντος δυνατοῦ πᾶσα προσβολὴ ἐναντίον τοῦ ἐκπροσωποῦντος τὴν ἰδέαν ἀρχηγοῦ καὶ ὁ ὄλεθρος αὐτοῦ ἐξεγείρουσιν ἔτι μᾶλλον καὶ ἐπιρρωννύουσι τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν καὶ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα καὶ παρορμῶσιν εἰς ἐκδίκησιν καὶ εἰς τελεσφόρον ἄμυναν. Ὁ ἀρχηγὸς ὁ ἐκπροσωπῶν ἁπλῶς μίαν ἰδέαν ἐκ τοῦ ἔθνους καὶ ἐκ τοῦ βίου αὐτοῦ τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ ἱστορικοῦ ἀπορρέουσαν, ἀφανιζόμενος αὐτὸς θυσιάζεται ὑπὲρ τῆς ἰδέας καὶ διὰ τῆς τοιαύτης θυσίας ὑψοῖ ἔτι μᾶλλον καὶ ἐξαίρει ἐν ἑαυτῷ καὶ καθίστησιν αἰσθητὴν τὴν ἠθικὴν ἔννοιαν καὶ δύναμιν τῆς ἰδέας· ὑφούμενος δ' αὐτὸς διὰ τῆς ἰδέας, ὑπὲρ ἧς ἔπεσε θῦμα, καὶ καθαγιαζόμενος ἔτι μᾶλλον ἐν τῇ συνειδήσει τῶν θιασωτῶν ταύτης, ἔτι μᾶλλον ἀνυψοῖ καὶ ἐξαίρει ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ λαοῦ τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον τῆς ἰδέας, ὑπὲρ ἧς ἐθυσιάσθη αὐτὸς ὡς ἄτομον. Καὶ ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀγχόνη καὶ ὁ τάφος αὐτοῦ καθίσταντο ἰσχυρὰ ἠθικὰ ἐλατήρια ἀγάπης μὲν πρὸς τὸν ἄνδρα, λατρείας δὲ καὶ ἀφοσιώσεως εὐλαβοῦς πρὸς αὐτόν τε καὶ πρὸς τὴν ἐν αὐτῷ ἐνσαρκουμένην ἰδέαν. Καὶ ὅσῳ μείζων ἡ προσβολὴ καὶ ὁ διωγμὸς τοσούτῳ ἰσχυρότερον ἐξεγείρεται τὸ τῆς ἐκδικήσεως αἴσθημα. «Ἡ κατὰ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου ἀπηνὴς διαγωγή, λέγει ὁ Γερβῖνος, ποιήσασα τὸ πρῶτον ῥῆγμα εἰς τὴν Τουρκικὴν δυναστείαν, παρεσκεύασε τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Πατριάρχης ἐγένετο ἅγιος καὶ μάρτυς· ὁ θάνατος αὐτοῦ ἔδωκεν ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις τὸ σύνθημα τῶν τρομερωτάτων ἐκδικήσεων· ἐστιγμάπισε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν Ἑλλήνων διὰ στίγματος ἀνεξαλείπτου τὸν Σουλτάνον, ὃν ἐκάλουν τοῦ λοιποῦ σφαγέα· ἐνετύπωσεν εἰς τὸν πόλεμον τόν χαρακτῆρα ἀγῶνος ἐξολοθρεύσεως ἐν ὀνόματι τῆς θρησκείας· ἐξηφάνισε καὶ τὴν ἐσχάτην καί ἐλαχίστην σκέψιν περὶ τοῦ δυνατοῦ διαλλαγῆς τινος ἢ συμβιβασμοῦ ἢ ὑποταγῆς· ἀφύπνισε τὰς συμπαθείας πάσης τῆς Χριστιανωσύνης ὑπὲρ τοῦ δυστυχοῦς τούτου Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἔδωκε τὴν ὁριστικὴν καὶ ἀποφασιστικὴν κίνησιν τὴν ἐπενεγκοῦσαν τὴν μεταξὺ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Πύλης ῥῆξιν». «Εἰθισμένη ἡ Πύλη, λέγει ὁ αὐτὸς Γερμανὸς ἱστοριογράφος, ν' ἀποκεφαλίζῃ μίαν ἐπανάστασιν ὡς ἕν ἄτομον καὶ συνηθέστατα ἐν ἑνὶ μόνον ἀνδρί, ἔμεινεν ἐκπεπληγμένη βλέπουσα φαινόμενα καὶ λαμβάνουσα πεῖραν πραγμάτων ὅλως καινοφανῶν δι' αὐτὴν ὁπότε ἡ κεφαλὴ τοῦ Πατριάρχου πίπτουσα, ἀντὶ νὰ καταπνίξῃ τὴν ἐπανάστασιν, εὕρυνε καὶ ἐτράχυνεν αὐτήν». Καὶ αὐτὸς ὁ Αὐστριακὸς πολιτικὸς καὶ στρατιωτικὸς ἀνὴρ Πρόκες, ποιούμενος λόγον περὶ τοῦ φόνου τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν ἄλλων συγχρόνως ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας διαπραχθέντων ἀνοσιουργημάτων, λέγει : «Ἅπασα ἡ Εὐρώπη διὰ τοῦτο ἔρριψε λίθον ἐναντίον τῆς Πύλης καὶ μετ' εὐχῶν καὶ συμπαθειῶν ἐλάμβανε μέρος ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων». Ἐγράφομεν δὲ καὶ ἡμεῖς (σελ. 232) :

«Ὑπὸ ὑψηλοτέραν ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν ἔποψιν ἡ διὰ τοῦ φόνου τοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων φονευθέντος Πατριάρχου ἐκ μέρους τοῦ ἀγωνιζομένου ἔθνους εἰς τὸν βωμὸν τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος γενομένη θυσία ἐνεῖχε πάντως μεγάλην ροπὴν καὶ δύναμιν ἠθικὴν ἐπὶ τὴν πορείαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος. Δι' αὐτῆς ὁ ἀγὼν οὐ μόνον καθίστατο θρησκευτικὸς ἢ μᾶλλον ἐξήρετο ἠθικῶς ἡ στενὴ

Τὸ ῥῆγμα τοῦ μεγάλου τείχους διὰ τοῦ ὁποίου εἰσώρμησαν οἱ πορθηταί.

σχέσις ἡ συνάπτουσα καὶ ἑνοῦσα ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ Ἑλληνικοῦ τὴν πατρίδα πρὸς τὴν πολιτείαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία παρίστατο πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ ἀγωνιζομένου ἔθνους ὡς τὸ μέγα θέατρον τοῦ ἀγῶνος, ἐν ᾧ ἐξελίσσετο τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ θεῖον ἐν τῇ τραγικότητι αὐτοῦ δρᾶμα τῆς μεγίστης τῶν ὑπὲρ πατρίδος θυσιῶν. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τῆς Ὀρθοδοξίας, ὁ πνευματικὸς πατὴρ καὶ ἐθνικὸς ἡγέτης σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀπαγχονιζόμενος πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ Πατριαρχείου τὴν πάνσεπτον ἡμέραν τοῦ Πάσχα καὶ δίκην ἐσχάτου κακούργου τὴν ἐσχάτην ὑφιστάμενος καὶ ἀτιμοτάτην ποινὴν ἦτο ἐμφανὴς εἰκὼν ἠθικὴ τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ ὑψίστου τῶν ἀνθρωπίνων καθηκόντων καὶ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, εἰκὼν αὐταπαρνήσεως ἐπιβαλούσης τῷ ἄρχοντι καὶ ἡγέτῃ τὸ θῦσαι ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς τῶν πολλῶν σωτηρίας, εἰκὼν ἀληθὴς τοῦ ἀληθοῦς μαθητοῦ τοῦ Θεανθρώπου ἱδρυτοῦ τῆς πίστεως. Διὰ τῆς αὐταπαρνήσεως ταύτης κατέστη ὁ Πατριάρχης ἀληθὴς ἡγέτης, ἀρχιστράτηγος καὶ βασιλεὺς τοῦ Ἔθνους ἐμπνέων ἐκ τοῦ τόπου τῆς ἀγχόνης πάντα τὰ ὑψηλὰ ἐκεῖνα αἰσθήματα τὰ ἀπορρέοντα ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης διδομένων τοῖς ἀγωνιζομένοις παραδειγμάτων. Ἡ ἰδέα τοῦ ὑψίστου τῶν ἠγεμονικῶν καθηκόντων παρεστάθη ἀνέκαθεν καὶ ἐξεικονίσθη ὑπὸ τῶν λαῶν καὶ τῶν ἐθνῶν ἐν τῇ θυσίᾳ τοῦ ἀρχηγοῦ ἢ ἡγεμόνος ἐν τῷ μέσῳ τῆς κινδυνευούσης Πατρίδος. Ἡ τοιαύτη θυσία καὶ ἡ μεγάλη ἠθικὴ σημασία καὶ σπουδαιότης καὶ δύναμις αὐτῆς τοσοῦτον πρωΐμως καὶ ἰσχυρῶς ἐνερριζώθη ἐν τῇ συνειδήσει τῶν λαῶν, ἀποτελοῦσα, οὕτως εἰπεῖν, σπουδαιότατον δόγμα καὶ ἀρχὴν πολιτικῆς ἠθικῆς, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ μῦθοι καὶ αἱ μυθικαὶ παραδόσεις παρέστησαν τὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ θάνατον τοῦ ἡγεμόνος οὐ μόνον ὡς ὑψίστην ἀρετὴν ἡγεμονικήν, ἀλλὰ καὶ ὡς μυστηριώδη

θαυματουργὸν δύναμιν ἠθικὴν σώζουσαν τοὺς λαοὺς ἀπὸ τῶν ἐσχάτων κινδύνων καὶ ὁδηγοῦσαν αὐτοὺς εἰς νίκας καὶ ἐπιτυχίας. Πολλὰ τοιαῦτα παραδείγματα παρέχει ἡμῖν ἡ ποίησις καὶ ἡ ποιητικὴ καὶ ἡ μυθώδης ἱστορία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων· ἡ δὲ Ρωμαϊκὴ ἱστορία διδάσκει ἡμᾶς ὁποίαν καὶ ὁπόσην σωτήριον ἐπίδρασιν εἶχεν ἐπὶ τὸ ἠθικὸν τῶν ἀγωνιζομένων στρατευμάτων ἡ ἐπὶ τοῦ πεδίου καὶ ἐν τῷ βρασμῷ τῆς μάχης ἐν ταῖς ὑψίστοις στιγμαῖς τοῦ ἐσχάτου κινδύνου τελουμένη εἰς τοὺς θεοὺς ἀφοσίωσις (devotio) ἤτοι θυσία τῶν στρατηλατῶν καὶ ἀρχηγῶν».

Ἐν πάσαις ταύταις ταῖς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν στρατῶν καὶ τῶν λαῶν γινομέναις θυσίαις τῶν ἀρχηγῶν, ἀφαιρουμένου ἐν τοῖς τῶν ἀρχαίων λαῶν μύθοις τοῦ μυστικοῦ πέπλου τῆς θρησκευτικῆς δεισιδαιμονίας, δι' οὗ περιεκάλυψεν αὐτὰς ἡ θρησκεία καὶ ἡ θρησκευτικὴ φιλοσοφία τῶν εἰρημένων ἀρχαίων λαῶν, τὸ μόνον ὑπὸ πραγματικὴν ἠθικὴν καὶ ἱστορικὴν ἔποψιν ἀληθὲς καὶ μέγα εἶναι τὸ ὕψιστον ἰδεῶδες τοῦ καθήκοντος τὸ ἐκδηλούμενον ἐν τῇ αὐταπαρνήσει. Ἡ μεγάλη ἠθικὴ δύναμις ἡ συγκρατοῦσα τὰ ἔθνη καὶ τὰς κοινωνίας καὶ τὰς πολιτείας καὶ παρέχουσα αὐταῖς ζωὴν καὶ ζωτικότητα ἠθικὴν εἶναι ἡ συνείδησις τοῦ καθήκοντος ἡ τὴν ὑψίστην πολιτικὴν ἀρετὴν παράγουσα καὶ πραγματοῦσα ἐν τῇ ὑπὲρ τῆς πατρίδος αὐταπαρνήσει. Ἀλλ' ὅ,τι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λαοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἥρωσι καὶ στρατηγοῖς ἐτελεῖτο ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ταπεινῆς δεισιδαιμονίας καὶ ὑπὸ τὸν πέπλον τοῦ μυστηριώδους καὶ διὰ τῆς καθιερώσεως τῶν μυθικῶν παραδόσεων, τοῦτο ἐτελεῖτο ἐν τῷ ἀρχηγῷ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἱστορίας καὶ τῶν ἠθικῶν ἀληθειῶν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, στερούμενον μὲν τῆς μυστικῆς γοητείας τῶν ἀρχαίων ἀφοσιώσεων, ἀλλ' ὑπερέχον τούτων κατὰ τὸ μέγεθος τῆς ἠθικῆς δυνάμεως τῆς ἀπορρεούσης ἐκ τοῦ φωτὸς τῆς πεφωτισμένης συνειδήσεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ ἀληθοῦς καὶ δικαίου ἐν τῇ μετ' αὐταπαρνήσεως τελέσει τοῦ καθήκοντος. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ ὑπέρτατος ἐθνικὸς ἡγέτης τοῦ τῶν Ἑλλήνων Γένους δὲν παρίστησιν ἡμῖν βεβαίως εἰκόνα ἥρωος πίπτοντος ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἀλλ' ὅμως περιβάλλεται τὴν ἔτι μείζονα καὶ ἰσχυρότερον ἐπὶ τὸ ἠθικὸν αἴσθημα ἐπιδρῶσαν αἴγλην τοῦ μεγάλου μάρτυρος καὶ ἱεροῦ θύματος. Διότι ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας ὁ μέγας μάρτυς εἶναι καὶ μέγας ἥρως. Ὁ ἀγὼν τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀρετῆς ὑψοῦται ἔτι μᾶλλον καὶ ἐξαίρεται κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ ἀξίαν ἀκριβῶς ὅταν δὲν εἶναι νικηφόρος, διότι ἡ ἀληθὴς καὶ μεγάλη ἀξία τοῦ τοιούτου ἀγῶνος κεῖται οὐχὶ ἐν τῇ νίκῃ, ἀλλ' ἐν τῇ αὐταπαρνήσει, ἥτις ἐν τῇ ἀτυχίᾳ καθίσταται καταφανεστέρα καὶ ἐπὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων μείζονα ἐμποιεῖ αἴσθησιν. Ἀλλ' ὁ πρὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ βωμοῦ τὸ μαρτύριον ὑφιστάμενος ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας οὐχὶ ἁπλῶς διὰ τῆς ἀτυχούσης ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐν αὐτῷ θριαμβευούσης ἠθικῆς δυνάμεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς προσηκούσης εἰς τὸν ἀνώτατον λειτουργὸν τῆς Ἐκκλησίας ἐμποιεῖ ἠθικὴν κατάνυξιν ἅμα δὲ καὶ ἠθικὴν ἔξαρσιν τῆς ψυχῆς. Καὶ κατὰ τοῦτο ἀληθῶς νίκη καὶ θρίαμβος διὰ τὸν ἀρχηγὸν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους καὶ δι' αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος ἦτο ὁ μαρτυρικὸς ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος θάνατος τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'. καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ θανατωθέντων ἱεραρχῶν.

Ὁ θάνατος οὗτος ὁ καθαγιάσας θρησκευτικῶς καὶ ἐξάρας ἠθικῶς τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἀγωνιζομένου Ἔθνους τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπήνεγκεν ἀποτελέσματα ἠθικά, ἐναντία μὲν πάμπαν εἰς τὰς ἐντεῦθεν προσδοκίας τῶν διαπραξάντων τὸν φόνον, σωτήρια δὲ εἰς τὴν πρόοδον καὶ ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγῶνος ἐν τοῖς ἀγωνιζομένοις αὐτοῖς καὶ τοσοῦτον ἀποτόμως μετέβαλε τὰς ἐν τῷ χριστιανικῷ κόσμῳ πεπλανημένας περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀγῶνος γνώμας καὶ τοσοῦτον ἐξήγειρεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς συμπαθείας τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, ὥστε εὐλόγως πάνυ ἐπικυροῖ ἐν τῇ συνειδήσει παντὸς ἐρευνητοῦ τὴν μεγάλην ἐκ τῶν διδαγμάτων καὶ τῶν ποριςμάτων τῆς περὶ τὰ ἀνθρώπινα σοφίας ἐν τῇ ἱστορίᾳ διαβεβαιουμένην ἠθικὴν ἀλήθειαν, ὅτι οὐδὲν ἠθικῶς μέγα καὶ ἀληθῶς γενναῖον ἀπόλλυται ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν ἄνευ μεγάλων ἀποτελεσμάτων.

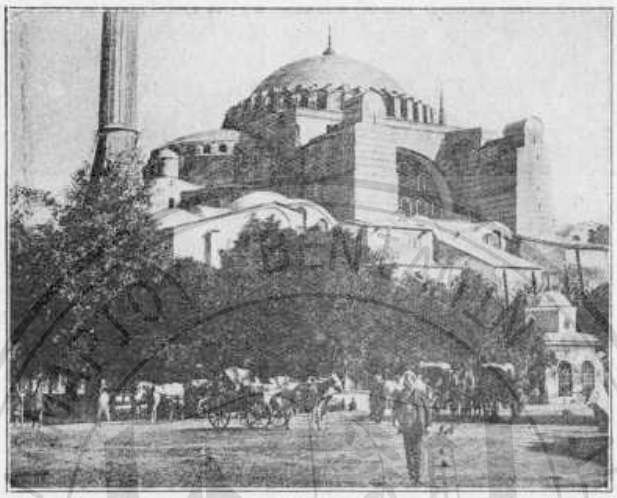
Ἀλλ' ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ ἡ Ἀδριανούπολις δὲν ὑπῆρξε τὸ μόνον θέατρον τῶν μεγάλων τραγικῶν σκηνῶν τῶν μαρτυρικῶν ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ πατρίδος θανάτων τῶν τῆς Ἐκκλησίας λειτουργῶν. Ἐν Λευκωσίᾳ Κύπρου ἀπηγχονίσθη ἐπί τινος δένδρου ἀπέναντι τοῦ διοικητηρίου ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς νήσου Κυπριανός, ἀπεκεφαλίσθησαν δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τρεῖς ἄλλοι ἀρχιερεῖς τῆς νήσου, ὧν τὰ πτώματα ἐπὶ ἡμέρας ὁλοκλήρους ἔμειναν ἐρριμένα κατὰ γῆς. Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης φρικτῶν μαρτυρίων τῶν τῆς Ἐκκλησίας λειτουργῶν; Ἐνταῦθα ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ μητροπολίτης τῆς νήσοι Γεράσιμος μετὰ τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ Διουπόλεως καὶ τῶν ἐπισκόπων τῶν ἀνατολικῶν τῆς νήσου ἐπαρχιῶν Κνωσσοῦ, Χερσονήσου, Λάμπης καὶ Σιτείας ἀφοῦ κλεισθέντες ἐν τῷ φρουρίῳ ἐπὶ ὁλόκληρον μῆνα ὑπεβλήθησαν εἰς καταναγκαστικὰς ἐργασίας, ἐσφάγησαν πάντες ὅμοῦ καὶ' ἣν ἡμέραν κατεκόπη ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης διὰ μαχαιρῶν καὶ ὁ ἱερουργῶν ἱερεύς. Ἡ γηραιὰ κεφαλὴ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐμπαγεῖσα ἐπὶ ξύλου διεπομπεύθη διὰ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως, τὰ δὲ σώματα τῶν σφαγέντων, εἰσέτι ἀσπαίροντα ριφθέντα κατὰ γῆς ἔκειντο ἄταφα.

Ἀλλὰ πλὴν τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος θυσιῶν καὶ μαρτυρίων ὁ ἱερὸς κλῆρος μετέσχε καὶ ἐνεργῶς τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος διὰ πράξεων πολεμικῶν καὶ ἡρωϊκῶν. Εἶναι γνωστὸν πόσας ὑπηρεσίας ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ παρέσχον εἰς τὸν ἀγῶνα οἱ μοναχοὶ τοῦ ἁγιωνύμου Ὄρους. Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐν ταῖς ἐπαναστάσαις Ἑλληνικαῖς χώραις διέλαμψεν ὁ πολεμικὸς οὗτος ἡρωϊσμὸς τοῦ κλήρου, δίδων εἰς τὸν ἀγῶνα χαρακτῆρα ἀληθοῦς ἀγῶνος ὑπὲρ πίστεως ἅμα καὶ πατρίδος διὰ τῆς ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ἀγωνιζομένων κληρικῶν ἑνώσεως τῶν ἡρώων τοῦ ξίφους μετὰ τῶν ἡρώων τῆς χριστιανικῆς ἱερωσύνης, ἁγιότητος καὶ αὐταπαρνήσεως. Διέπρεψε δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις κληρικοῖς ὁ συμπολίτης τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'. τὴν Λημνιτσάναν ἔχων ἰδιαιτέραν πατρίδα Γερμανὸς ὁ Παλαιῶν Πατρῶν. Ὁ ἱεράρχης οὗτος ἦν ὁ μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν πολιτικῶν τοῦ ἀγῶνος, ὅτε οὗτος ἐκυοφορεῖτο ἐν τῇ διανοίᾳ τῶν ἀρχηγῶν τούτων, συνδεθεὶς μετὰ τούτων καὶ μετὰ τῶν δύο περφήμων ἀνδρῶν τῆς Ἀχαΐας Ἀνδρέου Ζαΐμη καὶ Ἀνδρέου Λόντου ἀποτελῶν τὴν λεγομένην Τριανδρίαν τῶν ἀρχηγῶν, ἥτις διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔτι, ἐν ταῖς Πριγκιπονησίοις συνεντεύξεων τῶν ἀνδρῶν τούτων, παρεσκεύαζε τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ Γερμανὸς ἦν ὁ τῇ 23 εἰσελθών, ἡγούμενος ὁπλιτῶν, εἰς Πάτρας μετὰ τῆς σημαίας τοῦ Σταυροῦ, καὶ ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἀναπετάσας τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐνταῦθα ὁρκίσας τοὺς πρώτους ἀγωνιστάς· οὗτος δ' ἦν καὶ ὁ μετὰ δύο ἡμέρας ἐν τῇ Ἁγίᾳ Λαύρᾳ τῇ ἡμέρᾳ, τῇ μέχρι νῦν ἑορταζομένῃ ὑπὸ τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ κράτους ὡς ἡμέρᾳ, τῆς ἐνάρξεως τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἱεροῦ ἀγῶνος, ἤτοι τῇ 25 Μαρτίου, ἄρας τὴν σημαίαν τοῦ ὑπὲρ πάντων πολέμου. Διετέλεσε δ' ὁ Γερμανὸς ἐφ' ὅσον ἔζησε γενναίως ἀγωνιζόμενος καὶ μετέχων ἔργῳ καὶ λόγῳ τοῦ πολέμου, ὡς πρωταγωνιστὴς τοῦ ἀγῶνος, ὡς καλεῖ αὐτὸν ὁ Σπ. Τρικούπης.

Γενναιότατος καὶ ἡρωϊκώτατος ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ἀγῶνι ὑπῆρξε καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Παπαφλέσσας. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦν ἐκ τῶν θερμοτάτων θιασωτῶν τῆς ἰδέας τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἐκ τῶν δραστηριωτάτων μελῶν τῆς μεγάλης «Ἑταιρείας», αὐτὸς πρῶτος διὰ τῶν ἐνθουσιωδῶν αὐτοῦ ἐν Πελοποννήσῳ λόγων καὶ λίαν εὐελπίδων ἐκμυστηρεύσεων παρασκευάσας τὰ πνεύματα εἰς τὸν μέγαν ἀγῶνα καὶ ἀρξαμένου τούτου, ὡς εἷς τῶν γενναιοτάτων πολεμάρχων, πολεμήσας, ἐπισφραγίσας δὲ τὸν ἡρωϊκὸν αὐτοῦ βίον διὰ τῆς ἐνδοξοτάτης παρὰ τὸ Μανιάκι μάχης, ἐν ᾗ ὀλίγοι πολεμισταὶ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν αὐτοῦ ὡς λέοντες ὁρμήσαντες ἐν ἀνοικτῷ πεδίῳ μάχης ἐναντίον ἐξαπλασίων καλῶς ὠργανωμένων καὶ δεξιῶς διοικουμένων καὶ

ἐφοδίων πολέμου μεγάλῳ πλήθει ὑπερεχόντων πολεμίων δεινὴν ἐπήνεγκον τούτοις φθορὰν καὶ ἔπεσον πάντες σχεδὸν ἡρωϊκῶς μετὰ τοῦ ἥρωος ἀρχηγοῦ, τοῦ κινήσαντος διὰ τοῦ ἡρωϊσμοῦ αὐτοῦ τὸ μέγα θάμβος τοῦ στρατηγικωτάτου πολεμάρχου τῶν πολεμίων Ἰβραὴμ καταφλήσαντος τὴν ἐναχθεῖσαν πρὸς αὐτὸν κεφαλὴν τοῦ ἥρωος καὶ ἀναφωνήσαντος «Ἁμαρτία νὰ χαθῇ τοιοῦτος πολέμαρχος».

Τί δὲ νὰ εἴπωμεν περὶ τῶν ἡρωϊκῶς ἐν Θερμοπύλαις ἐν ἀρχῇ τοῦ ἀγῶνος ἀγωνισαμένων καὶ μαρτυρικῶς ἐν αἰχμαλωσίᾳ τὸν βίον διανυσάντων κληρικῶν, τοῦ ἱεράρχου Ἡσαΐου Σαλώνων καὶ τοῦ πολυθρυλήτου ἥρωος Ἀθανασίου Διάκου, ὅστις ἀρξάμενος τοῦ ἀγῶνος ἀπὸ τῆς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τούτου κηρύξεως αὐτοῦ, ὡς δεύτερος Λεωνίδας ἐδόξασεν αὖθις τὸν ὑπὸ τούτου δοξασθέντα τόπον καί, ὥσπερ ἐκεῖνος, ἀντὶ τῆς ἀσφαλοῦς φυγῆς καὶ σωτηρίας, προὐτίμησε τὸν ὑπ' αὐτοῦ ζητούμενον, ἀλλὰ διαφεύγοντα ἀπὸ σεβασμοῦ ὡς φαίνεται, θάνατον; «Φονεύονται, λέγει ὁ Σ. Τρικούπης, οἱ ἀκόλουθοί του ἐκτὸς τοῦ ψυχικοῦ του υἱοῦ, τραυματίζεται καὶ αὐτὸς εἰς τὸν δεξιὸν ὦμον, πίπτει τὸ τουφέκι του, ἀνθίσταται βαστῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὴν πιστόλαν, γνωρίζεται, περικυκλοῦται καὶ συλλαμβάνεται ζῶν καὶ καθαιματωμένος». Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ δὲν καταλείπει αὐτὸν ὁ ἡρωϊκὸς χαρακτὴρ καὶ τὸ ἡρωϊκὸν ἦθος. Εἰς τὸν ἐρωτῶντα αὐτὸν Τοῦρκον βέην διὰ τί ἐπανεστάτησεν, ἀπήντησεν ἀφόβως: «Τὸ ἔθνος ὅλον τῶν Ἑλλήνων ἀπεφάσισε νὰ χαθῇ ἢ νὰ ἐλευθερωθῇ». «Αὐτὸς ὁ ἀρχιστράτηγος Μεχμὲτ τοῦ ἀνδρὸς τὴν παρησίαν θαυμάσας, λέγει ὁ Τρικούπης, τῷ εἶπεν ὅτι πρόθυμος ἦτο νὰ τὸν ἰατρεύσῃ, ἂν ἤθελε πιστῶς τὸν ὑπηρετήσει. «Δέν σε ὑπηρετῶ, ἀπεκρίθη ὁ Δυϊκός· ἀλλὰ καὶ ἂν σε ὑπηρέτουν, δὲν θὰ σὲ ὠφέλουν». «Θὰ σὲ σκοτώσω, ἐπανέλαβεν ὁ πασσᾶς, ἂν δὲν μὲ ὑπηρετήσῃς». «Ἡ Ἑλλὰς, ἀπήντησεν, ἔχει πολλοὺς Διάκους»·

Ἡ Ἁγία Σοφία μεταβληθεῖσα εἰς τέμενος ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ Β' μετὰ τὴν ἅλωσιν·

Τοιοῦτοι ἐφάνησαν ἀληθῶς Διάκοι πολεμισταὶ καὶ οἱ μοναχοὶ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου οἱ μόνοι καθ' ἑαυτοὺς μαχόμενοι καὶ ἀποκρούσαντες ὁλόκληρον τὸν στρατὸν τοῦ Ἰμβραὴμ. Πολλοὶ ἄλλοι κατὰ τὸν μέγαν ἀγῶνα διέπρεψαν κληρικοὶ ἀνώτεροι καὶ κατώτεροι εἴτε ἀγωνιζόμενοι ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης εἴτε καὶ ἐν ἄλλαις ὑπηρεσίαις τοῦ ἀγωνιζομένου ἔθνους διατελοῦντες καὶ διὰ τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν σχήματος ἔξαρσιν ἠθικὴν τοῖς ἀγωνιζομένοις ποιοῦντες, οἷοι ἐν Πελοποννήσῳ Θεόδωρος ὁ ἐπίσκοπος Βρεσθένης ἐν Εὐβοίᾳ δὲ ὁ ἐπίσκοπος Νεόφυτος· ὁ ἐν Ἱσῃ ἡφησυχάζων, ἀλλὰ δραστηρίως ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος ἐργαζόμενος πρώην Οὐγγροβλαχίας Ἰγνάτιος (Ἕλλην τὸ γένος). Καθόλου δι' εἰπεῖν τὸ θρησκευτικὸν πνεῦμα ἦν ἐκ τῶν σημαντικωτάτων ἠθικῶν ἐλατηρίων τοῦ ἡρωϊσμοῦ ἐν τῷ ἀγῶνι. Καὶ τοῦ πνεύματος τούτου ἐνεφοροῦντο βαθύτατα οἱ μεγάλοι ὁπλαρχηγοί. Ὁ μέγιστος τῶν ὁπλαρχηγῶν τούτων, ὁ στρατάρχης τῆς Πελοποννήσου, ὁ γέρως τοῦ Μωρηᾶ, ἐν τῇ κρισιμωτάτῃ στιγμῇ τῆς ὑπάρξεως ἢ τοῦ θανάτου τοῦ ἀγῶνος, ὅτε ἀπὸ τριχὸς ἐξηρτᾶτο ἡ σωτηρία ἢ ὁ ὄλεθρος τοῦ ἐπαναστάντος λαοῦ ἐν τῇ βαθυτάτῃ αὐτοῦ θρησκευτικῇ κατανύξει δι' ἐλλάμψεως ἐσωτερικῆς ἔσωσε τὸν ἀγῶνα.

Μωάμεθ Β' εἰκὼν ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ ζωγράφου Centile Bellini

Μετὰ τὴν πρώτην ἐνθουσιώδη ἐν Πελοποννήσῳ ἐξέγερσιν καὶ πολυαρίθμων μαχητῶν συναγερμὸν, μέγα μέρος τούτων ὃν ἔτι ἄπειρον πολέμου καὶ μαχῶν, διεσκορπίσθη περὶ τὴν Καρύταιναν ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τῶν πρώτων ἰσχυρῶν ἐν Πελοποννήσῳ πολεμικῶν ἐπικουριῶν τῶν Τούρκων εὐθὺς τῇδε κακεῖσε. Οἱ ὁπλαρχηγοὶ πάντες οἱ μεταβάντες εἰς Χρυσοβίτσι ἔμειναν ἄνευ ὁπλιτῶν· καὶ δὲν ὑπελείπετο αὐτοῖς ἄλλη ἐλπὶς ἢ μεταβάντες εἰς Μεσσηνίαν νὰ στρατολογήσωσι. Ἀλλ' ὁ Κολοκοτρώνης, νοῶν ὅτι ἡ ἐπανάστασις θὰ ἀπόλλυτο περιοριζομένη εἰς μεμονωμένην τινὰ περιφέρειαν τῆς Πελοποννήσου καὶ καταλείπουσα τὸ κέντρον αὐτῆς, τὴν Ἀρκαδίαν, εἶπεν αὐτοῖς περίλυπος: «Δὲν ἔρχομαι· θέλω νὰ μὲ φάγουν τὰ πουλιὰ ποὺ μὲ γνωρίζουν». Ταῦτα λέγων δὲν εἶχε περὶ ἑαυτὸν οὔτε ἕνα ἄνθρωπον οὔτε κἂν τὸ τουφέκι αὐτοῦ, ἀπολέσας αὐτὸ κατὰ τὴν φυγήν. Εἶπε τότε ὁ ἀρχιμανδρίτης Γρηγόριος Δικαῖος πρός τινα τῶν Μανιατῶν: «Μεῖνε μαζῆ του μὴ τὸν φάγῃ ὁ λύκος». Ἀφοῦ δὲ ἀνεχώρησαν οἱ ὁπλαρχηγοὶ καὶ ἡ Ἀρκαδία ὅλη ἐκενοῦτο ἐπαναστατῶν ὁ Θ. Κολοκοτρώνης ἐμβῆκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, λέγει ὁ Τρικούπης, ἔκαμε τὸν σταυρὸν του καὶ ἔμεινε πολλὴν ὥραν σύννους. Ἔπειτα ἀσπασθεὶς τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου «Παναγία μου, εἶπε βοήθησε τοὺς Χριστιανούς· τοὺς ἐπήραμε 'στὸ λαιμό μας»· καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐπῆρε πρὸς τὴν Πιάναν». Εἶναι δὲ γνωστὸν πῶς ἐντὸς ὀλιγοῦ συνήγαγεν ὁ Κολοκοτρώνης αὖθις πολλοὺς περὶ ἑαυτὸν, οὓς ἐδίδαξε κατὰ μικρὸν, ὡς ἔλεγε, πρῶτον μὲν νὰ μὴ τρέπωνται εἰς φυγὴν ἅμα τῇ ἐμφανίσει Τούρκων καὶ δεύτερον νὰ πολεμῶσιν ἀνδρείως ἐναντίον αὐτῶν. Οὕτω δὲ ἐδέσμευσε τὴν ἐπανάστασιν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Πελοποννήσου.

Πλὴν τῶν ὅπλων, ὁ ἱερὸς κλῆρος προσήνεγκε τῇ ἀγωνιζομένῃ Ἑλλάδι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῆς πνευματικῆς παιδεύσεως καὶ κληρικοὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν οἱ ἅψαντες τοῦ ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν πνευματικῶν φώτων καὶ τοῦ ἱεροῦ πυρὸς τῆς πατρίου Ἑλληνικῆς σοφίας. Ἀντιπρόσωποι τῆς τοιαύτης πνευματικῆς παιδεύσεως ἔξοχοι ἦσαν ὁ ἀρχιμανδρίτης Νεόφυτος Δούκας, ἀνὴρ βαθύτατος γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, μελετητὴς ἐμβριθὴς καὶ ἀκαταπόνητος πάντων τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων καὶ σχολιαστὴς καὶ ἐκδότης πολλῶν τούτων· ὁ ἀρχιμανδρίτης Νεόφυτος Βάμβας, ἀνὴρ θεολόγος ἅμα καὶ φιλόσοφος, καὶ αὐτὸς ὁ εἶτα ἐκπεσὼν θεολόγος καὶ φιλόσοφος Θεόφιλος Καΐρης.

Πάντων δὲ τούτων ἐξέχει ὁ περιφημότατος Κωνσταντῖνος ὁ μέγας Οἰκονόμος τοῦ Πατριαρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου. Ὁ πολυμαθέστατος οὗτος θεολόγος πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως διατελῶν ἱεροκῆρυξ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχικῆς Ἐκκλησίας,μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'. ἀπὸ τῆς Σμύρνης ἔνθα διηύθυνε τήν τε εὐσεβῆ θεολογικὴν καὶ τὴν ἄλλην Ἑλληνικὴν παίδευσιν, δὲν μετέβη μὲν εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἀγῶνος ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἄλλων ἐν τοῖς δεινοῖς διωγμοῖς τοῦ 1821 φυγάδων κατέφυγεν εἰς Ὀδησσόν, ἔνθα καὶ ἀπήγγειλε τοὺς περιφήμους αὐτοῦ λόγους, πρῶτον μὲν εἰς τὴν κηδείαν τοῦ Πατριάρχου τὴν τελεσθεῖσαν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, εἶτα δέ καὶ εἰς τὴν τελεσθεῖσαν ὑπὲρ τοῦ μάρτυρος μνημόσυνον λειτουργίαν καὶ δέησιν. Ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος δὲν εὑρέθη ἐν Ἑλλάδι διαρκοῦντος τοῦ ἀγῶνος ἀλλά διετέλεσε μέγας προστάτης, παραμυθητὴς ἐν συμφοραῖς τῶν εἰς Ρωσσίαν ἕνεκα τῶν περιπετειῶν τοῦ ἀγῶνος καταφυγόντων Ἑλλήνων, στηρίζων αὐτοὺς ποικιλοτρόπως ἐν τῇ πρὸς τὰ πάτρια καὶ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπῃ καὶ ἀφοσιώσει. Μετὰ δὲ τήν ἵδρυσιν τοῦ κράτους ἐλθὼν εἰς Ἑλλάδα πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως πάλιν συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀρξαμένην τότε ἐπ' αἰσίοις καὶ τελεσφόρως προαγομένην ἐν τῇ παιδείᾳ ἐπίδοσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Θησαυρὸς ὢν σοφίας καὶ κάτοχος πολλῶν καὶ πολυειδῶν γνώσεων θεολογικῶν, ἱστορικῶν, φιλοσοφικῶν καὶ φιλολογικῶν, θαυμασίαν δὲ κεκτημένος πολυϊδμοσύνην ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς γράμμασι, οὐ μόνον ὡς βαθύτατος γνώστης τοῦ ἀρχαίου ἰδιώματος,ἀλλὰ καὶ ὡς βαθύτατος μύστης τοῦ κάλλους καὶ πνευματικοῦ ὕψους αὐτῆς, δυνατώτατος δέ περὶ τὸ εὖ λέγειν, ὁ μέγας οὗτος τῆς Ἐκκλησίας ῥήτωρ καὶ διδάσκαλος καὶ πολυγραφώτατος συγγραφεύς ἐξεπαίδευσε πνευματικῶς τὸ Γένος οὐ μόνον διὰ τῶν ἀπαγγελλομένων ὑπ' αὐτοῦ ζώντος λόγων ἀλλὰ καὶ δι' ὧν κατέλειπε πολυπληθῶνσυγγραμμάτων ἐν οἷς σαφήνεια λόγου,ὕψος ἰδεῶν βάθος ἐννοιῶν μετὰ θαυμαστοῦ κάλλους καὶ ὕψους λόγοι νῦν ἔτι καταθέλγουσι τὸν ἀναγινώσκοντα.Διὰ ταῦτα πάντα ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος διαλάμπει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ὡς εἷς τῶν μεγίστων καὶ κυριωτάτων ἀντιπροσώπων τοῦ πνευματικοῦ βίου τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, ἐν τῇ ὑψίστῃ καὶ σχετικῶς τελειοτάτῃ ἐκφάνσει αὐτοῦ κατὰ τὴν περίοδον τοῦ ἀγῶνος, τοῦ βίου ἐκείνου, ἐξ' οὗ παρῆχθη καὶ διεδόθη καὶ ἐνσαρκωθεῖσα ἐν τῷ σύμπαντι Γένει ἔλαβεν ὑπόστασιν ἱστορικὴν, πολιτικὴν τε καὶ ἠθικὴν ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1821, ἥτις κατ' οὐσίαν εἶνε ἡ πολιτικὴ ἀναγέννησις καὶ Ἀνάστασις τοῦ Γένους δι' ἀναπτύξεως καὶ ἐντάσεως πασῶν τῶν ἱστορικῶν, ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν δυνάμεων καὶ κεφαλαίων τοῦ παρελθόντος, παραγαγόντος καὶ τρέφοντος τὸ παρὸν καὶ παρασκευάζοντος τὸ μέλλον.

Ἀντίπαλος καὶ ἀντίτεχνος τοῦ Μεγάλου Οἰκονόμου θεωρεῖται ὁ σύγχρονος αὐτῷ κληρικὸς Θεόκλητος Φαρμακίδης, ἐλαττούμενος μὲν πολὺ τοῦ μεγάλου ἀντιπάλου, ἀλλὰ κεκτημένος ὁπωσδήποτε εὐρείας γνώσεις καὶ λαβὼν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἵδρυσιν τοῦ Βασιλείου χρόνους.

Π. ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ε'

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

(10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1821)

Ἔβαινεν ἤδη πρὸς τὴν δύσιν του ὁ τέταρτος ἁλὼν ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ τελευταῖος τῶν Ἑλλήνων Αὐτοκρατόρων ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος ἔπιπτε παρὰ τὴν Πύλην τοῦ Ρωμανοῦ. Καὶ μετ' αὐτοῦ συναπέθνησκεν ἡ ἐλευθερία τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ κατελύετο τὸ Κράτος τὸ μέγα καὶ ἡ σημαία τοῦ Σταυροῦ ἐξηφανίζετο ὑπὸ τὴν Ἡμισέληνον, φοβερὰν ἁπλουμένην ὑπὲρ τὰς βαρβαρικὰς ὁρδάς, ἃς ἡ Ἀσία ἐξήμεσε διὰ νὰ κατακλύσουν τὴν Εὐρώπην σύμπασαν.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐνεκρώθη. Τὸ Γένος αἴρον τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου του ἔκυπτεν ὑπὸ δουλείαν στυγεράν. Οἱ αἰῶνες παρήρχοντο. Καὶ ἡ ζωτικότης τῆς Φυλῆς ἡ θαυμαστή, μόλις κατώρθου νὰ κρατῇ σπινθῆρας ἐλαχίστους τῆς ἄλλοτε σφριγώσης ζωῆς, σπινθῆρας προοριζομένους νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἔναυσμα διὰ τὴν πυρκαϊάν, ἐξ ἧς καὶ πάλιν θ' ἀνέθορεν ἡ ἐλευθερία ἡ περιμάχητος.

Ἔκυπτον οἱ σκλάβοι. Συνετρίβοντο. Ἀλλ' ἀνδριζόμενοι ἐτήρουν τὴν ἐλπίδα. Τὴν ἐλπίδα τῆς Ἀναστάσεως. Καὶ ἀνακινοῦντες τὰς ἀλύσεις των ἠτένιζον μὲ πυρὸν τὸ βλέμμα πρὸς τὸ ἀγλάϊσμα τῆς Πίστεως καὶ τοῦ Γένους, τὸν ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ψιθυρίζοντες....

Πάλι μὲ χρόνια μὲ καιρούς,
Πάλι δικά μας θἄναι...

Τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου τέλος ἔφθασε: Τὸ 1821.

Μὲ τὸν δαυλὸν τῆς ἐλευθερίας φλέγοντα, οἱ Φιλικοὶ ἐξώρμων· ἡ πυρκαϊὰ ἐτίθετο. Οἱ Ἱερολοχῖται παρὰ τὸ Δραγατσάνι προσέφερον τὴν πρώτην ἑκατόμβην εἰς τῆς ἐλευθερίας τὸν βωμόν. Ἀλλὰ τὸ θηρίον ἐξηγείρετο. Ὁ ραγιᾶς ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν θρασεῖαν καὶ ἔπρεπε νὰ τὴν θραύσῃ. Ἔπρεπε νὰ πέσουν αἱ κεφαλαὶ τοῦ Γένους. Καὶ ἤνοιξε τότε τὸ Μαρτυρολόγιον εἰς τὰς σελίδας τοῦ ὁποίου καταλέγονται οἱ ἐπίλεκτοι τῆς Φυλῆς, οἵτινες διὰ τοῦ αἵματός των ἐπότισαν καὶ ἐγιγάντωσαν τὰς ρίζας τοῦ δένδρου τῆς Ἐλευθερίας, ὅπερ παχύσκιον σήμερον ἁπλοῦται ἐπὶ τοῦ μεγίστου μέρους τοῦ τότε δούλου Ἑλληνισμοῦ.

Ἐκράτει τότε τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Γρηγόριος ὁ Ε' Ἐθνάρχης καὶ Γενάρχης πλήρη ἔχων τήν συνείδησιν τῶν πρὸς τὸ Ἔθνος καθηκόντων του. Καὶ μεταξὺ τῶν πρώτων ὑπὸ τήν μῆνιν τοῦ τυράννου ἔπιπτεν αὐτός, διὰ νὰ κραταιώσῃ μὲ τὸ μαρτύριόν του τὸν ἀγῶνα τῆς Φυλῆς καὶ νὰ καταστῇ παράδειγμα τῶν ὑπὲρ τῆς Ἀναστάσεως αὐτῆς ὀφειλομένων θυσιῶν.

ΚΑΤΑΓΩΓΗ—ΣΠΟΥΔΑΙ

Ἡ Δημητσάνα τῆς Ἀρκαδίας εἶνε ἡ κοιτὶς εἰς ἣν εἶδε τὸ φῶς ὁ μέγας Πατριάρχης. Ἐγεννήθη τὸ 1745. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὀνομάζετο Ἰωάννης Ἀγγελόπουλος, ἡ δὲ μήτηρ του Ἀσημίνα, τὸ γένος Παναγιωτοπούλου. Τὸ κοσμικόν του ὄνομα ἦτο Γεώργιος, Γεώργιος Ἀγγελόπουλος.

Τὰ πρῶτα γράμματα ἐξέμαθεν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι, μαθητεύσας τὸ πρῶτον παρά τινι Ἱερομονάχῳ, Μελετίῳ, ὅστις ὑπῆρξε θεῖος καὶ ἀνάδοχος αὐτοῦ. Τῷ 1765, εἰκοσαετὴς ἤδη τὴν ἡλικίαν ὤν, ἀνεχώρησεν ἐκ Δημητσάνης μετὰ τοῦ ἱερομονάχου Ἀθανασίου Ρουσοπούλου ὅστις ὡσαύτως ὑπῆρξε διδάσκαλος αὐτοῦ. Ἐλθὼν εἰς τὰς Ἀθήνας παρέμεινεν ἐπὶ διετίαν γενόμενος μαθητὴς τοῦ τότε πολυμαθοῦς διδασκάλου Δημητρίου Βόδα.

Τὸ 1767 ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀθηνῶν μεταβὰς εἰς Σμύρνην

πρὸς συνάντησιν ἄλλου θείου του, Μελετίου, ὅστις ὑπηρέτει ὡς Ἐκκλησιάρχης ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ. Εἰς Σμύρνην παρέμεινεν ἐπ' ἀρκετὸν διακούσας μαθήματα ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ Σχολῇ. Μετέβη κατόπιν εἴς τι μονύδριον τῶν Στροφάδων, ὅπου μετὰ μικρὰν παραμονὴν ἐνεδύθη τὸ μοναστικὸν σχῆμα, μετονομασθεὶς εἰς Γρηγόριον. Ἐκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς Πάτμονδιὰ νὰμαθητεύσῃ πλησίον τοῦ Δανιὴλτοῦ Κεραμέως.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ε'

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ 10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ (1765—1821)

Κατεῖχε τότε τὸν Μητροπολικὸν θρόνον τῆς Σμύρνης ὁ ἐκ Πελοποννήσου Προκόπιος, ὅστις εἶχεν ἤδηγνωρίσει τὸν Γρηγόριον καὶ ἐκ τῆς προηγουμένης ἐν Σμύρνῃ παραμονῆς αὐτοῦ. Πληροφορηθεὶς δὲ ἤδη τὴν ἀρτίαν πλέον μόρφωσιν τοῦ νεαροῦ Γρηγορίου τὸν ἐκάλεσεν ἐκ νέου εἰς Σμύρνην διὰ νὰ τὸν κρατήσῃ πλησίον του προχειρίζων αὐτὸν εἰς Ἀρχιδιάκονον.

Οὕτως ὁ μέλλων Πατριάρχης ἐγκατεστάθη πλέον ὁριστικῶς εἰς Σμύρνην, ὅπου μετ' ὀλίγον, κατὰ τὸ 1770 προσεκάλεσε καὶ τοὺς γηραιοὺς αὐτοῦ γονεῖς, τὸν ἀδελφόν του Παναγιώτην καὶ τὰς δύο ἀδελφὰς αὐτοῦ Ἄνναν καὶ Ἐξακουστήν.

Τῷ 1784 ὁ Σμύρνης Προκόπιος ἐκλήθη εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον. Καὶ πρῶτον ἔργον αὐτοῦ, ἅμα τῇ ἀναρρήσει του, ἦτο νὰ προτείνῃ εἰς τὴν Σύνοδον τὴν ἐκλογὴν τοῦ Γρηγορίου ὡς διαδόχου αὐτοῦ διὰ τὸν Μητροπολιτικὸν Θρόνον τῆς Σμύρνης. Ἡ πρότασις αὕτη ἐνεκρίθη μετ' ὀλίγον διὰ κοινῆς ψήφου ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὁ Γρηγόριος μετακληθεὶς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐχειροτονήθη εἰς Μητροπολίτην Σμύρνης.

Ἐπὶ δεκατρία συναπτὰ ἔτη ὁ Γρηγόριος ἐμητροπολίτευσεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἰωνίας. Καὶ ἡ δρᾶσις αὐτοῦ ἐδικαίωσε τὰς ἐλπίδας, αἵτινες εἶχον στηριχθῇ ἐπ' αὐτόν.

Τῷ 1793 ἐπὶ Πατριάρχου Γερασίμου Γ'. τοῦ ἀπὸ Δέρκων, μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, μετασχὼν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Καὶ μετ' οὐ πολὺ παραιτηθέντος τῆς Πατριαρχείας τοῦ Γερασίμου ψήφῳ κοινῇ καὶ ἀποφάσει Συνοδικῇ ἐκλήθη εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον ὑπὸ τὸ ὄνομα Γρηγόριος ὁ Ε'.

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ

Ἦτο τότε ὑπερπεντηκονταετής. Ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα, ἰσχνός, μὲ γλαυκοὺς ὀφθαλμούς, περιστεφομένους ὑπὸ μέλανος κύκλου. Τὸ βλέμμα του γοργὸν καὶ ὀξὺ ἄφινε νὰ μαντεύεται ἡ ὀξύτης τῆς διανοίας καὶ τὸ ἀκατάβλητον τῆς θελήσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Καθάριος καὶ λιτὸς τὴν παραβολήν, ἀσκητικὸς δὲ καὶ ὀλιγαρκὴς τὴν τροφήν. Ἄτυφος καὶ ταπεινός, πρᾶος εἰρηνικὸς καὶ ὑπομονητικός, ἀλλὰ ταὐτοχρόνως ρηξικέλευθος καὶ μέχρι πείσματος ἐπίμονος, ἐφ' ὅσον ἐπρόκειτο περὶ ζητημάτων, ἅτινα ἐν τῇ ἀντιλήψει του ἀπῄτουν ἰσχυρὰν καὶ ἀνένδοτον ἐνέργειαν.

«Ἀνυπόκριτος καὶ ἀκέραιος ὡς ἡ περιστερά, ἀλλὰ καὶ φρόνιμος ὡς ὁ ὄφις» λέγει τις τῶν βιογράφων του, «ἀμνησίκακος, πρόθυμος πρὸς συγχώρησιν, αὐστηρὸς δικαστὴς τῶν ἰδίων σφαλμάτων, ἐπιεικὴς δὲ καὶ ἤπιος πρὸς τὰ τοῦ πλησίον. Ἀλλ' ἐν ταὐτῷ καὶ ἄκαμπτος καὶ ἀνένδοτος πρὸς ἀπαιτήσεις ἀνόμους καὶ ἀτρόμητος ὑπερασπιστὴς τοῦ δικαίου. Ἀδιάφθορος καὶ ἀνώτερος τοῦ χρυσίου. Τοσοῦτον ἦτο τὸ ἀφιλάργυρον αὐτοῦ ἦθος, ὥστε οὐ μόνον οὐδέποτε ἐκράτει χρήματα παρ' ἑαυτῷ, ἀλλ' οὐδ' ἦτο ἱκανὸς νὰ ἀριθμήσῃ τοιαῦτα.

Οὐχὶ δὲ ἅπαξ διάφορα πολύτιμα δῶρα, προσφερόμενα αὐτῷ εἰς ἔνδειξιν τιμῆς, ἐγίνοντο κληρονομία πτωχῶν.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

Τοιοῦτος ὁ Γρηγόριος ἀνερχόμενος τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον. Γενάρχης ἤδη καὶ Ἀνώτατος Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἔστρεψε παντοῦ τὸ διορατικὸν αὐτοῦ βλέμμα, ὅπως ἴδῃ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ Ἐκκλησίας.

Ἐν τῇ ἐσωτερικῇ διοικήσει τῶν τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Γρηγόριος ὑπῆρξεν ἀνακαινιστὴς καὶ ὀρθοτόμος. Ἐπεδίωξε τὴν κανονικὴν διοίκησιν τῶν ἐκκλησιῶν, ἀπηγόρευσε τὴν παρ' ἀξίαν χειροτονίαν Ἀρχιερέων καὶ τὴν εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε τοιαύτην ἱερέων, περιέστειλε τὴν ἀνάμιξιν τῶν κληρικῶν εἰς τὰ κοσμικά, ἐξέδωκε περιοριστικὰς ἐγκυκλίους διὰ τοὺς γάμους καὶ τὰ διαζύγια, εἰσήγαγεν αὐστηρὰν τάξιν εἰς τὰ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του Μοναστήρια, διατάξας νὰ δίδωσι καὶ ταῦτα ἐτησίως ἀνάλογον τῆς καταστάσεως αὐτῶν ποσὸν εἰς τὸ κοινὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀνήγειρε καὶ ἀνεκαίνισε πολλὰς Ἐκκλησίας καὶ γενικῶς ἔθηκε ρυθμὸν ἀσυνήθη διὰ τὴν ἐποχὴν εἰς τὰ πράγματα τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ἀλλ' ἡ εὐθύτης καὶ αὐστηρότης τοῦ Γρηγορίου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ προσκρούσῃ εἰς ἀντιδράσεις. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἶχον συσσωρευθῇ ἄνευ τινὸς ἀνάγκης πλεῖστοι Ἀρχιερεῖς ἐγκαταλιπόντες ἄνευ κεφαλῆς τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτῶν ποίμνια. Ὁ Πατριάρχης διέταξε τὴν ἐπάνοδον αὐτῶν εἰς τὰς ἕδρας των. Ἀλλ' εὑρέθη πρὸ ἀντιδράσεως. Βαρὺς καὶ ἀνένδοτος ἐφάνη τότε. Τὰ καλογηρικὰ πάθη ἐξήφθησαν. Καὶ ὁ Γρηγόριος, ἐσυκοφαντήθη παρὰ τῇ Πύλῃ ὡς ἄνθρωπος βίαιος καὶ ἀνίκανος εἰς διατήρησιν

τῆς ὑποταγῆς τῶν λαῶν, ὡς ἔγραφε τὸ κατ' αὐτοῦ Βεζυρικὸν Διάταγμα καὶ ἐξωρίσθη εἰς τὸν Ἄθωνα, πατριαρχεύσας ἐπὶ ἓν καὶ ἥμισυ ἔτος.

* * *

Ἡ μονὴ τῶν Ἰβήρων ἐφιλοξένησε τὸν Γρηγόριον κατὰ τὴν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἐξορίαν αὐτοῦ. Οἱ Ἁγιορεῖται ἐσέβοντο αὐτὸν ὡς κοινὸν πατέρα καὶ διδάσκαλον.

Ἐπὶ ἑξαετίαν ὁλόκληρον παρέμεινεν εἰς τὸν Ἄθωνα. Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον ὅμως τοῦ 1806, παραιτηθέντος τοῦ Πατριάρχου Καλλινίκου, ὁ Γρηγόριος ἀνεκλήθη ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον, διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς νέους ἀγῶνας, ἰσχυρὸς πάντοτε τὴν ψυχὴν καὶ τὸ φρόνημα.

Κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ Πατριαρχείαν ὁλοψύχως ἐργάσθη καὶ πάλιν διὰ τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἐπανῆλθεν ὅμως μετ' οὐ πολὺ ἡ στάσις τῶν Γενιτσάρων καὶ ἡ ἐκθρόνισις τοῦ Σουλτάνου Σελίμ. Μετὰ ἐνὸς δὲ ἔτους μεσοβασιλείαν ἀνέρχεται εἰς τὸν Θρόνον τῶν Καλιφῶν ὁ Σουλτὰν Μαχμοὺτ μὲ μέγαν Βεζύρην τὸν Μουσταφᾶ Βαϊρακτάρην. Αἱ Σουλτανικαὶ αὗται ἀνατροπαὶ ἐπέφερον ἐκ δευτέρου ἔκπτωσιν ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τοῦ Γρηγορίου. Συκοφαντηθεὶς καὶ πάλιν παρὰ τῇ Πύλῃ ἐπαύθη χωρὶς ἡ Σύνοδος νὰ εἰδοποιηθῇ, διὰ μιᾶς ἁπλῆς διαταγῆς τοῦ Μ. Βεζύρου, ἥτις καθήρει τὸν Γρηγόριον πατριαρχεύσαντα τὸ δεύτερον ἐπὶ δύο ἔτη.

Ὁ ἐκ νέου ἔκπτωτος Πατριάρχης, ἀπεσύρθη τὴν φορὰν αὐτὴν εἰς Πρίγκηπον ὁπόθεν μετ' ὀλίγους μῆνας ἐξωρίσθη καὶ πάλιν εἰς Ἄθω ἐπανελθὼν εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ἰβήρων, εἰς ἣν παρέμεινεν ἐπὶ ὁλόκληρον δεκαετίαν.

Τὴν 13ην Δεκεμβρίου 1818 παραιτηθέντος τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου, ὁ Γρηγόριος ἀνεκλήθη ἐκ τοῦ Ἄθωνος καὶ ἐξελέγη διὰ τρίτην φορὰν Πατριάρχης. Καὶ τὴν 19ην Ἰανουαρίου 1819 ἐπανελθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν παρέλαβε τὴν Πατριαρχείαν παρὰ τοῦ Τοποτηρητοῦ Ἰωαννικίου τοῦ Φιλιππουπόλεως.

Η ΚΑΤΑΙΓΙΣ

Ἀλλ' ἤδη ἀρχίζει ἡ ἐγκυμονουμένη καταιγίς. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1820 φῆμαι ὑπόκωφοι διέτρεχον προαναγγέλλουσαι πόλεμον ἐκ βορρᾶ κατερχόμενον. Οἱ Φιλικοὶ εἰργάζοντο. Ὁ Ποιμὴν ἀπεφάσιζε νὰ θύσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων. Παρωτρύνετο τότε ὁ Γρηγόριος νὰ παραιτηθῇ τῆς Πατριαρχείας ὡς ἐπικινδύνου. Καὶ αὐτὸς ἀπήντα. «Ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν ποιμὴν φεύγει. Γεννηθήτω τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου».

Ὁ Ὑψηλάντης εἶχεν ἤδη εἰσέλθει εἰς τὴν Μολδαυΐαν. Τὴν 10 Φεβρουαρίου 1821 φονεύονται οἱ ἐν Γαλατσίῳ τυχόντες ἔμποροι Τοῦρκοι καὶ μετά τινας ἡμέρας ἔρχεται ἡ ἀγγελία τοῦ γεγονότος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Φρυάττουσιν οἱ Μουσουλμᾶνοι. Καὶ μία ἀπειροπληθὴς διαδήλωσις αὐτῶν συρρεύσασα πρὸ τῆς Πύλης, ἐκραύγαζε ζητοῦσα ἐκδίκησιν τοῦ αἵματος τῶν ὑπὸ τῶν ἀπίστων φονευθέντων συγγενῶν αὐτῶν. Ὁ Μέγας Βεζύρης ὑπεσχέθη ἱκανοποίησιν. Καὶ τὸ θηρίον ἤρχισε τροχίζον τοὺς ὄνυχας αὐτοῦ διὰ νὰ σπαράξῃ πᾶν ὅ,τι ἐπιφανὲς εἶχεν ὁ Ἑλληνισμὸς κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας.

Η ΑΥΤΟΘΥΣΙΑ

Καὶ ὁ Πατριάρχης;

Ἐγνώριζεν ὁ Ἐθνάρχης τὴν ὕπαρξιν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας καὶ μυστικῶς προσηύχετο καὶ ἠὐλόγει τὰς προσπαθείας αὐτῆς ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως τοῦ δούλου γένους. Οἱ Φιλικοὶ ἠθέλησαν νὰ τὸν σώσωσιν. Ὁ Πατριάρχης εἶχεν συστήσει εἰς αὐτοὺς φρόνησιν. Καὶ φρονήσεως ἔργον ἐνόμισαν ὅτι ἐπετέλουν οἱ γενναῖοι, σώζοντες τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκεῖνος ὅμως ἀντέταξεν ἄρνησιν εἰς πᾶσαν τοιαύτην προτροπήν. Χρεωστοῦμεν ἔλεγε νὰ ποιμάνωμεν καλῶς τὰ ποίμνιά μας, καὶ χρείας τυχούσης νὰ κλίνωμεν ὅπως ἔκαμεν ὁ Ἰησοῦς δι' ἡμᾶς, διὰ νὰ μᾶς σώσῃ (ἐννοῶν καὶ τὴν θυσίαν τῆς ζωῆς των ἀκόμη).

«Σωθεῖτε σεῖς ἔλεγεν πρὸς τὸν Μουρούζην διότι ἔχετε καὶ ἡλικίαν καὶ ἱκανότητα καὶ θέσιν κοινωνικὴν νὰ ὑπηρετήσητε τὴν πατρίδα. Μὴ προτρέπετε ὅμως ἐμὲ εἰς φυγήν. Μάχαιρα θὰ διέλθῃ τὰς ῥύμας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν λοιπῶν πόλεων τῶν χριστιανικῶν ἐπαρχιῶν. Μοῦ ζητεῖτε, μεταμφιεζόμενος νὰ καταφύγω εἰς πλοῖον ἢ νὰ σωθῶ ἐν τῷ οἴκῳ οἱουδήποτε φίλου πρέσβεως διὰ ν' ἀκούσω πῶς εἷς τὰς ὁδοὺς οἱ δήμιοι κατακρεουργοῦσι τὸν χηρεύσαντα λαόν. Ὄχι εἶμαι Πατριάρχης διὰ νὰ σώσω τὸ Ἔθνος καὶ ὄχι διὰ νὰ ὠθήσω αὐτὸ εἰς ἀγρίαν καταστροφήν. Ὁ θάνατός μου ἴσως ἐπιφέρῃ μεγαλειτέραν ὠφέλειαν παρ' ὅσην ἡ ζωή μου. Οἱ ξένοι χριστιανοὶ ἡγεμόνες δὲν δύνανται παρὰ νὰ ἐκπλαγῶσιν ἐπὶ τῷ ἀδίκῳ θανάτῳ μου καὶ δὲν θὰ παρέλθωσιν ἴσως ἀδιάφοροι πρὸ τῆς ὕβρεως, ἣν ἐν τῷ προσώπῳ μουθὰ ὑποστῇ ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ. Καὶ οἱ Ἕλληνες, οἱ ἄνδρες τῶν ὅπλων θὰ μάχωνται μετὰ μεγαλειτέρας μανίας, ὅπερ συχνάκις δωρεῖται τὴν νίκην. Θὰ ἐκδικήσωσι τὸν θάνατόν μου. Ἀναμένετε μεθ' ὑπομονῆς, ὅτι καὶ ἂν συμβῇ. Δὲν θὰ θελήσω ὅμως ποτὲ νὰ γίνω χλεύασμα τῶν ζώντων. Δὲν θ' ἀνεχθῶ ὥστε εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ὀδησσοῦ, τῆς Κερκύρας ἢ τῆς Ἀγκῶνος διερχόμενον νὰ μὲ δακτυλοδεικτῶσι λέγοντες: «Ἰδοὺ ὁ φονεὺς Πατριάρχης». Ἂν δὲ τὸ Ἔθνος μας σωθῇ καὶ θριαμβεύσῃ, εἶμαι πεπεισμένος ὅτι θὰ μοὶ ἀποδώσῃ θυμίαμα ἐπαίνου καὶ τιμήν, διότι ἐξεπλήρωσα τὸ καθῆκόν μου. Τετάρτην φορὰν δὲν θὰ ὑπάγω εἰς τὸν Ἄθωνα. Δὲν θέλω.

* * *

Ἐζήτησαν τότε νὰ σώσωσι τὸν Πατριάρχην δι' ἄλλης προφάσεως. Ὁ Δέρκων Γρηγόριος θεωρῶν τὸν θάνατον τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἀρχιερέων ὡς ἄφευκτον, προέτεινε νὰ φύγωσιν ἐκ Κων)πόλεως καὶ μεταβαίνοντες εἰς Πελοπόννησον νὰ τεθῶσιν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἐπαναστάσεως μὲ τὸν Σταυρὸν ἀνὰ χεῖρας, συντελοῦντες οὕτω εἰς τὴν ἐπιτυχίαν αὐτῆς. Εἰς πλῆρες δὲ Συμβούλιον τῆς Συνόδου, καθ' ὃ παρίστατο καὶ ὁ Μέγας Διερμηνεύς, προέτεινεν ὅτι ἄλλο τι δὲν ἠδύνατο νὰ καταστείλῃ τὴν Ἐπανάστασιν εἰμὴ ἡ παρουσία τοῦ Πατριάρχου καὶ ἑαυτοῦ εἰς τὰ ἔτοιμα νὰ στασιάσωσι μέρη. Ὁ Μέγας Διερμηνεὺς ἐνέκρινε τὴν γνώμην του καὶ ἀνεδέχθη νὰ τὴν προβαλῃ εἰς τὸ Διβάνι καὶ νὰ τὴν ὑποστηρίξῃ. Ἀλλ' ὁ Πατριάρχης δὲν συγκατένευσε. Πρὸς δὲ τὸν Δέρκων εἶπε κατ' ἰδίαν.

—Καὶ ἐγὼ ὡς κεφαλὴ τοῦ Ἔθνους, καὶ ὑμεῖς ἡ Σύνοδος, ὀφείλομεν ν' ἀποθάνωμεν διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν. Ὁ θάνατος ἡμῶν θὰ δώσῃ δικαίωμα εἰς τὴν χριστιανοσύνην νὰ ὑπερασπίσῃ τὸ Ἔθνος ἐναντίον τοῦ Τυράννου. Ἀλλ' ἂν ὑπάγωμεν ἡμεῖς νὰ ἐνθαρρύνωμεν τὴν ἐπανάστασιν, τότε θὰ δικαιώσωμεν τὸν Σουλτάνον, ἀποφασίσαντα νὰ ἐξολοθρεύσῃ τὸ Ἔθνος.

Η ΤΡΟΜΕΡΑ ΕΞΕΛΙΞΙΣ

Ἀκλόνητος ὁ Ἱεράρχης ὁ ὑπέροχος ἀνέμενε τὸ μαρτύριον. Ἀντιπρόσωπος ἐν τῇ γῇ Ἐκείνου ὅστις ἐδίδαξε τὴν καρτερίαν καὶ τὴν πρότητα, πιστὸς εἰς τὰ διδάγματα καὶ τὰ ῥήματα τὰ θεῖα, ὑψοῦτο ὑπεράνω πάσης ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ τὸ γόητρον.

Καὶ ὁ διωγμὸς ἤρχισεν.

Ἀρχομένου τοῦ Μαρτίου συνελήφθη πρῶτος καὶ ἐφυλακίσθη εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Βοσταντσίμπασι ὁ Μητροπολίτης Ἐφέσου Διονύσιος ὁ Καλλιάρχης, ἀδελφὸς ἑνὸς ἐκ τῶν ἀρχόντων τῆς Μολδαυΐας. Τὴν ἑπομένην δὲ συνελήφθησαν καὶ ἀπεκεφαλίσθησαν ὅσοι τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐγενῶν εἶχον συγγενεῖς εἰς τὴν Μολδοβλαχίαν. Καὶ ραγδαία κατόπιν ἤρχισεν ἡ σύλληψις καὶ φυλάκισις Ἀρχιερέων καὶ Μητροπολιτῶν. Πᾶσαι αἱ ἐν τῷ Βοσπόρῳ κατοικοῦσαι ἀρχοντικαὶ οἰκογένειαι διετάχθησαν νὰ μετοικήσωσι εἰς τὸ Φανάρι. Συλλήψεις δὲ καὶ φυλακίσεις διαφόρων ἐγκρίτων ὁμογενῶν ἠγγέλλοντο καθ' ἑκάστην.

Ἀτάραχος, πανέτοιμος διὰ τὴν μεγάλην θυσίαν ὁ ἀρ-

χηγὸς τῆς Ἐκκλησίας παρηκολούθει τὰ τελούμενα. Οὐδ' ἀμφιβολία πλέον ὑπελείπετο ὅτι ἐγγὺς ἦτο τὸ τέρμα.

Τὴν ἑσπέραν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου 9 Ἀπριλίου 1821 πεντακισχίλιοι περίπου ἄγριοι Ἀσιανοὶ στρατιῶται διεσκορπίσθησαν καθ' ὅλην τὴν ἐνορίαν τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ Φαναρίου. Ἀλλὰ παραδόξως μολονότι δι' ὅλης τῆς νυκτὸς περιήρχοντο τὰς ὁδοὺς τοῦ Φαναρίου οὐδένα ἠνώχλησαν. Ὁ Πατριάρχης ἐν τούτοις περὶ τὸ μεσονύκτιον κατῆλθεν εἰς τὸν ναόν. Ἀπαθὴς, ὡς ἐὰν οὐδὲν νὰ συνέβαινεν, ἐτέλεσε τὴν λειτουργίαν τῆς Ἀναστάσεως. Ἐμνημόνευσεν ὅλους τοὺς κεκοιμημένους φίλους καὶ ἐχθρούς, ἐκοινώνησε τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ηὐλόγησε τοὺς παρόντας, ηὐχήθη ὑπὲρ τῆς ἀπολυτρώσεως τῶν ἐν θλίψει καὶ κινδύνοις πιστῶν δούλων τοῦ Ὑψίστου καὶ ἐδάκρυσε μόνον καθ' ἣν στιγμὴν ἠσπάζετο τοὺς συλλειτουργούς αὐτοῦ Ἀρχιερεῖς. Καὶ μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας ἀνῆλθεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἔνθα ὡς συνήθως ἀπενήστευε μετὰ τῶν Ἀρχιερέων.

Η ΣΥΛΛΗΨΙΣ

Ἀλλ' ἡ Πύλη εἶχεν ἤδη ἐκδώσει τὴν εἰς θάνατον καταδίκην του.

Τὴν 10ην πρωϊνὴν ὁ Πατριάρχης ἀνεπαύετο ἐπὶ ξηροῦ, ὡς συνείθιζε προσκεφαλαίου, εἶχε δὲ προσκομισθῇ αὐτῷ ἐπὶ μακρᾶς Τραπέζης ζωμὸς ὄρνιθος μετ' ὀρύζης. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰς τῶν διακόνων ἀνήγγειλε τὴν ἄφιξιν τοῦ Μεγάλου Διερμηνέως.

Μετ' ὀλίγον ὅμως ἤρχισαν καταφθάνοντες, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Μεγάλου Διερμηνέως, οἱ Συνοδικοί. Ἡ αὐλὴ τοῦ Πατριαρχείου ἐπληροῦτο συγχρόνως Τούρκων στρατιωτῶν, ἐφίππων καὶ πεζῶν, καὶ εἰς τὴν θύραν τοῦ Συνοδικοῦ παρουσιάσθησαν μὲ τὰς μορφὰς κατηφεῖς καὶ ἐξηγριωμένας, ὁ γενητσάραγας, ὁ μπόστατσιμπασης, ὁ τσαουσλὰρ ἐμινῆ ὁ κεσσεδάρης τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐν τέλει, περὶ τοὺς πεντήκοντα, φέροντες τὰς ἐπισήμους αὐτῶν στολὰς καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων συνοδευόμενοι.

Ὁ Πατριάρχης ἠννόησε πλέον περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Ἀπεσύρθη εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης καὶ ἐγονυπέτησεν ἐπὶ τάπητος ἀκροώμενος. Ὁ Μέγας Διερμηνεὺς ἔνευσεν εἰς τὸν συνοδεύοντα αὐτὸν Τοῦρκον Γραμματέα ν' ἀναγνώσῃ τὸ διάταγμα τῆς παύσεως τοῦ Γρηγορίου καὶ τῆς ἐξορίας αὐτοῦ, ἔχον ὡς ἑξῆς:

«Ἐπειδὴ ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ἐφάνη ἀνάξιος τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, ἀχάριστος καὶ ἄπιστος πρὸς τὴν Πύλην καὶ ραδιοῦργος, γίνεται ἔκπτωτος τῆς θέσεώς του καὶ τῷ προσδιορίζεται διαμονὴ τὸ Καδδί—κιοϊ (Χαλκηδὼν) μέχρι δευτέρας διαταγῆς».

Εὐθὺς δὲ κατόπιν ἕτερον διάταγμα λέγον:

«Ἐπειδὴ ἡ Ὑψηλὴ Πύλη δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ στερήσῃ τοὺς πιστούς της ὑπηκόους ἀπὸ τῆς πνευματικῆς κηδεμονίας τοῦ κοινοῦ πατρός των, διατάττει νὰ ἐκλέξωσι Πατριάρχην, κατὰ τὴν ἀνέκαθεν συνήθειάν των».

ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΙΟΥ

Ὁ Μέγας καθαρεθεὶς μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Διατάγματος ἐγερθεὶς ἐβάδισε πρὸς τὴν θύραν, σκοπῶν ν' ἀποχωρήσῃ τῆς αἰθούσης. Ἀλλ' ἡ τίγρις ἐνήδρευεν. Καὶ βαρεῖα ἡ χεὶρ τοῦ κεσσεδάρη κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ὤμου του.

Ὑπὸ σπείρας ἀγρίων φανατικῶν περικυκλούμενος ὁ Πατριάρχης ὡδηγήθη μέχρι τοῦ λιμένος τοῦ Φαναρίου. Ἐκεῖ ὁ κεσσεδάρης ἐπεβίβασεν αὐτὸν ἐπὶ ἀκατίου, ἐπιτρέψας νὰ τὸν συνοδεύσωσιν ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Δημήτριος Ἀγγελόπουλος καὶ ὁ ἱεροδιάκονος Ἀγάπιος, ὃν οἱ Τοῦρκοι κατόπιν ἀπεκεφάλισαν ἐν Διπλοκιονίῳ.

Τὸ ἀκάτιον μετ' ὀλίγον κατέπλευσεν εἰς Γιαλὶ—κιόσκι. Ἐκεῖ ἀπεβίβασαν τὸν Πατριάρχην καὶ ὁδηγήσαντες αὐτὸν εἰς τὰ οἰκήματα τοῦ Μποστανσιμπαση, τὸν ἔρριψαν εἰς τρομερὰν φυλακὴν τὴν καλουμένην «φυλακὴν τοῦ φούρνου», ἀναμένοντες, ν' ἀναγγελθῇ ἡ ἐκλογὴ τοῦ νέου Πατριάρχου.

Εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Γιαλὶ—κιόσκι, ἀνέμενον πλεῖστα τρίκωπα ἀκάτια, εἰς ἕκαστον δὲ ἐξ αὐτῶν εἰσῆλθον τέσσαρες ἕως πέντε στρατιῶται τῆς φρουρᾶς. Οἱ συνοδεύοντες τὸν κατάδικον οἰκεῖοι του διετάχθησαν ν' ἀπομακρυνθῶσιν. Τοῦ ἰδίου μετ' αὐτοῦ ἀκατίου ἐπέβαινε καὶ ὁ Κατσίμπασης. Ὁ ἀρχιβασκνιστής....

Ἔφθασαν εἰς τὴν ἀποβάθραν τοῦ Φαναρίου, ὅπου πυκνὸν πλῆθος Τούρκων ἐνόπλων ἀνέμενε.

Ἀπεβιβάσθησαν. Ὁ Ἱεράρχης μὲ τὰς χεῖρας δεδεμένας ὄπισθεν, ἐβάδισε βήματά τινα καὶ ἐγονυπέτησε κλίνας τὴν κεφαλήν. Ἐνόμιζεν ὅτι ἐπρόκειτο ν' ἀποκεφαλισθῇ.

Ἀλλ' ὁ Κατσίμπασης τὸν ἐλάκτισε.

— Κάλκ γιουροῦ: (σήκω καὶ περιεπάτει) εἶπε. Ὁ τόπος τῆς καταδίκης σου δὲν εἶναι ἐδῶ.

Δὲν ἠδύνατο ὅμως ν' ἀναγερθῇ εὐκόλως ὁ γηραιός. Καὶ τὸν ἐβοήθησαν νὰ σταθῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν ποδῶν του καὶ τὸν ἐχειραγώγησαν κρατοῦντες αὐτὸν ὑπὸ τὰς μασχάλας δύο στρατιῶται.

Ὁ μάρτυς τοὺς ηὐλόγησεν!...

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ

Τρεῖς ἦσαν αἱ ἔξω θύραι τῶν Πατριαρχείων. Ἡ τρίτη ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, πρὸς μεσημβρίαν καὶ κατὰ μέτωπον τῆς ὁδοῦ, ἄγουσα εἰς τὰ οἰκήματα τῶν ὑπαλλήλων κληρικῶν. Ἐπὶ τῆς τρίτης ταύτης διετάχθησαν οἱ δήμιοι νὰ στήσωσι τὴν ἀγχόνην. Πλέον τῆς μιᾶς ὥρας διήρκεσεν ἡ ἀπαισία αὐτη προπαρασκευή. Ὁ Πατριάρχης κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, στρέψας τὸ πρόσωπον πρὸς ἀνατολὰς καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου, προσηύχετο μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς κλειστούς.

Ὅταν αἱ προπαρασκευαὶ ἐτελείωσαν καὶ ἡ ἀγχόνη εἶχε στηθῇ πλέον, ὁ ἀρχηγὸς τῆς Σουλτανικῆς φρουρᾶς πλησιάσας τὸν Ἐθνομάρτυρα ἐκραύγασε:

«Κακοῦργε, δὲν εἶσαι σύ, ὁ ὁποῖος διέφθειρες τοὺς λαοὺς τοῦ Σουλτάνου, τοῦ καταφυγίου τοῦ κόσμου; Δὲν εἶσαι σύ, ὅστις ὤθησες τοὺς ἀπίστους ὑπηκόους εἰς τὴν ἀποστασίαν; Δὲν εἶσαι σύ, σκύλε ἀκάθαρτε, ὁ ὁποῖος διέπραξες ὅλας αὐτὰς τὰς προδοσίας;

Καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς δημίους:

— Κρεμάσατέ τον, διέταξεν.

Οἱ δήμιοι ἥρπασαν τὸ θῦμά των καὶ τὸ παρέσυραν πρὸς τὴν ἀγχόνην, ὑπὸ τοὺς κοπετοὺς καὶ τοὺς θρήνους τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῶν περιξ οἰκιῶν, οἵτινες παρηκολούθουν τὴν σκηνὴν τῆς θυσίας ἀπὸ τῶν ὀπῶν καὶ τῶν ρωγμῶν τῶν κεκλεισμένων παραθύρων. Καὶ μετ' ὀλίγα λεπτὰ ὁ Ὕπατος Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ δουλεύοντος Γένους ἐκρέμετο ἀπὸ τοῦ σχοινίου ὡς ὁ ἔσχατος τῶν κακούργων.

***

Καὶ μία λεπτομέρεια. Καθ' ἣν στιγμὴν ἀπηγχόνιζον τὸν Πατριάρχην, τὸ κάλυμμάχιον αὐτοῦ ὀλισθῆσαν ἔπεσεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς του. Ὁ φρούραρχος διέταξε νὰ τὸ ἐπαναθέσωσιν. Δὲν ἔπρεπεν ὁ καταδικασθεὶς νὰ χάσῃ τι ἐκ τοῦ σχήματός του!

Η ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΔΙΚΗΣ

Καὶ ἐνῷ τὸ σῶμα ἔσπαιρεν ἀκόμη ἐπὶ τῆς ἀγχόνης, ὁ φρούραρχος πλησιάσας ἀνήρτησεν ἐπὶ τοῦ στήθους του τὸν «Γιαφτὰ» τὸν ἀναφέροντα τὰ αἴτια τῆς καταδίκης του, ἔχοντα οὕτω:

«Χρέος τῶν ἀρχηγῶν τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου διαφόρων λαῶν εἶνε νὰ ἐπαγρυπνῶσι νύκτα καὶ ἡμέραν τοὺς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν των, νὰ παρατηρῶσι τὴν διαγωγὴν των καὶ ν' ἀνακαλύπτωσι καὶ ν' ἀναφέρωσιν εἰς τὴν κυβέρνησίν μου τὰς ἀθεμίτους πράξεις των. Οἱ δὲ Πατριάρχαι ὄντες ἐξ αἰτίας τῆς θέσεώς των ἀρχηγοὶ τῶν ραγιάδων, ζώντων ἐν ἀσφαλείᾳ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς αὐτοκρατορικῆς μου ἐξουσίας, ὀφείλουν νὰ εἶνε ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἀνεπίληπτοι, τίμιοι, πιστοὶ καὶ εἰλικρινεῖς. Ἔχοντες αὐτὰς τὰς ἀρετὰς ὀφείλουν, ὁσάκις παρατηρήσουν τὰς κακὰς κλίσεις τοῦ λαοῦ των, νὰ τὰς ἐμποδίζωσι διὰ ἀπειλῶν καὶ συμβουλῶν, ἢ ἂν ἀναγκαῖον

καὶ διὰ ποινῶν κατὰ τὰ ἔθιμα τῆς θρησκείας των καὶ τοιουτοτρόπως νὰ φαίνωνται εὐγνώμονες ἐν μέρει πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην διὰ τὰς χάριτας καὶ ἐλευθερίας, τὰς ὁποίας ἀπολαμβάνουν ὑπὸ τὴν ἀγοθοποιόν σκιάν της.

«Ἀλλ' ὁ ἄπιστος Πατριάρχης τῶν Ἑλλήνων, ὁ ὁποῖος ἔδωκεν ἄλλοτε δείγματα τῆς πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην ἀφοσιώσεώς του ἀδύνατον νὰ θεωρηθῇ ἀλλότριος τῶν στάσεων τοῦ Ἔθνους του, τὰς ὁποίας διάφοροι κακότροποι καὶ ἀναίσθητοι, παρασυρόμενοι ὑπὸ χιμαιρικῶν καὶ διαβολικῶν ἐλπίδων διήγειραν, καὶ χρέος του ἦτο νὰ διδάξῃ τοὺς ἁπλοῦς, ὅτι τὸ τόλμημα ἦτο μάταιον καὶ ἀτελεσφόρητον· διότι τὰ κακὰ διαβούλια δὲν εἶνε δυνατὸν ποτὲ νὰ εὐδοκιμήσωσιν ἐναντίον τῆς Μωαμεθανικῆς ἐξουσίας καὶ θρησκείας, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον τὴν ὕπαρξίν των θεόθεν πρὸ ὑπερχιλίων ἐτῶν. καὶ θὰ διατηρηθοῦν μέχρι τῆς συντελείας τοῦ σύμπαντος, καθῶς μᾶς βεβαιοῦν ἄνωθεν αἱ ἀποκαλύψεις καὶ τὰ θαύματα· ἀλλ' ἐξ αἰτίας τῆς διαφθορᾶς τῆς καρδίας του, ὄχι μόνον δὲν εἰδοποίησεν, οὐδ' ἐπαίδευσε τοὺς ἀπατηθέντας, ἀλλὰ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἦτο καὶ ὁ ἴδιος αὐτός, ὡς Ἀρχηγός, μυστικὸς συμμέτοχος τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ ἀδύνατον νὰ μὴν ἀφανισθῇ καὶ νὰ μὴ πέσῃ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ ὅλον σχεδὸν τὸ Ἔθνος τῶν Ἑλλήνων, ἂν καὶ ἐν αὐτῷ, εἶνε καὶ πολλοὶ ἀθῶοι.

«Καθ' ὃν καιρὸν ἐγνώσθη ἡ ἀποστασία, ἡ Ὑψηλὴ Πύλη συμπάθειαν λαβοῦσα πρὸς τοὺς ἀθλίους ραγιάδες της, ἐνησχολήθη νὰ ἐπαναφέρῃ τοὺς πλανηθέντας διὰ τῆς γλυκύτητος εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας των, καὶ ἐπ' αὐτῷ τῷ σκοπῷ ἐξέδωκε καὶ πρόσταγμα, διατάσσουσα καὶ συμβουλεύουσα τὸν Πατριάρχην τὰ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, καὶ προσκαλοῦσα αὐτὸν ν' ἀφορίσῃ ὅλους τοὺς ἀποστατήσαντας ραγιάδες ὅπου καὶ ἂν ἦσαν. Ἀλλ' ἀντὶ νὰ δαμάσῃ τοὺς ἀποστάτας καὶ νὰ δώσῃ πρῶτος τὸ παράδειγμα τῆς ἐπιστροφῆς εἰς τὰ καθήκοντά των, ἄπιστος οὗτος ἔγινεν ὁ πρωταίτιος ὅλων τῶν ἀναφυεισῶν ταραχῶν. Εἴμεθα πληροφορημένοι ὅτι ἐγεννήθη ὁ ἴδιος ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ ὅτι εἶνε συνένοχος ὅλων τῶν ἀταξιῶν, ὅσας οἱ ἀποπλανηθέντες ραγιάδες ἔπραξαν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῶν Καλαβρύτων. Οὗτος λοιπὸν εἶναι ὁ αἴτιος τοῦ παντελοῦς ἀφανισμοῦ, τὸν ὁποῖον μέλλουν διὰ τῆς θείας βοηθείας νὰ πάθωσιν οἱ ἀποπλανηθέντες ραγιάδες.

»Ἐπειδὴ δὲ πανταχόθεν ἐβεβαιώθημεν περὶ τῆς προδοσίας του ὄχι μόνον εἰς βλάβην τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἀλλὰ καὶ εἰς ὄλεθρον τοῦ ἰδίου Ἔθνους του, ἀνάγκη ἦτο νὰ λείψῃ ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἐκρεμάσθη πρὸς σωφρονισμὸν τῶν ἄλλων.

Ἐξεδόθη τῇ 19 τοῦ μηνὸς Ρεδτσὲπ 1230
(Κυριακὴ τοῦ Πάσχα)

Η ΣΦΑΓΗ ΤΩΝ ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ—ΤΑ ΣΚΗΝΩΜΑΤΑ

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπηγχονίσθησαν τρεῖς ἀκόμη ἐκ τῶν Συνοδικῶν, τῶν κρατουμένων εἰς φυλακάς, ὁ Ἐφέσου Διονύσιος Καλλιάρχης, ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος καὶ ὁ Ἀγχιάλου Εὐγένιος. Ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος δὲ ἐφονεύθη ὁ Θεοδωρουπόλεως Ἄνθιμος καὶ ἀπεκεφαλίσθησαν τρεῖς ἀκόμη ἱερεῖς. Ἡ αὐτὴ τύχη ἀνέμενε καὶ τοὺς βεκήληδες τῆς Πελοποννήσου, ἐὰν δὲν προελάμβανον νὰ φύγουν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ νὰ μεταβοῦν δι' Ὕδρας εἰς Πελοπόννησον.

Τὰ σκηνώματα τῶν ἀρχιερέων ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ νεκρὸς τοῦ Πατριάρχου παρέμεινεν ἐκτεθειμένος ἐπὶ τῆς ἀγχόνης ἐπὶ τρεῖς ὁλοκλήρους ἡμέρας, φυλασσόμενος ὑπὸ ἀγρίας σπείρας. Διῆλθον ἐκεῖθεν περιεργαζόμενοι τὸν νεκρὸν ὅλοι οἱ ἐπιφανεῖς Τοῦρκοι. Ὁ Μέγας Βεζύρης Βενδερλῆ Ἀλῆς προσῆλθεν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης καὶ ζητήσας σκαμνίον ἐκάθησεν ἐπὶ μακρὸν ἀτενίζων τὸν νεκρὸν συνδιαλεγόμενος πρὸς τὸν ὑπασπιστήν του. Λέγεται δὲ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Σουλτάνος προσῆλθε μετημφιεσμένος περιεργασθεὶς μακρόθεν τὸν νεκρὸν διὰ τηλεσκοπίου.

Δραστηρίας κατέβαλε προσπαθείας, ἀποπειραθεὶς καὶ νὰ δωροδοκήσῃ ἀκόμη τοὺς δημίους, ἵνα ἐξαγοράσῃ πρὸς ἐνταφιασμὸν τὸ πτῶμα τοῦ Ἐθνομάρτυρος, ὁ νέος Πατριάρχης Εὐγένιος. Δὲν ἐστάθη δυνατὸν τοῦτο. Ἡ Πύλη ἀμετακλήτως διέταξε νὰ ριφθῇ τὸ πτῶμα τοῦ Γρηγορίου εἰς τὴν θάλασσαν.

Τὴν Τρίτην τῆς Διακαινησίμου καὶ τὴν αὐτὴν ὥραν, καθ' ἣν ἐξετελέσθη ἡ ἀπαγχόνισις, ἐλθόντες οἱ δήμιοι, ἀπεγύμνωσαν τὸ σῶμα κρεμάμενον καὶ ἔλυσαν τὸ σχοινίον ἀπὸ τῆς ἀγχόνης. Ὅταν δὲ ὁ νεκρὸς ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς, παρετηρήθη ὅτι παρὰ τὸν ἀριστερὸν μαστὸν ἔφερε πληγὴν σφαίρας ὑπὸ φανατικοῦ τινος Τούρκου ριφθείσης κατὰ τοῦ πτώματος. Εἰς τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου εἶχον συρρεύσει μαζὺ μὲ τοὺς Τούρκους καὶ στίφη Ἑβραίων ἐκ τῶν κατωτέρων στρωμάτων ὑβρίζοντα καὶ λοιδοροῦντα τὸν πάνσεπτον νεκρόν. Εἰς τούτους οἱ δήμιοι παρέδωσαν τὸ σκήνωμα τοῦ Ἱεράρχου. Ἐδέθη τότε ὁ νεκρὸς ἐκ τῶν ποδῶν καὶ ἐσύρθη ἐν μέσῳ ἀπαισίων ἰαχῶν ἀπὸ τῶν Πατριαρχείων μέχρι τῆς ἀκτῆς τοῦ Φαναρίου. Ἀνέμενεν ἐκεῖ ἀκάτιον τοῦ ὁποίου ἐπέβαινεν εἷς ἐκ τῶν δημίων. Τὸ πτῶμα ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ὁ δήμιος λαβὼν τὴν ἄκραν τοῦ σχοινίου τοῦ βρόγχου ἐρρυμούλκησε τὸ πλέον λείψανον πρὸς τὸ μέσον τοῦ Κερατίου κόλπου. Φθάσας μεταξὺ Ναυστάθμου καὶ Φαναρίου, ἔδεσε ἐπὶ τοῦ λειψάνου του πέτραν, τὴν ὁποίαν ἔφερεν ἐντὸς τοῦ ἀκατίου, καὶ τὴν κατεπόντισε διὰ νὰ καταποντισθῇ μετ' αὐτῆς καὶ τὸ πτῶμα. Δὲν ἦτο ὅμως ἡ πέτρα ὅσον ἔπρεπε βαρεῖα καὶ ὁ νεκρὸς ἐξηκολούθει ἐπιπλέων. Ἐπανέστρεψε τότε ὁ δήμιος εἰς τὴν ξηρὰν καὶ λαβὼν δύο ἀκόμη πέτρας ἦλθε καὶ πάλιν πρὸς τὸ πτῶμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσέδεσε καὶ ταύτας, λογχίσας συγχρόνως αὐτὸ ἐπανειλημένως διὰ τοῦ ἐγχειριδίου του, διὰ ν' ἀπορροφήσῃ ὕδωρ! Καὶ τότε τὸ λείψανον κατεβυθίσθη.

Η ΑΝΕΛΚΥΣΙΣ

Τέσσαρες ἡμέραι παρῆλθον. Καὶ τὴν πρωΐαν τῆς πέμπτης τὸ πτῶμα ἀνεφάνη πάλιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, πρὸς τὸν Γαλατᾶν καὶ μεταξὺ δύο πλοίων ἐλλιμενισμένων ἔμπροσθεν τοῦ Καράκιοϊ, ἐξ ὧν τὸ ἓν Σλαβωνικὸν καὶ τὸ ἕτερον Κεφαλληνιακὸν ὑπὸ Ἰονικὴν σημαίαν, φέρον τὸ ὄνομα «Ἅγιος Νικόλαος» καὶ μὲ πλοίαρχον τὸν Μαρῆν Σκλάβον. Πρῶτος ὁ Σλαβῶνος πλοίαρχος παρετήρησε τὸ λείψανον, καὶ ρίψας ἐπάνωθέν του ψάθαν τὸ ἐσκέπασεν, ἐπὶ σκοπῷ, ὅταν νυκτώσῃ νὰ τὸ ἀνελκύσῃ καὶ νὰ τὸ θάψῃ. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως τὴν παρουσίαν τοῦ Νεκροῦ ἐσημείωσε καὶ ὁ Κεφαλλὴν πλοίαρχος, ἀντιληφθεὶς δὲ ὅτι ἀνῆκεν οὗτος εἰς ἱερωμένον, ἐκάλεσε τὸν εἰς τὸ πλοῖόν του εὑρόντα κατάφυγιον Πρωτοσύγγελον τῶν Πατριαρχείων καὶ ἐπιδείξας τὸ πτῶμα τὸν ἠρώτησεν ἐὰν ἀναγνωρίζῃ εἰς τίνα ἀνήκει.

—Ὁ Πατριάρχης! Ὁ Πατριάρχης μου, ἀνέκραξεν ὁ Πρωτοσύγγελος, ἐκραγεὶς εἰς λυγμοὺς μόλις ἀντίκρυσε τὸν νεκρὸν τοῦ ἀρχηγοῦ του.

Ἐπελθούσης τῆς νυκτός, οἱ Ἕλληνες ναῦται ἀνέσυραν εὐλαβῶς τὸ σεπτὸν σκήνωμα ἐκ τῶν ὑδάτων τοῦ Κερατίου, τὰ ὁποῖα φλοιοτόργως διεφύλαξαν ἀλώβητον αὐτὸ ἐπὶ τόσας ἡμέρας εἰς τὰ βάθη των. Τὸ περιετύλιξαν εἰς συνδόνα καὶ τὸ ἀπέκρυψαν καταβιβάσαντες αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ἕρματος τοῦ πλοίου.

Ο ΕΘΝΑΡΧΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΩΣΣΙΑΝ

Τὴν 11 Μαΐου τοῦ 1821, πλοῖον μεσίστιον φέρον τὴν Ἰονικὴν σημαίαν ἐσημειώθη πρὸ τοῦ λιμένος τῆς Ὀδησσοῦ Ἦτο ὁ «Ἅγιος Νικόλαος».

Ὡς ἀστραπὴ διεδόθη ἀνὰ τὴν πόλιν ἡ εἴδησις ὅτι τὸ πενθηφόρον πλοῖον ἐκόμιζε τὸν νεκρὸν τοῦ Πατριάρχου, τοῦ ὁποίου εἶχε ἤδη γνωσθῇ ὁ μαρτυρικὸς θάνατος. Ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἤρχετο νὰ ζητήσῃ ἄσυλον πρὸς ταφὴν ἐπὶ τῆς ὁμοθρήσκου γῆς τῆς Ρωσσίας.

Γενικὸς διοικητὴς τῆς Μεσημβρινῆς Ρωσσίας ἦτο τότε ὁ Ἀρχιστράτηγος Κόμης Λανζερών, Γάλλος τὴν καταγωγήν. Κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ ἐλήφθησαν ἀμέσως ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν ὅλα τὰ καταλληλα μέτρα διὰ τὸν νεκρὸν τοῦ Πατριάρχου. Ὁ γέρων Ἕλλην ἰατρὸς Ἐμ. Περσιάνης ἐπεφορτίσθη συγχρόνως ὅπως παραλαμβάνων ἐξ ἐκ τῶν προσ-

φύγων προυχόντων τῆς Κων)πόλεως, γνωριζόντων τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον ὁμοῦ δὲ καὶ αὐτὸς ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ πιστοποιήσῃ τὴν ταὐτότητα τοῦ νεκροῦ. Καὶ πράγματι μετέβη συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν Νικ. Σούτσου, Ἀλεξ. Χανζερῆ, Γρηγ. Καρατζᾶ, Ἰωάννου Σχινᾶ καὶ δύο ἄλλων, οἵτινες πάντες ἀνεγνώρισαν τὸν Πατριάρχην. Τὸ παρ' αὐτῶν συνταχθὲν καὶ ὑπογραφὲν πρωτόκολλον, συναφθὲν εἰς σχετικὴν ἔκθεσιν, ἀπεστάλη εἰς Πετρούπολιν ὑπὸ τοῦ Γεν. Διοικητοῦ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ διέταξε ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὸν Νεκρὸν τοῦ Πατριάρχου, αἱ συνήθως ἀποδιδόμεναι τιμαὶ εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ρωσσίας, συνδυαζόμεναι μὲ τὰς στρατιωτικὰς τιμὰς τὰς ἀπονεμομένας εἰς Γερουσιαστὴν ἀποθανόντα ἐν ἐνεργείᾳ. Ταὐτοχρόνως ὁ Αὐτοκράτωρ ἀπέστειλε πολυτελῆ σταυρὸν ἀδαμάντινον, ὅπως τεθῇ ἐπὶ τοῦ νεκροῦ, ἡ δὲ Αὐτοκράτειρα μίτραν βαρύτιμον καὶ ἀρχιερατικὴν στολὴν κατασκευασθεῖσαν ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐπίβλεψίν της.

Ἡ 19η Ἰουνίου προσδιωρίσθη ὡς ἡμέρα τῆς κηδείας. Εἰς τὴν Ὁδησσὸν εἶχον ἤδη συνέλθει τρεῖς Μητροπολῖται, ὁ τῆς Χερσῶνος, ὁ τοῦ Κιέβου καὶ ὁ τοῦ Κισνοβίου, συνοδευόμενοι ὑπὸ πολυαρίθμων κληρικῶν πάσης τάξεως. Ταὐτοχρόνως διάφορα συντάγματα Ρωσσικοῦ στρατοῦ ἐστρατοπεύδευσαν εἰς τὰ πέριξ τῆς πόλεως, διὰ ν' ἀποδώσωσι στρατιωτικὰς τιμὰς εἰς τὸν ἐπιφανῆ νεκρόν.

Τὴν 11 ὥραν τῆς ταχθείσης ἡμέρας κανονιοβολισμοὶ τοῦ πυροβολικοῦ ἀνήγγειλαν τὴν ἔναρξιν τῆς ἐκφορᾶς. Σταυρὸς παμμεγέθης προηγεῖτο τῶν σημαιῶν καὶ τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν ἐμβλημάτων. Τὸν νεκρὸν, περικυκλωμένον ἀπὸ τάγματα ἱερέων καὶ διακόνων λαμπροστολισμένων ἀπὸ πολυαρίθμους ψάλτας καὶ πλῆθος λαμπάδων ὑπεδέχθη ἔξωθεν τῆς πύλης τοῦ Λαυρᾶ ὁ Γεν. Διοικητὴς περικυκλωμένος ἀπὸ λαμπρὸν ἐπιτελεῖον, καὶ οἱ τρεῖς Μητροπολῖται τοὺς ὁποίους ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν. Λαὸς ἀναρίθμητος πάσης τάξεως καὶ πάσης ἡλικίας συνωθεῖτο περιμένων νὰ διακρίνῃ τὸν νεκρὸν τοῦ Πατριάρχου Καὶ ὅταν ὁ Μητροπολίτης Κιέβου, ὡς ὁ ἀρχαιότερος τῶν παρευρισκομένων Ἀρχιερέων, ἔκλινε τὴν κεφαλὴν προσευχόμενος, ὁ στρατὸς παρουσίασεν ὅπλα, ἐνῷ τὰ πλήθη ἐγονυπέτησαν ἐπικαλούμενα τὴν εὐλογίαν τοῦ Μάρτυρος.

Ὑπὸ τοὺς κανονιοβολισμοὺς τῶν πλοίων προβαίνουσα βραδέως ἡ νεκρικὴ πομπὴ ἔφθασεν εἰς τὴν πρὸ τῆς προκυμαίας μεγάλην πλατεῖαν, ἐκεῖ ἀνεγνώσθη ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία.

Ὁ διάσημος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Ἱεροκήρυξ καὶ διδάσκαλος τοῦ Γένους Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων ἐξεφώνησεν ἐπικήδειον πρὸς τὸν νεκρὸν τοῦ Πατριάρχου λόγον διαρκέσαντα πλέον τῶν δύο ὡρῶν καὶ βαθύτατα συγκινήσαντα τὸ πολυπληθὲς ἐκκλησίασμα.

Μετὰ τὸν ἐπικήδειον λόγον ἔληξεν ἡ τελετὴ τῆς κηδείας, ἀλλ' ὁ νεκρὸς παρέμεινεν ἐπὶ τρεῖς ἀκόμη ἡμέρας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Σαμπορίου, ἐκτεθειμένος εἰς εὐλαβὲς προσκύνημα.

Τὴν τετάρτην ἡμέραν τὸ σῶμα τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου μετεφέρθη εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀνήκοντα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν κοινότητα καὶ ἐτάφη ἐνώπιον τῆς ὡραίας Πύλης πρὸς τὰ δεξιὰ, ὑπὸ μεγαλοπρεπῆ παστάδα.

Η ΜΕΤΑΚΟΜΙΔΗ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ἔτη πολλὰ παρῆλθον ἔκτοτε. Οἱ ἀπαγχονισμοὶ καὶ οἱ ἀνασκολοπισμοὶ καὶ αἱ θυσίαι καὶ αἱ ἑκατόμβαι δὲν ἀπέβησαν εἰς μάτην. Ἡ Ἑλλὰς ἠλευθερώθη. Καὶ φόρον εὐγνωμοσύνης ἀποτίουσα εἰς τὸν Ἐθνάρχην, διὰ τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ καθαγιάσαντα τὸν γιγαντομάχον ἀγῶνα της, μετεκόμισε τὰ λείψανα αὐτοῦ τὰ σεπτὰ καὶ εὐλαβῶς τὰ ἐναπέθεσεν ἐντὸς λάρνακος ἐν τῷ ναῷ τῆς Μητροπόλεως. Μαρμάρινον ἤγειρε τὸν ἀνδριάντα αὐτοῦ καὶ τὸν μαρτυρικὸν του θάνατον ἔθηκεν ὑποθήκην καὶ ὑπόμνημα τοῖς ἐπιγιγνομένοις.

***

Τῇ 10 Ἀπριλίου ἐ. ἔ. ἐγένετο ἡ ἐπίσημος ἀνακήρυξις αὐτοῦ ὡς ἱερομάρτυρος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, συμμετέχοντος καὶ τοῦ τότε ἐπιδημοῦντος ἐν Ἀθήναις Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Φωτίου.

Ἐμεγαλύνθη καὶ ἐκραταιώθη σήμερον ἡ Ἑλλάς. Τανύπτερα τὰ ὄνειρά της κυκλοῦσιν ἤδη τὴν θρυλικὴν Πόλιν. Καὶ μίαν ἐλπίδα, ἕνα πόθον εὐσεβῆ θωπεύει, μίαν ἡμέραν ἀναμένει ν' ἀνατείλῃ:

Τὴν ἡμέραν κσθ' ἣν τὰ ἱερὰ λείψανα τοῦ Ἐθνομάρτυρος Πατριάρχου, τὴν κυανόλευκον περιβεβλημένα, θὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου, ἐναποτιθέμενα ἐν μεγαλοπρεπεῖ τύμβῳ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀκριβῶς χώρου, ἐφ' οὗ ἠωρήθη ἀπὸ βρόχου ὁ Γενάρχης, ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὁσίων ἀμυνόμενος.

Ο ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΑΤΡΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ὁ Γερμανὸς ἔσπειρε καὶ αὐτὸς τὴν Μεγάλην Ἐπανάστασιν ὡς οἱ ἄλλοι μάρτυρες καὶ ἥρωες αὐτῆς. Μὲ τὴν ὀξύτητα καὶ τὴν εἰρωνίαν τοῦ πνεύματός του ὡς ἀγνὸς Πελοποννήσιος ἐπολέμησεν εἰς τὰ κρυφὰ τὸν Τοῦρκον· ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα τὸν ἐπολέμησε καὶ εἰς τὰ φανερά. Τὸ χέρι τὸ μέχρι πρὸ ὀλίγου διατυπούμενον εἰς εὐλογίας ἔδειξε φοβε-

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΑΤΡΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ρὰν τὴν πυγμήν του. Ἀλλ' εἶνε πολὺ περισσότερον ἀξιοθαύμαστος ὁ νοῦς τοῦ Γερμανοῦ ἀπὸ τὴν χειρά του. Ὁ Γερμανὸς ὑπερόχως εἰργάσθη ὡς ἄλλοι διὰ τὴν Ἐπανάστασιν· εἰς κάποιο σημεῖον αἴρεται ὁ ἱεράρχης ὑπὲρ τοὺς ἄλλους, εἰς αὐτό: Ὁ Γερμανὸς τὴν καθηγίασε τὴν Ἐπανάστασιν. Ἄλλοι τὴν ἐγέννησαν, τὴν ἀνέθρεψαν, αὐτὸς τῆς ἔδωκεν τὸ βάπτισμα καὶ τὸ χρῖσμα.

Ὁ Γερμανὸς ἀνήκει εἰς τὴν Ἱστορίαν ἀλλὰ πολὺ περισσότερον ἀνήκει εἰς τὴν παράδοσιν. Τὸν περιβάλλει δηλονότι ὡς ἀκτινωτὸς κύκλος ἡ ἀνωτέρα ἐκείνη καὶ πνευματικωτέρα ἀλήθεια τοῦ ἰδεώδους. Ὅταν λέγωμεν ὅτι ὁ Γερμανὸς ἀνύψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν Ἁγίαν Λαύραν, περιστοιχιζόμενος ἀπὸ τὸ ἄνθος τῶν Ἀρματωλῶν καὶ τῶν πολεμιστῶν, τὸ φανταζόμεθα, τὸ βλέπομεν, τὸ αἰσθανόμεθα· αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια· δὲν ἐξετάζομεν περισσότερον. Ὁ ἐπίμονος ἐξονυχιστὴς τοῦ παρελθόντος, ὁ εὐσυνείδητος ἱστοριογράφος ὅστις θὰ διαμφισβητήσῃ ἄν ποτε συνέβη γεγονὸς ὡς τὸ ἀνωτέρω, ὡς θὰ διαμφισβητήσῃ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τόσων ἄλλων ἀναλόγως διαφημιζομένων, θὰ μᾶς εὕρῃ ψυχροὺς καὶ ἀδιαφόρους, ἂν δὲν ἐξαντλήσῃ τὴν ὑπομονήν μας. Ὁ λαὸς δὲν καταλαμβάνει καὶ πολλὰ ἀπὸ τὴν ἀεικίνητον ἔρευναν περὶ τῶν πραγμάτων· ἀρκεῖται εἰς τὴν ἀσάλευτον πίστιν. Ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ εὑρίσκετο τώρα ἕνας ἀπροσοπώληπτος καὶ βαθύφρων φιλόσοφος, ὅστις θὰ συνέγραφε τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς

Ἐπαναστάσεως καθ' ὅν τρόπον λ. χ. ὁ Ταὶν συνέταξε τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως τὴν Ἱστορίαν, ὁ Ταὶν αὐτὸς θὰ ἐλιθοβολεῖτο.

* * *

Οἱ Βιογράφοι τοῦ Γερμανοῦ, καὶ χωρὶς νὰ μᾶς τὸ λέγουν, μᾶς κάμνουν νὰ τὸν σεβασθῶμεν ὡς ἕνα ἀπὸ τοὺς ἐκλεκτοὺς τῆς μυστηριώδους Προνοίας. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς μανθάνομεν ὅτι ἐγεννήθη τῷ 1771, εἰς τὴν Δημητσάναν κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Παιδίον, ἐνῷ ἐκοιμᾶτο ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου, ὄφις περιετυλίχθη εἰς τὸν βραχίονά του· τὸ παιδίον ἀφυπνίσθη ἀντὶ νὰ ἐκραγῇ εἰς γόους, ἔσφιξε δυνατὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ θηρίου, ἕως ὅτου ἦλθεν ὁ πατὴρ καὶ τὸ ἐλύτρωσε.

Εἶνέ τοῦτο πρᾶγμα; Εἶναι σύμβολον; Εἶναι θέμα διὰ σταυροκόπημα, ἢ διὰ τὰς μελέτας τῶν σοφῶν τῆς συγκριτικῆς μυθολογίας; Ὅ,τι καὶ ἂν εἶνε, ἡ ἀφήγησις αὕτη τοῦ βιογράφου ἀξίζει τὸν βιογραφούμενον. Ὁ Γερμανὸς νεαρός, περιεβλήθη τὸ ράσον· τὸ εὐγενέστατον ἔνδυμα, τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, μετὰ τὴν λερὴν φουστανέλλαν τοῦ κλέφτη. Φεύγει εἰς ἕν μοναστῆρι τοῦ Ἄργους. Τὸν κεντᾷ πλὴν τῆς θείας ἀγάπης ὁ ἔρως τῶν περιπλανήσεων. Εἶνε εἶδός τι μικροσκοπικοῦ κοσμογυριστοῦ. Ἀπὸ τοὺς Μύλους τῆς Ἀργολίδος μεταβαίνει εἰς Ὕδραν· ἐκεῖθεν εἰς Σμύρνην ἀπ' ἐκεῖ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἓν ἐκ τῶν σημαντικωτάτων γεγονότων τοῦ βίου του εἶνε ἡ συνέντευξίς του μὲ τὸν μεγαλομάρτυρα Πατριάρχην Γρηγόριον· εἶνε στενὸς μετ' αὐτοῦ ὁ σύνδεσμος, ὑψηλὴ ἡ ἀφοσίωσις τὴν ὁποίαν ἐπέδειξεν ὁ νέος κληρικὸς πρὸς τὸν σεπτὸν ἱεράρχην.

Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ὑψῶν τὴν σημαίαν τῆς Ἐλευθερίας ἐν Ἁγίᾳ Λαύρᾳ.

Τὴν 25 Μαρτίου (ἄλλη θαυμαστὴ λεπτομέρεια) χειροτονεῖται Μητροπολίτης Παλαιῶν Πατρῶν. Ὁ Γερμανός, πνεῦμα λογικώτατον, ἐμπνέει σεβασμὸν πρὸς τοὺς Ὀθωμανοὺς καὶ ἐργάζεται πρὸς θεμελίωσιν εἰλικρινῶν καὶ ἀδελφικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν. Τὰ πρῶτά του κτυπήματα διευθύνει κατὰ τῆς διχονοίας. Καθίσταται δημοτικώτατος εἰς τὴν ἐπαρχίαν του. Ἀλλὰ τὴν ἔνδοξον ἱστορίαν του ἀρχίζει μετὰ τὴν μύησιν τῶν Φιλικῶν. Εἷς ξένος παροδίτης ἐνεφανίζετο μίαν ἡμέραν εἰς τὴν δεῖνα λόχμην. Ἔβλεπε τὸν προὔχοντα, τὸν ἀρχιερέα τὸν ἁρματολόν, τὸν πολιότριχα πρεσβύτην, τὸν σφριγῶντα νεανίαν· ἀντήλλασσε μετ' αὐτοῦ δύο τρεῖς λέξεις ταπεινοφρόνως, ἕνα ὅρκον, ἕνα νεῦμα, ἓν σύνθημα, σκοτεινὰ καὶ μυστηριώδη καὶ νέα ψυχὴ ἐνεφυσᾶτο εἰς τὸν νεανίαν, εἰς τὸν πρεσβύτην, εἰς τὸν ἁρματολόν, εἰς τὸν ἀρχιερέα, εἰς τὸν προὔχοντα, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς μεταμορφούμενος εἰς ἀθλητὴν καὶ εἰς ὁμολογητὴν τῆς Ἐλευθερίας. Καὶ τὸν Γερμανὸν προπαρεσκεύασεν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν μία ἀσαφὴς ἐπιστολὴ τοῦ Μαυροκορδάτου. Ὁ Φιλικὸς Πελοπίδας τὸν ἐκατήχησε. Καὶ ἀπὸ τότε ὁ ἱεράρχης ἀφιέρωσεν ὅλην του τὴν περίνοιαν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρίας. Ἐφώτιζε τοὺς Ἕλληνας διεβουκόλει τοὺς Τούρκους. Τὸν φοβερὸν Ἀλήπασαν τὸν ἔπαιξε διπλωματικώτατα, μεταχειρισθεὶς πρὸς τοῦτο τὸν Παπαρρηγόπουλον. Αὐτὸς προσεκάλεσεν εἰς Βοστίτσαν, κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1821, μυστικὴν σύνοδον προκρίτων, καπεταναίων, ἀρχιερέων, ἐμπόρων καὶ ἡ σύνοδος αὕτη δὲν συνέκειτο ἀπὸ Πελοποννησίους μόνον· ἦτον ὡς ἡ πρώτη Ἐθνοσυνέλευσις, ἡ χαραυγὴ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας. Καὶ ἐνῷ ὁ Τοῦρκος δσφραντεὶς τὰ τεκταινόμενα, ἡτοίμαζε πελέκεις καὶ ἀγχόνας διὰ τοὺς παρατόλμους Ραγιάδες, ὁ Παλαιῶν Πατρῶν ἀντέτασσε κατὰ τῆς ὀργῆς τοῦ τυράννου τὸν δολοπλόκον εὑρετικώτατον νοῦν του. Ἀντὶ νὰ μεταβῇ εἰς Τρίπολιν ὅπου τὸν προσεκάλεσεν ἡ Κεντρικὴ Διοίκησις, ἐκεῖ ὅπου μετὰ τῶν ἄλλων προκρίτων τὸν ἐπερίμεναν τὰ τουρκικὰ μπουντρούμια καὶ τὰ μαρτύρια, ἀφοῦ ἐπονηρεύθη τὰ πάντα διὰ νὰ περιπλανήσῃ τὸν ἐχθρὸν ἔφυγεν εἰς τὴν Ἁγίαν Λαύραν μετὰ τῆς συνοδείας του.

Ἦτον ἡ ὄη Μαρτίου. Ἀξιομνημόνευτος ἡμέρα. Ἐκεῖ ὁ δεσπότης ἱερουργήσας ηὐχήθη ὑπὲρ εὐοδώσεως τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος καὶ κατέλυσεν, ὡς λέγει ὁ βιογράφος του, τὴν τήρησιν τῶν νηστειῶν.

Μετὰ τοῦτο, ὑπὸ τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας ὁ Ἀγὼν καθοσιωθεὶς ἐξερράγη ἀκράτητος. Καὶ ἰδοὺ ὁ Γερμανὸς ἀπὸ ἀρχιερέως καὶ λειτουργοῦ στρατηγὸς καὶ πολιορκητὴς τῶν Πατρῶν — ὦ! εὐστροφία τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς! διὰ νὰ τὰς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ἀνασκάπτει ὑπονόμους, καὶ ὁ πάλαι ποτὲ συνθλίψας τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφεως, ἤδη προμηθεύεται τὸν ἀναγκαιοῦντα μόλυβδον ἀπὸ ἓν μολυβδοσκέπαστον Τζαμί· ἄλλη αὐτὴ συμβολικὴ περιπέτεια.

* * *

Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ Γερμανοῦ θὰ παραμείνῃ ἐν τῇ ἱστορίᾳ πολὺ πλησιέστερον πρὸς τὸ τοῦ Νέστορος ἢ πρὸς τὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Οἱ ξένοι χρονογράφοι τοῦ Ἀγῶνος ἀνωμολόγουν τὴν μελιστάλακτον εὐγλωττίαν του. Τὴν μετεχειρίζετο ὄχι διὰ νὰ ὑπεκκαύσῃ τὰ πάθη, ἀλλὰ διὰ νὰ συνδιαλλάξῃ καὶ εἰρηνεύσῃ· στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ κατὰ βάθος καὶ πάντοτε. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος ὑπῆρξεν ὁ

κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐκλεκτισμοῦ ἐν τῇ πολιτείᾳ. Συνέπραττε κατὰ τὰς περιστάσεις μεθ' ὅλων τῶν κομμάτων, καὶ διὰ νὰ συμφιλιώσῃ τοὺς ἐρίζοντας κατέφευγε μέχρι καὶ τῆς ἀκαταγωνίστου εὐφραδείας τῶν δακρύων. Ὁ Πουκεβίλ ἐξαίρει τὴν ἐμβρίθειαν αὐτοῦ καὶ τὴν γνῶσιν τῶν ἀνθρωπίνων, τὴν ἀκράδαντον πίστιν, τὸ πειστικὸν καὶ τὸ θεόπνευστον τοῦ λόγου αὐτοῦ. Μᾶς τὸν παριστᾷ δυσειδῆ ὡς τὸν Σωκράτην καὶ σώφρονα ὡς ἐκεῖνον. Ὁ Φιλήμων τὸν περιγράφει ἄρτιον τὸ ἀνάστημα, ἰσχνὸν τὸ σῶμα, μὲ πρόσωπον ὠοειδὲς στίλβον καὶ βαθὺ γένειον. Ὁ ζωγράφος τῆς εἰκόνος ποὺ κρέμαται εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἐθνολογικῆς μᾶς παρουσιάζει ἐπιβάλλον τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρχιεπισκόπου μέσα εἰς μίαν θάλασσαν μαύρου ἀπὸ μαλλιά, γένια, ράσα· νομίζεις πῶς εἶνε ὁ υἱὸς κάποιας μυστηριώδους Νυκτὸς ἀστροσπάρτου...

Ὁ ἐν Πάτραις στηθησόμενος ἀνδριὰς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ
(Ἔργον τοῦ ἐν Παρισίοις γλύπτου Α. ΚΩΧΟΥ)
Εἰκὼν ληφθεῖσα ἐκ τοῦ «Ὁδηγοῦ τῆς Ἑλλάδος» Ν. Γ. Ἰγγλέση, τοῦ 1851

ΔΙΚΑΙΟΣ ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑΣ

Ἐγεννήθη τὸ 1788 εἰς τὰς Καλάμας ἀπὸ ἀρχαίαν καὶ ἀρχοντικὴν οἰκογένειαν. Ἐξέμαθε τὰ πρῶτα γράμματα εἰς τὸ ὀνομαστὸν σχολεῖον τῆς Δημητσάνης. Ἐνδίδων εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν γονέων του ὁ νεαρὸς Δικαῖος Φλέσσας προεχειρίσθη ἱερεύς. Ἀλλὰ τὸ ρητὸν ὅτι τὸ ἔνδυμα δὲν κάμνει τὸν καλόγηρον ἐθριάμβευσεν εἰς τὴν περίστασιν αὐτήν. Ὁ Παπαφλέσσας ἦτο υἱὸς τῶν πολέμων καὶ τῶν κινδύνων· τὸ ράσον δὲν τοῦ ἐχρησίμευσεν ἢ ὅσον ἔφθανε διὰ νὰ ἐκτελῇ εὐστοχώτερα τὸν προορισμόν του· ὅταν τὸν ἐνοχλοῦσε, μία κίνησις τῆς νευρώδους χειρός του, καὶ τὸ ἤνοιγε, καὶ κάτωθεν αὐτοῦ διεφαίνετο πανοπλία ὁλόκληρος ἁρματωλοῦ. Τὰ ὅπλα ἤξευρε νὰ τὰ μεταχειρίζεται περισσότερον ἀπταίστως ἀπὸ τὰ εὐχολόγια. Ὁ Παπαφλέσσας φημίζεται διὰ τὸ ὕψος τοῦ ἀναστήματος καὶ τὴν γοητείαν τοῦ ἀρρενωποῦ κάλλους του. Ἡ Μεγάλη Ἰδέα δὲν γνωρίζει ἄλλον μᾶλλον ἀκράτητον, μᾶλλον παράτολμον, μᾶλλον ἀγνότερον θιασώτην αὐτοῦ. Ὁ Παπαφλέσσας διάκονος ὤν, περιπλέκεται εἰς θανάσιμον ἔχθραν μὲ κάποιον Ἀγᾶν, καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἐκπατρισθῇ εἰς Ζάκυνθον. Ἐκεῖθεν ἐμφανίζεται εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐγκαθίσταται εἰς τὸ Πατριαρχεῖον. Ὁ Πατριάρχης ἀντιλαμβάνεται τὰ προσόντα του, τιμᾷ τὴν εὐφυΐαν του, τὸν προχειρίζει Ἀρχιμανδρίτην. Ἀλλ' ὁ Ἀρχιμανδρίτης ἓν μόνον τρέφει ὄνειρον: τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Γένους. Ἡ Φιλικὴ Ἑταιρία παρέχει εἰς αὐτὸν εὐρὺ στάδιον ἀνεκτιμήτου ἐνεργείας. Κατηχεῖται εἰς τὴν Ἑταιρίαν, καὶ μετονομάζεται κατὰ τὰ συνειθιζόμενα Ἀρμόδιος. Καὶ ὁ Ἀρμόδιος ἀπὸ τότε ἤρχισε νὰ περιφέρεται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀπόστολος τῆς ἰδέας καὶ μυστικὸς κατηχητής, κρύπτων τὸ ξίφος του ὄχι ὑπὸ κλάδον μύρτου, ἀλλ' ὑπὸ τὸ ράσον. Συνδέεται εἰς τὴν Βλαχίαν μὲ τὸν Ὀλύμπιον καὶ μὲ τὸν Ἀσβέντην. Περιέρχεται τὴν Πελοπόννησον. Ἐργάζεται εἰς Σμύρνην πρὸς ἐξοπλισμὸν τῆς Μάνης. Εἰς τὸ Ἅγιον ἐνώπιον τῶν προκρίτων τῆς Πελοποννήσου, κηρύττει τὴν ἐπανάστασιν, ἀναπτύσσει τὰ σχέδια τῆς Ἑταιρίας. Τὰ σχέδια φαίνονται τόσον ἀπίθανα, ὥστε ὁ Παπαφλέσσας ὑποβλέπεται ὡς ἀγύρτης, καὶ ὁ Γερμανὸς τῶν Πατρῶν τὸν ἐπιτιμᾷ καὶ διατάσσει τὴν φυλάκισίν του. Ἐκεῖνος καὶ καθειργμένος εἰς τὸ Μέγα Σπήλαιον, κατηχεῖ τοὺς καλογήρους, ὡς πάλαι ποτὲ οἱ ἀπόστολοι τοὺς φύλακας αὐτῶν, καὶ καταρτίζει ἐξ αὐτῶν στρατιωτικὰ σώματα, καὶ ἐραπετεύει, καὶ κρυπτόμενος ὑπὸ μεταμφίεσιν, καὶ ἀποφεύγων σκοπέλους καὶ καταφρονῶν κινδύνους, τρέχει εἰς συνάντησιν τοῦ Πετρόμπεη, εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν. Ὁ Πετρόμπεης, ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Ἀνδρούτσος τὸν ἀσπάζονται ὡς συμπολεμιστήν των. Ὁ Παπαφλέσσας πολεμῶν ἦτο κάτι φοβερὸν καὶ θαυμαστὸν ἐν ταὐτῷ.

Ἡ ἐν Ἄστρει πρώτη Ἐθνικὴ Συνέλευσις κατέστησε τὸν Δικαῖον ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν. Ἀλλ' ὁ Δικαῖος ὠνειροπόλει ὑψηλότερον ὑπούργημα, τὴν ὑπὲρ πατρίδος θυσίαν. Καὶ ὅταν ὁ Ἰβραΐμης, ἀποβιβασθεὶς τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1825 εἰς τὴν Μεθώνην, ἤρχισε νὰ προχωρῇ ἀπαίσιος εἰς τὰ ἐνδότερα, νικητὴς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ Κρομμύδι, πορθητὴς τῶν φρουρίων τῆς Πύλου, ἀποβλέπων εἰς τὸ κέντρον τῆς Πελοποννήσου, ὁ Παπαφλέσας εἰς τὸ Ναύπλιον καταλείπων τὴν ἀργὴν ὑπουργίαν, τίθεται ἐπὶ κεφαλῆς τρισχιλίων ἀνδρῶν, καὶ ὀχυρώνεται εἰς τὸ ὀροπέδιον τοῦ Μανιάκη, παρὰ τὴν πεδιάδα τῆς Λακεδαίμονος. Δὲν ἤλπιζε νὰ ἀνακόψῃ τὴν πορείαν τοῦ Ἰβραΐμη. Ἤθελε μόνον νὰ τὸν ἀπασχολήσῃ πρὸς στιγμήν, διὰ νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς τὰ πολυπληθῆ γυναικόπαιδα τὰ φεύγοντα τὴν λύσσαν τοῦ Αἰγυπτίου, νὰ περισωθῶσιν εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου. Νὰ τὸν ἀπασχολήσῃ θυσιαζόμενος αὐτός· διότι ἐγνώριζεν ὅτι θὰ ἦτο ἀδύνατος ἡ σωτηρία του, ἂν προεκάλει τὸν ἐχθρὸν ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τοῦ Μανιάκη. Καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ μὲ 800 ἐκλεκτοὺς καὶ ὑπέστη τὴν ὁρμὴν 6.000 πεζῶν καὶ ἱππέων. Καὶ περιτριγυρισμένος ἐπολέμησεν ὡς ἥρως καὶ ἔπεσεν ὡς μάρτυς. Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι ὁ Πασσᾶς διέταξε καὶ ἔστησεν ὁλόρθον ἐμπροστά του τὸν νεκρὸν τοῦ ἥρωος μὲ τὴν κομμένην κεφαλὴν ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους του. Καὶ τὸν εἶδε καὶ ἀνεστέναξεν. Ὁ Μιχαὴλ Μητσάκης ἀπηθανάτισεν εἰς τὸ «Φίλημά» του τὸν θάνατον καὶ τὸν θρίαμβον τοῦ Παπαφλέσσα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΙΑΚΟΣ

Ὁ Καραϊσκάκης μὲ τὸν Κολοκοτρώνην εἶνε οἱ κατ' ἐξοχὴν στρατηλάται τοῦ Ἀγῶνος. Ὁ Θανάσης Διάκος εἶνε τὸ κατ' ἐξοχὴν παλληκάρι, ποῦ διατηρεῖ μέσα εἰς τὰς φαντασίας καὶ τὰς καρδίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἄσβεστον τὸ πολεμικὸν πνεῦμα τῆς φυλῆς.

ἀρματωλοῦ Σκαλτσᾶ, γίνεται κλέφτης, ξυρίζει τὴν γενειάδα του καὶ τὴν ἀποστέλλει εἰς τὸν Ἀγᾶν μὲ ἀπειλητικὸν γράμμα. Ὁ Διάκος εὗρε τὸ ἰδανικόν του εἰς τὴν ἀρματωλικὴν ζωήν. Τὸ 1816 τὸν εὑρίσκομεν ὑπηρετοῦντα, μὲ τὸ ἄνθος τοῦ ἑλληνικοῦ ἡρωϊσμοῦ, εἰς τὴν σωματοφυλακὴν τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ. Ὀλίγον μετὰ ταῦτα βλέπομεν τὸν Διάκον πρω-

ΔΙΚΑΙΟΣ ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑΣ

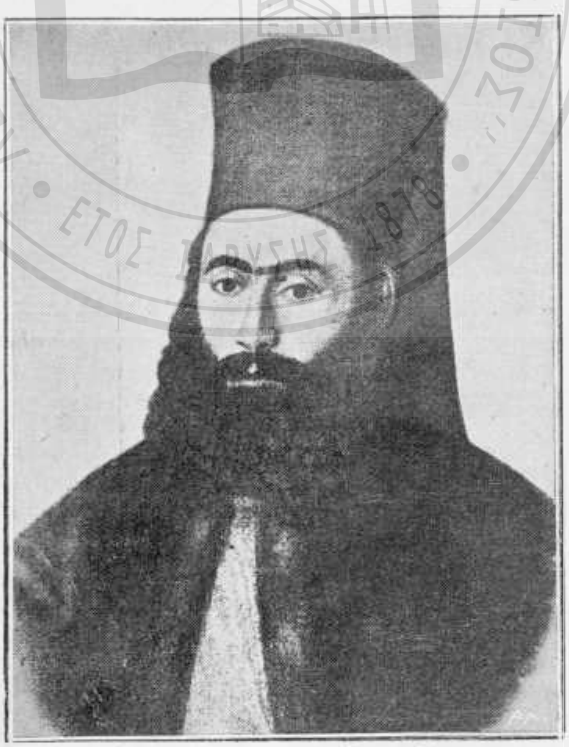

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΙΑΚΟΣ

Ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης, ὁ ἐνθουσιώδης βιογράφος ἐν ταὐτῷ καὶ ἐξυμνητὴς τοῦ πολεμάρχου τῆς Ἀλαμάνας, τὸν ἀποκαλεῖ ἀληθῆ ἐνσάρκωσιν τοῦ ἀρματωλικοῦ πνεύματος. Ὁ Διάκος εἶνε ὁ δημοτικώτατος τῶν ἡρώων τῆς ἐπαναστάσεως. Κανὲν ἀπὸ τὰ δημοτικὰ τραγούδια δὲν εἶνε τόσον γνωστά, δὲν φέρεται τόσον συνεχῶς εἰς τὰ στόματα καὶ εἰς τὰς ἀνθολογίας ὅσον τὸ τραγοῦδι τοῦ Διάκου· καμμία ἀπὸ τὰς εἰκόνας, τὰς ἀναπαριστώσας ἐπὶ τὸ φανταστικώτερον σκηνὰς τῆς ἐπαναστάσεως, δὲν εἶνε τόσον διαδεδομένη ὡς στόλισμα τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν ἐργαστηρίων, ὅσον ἡ εἰκὼν τῆς συλλήψεως τοῦ Διάκου. Κανὲν ἀπὸ τὰ μαρτύρια ποῦ καθηγίασαν τὸν ἀγῶνα δὲν συγκινεῖ τόσον βαθέως τὸν Ἕλληνα ὅσον τὸ σούβλισμα τοῦ Διάκου.

Ἂς προσθέσωμεν εἰς ταῦτα τὴν παράδοσιν περὶ τῆς θαλερᾶς λεβεντιᾶς καὶ τῆς ἀκτινοβόλου ὡραιότητος τοῦ ἥρωος. Ἡ ἑλληνικὴ θρησκεία μεθ' ὅλην τὴν ἐπίδρασιν τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶνε ἀκόμη λατρεία τοῦ πλαστικοῦ κάλλους.

Ὁ Διάκος ἐγεννήθη εἰς τὴν Παρνασσίδα τὸ 1786. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Νῖκος, ποιμήν, υἱὸς ἑνὸς στρατιώτου τοῦ περιφήμου ἀρματωλοῦ Κωνσταντάρα, τὸν εἰσήγαγεν εἰς μονα-στῆρι, ὅπου ἐχειροτονήθη διάκονος. Τὸν νεαρὸν περικαλλῆ διάκονον εἶδέ ποτε λάγνος τις ἁγᾶς καὶ ἐπεχείρησε νὰ τὸν ὑβρίσῃ. Τότε ὁ Διάκος φεύγει ἀπὸ τὸ μοναστῆρι, κατατάσσεται εἰς τὴν συμμορίαν τοῦ

Ὁ Ἐθνομάρτυς Κυπριανὸς Ἀρχιεπίσκοπος πάσης Κύπρου καὶ νέας Ἰουστινιανῆς (Βλέπε τὸ περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου σχετικὸν ἄρθρον).

τοπαλλήκαρον τοῦ Ὀδυσσέως. Δύο ἔτη βραδύτερον, τὸ 1818, ὁ ἥρως κοινωνεῖ τοῦ μυστηρίου τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας. Καὶ ἡ ἐπανάστασις τὸν εὑρίσκει ὁπλαρχηγὸν Λεβαδείας, μὲ ἀναπεπταμένον λάβαρον, λευκὸν φέρον τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἀπὸ τὴν μίαν ὄψιν, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην «Ἐλευθερία ἢ θάνατος». Καὶ ἡ ἐπανάστασις τὸν εὑρίσκει μὲ σφραγίδα, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν εἶνε χαραγμένος ὁ Σταυρός, καὶ κάτω αὐτοῦ ὁ δικέφαλος ἀετός, γύρω τὰ κεφαλαῖα Ο. Θ. Ν. Κ. «Ὁ Θεὸς νικᾷ!»

Μὲ τοιαῦτα λάβαρα καὶ τοιαῦτα σύμβολα ἐβάδισεν ἐκεῖ ὅπου ἐβάδισε. Δὲν ἐχρονοτρίβησεν. Εὐθὺς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἀγῶνος ἐχώρησε πρὸς τὴν θυσίαν καὶ πρὸς τὸ μαρτύριον. Μαζὶ ἱερεὺς καὶ στρατιώτης. Ὁ Κιοσὲ Μεχμὲτ καὶ ὁ Ὀμὲρ Βρυώνης προβαίνουν ἀκάθεκτοι διὰ τῆς Θεσσαλίας, πλησιάζουν εἰς τὴν Λαμίαν. Ὁ Δυοβουνιώτης, ὁ Πανουργιᾶς, ὁ Διάκος ἀποφασίζουν νὰ ἀντισταθοῦν. Ὁ Διάκος μὲ πεντακοσίους κατέλαβε τὴν γέφυραν τῆς Ἀλαμάνας κάτωθεν τῆς ὁποίας ῥέει ὁ Σπερχειός. Ἡ θέσις ἦτο ὅσον σημαντικὴ τόσον καὶ ἐπικίνδυνος. Ὅστις ἔμενεν ἐκεῖ παρεδίδετο εἰς ἄφευκτον σφαγιασμόν. Διὰ τοῦτο μόλις ἐπεφάνη ὁ ἐχθρός, οἱ πεντακόσιοι τοῦ πολεμάρχου περιωρί-σθησαν μόνον εἰς σαραντα-πέντε, ὕστερον ἀπὸ τὰς πρώτας συγκρούσεις. Ἰδοὺ πῶς ἐξιστορεῖ ὁ Περραιβὸς τὸ τρόπαιον τοῦ Διάκου: «Σκοτώνεται ἐν πρώτοις ὁ ἀδελφός του, τοῦ ὁποίου τὸ πτῶμα

μεταχειρίζεται ὡς προπύργιον ὁ στρατη-γός· συντρίβεται καὶ αὐτοῦ ὁ δεξιὸς βραχίων, ἔκκενοῖ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὰ πιστόλια, κράζει τοὺς συναγωνιστάς του νὰ τὸν σκοτώσουν, ἀλλ' οὐδεὶς πλέον ἔζη. Συλλαμβάνεται τέλος πάντων ζῶν. Οἱ συλλαβόντες αὐτὸν ἦσαν τουρκαλβανοί, οἵτινες ἀφοῦ τὸν ἐπρόσφεραν εἰς τὸν Ὁμὲρ Βρυώνην, ἔλαβον ἀναμοιβάς. Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν μάλιστα ἐπληγώθη μὲ τὴν πιστόλαν ἀπὸ τὸν ἴδιον, μολονοτοῦτο παρεκάλεσε τὸν Βρυώνην νὰ μὴ τὸν θανατώσῃ εἰπών: «Εἶνε κρῖμα νὰ ἀποθνήσκουν τοιαῦτα παλληκάρια».

«Ὁ Βρυώνης ἤθελε νὰ ἰατρεύσῃ τὸν Διάκον καὶ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ, ἀλλ' ὁ Μεχμὲτ πασᾶς, ἐξακολουθεῖ ὁ Περραιβός, τὸν ἐβίασε νὰ τὸν ψήσῃ ζῶντα, ἐπειδὴ ἐσκότωσε τοὺς πλέον ἀνδρείους καὶ σημαντικοὺς Μωαμετάνους, καὶ ὅτι ἂν τοῦτο δὲν πράξῃ, μέλλει νὰ γράψῃ κατ' αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον, τὸν Χουρσίτ. Τούτους τοὺς λόγους ἀκούσας ὁ Διάκος, ἀπεκρίθη: «Δὲν μὲ φοβίζετε, βρωμόσκυλα, μὲ τὸ νὰ μὲ ψήσετε ζωντανόν...». Οἱ Ὀθωμανοὶ ὀργισθέντες διὰ τὰς τόσας ὕβρεις τὸν ἐσούβλισαν ἐκτὸς τῆς Λαμίας, καὶ ἀφοῦ ὕψωσαν τὸ σῶμά του ἀπὸ τὴν γῆν, ἤρχισαν νὰ τὸ πυροβολοῦν ἀδιακόπως, ὥστε τὸ κατεπλήγωσαν πανταχόθεν, φοβούμενοι μήπως ἀναστηθῇ...».

Ὁ ἥρως μέχρις ἐσχάτης του ἀναπνοῆς ὑπέφερε τοὺς πόνους μὲ ἀπαραδειγμάτιστον ἀδιαφορίαν, ὑβρίζων μάλιστα ἀδιακόπως τοὺς βαρβάρους.

ΟΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΥΣΑΝΤΕΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΤΩΝ ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ 1907

1. **Ἀνδρέας,** Ἀπόστολος, ὁ Πρωτόκλητος, 36 ἀπὸ Χριστοῦ.
2. **Στάχυς,** 37.
3. **Ὀνήσιμος,** 53.
4. **Πολύκαρπος,** 67.
5. **Πλούταρχος,** 86.
6. **Σεδεκίων** ἢ **Σεδεκίας,** 101.
7. **Δομένης** ἢ **Διογένης,** 110.
8. **Ἐλευθέριος,** 125.
9. **Φῆλιξ,** 132.
10. **Ἀθηνογένης,** 137.
11. **Εὐζώϊος,** 141.
12. **Λαυρέντιος,** 152.
13. **Ἀλύπιος** 168.
14. **Περτίναξ,** 182.
15. **Ὀλυμπιανός,** 201.
16. **Μᾶρκος,** 212.
17. **Κυριακὸς Α'.** ἢ **Κυριλλιανός,** 225.
18. **Καστηνὸς** ἢ **Κηστινὸς** ἢ **Κωνσταντῖνος,** 241.
19. **Τίτος** ἢ **Τράτος** ἢ **Τάρατος** 248
20. **Δομετιανὸς** ἢ **Δομέτιος** ἢ **Δημήτριος,** 283.
21. **Πρόβος,** 308
22. **Μητροφάνης,** ὁ πρῶτος Πατριάρχης Κων)πόλεως, 320.
23. **Ἀλέξανδρος Α'.** 330.
24. **Παῦλος Α'.** 343, 345, 346, 347
25. **Εὐσέβιος,** 343.
26. **Μακεδόνιος,** 345, 346, 351.
27. **Εὐδόξιος,** ὁ ἀπὸ Ἀντιοχείας
28. **Εὐάγριος,** 371.
29. **Δημόφιλος,** 371.
30. **Γρηγόριος Α'.** ὁ **Ναζιανζηνὸς** καὶ **Θεολόγος,** 379.
31. **Νεκτάριος,** 382.
32. **Ἰωάννης Α'.** ὁ **Χρυσόστομος** 396.
33. **Ἀρσάκιος,** 404.
34. **Ἀττικός,** 406.
35. **Σισίννιος Α'.** 425.
36. **Νεστόριος,** ὁ αἱρετικός, 428.
37. **Μαξιμιανός,** 431.
38. **Πρόκλος,** 434.
39. **Φλαβιανός,** 446.
40. **Ἀνατόλιος,** 449.
41. **Γεννάδιος Α'.** 458.
42. **Ἀκάκιος,** 471.
43. **Φλαυίτας** ἢ **Φραΐτας** ἢ **Φραβίτας** ἢ καὶ **Φλαβιανός,** 491.
44. **Εὐφήμιος,** 491.
45. **Μακεδόνιος Β'.** 496.
46. **Τιμόθεος Α'.** 511.
47. **Ἰωάννης Β'.** ὁ **Καππαδόκης,** 517, ἐφ' οὗ ἐδόθη τοῖς Πατριάρχαις τὸ πρῶτον ὁ τίτλος **Οἰκουμενικός.**
48. **Ἐπιφάνιος,** 520.
49. **Ἄνθιμος Α'.** 535.
50. **Μηνᾶς,** 537.
51. **Εὐτύχιος,** 552, 577.
52. **Ἰωάννης Γ'.** 565.
53. **Ἰωάννης Δ'.** ὁ **Νηστευτής,** 582, ἐφ' οὗ τῷ 586 συγκροτουμένη ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδος ἐπεκύρωσε τὸν τίτλον **Οἰκουμενικὸς** τῷ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως.
54. **Κυριακὸς Β'.** 595.
55. **Θωμᾶς Α'.** ὁ **Διάκονος,** 606
56. **Σέργιος Α'.** 610.
57. **Πύρρος Α'.** 639, 655.
58. **Παῦλος Β'.** 641.
59. **Πέτρος** ὁ **αἱρετικός,** 655.
60. **Θωμᾶς Β'.** 657.
61. **Ἰωάννης Ε'.** 669.
62. **Κωνσταντῖνος Α'.** 674.
63. **Θεόδωρος Α'.** 676, 683.
64. **Γεώργιος** ὁ **Κύπριος,** 678
65. **Παῦλος Γ'.** 6.6,
66. **Καλλίνικος Α'.** 693.
67. **Κῦρος,** 705.
68. **Ἰωάννης** ς', 711.
69. **Γερμανὸς Α'.** 714.
70. **Ἀναστάσιος** ὁ **Εἰκονομάχος,** 730.
71. **Κωνσταντῖνος Β'.** 754.
72. **Νικήτας** ὁ **Ἐκτομίας,** 766.
73. **Παῦλος Δ'.** 780.
74. **Ταράσιος,** 785.
75. **Νικηφόρος Α'.** 806.
76. **Θεόδοτος** ὁ **Μελισσηνός,** ὁ καὶ **Κασσιτερᾶς,** 815.
77. **Ἀντώνιος Α'** ὁ **Βυρσοδέψης** 821.
78. **Ἰωάννης Ζ'** ὁ **Σύγκελλος,** 832
79. **Μεθόδιος** ὁ **Ὁμολογητής,** 842
80. **Ἰγνάτιος,** 846.
81. **Φώτιος,** 857, 877.
82. **Στέφανος Α'** ὁ πορφυρογέννητος 886.
83. **Ἀντώνιος Β'.** 893.
84. **Νικόλαος Α'** ὁ **Μυστικός,** 895 911.
85. **Εὐθύμιος Α'.** 906.
86. **Στέφανος Β'** 925.
87. **Τρύφων,** 928.
88. **Θεοφύλακτος,** ἐν ἡλικίᾳ 16 ἐτῶν, 933.
89. **Πολύευκτος,** 956.
90. **Βασίλειος Α'** ὁ **Σκαμανδρηνός,** 970.
91. **Ἀντώνιος Γ'** ὁ **Στουδίτης,** 974.
92. **Νικόλαος Β'** ὁ **Χρυσοβέργης,** 984.
93. **Σισίννιος Β'** ὁ **Μάγιστρος,** 995.
94. **Σέργιος Β'.** 999.
95. **Εὐστάθιος,** 1019.
96. **Ἀλέξιος** ὁ **Στουδίτης,** 1025.
97. **Μιχαὴλ Α'** ὁ **Κηρουλάριος,** 1043.
98. **Κωνσταντῖνος Γ'** ὁ **Λειχούδης,** 1059.
99. **Ἰωάννης Η'** ὁ **Σιφιλῖνος,** 1064.
100. **Κοσμᾶς Α'** ὁ **Ἱεροσολυμίτης,** 1075.
101. **Εὐστράτιος** ὁ **Γαρίδης.**
102. **Νικόλαος Γ'** ὁ **Γραμματικός.**
103. **Ἰωάννης Θ'** ὁ **Ἀγαπητός,** 1111.
104. **Λέων** ὁ **Στύπης** ἢ **Στούπης** 1134.
105. **Μιχαὴλ Β'** ὁ **Κουρκούας.**
106. **Κοσμᾶς Β'** **Αἰγινήτης** ὁ **Ἀττικός,** 1146,
107. **Νικόλαος Δ'** ὁ **Μουζάλων,** 1147.
108. **Θεόδοτος Β'.** 1151.
109. **Νεόφυτος Α'.** 1154.
110. **Κωνσταντῖνος Δ'** **Λειχούδης** ὁ **Χλιαρινός,** 1154.
111. **Λουκᾶς Χρυσοβέργης,** 1155
112. **Μιχαὴλ Γ'.** 1160.
113. **Χαρίτων,** 1178.
114. **Θεοδόσιος Α'** ὁ **Βαρραδιώτης,** 1178.
115. **Βασίλειος Β'.** ὁ **Καματηρός,** 1184.
116. **Νικήτας Β'** ὁ **Μοντάνης,** 1186
117. **Λεόντιος,** 1190.
118. **Δοσίθεος** ὁ **Ἱεροσολύμων,** 1191.
119. **Γεώργιος Β'.** **Σιφιλῖνος,** 1193
120. **Ἰωάννης Γ'.** ὁ **Καματηρός,** 1199.
121. **Μιχαὴλ Δ'.** ὁ **Αὐτοριανός,** 1206.
122. **Θεοδόσιος Δ'.** ὁ **Εἰρηνικός** ὁ καὶ **Κώπας,** 1206.
123. **Μάξιμος Α',** 1221.
124. **Μανουὴλ Α'.** ὁ **Σαρακηνός,** ὁ καὶ **Χαριτόπουλος,** 1221.
125. **Γερμανὸς Β'.** 1226.
126. **Μεθόδιος Β'.** 1240.
127. **Μανουὴλ Β'.** 1240
128. **Ἀρσένιος** ὁ **Αὐτοριανός,** 1240 1231.
129. **Νικηφόρος Β'.** 1260.
130. **Γερμανὸς Γ'** ὁ **Μαχλούτζης,** 1268.
131. **Ἰωσὴφ Α'.** 1268, 1283.
132. **Ἰωάννης ΙΑ'** ὁ **Βέκκος,** 1274
133. **Γεώργιος,** ὁ καὶ **Γρηγόριος Β'.** 1283.
134. **Ἀθανάσιος Α'.** 1290 ἢ 1289
135. **Ἰωάννης ΙΒ'.** 1293.
136. **Νήφων Α'.** 1312.
137. **Ἰωάννης ΙΓ'** ὁ **Γλυκᾶς** ἢ **Γλυκύς,** 1315.
138. **Γερμανὸς Α',** 1320.
139. **Ἡσαΐας,** 1323.
140. **Ἰωάννης ΙΔ'.** ὁ **Καλέκας** καὶ **Ἀπρηνός,** 1341.
141. **Ἰσίδωρος Α'** ὁ **Βουχείρας,** 1347.
142. **Κάλλιστος Α',** 1350, 1355.
143. **Φιλόθεος Α'** 1362, 1369.
144. **Μακάριος,** 1375.
145. **Νεῖλος,** 1378.
146. **Ἀντώνιος Δ',** 1388.
147. **Κάλλιστος Β'.** 1395.
148. **Ματθαῖος Α'.** 1396.
149. **Εὐθύμιος Β'.** 1410.
150. **Ἰωσὴφ Β',** 1416.
151. **Μητροφάνης Β'.** 1440.
152. **Γρηγόριος Γ'** ὁ **Μελισσηνός,** 1445.
153. **Ἀθανάσιος Β',** 1450.
154. **Γεννάδιος Β'** ὁ **Σχολάριος** 1453.
155. **Ἰσίδωρος Β',** 1459.
156. **Σωφρόνιος Α'** ὁ **Συρόπουλος** 1466.
157. **Ἰωάσαφ Α'** ὁ **Κόκας,** 1466.
158. **Μᾶρκος Β'** ὁ **Ξυλοκαράβης** 1469.
159. **Συμεὼν** ὁ **Τραπεζοῦντος** καὶ **Τραπεζούντιος.** 1470, 1478
160. **Διονύσιος Α'.** 1472.
161. **Ῥαφαὴλ Α',** 1481.
162. **Μάξιμος Β'.** 1482.
163. **Νήφων Β'.** 1488, 1499.
164. **Μάξιμος Γ',** 1493.
165. **Ἰωακεὶμ Α',** 1500, 1505.
166. **Παχώμιος Α',** 1504, 1505.
167. **Θεόληπτος Α',** 1511.
168. **Ἱερεμίας Α',** 1520, 1523.
169. **Ἰωαννίκιος Α',** 1523.
170. **Διονύσιος Β',** 1543.
171. **Ἰωάσαφ Β',** 1551.
172. **Μητροφάνης Γ',** 1565, 1579
173. **Ἱερεμίας Β'** ὁ **Τρανός,** 1572 1580, 1586.
174. **Παχώμιος Β'.** 1584.
175. **Θεόληπτος Β',** 1585.
176. **Ματθαῖος Β'.** 1594, 1596, 1601.
177. **Γαβριὴλ Α',** 1594
178. **Θεοφάνης,** 1594.
179. **Νεόφυτος Β',** 1600, 1638.
180. **Ῥαφαὴλ Β'** 1603.
181. **Τιμόθεος Α'.** 1614.
182. **Κύριλλος Α'** ὁ **Λούκαρις** 1622 1624, 1632, 1637.
183. **Γρηγόριος Δ'.** 1623.
184. **Ἄνθιμος Β'.** 1623·
185. **Κύριλλος Β'** ὁ **Κονταρῆς,** 1632, 1635, 1638.
186. **Ἀθανάσιος Γ'** ὁ **Πατελλάρος,** 1633, 1634. 1651.
187. **Νεόφυτος Γ'** 1633.
188. **Παρθένιος Α'** ὁ **Γέρων.**
189. **Παρθένιος Β'** ὁ **Ὀξὺς** καὶ

τουρκιστὶ Κεσκίνης 1644, 1647.
190. Ἰωαννίκιος Β΄. 1646, 1650 1653.
191. Κύριλλος Γ΄ ὁ Σπανός, 1651
192. Παΐσιος Α΄, 1652, 1655.
193. *Παρθένιος* Γ΄, 1656.
194 Γαβριὴλ Β΄, 1657.
195. *Παρθένιος* Δ΄ ὁ Μογγιλάλος ἢ χυδαϊστὶ Χουμχούμης1657 1665, 1671, 1675, 1684.
196. Διονύσιος Γ΄ ὁ Σπανός, καὶ Πάρδαλις, 1660.
197. Κλήμης, 1668.
198. Μεθόδιος Γ΄. 1669.
199. Διονύσιος Δ΄ ὁ Μουσελίμης 1672, 1676, 1682, 1686, 1693
200. Γεράσιμος Β΄. 1673.
201. Ἀθανάσιος Δ΄. 1679.
202. Ἰάκωβος ὁ *Λαρίσσης*, 1679 1685, 1686.
203. Καλλίνικος Β΄. 1690, 1691, 1694.
204. *Νεόφυτος* Δ΄, 1691.
205. Γαβριὴλ Γ΄, 1702.
206. *Νεόφυτος* Ε΄, 1707.
207. Κυπριανός, 1707, 1713.
208. Ἀθανάσιος *Ε΄*, 1710.
209. Κύριλλος Δ΄, 1712.
210. Κοσμᾶς Γ΄, 1713.
211. Ἱερεμίας Γ΄, 1715, 1732.
212. Καλλίνικος Γ΄, 1726.
213. Παΐσιος Β΄, 1726, 1740, 1744 1751.
214. Σεραφεὶμ Α΄, 1733.
215. *Νεόφυτος* ς΄, 1734, 1742.
216. Κύριλλος Ε΄, 1748, 1752.
217. Καλλίνικος **Α**΄, 1757.
218. Σεραφεὶμ Β΄, 1757.
219. Ἰωαννίκιος Γ΄, 1760.
220. Σαμουὴλ Α΄, 1764, 1772.
221. Μελέτιος Β΄, 1768.
222. Θεοδόσιος Β΄, 1769.
223. Σωφρόνιος Β΄, 1774.
224. Γαβριὴλ Δ΄. 1780.
225. Προκόπιος, 1784.
226. *Νεόφυτος Ζ΄*, 1789, 1799.
227. Γεράσιμος Γ΄. 1794.
228. ΓρηγόριοςΕ΄.1797,1803,1819.
229. Καλλίνικος *Ε΄*. 1801, 1803.
230. Ἱερεμίας Δ΄. 1809.
231. Κύριλλος ς΄, 1813.

ΟΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΑΣ

(1821-1921)

ΥΠΟ ΤΟΥ Μ. ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ ΜΑΝΟΥΗΛ ΙΩ. ΓΕΔΕΩΝ

Προσημείωσις.—Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑκατονταετίας ἡρωϊκῶν ἀγώνων ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀποκαταστάσεως ἡ μνήμη τῶν πατριαρχῶν τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, ὅσοι ὑπὲρ ἐθνικῶν δικαίων οὐ μόνον «ἀγῶνας ἀοράτους καὶ συμπλοκὰς ἀφανεῖς» πρὸς τοὺς πολεμίους τῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ ὁρατοὺς καὶ φανεροὺς συνεστήσαντο θὰ μείνῃ ἀνάγραπτος εἰς χαρτίνας δέλτους, ἀλλὰ καὶ πρέπει νὰ μείνῃ, διδάσκουσα ὅτι πολέμους εἶχε καὶ τὸ περίδοξον Φανάριον, ἡ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καθέδρα, πρὸς τὴν ἀλλόδοξον κοσμικὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς συστήματα χριστιανικά, συνδρομῇ ἀδελφικῇ καὶ τῶν πατριαρχικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς, ὑπ' αὐτῶν μὲν βοηθούμενον, βοηθοῦν δ' αὐτάς.

Οἱ πατριάρχαι Κων)πόλεως ἀριθμοῦνται κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετίαν εἴκοσι καὶ εἷς, ὧν ἑπτὰ Κωνσταντινοπολῖται. Τούτων κατέλαβον τὸν θρόνον πέντε μὲν δίς, εἷς δὲ τρίς, ἐπατριάρχησαν δὲ περισσότερα τῶν ἄλλων ἔτη μόνον εἷς· ὁ ἀείμνηστος Ἰωακεὶμ Γ΄ ὁ Βυζάντιος ἔτη τὸ σύνολον ἑπτὰ καὶ δέκα, καὶ ὁ μακάριος Γρηγόριος ς΄ ὁ Βυζάντιος ἐννέα· ἐνῷ ὁ Ἄνθιμος ς΄ ἑπτὰ μόνον καὶ κατὰ τὰς τρεῖς ἱερατείας αὐτοῦ. Ἀπέθανον ἐν ἐνεργείᾳ πατριάρχαι ὄντες—«ἐπὶ τοῦ θρόνου» καθὰ κοινότερον λέγομεν, ἑπτά. Πρῶτος, μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ μακαρίου Γρηγορίου Ε΄, πατριάρχης —ἐκλεγεὶς μὲν ἐν τῷ βραχεῖ διαστήματι τῷ ἀπὸ τῆς παύσεως τοῦ Γρηγορίου μέχρι τῆς ἀπαγχονίσεως, τῇ 10 Ἀπριλίου 1821, ἀποθανὼν δὲ τῇ 27 Ἰουλίου 1822—ἐγένετο

ΕΥΓΕΝΙΟΣ Β΄, τέως Μητροπολίτης Πισσιδείας (Ἀτταλείας). Ἐλέγετο βούλγαρος τὴν καταγωγήν· ἦν εἰδήμων τῆς τῶν τούρκων γλώσσης, καὶ ἐγίνωσκε νὰ περιποιῆται τοὺς τούρκους, μάλιστα κατὰ τὰς φοβερὰς ἐκείνας ἡμέρας τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Τὰ κυριώτερα τῶν ἔργων τοῦ Εὐγενίου εἰσὶν αἱ συνεχεῖς ἐκλογαὶ («κανονικαὶ ψῆφοι») ἀρχιερέων ἀντὶ τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος φονευομένων. Ἀξιοσημείωτον ὅτι τὰ συνήθη «ὑπομνήματα» ἄρχονται συγκινητικῶς, ἀλλὰ τολμηρῶς. «Τῆς ἁγιωτάτης μητροπόλεως (Ἐφέσου λόγου χάριν, ἢ Νικομηδείας, ἢ Δέρκων κλπ.) ἀπροστατεύτου διαμεινάσης, ἅτε τοῦ ἓν αὐτῇ τέως ἀρχιερατεύοντος(....) ***οἰκτρῶς τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος καὶ εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς μεταστάντος» κτλ.***

Πρᾶξιν τῆς ἱερατείας αὐτοῦ μνείας ἀξίαν πρέπει νὰ ἀναγράψωμεν τὴν πρὸς τὸν πατριάρχην Ἀντιοχείας Σεραφεὶμ πατριαρχικὴν ἔκδοσιν, ὅπως ἀποστείλῃ εἰς Κύπρον τρεῖς ἀρχιερεῖς τῆς ἀντιοχειακῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ χειροτονίᾳ τοῦ τε ἀρχιεπισκόπου Ἰωακεὶμ καὶ τῶν μητροπολιτῶν Πάφου, Κιτίου, Κυρηνείας, χειροτονηθέντων κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1821, ἀντὶ τῶν μαρτυρησάντων.

ΑΝΘΙΜΟΣ Γ΄, τέως Μητροπολίτης Χαλκηδόνος, ἄλλοτε δὲ Σμύρνης, ἐξελέγη πατριάρχης τῇ 30 Ἰουλίου 1822, μετὰ τὴν κηδείαν τοῦ Εὐγενίου. Τὴν πατρίδα Νάξιος, μετέσχε μετρίας παιδεύσεως. Κατεβιβάσθη ἀπὸ τοῦ θρόνου τῇ 9 Ἰουλίου τοῦ 1824, ἐξορισθεὶς δ' εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Ἀσίας, ἔτυχεν ἀδείας κυβερνητικῆς, μετὰ ἓξ ἔτη, νὰ κατέλθῃ εἰς Σμύρνην, ὅπου ἀπέθανε κατὰ Σεπτέμβριον 1842, ὑπερογδοηκοντούτης.

Κυριώτερα τῶν πράξεων αὐτοῦ θεωρηθήσονται βεβαίως 1) ἡ ἐξομάλυνσις τῶν τοῦ Πατριαρχείου σχέσεων πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας, ἀναλαβοῦσαν νὰ χορηγῇ εἰς αὐτό, πρὸς ὑλικὴν ὑποστήριξιν, γελοῖόν τι χρηματικὸν ποσὸν —2) ἡ ἀποδοκιμασία τῆς εἰς τὸ χυδαῖον ἰδίωμα μεταφράσεως τῶν Ἁγίων Γραφῶν. Μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ Ἀνθίμου ἐξελέγη αὐθημερὸν ὁ μητροπολίτης Σερρῶν, ἄλλοτε δὲ Βεροίας.

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ, ὅστις ἐφημίζετο καταγόμενος καὶ αὐτὸς ἐκ Βουλγάρων. Βίαιος ἄνθρωπος καὶ τυραννικός, ἀλλὰ πεπαιδευμένος, ἀποστρεφόμενος δὲ καὶ τὰς μακρὰς ἱερὰς ἀκολουθίας, ἀπεναντίας πρὸς τὸν ὑπεραγαπῶντα ταύτας Ἄνθιμον, ἐπέσυρεν, ἕνεκα πάντων τῶν ἐλαττωμάτων αὐτοῦ, τὴν ἀγανάκτησιν λαοῦ καὶ προκρίτων καὶ ἐπαύθη τῇ 25 Σεπτεμβρίου 1826, ἐξορισθεὶς εἰς Καισάρειαν· ἀλλὰ τυχὼν μετ' ὀλίγον τῆς κυβερνητικῆς ἀδείας, ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ κατῴκησεν εἰς τὴν νῆσον Πρίγκηπον, ὅπου καὶ ἀπέθανε τῇ 10η Σεπτεμβρίου 1834 ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν ἑξήντα καὶ ἑπτὰ σχεδόν.

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ

Κυριωτέραν πρᾶξιν αὐτοῦ φρονῶ τὸν καθορισμὸν τῶν χρηματικῶν ἀπολαυῶν τῶν γραμματέων τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς.

ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ὁ Μητροπολίτης Χαλκηδόνος, φημιζόμενος καὶ αὐτὸς ὡς ἐκ Βουλγάρων καταγόμενος, ἐξελέγη πατριάρχης τῇ 26 Σεπτεμβρίου 1826, καὶ ἐκόσμησε τὸν θρόνον μέχρι τῆς 5 Ἰουλίου 1830. Ἐξορισθεὶς καὶ αὐτός, πρὸς συνήθειαν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀπαλλαγείς, ἦλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Ἀδριανούπολιν, ἐκεῖ δ' ἀπεβίωσε μετά τινα ἔτη. Ἦν πεπαιδευμένος κληρικός, ἐκμαθὼν ἐν Μόσχᾳ τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν ρωσσικὴν, γινώσκων καὶ τὴν ἑλληνικήν, τὴν βουλγαρικὴν καὶ τὴν τουρκικὴν κάλλιστα. Ἐχειροτονήθη κατὰ πρῶτον Μητροπολίτης Βελιγραδίου ἐν τῷ Πατριαρχικῷ

ναῷ τῷ ἐν Φαναρίῳ τῇ 30 Νοεμβρίου 1815 καὶ κατ' Αὔγουστον 1825 μετετέθη εἰς τὴν μητρόπολιν Χαλκηδόνος.

Τοῦ Ἀγαθαγγέλου μία πρᾶξις ἐγένετο κατὰ διαταγὴν

ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

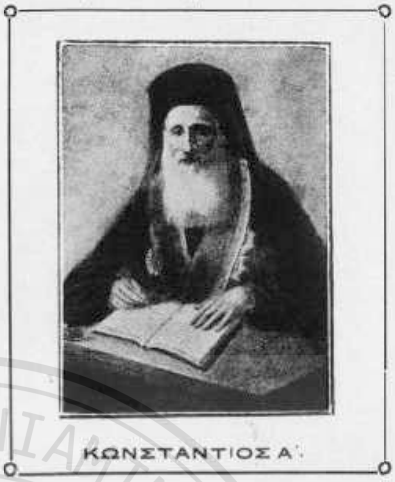
τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως· ἡ πρὸς τὸν κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος Ἰωάννην Καποδίστριαν ἀποστολὴ πρεσβείας ἐκ τεσσάρων Μητροπολιτῶν καὶ τοῦ μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου Μελετίου (κατόπιν Πατριάρχου), κομιζούσης ἐπιστολὴν προτρέπουσαν εἰς συμβιβασμὸν πρὸς τοὺς τυράννους· εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἀξιοπρεπῶς καὶ μετ' εὐλαβείας ἀπήντησε βεβαιῶν τὸ τοῦ συμβιβασμοῦ ἀδύνατον ὁ κυβερνήτης. Καλὴ πρᾶξις τοῦ Ἀγαθαγγέλου ἦν ἡ μετὰ τῆς συνόδου τῶν ἀρχιερέων καὶ συνελεύσεως προκρίτων κατάργησις τῆς περὶ τὰς προικοδοσίας σπατάλης. Ἄξια δ' ἐπαίνου καὶ ἡ μέριμνα περὶ τακτοποιήσεως τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας καὶ τῆς διαίτης τῶν μοναχῶν καὶ μοναζουσῶν ἐν ταῖς Μοναῖς τῆς ἐπαρχίας Χαλδίας (Πόντου) καὶ τῆς Μιτυλήνης. Ἡ δὲ γενομένη ὑπ' αὐτοῦ τῷ 1829 συνένωσις τῶν ἐν Θράκῃ ἐπαρχιῶν Ἀγαθοπόλεως καὶ Σωζοπόλεως εἰς μίαν (Σωζοαγαθοπόλεως) δεικνύει στενότητα τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ὀρθοδόξων καὶ πενίαν αὐτῶν, ἀποτελέσματα τοῦ τότε λυμαινομένου τὸ ἑλληνικὸν ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου.

Κατὰ τὴν πατριαρχίαν τοῦ Ἀγαθαγγέλου ἤρξαντο φαινόμενα τεκμήρια τινα τῆς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀνορθώσεως τοῦ ἔθνους. Ἡ ἐν Σμύρνῃ ἐπιφανὴς Εὐαγγελικὴ Σχολὴ τῷ 1828, μετὰ ὕπνον ἑπταετῆ ἀκούσιον ἐξύπνησε, καὶ ἡ πατριαρχικὴ τῆς Κων)πόλεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ πενταετίαν ἐδιδάσκοντο κρυπτόμενοι ἀρκετοὶ ἑλληνόπαιδες, ὧν μεταξὺ καὶ ὁ λεξικογράφος ἡμῶν ὁ Σκαρλάτος Βυζάντιος.

Ἤδη, μικρῷ πρὸ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἀγαθαγγέλου, ἤρξαντο ἐπανερχόμενοι εἰς τὰς ἑστίας αὐτῶν οἱ διασκορπισθέντες ὧδε κακεῖσε Ἕλληνες τῶν Μοσχονησίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1827—1830 συνῴκιζον κατ' ὀλίγον τὰς ἄλλοτε οἰκίας αὐτῶν οἱ ἐκ Κυδωνιῶν Ἕλληνες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ Α', τέως ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου ὄρους, ἐξελέγη τῇ 6 Ἰουλίου, 1830 καὶ ἐπαύθη τῇ 18 Αὐγούστου 1834, καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὴν νῆσον Ἀντιγόνην τὴν πρὸ τῆς Κων)πόλεως, κατερχόμενος εἰς αὐτὴν κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ διαμένων ἐν τῷ παρὰ τὸ Φανάριον Μετοχίῳ τῆς ἱερᾶς τοῦ Σινᾶ Μονῆς. Ἀπεβίωσεν ἐν Φαναρίῳ τῇ 5 Ἰανουαρίου 1859, ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν ὀγδοήκοντα ἐννέα. Πεπαιδευμένος ἀνήρ, τὴν πατρίδα Βυζάντιος, ἐσπούδασεν ἐν τῇ πατριαρχικῇ ἡμῶν ἀκαδημίᾳ (τῇ νῦν Μ. τοῦ Γένους Σχολῇ) καὶ ἐν τῇ θεολογικῇ ἀκαδημίᾳ τοῦ Κιέβου. Συνέγραψεν ἀρχαιολογικὰ ἔργα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ τὴν Αἴγυπτον, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Ἔργα τιμῆς ἄξια τοῦ Πατριάρχου τούτου 1) ἡ ὑποστήριξις τῆς ἀρτιφανοῦς ἀλληλοδιδακτικῆς μεθόδου διὰ τῆς παρὰ τῷ Πατριαρχείῳ συστάσεως τῆς πατριαρχικῆς ἀλληλοδ. σχολῆς· 2) ἡ ἀνέγερσις τοῦ εὐρυχώρου ναοῦ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς· 3) ἡ κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1831 σύστασις τῆς ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ Ἐμπορικῆς σχολῆς ἐν τῇ μονῇ τῆς Θεοτόκου Καμαριωτίσσης· 4) ἡ ὑλικὴ ὑποστήριξις ἔν τισιν ἐπαρχίαις σχολείων πτωχῶν διὰ τῆς προσηλώσεως εἰς αὐτὰ μοναστηρίων, δηλ. τῶν κτημάτων αὐτῶν, τῆς Σκαλωτῆς

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ Α'.

εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Αἴνου καὶ τῆς Λιτοβιάνιστας εἰς τὰ σχολεῖα τῆς ἐπισκοπῆς Κονίτσης καὶ Βελλᾶς· 5) ἡ διαρρύθμισις καὶ τακτοποίησις τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τῆς Σερβίας.

Τῷ 1830 κατὰ Αὔγουστον εἰς τὸν εὐσεβῆ καὶ συνετώτατον κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος Καποδίστριαν γράψας ὁ Κωνστάντιος ὑπεμίμνησκεν αὐτῷ ὅτι καλὸν νὰ «ἐπαναληφθῇ ὁ εἱρμὸς τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς ἐπισκέψεως καὶ πνευματικῆς περιθάλψεως» δηλ. τῶν ὀρθοδόξων τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας Κ)πόλεως.

Ὁ Κωνστάντιος συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐξόφλησιν μεγάλου μέρους τῶν τοῦ Παναγίου Τάφου χρεῶν, γενναίᾳ προστασίᾳ καὶ συνδρομῇ τοῦ σουλτάνου Μαχμοὺτ καὶ τοῦ Σέρβου ἡγεμόνος Μιλόσχη Ὀβρένοβιτς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ Β' ὁ Μητροπολίτης Τυρνόβου καὶ πρότερον Κεστεντιλίου τῆς Βουλγαρίας ἐξελέγη τῇ 18 Αὐγούστου 1834 καὶ ἐπαύθη τῇ 26 Σεπτεμβρίου 1835, ἀποσυρθεὶς εἰς τὴν ἐν Μιχαηλίῳ τοῦ Βοσπόρου οἰκίαν αὐτοῦ, ἐν ᾗ ἀπεβίωσε τῇ 17 Ἰουνίου 1859, ἴσως ἑκατοντούτης. Τῇ 20 Δεκεμβρίου 1834, κληθεὶς ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Μαχμούτ, ἔλαβε πρῶτος τὸ τότε συσταθέν, ὡς ᾄδεται, παράσημον τῆς δόξης (=nişân-ı ifticâr). Μετὰ τὸν Κωνστάντιον Β', ἀνῆλθε τὸν θρόνον, ὑπὸ τοῦ λαοῦ κυρίως ἐκλεγεὶς ὁ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΤ', μητροπολίτης Σερρῶν καὶ πρότερον Πελαγωνείας, τὴν πατρίδα Βυζάντιος, τὸ ἐπώνυμον Φουρτουνιάδης, μαθητὴς τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας πρὸ τοῦ 1821 καὶ πρὶν ταύτης τῆς ἐν Θεραπείᾳ ἀκμαζούσης τότε σχολῆς. Ἐπαύθη τῇ 20 Φεβρουαρίου 1840. Ἦν ἀνὴρ εὐσεβάστατος, εἰδήμιων τῆς πατρίου παιδείας ἱερᾶς τε καὶ κοσμικῆς, φιλάσθενος, ἀλλὰ τόσον αὐστηροῦ βίου, ὥστε νὰ ζήσῃ ὀγδοήκοντα τρία ἔτη.

Ὁ μέγας ἀγὼν τοῦ μακαρίου πατριάρχου συνεκροτήθη κατὰ τῶν ἀπὸ Δύσεως θρησκευτικῶν προπαγανδῶν, ἰδίᾳ κατὰ τῶν Ἀγγλικανῶν καὶ κατὰ τῆς ἀσυνέτου ψευδοδιδασκαλίας τοῦ «θεοσεβισμοῦ» τοῦ πολυμαθοῦς καὶ ἐναρέτου Παπᾶ Θεοφίλου Καΐρη, παράκρουσιν φρενῶν παθόντος καὶ κίνδυνον ἀπειλοῦντος ἠθικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀποσυνθέσεως καὶ καταστροφῆς, διότι ὁ ἄτυχὴς Καΐρης ἐδίδασκεν ἑκατοντάδας παίδων εἰς τὸ ὑπ' αὐτοῦ διευθυνόμενον ἐν Ἄνδρῳ Ὀρφανοτροφεῖον, ὅπου ἔμενον καὶ μείρακες καὶ νεανίαι σπουδάζοντες. Κατεδίκασε συνοδικῶς ὁ Γρηγόριος τὴν κακοδοξίαν, ἔπεβαλεν εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ πατριαρχικοῦ αὐτοῦ θρόνου νὰ διώξωσι τοὺς διδασκάλους ὅσοι ἐγένοντο μαθηταὶ τοῦ Θεοφίλου, οὓς ὑπέβαλλε καὶ εἰς δημοσιωτάτην ὁμολογίαν πίστεως. Συνάμα δ' ἐξεδίωξεν ἐκ τῶν ἐπαρχιακῶν σχολείων τοὺς εὐνοοῦντας ὁπωσδήποτε τοὺς ἐξ Ἀγγλίας ἱεραποστόλους καὶ τὰ ποικιλώνυμα ἠθικὰ καὶ διδακτικὰ αὐτῶν βιβλία, τὰ ἐν Μάλτᾳ καὶ Σμύρνῃ ἐκτυ-

πούμενα, πρώτιστα δὲ τὰς εἰς τὸ χυδαῖον ἰδίωμα βεβήλους παραφράσεις τῶν Ἁγίων Γραφῶν, ἐπιβαλὼν τὴν πυρπόλησιν αὐτῶν! Ἐξέδωκεν ἐγκυκλίους δύο κατὰ θεοσεβισμοῦ, καὶ μίαν κατὰ παπικῶν καὶ διαμαρτυρομένων—Ἵδρυσεν ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιτροπήν, ἔργον ἔχουσαν τὴν ἐπίβλεψιν τῶν σχολείων, τὴν ἐξέτασιν διδα-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΣΤ΄.

σκάλων καὶ βιβλίων καὶ βιβλιοπωλείων, τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, ὁρίσας τὰ πρόσωπα (κληρικὰ πάντοτε) τὰ ἄδειαν ἔχοντα κηρύττειν, καὶ τὴν διακρίβωσιν τῶν πρόσόντων τῶν κατὰ ἐνορίας ἱερέων—Ἵδρυσε στοιχειώδη σχολὴν ἱερατικὴν παρὰ τῷ Πατριαρχείῳ, ἐπὶ σκοπῷ κυρίως ὅπως διδάσκωνται οἱ διδάσκαλοι οἱ διαφθαρέντες ὑπὸ τῶν τερθρειῶν τοῦ θεοσεβισμοῦ καὶ τῶν διαμαρτυρομένων προπαγανδιστῶν. Ἐκδοθέντος δὲ τοῦ περὶ συνοικεσίων νόμου τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ κυβερνήσεως, ὁ Γρηγόριος ἐπετέθη καὶ κατ' αὐτοῦ, διὰ τρόπου, ὑπονομεύσαντος τὴν ἐν τῷ θρόνῳ διαμονὴν καὶ προκαλέσαντος τὴν παῦσιν αὐτοῦ, κατόπιν δίκης. Τότε ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἐν Μιχαλίτσι τοῦ Βοσπόρου οἰκίαν αὐτοῦ.

Τοῦ Γρηγορίου τοὺς ὑπὲρ ἔθνους καὶ δόγματος ἀγῶνας ὑπεστήριζον διὰ λόγου καὶ γραφίδος οἱ πεπαιδευμένοι κληρικοὶ Σαμουὴλ ὁ Κύπριος, ὁ Μητροπολίτης Μεσημβρίας, Εὐσέβιος Πανᾶς, ὁ ἱεροκήρυξ ἐν Κ)πόλει, Κωνσταντῖνος Τυπάλδος, ὁ μετὰ ταῦτα Σταυρουπόλεως ἐν Ἑπτανήσῳ, Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ἐξ Οἰκονόμων ἐν Ἀθήναις, καὶ λαϊκοὶ ὁ Στέφανος Καραθεοδωρῆ, ὁ Μιχαὴλ Σχινᾶς, ὁ ἱστοριογράφος Ἰωάννης Φιλήμων καὶ οἱ θαυμασταὶ τοῦ ἐξ Οἰκονόμων.

ΑΝΘΙΜΟΣ Δ΄ ὁ Μητροπολίτης τῆς (ἐν Βιθυνίᾳ) Νικομηδείας ἐξελέγη Πατριάρχης τῇ 20ῇ Φεβρουαρίου, καὶ, παυθεὶς τῇ 6 Μαΐου 1841, ἀπεσύρθη εἰς τὴν νῆσον Πρίγκηπον. Βυζάντιος τὴν πατρίδα. Βαμβάκης τὸ ἐπώνυμον, ἦν ἀνὴρ πεπαιδευμένος, ἀλλ' ἀδρανὴς εἰς τὴν διοίκησιν. Τῇ 20 Φεβρουαρίου, παρασταθεὶς πρὸ τοῦ Σουλτάνου Μεδζὴτ ἔλαβε καὶ οὗτος παράσημον, ὡς ἦν λαβὼν καὶ ὁ Γρηγόριος — ὁ Ἄνθιμος ἠκολούθησε σχεδὸν τῇ χαραχθείσῃ ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου πορείᾳ, καὶ ἐκύρωσε κυρίως τὰ παρ'

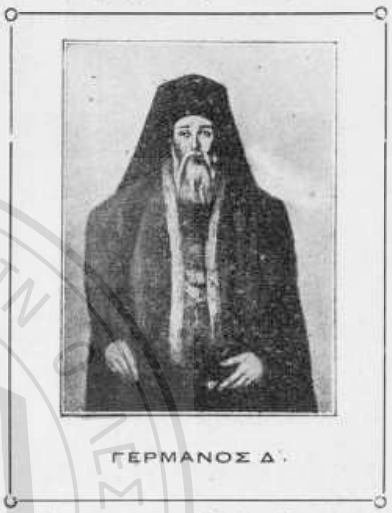

ΑΝΘΙΜΟΣ Δ΄.

ἐκείνου κατὰ τῶν μαθητῶν Καΐρη συνοδικῶς ὁρισθέντα. Τοῦ ἔργου τοῦ Ἀνθίμου

ΑΝΘΙΜΟΣ Ε΄ ἐγένετο διάδοχος, ἐκλεγεὶς τῇ 6 Μαΐου καὶ κοσμήσας τὸν θρόνον δέκα τρεῖς μῆνας, ἀποθανὼν τῇ 12 Ἰουνίου 1842. Ἦν μητροπολίτης Κυζίκου ὅτε ἀνεδείχθη Πατριάρχης. Ἐγεννήθη ἐν Νεοχωρίῳ τῶν Γανοχώρων, ὀλίγης μὲν τυχὼν παιδεύσεως, ἀλλὰ τὸ ἦθος ὢν αὐστηρός.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ Δ΄ ὁ Μητροπολίτης Δέρκων, τὴν πατρίδα Βυζάντιος, ἀνεδείχθη Πατριάρχης τῇ 12 Ἰουνίου 1842, καὶ ἐπαύθη τῇ 18 Ἀπριλίου 1845. Μαθὼν ὀλίγα γράμματα, ἀπέδειξεν ἑαυτὸν τὸν φιλομουσότερον τῶν ἀπὸ τοῦ Γρηγορίου Ε΄ πατριαρχῶν, ἱδρύσας τὴν ἐν Χάλκῃ θεολο-

ΓΕΡΜΑΝΟΣ Δ΄.

γικὴν σχολὴν (ἐν τῇ μονῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος), ἧς ἤρξαντο τὰ μαθήματα τῇ 9 Ὀκτωβρίου 1844, καὶ γενόμενος προστάτης Ἑλληνοπαίδων θελόντων νὰ σπουδάσωσιν. Ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς Δ΄, αἰτήσει πολλῶν ὁμογενῶν, κατήργησε τὰ περὶ προικοδοσιῶν πρὸ δεκαπενταετίας σχεδὸν καθορισθέντα. Τὸ πρὸς τὸ ἔθνος καθῆκον ἐπιτελέσας, ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἐν Χηλαῖς τοῦ Βοσπόρου οἰκίαν αὐτοῦ, διάδοχος δὲ τῆς ἀρχῆς ἐγένετο

ΜΕΛΕΤΙΟΣ Γ΄, τέως Μητροπολίτης Κυζίκου καὶ πρότερον Θεσσαλονίκης, καὶ τῷ 1828 μέγας Πρωτοσύγγελος, ἀταλεὶς σὺν τοῖς τέσσαρσι μητροπολίταις εἰς τὸν Καποδίστριαν. Μέγκλος ἐπωνυμούμενος, ἐγεννήθη ἐν Κέᾳ, μετρίαν παιδείαν κεκτημένος· ἦν ἀνὴρ μεγαλοπρεπής, αὐστηρὸς τὸ ἦθος, φιλοτιμότατος. Ἐξελέγη τῇ 18 Ἀπριλίου 1845 «πρὸς εὐαρέστησιν τοῦ βασιλείου κράτους» κλπ., καθὼς ἔγραψανἐπισήμως οἱ τοῦτον ἐκλεξάμενοι, ἀπέθανε δ' αἰφνιδίως (οὐχὶ ἐξ ἀποπληξίας ἢ συγκοπῆς) τῇ 28 Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, εἰς ἡλικίαν ἑβδομήκοντα τριῶν ἐτῶν.

Ἐπὶ Μελετίου ὁ Σουλτάνος Μεδζὴτ, κατὰ Μάϊον (1845) διέταξεν ἵνα χορηγῆται καθ' ἑκάστην ἀρκετὴ ποσότης κρέατος εἰς τὰ ἡμέτερα νοσοκομεῖα.

Ὁ Μελέτιος ὥρισε τὴν θεολογικὴν ἐν Χάλκῃ σχολὴν κατοικίαν μαθητῶν καὶ διδασκάλων μόνον, οὐχὶ δὲ ἀρχιερέων καὶ πατριαρχῶν· τοῦτο κατὰ Μάϊον.

Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1845 τὸ Πατριαρχεῖον, κατὰ τὸ σύνηθες, ἀναμιχθὲν εἰς ὑποθέσεις τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, ἀπέτυχε καὶ ὑπεχώρησεν.

ΑΝΘΙΜΟΣ Ϛ΄ ὁ Μητροπολίτης Ἐφέσου, ὁ πρότερον Προύσης, ἀνεδείχθη Πατριάρχης τῇ 4 Δεκεμβρίου 1845. Γεννηθεὶς ἐν Κουτάλει, νήσῳ τῆς Προποντίδος, ἐδιδάχθη τὴν ἑλληνικὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει. Πονηρὸς ἄνθρωπος, ἐδείχθη ἴσσων χρημάτων, ὑπῆρξε δ' αὐστηρότατος πρὸς τὸν ἐνοριακὸν κλῆρον, περιερχόμενος ἀπὸ βαθέος ὄρθρου τοὺς ἐν Κων)πόλει ναοὺς καὶ τιμωρῶν ἐλαφρῶς ἢ βαρέως, μακρὸν ἢ βραχὺν χρόνον, ἀναλόγως τῆς προθυμίας τοῦ τιμωρουμένου, τοὺς οὐ τηροῦντας τὰ καθεστῶτα κληρικούς. Ἐπαύθη τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1848.

Τῷ 1846 ἐξέδωκε τὸν πρῶτον κανονισμὸν τῶν ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Κων)πόλεως σχολείων, ἀλληλοδιδακτικῶν

ΑΝΘΙΜΟΣ ΣΤ.

καὶ ἑλληνικῶν. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἐγγράφως τε καὶ ἐντύπως ἀπεδοκίμασε τὴν εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐν Βιέννῃ καὶ Τεργέστῃ παροικίας εἰσαχθεῖσαν τετράφωνον δῆθεν ἐκκλησιαστικὴν μουσικήν.

Τῇ 23 Ἰουλίου 1848 συνοδικῶς ὁ Ἄνθιμος ἐπεκύρωσε τὴν «πολυμαθεστάτην «Περὶ τῶν Ο΄ ἑρμηνευτῶν τῆς Παλαιᾶς θείας Γραφῆς» συγγραφὴν Κωνσταντίνου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων «ὡς ἄχραντα καὶ ἀκήρατα τὰ τῆς εὐσεβείας διδάγματα περιέχουσαν». Ἀπελθόντος εἰς Ἅγιον Ὄρος καὶ εἰς τὸν ἐν Βοσπόρῳ οἶκον αὐτοῦ (κατὰ τὰς περιστάσεις) τοῦ πατριάρχου Ἀνθίμου

ΑΝΘΙΜΟΣ Δ΄ ὁ Βαμβάκης ἐκλήθη τὸ δεύτερον εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1848, μείνας μέχρι τῆς 30 Ὀκτωβρίου 1852, ὅτε, παυθείς, μετέβη εἰς Πρίγκηπον, ἰδιωτάζων, ἐκεῖ δ' ἀπεβίωσε τῷ 1878, σχεδὸν ἐννενηκονταετής.

Τὸ κυριώτερον γεγονὸς τῆς δευτέρας ἱερατείας αὐτοῦ ἦν ἡ ἔννομος καὶ κανονικὴ χειραφέτησις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡ περὶ ὅρκου κανονικὴ διάταξις, ἡ συνιστῶσα τοῖς ἱερωμένοις κληρικοῖς τὴν ἐν συνειδήσει προ τῶν δικαστῶν διαβεβαίωσιν, οὐχὶ δὲ τὸν ὅρκον.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ Δ΄ ἐκλήθη τὸ δεύτερον εἰς τὸν θρόνον, τῇ 1 Νοεμβρίου 1852 καὶ διηύθυνε τὴν Ἐκκλησίαν μέχρι τῆς 16 Σεπτεμβρίου 1853, ὅτε ἀπεβίωσεν, ὑπερεξηκοντούτης.

Εἰς τὴν βραχυχρόνιον ἱερατείαν ταύτην ὁ ἀείμνηστος Γερμανὸς, δεῖγμα τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς φιλομουσίας αὐτοῦ παρισχόμενος, ἀνήγειρε τὸ ἔξω τῆς πύλης Ρηγίου (Βελιγραδίου σήμερον Ὀρφανοτροφεῖον), μετὰ στοιχειώδους ἐν αὐτῷ σχολείου. Δέον νὰ γραφῇ δ' ἐνταῦθα, ὅτι, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1853 ὁ Γερμανὸς ἀπέλυσεν ὀρθοτικὸν γράμμα, συνιστῶν μὲν ἐν τῷ Πατριαρχείῳ διαρκῆ τῶν ἐνοριακῶν λογαριασμῶν ἐξελεγκτικὴν ἐπιτροπὴν ἐκ δύο ἀρχιερέων καὶ δύο λαϊκῶν, καταστρωννύων δέ τινα ἄρθρα κανονισμοῦ, περὶ τῶν ἐπιτρόπων (λαϊκῶν) τῶν ἐν Κων)πόλει ναῶν καὶ τῶν καθηκόντων καὶ τῶν εὐθυνῶν αὐτῶν.

ΑΝΘΙΜΟΣ Ϛ΄ ὁ (ἀπὸ τῆς πατρίδος) Κουταλιανὸς κοινότερον λεγόμενος, ἐξελέγηΠατριάρχης τῇ 24 Σεπτεμβρίου 1853 καὶ ἐπανύθη τῇ 21 Σεπτεμβρίου 1855, διοικήσας ἐν μέσῳ τῶν τότε πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν, ὅτε ἀπεσύρθη, μέναν, κατὰ τὰς περιστάσεις, ἐν Κων)πόλει, ἢ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἐσφιγμένου, ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ἧς ἐπέγραψε τολμηρῶς ἑαυτὸν νέον κτήτορα.

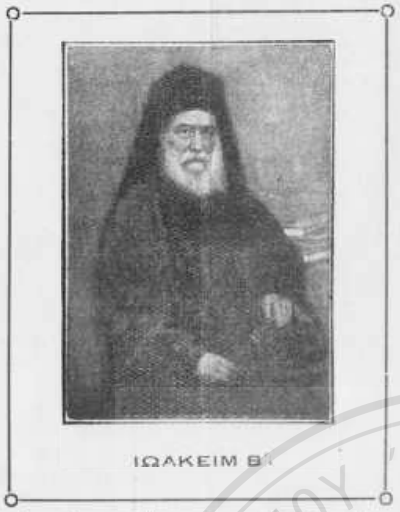
ΚΥΡΙΛΛΟΣ Ζ΄ ὁ Μητροπολίτης Ἀμασείας καὶ πρὶν αὐτῆς ἀρχιερεὺς Αἴνου, ἐξελέγη πατριάρχης τῇ 21 Σεπτεμ-1855, καὶ ἠναγκάσθη ν' ἀποσυρθῇ τῇ 1 Ἰουνίου 1860, μεταβὰς πρὸς ἡσυχίαν ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ, ὅπου τῷ 1872 ἀπεβίωσεν ἑβδομηκοντούτης.

Ἐπ' αὐτοῦ, κατὰ σύστασιν τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως διὰ τοῦ χάτι χουμαγιοὺν τοῦ 1856 γενομένην, ἠλθον εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ἀντιπρόσωποί τινων ἐπαρχιῶν, καί τινες πρόκριτοι Ἕλληνες Κων)πόλεως, καὶ ὀλίγιστοι μητροπολῖται, ἀποκαλέσαντες ἑαυτοὺς Ἐθνοσυνέλευσιν καὶ συγγράψαντες εἴδη τινα ἄρθρων, δι' ὧν ἔπρεπε νὰ συναρμολογηθῶσιν οἱ «γενικοὶ κανονισμοὶ» περὶ διευθετήσεως τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων, προσεπικληθέντες ὑπὸ τῶν γραψάντων αὐτοὺς «ἐθνοσωτήριοι», ταχέως ὅμως ἀποδοκιμασθέντες, ἀλλὰ καὶ δικαίως, καθότι δίκαια ἐκκλησιαστικὰ, ἐγγραφά τε καὶ κατὰ συνήθειαν ἰσχύοντα, ἠλλοίωσαν, περιέστειλαν τὴν ἰσχὺν καὶ παρέγραψαν τὰ δίκαια τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, δημιουργήσαντες δὲ σύγχυσιν ἁρμοδιοτήτων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἐπέτειναν τὴν πρὸς ἀλλήλους δυσπιστίαν, καὶ σχεδὸν ὑπεδούλωσαν τὴν πίστιν εἰς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν. Ταῦτα δ' ἐζήτει καὶ ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις, ἧς ἀσυνειδήτως ἐγένοντο ὄργανα λαϊκοί τινες Ἕλληνες ἐπιφανεῖς, ζῆλον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας πολὺν ἔχοντες.

Ὁ πατριάρχης Κύριλλος, χειροτονήσας, παρὰ τὰ καθεστῶτα, νέον ἀρχιεπίσκοπον Σιναίου ἐν Κων)πόλει, παρὰ τὰς ἐνστάσεις τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, εἰς ὃν ὑπάγεται

ἡ ἀρχιεπισκοπὴ, ἐψύχρανε τὰς σχέσεις τῆς Μ. Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Σιών.

ΙΩΑΚΕΙΜ Β' ὁ τοὐπίκλην Κοκκόδης, Μητροπολίτης

ΙΩΑΚΕΙΜ Β'

Κυζίκου καὶ πρότερον Ἰωαννίνων, ἐξελέγη Πατριάρχης τῇ 4 Ὀκτωβρίου 1860, κατὰ τὰ ἄρτι κυρωθέντα ὑπὸ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως ἄρθρα «περὶ ἐκλογῆς» τῶν ἐθνοσωτηρίων κανονισμῶν. Ἀλλ' ἀντετίθετο πρὸς πολλὰς διατάξεις αὐτῶν, οὓς θέλων νὰ ἐφαρμόσῃ τὰ περὶ μικτοῦ (λαϊκοκληρικοῦ) ἐθνικοῦ συμβουλίου καὶ συνόδου ἄρθρα αὐτῶν. Κατηγγέλθη πρὸς τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν ἐπανειλημμένως ὑπὸ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἐδικάσθη ὑπὸ ἐπιτροπείας ἐκτάκτου Πατριαρχῶν καὶ Μητροπολιτῶν (οὐχὶ συνοδικῶν), κατηγγέλλετο διὰ λιβέλλων καὶ φλογερῶν ἐπῶν πρὸς τὸν λαὸν, ὅστις ἐξετίμα μὲν τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ περίνοιαν, ἀλλὰ καὶ ἐγίνωσκε τὸν γέροντα «χρημάτων ἥσσονα» γινόμενον. Ἐπαύθη λοιπὸν τῇ 9 Ἰουλίου 1863, ἀλλ' ἀπῆλθε νὰ δικασθῇ ὑπὸ πολιτικοῦ κριτηρίου καὶ μόλις ὑπέβαλε παραίτησιν τῇ 18 Αὐγούστου. Ἀνεχώρησε δὲ κατόπιν εἰς Ἀρτάκην. Ἦν ἄνθρωπος εἰδήμων τῆς ἑλληνικῆς, διδαχθεὶς αὐτὴν ὑπὸ δοκίμων διδασκάλων ἐν Ἠπείρῳ, Δρυϊνουπόλεως ὢν ἐπίσκοπος.

Κατὰ τὴν ἱερατείαν αὐτοῦ ταύτην ὁ πολύμητις Ἰωακεὶμ Β', παλαίων κατὰ τῆς ἐφαρμογῆς ἄρθρων καὶ νόμων καὶ κανονισμῶν ἐκμηδενιζόντων τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ γόητρον τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἠγωνίζετο κατὰ τῆς καλογηρικῆς ἀναρσίας κληρικῶν βουλγάρων, εἰς τοὺς ὁποίους ἀπὸ τοῦ 1848 ἐχορήγησεν ἡ «μήτηρ Ἐκκλησία» κέντρον ραδιουργίας ἐν αὐτῷ τῷ Φαναρίῳ, τὸν οἶκον τοῦ Στεφάνου Βογορίδου, μεταποιηθέντα εἰς δῆθεν ναὸν τοῦ (δῆθεν) ἁγίου Στεφάνου, μετὰ κελλίων καὶ σχολείου καὶ ἐπισκόπου Βουλγάρου, τοῦ τιτουλαρίου (ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι) Λαοδικίας Στεφάνου. Κέντρον ἐκκλησιαστικῆς ἐπαναστάσεως ἡ Ἐκκλησία κατασκευάσασα, εἶδεν ἐπωαζομένην ἐν αὐτῷ τὴν ἐπανάστασιν καὶ ἐκρηγνυμένην τὸ πρῶτον ἐν ἀρχαῖς τοῦ 1862, ὅτε σύνοδος ἀρχιερέων πολλῶν καθήρεσε τὸν ἐπίσκοπον τῆς Μακαριουπόλεως Ἱλαρίωνα, προϊστάμενον τοῦ ναοῦ, τὸν ἄλλοτε Μητροπολίτην Δυρραχίου Αὐξέντιον, καὶ τὸν Μητροπολίτην Φιλιππουπόλεως (Ἕλληνα τὴν ἐθνότητα) Παΐσιον, βεβιασμένως ἴσως αὐτόν, οὗ ἕνεκα κατηγορήθη ὁ Ἰωακεὶμ ὡς ἰδίῳ πάθει δουλεύων. Καὶ κατώρθωσε μὲν ἡ Μ. Ἐκκλησία νὰ πείσῃ τὴν κυβέρνησιν ν' ἀπελάσῃ τοὺς καθηρημένους ἐκ Κ)πόλεως, ἀλλ' ἐπανήρχοντο μετ' ὀλίγον ἀνὰ εἷς ἐνῷ ὁ Ἰωακείμ, τῇ 22 Μαΐου 1863 προέβαινεν εἰς ἀρκετὰς παραχωρήσεις ὑπὲρ τῶν Βουλγάρων.

Καθ' ὃν καιρὸν ἐπωάζετο μὲν ἡ τῶν νέων Ναυατιανῶν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀναρσία, κατηγγέλλετο δ' ὑπὸ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἀνοήτων εἰς τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν ὁ Ἰωακείμ, κλύδων ἐπικίνδυνος ἐπέσκηψε κατὰ τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινωνίας ὁ φοβερὸς καὶ μετ' ἀναιδείας ἐξασκούμενος ὑπὸ τῶν ἰησουϊτῶν προσηλυτισμός. Ἐκραγεῖς ἀκάθεκτος μάλιστα μετὰ τὴν ἄδικον παῦσιν τοῦ Μητροπολίτου Δράμας Μελετίου, καταφυγόντος εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, ὡς γνωστοῦ τοῖς ἡμετέροις ὡς «***Ἀπόδρα*** μας Μελετίου», πήξαντος ἐν Πέρᾳ Κων)πόλεως ἰδίαν Οὐνιτῶν κοινότητα κατέφευγον εἰς αὐτὴν κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, ἀδίκως ἢ δικαίως κατεγνωσμένοι, ἤδη δ' ἦσαν καταιτεαγμένοι ἐν αὐτῇ καὶ κληρικοὶ πρὸ μικροῦ καταδικασθέντες, οἷος ὁ ἐπίσκοπος Νεαπόλεως Βενιαμὶν, ἢ ἐπιθυμοῦντες νὰ καταδικασθῶσιν, ὡς ὁ ἐπίσκοπος Εὐδοξιάδος Χρύσανθος. Πολλὰ τότε κατὰ τῆς παπικῆς διοικήσεως ἐξεδόθησαν φυλλάδια καὶ μάλιστα κατὰ τῶν Ἰησουητῶν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Μακράκη, τοῦ Ἰωάννου Ραπτάρχου (συγγραφέως τοῦ «Σύμπαντος»), τοῦ μητροπολίτου Βοδενῶν Νικοδήμου καὶ ἄλλων, καὶ τὰς δαπάνας τῆς ἐκτυπώσεως καὶ συγγραφῆς τινων ἐξ αὐτῶν—πάντων δωρεὰν διανεμομένων—κατέβαλλεν ἐξ ἰδίων ὁ Ἰωακείμ, πολλὰ χρήματα χορηγήσας καὶ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν γνωσιμαχούντων καὶ ἐπιστρεφόντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὄργανον τῆς ὀρθοδόξου ταύτης προπαγάνδας ἔχων Κρῆτα κληρικὸν, τὸν ἀρχιμανδρίτην Νικηφόρον, εἶτα (1865—68) μητροπολίτην Καρπάθου, δι' οὗ διενέμοντο χρηματικὰ βοηθήματα τοῖς ἐπιστρεφομένοις.

Τὸν Ἰωακεὶμ ἐτάραττε καὶ ἡ ἀνταρτικὴ τάσις τῶν ἁγιορειτῶν μοναχῶν, πόλεμον κρύφιον κατὰ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας συγκροτούντων ἐν ὀνόματι δῆθεν τῆς ἐλευθερίας τῶν ἁγιορειτικῶν μοναστηρίων, τὴν ὁποίαν οὐδέποτε τὸ Πατριαρχεῖον ἠθέτησεν ἢ κατήγγειλε, τοὐναντίον δέ, ἐν δυσκόλοις χρόνοις, ὑπεστήριξε.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ Γ' ὁ Βυζάντιος, Μητροπολίτης Ἀμασείας

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ Γ'.

πρότερον δὲ Χίου (1839—1855) ἐψηφίσθη (κατὰ τοὺς ἐθνοσωτηρίους κανονισμοὺς) Πατριάρχης τῇ 20 Σεπτεμβρίου 1863, καὶ ἐπαύθη τῇ 4 Δεκεμβρίου τοῦ 1866, καθὸ μὴ πολιτευόμενος συμφώνως τοῖς «ἐθνοσωτηρίοις» καὶ αὐτός. Ὀλίγα γράμματα μαθών, ἐγένετο φιλομουσότατος, ἐργασθεὶς πρὸς ὑλικὴν ὑποστήριξιν τῆς πατριαρχικῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, κινδυνευούσης (1864) ἕνεκα κακοδαιμο-

νίας οἰκονομικῆς, συνεχῶς ἐπισκεπτόμενος τὰς παραδόσεις τῶν μαθημάτων αὐτῆς, ὡς καὶ ἄλλων ἐν Κ)πόλει σχολείων. Ἐπ' αὐτοῦ συνεστάθη ἡ ὑπὲρ τῆς Μ. Σχολῆς Ἐκπαιδευτικὴ Κεντρικὴ Ἀδελφότης καὶ ἡ σχολὴ ἐπὶ τὸ ἀκαδημαϊκώτερον ἀνασυνετάττετο, κατὰ τὸ παλαίφατον αὐτῆς σύστημα, διευθυντοῦ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Σωφρονίου διορισθέντος τοῦ ἀειμνήστου Εὐσταθίου Κλεοβούλου, τοῦ κατόπιν (1871—76) Μητροπολίτου Καισαρείας Καππαδοκίας.

Τηρῶν τὰ πάτρια, ἀλλὰ καὶ γέρων ἀγαθὸς ὤν (ἐγεννήθη τῷ 1799 ἢ, κατ' ἄλλους, 1798) οὐδεμίαν ἔδειξεν αὐστηρότητα κατὰ τῶν Βουλγάρων, οἵτινες ἐγένοντο θρασύτεροι, ἀφοῦ μάλιστα ἐπέστρεψαν καὶ οἱ τρεῖς καθαιρεθέντες καὶ ἐξορισθέντες ἀρχιερεῖς, εὐτυχῶς οὐ τολμήσαντες— ἕως τοῦ 1872—νὰ τελέσωσι λειτουργίαν, ἐνῷ οἱ «παπάδες» αὐτῶν ἐτέλουν πᾶσαν ἱερουργίαν ἀκωλύτως. Ἀλλὰ κατὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος Ρουμανίας Ἀλεξ. Κούζα τολμηθεισῶν κακοδόξως νεωτεροποιῶν ἐπεξῆλθε θαρραλέως, οὐδὲν γενναῖον ἐπιτελέσας, ὡς οὔτ' ἐν τῷ μοναστηριακῷ ζητήματί τι ἐπετέλεσε, τῶν περιστάσεων οὐ συγχωρουσῶν.

Κατὰ Σεπτέμβριον 1864 ὁ Σωφρόνιος διὰ συνοδικοῦ γράμματος διέταξεν, ἐν ἄρθροις ὀκτώ, τὰς σχέσεις τῶν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονῶν πρὸς τὰς ὑποκειμένας αὐταῖς σκήτας.

Καίπερ εἰς τὴν ἐθνοσυνέλευσιν τοῦ 1859 λαβὼν μέρος καὶ δειχθεὶς ὑπέρμαχος τῶν «ἐθνοσωτηρίων» ὁ Σωφρόνιος, εἶδε καὶ αὐτὸς τὸ ἀνεφάρμοστον αὐτῶν ἐν πολλοῖς. Ἐνεκρίθη δὲ κοινῇ νὰ ζητηθῇ ἄδεια τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως πρὸς ἀναθεώρησιν αὐτῶν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ϛ' ὁ Βυζάντιος, ποθούμενος ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ σεβασμοῦ πάντων ἀπολαύων, ἐκλήθη τὸ δεύτερον εἰς τὸν θρόνον, ἐν ἡλικίᾳ ἑξήντα ἑπτὰ ἐτῶν, τῇ 10 Φεβρουαρίου 1867, καὶ ἠναγκάσθη νὰ παραιτήσηται τὸν θρόνον τῇ 10 Ἰουνίου 1871, ἕνεκα τῆς ὀξύτητος τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος. Πρὶν ἀναλίβῃ τὸ τῆς «θεοκυβερνήτου ὁλκάδος» πηδάλιον, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ κυβερνήσῃ παρὰ τὰς διατάξεις τῶν «ἐθνοσωτηρίων» κανονισμῶν, ὡς πρὸς τὰ περὶ ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου καὶ προσκλήσεως τῶν τῆς ἱερᾶς συνόδου συνέδρων ἄρθρα αὐτῶν· ἡ δὲ τοῦτον ἐκλεξαμένη συνέλευσις οὔτε σύμπασα— ἀπὸ ἐκλογικῆς εἰς ἀκυρωτικὴν νόμων μεταβληθεῖσα, ἐχορήγησεν αὐτῷ τὴν ἄδειαν.

Καὶ λοιπὸν ὁ Γρηγόριος ἤρξατο καλῶν μέλη τῆς συνόδου «ἀριστίνδην» ἀρχιερεῖς οὓς ἔκρινεν ἀρίστους ἐν ἀρχῇ, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ τοὺς οὐδεμιᾶς τιμῆς ἀξίους. Εἰς τὸ ἐθνικὸν διαρκὲς συμβούλιον εἰσήγαγε δώδεκα λαϊκούς, ἀφαιρέσας τοὺς τέσσαρας ἐν αὐτῷ Μητροπολίτας, ὥρισε δὲ πρόεδρον αὐτοῦ ἀρχιερέα, ὃν ἐκάλεσεν ἀντιπρόεδρον, προέδρου ὄντος τοῦ πατριάρχου. Εἰδικὴ ἐπιτροπεία ἐξ ἀρχιερέων καὶ προκρίτων λαϊκῶν ἔγραψε σχέδιον «κανονισμῶν» νέων, χειροτέρων τῶν ἐν ἰσχύϊ, συνέλευσις δὲ συγκειμένη ἐξ ὀγδοήκοντα περίπου λαϊκῶν ἀντιπροσώπων τῶν μητροπόλεων (αἱ ἐπισκοπαὶ ἐστερήθησαν τοῦ δικαίου τῆς ἀντιπροσωπείας) τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Κ)πόλεως, καὶ δώδεκα μητροπολιτῶν, ἤρξατο κατὰ Μάϊον τοῦ 1870 τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, παραταθεισῶν μέχρι τοῦ 1879 ἄνευ συμπεράσματος.

Τὸν Γρηγόριον Ϛ' ἀπησχόλησε διαρκῶς τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα, ἐφ' οὗ σχέδια συνετάττοντο καὶ ἀναιρέσεις καὶ ἀνταναιρέσεις, ἕως οὗ τῷ 1870 ἐξεδόθη τὸ βουλγαρικὸν φιρμάνι, καθιδρύον τὴν ἐξαρχίαν, ἧς τὴν ἰδέαν ὁ Γρηγόριος εἰσηγήσατο, καὶ καθ' οὗ διεμαρτυρήθη ἐπαναλημμένως, ὑποβαλὼν τῇ κυβερνήσει καὶ παραίτησιν, ἣν ὁ μέγας βεζύρης Μεχμὲτ-Ἐμὶν, Ἀαλῆς ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἀπεδέξατο. Ἐπὶ τοῦ Γρηγορίου, τὸ ζήτημα τὸ βουλγαρικὸν ἐδημιούργησε λαμπρὰν γραμματολογίαν, ἐν ᾗ διεκρίθησαν Ἕλληνες καὶ βούλγαροι λόγιοι, καίτοι ἐκ τῶν τελευταίων δυνάμεθα ν' ἀμφισβητήσωμεν ἐθνικότητα βουλγαρικὴν εἰς τὸν διδάκτορα Μάρκον Μπαλαμπάνωφ (ἐπί τινα καιρὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Βουλγαρίας ἐν Ἀθήναις. Ἡ πρὸς τὰς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας ἐγκύκλιος τοῦ Πατριαρχείου τῷ 1868 καὶ τὸ «Ἐπιστολιμαῖον ὑπόμνημα τῆς Μ. Ἐκκλησίας» τῷ 1870 ἀριστούργημα ὕφους καὶ λεκτικοῦ συνταχθέντα ὑπὸ τοῦ Μ. πρωτοσυγκέλλου (1867—1871) Εὐσταθίου Κλεοβούλου, προεκάλεσαν τὰς ἀπαντήσεις τοῦ Νέμτζωφ, τοῦ Μπαλαμπάνωφ καὶ τοῦ Γαβριὴλ Κρέστοβιτς ἢ Χρηστίδου, κατὰ τὰς χρείας καὶ τὰς περιστάσεις καὶ τοῦτο κ' ἐκεῖνο τὸ ὄνομα λαμβάνοντος.

Ἐπὶ τοῦ Γρηγορίου ἡ Ἐκκλησία Κων)πόλεως, ἀναλαβοῦσα τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ Κυρίλλου, παυθέντος ὑπὸ τῆς πρὸς τοῦτο δικαιουμένης συναϊτικῆς ἀδελφότητος, ἧς τὴν πρᾶξιν ἀνεγνώρισε τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων, ἠτιήθη, διότι ἀνεμίχθη, παρὰ τοὺς κανόνας, εἰς ξένην ὑπόθεσιν. Εἰς δὲ τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας ἀναμιχθεὶς ὁ Γρηγόριος, ἐπὶ ταῖς κακαῖς συμβουλαῖς τῶν περὶ αὐτόν, καθῄρεσε τὸν ἐψηφισμένον Ἀλεξανδρείας ἀγιορείτην μοναχὸν Νεῖλον, χειροτονηθέντα μητροπολίτην Πενταπόλεως. Ἐνῷ δ' ἀναγνωρίσθη ὁ Νεῖλος ὑπὸ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, τὸ πατριαρχεῖον προσηταιρίσθη τὸν μέγαν βεζύρην Ἀαλῆ καὶ δυνάμει ψευδοῦς τινὸς ἐπιστολῆς, κατήγγειλεν εἰς αὐτὸν τὸν Νεῖλον ὡς ὄργανον πανσλαυϊστικόν, καὶ ὁ Ἀαλῆς ἀπήτησεν ἀπὸ τοῦ Χεδίβου τῆς Αἰγύπτου Ἰσμαὴλ νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πενταπόλεως, ὃν ἦν ἀναγνωρίσας ἤδη. Τῇ 30 Μαΐου 1870, αἰτήσασι τῶν κρινοτικῶν ἀρχῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Καΐρου, ὁ Γρηγόριος ἐξελέξατο μετὰ τῆς συνόδου αὐτοῦ πατριάρχην Ἀλεξανδρείας τὸν πρώην Κων)πόλεως Σωφρόνιον, διοικήσαντα τὴν Ἐκκλησίαν ἐκείνην μέχρι τῆς 20 Αὐγούστου 1899, ὅτε ἀπεβίωσεν ἑκατοντούτης.

Ἐσκέψατο καὶ περὶ σχολῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ὁ Γρηγόριος—ὡς ἐσκέψατο καὶ ὁ Σωφρόνιος—ὡς δ' ἐπὶ τούτου, οὕτω καὶ ἐπὶ Γρηγορίου, οὐδὲν ἐπράχθη λόγου ἄξιον —ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς μουσικῆς· ἐξέδωκαν ὅμως οἱ ἔφοροι αὐτῆς δίτομον «Μουσικὴν Βιβλιοθήκην» μετὰ προλεγομένων μακρῶν, ἐμβριθῆ προδιδόντων γνῶσιν τῆς ἱστορίας τῆς ἱερᾶς τέχνης.

Κατὰ τὴν δευτέραν ἱερατείαν αὐτοῦ ὁ Γρηγόριος, φιλίως τοῖς ἀγγλικανοῖς χριστιανοῖς διακείμενος, ἐπέτρεψε νὰ κηδεύωνται ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἱερέων οὗτοι ὅταν ἀποθνήσκωσιν εἰς πόλεις, ὅπου οὐδεὶς ἀγγλικανὸς ἱερεὺς ὑπάρχει, διατάξας τι πρέπει ν' ἀναγινώσκηται καὶ ψάλληται.

ΑΝΘΙΜΟΣ Ϛ' ὁ Κυταλιανὸς τὸ τρίτον ἐκλεγεὶς τῇ 5 Σεπτεμβρίου 1871, ἠναγκάσθη νὰ ὑποβάλῃ παραίτησιν τῇ 20 Σεπτεμβρίου 1873, ἀποσυρθεὶς τῇ 30 τοῦ μηνὸς εἰς τὴν ἐν τῷ Βοσπόρῳ οἰκίαν αὐτοῦ, ἐν ᾗ ἀπεβίωσε τῇ 7 Δεκεμβρίου 1877, ἐννενηκοντούτης περίπου.

Ὁ πατριάρχης Ἄνθιμος παρεσύρθη εἰς τὴν κήρυξιν τοῦ βουλγαρικοῦ σχίσματος ἐνῷ διάφορον πρό τινων ἐτῶν διετύπωσεν ἰδέαν. Τὸν ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου Ϛ' καθαιρεθέντα Νεῖλον ὁ Ἄνθιμος ἠθώωσεν ἀναγνωρίσας Μητροπολίτην, ἐνῷ ὁ Γρηγόριος καθῄρεσεν ὡς πρεσβύτερον ἀποκηρύξας τὴν ὡς ἐπισκόπου χειροτονίαν—εἰργάσθη πρὸς ἀποκήρυξιν καὶ παῦσιν τοῦ ἀειμνήστου πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυρίλλου—προέβη δὲ εἰς τοσαύτας ἀδίκους καὶ ἀκανονίστους παύσεις καὶ διορισμοὺς ἀρχιερέων, ὥστε νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ λαοῦ, προβάντος εἰς θορυβώδεις ἀποδοκιμασίας καὶ διαδηλώσεις καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ κατὰ τοὺς μῆνας Αὔγουστον, ὅτε ἀπέπεμψε καὶ ἐξ μέλη τῆς Συνόδου πρὸς ἐμπαιγμὸν τῶν Κανονισμῶν—καὶ Σεπτέμβριον τοῦ 1873.

Ἐπ' αὐτοῦ, ἡ ἐπὶ Γρηγορίου Ϛ' ἑνιαία Κεντρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ διῃρέθη εἰς ἐκκλησιαστικὴν καὶ εἰς ἐκπαιδευτικήν, ἴδια μέλη καὶ προέδρους καὶ κανονισμοὺς ἐχούσας—Συνεστάθη δὲ καὶ Σύλλογος Ἱερατικός, σκοπὸν ἔχων τὴν ἵδρυσιν ἱερατικῆς σχολῆς ἐν Κων)πόλει.

ΙΩΑΚΕΙΜ Β' ὁ Κοκκόδης ἐξελέγη τὸ δεύτερον τῇ 23 Νοεμβρίου 1873, καὶ διῴκησε τὴν Ἐκκλησίαν μέχρι τῆς 5 Αὐγούστου 1878, ὅτε ἀπεβίωσε προσεγγίσας τῷ ὀγδοηκοστῷ τῆς ἡλικίας ἔτει.

Τοὺς κανονισμοὺς ἐφήρμοζεν ὁπόταν ἤθελε—Πρὸς τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν καὶ πρὸς τὴν ρωσσικὴν κυβέρνησιν καὶ Ἐκκλησίαν διετήρησε σχέσεις εἰλικρινεῖς, ἃς ὁ Ἄνθιμος κατώρθωσε νὰ ψυχράνῃ—Ἐσκέψατο περὶ οἰκοδομῆς τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, περὶ συστάσεως βρεφοκομείου, ἱερατικῆς σχολῆς (ἐπὶ βραχὺ συντηρηθείσης), ἀσύλου φρενοβλαβῶν, καὶ πατριαρχικοῦ μεγάρου. Ἐπιτούτοις οὐδὲν ἐγένετο.

Εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ὁ Ἰωακεὶμ προσέκειτο τοῖς ρώσσοις ἐν αὐτῇ μοναχοῖς, οἵτινες ἀπετέλουν ἐπιβλητικωτάτην πλειονοψηφίαν, ἀναδείξαντες ἡγούμενον, ἀντὶ τοῦ θανόντος Γερασίμου, ὄντος Ἕλληνος, τὸν εὐγενῆ ρῶσσον Μακάριον. Τὸ περὶ τῆς μονῆς ταύτης σιγίλλιον, εὐχῆς ἔργον νὰ μένῃ σεβαστόν, ἐπιβαλλομένης τῆς τηρήσεως αὐτοῦ.

ΙΩΑΚΕΙΜ Γ' ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, πρότερον δὲ (1864—74) Βάρνης, ἐξελέγη τῇ 4 Ὀκτωβρίου 1878, ἐν ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἐξελέγη, πρὸ δέκα καὶ ὀκτὼ ἐτῶν, ὁ προστάτης αὐτοῦ, ὁ γέρων Ἰωακεὶμ Β'. Τὴν πατρίδα Βυζάντιος, μετέσχεν οὐχὶ εὐρείας παιδεύσεως, ἀνεπλήρωσε δὲ τὸ λεῖπον ἐν Βλαχίᾳ μείνας ἐπὶ μικρὸν καὶ ἐν Βιέννῃ, ὅτε ἔμαθε καὶ τὴν γερμανικήν. Φιλοτιμότατος ἀνήρ, διεκρίνετο ἐπὶ εὐροίᾳ λόγου θαυμαστῇ, καὶ ἐπὶ καλαισθησίᾳ, δεικνύμενος χρημάτων ὑπέρτερος, κρύφα δὲ συντρέχων χρηματικῶς πολλοὺς αὐτῷ γνωστοὺς πένητας· διὰ τὰ προτερήματα ταῦτα καὶ τὴν φιλογένειαν ἀπήλαυε τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ σεβασμοῦ μεγάλου μέρους τοῦ ἔθνους. Ἀλλ' ἔσχε καὶ τοὺς ἀντικειμένους αὐτῷ, οἵτινες, δραξάμενοι τοῦ οὕτως ἢ ἄλλως δημιουργηθέντος «προνομιακοῦ» λεγομένου ζητήματος, συνέκλωσαν ἐπιτηδείως αὐτό, καὶ προσωρινῶς μὲν ἀπεσύρθη τῶν πραγμάτων τῇ 9 Δεκεμβρίου 1884, παραίτησιν δ' ὁριστικῶς ὑπέβαλε τῇ 30 Μαρτίου 1884, ἀποσυρθεὶς εἰς τὸν ἐν τῷ Βοσπόρῳ οἶκον αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀναχωρήσας τῇ 18 Σεπτεμβρίου 1889 μετέβη εἰς Ἅγιον Ὄρος, καὶ ἐπὶ ἕνδεκα ἔτη καὶ μῆνας ὀκτὼ διέμεινεν ἐν τῷ πύργῳ τοῦ Μυλοποτάμου.

ΙΩΑΚΕΙΜ Γ'.

Ὁ πατριάρχης Ἰωακεὶμ Γ' ἐπεσκεύασε καὶ διεκόσμησε τὸν πατριαρχικὸν οἶκον (1878—79), ἵδρυσεν ἐν ἰδίῳ κτιρίῳ (1880) τὸ πατριαρχικὸν τυπογραφεῖον, καὶ τὴν πατριαρχικὴν βιβλιοθήκην ἄνωθεν αὐτοῦ, συγχρόνως δ' αὐτοῖς καὶ τὴν «Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν», τὴν ἐπίσημον ἐφημερίδα τοῦ Πατριαρχείου. Ἐπέσπευσε τὴν οἰκοδομὴν τοῦ μεγαλοπρεποῦς κτιρίου τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, οὗ κυριώτεροι χορηγοὶ ἐγένοντο αἱ φιλογενεῖς ἁγιορειτικαὶ μοναὶ Βατοπεδίου καὶ Ἰβήρων καὶ ὁ πολλῶν προστάτης σχολείων γενόμενος Γεώργιος Ἰωάννου Ζαρίφης. — Μετέβαλε τὴν μονὴν τῆς Μεταμορφώσεως τὴν ἐν τῇ ξηρᾷ νησίδι Πρώτῃ εἰς κληρικὸν γηροκομεῖον—ἵδρυσεν ἐν Χάλκῃ τῷ 1879 τὴν κεντρικὴν ἱερατικὴν σχολήν, τὴν ὁποίαν μετήγαγε, μετὰ τρία ἔτη εἰς τὰ Κανάβη. Ἄνωθεν τῆς ἑλληνικῆς συνοικίας Ξυλοπόρτης—ἐπέσπευσε τὴν οἰκοδομήν, ἐν Φαναρίῳ, τοῦ ἐθνικοῦ Ἰωακειμίου Παρθεναγωγείου ἐπὶ τόπου δωρηθέντος ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἰωακεὶμ Β' διὰ ἵδρυσιν τοιούτου σχολείου, οὗ ἡ ἐθνικὴ ἐργασία ἤρξατο κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1882. Ὑπὲρ πασῶν τούτων τῶν κοινωφελῶν πράξεων πολλοὶ τῶν φιλοπατρίδων Ἑλλήνων γενναῖα ποσὰ ἐχορήγουν εἰς τὸν Ἰωακείμ.

Πλὴν τούτων εἰσήγαγε τὸν θεσμὸν τοῦ ἐπόπτου τῶν σχολείων, τάξας ἐν ἀρχῇ λαϊκόν, μετὰ ταῦτα δὲ κληρικόν— παρεδέξατο διὰ τὴν πρώτην καὶ μέσην ἐκπαίδευσιν τὰ εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος εἰσηγμένα προγράμματα καὶ— συνέστησε τὴν Κεντρικὴν Ἐκπαιδευτικὴν καὶ Φιλανθρωπικὴν Ἀδελφότητα, πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ, ὑπὲρ ἧς συνδρομὰς πολλὰς προεκάλεσεν ἀπὸ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ φιλομούσων Ἑλλήνων· τῶν εἰσπράξεων τούτων μέγιστον μέρος, ὡς εἴθισται, ἐξωδεύθη εἰς ἐπίπλωσιν μεγαλοπρεπῆ γραφείων καὶ εἰς ὑπαλληλίαν ὀγκώδη.

Ὑπὲρ ὑλικῆς ἐνισχύσεως τοῦ Πατριαρχείου ἐπέτυχε τῆς ὑπὸ τῆς ρωσσικῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς ἱερᾶς ρωσσικῆς συνόδου παραχωρήσεως ἐν Μόσχᾳ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Σεργίου, ὅπως χρησιμεύσῃ μετὰ τῶν γενησομένων ὑπ' αὐτὸν οἰκοδομῶν, Μετόχιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ προσοδοφόρον αὐτοῦ κτῆμα.

Τοῦ ἁγιορειτικοῦ καθεστῶτος κηδόμενος ὁ Ἰωακείμ, ἔγραφε τῇ 31 Μαΐου καὶ τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1879 πρὸς τοὺς ἁγιορείτας σύντονον ἐφιστῶν τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐπὶ τῆς βαθμιαίας ἀλλοιώσεως τοῦ ἁγιορειτικοῦ καθεστῶτος, προερχομένης ἐκ τῆς παραχωρήσεως «μοναστηριακῶν γαιῶν πρὸς ἀλλοδαποὺς ἐπήλυδας καὶ ἀγνώστους».

Πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας, μήπω τυχοῦσαν τῆς κανονικῆς καὶ νενομισμένης χειραφετήσεως καὶ ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐψήσεως ἁγίου μύρου ἐν Βουκουρεστίῳ ὁ Ἰωακεὶμ ἔγραψεν, ἀντεχόμενος τῶν χρόνῳ μακρῷ κυρωθέντων προνομίων τοῦ πατριαρχικοῦ αὐτοῦ θρόνου, πρὸς ὃν οὐχί, ὡς ἔπρεπεν, ἀπεκρίθησαν οἱ συνελθόντες εἰς σύνοδον ἐπίσκοποι καὶ μητροπολῖται Βλαχίας καὶ Μολδαυΐας.

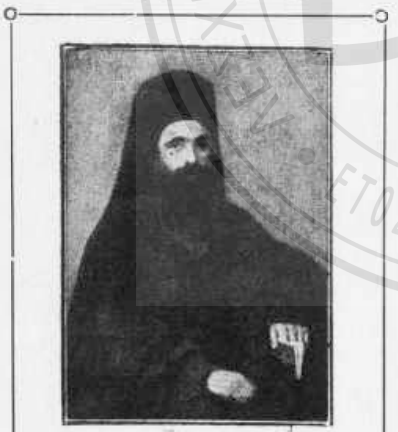
Μετὰ τὴν ἐν Βερολίνῳ συνθήκην, ὁ Ἰωακείμ, κρίνων τὸν καιρὸν κατάλληλον πρὸς ὑποστήριξιν τῶν δικαιωμάτων τῶν Ἁγίων Τόπων ἐπὶ τῶν ἐν Βλαχίᾳ καὶ Μολδαυΐᾳ μοναστηριακῶν κτημάτων, ἀπέστειλεν εἰς Βουκουρέστιον ἐπιτροπείαν ἐκ τῶν μητροπολιτῶν Νικομηδείας Φιλοθέου Βρυεννίου καὶ Σκυθουπόλεως (τότε Φιλαδελφείας τοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων) Ἱερασίμου Πρωτοπαπᾶ, ἧς αἱ ἐνέργειαι ἔμειναν ἀτελεσφόρητοι.

Τὸν ὅλον τοῦ Ἰωακεὶμ Γ' πατριωτισμὸν οὐδεὶς τῶν φανερῶν ἢ λαθροβίων αὐτοῦ πολεμίων ἠμφισβήτησεν· ἐν τούτοις ἠννόει νὰ μὴ ἐντείνῃ τὰς μετὰ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως σχέσεις εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς τῶν «προνομίων» τῆς Ἐκκλησίας προσβολῆς· ὑποβαλὼν δὲ σύντομον ὑπόμνημα τοῖς τούρκοις ὑπουργοῖς τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1883, ἀπεχώρησεν εἰς τὴν ἐν τῷ Βοσπόρῳ οἰκίαν αὐτοῦ, ἀνέστειλε τὸν πομπώδη πανηγυρισμὸν τῶν ἑορτῶν, μὴ θελήσας ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ κλείσῃ τοὺς ναούς. Ἐλευθέρου μένοντος τοῦ σταδίου τῶν ραδιουργιῶν ἐν Φαναρίῳ, ὁ Ἰωακεὶμ ἐξηκολούθει τὰς μετὰ τοῦ μεγάλου βεζύρου Σαὶτ δια-

πραγματεύσεις, καὶ ἐπέτυχε τῆς κυβερνητικῆς συγκαταθέσεως εἰς ἔκδοσιν νόμου περὶ δίκης ἱερέων, πολὺ προτιμοτέρου τοῦ μετὰ ἑπτὰ ἔτη συνταχθέντος. Ἐν τῷ μεταξὺ νέον φλυαρώτατον ὑπόμνημα, συνταχθὲν ὑπό τινος ἀμειλίκτου πολεμίου τοῦ Ἰωακείμ, ὑπὸ συνόδου καὶ συμβουλίου ἐγκριθὲν ὑπεβάλλετο τῷ πατριάρχῃ, ὅπως ὑποβληθῇ τῇ κυβερνήσει ὑπ' αὐτοῦ, ὑποβαλόντος ἤδη ἕτερον καὶ διεξάγοντος διαπραγματεύσεις, ὡς εἴπομεν· ἀλλὰ συγχρόνως διὰ λαϊκῶν καὶ κληρικῶν ἐγκαθέτων διεσπείροντο φῆμαι κακοήθως ἀντεθνικαὶ περὶ «προδοσιῶν» τοῦ πατριάρχου, ἐνῷ οὐδεμίαν ἠδύναντο νὰ βεβαιώσωσιν ἐπισήμως. Ταῦτα βλέπων ὁ Ἰωακείμ, καὶ γινώσκων τὴν κακοπιστίαν λαϊκῶν καὶ κληρικῶν αὐτοῦ συνεργατῶν, καίπερ λαβὼν καὶ τὸ «βεράτιον» αὐτοῦ ὅμοιον τῷ τοῖς πρὸ αὐτοῦ πατριάρχαις δοθέντι καὶ πρὸς τὰς ραδιουργίας ἀποδυσπετῶν, ἀξιοπρεπῶς φερόμενος, ὑπέβαλε παραίτησιν τῇ 30 Μαρτίου 1884, συμπληρώσας πατριαρχίας ἐπιφανοῦς ἔτη πέντε σὺν ἡμίσει.

ΕΠΙΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Ἐπὶ «Τοποτηρητοῦ» τοῦ μητροπολίτου Ἐφέσου Ἀγαθαγγέλου, ἔλαβε τὸ Πατριαρχεῖον τὴν ἄδειαν τῆς κυβερνήσεως ὅπως ἡ πρὸς ἐκλογὴν πατριάρχου συγκληθεῖσα συνέλευσις συντάξῃ νόμον περὶ δίκης ἱερέων, κυρωθησόμενον ὑπὸ τοῦ κράτους· ἀλλὰ μετὰ συζητήσεις ματαίας, ἐν ἔγγραφον τῆς κυβερνήσεως ἀνέκοψεν ὅλην τὴν προθυμίαν τοῦ συνεδρίου τῶν νομοθετῶν, βεβαιωθέντων ἐπισήμως ὅτι (χονδρικῶς - τὸ δὴ λεγόμενον) ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις περιέπει τὰ δίκαια τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ τὰ προνόμια, ἡ δὲ συνέλευσις δύναται νὰ ἐκλέξῃ πατριάρχην. Ἤδη μάλιστα, μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Ἰωακείμ, ἐζητήσαμεν ἱεροκρυφίως τὴν ἀποστολὴν αὐτοκρατορικοῦ (τουγρᾶ) μονογράμματος, ὅπερ ἀπεστάλη καὶ ἀνηρτήθη εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ «μεγάλου συνοδικοῦ» λεγομένου, ὅπου αἱ ἐθνοσυνελεύσεις, ἐν αἷς καὶ ἡ τοῦ 1884, συνεκαλοῦντο, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ τούτου ἐμβλήματος.

ΙΩΑΚΕΙΜ Δ', ὁ Μητροπολίτης Δέρκων καὶ πρότερον

ΙΩΑΚΕΙΜ Δ'.

(1870—75) Λαρίσσης, τοὐπίκλην Κρουσουλούδης, ψευδῶς ἐπωνυμούμενος Κοκκώδης, ἐξελέγη τῇ 4 Ὀκτωβρίου 1884, διηνεκῶς δὲ πάσχων ἐκ νόσου φθινάδος καὶ μένων ἐκτὸς τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου, σπανίως προεξήρχων τῶν ἱερῶν τελετῶν καὶ τῶν ἐργασιῶν τῆς ἱερᾶς συνόδου, ἠναγκάσθη νὰ ὑποβάλῃ παραίτησιν τῇ 16 Νοεμβρίου 1886. Ἀποσυρθεὶς εἰς τὴν γενέτειραν Χίον, ἀπεβίωσε μετά τινας μῆνας. Ἤσσων χρημάτων καὶ αὐτὸς φανείς, ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως τῆς μονῆς ἁγίου Παντελεήμονος, εἰς ἣν ἐστάλη τῷ 1875 ὑπὸ τοῦ πρὸς μητρὸς θείου αὐτοῦ Ἰωακεὶμ Β', προέβη εἴς τινας ἀκανονίστους καὶ ἀδίκους ἀποφάσεις, οἷον ἡ ἀναγνώρισις τοῦ παρανόμως διορισθέντος μητροπολίτου Σερβίας Θεοδοσίου, ἡ ἀπονομὴ τίτλου «μακαριωτάτου» εἰς τὸν λεγόμενον «πατριάρχην τῶν ἐν Αὐστρίᾳ ὀρθοδόξων»—ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει τοιοῦτον ἀναγνωριζόμενον μέχρι τοῦ 1884, τὸ παράνομον διαζύγιον Γορισκώφ, ἡ ἀθρόα καταδίωξις ὑπαλλήλων πατριαρχικῶν ἀφωσιωμένων τῷ Ἰωακείμ, ἡ ἀναφανδὸν πώλησις κενῶν ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν κλπ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Ε' ὁ Μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως καὶ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Ε'.

πρὸ ταύτης Κρήτης (1858), Ἀδριανουπόλεως (1873), Νικαίας (1880 καὶ πάλιν—1886—Ἀδριανουπόλεως), ἐξελέγη πατριάρχης, ἐν μέσῳ τῶν ἀντεγκλήσεων τῶν «ἰωακειμικῶν» καὶ τῶν «ἀντιἰωακειμικῶν» τῇ 26 Ἰανουαρίου 1887, κρατήσας σθεναρῶς τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν πραγμάτων μέχρι τῆς 12 Αὐγούστου 1891, ὅτε ἀπέθανεν ἑβδομηκοντούτης. Κατὰ κόσμον λεγόμενος Χαριτωνίδης, ἐγεννήθη ἐν Ἀδριανουπόλει, διακρινόμενος ἐπὶ τῇ κατὰ Σλαύων ἀντιπαθείᾳ καὶ πολλῇ πρὸς τοὺς τούρκους συμπαθείᾳ, τιμώμενος ὑπ' αὐτῶν.

Ἕνεκα τῶν ἀναιδῶν ἐπεμβάσεων τῶν κυβερνητῶν τῆς Τουρκίας εἰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις—μέχρις ἐκδόσεως διαζυγίου—μέχρις ἀπατηλῆς συλλήψεως ἀρχιερέων (Καστορίας Κυρίλλου), παύσεως ἄλλου καὶ διαταγῆς διορισμοῦ νέου (ἀντὶ τοῦ Σερρῶν Λουκᾶ)—ὁ Διονύσιος ἠναγκάσθη νὰ ἀποσυρθῇ κατὰ Ἰούλιον ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου, μεταβὰς εἰς Ἀφάμειαν (Μακροχώρι), καὶ νὰ κλείσῃ τοὺς ναοὺς τῇ 3 Ὀκτωβρίου 1890—καίτοι οἱ μητροπολῖται Ἐφέσου, Νικομηδείας, Νεοκαισαρείας, Καισαρείας κλπ. ἔκλεισαν βραδύτερον, αἱ δὲ τοῦ Ἁγίου Ὄρους οὐδαμῶς. Οἱ ναοὶ ἠνοίχθησαν τῇ 25 Δεκεμβρίου καὶ μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας ἐλάμβανε τὸ Πατριαρχεῖον ὑπουργικὸν διάγγελμα, βεβαιοῦν τὰ προνόμια καὶ καθορίζον τὰ τῆς δίκης τῶν κληρικῶν, πολὺ χειρότερον ἢ ὡς ὥριζε πρὸ ἓξ ἐτῶν τὸ δεκτὸν γενόμενον ὑπὸ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως σχέδιον τοῦ Ἰωακείμ, φενακιζομένης διαμπερὲς τῆς ποιμαινούσης Ἐκκλησίας.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει καθεστώς, ὁ Διονύσιος ἐπέβαλε συνοδικῶς τοῖς ἁγιορείταις, τῇ 21 Αὐγούστου 1887, τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τῶν ἰσχυόντων πρόπαλαι νόμων καὶ συνηθειῶν καὶ καθεστώτων ἐν γένει, περὶ σχέσεων τῶν ἁγιορειτικῶν μονῶν πρὸς τὰς ὑποκειμένας αὐταῖς σκήτας καὶ κελλία.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ Η' ὁ μόλις (πρὸ τριῶν μηνῶν) ἐκλεγεὶς μητροπολίτης Πρεβέζης καὶ Νικοπόλεως, πρότερον δὲ Φιλιππουπόλεως (1872—91), Ἀδριανουπόλεως, Πελαγωνείας, ἀνεδείχθη πατριάρχης τῇ 27 Ὀκτωβρίου 1891, καὶ ἠναγκάσθη ν' ἀποσυρθῇ τῇ 25 Ὀκτωβρίου 1894, μεταβὰς εἰς τὴν ἐν Ἀντιγόνῃ, τῇ μικρᾷ νήσῳ, οἰκίαν αὐτοῦ, ὅπου καὶ ἀπέθανε τῇ 8 Ἰουλίου 1909, ὑπερβὰς τὸ ἑβδομηκοστὸν πέμπτον τῆς ἡλικίας. Τρόφιμος τῆς ἐν Χάλκῃ θεολογικῆς σχολῆς, οἷος ἦν καὶ ὁ Ἰωακεὶμ Δ', ὁ Νεόφυτος ἔμεινεν ἐπί τινα χρόνον καὶ ἐν Γερμανίᾳ.

Εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας, ἃς ἐποίμανεν, ὁ Νεόφυτος εἰργάσθη μετὰ ζήλου, τηρῶν ἀκμαῖον τὸ πατριωτικὸν αἴσθημα, προασπίζων τὰ δίκαια τοῦ Πατριαρχείου κατὰ τῶν βουλγαρικῶν ἀξιώσεων, περιποιούμενος τοὺς τούρκους ὅσον ἠδύνατο, καθὸ γνώστης καὶ τῆς τουρκικῆς καὶ τῆς

βουλγαρικῆς, ἐν Κιούπ-κιοϊ (=χωρίῳ πιθαρῶν) γεννηθεὶς τῆς ἐπαρχίας Δράμας. Τὴν αὐτὴν λελογισμένην πορείαν ἐτήρησε πατριάρχης ὢν καὶ βλέπων προσβολὰς τῶν προνομίων ἀναφαινομένας ὧδε κἀκεῖσε, μεθ' ὅλην τὴν δῆθεν ἰσχὺν τοῦ ὑπουργικοῦ διαγγέλματος τοῦ Ἰανουαρίου 1891. Καρδίαν ἀγαθὴν ἔχων ὁ Νεόφυτος καὶ πρὸς πάντας εὐγενῶς φερόμενος, εἶδεν ἐπὶ τῆς ἱερατείας αὐτοῦ ταύτης διωκομένους καὶ πάλιν ἀπὸ δημοσίων θέσεων τοὺς ἰωακειμικούς, οἵτινες τὸν Μάρτιον τοῦ 1894, κερδίσαντες ἐν τῷ ἐθνικῷ συμβουλίῳ τρεῖς ἕδρας, μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν διωκόντων αὐτούς, ἐπέβαλον τῷ Νεοφύτῳ τὴν παραίτησιν· ἀντ' αὐτοῦ ἐξελέγη, καθὸ δῆθεν ἰωακειμικός, τῇ 20 Ἰανουαρίου 1895

ΑΝΘΙΜΟΣ Ζ' ὁ μητροπολίτης Λέρου καὶ Καλύμνου, πρότερον δὲ (1869—) Παραμυθίας, Αἴνου, Κορυτσᾶς, ἠπειρώτης (ἐκ Πλισιβίτζας), Τσάτσος τὸ ἐπώνυμον, τρόφιμος τῆς ἐν Χάλκῃ σχολῆς, συγγραφεὺς ὠφελίμων τινῶν βιβλίων. Ἐφάνη ψυχρὸς καί πως ἀγνώμων πρὸς τοὺς φίλους αὐτοῦ ἰωακειμικούς, θέλων νὰ μορφώσῃ «κόμμα» ἴδιον. Φιλότιμος ἀνήρ, ἐκήρυττε τὸν θεῖον λόγον καὶ πατριάρχης, ὡς καὶ καθ' ὃν χρόνον διετέλει ποιμαίνων ὀρθοδόξους ἐπαρχίας, καὶ ἐπέβαλλε τοῖς ἱεροκήρυξι κήρυγμα συνεχὲς ἀπ' ἄμβωνος. Διαφωνήσας ἐπὶ μηδαμινοῦ ζητήματος πρὸς τὰ μέλη τῆς Συνόδου καὶ παύσας, καθ' ὃ πατριάρχης ὑπεύθυνος διὰ τὰ γινόμενα, τρία μέλη τῆς Συνόδου, ἐδημιούργησε δυσμένειαν ἀντιἰωακειμικῶν καὶ ἰωακειμικῶν (οὓς ἐνέπαιξε), καὶ ἠναγκάσθη νὰ παραιτήσηται τὸν θρόνον τῇ 28 Ἰανουαρίου 1897, ἀποσυρθεὶς καὶ αὐτὸς εἰς Ἀντιγόνην, ὅπου ἀπέθανε τῷ 1914, πλησιάζων τὸ ὀγδηκοστὸν πέμπτον.

Ἐπ' αὐτοῦ δαπάναις Παύλου Στεφάνοβικ Σκυλίτση μεγαλοπρεπὴς ἀνεκτίσθη (οὐχὶ κατὰ ῥυθμὸν μοναστηρίου, δυστυχῶς, ἡ ἐν Χάλκῃ θεολογικὴ σχολή, καταστραφεῖσα ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ τῆς 28 Ἰουνίου 1894.

Ὁ πατριάρχης Ἄνθιμος ἀπήντησε συνοδικῶς εἰς τὴν περὶ ἑνώσεως Ἐκκλησιῶν ἐπιστολὴν τοῦ Πάπα Ῥώμης Λέοντος ΙΓ', ἡ δὲ ἀπάντησις μετεφράσθη καὶ ἀγγλιστὶ καὶ γαλλιστὶ καὶ ρωσσιστί. Ὁμοίαν καὶ μᾶλλον ἀξιανάγνωστον ἀπάντησιν εἰς τὸν Πάπαν Πίον Θ' ἔγραψεν ἕτερος Ἄνθιμος πατριάρχης τῷ 1848.

Κατὰ τὴν στέψιν τοῦ Τσάρου Νικολάου Β', ὁ Ἄνθιμος ἀπέστειλεν ἐπιτροπείαν ἐκ τριῶν διακεκριμένων κληρικῶν, τῶν μητροπολιτῶν Νικομηδείας Φιλοθέου Βρυεννίου, Ἀγχιάλου (νῦν Νικαίας) Βασιλείου Γεωργιάδου καὶ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μιχαὴλ Κλεοβούλου (κατόπιν μητροπολίτου Σάρδεων, οἳς συνηκολούθησαν ἄνευ λόγου) καὶ δύο ἄσημοι λαϊκοί.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ε', ὁ μητροπολίτης Ἐφέσου καὶ πρότερον (1876—1893) Μιτυλήνης, ἐκλήθη εἰς τὸν θρόνον τῇ 8 Ἀπριλίου 1897, ἐν μέσῳ ἀντεγκλήσεων ἰωακειμικῶν καὶ ἀντιἰωακειμικῶν, Χῖος τὴν πατρίδα, τρόφιμος τῆς ἐν Χάλκῃ σχολῆς, σπουδάσας ἐν Στρασβούργῳ, μουσικὸς καλὸς καὶ γνώστης τῆς ἑλληνικῆς, μετὰ χάριτος αὐτὴν γράφων. Καίτοι ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τῆς συνόδου ὁ διὰ ραδιουργιῶν ἀντεθνικῶς ἐν διχασμῷ κρατῶν τὸ ἔθνος κληρικός, εὑρέθησαν ἄλλοι συνεχίσαντες ἀναιδέστατα τὸν καταδιωγμὸν τῶν ἰωακειμικῶν, οἵτινες, κερδίσαντες τὰς τέσσαρας ἕδρας τοῦ ἐθνικοῦ συμβουλίου, ἐν ᾧ εἶχον παρεισδύσει τεχνηέντως δύο ἕτεροι, συμφώνους δ' ἔχοντες καὶ ὀκτὼ ἀρχιερεῖς συνοδικούς, ἔπαυσαν αὐτὸν τῇ 26 Μαρτίου 1910. Τῇ 30 Μαρτίου ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου ὁ Κωνσταντῖνος Ε', ὁ κατὰ κόσμον Βαλλιάδης, εἰς Χάλκην, ὅπου ἀπέθανε τῷ 1915 ὑπερογδοηκοντούτης.

Ὁ πατριάρχης Κωνσταντῖνος προήγαγε τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, προστατεύσας τὰ σκοπὸν ἠθικο-θρησκευτικὸν ἐπιδιώκοντα σωματεῖα—καὶ τοιαῦτα συνεστάθησαν ἀρκετὰ τὸν ἀριθμὸν ὑπ' αὐτοῦ—ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὸς ἐκήρυττεν ἀπὸ τοῦ θρόνου. Συνέστησε Σύλλογον Μουσικόν, ὑπὸ τοῦ Ἀνθίμου Ζ' προσυσταθέντα ὡς ἐπιτροπεία μουσικῶν, ὃς ἵδρυσεν εἰδός τι μουσικῶν ἀκροαμάτων, οἱονεὶ σχολήν, ἐκδοὺς καὶ ἐξ αὐτῆς περιοδικοῦ, οὗ μέρος ἐλαχιστότατον ἐνδιαφέρει τὴν ἐπιστήμην—ἐσκέψατο περὶ ἐκδόσεως Καινῆς Διαθήκης, προμηθευθεὶς στοιχεῖα τυπογραφικὰ καὶ μηχανήματα πρὸς τοῦτο—διώρθωσε κατὰ τὸ δυνατόν, διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ ὁρισθεισῶν ἐπιτροπειῶν τὸ Μέγα Ὡρολόγιον καὶ τὸ Εὐχολόγιον (οὗ τὸ διορθωμένον κείμενον ἀπωλέσθη).

Ἐνῷ ὁ Κωνσταντῖνος Ε' εἰργάζετο πρὸς σύσφιγξιν τῶν μετὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας σχέσεων τῆς ἡμετέρας —ἀφ' ἑτέρου, κατ' ἄγνοιαν τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ ὑπὸ «λόγων ἐθνικῶν» παρασυρόμενος, ἔκοψε τὰς ἀδελφικὰς τοῦ Πατριαρχείου σχέσεις μετὰ τῆς αὐτοκεφάλου πατριαρχικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, ἧς τρεῖς μητροπολίτας περιέθαλπεν ἐν Κ)πόλει, στασιάσαντας κατὰ τοῦ κανονικοῦ αὐτῶν πατριάρχου, διότι ἦν ἄραγε ὀρθόδοξος καὶ οὐχὶ Ἕλλην. Εἰς ὑπόθεσιν δὲ ἐσωτερικ(ωτάτ)ην τῆς τοῦ Βατοπεδίου μονῆς ἀναμιχθείς, καὶ ὑποστηρίζων, διὰ λόγους ὑλικῆς ἀπολαυῆς τῶν περὶ αὐτὸν φίλων, μοναχόν τινα καθαιρεθέντα ἀπὸ τῆς διοικήσεως, οὐχὶ δ' ἐκβληθέντα τῆς μονῆς, ἐξεκκλησίασε τοὺς ἁρίστους τῶν ἁγιορειτῶν καὶ ἐκράτει τεταραγμένον τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἐπὶ δύο σὺν ἡμίσει ἔτη, ἀναγκάσας τοὺς ἀντεθνικῶς ἐπηρεαζομένους μοναχοὺς αὐτοῦ νὰ προσφύγωσιν εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῆς ἐν Κ)πόλει Ρωσσικῆς πρεσβείας, τυχόντες ἡσυχίας καὶ δικαιοσύνης.

ΙΩΑΚΕΙΜ Γ' ἐξελέγη παμψηφεὶ καὶ ἐν ἀγαλλιάσει κοινῇ κλήρου καὶ λαοῦ, τὸ δεύτερον, τῇ 25 Μαΐου 1901, κυβερνήσας τὴν Ἐκκλησίαν μέχρι τῆς 13 Νοεμβρίου 1913, ὅτε ἀπεβίωσεν, ἑβδομήντα ἐννέα ἐτῶν (γεννηθεὶς 18 Ἰανουαρίου 1834). Τὰς κυριωτέρας αὐτοῦ πράξεις ἀπαριθμοῦμεν πολὺ συντόμως.

Μόλις ὅμως ἤρξατο αἰρόμενος ὁ ἐν τῷ ἔθνει διχασμός, ἐτέθη, διὰ κακοβούλων ἐν τύποις σπερμολογιῶν, ἡ φήμη τῆς πρὸς ἀδελφούς ἐκχωρήσεως τῶν ἐθνικῶν δικαίων, ἧς ἐγένετο συνέπεια ἡ τῷ 1904 ἀνταρσία ὀκτὼ συνοδικῶν μητροπολιτῶν, ὧν τοὺς μὲν τέσσαρας, καθὸ πατριάρχης ὑπεύθυνος διὰ τὴν παραλυσίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἔπαυσεν, ὡς εἶχε καθήκον, ἀμέσως, οἱ δ' ἕτεροι τέσσαρες, συμπληρωθείσης τῆς θητείας αὐτῶν, ἔφυγον τὸ Φανάριον (Ὀκτωβρίου 1904—Μαρτίου 1905). Προέβη δ' εἰς τοῦτο, γνωμοδοτήσει καὶ τῶν ὀκτὼ συμβούλων (λαϊκῶν) καὶ τῶν μενόντων τεσσάρων μητροπολιτῶν.

Μετὰ τῶν αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν, πατριαρχικῶς καὶ συνοδικῶς διοικουμένων ἐτήρησεν ἀδελφικὰς σχέσεις, κηρύξας τῷ 1909 «κανονικὸν» τὸν πατριάρχην Ἀντιοχείας Γρηγόριον, ἐκλεγέντα μετὰ τὸν Μελέτιον. Εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Κύπρου, κατ' αἰτήσεις προγενεστέρας, ἐξελέξατο τῷ 1908 ἐν Κων)πόλει τὸν ἐν Κύπρῳ μητροπολίτην Κυρηνείας Κύριλλον, γαλήνιον ἄνδρωπον καὶ εὐσεβῆ, καθ' οὗ ἀναγώγως ἐξανεστὰς ὁ Κιτίου Κύριλλος, καὶ πολλὴν καὶ ποικίλην βοήθειαν λαβών, ἡμετέρων καὶ ξένων, ἐπέβη τοῦ θρόνου, μόλις καὶ μετὰ βίας ἀναγνωρισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἰωακείμ, μετὰ τὴν ὑποχώρησιν τοῦ κανονικῶς ἐκλεγέντος ἄλλου Κυρίλλου—τοῦ νῦν, εὐτυχῶς, ἀρχιεπισκόπου. Πρὸς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν φιλικὰς ἐτήρησε σχέσεις, περιέπων τοὺς Ἄγγλους, καὶ κατὰ τὴν στέψιν τοῦ βασιλέως αὐτῶν Γεωργίου Ε' ἐπιτυχὼν νὰ ἐκπροσωπηθῇ δι' ἰδίου ἀπεσταλμένου, οὐχὶ δὲ διὰ τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας.—Πρὸς τὴν ρωσσικὴν Ἐκκλησίαν αἱ σχέσεις τοῦ Ἰωακεὶμ ἦσαν ἀδελφικαί, ἀλλ' ὄχι «προδοτικαί»—δῆθεν—ὡς διέδιδον οἱ ἄνανδροι αὐτοῦ πολέμιοι· μαρτύρια αἱ πρὸς τοὺς ἁγιορείτας ἐπιστολαί· καὶ τοῦτο ὅτε, καθ' ὅλον τὸ 1901 ἐξεδίδοντο διατριβαί τινες περὶ Ἁγίου Ὄρους καὶ περὶ διπλῆς ἁγιορειτικῆς ἀδελφότητος καὶ περὶ δικαίων ρωσσικῶν ἐν Ἄθῳ, γραφεῖσαι ἐν περιοδικῷ ρωσσικῷ σπουδαίῳ ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου τῆς ἐν Κ)πόλει Ρωσσικῆς Πρεσβείας Ἰωνᾶ, ὁ Ἰωακεὶμ ἐπέβαλέ μοι τὴν συγγραφὴν ἀναιρέσεως τῶν παραδόξων θεωριῶν, τὴν ὁποίαν ἐξεδώκαμεν ὑπὸ τίτλον «Ἀπάντησις ἰδιώτου εἰς διατριβὰς ῥώσσων περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων. Ἐν μηνὶ Νοεμβρίῳ, 1902». Ἠγάπα δὲ τοὺς Ῥώσσους, ὡς ἠγάπακαι τοὺς Ῥωμούνους, καὶ διὰ τοῦτο οἱονδήποτ' εἶχε κατ' αὐτῶν παράπονον τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὡς ἀδελφῆς πρεσβυτέρας εἰς ἐμὲ ἀνετέθη, ὅπως εἰς τὴν «Ἐκκλησ. Ἀλήθειαν» γραφῇ· διότι πάντοτε περὶ τῶν δύο τούτων Ἐκκλησιῶν ἔγραφον μετ' εὐλαβείας καὶ στοργῆς ἀδελφικῆς. Ἠγάπα δ' ὅμως καὶ τὸ Ἀ-

γιον Ὄρος καὶ περιεῖπε τοὺς θεσμοὺς αὐτοῦ, πᾶσαν ἀνεξήγητον καὶ γελοίαν νεωτεροποιΐαν ἀποδοκιμάζων. Τῇ 3 Δεκεμβρίου 1901 συνέστησε τοῖς ἁγιορεῖται ἐγγράφως τὴν τήρησιν πάντων τῶν παλαιῶν ἁγιορειτικῶν θεσμῶν, ἀποδοκιμάσας τὴν οἰκοδομὴν μεγάλων κελλίων ἐν εἴδει μονῶν, καὶ τὴν κατάχρησιν, τὴν θεοεμπακτικήν, τοῦ φορεῖν μήτραν τοὺς δικαίους (ἡγουμένους) τῶν σκητῶν: βατοπεδινῆς ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Σεραγίου, παντοκρατορικῆς τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, καὶ λαυριτικῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου καὶ σφετεριζομένους ἅμα καί τινα ἕτερα ἀρχιερατικὰ δίκαια, κατὰ τὰς ἱερουργίας.

Τὴν ἀδελφικὴν μέριμναν, ἣν ὑπέρ τε τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ ὑπὲρ τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν ἐτεκμηρίωσεν ἡ Μ. Ἐκκλησία, κατὰ τοὺς τελευταίους ὁ Ἰωακεὶμ κατέστησε πᾶσι γνωστὴν διὰ τῆς ἐκδόσεως τῆς τριτόμου μεγάλης συλλογῆς τῶν πατριαρχικῶν γραμμάτων, τὰς δὲ κατὰ τὸ βουλγαρικὸν ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα ἐνεργείας αὐτῆς ἐγνώρισε πᾶσι δι' ἰδίας συλλογῆς ἐκδοθείσης (ὑπ' ἐμοῦ) τῷ 1908, κατὰ προηγουμένην πάντοτε συνεννόησιν μετὰ τοῦ ἐν Κων)πόλει πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ὑπὲρ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ δικαίων τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐξέδιδε τὸ Πατριαρχεῖον ἀγγλικὰ καὶ γαλλικὰ δελτία, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ ἐν Βιέννῃ δημοσιογράφου Κλεάνθους Νικολαΐδου.— Τύποις δ' ἐξεδόθησαν καὶ πάντα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὰ τῶν Βουλγάρων ἐν Μακεδονίᾳ, κακουργήματα, εἰς ἃ παύλαν ἔθηκεν ἡ κωμικὴ ἀνακήρυξις ἢ ἐπανόρθωσις τοῦ γελωτοποιηθέντος συντάγματος (10 Ἰουλίου 1908). Ἔκτοτε νέος ἀγὼν ἐνεκαινίζετο διὰ τὸ Πατριαρχεῖον, ὁ δὲ Ἰωακεὶμ, πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν λαλῶν ἐξέφρασε τὴν λύπην αὐτοῦ διὰ τὸ σύνταγμα τοῦτο, ὅπερ ἀπεδοκίμαζεν, ἀποδοκιμαζόμενος ἀσεβῶς ὑπὸ δύο-τριῶν ἀρχιερέων, ὧν ὄνειρον (οὐκ ἐρωτωμένου τοῦ ξενοδόχου, κατὰ τὴν παροιμιώδη φρᾶσιν) ἦν νὰ παυθῇ ὁ θαυμάσιος πρωθιεράρχης, ἐκλεγῇ δ' ἕτερος, ἀποδειχθεὶς μετ' ὀλίγα ἔτη κύμβαλον ἀλαλάζον. Τοὺς τοιούτους κληρικοὺς καὶ τοὺς ὁμοφρονας αὐτῶν λαϊκούς, ἀποτελοῦντας ἴσως τὸ χιλιοστὸν τοῦ ἔθνους, ὠνόμαζον «βαρυαλγοῦντας» οἱ τὸ πατριωτικὸν καθεστὼς περιέποντες καὶ σεβόμενοι λαϊκοί. Τότε καὶ διαδηλώσεις ἀσεβῶς ἐτολμήθησαν κατὰ τοῦ Ἰωακείμ, ἀντίροπον εὑροῦσαι δύναμιν τὴν τοῦ λαοῦ καὶ τῶν προκρίτων Ἑλλήνων ἀγανάκτησιν, καὶ τὸν πρὸς τὸν πατριάρχην σεβασμὸν τῶν ἑλληνικῶν κυβερνήσεων (1901—1912) καὶ τῶν ἐν Κων)πόλει πρεσβειῶν αὐστριακῆς καὶ ρωσσικῆς καὶ σερβικῆς.

Ὁ τοῦ Ἰωακεὶμ ἀγὼν κατὰ τῶν παραφόρων καὶ αὐτοχειροτονήτων πολιτευτῶν τῆς συνταγματικῆς Τουρκίας ἦν ἄένναος, ἀλλὰ θαρραλέος, ἀναμιμνησκόμεθα δὲ τῆς στρατιωτικοπολιτικῆς κομπορρημοσύνης τοῦ ἰσχυροῦ Σεφκέτ, ἀπειλήσαντος τὸν Πατριάρχην, ὡς ἀντιπρόσωπον λαθρόβιον τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου ὅτι «θὰ σᾶς σπάσωμεν τὰ μοῦτρα». Αἱ λέξεις ἦσαν τραχεῖαι, καὶ βαρύτεραι τοῦ Ἰωακεὶμ αἱ λέξεις «ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὴν ἐξουσίαν σου πρᾶξον»—ἔτι δὲ βαρύτερον ὅτι, ψυχρῶς χαιρετίσας ὁ Πατριάρχης ἀπῆλθε, προκαλέσας τὴν ἐκ τοῦ γραφείου ἄμεσον ἔξοδον τοῦ Σεφκέτ, προκαλέσαντος τὸν πατριάρχην νὰ μὴ θλίβηται δι' ὅσα ἐλέχθησαν, διότι διατελεῖ φίλος. Ἐν τούτοις ἕως τοῦ θανάτου τοῦ μακαρίου Ἰωακεὶμ τὸ Πατριαρχεῖον διεμαρτύρετο κατὰ παρανομιῶν ἐν βουλευτικαῖς ἐκλογαῖς, κατὰ νόμων ἀδίκων νομαρχακῶν καὶ στρατολογικῶν, κατὰ τῆς ἀποκλείσεως ἱερέων χριστιανῶν μεταξὺ τῶν ὁμοδόξων αὐτοῖς στρατιωτῶν, κατὰ βιαιοτήτων καὶ κακουργημάτων τῶν κατὰ τόπους στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν, κατὰ τῆς πιέσεως, ἣν ὑφίστανεο οἱ κρυπτοχριστιανοὶ μὴ δυνάμενοι νὰ ὁμολογήσωσιν ἐν πολιτεύματι συνταγματικῷ τίνα πίστιν πρεσβεύουσι. Τύποις ἐξεδόθησαν πάντα ταῦτα, πάντες δὲ οἱ Ἕλληνες, ἐκτὸς τινων καθαρμάτων, ἀνέμενον τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν, προσεταιριζόμενοι φίλους. Προθύμως δὲ καὶ εἰλικρινῶς ὁ Ἰωακεὶμ ὑπεδέξατο καὶ πανδήμως ἐτίμησε τὸν μακαρίτην βασιλέα τῆς Σερβίας Πέτρον Καραγεώργεβιτς φίλον τῆς (1910) Ἑλλάδος, καὶ μετὰ ἓν ἔτος τὰ τέκνα τοῦ πρώην βασιλέως τῶν βουλγάρων Φερδινάνδου, δῆθεν ἡμετέρου συμμάχου. Ἀγρία ἐξεδηλώθη ἡ τουρκικὴ τυραννία, ἀγριωτέρα δὲ καὶ αἱμοχαρὴς ἀπέβη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰωακείμ.

Κοινῆς ὠφελείας ἔργα, τιμῶντα τὸ τουρκοκρατούμενον ἔθνος, ἐγένοντο, τὰ πλεῖστα μὲν προτροπῇ τοῦ Ἰωακείμ, ὀλιγιστότατα δὲ εὐλογοῦντος αὐτοῦ, κατὰ τὴν δωδεκαετῆ τὸ δεύτερον ἱερατείαν τοῦ θαυμασίου πατριάρχου: ἡ συμπλήρωσις τῶν οἰκοδομῶν τῶν ἀποτελουσῶν τὸ μέγα ἡμῶν νοσοκομεῖον, δυνάμενον νὰ περιλάβῃ πολλάκις πάντα τὰ ἐν Ἀθήναις δημόσια νοσοκομεῖα—ἡ ἵδρυσις τοῦ ἐθνικοῦ ὀρφανοτροφείου τῶν ἀρρένων ἐν Πριγκήπῳ— καὶ τοῦ ἐθνικοῦ ὀρφανοτροφείου τῶν θηλέων ἐν Πρώτῃ—ἡ ἵδρυσις τοῦ οἰκονομικοῦ συσσιτίου ἐν Σταυροδρομίῳ (δῆθεν Πέραν)—ἡ ἵδρυσις τῆς ἐθνικῆς σχολῆς ἐμπορίου καὶ γλωσσῶν, ἐξόχως ἐργαζομένης. Ἐχορήγουν δ' ὑπὲρ τῶν φιλανθρωπικῶν ἐχόντων σκοπὸν ἱδρυμάτων ἡ οἰκογένεια Θεοδ. Μαυροκορδάτου μετὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν, ἡ τοῦ Συμεὼν Σινιόσογλου καὶ ἡ τοῦ Ζαρίφη, ὑπὲρ τοῦ συσσιτίου δ' Εὐστάθιος Εὐγενίδης, εἰς μνήμην αὐτοκτονήσαντος υἱοῦ.

Πρὸς στηριγμὸν καὶ διάπλασιν χριστιανικῶν ἠθῶν καὶ διάδοσιν διδασκαλιῶν ἠθικῶν ὁ Ἰωακεὶμ τῷ 1902 συνέστησε τὰ «Εὐαγγελικὰ διδάγματα» διατηρηθέντα δύο ἔτη καὶ μαρανθέντα δι' ἔλλειψιν δραστηριότητος τῶν ἐπὶ ἐκδόσει τεταγμένων. Ἐξετύπωσεν εἰς χιλιάδας πολλὰς ἀντιτύπων τὴν Καινὴν Διαθήκην ἐν τῷ πατριαρχικῷ τυπογραφείῳ καὶ τὰς ἀκολουθίας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος εἰς σχῆμα δύσχρηστον τοῖς πιστοῖς—Εἰσήγαγεν ἑορτὴν πρὸς τιμὴν τῆς βυζαντινῆς εἰκόνος τῆς Θεοτόκου Παμμακαρίστου σωζομένης ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ, συνδυάσας μετὰ τῆς ἑορτῆς τῆς (Ἰνδίκτου) 1 Σεπτεμβρίου—Ἐπέβαλε τοῖς μαθηταῖς καὶ διδασκάλοις τὸν πανηγυρισμὸν τῆς τοῦ πατριάρχου Φωτίου μνήμης (9 Φεβρουαρίου), τῶν σχολείων ἀργούντων, τῶν δὲ διδασκάλων καταλλήλους ποιουμένων διδασκαλίας περὶ τοῦ ἔργου καὶ τῶν συγγραμμάτων καὶ τοῦ βίου ἐν γένει τοῦ Φωτίου —Διώρθωσε τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου μύρου, ἀντικαταστήσασαν τὴν παλαιὰν καὶ ἀδοκιμωτάτην, τρὶς δὲ ἡλλόγησεν ἅγιον μῦρον, 1879, 1903 καὶ 1912—Ἐπαναληπτικῶς συνέστησέ μοι τὴν σύνταξιν Κανονικοῦ τινος μικροῦ συντάγματος, καὶ τὴν ἔκδοσιν διωρθωμένου Μ. Ὡρολογίου, δι' ἃ ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἀνήγγειλέ μοι ὅτι τριακοσίας χρυσᾶς ἐμπιστεύει μοι λίρας πρὸς ἐκτύπωσιν, ὧν τὰς διακοσίας μόνον ἐπὶ ἀποδόσει. Δυστυχῶς ὑπῆρξαν οἱ ἀντενεργοῦντες διὰ λόγους ἀγνώστους, δυστυχέστατα κληρικοί, ὧν τινες ἐκ κοπρίας ὑπ' αὐτοῦ, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, ἀνυψωθέντες, προσηνέχθησαν ἀγνωμόνως πρὸς αὐτόν.

Ποθῶν τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν ἕνωσιν ἐζήτησε τὴν γνώμην τῶν ἐπαΐοντων ἐπὶ τούτου τοῦ θέματος, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἐκλύσεως τῶν ἠθῶν καὶ συνῆγαγε γνωμοδοτήσεις πολλὰς καὶ ταύτας ἐξέδωκε, καὶ ἡ ὑπόθεσις ἔληξε σύνολος. Πρὸς τοὺς παλαιοκαθολικοὺς οὐδέποτ' ἐπεζήτησε νὰ συνάψῃ σχέσεις.

Μεριμνῶν πάντοτε περὶ τῶν ἐν ταῖς ἀποικίαις ἑλλήνων, παρεχώρησεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐποπτείαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, διαπράξας ἔργον ἀντιτιθέμενον εἰς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὴν διηνεκῆ πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας.

Σημειωτέον ὅτι οὐδέποτε ἐπεδίωξε τὴν ἀνασύστασιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ συσταθείσης τῷ 1879, ὑπὸ δὲ τοῦ Διονυσίου Ε' τῷ 1889 διαλυθείσης Ἱερατικῆς κεντρικῆς σχολῆς.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ Ε' ὁ Μητροπολίτης Χαλκηδόνος καὶ πρότερον Ἡρακλείας, καὶ πρὶν Ρόδου καὶ Κῶων (1867—76—88—97), κατὰ κόσμον Καβακόπουλος, ἐξελέγη πατριάρχης τέλη Ἰανουαρίου 1913 καὶ ἠγαγκάσθη νὰ ὑποβάλῃ παραίτησιν τῇ 12 Ὀκτωβρίου 1918, συνεπείᾳ δικαίας ἐξεγέρσεως τοῦ ἔθνους ἐναντίον αὐτοῦ, ἀποκηρυχθέντος ἀνευλαβῶς ἐντὸς τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ, καθ' ἣν ὥραν ἐλειτούργει, τῇ 7 Ὀκτωβρίου. Ἀποσυρθεὶς εἰς Χαλκηδόνα, ἀπέθανεν ἐκεῖ τῇ 20 Δεκεμβρίου 1920. Νοήμων καὶ πολύπειρος, αὐστηρὸς καὶ ποτε τυραννικὸς πρὸς τοὺς ὑποδεεστέρους, ἐκυκλώθη ὑπὸ συμβούλων κακίστων, ὧν οἱ κληρικοὶ ἦσαν χείρονες τῶν λαϊκῶν.

Ἐπ' αὐτοῦ νόμοι τινὲς ἐτέθησαν περὶ βιβλίων καὶ σχο-

λείων καὶ διδασκάλων, χάρις εἰς τὴν Ἐκπαιδευτικὴν ἐπιτροπήν, ἧς ὁ Γερμανὸς πρόεδρον ἔταξε τὸν πολυμαθέστατον μητροπολίτην Βασίλειον τὸν Νικαίας.

ΤΡΙΕΤΗΣ ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Τῇ 12 Ὀκτωβρίου 1918 ἐξελέγη Τοποτηρητὴς ὁ Μητροπολίτης Προύσης τοὐπίκλην Μαμμέλης, ἐκ Σιγῆς τῆς Βιθυνίας, τρόφιμος τῆς ἐν Χάλκῃ Θ. σχολῆς. Ἐπιχαίρων θορύβοις καὶ ταραχαῖς, συγχύσας τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ σφετερισθεὶς δικαιώματα εἰς πατριάρχην ἀνήκοντα, καίπερ ἐπιτρέψας πᾶσι νὰ ἄρχωσιν, ἐφ' ὅσον δ' ἐξητάτο ἀπ' αὐτοῦ, καὶ νὰ πράττωσιν εἴτι ἂν θέλωσι, μετέβη κατὰ ἔαρ τοῦ 1919 εἰς Παρισίους καὶ τὸν χειμῶνα τοῦ 1921 (Φεβρουαρίου 10) εἰς Λονδῖνον, χάριν ἐθνικῶν ζητημάτων, παρὰ τὴν θέλησιν τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς, παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ τότε πρωτοκυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος, ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρώτην περιοδείαν.

Ἐπ' αὐτοῦ τῷ 1919 συνεστάθη ἐν Κ)πόλει τὸ ἐθνικὸν διδασκαλεῖον τῶν θηλέων—τὸ δὲ Πατριαρχεῖον ἐξηκολούθει νὰ γράφῃ ἐκθέσεις τῶν δεινῶν, ὅσα ἔδοκίμαζον οἱ χριστιανοὶ ἐκ μέρους τῶν μωαμεθανῶν.

Ἀπαιτεῖται χῶρος ἐλεύθερος πολύς, ἵνα κριθῇ ἀμερολήπτως ἐν αὐστηρότητι τὸ ἔργον τοῦ Δωροθέου, σπεύσαντος ν' ἀπέλθῃ ἐκ τοῦ κόσμου κατὰ Μάρτιον 1921, ἐν ἡλικίᾳ ἀκριβῶς ἐτῶν ἑξήκοντα. Θανὼν ἐν Λονδίνῳ, ἐτάφη ἐν Κωνσταντινοπόλει.

Ὁ μητροπολίτης Καισαρείας Νικόλαος Σακόπουλος ἐξελέγη Τοποτηρητής. Τρόφιμος τῆς ἐν Χάλκῃ σχολῆς, εὐγενὴς τοὺς τρόπους, μετριόφρων, εὐηρέστησεν εἰς ὅσας διῴκησεν ἐπαρχίας (Ἀμισοῦ, Κίτρους, Βοδενῶν, Ἀγκύρας, Μαρωνείας). Κῆρυξ τοῦ θείου λόγου καὶ μουσικὸς δόκιμος. Ἄνθρωπος ὄχι τῶν ἄκρων. Προσεγγίζει τὸ ἑξηκοστόν.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΙΝΕΣ ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ

ΑΠΟ ΤΟΥ 1821 - 908

Α'. Αἱ σχέσεις τοῦ Πατριαρχείου Κων)πόλεως πρὸς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν

1. Ἡ καθόλου ἱστορία τῆς κατ' Ἀνατολὰς ἡμετέρας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κων)πόλεως μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, δικαίως χαρακτηρίζεται ὡς ἱστορία μαρτυρίων καὶ διωγμῶν· δουλεία οἰκτρά, ἐξανδραποδισμοί, βίαι, αὐθαιρεσίαι, δεσποτισμοὶ ἀσιατικοί, δωροδοκίαι, μετατροπὴ τῶν ἐκκλησιῶν εἰς τεμένη, φόροι βαρεῖς, καὶ δυσβάστακτοι, ἐξισλαμισμοί, περιορισμοὶ καὶ καταστρατηγήσεις τῶν ἀναγνωρισθέντων, καὶ κυρωθέντων ἐκκλησιαστικῶν προνομίων καὶ δικαίων κτλ. ἀποτελοῦσι πραγματικῶς καὶ οὐσιωδῶς τὸν ἀληθῆ χαρακτηρισμὸν τῆς ἱστορίας τοῦ δουλεύοντος ἡμῶν Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἀληθὲς, ὡς παρατηρεῖ ὁ ἱστορικὸς Χάμμερ, ὅτι ἀπὸ τοῦ 18ου αἰῶνος, ὁ σκληρὸς τοῦ Τουρκισμοῦ πάγος ἤρξατο νὰ διαλύηται ἐξωτερικῶς, ἐν τῇ συχνῇ δὲ ἐπικοινωνίᾳ μετὰ τῆς Δύσεως νὰ πνέῃ γλυκυτέρα πνοὴ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ μετὰ τῆς τυπογραφίας νὰ μορφοῦται νέα ζωή. Ἐν τούτοις οἱ Τοῦρκοι κατ' οὐσίαν δὲν μετεβλήθησαν· ἀγέρωχοι περιφρονηταὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀναπτύξεως, τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, καὶ ἔμειναν πάντοτε ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς Χριστιανῶν. Μεγάλα γεγονότα καὶ πόλεμοι περιώρισαν τὴν ἀχανῆ αὐτοκρατορίαν, ἐπαρχίαι ὁλόκληροι ἀπεσπάσθησαν, ἔθνη ἀπέσειναν τὸν τυραννικὸν ζυγόν, συνθῆκαι ποικίλοι ἐπέβαλον μεταρρυθμίσεις, ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι οὐσιωδῶς ἔμειναν οἱ αὐτοί, συνεπῶς δὲ δὲν μετεβλήθη καὶ ἡ πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν σχέσις αὐτῶν. Ἐν πολλοῖς βεβαίως ἐβελτιώθη ἡ θέσις τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν λοιπῶν Χριστιανῶν, ἀλλ' ἡ μεταβολὴ κυρίως εἶναι ἐξωτερική, ἐπὶ τοῦ χάρτου καὶ διὰ τῶν συνθηκῶν ἀπολαύουσι πολλῶν προνομίων, ἀλλ' ἐν τῇ πραγματικότητι ἡ κατάστασις αὐτῶν εἶναι κατάστασις μαρτυρίων καὶ διωγμῶν.

2. Ἡ μετὰ τὴν ὁλεθρίαν διὰ τοὺς Τούρκους εἰρήνην τοῦ ***Καϊναρτζίκ*** (1774) ἀκατασχέτως βαίνουσα πτῶσις τοῦ τουρκικοῦ κράτους, ἔπεισε ***Σελὴμ τὸν Γ'*** (1789-1807), ἵνα πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτῆς εἰσαγάγῃ μεταρρυθμίσεις, τὸ ***Νιζὰμι Δζεδιδ***, δι' ὧν ὁ στρατὸς ὤφειλε νὰ ρυθμισθῇ εὐρωπαϊκώτερον, νὰ διαδοθοῦν αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι, νὰ εἰσαχθῶσιν ἤθη καὶ ἔθιμα εὐρωπαϊκὰ καὶ νὰ ὑποδειχθῇ πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς ἀνεξιθρησκεία· ἀληθῶς πρὸς καιρὸν ἡ κατάστασις ἐβελτιώθη, ἰδίως δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπωφελούμενοι τῆς συνθήκης ταύτης, καὶ τῆς τοῦ Ἰασίου (1792), κατέλαβον ἐξ ὁλοκλήρου τὸ ἐμπόριον, ἦλθον εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς διαφόρους λαούς, καὶ διὰ τῶν ἐντεῦθεν κερδῶν ὑπεβάσταζον τὴν ἐθνικὴν ἀναγέννησιν. Τότε δὲ πρῶτον ἠρξαντο πολλαχοῦ νὰ ἱδρύωνται καὶ ἐκκλησίαι περικαλλεῖς εἰς τὴν βελτίωσιν ταύτην οὐ μικρὸν συνεβάλετο καὶ ἡ ῥαθυμία καὶ περιφρόνησις τῶν Τούρκων πρὸς τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ὑπὲρ αὐτοὺς ὑπεροχὴ τῶν Ἑλλήνων, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἠναγκάζοντο ἐκεῖνοι νὰ μεταχειρίζωνται αὐτοὺς ὡς ἰατρούς, γραμματεῖς, διερμηνεῖς καὶ Γοσποδάρους καὶ Βοεβόδας ἐν ταῖς παριστρείοις ἡγεμονίαις· πάντες οὗτοι ἀπετέλουν τὴν ἐν Κων)πόλει ἑλληνικὴν ἀριστοκρατίαν, τοὺς λεγομένους ***Φαναριώτας***, οἵτινες καί μεθ' ὅλα τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν, τὴν ὑπεροψίαν, τὴν φιλαρχίαν, καὶ πτωχαλαζονείαν, διεκρίνοντο ἐπὶ πολλαῖς ἀρεταῖς, ἐπὶ παιδείᾳ καὶ λεπτότητι τρόπων, διπλωματικῇ τέχνῃ, καὶ μεγάλαις πρὸς τὸ Γένος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίαις. Δυστυχῶς ὁ φανατισμὸς τῶν Οὐλεμάδων, μεγιστάνων καὶ Γιανιτσάρων κατέλυσε τὰς παμμισεῖς μεταρρυθμίσεις τοῦ Σελήμ, ταύτας ὅμως κατηκολούθησεν ὁ νεαρὸς ***Μαχμοὺτ ὁ Β'*** (1808-1839) ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μεταρρυθμίσεων ἀπέτυχε, προβὰς ἀμέσως καὶ βιαίως καὶ συνδυάσας τοὺς ἀσιατικοὺς καὶ εὐρωπαϊκοὺς τύπους διεκινδύνευσε τὴν εὔνοιαν τῶν πιστῶν, διὰ δὲ τῆς καταστροφῆς τῶν Γιανιτσάρων διεσκέδασε τὴν περὶ ἀθανασίας τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἰδέαν· πρὸς ἀποκατάστασιν αὐτῆς κατώρθωσε μὲν ὁ Μαχμοὺτ νὰ κατατροπώσῃ τοὺς διαφόρους τοπάρχας τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς ἐπαναστάντας καὶ αὐτὸν τὸν Ἀλῆ Πασᾶν· δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ καταβάλῃ τὸν Μεχμὲτ Ἀλῆ Πασᾶν τῆς Αἰγύπτου, οὐδὲ τὰς ἐπαναστάσεις τῶν Σέρβων (1812) καὶ τῶν Ἑλλήνων (1821), ἀπεναντίας μάλιστα ἡ πρὸς τοὺς τελευταίους ὑποδειχθεῖσα μεγάλη αὐτοῦ ὠμότης καὶ ἀγριότης ἀπεμάκρυνε τὴν Τουρκίαν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης.

3. Εἶναι ἀπερίγραπτα τὰ δεινὰ τὰ ὁποῖα ὑπέστη τότε ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Ἔθνος ὑπὸ τοῦ φανατισμοῦ καὶ τῆς ὠμότητος τοῦ μεταρρυθμιστικοῦ τούτου Σουλτάνου καὶ τῶν Τούρκων. Ἐκμανέντες ἐπὶ τῇ ἐκρήξει τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Βλαχίᾳ καὶ Μολδαυΐᾳ, καθολικὸν ἐκίνησαν διωγμὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀτιμάζοντες παρθένους, φονεύοντες τοὺς προέχοντας καὶ πωλοῦντες ὡς δούλους μικροὺς καὶ μεγάλους, ἐνῷ ὁ σύμβουλος τοῦ Μαχμοὺτ ***Χαλὶτ ἐφένδης*** συνεβούλευε τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, πρωτοστατοῦντος πάντοτε ἐν τῇ συμμετοχῇ τῶν τυχῶν τοῦ Ἔθνους. Μετὰ τὴν φυλάκισιν τοῦ μητροπολίτου Ἐφέσου ***Διονυσίου τοῦ Καλλιάρ-***

χου, ἤρξατο ἀμέσως ἡ σφαγὴ τῶν Φαναριωτῶν, ἀκροθινίων προσενεχθέντων τοῦ μ. λογοθέτου **Θεοδώρου Ρίζου**, τοῦ **Μιχαὴλ Χαντζερῆ**, τοῦ **Γεωργίου Μαυροκορδάτου**, τοῦ **Μιχαὴλ Μάνου** καὶ **Νικολάου Σκαναβῆ**· ἐφεξῆς ἐδεσμεύθησαν οἱ μητροπολῖται **Νικομηδείας**, **Χαλκηδόνος**, **Δέρκων**, **Θεσσαλονίκης καὶ Ἀδριανουπόλεως**, ὁ δὲ πατριάρχης **Γρηγόριος ὁ Ε΄**. ἐξηναγκάσθη τὴν 21 Μαρτίου νὰ ἐκπέμψῃ ἀφορισμὸν κατὰ τοῦ **Ὑψηλάντου καὶ Σούτσου** καὶ τῶν ἀκαλουθούντων τῇ ἐπαναστάσει. Ἀλλ' ὅτε ἐγνώσθη ἡ ἐπανάστασις τῆς Πελοποννήσου, τῇ 10 Ἀπριλίου, Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, ἐσφάγησαν μὲν ὁ μέγας διερμηνεὺς τοῦ στόλου **Νικόλαος** Μουρούζης καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ **Κωνσταντῖνος**, μετὰ δὲ τὴν λειτουργίαν προσεκλήθη ὁ Πατριάρχης εἰς τὴν Πύλην ὑπὸ τοῦ Μ. Βεζύρου **Ἀλῆ Βενδερλῆ Πασᾶ**, τῶν ἀρχιερέων διαταχθέντων νὰ προβῶσιν εἰς ἐκλογὴν νέου τοιούτου. Ἔπι ἐψηφίζετο ὁ Πισιδείας **Εὐγένιος** καὶ χιλιάδες μαινομένων Τούρκων ἐν ὁρμῇ καὶ βοῇ ἀγαγόντες τὸν Γρηγόριον εἰς Φανάριον ἀπηγχόνισαν πρὸ τῆς μεσαίας Πύλης τῶν Πατριαρχείων, συγχρόνως δὲ εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως ἀπηγχονίσθησαν οἱ πεφυλακισμένοι ἀρχιερεῖς, ὁ μ. λογοθέτης **Στέφανος Μαυρογένης** ἀπεκεφαλίσθη, οἱ δὲ ἐπισημότεροι τοῦ Φαναρίου, ἄλλοι μὲν ἐσφάγησαν, ἄλλοι δὲ ἀπηγχονίσθησαν πρὸ τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων τῶν οἰκιῶν αὐτῶν· τὰ σώματα τῶν ἱερομαρτύρων περιαχθέντα ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ ἐπὶ τούτῳ ταχθέντων Ἑβραίων καὶ πολλαχῶς περιυβρισθέντα ἐρρίφθησαν μετὰ τριήμερον εἰς τὴν θάλασσαν, τοῦ πρωτομάρτυρος Γρηγορίου περισωθέντος εἰς Ὀδησσόν. Φρικώδη εἶνε καὶ τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τερατουργηθέντα, διότι φανατισθέντες οἱ Τοῦρκοι ὑπὸ σκοπίμως προκηρυχθέντος αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος, κατέσφαζον πανταχοῦ τοὺς Ἕλληνας, ἐμίαινον δέ, ἐλεηλάτουν καὶ ἔκαιον τοὺς ναοὺς αὐτῶν καὶ τὰ μοναστήρια. Ἐν Ἀδριανουπόλει ἀπηγχονίσθη ὁ πρώην Κωνσταντινουπόλεως **Κύριλλος ὁ ΣΤ΄** μετὰ πολλῶν ἐκ τοῦ κλήρου καὶ τῶν προεστώτων, ἐν Θεσσαλονίκῃ εἰς ἐπίσκοπος καὶ οἱ ἐπισημότεροι, ἐν Λαρίσσῃ ὁ μητροπολίτης καὶ ἄλλοι, ἐν Κύπρῳ ὁ ἀρχιεπίσκοπος μετά τινων ἐπισκόπων, ἐν Κρήτῃ ὁ Μητροπολίτης μετὰ 5 ἐπισκόπων, ὁλόκληροι πόλεις καὶ χωρία κατεστράφησαν, αἱ μοναὶ τοῦ Ἄθω καὶ ἀλλαχοῦ κατεπιέσθησαν, δὲν ὑπάρχει δὲ χώρα ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκουμένη ἥτις δὲν ἐπλήρωσε τὸν φόρον αὐτῆς εἰς τὴν θηριωδίαν καὶ τὸν φανατισμὸν τῶν Τούρκων· ὅσα δὲ ὑπέστησαν οἱ ἐν Χίῳ καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις ἐν αἷς ἐκυρίευεν ἡ ἐπανάστασις διηγεῖται μετὰ φρίκης ἡ ἱστορία. Ἐπὶ τέλους μετὰ δεκαετεῖς ὑπερανθρώπους ἀγῶνας συντριβείσης τῆς θηριωδίας τῶν Τούρκων καὶ τῆς ταύτην ὑποθαλπούσης μετερνιχείου διπλωματίας, ἐν μὲν τῇ συνθήκῃ τῆς Ἀδριανουπόλεως (1829) ἐκηρύχθη ἡ **ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος**, διὰ δὲ τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ Λονδίνου (1830) ἀνεγνωρίσθη αὕτη εἰς **Βασίλειον**, οὕτω δὲ περιωρίσθησαν αἱ ἱεραὶ ἑκατόμβαι τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ προσωρινῶς.

4. Ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ὁμολογουμένως νέα τάξις πραγμάτων ἐδημιουργήθη ἐν Τουρκίᾳ, ἠλπίζετο δ' ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία δι' αὐτῆς καὶ τῶν ὑπὸ τῶν διαφόρων συνθηκῶν κυρωθέντων προνομίων αὐτῆς, ἀνέτως καὶ ἀπαραβιάστως θὰ ἐξεπλήρου τὸν προορισμὸν αὐτῆς· καὶ ὅμως ἡ κατάστασις οὐσιωδῶς δὲν μετεβλήθη· ἐν Ἀντιοχείᾳ (1830) καὶ Μακεδονίᾳ καὶ Σερβίᾳ (1854) μετὰ φανατισμοῦ ἐξησκεῖτο ὁ ἐξισλαμισμός, ἐν τῷ **Ἱπλικχανέ, Τοπχανέ, Τερσανὲ καὶ Ρεδίφ ἀσκὲρ** ἐστέναζον οἱ ὅμηροι καὶ οἱ ἐργάται, ὡς ἀναγράφεται εἰς τοὺς πατριαρχικοὺς κώδικας, αἱ κυρωθεῖσαι παλαιαὶ καὶ νέαι προνομίαι δὲν ἐφημρόζοντο καὶ οἱ Τοῦρκοι ἐξηκολούθουν ἀπατῶντες ἑαυτοὺς καὶ τὴν Εὐρώπην. Διὰ τοῦ διασήμου *Ρεσὶδ Πασᾶ* τῷ 1834 ἐξεδίδετο ὑπὸ τὸ ὄνομα **Χάτι Σερὶφ τοῦ Γκιουλχανὲ** τὸ **σωτήριον διάταγμα (Τανζιμάτι χαϊριγιὲ)**, δι' οὗ τὸ πρῶτον οἱ Χριστιανοὶ ἀνεγνωρίζοντο ἴσοι πρὸς τοὺς Μουσουλμάνους, παρεχωρεῖτο δὲ ἀσφάλεια ζωῆς, τιμῆς καὶ περιουσίας· ἀλλὰ τὸ διάταγμα τοῦτο ὡς καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ **Σουλτὰν Μεζὶτ** (1839—61) τῷ 1843 ἐκδοθὲν καὶ ἀπαγορεῦον τοὺς **ἕνεκα θρησκείας διωγμούς**, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ κατὰ τὸ 1853 ἐπὶ Πατριάρχου **Γερμανοῦ τοῦ Δ΄** **Ἰραδὲς**, ὁ βεβαιῶν τὰ **πατριαρχικὰ δίκαια, τὴν ἀσυδοσίαν τῶν κληρικῶν καὶ τὰ προνόμια τῶν μοναστηρίων** δὲν ἐφημρόζοντο ἕνεκα τοῦ φανατισμοῦ τῶν Τούρκων καὶ τοῦ ἀσυμβιβάστου τῶν παρεχομένων ἐλευθεριῶν πρὸς τὸ Κοράνιον· τὴν αὐτὴν τύχην εἶχε καὶ τὸ ἐπίσημον **Χάτι Χουμαγιοὺν** (1856), ὅπερ ἀνεγνώριζε τὰς **πνευματικὰς προνομίας καὶ ἀτελείας τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων, ἐξησφάλιζε πλήρη θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν, παρεχώρει τὴν ἄδειαν τοῦ ἐγείρειν καὶ ἐπισκευάζειν ἐκκλησίας καὶ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα, ἀπέκρουε τὴν βιαίαν ἀλλαξοθρησκείαν, διεκήρυττε πλήρη ἰσότητα τῶν ὑπηκόων** καὶ ἐκτὸς ἄλλων ὑπέβαλεν **ἀπόλυτον ἀνεξιθρησκείαν**· ἀπεναντίας οἱ Τοῦρκοι δὲν ἐξέκλινον τῆς ὁρμεμφύτου αὐτῶν θηριωδίας, ἀλλ' ὅπου μὲν ἠδύναντο διήγειρον τὰς συνήθεις αὐτοῖς λεηλασίας καὶ σφαγὰς, ὡς ἐν Δζέδδᾳ (1858), Λιβάνῳ (1860) καὶ Δαμασκῷ, ὅπου δὲ ἠδυνάτουν μετέβαλλον μόνον τὴν μορφὴν καὶ τὴν ὄψιν τῶν κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμῶν· δικαίως ὁ **Πιτζιπιὸς** κρίνων τὰς μετὰ τὸ Χάτι Χουμαγιοὺν σχέσεις τῶν Τούρκων πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς παρατηρεῖ ὅτι: **σήμερον δὲν ἀνασκολοπίζουν οἱ Τοῦρκοι οὐδὲ ῥίπτουσιν εἰς τὴν ἁρπάγην τοὺς Χριστιανοὺς, καταστρέφουσιν ὅμως αὐτοὺς ἐγκλείοντες εἰς τὰς εἱρκτάς· δὲν ἁρπάζουσι τὰ τέκνα αὐτῶν διὰ τὰς ὁρδὰς τῶν Γιανιτσάρων, τοὺς ἀναγκάζουσιν ὅμως διὰ φρικτῶν βασανιστηρίων εἰς ἄρνησιν τῆς θρησκείας τῶν πατέρων αὐτῶν· δὲν ἁρπάζουσι τὰς παρθένους ἐκ τῶν κόλπων τῶν μητέρων αὐτῶν, ἵνα καταστήσωσιν αὐτὰς παλακὰς, ἁρπάζουσιν ὅμως αὐτὰς ἵνα κορέσωσι τὰς κτηνώδεις αὐτῶν ὁρμὰς καὶ εἶτα ἀνασκολοπίζουσι.** Ἡ αὐτὴ τακτικὴ ἐξηκολούθει καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ **Ἀζὶζ** (1861—76), καθ' ἣν ἐκτὸς τῆς ἐκτυλίξεως φοβερῶν διωγμῶν ἰδίως ἐν ταῖς ἐπαναστάσεσι τῆς Κρήτης 1866—7) πρώτην ἤδη φορὰν **ἡ τουρκικὴ μουσουλμανικὴ κυβέρνησις, καταπατοῦσα πάντα θεῖον καὶ ἀνθρώπινον νόμον, οἰκουμενικῆς συνόδου καὶ διαιτητοῦ ἀνέλαβε τάξιν** καὶ δι' αὐτοκρατορικοῦ Φιρμανίου **ἵδρυσε τὴν βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν** (27 Φεβρουαρίου 1870).

5. Δὲν ἦτο κρεῖσσον ἡ κατάστασις τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, τῆς λοιπῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σουλτὰν **Χαμὶτ** τοῦ Β΄ (1876—1908). Ἀληθῶς οὐδέποτε ὅσον ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐπετελέσθησαν ἐν Τουρκίᾳ τοιαῦτα ἐκπολιτιστικὰ ἔργα, ὑπεστηρίχθησαν παρὰ τοῖς Τούρκοις τὰ γράμματα, κατεβλήθησαν τοιαῦται προσπάθειαι πρὸς στρατιωτικὴν τοῦ κράτους ὀργάνωσιν, ἐξεδόθησαν χάρται, ὑποσχόμενοι τὴν δικαστικὴν καὶ διοικητικὴν αὐτοῦ μεταρρύθμισιν καὶ περιβάλλοντες τοὺς Χριστιανοὺς διὰ τῆς προστασίας καὶ σκέπης τῶν προνομίων ἰσότητος καὶ ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἐπολεμήθησαν μετὰ τοσαύτης φανατικότητος καὶ συστηματικότητος. Συνήθως οἱ συγγραφεῖς τῆς Λύσεως χαρακτηρίζουσι τὸν Χαμίτ, δικαίως. **ὡς ἄνθρωπον ἄνευ γνώσεων καὶ τοσοῦτον νευροπαθῆ, ὥστε νὰ πάσχῃ μανίαν καταδιώξεως**, λησμονοῦσιν ὅμως καὶ τὸν **δεσποτισμὸν αὐτοῦ, τὸν φανατισμὸν καὶ τὴν τάσιν πρὸς ἀναγέννησιν τοῦ τουρκικοῦ στοιχείου, ἐπὶ ἐξοντώσει τοῦ χριστιανικοῦ**· ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην ὁ Χαμὶτ δὲν ἀπεδείχθη κατώτερος τοῦ Σελὶμ Α΄ καὶ Σουλεϊμὰν τοῦ μεγαλοπρεποῦς, ὑπερέβη ὅμως αὐτοὺς κατὰ τὴν συστηματικότητα, μεθ' ἧς διεξήγαγε τὸν ὑπὲρ τοῦ μουσουλμανισμοῦ ἀγῶνα, καταδιώκων πᾶν τὸ χριστιανικὸν καὶ ἑλληνικόν. Μετὰ τὴν κωμῳδίαν τοῦ **πρώτου τουρκικοῦ συντάγματος** (1876) καὶ τὸ ἐν **Βερολίνῳ συνέδριον** (1878) ἐτέθησαν πράγματι νέα βάσεις μείζονος ἐλευθερίας, αὐτοδιοικήσεως καὶ ἀσφαλείας ζωῆς, τιμῆς καὶ περιουσίας τῶν ἐν τῷ τουρκικῷ κράτει Χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ μεταρρυθμίσεις αὗται τὴν αὐτὴν ἔμελλον νὰ ἔχωσι τύχην, οἵαν καὶ αἱ προγενέστεραι· παρατρέχοντες τὰς καταστροφὰς τῶν Χριστιανῶν, ἐν Βοσνίᾳ καὶ Ἑρζεγοβίνῃ, Ροδόπῃ καὶ Ἀλβανίᾳ, τὰς ἀνηκούστους ἐν τῇ ἱστορίᾳ **σφαγὰς τῶν Ἀρμενίων** (1895 καὶ 1896) καὶ τὰς ἐν τῇ κρητικῇ ἐπαναστάσει (1896) καὶ τῷ ἀτυχεῖ ἑλληνοτουρκικῷ πολέμῳ (1897) λεηλασίας καὶ δηώσεις, περιοριζόμεθα εἰς τὸν φοβερὸν κλύδωνα, τὸν ὁ-

ποῖον ἐξήγειρε κατ' αὐτῆς τῆς οὐσίας καὶ ὑποστάσεως τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας. Ὁ Χαμὶτ δηλαδὴ μὴ ἀνεχόμενος τὰ ***δίκαια καὶ προνόμια***, ἅτινα ἀπὸ τῶν βυζαντινῶν χρόνων ὑφιστάμενα καὶ ὑπὸ πάντων τῶν Σουλτάνων καὶ τῶν κατὰ καιροὺς συνθηκῶν ἀναγνωριζόμενα, ἀπετέλουν τὴν βάσιν τοῦ νεωτέρου ἡμῶν ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος, ἀνέλαβεν ἀπὸ τοῦ 1883 τὴν ἀνατροπὴν καὶ κατάργησιν αὐτῶν, προκαλέσας τὸ πολύκροτον ***προνομιακὸν ζήτημα***· τὰ προνόμια ταῦτα ἐπαναλαμβανόμενα ἐν τοῖς βεράτιοις τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἀνεφέροντο εἰς τὴν ***κλήτευσιν καὶ διαδικασίαν τῶν κληρικῶν, τὴν διατροφὴν τῶν συζύγων ἐκ τινος συζυγικῆς διαφορᾶς***, εἰς τὰς ***διαθήκας***, εἰς τὰς ***Ἐκκλησίας καὶ τὰ Σχολεῖα*** καὶ ἀπετέλουν conditio sine qua non τῆς ὑπάρξεως τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας. Ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ ἐννέα διημείφθησαν ἔγγραφα μεταξὺ τῶν Πατριαρχείων καὶ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων ***Ἀσὴμ***, ἐν οἷς γενναίως μὲν τὰ δύο σώματα μετὰ τοῦ Πατριάρχου ***Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'*** (1878—84) διεμαρτύροντο, σοφιστικῶς δὲ ἀπήντα ὁ Ἀσὴμ, τὸ μὲν προβάλλομενος τὰς ***δικαστικὰς μεταρρυθμίσεις***, τὸ δὲ ἰταμώτερος ἑαυτοῦ γινόμενος ἠρνεῖτο τὴν ὑπὸ τῶν Σουλτάνων ***ἀναγνώρισιν τῶν προνομίων***, μὴ ἀποκλείων καὶ τὴν ***ἀναλόγως τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἐποχῆς τροποποίησιν αὐτῶν***· ἀπέναντι τῆς διαστροφῆς ταύτης τῶν πραγμάτων τὰ δύο σώματα ἀπέστειλαν τῷ ὑπουργῷ (14 Ἰουλίου 1883) τὸ ***πρῶτον περὶ προνομίων ὑπόμνημα***, ἐνῷ μετὰ δυνάμεως λόγου, παρρησίας καὶ ἐπιχειρημάτων ἀκαταμαχήτων διεξοδικῶν τὰ καταπατούμενα τῆς Ἐκκλησίας δίκαια, ἐν τέλει παρατηροῦντα, ὅτι τὸ ἐκκλησιαστικὸν καθεστὼς ***κυρωθὲν καὶ βεβαιωθὲν ὑπὸ τοῦ πορθητοῦ καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ μένει ἀπαραβίαστον καὶ μηδεμιᾶς ἀλλοιώσεως ἐπιδεκτικόν, ἅτε δὴ περιπεφρουρημένον δημοσίαις βεβαιώσεσι καὶ ἐγγυήσεσι τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως καὶ περιβεβλημένον τὸ κῦρος ἀπὸ ἐπισήμων διεθνῶν πράξεων***. Καὶ ὅμως ἡ κυβέρνησις ἐπέμενεν ἐν ταῖς θεωρίαις αὐτῆς σκληροτραχήλως, ἕνεκα τούτου δὲ ὁ πατριάρχης Ἰωακεὶμ ἔδωκε τὴν παραίτησιν αὐτοῦ, τὰ δὲ δύο σώματα ἐπέδωκαν αὐτῇ καὶ δεύτερον ὑπόμνημα, ἐνῷ δὲν ***ἐπιζητοῦσι***, ἔγραφον, ***νέας παραχωρήσεις καὶ προνόμια ἀλλὰ τὴν ἀναλλοίωτον τήρησιν τῶν ὑφεστώτων καὶ νενομοθετημένων***. Ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Πατριάρχου διαφωνήσαντος πρὸς τὰ δύο σώματα καὶ ἐπιδύντος τρίτην κανονικὴν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου παραίτησιν, ταῦτα ἀπεδέχαντο αὐτὴν, ἡ δὲ Ὑψηλὴ Πύλη δι' ἐπισήμου τεσκερὲ ἀπὸ 5 Μαΐου 1884 ἀνομολογοῦσα ὅτι ***οὐδὲ τῆς διανοίας αὐτῆς διῆλθε νὰ μεταβάλῃ καὶ ἀλλοιώσῃ τὰς θρησκευτικὰς προνομίας καὶ τεθεσπισμένας παραχωρήσεις, ὧν ἑνέκαθεν ἀπολαύει τὸ Πατριαρχεῖον***, ἐντέλλεται τὴν ἐκλογὴν νέου πατριάρχου, οὕτω δὲ ἐτέθη τέρμα εἰς τὴν ***πρώτην φάσιν τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος***.

6. Πράγματι ἡ τουρκικὴ Κυβέρνησις ἐπὶ τῆς πατριαρχείας ***Ἰωακεὶμ τοῦ Δ'*** (1884—85) ἐσεβάσθη τὰ ὑπὸ τῶν δύο τεσκερέδων τῆς 8 Μαΐου καὶ 17 Σεπτεμβρίου ἐπιβραβευθέντα προνόμια τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐπὶ ***Διονυσίου τοῦ Ε'*** (1887—1891) ἀνενέωσε τὸν κατ' αὐτῶν πόλεμον, διότι οὐ μόνον ***ἐν μέσῃ τῇ βασιλευούσῃ συζυγικαὶ διαφοραὶ ὑπὸ τοῦ μεχκεμὲ πρὸς διάζευξιν διεξήγοντο καὶ γάμοι, τὸ ἔγκυρον ὑπὸ τοῦ Σεϊχουλισλαμάτου ἀπεφασίζετο, ἀλλὰ καὶ σχολαὶ ἐκλείοντο καὶ διδάσκαλοι ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου ἐφυλακίζοντι καὶ διὰ στρατιωτικῆς δυνάμεως οἱ διοικηταὶ ἀντικαθίστων ἀρχιερεῖς καὶ εἰς παῦσιν ἐπιτρόπων Ἐκκλησιῶν προέβαινεν***· ὁ Διονύσιος διαμαρτυρόμενος κατὰ τῶν τοιούτων, ματαίας μόνον διαβεβαιώσεις ἐλάμβανε παρὰ τοῦ Μ. Βεζύρου, διότι οὐ μόνον οὐδὲν ἐνηργεῖτο ὑπὲρ τῶν προνομίων, ἀλλὰ καὶ ***φιρμάνια*** παρεσκευάζοντο διὰ Βουλγάρους ἀρχιερεῖς ἐν ἑλληνικαῖς ἐπαρχίαις, αὐτὰ ταῦτα διεβίβαζε καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Χαμὶτ ἀλλ' εἰς μάτην, διὰ τοῦτο μετὰ σπουδῆς διαμαρτυρίας ὑπέβαλε τὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου παραίτησιν αὐτοῦ (23 Ἰουλίου 1890). Ἐντεῦθεν ἤρξατο μακρὰ ἀλληλογραφία μεταξὺ Πύλης καὶ Πατριαρχείων, ἐν ᾗ μετὰ παρρησίας μὲν καὶ τόλμης ὑπεστήριζον ταῦτα τὰ δίκαια αὐτῶν, διέστρεφε δ' ἐκείνη τὰ πράγματα, ἀντιφάσκουσα πρὸς ἑαυτήν· ὁ Πατριάρχης ἐπαναλαμβάνων τὰς διαμαρτυρίας αὐτοῦ ὑπέβαλε τῇ 2 Αὐγούστου 1890 τὴν παραίτησιν αὐτοῦ, συμπεραίνων ἐν τῷ ἀπὸ 21 Αὐγούστου ἐγγράφῳ ὅτι, ***κατόπιν τοιαύτης ἀνελπίστου καταπατήσεως τῶν θείων δικαίων τῆς Ὀρθοδοξίας, εἶνε ἀδύνατον νὰ πατριαρχεύῃ ἐπ' Ἐκκλησίας ἐκ θεμελίων διασαλευθείσης καὶ ὡς ἐν διωγμῷ ἱσταμένης***· ἀλλὰ καὶ τὰ δύο σώματα γράφοντα πρὸς τὴν Πύλην, διεδήλουν ὅτι ἐν ᾗ περιπτώσει δὲν πρυτανευθῶσι τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ προνόμια αὐτῆς ***ἀναγκασθήσονται νὰ ἀποσυρθῶσι***, ἐγκαταλείποντα ***τὴν τύχην τῆς ἐν Ἀνατολῇ Ἐκκλησίας τῇ μερίμνῃ πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν***. Ἡ τοιαύτη στάσις τῶν Πατριαρχείων ἀναμφιβόλως ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς Πύλης, διότι αὕτη συστήσασα ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος ἀπῄτει καὶ παρὰ τοῦ Πατριάρχου τὴν ἀποστολὴν ἑνὸς ἢ δύο μελῶν τῆς Συνόδου, ἀλλ' ὁ Διονύσιος θεωρῶν τὸ ζήτημα ἐξηντλημένον ἠρνήθη, ὑπεύθυνον κηρύξας τὴν Πύλην, τὴν προκαλέσασαν τὴν ἐλεεινὴν τῆς Ἐκκλησίας κατάστασιν. Οὕτως ἔφθασαν τὰ πράγματα εἰς τὸ ἀπροχώρητον, μηδεμιᾶς δ' ἐλπίδος ὑπολειφθείσης πρὸς διόρθωσιν, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῇ 28 Σεπτεμβρίου δι' ἐγκυκλίου αὐτῆς πρὸς τοὺς Μητροπολίτας τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου παραστήσασα τὴν Ἐκκλησίαν ἓν διωγμῷ εὑρισκομένην καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποχωρήσεως αὐτῆς ἀπὸ τῶν Πατριαρχείων, ὡς καὶ τὴν διακοπὴν τῶν ἱεροπραξιῶν ὑπὸ τοῦ κλήρου, ἐξαιτεῖται τὴν φιλάδελφον σύμπραξιν τῆς Ἱεραρχίας. Συνεπείᾳ τούτου ἐν ταῖς κατὰ τόπους Μητροπόλεσι τοῦ Οἰκουμενικοῦ κλίματος οἱ ναοὶ ἐκλείσθησαν, αἱ ἱεροπραξίαι ἐκτὸς τῶν ἐν ἀνάγκῃ ἐπαύοντο, οἱ κώδωνες τῶν Ἐκκλησιῶν ἐσίγησαν καὶ οἱ Μητροπολῖται διέκοψαν τὰς πρὸς τὰς ἐπιτοπίους ἀρχὰς σχέσεις. Ἡ τοιαύτη στάσις τῶν Πατριαρχείων, ὅσῳ καὶ ἂν κατεκρίθη ὑπό τινων ὡς ριψοκίνδυνος, εἰς δύσκολον θέσιν περιήγαγε τὴν Κυβέρνησιν, ἥτις ἐπὶ τέλους διὰ διαφόρων τεσκερέδων ἀνεγνώρισε τὰ δίκαια τῶν Πατριαρχείων, τῇ 23 Δεκεμβρίου 1890 προσκαλέσασα ἐν τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ τοὺς Μητροπολίτας Ἡρακλείας Γερμανὸν καὶ Δέρκων Καλλίνικον καὶ τὸν ἐκ τῶν συμβούλων Δ. Γενίδουνιαν, συνέταξε πρακτικὸν περὶ τελειωτικῆς λύσεως τοῦ ζητήματος. Τὰ γινόμενα ἀνηγγέλθησαν τῷ Πατριάρχῃ Διονυσίῳ ἐν Μακροχωρίῳ διαμένοντι διὰ πρακτικοῦ τῶν δύο σωμάτων ἀπὸ 24 Δεκεμβρ., οὕτως δὲ τὸ μεσονύκτιον ἀπάντων ἀνακαλεῖ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ, διατάσσει τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἱεροπραξιῶν καὶ τηλεγραφικῶς μεταδίδει τοῖς Μητροπολίταις τοῦ θρόνου τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος· οὕτως ἔληξε καὶ ἡ ***δευτέρα φάσις τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος***, τῆς κυβερνήσεως διὰ βεζυρικῆς ἐγκυκλίου τῆς 22 Ἰανουαρίου 1891, κυρωθείσης διὰ βασιλικοῦ διατάγματος, ἀναγνωρισάσης τὰ προνόμια καὶ δίκαια τῶν Πατριαρχείων.

7. Ἐν τούτοις ἡ τουρκικὴ Κυβέρνησις καὶ μετὰ τὰς ἐπισήμους ταύτας ὁμολογίας καὶ κυρώσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποονομίων οὐκ ἐπαύσατο μέχρις ἐσχάτων πολεμοῦσα αὐτὰ καὶ ἀνακινοῦσα ἑκάστοτε τὸ ζήτημα, διαφόρων ἐπιλαμβανομένη περιστάσεων. Ἤδη ἐπὶ τοῦ πατριάρχου ***Νεοφύτου τοῦ Η'*** τῷ 1891 καὶ 1892 ἐζήτει καταλόγους τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τὴν ἐπικύρωσιν τῶν διπλωμάτων τῶν διδασκάλων καὶ τῶν προγραμμάτων, τῷ δὲ 1902 πὸ αὐτὸ ἐπανέλαβεν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἠπείρου, ἀρνουμένους δὲ τοὺς διδασκάλους ἐφυλάκιζε· τῷ αὐτῷ ἔτει ἐπιχείρει τὴν εἰσαγωγὴν τῆς τουρκικῆς γλώσσης ἐν ἅπασι τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ τὴν παῦσιν τῶν ἐπιτρόπων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Ἐφόρων τῶν σχολείων ἑλληνικῆς ὑπηκοότητος· ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ διαδικασίᾳ τῶν κληρικῶν, ἡ κυβέρνησις τοῦ Χαμὶτ ἀνευρθριάστως καταπατοῦσα τὰ τεθεσπισμένα, νῦν μὲν ἐκλήτευεν ἀμέσως ἱερεῖς καὶ ἐφυλάκιζεν ἐν ταῖς κοιναῖς φυλακαῖς, νῦν δὲ καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν μητροπολιτῶν ἐπέβαλλε χεῖρα βιαίαν, τὸν μὲν Νικομπόλεως Κοσμᾶν ἀπάγουσα εἰς Ἰωάννινα καὶ φυλακίζουσα, τὸν δὲ Μελενίκου Λεόντιον καταδικάζουσα ποινικῶς, κλητεύουσα δ' ἀμέσως τὸν Δράμας Χρυσόστομον, Παμφίλων Μελισσινόν, Ξάνθης Ἰωακεὶμ καὶ ἄλλους· ἐπίσης καταθλι-

πτικὴ ἦν ἡ Κυβέρνησις καὶ ἐν τοῖς περὶ γάμων καὶ διαθηκῶν ζητήμασι, οὐδέποτε συμμορφωθεῖσα πρὸς τὴν Ἐγκύκλιον τοῦ 1891. Ὁμοίως πολλάκις μετέβαλε τὴν θέσιν τῶν μητροπολιτῶν ἐν τοῖς **διοικητικοῖς συμβουλίοις**, ἀπὸ τοῦ 1880 ἀπεπειράθη νὰ καταργήσῃ τὴν ἐν τοῖς πατριαρχείοις σύνταξιν **πιστοποιητικῶν**, νὰ ἐπιβάλῃ δὲ χαρτόσημον καὶ ἐπὶ τῶν **ἀδειῶν τῶν γάμων** καὶ ἀπὸ τοῦ 1902 νὰ ἀπαιτῇ ὅπως τὰ κατὰ τόπους ἔκθετα παραδίδωνται εἰς τὰς κατὰ τόπους πολιτικὰς ἀρχάς, ἐνῷ δ' ἄλλοτε ἐν τοῖς **διαμονητηρίοις** τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων ἐσημειοῦτο τὸ **Ῥοὺμ Ὀρτοτόξ**, ἤδη ἀντικατέστησε τοῦτο ἀπὸ τοῦ 1903 διὰ τῶν ἁπλοῦ **Χριστιὰν** καὶ τοῦτο ἵνα εὐχαριστήσῃ τοὺς Ρουμούνους καὶ Βουλγάρους. Ἐὰν εἰς ταῦτα πάντα ταῦτα προσθέσωμεν τὰς ποικίλας δυσχερείας καὶ καταπιέσεις, τὰς παρεμβαλλομένας εἰς τὴν ἀνέγερσιν καὶ ἐπισκευὴν εὐαγῶν καθιδρυμάτων, τὴν βίαρβαρον καὶ καταθλιπτικὴν βιβλιοκρισίαν, τὴν ἄδικον καὶ αὐθαίρετον ἐνέργειαν τῶν διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν ὑπαλλήλων, τοὺς καταθλιπτικοὺς φόρους, τὸν φανατισμὸν καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ χύδην ὄχλου, τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ τύπου, τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῶν ἀνωτέρων ἀξιωμάτων καὶ πολλὰ ἄλλα, τότε δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἀκριβῆ κατὰ προσέγγισιν εἰκόνα τῆς καταστάσεως τῶν Χριστιανῶν καὶ δὴ τῶν Ἑλλήνων τῆς περιόδου ταύτης· ἀληθῶς ἀπὸ τῆς 10 Ἰουλίου 1908 κηρυχθέντος ἐν Τουρκίᾳ τοῦ συντάγματος καὶ καταργηθείσης τῆς ἀπολυταρχίας πάντες μετὰ χαρᾶς ἀπέβλεψαν εἰς τὴν νέαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν, ἀλλ' αἱ ἐλπίδες διεψεύσθησαν, ὡς διδάσκει ἡ ἀπὸ τοῦ 1908 καὶ ἑξῆς Ἱστορία.

Β' ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ.-ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ

8. Τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους διέπεται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ **ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος**, καίτοι δὲ κατὰ τὸ 1847 ἐγένετο διαρρύθμισίς τις αὐτοῦ καθ' ὑψηλὸν **Μπουγιουρουλτί**, αὕτη ὅμως κυρίως χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν **Γενικῶν κανονισμῶν** (1857—1862). Ὁ **Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως πρῶτος τῇ τάξει** μεταξὺ τῶν τεσσάρων Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἀπολαύει τῶν αὐτῶν ὑψηλῶν προνομίων, ὡς ἄλλοτε, καλεῖται καὶ εἶναι **Ἐθνάρχης** τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ὀρθοδόξων καὶ ἀλλοτε μὲν ἐξελέγετο ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνδημούντων ἀρχιερέων, τοῦ κλήρου τῆς Μ. Ἐκκλησίας καὶ τῶν λογάδων τοῦ Γένους, ἀπὸ δὲ τοῦ 1741 διὰ φιρμανίου **Μιχμοὺτ τοῦ Α'** ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ, ἵνα ἔχῃ κῦρος, ἔδει νὰ μαρτυρήσωσιν οἱ ἔγκριτοι ἀρχιερεῖς **Ἡρακλείας, Κυζίκου, Νικομηδείας καὶ Χαλκηδόνος**. Ἀπὸ τῶν **γενικῶν κανονισμῶν** (1862) ἡ ἐκλογὴ τοῦ Πατριάρχου γίνεται ὡς ἑξῆς: χηρεύοντος τοῦ παπριαρχικοῦ θρόνου, ὑπὸ τῆς Συνόδου καὶ τοῦ Συμβουλίου, ἐκλέγεται ὁ **τοποτηρητὴς** τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, εἷς ἐκ τῶν μελῶν τῆς Συνόδου, ὅστις ἀναγνωριζόμενος ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἐντὸς 41 ἡμερῶν διενεργεῖ τὰ κατὰ τὴν ἐκλογήν· ἐν αὐτῇ λαμβάνουσι μέρος τὰ μέλη τῆς Συνόδου, οἱ ἐνδημοῦντες ἐν Κων)πόλει Μητροπολῖται καὶ ὁ Ἡρακλείας καὶ ἑβδομήκοντα λαϊκοί, ἐν οἷς τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου, ἀντιπρόσωποι διαφόρων ἐπαρχιῶν, ὁ μέγας Λογοθέτης, ἐπιστήμονες, ὑπάλληλοι κυβερνητικοί, ἔμποροι καὶ τραπεζῖται· ἔνεκα πολιτικῶν περιστάσεων ὁ κατάλογος τῶν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πατριάρχου μετεχόντων ὑπέστη διαφόρους μεταβολάς. Πάντες οἱ Μητροπολῖται τοῦ θρόνου ἐντὸς τοῦ ὁριζομένου χρονικοῦ διαστήματος ἀποστέλλουσι τὰ δελτία αὐτῶν, περιέχοντα τὸν ὑποψήφιον ἑκάστου, ἐσφραγισμένα, αἱ ὁριζόμεναι ἐπαρχίαι πέμπουσι τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῶν καὶ συγκαλουμένης τῆς **ἐκλογικῆς συνελεύσεως**, ἀνοίγονται τὰ δελτία τῶν ὑποψηφίων, εἰς οὓς δύνανται νὰ προστεθῶσι καὶ ἕτεροι Μητροπολῖται προτεινόμενοι ὑπὸ τῶν λαϊκῶν καὶ ἐγκρινόμενοι ὑπὸ τοῦ τρίτου τῶν ἐν τῇ συνελεύσει παρόντων ἀρχιερέων, ὁ οὕτω δὲ καταρτιζόμενος κατάλογος τῶν ὑποψηφίων ἀποστέλλεται εἰς τὴν Πύλην, ἥτις δικαιουμένη νὰ ἐξαιρέσῃ οὓς ἂν βούληται, ὀφείλει νὰ ἐπιστρέψῃ αὐτὸν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐντὸς 24 ὡρῶν· εἶτα συνέρχεται πάλιν ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις, ἐκλεγομένων δὲ διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας τριῶν ἐκ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατέρχονται πάντες εἰς τὸν Πατριαρχικὸν ναόν, μετὰ δὲ τὴν συνήθη ἱεροτελεστίαν, τῇ ἐπικλήσει τοῦ Παναγίου πνεύματος οἱ ἀρχιερεῖς ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπέζης διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἐκλέγουσιν ἐκ τῶν τριῶν τὸν ἕνα εἰς διαδοχὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου· ἡ ἐκλογὴ ἀγγέλλεται ἀμέσως εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλην, ὁ ὑποψήφιος Πατριάρχης ἐν πομπῇ μεταβαίνει καὶ ἐμφανίζεται εἰς τὸν Σουλτάνον καὶ ἀναγνωρίζεται, ἐπισκέπτεται τὸν Μέγαν Βεζύρην καὶ τινας ὑπουργοὺς καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὅπου γίνεται ἡ εἰθισμένη **ἐνθρόνισις**, τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας ἐχειρίζοντος αὐτῷ τὴν ποιμαντορικὴν ῥάβδον. Ἡ πρὸς τὸν Σουλτάνον ἐμφάνισις ἐπανελήφθη ἐπὶ **Μελετίου τοῦ Γ'** τῷ 1845, ἐνῷ ἄλλοτε ἐνεφανίζετο πρὸ τοῦ Μεγάλου Βεζύρου, παρέχοντος τῷ Πατριάρχῃ **λευκὸν μανδύαν, καββάδιον**. Ὁ Σουλτᾶνος παρασημοφορεῖ τὸν Πατριάρχην, πρῶτος δὲ **Μαχμοὺτ ὁ Β'** ἐπαρασημοφόρησεν τῷ 1815 **Κωστάντιον τὸν Β'** καὶ ὁ **Μεζὶτ** τῷ 1845 **Μελέτιον τὸν Γ'** εἰς ὃν ἔδωκε καὶ τὸ προνόμιον τοῦ ἐπιβαίνειν, τετρακόπου μὲν ἀκατίου τοὺς Πατριάρχας, τρικόπου δὲ τοὺς Μητροπολίτας. Ὁ Κωνσταντινουπόλεως εἶχε περὶ ἑαυτὸν τὸ ἓξ **Ὀφφικιαλίων συμβούλιον**, ὅπερ ἀπὸ τῶν γενικῶν κανονισμῶν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ σημερινὸν **ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον**, ἀποφαίζον πρωτοδίκως περὶ τῶν πνευματικῶν ὑποθέσεων τῶν Χριστιανῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς. Οἱ ὀφφικιάλιοι οὗτοι διηροῦντο ἄλλοτε εἰς δύο **χορούς** καὶ ἑκάτερους **πεντάδας**, σήμερον τιμῆς μόνον ἕνεκεν δίδονται τὰ ὀφφίκια ταῦτα εἰς διαφόρους, τοιαῦτα δὲ εἶναι τὸ **τοῦ μεγάλου Λογοθέτου, μεγάλου Ῥήτορος, Χαρτοφύλακος, Ὑπομνηματογράφου, Ῥεφερενδαρίου** κτλ., τούτων δὲ πρέπει νὰ διακρίνωμεν τὰ ὀφφίκια τὰ διδόμενα εἰς ἱερωμένους, ὡς τὸν **Μέγαν Πρωσύγκελλον, Μέγαν Ἀρχιδιάκονον, Δευτερεύοντα, Τριτεύοντα, Μέγαν Οἰκονόμον, Μέγαν Ἀρχιμανδρίτην, Μέγαν Ἐκκλησιάρχην** κλ. Ἐκτὸς τοῦ συμβουλίου τῶν Ὀφφικιαλίων ὁ Πατριάρχης εἶχε περὶ ἑαυτὸν τὴν **ἐνδημοῦσαν σύνοδον**. Πῶς αὕτη κατηρτίζετο δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστόν, φαίνεται ὅμως ὅτι αὐτὴν ἀπετέλουν οἱ πλησιόχωροι τῇ Κωνσταντινουπόλει ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἐν βασιλευούσῃ ἐνδημοῦντες, ἀπὸ δὲ τοῦ 1741 ἢ κατ' ἄλλους ἀπὸ τοῦ 1763, βλέπομεν ὅτι ἡ σύνοδος αὕτη ἀπετελεῖτο ὑπὸ τῶν λεγομένων **Γερόντων**, κατ' ἀρχὰς μὲν **ὀκτώ**, εἶτα δὲ **δέκα**· οὕτω μέχρι τῶν Γενικῶν κανονισμῶν ἐπεκράτουν οἱ Γέροντες ἔχοντες μεγάλην ἰσχύν, ἀποφασίζοντες περὶ παντὸς σπουδαίου, ἔχοντες τὸ προνόμιον τοῦ χειροτονεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ἀντιπροσωπεύαν τοὺς λοιποὺς ἀρχιερεῖς ὡς **Ἔφοροι**· ὅτι ὁ Γεροντισμὸς πολλῶν ἀνωμαλιῶν ἐγένετο πρόξενος τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀληθές· ὅτι ὅμως καὶ πολλαχῶς ὠφέλησεν αὐτήν, τὸ μὲν περιορίζων τὰς αὐθαιρεσίας τῶν Πατριαρχῶν, τὸ δὲ καταβάλλων τὴν ὀφρῦν τῶν λαϊκῶν καὶ διὰ τῆς συγκεντρώσεως πείρας πολυχρονίου καὶ ἱκανότητος ἀποτελῶν ἄλλην Γερουσίαν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἰσχυρὰν καὶ ἀπέναντι τῶν κρατούντων καὶ τοῦτο βέβαιον.

9. Οὕτω καταργηθέντος τοῦ Γεροντισμοῦ ὑπὸ τῶν Γενικῶν κανονισμῶν, κατηρτίσθη ἡ περὶ τὸν Πατριάρχην **ἁγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος** ἐκ δώδεκα μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἀπαρτιζομένη καὶ χρησιμεύουσα ὡς ἡ ἀνωτάτη πνευματικὴ ἀρχὴ τῶν ὑπὸ τὸν θρόνον Ὀρθοδόξων, προνοεῖ περὶ τῶν πνευματικῶν ὑποθέσεων τοῦ Ἔθνους, διορισμοῦ ἀρχιερέων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, διατηρήσεως καὶ βελτιώσεως τῶν μοναστηρίων, τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς, τῆς ὑποστηρίξεως τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐκτυπώσεως ἱερατικῶν βιβλίων κτλ. Μετὰ τὴν κατάργησιν τοῦ Γεροντισμοῦ πάντες οἱ Μητροπολῖται τοῦ θρόνου διορίζονται μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἕκαστος ἀνὰ δύο ἔτη, πάντες δ' εἶναι ἰσοδύναμα καὶ ἰσόψηφοι ἐν τῇ ἐπιτελέσει τῶν καθηκόντων αὐτῶν· ἡ Σύνοδος ἐργάζεται ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πατριάρχου, πᾶσα δὲ πρᾶξις τούτου ἢ ἐκείνης μονομερὴς εἶναι ἄκυρος, ἔχει δὲ ἐξαμερῆ σφραγίδα, ἧς τὰ τμήματα κατέχουσιν ἓξ συνοδικοί, ὁ δὲ Πατριάρχης τὴν λαβίδα καὶ δύο γραμματεῖς, ὧν ὁ **ἀρχιγραμματεὺς**

χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1859. Κατὰ τοὺς Κανονισμοὺς περὶ τὸν Πατριάρχην ὑπάρχει καὶ δεύτερον σῶμα, τὸ ***ἐθνικόν, διαρκές, μικτὸν Συμβούλιον,*** ἐκ δώδεκα μελῶν συγκείμενον, τεσσάρων συνοδικῶν ἀρχιερέων, ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Συνόδου καὶ ὀκτὼ λαϊκῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ ἰδίας ἐκλογικῆς συνελεύσεως, ἀπαρτιζομένης ὑπὸ τῆς συνόδου, τοῦ Συμβουλίου καὶ 26 ἀντιπροσώπων τῶν ἐνοριῶν Κωνσταντινουπόλεως· ἡ ἐργασία τοῦ Συμβουλίου εἶναι διετής, ἐνῷ τὰ ἀρχιερατικὰ μέλη παρεδρεύουσιν ἀναλόγως τῆς συνοδικῆς αὐτῶν περιόδου, πρόεδρος αὐτοῦ εἶναι ὁ πρῶτος τῇ τάξει ἐκ τῶν ἀρχιερέων, πολλάκις δὲ προεδρεύει αὐτοδικαίως καὶ αὐτὸς ὁ Πατριάρχης. Τὸ συμβούλιον ἔχον δύο γραμματεῖς καὶ σφραγῖδα δμιερῆ, ἧς τὸ μὲν ἓν τμῆμα κατέχεται ὑπὸ κληρικοῦ, τὸ δ' ἕτερον ὑπὸ λαϊκοῦ μέλους, τῆς κλαδὸς κατεχομένης ὑπὸ τοῦ προέδρου, ἔχει χαρακτῆρα ***διοικητικὸν καὶ δικαστικόν***, ἀναφερόμενον εἰς ***ὑλικὰς ὑποθέσεις*** καὶ δικάζει τὰς περὶ διαθηκῶν, ἀριερώσεων, τραχώματος καὶ προικὸς ὑποθέσεις, ἐποπτεύει τὰ σχολεῖα τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, νοσοκομεῖα καὶ λοιπὰ εὐαγῆ καθιδρύματα, ἐξελέγχει τοὺς λογαριασμοὺς τῶν προσηρτημένων τῷ Πατριαρχείῳ μονῶν κ.τ.λ. Ἐν ἀνάγκῃ ἕνεκα σπουδαίων Ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν ζητημάτων, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ Συμβούλιον συνεδριάζουσιν ἀπὸ κοινοῦ ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Πατριάρχου, αἱ συνεδριάσεις δ' αὗται ἐκράτησε νὰ καλῶνται τῶν ***δύο Σωμάτων.*** Ἀμφότερα τὰ σώματα ταῦτα, ἔχουσι καὶ χαρακτῆρα ***δικαστικὸν*** καὶ ἡ μὲν Ἱερὰ Σύνοδος δικάζει ὡς ***ἐφετεῖον*** καὶ ***ἀκυρωτικόν***, τὸ δὲ Συμβούλιον ***πρωτοδίκως, ἐφεσίμως*** καὶ ***κατ' ἀναίρεσιν.*** Πλὴν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Μ. Συμβουλίου ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὑφίσταται ἀπὸ τοῦ 1863 α) τὸ ***Ἐκκλησιαστικὸν ἢ πνευματικὸν Δικαστήριον***, δικάζον πρωτοδίκως τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις τῆς ἀρχιεπισκοπῆς, β') ἡ ***κεντρικὴ ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ*** ἀπὸ τοῦ 1868 καὶ γ') ἡ ***πατριαρχικὴ κεντρικὴ ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ*** ἀπὸ τοῦ 1872. Διὰ τῆς ὑπὸ τῶν Γενικῶν κανονισμῶν ἐπελθούσης μεταρρυθμίσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος τῶν Πατριαρχείων, ἀναμφιβόλως πολλὰ τὰ καλὰ προέκυψαν, ὡς ἡ διευθέτησις τῶν εἰς τοὺς ὑπαλλήλους καὶ τὰ γραφεῖα ἀφορώντων, ἡ σύστασις διαφόρων ἐπιτροπῶν καὶ ἡ νομικὴ διαρρύθμισις τῶν δικαστηρίων κλπ., βαθύτερον ὅμως κρίνοντες αὐτοὺς παρατηροῦμεν ὅτι ἀπέτυχον τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, διότι οὔτε ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῶν Πατριαρχείων ἐβελτιώθη, οὔτε αἱ περιαδόμεναι καταχρήσεις περιωρίσθησαν, ἀπεναντίας μᾶλιστα μείζων σύγχυσις καὶ ταραχὴ ἐδημιουργήθη, ἡ ἐπέμβασις τῶν λαϊκῶν ἐνισχύθη καὶ ἐνομιμοποιήθη, ὁ πατριαρχικὸς θρόνος ἐξέπεσε τῆς ἀρχαίας εὐκλείας καὶ δυνάμεως, ἡ ἱεραρχία ἀπώλεσεν ἀπέναντι τῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν Χριστιανῶν τὴν εὐεργετικὴν αὐτῆς δρᾶσιν καὶ καθόλου δὲν ἐπληρώθησαν αἱ προσδοκώμεναι ἐπαγγελίαι· διὰ τοῦτο ἤδη ***Γρηγόριος ὁ ΣΤ'*** ἀναλαμβάνων τὸν θρόνον τῷ 1867 ἔπραξε τοῦτο ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς μετασκευῆς αὐτῶν, ἐπετράπη δ' αὐτῷ ἡ ***ἀριστίνδην*** ἐκλογὴ μελῶν τινων τῆς συνόδου, ἡ τοιαύτη δ' ἐκλογὴ ἐξηκολούθησε καὶ ἐπὶ ἄλλων πατριαρχῶν· ἔκτοτε πολλάκις ἐπεχειρήθη ἡ ***ἀναθεώρησις*** αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲν δυστυχῶς κατωρθώθη.

11. Ὡς κατοικίαν αὐτοῦ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀπὸ τοῦ 1603 εἶχε τὸ ἐν Φαναρίῳ ***Πατριαρχεῖον,*** ὅπερ καὶν τῷ 1720 ἤγειρεν ἐκ βάθρων ***Ἱερεμίας ὁ Γ'***· μερικὴ πυρκαϊὰ ἐγένετο ἐν τοῖς Πατριαρχείοις καὶ τῷ 1738, ὅτε συνεκάησαν καὶ οἱ πολύτιμοι ***πατριαρχικοὶ κώδικες*** καὶ βιβλία. Τῷ 1797 ἐπεσκεύασε τὸ Πατριαρχεῖον ***Γρηγόριος ὁ Ε'*** ἀκολούθως ***Κωνστάντιος ὁ ἀπὸ Σιναίου, Κωνσταντῖνος ὁ Ε'*** καὶ ἰδίᾳ ***Ἰωακεὶμ ὁ Γ'***, ἐξ ὁλοκλήρου διασκευάσας αὐτὸ καὶ ἀνακαινήσας εἰς τὴν σημερινὴν αὐτοῦ κατάστασιν. Ἐκτὸς τοῦ ἐν Φαναρίῳ πατριαρχικοῦ οἴκου ὁ Κων)πόλεως ἀπὸ τοῦ 1814 εἶχε καὶ τὸ ***θερινὸν πατριαρχεῖον*** ἐν Ξηροκρήνῃ, ἀγορασθείσης πρὸς τοῦτο δι' ἐράνων τῶν ἁπανταχοῦ ἱερωμένων τῆς οἰκίας τοῦ ***Μιχαὴλ Στούρζα.*** Ἀπὸ τῶν Κανονισμῶν καὶ ἐντεῦθεν ὁ Πατριάρχης συντηρεῖται διὰ 500,000 γροσίων ἐτησίως, ἐξ ὧν 130 χιλιάδας καταβάλλουσιν οἱ ἐν Κων)λει ὀρθόδοξοι, 370 δὲ οἱ Μητροπολῖται τοῦ θρόνου. Ἐν παλαιοτέροις χρόνοις τὰ εἰσοδήματα τῶν Πατριαρχῶν δὲν φαίνονται καθωρισμένα ἀκριβῶς, τοιαῦτα δ' ἦσαν εἰς ***ἐπιχορηγήσεις*** τῶν ἀρχιερέων, τὰ ***ἐμβατίκια*** τῶν ἱερέων, τὰ ἐκ τῶν γάμων, ***πέντε ἐτήσιοι δίσκοι,*** τὰ ἐπὶ τῆς ***χειροτονίας*** καὶ ***μεταθέσεως τῶν ἀρχιερέων*** δῶρα, καθορισθέντα τῷ 1847 καὶ ἄλλα, ἐκτὸς διαφόρων τυχηρῶν. Τὰ λοιπά, οἷον ἀφιερώματα, ἐξαρχικά, ἐκ διαφόρων πράξεων τέλη, ἔρανοι, φιλότιμα ἀρχιερέων, τὰ ἐκ τῶν σταυροπηγιακῶν μονῶν, τὸ τρίτον τῆς περιουσίας Πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων μετὰ θάνατον κλπ. εἰσέρρεον εἰς τὸ ***ταμεῖον τοῦ Κοινοῦ***· βεβαίως τὰ εἰσοδήματα ταῦτα ἦσαν σημαντικά, ἀλλ' ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὰ ὑπέρογκα καὶ δυσβάστακτα ἔξοδα, τὰ ὁποῖα ἐπεβάρυνον αὐτό, ὡς τὸ λεγόμενον ***πεσκέσιον*** καὶ τὸ ***μυρί*** τὰ ὁποῖα ἑκάστοτε ὑπερηύξανεν ἡ πλεονεξία τῶν κρατούντων, τὰ κατὰ τὸ ***Ραμαζάνιον, Βαϊράμιον, τὸ ἡμέτερον Πάσχα***, τὴν ἑορτὴν τοῦ ***ἁγίου Γεωργίου*** καὶ τὰ καθ' ἑκάστην παρεχόμενα αὐτοῖς ἀναγκαστικὰ δῶρα, τὰ κατὰ τοὺς διαφόρους πολέμους εἰς ἤδη, χρήματα καὶ ἄσημον ἄργυρον, παρεχόμενα ἀμύθητα ποσά, ἔτι δὲ καὶ κατὰ τὰς συνήθεις ἀλλαξοπατριαρχείας ἢ διαφόρους ἐθνικὰς ἀνάγκας, τῶτε κατανοοῦμεν τὴν οἰκονομικὴν ἀθλιότητα τοῦ κοινοῦ καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἐνεργείας τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν διαφώρων ***οἰκονομικῶν ἐπιτροπῶν***, τῶν κατὰ καιροὺς συνιστωμένων πρὸς διαχείρισιν τῶν τοῦ Κοινοῦ· τὸ κακὸν ἔφθασε εἰς τὸ ἀπροχώρητον κατὰ τὸ 1786, ὅτε τὸ κοινὸν χρέος κατενεμήθη εἰς τὰς διαφόρους ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως καὶ καταστάσεως ἑκάστης, οἱ δὲ Γέροντες καταθέντες εἰς τὸ κοινὸν ταμεῖον τὸ ἀναλογίσον εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν ἐφορευομένας ἐπαρχίας ποσὸν, ἔλαβον ἀπέναντι ὁμόλογα, ***αὐλικὰ*** κληθέντα, ὡς προεχόμενα ἐκ τῆς πατριαρχικῆς αὐλῆς· οὕτως ἐμορφώθη τὸ σύστημα τῶν ***αὐλικῶν ὁμολόγων***, τὰ ὁποῖα μεγάλως τιμώμενα ἐπωλοῦντο εἰς διαφόρους ἢ ἐκρατοῦντο ὑπὸ τῶν Γερόντων, ἕκαστος δ' ἐκ τῶν μητροπολιτῶν ἀναλαμβάνων τὸ χρέος τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἀπέτιε κατ' ἔτος τοὺς τόκους, ἐκπιπτομένου χρεωλυτικῶς ἀναλόγου μέρους. Ἀλλὰ καὶ ἐντεῦθεν δὲν εὐοδώθησαν τὰ πράγματα καὶ μεθ' ὅλα τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἔλαβε ***Γρηγόριος ὁ Ε'*** τῷ 1806 καὶ ***Κύριλλος ὁ β'***, ἐφ' οὗ μέρος τοῦ χρέους κατελογίσθη εἰς τὸ Κοινόν, τὸ κακὸν ἐπετείνετο ἕνεκα τῶν σφοδρῶν ἐπιταγῶν τῆς κυβερνήσεως, ἥτις δημεύουσα αὐλικὰς ὁμολογίας τῶν κρατουμένων ἢ φευγόντων κατὰ τὰ φοβερὰ ἔτη τοῦ 1821, 1822, 1823 καὶ ἑξῆς, ἀπήτει παρὰ τῶν Πατριαρχείων τὴν ἐξαργύρωσιν αὐτῶν· καίτοι δὲ ἐλήφθησαν ἔκτακτα μέτρα τῶν μὲν ἀρχιερέων ὑποχρεωθέντων νὰ πληρώσωσι τὸ τρίτον τῶν δημευθεισῶν ὁμολογιῶν, τῶν δὲ Ἐκκλησιῶν τῆς Κων)λεως νὰ παραδώσωσι τὰ ἀργυρᾶ αὐτῶν σκεύη, ἐν τούτοις τὸ κακὸν ἐξηκολούθει μέχρι τῶν Γενικῶν Κανονισμῶν, ὅτε τὰ χρέη τοῦ Κοινοῦ καὶ τῶν αὐλικῶν ὁμολογιῶν ὑπελογίσθησαν εἰς 12 ἑκατομμύρια γροσίων· διὰ γενικοῦ ἐράνου τότε τῶν Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, συλλεγέντος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἐπληρώθησαν τὰ πλεῖστα τῶν ὁμολογιῶν τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν αὐλικῶν, ἔμεινε δὲ τὸ Πατριαρχεῖον χρεωστοῦν δύο ἔτι ἑκατομμύρια, λαμβάνειν δὲ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τέσσαρα, ἀπὸ τοῦ 1869 μέχρι τῆς Α' Πατριαρχείας ***Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'*** (1878), ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ αἱ γενόμεναι ἐνέργειαι εἰς οὐδὲν συνεβάλοντο, τὸ Πατριαρχεῖον πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ κοινοῦ χρέους ἀνερχομένου εἰς 40 χιλ. λιρῶν καὶ 12 ἑτέρων τοῦ τότε τρέχοντος ἐπέβαλε συνδρομὴν εἰς τοὺς Ἕλληνας, τὰς ἱερὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὀρθοδόξους οἰκογενείας, ἀπήτησε δὲ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τὴν πληρωμὴν τῶν ὀφειλομένων τεσσάρων ἑκατομμυρίων. Οὕτως ἤρξαντο τὰ Οἰκονομικὰ τῶν Πατριαρχείων βελτιούμενα, ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα καὶ τὰς ἔξωθεν, ἰδίως τὰς παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως προερχομένας ἐπιχορηγήσεις, ὁ ἀπολογισμὸς αὐτῶν μέχρι τοῦ 1908 καὶ μετὰ ταῦτα δὲν παρουσίασεν ἰσοζύγιον.

12. Ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην ὑπῆγοντο ἄλλοτε πολλαὶ ***Μητροπόλεις, Ἀρχιεπισκοπαὶ*** καὶ ***Ἐπισκοπαί***, ἐπεκτεινομένης τῆς πατριαρχικῆς διοικήσεως ἐφ' ὅλης τῆς εὐρωπαϊκῆς καὶ ἀσιατικῆς Τουρκίας, τῶν νήσων, τῆς Ἑλλάδος, Σερβίας, Βουλγαρίας καὶ Ρουμανίας· ἀκριβῶς

δὲν δύναται νὰ ὁρισθῇ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, κατὰ τὰ μέσα ὅμως τοῦ 18 αἰῶνος δυναίμεθα νὰ ἀναβιβάσωμεν τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν εἰς 150 καὶ πλέον, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἀρχιεπισκοπῶν Πεκίου καὶ Ἀχρίδος καὶ τῶν τῶν Ἰονίων νήσων καὶ τῆς Μολδαυίας· ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19 αἰῶνος ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἤρξατο νὰ καταπίπτῃ ἕνεκα τῆς χειραφετήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἑλλάδος, Σερβίας καὶ Ρουμανίας καὶ τῆς ἀποσχίσεως τῶν Βουλγάρων· κατὰ τὸ συνταγμάτιον τοῦ 1896 ὑπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐτέλουν 74 Μητροπολῖται μετὰ 20 ἐπισκόπων, κατόπιν δὲ μέχρι τοῦ 1908 ἀναφέρονται 887 Μητροπολῖται καὶ 18 ἐπίσκοποι· ἡ αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ἀναδείξεως πολλῶν ἀρχιεπισκοπῶν καὶ ἐπισκοπῶν εἰς Μητροπόλεις καὶ ἐκ τῆς διαιρέσεως πολλῶν Μητροπόλεων εἰς πλείονας.

13. Καὶ οἱ Μητροπολῖται, ὡς οἱ Πατριάρχαι, ἀνεγνωρίζοντο ὑπὸ τῆς Πύλης διὰ ***βερατίου*** ἐν ᾧ ἀνεγράφοντο τὰ δικαιώματα αὐτῶν· ὡς τρόπος τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν ἄλλοτε ἦν ὁ δι' ***ὑπομνήματος*** ἐν ᾧ ἀναγραφομένων τῶν τριῶν ὑποψηφίων, προετοιμᾶτο πάντοτε πρῶτος ἀπὸ τοῦ 1830 τὰ ὑπομνήματα ἀντικατεστάθησαν διὰ ***κανονικῶν ψήφων***, ὁ δὲ σημερινὸς τύπος χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1864. Προκειμένου περὶ τῶν προσόντων τῶν εἰς ἀρχιερατείαν ἀνυψουμένων, ἡ Ἐκκλησία πάντοτε προενόει ἵνα προάγωνται ἄνδρες ἐπ' ἀρετῇ καὶ λογιότητι διακρινόμενοι, ὅπερ ἰδίως ἐπετεύχθη ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς ***ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς*** (1844) καὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ***τοῦ Σταυροῦ*** (1853). Τὰ προσόντα τῶν δι' ἀρχιερατείαν καὶ Πατριαρχείαν προορισμένων ὡρίσθησαν ἀκριβέστερον διὰ τῶν Γ. Κανονισμῶν. Καθὼς δὲ οἱ Πατριάρχαι οὕτω καὶ οἱ Μητροπολῖται ἐκτὸς τοῦ θρησκευτικοῦ αὐτῶν χαρακτῆρος εἶχον καὶ πολιτικόν, ἐν τῇ ἐξασκήσει δὲ τῆς διπλῆς ταύτης ἰδιότητος εἶχον περὶ ἑαυτοὺς διάφορα δικαστήρια, ἅτινα ἀποτελούμενα ὑπὸ τῶν ὀφφικιαλίων τῶν μητροπόλεων καὶ τῶν δημογερόντων ἐδίκαζον τὰς διαφόρους ὑποθέσεις τῶν Χριστιανῶν. Ἀπὸ τῶν Κανονισμῶν καὶ τῶν Ἐγκυκλίων τοῦ 1881 καὶ τοῦ 1891 τὰ ***μητροπολιτικὰ δικαστήρια*** κατηρτίσθησαν ἐπὶ τὸ δικονομικώτερον, διαιρεθέντα εἰς ***πνευματικὰ*** καὶ ***μικτά***, ἐξ ὧν τὰ πρῶτα ἐκ 2—4 μελῶν κληρικῶν συγκείμενα ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου, δικάζουσι τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις, τὰ δὲ μικτὰ ὑπὸ τὴν προεδρείαν πάλιν τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐκ 4—6 προσώπων λαϊκῶν ἀποτελούμενα, δικάζουσι τὰς περὶ διαθηκῶν, τὰς ἀπὸ μνηστείας καὶ γάμου ἀπορρεούσας, ὡς καὶ τὰς κληρονομικὰς ὑποθέσεις, τὰς ἀνατιθεμένας αὐτοῖς ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν διαδίκων· τὰ δικαστήρια ταῦτα ἐργάζονται ***πρωτοδίκως*** καὶ κατ' ***ἔφεσιν***, ὡς ***ἀκυρωτικῶν*** χρησιμμευόντων τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Δ. Σ. Μ. συμβουλίου, ἐνίοτε δὲ καὶ ὡς ***ἐφετείων***. Ἐκτὸς τῶν δικαστηρίων τούτων ἐν ταῖς κατὰ τόπους Μητροπόλεσιν ὑπάρχουσι καὶ τὰ σωματεῖα τῶν ***Δημογερόντιων, τῶν Ἐφορειῶν τῶν Σχολείων καὶ τῶν Ἐπιτροπῶν τῶν Ἐκκλησιῶν***, ἅτινα ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀρχιερέως συσκέπτονται καὶ ἀποφαίζουσι περὶ τῶν ἑκάστῳ ἀνηκόντων ζητημάτων. Ὡς οἱ Πατριάρχαι, οὕτω καὶ οἱ Μητροπολῖται, δέον νὰ ὦσιν ***ἰσόβιοι***, ἀλλ' ἡ κανονικὴ αὕτη ἀπαίτησις οὐδέποτε ἐτηρήθη ἓν ἰσχύϊ, διὰ διαφόρους λόγους. Κατὰ τοὺς Γ. Κανονισμοὺς, καταργηθεισῶν τῶν προηγουμένων ἀπολαυῶν τῶν ἀρχιερέων, εἰσήχθη ἡ λεγομένη ***ἀρχιερατικὴ ἐπιχορήγησις*** συνισταμένη εἰς ***δεκάγροσον προσφορὰν ἐπὶ ἑκάστου στεφράνου*** τῶν οἰκογενειῶν τῆς ἐπαρχίας· πόσον τὸ μέτρον τοῦτο συνεβάλετο εἰς τὴν κατάπτωσιν καὶ ἐκφαύλισιν τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος, περιττὸν νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα.

14. Κλείομεν τὴν σκαιαγραφίαν ταύτην τῆς ἱστορίας τοῦ Πατριαρχείου Κων)πόλεως, προστίθεντες ὀλίγα περὶ τῶν ἐπισημοτέρων Πατριαρχῶν καὶ Μητροπολιτῶν, τῶν κλεϊσάντων τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος κατὰ τοὺς χρόνους τούτους. Καὶ μεθ' ὅλα τὰ δεινά, τὰ ὁποῖα κατέλαβον τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν καὶ τὸ Ἔθνος, οἱ χρόνοι οὗτοι εἶναι πλούσιοι εἰς ***Πατριάρχας καὶ Μητροπολίτας***, οἵτινες μεμορφωμένοι, ἤθους αὐστηροῦ καὶ κατανοοῦντες τὸν προορισμὸν αὐτῶν, μετ' αὐταπαρνήσεως εἰργάσθησαν, τὸ μὲν ὅπως διασώσωσιν ἀλύμαντον ἀπὸ τῶν ξενικῶν προσβολῶν τὴν παραδοθεῖσαν αὐτοῖς παρακαταθήκην, τὸ δὲ ἵνα χειραγωγήσωσι τὸν λαὸν εἰς τὸν κατὰ Χριστὸν βίον καὶ τὴν τήρησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐθνικῶν παραδόσεων. Ἐν τῷ μεταιχμίῳ τοῦ 18 καὶ 19 αἰῶνος ἀναλάμπει ***Γρηγόριος ὁ Ε'***. (1797—98· 1806—808 καὶ 1818—21), ὅστις αὐστηρὸς πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος, δραστήριος ἐν τῇ ἐνεργείᾳ, τηρητὴς τῶν κανόνων τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων, ἐπίσημος διὰ τὴν ἀνασύστασιν τοῦ ***Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου*** καὶ τὴν ἐπισκευὴν τῶν Πατριαρχείων, εἰργάσθη μετὰ ζήλου καὶ ὑπὲρ τῆς παιδείας, ἀφθίτου κτησάμενος τέλος διὰ τὸν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους μαρτυρικὸν αὐτοῦ θάνατον. Ὁμότροπος αὐτῷ ἦν καὶ ***Κύριλλος ὁ ΣΤ'***. (1813—18) λογιώτατος, προστάτης τῶν γραμμάτων, γνωστὸς διὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς ***πατριαρχικῆς μουσικῆς σχολῆς*** καὶ ἐπίσημος διὰ τὸ μαρτύριον αὐτοῦ. Ἐκ τῶν μεγάλων Πατριαρχῶν ἦν καὶ ***Κωνστάντιος ὁ Α'*** ὁ ἀπὸ ***Σιναίου*** (1830—34) βαθυγνώμων, σοφὸς καὶ ἄριστος βυζαντινολόγος, συγγραφεὺς σπουδαῖος γνωστὸς δὲ διὰ τὴν ***διακόσμησιν*** τῶν Πατριαρχείων, τὴν ***ἀνοικοδόμησιν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς*** καὶ τὴν παρ' ἡμῖν εἰσαγωγὴν τῆς ***ἀλληλοδιδακτικῆς μεθόδου***. Πατριάρχης ἁγιαστὸς διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, τὴν παιδείαν καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας ζῆλον αὐτοῦ ἦν καὶ ***Γρηγόριος ὁ Ϛ'*** (1835—40 καὶ 1867—71). Εἶναι γνωσταὶ αἱ κατὰ τῶν ἑτεροδόξων ἐγκύκλιοι αὐτοῦ καὶ ἡ κανονικὴ στάσις ἐν τῷ βουλγαρικῷ ζητήματι. Ἄφθιτον κλέος ἐκτήσατο καὶ ***Γερμανὸς ὁ Δ'*** (1842—45 καὶ 1852—53) διὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς ἐν ***Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς*** (1844) καὶ τοῦ ἐν Ἑπταπυργίῳ ***Ἐθνικοῦ Ὀρφανοτροφείου***. Ἐκ τῶν ἱκανωτέρων Πατριαρχῶν ἦν καὶ ***Ἰωακεὶμ ὁ Β'*** (1860—63 καὶ 1873—78), ἐπίσημος διὰ τὴν ὀξυδέρκειαν αὐτοῦ καὶ νοημοσύνην τὸν πεῖραν καὶ δραστηριότητα, ὡς καὶ διὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς πρώτης ***ἱερατικῆς σχολῆς*** (1876). Ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων Πατριαρχῶν τῶν νεωτέρων καὶ ἀρχαιοτέρων χρόνων ἦν καὶ ***Ἰωακεὶμ ὁ Γ'***. (1878—84 καὶ 1901—12), περισκιρτούμενος ὑπὸ ἰδιοφυΐας ἐκτάκτου, ἐπίχαρις καὶ ἀπαράμιλλος κατὰ τὴν εὐροιαν τοῦ λόγου, αὐτομαθὴς μέν, ἀλλὰ γνώστης πολλῶν, ἀκαταπόνητος ἐν τῇ ἐνεργείᾳ καὶ πλήρης ζήλου ἀνιδιοτελοῦς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους. Ἄφθιτον ἀφῆκε μνήμην ὁ Ἰωακεὶμ διὰ τῆς ἀνεγέρσεως τῆς ***Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς***, τῆς ἀνασυστάσεως τοῦ ***πατριαρχικοῦ τυπογραφείου***, τῆς ἱδρύσεως τῆς ***Ἐκκλ. Ἀληθείας***, τῆς ***ἐπισκευῆς τῶν Πατριαρχείων***, τῆς ἱδρύσεως τῆς ***ἱερατικῆς Σχολῆς***, τοῦ ***φρενοκομείου*** τῆς ***πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης***, τῆς ἐν Πριγκήπῳ μεταθέσεως ***τοῦ Ὀρφανοτροφείου*** καὶ ἄλλων πολλῶν. Φαεινὴν σελίδα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Πατριαρχῶν ἀφῆκε καὶ ***Διονύσιος ὁ Ε'***. (1887) ἐν τῇ δευτέρᾳ φάσει τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος, μετ' ἀπαραμίλλου δὲ θάρρους ὑπὲρ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας ἠγωνίσθη καὶ ***Κωνσταντῖνος ὁ Ε'*** (1897—901). Ἀλλὰ καὶ Μητροπολῖται σπουδαῖοι κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἀνεφάνησαν, διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν, τῆς καθόλου δράσεως καὶ τῶν ὑπὲρ τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀγώνων κλεΐσαντες αὐτά. Τὰ ὀνόματα τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ ***Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνου τοῦ Τυπάλδου*** († 1858), τοῦ ***Σελευκείας Ἀνθίμου τοῦ Μαζαράκη***, τοῦ ***Κορυτζᾶς Δωροθέου τοῦ Εὐελπίδου*** († 1875), τοῦ ***Καισαρείας Εὐσταθίου τοῦ Κλεοβούλου*** († 1875), τοῦ ***Ἡρακλείας Γρηγορίου τοῦ Βυζαντίου*** († 1888), τοῦ ***Ἀμασείας Ἀνθίμου τοῦ Ἀλεξούδη*** († 1906), τοῦ ***Μεθύμνης Νικηφόρου τοῦ Γλυκᾶ***, τοῦ ***Σμύρνης Βασιλείου*** († 1908) τοῦ ***Διδυμοτείχου Κωνσταντίνου τοῦ Βαφείδου*** († 1894), τοῦ ***Νικομηδείας Φιλοθέου τοῦ Βρυεννίου*** († 1918), τοῦ ***Σερρῶν Ἀποστόλου*** († 1919) τοῦ ***Σάρδεων Μιχαὴλ τοῦ Κλεοβόλου*** († 1914), καὶ πλείστων ἄλλων, εἶναι γνωστὰ τοῖς τε ἡμετέροις καὶ ξένοις, ἐπιμαρτυροῦντα τὴν ζωτικότητα τῆς ἑλληνικῆς Ἱεραρχίας· οὐδαμῶς δὲ θὰ ὑπολειφθῶ-

μεν τῆς ἀληθείας, οὐδὲ ἐπὶ περιαυτολογίᾳ θὰ κατηγορηθῶμεν ἐὰν προσθέσωμεν, ὅτι πάντες οἱ Ἱεράρχαι τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, ἕκαστος κατὰ τὸ ἴδιον τάλαντον ἐργασθέντες, πάντες μετ' αὐταπαρνήσεως ἠγωνίσθησαν ὑπὲρ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους, αὐτοὶ πρωτοστατήσαντες ἐν τοῖς φοβεροῖς ἀγῶσι καὶ πολλὰ παθόντες.

Ἐν Διδυμοτείχῳ τῇ 27 Ἰανουαρίου 1921

† Ο ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ

ΤΟ ΠΡΟΝΟΜΙΑΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

ΕΝ ΤΩ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΩ

Τὸ τουρκικὸν κράτος κατὰ τὴν ἀρχικὴν ἀντίληψιν ἀποτελεῖ θεοκρατίαν· ὁ σουλτάνος εἶναι καὶ χαλίφης, νόμος δὲ τοῦ κράτους ὁ ἱερὸς νόμος (τὸ σερῆ). Τῆς θεοκρατίας ταύτης μέλη φυσικῶς εἶναι μόνον οἱ μουσουλμάνοι. Οἱ ἐν τῷ τουρκικῷ κράτει διαβιοῦντες ἀλλόθρησκοι, κυρίως εἰπεῖν, πρέπει νὰ ἐξαναγκασθῶσιν εἰς τὸν ἐξισλαμισμόν, ἐν τούτοις οἱ Χριστιανοί, ὡς καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, δύνανται νὰ διατηρήσωσι τὴν θρησκείαν αὐτῶν, πληρώνοντες κεφαλικὸν φόρον, μὴ ἀποτελοῦντες ὅμως μέλη τῆς μουσουλμανικῆς θεοκρατίας, ἀλλὰ ζῶντες ὡς περίοικοι ὑπὸ τοὺς ἰδίους αὐτῶν θρησκευτικοὺς ἀρχηγοὺς καὶ ὑπὸ τὸν ἴδιον αὐτῶν θρησκευτικὸν νόμον. Τὸ θεοκρατικὸν μουσουλμανικὸν πολίτευμα ἐγέννα οὕτως ἴδια θεοκρατικὰ πολιτεύματα καὶ διὰ τοὺς μὴ μουσουλμάνους. Τὴν γενικὴν ταύτην τῆς μουσουλμανικῆς θρησκείας ἀρχὴν οἱ χαλίφαι καὶ σουλτάνοι εἰς τὰς ἐπὶ μέρους ἀλλοθρήσκους ὁμάδας ἐφήρμοζον ἑκάστοτε δι' ἐπισήμων ἐγγράφων (ἀχτναμέδων, βερατίων). Ἀρχαιότερα παραδείγματα ἀκολουθῶν καὶ Μεχμὲτ ὁ Κατακτητὴς κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1454, ἀνεγνώρισε προφορικῶς καὶ γραπτῶς εἰς τὸν οἰκουμ. Πατριάρχην Γεννάδιον τὸν Σχολάριον καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν χριστιανοὺς θέσιν ἀπέναντι τῆς μουσουλμανικῆς θεοκρατίας σύμφωνον πρὸς τὴν γενικὴν ταύτην ἀρχήν. Ἡ διὰ τῆς θέσεως ταύτης δημιουργουμένη αὐτοδιοίκησις τῶν χριστιανῶν δι' αὐτοὺς μὲν ἦτο ἀνυπολογίστου ἀξίας, μὴ θεωρουμένη ὅμως ὑπὸ τῶν τότε μουσουλμάνων ὡς τι μέγα πλεονέκτημα [1], δὲν ἠξιοῦτο ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ ἰδιαιτέρου καθορισμοῦ, ἦτο δὲ τοιαύτη, ὥστε ἐν ἑνὶ ἢ καὶ δευτέρῳ ἐπισήμῳ ἐγγράφῳ καὶ δὴ διὰ τῆς νομικῆς γλώσσης τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ καθορισθῇ καὶ δὴ ἐν ταῖς λεπτομερείαις. Διὰ τοῦτο ἐν ἐπισήμοις ἐγγράφοις, οἷα οἱ ***ἀχτιναμέδες*** καὶ τὰ ***βεράτια***, ἀπήντων ἐλάχιστα σχετικὰ σημεῖα καὶ δὴ ἀφορῶντα εἴς τινα προνόμια τοῦ κλήρου. Ἡ μέχρι τῶν μέσων σχεδὸν τοῦ 19ου αἰῶνος διατηρηθεῖσα αὐτοδιοίκησις αὕτη εἶναι γνωστὴ μᾶλλον ἐξ ἱστορικῶν εἰδήσεων καὶ ἐκ τῆς ἀναμνήσεως ἀκόμη τῶν γεροντοτέρων, ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ νομικῇ γλώσσῃ εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῇ ὡς περιλαμβάνουσα πλήρη θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν, εὐρυτάτην ἀστικὴν αὐτοδιοίκησιν, δικαστικὴν ἐξουσίαν ἐπεκτεινομένην μέχρι τῶν ποινικῶν, ἥτις πάλιν περιελάμβανε τὰ περὶ προικοσυμφώνων, διαζυγίου, κληροδοτημάτων, διαθηκῶν, περὶ μικροκλοπῶν καὶ πλημμελημάτων. Ἔπρεπε νὰ λάβῃ χώραν κακούργημα καὶ διαταραχθῇ ἡ δημοσία τάξις, ἵνα ἐπέμβῃ ἡ κυβερνητικὴ ἀρχή. Ἀλλ' ἀκριβῶς ὅσον εὐρυτέρα ἦτο ἡ αὐτοδιοίκησις αὕτη, τόσον συγχρόνως ἦτο ἀκαθόριστος, καὶ μόνον ἐφόσον βαθμηδὸν περιωρίζετο ἐπὶ τοσοῦτον τὰ ὑπολειπόμενα ἐλάμβανον πλέον ὡρισμένον τύπον καὶ χαρακτῆρα μειονομένων προνομίων. Τὸ ἀκαθόριστον καὶ ἄδριστον τοῦτο τῆς θέσεως τῶν χριστιανῶν διηυκόλυνε κατ' αὐτῶν ποικίλας παρεκτροπάς. Τὸ προνομιακὸν ζήτημα ἄρχεται, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐδόθησαν τὰ προνόμια, δύναταί τις ὅμως νὰ διακρίνῃ δύο περιόδους, ὧν ὅριον δυνατὸν νὰ τεθῇ τὸ ἔτος 1856. Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον πρόκειται κυρίως περὶ καταχρήσεων καὶ βιαιοτήτων: ἁρπαγαὶ ναῶν, φορολογίαι τοῦ ἀσυδότου κλήρου, τῶν ἀσυδότων ναῶν καὶ μοναστηρίων, παύσεις, φυλακίσεις, ἐξορίαι καὶ θανατώσεις πατριαρχῶν καὶ μητροπολιτῶν, τὸ παιδομάζωμα, ἐξισλαμίσεις χριστιανῶν, ἔλλειψις ἀσφαλείας ζωῆς, τιμῆς καὶ περιουσίας. Οἱ χριστιανοὶ ἦσαν τὸ φορολογούμενον καὶ ἀγγαρευόμενον στοιχεῖον, ὀφεῖλον νὰ βαστάζῃ ὅλα τὰ βάρη καὶ τὰς ἰδιοτροπίας τῶν κρατούντων.

Κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον ἐπιδιώκεται αὐτὸ τοῦτο ἢ κατάργησις τινων ἢ πάντων τῶν προνομίων τῶν χριστιανῶν. Διὰ νὰ γεννηθῇ ἡ ἰδέα αὕτη εἰς τοὺς Τούρκους ἔπρεπεν οὗτοι νὰ ὑποστῶσι μακρὰν ἐξέλιξιν, ν' ἀποβάλωσι παλαιὰς καὶ ἐρριζωμένας ἰδέας καὶ ν' ἀποκτήσωσι τὸν νεώτερον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι. Ἡ δευτέρα λοιπὸν περίοδος ἔχει μακρὰν προπαρασκευήν. Ἤδη ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ΙΖ' αἰῶνος οἱ Τοῦρκοι ἠττήθησαν ἐπανειλημμένως ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν καὶ τῶν Ρώσσων καὶ ἄρχεται ἡ ἐξασθένησις καὶ παρακμὴ τοῦ τουρκικοῦ κράτους. Ἔκτοτε ἀνοίγεται ἡ ἀτελεύτητος ὁδὸς τῶν ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν μεταρρυθμίσεων. Τῷ 1690 ὁ Μ. Βεζύρης Χουσεΐν Κιοπρουλῆς ἐξέδωκε τὸ πολυθρύλητον ***νιζάμι τσεδίδ***, δι' οὗ ἐνετάλησαν οἱ τοῦ κράτους λειτουργοὶ νὰ φέρωνται πρὸς τοὺς χριστιανοὺς ἠπιώτερον, καὶ ν' ἀπαιτῶσιν ἀπ' αὐτῶν μόνον τὸν κεφαλικὸν φόρον. Ὁ Σουλτάνος Σελὴμ ὁ Γ' (1789—1807) ἐκ φόβου πρὸς τὴν Ρωσσίαν ἠναγκάσθη νὰ λάβῃ πρόνοιαν περὶ τῶν χριστιανῶν, ὁ σουλτάνος Μαχμοὺτ ὁ Β'(1808-1839 εἰσήγαγε νέας μεταρρυθμίσεις, αἵτινες ἐπισημότερον χαρακτῆρα ἔλαβον ἐπὶ τοῦ σουλτάνου Ἀβδοὺλ-Μετζὶτ κατὰ τὰ ἔτη 1839 (χάτι—σερίφ) καὶ 1856 (χάτι—χουμαγιοῦν). Δι' ἀμφοτέρων τῶν ἐγγράφων τούτων ἐκηρύσσετο ἀσφάλεια ζωῆς, τιμῆς καὶ περιουσίας τῶν χριστιανῶν. — Αἱ ἤτται, ὡς γνωστόν, κλονίζουσι τὴν αὐτοπεποίθησιν, ἑνὸς ἔθνους, γεννῶσιν ἀκούσιον θαυμασμὸν πρὸς τὸν νικητὴν καὶ παράγουσιν ἔδαφος κατάλληλον πρὸς ἐπίδρασιν τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ. Τὸ αὐτὸ συνέβη κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ διὰ τὸ τουρκικὸν ἔθνος. Αἱ ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν καὶ τῶν Ρώσσων ἀλλεπαλλήλοι ἤτται προὐκάλεσαν τὰς μνημονευθείσας μεταρρυθμίσεις, δι' αὐτῶν ὅμως δὲν ἐπεδιώκετο μόνον ἡ βελτίωσις τῆς θέσεως τῶν χριστιανῶν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἡ μεταρρύθμισις τοῦ τουρκικοῦ κράτους. Οὕτως ἐν προφανεῖ ἀντιφάσει πρὸς τὰς θεοκρατικὰς αὐτοῦ βάσεις ἐγένετο ἡ κατὰ εὐρωπαϊκὰ πρότυπα μεταρρύθμισις τῆς διοικήσεως, τῶν δικαστηρίων, τῆς παιδείας, τοῦ στρατοῦ καὶ κατέστη

[1] Ὡς πλεονέκτημα καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐθεωρεῖτο ἡ θέσις αὕτη τῶν χριστιανῶν κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι οἱ χριστιανοὶ δὲν κατεδικάζοντο εἰς τὸν παντελῆ ὄλεθρον, ἀλλ' ἠξιοῦντο ἀνοχῆς καὶ ἐπομένως προστασίας τινὸς ἐκ μέρους τοῦ κράτους.

δυνατὸν νὰ λάβῃ τοὐλάχιστον χροιὰν εὐρωπαϊκοῦ κράτους. Οἱ Τοῦρκοι ἤρχισαν νὰ σπουδάζωσιν εἰς εὐρωπαϊκὰ πανεπιστήμια καὶ νὰ ἐνστερνίζωνται τὰς νεωτέρας ἰδέας. Τότε ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν μεμορφωμένων Τούρκων ἤρχισε νὰ γεννᾶται ἡ ἔννοια τῆς πατρίδος, ἡ θεοκρατικὴ ἀντίληψις τοῦ κράτους νὰ ὑποχωρῇ, οἱ δὲ χριστιανοὶ νὰ θεωρῶνται ὄχι πλέον ὡς θρησκευτικαὶ ὁμάδες, ἀλλ' ὡς ἄλλα ἔθνη ὑποτεταγμένα, μέλη τῆς μιᾶς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Τότε πρώτην φορὰν ἠσθάνθησαν καὶ κατενόησαν τὸ πρόβλημα τῶν ἐθνοτήτων, τὴν δὲ λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου δὲν εἶχον ἀνάγκην νὰ εὕρωσιν αὐτοί· τὴν εἶχον διδαχθῇ ἐν τῇ πεπολιτισμένῃ Εὐρώπῃ· ἦτο ἡ τῆς ἀφομοιώσεως.

Διὰ τῶν διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ 1856 εἶχε τεθῇ τέρμα εἰς τὴν αὐτοδιοίκησιν τῶν χριστιανῶν, παρέμενον δὲ ἐκτὸς τῶν καθαρῶς θρησκευτικῶν προνομίων, ἐκεῖνα μόνον τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, ὅσα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐσχετίζοντο μετὰ τῆς θρησκείας, ἤτοι τὰ σχετικὰ πρὸς τὸν ***γάμον***, ***διαζύγιον***, ***διατροφήν***, ***διαθήκας***, ***ἐποπτείαν σχολείων***, ***διαδικασίαν τῶν κληρικῶν***. Ὅπως ἐπιτευχθῇ ἡ ἀφομοίωσις τῶν χριστιανῶν ἔπρεπε καὶ ταῦτα ν' ἀρθῶσιν. Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου ἡ Πύλη προέβη μετὰ πολλῆς περισκέψεως, διότι ἐπανειλημμένως εἶχε δοθῇ ἀφορμὴ (1855, 1867 καὶ 1878), διὰ τοῦ μᾶλλον ἐπισήμου τρόπου νὰ δηλώσῃ πρὸς τὰς Μεγ. Δυνάμεις τὴν ὕπαρξιν προνομίων διὰ τοὺς χριστιανοὺς καὶ νὰ ὑποσχεθῇ τὴν τήρησιν αὐτῶν. Αἱ συνθῆκαι τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Βερολίνου εἶχον λάβει ὑπὸ σημείωσιν τὰς δηλώσεις ταύτας τῆς Τουρκίας. Ὡς ὅμως ἡ πρότερον ἐπικρατήσασα αὐτοδιοίκησις τῶν Χριστιανῶν, οὕτω καὶ τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα λείψανα τῆς αὐτοδιοικήσεως ταύτης δὲν ἦσαν καθωρισμένα δι' ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ δὴ ἐν ταῖς λεπτομερείαις αὐτῶν. Ἡ Πύλη λοιπὸν θέλουσα νὰ ἄρῃ τὰ προνόμια ταῦτα ἠδύνατο νὰ ἰσχυρισθῇ περί τινων τοὐλάχιστον ἐξ αὐτῶν, ὅτι δὲν συμπεριλαμβάνονται μεταξὺ τῶν καθιερωμένων προνομίων, ὅπου δὲ ὁ ἰσχυρισμὸς οὗτος ἦτο ἀδύνατος, ἰσχυρίζετο, ὅτι ἦτο ἀνάγκη, λεπτομερειαί τινες τῶν προνομίων νὰ συμβιβασθῶσι μετὰ τῶν γενικῶν τοῦ κράτους νόμων. Τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον ἀπέναντι τοῦ πρώτου ἰσχυρισμοῦ ἐπεκαλεῖτο τὴν ἀνέκαθεν ἐπικρατήσασαν πρᾶξιν, ἀντικατοπτριζομένην μάλιστα ἐν τισι δευτερευούσης ἀναμφιβόλως σημασίας ἐγγράφοις, ἀπέναντι δὲ τοῦ δευτέρου, ὅτι αἱ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν χριστιανικῶν Δυνάμεων εἰσαχθεῖσαι μεταρρυθμίσεις σκοπὸν εἶχον νὰ βελτιώσωσι τὴν ἐκ τῆς παραβάσεως ἀκριβῶς τῶν προνομίων προερχομένην ἐλεεινὴν τῶν χριστιανῶν θέσιν καὶ ἑπομένως οἱ ἐκ τῶν μεταρρυθμίσεων προκύψαντες νέοι νόμοι πρέπει νὰ συμβιβασθῶσιν πρὸς τὰ ὑφιστάμενα προνόμια καὶ ὄχι ταῦτα πρὸς ἐκείνους.

Ἤδη ἀρχομένου τοῦ 1883 εἶχον παρατηρηθῇ ἐν τοῖς νέοις ἀρχιερατικοῖς βερατίοις μεταβολαὶ τοῦ κειμένου, τὴν δὲ 17 Ἀπριλίου καὶ 18 Μαΐου ἐξεδόθησαν ὑπουργικαὶ ἐγκύκλιοι, ἀθετοῦσαι πολλὰ καὶ σπουδαῖα προνόμια τῶν χριστιανῶν. Ἡ Πύλη ἐζήτει α') ἵνα πάντες οἱ κληρικοί, οἵ τε ἀρχιερεῖς καὶ οἱ κατώτεροι, διὰ πάσας αὐτῶν τὰς ὑποθέσεις δικάζωνται ὑπὸ τῶν τουρκικῶν δικαστηρίων ἄνευ τινὸς διακρίσεως ἀπὸ τῶν λαϊκῶν, ἔπειτα ὅμως ἡ ἀπαίτησις αὕτη περιωρίσθη διὰ μόνον τοὺς κατωτέρους κληρικούς, β') ἡ ἀναψηλάφισις τῶν περὶ ***διατροφῆς*** δικῶν νὰ γίνηται ὄχι πρὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ἀλλὰ πρὸ τῶν τουρκικῶν δικαστηρίων, γ') αἱ ***διαθῆκαι***, τῇ αἰτήσει ἀμφοτέρων ἢ ἑνὸς μόνον τῶν διαδίκων νὰ παραπέμπωνται ὄχι εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά, ἀλλ' εἰς τὰ τουρκικὰ δικαστήρια, καὶ δ') τὰ ***σχολεῖα*** νὰ ὑπάγωνται ὄχι εἰς τὰς οἰκείας Μητροπόλεις καὶ τὸ Πατριαρχεῖον, ἀλλ' εἰς συμβούλιον ἐκ μουσουλμάνων καὶ χριστιανῶν, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ σουλτάνου. Ἐπειδὴ ἡ ἀνταλλαγὴ ἐγγράφου εἰς οὐδὲν ἀποτέλεσμα κατέληγεν, ὁ πατριάρχης Ἰωακεὶμ ὁ Γ' τὴν 9 Δεκεμβρίου 1883 παρητήθη, τὰ δύο σώματα τοῦ πατριαρχείου ἠρνήθησαν νὰ δεχθῶσι τὴν παραίτησιν, ἐζήτουν δὲ παρὰ τῆς κυβερνήσεως νὰ ἄρῃ τοὺς λόγους τῆς παραιτήσεως τοῦ πατριάρχου. Ὁ Ἰωακεὶμ ἔμεινεν ἐν Βαφεοχωρίῳ, προαστείῳ τοῦ Βοσπόρου, ἤρξατο δὲ ἰδιαιτέρων μετὰ τοῦ Μ. Βεζύρου προφορικῶν καὶ γραπτῶν συνεννοήσεων ἐπὶ τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων. Τὴν 13 Μαρτίου 1884 ὑπουργικὸν ἔγγραφον πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα ἀνήγγειλε τὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων ἐπελθοῦσαν συνεννόησιν. Κατὰ ταύτην ἡ Πύλη ὑπεχώρει εἰς πάντα τὰ ἄλλα σημεῖα, ὡς μόνην ὅμως προνομίαν κατὰ τὴν διαδικασίαν τῶν κατωτέρων κληρικῶν ἀπεδέχετο, ἵνα ἡ προφυλάκισις αὐτῶν καὶ ἡ ἀπότισις ἔπειτα τῆς ποινῆς γίνηται ὄχι μετὰ τῶν λοιπῶν ὑποδίκων ἢ καταδίκων, ἀλλ' ἐν ἰδιαιτέρῳ δωματίῳ. Τὰ δύο τοῦ Πατριαρχείου σώματα (ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ Μικτὸν Συμβούλιον) δὲν ἐδέχθησαν τὴν λύσιν ταύτην, ἐπέμενον δὲ καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ καθεστῶτος, τ.ἔ. ἵνα ἡ προφυλάκισις καὶ ἡ ἀπότισις τῆς ποινῆς γίνηται ἐν τοῖς Μητροπόλεσιν ἢ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις. Ὁ Πατριάρχης Ἰωακεὶμ δὲν ἐδέχθη νὰ προβῇ εἰς νέα διαβήματα, προτιμήσας νὰ παραιτηθῇ τοῦ θρόνου ὁριστικῶς, ἡ δὲ Πύλη ἐδέχθη ἵνα ἡ πρὸς ἐκλογὴν τοῦ νέου Πατριάρχου μέλλουσα νὰ συνέλθῃ ἐκλογικὴ συνέλευσις εὕρῃ λύσιν, συμβιβάζουσαν μετὰ τῶν γενικῶν τοῦ κράτους νόμων τὸν πρὸς τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα ὀφειλόμενον σεβασμόν. Ὅτε καὶ ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις τὴν αὐτὴν ἀπάντησιν ἔδωκεν, ἡ Πύλη δὲν ἀπεδέχθη μὲν αὐτήν, ἀπέφυγεν ὅμως καὶ νὰ ***ὁρίσῃ*** νέον τι, συστήσασα ἁπλῶς, ὅπως καὶ εἰς τὸ μέλλον ἰσχύσῃ ἡ ἀνέκαθεν κρατήσασα τάξις. Ἡ ἀποφυγὴ τῆς κυβερνήσεως, ὅπως ὁρίσῃ τὰ πράγματα, δεικνύει, ὅτι τὸ προνομιακὸν ζήτημα δὲν ἔλυετο, ἀλλ' ἁπλῶς ἀνεβάλλετο εἰς ἄλλην καταλληλοτέραν στιγμήν.

Ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1890 κατηγγέλλοντο εἰς τὸ Πατριαρχεῖον νέαι παραβάσεις προνομίων. Τὴν φορὰν ταύτην δὲν ἔλειψαν μὲν σοβαρότεραι προσβολαί, οὕτω μουσουλμανικὰ ἱερατεῖα ἐξέδωκαν διαζύγιον καὶ ἐκήρυξαν τὸ ἔγκυρον γάμου τινός, ἀλλ' αὗται ἦσαν μεμονωμέναι καὶ παρατυπικαὶ παραβάσεις, τὸ δὲ ζήτημα περιεστράφη κυρίως περὶ τὰ αὐτὰ σημεῖα, ἤτοι ***διαδικασίαν τῶν κληρικῶν***, ***διατροφήν***, ***διαθήκας***, καὶ ***ἐποπτείαν σχολείων***. Ἐπειδὴ αἱ διαμαρτυρίαι τοῦ Πατριαρχείου δὲν εἰσηκούοντο ὁ πατριάρχης Διονύσιος ὁ Ε' παρητήθη, τὰ δύο σώματα ὅμως καὶ τὴν φορὰν ταύτην δὲν ἀπεδέχοντο τὴν παραίτησιν καὶ ἐζήτουν παρὰ τῆς Πύλης νὰ ἄρῃ τοὺς λόγους αὐτῆς. Ἡ Πύλη ἔμεινεν ἀκαμπτος, μετεχειρίσθη μάλιστα πάντα τὰ πλάγια μέσα, ὅπως ἐξαναγκάσῃ τοὺς ἡμετέρους εἰς ὑποχώρησιν, ἀλλ' οὐδὲν ἐπέτυχε, χάρις εἰς τὸ ψυχικὸν σθένος καὶ ἄλλων μὲν μάλιστα δὲ τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Γερμανοῦ, ὅστις ὡς πρῶτος τῇ τάξει προήδρευε τῶν δύο σωμάτων. Οὗτος βλέπων τὸ ἀπροχώρητον τῆς καταστάσεως, μετὰ ὥριμον σκέψιν συνέστησεν ὡς ἔσχατον μέτρον τὴν κήρυξιν τῆς ἐκκλησίας ἐν διωγμῷ, τὸ κλείσιμον τῶν πατριαρχείων καὶ τὴν διακοπὴν πάσης ἱεροτελεστίας. Τὸ μέτρον τοῦτο ἀπέβλεπε, τὸ μέν, ὅπως ἐξεγείρῃ τοὺς χριστιανικοὺς πληθυσμοὺς κατὰ τῶν αἰτίων τῆς τοιαύτης καταστάσεως, τὸ δέ, ὅπως προκαλέσῃ τὴν συμπάθειαν καὶ ἐπέμβασιν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Ἀπὸ τῆς 28 Σεπτεμβρίου τὸ μέτρον τοῦτο ἐτέθη εἰς ἐφαρμογήν. Ἐξηκολούθησεν ὅμως ἡ μετὰ τῆς Πύλης ἀνταλλαγὴ ἐγγράφων δι' ὧν κατωρθώθη ἐπί τινων σημείων νὰ ἐπέλθῃ προσέγγισις τῶν γνωμῶν καὶ συμφωνία. Τὸ ζήτημα τῆς ***διαδικασίας τῶν κληρικῶν*** ἀφεώρα μόνον τοὺς κατωτέρους κληρικούς, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τῶν λαϊκῶν ἡ Πύλη οὐδεμίαν διάκρισιν ἤθελε νὰ κάμῃ, ἐνῷ τὸ Πατριαρχεῖον τροποποιοῦν τὴν ἀρχικήν του ἀξίωσιν, ἐπρότεινεν ἵνα προφυλακίζωνται μὲν οὗτοι ὑπὸ τῶν τουρκικῶν δικαστηρίων, πλὴν ὄχι μετὰ τῶν λοιπῶν ὑποδίκων, ἀλλ' ἐν ἐξιδιασμένῳ δωματίῳ, ἐκτίωσι δὲ τὴν ποινὴν αὐτῶν ἐν ταῖς μητροπόλεσιν ἢ τοῖς πατριαρχείοις. Ἡ Πύλη ἐγκαταλείψασα καὶ αὐτὴ τὴν ἄκαμπτον στάσιν ἀντέστρεψε τοὺς προταθέντας ὅρους, δεχθεῖσα ἵνα προφυλακίζωνται ἐν ἐξιδιασμένῳ δωματίῳ, ἐκτίωσι δὲ τὴν ποινὴν ἐν ταῖς μητροπόλεσιν ἢ ἐν τοῖς πατριαρχείοις. Τὸ Πατριαρχεῖον ἐδέχθη τὴν ἀντιστροφὴν ταύτην, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον, ὅπως ταῦτα ἰσχύωσιν ἐν ταῖς ποινικαῖς ὑποθέσεσι, περὶ δὲ τῶν χρεῶν ἰσχύῃ τὸ καθεστώς, ἤτοι ἥ τε προφυλάκισις καὶ ἡ ἀπότισις τῆς ποινῆς νὰ τελῶνται ἐν ταῖς μητροπόλεσιν ἢ τοῖς πατριαρχείοις. Ἐπὶ τῆς διασαφήσεως ταύτης δὲν ἐδόθη ἀπάντησις ὑπὸ τῆς Πύλης. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ***διατροφῆς***

ἐζητεῖτο ὑπὸ τῆς Πύλης ὅπως ἐν περιπτώσει ἐνστάσεως ἀναστέλλεται ὑπὸ τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἡ τῆς ἀποφάσεως ἐκτέλεσις, καίτοι δὲ πρὸ τῆς ἀποφάσεως θὰ εἶχον ἐξαντληθῇ ἤδη ὅλα τὰ ἔνδικα μέσα, νὰ γίνηται νέα ἀναψηλάφισις αὐθις ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων. Τὸ Πατριαρχεῖον ἐδέχθη τὴν ἀπαίτησιν ταύτην. "Οσον ἀφορᾷ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ***ἐποπτείας τῶν σχολείων*** ἡ Πύλη ἐζήτει ἵνα οἱ ἐπιθεωρηταὶ τῇ παιδείας ἐπικυρῶσι τὰ προγράμματα τῶν σχολείων καὶ τὰ διπλώματα τῶν διδασκάλων, βραδύτερον ὅμως ὑποχωρήσασα ἀνεγνώρισε τὴν ἐπικύρωσιν ταύτην εἰς τοὺς πνευματικοὺς ἀρχηγούς, οἱ δ' ἐπιθεωρηταὶ θὰ ἐξετέλουν τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν σχολείων συνενοούμενοι πρότερον μετ' αὐτῶν. "Οσον ἀφορᾷ τέλος εἰς τὸ ζήτημα τῶν ***διαθηκῶν*** ἡ Πύλη ἐζήτει ὅπως αὗται δικάζωνται πρὸ τῶν τουρκικῶν δικαστηρίων, μόνον δὲ σχετικὰ ἐπὶ μέρους ζητήματα ὑπάγωνται εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά, ἐνῷ τὸ Πατριαρχεῖον ἀντιστρόφως ἐζήτει, ἵνα αἱ διαθῆκαι ὡς ὅλον ὑπάγωνται εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια, μόνον δὲ σχετικὰ ἐπὶ μέρους ζητήματα ὑπάγωνται εἰς τὰ τουρκικά. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου οὐδεμία προσέγγισις κατέστη δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ. Ἀλλ' ἡ ἐν διωγμῷ κήρυξις τῆς ἐκκλησίας ἐπέφερε τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα. Μεγάλαι καὶ ἐπιβλητικαὶ διαδηλώσεις ἐγένοντο ἐν Σμύρνῃ, Μυτιλήνῃ, Ἰωαννίνοις, καὶ ἀλλαχοῦ, κατὰ τὴν ἐπικειμένην ἑορτὴν τῶν χριστουγέννων ἡτοιμάζετο μεγάλη διαδήλωσις ἐν αὐτῇ τῇ Κων)πόλει, ἐν δὲ τῷ Αἰγαίῳ ἤρχισαν νὰ ἐμφανίζωνται στόλοι ξένων Δυνάμεων. Ὁ φόβος μειζόνων ταραχῶν ἠνάγκασε τὴν Πύλην νὰ ὑποχωρήσῃ, τὴν δὲ νύκτα τῆς 24 Δεκεμβρίου εἰς κληθεῖσαν ἐπιτροπὴν ὁ Μ. Βεζύρης ὑπεχρέωσε προφορικῶς καὶ γραπτῶς τὴν ἀναγνώρισιν πάντων τῶν προνομίων. Τὴν 22 Ἰανουαρίου 1891 ἐξεδόθη βεζυρικὴ ἐγκύκλιος, ἥτις ἀνέγραφε λεπτομερῶς τὰ προνόμια ἡμῶν βεβαίως συμφώνως πρὸς τὸν ἀνωτέρω σημειωθέντα συμβιβασμόν, ὅπου δὲ δὲν εἶχεν ἐπέλθῃ τοιοῦτος, συμφώνως πρὸς τὴν ἀντίληψιν τοῦ Πατριαρχείου. Αὕτη εἶναι ἡ πολυθρύλητος ἐγκύκλιος, δι' ἧς διὰ πρώτην φορὰν ἀνεγράφησαν λεπτομερῶς καὶ ἐν τῷ συνόλῳ τὰ προνόμια ἡμῶν καὶ ἥτις ἀπετέλεσε τὸ ἐπίσημον ἔγγραφον, τὸ ρυθμίσαν τὰς σχέσεις Πατριαρχείου καὶ Πύλης, καθ' ὅλον τὸ διαρρεῦσαν μέχρι τοῦ 1908 διάστημα ἤτοι μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Νεοτούρκων εἰσαγωγῆς τοῦ συντάγματος.

Νεότουρκοι δύνανται νὰ ὀνομασθῶσι πάντες οἱ ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 19ου αἰῶνος ἀσπασθέντες τὰς νεωτέρας ἰδέας μεμορφωμένοι Τοῦρκοι, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὡμιλήσαμεν καὶ ἐξ ὧν προέκυψεν ἡ ὅλη δευτέρα φάσις τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος, δι' οὗ ἐπεζητεῖτο ἡ κατάργησις τῶν προνομίων τῶν χριστιανῶν καὶ ἡ ἐθνικὴ αὐτῶν ἀρομοίωσις. Εἰδικώτερον ὅμως ***Νεότουρκοι*** ὠνομάσθη μερίς τις συμμεριζομένη μὲν τὰς ἰδέας καὶ τὰς τάσεις τῶν λοιπῶν μεμορφωμένων Τούρκων καὶ δὴ ἔχουσα αὐτὰς εἰς μείζονα βαθμόν, ἐγκολπωθεῖσα ὅμως πρὸς τούτοις τὰς ἀπὸ τοῦ 184 πανταχοῦ σχεδὸν τῆς Εὐρώπης ἐπικρατησάσας συνταγματικὰς ἀρχάς, ζητοῦσα ἑπομένως τὸν περιορισμὸν τῆς ἐξουσίας τοῦ σουλτάνου καὶ τὴν εἰσαγωγὴν συντάγματος εἰς τὸ τουρκικὸν κράτος. Πρότυπον ἐχρησίμευεν ὁ Ἰταλὸς πατριώτης Μαντσίνης καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθεῖσα μυστικὴ ἑταιρία «Νέα Ἰταλία», ἐξ ἧς προῆλθε τὸ ὄνομα ***Νέα Τουρκία*** καὶ ***Νεότουρκοι***. Δημιούργημα τῶν Νεοτούρκων ὑπῆρξε τὸ ἐπὶ μικρὸν χρονικὸν διάστημα διατηρηθὲν πρῶτον τῆς Τουρκίας σύνταγμα (1876), μεθ' ὃ οἱ Νεότουρκοι περιῆλθον εἰς ἀφάνειαν καὶ ἐκρύβθη μᾶλιστα ἀμείλικτος κατ' αὐτῶν διωγμός. "Οτε ὅμως κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ 19ου αἰῶνος ὑπὸ πάντων τῶν Τούρκων κατενοήθη ὅτι τὸ τουρκικὸν κράτος ἔβαινεν εἰς βραδεῖαν ἀλλ' ἀσφαλῆ καταστροφήν, οἱ Νεότουρκοι ἠλθον αὖθις εἰς τὸ μέσον καὶ μᾶλιστα ἰσχυρότεροι, τέλος δὲ κατέστησαν οἱ ἀπόλυτοι κύριοι τῶν πραγμάτων τῆς χώρας των. Τῷ 1908 ἐκηρύχθη τὸ δεύτερον τουρκικὸν σύνταγμα καὶ τὸ ζήτημα τῶν ἐθνοτήτων ἦλθεν εἰς τὴν πρώτην γραμμήν. Ὡς πρὸς τὰ χρησιμοποιηθησόμενα πρὸς λύσιν αὐτοῦ μέσα ὑπῆρχε διάστασις μεταξὺ τῶν Νεοτούρκων, ἐπεκράτησεν ὅμως ἡ μερὶς ἐκείνη, ἥτις ἀπεδέχετο ὅτι διὰ παντὸς τρόπου ἔπρεπε νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ ἀρομοίωσις τῶν ἐθνοτήτων, ὅπου δὲ τοῦτο ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ ἐξόντωσις αὐτῶν. Δὲν διέφευγε βεβαίως τοὺς ἰθύοντας, ὅτι τὸ ἐγχείρημα ἦτο ἐπικίνδυνον καὶ ὅτι ἦτο ἐνδεχόμενον νὰ ἐπισπεύσωσι τὴν καταστροφὴν τοῦ τουρκικοῦ κράτους, ἀλλ' ἀκριβῶς τοῦ βραδέως μαρασμοῦ καὶ τῆς βραδείας ἀποσυνθέσεως προετοίμων τὴν ἄμεσον καταστροφήν, ἦρκει νὰ ὑπῆρχεν ἐλπὶς σωτηρίας. Ἦσαν οἱ ἄνθρωποι τῶν δραστικῶν φαρμάκων. Ἐντεῦθεν προῆλθον οἱ διωγμοὶ τῶν χριστιανῶν, οἵτινες προὐκάλεσαν τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον, ἐντεῦθεν προῆλθον αἱ μετατοπίσεις καὶ ἐξολοθρεύσεις τῶν χριστιανῶν, οἵτινες ἐπηκολούθησαν αὐτόν. Οὕτως ἀπηλλάσσετο ἡ Τουρκία τῶν συμπαγῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν, διὰ δὲ τοὺς ὑπολειπομένους κατηρτίσθη σχετικὴ νομοθεσία, ἀποσκοποῦσα τὴν βραδεῖαν, ἀλλ' ἀπαρλῆ ἀρομοίωσιν αὐτῶν. Τῷ 1915 ἐξεδόθη ὁ περὶ ***σχολείων*** νόμος. Δι' αὐτοῦ αἱ σχολαὶ τῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων συμπεριελήφθησαν μεταξὺ τῶν ἰδιωτικῶν σχολῶν, ἀπεσπάσθησαν τῆς ἐκ τῶν θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν ἐξαρτήσεως καὶ ὑπήχθησαν εἰς τὸ οἰκεῖον τουρκικὸν ὑπουργεῖον. Οἱ ἐπιθεωρηταὶ τῆς παιδείας ἐδικαιοῦντο ἐν παντὶ καιρῷ νὰ ἐπισκέπτωνται αὐτὰς ἄνευ προηγουμένης μετὰ τῶν μητροπόλεων ἢ τῶν πατριαρχείων συνεννοήσεως. Αἱ ἱδρύουσαι τὰς σχολὰς ταύτας χριστιανικαὶ κοινότητες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ διορίζωσι τὸ προσωπικόν, ὤφειλον ὅμως νὰ διορίσωσιν ὑπεύθυνον διευθυντήν, ἐ'ς οὗ τὸ ὄνομα θὰ ἐξεδίδετο ἡ ἄδεια, ἥτις ἑπομένως εἰς πᾶσαν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ ἔπρεπε νὰ ἀνανεοῦται. Ὁ ὑπεύθυνος διευθυντὴς ἦτο τὸ μόνον ἐπίσημον πρόσωπον, ὃ ἡ κυβέρνησις ἀνεγνώριζε καὶ μεθ' οὗ ἤρχετο εἰς ἄμεσον ἐπικοινωνίαν, ὀφείλων

δύναμις καὶ ἡ ἀγριότης τῶν Νεοτούρκων ἔφθασεν εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον. Ὁ πατριάρχης Γερμανὸς ὁ Ε' ἦτοι αὐτὸς οὗτος ὁ κατὰ τὴν προηγουμένην ἀνακίνησιν τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος διαπρέψας μητροπολίτης Ἡρακλείας, ἀναμετρῶν τὰς νέας ὅλως συνθήκας, ὑφ' ἃς εὑρίσκετο τὸ Πατριαρχεῖον, διαισθανόμενος, ὅτι πᾶν τολμηρὸν διάβημα μόνον τὴν ἐπαύξησιν τῶν δεινῶν καὶ τὴν ἐπίσπευσιν τῆς καταστροφῆς θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα, προὐτίμησε νὰ τηρήσῃ στάσιν παθητικῆς ἀναμονῆς. Οἱ Νεότουρκοι προχωροῦντες εἰς τὴν ἐκπλήρωσίν τοῦ προγράμματός των, ἐσκέπτοντο νὰ προβῶσιν εἰς τὸ κλείσιμον τῶν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως σχολείων τῶν ξένων ἐθνοτήτων, προετοίμαζον δὲ νέον ὀργανικὸν νόμον τοῦ πατριαρχείου. Μέχρι τίνος σημείου ἔφθανεν ἡ τόλμη τοῦ νομοσχεδίου τούτου, δὲν ἐγνώσθη, διότι δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἔλθῃ εἰς φῶς. Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1918, συναφθείσης τῆς μετὰ τῆς Τουρκίας ἀνακωχῆς, ἔφθασε πρὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ στόλος τῶν Συμμάχων. Τὸ οἰκοδόμημα τῶν Νεοτούρκων κατέρρεε, διὰ δὲ τῆς Συνθήκης τῶν Σεβρῶν (1920) οἱ χριστιανοὶ οὐ μόνον τὰ πρότερα αὐτῶν δίκαια ἐπανέκτησαν, ἀλλὰ καὶ πλείονα ἀπέκτησαν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Κ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

ΤΟ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΝ ΣΧΙΣΜΑ

(Ἐκ τοῦ Ὄου τόμου τῆς τοῦ κ. Π. Καρολίδου ἀρξαμένης νὰ τυπώνεται ἱστορίας τῆς Συγχρόνου Ἑλλάδος).

Ἡ παρὰ τοῖς Βουλγάροις ἀρξαμένη, ἀπὸ τῆς τετάρτης περίπου δεκαετίας τοῦ 19ου αἰῶνος, ἐθνικὴ ἀφύπνισις, ἧς τὴν ἱστορίαν ἀφηγήθημεν μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, ἐξηκολούθησε μετὰ μείζονος ἐντάσεως μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. Κατὰ τὰς παραμονὰς ἔτι τοῦ ἀνατολικοῦ τούτου πολέμου ἡ ἐθνικὴ ὑπόστασις τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ εἶχε τοσοῦτον σαφῶς ἐκδηλωθῇ ἐν τοῖς πολιτικοῖς κύκλοις, ὥστε, ἐνῷ 60 περίπου ἔτη πρὸ τοῦ Κριμαϊκοῦ ἐν ταῖς περὶ λύσεως τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Αὐστρίας συνεννοήσεσι καὶ συμφωνίαις ἡ αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη Β' οὐδὲ μίαν ἐποιεῖτο κἂν τῶν ὀνομάτων Βουλγάρων ὡς ἔθνους καὶ Βουλγαρίας, ἁπλῶς δὲ τὰ ὅρια τῆς ὑπ' αὐτῆς σχεδιαζομένης Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας (ἐν τῷ περιφήμῳ Ἑλληνικῷ σχεδίῳ Projet Grec) τῆς μελλούσης νὰ ἔχῃ πρωτεύουσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐξετείνοντο μέχρι τοῦ Δανουβίου (τῆς Σερβίας προσαρτωμένης εἰς τὴν Αὐστρίαν), τῷ 1852 ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος Α' ἐν τῇ περιφήμῳ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄγγλον πρεσβευτὴν Ἄμιλτον Σεϊμούρ περὶ τῶν σχεδίων αὐτοῦ δηλώσει, ἡ Βουλγαρία ὑπεδεικνύετο ὡς μέλλουσα ν' ἀποτελέσῃ ἴδιον κράτος ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Τσάρου, ὡς αἱ πέραν τοῦ Δανουβίου Μαλδοβλαχικαὶ χῶραι. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον τὸν Κριμαϊκὸν ὅπως κατὰ τὸν Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τῶν ἐτῶν 1828—29, ἐνῷ Ρωσικὸς στρατὸς εἰσέβαλλεν εἰς Βουλγαρίαν, οὐδὲν ἐθνικὸν ἐπαναστατικὸν κίνημα ἐγένετο ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον ἦτο κατὰ μέγα μέρος ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστροφῆς ἣν ἠσθάνετο ὁ Τσάρος Νικόλαος εἰς ἐπαναστατικὰ κινήματα καὶ τῆς ἐν τῇ χώρᾳ παρουσίας ἰσχυροῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ταχείας ἐκ τῆς χώρας (τῷ 1854) ἀποχωρήσεως τοῦ εἰσβαλόντος Ρωσικοῦ στρατοῦ. Ἄλλως καὶ διαρκοῦντος τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου καὶ μετὰ τὴν τούτου λῆξιν τὸ ἐθνικὸν βουλγαρικὸν φρόνημα ἐξηκολούθει ἀναπτυσσόμενον καὶ ἡ πρὸς δημιουργίαν πολιτικοῦ ζητήματος βουλγαρικοῦ κίνησις διαρκῶς ηὐξάνετο. Κέντρα δὲ τῆς τοιαύτης κινήσεως ἦσαν οὐχὶ τοσοῦτον ἡ Βουλγαρία αὐτὴ ὅσον αἱ μεγάλαι Ρωσικαὶ πόλεις καὶ μάλιστα ἡ Κωνσταντινούπολις, ἀφ' οὗ μάλιστα χρόνου οἱ Βούλγαροι, ἤδη ἀρχῆ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκτήσαντο ἐν Φαναρίῳ (1858) ἰδίαν ἐκκλησίαν (τοῦ Ἁγίου Στεφάνου) καὶ περὶ τοῦτον ἐθνικὸν βουλγαρικὸν γραφεῖον. Βούλγαροι λαϊκοὶ καὶ κληρικοὶ οἱ καταγόμενοι πρὸ πάντων ἐκ τῶν παρὰ τὸν Αἷμον βουλγαροφώνων χωρῶν τῆς βορειοτάτης Θράκης (κυρίως τῆς ἐπαρχίας Σηλύμνου, ἐν μέρει δὲ καὶ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως) ἔχοντες μείζονα συνάφειαν καὶ ἐπικοινωνίαν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, παιδευόμενοι ἐν σχολαῖς ἑλληνικαῖς (ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ τοῦ Φαναρίου καὶ ἐν τῇ ἐν Χάλκῃ Θεολογικῇ Σχολῇ, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν), γινόμενοι διδάσκαλοι καὶ ἱερεῖς πεπαιδευμένοι καὶ ἐπίσκοποι εἰς χώρας μᾶλλον ἢ ἧττον ὑπὸ Βουλγάρων ἢ Βουλγαροφώνων οἰκουμένας, καθίσταντο κήρυκες καὶ σημαιοφόροι τῆς ἐθνικῆς ἰδέας. Ἀτυχῶς ἡ ἰδέα αὕτη καὶ ἡ καθόλου ἐθνικὴ κίνησις εἶχον ἐν ἀρχῇ χαρακτῆρα μᾶλλον ἀρνητικόν, ἐστρέφετο δὲ καὶ οὕτω οὐχὶ ἐναντίον τῆς Πύλης, ἀλλ' ἐναντίον τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὡς ἀποβλέπουσα εἰς ἵδρυσιν Βουλγαρικῆς ἐκκλησίας ἐλευθέρας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου καὶ συνοδευομένη ὑπὸ μίσους διηνεκῶς αὐξανομένου ἐναντίον τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου. Καὶ πρόφασιν μὲν εἶχεν ἡ ἀνθελληνικὴ αὕτη κίνησις τὰς καταπιέσεις, ἃς δῆθεν ὑφίστατο ὁ βουλγαρικὸς λαός, ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου πράγματι δὲ ἀπέβλεπεν εἰς ψυχρῶς λελογισμένον σκοπόν. Ὁ σκοπὸς οὗτος ἐν τῇ διανοίᾳ τῶν ἡγετῶν τῆς ἐθνικῆς βουλγαρικῆς ἰδέας ἀπέβλεπε κυρίως εἰς τὴν πολιτικὴν ἀποκατάστασιν τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ καὶ εἰς τὴν παλινόρθωσιν τοῦ ἐκ τῆς ἱστορίας γνωστοῦ βουλγαρικοῦ κράτους. Ἀλλ' οἱ ἡγέται οὗτοι ἠννόουν καλῶς ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο δι' ἐπαναστατικοῦ πολέμου μεγάλου καὶ εὐτυχοῦς ἐπιτυγχανόμενον ἦτο ἀδύνατον νὰ κατορθωθῇ δι' ἐπαναστάσεως ἐναντίον τῆς Πύλης ὡς εἶχον τότε τὰ πράγματα, τοῦ μὲν πολλοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ ὄντως καὶ ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς ἀπαρασκεύου καὶ μὴ ὡρίμου πρὸς τοιοῦτον σοβαρὸν κίνημα, τῆς δὲ Ρωσσίας, παρ' ἧς ἠδύναντο νὰ προσδοκῶσιν οἱ Βούλγαροι τελεσφόρον ἀρωγὴν ἀσπασαμένης μετὰ τὸ 1850 πολιτικὴν εἰρηνικὴν περισυλλογῆς καὶ ἐσωτερικῆς προόδου, ἀποκρουόυσαν πάντα ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς στρατιωτικὸν ἢ ἐπικίνδυνον πολιτικὸν ἀντιπερισπασμόν. Οἱ καλῶς λοιπὸν λογιζόμενοι καὶ κρίνοντες τὰ πράγματα ἡγέται τῆς ἐθνικῆς βουλγαρικῆς κινήσεως ἠννόουν ὅτι πρὸ πάσης σκέψεως περὶ πολιτικῆς ἀποκαταστάσεως ἔδει νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἐθνικὴ ἀποκατάστασις καὶ ἐθνικὴ αὐτοτέλεια, νὰ ὑπάρξῃ δηλονότι ἔθνος βουλγαρικὸν αὐτοτελὲς καὶ αὐθύπαρκτον, ὅπως ὑπῆρχεν ἔθνος ἑλληνικόν, ἀρμενικόν, χαλδαϊκὸν κτλ., καὶ νὰ μὴ συμπεριλαμβάνηται ἁπλῶς ἐν τῷ ὄγκῳ τοῦ ἔθνους τοῦ ρωμαϊκοῦ ἢ Γραικικοῦ ἤτοι τοῦ ἑλληνικοῦ. Ἀλλ' ἔθνος ἐν Τουρκίᾳ αὐτοτελὲς ἀναγνωρίζεται

ἔθνος τι, ὅταν ἔχῃ ἰδίαν θρησκείαν, διότι ἡ θεοκρατικὴ πολιτεία τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους μόνον ἰδιαιτέρας θρησκείας ἤτοι θρησκευτικὰς κοινότητας ἐν τῷ κράτει, οὐχὶ ἔθνος ὑπὸ τὴν ἡμετέραν καὶ ὑπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴν ἔννοιαν τοῦ ὀνόματος ἀναγνωρίζει, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἐν τῇ ἐπισήμῳ Ὀθωμανικῇ γλώσσῃ ἐν χρήσει ὅρος ***ἔθνος*** (millèt) σημαίνει κυρίως θρησκείαν. Ἀλλ' οἱ Βούλγαροι ὄντες ὁμόθρησκοι καὶ ὁμόδοξοι τοῖς Ἕλλησι καὶ ὑπαγόμενοι εἰς τὸ κοινὸν ἀνώτατον θρησκευτικὸν κέντρον τῶν ἐν Τουρκίᾳ ὀρθοδόξων, ἵνα ἀποτελέσωσιν ἰδίαν κοινότητα θρησκευτικήν, ἔδει ἁπλούστατα νὰ χωρισθῶσι θρησκευτικῶς ἀπὸ τὸ ὀρθοδόξου Πατριαρχείου. Ἀκριβῶς δὲ τοῦτο ἐποίησε μετὰ τὸ 1856 μέρος τῶν Βουλγάρων προσελθὸν εἰς τὸν οὐνιτισμόν. Ἀλλ' ὁ τρόπος οὗτος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἦναι ἀρεστὸς εἰς ἅπαν τὸ βουλγαρικὸν ἔθνος, ἥκιστα δὲ εἰς τὴν Ρωσσίαν. Ἔδει λοιπὸν νὰ εὑρεθῇ τις τρόπος ὥστε οἱ Βούλγαροι, χωρὶς νὰ καταλίπωσι τὴν ὀρθοδοξίαν ν' ἀποτελέσωσιν ἰδίαν θρησκευτικὴν κοινότητα ἐκπροσωποῦσαν τὴν τοῦ ἔθνους αὐτῶν αὐθυπαρξίαν καὶ αὐτοτέλειαν ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ κράτει. Ἐνταῦθα δὲ ἔκειτο τὸ μέγα πρόβλημα, ὅλη ἡ δυσχέρεια καὶ ὁ δύσλυτος κόμπος τοῦ Βουλγαρικοῦ κληθέντος ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος, τοῦ ζητήματος δηλονότι τοῦ νὰ μείνουν οἱ Βούλγαροι Ὀρθόδοξοι καὶ ἡνωμένοι πρὸς τὸ ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ κράτει κέντρον τῆς Ὀρθοδοξίας ἤτοι τὸ Οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον, ν' ἀποτελῶσι δ' ἐν ταὐτῷ καὶ ἰδίαν κοινότητα θρησκευτικὴν ἢ ὡς ἔλεγον ἐν σημασίᾳ μᾶλλον στενῇ, κοινότητα ἐκκλησιαστικήν, ἀξιοῦντες ἵδρυσιν Ἐκκλησίας ἰδιαιτέρας μετὰ κέντρου ἐκκλησιαστικοῦ Βουλγαρικοῦ, περιλαμβανούσης πάσας τὰς ὑπὸ Βουλγάρων οἰκουμένας χώρας τῆς Τουρκίας ἐξωτερικῶς μὲν συνδεομένης πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν δι' ἀσθενῶν δεσμῶν τοπικῆς ἐξαρτήσεως, ἀλλ' ἐσωτερικῶς παντελῶς αὐτονόμου καὶ αὐτοδιοικήτου. Ὅτι ἡ ἐπίσημος Ρωσικὴ πολιτικὴ καὶ διπλωματία εἰσηγήσατο τοῖς ἡγέταις τοῦ Βουλγαρικοῦ κινήματος τὰς τοιαύτας ἀξιώσεις δὲν εἶναι ἀληθές. Αὗται προῆλθον κατὰ μικρὸν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους, ἐκ τῆς διανοίας τῶν ἡγετῶν τῆς ἐθνικῆς κινήσεως ὑπεβοήθησαν δὲ καὶ ὑπεστηρίχθησαν ὡς ἦν εἰκός, ὑπὸ τῶν ἐν Ρωσσίᾳ ποικίλων Σλαυϊκῶν συλλόγων καὶ ἰδίως τῆς ἐν Μόσχᾳ ἱδρυθείσης τῷ 1858 Ἑλληνικῆς «Φιλανθρωπικῆς Ἑταιρείας», ἧς μέγας προορισμὸς καθωρίζετο ἡ ὑποστήριξις οἱουδήποτε πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ σλαυϊκοῦ βίου ἐν οἱαδήποτε σλαυϊκῇ ἰδιοφυΐᾳ ὁρμῶντος λαοῦ [1]). Ἀλλ' ἡ ἐπίσημος Ρωσσία ἡ χρησιμοποιοῦσα ἐνίοτε πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν αὐτῆς πολιτικὴν τὰς τοιαύτας σλαυοφίλους ἑταιρείας (ὧν ἀρχηγοὶ γνωστότατοι ἦσαν οἱ δημοσιολόγοι Ἀξάκωφ, Κάτκωφ καὶ οἱ στρατηγοὶ Φαδέγεφ, Τσερπάγεφ) δὲν διηυθύνετο ὑπ' αὐτῶν, τοὐλάχιστον καθ' οὓς χρόνους ἐγεννήθη τὸ βουλγαρικὸν ζήτημα. Ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος ὑπεστήριζεν ἰσχυρῶς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐν τῇ ἰδιότητι ταύτης ὡς κέντρου Ὀρθοδοξίας, ἧς ἐθεώρει ἑαυτὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμένον πρόμαχον ὡς ἡγεμὼν μεγάλου ὀρθοδόξου κράτους καὶ χάριν τῆς ὑπερασπίσεως τῶν δικαιωμάτων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας προὐκάλεσε τὸν μέγαν ἀνατολικὸν πόλεμον, τὸν καλούμενον Κριμαϊκόν. Ἡ ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ ἥττα τῆς Ρωσσίας κατέστησε τὸν τοῦ Νικολάου Α' υἱὸν καὶ διάδοχον Ἀλέξανδρον Β' λίαν ἐπιφυλακτικὸν ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν πολιτικὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ἀλλ' οὐδεμίαν ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν γένεσιν τῶν βουλγαρικῶν ἀξιώσεων. Τοὐναντίον εὗρε ταύτας διατυπουμένας ἤδη ὅτε ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον καὶ ἐπιθυμῶν πρὸ πάντων εἰρήνην καὶ ἑνότητα ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ συμπάσῃ εἰργάζετο πρὸς πρόληψιν πάσης πρὸς βλάβην τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων συγκρούσεως. Λαλῶν τῷ 1860 πρὸς τὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπερχόμενον ἀρχιμανδρίτην τῆς ἐνταῦθα ρωσσικῆς (ἐν τῇ Πρεσβείᾳ) ἐκκλησίας συνίστα αὐτῷ θερμότατα νὰ ἐργασθῇ παντὶ τρόπῳ πρὸς ταχεῖαν καὶ εἰρηνικὴν διευθέτησιν τοῦ ὄσημέραι σοβαρωτέρων χαρακτῆρα προσλαμβάνοντος βουλγαρικοῦ ζητήματος, κατακρίνων τὰς ὑπερβολικὰς ἀξιώσεις τῶν ἡγετῶν τοῦ βουλγαρικοῦ κινήματος. «Θέλω καὶ ἀπαιτῶ τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας» ἦσαν οἱ πρῶτοι καὶ οἱ τελευταῖοι λόγοι τοῦ αὐτοκράτορος. Καὶ ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ τότε Ρῶσσος πρεσβευτὴς πρίγκηψ Λιβάνωφ εἰργάζετο ὑπὲρ εἰρηνικοῦ συμβιβασμοῦ. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ τῷ 1863 τὸν Λιβὰ καταστήσας στρατηγὸς Ἰγνάτιεφ ὁμοίαν ἐν ἀρχῇ μετῆλθε πολιτικὴν ἕως ὑπὸ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων κατὰ μικρὸν παρασυρθεὶς ἐγένετο ὑπέρμαχος τῶν βουλγαρικῶν ἀξιώσεων. Ἡ μεγάλη δ' ἔριδι, ἣν προσέλαβε κατὰ μικρὸν τὸ λεγόμενον βουλγαρικὸν ζήτημα, κατασταθὲν ἐπὶ τέλους ἀδιάλλακτος φυλετικὸς καὶ θρησκευτικὸς πόλεμος μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Ἑλλήνων, προῆλθεν ἐξ αὐτῆς τῆς πορείας τῆς ἐξελίξεως τοῦ ζητήματος.

Οἱ ἡγέται τοῦ κινήματος τοῦ βουλγαρικοῦ ἢ βουλγαριστικοῦ (οὕτω καλουμένου παρ' ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων καλούντων ***βουλγαριστὰς*** τοὺς ἡγέτας, διότι οἱ πολλοὶ τούτων ἦσαν ἐν ἀρχῇ Ἕλληνες τὴν καταγωγὴν καὶ τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν καὶ τὴν παίδευσιν βουλγαρόφωνοι τῆς Θράκης) διετύπωσαν ἐν ἀρχῇ τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν κατὰ τρόπον οὐχὶ ἀπαράδεκτον ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀξιοῦντα ἵνα ἐν ταῖς ὑπὸ ἀκραιφνοῦς βουλγαρικοῦ πληθυσμοῦ οἰκουμέναις χώραις τὴν ἑλληνόγλωσσαν ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ἀντικατάστησῃ ἡ παρὰ πᾶσι τοῖς Ὀρθοδόξοις σλαυϊκοῖς λαοῖς ὡς γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας ἐν χρήσει διατελοῦσα Σλαβωνικὴ (ἡ ἐν ταῖς βουλγαρικαῖς χώραις μόνον εἰς τὰ μοναστήρια περιοριζομένη). Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία εὐμενῶς προχωροῦσα εἰς τὴν ἀξίωσιν ταύτην οὐ μόνον ἐπέτρεψεν τὴν ἐν ταῖς ὑπὸ βουλγαρικῆς πλειονότητος οἰκουμέναις πόλεσι χρῆσιν τῆς Σλαβωνικῆς ὡς γλώσσης ἐκκλησιαστικῆς, ἀλλὰ διέταξεν ἵνα καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐν αἷς ὑπῆρχε βουλγαρικὴ μειονότης (ὡς ἐν Φιλιππουπόλει) ἐν ὡρισμέναις ἐκκλησίαις ἡ ἀκολουθία ἀναγινώσκηται καὶ ψάλληται ἐν τῇ Σλαβωνικῇ, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τῆς ἑλληνικῆς πλειονότητος, προέβη δὲ καὶ εἰς τὴν ἄλλην ἀπόφασιν νὰ πέμψῃ βουλγάρους τὸ γένος καὶ τὴν γλῶσσαν ἀρχιεπισκόπους εἰς πόλεις, ἐν αἷς ἡ τῶν Ὀρθοδόξων πλειονότης ἦτο βουλγαρική. Ἀλλ' οἱ ἡγέται τοῦ ἐθνικοῦ κινήματος, εἰς πολιτικοὺς κυρίως ἀποβλέποντες σκοπούς, μετὰ τὰς πρώτας ταύτας ἐπιτυχίας προέβησαν κατὰ μικρὸν τολμηρῶς εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῶν ἀληθῶν σχεδίων αὐτῶν ἀπαιτοῦντες ἐκκλησίαν ἰδίαν βουλγαρικὴν περιλαμβάνουσαν οὐχὶ μόνον πάσας τὰς πέραν τοῦ Αἵμου ἐν τῇ Βουλγαρίᾳ καλουμένῃ χώρᾳ ὑπὸ Βουλγάρων οἰκουμένας ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς ἐν τῇ Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ κατὰ πλειονότητα βουλγαροφώνους ἢ μᾶλλον σλαυοφώνους κοινότητας, κηρύττοντες τὸ περιβόητον αὐτῶν δόγμα «Ὅπου λαλεῖται βουλγαρική, ἐκεῖ εἶναι Βουλγαρία». Ἀλλ' ἡ ἀξίωσις αὕτη διττῶς περιέπλεκε τὸ ζήτημα. Πρῶτον ἐξ ἀπόψεως ἐκκλησιαστικῆς προέκυπτε τὸ μέγα ἄτοπον Ἐκ-

[1]) Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ πρέπει νὰ διακρίνωμεν τὴν Σλαυοφιλίαν καὶ τοὺς Σλαυοφίλους ἀπὸ τοῦ ἐκ τούτων παραχθέντος Πανσλαυϊσμοῦ. Οἱ Σλαυόφιλοι (Slavjanofily) ἀπετέλουν κυρίως σχολὴν φιλολογικὸν ἔχουσαν χαρακτῆρα, παραχθεῖσαν ἐπὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Α', ἀναπτυχθεῖσαν δὲ ἐπὶ τοῦ Νικολάου Α' καὶ ἀποβλέπουσαν κυρίως εἰς τὴν πνευματικὴν προαγωγὴν καὶ ἱστορικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Σλαυϊσμοῦ καὶ ἀπομακρύνουσαν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἄλλου εὐρωπαϊκοῦ βίου καὶ πολιτισμοῦ διὰ τῶν ἐνυπαρχουσῶν ἐν τῷ Σλαυϊσμῷ γνησίων Σλαυϊκῶν πνευματικῶν δυνάμεων, οἵας ἐθεώρουν τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς τηροῦσαν τὸν γνήσιον τύπον Ἐκκλησίας Χριστιανικῆς καὶ τὸν ρωσσικὸν κοινοτικὸν ὀργανισμόν, πάσας δὲ τὰς ἀπὸ τοῦ Πέτρου Α' εἰς τὴν ρωσσικὴν κοινωνίαν καὶ τὸν ρωσσικὸν βίον εἰσαχθείσας ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον μεταρρυθμίσεις ἐθεώρουν ὡς ξένα καὶ βέβηλα, τὸν γνήσιον Σλαυϊκὸν βίον κιβδηλεύοντα στοιχεῖα. Ἐκ τῆς σχολῆς τῶν Σλαυοφίλων τούτων προῆλθεν ἐπὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Β' ὁ Πανσλαυϊσμός, ὁ δοὺς πολιτικὸν χαρακτῆρα εἰς τὴν Σλαυϊκὴν ἑνότητα καὶ ὀνειροπολῶν ἕνωσίν τινα πολιτικὴν πάντων τῶν Σλάυων ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ρωσσίας. Ὁ Πανσλαυϊσμὸς μετὰ τοῦ τοιούτου πολιτικοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ σπεύδων εἰς ὁσοιδήποτε ἐν παντὸς Σλαυϊκοῦ κινήματος ἐθνικοῦ, ὑπεστήριξεν ἠθικῶς καὶ τὸ βουλγαρικὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κίνημα, οὐχὶ ὑπὸ ἔννοιαν ἀναφανδὸν ἐχθρικὴν πρὸς τὸ Ἑλληνικόν. Ἐπ' ἐσχάτων, ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ μεγάλου εὐρωπαϊκοῦ πολέμου ὁ Πανσλαυϊσμὸς διὰ τῶν ὑπερβασιῶν αὐτοῦ προὐκάλεσεν ἀντίδρασιν ἐναντίον αὐτοῦ ἐν τῇ Σλαυϊκῇ κόσμῳ καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν γένεσιν τοῦ Νεοσλαυϊσμοῦ τοῦ ἀποβλέποντος εἰς ἑνότητα ἠθικὴν Σλαυϊκήν, διατηροῦσαν τὴν ἐθνικὴν αὐτοτέλειαν καὶ ἐλευθέραν ἐθνικὴν ἀνάπτυξιν πάντων τῶν Σλαυϊκῶν λαῶν καὶ ἰδίως τῶν μικρῶν ἐναντίον τῶν συγκεντρωτικῶν τάσεων τοῦ Πανσλαυϊσμοῦ.

κλησίας ἰδίως αὐτοτελοῦς ἐπὶ γλωσσικῆς διαιρέσεως στηριζομένης. Ἡ Ἐκκλησία ἡ Ὀρθόδοξος ἐπιτρέπει μὲν τὴν ἐν τῇ αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν πάσαις ταῖς ἀκολουθίαις καὶ τελεταῖς, καὶ ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ (τῇ ἐν τῇ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ μόνον λατινιστὶ τελουμένῃ) χρῆσιν οἱασδήποτε γλώσσης λαλουμένης ἢ νοουμένης ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ ἵδρυσιν ἐκκλησίας ἰδιαιτέρως αὐτοτελοῦς καὶ αὐτοδιοικήτου ἐπὶ γλωσσικῆς διακρίσεως στηριζομένης. Τὸ τοιοῦτον σύστημα ἄγει ἀπ' εὐθείας εἰς κατάλυσιν τῆς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει οἱασδήποτε χώρας ἀπαραιτήτου διοικητικῆς ἑνότητος, ὅταν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἑκάστη λαλουμένη γλῶσσα ἀπαιτεῖ καὶ ἰδίαν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν μετὰ ἰδίας ἱεραρχίας. Οὕτω θὰ ἦτο δυνατὸν ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πόλει, ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ χριστιανικῇ κοινότητι νὰ ὑπάρχωσι πολλαὶ ἐκκλησιαστικαὶ διοικήσεις μετὰ πολλῶν ἰδιαιτέρων ἱεραρχιῶν ἀνατρεπουσῶν ἄρδην τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ὑπόστασιν τῆς ἐν τῇ πίστει ἑνότητος καὶ δημιουργουσῶν σύγχυσιν βαβυλωνιακὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ δεύτερον μέγα ἄτοπον ἦτο ὅτι πραγματουμένης τῆς περὶ ἐθνικῆς δῆθεν βουλγαρικῆς ἐκκλησίας ἀξιώσεως πάντες οἱ λαλοῦντες Βουλγαρικὴν γλῶσσαν ἢ οἱονδήποτε σλαυικὸν ἰδίωμα συγγενὲς πρὸς τὴν Βουλγαρικὴν ἔν τισι χώραις τῆς Θρᾴκης καὶ τῆς Μακεδονίας ὀρθόδοξοι πληθυσμοὶ οἱ ἔχοντες ἀκραιφνῆ συνείδησιν ἐθνικὴν ἑλληνικὴν καὶ ἑλληνικὴν ἐθνότητα καὶ τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν ταύτην συνείδησιν διὰ παιδεύσεως ἑλληνικῆς ἐθνικῆς καλλιεργοῦντες καὶ ἀναπτύσσοντες λαλοῦντες δὲ ἁπλῶς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ βίῳ τὴν ἕνεκα καιρικῶν περιστάσεων ἐπικρατήσασαν παρ' αὐτὴν βουλγαρικὴν ἢ οἱονδήποτε ἄλλο σλαυικὸν ἰδίωμα καὶ τοῦτο θεωροῦντες ξένον καὶ ὀθνεῖον λείψανον πάλαι ποτ' ἐπικρατησάσης βαρβαρικῆς ἐξουσίας κατεδικάζοντο νὰ ἐκβουλγαρισθῶσιν ὑπαγόμενοι εἰς τὴν ἱδρυομένην βουλγαρικὴν ἐκκλησίαν, ἥτις μετὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτονομίας ἔχουσα καὶ αὐτονομίαν σχολειακὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν καὶ διὰ ταύτης ἐπιβάλλουσα καταναγκαστικῶς τὴν βουλγαρικὴν ἐθνικὴν παίδευσιν θὰ ἠπείλει δεινῶς τὴν ἐθνικὴν ὑπόστασιν καὶ ὕπαρξιν τῶν σλαυοφώνων ἑλλήνων Θρᾳκικῶν καὶ Μακεδονικῶν χωρῶν. Οἱ *σλαυόφωνοι* ἢ βουλγαρόφωνοι καλούμενοι Ἕλληνες τῶν εἰρημένων χωρῶν ἦσαν τοσοῦτον ἀκραιφνῶς Ἕλληνες ὅσον καὶ οἱ Τουρκόφωνοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, οἱ λαλοῦντες μὲν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ βίῳ τὴν Τουρκικήν, ἀλλὰ γλῶσσαν ἐθνικὴν ἔχοντες τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ταύτην παιδευόμενοι καὶ καλλιεργοῦντες ἐν τοῖς σχολείοις καὶ μετὰ ταύτης συνδέοντες τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν ὕπαρξιν καὶ συνείδησιν. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι καὶ οἱ γνήσιοι βούλγαροι τῆς Βαυλγαρίας μέχρι περὶ 100 ἐτῶν ἐκάλουν ἑαυτοὺς Ἕλληνας (ρωμαίους, ρουμ) καὶ οἱ ὁπωσοῦν ἀνεπτυγμένοι καὶ μεμορφωμένοι παρ' αὐτοῖς ἀπεστρέφοντο τὸ ὄνομα ***βούλγαρος,*** ὡς ταυτόσημον τῷ ***ἄγροικος, ποιμήν***, βάναυσος, βάρβαρος, ἕνεκα διὰ τῆς ἀπὸ 80 περίπου ἐτῶν ἀρξαμένης ν' ἀφυπνίζηται παρ' αὐτοῖς ἐθνικῆς συνειδήσεως οἱ Βούλγαροι οὗτοι ἀποτελοῦσι νῦν ἔθνος καὶ ἐθνότητα ἐν τελείᾳ ἐννοίᾳ τοῦ ὀνόματος. Ἀλλ' οἱ τῆς Θρᾴκης καὶ τῆς Μακεδονίας βουλγαρόφωνοι ἢ σλαυόφωνοι οὐχὶ βούλγαροι ὄντες ἕνεκα πνευματικῆς ἀναισθησίας, ὅπως οἱ Βούλγαροι τῶν πέραν τοῦ Αἵμου βουλγαρικῶν χωρῶν εἶχον ἀπολέσῃ τὴν βουλγαρικὴν αὐτῶν ἐθνικὴν συνείδησιν, ἀλλ' οὐδέποτε εἶχον λάβει τοιαύτην συνείδησιν τὴν συνείδησιν τῆς ἑλληνικῆς αὐτῶν καταγωγῆς διατηροῦντες δι' αἰώνων καὶ δι' ἀρρήκτων δεσμῶν ἠθικῶν συνδεόμενοι πρὸς τ' ὅλον Ἑλληνικόν. Οἱ τῆς Βουλγαρικῆς λοιπὸν ἐθνικῆς κινήσεως ἡγέται οἱ ἀξιοῦντες ἵδρυσιν ἐκκλησίας ἐθνικῆς βουλγαρικῆς καὶ θεωροῦντες πάντας τοὺς ἐν Θρᾴκῃ καὶ Μακεδονίᾳ βουλγαροφώνους ὡς Βουλγάρους ἤθελον κατὰ βάθος καὶ ἤλπιζον νὰ ἐκβουλγαρίσωσι διὰ τῆς ζητουμένης ἐκκλησίας νὰ ἐκβουλγαρίσωσι τὴν Θρᾴκην καὶ τὴν Μακεδονίαν ἢ τοὐλάχιστον νὰ δημιουργήσωσι πλειονότητα βουλγαρικὴν καὶ νὰ θέσωσιν οὕτω τὰς ἠθικὰς καὶ ἐθνικὰς βάσεις τῆς μεγάλης πολιτικῆς Βουλγαρίας καὶ καὶ Βουλγαρικοῦ κράτους περιλαμβάνοντες τὸ πλεῖστον τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θρᾴκης.

Ἀποκαλυφθέντος τοῦ τοιούτου σχεδίου τῶν ἡγετῶν τῆς Βουλγαρικῆς ἐθνικῆς κινήσεως τὸ ζήτημα τὸ λεγόμενον Βουλγαρικὸν μετέστη ἀπὸ τοῦ περιβόλου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ εἰς τὸ ἔδαφος τῶν φυλετικῶν καὶ πολιτικῶν διεκδικήσεων ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων καὶ ἐθνικῆς ἀμύνης ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων. Καὶ εἰς τὸν οὕτω διανοιχθέντα ἀγῶνα ἤρξατο νὰ λαμβάνῃ ἰσχυρὸν μέρος ἡ δημοσιογραφία καὶ ἡ ὑπὸ ταύτης ἐν μέρει ἀγομένη, ἐν μέρει δὲ ἄγουσα ταύτην κοινὴ γνώμη τῶν δύο διαμαχομένων λαῶν. Ἀλλ' ὁ ἀγὼν καὶ ἡ ἔρις δὲν ἀπώλεσαν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν ὄψιν καὶ χαρακτῆρα τῆς μὲν Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ πασῶν τῶν ἄλλων αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν μέχρι τινὸς δὲ καὶ αὐτῆς τῆς τοῦ ρωσικοῦ κράτους, συνταττομένων μετὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ κηρυσσομένων ἐναντίον τῆς ἱδρύσεως Ἐκκλησίας ἐπὶ γλωσσικῆς ἢ καὶ φυλετικῆς διαφορᾶς (τοῦ ***ἐθνοφυλετισμοῦ*** ὡς ἐπεκράτησεν ὁ ὅρος), τῶν δὲ Βουλγαριστῶν διεκδικούντων τὴν τοιαύτην Ἐκκλησίαν ὡς δικαίωμα ἐθνικὸν ἅμα καὶ ἐκκλησιαστικόν. Μάτην ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία πρὸς καταπαυσιν τῆς τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνην ταραττούσης ταύτης ἔριδος προέβη εἰς παραχωρήσεις προβᾶσα ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ εἰς τὸ ἔσχατον θεμιτὸν ὅριον τῶν τοιούτων παραχωρήσεων ἐπιτρέπουσα ἵδρυσιν προνομιούχου ἐπαρχίας ἐκκλησιαστικῆς εὐρείας, Ἐξαρχίας, ὑπὸ ἰδίας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς καὶ καθολικοῦ ἐπισκόπου (ἐξάρχου) τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ὑποκειμένου διοικουμένης καὶ περιλαμβανούσης ἐντὸς καθωρισμένων γεωγραφικῶν ὁρίων, ὑπερβαινόντων καὶ αὐτὸν τὸν Αἷμον καὶ ἐκτεινομένων εἰς τὴν βορειον Θρᾴκην καὶ εἰς τινας χώρας τῆς Μακεδονίας. Οἱ Βουλγαριστὶ ἐπέμενον ζητοῦντες Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν ἢ Ἐξαρχίαν ὑποκειμένην μὲν κατὰ τύπον εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ἀλλὰ μὴ περιοριζομένην ἐντὸς γεωγραφικῶν ὁρίων ἀλλ' ἐκτεινομένην πανταχόθεν ὅπου λαλεῖται ἡ γλῶσσα ἡ Βουλγαρική. Διεξῆγον δὲ οἱ Βουλγαριστὶ τὸν τοιοῦτον ἀγῶνα αὐτῶν μετὰ πολλῆς ἀσεβείας πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ ἀρχηγητος, ἵνα οὕτω φανατίζωσι τὸν βουλγαρικὸν ὄχλον. Ἤδη τῷ 1861 ὁ Βούλγαρος τὸ γένος Μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως Παΐσιος, καθαιρεθεὶς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ Β' καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἱερᾶς Συνόδου ἕνεκα πράξεων ἀντικανονικῶν καὶ ἀπειθείας πρὸς τὸν εἰς ὃν ὤμοσε κατὰ τὴν χειροτονίαν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν, Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ἀπετόλμησε καὶ αὐτὸς νὰ κηρύξῃ τὸν Πατριάρχην καθηρημένον. Καὶ ἐξεβλήθη μὲν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ οὗτος ὑπὸ τῆς Πύλης, ἀξιώσει τοῦ Πατριάρχου ὡς καὶ οἱ ἄλλοι ἀπειθοῦντες τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ Βούλγαροι τὸ γένος Μητροπολῖται βουλγαρικῶν πόλεων, Αὐξέντιος καὶ Ἰλαρίων καὶ ἐξετοπίσθησαν μακρ'ν. Ἀλλ' ἡ διαγωγὴ τῶν οὕτω πλημμελούντων εὗρισκεν ἄλλους Βουλγάρους Ἐπισκόπους. Πολλοὶ τούτων μεταβαίνοντες εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἄνευ ἀδείας τοῦ Πατριάρχου, εἰργαζοντο ἐνταῦθα ποικιλοτρόπως ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ βουλγαρικοῦ σκοποῦ, ἱδρύσαντες ἐν τῷ παρὰ τὸν Βόσπορον Μεσοχωρίῳ (Ὀρτάκοι) κέντρον δῆθεν ἐκκλησιαστικόν, ἀληθῶς δὲ παρασυναγωγὴν ἀποστατῶν κληρικῶν. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία διεμαρτύρετο πάντοτε πρὸς τὰς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, αἵτινες ἀντετάσσοντο πάντοτε τῇ γνώμῃ αὐτῆς καὶ κατεδίκαζον τὰ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τελούμενα, καὶ πρὸς τὴν Πύλην, ἥτις δὲν ὑπεστήριζε πάντοτε εἰλικρινῶς τὰς ἀξιώσεις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Καὶ ἡ ἀνώμαλος αὕτη κατάστασις ἡ ἀρξαμένη κοσμοῦντος ἔτι τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Κυρίλλου Η' τοῦ ἀπὸ Ἀμασείας καὶ λαβοῦσα διαστάσεις εὐρείας ἐπὶ τῆς μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Θρόνου παραίτησιν τοῦ Ἰωακεὶμ Β' (1863) τριετοῦς Πατριαρχείας τοῦ Σωφρονίου Ε' τοῦ ἀπὸ Ἀμασείας (1863—1866). Ὁ διαδεξάμενος τὸν Σωφρόνιον Γρηγόριος ς', βλέπων τὴν ἀδιέξοδον εἰς ἣν ὤθουν τὰ πράγματα αἱ τῶν Βουλγάρων συνεχεῖς ὑπερβάσεις, ἀντιλαμβανόμενος τοῦ ζητήματος καθαρῶς ἐκ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἀπόψεως καὶ θεωρῶν ὅτι αἱ τῶν Βουλγαριστῶν ἀξιώσεις ἀνέτρεπον πᾶσαν τάξιν Ἐκκλησιαστικήν, θέλων ὅμως τὸ μὲν νὰ ἐξαντλήσῃ πάντα τρόπον εἰρηνικῆς καὶ κανονικῆς λύσεως προέβη μέχρι τοῦ νὰ ὑποβάλῃ τὸ ζήτημα εἰς τὸ κριτήριον Μεγάλης Οἰκουμενικῆς Συνόδου συγκαλουμένης

ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκ πασῶν τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καὶ λυούσης τὸ ζήτημα ὁριστικῶς καὶ τελεσιδίκως. Τὴν γνώμην αὐτοῦ ταύτην ὁ Πατριάρχης ἀνεκοίνωσεν εἰς πάσας τὰς αὐτοκεφάλους ἐκκλησίας, αἵτινες ἀπεδέξαντο ὁμοθύμως. Μόνη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ρωσσικοῦ Κράτους, καίπερ μὴ ἀποδοκιμάζουσα κατ' ἀρχὴν τὴν πρότασιν ἐποιήσατό τινας ἐπιφυλάξεις καὶ ἐξέφρασε φόβους μὴ καθ' ἣν περίπτωσιν οἱ ἀποτελοῦντες τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον Ἀρχιερεῖς δὲν συμφωνήσωσιν ἐν πᾶσι πρὸς ἀλλήλους ἐπέλθῃ ἐντεῦθεν σχίσμα (ὑπαινισσομένη ἐλαφρῶς τὴν ἐνδεχομένην τῶν Σλαύων Ἀρχιερέων ὑπὲρ τῶν βουλγαρικῶν ἀξιώσεων συνεγγύαν). Καὶ ἡ Πύλη δέ, ἧς ἡ συναίνεσις ἦτο ἀπαραίτητος εἰς σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δὲν ἐφαίνη πρόθυμος νὰ δώσῃ ἄδειαν, ἐζήτει δὲ αὐτὴ αὕτη νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα διὰ συστάσεως μικτῆς ἐπιτροπῆς ἀπὸ προκρίτων Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων, ἐντεταλμένης νὰ ἐξεύρῃ τρόπον λύσεως ἀμφοτέρωθεν ἀποδεκτόν. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἐξεπόνησεν ἐπὶ τέλους σχέδιον ὅπερ ὑπέβαλε τῇ Πύλῃ. Αὕτη δέ, χωρὶς νὰ ἐρωτήσῃ ἐκ τῶν προτέρων τὴν γνώμην τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ζητήσῃ τὴν ἔγκρισιν αὐτῆς, προέβη αὐθαιρέτως πάνυ εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος δι' ἐκδόσεως φιρμανίου αὐτοκρατορικοῦ (κατὰ Φεβρουάριον 1870), δι' οὗ ἱδρύετο Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐξαρχία, αὐτοδιοίκητος, ὑποκειμένη τυπικῶς εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ διοικουμένη ὑπὸ ἑνὸς ἀνωτάτου Μητροπολίτου καλουμένου Ἐξάρχου καὶ ὑπὸ Συνόδου Μητροπολιτῶν, ὑφ' ἧς ἐξελέγετο ὁ Ἔξαρχος, διοικούσης μετὰ τοῦ Ἐξάρχου πάσας τὰς ἐν τῇ περιοχῇ τῆς νέας Ἐκκλησίας Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπάς. Ἡ δὲ περιοχὴ αὕτη περιελάμβανε νῦν, πλὴν τῆς κυρίως Βουλγαρίας, (ἐν ᾗ μόνῃ ἡ Βάρνα, ἐξαιρουμένη τῆς Ἐξαρχίας ἦμεν ὑπὸ τὴν ἄμεσον διοίκησιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου) πᾶσαν τὴν Βόρειον Θρᾴκην, (ἐξαιρουμένων τῆς Ἀγχιάλου, Σωζουπόλεως καὶ Μεσημβρίας, μενουσῶν ἐν τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου), μέγα τῆς ἀνατολικῆς Θρᾴκης καὶ τῆς βορείου Μακεδονίας. Ἀλλὰ τὸ τὰ μέγιστα ἐπιζήμιον καὶ κινδυνῶδες διὰ τὸ μέλλον, δὲν ἦτο τοσοῦτον ἡ διὰ τῆς λύσεως ταύτης διδομένη μεγάλη ἔκτασις εἰς τὴν νέαν Ἐκκλησίαν, διότι ἔκτασιν οὐ πολὺ ἀφισταμένην τῆς ἐν τῷ φιρμανίῳ εἶχε παραχωρήσει ἤδη καὶ τὸ Πατριαρχικὸν σχέδιον, ἀλλ' ἡ διάταξις, καθ' ἣν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι πᾶσα ἐπαρχία, ἧς τὰ δύο τρίτα τοῦ πληθυσμοῦ ἤθελον ζητήσει νὰ προσαρτηθῶσιν εἰς τὴν νέαν Ἐκκλησίαν, ἔδει νὰ ἐκτελῆται ἡ τοιαύτη προσάρτησις. Διότι διὰ τῆς διατάξεως ταύτης εὐρεῖα ἠνοίγετο ὁδὸς εἰς παντοίας ραδιουργίας βουλγαρικὰς ἵνα διὰ παντὸς τρόπου συλλέξωσιν ἀναφορὰς ἐκ μέρους δῆθεν τῶν δύο τρίτων τοῦ λαοῦ οἱασδήποτε ἐπαρχίας ἓν Θρᾴκῃ ἢ Μακεδονίᾳ καὶ νὰ προσαρτήσωσιν αὐτὴν εἰς τὴν Ἐξαρχίαν αὐτῶν. Πρὸς τούτοις τὸ φιρμάνιον διεκανόνιζε ζητήματα καθαρῶς θρησκευτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ ἀποκλειόμενα τῆς δικαιοδοσίας καὶ αὐτῶν τῶν χρισπιανικῶν ἡγεμόνων καὶ κυβερνήσεων, διατάσσον ἵνα ἡ νέα Ἐκκλησία τὸ ἅγιον μῦρον λαμβάνῃ ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ὁ Ἔξαρχος μνημονεύῃ ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ τοῦ ὀνόματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Πᾶσα ἄλλη ἐξάρτησις τοῦ Ἐξάρχου ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου ἦτο καθαρῶς τυπική, τοῦ Πατριάρχου μὴ ἔχοντος τὸ δικαίωμα, νὰ ἐπικυροῖ ἢ νὰ ἀκυροῖ τὴν τυπικῶς εἰς αὐτὸν ἀνακοινουμένην ἑκάστοτε ἐκλογὴν τοῦ Ἐξάρχου, ὅστις ἄλλως ἦτο ἰσόβιος, καὶ διαμένοντος μὲν συνήθως ἐν τῇ πόλει, ἧς ἦτο Μητροπολίτης ἰδιαίτερος, ἀλλὰ δυναμένου νὰ μεταβαίνῃ κατὰ βούλησιν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἄνευ αἰτήσεως ἀδείας παρὰ τοῦ Πατριάρχου, ἀλλ' ἁπλῶς μετ' ἀνακοίνωσιν πρὸς αὐτὸν τῆς μεταβάσεως καὶ νὰ μένῃ ἐφ' ὅσον ἤθελε χρόνον ἐν τῇ πρωτευούσῃ, διατηρῶν αὐτόθι μετόχιον ἴδιον, καθ' ὃν τρόπον οἱ ἀρχηγοὶ τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Τὴν ἔκδοσιν τοῦ φιρμανίου Βούλγαροι καὶ Βουλγαρίσται ἐχαρέτισαν μετ' ἀλαλαγμῶν νίκης καὶ θριάμβου. Τὸ ὑπὸ μωαμεθανοῦ Σουλτάνου ἐκδοθὲν διάταγμα, ὡς σύμβολον ἱεροῦ τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν ἀποκαταστάσεως ἐκομίσθη εἰς τὴν ἐν Φαναρίῳ ἐκκλησίαν αὐτοῦ (Εὐάγ. Στεφάνου) καὶ ἐν μέσῳ εὐφημιῶν καὶ δοξολογιῶν ἐξηρτήθη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος ὡς τρόπαιον νίκης ἐθνικῆς, ἀναφοραὶ δὲ εὐχαριστήριοι ἐπέμποντο πρὸς τὸν Σουλτάνον καὶ πρὸς τὴν Πύλην. Τοὐναντίον δὲ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διεμαρτυρήθη, οὐχὶ μόνον ἐναντίον τοῦ περιεχομένου, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον αὐτῆς τῆς ἐκδόσεως τοῦ φιρμανίου, ἀμφισβητῶν εὐθαρσῶς διὰ διακοινώσεως (τακριρίου) πρὸς τὴν Πύλην τὸ δικαίωμα ἀναμίξεως ἀρχῆς κοσμικῆς καὶ μάλιστα ἀλλοθρήσκου εἰς ζητήματα Ἐκκλησιαστικὰ καὶ τὴν Οἰκουμενικὴν σύνοδον πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὡς μόνην ἀρχὴν νόμιμον δικαστικὴν ἐν τῷ ζητήματι κηρύττων, ἠξίου παρὰ τῆς Πύλης ἢ τὴν ἔκδοσιν ἀδείας πρὸς σύγκλησιν τοιαύτης Συνόδου ἢ τὴν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου παραίτησιν αὐτοῦ. Ἡ Πύλη μὴ τολμῶσα νὰ δεχθῇ τὴν παραίτησιν τοῦ Πατριάρχου, τῆς πράξεως ταύτης ὑπερβαινούσης, κατὰ τοὺς ὑπ' αὐτῆς κυρωθέντας καὶ νόμου θέσιν ἐπέχοντας Ἐθνικοὺς λεγομένους Κανονισμούς. Τὰ ὅρια τῆς ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας δικαιοδοσίας αὐτῆς, καθόσον μάλιστα καὶ ἡ τε Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον καὶ ἡ κοινὴ γνώμη τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ κατεξανίστατο καὶ δι' ἀναφορῶν διεμαρτύρετο κατὰ πάσης τοιαύτης πράξεως τῆς Πύλης, μὴ δυναμένη δὲ νὰ δώσῃ ἄδειαν εἰς σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐτήρησεν ἐπὶ μακρὸν σιωπὴν ἀπόλυτον εἰς τὰς διαμαρτυρίας τοῦ Πατριάρχου. Εἰς τὴν ἔκδοσιν ἀδείας διὰ τὴν Οἰκουμενικὴν σύνοδον ἀντενήργει κυρίως ἡ Ρωσικὴ πολιτικὴ ἵνα μὴ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ρωσικοῦ κράτους ἡ κηρυχθεῖσα ἐξ ἀρχῆς τῆς ἔριδος ὑπὲρ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, εἶτα δὲ κατὰ μικρὸν ὑπὸ τὴν ροπὴν καὶ ἐπίδρασιν τῶν πανσλαυϊστικῶν ἐνεργειῶν, αἵτινες ἐπέδρων ἔν τινι μέτρῳ καὶ ἐπὶ τὴν ὅλην ἀνατολικὴν πολιτικὴν τῆς Ρωσίας, βλέποντες εὐμενῶς καὶ τὰς Βουλγαρικὰς ἀξιώσεις εὑρέθη ἐν στενοχωρίᾳ ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ συνόδῳ περὶ τοῦ πρακτέου. Ἐξ ἄλλου ὁμολογητέον ὅτι καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ 1869 μετὰ τὸ ἄτυχες τέλος τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως ἐχθρικωτάτη ὑπηρεσία τοῦ Ἑλληνικοῦ τύπου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὃν ἐμμετῶ ἐν μέρει καὶ ὁ ἀθηναϊκός, ἐναντίον οὐ μόνον τοῦ Σλαυϊσμοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπισήμου Ρωσσίας ὃν ἐκήρυττεν ὁ εἰρημένος τύπος ἁπλῶς κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις καὶ ὑπαγορεύσεις τοῦ Πανσλαυϊσμοῦ ἐναντίον τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐνεργοῦσαν, διέθετον κατὰ μικρὸν δυσμενῶς πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν τὴν ἐπίσημον Ρωσσίαν. Ὁ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ 1863 πρεσβευτὴς τῆς Ρωσσίας στρατηγὸς Ἰγνάτιεφ, ὁ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ τριετοῦς Κρητικοῦ ἀγῶνος (1866—1869) φιλελληνικὴν μετελθὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει πολιτικὴν (ἀπὸ τοῦ 1886 ἀπὸ ἀπλοῦ πληρεξουσίου ὑπουργοῦ εἰς πρεσβευτὴν πρώτης τάξεως προαχθεὶς) γινόμενος ἀπὸ τοῦ 1869 κυριώτατος στόχος τῶν ἐπιθέσεων τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου καὶ δυσφορῶν διὰ τοῦτο καὶ διὰ τὴν ὅλην ἀντιρρωσσικὴν πορείαν τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου, ἐγένετο ὑπέρμαχος τῶν βουλγαρικῶν ἀξιώσεων δυσμενῆ τηρῶν στάσιν πρὸς τὰς ἀξιώσεις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, αἵτινες ἐθεωροῦντο νῦν ἁπλῶς ἑλληνικαί. Εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀντενήργει εἰς τὰς περὶ συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐνεργείας αὐτῆς σύμφωνα ἐν τούτῳ πράττων καὶ πρὸς τὰ περὶ τοῦ ζητήματος ἐν Ρωσσίᾳ παρά τε τοῖς πολιτικοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς κύκλοις ἐπικρατοῦντα φρονήματα. Ἡ δὲ τοιαύτη ρωσσικὴ ἀντενέργεια ἐματαίου πάσας τὰς παρὰ τῇ Πύλῃ περὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐνεργείας τοῦ Πατριάρχου. Καὶ ὅμως κατὰ τὴν κρισιμωτάτην περίοδον τῆς ἔριδος περὶ τὰ τέλη τοῦ 1870 ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἡ Πύλη ἐφάνη πρόθυμος νὰ παράσχῃ τὴν πρὸς τὴν σύγκλησιν τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἄδειαν. Περὶ τὰ μέσα Νοεμβρίου τοῦ εἰρημένου ἔτους, ὁ τότε μέγας βεζύρης καὶ ὑπουργὸς ἐν ταὐτῷ τῶν Ἐξωτερικῶν ἔπεμψεν ἀπροσδοκήτως εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τεσκερέν, δι' οὗ ἐζήτει παρ' αὐτοῦ τὸ πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν τῆς συγκληθησομένης Οἰκουμενικῆς Συνόδου «ἵνα δοθῇ ἡ πρὸς σύγκλησιν ἄδεια».

Εἰς τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην διακοίνωσιν τῆς Πύλης τὴν μετ' εὐαρέστου ἐκπλήξεως γενομένην γνωστὴν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἀπήντησεν εὐθὺς ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος εἰπών, ὅτι ἔργον τῆς Συνόδου ἔσται νὰ ἐξετάσῃ τὸ ὅλον ζήτημα, ν' ἀκούσῃ τὰς ἑκατέρωθεν ἀντιθέτους γνώμας καὶ ἀξιώσεις καὶ νὰ ἐξενέγκῃ τὴν ἐτυμηγορίαν καὶ τὴν

ὑπερτάτην δικαστικὴν ἀπόφασιν αὐτῆς. Καὶ ἐνῷ οὕτω ἀνεμένετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἡ ὑποσχεθεῖσα ἄδεια σιωπὴ βαθεῖα ἐπεκράτησεν αὖθις ἐν ταῖς πρὸς τὸ Πατριαρχεῖον σχέσεσι τῆς Πύλης. Τοῦτο ἠνάγκασε τὸν Πατριάρχην νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Υ. Πύλην καὶ νὰ ζητήσῃ προφορικὰς ἐξηγήσεις περὶ τῆς μὴ τηρήσεως τῆς δοθείσης ὑποσχέσεως. Ὁ Ἀαλῆ πασᾶς ἀπήντησε δι' ὑπεκφυγῶν ἀμφισβητήσας τὸ ἐπίκαιρον τῆς συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ προτείνας ἄλλα σχέδια ἀναβλητικά. Τί λοιπὸν ἦτο τὸ δόν ἀφορμὴν εἰς τὸ πυροτέχνημα αὐτὸ τῆς Πύλης, τὸ τοσοῦτον ἀπροσδοκήτως λάμψαν καὶ τοσοῦτον ταχέως ἀποσβεσθέν; Κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἀκριβῶς, καθ' ἃς ἡ Πύλη ἐφαίνετο προσχωροῦσα εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ Πατριάρχου ἐφαίνετο αἰφνιδίως ἐπικείμενος πόλεμος μεταξὺ Ρωσσίας ἀφ' ἑνὸς καὶ Τουρκίας καὶ τῶν Συμμάχων αὐτῆς Ἀγγλίας καὶ Αὐστρίας ἀφ' ἑτέρου. Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἀκριβῶς, διαρκοῦντος ἔτι τοῦ Γαλλογερμανικοῦ πολέμου ἡ Ρωσία διὰ τῆς ἀποτόμου (κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1870) ἀποκηρύξεως τῶν περὶ Εὐξείνου διατάξεων τῆς Παρισιανῆς συνθήκης τοῦ 1856 μικροῦ δεῖν προὐκάλει μέγαν πόλεμον εὐρωπαϊκόν, οὗ ἔμελλε νὰ μετάσχῃ μοιραίως καὶ ἡ Τουρκία, ἥτις καὶ εὑρισκομένη ἐν ἀναμονῇ τοιούτου πολέμου διὰ τῆς ἐπιδείξεως τῆς συγκαταθέσεως αὐτῆς εἰς τὴν σύγκλησιν Οἰκουμενικῆς συνόδου προέβαινε προκαταβολικῶς εἰς ἐπίδειξίν τινα ἠθικὴν καὶ πολιτικὴν ἐναντίον τῆς Ρωσίας. Ἀλλ' ἡ ταχεῖα (περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἑπομένου ἔτους 1871) εἰρηνικὴ διευθέτησις τοῦ ζητήματος τοῦ Εὐξείνου οὐ μόνον τὸν τοῦ πολέμου φόβον ἀπεσόβησεν, ἀλλὰ καὶ τὴν παρὰ τῇ Πύλῃ πολιτικὴν καὶ ἠθικὴν ροπὴν τῆς Ρωσίας μεγάλως ἠξέησεν. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ὅλης ταύτης καταστάσεως ἦτο ἡ ἐν τῷ Βουλγαρικῷ ζητήματι ἐμμονὴ τῆς Πύλης εἰς τὰς ὑπ' αὐτῆς γενομένας πρὸς τοὺς Βουλγάρους παραχωρήσεις. Καὶ δὲν ἐτόλμησε μὲν ἡ Πύλη, ἐν ὅσῳ ἔζη καὶ ἔμενε κυβερνῶν ὁ ὀπωσοῦν μετριοπαθὴς καὶ ἐπιφυλακτικὸς Ἀλῆ Πασσᾶς, καὶ οὔτε ἔξαρχος ἐξελέγη Βούλγαρος οὔτε σύνοδος συνεκροτήθη, ἀλλ' οὐχ ἧττον οἱ Βούλγαροι ἐνθαρρυνόμενοι ἀπὸ τῆς εὐμενοῦς πρὸς αὐτοὺς πολιτικῆς τῆς Πύλης ἐνήργουν οἰκοθεν τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ φιρμανίου. Πανταχοῦ ἐν ταῖς ὑπὸ Βουλγαρικῆς πλειονότητος οἰκουμένας ἐπαρχίας Ἐκκλησίαι Ἑλληνικαὶ ἡρπάζοντο ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ἱερεῖς Ἕλληνες ἐξηλαύνοντο, ἐπίσκοποι ἑλληνικῆς καταγωγῆς κατεδιώκοντο. Βουλγαριστικὴ δὲ προπαγάνδα ἐν ταῖς ὑπὸ μικτοῦ (Ἑλληνικοῦ καὶ Βουλγαρικοῦ) πληθυσμοῦ οἰκουμένας ἐπαρχίας διὰ βίας ἐπέβαλλε τὸ κράτος τοῦ βουλγαρισμοῦ. Καὶ ἐν μέσῳ τοιούτων καταστροφῶν ἡ ὑπὸ τῆς Πύλης ἐγκαταληφθεῖσα Μεγάλη Ἐκκλησία ἀπετάθη ἅπαξ ἔτι εἰς τὰς αὐτοκεφάλους ἐκκλησίας καταγγέλλουσα διὰ ζωηροτάτων ἐκφράσεων τοὺς ἀγρίους βουλγαρικοὺς βανδαλισμούς. Καὶ αὗται μὲν αἱ ἐκκλησίαι πᾶσαι, πλὴν τῆς Ρωσικῆς, ἐξέφρασαν ζωηρῶς τὴν θλῖψιν αὐτῶν ἐπὶ τοῖς γενομένοις καὶ ἐκηρύσσοντο ὑπὲρ τῆς συγκλήσεως Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἀλλ' ἡ Σύνοδος τοῦ Ρωσικοῦ κράτους ἀναρανδὸν νῦν ἐκηρύχθη ἐχθρικὴ πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν διατεινομένη ὅτι ἡ Σύνοδος, ἐν ᾗ οἱ Ἕλληνες ἤθελον ὑποστηρίξει τὰς ἑλληνικὰς ἀξιώσεις οἱ δὲ **Σλαῦοι** τὰς σλαυικὰς (ὡσεὶ ἔμελλε νὰ συμπληρωθῇ ἡ Σύνοδος ἵνα λύσῃ φυλετικὰς ἔριδας καὶ μὴ συνεκαλεῖτο ἵνα λύσῃ ζήτημα καθαρῶς ἐκκλησιαστικόν, ἐὰν δηλονότι οἱ ἱεροὶ κανόνες ἐπιτρέπουσιν ἵδρυσιν Ἐκκλησίας ἁπλῶς ἐπὶ φυλετικῆς καὶ γλωσσικῆς διαφορᾶς στηριζομένης). Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ τελευταίου τούτου διαβήματος ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος παρητήθη (τὸ θέρος τοῦ 1871) ἐξελέγη δὲ Πατριάρχης ὁ Ἄνθιμος Ζ' ὁ Κουταλιανὸς τὸ τρίτον νῦν ἀνελθὼν εἰς τὸν θρόνον. Ταὐτοχρόνως σχεδὸν μετὰ τῆς ἀνόδου τοῦ Ἀνθίμου ἐτελεύτησε καὶ ὁ Μέγας Βεζύρης Ἀαλῆ Πασᾶς, διάδοχος δ' αὐτοῦ ἐγένετο ὁ Μαχμοὺτ Νεδίμ, ἀνὴρ ἀγράμματος καὶ ἄξεστος, ἀλλὰ πανοῦργος καὶ τολμηρός, ὑποκείμενος ἰσχυρῶς εἰς τὴν ροπὴν τῆς Ρωσικῆς πολιτικῆς καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Τούρκων διὰ τὸ φιλόρρωσον αὐτοῦ, σκωπτικῶς Νεδίμωφ κληθείς. Καὶ ἐνῷ ὁ Πατριάρχης Ἄνθιμος ἐπειρᾶτο νὰ εὕρῃ τινὰ τρόπον εἰρηνικῆς διεξόδου ἐκ τῆς δεινῆς ἔριδος, ὁ Μαχμοὺτ προέβη τολμηρῶς εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ φιρμανίου. Ἐμήνυσε τῇ ἐν Ὀρτάκιοϊ (Μεσαχώρῃ) παρασυναγωγῇ τῶν Βουλγάρων ἐπισκόπων ἵνα συνελθόντες ἐκλέξωσιν ἕνα ἐξ ἑαυτῶν Ἔξαρχον. Παραθαρρυνθέντες νῦν οἱ Βούλγαροι ἐπίσκοποι, ὧν ἐν γένει εὑρίσκοντο καὶ οἱ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καθαιρεθέντες Παΐσιος Φιλιππουπόλεως, Ἰλαρίων, Λοφτζοῦ Αὐξέντιος — προέβησαν τολμηρῶς τῇ 6 Ἰανουαρίου (1872), ἡμέρα τῶν Θεοφανείων, — ἄνευ ἀδείας τοῦ Πατριάρχου νὰ τελέσουν λειτουργίαν ἐν τῇ μνημονευθείσῃ ἐν Φαναρίῳ Βουλγαρικῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου εἰς πανηγυρικὴν ἵδρυσιν καὶ ἀνακήρυξιν τῆς ἐθνικῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας καὶ ἐκλογὴν Ἐξάρχου, (ὡς τοιούτου ἐκλεγέντος τοῦ ἐκ Θρᾴκης (ἀπὸ Σαράντα Ἐκκλησιῶν) καταγομένου, ἑλληνικῶς πεπαιδευμένου καὶ καθηγητοῦ Θεολογίας ἐν τῇ ἐν Χάλκῃ Πατριαρχικῇ σχολῇ ἐπὶ ἔτη διατελέσαντος, Ἀνθίμου Μητροπολίτου Βιδύνης. Τῷ τολμήματι ἐπηκολούθησαν νέα ἀλλεπάλληλα τολμήματα. Οἱ ἀποστάται Ἀρχιερεῖς ἐχειροτόνουν νῦν πλῆθος Ἀρχιερέων, ὧν ἄλλοι μὲν συνεκρότουν Σύνοδον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑδρεύουσαν, ἄλλοι δὲ ἐπέμποντο εἰς τὰς ἐπαρχίας, προθύμως παρεχούσης τῆς Πύλης τὰ βεράτια. Νῦν καὶ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία προέβη εἰς διαβήματα ἀποφασιστικά. Συνοδικῇ ἀποφάσει καθηρέθησαν Ἄνθιμος Βιδύνης καὶ οἱ τὸ πρῶτον μετ' αὐτοῦ ἀποστάντες, ἀφωρίσθησαν δὲ οἱ πρότερον καθηρημένοι καὶ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς καταδίκης ἀνεγνώσθησαν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς πρωτευούσης. Οὕτω τὰ πράγματα ἔχουν ἀκατασχέτως πρὸς τέλειον θρησκευτικὸν χωρισμὸν ἤτοι Σχίσμα. Καὶ ὅμως νῦν ἡ Ρωσσικὴ πολιτικὴ ἡ ἀντενεργήσασα ἕως τώρα πρὸς τὴν μόνην ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὑποδειχθεῖσαν ὁδὸν τῆς κανονικῆς λύσεως αὐτοῦ, ἤρξατο ἐναντίον τοῦ σχίσματος ὅπερ ἀπῄτει ἰσχυρῶς ἡ ἐναντίον τῶν Βουλγάρων σφόδρα ἐξηρεθισμένη πανταχοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ ἰδίως ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικὴ κοινὴ γνώμη προβαίνουσα καὶ εἰς διαδηλώσεις ἐναντίον τῆς μελλοντικῆς πορείας τοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου Ζ'. Ταῦτα ἐγένοντο κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ τὸ ἔαρ τοῦ 1872. Κατὰ Ἰούλιον τοῦ ἔτους τούτου πρωθυπουργὸς ἐν Ἑλλάδι γενόμενος ὁ Ἐπαμεινώνδας Δεληγεώργης, ἀνὴρ σφόδρα κεκηρυγμένος ὑπὲρ τοῦ σχίσματος, ἅτε φρονῶν ὅπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι ὅτι οὕτω κηρυσσομένων τῶν Βουλγαριστῶν καὶ ἐξαρχικῶν ὡς σχισματικῶν οἱ Βούλγαροφωνοι καὶ τῶν Βουλγάρων ἔτι οἱ πολλοὶ ἐμμένοντες ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ θὰ ἐπεκήρυττον τὴν Ἐξαρχίαν. Ὁ Δεληγεώργης ἐνεθάρρυνε σφόδρα τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὲρ τοῦ σχίσματος κηρυσσομένους, μεθ' ὧν ἐπὶ τέλους συνετάχθη καὶ ὁ Πατριάρχης τινῶν μόνον ἀρχιερέων μὴ ἐγκρινόντων (ἐν τούτοις ἦν καὶ ὁ τότε Βάρνης Ἰωακείμ, ὁ ὕστερον Θεσσαλονίκης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, Ἰωακεὶμ Γ'). Ἀλλ' οἱ τοῦ σχίσματος ὑπέρμαχοι ἐπεκράτησαν καὶ τότε συνεκλήθη σύνοδος οὐχὶ μὲν Οἰκουμενική, ἀλλὰ σύνοδος Μεγάλη τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ κράτει αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν, τῶν τεσσάρων Πατριαρχῶν, τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου καὶ πλήθους Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ ἕτερον πλῆθος θεολόγων καὶ κληρικῶν. Ὁ Μαχμοὺτ πασσᾶς ἀπεπειράθη νὰ κωλύσῃ τὴν συγκρότησιν τῆς Συνόδου μηνύσας εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ὅτι δὲν δικαιοῦται ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς Πύλης νὰ καλέσῃ εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν. Ἀλλὰ τὸ Πατριαρχεῖον ἀπήντησεν εὐθαρσῶς, ὅτι κατὰ τὰ ἀνέκαθεν ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ Κράτει ἰσχύοντα νόμιμα μόνον προκειμένου περὶ προσκλήσεως Ἱεραρχῶν ξένου Κράτους ἡ Ἐκκλησία ζητεῖ πρὸς τοῦτο τὴν ἄδειαν τῆς Πύλης, οὐχὶ δὲ προκειμένου περὶ Ἱεραρχῶν τῶν ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ Κράτει αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Τοὐναντίον δὲ ὅτε ἡ Πύλη θέλει νὰ κληθῇ εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἀρχηγὸς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, ἡ κλῆσις γίνεται διὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἀλλ' εὐτυχὴς σύμπτωσις κατέστησε μετ' ὀλίγον περιττὰς τὰς τοιαύτας ἐξηγήσεις. Διότι κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἀκριβῶς ἔπεσεν ὁ Μαχμοὺτ πασσᾶς, διὰ λόγους ἀσχέτως πρὸς τὸ ζήτημα τὸ ἐκκλησιαστικὸν καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἄξίωμα τῆς Μ. Βεζυρείας ὁ περίφημος Μιτχὰτ πασσᾶς, κεκηρυγμένος ἐχθρὸς τῶν Βουλγάρων καὶ ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν ἔχων παρ' ἑαυτῷ τὸν σφόδρα πολέμιον τῆς Ρωσίας καὶ τοῦ πανσλαυισμοῦ Σερὶφ Χα-

λὴ πασαῦν. Μετὰ τὴν τοιαύτην ὑπουργικὴν μεταβολὴν ἀρθέντος παντὸς κωλύματος συνῆλθεν ἐν Κων)πόλει καὶ ἦρξατο πανηγυρικώτατα τῶν ἔργασιῶν αὐτῆς τῇ 29 Αὐγούστου μετὰ λειτουργίαν πατριαρχικὴν τελεσθεῖσαν ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ ὑπὸ τριῶν Πατριαρχῶν (τοῦ Οἰκουμενικοῦ, τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Ἀντιοχείας) παρισταμένων καὶ τῶν ζώντων ἔτι πρώην Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου, Γρηγορίου Ϛ΄ καὶ Ἰωακεὶμ Β΄. Αὐθημερὸν ἐγένετο καὶ ἡ πρώτη συνεδρία τῆς Συνόδου ὑπὸ τὴν πρωτοκαθεδρίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετεχόντων αὐτῆς τῶν πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας Σωφρονίου, Ἀντιοχείας Ἱεροθέου, τοῦ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων ἀποσχόντος καὶ ἀπελθόντος εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι εἶχε τοιαύτην ἐντολὴν παρὰ τῆς Πύλης ἵνα ὑποδεχθῇ ἐν τῇ ἁγίᾳ Πόλει τοὺς αὐτόθι τότε μεταβαίνοντας δύο μεγάλους δοῦκας τῆς Ρωσσίας (οἵτινες διελθόντες διὰ Κωνσταντινουπόλεως δὲν μετέβησαν παρὰ τὰ πρότερον εἰθισμένα εἰς ἐπίσκεψιν καὶ προσκύνησιν τοῦ Πατριάρχου), πρᾶγματι δὲ διότι δὲν ἤθελε νὰ δυσαρεστήσῃ τῇ Ρωσίᾳ. Μετέσχον δὲ τῆς Συνόδου καὶ οἱ μονιμοποιηθέντες τρεῖς Πατριάρχαι (πρώην Κωνσταντινουπόλεως) ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Σωφρόνιος, 24 Μητροπολῖται τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, δώδεκα Ἀρχιμανδρῖται, καὶ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπρόσωποι τῶν ἱερῶν Μονῶν, τοῦ Ἄθω καὶ τοῦ θεοβαδίστου Σινᾶ. Ἡ Σύνοδος μετὰ τρεῖς συνεδρίας συνέταξε τὸν Ὅρον αὐτῆς ἀναγνωσθέντα ἅπ' ἄμβωνος ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν ἁπάσαις ταῖς τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου κλήσεσι Ἐκκλησίαις. Διὰ τοῦ Ὅρου δὲν ἐκηρύσσοντο σχισματικοὶ οἱ Βούλγαροι ἀλλὰ κατεδικάζοντο πάντες οἱ ἀπό τινος χρόνου φανέντες ἐν μέσῳ τοῦ εὐσεβοῦς Βουλγαρικοῦ λαοῦ ὑπὸ δορὶν προβάτων λύκοι, οἱ πήξαντες θυσιαστήριον βωμὸν ἴδιον ἔξω τῶν κόλπων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, κατεδικάζετο δὲ καὶ τὸ περὶ φυλετικῆς (ἢ ἐθν. φυλετικῆς) Ἐκκλησίας δόγμα αὐτῶν ὡς ἀντικείμενον εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου, ἐκηρύσσοντο δὲ **σχισματικοὶ** πάντες οἱ προκαθαιρεθέντες καὶ ἀφορισθέντες ἐπίσκοποι καὶ πάντες οἱ ὑπὸ τούτων ἀνιέρως χειροτονηθέντες ἱερεῖς καὶ διάκονοι καὶ πάντες οἱ ὡς κανονονικοὶ τὰς τούτων εὐλογίας ἀποδεχόμενοι κληρικοὶ καὶ λαϊκοί. Ὁ ὅρος ἀνεκοινώθη εἰς πάσας τὰς αὐτοκεφάλους Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, Ἑλλάδος, Ρωσίας, καὶ τὴν μὴ μετασχοῦσαν τῆς Συνόδου Ἐκκλησίαν τῆς Ἱερουσαλήμ. Καὶ ὁ μὲν Πατριάρχης Κύριλλος δὲν προσεχώρησεν εἰς τὸν ὅρον, ἀλλ' ἡ Ἁγιοταφιτικὴ Ἀδελφότης ἤγγειλε τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ τὴν συναίνεσιν αὐτῆς καὶ ἐκήρυξεν ἔκπτωτον τὸν Κύριλλον, ἐξελαθέντα ἐκ Παλαιστίνης καὶ μεταβάντα εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησεν. Καὶ οὕτω μὲν διὰ τῆς λογικῆς τῶν πραγμάτων ἐλύθη τὸ ἀπὸ δέκα καὶ πλέον ἐτῶν συνταράσσον τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ζήτημα.

Ἀλλ' ἡ λύσις αὕτη νέας παρήγαγε δυσχερείας. Πρῶτον ἐκ τῶν μὴ ἐν τῷ Ὠμανικῷ κράτει αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἡ μὲν τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἐνέκρινεν ἐκθύμως τὸν ὅρον ἀναγνωσθέντα καὶ ἐν ταῖς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίαις ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος· ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἐτήρησεν αὐστηρῶς ἔτι μέχρι σήμερον ἀπόλυτον σιγὴν μὴ ἀπαντῶσα ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ εἰς τὴν ἐπίσημον περὶ τοῦ ὅρου ἀνακοίνωσιν τοῦ Πατριαρχείου. Οὕτω δὲ οἱ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν σχισματικοὶ καλούμενοι δὲν ἐθεωρήθησαν ὡς τοιοῦτοι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας. Ἔπειτα τοῦ σχίσματος ἀνακηρυχθέντος κατελείποντο μὲν ἥ τε Μεγάλη Ἐκκλησία καὶ ἡ σχισματικὴ Ἐξαρχία νὰ πέμπουν ἀρχιερεῖς πανταχόσε ὅπου ἐβούλοντο. Ἐπὶ μίαν δὲ στιγμὴν ἐσκέφθη καὶ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία νὰ πέμψῃ ἀρχιερεῖς εἰς τὴν κυρίως Βουλγαρίαν ἐγκρίσει τῆς Πύλης αὐτῆς, ἀποκριναμένου τοῦ Χαλὶλ πασσᾶ εἰς τὰς περὶ τούτου παρατηρήσεις τοῦ Βουλγάρου Ἐξάρχου ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ ἡ Σύνοδος αὐτοῦ ἠδύναντο νὰ πέμψωσιν ἀρχιερεῖς ὅπου ἤθελον καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας αὐτάς. Καὶ ὅμως πᾶσα ἡ κυρίως Βουλγαρία μετὰ φανατισμοῦ προσεχώρησε νῦν εἰς τὸ σχίσμα καὶ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ὑπείκουσα εἰς τὴν ὑπερτέραν βίαν τῶν πραγμάτων κατέλιπε τὸ σχέδιον τῆς αὐτόσε ἀποστολῆς Ἀρχιερέων. Ἄλλως τε τὸ κύριον μέρος, ὑπὲρ οὗ ἀεξήγετο ὁ ἀγὼν τῶν Βουλγάρων, ἐπιτιθεμένων τῇ Ἐκκλησίᾳ, τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἀμυνομένης, δὲν ἦτο ἡ Βουλγαρία, ἀλλ' ἡ Θράκη καὶ ἡ Μακεδονία, ἔνθα ἰδίως αἱ ὑπὸ βουλγαροφώνων ἐνταῦθα οἰκούμεναι ἐπαρχίαι.

Κυρίως εἰπεῖν λόγος ἀμφισβητήσεως ἐπαρχιῶν δὲν ὑπῆρχεν, ἀφοῦ νῦν Πατριαρχεῖον καὶ Ἐξαρχία ἐξεπροσώπουν διαφόρους οὐχὶ ἁπλῶς ἐκκλησίας, ἀλλὰ θρησκείας. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἀκριβῶς ἔκειτο ἡ μεγίλη δυσχέρεια περὶ τὴν ὑπὸ τῶν κατοίκων διάκρισιν τοῦ σχισματικοῦ βουλγαρικοῦ κλήρου, ὅστις παρίστατο καὶ αὐτὸς ὡς ὀρθόδοξος, ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ. Καὶ ἠξίωσε μὲν τὸ Πατριαρχεῖον παρὰ τῆς Πύλης ἵνα εἰς τὰ βεράτια τῶν ἀρχιερέων τῆς Ἐξαρχίας καλοῦνται οὗτοι σχισματικοί. Ἀλλ' ἡ Πύλη ἀπέρριψε τὴν ἀξίωσιν ταύτην λέγουσα ὅτι δὲν ἀναμιγνύεται εἰς δογματικὰ ζητήματα ἵνα κρίνῃ περὶ Ὀρθοδόξων καὶ Σχισματικῶν, καὶ ὅτι τὸ μόνον, ὅπερ κρίνει εὔλογον εἶναι νὰ μὴ γράφῃ ἐν τοῖς βουλγαρικοῖς βερατίοις Ρούμ, ὡς ἐν τοῖς τῶν ἀρχιερέων τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἀλλὰ Βουλγάρ. Τὸ Πατριαρχεῖον ἠξίωσε προσέτι παρὰ τῆς Πύλης ἵνα ἐξαναγκάσῃ τὸν βουλγαρικὸν κλῆρον ν' ἀλλάξῃ τὸ σχῆμα τῆς ἐσθῆτος· ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἡ Πύλη ἀπήντα ὅτι συνίστα εἰς τὸν Ἔξαρχον τὴν ἀλλαγὴν τοῦ σχήματος, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο καὶ νὰ ἐπιβάλῃ αὐτό. Οἱ Βούλγαροι πάλιν κληρικοὶ κηρύσσοντες ἑαυτοὺς Ὀρθοδόξους, δὲν ἤθελον ν' ἀκούσωσι περὶ ἀλλαγῆς σχήματος. Οὕτω μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ σχίσματος οὐδεμιᾶ ἐξωτερικῶς ἐμφαντικῆς διακρίσεως ὑπαρχούσης μεταξὺ τοῦ σχισματικοῦ κλήρου καὶ τοῦ Ὀρθοδόξου, μέγα ἠνοίγετο στάδιον εἰς τὰς προσηλιτιστικὰς ἐν Θρᾴκῃ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ ἐνεργείας τῶν Ἐξαρχικῶν ὑποβοηθουμένας καὶ ὑλικῶς διὰ χρημάτων βουλγαρικῶν καὶ σλαυϊκῶν καὶ δι' ἱδρύσεως σχολείου βουλγαρικοῦ καὶ τὸ μῖσος μεταξὺ τῶν δύο ἐθνῶν διηνεκῶς ηὐξάνετο καθιστάμενον ἀδιάλλακτον. Πολλαὶ ἐγένοντο ἀπόπειραι ἐκ μέρους τῆς Ρωσσίας πρὸς ἄρσιν τοῦ σχίσματος, ἀλλὰ πᾶσα ἀπεύγχαινον προσκρούουσαι εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὴν ἐπιμονὴν τῶν Βουλγάρων ἐν τῷ σχίσματι, ὅπερ ἐνῷ ἐν ἀρχῇ ἐφοβοῦντο ὡς ἀποξενοῦν αὐτοὺς τοῦ πολλοῦ λαοῦ ἐν Θρᾴκῃ καὶ Μακεδονίᾳ ἐφάνη χρήσιμον ὡς φρουρὸς τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν Ἐκκλησίας. Ἵνα ἀρθῇ τὸ σχῖσμα ἡ βουλγαρικῆς ἀπόψεως ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐκπληρωθῇ ἓν τῶν προτέρων ὁ διὰ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος ἐπιδιωκόμενος βουλγαρικὸς σκοπὸς ἦτοι ἡ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καταλήψις πάσης τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης. Λὶς δὲ μετὰ τὸ σχίσμα μέχρι τοῦ νῦν ἐφάνη ἐπὶ στιγμὴν πραγματούμενος ὁ κύριος σκοπός, τὸ πρῶτον τῷ 1878 ὅτε διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἐδημιουργήθη ἡ Μεγάλη Βουλγαρία ἡ περιλαμβάνουσα σχεδὸν σύμπασαν τὴν Μακεδονίαν καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Θρᾴκης καὶ τότε ἀκριβῶς ὁ τῆς συνθήκης ἐκείνης δημιουργὸς στρατηγὸς Ἰγνάτιεφ ἐφρόνει εὔλογως ὅτι, «ἐξέλιπε πλέον ὁ λόγος τῆς ὑπάρξεως τοῦ σχίσματος». Ἀλλ' ἡ ὑπὸ τοῦ Βερολινείου συνεδρίου κατάργησις τῆς συνθήκης ἐκείνης ἐπανήγαγε τὰ πράγματα εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν. Τὸ δεύτερον τὸ σχίσμα θὰ ἦρετο τὸ 1912—13 διὰ τῆς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατακτήσεως συμπάσης σχεδὸν τῆς Θρᾴκης καὶ τῆς Μακεδονίας ἂν μὴ τὸ ξῖφος τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀπέπλυνε διὰ τοῦ δευτέρου Βαλκανικοῦ πολέμου τὰς πολιτικὰς ἁμαρτίας τὰς διαπραχθείσας ὑπὸ τῶν κυβερνητῶν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν πρῶτον Βαλκανικὸν πόλεμον. Ἐκ τῆς ἐκκαθαρίσεως δὲ καὶ διευκρινήσεως νῦν ἐν τῇ Χερσονήσῳ καταστάσεως ἐξαρτᾶται ἡ ἔκλειψις ἢ ἡ περαιτέρω διάρκεια τοῦ σχίσματος.

Τέλος πρὸς ἔπαινον τῆς βουλγαρικῆς πρακτικῆς φρονήσεως ἀνάγκη νὰ ἐξαρθῇ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ Βούλγαροι οὐ μόνον μετὰ τὸ σχίσμα ἔδραν τοῦ Ἐξάρχου καὶ τῆς Συνόδου αὐτῶν κατέστησαν τὴν Κωνσταντινούπολιν ἵνα καταστα θῇ οὕτω ἡ Ἐκκλησία αὐτῶν καθολικὴ πάντων τῶν Βουλγάρων, ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ ἱδρύθη τῷ 1878 ἡ Βουλγαρικὴ ἡγεμονία καὶ τῷ 1910 τὸ βουλγαρικὸν βασίλειον δὲν ἐκήρυξαν τὴν ἐν Σόφιᾳ ἰδιαιτέραν ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον ἐλευθέραν, μεθ' ἃς ἀντεθνικῆς καὶ ἀντιορθοδόξου ἐπιπολαιότητος ἔπραξαν τοῦτο οἱ τῷ 1833 ἐν Ἑλλάδι ἄρχοντες κηρύσ-

οοντες ὅτι τῷ 1821 ὅπως κατηργήθη ἡ ἐξουσία ἡ πολιτικὴ τοῦ Σουλτάνου, οὕτω κατηργήθη καὶ ἡ τοῦ Πατριαρχείου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου ἐξαρτωμένου. Τοὐναντίον οἱ Βούλγαροι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἐλευθέρου βουλγαρικοῦ κράτους ὑπέταξαν εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱδρυθεῖσαν Ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν πάντων τῶν Βουλγάρων, ἵνα διὰ τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως, διατηρεῖται μᾶλλον ἔμπεδος ἡ ἐθνικὴ ἑνότης.

Π. ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΙΣ ΕΚΔΟΤΑΙΣ

Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ***Συνταγματίου***, ὡς ἐσφαλμένως ἀποκαλοῦσιν οἵτε πατριαρχικοὶ γραμματεῖς καὶ αἱ ἐφημερίδες τὴν παρὰ βυζαντινοῖς «Τάξιν προκαθεδρίας», συνεπὲς ἐκρίνατε τὴν ἐνσφήνωσιν παρασημειώσεως ἀναφερομένης εἰς τὰς ἐπὶ τῆς τελευταίας ἑκατονταετίας ἀλλοιώσεις τῆς «Τάξεως», ἐπιβαλλομένας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ πολιτικῶν μεταβολῶν, ἢ αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἢ δικαιώσεως ἀδικουμένων.

Εἰς παλαιοτέρους χρόνους ἀφορατὰ πολιτικαὶ ἐπέβαλλον τὴν προαγωγὴν ἐπισκοπῶν εἰς μητροπόλεις, ἐν περιπτώσει δηλαδή, καθ' ἣν ὁ αὐτοκράτωρ «ἐκαίνιζε» πόλιν τινά, λέξεσιν ἄλλας, προῆγε τὴν «ἐπαρχίαν» εἰς «νομαρχίαν» —ἵνα καταστῶ εὐληπτος· ἡ δὲ διοικοῦσα καὶ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία ἀπεδέχετο τὸν προβιβασμὸν τὸν ἐκκλησιαστικόν, διότι προηγήθη ὁ πολιτικὸς «καινισμός». Ὁ αὐτοκράτωρ μετέβαλλε καὶ τὴν ἀριθμητικὴν τάξιν, ἣν εἶχον οἱ μητροπολῖται, καθὼς ἀναγινώσκομεν εἰς τὴν ἔκθεσιν Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου, ἀναβιβάσαντός τινας καὶ καταβιβάσαντος ἄλλους Μητροπολίτας.

Ἐπὶ τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας ἐκληρονόμησεν, ἐξ ἀδιαθέτου, καὶ τοῦτο τὸ αὐτοκρατορικὸν δικαίωμα ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, αὐτὸς ἀπονέμων μετὰ τῆς συνόδου τὰς «φήμας», οὕτως εἰπεῖν, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου» (δεῖνος), προβιβάζων ἐπισκοπὰς εἰς μητροπόλεις, συνιστῶν νέας, ἢ «καινίζων» παλαιάς, συγχωνεύων λειψανδρούσας μετ' ἄλλων, ἢ ἀπὸ πλουσίων ἐπαρχιῶν ἀποκόπτων πρὸς δημιουργίαν νέων. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετηρίδα οἱ πατριάρχαι ἀδυσώπητον ἐποιήσαντο χρῆσιν τοῦ τοιούτου δικαιώματος.

Διονύσιος Ε' ὁ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως προήγαγε κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1887 τὰς ἀρχιεπισκοπὰς ***Δισκάτης*** (ἐν Θεσσαλίᾳ) συγχωνευθείσης ὕστερον δεκαετίας μετὰ τῶν ἐπαρχιῶν Ἐλασσῶνος καὶ τινος ἀγχιτέρμονος, καὶ ***Νευροκοπίου*** (ἐν Μακεδονίᾳ), ἧς ἐλάχιστον μέρος περιῆλθε, μετὰ τὸ 1912, εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος—ἐπίσης εἰς Μητροπόλεις προϋβίβασε τὰς ἐπισκοπὰς ***Λέρου καὶ Καλύμνου*** (ἄλλοτε Λέρνης), τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1888—***Κολωνίας*** (πρώην ***Νικοπόλεως*** τοῦ Πόντου), 11 Ἰανουαρίου 1889, καὶ ***Ἐλευθεροπόλεως***, τὸν Φεβρουάριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους—ἀποσπάσας, τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Ρόδου, τὴν δευτέραν ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Νεοκαισαρείας, τὴν τρίτην ἀπὸ τῆς Δράμας.—Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1888 προσήρτησε τῇ μητροπόλει Βάρνης τὰς ἑλληνικὰς κοινότητας Σιλίστρας, Ρουστσουκίου καὶ Σούμλας, ποιμαινομένας ἄλλοτε ὑπὸ τῶν Μητροπολιτῶν Βιδύνης (τὴν πρώτην), Τζερβενοῦ (τὴν δευτέραν), Πρεσλάβας (τὴν τρίτην)—Κατὰ Αὔγουστον τοῦ 1888 ὁ Διονύσιος Ε', αἰτήσει τοῦ Πατριάρχου Γερασίμου τῆς Ἀντιοχείας, ἀπέδωκεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τοῦτο τὴν ἐπαρχίαν ***Χαλεπίου***, παραχωρηθεῖσαν εἰς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Σεραφεὶμ Ἀντιοχείας τῷ 1757.

ΑΝΘΙΜΟΣ Ζ' ὁ ἀπὸ Λέρου, κατὰ Μάϊον τοῦ 1895 (τῇ 27) προήγαγε τὰς τέως ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων ὑποκειμένας ἐπισκοπὰς ***Βελλᾶς καὶ Κονίτσης*** καὶ ***Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν*** εἰς Μητροπόλεις, συνενώσας, μετὰ τῆς τελευταίας ταύτης καὶ τὰ δώδεκα χωρία τῆς Πατριαρχικῆς ἐξαρχίας ***Γηρομερίου***, ὑποκείμενα τῷ ἡγουμένῳ τῆς μονῆς ταύτης ὡς ἐξάρχῳ Πατριαρχικῷ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ε' ὁ ἀπὸ Ἐφέσου, κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1899, συνέστησε τὴν Μητρόπολιν ***Βανιαλούκας καὶ Βιχάτς***, ἔχουσαν πληθυσμὸν 280000 ὀρθοδόξων, ἀποτελεσθεῖσαν ἐκ χωρίων ἀποσπασθέντων ἐξ ἑτέρων ἐπαρχιῶν—Ἀπένειμε δ' εἰς τὸν Μητροπολίτην ***Χαλδίας καὶ Χερριάνων*** τὴν φήμην «ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου Ἑλενοπόντου», κατ' ἄγνοιαν τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς γεωγραφίας· διότι πραγματικῶς «ἔξαρχος Ἑλενοπόντου» τυγχάνει ὁ Μητροπολίτης Ἀμασείας.

ΑΝΘΙΜΟΣ Γ' ὁ ἀπὸ Χαλκηδόνος, διατάττων, κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1823, τὰ κατὰ τὴν διοίκησιν τῆς ἐν ταῖς ***Ἰονίοις νήσοις*** (Ἑπτανήσῳ Ἐκκλησίας), ὥριζε τὸ δικαίωμα τῆς ἐπὶ μίαν πενταετίαν ἐξαρχίας ἐπὶ τῶν ἐν Ἑπτανήσῳ ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν κατὰ σειρὰν εἰς τοὺς τέσσαρας ἐκεῖ Μητροπολίτας, ὡς ἑξῆς· 1) Κερκύρας, 2) Κεφαλληνίας, 3) Ζακύνθου καὶ 4) Λευκάδος καὶ Ἁγίας Μαύρας. Ἦσαν δὲ τότε ὁ μὲν Ἰθάκης ἐπίσκοπος τῆς Κεφαλληνίας, ὁ δὲ Παξῶν ἐπίσκοπος τῆς Κερκύρας, καὶ ὁ Κυθήρων ἀρχιεπίσκοπος.—Τὸν Μάϊον τοῦ 1823 τὴν ἕως τότε μίαν Μητρόπολιν Νυσσονισσάβας (σήμερον ἐν Σερβίᾳ) ἐχώρισεν εἰς δύο: ***Νύσσης, Νισσάβας***—συγχρόνως, τὴν τέως ἀρχιεπισκοπὴν ***Προικοννήσου*** (τὰς τέσσαρας τοῦ Μαρμαρᾶ νήσους) προήγαγεν εἰς Μητρόπολιν, τὸν δὲ Μητροπολίτην ἀνέδειξεν «ὑπέρτιμον καὶ ἔξαρχον πάσης Προποντίδος».

ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ὁ ἀπὸ Χαλκηδόνος ἤνωσε, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1828 τὰς Μητροπόλεις ***Κοριτσᾶς καὶ Πωλωνιανῆς***—καὶ μετ' ὀλίγον τὴν τῆς Σωζοπόλεως καὶ τὴν τῆς Ἀγαθοπόλεως· τὴν τοιαύτην Μητρόπολιν τῆς ***Σωζοαγαθοπόλεως*** κατέφαγεν ἡ Βουλγαρία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ Α' ὁ ἀπὸ Σιναίου, κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1831, προήγαγεν εἰς Μητρόπολιν τὴν τέως ὑποκειμένην τῇ Μητροπόλει Τυρνόβου ἐπισκοπὴν ***Πρεσλάβας*** (***Σούμλαν***, κατὰ βουλγάρους)—Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει συνήνεσεν εἰς τὴν τῆς ἐπισκοπῆς ***Κισάμου καὶ Σελίνου*** συγχώνευσιν μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς ***Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνων***, ἀμφοτέρων ἐν Κρήτῃ—Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1831 ἐπεκύρωσε τὰ παλαιὰ ἐξαρχικὰ δίκαια τῆς μονῆς ***Γηρομηρίου*** ἐπὶ τῶν ἀγχιτερμόνων αὐτῇ χωρίων: τὰ ὁποῖα θὰ ποιμαίνῃ ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς καὶ ὄχι ἀρχιερεύς—Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἔτους 1833 ὥρισε νὰ ᾖ πάντοτε τόπος διαμονῆς τοῦ Μητροπολίτου ***Καισαρείας*** τῆς Α' Καππαδοκίας ἡ ἐν τῇ ἐνορίᾳ αὐτοῦ διακει-

μένη μονὴ τοῦ Τιμίου Προδρόμου—Κατὰ Μάϊον τοῦ 1834 συνέστησε τὴν Μητρόπολιν ***Βελλᾶς καὶ Πωγωνιανῆς***, ἀποσπάσας τὴν μὲν (τέως ἐπισκοπὴν) Βελλᾶς ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, τὴν δὲ Πωγωνιανὴν ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Κορυτσᾶς καὶ Σελασφόρου.

Ἡ ἄλλοτε ἐπισκοπὴ ***Δελβίνου καὶ Χειμάρρας*** συνεχωνεύθη μετὰ τῆς Δρυϊνοπόλεως τῷ 1830, ἴσως ἐπὶ Κωνσταντίου Α΄.

ΙΩΑΚΕΙΜ ὁ Γ΄ ὁ ἀπὸ Θεσσαλονίκης προήγαγεν εἰς Μητροπόλεις τὰς τέως ἐπισκοπὰς ***Ἡλιουπόλεως καὶ Θυατείρων*** (τέως τῆς Μητροπόλεως Ἐφέσου) καὶ ***Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου*** (ὑπὸ τὴν Ἡράκλειαν) κατὰ τὸ 1901—τὴν τῆς ***Κρήνης*** (τέως τῆς Ἐφέσου) συγχρόνως—τῷ 1909 τὴν τῆς ***Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως*** (ὑπὸ τὴν Ἡράκλειαν) καὶ τὴν τῶν ***Μετρῶν καὶ Ἀθύρων*** τῷ 1910 (καὶ αὐτὴν τῆς Ἡρακλείας)—συνέστησε τὸ δεύτερον, τῷ 1902, τὴν Μητρόπολιν (ἀρχιεπισκοπὴν ἄλλοτε) ***Ροδοπόλεως*** (Πόντου), προσαρτήσας αὐτῇ τὰς πατριαρχικὰς ἐξαρχίας ***Σουμελᾶ, Βαζελῶν, Περιστερεώτα***, τῶν ὁποίων οἱ ἡγούμενοι ἐποίμαινον ἐξαρχικῶς (ἐπιτροπῇ πατριαρχικῇ) περὶ τὰ τεσσαράκοντα χωρία—συνέστησε καὶ πάλιν, τῷ 1906, τὴν μητρόπολιν ***Τυρολόης καὶ Σερεντζίου***—συνέστησε τὸ πρῶτον τὴν Μητρόπολιν ***Κυδωνιῶν*** (τῆς Αἰολίδος) τῷ 1908 καὶ πρὶν αὐτῆς—τῷ 1906—τὴν Μητρόπολιν ***Σαράντα Ἐκκλησιῶν*** (ἐν Θράκῃ), ἀποσπάσας τὴν μὲν πρώτην ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Ἐφέσου, τὴν δὲ δευτέραν ἀπὸ τὴν τῆς Ἀδριανουπόλεως—Τῇ δὲ 10 Ἰανουαρίου 1902 ἀνεβίβασε τὸν Μητροπολίτην ***Κορυτσᾶς καὶ Σιλασφόρου*** ἀπὸ πεντηκοστοῦ δευτέρου τὴν τάξιν εἰς τριακοστὸν τέταρτον, μετὰ τὸν Μητροπολίτην Μεθύμνης.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ Ε΄ ὁ ἀπὸ Χαλκηδόνος συνέστησε, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1913 τὴν Μητρόπολιν ***Δαρδανελλίων καὶ Λαμψάκου***, ἀποσπάσας ἀπὸ τὴν τῆς Κυζίκου—προήγαγεν εἰς Μητρόπολιν (1917) τὴν (ὑπὸ τὸν Ἔφεσου Μητροπολίτην) ἐπισκοπὴν Ἀνέων—καὶ τῷ 1914 ληστρικῶς προσεκόλλησε τῷ Μητροπολίτῃ Χαλδίας τὸ τμῆμα ***Κερασοῦντος***, ζητῆσαν νὰ προαχθῇ εἰς ἰδίαν ἐπισκοπὴν—Εὐτυχῶς, μετὰ τὴν ἀποκήρυξιν τοῦ Γερμανοῦ Ε΄, ἡ σύνοδος ἐθεώρησε τὴν Κερασοῦντα ἀπεσπασμένην ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Χαλδίας, ὁ δὲ μέλλων πατριάρχης Θ΄ ἀποφασίσῃ περὶ αὐτῆς.

Ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς ἀπεδέξατο μόνος σὺν τῇ συνόδῳ αὐτοῦ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Ρωσσικοῦ Πατριαρχείου, ταχθέντος τοῦ Μακαριστάτου Πατριάρχου Μοσχοβίας πέμπτου τὴν τάξιν, εἶτ' οὖν μετὰ τὸν Ἱεροσολύμων, ὡς εἶχε τὸ τοιοῦτο δίκαιον ἀπὸ τοῦ 1593—1721.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Γερμανοῦ, ἡ σύνοδος ἐνέκρινε κατ' ἀρχὴν τὴν ἀποκατάστασιν Ἐκκλησίας ἀνεξαρτήτου ἐν τῷ κράτει τῆς Γιουγγοσλαβίας, καίτοι ὁ τότε τοποτηρητὴς ἔπρεπε νὰ δηλώσῃ ὅτι, πατριάρχης ἐκλεγόμενος δικαιοῦται νὰ σκεφθῇ καὶ ἀποφασίσῃ συνοδικῶς ἐπὶ τούτῳ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ Β΄ ὁ ἀπὸ Τυρνόβου, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1835 τὴν ἕως τότε μίαν ἐπαρχίαν Μεσημβριοβάρνης ἐχώρισεν εἰς δύο: ***Βάρνης, καὶ Μεσηβρίας***, ἐγκαταστήσας εἰς αὐτὴν Μητροπολίτην τὸν τέως Προικοννήσου Σαμουὴλ τὸν Κύπριον, τὸν ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις διάσημον ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ γενόμενον—Κατὰ Μάϊον τοῦ 1835 προεβίβασεν ἀπὸ τάξεως ὑποδεεστέρας εἰς ἀνωτέρας τρεῖς τῶν Μητροπολιτῶν: τὸν ***Βόσνης***, τάξας μετὰ τὸν Πισιδείας—τὸν ***Πρεσπῶν καὶ Λυχνιδῶν*** μετὰ τὸν Μελενίκου—καὶ τὸν ***Γάνου καὶ Χώρας***, τάξας μετὰ τὸν Δρύστρας καὶ Προϊλίβου (Τούλτσας καὶ Βραΐλας).—Ἴσως τῷ 1835 (κατὰ Παναγιώτην Ἀραβαντινόν, 1834), ἀποσπάσας ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων τὴν ἐπισκοπὴν Δρυϊνοπόλεως ***καὶ Δελβίνου καὶ Χειμάρρας***, προεβίβασεν εἰς Μητρόπολιν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ϛ΄ ὁ ἀπὸ Σερρῶν, κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1835 ἐχορήγησεν εἰς τὸν κατὰ καιροὺς Μητροπολίτην ***Κασανδρείας*** τὴν φήμην αὐπερτίμου καὶ ἐξάρχου κόπου Θερμαϊκοῦ—τὸν Αὔγουστον τοῦ 1836, προεβίβασε τὴν Μητρόπολιν ***Πελαγωνείας*** τάξας μετὰ τὴν τῆς Προύσσης (δεκάτην πέμπτην τότε, σήμερον μηδὲν δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας)—τῇ 11 Ἀπριλίου 1838, προεβίβασε τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Κῶ εἰς Μητρόπολιν, ὁρίσας τὴν τοῦ Μητροπολίτου φήμην «ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πασῶν Κυκλάδων νήσων, (γράφε Σποράδων) καὶ συγχρόνως σχεδὸν ἀποσπάσας ἀπὸ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Σίφνου (περιελθούσης εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος) τὴν νῆσον ***Ἀστυπάλαιαν*** ἥνωσε μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Λέρνης (σήμερον ***Λέρου καὶ Καλύμνου***)—τῷ 1839 συνήνεσέν εἰς τὴν πρᾶξιν Γρηγορίου τοῦ Μητροπολίτου ***Βιζύης καὶ Μηδείας***, μετενεγκόντος τὴν τοῦ Μητροπολίτου καθέδραν ἀπὸ τοῦ θρακικοῦ Σαμαχοβίου εἰς τὴν Βιζύην.

ΑΝΘΙΜΟΣ Δ΄ ὁ ἀπὸ Νικομηδείας, τῇ 9 Δεκεμβρίου 1840, προεβίβασε τὴν ἐπισκοπὴν ***Τυρολόης καὶ Σερεντζίου*** (Τσορουλοῦς καὶ Στράντζας), ὑποκειμένην τῇ Μητροπόλει Ἡρακλείας, εἰς Μητρόπολιν.

ΑΝΘΙΜΟΣ Ε΄ ὁ ἀπὸ Κυζίκου προεβίβασεν ἀπὸ ἀρχιεπισκοπὴν εἰς Μητρόπαλιν τὴν τῆς ***Σάμου***, τῇ 1 Ἰουνίου 1841—Αὐτὸς παθανῶς (διότι ὁ Ἀραβαντινὸς ἀορίστως 1842 γράφει) προσήρτησεν εἰς τὴν πλουσίαν Μητρόπολιν ***Ἰωαννίνων*** τὴν ἐπισκοπὴν Βελλᾶς.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ Δ΄ ὁ ἀπὸ Δέρκων, κατὰ Αὔγουστον τοῦ 1842 ἀνηγόρευσε Μητρόπολιν τὴν τέως ἀρχιεπισκοπὴν ***Βελισσοῦ*** (τῆς Σερβίας σήμερον) τὴν Τουρκιστὶ Κιοπρουλί. Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1843 ἐπεκύρωσε τὰ παλαιὰ προνόμια τῆς ἐν Πάτμῳ μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἐν οἷς καὶ ἡ ἐπὶ τῆς νήσου Πατριαρχικὴ ἐξαρχία, τὰ καθήκοντα ἀρχιερέως ἐξασκούσης ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων Πάτμου.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ Γ΄ ὁ ἀπὸ Κυζίκου, κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1845 συνεχώνευσε τῇ Μητροπόλει ***Κρήτης*** τὴν ἐπισκοπὴν ***Λάμπης*** καὶ Σφακίων.

ΑΝΘΙΜΟΣ Ϛ΄ ὁ ἀπὸ Ἐφέσου, κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1848, ἀνασυνέστησε τὴν ἀρχιεπισκοπικὴν ***Πωγωνιανῆς***, δοὺς τῷ Μητροπολίτῃ πρὸς ζωάρκειαν τὴν μονὴν Μολυβδοσκεπάστου—Συγχρόνως συνεχώνευσε τῇ πλουσιωτάτῃ Μητροπόλει Ἡρακλείας τὴν πρότερον μὲν ἐπισκοπὴν αὐτῆς, ἐπὶ μόνην δ' ὀκταετίαν Μητρόπολιν Τυρολόης καὶ Σερεντζίου.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ Ϛ΄ ὁ ἀπὸ Ἀμασείας τῇ 14 Ἀπριλίου 1860 ἀποσπάσας ἀπὸ τῆς Κυδωνίας, τὴν ἐπισκοπὴν Κισάμου καὶ Σελίνου κατέστησεν ἐπισκοπὴν ἰδίαν, οἵα διετέλεσεν οὖσα μέχρι τοῦ 1831.

ΙΩΑΚΕΙΜ Β΄ ὁ ἀπὸ Κυζίκου, 22 Μαΐου 1863, ἀνασυνέστησε τὴν (ἐν Κρήτῃ) ἐπισκοπὴν Λάμπης καὶ Σφακίων, ἀποσπάσας ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως, μετὰ δεκαπενταετῆ δουλείαν—τῇ 27 Μαΐου ἀνασυνέστησε τὴν ἐπισκοπὴν ***Βελλᾶς καὶ Κονίτσης***, ὑποκειμένην τῷ Μητροπολίτῃ Ἰωαννίνων, τέως ἔχοντι συγκεχωνευμένην αὐτὴν ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐνορίᾳ—Συγχρόνως συνέστησε τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ***Ροδοπόλεως*** (ἐν Πόντῳ) συγκροτηθεῖσαν ἐκ τῶν χωρίων τῶν πατριαρχικῶν ἐξαρχιῶν Σουμελᾶ, Βαζελῶν, καὶ Περιστερεῶτα, μονῶν ποιμαινουσῶν ὀρθοδόξους, ὡς αἱ μοναὶ τῆς Πάτμου καὶ τοῦ Γηρομηρίου—Κατήργησε δὲ συγχρόνως καὶ τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Πωγωνιανῆς.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ Γ΄ ὁ ἀπὸ Ἀμασείας, τῇ 1 Μαΐου 1865 προεβίβασεν εἰς Μητρόπολιν τὴν ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Τυρνόβου τέως ὑποκειμένην ἐπισκοπὴν ***Τζερβινοῦ*** (Ρουστσοῦκι τῆς Βουλγαρίας)—καὶ συνάμα ἔνειμε τιμὴν Μητροπόλεως εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ἕως τότε ***Καρπάθου καὶ Κάσσου***,—Ἐξεχώρησε δὲ καὶ τὰς (ἐκκλησιαστικὰς) ἐπαρχίας τῆς Ἐπτανήσου τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ϛ΄ ὁ ἀπὸ Σερρῶν, τῷ 1868, καταργήσας τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Ροδοπόλεως ἐπανέσωσε πάλιν τὰ πατριαρχικὰ δίκαια τῶν βασιλικῶν καὶ πατριαρχικῶν μονῶν Σουμελᾶ, Βαζελῶν καὶ Περιστερεώτας διάταξιν τῶν ἐθνικῶν κανονισμῶν καταργήσας, καταργοῦσαν τὰς ἐξαρχίας ἐν γένει.

ΙΩΑΚΕΙΜ Γ΄ ὁ ἀπὸ Θεσσαλονίκης συνέστησε τὴν Μη

τρόπολιν ***Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης***, ἀποτελεσθεῖσαν ἐκ τῶν εἰς τὴν τότε Τουρκικὴν αὐτοκρατορίαν ἀπομεινασῶν πλουσιωτάτων μονῶν χωρίων καὶ κωμοπόλεων, διὰ πράξεως τῆς 24 Αὐγούστου 1885—Κατὰ τὸν Ὀκτώβρ. τοῦ 1882 συνέστησε τὰς ἀρχιεπισκοπὰς ***Δισκάτης***, ἐν Θεσσαλίᾳ, συγκροτηθείσης ἀπὸ χωρίων ἀνηκόντων εἰς (ἐκκλησιαστ.) ἐπαρχίας συνενωθείσας τῇ τῆς Ἑλλάδος ἐκκλησίᾳ—καὶ ***Νευροκοπίου***, ἐν Μακεδονίᾳ, ἐκ μεγάλου τμήματος ἀποσπασθέντος ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐπαρχίας Δράμας—προσβίβασε τὴν τέως ὑπὸ τὸν Θεσσαλονίκης ἐπισκοπὴν ***Σερβίων καὶ Κοζάνης*** εἰς Μητρόπολιν, τῇ 2 Μαΐου 1882—Διήρεσε εἰς δύο τὴν μίαν καὶ μεγάλην (ὑπὸ τὴν Ἐφέσου Μητρόπολιν) ἐπισκοπὴν ***Κρήνης καὶ Ἀνέων*** (Τσεσμὲ καὶ Σώκια), τῇ 11 Μαΐου 1883, κατ' αἴτησιν τοῦ (λεγομένου κυριάρχου) Μητροπολίτου Ἐφέσου—τῇ 20 Ὀκτωβρίου 1879 ἐχειραφέτησε, καθὰ κοινῇ λέγομεν (ἐκήρυξε αὐτοκέφαλον) τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας, προσλαβούσης καὶ τὰς Μητροπόλεις ***Νόσσας*** (τῆς ἀρχαίας Ναϊσσοῦ) καὶ ***Νυσσάβας*** (Σιάρκιοϊ), πρότερον μὲν Πατριαρχικάς, ὕστερον ἁρπαγείσας ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, ἀποδοθείσας δὲ νῦν εἰς ἑαυτάς— Τὸν Μάρτιον τοῦ 1880 συνέταξε τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα τῶν μεγάλων ἐπαρχιῶν ***Βόσνας*** (ἐξ 80,000 οἰκογενειῶν ἄλλοτε συγκροτουμένης), Ἑρσεκίου (Ἐρζεγοβίνης), καὶ ***Σβορνικίου***, τῶν ὁποίων οἱ Μητροπολῖται ἔδει νὰ ψηφίζωνται καὶ χειροτονῶνται ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, προτεινόμενοι ὑπὸ τῆς Αὐστριακῆς κυβερνήσεως—Καὶ κατὰ Μάϊον τοῦ 1882 ἐξεχώρησα τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος τὰς Μητροπόλεις (4) ***Ἄρτης*** ἐν Ἠπείρῳ, ***Λαρίσσης***, ***Δημητριάδος καὶ Ζαγορᾶς*** καὶ ***Φαναρίου—Φερσάλων*** ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ τὰς ἐπισκοπὰς (5) ***Τρίκκης***, ***Σταγῶν*** (Καλαμπάκας), ***Θαυμακοῦ***, ***Γαρδικίου*** τέως ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Λαρίσσης καὶ ***Πλαταμῶνος***, τέως ὑπὸ τὸν Θεσσαλονίκης.

Μ. ΓΕΔΕΩΝ

ΝΕΑ ΣΧΟΛΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ" • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 •

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΑΛΛΙΔΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΡΑΙΔΕΣΤΟΥ

Ἐγεννήθη ἐν Κομβάϊῳ τῆς Νομαρχίας Ραιδεστοῦ τῇ 24ῃ Ἰανουαρίου 1844. Προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Μητροπολίτου Σηλυβρίας Μελετίου τοῦ Θεσσαλονικέως καὶ μετὰ ταῦτα Σερρῶν, παρ' οὗ καὶ ἐχειροτονήθη διάκονος τῇ 26ῃ Φεβρουαρίου 1862. Ἐμαθήτευσεν εἰς Ι. Πανταζίδην διευθυντὴν σχολῶν Σερρῶν καὶ μετὰ ταῦτα καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου, συνεπλήρωσε τὰς σπουδάς του ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ καὶ τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ἔλαβε μέρος εἰς τὴν δοξολογίαν ἐπὶ τῇ ἐλεύσει τῆς νύμφης Βασιλίσσης Ὄλγας καὶ εἰς τὴν βάπτισιν τοῦ διαδόχου τότε Κωνσταντίνου. Ὑπῆρξεν ἀρχιδιάκονος τοῦ Καθεδρικοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ καὶ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Θεοφίλου. Προσεκλήθη (1873) ἱεροκήρυξ καὶ Σχολάρχης Ραιδεστοῦ, ἐπίτροπος τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας Πανορέτου (1874) καὶ βοηθὸς Ἐπίσκοπος αὐτοῦ (1875) ὑπὸ τὸν τίτλον Ναζιανζοῦ καὶ μετὰ τῶν προκρίτων διεφύλαξε τὴν πόλιν Ραιδεστὸν ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν διελθάντων 45 χιλ. Κιρκασίων, καὶ ὑπεδέχθη τοὺς Ρώσσους. Ἀπεστάλη εἰς Ἀδριανούπολιν ὡς ἔξαρχος, ὅτε οἱ Βούλγαροι ἔσυραν ἀπὸ τοὺς πόδας τὸν Ἀδριανουπόλεως Διονύσιον. Ἐξελέγη (1879) Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος, εἰς τὰ 1884 Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, καὶ 1889 Μητροπολίτης Ἰωαννίνων, προφυλάξας τὰ Ἰωάννινα μετὰ τῶν Γενικῶν Προξένων κατὰ τὸν πόλεμον 1897, ὁπότε καὶ ἐτιμήθη παρὰ τοῦ Ἀντιβασιλεύοντος διαδόχου Κωνσταντίνου διὰτοῦ Ἑλληνικοῦ παρασήμου τῶν Ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, συγχρόνως δὲ ἔλαβε καὶ παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας τὸν Μεγαλόσταυρον τῆς Ἁγίας Ἄννης, παρὰ δὲ τοῦ Ἡγεμόνος τοῦ Μαυροβουνίου τὸνμεγαλόσταυροντοῦΔανιήλου. Προσεκλήθη Συνοδικὸς ἐπὶ τῶν Πατριαρχῶν Νεοφύτου, Κωνσταντίνου καὶ Ἰωακεὶμ Γ' καὶ ἐγένετο Πρόεδρος τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου, ὁπότε ἔλαβε καὶ τὸν Μεγαλόστκυρον τῆς Σερβίας Ἁγίου Σάββα. Ἐξελέγη 1902 Μητροπολίτης Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ ὅτε ἔλαβε καὶ παρὰ τῆς Αὐστριακῆς Κυβερνήσεως τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Φραγκίσκου Ἰωσήφ, παραδώσας εἰς τὴν Οὐγγρικὴν Ἀντιπροσωπείαν τὰ ὀστᾶ τῆς ἀκολουθίας τοῦ Πρίγκηπος τῆς Τρανσυλβανίας Ρακότση. Τυγχάνει ἐπίσης τετιμημένος δι' ἀνωτέρου Τουρκικοῦ παρασήμου Μετζηδιὲ ὡς καὶ Περσικοῦ τοιούτου. Ἐν Ραιδεστῷ μετὰ πολυώδυνον μαρτυρικὸν βίον εἶδεν ἀπελαυνομένους τοὺς πλείστους χριστιανοὺς Θράϊκης, τῆς ἐπαρχίας Ἡρακλείας Βυζίης, 40 ἐκκλησιῶν, Διδυμοτείχου, Ἀδριανουπόλεως καὶ Τυρολόης. Συνειργάσθη μετὰ τῶν ὁμογενῶν, Ἀρμενίων, Τούρκων καὶ Ἰουδαίων, ὅπως μὴ πάθῃ ἡ Ραιδεστὸς καὶ ἠξιώθη, νὰ ὑποδεχθῇ τῇ 7ῃ Ἰουλίου 1920 τὸν Ἑλευθερωτὴν Ἑλληνικὸν στρατὸν τῆς στρατιᾶς Σμύρνης καὶ αὐθημερὸν τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα Ἀλέξανδρον. Ἐν Ραιδεστῷ κατέθηκε τὸν θεμέλιον (1873) τοῦ κτιρίου Θρακικοῦ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου, τὸν θεμέλιόντοῦ Κεντρικοῦ Παρθεναγωγείου τὰ «Θεοδωρίδεια» τοῦ Κεντρικοῦ Ἀρρεναγωγείου «Γεωργιάδειον» τοῦ νηπιαγωγείου Κουρνάλειος «Γεωργιάδειον» καὶ τῆς μεγάλης Κοινοτικῆς ἀποθήκης ἐν τῇ ἀποβάθρᾳ τῆς πόλεως. Ἠγόρασε καὶ ἐπεσκεύασε τὴν οἰκίαν Γιάγκου, ἐδώρησεν ταύτην ὡς Μητρόπολιν εἰς τὴν Κοινότητα Ραιδεστοῦ ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ δίδῃ ὁ κατὰ καιροὺς Ἡρακλείας εἰς τὰ σχολεῖα 35 λίρας χρυσᾶς. Διὰ πάντα δὲ ταῦτα ἡ Κοινότης Ραιδεστοῦ ἀναγράφει ἐν τῷ ἐπισήμῳ Αὐτῆς Κώδικι «τὴν Α. Σ. τὸν Μητροπολίτην Γέροντα Ἅγιον Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ Κύριον Κον Γρηγόριον Καλλίδην, διά τε τὴν δωρεὰν τοῦ Μητροπολιτικοῦ οἰκήματος καὶ δι' ὅλας τὰς ἐνεργείας καὶ προσπαθείας, ἃς μετὰ πατρικῆς στοργῆς κατέβαλεν ὑπὲρ τῆς ἀνεγέρσεως τῶν τριῶν καλλιμαρμάρων Σχολικῶν κτιρίων τῆς Κοινότητος, Μέγαν Εὐεργέτην καὶ ἀναστηλώνει τὴν εἰκόνα αὐτοῦ μεταξὺ τῶν Μ. Εὐεργετῶν». Τὰς δὲ λοιπὰς οἰκονομίας αὐτοῦ κατέθηκεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν, πρὸς συντήρησιν τοῦ μισθοῦ τοῦ δημοδιδασκάλου τῆς πατρίδος αὐτοῦ Κομβάϊου, ἡ ὁποία ὠνόμασε τὴν δημοτικὴν αὐτῆς Σχολὴν «Καλλίδειον». Συνέδραμε τὴν οἰκογένειάν του καὶ ἐξεπαίδευσεν ἐκτὸς ἄλλων ἐν Χάλκῃ τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ βοηθὸν ἐπίσκοπον Ναζιανζοῦ Ἰωάννην Τζαννέτην, τὸν ἀνεψιόν του ἰατρὸν Ἄγγελον Καλλίδην εἰς Ἀθήνας καὶ Παρισίους, καὶ ἕτερον συγγενῆ δικηγόρον εἰς Ἀθήνας.

Εἶναι μέλος πάσης ἐκλογικῆς Πατριαρχικῆς Συνελεύσεως καὶ ἐγχειρίζει εἰς τὸν νέον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην τὴν Πατριαρχικὴν ῥάβδον, κτθ' ὅσον τὸ Βυζάντιον ἦτο Ἐπισκοπὴ τῆς Μητροπόλεως Ἡρακλείας (Βισάνθης).

Ὑπῆρξε πρῶτον μέλος τῆς Θρακικῆς ἐπιτροπῆς Ὀρθοδόξων, Μουσουλμάνων, Ἀρμενίων, καὶ Ἰσραηλιτῶν ὑποβαλόντων εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν βασιλέα Ἀλέξανδρον καὶ τὴν Κυβέρνησιν Βενιζέλου καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Ἐθνικῶν ἐπινικείων. Τὸ δεύτερον μετέβη εἰς Ἀθήνας μετὰ τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν καὶ ἀντιπροσώπων Θράκης, πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου. Περιῆλθε τὴν Θεσσαλίαν καὶ Μακεδονίαν ἐνθαρρύνων τὴν ἐπάνοδον καὶ ἐπιστατῶν εἰς τὴν ἐπιστροφὴν τῶν προσφύγων ἐπαρχιωτῶν ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Περιθάλψεως καὶ ἀκούραστος μέχρι σήμερον παρ' ὅλην τὴν γεροντικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν παραμένει εἰς τὴν θρακικὴν ἔπαλξιν ἐργαζόμενος διὰ τὴν πνευματικὴν τοῦ ποιμνίου του κατάρτισιν καὶ συναπολαύων τῆς δωρηθείσης τῇ Θράκῃ ἐλευθερίας.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἐγεννήθη ἐν Τριγλίᾳ τοῦ Νομοῦ Προύσης ἐπὶ τῆς Προποντίδος, ἐσπούδασεν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης, ἀποφοιτήσας κατὰ τὸ 1901. Ὑπηρέτησε παρὰ τῷ Μητροπολίτῃ κατ' ἀρχὰς μὲν Μυτιλήνης εἶτα Ἐφέσου, κατόπιν Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ ἀναδειχθέντι Κωνσταντίνῳ Ε', τῷ Χίῳ, ἀπὸ τοῦ 1891 μέχρ τοῦ 1902 ἀρχομένου, ὁπότε ὑπὸ τὸ ἄξίωμα τοῦ Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου, ἐξελέγη Μητροπολίτης Δράμας, ἣν ἐποίμανε μέχρι τοῦ 1910, καθ' ὅλους τοὺς τεταραγμένους καιροὺς τῆς Μακεδονικῆς Ἐπαναστάσεως, δὶς ἐξορισθε.ς ἐκ Δράμας εἰς Προῦσαν καὶ Κωνσταντινούπολιν. Κενωθέντος τοῦ Μητροπολιτικοῦ Θρόνου Σμύρνης ἐξελέγη κατὰ Μάρτιον 1910 Μητροπολίτης Σμύρνης, ὅπου καὶ διαμένει ἀρχιερατεύων μέχρι σήμερον, δὶς ἐπίσης ἐκ Σμύρνης ἐξορισθεὶς ὑπὸ τῶν Νεοτούρκων.

Τὸ μόνον χαρακτηριστικὸν τοῦ Μητροπολίτου εἶναι, ὅτι τὰς δύο ἐξορίας του ἐκ Δράμας καὶ ἐκ Σμύρνης ἐπηκολούθησεν ἡ ὁριστικὴ ἀποπομπὴ τῶν Τούρκων ἐκ τῶν περιμαχήτων τούτων μερῶν καὶ ἡ προσάρτησις αὐτῶν εἰς τὴν Μητέρα Ἑλλάδα. Εἶναι δὲ ἰδίως χαρακτηριστικὸν ὅτι καθ' ὃν χρόνον ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης ἐπανήρχετο θριαμβευτικῶς εἰς Σμύρνην ἐκ τῆς ἐξορίας, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑποστῆ κατὰ διαταγὴν τοῦ περιβοήτου Νεοτούρκου Ραχμῆ, Βαλῆ τῆς Σμύρνης, οὗτος ἀνεχώρει τῆς Σμύρνης ὡς ἐξόριστος, διασταυρώσας, καθ' ὁδὸν πρὸς τὸν ἐπανερχόμενον Μητροπολίτην.

Εἰργάσθη δὲ ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης καὶ διὰ τῆς γραφίδος, εἰς ἣν ἔχει θαυμαστὴν δεινότητα, οἵαν καὶ ἐν τῷ λέγειν. Συνέγραψε δίτομον ἔργον περὶ Ἐκκλησίας, ἕτερον ἀρχαιολογικὸν σύγγραμμα «περὶ τοῦ οἴκου καὶ τοῦ τάφου τῆς Παναγίας τῆς Θεοτόκου ἐν Ἐφέσῳ», πολλὰς πραγματείας ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, ἐν τῷ ἡμερησίῳ Τύπῳ Σμύρνης—Κωνσταντινουπόλεως καὶ διαφόροις περιοδικοῖς, ἐπὶ τετραετίαν δὲ ἐξέδωκε σπουδαῖον θεολογικὸν ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν ἐν Σμύρνῃ ***τὸν Ἱερὸν Πολύκαρπον*** καὶ διαφόρους Ἐκκλησιαστικοὺς λόγους. Εἶναι τετιμημένος διὰ πολλῶν ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν, Τουρκικῶν, Ρωσσικῶν, Περσικῶν καὶ Σερβικῶν. Ἄγει δὲ νῦν τὸ 53ον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Τ' ὄνομά του συνεδέθη ἀρρήκτως μετὰ τῶν Μητροπόλεων, ἃς ἐποίμανε τόσον τῆς Δράμας, ὅσον καὶ τῆς Σμύρνης, ἐν αἷς ὑπὸ τοῦ ποιμνίου του κυριολεκτικῶς λατρεύεται. Εἶναι φίλος τῆς γυμναστικῆς καὶ τῶν ἀθλητικῶν ἀγωνισμάτων, τὰ ὁποῖα παντοειδῶς ἐπροστάτευσεν ἐν Δράμᾳ καὶ ἐν Σμύρνῃ· καὶ ἡ ἐπίδοσις εἰς τὴν γυμναστικὴν εἰς τὰ μέρη ταῦτα χρεωστεῖται, σχεδὸν κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸν Μητροπολίτην.

Ἐπίσης καὶ ἐν Δράμᾳ καὶ ἐν Σμύρνῃ ἔδωκε μεγάλην ὥθησιν εἰς τὸ κήρυγμα, καὶ αὐτὸς κηρύττων καὶ ἄλλους ἀκονίζων εἰς τὸ κήρυγμα.

Ὅλα τὰ ἐν Δράμᾳ Δημόσια ἱδρύματα, Σχολεῖα, Γυμναστήρια, Ἀδελφότητες καὶ Ἐκκλησίαι καὶ τὰ ἐν Σμύρνῃ τοιαῦτα Κεντρικὸν Παρθεναγωγεῖον, Εὐαγγελικὴ Σχολή, Συσσίτιον, Λαϊκὸν Κέντρον, Εὐσέβεια καὶ πεντηκοντὰς ὅλη Νέων Σχολικῶν Κτιρίων ἐγένοντο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Του, χρεωστούμενα κατὰ μέγαμέρος εἰς τὰς ἀτομικάς Του προσπαθείας. Ὡς τιμιώτατον δὲ τίτλον Του θεωρεῖ, ὅτι τ' ὄνομά Του συνεδέθη μετὰ τῆς ἐλευθερίας τῆς Σμύρνης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΑΦΕΙΔΗΣ
Μητροπολίτης Διδυμοτείχου

Ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν Μάρτιον τοῦ 1850. Τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐδιδάχθη ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολείοις ***ἐξ Μαρμάρων*** καὶ ***Ὑψωμαθείων***.

Εἰσαχθεὶς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης τῷ 1865, ἀπεφοίτησε τῷ 1871, λαβὼν δίπλωμα Θεολογίας μὲ βαθμὸν ἄριστα. Μετὰ ταῦτα ἐσπούδασεν ἐν Λειψίᾳ ἀπὸ τοῦ 1871—75 ὅπου καὶ ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῶν Καλῶν Τεχνῶν Μάγιστρος.

Ἐχειροτονήθη διάκονος ἐν τῇ Σχολῇ τῷ 1870, ἱερεὺς καὶ Ἀρχιμανδρίτης τῷ 1878 καὶ Μητροπολίτης τῷ 1888 πρῶτον Τραπεζοῦντος, δεύτερον Καστορίας καὶ τρίτον Διδυμοτείχου. Ὑπηρέτησεν ὡς Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος 15 μῆνας, ὡς Καστορίας 10 ἔτη καὶ τέλος ὡς Διδυμοτείχου 22 ἔτη μέχρι σήμερον.

Ἕδρα τοῦ Μητροπολίτου εἶναι τὸ Διδυμότειχον.

Εἶναι τετιμημένος διὰ τοῦ παρασήμου Ταινίας τοῦ Ἁγίου Σάββα α΄ τάξεως (Σερβικὸν) καὶ Ὀσμανιὲ καὶ Μετζιτιὲ β΄ τάξεως (Τουρκικόν).

Συγγράμματα. Ὁ Σ. Μητροπολίτης ἐπεδόθη κυρίως εἰς ἱστορικὰς μελέτας, ἀπαύγασμα τῶν ὁποίων εἶναι Τρίτομος μὲν αὐτοῦ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία μέχρι τοῦ 1700 καὶ Ἐπίτομος τοιαύτη μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ἀξιόλογοι δὲ διατριβαὶ καὶ λόγοι εἰς πλεῖστα ὅσα Περιοδικὰ κλπ.

Τῷ 1875 ἔλαβε μέρος εἰς τὸ ἐν Βιέννῃ β΄ συνέδριον τῶν Παλαιοκαθολικῶν. Ἐχρημάτισε Καθηγητὴς τῆς Θεολογίας καὶ Φιλοσοφίας ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης ἀπὸ τοῦ 1875—1888. Τῷ 1887 ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Διονυσίου εἰς Στοκχόλμην, ἵνα στέψῃ τὸν ἐκεῖ πρεσβευτὴν τῆς Τουρκίας Καρατζᾶ Πασᾶν. Διετέλεσε δὲ Συνοδικὸς ἐπὶ Πατριαρχείας Ἰωακεὶμ Γ΄, τρὶς κατὰ τὰ ἔτη 1902—4, 1907—9 καὶ 1911—13, ὁπότε ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ Ἱ. Συνόδῳ καὶ τῷ Μ. Συμβουλίῳ καθηκόντων του καὶ τῶν πολλαπλῶν ἄλλων ἐπιστημονικῶν ἀσχολιῶν, ἐτίμησεν ἐπίσης τὰς θέσεις Ταμίου καὶ εἶτα Προέδρου τῆς Ἐφορείας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, Προέδρου τῆς Ἐφορείας τοῦ Ζαππείου, Προέδρου τῶν Ἐφορειῶν τῶν Ἐθν. Ὀρφανοτροφείων ἀρρένων ἐν Πριγκήπῳ καὶ θηλέων ἐν νήσῳ Πρώτῃ καὶ ἐπὶ πλέον Προέδρου τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», ἐπισήμου ὀργάνου τῶν Πατριαρχείων, ἔνθα πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πολλαὶ πραγματεῖαι, ἀντάξιαι τῆς ἐπιστημονικῆς φήμης τοῦ σεβαστοῦ Ἱεράρχου.

Ὡς Μητροπολίτης Καστορίας καὶ Διδυμοτείχου ἠγωνίσθη πάσῃ δυνάμει κατὰ τῶν ξένων προπαγανδῶν. Τῷ 1917 οἱ Βούλγαροι ἐφυλάκισαν ἐν Διδυμοτείχῳ τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην καὶ εἶτα ἐξώρισαν αὐτὸν εἰς Βουλγαρίαν ἐπὶ δύο ἔτη, μέχρι τοῦ 1912. Τῷ 1920 ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ὡς Πρόεδρος τῆς Πατριαρχικῆς ἀποστολῆς εἰς τὸ ἐν Λάμπεθ—Πάλας συνέδριον τῆς Ἀγγλ. Ἐκκλησίας.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΥΡΙΟΦΥΤΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΩΣ

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ

Ὁ Μητροπολίτης Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως Σωφρόνιος ἐγεννήθη ἐν Σηλυβρίᾳ (Θρᾴκης) τῇ 21 Ἰανουαρίου 1875 ἐκ γονέων Ἀναστασίου καὶ Ξανθίππης Σταμούλη, ὀνομασθεὶς Σωτήριος.

Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου (ἀστικῆς σχολῆς) τῆς γενετείρας του ἐδιδάχθη ἐπὶ ἓν ἔτος ὑπὸ οἰκοδιδασκάλου μαθήματα α΄ καὶ β΄ γυμνασιακῆς τάξεως, οὕτως ὥστε, μετὰ ἐξετάσεις, κατετάχθη εἰς τὴν γ΄ τάξιν τοῦ γυμνασίου τῆς ἐν Κων)λει Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς (5΄ τάξιν κατὰ τὴν ἀπαρίθμησιν), ἀποφοιτήσας αὐτῆς ἐν ἔτει 1893.

Μαθητὴς ἔτι τῆς εἰρημένης Σχολῆς ἐβραβεύθη ἐν τῷ Ζωγραφείῳ διαγωνίσματι τοῦ αὐτόθι Ἑλλην. Φιλολογικοῦ Συλλόγου διὰ συλλογῆς μνημείων ζώντων τῆς ἑλλην. ἀρχαιότητος παρὰ τῷ λαῷ τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος του.

Ἐπιθυμῶν ἀνέκαθεν νὰ σπουδάσῃ Θεολογίαν ὅπως καταταχθῇ εἰς τὸν κλῆρον, ἠναγκάσθη, ἕνεκα τῆς ἀρνήσεως τοῦ πατρός του, νὰ παραμείνῃ ἐν Σηλυβρίᾳ ἐπὶ δύο ἔτη, ἐργαζόμενός πως ἐν τῷ ἀτμομύλῳ αὐτοῦ. Ἐνδόντος καὶ τούτου εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ υἱοῦ του, ἀπεφάσισεν οὗτος ἵνα ἀποστείλῃ αὐτὸν εἰς Ἀθήνας πρὸς πανεπιστημιακὰς σπουδάς. Προβαλὼν ὅμως τὸ νεαρὸν τῆς ἡλικίας του ἔπεισεν αὐτὸν νὰ σπουδάσῃ κατ' ἀρχὰς νομικά, λέγων ὅτι ταῦτα εἶναι χρήσιμα τῷ κληρικῷ ἔν τε τῇ ἀλυτρώτῳ Ἑλλάδι καὶ τῷ ὀπαδῷ τοῦ ἐμπορίου, εἰς ὃ κατὰ τὴν σύμφωνον πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπιθυμίαν γνώμην του, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπανέλθῃ ὁ υἱός του. Ὁ Σ. ἐγγραφεὶς ἐν τῇ νομικῇ σχολῇ παρηκολούθει καὶ τὰ φιλοσοφικά, ἱστορικὰ καὶ θεολογικὰ μαθήματα, ἐμμένων πάντοτε ἐν τῇ ἰδέᾳ του νὰ ἱερωθῇ.

Ἐν Ἀθήναις συνειργάσθη ἐν τῇ ἀνιδρύσει τῆς «Θρακικῆς Ἀδελφότητος» ἧς ἐχρημάτισε γενικὸς γραμματεύς, ἐπιμεληθεὶς καὶ τῆς ἐκδόσεως τῆς «Θρακικῆς Ἐπετηρίδος» αὐτῆς (1897).

Ἐκραγέντος ὅμως τοῦ ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου κατετάχθη ὡς ἐθελοντὴς εἰς τὸ μηχανικόν, λαβὼν μέρος εἰς τὴν μάχην τοῦ Δομοκοῦ (παρὰ τὴν Ἀγόργιαννην) καὶ γενόμενος δεκανεύς.

Ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ πολέμου ὑπέστη τὰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις, ἀνηγορεύθη κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1898 διδάκτωρ τῆς νομικῆς μὲ τὸν βαθμὸν λίαν καλῶς.

Ἐγγραφεὶς εἶτα εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου, μετέβη εἰς Γερμανίαν, ὅπου διέμεινε 5 1)2 ἔτη, φοιτήσας εἰς τὰ Πανεπιστήμια Γοτίγγης, Βερολίνου καὶ Ἰένης, ἀσχοληθεὶς ἐν αὐτῷ εἰς θεολογικὰς καὶ παιδαγωγικὰς κυρίως σπουδάς, ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας ἐν Ἰένῃ «μετ' ἐπαίνων», μετὰ ὑποβολὴν μακρᾶς ἐναισίμου διατριβῆς ὡς ἐπιγραφὴν ἐχούσης τὴν ἐρώτησιν «Ὑπάρχει φυσικὸν δίκαιον;» (Gibtes ein Naturrecht? Versucheiner Kritiz der herreschenden Theorien über das Naturrecht). Ἕνεκα τοῦ μήκους τῆς μελέτης ἐπετράπη νὰ ἐκδώσῃ διὰ τοῦ τύπου μόνον τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν περὶ ἠθικῆς καὶ δικαίου θεωρίαν τοῦ Σπένσερ κριτικήν του, τοῦ λοιποῦ μέρους παραμένοντος ἔτι ἀνεκδότου. Μόνον τὸ σχετικὸν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Α. Σ. Λευθεροπούλου τμῆμα μεταφράσας ἐξέδωκεν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τῶν Πατριαρχείων, συντελέσας οὕτω εἰς τὴν ματαίωσιν τῆς ἐκλογῆς τοῦ εἰρημένου ὡς καθηγητοῦ, ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ, κεκηρυγμένου, ὡς γνωστόν ἀρνητοῦ τῆς περὶ Θεοῦ πίστεως καὶ τῆς ἠθικῆς.

Ἐπανελθὼν ἐκ Γερμανίας προσελήφθη ὑπὸ τοῦ (ἀπὸ σχολάρχου τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ἐκλεγέντος) Μητροπολίτου Βεροίας καὶ Ναούσης Ἀποστόλου (Χριστοδούλου), ὅστις καὶ ἐχειροτόνησεν αὐτὸν Ἀρχιδιάκονον ἐν Βεροίᾳ—πατρίδι τοῦ πάππου τοῦ Σ., κατ' εὐχάριστον δι' αὐτὸν σύμπτωσιν—προαγαγὼν εἶτα αὐτὸν εἰς Ἀρχιμανδρίτην καὶ ἐγκαταστήσας ἐπίτροπόν του ἐν Ναούσῃ ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ ἔτος περίπου, κηρύττων τακτικῶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διδάσκων δὲ τὰ θρησκευτικὰ ἐν ταῖς ἀνωτέραις τάξεσι τῶν σχολείων. Αὐτόθι ἵδρυσε κυριακὸν καὶ νυκτερινὸν σχολεῖον διὰ τοὺς μὴ τυχόντας ἐγκαίρου στοιχειώδους παιδεύσεως κατοίκους ἀμφοτέρων τῶν φύλων, συνέστησε δὲ καὶ μικρὰν δανειστικὴν βιβλιοθήκην ἐν τῇ Μητροπόλει. Παραιτηθείς, διωρίσθη εἶτα Μητροπολιτικὸς ἐπίτροπος ἐν Καβάλλᾳ (1908-9), ὅπου ἐπίσης εἰργάσθη ὡς ἐν Ναούσῃ ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, ἰδίᾳ δὲ διότι δὲν μετεῖχε τοῦ τρελλοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν κατοίκων ἐπὶ τῇ ἀνακηρύξει τοῦ τουρκικοῦ συντάγματος, ὅπερ ἐκεῖνος ἐθεώρει ἁπλῆν φενάκην δὲν εὐηρέστησε πολλοὺς ἐκ τῶν Καβαλ-

λιωτῶν, συνταυτίσας δὲ οὕτως εἰπεῖν, τὴν τύχην του, μετὰ τοῦ τότε Μητροπολίτου Δράμας (νῦν Σμύρνης) Χρυσοστόμου, ὃν ἐλθόντα εἰς Καβάλλαν οὐ μόνον ἐφιλοξένησεν ἀλλὰ καὶ προέπεμψε τιμητικῶς μέχρι Τοξοτῶν (Ὀξιλάρ.) ἀνεκλήθη εἰς Κων)πολιν, τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως αἰτησαμένης τὴν τιμωρίαν αὐτοῦ.

Ἐκλεγεὶς εἶτα Πατριαρχικὸς Ἐπόπτης τῶν Σχολῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, παρέμεινεν ἐν τῇ θέσει ταύτῃ μέχρι τῆς, τῇ 28 Φεβρουαρίου 1917 γενομένης ἐκλογῆς αὐτοῦ ὡς Μητροπολίτου Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως. Ἡ δρᾶσις του ὡς Ἐπόπτου, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως κανονισμοῦ ρυθμίζοντος τὰ κατὰ τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα τῆς ἐποπτείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τοῦ τότε ἀκριβῶς λαθραίως ἀρξαμένου ὑπεισέρχεσθαι μικροβίου τοῦ χιδαϊσμοῦ, ὅστις εἶχε πολλοὺς ὑπερασπιστὰς ἐν αὐτῇ τῇ Ἐκπαιδευτικῇ Ἐπιτροπῇ καὶ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐν γένει, ὑπῆρξε σχεδὸν μαρτυρικὴ ἐπιδεινωθεῖσα κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος ὁπότε ἠτο καταδεδικασμένος νὰ ὁρίσῃ ἀναστησομένας «ρωμαϊκὰς» ἐπιγραφὰς ἐπὶ τῶν σχολείων καὶ ἑλληνοτουρκικὰς σφραγῖδας χρησιμοποιουμένας ὑπὸ τῶν ἐφορειῶν. Τὰ νυκτερινὰ σχολεῖα, ἅπερ ἐπεξετάθησαν ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς ἐποπτείας του, δὲν κατορθώθη δυστυχῶς νὰ ριζοβολήσωσι.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐποπτείας συνειργάζετο καὶ ἐν τῇ «Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ», εἶχε γράψει δὲ πρότερον καὶ τὸ περὶ τῶν σχολῶν τῆς ἀλυτρώτου Ἑλλάδος ἄρθρον ἐν μεγάλῃ παιδαγωγικῇ ἐγκυκλοπαιδείᾳ τοῦ καθηγητοῦ του Rein, τοῦ παιδαγωγικοῦ φροντιστηρίου τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε μέλος. Ἀργότερον μετεφράσθη ἡ διατριβὴ αὕτη τουρκιστὶ ἐν τουρκικῷ παιδαγωγικῷ περιοδικῷ. Ἄλλας διατριβὰς ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς Φιλοσοφίας καὶ Παιδαγωγίας τοῦ αὐτοῦ καθηγητοῦ Zeitschrift für Phil sophie und Pädagogie), ἐν τῇ «Ἀθηνᾷ» (Minerva) τῆς Ostende (Βελγίου), ἐν τῷ Βυζαντινῷ Δελτίῳ (Byzantinische Zeitschrift) καὶ ἐν γερμανικαῖς ἐφημερίσιν, ὑπερασπιζόμενος τὰ Ἑλληνικὰ συμφέροντα κατὰ τὸν μακεδονικὸν ἀγῶνα· διηύθυνε δὲ ἐπὶ δύο ἔτη τὸν «Εὐαγγελισμόν», τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὀρθοδόξου συλλόγου «Ἀνορθώσεως», οὗ ὑπῆρξε γενικὸς γραμματεύς, ἐν αὐτῷ δὲ ἐδημοσίευσε πλεῖστα ἄρθρα, καὶ τινα τῶν «μακεδονικῶν κηρυγμάτων» του. Περὶ τοῦ περιοδικοῦ τούτου ἔγραφε λίαν εὐφήμως διὰ μακρῶν ὁ γνωστὸς φιλέλλην καθηγητὴς Βίκτωρ Σοῦλτσε ἐν γερμανικῷ θεολογικῷ περιοδικῷ.

Ἐκραγέντος τοῦ (ἀνεπισήμου) ἀνθελληνικοῦ διωγμοῦ ἐν Θράκῃ, ἀπεστάλη ἐκ μέρους τῶν Πατριαρχείων μετ' ἄλλων ἀρχιερέων ἱερέων καὶ διακόνων εἰς τὰς ἐπαρχίας Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ, Βιζύης, Τυρολόης, Ἀδριανουπόλεως καὶ Αἴνου πρὸς συγκράτησιν τοῦ πληθυσμοῦ· ἐπανελθὼν ἐκεῖθεν ἀπεστάλη εἰς Τρωάδα ὅπου εἶχεν ἐπεκταθῇ κατόπιν ὁ διωγμὸς πρὸς ὅμοιον σκοπόν.

Μὴ ἐκδοθέντος ἀμέσως τοῦ βερατίου του, μόλις κατὰ τὰ τέλη Μαΐου (1917) κατῆλθεν εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ τοῦ 1912 δεινῶς καταστραφὲν Μυριόφυτον. Διὰ τοῦ κηρύγματός του—γινομένου τακτικῶς κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ ἑορτὴν—ἔπεισε τοὺς κατοίκους τῆς πρωτευούσης του νὰ παύσῃ ἡ κατὰ Κυριακὴν τελουμένη ἀγορά, μετατεθεῖσα εἰς τὸ Σάββατον, νὰ κλείωσι δὲ ἅπαντα τὰ καταστήματα ὅλης τῆς ἐπαρχίας κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ μεγάλας ἑορτάς· τὰ δὲ καφεῖα μέχρι τῆς ἀπολύσεως τῆς ἐκκλησίας, ἀπαγορευομένης αὐτοῖς καὶ τῆς πωλήσεως κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν.

Τῇ 16ῃ καὶ τῇ 17ῃ Ἰουλίου 1920 ηὐτύχησε νὰ καταλύσῃ τὰς τουρκικὰς ἀρχὰς ἐν Περιστάσει καὶ ἐν Μυριοφύτῳ, ἀναπετάσας ἐπὶ τῶν διοικητηρίων τῶν δύο τούτων πόλεων τὴν ραβδωτὴν γαλανόλευκον σημαίαν—ἣν εἶχεν ἤδη ὑψώσει ἐπὶ τῆς Μητροπόλεώς του τῇ 14ῃ—καὶ ἀνέλαβεν ὁ ἴδιος τὴν προσωρινὴν στρατιωτικὴν καὶ πολιτικὴν διοίκησιν τῶν δύο τούτων Ἐπαρχιῶν, παραδοὺς αὐτὴν τῷ μετά τινας ἡμέρας ἀφιχθέντι Ἐπάρχῳ Μυριοφύτου.

Πίναξ τῶν ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι σήμερον ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως.

Μέχρι Δεκεμβρίου 1908 ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη ἐπαρχία ἦν ἐπισκοπὴ ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας, τότε ἀνυψώθη εἰς Μητρόπολιν.

1795—1821 ***Νεόφυτος***, Κῷος ***ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων τῇ 28 Μαΐου 1821 μετὰ τοῦ ἐξ Αὐδημίου Κωνσταντίνου καὶ ἄλλων ἐπαρχιωτῶν.***

1834— ***Σεραφείμ***, ἐκ Λιτίτσης.

1863— ***Νεόφυτος***, (Τσακάνης), ἐκ Περιστάσεως

1881 ***Γρηγόριος*** (Λεοντόπουλος), Μυριοφυτηνός,

1882— ***Γρηγόριος*** (Φωτεινός), Χῖος· λόγιος.

1891—94 ***Νικόδημος*** (Κομηνός), Τενέδιος (ὁ νῦν Μητροπολίτης Βάρνης).

1895—99 ***Κωνσταντῖνος*** (Βαλιούλης), ἐκ Σκοποῦ Θρᾴκης) (ἀποθανὼν ὡς Μητροπ. Πισσιδείας).

1900—8 ***Σμάραγδος*** (Χ. Εὐσταθίου), ἐξ Ἀλατσάτων· (ὁ νῦν Μητροπ. Τραλλέων (Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων)

1908— 16 ***Φιλόθεος*** (Μιχαηλίδης) ἐκ Χρυσοκεράμου (Κουσκουντζουκίου) Κωνσταντινουπόλεως.

1917—***Σωφρόνιος*** (Σταμούλης), ἐκ Σηλυβρίας.

Ὁ Σ. Μητροπολίτης Σάμου καὶ Ἰκαρίας
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι. ΒΟΝΤΖΑΛΙΔΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Νέῳ Καρλοβασίῳ τῆς νήσου Σάμου τῷ 1857 καὶ ἐδιδάχθη τὰ πρῶτα γράμματα ἐν τοῖς σχολείοις τοῦ Δήμου τῆς γεννήσεώς του. Τῷ 1876 μεταβὰς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης ἀπεφοίτησεν ἐξ αὐτῆς τῷ 1884, τυχὼν μετὰ τὰς ἀπολυτηρίου ἐξετάσεις αὐτοῦ τοῦ νενομισμένου πτυχίου «Διδασκάλου τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Θεολογίας». Ἀμέσως κατόπιν προσελήφθη ὡς καθηγητὴς τῶν ἱερῶν ἐν τῷ Πυθαγορείῳ Γυμνασίῳ Σάμου, διδάξας ἐπὶ πενταετίαν, μεθ' ὃ κατὰ τὸ 1889 μετέβη εἰς Γενεύην τῆς Ἑλβετίας ὅπου ἐνεγράφη εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ αὐτόθι Πανεπιστημίου καὶ ἐξ ἧς μετὰ τετραετεῖς περίπου σπουδὰς ἀπεφοίτησεν ὑποστὰς τὰς νενομισμένας γενικὰς ἐξετάσεις καὶ τυχὼν κατὰ τὰ νόμιμα τοῦ Πανεπιστημίου τούτου τοῦ διπλώματος Licencié en Droit. Μετὰ τὴν ἐκ Γενεύης ἐπιστροφὴν αὐτοῦ κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1894 διωρίσθη καθηγητὴς τοῦ Δικαίου ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης καὶ εἶτα νομικὸς Σύμβουλος τῶν Πατριαρχείων μέχρι τῆς ἐκλογῆς καὶ ἀναδείξεως αὐτοῦ εἰς Μητροπολίτην τῆς Ἐπαρχίας Σάμου καὶ Ἰκαρίας κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1903, χειροτονηθεὶς τῇ 23ῃ ἰδίου μηνὸς καὶ ἔτους. Ὡς τοιοῦτος δὲ παραμένα μέχρι τῆς σήμερον ἐργαζόμενος ἀνενδότως πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ Ἐπαρχιακοῦ του κλήρου διὰ χειροτονίας ἱερέων ἐγγραμμάτων καὶ ἐναρέτων καὶ παρέχων ἑαυτὸν ὑπόδειγμα Χριστιανικῆς εὐσεβείας, χρηστῆς διοικήσεως καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὸ καθῆκον. Τὸν θεῖον λόγον διδάσκουσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἐπαρχίᾳ ὁ Μητροπολίτης περιοδεύων καὶ δύο καθηγηταὶ τῶν Θρησκευτικῶν. Ὑπῆρξε δὲ ὁ νῦν Μητροπολίτης ὁ εὐτυχέστερος τῶν Ἀρχιερέων τῆς Σάμου, διότι αὐτῷ ἔλαχεν ὁ μέγας κλῆρος νὰ εὐλογήσῃ καὶ ὑψώσῃ ἐν τῇ πολυπαθεῖ πατρίδι του τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, τὴν ὀνειρώδη διὰ πάντα Ἑλληνα κυανόλευκον.

Ἐξορίας, αἱ ὁποῖαι νὰ δίδωσιν εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα εἰς τίτλους Ἐθνομάρτυρος τῆς σημερινῆς ἐποχῆς δὲν ὑπέστη ἀκόμη ἀπὸ τὰς κατὰ καιρὸν Κυβερνήσεις, ὑφ' ἃς διετέλεσε διακονῶν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ καὶ δὲν παρέλειψεν εἰς πᾶσαν δεδομένην ἐθνικὴν περίστασιν νὰ ἐκτελέσῃ αὐθορύβως καὶ ἄνευ ἀξιώσεων εἰς διαφημίσεις, τὸ πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἱερὸν καθῆκον του, ὁμιλῶν ἑκάστοτε δημοσίᾳ τὰ πρόσφορα ταῖς περιστάσεσι καὶ δρῶν ἑλληνοπρεπῶς καὶ μετὰ περισσῆς αὐτοθυσίας πρὸς προάσπισιν τῶν δικαίων αὐτῶν.

Εἶνε τετιμημένος διὰ τοῦ Σερβικοῦ παρασήμου πρώτης τάξεως τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ τοῦ Ὀθωμανικοῦ Ὀσμανιὲ δευτέρας τάξεως.

Ἕδρα τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ εἶνε ἡ πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ.

Προκάτοχοι αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ 1815 — τοῦ 1903 ὑπῆρξαν οἱ ἑξῆς: Κύριλλος ἐκ Τρικκάλων 1815, Ἀρίσταρχος Σάμιος 1834, Θεοδόσιος ἐκ Κυθήρων 1836, Παρθένιος ἐκ Λέρου 1841, Γρηγόριος ἐκ Κυδωνιῶν 1843, Γαβριὴλ Β' 1855, ἐκ Βαθέος Σάμου, Ἀθανάσιος 1900, ἐκ Πύργου Σάμου.

Ο ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ ΚΥΡΙΛΛΟΣ

Ὁ Μητροπολίτης Μυτιλήνης Κύριλλος Μουμτζῆς ἐγεννήθη ἐν Σινώπῃ τοῦ Πόντου τῷ 1867 ἔνθα ἐσπούδασε τὰ ἐγκύκλια μαθήματα· εἶτα ἐξηκολούθησε τὰς σπουδάς του ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης, ὁπόθεν ἀπεφοίτησε τὸ ἔτος 1889, προσληφθεὶς εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὡς ὑπογραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ γραμματεὺς τῆς τότε μετὰ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ Προνομιακοῦ ζητήματος ἀναδιοργανωθείσης Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐν ἔτει 1893 προήχθη εἰς Ἀρχιμανδρίτην καὶ Ἀρχιγραμματέα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὑπηρετήσας ὡς τοιοῦτος ἐπὶ τετραετίαν. Ἐν ἔτει 1897 παραιτηθέντος τοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου καὶ κενωθείσης τῆς θέσεως τῆς μεγάλης Πρωτοσυγκελλίας ὑπηρέτησεν ὡς τοποτηρητὴς αὐτῆς τηρῶν καὶ τὴν θέσιν αὐτοῦ ὡς Ἀρχιγραμματέως τῆς Συνόδου. Ἅμα τῇ ἐκλογῇ ὡς Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου Κωνσταντίνου, χηρευούσης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μυτιλήνης ἐξελέγη Μητροπολίτης τῆς ἐν λόγῳ Ἐπαρχίας, τὴν ὁποίαν ἔκτοτε ἐξακολουθεῖ νὰ ποιμαίνῃ. Πατριαρχοῦντος Ἰωακεὶμ τοῦ Γ' προσεκλήθη τὸ πρῶτον Συνοδικὸς ἐν ἔτει 1903, χρηματίσας κατὰ τὴν Συνοδικήν του ταύτην περίοδον Πρόεδρος τοῦ

Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου καὶ Πρόεδρος τῆς Ἐφορίας τῆς τότε συστάσης Σχολῆς Γλωσσῶν καὶ Ἐμπορίου.

Ὡσαύτως προσεκλήθη ὡς μέλος Συνοδικὸν τῶν Πατριαρχείων τῷ 1910 χρηματίσας καὶ κατὰ τὴν Συνοδικὴν ταύτην περίοδον Πρόεδρος τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, καὶ Πρόεδρος τῆς Ἐφορίας τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Ἐπίσης τὸ τρίτον προσεκλήθη Συνοδικὸς τῷ 1913 ἐπὶ Πατριάρχου Γερμανοῦ τοῦ Ε΄ χρηματίσας καὶ πάλιν μέλος τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου καὶ πρόεδρος τῆς Ἐφορίας τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. Ὑπηρέτησε πρὸς τούτοις εἰς διαφόρους ἐπιτροπὰς εἴτε ὡς Πρόεδρος εἴτε ὡς μέλος αὐτῶν.

Εἶναι τετιμημένος διὰ τοῦ Τουρκικοῦ παρασήμου Μετζιτιὲ Β΄ τάξεως καὶ διὰ τῶν Ἑλληνικῶν παρασήμων— Ἀργυροῦ καὶ Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος.

Ὁ Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΠΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ

Γόνος τῆς εὐάνδρου Ἠπείρου, ἐγεννήθη ἐν Ἀνω-Λαμπόβῳ τοῦ Νομοῦ Ἀργυροκάστρου τῷ 1858. Τὰ ἐγκύκλια αὐτοῦ μαθήματα διήκουσεν ἐν τῇ Σχολῇ Πριγκήπου, Χαρταλίμης καὶ Χρυσουπόλεως, Εἰσαχθεὶς δὲ κατόπιν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης ἐπεράτωσε τὰς Θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς τῷ 1882, ὁπότε καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν προπόνησιν αὐτοῦ διὰ τὸ μέλλον στάδιόν του.

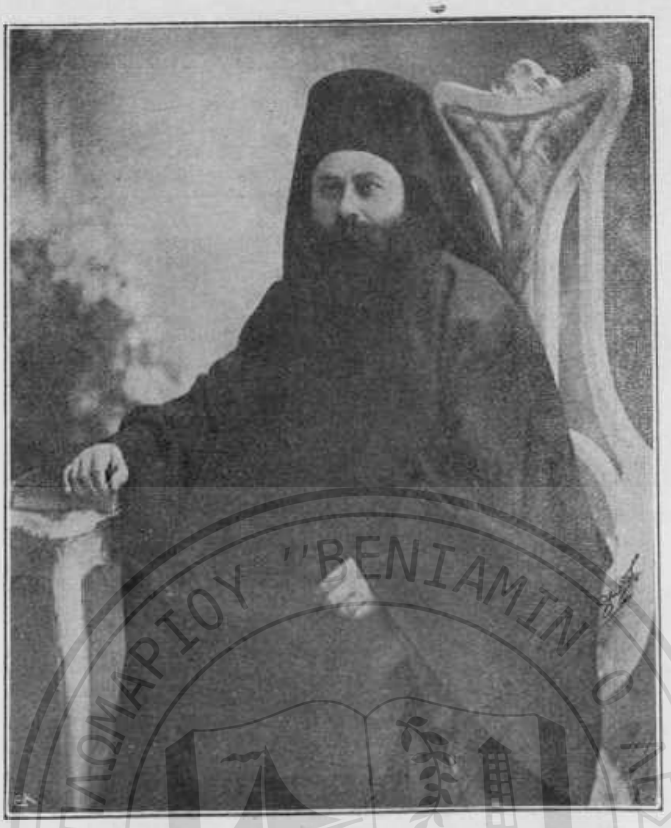
Διωρίσθη κατ' ἀρχὰς Ἱεροκήρυξ τῆς πόλεως Ἀργυροκάστρου καὶ Καθηγητὴς τῶν ἐν Κεστορατείῳ Ζωγραφείων Διδασκαλείων τῆς Ἠπείρου παρὰ τὸ Ἀργυρόκαστρον, ἔνθα διετέλεσεν ἐπὶ πέντε συναπτὰ ἔτη μέχρι τοῦ 1888. Ἐδίδαξε κατὰ σειρὰν εἶτα εἰς τὰ Σχολεῖα Σερρῶν καὶ μετέπειτα τῆς Ἀδριανουπόλεως, Γυμνάσιον καὶ Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον, ἀνέχων πάντοτε καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ Ἱεροκήρυκος.

Τῷ 1893, ἀξιώσει τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως ἀειμνήστου Πατριάρχου Διονυσίου Ε΄ ἐψηφίσθη κατὰ Ἰανουάριον ἐπίσκοπος Δαφνουσίας καὶ ἐγκατεστάθη εἰς τὸ Σιδηρόκαστρον Μακεδονίας. Τῷ 1894, συνοδικῇ ἐντολῇ, ἀπεστάλη εἰς Μελένικον ὡς ἔξαρχος τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μελενίκου κυροῦ Ἀλεξάνδρου, διηύθυνεν ἐπίσης ἐπὶ μῆνας τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην. Προήχθη εἶτα εἰς Μητροπολίτην Λιτίτσης καὶ μετ' οὐ πολὺ τῷ 1895 προσεκλήθη, πατριαρχικῇ καὶ συνοδικῇ ἀποφάσει, τοποτηρητὴς τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου ἐπὶ τοῦ ἀοιδήμου Πατριάρχου Ἀνθίμου Ζ΄. τοῦ Τσάτσου, ἔνθα ἰδίως διεκρίθη ἐπὶ δύο ἔτη ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἐκπροσωπήσει τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου παρά τε τῇ Ὑψ. Πύλῃ καὶ ταῖς διαφόροις Πρεσβείαις τῶν Μ. Δυνάμεων. Ἀρχομένου τοῦ 1898 μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Παραμυθίας-Φιλιατῶν, μετὰ δὲ τριετίαν προήχθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Βελεγράδων (Βερατίου-Αὐλῶνος) καὶ εἶτα εἰς τὴν Βορειοηπειρωτικὴν ἔπαλξιν τοῦ Ἀργυροκάστρου, τὴν ἐπαρχίαν Δρυϊνουπόλεως, Δελβίνου, Χειμάρρας καὶ Πωγωνίου, τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα, ἣν καὶ ἐξακολουθεῖ ποιμαίνων καὶ διακυβερνῶν μέχρι σήμερον.

Τῷ 1913 ὡς πρόεδρος Ἐπιτροπῆς Ἠπείρου ἐχαρέτισεν ἐν Κερκύρᾳ τὸν Γαλλικὸν στόλον. Πολλάκις δὲ καὶ ἐν Ἀθήναις μετὰ λαϊκῶν ἐπιτριοπῶν ἐξεπροσώπευσε τὴν Ἤπειρον, ἧς ὑπῆρξεν ὁ ἐνθερμιώτερος πάντων πρόμαχος ἐν τοῖς ἐθνικοῖς ζητήμασι, δοκιμιάσας πλείστας ὅσας πικρίας ἀπὸ 1902 καὶ ἐντεῦθεν καὶ παρ' ἄλλων μὲν προπαγανδῶν ἀλβανιζόντων κλ., ἀλλ' ἰδίᾳ τῆς Ἰταλικῆς, καθ' ἧς πάσῃ δυνάμει ἀντέδρα, ὑφ' ἧς ὅμως ἐπισήμως τῷ 1916 (Σεπτέμβριον) συνοδείᾳ Καραβινιέρων ἀπηλάθη βίᾳ ἐξ Ἀργυροκάστρου, Παγκοίνως γνωστὴ εἶναι ἐπίσης ἡ δρᾶσις τοῦ Σ. Μητροπολίτου κατὰ τὸν τελευταῖον ἠπειρωτικὸν ἀγῶνα, τοῦ ὁποίου, σχεδὸν εἰπεῖν, ὑπῆρξεν ἡ ψυχή, ἀντάξιος τοῦ ἐκ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ μεγάλου ἁρματωλοῦ Κωνσταντίνου Τσαοὺς Πίφτη, τοῦ ἐψηθέντος παρὰ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ, τοῦ Κωνσταντίνου Χορμοβίτου ἢ Λαγμτζῆ, τοῦ προμάχου τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ φαλαγγίτου Γκίκα Σταύρου, τοῦ ἥρωος τοῦ 21.

Τυγχάνει τετιμημένος διὰ τοῦ Σταυροῦ τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Τάγματος τοῦ Σωτῆρος, ὡς ἐπίσης διὰ μεταλλίου τοῦ εὐγενεστάτου οἴκου τῆς Ἀγγλίας Attwoot Matheus, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀναμνηστικοῦ Μεταλλίου τοῦ 1914.

Ὁ Σ. Μητροπολίτης διακρίνεται καὶ διὰ τὴν περὶ τὰ γράμματα ἐπίδοσιν, ἧς δείγματα οἱ πολλοὶ εἰς διάφορα Περιοδικὰ ἐκκλησιαστικοὶ λόγοι καὶ λοιπαὶ πραγματεῖαι.

ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ ΨΩΜΙΑΔΗΣ
Μητροπολίτης Νεοκαισαρείας και Κοτυώρων

Ὁ Μητροπολίτης Νεοκαισαρείας καὶ Κοτυώρων Πολύκαρπος Ψωμιάδης ἐγεννήθη ἐν Κοτυώροις (Ὀρδοῦ) τῇ 11ῃ Ἰανουαρίου 1864. Ἐσπούδασεν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης, ὁπόθεν ἀπεφοίτησε τῷ 1882. Τῇ 8ῃ Σεπτεμβρίου 1888 ἐχειροτονήθη διάκονος, τῷ 1892 κατ' Αὔγουστον ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος καὶ Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Νεοφύτου τοῦ Η'. Τῷ 1899 ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Κολωνίας, τὴν ὁποίαν ἐποίμανεν ἐπὶ 12 συναπτὰ ἔτη, μεγάλας καταβαλὼν προσπαθείας ἰδίᾳ περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς νεότητος ἱδρύσας καὶ τὸ Εὐανθείειον Παρθεναγωγεῖον. Πράγματι μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ φιλομουσία τῶν κατοίκων, ὥστε ἡ ἐπαρχία εἶχε καταστῆ ζηλευτὴ παρὰ τοῖς περιοίκοις διὰ τὴν εἰς τὰ γράμματα ἐπίδοσιν. Τῷ 1911 προήχθη εἰς Μητροπολίτην Νεοκαισαρείας—Κοτυώρων. Ἐνταῦθα δὲν ἀπέλιπε τὸν σεβαστὸν Ἱεράρχην ἡ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς Παιδείας διακαὴς ἐπιθυμία, δι' ὃ ἀκολουθῶν τὸ παλαιὸν πρόγραμμά του ἱδρύει ἰδίοις ἀναλώμασι τὸ ***Πολυκάρπειον*** Ἑλληνικὸν Παρθεναγωγεῖον, ἐξασφαλίσας ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἱκανοὺς σταθεροὺς πόρους διὰ δωρεᾶς τεσσάρων λιθοκτίστων μαγαζείων καὶ ἄλλων τινῶν κτημάτων.

Ἕδρα Μητροπόλεως τὰ Κοτύωρα.

Ἐτιμήθη διὰ τοῦ παρασήμου ***Τρίτης Τάξεως Μετζιτιέ***, ***Τρίτης τάξεως Ὀσμανιέ***, καὶ Μεταλλίου Ὀθωμανικοῦ. Ἐπίσης διὰ τοῦ ***Δευτέρας τάξεως Σερβικοῦ παρασήμου τοῦ Ἁγ΄ου Σάββα.***

Συγγράμματα αὐτοῦ: Ἐπισπολιμαία Διατριβὴ ***περὶ Νησταίας—Ἡ Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία*** ἀπὸ ἀπόψεως Ὀρθοδόξου—Μονογραφία ***περὶ τῆς ἐν τῇ Ἀποστολικῇ ἐποχῇ Ἱερᾶς Ψαλμῳδίας*** δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» τῶν Πατριαρχείων—Περὶ ***Ἱεροῦ Κλήρου*** δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ αὐτῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ»—Ἐκδρομὴ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐν ᾗ ἐκτίθενται καὶ τινες σκέψεις καὶ κρίσεις περὶ τῆς τότε ἐν Ἱεροσολύμοις καταστάσεως καὶ πλείστας ὅσας διατριβὰς ἀνωνύμως τε καὶ διὰ μονογράμματος δημοσιευθείσας εἰς Ἡμερολόγια καὶ ἡμερήσια φύλλα.

Μητροπολῖται Νεοκαισαρείας
(1801–1921)

1801 Μάρτιος. Ἐξελέγη εἰς διαδοχὴν τοῦ ἀποβιώσαντος Ἡσαΐου ὁ πρ. Βοδενῶν Μελέτιος.

1816 Μάϊος. Ἐξελέγη εἰς δισδοχὴν τοῦ Μελετίου προαχθέντος εἰς τὴν Μ)λιν Καισαρείας ὁ ἱερομόναχος Κύριλλος

1840 Μάϊος. Ἐξελέγη εἰς διαδοχὴν τοῦ παραιτηθέντος Λεοντίου ὁ πρ. Ναζιανζοῦ Λεόντιος.

1864 Νοέμβριος. Ξελέγη εἰς διαδοχὴν τοῦ παραιτηθέντος Λεοντίου ὁ πρ. Χαλεπίου Ἱερόθεος.

1867 ἢ 1868. Ἐξελέγη εἰς διαδοχὴν τοῦ Ἱεροθέου, παραιτηθέντος, ὁ Λεόντιος ἀποθανόντος τοῦ Λεοντίου ἐξελέγη ὁ Σταγῶν Μελέτιος.

1872 Ἀπρίλιος. Μετατεθέντος τοῦ Μελετίου εἰς Αἶνον ἐξελέγη αὖθις ὁ πρ. Νεοκαισαρείας Ἱερόθεος.

1883 Σεπτέμβριος. Ἀποθανόντος τοῦ Ἱεροθέου εἰς διαδοχὴν αὐτοῦ ἐξελέγη ὁ πρ. Καστορίας Κωνστάντιος.

1895 Ἰούλιος εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ μετατεθέντος εἰς τὴν Μ)λιν Βερροίας Κωνσταντίου ἐξελέγη ὁ πρ. Πελαγωνείας Ἀλέξανδρος.

1903 Ὀκτώβριος. Τοῦ Ἀλεξάνδρου προαχθέντος εἰς τὴν Μ)λιν Θεσσαλονίκης εἰς διαδοχὴν αὐτοῦ ἐξελέγη ὁ Μ)λίτης Πελαγωνείας Ἀμβρόσιος.

1911 Ἀπρίλιος 11. Τοῦ Μ)λίτου Ἀμβροσίου προαχθέντος εἰς τὴν Μ)λιν Καισαρείας ἐξελέγη ὁ Μ)λίτης Κολωνίας Πολύκαρπος, ὅς καὶ μέχρι σήμερον θεοφιλῶς ποιμαίνει τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, ὑπὸ τὸν τίτλον Νεοκαισαρείας καὶ Κοτιώρων.

Σημείωσις: Περὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἡ Ἱστορία διέσωσε τὴν ἐκπληκτικὴν πληροφορίαν, καθ' ἣν ὁ Νεοκαισαρείας Γρηγόριος ὁ Θαυματουργὸς παραλαβὼν αὐτὴν μὲ 17 χριστιανούς, κοιμηθεὶς ἐν Κυρίῳ ἐγκατέλιπεν αὐτὴν μὲ δέκα καὶ ἑπτὰ μόνον Ἐθνικούς....

Ὁ Σ. Μητροπολίτης Γρεβενῶν
ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ ΔΑΓΓΟΥΛΑΣ

Ἐγεννήθη ἐν Ἀρτάκῃ τῆς Κυζικηνῆς Χερσονήσου τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τὰ πρῶτα ἐγκύκλια μαθήματα διήκουσεν εἰς τὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος του. Ἐξηκολούθησεν εἶτα τὰς σπουδάς του ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἰσαχθεὶς μετέπειτα εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Ἱ. Θεολογικὴν Σχολὴν ἀπεφοίτησε ταύτης κατὰ τὸ 1899 ἀναγορευθεὶς διδάσκαλος τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας.

Ἡ εἰς διάκονον χειροτονία του ἐγένετο πρὸ τῆς ἀποπερατώσεως τῶν σπουδῶν του κατὰ τὸ 1898, μετὰ ἓν ἔτος προεχειρίσθη εἰς ἱερέα τῷ 1899 καὶ ὡς τοιοῦτος διετέλεσε μέχρι τοῦ 1906 ὑπηρετῶν τὴν Ἐκκλησίαν εἰς διαφόρους Μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμ. Θρόνου. Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1906 συνοδικῇ διαγνώμῃ προήχθη εἰς Μητροπολίτην Μελενίκου καὶ τῷ 1911, Δεκεμβρίου 8, μετετέθη εἰς τὰ Γρεβενά, ἐπαρχίαν ἐπίσης ἐμπερίστατον ὡς ἡ τοῦ Μελενίκου, λόγῳ τῶν ἐθνικιστικῶν τότε ἐν Μακεδονίᾳ κινήσεων, τὰς ὁποίας ἀντεμετώπισεν ἀνδρικῶς.

Τυγχάνει τετιμημένος διὰ διαφόρων μεταλλίων τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, οἵτινες ὁποῖοι ἐπραγμάτωσαν τοὺς πόθους καὶ ἐδικαίωσαν τοὺς ἀγῶνας τῆς Μακεδονικῆς Ἱεραρχίας, ἧς ἐπίλεκτον μέλος εἶναι ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΟΓΛΕΝΩΝ ΚΑΙ ΦΛΩΡΙΝΗΣ
ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Τόπος γεννήσεως αὐτοῦ εἶναι ἡ Τσαριτσάνη τῆς ἱστορικῆς Ἐλασσῶνος καὶ ἔτος τὸ 1878.

Τὰ πρῶτα αὐτοῦ μαθήματα διακόνας ἐν τῇ Σχολῇ τῆς πατρίδος του, ἐξηκολούθησεν εἶτα τὰς σπουδάς του ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ, ὅθεν ἀπεφοίτησε τῷ 1908 λαβὼν τὸ πτυχίον του. Ἀποδίδων δὲ τὰ τροφεῖα τῇ πατρίδι αὐτοῦ εὐθὺς ἀμέσως ἐδίδαξεν ὡς καθηγητὴς εἰς τὸ Ἡμιγυμνάσιον αὐτῆς μέχρι τοῦ 1901, χειροτονηθεὶς εἶτα τῇ 20 Ἰουλίου διάκονος καὶ ἀμέσως τὴν 21 ἰδίου μηνὸς τῷ 1901 πρεσβύτερος, διετέλεσε κατὰ τὸ διάστημα 1901—4 Διευθυντὴς τοῦ Ἡμιγυμνασίου Λιβαδίου, κατέχων συγχρόνως καὶ τὴν θέσιν Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου καὶ βαθμηδὸν εἶτα ἀπὸ τοῦ 1904—10 προαχθεὶς εἰς Πρωτοσύγκελλον καὶ Γενικὸν Ἀρχιερατικὸν Ἐπίτροπον τῆς Μητροπόλεως Ἐλασσῶνος ἀφιερώσας οὕτω τὰς πρώτας ὑπηρεσίας του εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς του. Τῷ 1910 ἐκλήθη ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως καὶ μετ' οὐ πολὺ τῷ 1911 προεχειρίσθη εἰς βοηθὸν αὐτόθι ἐπίσκοπον ὑπὸ τὸν τίτλον Πέτρας, συνεχίζων πάντοτε τὰς πολυειδεῖς καὶ πολυτρόπους αὐτοῦ ἀντιενεργείας κατὰ τῶν λυμαινομένων τότε τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Β. Θρᾴκην ποικίλων προπαγανδιστικῶν ὀργανώσεων καὶ ἰδίᾳ τῆς Βουλγαρικῆς, ἐναντίον τῆς ὁποίας παντὶ σθένει ἠγωνίσθη. Εἰς ἀμοιβήν του ἡ Ἐκκλησία προήγαγεν αὐτὸν τῇ 28 Ἰουνίου 1912 εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μογλενῶν καὶ Φλωρίνης, ἔνθα καὶ διατελεῖ μέχρι σήμερον ἑδρεύων ἐν Φλωρίνῃ καὶ ἀσχολούμενος εἰς τὴν πνευματικὴν τοῦ ποιμνίου του διαπαιδαγώγησιν μετὰ τὴν εὐτυχῆ αὐτοῦ ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν.

Ἐγεννήθη ἐν Κοζάνῃ τῷ 1875, ἔνθα καὶ ἐμαθήτευσε τὸ πρῶτον. Εἰσαχθεὶς εἶτα εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θ. Σχολὴν ἀπεπεράτωσε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ κατὰ τὸ 1906, διάκονος ἤδη ὢν ἀπὸ τοῦ 1899 καὶ συνεπῶς ἀμέσως ἀφιερωθεὶς εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Οἰκουμ. Θρόνου.

Τῷ 1910 Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ ἀποφάσει προήχθη εἰς Μητροπολίτην Φλωρίνης, ἔνθα διετέλεσε ποιμαίνων μέχρι τοῦ 1912, ὁπότε μετετέθη εἰς τὴν ἐπαρχίαν Βοδενῶν

Ο Σ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΒΟΔΕΝΩΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ ΚΑΠΙΤΖΟΓΛΟΥ

τὴν ὁποίαν ἐξακολουθεῖ νὰ διακυβερνᾷ πνευματικῶς μέχρι τῆς σήμερον, ἑδρεύων ἐν Ἐδέσσῃ (Βοδενοῖς).

Εὐτυχήσας νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς ἐπαρχίαν ἤδη ἐλευθερουμένην τῶν δεινῶν της, ἐπεδόθη ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ πνευματικά του καθήκοντα, ἐν πάσῃ ταπεινοφροσύνῃ, ἀφιερῶν τὰς εὐκαίρους ὥρας εἰς ἐπιστημονικὰς ἀσχολίας καὶ μελέτας, ὧν πορίσματα εἶναι πλεῖστοι ὅσοι ἐκκλησιαστικοὶ λόγοι καὶ πραγματεῖαι, ἰδιαιτέρως τιμῶσαι τὸν ἄνδρα.

Ἐγεννήθη ἐν τῇ νήσῳ Πριγκήπῳ τῇ 25 Μαρτίου 1840 ἐκ γονέων καταγομένων ἐκ Σπάρτης τῆς Πελοποννήσου. Μετά τὰ πρῶτα ἐν τῇ πατρίδι του γράμματα ἠκολούθησε τὰ μαθήματά του ἐν ταῖς Σχολαῖς τοῦ Σταυροδρομίου ἑλληνικαῖς καὶ γαλλικαῖς. Ἐχρημάτισε μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν του διευθυντὴς τοῦ ἐν Πέραν μοναδικοῦ Γαλλικοῦ ἀναγνωστηρίου Cabinet de lecture τό 17ον ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ τὸ 18ον εἰσήχθη εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν μαθητὴς καὶ ἐν τῷ 20ῷ ἔτει ἐν αὐτῇ ὑφηγητὴς τῆς Γαλλικῆς γλώσσης μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τῶν ἐν αὐτῇ μαθημάτων του, ὅτε μετὰ τὰς νενομισμένας διδακτορικὰς ἐξετάσεις μετὰ βαθμοῦ «ἄριστα» (1864) διωρίσθη Ἱεροκῆρυξ Ἄρτης, ἐξ ἧς μετὰ δύο ἔτη ἀσθενήσας σοβαρῶς ἐξ ἑλωδῶν πυρετῶν ἐστάλη τῷ 1866 ἔκτακτος Ἱεροκῆρυξ Κρήτης. Ἐπιστρέψας εἶτα εἰς Κων)πολιν διωρίσθη ἱεροκήρυξ προϊστάμενος Διπλοκιονίου, ὁπόθεν ἐστάλη εἰς Λέσβον γενικὸς τῆς νήσου Ἱεροκῆρυξ. Μετὰ ταῦτα ἐξηκολούθησεν ἐπὶ τριετίαν φοιτητὴς τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου (τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς), ὁπόθεν ἀποφοιτήσας διωρίσθη ἐπὶ ἓν ἔτος Γραμματεὺς τῆς Μητρ. Ἀθηνῶν, διότι ἕνεκα οἰκογενειακῶν δυστυχημάτων ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Κων)πολιν. Αὐτόθι ἐχρημάτισεν ἐπὶ 4 ἔτη ἱεροκήρυξ προϊστάμενος Τσιβαλίου καὶ ἀνεπισήμως γενικὸς Ἱεροκῆρυξ Κων)πόλεως καὶ προεβιβάσθη εἰς Ἐπίσκοπον Μ. Ρεύματος τὸ 1877 ὑπὸ τὸν τίτλον Εἰρηνουπόλεως ἐπὶ 4 ἔτη, καὶ ἐστάλη εἶτα εἰς Βουλγαρίαν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς παρὰ τοῖς ἐκεῖ Ἕλλησιν Ὀρθοδοξίας. Μετὰ πλήρη ἐπιτυχίαν τῆς ἀνατεθείσης αὐτῷ ἀποστολῆς, ἐπανελθὼν εἰς Κων)πολιν, διωρίσθη, πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κόπων του, Ἐπίσκοπος τῆς περιβλέπτου ἐνορίας Σταυροδρομίου, ἔνθεν μετὰ ἐννεαετῆ ὑπηρεσίαν προεβιβάσθη (1889) εἰς τὴν Μητρόπολιν Φιλιππουπόλεως, ἣν ἐποίμανε θεαρέστως ἐπὶ 20 ὅλα ἔτη. Τίς ἡ ἐν τῇ ποιμαντορίᾳ ἐκείνῃ δρᾶσίς του φαίνεται ἐν τῇ μετὰ τῆς Βουλγαρικῆς Κυβερνήσεως ἀλληλογραφίᾳ του, ἣν ἐξέδωκε τὸ 1907 τὸ Ἕλλην. Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, τὸ ὁποῖον καὶ εἰς δευτέραν προέβη (τῷ 1919) ἔκδοσιν αὐτῆς καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν ἐν Παρισίοις μεταβάντα κ. Ἐλ. Βενιζέλον πρὸς καθοδηγίαν του διὰ τὰ βουλγαρικὰ πράγματα καὶ τοὺς κατὰ τῶν Ἑλλήνων διωγμούς.

Μετὰ τὸν διωγμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐκ Βουλγαρίας (τῷ 1906) ἔμεινεν ἀρχηγὸς ἐν Κων)πόλει μέχρι τῆς 5 Αὐγούστου τοῦ 1910, ὅτε μετετέθη εἰς Κοζάνην, ἐν ᾗ καὶ μένει εὐδοκίμως ποιμαίνων μέχρι σήμερον. Ἡ Α. Σεβασμιότης συμπληροῖ οὕτω πεντηκονταετηρίδα ὅλην ὑπηρεσίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καθ' ἣν ἀκατάβλητον ἐπεδείξατο σθένος καὶ πρωτοφανῆ ἐμμονὴν ὑπὲρ τῶν πατρίων, χάριν τῶν ὁποίων καὶ πολλὰς ἐδοκίμασε πικρίας, ὡς μὴ ὤφειλε, ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀξία καὶ ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ μετὰ ταῦτα πανηγυρικώτατα.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κοζάνης τυγχάνει τετιμημένος δι' ἑλληνικῶν καὶ ξένων παρασήμων. Ἔσχε δὲ ἐπίδοσιν περὶ τὰ γράμματα, ὡς ὀλίγοι ἄλλοι, θεράπων τῆς τε Θεολογίας καὶ τῆς Φιλοσοφίας, τῶν ὁποίων μελέτας καὶ περισπουδάστους πραγματείας διετύπωσεν εἰς πλεῖστα ὅσα περιοδικά.

Οἱ ἐν Σερβίοις καὶ Κοζάνῃ ἀπὸ τοῦ 1821-1921 ἀρχιερατεύσαντες.

Ἱστορικὴ περίληψις.

Μέχρι τοῦ 1849 ὁ ἐπίσκοπος Σερβίων ὑπέκειτο εἰς τὸν Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης, ἔκτοτε δὲ ὁ ἐπίσκοπος Σερβίων ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα Κοζάνης· πρῶτος δὲ Σερβίων καὶ Κοζάνης ἐγένετο ὁ ἐκ Θεσσαλονίκης Μελέτιος, ἀνὴρ λίαν μεμορφωμένος καὶ μεγαλοπρεπής, ὁ καὶ κτίτωρ τῆς ἐπισκοπῆς Σ. Κοζάνης. Τοῦτον μέχρι τοῦ 1815 διεδέχθησαν τρεῖς ἐπίσκοποι καὶ τούτους ὁ ἐκ Θεσσαλονίκης Βενιαμίν, μέγας Ἱεράρχης ἐπὶ τριάκοντα ἐννέα ἔτη. Κατὰ τὴν Ἑλ. ἐπανάστασιν ἀνεδείχθη συνετός, μεγαλόδωρος καὶ ἀτρόμητος προστάτης τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ· ἔσωσε πολλοὺς ἀπὸ τὰς χεῖρας

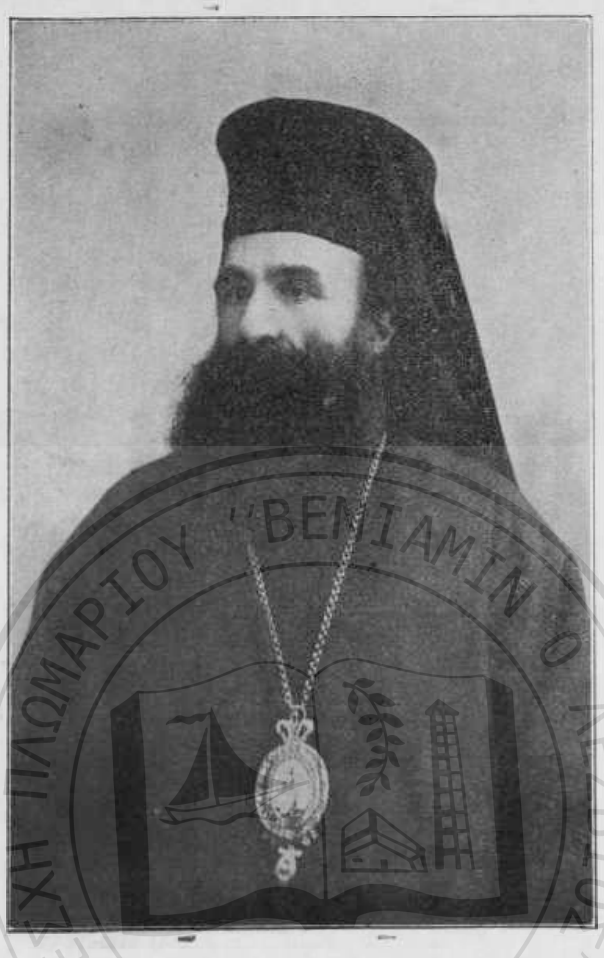

Ο ΣΕΡΒΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΖΑΝΗΣ ΦΩΤΙΟΣ

τῶν δημίων, ἐξηγόρασε πολλοὺς αἰχμαλώτους πωληθέντας εἰς Τούρκους καὶ ἐν τῷ γήρατι αὐτοῦ, τρία ἔτη πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, παρητήθη ὑπὲρ τοῦ Διακόνου αὐτοῦ Εὐγενίου.

Καὶ οὗτος ἐγένετο ἐφάμιλλος τοῦ σεβασμίου γέροντός του ἐκτὸς τῆς τελείας ἐκείνου παιδείας καὶ μορφώσεως. Τοσοῦτον δὲ ἐτιμᾶτο παρὰ πάντων, ὥστε τὰ αἰτήματα αὐτοῦ ἱκανοποιοῦντο ἀμέσως καὶ καθολοκληρίαν. Οὗτος ἐγένετο ὁ πρῶτος Μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης τὸ 1882 διὰ τὴν ἑξῆς αἰτίαν: Ὅτε τὸ 1882 ἡ Θεσσαλία προσηρτήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ τοῦρκος Νομάρχης Λαρίσσης μετέφερε τὴν ἕδραν τῆς Νομαρχίας αὐτοῦ εἰς Σέρβια. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐθεωρήθη ἀξιοπρεπὲς ὁ Νομάρχης νὰ συνεργάζεται μεθ' ἁπλοῦ Ἐπισκόπου, τῇ αἰτήσει τῆς Τ. Κυβερνήσεως ὁ Ἐπίσκοπος Σερβίων καὶ Κοζάνης προεβιβάσθη εἰς Μητροπολίτην. Καὶ οὗτος κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γέροντός του Βενιαμὶν, περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου παρητήθη ὑπὲρ τοῦ Διακόνου διατελοῦντος τότε ἐπισκόπου Ἀρδαμερίου (εἰς τὴν Γαλάτισταν), Κωνσταντίου.

Ὁ Κωνστάντιος ἦτο Κοζανίτης· δύο μόνον ἔτη ποιμάνας τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἐζήτησε καὶ μετετέθη εἰς Δριϋνούπολιν, ἀλλὰ καὶ πάλιν μετὰ δύο ἔτη ἐπανῆλθεν εἰς Κοζάνην, τοῦ ἀναπληρώσαντος αὐτὸν Γερασίμου Ταντολίδου μετατεθέντος ἀλλαχοῦ. Ἐποίμανε συνετῶς τὴν ἐπαρχίαν μέχρι Ἰουνίου τοῦ 1910 καὶ ἀπέθανε. Τοῦτον διεδέχθη ὁ νῦν Μητροπολίτης Φώτιος Δ. Μανιάτης.

Ο Σ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΗΘΥΜΝΗΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Γ. ΚΟΜΒΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐγεννήθη ἐν Σινώπῃ (Πόντου) τῷ 1887 μηνὶ Μαρτίῳ. Τὰ πρῶτα αὐτοῦ γράμματα ἐδιδάχθη ἐν ταῖς σχολαῖς τῆς πατρίδος του καὶ ἐξηκολούθησε μετὰ ταῦτα εἰς τὴν περιώνυμον ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν. Ἀποφοιτήσας ἀριστοῦχος τῆς σχολῆς ταύτης κατὰ τὸ 1900 εἰσήχθη κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ὅθεν τῷ 1904 καὶ ἔλαβε τὸ τοῦ Διδάκτορος πτυχίον.

Διάκονος ἐχειροτονήθη κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1905 ἐν Μυτιλήνῃ. Εἰς τὴν ὑπηρεσίαν δὲ τοῦ Μητροπολίτου Μυτιλήνης διατελῶν προήχθη τῷ 1908 εἰς Πρωτοσύγκελλον τῆς ἐπαρχίας καὶ μετὰ εὐδόκιμον ἀνάδειξιν τῷ 1914 εἰς Ἐπίσκοπον Χριστουπόλεως, παραμένων πάντοτε ἐν Μυτιλήνῃ ἔνθα δεξιώτατα ἀντεπροσώπευεν ἐν τῇ διακυβερνήσει τοῦ ποιμνίου τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνοδικόν, ἀπουσιάζοντα Μητροπολίτην, κατὰ τὰς χαλεπὰς ἰδίᾳ ἐκείνας ἡμέρας. Τέλος διὰ τῷ 1916 ὁμοφώνῳ Συνοδικῇ ἀποφάσει προεχειρίσθη εἰς Μητροπολίτην Μηθύμνης, ἐγκατασταθεὶς οὕτω ὁριστικῶς εἰς τὴν πόλιν Καλλονὴν τῆς νήσου, ἡ ὁποία ἐξ ἀρχῆς παρηκολούθησε καὶ ἐξετίμησεν ὅλην τὴν δρᾶσιν τοῦ ἀνδρός, τὸν ὁποῖον ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἀφῆκε νὰ ἀπομακρυνθῇ καίτοι ἐπανειλημμένως ἐζητήθη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ξάνθης καὶ τῆς Κοινότητος Καβάλλας (1907) καὶ ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Ἀμασείας κ. Γερμανοῦ, βραδύτερον.

Συγγράμματα ἐξέδωκε τὰ ἑξῆς: «Πρῶτοι λόγοι τῆς Ἐλευθερίας» ἐν Μυτιλήνῃ, «Βασιλεὺς καὶ Ἐκκλησία» ἐν Ἀθήναις καὶ «Κανονικὴ ἀπάντησις» ἐν Ἀθήναις, ἐπίσης.

Τυγχάνει τετιμημένος διὰ τοῦ χρυσοῦ Μεταλλίου Ἀριστείου Ἀνδρείας.

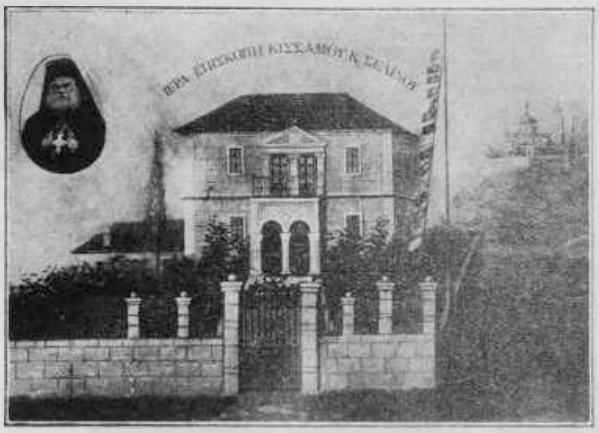

ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΛΑΜΠΡΙΝΙΔΗΣ Μητροπολίτης Κρήνης

Ἐγεννήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1881, ὅπου καὶ ἐσπούδασεν οὐ μόνον τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἀλλὰ καὶ ἀνώτερα τοιαῦτα ἐν τῇ Ἱερᾷ Θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Χάλκης ὁπόθεν ἀπεφοίτησε τῷ 1906. Τῇ 9 Ἀπριλίου 1906 ἐχειροτονήθη Διάκονος, Μέγας δὲ Πρωτοσύγκελλος (ἱερεύς) ἐγένετο τῇ 22 Ἀπριλίου 1914. Τέλος τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1918 προήχθη εἰς Ἀρχιερέα.

Ὑπηρεσία. Ἐπὶ διετίαν ἀρχιδιάκονος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δέρκων. Ἐπὶ δεκαετίαν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις διεξῆλθε πάσας τὰς ὑπηρεσίας κατὰ βαθμίδας, ὡς Τριτεύων, Δευτερεύων, Μέγας Ἀρχιδιάκονος καὶ Μέγας Πρωτοσύγκελλος καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου. Ἤδη ἐπὶ διετίαν τυγχάνει Μητροπολίτης Κρήνης ἑδρεύων ἐν Κρήνῃ (Τσεσμε) τῆς Ἐρυθραίας Χερσονήσου.

Σ. Σ. Α. Πᾶς Μητροπολίτης ἐκλεγόμενος εἶναι ὑποχρεωμένος πρὸ τῆς μεταβάσεώς του εἰς τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ Ἐπαρχίαν νὰ ἐφοδιασθῇ ἀπαραιτήτως δι' αὐτοκρατορικοῦ φιρμανίου, ὅπερ παρουσιάζει εἰς τὸν πολιτικὸν Διοικητὴν τῆς ἕδρας ἐν ᾗ τοποθετεῖται. Πρῶτος μὴ ἐφοδιασθεὶς διὰ τοῦ εἰρημένου φιρμανίου ὑπῆρξεν ὁ Σεβασμιώτατος Κρήνης, ὡς ἐκ προαισθήσεως διὰ τὴν μέλλουσαν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἰωνίας ἐκ τοῦ ζυγοῦ τοῦ προαιωνίου ἐχθροῦ, ὅστις μετέβη καὶ ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του, μετ' ὀλίγον δὲ ἠλευθεροῦτο ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ἡ ἐπαρχία του.

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἐπίσκοπος Κισσάμου καὶ Σελίνου Ἄνθιμος Λελεδάκις ἐγεννήθη ἐν Μυριοκεφάλοις Ρεθύμνης τῷ 1860. Διήκουσε τὰ μὲν μαθήματα τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ἐν Κερκύρᾳ, τὰ δὲ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐν τῇ πόλει Ρεθύμνης ἔνθα προτροπῇ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς μετανοίας του καλουμένης Ἀρσάνιον ἐχειροτονήθη τὴν 23 Ἰουλίου 1883 ἱεροδιάκονος τῆς πόλεως ταύτης. Ἐφιέμενος δὲ ἀνωτέρων σπουδῶν εἰσῆλθε κατόπιν διαγωνισμοῦ εἰς τὴν Ριζάρειον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν σπουδάσας δαπάναις τῆς περιουσίας τῶν ἀειδίμων ἱδρυτῶν αὐτῆς Μάνθου καὶ Γεωργίου τῶν Ριζαρῶν, χειροτονηθεὶς καὶ Πρεσβύτερος ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ τὴν 5 Ἰανουαρίου 1891. Ἀποπερατώσας δὲ τὰς ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ σπουδάς του ἐποιήσατο συνέχειαν αὐτῶν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου σπουδάσας τὴν Θεολογικὴν Ἐπιστήμην. Δοὺς δὲ καὶ τὰς νενομισμένας διδακτορικὰς αὐτοῦ ἐξετάσεις ἔλαβε τὸ Δίπλωμα αὐτοῦ τὴν 15 Ἰουνίου 1901. Μετὰ τὴν λῆψιν τοῦ πτυχίου του διωρίσθη Καθηγητὴς τῶν ἱερῶν μαθημάτων ἐν τῷ Ἡμιγυμνασίῳ καὶ Ἀνωτέρῳ Παρθεναγωγείῳ Ρεθύμνης διδάξας ἐπὶ διετίαν τὰ μαθήματα ταῦτα. Ἀπὸ τῆς θέσεως δὲ ταύτης τοῦ Καθηγητοῦ ἡ Ἱερὰ Ἐπαρχιακὴ Σύνοδος Κρήτης μετὰ τῆς αὐτονόμου Κρητικῆς Πολιτείας ἐκάλεσαν αὐτὸν εἰς διαδοχὴν τοῦ χηρεύοντος θρόνου τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς Κισσάμου καὶ Σελίνου, διὸ καὶ ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς ταύτης Ἐπισκοπῆς τὴν 20 Ἰουλίου 1903.

Ἀναλαβὼν πάραυτα τὰ Ἀρχιερατικὰ καθήκοντα τῆς πνευματικῆς Ποιμαντορίας αὐτοῦ καὶ μετ' αὐταπαρνήσεως καὶ ἐνθέου ζήλου διηνεκῶς ἐργαζόμενος ἀνεδείχθη δόκιμος ἐργάτης ἐν τῷ ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου, διότι διὰ διδασκαλίας ζώσης καὶ ἐνεργοῦ ἐπελήφθη ἀόκνως τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς διαπλάσεως καὶ ἀναπτύξεως τοῦ Ποιμνίου του. Ἐβελτίωσε τὴν θείαν Λατρείαν ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ του διὰ τῆς καλλιεργείας τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς καὶ διὰ τῆς ἱδρύσεως ἁγιογραφικῆς Σχολῆς. Εἰσήγαγε τὸν Βυζαντινὸν ῥυθμὸν ἐν τῇ Ἀρχιτεκτονικῇ τῶν ἱερῶν ναῶν τῆς Ἐπισκοπῆς του, ἥτις κοσμεῖται σήμερον δι' εἴκοσι τοιούτων κομψῶν καὶ περικαλλῶν ἱερῶν ναῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἱερὰ Ἐπισκοπὴ Κισσάμου καὶ Σελίνου ἐστερεῖτο κοινοτικοῦ οἰκοδομήματος διὰ τὴν διαμονὴν τῶν ἑκάστοτε Ἐπισκόπων ἀνήγειρεν ἰδίαις αὐτοῦ δαπάναις τὸ πρὸ τῆς κωμοπόλεως Καστελλίου ὑπάρχον σήμερον μεγαλοπρεπὲς Ἐπισκοπικὸν μέγαρον. Ἵδρυσε δὲ καὶ τὴν ἐν Κισσάμῳ Ἀνωτέραν Πρακτικὴν Σχολὴν θηλέων ἐπιδιώκουσαν ἐξόχως ἐθνωφελῆ ἐκπολιτιστικὸν καὶ ἐκπαιδευτικὸν σκοπὸν καὶ δωρηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς χριστιανοὺς τῆς ποιμαντορικῆς του δικαιοδοσίας κατὰ τὸ ἔτος 1910. Ἐκ τῆς περιλάμπρου ταύτης Σχολῆς ἔχουσιν ἐξέλθει μέχρι σήμερον 300 περίπου διδασκάλισσαι καὶ οἰκοδέσποιναι ἄριστοι. Μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Σχολῆς ταύτης ἵδρυσεν ἐκ βάθρων καὶ τὰ εὐρύχωρα καὶ εὐάερα ἐκπαιδευτήρια ἀρρένων καὶ θηλέων Μυριοκεφάλων, ἅτινα ἐδώρησεν εἰς τὴν Σχολικὴν περιφέρειαν Μυριοκεφάλων καὶ Μαρουλοῦς κατὰ τὸ ἔτος 1913.

ΑΝΘΙΜΟΣ ΛΕΛΕΔΑΚΗΣ
Σ. Ἐπίσκοπος Κισσάμου.

Ταῦτα δὲ πάντα ἀποτελοῦσι μόνον φωτεινά τινα σημεῖα τῆς δράσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἐπισκόπου Κισσάμου καὶ Σελίνου Ἀνθίμου Λελεδάκι καὶ οὐχὶ πᾶσαν τὴν δι' ἔργων ἀγαθῶν καὶ θεαρέστων ἐκδηλουμένην ἀείποτε χριστιανικὴν πρὸς πάντας ἀγάπην, ἣν καθ' ἑκάστην προαιρεῖται ἐξασκῶν μετ' αὐταπαρνήσεως καὶ ζήλου ἐνθέου.

Ἀπὸ τοῦ 1821 καὶ ἑξῆς ἐχρημάτισαν διαδοχικῶς Ἐπίσκοποι Κισσάμου καὶ Σελίνου οἱ ἀοίδιμοι Ἀρχιερεῖς, Γεράσιμος ἐκ Κισσάμου, Μισαὴλ ἐκ Καλύμνου, Πανάρετος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, Παρθένιος ἐκ Σελίνου καὶ Δωρόθεος ἐξ Ἀποκορώνου.

Ο Σ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΕΤΡΑΣ ΤΙΤΟΣ ΖΩΓΡΑΦΙΔΗΣ

Ἡ Α. Σ. ὁ ἐπίσκοπος Πέτρας Τίτος Ζωγραφίδης ἐγεννήθη ἐν τῇ κώμῃ τοῦ νομοῦ Ἡρακλείου Κρήτης Γαλύφᾳ, λήγοντος τοῦ 1859 ἐκ πατρὸς ἱερέως, ὀνομασθεὶς κατὰ τὸ ἱερὸν βάπτισμα Λεωνίδας. Διανύσας τὰ ἐν τῷ Γυμνασίῳ Ἡρακλείου τότε διδασκόμενα μαθήματα, ἀπεστάλη μετὰ τὸ 1879 ὡς ὑπότροφος τῆς Χριστιανικῆς Δημογεροντίας Ἡρακλείου εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τὸ 1885 μὲ τὸν ἐπίζηλον βαθμὸν «παμψηφεὶ ἄριστα». Ἐπανελθὼν εἰς Κρήτην καὶ χειροτονημένος ἤδη ἀπὸ 1858 διάκονος, διωρίσθη σχολάρχης τῆς ἐν «Χριστῷ» Πεδιάδος Ἑλληνικῆς Σχολῆς διδάξας ἐν αὐτῇ μέχρι τοῦ 1889, ὁπότε κανονικαῖς ψήφοις τῆς ἐν Κρήτῃ Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου, ἐξελέγη ἐπίσκοπος Πέτρας, χειροτονηθεὶς τὴν 23ην Δεκεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους, ἔνθα καὶ παραμένει ὡς τοιοῦτος μέχρι σήμερον, ποικιλαχῶς ἐργαζόμενος καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ ποιμαντορικοῦ ζήλου διὰ τὴν ἠθικοποίησιν τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ. Φίλος τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου καὶ φύσει εὔγλωττος, κατὰ τὴν πάγκοινον ὁμολογίαν τῶν γνωρισάντων αὐτόν, κηρύττει εὐδοκιμώτατα, διδάσκων τὸ ποίμνιον αὐτοῦ τὰς θείας ἀληθείας τῆς πίστεως ἡμῶν, μετὰ πολλῆς δὲ εὐχαριστήσεως ἀκουόμενος παρὰ τῶν Χριστιανῶν, ἀρεσκομένων εἰς τὸ ἀφελές, ἀπέριττον καὶ εὐφραδὲς κήρυγμά του. Ἡ γλυκύτης τῶν τρόπων καὶ τὸ ἀπέριττον τοῦ Σεβασμιωτάτου κατέκτησε καὶ κατακτᾷ τὴν ἀγάπην τῶν γνωρισάντων αὐτόν. Εἰς τὸ ἐν Νεαπόλει Ἐπισκοπικὸν μέγαρον ὁ ξένος ὑπάλληλος ἢ ἐπισκέπτης εὑρίσκει ἀληθῶς πατρικὴν δεξίωσιν.

Πεπροικισμένος δὲ καὶ ὑπὸ δραστηριότητος ἐφάνη πολλαπλῶς χρήσιμος τῇ τε Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ Ἔθνει, ἀνεγείρων ἱεροὺς ναοὺς καὶ σχολεῖα ἐν ἅπασι τοῖς χωρίοις τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, ὁ ἴδιος ἐπιβλέπων πρὸς κανονικὴν αὐτῶν λειτουργίαν τακτοποιῶν τάς τε Μοναστηριακὰς καὶ ἐνοριακὰς προσόδους πρὸς ἐθνωφελεῖς καὶ κοινωνικοὺς σκοπούς. Ἡ δὲ ἐνδελεχὴς πατρικὴ αὐτοῦ φροντὶς καὶ μέριμνα καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης καὶ ἐν ἐπαναστάσεσιν ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν παρὰ πάντων ὁμολογεῖται. Ὑψίστην δ' εὐτυχίαν αὐτοῦ θεωρεῖ ὅτι κατηξιώθη νὰ ἴδῃ Μεγάλην τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα Κρήτην μετὰ πολυχρονίους ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας ἡνωμένην μετ' αὐτῆς.

Κατὰ τὸ 1914 ἐκλήθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς Ἀθήνας ὡς μέλος τῆς Νομοπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπείας διὰ τὴν σύνταξιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας, ἐν ᾗ παρέσχε τὴν πολυτιμοτάτην αὐτοῦ συμβολήν. Συνέγραψεν : «Ἠθικὰς Ὁμιλίας» ἐπὶ τῶν εὐαγγελικῶν περικοπῶν τῶν Κυριακῶν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, «Ἑρμηνείαν τοῦ Ἱεροῦ Συμβόλου» ὑπὸ τύπον ὁμιλιῶν καὶ ἄλλας ὁμιλίας ἐπί τε τῶν εὐαγγελικῶν καὶ ἀποστολικῶν περικοπῶν τοῦ ὅλου ἔτους, δημοσιευθείσας ἐν τῷ περιοδικῷ «Ποιμὴν» τῆς Ἱ. Ἐπαρχιακῆς Συνόδου Κρήτης.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1917—20 διακυβέρνησε λίαν εὐδοκίμως τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Κρήτης, ὡς Τοποτηρητὴς αὐτῆς. Πρὸς ἀμοιβὴν τῶν πρός τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος πολλαπλῶν ἀνεκτιμήτων καὶ ἀθορύβων ὑπηρεσιῶν του ἐτιμήθη διὰ τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος, ἀπονεμηθέντος αὐτῷ τῷ 1914 ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου κατὰ τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ καὶ τοῦ Ταξιάρχου τῷ 1918 ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Ἀλεξάνδρου διά τε τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν δρᾶσιν αὐτοῦ.

Ὁ Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

Ἡ Α. Σ. ὁ Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου Ἀγαθάγγελος Νινολάκης, ἐγεννήθη τὴν 12 Ἰουλίου τοῦ 1873 ἐν Χανίοις τῆς Κρήτης. Ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων ἀνατραφεὶς ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν ἐπιμέλειαν καὶ χειραγωγίαν τοῦ θείου αὐτοῦ Ἱεροθέου Καλογριδάκη, Προηγουμένου τῆς παρὰ τὰ Χανία Ἱ. Μονῆς τῆς Χρυσοπηγῆς, τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἔκαμεν ἐν τῷ Γυμνασίῳ Χανίων, ὅτε δὲ τῷ 1891 ἱδρύθη τὸ ἐν ἁγ. Τριάδι τῆς Κρήτης Ἱεροδιδασκαλεῖον, ἐφοίτησεν ἐν αὐτῷ ἐπὶ τρία ἔτη ἀριστεύων ἐν τοῖς μαθήμασι, διὸ τῇ προτάσει τοῦ τότε διευθύνοντος τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον Ἀρχιμ. Χρυσάνθου Τσεπετάκη, τοῦ μετὰ ταῦτα ἀοιδίμου Ἐπισκόπου Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου, χειροτονηθεὶς ἀπεστάλη εἰς τὴν Θεολ. Σχολὴν τῆς Χάλκης, ἐξ ἧς μετὰ ἕπταετεῖς σπουδὰς ἀπεφοίτησε τῷ 1902 ἀνακηρυχθεὶς Δ. τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας μετὰ τοῦ ἐπιζήλου βαθμοῦ «ἄριστα».

Εἰς Διάκονον προεχειρίσθη τῷ 1893, εἰς Πρεσβύτερον δὲ καὶ Ἀρχιμανδρίτην τῷ 1903, ἐργαζόμενος ὡς καθηγητὴς τῶν Θρησκευτικῶν ἐν τῷ ἐν Χανίοις Γυμνασίῳ, ἐκτελῶν ἅμα καθήκοντα ἰδιαιτέρου ἱερέως τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου, Ὑπάτου Ἁρμοστοῦ ἐν Κρήτῃ, διατελέσας ὡς τοιοῦτος μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως τῆς Α. Β. Ὑψηλότητος ἐκ Κρήτης τῷ 1906.

Ἐπίσκοπος Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ἐξελέγη παμψηφεὶ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου Κρήτης κατὰ Μάϊον τοῦ 1912, ἱκανοποιηθεισῶν οὕτω τῶν δικαίων ἀπαιτήσεων καὶ εὐλόγων ἀξιώσεων τῶν Χριστιανῶν τῆς πόλεως Χανίων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου, οἵτινες ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ λογίου Ἀρχιμανδρίτου ἐνέβλεπον τὸν ἄξιον αὐτῶν ποιμένα καὶ διδάσκαλον. Διὰ τὴν πατριωτικὴν Αὐτοῦ δρᾶσιν κατὰ τοὺς δύο νικηφόρους πολέμους τοῦ 1912-13, ὡς πρόεδρος ***τῆς Γενικῆς ἐν Κρήτῃ Ἐπιτροπῆς πρὸς περίθαλψιν τῶν ἀπόρων Ἐπιστράτων*** ἐτιμήθη ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου διὰ τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν δύο τιμητικῶν μεταλλίων τῶν πολέμων.

Ἡ Α. Σ. διακρίνεται διὰ τὸ ρητορικὸν αὐτοῦ τάλαντον, τυγχάνειδὲ εὐγλωττος κῆρυξ τοῦ θείου λόγου καὶ συγγραφεὺς εὐδόκιμος διαφόρων ἐπιστημονικῶν πραγματειῶν, ἱστορικῶν καὶ θρησκευτικο-κοινωνικῶν. Ἐκ τούτων διακρίνονται 1) ἡ περισπούδαστος πραγματεία «Περὶ τοῦ Πατριάρχου Μελετίου τοῦ Πηγᾶ», ἐκ σελ. 210, σχήματος 8ου, 2) «ἡ πρὸς τοὺς Κρῆτας ἀλληλογραφία Μελετίου τοῦ Πηγᾶ», 3) ἐξέδωκε μετὰ σχολίων καὶ παρατηρήσεων, τὸ ὡς ἀπολεσθὲν θεωρούμενον περισπούδαστον ἔργον Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, «Περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα». Ἐξέδωκεν ἐπὶ τετραετίαν, ἀπὸ τοῦ 1908—12, τὸ ἐν Χανίοις θρησκευτικὸν περιοδικὸν «Χριστιανικὸν Φῶς» καὶ πλείστας ἄλλας πραγματείας ἐγκατεσπαρμένας εἰς διάφορα περιοδικὰ καὶ ἤδη ἐκδίδει τὸ «Χριστιανικὸν Φῶς» ἀπὸ διετίας, ὡς ὄργανον τοῦ ἐν Χανίοις ἑδρεύοντος θρησκευτικοῦ συλλόγου «Τοῦ Ἀποστόλου Τίτου», οὗτινος τυγχάνει ἱδρυτὴς καὶ διατελεῖ ἤδη ὡς Πρόεδρος, ἀδήλως καὶ μετ' ἐπιμελείας ἀγαστῆς ὑπὲρ τοῦ κηρύγματος ἐργαζόμενος.

Τὴν λαμπροτέραν ὅμως σελίδα τοῦ βίου αὐτοῦ ἀποτελεῖ τὸ γεγονὸς τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ὑποδοχῆς τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου τὴν 2 Δεκεμβρίου τοῦ 1913, ὅτε ἐγένετο ἡ τελικὴ προσάρτησις τῆς ἱερᾶς Μεγαλονήσου μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος ὑπὸ τὰς εὐλογίας αὐτοῦ, ὁπότε προσεφώνησε τὸν Βασιλέα διὰ θαυμαστοῦ καὶ πλήρους πατριωτικῶν ἐννοιῶν λόγου.

Ο ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ΙΩΑΚΕΙΜ

Ὁ Μητροπολίτης Καστορίας Ἰωακεὶμ Στεφ. Λεπτίδης ἐγεννήθη τὴν 1ην τοῦ Μαρτίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτασ.οστοῦ ἑβδομηκοστοῦ πρώτου (1871) ἔτους ἐν τῇ κωμοπόλει ***Κέλβερι*** (Κελίβαρα) τῆς Ὑποδιοικήσεως Ἀκ-σεραΐ, τῆς Διοικήσεως Νίγδης, τοῦ Νομοῦ Ἰκονίου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐσπούδασε τὴν Θεολογίαν ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἱερᾷ Θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ ἀνακηρυχθεὶς Διδάσκαλος τῆς Θεολογίας τὸ ἔτος 1902.

Διετέλεσεν ἱεροκῆρυξ τῆς Θρησκευτικῆς Ἀδελφότητος «ἡ Εὐσέβεια» ἐν Σμύρνῃ. Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1899 χειροτονηθεὶς Διάκονος διωρίσθη Ἱεροκῆρυξ καὶ Διδάσκαλος ἐν Χορύσκιοῖ τῆς Μαγνησίας.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1900 προαχθεὶς εἰς Ἱερέα καὶ Ἀρχιμανδρίτην διωρίσθη Καθηγητὴς τῶν Ἱερῶν ἐν τῷ Γυμνασίῳ τῶν Κυδωνιῶν (Ἀϊβαλὴ) καὶ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τοῦ Σεβ. Ἁγίου Ἐφέσου. Τὸ 1901 μετετέθη ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἰδιότητα, ὡς Καθηγητὴς τῆς Ἀναξαγορείου Σχολῆς καὶ Ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος εἰς τὰ Βρύουλα.

Τὴν 3ην Νοεμβρίου τοῦ 1902 ἐψηφισθη καὶ τὴν 17ην Νοεμβρίου ἐχειροτονήθη ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοπος τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Ἐρυθρῶν μὲ ἕδραν τὴν Μαγνησίαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐφέσου. Κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1909 ἐστάλη Πατριαρχικὸς Ἔξαρχος εἰς Χίον πρὸς διακανόνισιν τοῦ ἐκεῖ ἀναφυέντος Μητροπολιτικοῦ ζητήματος. Τὴν δὲ 17 Ἰουλίου 1909 προαχθεὶς ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν Πατριαρχείων Μητροπολίτης Πρεσπῶν καὶ Ἀχριδῶν μὲ ἕδραν τὸ Κρούσοβον τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας.

Τὴν 2 τοῦ μηνὸς Αὐγούστου τοῦ 1911 ἐξελέγη παμψηφεὶ Μητροπολίτης ***Καστορίας***, καὶ ἔκτοτε ἐπὶ δεκαετίαν ποιμαίνει τὴν Ἐπαρχίαν ταύτην.

Ὁ Μητροπολίτης Κυδωνιῶν Γρηγόριος Α. Ὡρολογᾶς ἐγεννήθη ἐν Μαγνησίᾳ τῆς Μ. Ἀσίας τῷ 1866. Ἐσπούδασεν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης ἀποπερατώσας τὰς σπουδάς του τῷ 1889. Ἐχειροτονήθη Διάκονος τῷ 1889, Πρεσβύτερος τῷ 1891, Μητροπολίτης δὲ Στρωμνίτσης ἐγένετο τῷ 1902 καὶ εἶτα Μητροπολίτης Κυδωνιῶν τῷ 1908.

Ἀπὸ τοῦ 1889—1892 ὡς διδάσκαλος, Ἱεροκῆρυξ καὶ Ἐφημέριος ἐξετέλει μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν Πατρίδα καθήκοντά του νουθετῶν καὶ ἐνισχύων τὸ χειμαζόμενον ἐν τῇ δουλείᾳ Ἑλληνικὸν γένος. Ἀπὸ τοῦ 1892—1894 ὑπῆρξε Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης καὶ Ἱεροκῆρυξ, ἀπὸ τοῦ 1894—1901 Καθηγητὴς τοῦ γυμνασίου Σερρῶν, Ἱεροκῆρυξ καὶ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς μονῆς τοῦ Προδρόμου. Κατὰ τὸ 1901—1902 ἦτο Ἱεροκῆρυξ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας. Ἔγραψε λόγους καὶ ὁμιλίας.

Εἶναι τετιμημένος διὰ τοῦ Τουρκικοῦ παρασήμου Μετζηδιέ.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΕΒΕΖΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜ.

Ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Ἰωακεὶμ Βαλασιάδης ἐγεννήθη ἐν τῇ νήσῳ Ἀντιγόνῃ (Κωνσταντινουπόλεως) τῷ 1860. Τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐποιήσατο ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. Σχολῇ, τὰς δὲ θεολογικὰς ἐν τῇ Ἱερατικῇ καὶ εἶτα ἐν τῇ Θεολογ. Σχολῇ Χάλκης ἐξ ἧς, ἀπεφοίτησεν, ἀνακηρυχθεὶς Δ. τῆς Θεολογίας τῷ 1885, ὅτε καὶ προεχειρίσθη εἰς Διάκονον. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἐκ τῆς Θ. Σχολῆς, τῇ προστασίᾳ τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Χαλκηδόνος Καλλινίκου, μετῆλθεν ἐπὶ δύο ἔτη τὸν διδάσκαλον καὶ Ἱεροκήρυκα ἐν τοῖς προαστείοις τοῦ Βοσπόρου καὶ μετ' οὐ πολὺ προήχθη εἰς ὑπογραμματέα τῆς Ἱ. Συνόδου, ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ ἀοιδίμου Διονυσίου Ε', εἶτα εἰς δευτερεύοντα καὶ Μέγαν τῶν Πατριαρχείων Ἀρχιδιάκονον μέχρι τῆς 16 Ἰουλίου 1894, ὅτε προεχειρίσθη εἰς Ἱερέα καὶ Ἀρχιμανδρίτην προαχθεὶς εἰς Μητροπολίτην Μαρωνείας. Τῷ 1900 προήχθη εἰς Μητροπολίτην Ρόδου, ἀπὸ δὲ τοῦ 1910 ἐθνοφελῶς καὶ θαρέστως ποιμαίνει τὴν Μητρόπολιν Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης.

Ἡ Α. Σ. εἶναι κῆρυξ τοῦ θείου λόγου εὐδόκιμος, τυγχάνει δὲ συγγραφεὺς διαφόρων πραγματειῶν. Ἕδρα τῆς Μητροπόλεως αὐτοῦ εἶναι ἡ Πρέβεζα.

Ἀφιερώσας ἑαυτὸν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους καὶ ἐν τῷ μέτρῳ τῶν ἑαυτοῦ δυνάμεων ἐκπληρώσας εὐόρκως τὰ ἀνατεθέντα αὐτῷ ὑψηλὰ τῆς ἱερατείας καθήκοντα, ἠξιώθη νὰ ἴδῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς θεοσώστου αὐτοῦ ἐπαρχίας, μετὰ πίστεως ἀναμένων νὰ ἴδῃ τὴν πλήρη ἀποκατάστασιν τοῦ Ἔθνους ἡμῶν.

Α'). Πίναξ ὀνοματικὸς τῶν Μητροπολιτῶν Πρεβέζης ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1882, ὁπότε ἦσαν συνηνωμέναι ἡ Ἄρτα καὶ ἡ Πρέβεζα μετὰ τῶν χωρίων αὐτῶν εἰς μίαν ἐπαρχίαν.

1) ΑΝΘΙΜΟΣ ἐν ἔτει 1820. Θεσσαλονικεὺς ἐγκάθειρτος ἅμα τῇ ***ἐθνεγέρσει.***
2) ΝΕΟΦΥΤΟΣ ὁ Βος ἐν ἔτει 1826.
3) ΚΥΡΙΛΛΟΣ ὁ Βος ὁ Βυζάντιος ἐν ἔτει 1829.
4) ΝΕΟΦΥΤΟΣ ὁ Γος ὁ Σκρίφας ἐν ἔτει 1830, ἐκ Σερίφου.
5) ΙΓΝΑΤΙΟΣ ὁ Βος ἐν ἔτει 1836, μετατεθεὶς ἀμέσως εἰς Σαμακόβην.
6) ΝΕΟΦΥΤΟΣ ὁ Γος τὸ δεύτερον ἐν ἔτει 1836.
7) ΑΒΕΡΚΙΟΣ ἐν ἔτει 1841 ἐξ Ἀλβανοχωρίου Ἐπαρχίας Δέρκων.
8) ΙΕΡΟΘΕΟΣ ὁ Βος τὸ ἐπώνυμον Μπάλκος ἐν ἔτει 1846 ἐκ Πρεβέζης.
9) ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ὁ Βυζάντιος ἐν ἔτει 1849 ὁ ἀπὸ Φιλαδελφείας.
10) ΣΕΡΑΦΕΙΜ ὁ Βυζάντιος ἐν ἔτει 1864.

Β')Πίναξ ὀνοματικὸς τῶν Μητροπολιτῶν Πρεβέζης ἀπὸ τοῦ 1882 ὁπότε ἐγένετο ὁχωρισμὸς τῆς Μητροπόλεως Πρεβέζης ἀπὸ τῆς Ἄρτης μέχρι σήμερον.

1) ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ἐν ἔτει 1882—1885.
2) ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ἐν ἔτει 1885—1890.
3) ΙΩΑΚΕΙΜ ΣΓΟΥΡΟΣ ἐν ἔτει 1890—1891.
4) ΝΕΟΦΥΤΟΣ ὁ μετὰ ταῦτα Πατριάρχης ἐν ἔτει 1891—1892.
5) ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΑΦΕΙΔΗΣ ἐν ἔτει 1891—1895.
6) ΓΑΒΡΙΗΛ ΙΑΤΡΟΥΔΑΚΗΣ 1895—1899.
7) ΚΟΣΜΑΣ ὁ Εὐμορφόπουλος 1899—1901.
8) ΔΩΡΟΘΕΟΣ ΜΑΜΜΕΛΗΣ 1901—1908.
9) ΝΑΘΑΝΑΗΛ ὁ ἀπὸ Προύσης 1908—1910.
10) ΙΩΑΚΕΙΜ ΒΑΛΑΣΙΑΔΗΣ ἀπὸ τοῦ 1910 καὶ ἑφεξῆς.

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἰωακεὶμ Ζαγοριανὸς ἐγεννήθη τῷ 1883, ἐν τῇ Καταβιᾷ τῆς νήσου Ρόδου. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν γυμνασιακῶν αὐτοῦ σπουδῶν ἐν τῷ γυμνασίῳ Ρόδου, ἐφοίτησεν ἐν τῇ Θεολογ. Σχολῇ Χάλκης, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1909 ἀνακηρυχθεὶς Δ. τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας. Διετέλεσεν Ἱεροκῆρυξ καὶ καθηγητὴς τῶν Ἱερῶν ἐν τῷ Γυμνασίῳ καὶ Σχολαρχείῳ Ρόδου, ἀπὸ δὲ τοῦ 1909, μετατεθέντος τοῦ Γέροντος αὐτοῦ τέως Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Ρόδου κ. Ἰωακεὶμ Βαλασιάδου, ὃν ἠκολούθησεν εἰς τὴν Μητρόπολιν Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, ὑπηρετεῖ ὡς καθηγητὴς εἰς τὸ αὐτόθι Γυμνάσιον καὶ διευθύνει τὸ Γραφεῖον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ὡς Πρωτοσύγκελλος αὐτῆς.

Ο ΠΡΩΤΟΣΥΓΚΕΛΛΟΣ ΙΩΑΚΕΙΜ ΖΑΓΟΡΙΑΝΟΣ

Ἡ Α. Π. διακρίνεται εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου πολλὰ τὰ καλὰ προσιωνιζόμενος τῇ Ἐκκλησίᾳ, διὰ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους καὶ τοῦ χαρακτῆρος τὸ ἀκέραιον. Εἶναι δὲ συγγραφεὺς διαφόρων θρησκευτικο-ἠθικο-κοινωνικῶν πραγματειῶν μὴ δημοσιευθεισῶν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΟΪΔΑΚΗΣ
Μητροπολίτης Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου

Ἐγεννήθη ἐν Ἁγίᾳ Παρασκευῇ τῆς Κρήνης (Τσεσμὲ) τῇ 3ῃ Ἰουλίου 1876. Τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐσπούδασεν ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ του πατρίδι, εἶτα μετέβη εἰς Σμύρνην ὅπου παρηκολούθησε μαθήματα ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ Σχολῇ, μετὰ ταῦτα ἐπὶ ἕν ἔτος ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ καὶ τέλος ἐπὶ πέντε ἔτη ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν ὑποστὰς τὰς ἐπὶ διδακτορίᾳ ἐξετάσεις τῷ 1901.

Διάκονος ἐχειροτονήθη ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης τῇ 6 Φεβρουαρίου 1900. Πρεσβύτερος ἐγένετο τῇ 21 Μαΐου 1906 καὶ Ἀρχιερεὺς ὑπὸ τὸν τίτλον ***Δαφνουσίας*** τῇ 14ῃ Σεπτεμβρίου 1908, ἐν Χαλκηδόνι, βοηθὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Ἁγίου Χαλκηδόνος Γερμανοῦ. Μητροπολίτης δὲ ***Καλλιουπόλεως*** καὶ ***Μαδύτου*** ἐξελέγη τῇ 8ῃ Μαρτίου 1912.

Ἕδρα τῆς Α. Σεβασμιότητος εἶνε ἡ ***Καλλίπολις.***

ΕΡΓΑ ΑΥΤΟΥ. 1) Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ Κατήχησις. 2) Λόγοι Ἐκκλησιαστικοί. Ἀμφότερα τὰ συγγράμματα ἐξεδόθησαν ὅτε ἐν Χαλκηδόνι ἐδίδασκε τὰ ἱερὰ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς Σχολαῖς καὶ ἐκήρυττεν ὡς Διάκονος καὶ ἱερεὺς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Περὶ τῶν δευτέρων ὁ «***Ἱερὸς Σύνδεσμος» τῆς 1ης Ἰουλίου 1908 φύλλ. 76*** ἔγραψε τὰ ἑξῆς:

Ἀρχιμανδρίτου Κωνσταντίνου Γ. Κοϊδάκη, διδασκάλου τῆς Ὀρθοδόξου Χριστ. θεολογίας καὶ προϊσταμένου τῆς Ἁγ. Εὐφημίας (ἐν Χαλκηδόνι) «Λόγοι ἐκκλησιαστικοί» ἐν Κων)πόλει 1908 (σελ. 588).

Ὁ ἐλλόγιμος ἀρχιμ. καὶ διδάσκαλος τῆς Ὀρθοδ. Χριστ. θεολογίας, ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τῆς «Ὀρθοδόξου Χριστ. Κατηχήσεως» (ἐν Ἀθήναις 1906), τῆς τοσοῦτον ἐπαινεθείσης, διατελέσας ἀπὸ πενταετίας ἱεροκήρυξ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἱεροῖς ναοῖς Χαλκηδόνος, ἔπειτα δὲ ἀποκλειστικῶς ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Ἁγ. Εὐφημίας καὶ κατὰ τὸ πενταετὲς τοῦτο διάστημα κατορτίσας συλλογὴν ἐκκλησ. λόγων, ἐξέδωκε νῦν τούτους τύποις ταῖς προτροπαῖς φίλων ὑπείκων.

Τὸ παρὸν ἔργον περιλαμβάνει πεντήκοντα καὶ ἕνα λόγους ἐκφωνηθέντας κατὰ διαφόρους περιστάσεις καὶ ἑπομένως διαφόρου περιεχομένου, οὓς πάντας διακρίνει ἡ καθαρότης καὶ ἁπλότης τῆς γλώσσης, τὸ εὔληπτον, καλαισθητικὸν καὶ ἐποικοδομητικόν. Ὁ συγγραφεὺς γνωρίζει κάλλιστα ὑψηλὰς θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἀληθείας νὰ ἐκφέρῃ καὶ ἀναπτύσσῃ τόσον ἁπλῶς, ὥστε νὰ προσελκύῃ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου καὶ μετὰ τόσης πειστικότητος, ὥστε νὰ πείθῃ καὶ ἐποικοδομῇ ἐπ' αὐτῶν καθιστῶν τὴν πίστιν αὐτοῦ σαφεστέραν καὶ σταθερωτέραν, τὴν ἀγάπην θερμοτέραν καὶ διακαεστέραν, καὶ τὴν ἐλπίδα βεβαιοτέραν καὶ ἀσφαλεστέραν.

Τὰ κηρύγματα ταῦτα, ἕνεκα τῆς ἁπλότητος καὶ τοῦ καλαισθητικοῦ τῆς φράσεώς των δὲν εἶναι δυνατὸν ἢ νὰ προσελκύσωσιν ἀμέριστον τὴν προσοχὴν τοῦ ἀκροατοῦ καὶ ἀναγνώστου καὶ νὰ φωτίσωσι τὴν διάνοιαν καὶ θερμάνωσι τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἀναπτύξωσιν ἀληθῆ συμπάθειαν καὶ ἀγάπην πρὸς τὸ κήρυγμα. Ἐνιαχοῦ μάλιστα ὁ συγγραφεὺς ἐξαίρεται εἰς ἀληθῆ ὕψη εὐγλωττίας καὶ τότε τὸ κήρυγμα, κατὰ τὴν ὡραίαν ἔκφρασίν του, πλήττει ἁπαλὸν τὴν ἀκοὴν ὡς ἡ κώπη τὰ ἠρεμοῦντα ὕδατα, εἰσάγον εἰς τὴν καρδίαν τὸν φλοῖσβον τῶν θείων ἀληθειῶν καὶ περιηχεῖ τὰς ἀκοάς, ὡς μέλισσα, εἰσάγον εἰς τὴν καρδίαν τὸ μέλι ἐκ τῶν αἰωνίων θείων λειμώνων.

Τοιαῦτα ἔργα εἶναι ἄξια ἀναγνώσεως καὶ ὑποστηρίξεως· τοιοῦτοι συγγραφεῖς εἶναι ἄξιοι ἐπαίνων.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΓΑΠΑΧΡΗΣΤΟΥ
Μητροπολίτης Τυρολόης καὶ Σερεντίου

Ὁ Μητροπολίτης Τυρολόης καὶ Σερεντίου (Στράνδζης) Χρυσόστομος Παπαχρήστου γεννηθεὶς ἐν Ἀρναούτκιοϊ τῆς ἐπαρχίας Δέρκων τῷ 1868 ἀπεφοίτησεν ἀπὸ τὴν ἐν Φαναρίῳ Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν τῷ 1891 καὶ ἀπὸ τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολὴν τῷ 1897, ὅτε καὶ ἐχειροτονήθη διάκονος μετονομασθεὶς ἀπὸ Ἰωάννης, Χρυσόστομος. Τῷ 1908 ἐχειροτονήθη ἐν Ἰωαννίνοις ἐπίσκοπος ὑπὸ τὸν τίτλον Φωτικῆς καὶ τὸ 1911 προήχθη εἰς Μητροπολίτην Τυρολόης καὶ Σερεντίου. Εἰργάσθη δὲ ἐπὶ τετραετίαν εἰς τὴν Γκιουμουλζίναν ὡς διευθυντὴς τῶν Σχολῶν καὶ ἱεροκῆρυξ τῆς πόλεως ταύτης, εἰς δὲ τὴν νῆσον Ρόδον ὡς πρωτοσύγκελλος ἐπὶ ἑτέραν τετραετίαν καὶ εἰς τὰ Ἰωάννινα ὡς βοηθὸς Ἐπίσκοπος, διατελῶν εἰς διαρκῆ συνεννόησιν μετὰ τῶν αὐτόθι ἀντιπροσώπων τῆς Ἑλλάδος διὰ πᾶσαν ἐθνικὴν καὶ ἐθνωφελῆ ἐργασίαν καὶ κίνησιν. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1911 ποιμαίνει ἐθνωφελῶς τὴν ἐπαρχίαν Τυρολόης καὶ Σερεντίου προσκληθεὶς τὸ πρῶτον κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1919 μέλος τῆς ἐν Κων)πόλει Ἱερᾶς Συνόδου, εἰς ἣν καὶ παρεδρεύει μέχρι σήμερον.

Ὁ Σ. Ἐπίσκοπος Κίτρους ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ

Ἐγεννήθη τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1867 ἐν Ἰωαννίνοις. Μετὰ τὰ πρῶτα μαθήματα αὐτοῦ εἰς τὸ Σχολαρχεῖον τῶν Ἰωαννίνων, ἡ ἐπὶ τῆς νησίδος Ἱερατικὴ Σχολὴ καὶ ἡ ἐν Ἀθήναις Ριζάρειος τοιαύτη ἐπροπόνησαν τὸν νεαρὸν ἱεροδιάκονον εἰς τὸ μέλλον αὐτοῦ κληρικὸν στάδιον, τὸ ὁποῖον συνεπλήρωσαν μετέπειτα καὶ τριετεῖς αὐτοῦ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου σπουδαί.

Διάκονος ὢν ἀπὸ τοῦ 1889 διωρίσθη τῷ 1896, Δευτερεύων τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου, ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ ἑπταετίαν ὁλόκληρον, ὁπότε τῷ 1904 χειροτονηθεὶς ἱερεὺς προήχθη εἰς Πρωτοσύγκελλον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης καὶ μετὰ τετράμηνον εἰς Ἐπίσκοπον Κίτρους μὲ ἕδραν τὴν Αἰκατερίνην, ἔνθα καὶ παραμένει μέχρι σήμερον ἐπὶ 17 ὁλόκληρα ἔτη, ἀγωνιζόμενος πάντοτε τὸν καλὸν ἀγῶνα, ὁ ὁποῖος διὰ τὸν Σ. Ἐπίσκοπον εἶχεν ἐξαιρετικὴν ἔντασιν ἰδίᾳ κατὰ τὴν εὐθὺς μετὰ τὸ 1904 προπαγανδιστικὴν κίνησιν τῶν ρουμανιζόντων, ἐναντίων τῶν ὁποίων ἐξόχως διεκρίθη, ὡς διαφαίνεται ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθείσῃ «Περιγραφῇ ἐννεαετοῦς Τουρκοκρατίας».

Μελετηρὸς καὶ ἀκάματος ὁ Σ. Ἐπίσκοπος ὅσον ὀλίγοι ἄλλοι, διαφόρους κατὰ ἐποχὰς ἔγραψε πραγματείας καὶ μελέτας. Ἐξέδωκε δὲ «Περιγραφὴν κυρίως ἐννέα ἐτῶν Τουρκοκρατίας τῆς περιφερείας Ἐπισκοπῆς Κίτρους», τὴν ὁποίαν ποικίλλει μὲ πλείστας ὅσας τοπογραφικὰς καὶ ἠθικοθρησκευτικὰς καὶ ἱστοριογεωγραφικὰς παρατηρήσεις καὶ «Μελέτην περὶ τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ ἀνθρωπίνου σοφίας» ἔνθα πλεῖστα ὅσα φιλοσοφικὰ ζητήματα ἀναπτύσσει καὶ ἰδίᾳ τὰ πρὸς τὴν Πολιτείαν. Ἔχει δὲ ἕτοιμον πρὸς ἔκδοσιν 500σέλιδον «Περὶ ψυχῆς ἀνθρώπου, ὑπάρξεως Θεοῦ κλπ.» τὰ ὁποῖα πάντα δεικνύουσι τὸν ἄνδρα.

Τυγχάνει τετιμημένος διὰ τῶν ἀναμνηστικῶν μεταλλίων τῶν Βαλκανικῶν πολέμων.

Ὁ Π. Μητροπολίτης Χίου ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΓΟΡΓΙΑΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ ΧΙΟΥ
(1821—1921)

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Οἱ Χῖοι ἠξίουν ὅτι εἶχον τὸ προνόμιον νὰ ἐκλέγωσι τὸν Μητροπολίτην αὐτῶν. Τὴν ἀξίωσιν ταύτην ἠρύοντο ἀπὸ τοῦ ἑπομένου γεγονότος:

Μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν Γενουηνσίων ἐκ τῆς Χίου (1566) ἤρξαντο ἀποστελλόμενοι Ἀρχιερεῖς ὑπὸ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας, ὡς ἄλλοτε, ἵνα διοικῶσι πνευματικῶς τοὺς ὀρθοδόξους, ἔχοντας ἀνάγκην ἐξαιρετικῆς καὶ ἀγρύπνου ἐπιβλέψεως ὑπὸ τῆς πνευματικῆς Ἀρχῆς, λόγῳ τοῦ συγχρωτισμοῦ αὐτῶν μετὰ τῶν Λατίνων. Τῷ 1580, καθαιρεθέντος τοῦ Μητροπολίτου Ἱππολύτου ἕνεκα σοβαρῶν καταγγελιῶν παρὰ μεγάλης μερίδος Χίων, οἱ πρόκριτοι ἐζήτησαν παρὰ τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας *νέον* Μητροπολίτην. Ὁ Πατριάρχης Μητροφάνης, τρέφων πατρικὴν εὔνοιαν πρὸς τοὺς ἐν Χίῳ, (Γεδεὼν Π.Πίνακες 516) ἐπρότεινεν εἰς αὐτοὺς δύο ὑποψηφίους ἱερομονάχους, τὸν Θεόφιλον καὶ τὸν Σακελλάριον αὐτοῦ, δηλώσας ὅτι ὃν τινα ἐκ τούτων ἤθελον προτιμήσῃ οὗτος θὰ εἶναι ὁ νέος αὐτῶν Μητροπολίτης. Οἱ πρόκριτοι, ἐξ εὐλαβείας πρὸς τὸν Πατριάρχην, ἀπήντησαν δι' ἐπιστολῆς, Αὐγούστου 5. 1590,—ὅτι ὄντινα ἐκ τῶν ὑποψηφίων οὗτος ἤθελεν ἐγκρίνει τοῦτον θὰ ἐδέχοντο προθύμως—Ἀλ. Βλαστοῦ Χιακὰ Τομ. Β'. σελ. 234. Ἐμ. Γεδεὼν Π. Πίνακες 523 Κρουσίου Turcograecia βιβλ. ΙΙΙ. σελ. 285. Ἀρχιμ. Δημητρακοπούλου Προσθῆκαι καὶ Διορθώσεις εἰς τὴν Νεοελ. φιλ. Κ. Σάθα, ἐν Λειψίᾳ, 1871 σελ. 35. Bibliographie Hellenique, par Emile Legrand 1896 τομ. 4 σελ. 208, 212—214 Χιακὰ Χρονικά, Ἀμάντου 1914 τομ. Γ'.)

Ἡ περὶ τὸν Πατριάρχην Σύνοδος ἀνέδειξε τότε Μητροπολίτην Χίου τὸν Θεόφιλον 1580. Ἔκτοτε οἱ Χῖοι διεξεδίκουν τὸ προνόμιον τοῦ νὰ ὑποδεικνύωσιν αὐτοὶ πρὸς χειροτονίαν τὸν ἑκάστοτε νέον Μητροπολίτην—Βλαστοῦ, Χιακὰ τομ. β'.σελ. 101—καὶ ὅτε ὁ ὑποψήφιος αὐτῶν δὲν ἐγίνετο δεκτὸς ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐγεννᾶτο δυσαρέσκεια ἔχουσα λυπηρὰ ἐπακόλουθα—Ἠλ. Ἀλεξανδρίδου, Ἐκκλησιαστικὴ κατάστασις τῆς Χίου ἀπὸ τῶν μέσων τῆς 16ης Ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων, Χιακὰ Χρονικὰ Τόμ. β'. σελ. 30—Πλὴν ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία οὐδέποτε ἀνεγνώρισεν αὐτοῖς τοιοῦτον προνόμιον, κατὰ συνήθειαν ὅμως ἐπεκράτησασαν συνεννοεῖτο συνήθως μετὰ τῶν ἐγκρίτων Χίων περὶ τοῦ ὑποψηφίου, χρεύοντος τοῦ Μητροπολιτικοῦ θρόνου.

ΠΛΑΤΩΝ ΦΡΑΓΓΙΑΔΗΣ
(1817—1821)

Πηγαί: Λόγιος Ἑρμῆς ἐν Βιέννῃ τοῦ 1817, σελ. 22, 26, 139, 143, 180 καὶ ἑπομ. 460, 461. Κ. Οἰκονόμου σωζομ. Φυλ. Συγγρ. τομ. Α' Ἀθῆναι 1871 σελ. 12. Κοῦμα Ἱστορ. Τόμ. ΙΒ' σελ. 592. Ἐμμ. Γεδεὼν Χρονικὰ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας ἐν Κωνσταντινουπόλει ΑΩΠΤ. Δ. Ροδοκανάκη Χῖος—Ἰουστινιάναι, Σῦρος 1900 σελ. 698 καὶ εἰς Ἐκτενεῖς Σημειώσεις σελ. 42. Ἀλ. Βλαστοῦ, Χιακὰ ἐν Ἑρμουπόλει 1840 τομ. Β' σελ. 180—207. Ν. Δαμαλᾶ, Ἐπιστολαὶ Κοραῆ, ἐν Ἀθήναις 1886 σελ. 798. Γρηγορίου Καμπούρογλου, Ἑβδομὰς τομ. Γ'. Μάμουκα Ἐπιστολὴ περὶ τῶν ἐν Χίῳ ἀπὸ τῆς 10ης Μαρτίου μέχρι 20 Ἰουνίου 1822 πραχθέντων καὶ ἐν σελίδι 709, Χῖος, Ἰουστινιάναι, Ρίζος Νερουλός, σελ. 91. Λαϊκὴ παράδοσις ἐν Χίῳ. Ἀποσπάσματά τινα Ριζάρδου Κόββες, Νέαι κατὰ τὴν Ἀνατολὴν Περιηγήσεις, Χιακὸν Ἀρχεῖον τόμ. 5ος σελ. 453.

Ὁ Πλάτων Φραγγιάδης ἐγεννήθη ἐν Χίῳ τῷ 1775 καὶ ἐκαλεῖτο κατὰ κόσμον Παντολέων. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Χίου μέχρι τοῦ 1803, ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ τούτου μέχρι τοῦ 1807 ἠκολούθησεν ἀνώτερα μαθήματα ἐν τῇ ἐν Κουρουτσεσμὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Πατριαρχικῇ Ἀκαδημείᾳ τῆς ὁποίας διωρίσθη βιβλιοφύλαξ

τῇ 1ῃ Σεπτεμβρίου τοῦ 1804, διδάσκαλος δὲ τῶν μαθηματικῶν τῇ 7ῃ Αὐγούστου τοῦ 1807, ἀκολούθως διωρίσθη Σχολάρχης αὐτῆς, διευθύνας αὐτὴν προσωρινῶς, ἄχρι τοῦ 1809.

Ὁ Πλάτων ἔμεινεν ἐν Κων)πόλει κηρύττων ἐπ' Ἐκκλησίαις καὶ διδάσκων ἴσως ἐν οἰκίαις ἐπιφανῶν ἄχρι τοῦ 1817. Τῷ 1816. ἀποφασισθείσης κοινῶς τῆς εἰς τὴν τότε λαλουμένην μεταφράσεως τῶν Παραλλήλων βίων τοῦ Πλουτάρχου καὶ ὁρισθείσης ἐπὶ τούτῳ Ἐφορείας ἐξ ἐμπόρων ὁ Πλάτων προσεκλήθη ὑπ' αὐτῆς ὅπως ἐργασθῇ πρὸς τοῦτο, μετὰ τοῦ ἐξ Οἰκονόμων Κων)τίνου, τοῦ ἐξ Ἴου, Σπυρίδωνος Βαλέττα καὶ τοῦ Γεωργίου.

Τῇ 25ῃ Ἰανουαρίου τοῦ 1817, ἀποβιώσαντος ἐν Χίῳ τοῦ Μητροπολίτου Χίου Διονυσίου Γ' τοῦ Βυζαντίου, διάδοχος αὐτοῦ ἐγένετο ὁ Πλάτων χειροτονηθεὶς ἱεράρχης τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἐν μέσῳ ἀνυποκρίτου χαρᾶς τῶν Χίων.

Ὁ Πλάτων, ἀλληλογραφῶν μετὰ τοῦ Κοραῆ τῶν μελῶν τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας, ἦν μεμυημένος εἰς τὰ κατ' αὐτήν, καταστὰς ὁ πρόμαχος ὑπέρμαχος τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Χίῳ, μετὰ παραδειγματικοῦ ἐργαζόμενος ζήλου εἰς τὸ νὰ προαγάγῃ ἐν Χίῳ τὸ ἐθνικὸν αἴσθημα διὰ τῶν φώτων τῆς μαθήσεως καὶ τῆς παιδείας, καὶ ἐκεῖθεν νὰ μεταλαμπαδεύσῃ αὐτὸ εἰς πᾶσαν γωνίαν γῆς, ὅπου ἔστενον ὑπὸ τὸ δούλειον ἦμαρ οἱ ἀδελφοὶ Ἕλληνες. Ἡ παρηγορία τῶν Χίων ὑπῆρξε μεγίστη, διότι ἡ μουσοτρόφος αὐτῶν πατρὶς ἀπήλαυσε τότε Ἀρχιερέα οἷος ὁ Πλάτων ὄχι κατώτερον κατὰ τὰς ἀρετὰς τοῦ διαδεξαμένου. Ὁ ἔνθερμος αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς παιδείας ζῆλος ὑπῆρξεν ὄντως ἄσβεστος. Ἐπὶ τῆς Ἀρχιερατείας αὐτοῦ ἤκμασεν ἡ παιδεία ἐν Χίῳ καὶ ἐδοξάσθη ἡ νῆσος, παραβληθεῖσα πρὸς τηλαυγῆ φάρον, φωτίζοντα τὸ σκότος τῆς ὁμογενείας. Ἡ περιώνυμος Χιακὴ Σχολή, ἡ θαυμαστὴ Βιβλιοθήκη, τὸ Τυπογραφεῖον, τὸ Νοσοκομεῖον, τὸ Λωβοτροφεῖον ὅλα ταῦτα παρ' αὐτοῦ, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Βάμβα καὶ τῶν Δημογερόντων ἐχειραγωγοῦντο εἰς τὴν πρόοδον, πρὸς μαρτυρίαν τῆς τότε εὐτυχίας τῶν Χίων.

Ὁ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Χίου διακαὴς τοῦ Πλάτωνος πόθος, δὲν καθιστᾷ τοῦτον σπουδαρχίδην, οὔτε ὑποχείριον τοῦ ἀδυνάτου χαρακτῆρος ἐκείνων τῶν ἐνίων τότε προυχόντων Χίων, οἵτινες, βιαζόμενοι ἀπὸ τὸ εὔφλεκτον καὶ εὐσυνάρπαστον τοῦ κατωτέρου λαοῦ καὶ τῆς ἐνθουσιώσης νεολαίας, ἐβίαζον τὰ πράγματα πρὸς ἀνατροπήν. Ὡς ὁ Κοραῆς ἐφοβεῖτο τὴν ἐξέγερσιν τοῦ Ἔθνους ἐννέα ἐτῶν αὐτὴν πρόωρον, οὕτω καὶ ὁ Πλάτων προσεπάθει νὰ προλάβῃ πᾶσαν ἄκαιρον ἀπόπειραν τῶν κατοίκων κατὰ τῶν καθεστώτων, ἀντιτάσσων ἴσως γνώμην τῷ Βάμβᾳ, ἐνθαρρυνόμενος ὑπὸ τῶν διαβεβαιώσεων τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν ταῖς Τουρκικαῖς χώραις προξένων τῶν μεγάλων τῆς Ἑσπερίας Κρατῶν περὶ σωτηρίας τῆς πατρίδος ἀπὸ τῆς ἐπικρεμαμένης καταιγίδος. Ἐπρόλαβον ὅμως πᾶσαν τοῦ Πλάτωνος καὶ τῶν Δημογερόντων τῆς Χίου Μ. Βλαστοῦ, Ι. Πατρικούση καὶ Χατζῆ Πολυχρόνη, τότε φρόνησιν ἡ καλπάζουσα πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Χίου, σπουδὴ τοῦ σοφοῦ διδασκάλου τῆς Χίας τότε Σχολῆς Νεοφύτου Βάμβα, ὅστις παντὶ τρόπῳ προσεπάθει καὶ διὰ γραμμάτων καὶ διὰ λόγων παρὰ τοῖς ἰσχύουσι, (Γρηγ. Φωτεινοῦ, Νεόφυτος Βάμβας, Παγχιακὴ ἐφημερὶς ἐν Χίῳ 1912,) τὴν δι' ἔργων ὑποστήριξιν τῆς ἐξεγέρσεως καὶ ἡ ἀπερίσκεπτος φιλοδοξία τοῦ ἐκ Παρταριᾶς τῆς Χίου ὁρμωμένου Ἀντωνίου Μπουρνιᾶ, ὅστις ἀποδιωχθεὶς παρὰ τοῦ Δ. Ὑψηλάντου πρὸς ὃν κατέφυγε ζητῶν βοήθειαν κατέφυγεν εἰς Σάμον, ὅπου οἱ ἐκ Σμύρνης καταφυγόντες ἐκ λόγων ἐμπορικῶν, Κλήμης, Ντάρας, Σηκωτάκης ὡς καί τις Βισιτζῆς Καταρνοῆς καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετ' αὐτῶν ἔπεισε τὸν Λογοθέτην ἵνα ἐγκαταλείπῃ τὴν κατὰ τῆς Καρύστου μελετωμένην ὑπὸ τῶν Ψαριανῶν καὶ Σαμίων ἐκστρατείαν, καὶ νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Χίου παρὰ τὴν γνώμην τῶν Ψαριανῶν καὶ χωρὶς νὰ εἰδοποιηθῇ ἡ Διοίκησις τῶν ταγῶν, μὲ τὴν γελοίαν ἐκείνην παρασκευὴν τῶν 6 μικρῶν κανονίων καὶ τῶν 2 βαρελίων πυρίτιδος.

Ἡ Πύλη εἰς τὴν τοιαύτην τῶν τυχοδιωκτῶν ἐνέργειαν, ἐτέκταινε κεραυνοὺς κατὰ τῆς δυστυχοῦς Χίου, ἥτις μεταίως ἔδωσε τοὺς προϋχοντας αὐτῆς ὡς ὁμήρους πρὸς δεῖγμα τῆς εἰρηνικῆς αὐτῆς διαθέσεως. Ἀντὶ 10 ὁμήρων ζητηθέντων ὑπὸ τῆς τοπικῆς τότε ἐξουσίας παρεδόθησαν 30 πρόκριτοι ἐν οἷς καὶ ὁ Μητροπολίτης Πλάτων μετὰ τοῦ διακόνου του Μακαρίου Γεμέλου τοὺς ὁποίους ἐφυλάκισαν (τὴν 23 Ἀπριλίου 1821) εἰς μίαν κάμαραν ἀνήλιον, ὑγράν, ἐλεεινήν, αὐξηθέντας μετ' ὀλίγον εἰς 46.

Ἡ παράδοσις φέρει τὸν Πλάτωνα πορευόμενον πρὸς τὴν ἐγκάθειρξιν καὶ κατόπιν ἐν τῇ τρώγλῃ ἐκείνῃ ὡς ὑπέροχον Ἐθνομάρτυρα ὡπλισμένον μὲ ὅλον ἐκεῖνο τὸ σθένος τῆς ψυχῆς, ὥστε νὰ παραμυθῇ τοὺς ἐν τῇ καταστάσει ἐκείνῃ ὑποφέροντας συμπολίτας του, ἀντικατασταθέντας μετὰ ὀκτάμηνον δι' ἰσαρίθμων προϋχόντων (27 Δεκεμβρίου 1821) καὶ ἀλλάζοντας κατὰ μῆνα μέχρι τῆς 10 Μαρτίου κατὰ τὸ ἑσπέρας τῆς ὁποίας διαταχθέντες νὰ εὑρεθῶσιν ἅπαντες ἐν τῇ φυλακῇ ἐκείνῃ συνεποσώθησαν εἰς 55.

Ἡ σκοτεινὴ φυλακὴ τοῦ Κάστρου, ἔγραφεν ὁ Μάμουκας, πρὸς τὸν Βάμβαν, οἰκοδόμημα Γενουατικὸν καὶ σῶζον ὑπόμνημα φρικτὸν τῆς τότε ἀπαιδευσίας καὶ βαρβαρότητος, ὅσον ζοφῶδες ἄλλο τόσον βρωμερὸν ἐν ἑνὶ λόγῳ, τόπος ὅπου ἤεις μίαν μόνην στιγμὴν διατριβὴ προξενεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν μεγαλειτέραν βάσανον, ἔγινε κατοικία των διὰ 41 ἡμέρας. Ἐὰν ὁ λάκκος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐβλήθη ὁ Προφήτης Δανιήλ, δίδῃ εἰς τοὺς ἀναγινώσκοντας φρίκην, ὁ τόπος οὗτος παριστάνει πολλῷ φρικτοτέραν ἰδέαν εἰς ἡμᾶς καὶ ἦτο μᾶλλον φρικώδης εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν μεταγενεστέρων, διότι οἱ τῶν ἀμιβόρων Τούρκων ἐπαπειλητικοὶ βρυγμοὶ (τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθ' ὅλον τοῦτο τὸ τεσσαρακονθήμερον διάστημα ἐγίνετο πέριξ των καθ' ἡμέραν ὅτε ἠνοίγετο ἡ φυλακὴ νὰ τοῖς δοθῇ ὀλίγη τροφή) ἦσαν πολλῷ αἰσθαντικώτεροι παρὰ τοὺς εἰς τὸ λεπτότατον καὶ ἀπειράριθμον πλῆθος τῶν κακοτήτων τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ σώματος ζωυφίων, τὰ ὁποῖα καὶ τὸν ὀλίγον πρὸς σωματικὴν ἀνάπαυσιν ὕπνον τοῖς διέκοπτον.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως ἡ Τουρκικὴ μανία εἶχε κατασκευάσει κατὰ μίμησιν τῆς ἀνωτέρω οἰκοδομῆς ἓν ἄλλο μικρότατον καὶ ζοφερὸν οἴκημα, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευσεν εἰς τὸ νὰ ἐγκλεισθῶσιν οἱ ὅμηροι τῶν χωρικῶν, ἐνῷ εἰς τὸ πρῶτον καὶ ἀρχαιότερον, ἦσαν κεκλεισμένοι οἱ ὅμηροι τῆς Χώρας.

Ἡ τροφὴ ἡ ὁποία ἐδίδετο καὶ εἰς τὰς δύο ταύτας φυλακάς, εἰς μὲν τοὺς ὁμήρους τῆς Χώρας κατὰ συνέχειαν 24 ἡμέρας, εἰς δὲ τοὺς χωρικοὺς 2 μῆνας σχεδόν, ἦτο παξιμάδι 20 χρόνων, τὸ ὁποῖον δὲν διέφερε παντελῶς ἀπὸ τὴν πλίνθον, καὶ κατὰ τὸ χρῶμα καὶ κατὰ τὴν σκληρότητα, παρὰ κατὰ τὸ πλῆθος μόνον τῶν σκωλήκων ὅπου εἰς τὴν πλίνθον δὲν δύνανται νὰ ἐμφωλεύσωσιν. Ἀπὸ τοιοῦτον λοιπὸν παξιμάδι τοῖς ἐδίδετο ἀνὰ 10 ἕως 80 δρ μια εἰς τὸν καθένα καὶ νερὸν ὅσον τὸ δυνατὸν μικρὸν ποτήριον εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἡ περιοχὴ τῆς μὲν μικρᾶς φυλακῆς ἦτο ὡς ἑνὸς κοιτῶνος μόλις χωρητικοῦ δύο κρεββατίων καὶ ὅμως εὑρίσκοντο ἐκεῖ ὀκτὼ ἄνθρωποι, ἡ δὲ περιοχὴ τῆς μεγάλης μόλις ἦτο πρὸς τὴν τῆς μικρᾶς ἠδιπλασία καὶ 55 ἄνθρωποι ὅπου ὡς ἀνωτέρω εἶπον, καθ' ἣν ἡμέραν ἐπληθύνοντο ἀπὸ τοὺς καταδίκους, εἰς τρόπον ὥστε ἠριθμοῦντο εἰς μόνην τὴν μεγάλην 105 ἄνθρωποι. Ἐκεῖ ἦτο ἀληθινὸν βασανιστήριον. Τὸ φρικτὸν σκότος ὁ βόρβορος καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ δυσωδία, ὁ τὸν ὁποῖον ἔνεον ἀκάθαρτος ἀήρ, ἡ πεῖνα, ἡδίψα, στέρησις κάθε ἐλπίδος ἀναπαύσεως, αἱ ἀπειλαὶ ἔπ, ἀπειλὰς καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ τοῦ θανάτου καθ' ἡμέραν ἰδέα τοὺς κατετυράννησαν.

Ἐκεῖ μέσα καὶ ὑπὸ τοιούτους ὅρους φρίκης καὶ τρόμου ὁ Μητροπολίτης Πλάτων ἐσκόρπισεν ὅλην τὴν γαλήνην τῆς παραμυθίας, τονώνων τὸ φρόνημα καὶ συνιστῶν καρτερίαν.

Ἐν τούτοις τὴν Κυριακὴν τῆς 23ης Ἀπριλίου περὶ τὴν 10ην πρωϊνὴν ὥραν ἤρχισαν νὰ ἐξάγωσιν ἀπὸ τὴν φυλακὴν τὰ θύματα. Πρῶτον ἐξήγαγον τὸν Μητροπολίτην συντροφευμένον ἀπὸ ἐννέα ἄλλους εἶτα κατὰ συνέχειαν ἀπὸ 10 τὴν φορὰν καὶ οὕτως ἀπηγχόνησαν μόνους τοὺς ὁμήρους τῆς Χώρας εἰς διάστημα μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας! Ἀντικρὺ τῶν λεγομένων τότε Ἐπάνω Μακελλῶν, ἕως εἰς τὸ μέρος

τὸ Τουρκιστὶ καλούμενον Ταχμίσι, ἦσαν στημένοι οἱ πάσαλοι ὅπου ἐκρέμαντο τὰ νεκρά των σώματα. Οἱ Ἑβραῖοι οἵτινες μέ μανίαν ἀπερίγραπτον ἀπῆτουν νὰ παραδοθῇ εἰς αὐτοὺς ζῶν ὁ Μητροπολίτης διὰ νά τὸν μεταχειρισθῶσιν ὡς ἤθελον, μὲ λύσσαν ἔσυρον τὰ νεκρὰ ταῦτα σώματα γυμνὰ διὰ νὰ τὰ ρίψωσιν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀφοῦ περιέθηκαν εἰς τὴν ἱερὰν τοῦ Πλάτωνος κεφαλὴν Τουρκικὴν τιάραν πρὸς χλευασμόν!

ΔΑΝΙΗΛ ΚΟΝΤΟΥΔΗΣ
(1824—1828)

Πηγαί: Γρηγορίου Φωτεινοῦ-Χίος Ἰουστινιάναι σελ. 42 εἰς ἐκτενεῖς σημειώσεις-Χιακὰ χρονικὰ τομ. Γ΄ σελ. 34, 35.

Μετὰ τὴν ἀχαλίνωτον ὠμότητα τῶν Τούρκων κατὰ τῆς εἰρηνικωτάτης καὶ φιλησύχου Χίου, ἡ σφαγὴ τῆς ὁποίας δὲν παρουσιάζει ὅμοιον παράδειγμα εἰς τὴν νεωτέραν ἱστορίαν, καὶ τὸν ἀπαγχονισμὸν τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Πλάτωνος Φραγγιάδου, ἡ Χίος διῆλθεν ἱκανὸν χρόνον -δύο ἔτη-ἄνευ Ἀρχιερατικῆς ἐπισκέψεως διὰ τὴν ἐκ τῆς καταστροφῆς ἐκείνης συμφοράν.

Ἡ ἀπήχησις τῆς εἰς Εὐρώπην ἐντυπώσεως ἐκ τῶν σφαγῶν τῆς Χίου ἐνῶ συνετέλεσεν ὥστε νὰ ἐξορισθῇ ὁ διαβόητος αὐτῆς σφαγεὺς Βαχὶτ ἐξ ἄλλου ἐπέσπευσε τὴν σπουδὴν τῶν Τούρκων πρὸς ἀναμνησικισμὸν τῆς νήσου. Οὕτω ὁ πρῶτος αὐτῆς ἐν μέσῳ τῶν καπνιζόντων ἐρειπίων διοικητὴς Γιουσοὺφ Πασᾶς δαιμόνιος παρέχων προστασίας καὶ ἀσυδοσίας εἰς τοὺς ὀλίγους ἐν διασπορᾷ ἐναπομείναντας Χίους ἔπασε καὶ τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν ἵνα ὅσον τάχιστα ἀποστείλῃ Μητροπολίτην εἰς Χίον.

Ὡς τοιοῦτον ἡ Μ. Ἐκκλησία ἐχειροτόνησε τὸν ἐκ τοῦ χωρίου Βασιλειονίκου τῆς περιφερείας Καμποχώρων Δανιήλ, ὅστις γεννηθεὶς τὸ 1799 διέμενεν ἐν Χίῳ ἀνήκων εἰς τὴν Νεαμονητικὴν Ἀδελφότητα.

Οὗτος λόγῳ τοῦ ἀνημέρου καὶ ὁρμητικοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος περιῆλθεν εἰς διάστασιν μετὰ τοῦ διοικητοῦ, παρὰ τὰς προτροπὰς τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἄγῃ ἐν εἰρήνῃ μετ' αὐτοῦ, ἐπενέβαινε καὶ εἰς τὰ τῆς Διοικήσεως τῆς Νέας Μονῆς. Ἡ ἐπέμβασις ὅμως αὕτη ἐξηνάγκασε τοὺς μοναχοὺς νὰ ἀνανεχθῶσιν εἰς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν, ἥτις ἔσπευσε νὰ ἐπιτιμήσῃ τὸν εἰρημένον Ἀρχιερέα (1827).

Ὁ Δανιὴλ φύσει ὁρμητικὸς καὶ ὡς φαίνεται ἐνθουσιώδης, καθ' ὅτι καὶ πρὶν ἔτι χειροτονηθῇ Ἱεράρχης ἀνεμίχθη εἰς τὴν μελετωμένην τοῦ 1821 ἐξέγερσιν τῆς Χίου καὶ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἀνεφέρθη, αἰτούμενος ὑπὲρ τῆς νήσου αἰτήματα, -Φεβρουάριος 1821-δὲν ἔμεινεν ἀπαθὴς κατὰ τὴν δευτέραν ἐπανάστασιν τῆς Χίου 1827-1828.

Καὶ δὲν φαίνεται μὲν εἰς τὰ περὶ τῆς ἀτυχοῦς ἐκείνης ἐκστρατείας ἐπίσημα ἔγγραφα, ὁπόταν οἱ Χῖοι ἠθέλησαν προλαμβάνοντες τὴν ἐπίσημον κοινοποίησιν τοῦ εἰς Λονδίνον ὑπογραφέντος κατὰ τὴν 6 Ἰουλίου τοῦ 1827 περὶ Ἑλλάδος πρωτοκόλλου, νὰ εὑρεθῶσιν ὑπὸ τὰ ὅπλα, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος των ἐπιδιώκοντες, ἀλλ' ἐν τούτοις ἐναργῶς ἀνεμίχθη εἰς τὸ ἐπιχείρημα ἐκεῖνο. Οὗτος δὲ εἶναι κυρίως ὁ λόγος τῆς παύσεως αὐτοῦ ἀρχομένου τοῦ 1828 ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας, ἥτις σκοπιμότητος χάριν τὴν παῦσιν αὐτοῦ ἐστήριξε εἰς ἀπείθειαν πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραινέσεις καὶ διαταγάς.

Οὕτω λοιπὸν τὸν Δανιὴλ εὑρίσκομεν τότε ἐν Σύρῳ ὁπόθεν μετὰ ὀλίγον χρόνον ἐγένετο Ἐπίσκοπος Καρυστίας, καὶ τὸ 1843 προεχειρίσθη εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Σύρου ἐν ᾗ διετέλεσεν ἀρχιερατεύων μέχρι τοῦ 1862 ὁπότε καὶ ἐτελεύτησεν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
(1828—1837)

Μὴ ἐπανελθόντος εἰς Χίον τοῦ Μητροπολίτου Δανιὴλ ἡ Ἐκκλησία μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν νῆσον διώρισε τὸν Γρηγόριον τὸν Χῖον, ἐκ τοῦ χωρίου Κοινῆ, ὡς Μητροπολίτην, ἄνδρα φιλόπατριν, εὐσεβῆ, εἰδήμονα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς χαρακτῆρος ἠπίου. Εἰργάσθη πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς κατερειπωμένης Χίου καὶ ἠξιώθη νὰ ἴδῃ προαγομένην αὐτὴν σχετικῶς μέχρι τοῦ 1838 ὅτε μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Βύζαν ἐξ ἧς πάλιν κατὰ τὸ 1856 μετετέθη εἰς Χίον ἔνθα μετὰ δεκαεπταήμερον ποιμαντορίαν ἐτελεύτησε ὑπερεξηκοντούτης ἐκ περιπνευμονίας. Τοῦτον διεδέχθη ὁ

ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΝΙΤΗΣ
(1838—1839)

Ἐπὶ τῆς βραχείας τούτου Ἀρχιερατείας ἀνεκαινίσθη ὁ ναὸς τῶν Ἁγίων Μαρτύρων Μηνᾶ, Βίκτωρος καὶ Βικεντίου καὶ ἡ ἐγγὺς αὐτοῦ Ἀρχιερατικὴ κατοικία, ἥτις διετέλεσεν ὡς Μητρόπολις μέχρι τῆς ἐκ τῶν σεισμῶν τῆς 22 Μαρτίου 1881 καταστροφῆς. Τοῦ Κοσμᾶ πρὸς Κύριον ἀποδημήσαντος, διεδέξατο αὐτὸν ὁ Ἀρχιδιάκονος αὐτοῦ

ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ Ο ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ
(1839—1850)

Ὁ Σωφρόνιος διεκρίνετο διὰ τὴν εὐθύτητα τοῦ Χαρακτῆρος του καὶ τὴν αὐστηρὰν ἠθικότητα. Ἦτο φίλος τῶν γραμμάτων καὶ εἰργάσθη μὲ πολὺν ζῆλον διὰ τὴν ἀνόρθωσιν καὶ προαγωγὴν τῶν Ἐκκλ. πραγμάτων τῆς Χίου, τῶν Σχολειακῶν καὶ τῶν Κοινοτικῶν. Τὸ 15)ετές διάστημα τῆς Ἀρχιερατείας του ὑπῆρξεν εἰρηνικόν, διατελῶν πάντοτε ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὰς Διοικητικὰς τοῦ τόπου ἀρχὰς τὴν Δημογεροντίαν καὶ τακτοποιήσας πολλὰ Κοινοτικὰ καὶ Ἐκκλ. ζητήματα.

Τιμώμενος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας προῦβιβάσθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀμασείας καὶ ἐκ ταύτης δὲ ἐξελέγη Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Μετὰ δὲ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἐκλήθη εἰς τὴν Πατριαρχείαν τῆς Ἀλεξανδρείας.

Τὸν Σωφρόνιον ἐν Χίῳ διεδέχθη

ΝΕΟΦΥΤΟΣ (ὁ ἐξ Ἠπείρου)
(1856—1860)

Οὗτος ἐξελέγη ἄκοντος σχεδὸν τοῦ προστάτου του μακαρίτου Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Β΄. καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τετραετῆ περιφανῆ ποιμαντορίαν μετετέθη εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Κασανδρείας καὶ ἐκ ταύτης προήχθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Δέρκων, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησεν.

Ἦτο ἀνὴρ λίαν πεπαιδευμένος καὶ ἐλογίζετο δικαίως ὡς εἷς τῶν ἀρίστων Ἀρχιερέων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Καίτοι ἦτο ἀσθενικός, εἰργάζετο ὅμως διαρκῶς, ὑπὲρ τῶν ὑψίστων Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Ἐθνικῶν συμφερόντων καὶ ἐθεωρεῖτο ἡ ψυχὴ πάσης Ἐκκλησιαστικῆς καὶ Ἐθνικῆς κινήσεως. Ἦτο ὁ ἀκαταμάχητος ὑπερασπιστὴς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους κατὰ τῶν φιλετικῶν ἐνεργειῶν τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν προστατῶν αὐτῶν καὶ οὕτως ἐγένετο ὁ εἰσηγητὴς τῆς Μεγάλης Συνόδου ἥτις ἀπέσχισε τοὺς Βουλγάρους ἀπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διὸ καὶ ἀπήλαυε μεγίστης τιμῆς καὶ ὑπολήψεως μεταξὺ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει λογάδων. Τοῦτον μετετεθέντα εἰς τὴν Κασάνδρειαν, διεδέχθη

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ
Ὁ ἐπιλεγόμενος σοφὸς 1860—1877

Ἦτο λίαν πεπαιδευμένος, ἑλληνοπρεπὴς καὶ ἐκκλησιαστικός. Ἐνθουσιώδης καὶ πλήρης ἀγάπης καὶ ζήλου, διὰ τὴν Ἐθνικὴν εὔκλειαν καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς Χίου.

Ὁ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ ζῆλος καὶ ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων λόγοι καὶ ἐνέργεια αὐτοῦ κατέστησαν αὐτὸν ὕποπτον πρὸς τοὺς Τούρκους ἀλλὰ καὶ λίαν ἀγαπητὸν μεταξὺ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ. Ἠξιώθη νὰ ἴδῃ πολλὰ καλὰ συντελεσθέντα ἔργα. Εἶδεν ὅμως καὶ τὸν μέγαν κομματισμὸν τῆς Χίου, ὅστις πολὺ συνετέλεσεν εἰς τό νὰ καταλύσῃ ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις τὴν δύναμιν καὶ τὸν θεσμὸν τῆς πεφημισμένης δημογεροντίας τῆς Χίου δι' ἧς ἠδύνατο ἡ Χίος νὰ

καυχηθῇ ὅτι ἀπήλαυσεν αὐτονόμου πολιτεύματος καὶ νὰ κατισχύσῃ ἡ δεσποτεία ἢ Τουρκικὴ ἐφ' ὅλων τῶν Κοινοτικῶν. Δεκαεπταετίαν κυβερνήσας τὸ Ἐκκλησιαστικὸν σκάφος τῆς Χίου καὶ πολλὰς καταιγίδας καὶ ὑφάλους ἀποφυγὼν μετετέθη τῷ 1877 εἰς τὴν Μητρόπολιν Σερρῶν. Ἐκεῖθεν δὲ μετὰ διετῆ ἀρχιερατείαν προῦβιβάσθη εἰς τὸν ἀποστολικὸν θρόνον τῆς Ἡρακλείας ἔνθα καὶ ἐτελεύτησε. Ἐκτήσατο καὶ ἐν τῇ ἑσπερίᾳ φήμην καλὴν διὰ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς αὐτοῦ συγγραφὰς καὶ τὸν Ἐθνικὸν αὐτοῦ ζῆλον ὡς εἷς τῶν ἀρίστων θεολόγων τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Τὸν Γρηγόριον μετετεθέντα εἰς τὰς Σέρρας διεδέχθη ὁ ἀπὸ Σισανίου

ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
(1877—1881)

Οὗτος ἦτο αὐτάδελφος τοῦ τότε Κυζήκου Νικοδήμου, καὶ συγγενὴς μητρόθεν τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Β'! Ἐπ' αὐτοῦ συνέβη ἡ ἐκ σεισμῶν καταστροφὴ τῆς Χίου τὴν 22 Μαρτίου 1881. Ἐπ' αὐτοῦ προεχειρίσθη Ἐπίσκοπος βοηθὸς αὐτοῦ ὁ μετὰ ταῦτα Μυριοφύτου Γρηγόριος Φωτεινὸς ὁ καιγράψας περὶ τῶν Μητροπολιτῶν τῆς Χίου. Οὗτος τηρητὴς ὢν καὶ φύλαξ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τάξεως συνειργάζετο ὁμαλῶς μετὰ τῶν Διοικητικῶν Ἀρχῶν τοῦ τόπου «Μουκταιριδων ἀντὶ τῶν Δημογερόντων» ὑπὲρ τῶν ἐπαρχιακῶν τῆς νήσου πραγμάτων. Συνοδικὸς ὢν μετετέθη εἰς τὴν νεοσύστατον Μητρόπολιν τῆς Πρεβέζης ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Νικοπόλεως, τὸν Αὔγουστον τοῦ 1881 καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐξελέγη Μητροπολίτης Χίου ὁ

ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ Ο ΝΙΚΟΜΗΔΕΥΣ
(1881 — 1887)

Οὗτος ἐξελέγη Χίου ἀπὸ Ἐπισκόπου Μυραίων καὶ ἐποίμανε τὴν Χίον εἰσεβοφρόνως. Ἦτο χαρακτὴρ ἠπίου εἰλικρινοῦς καὶ ἐπεδίωκε νὰ λύῃ τὰ ζητήματα πάντοτε συμβιβαστικῶς. Ἦτο αὐστηρὸς τηρητὴς τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τάξεως. Καίτοι ἦτο ἀσθενικὸς εἰργάζετο ὅμως μὲ πολλὴν ζῆλον ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῶν γραμμάτων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ του. Αὐτὸς ἐσύστησε καὶ τὸ ἱερατικὸν διὰ τὸν κλῆρον τῆς Χίου Ταμεῖον. Ἐκ τῆς Χίου μετετέθη εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν θρόνον τοῦ Ἰκονίου κατὰ τὸ 1887 καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ 1888.

Τοῦτον διεδέξατο ὁ ἐκ Καρδαμύλων τῆς Χίου

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ
(1887 — 1909)

Κληρικὸς λίαν πεπαιδευμένος, χειριστὴς τοῦ Ἑλληνικοῦ λόγου, δεξιώτατος καὶ γλαφυρότατος καὶ ἐν γένει φίλος τῆς προόδου τοῦ Τόπου. Συνέστησε πολλὰ Σχολεῖα, μὴ ὑπάρχοντα πρότερον, καὶ ὡς φιλέλλην καὶ φιλόπατρις συνετέλεσεν εἰς τὴν Ἑλληνοπρεπῆ καὶ Χριστιανικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τόπου. Τοῦτον διεδέχθη ὁ νῦν

ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ ΓΟΡΓΙΑΣ

Οὗτος ἐγεννήθη ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Χίου κατὰ τὸ 1860. Διακούσας τὰ μαθήματα τῆς Βας τάξεως τοῦ Γυμνασίου τῆς Χίου, μετέβη εἰς Κ)πολιν καὶ ἐφοίτησεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης προστασίᾳ τοῦ τότε Μητροπολίτου Μαρωνείας Ἱερωνύμου ἐξαδέλφου τοῦ Πατρός του, ἐξ ἧς ἀποφοιτήσας κατὰ τὸ 1885 Ἱεροδιάκονος εἰργάσθη παρὰ τῷ ἰδίῳ καὶ ὡς Ἀρχιδιάκονος καὶ Ἐπίτροπός του, ἐν Γκιουμουλτζίνῃ, Πρεβέζῃ καὶ Κίῳ καὶ ἐπὶ ἕν ἔτος ὡς Καθηγητὴς ἐν τῇ Ἱερατικῇ Σχολῇ τῶν Πατριαρχείων, ὅτε καὶ ἔγραψε διατριβὴν δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ Νεολόγῳ περὶ τοῦ Τίτλου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Θεωρῶν ὅτι ἡ ἀποστολή του ἦτο νὰ ἐργασθῇ μὲ ὅλας του τὰς δυνάμεις ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατὰ τὴν ἐπιστράτευσιν τοῦ 1886 καὶ κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν ἵδρυσιν τῶν Ἰταλικῶν Σχολῶν ἐν Πρεβέζῃ, ἀρρένων καὶ θηλέων μετὰ οἰκοτροφίων, καθὼς καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Ἠπείρῳ διὰ κατακτητικοὺς σκοπούς, εἰργάσθη μὲ πολιτικὴν σύνεσιν μεγάλην, μὲ ζῆλον ἱερὸν καὶ θάρρος ἀκατάβλητον ὑπὲρ τῶν Ἐθνικῶν συμφερόντων καὶ ηὐτύχησε ν' ἀξιωθῇ νὰ ἴδῃ κλειόμενα τὰ Ἰταλικὰ Σχολεῖα, ἀρχῆς γινομένης ἀπὸ τῆς Πρεβέζης.

Ἐνθυμοῦνται μετὰ συγκινήσεως οἱ Ἠπειρῶται καὶ συνεργάται του, εἰς τὰ Ἐθνικὰ ζητήματα, τὸν Ἀρχιδιάκονον Ἱερώνυμον Γοργίαν.

Θαυμαστὴς ὢν τοῦ τότε Μητροπολίτου Ἡρακλείας Γερμανοῦ διὰ τὸ παραδειγματικὸν αὐτοῦ σθένος ἀπέναντι τῶν Τούρκων, κατὰ τὸ προνομακὸν ζήτημα, ὅτε ἐκλείσθησαν αἱ Ἐκκλησίαι καὶ τιμώμενος ὑπὸ τοῦ ἰδίου, μετὰ τὸ τέλος τοῦ ζητήματος, ὅπερ παρηκολούθησεν ἐν Φαναρίῳ διαμένων ἐγένετο Πρωτοσύγκελλος αὐτοῦ ἐν Ραιδεστῷ καὶ μετὰ ἓν ἔτος κατὰ τὸ 1892 προήχθη εἰς Ἐπίσκοπον Εἰρηνουπόλεως βοηθὸν καὶ γενικὸν Ἐπίτροπόν του ἐν τῇ ὅλῃ Ἐπαρχίᾳ Ἡρακλείας ἐν τῇ ὁποίᾳ καθὼς καὶ ἐν τῇ κατόπιν ἐπαρχίᾳ του Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτου, εἰργάσθη πρὸς διαρρύθμισιν καὶ προαγωγὴν τῶν Σχολείων καὶ πρὸς τόνωσιν τοῦ Ἐθνικοῦ φρονήματος.

Ἐν Ραιδεστῷ συνετέλεσε πολὺ διὰ τοῦ θάρρους καὶ τῆς συνέσεως του, νὰ προληφθῶσι σφαγαὶ τῶν πολλῶν ἐκεῖ Ἀρμενίων καὶ βιαιοπραγίαι τῶν Τούρκων κατὰ τῶν Χριστιανῶν, κατὰ τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον, ὅτε ὅλος ὁ Τουρκικὸς στρατὸς διὰ Ραιδεστοῦ καὶ Μουρατλῆ ἀπεστέλλετο εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σύνορα.

Τῆς Ἐπισκοπῆς Καλλιουπόλεως εἰς ἣν ἐξελέγη τὸν Μάϊον τοῦ 1897, ἀνακηρυχθείσης εἰς Μητρόπολιν τὸ 1901, ἐκλήθη κατὰ τὸ 1902 Συνοδικός, Ἐκλεγεὶς Πρόεδρος τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ Ταμίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς εἰργάσθη μὲ μεγάλον ζῆλον, ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς ἀμφοτέρων τῶν Σχολῶν, ὑποστηρίξας τὰς γνώμας αὐτοῦ περὶ ἱδρύσεως ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ Γένους Διδασκαλείου ἀρρένων καὶ Γλωσσικῆς καὶ Ἐμπορικῆς Σχολῆς καὶ διὰ τὴν διαρρύθμισιν τῶν προγραμμάτων αὐτῶν καὶ διὰ λόγου καὶ διὰ γραπτῶν ὑπομνημάτων.

Παρὰ τὴν ἀντίδρασιν ἥτις ἐμφανῶς ἐξεδηλώθη ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'. διὰ τὰς ἐκπαιδευτικὰς αὐτοῦ γνώμας καὶ τὸ διδασκαλεῖον τῶν ἀρρένων καὶ ἡ γλωσσικὴ καὶ Ἐμπορικὴ Σχολὴ ἱδρύθησαν,

Καίτοι ἦτο ἀνέκαθεν ἀντιϊωακειμικός, ἐξετιμᾶτο ὅμως ἰδιαιτέρως ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἰωακείμ, διὰ τὴν παρρησίαν του, καὶ τὴν εἰλικρίνειάν του ἐν ταῖς συζητήσεσι καὶ τὴν χρηστότητα τοῦ χαρακτῆρος του, διότι ἀπέφευγε πᾶσαν ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τοῦ Πατριαρχείου δημοκοπικὴν ἐνέργειαν.

Ἐκ τιμῆς ὁ ἀείμνηστος Πατριάρχης ἐζήτησεν ἀπόντα νὰ προαγάγῃ εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀδριανουπόλεως καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς τετελεσμένον γεγονός, ὅτε ἐκ φθόνου κατ' αὐτοῦ, φίλοι καὶ ἐχθροί, ἀντιδράσαντες, ἐπέτυχον ἵνα ἐκλεγῇ ὁ τότε Μέγας Πρωτοσύγκελλος Καλλίνικος.

Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1909 συστάσει καὶ ἐπιμόνῳ ἀξιώσει τῶν Χίων Μητροπολιτῶν, ἐξελέγη Μητροπολίτης καὶ ἐπέτυχε ν' ἀπολαύσῃ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ὀνείρων αὐτοῦ, ἵνα ἴδῃ δηλ. τὴν Πατρίδα του μετὰ 28 ἐτῶν ἀποδημίαν ὡς Μητροπολίτης Χίου καὶ ἐλευθέραν ἀπὸ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ, ἐπὶ τῆς Ἀρχιερατείας του.

Κατὰ τὸ 1910 ὡς μέλος τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἐν Κωνσταντινουπόλει, προέλαβε πᾶσαν διάστασιν μεταξὺ Πατριάρχου, Συνόδου καὶ Ἱεραρχίας καὶ ἀπεσοβήθη Πατριαρχικὴ κρίσις, τοῦ Πατριάρχου, συστάσει καὶ ὑποδείξει αὐτοῦ, κατελθόντος ἀμέσως ἐκ Βαφεοχωρίου εἰς τὰ Πατριαρχεῖα μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσίν του.

Ἐπὶ τοῦ Ἰταλοτουρκικοῦ πολέμου κοιναὶ ἐνέργειαί του μετὰ τοῦ Ἕλληνος Προξένου κατ' ἐντολὴν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἀποβλέπουσαι τὰς Ἰταλοκρατουμένας νήσους καὶ τὴν Χίον κατεπροδόθησαν δυστυχῶς καὶ ἔμελλε ν' ἀπαχθῇ δέσμιος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἂν μὴ θεία πάντως βουλῇ, τὴν ἐπομένην τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου περὶ τῆς βίᾳ ἐξώσεώς του ἐκ Χίου, ἔπιπτεν ὁ τότε Μέγας Βεζύρης Σαΐτ Πασᾶς καὶ διωρίζετο τοιοῦτος ὁ Κιαμὴλ Πασᾶς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐγένοντο αἱ προσήκουσαι ἐνέρ-

γειαι, ἐπίσημοι καὶ ἰδιαίτεραι καὶ διεσώθη ἀπὸ τῆς ἀπαγωγῆς διὰ τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ἐξώσεως.

Πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Χίου ἐφρόντισε πολὺ διὰ τὴν διαρρύθμισιν τῆς δημοτικῆς παιδεύσεως, συστήσας Ἐπαρχιακὴν ἐκπαιδευτικὴν Ἐπιτροπὴν καὶ προσκαλέσας καὶ διορίσας ἀπάνω τῶν σχολῶν τῆς πόλεως Χίου παιδαγωγὸν Ἐπιστήμονα ὡς Ἐπιθεωρητὴν τῆς δημοτικῆς παιδεύσεως τῆς ὅλης Ἐπαρχίας

Ὡς Πρόεδρος τοῦ Πρωΐου κληροδοτήματος ἐνήργησε καὶ ἐστάλησαν εἰς Γερμανίαν ἵνα σπουδάσωσι τὰ παιδαγωγικὰ πέντε ἀπόφοιτοι τοῦ Γυμνασίου καὶ χρησιμοποιηθῶσι κατόπιν ἐν Χίῳ.

Ἐπεδίωξε νὰ προαγάγῃ τὸ Γυμνάσιον τῆς Χίου εἰς ἑξατάξιον, ἀλλ' ἀπέτυχεν, ἐξ ἀντιδράσεως πολλῶν γονέων.

Μεριμνῶν περὶ τῆς θρησκευτικῆς, μορφωτικῆς, ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς προαγωγῆς τοῦ λαοῦ ἐσύστησε τὴν Παγχιακὴν Ἀδελφότητα διὰ τῆς ὁποίας καὶ Ἱεροκήρυκα, ὃν καὶ προηγουμένως εἶχε διορίσει, διετήρησε καὶ πάλιν, ἔφερε γεωπόνον ἐπιστήμονα περιοδεύοντα καὶ διδάσκοντα τοὺς γεωργούς, ἐσύστησε λαϊκὸν Ἀναγνωστήριον εἰς λίαν κεντρικὸν μέρος ἐν τῷ ὁποίῳ ἄθροοι προσήρχοντο ὁ λαὸς καὶ ἀνεγίνωσκον καὶ ἤκουον πρακτικὰς γινομένας διαλέξεις, τὰ ὁποῖα πάντα ἠναγκάσθη δυστυχῶς νὰ διαλύσῃ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς νήσου ἡμῶν, μηδέποτε ὅμως ἀφιστάμενος τῆς γνώμης νὰ ἀναστήσῃ ὑπὸ ἄλλον τύπον ταῦτα πάλιν.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Χίου, προκειμένου νὰ καταργηθῇ ἡ Ἐμπορικὴ Σχολὴ Χίου, πρωτοβουλία αὐτοῦ ἐγένετο ἡ προσήκουσα ἐνέργεια καὶ διετηρήθη, διατεθέντος ὑπὲρ ταύτης τοῦ κληροδοτήματος ὑπὲρ τῆς Χίου τοῦ Μεγάλου εὐεργέτου Α. Συγγροῦ.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν τελευταίαν ἀνάγνωσιν ἐν τῇ Βουλῇ τοῦ νομοσχεδίου περὶ ταύτης, οἱ τότε Βουλευταὶ Χίου ἐφρόντισαν ν' ἀπαλείψωσι τὸ ὄνομά του, ἀπὸ τῆς Προεδρίας τῆς Ἐφορείας διὰ νὰ ἐπιδείξωσι πάντως ἐν Χίῳ τὴν δύναμίν των.

Εἰργάσθη πολὺ ὑπὲρ τῆς ἐνισχύσεως καὶ προαγωγῆς τῶν ἐν τῇ νήσῳ Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων, τὰ ὁποῖα παρὰ τὴν ἀντίδρασιν ἐνίων ἐν Χίῳ γνωστῶν προσώπων ὑπερεπήδησεν ὅλας τὰς ἀντιξόους περιστάσεις καὶ δὲν ἔπαθον κλονισμὸν καὶ τὰ ὁποῖα ἐλπίζεται ἐπὶ τέλους, ὅτι οἱ μεγάπλουτοι Χῖοι θὰ θελήσωσι νὰ ἐνισχύσωσι μὴ δίδοντες σημασίαν εἰς κακοβούλους εἰσηγήσεις.

Εἰργάσθη μὲ πολλὴν ἐπιμονὴν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τοῦ κοινοτικοῦ καθεστῶτος καὶ τῆς ἐκ τῶν Ἐφορειῶν ἀμέσου ἐξαρτήσεως καὶ τῆς ὑπὸ τούτων διοικήσεως τῶν ἀνωτέρων ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων, καθὼς καὶ τῶν Φιλανθρωπικῶν καὶ ἐπέτυχεν ὅπως ὑποβληθῇ νομοσχέδιον εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Βουλευτοῦ κ. Μιχ. Τσελεπίδου, τὸ ὁποῖον ἐπεψηφίσθη καὶ κατὰ τὴν δευτέραν ἀνάγνωσιν καὶ ἐματαιώθη ἡ τελειωτικὴ αὐτοῦ ἐπιψήφησις ἐκ τῶν πολιτικῶν περιστάσεων. Καὶ ἀκολούθως εἰς τὴν Κυβέρνησιν Βενιζέλου ὑπεβλήθησαν ὑπομνήματα σχετικὰ ἐνεργείαις του ἐκ μέρους τῶν κοινοτικῶν σωματείων ἄνευ ἀποτελέσματος..

Μεριμνῶν ἀνέκαθεν περὶ τῆς θεραπείας τῶν πολλῶν ἐν Χίῳ τραχωματικῶν, ἐπέτυχε ζητήσας ἐγγράφως ἀπὸ τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως κ. Μ. Πετυχάκην ἵνα ἱδρυθῇ κεντρικὸν ὀφθαλμιατρεῖον, τὸ ὁποῖον ἐργάζεται καὶ τοῦ ὁποίου ἡ διατήρησις καὶ προαγωγὴ διὰ τὴν Χίον εἶνε ἀναγκαιοτάτη καὶ ἐλπίζεται ὅτι θὰ ὑποστηριχθῇ παρὰ τῶν Διοικητικῶν ἀρχῶν τοῦ τόπου μας.

Ο Σ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΑΘΥΡΩΝ
ΙΩΑΚΕΙΜ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Τόπος γεννήσεως αὐτοῦ εἶναι τὸ Ὀρτάκιοϊ τῆς Βιθυνίας) καὶ ἔτος τὸ 1883.

Τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ σπουδὰς συνεπλήρωσεν ἐν τῇ ἤδη Θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ Χάλκης, ὅθεν ἀπεφοίτησε τῷ 1906 πτυχιοῦχος. Συνεπλήρωσε τὴν ἀνωτέραν μόρφωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Σχολὴν τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν καὶ εἶτα ἐπιστρέψας ἤρχισε τὸ ἐκκλησιαστικὸν αὐτοῦ στάδιον.

Ἱεροδιάκονος ἐχειροτονήθη παρὰ τοῦ ἀοιδίμου Γιατριάρχου Ἰωακεὶμ Γ', συντόμως δὲ προήχθη εἰς τὴν θέσιν τοῦ Δευτερεύοντος τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου, ὅθεν τῷ 1914 ἐξελέγη Μητροπολίτης Μετρῶν, δεύτερος οὗτος μετὰ τὸν προκάτοχον αὐτοῦ Γρηγόριον, ἐφ' οὗ ἡ ἐπισκοπὴ Μετρῶν ἀνεκηρύχθη τὸ πρῶτον Μητρόπολις τῷ 1910.

Ἕδρα αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐμπερίστατος πόλις τῆς Θράκης, αἱ Μέτραι, ὅπου ἐνεκατεστάθη εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ Νεοτουρκισμὸς ἐμαίνετο κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἠγωνίσθη πάσῃ δυνάμει.

Ὁ Σεβασμιώτατος ἔχει δημοσιεύσει πλεῖστα ὅσα ἄρθρα καὶ μελέτας ἰδίᾳ εἰς τὸν Τύπον Κωνσταντινουπόλεως, Θεσσαλονίκης καὶ Σμύρνης. Τυγχάνει δὲ τετιμημένος διὰ τοῦ παρασήμου τοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος.

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἐπίσκοπος Ἀρκαδίας κ. Βασίλειος Μαρκάκης ἐγεννήθη ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἐπαρχίαν ἁγ. Βασιλείου τοῦ Νομοῦ Ρεθύμνης χωρίῳ Κεραμέ ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1872. Τὰ πρῶτα μαθήματα ἐδιδάχθη ἐν τῷ Ἑλληνικῷ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ Σχολείῳ τὰ δὲ γυμνασιακὰ ἐν τῷ ἐν Ρεθύμνῃ Γυμνασίῳ. Ἀνωτέρας παιδεύσεως ὀρεγόμενος ἀπεστάλη τῷ 1888 ὡς ὑπότροφος τῆς Ἱ. Μονῆς Πρέβελη, εἰς ἣν ἀνήκει ὑπὸ τοῦ τότε Ἐπισκόπου Λίμπης καὶ Σφακίων, εἶτα δὲ Μητροπολίτου Κρήτης κ. Εὐμενίου εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολήν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν ἀριστοβάθμιος τῷ 1896. Λόγῳ τῆς ἐπαναστάσεως μὴ δυνηθείς, ἅμα τῇ ἀποφοιτήσει αὐτοῦ, νὰ κατέλθῃ εἰς Κρήτην, ἠναγκάσθη νὰ παραμείνῃ ἐν Ἀθήναις, ἐνεγράφη δὲ τότε εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, ἐν ᾗ ἐπὶ τριετίαν ἐφοίτησεν, ἐκτελῶν ἅμα καθήκοντα Διακόνου καὶ Ἱεροκήρυκος ἐν τῷ ἐν Πειραιεῖ ναῷ τοῦ ἁγ. Κων)τίνου καὶ ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγ. Φιλίππου. Εἰς Κρήτην κατῆλθε τῷ 1898, κατὰ Σεπτέμβριον, ἀναλαβὼν τὴν Διεύθυνσιν τοῦ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι Ἱεροδιδασκαλείου, μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως ἐργασθεὶς ἐπὶ διετίαν ἐν αὐτῷ, μέχρι τῆς διαλύσεως αὐτοῦ (τὸ 1900) ὁπότε μετετέθη εἰς Ἡράκλειον ὡς Κἀθηγητὴς τῶν Θρησκευτικῶν ἐν τῷ Γυμνασίῳ Διδασκαλείῳ, Ἑλληνικῷ Σχολείῳ καὶ Παρθεναγωγείῳ αὐτοῦ.

Ἐπίσκοπος Ἀρκαδίας, χηρευσάσης τῆς ἐπισκοπῆς Ἀρκαδίας διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀοιδίμου Ἐπισκόπου Νικοδήμου (1900) ἐξελέγη συστάσει τῆς Ἱ. Συνόδου Κρήτης καὶ ἐγκρίσει τοῦ Ἡγεμόνος Πρίγκηπος Γεωργίου, τῷ 1902 χειροτονηθεὶς τὴν 30 Ἰουνίου καὶ ἐγκαθιδρυθεὶς τὴν 25 Σεπτεμβρίου ἰδίου ἔτους, δι' Ἡγεμονικοῦ διατάγματος ἐν τῇ νέᾳ τοῦ Ἐπισκόπου Ἀρκαδίας ἕδρᾳ, ἐν Ἁγίοις Δέκα.

Ἡ Ἐπισκοπὴ Ἀρκαδίας εἶνε ἡ πρώτη τῶν Ἐπισκοπῶν Κρήτης, ἐρχομένη ἀμέσως μετὰ τὴν Μητρόπολιν, καὶ εἶχεν ἕδραν ἄλλοτε τὴν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Ἀρκαδίας, ἐξ ἧς καὶ: Ἀρκαδίας(Ἐπίσκοπος)-κώμην Ἐπισκοπήν· πρὸ εἴκοσινέτων ἕδραν εἶχε τὴν κώμόπολιν Βιάννου καὶ ἤδη μετὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου τοὺς Ἁγίους Δέκα,—τὴν Γορτύνην, χρηματίσασαν ἐπὶ 800 ἔτη ἕδραν τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης, ὡς ἕδραν τοῦ Ἀποστόλου Τίτου, ἔνθα σώζεται καὶ ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ λάρναξ καὶ τὸ λείψανον τοῦ Ἀποστόλου, ὡς σώζονται καὶ οἱ τάφοι καὶ τὰ λείψανα τῶν ἐπὶ Δεκίου μαρτυρησάντων ἁγίων Δέκα Μαρτύρων. Τοὺς τάφους τούτους ἀνεκάλυψεν ὁ νῦν Σεβασμιώτατος Ἀρκαδίας, ἐπ' αὐτῶν δὲ ἀνήγειρε ἰδίᾳ δαπάνῃ μεγαλοπρεπῆ Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ καθεδρ. ναὸν ὃν ἐπροίκισε δι' οἰκοδομημάτων, σχολείων κτλ. Ἡ Α. Σ. ἐπὶ πλέον ἀνεκαίνισεν ἐκ θεμελίων τὴν θαυματουργὸν Ἐκκλησίαν Κλιβιανῆς, ἀσχολεῖται δ' ἤδη εἰς τὴν ἵδρυσιν Πρακτικῆς Γεωργικῆς Σχολῆς καὶ ἐν γένει οὗ παύεται ἐργαζόμενος ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῶν συμφερόντων τῆς ἐπαρχίας του, ἔργῳ καὶ λόγῳ διδάσκων τὸ λογικὸν αὐτοῦ ποίμνιον καὶ ὁδηγῶν ὡς ποιμὴν καλὸς εἰς νομὰς σωτηρίους, δι' ὃ καὶ πολλῆς ἀπολαύει τιμῆς καὶ ἀγάπης παρ' αὐτοῦ.

Προκάτοχοι τῆς αὐτοῦ Σεβασμιότητος ἐν τῷ θρόνῳ τῆς Ἀρκαδίας ὑπῆρξαν πλὴν τοῦ μετὰ τὸ 1827 σφαγέντος μετὰ ὅ ἄλλων Ἐπισκόπων Κρήτης ἐν Ἡρακλείῳ—ὁπότε διετέλεσεν ὁ θρόνος ἐπὶ ἔτη τινὰ ἐν χηρείᾳ,—ὁ ἐξ Ἀλάγης Ἰωακείμ, μεθ' ὃν ὁ Γρηγόριος ὁ Ἐπανωσηφίτης καὶ εἶτα ὁ ἐξ Ἀγκαράθου Νικηφόρος. Τοῦτον διεδέχθη Νικόδημος ὁ Σιναΐτης ἀποθανὼν ἐν Βιάννῳ τῇ 12 Δ)βρίου τοῦ 1900

Ὁ Σ. Μητροπολίτης Σερρῶν κ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΝΗΤΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν λιμ. Βαθέος τῆς νήσου Σάμου τῷ 1872.

Τὰ ἐγκύκλια αὐτοῦ μαθήματα συνεπλήρωσεν εἰς τὸ Πυθαγόρειον Γυμνάσιον Σάμου. Εἰσαχθεὶς εἶτα εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης ἀπεφοίτησε τῷ 1898 καὶ μετὰ δεκαετίαν τῷ 1909 ἀνηγορεύθη Bachelor of letters ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ὀξφόρδης, ἔνθα συνεπλήρωσε τὴν εὐρωπαϊκὴν αὐτοῦ παίδευσιν μετὰ τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου Σκωτίας.

Εἰς Διάκονον ἐχειροτονήθη τῷ 1898. Τὸν Ἀπρίλιον δὲ τοῦ 1910 προεχειρίσθη εἰς Ἱερέα καὶ Ἀρχιμανδρίτην, τὸν Δεκέμβριον ἐ. ἔ. ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Σταυρουπόλεως καὶ ἐτοποθετήθη ὡς Χωρεπίσκοπος Σταυροδρομίου Κ)πόλεως, ἔνθα διετέλεσε μέχρι τοῦ 1918, ὁπότε προήχθη εἰς Μητροπολίτην Σερρῶν, ὡς τοιοῦτος δὲ παραμένει μέχρι σήμερον.

Ἐκτὸς πολλῶν ἄρθρων καὶ Πραγματειῶν, τὰς ὁποίας ἐδημοσίευσε κατὰ καιροὺς εἰς τὴν «Ἐκκλησ. Ἀλήθειαν» τῶν Πατριαρχείων ὡς ἐπίσης καὶ ἐκκλησιαστικῶν λόγων, ἔργα ἕτερα αὐτοῦ ἐκδοθέντα, εἶνε :

1) Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ Κατήχησις χάριν τῶν Γυμνασίων, Κων)πολις.

2) Ἡ Ἱερωσύνη ἐν σχέσει πρὸς τὸν Γάμον ἀπὸ ἀπόψεως Ὀρθοδόξου (Ἀγγλιστί).

Κατάλογος Μητροπολιτῶν Σερρῶν
1821—1921

1813—1824 Χρύσανθος ὁ Μακεδὼν ὁ ἀπὸ Σερρῶν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

1824—1829 Πορφύριος ὁ Λέσβιος, λόγιος Ἱεράρχης καὶ δεινὸς τῶν Ἑλλ. γραμμάτων μύστης.

1829—1833 Ἄνθιμος, ὁ ἀπὸ Ἐφέσου Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὡς Ἄνθιμος στ' ὁ Κουταλιανός.

1833—1838 Γρηγόριος ὁ Βοσπορίτης, ὁ ἀπὸ Σερρῶν Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ὡς Γρηγόριος στ'.

1847— Ἀθανάσιος.

1849—1854 Ἰάκωβος ὁ Πάτμιος, ὁ ὑπὸ τῶν Τούρκων Καρά—Γιλάν, ἐπονομασθεὶς ἐν Σέρραις διὰ τὴν ἐπιβολὴν αὐτοῦ παρ' αὐτοῖς, ὁ ἀπὸ Σερρῶν Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.

1867— Νεόφυτος ὁ εἶτα Λαρίσσης, ὁ πρῶτος ἱδρυτὴς Κωδωνοστασίων ἐν Σέρραις καὶ τὴν ἄδειαν τῆς Κωδωνοκρουσίας παρὰ τῶν Τούρκων ἐπιτυχών.

1870—1873 Νικόδημος ὁ εἶτα Κυζίκου.

1873—1875 Φιλόθεος ὁ Βρυέννιος ὁ δεινὸς τῆς Ὀρθοδοξίας Θεολόγος, ὁ εἶτα Νικομηδείας.

1875—1878 Γρηγόριος

1878—1886 Ναθαναὴλ ὁ Ἠπειρώτης, ὁ εἶτα Προύσης.

1886—1888 Λουκᾶς Πετρίδης.

1888—1892 Κωνσταντῖνος ὁ Βαφείδης ὁ εἶτα Νικοπόλεως.

1892—1909 Γρηγόριος ὁ Ζερβουδάκης, ὁ νῦν Χαλκηδόνος.

1909— Ἀθανάσιος ὁ Πιπέρας, ὁ μετὰ δίμηνον ποιμαντορίαν ἐν θαλερᾷ νεότητι πρὸς Κύριον ἀποδημήσας καὶ ἐν Σέρραις ταφείς.

1909—1917 Ἀπόστολος ὁ Χριστοδούλου ὁ ὁσιώτατος τὸν βίον καὶ διακεκριμένος θεολόγος, ὁ μετασχὼν τῶν πολυστόνων συμφορῶν τῆς πόλεως τῶν Σερρῶν καὶ ὡς ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θεὶς ὑπὲρ τῶν λογικῶν του προβάτων.

1918— Χριστοφόρος Α' ὁ Κνήτης.

Ὁ Σ. Μητροπολίτης Κορυτσᾶς κ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Ἁγ. Γεωργίῳ Ἐπαρχίας Δέρκων προαστείῳ τῆς Κ)πόλεως τῷ 1870.

Νεαρώτατος μετὰ τὴν πρώτην παίδευσιν, εἰσῆχθη εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν καὶ τῷ 1892 ἀνηγορεύθη διδάσκαλος τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας. Εὐθὺς δὲ ἀμέσως διωρίσθη Καθηγητὴς τῶν Ἱερῶν εἰς τὸ Γυμνάσιον καὶ Παρθεναγωγεῖον Ἀδριανουπόλεως καὶ τῷ 1894 ἐκλήθη εἰς Κορυτσᾶν ὡς Ἀρχιδιάκονος τῆς Ι. Μητροπόλεως. Διατελέσας μετέπειτα ἐπ' ὀλίγον Ἱεροκήρυξ τῶν Ἱ. Ναῶν Γαλατᾶ καὶ Ὑψωμαθείωντῷ 1897προήχθη εἰς Πρωτοσύγκελλον τῆς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος καὶ τῷ 1904 προεχειρίσθη εἰς βοηθὸν Ἐπίσκοπον αὐτῆς ὑπὸ τὸν τίτλον Λεύκης παρὰ τοῦ γεραροῦ Μητροπολίτου Χαλκηδόνος τοῦ μετὰ ταῦτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τοῦ ἀειμνήστου Γερμανοῦ τοῦ Ε'. Τῷ 1908 συνοδικῇ ἀποφάσει ἐξελέγη Μητροπολίτης Στρωμνίτσης καὶ τῷ 1910 Μητροπολίτης Κορυτσᾶς πολυτρόπως ἐργασθεὶς διά τε τὰ ἐθνικὰ καὶ κοινοτικὰ ζητήματα ἀμφοτέρων τῶν ἐπαρχιῶν κατὰ τὰς κρισίμους ἰδίᾳ ἐκείνας περιστάσεις ἐν Μακεδονίᾳ ὡς ἐπίσης καὶ κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους βραδύτερον. Ὅτι ὅμως ἀποτελεῖ τίτλον τιμῆς καὶ ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης διὰ τὸν Σεβασμιώτατον εἶναι ἡ πολυειδὴς αὐτοῦ δρᾶσις κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα τῶν Βορειοηπειρωτῶν, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε σπουδαιότατος παράγων καὶ διὰ τὸν ὁποῖον πλεῖστα ὅσα ἐκ μέρους τῶν Ἀλβανῶν ὑπέφερε. Ἀτυχῶς δὲ τὸ μαρτύριον αὐτοῦ μετὰ τῆς πολυπαθοῦς ἐπαρχίας δὲν ἐτελείωσε φαίνεται ἀκόμη καὶ διὰ τοῦτο ἕνεκα ἀφ' ἑνὸς οὗτος κρατεῖται μακρὰν τοῦ θρόνου του, ἐκείνη σφαδάζει εἰσέτι προσδεχομένη δευτέραν ἀπολύτρωσιν.

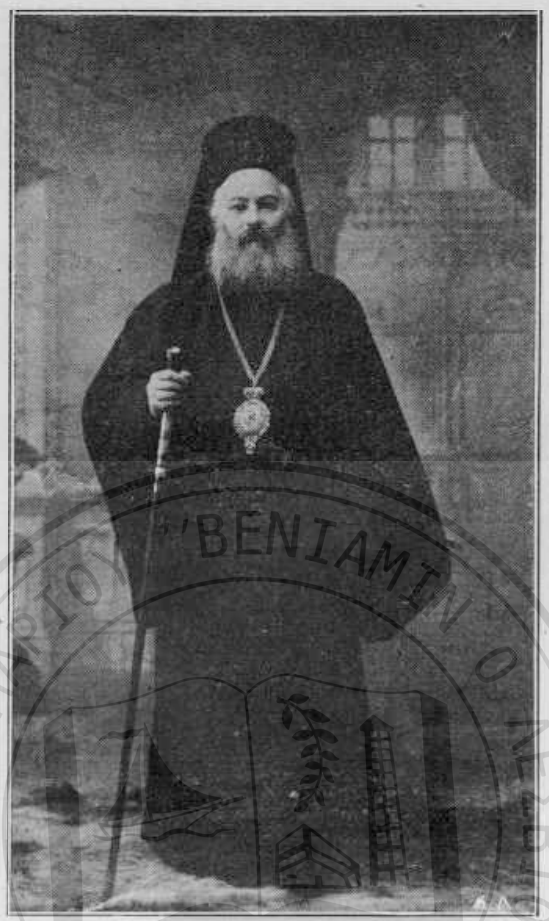
Τυγχάνει τετιμημένος διὰ τῶν ἀναμνηστικῶν μεταλλίων τῶν Βαλκανικῶν πολέμων.

Ἐκτενέστερον περὶ τῆς δράσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου γράφομεν ἐν τῷ Θ' Τόμῳ τοῦ Λευκώματος περὶ τῶν ἀγώνων τῶν Βορειοηπειρωτῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ τῆς Κορυτσᾶς. Ἤδη ὁ Σεβασμιώτατος ἕνεκα τῶν περιστάσεων προτάσει τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διευθύνει ὡς Τοποτηρητὴς προσωρινῶς τὴν Ἐπαρχίαν Σισανίου καὶ Σιατίστης παρακολουθεῖ δὲ συγχρόνως τὸ Ἐθν. ζήτημα τῆς Ἐπαρχίας του.

Κατάλογος ἀρχιερέων Κορυτσᾶς καὶ Πρεμετῆς

Οἱ κατὰ χρονολογικὴν τάξιν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ἀρχιερατεύσαντες ἀπὸ τοῦ 1821—1921 ἔχουν ὡς ἑξῆς.

1806—1828 Μελέτιος.
1834—1835 Βησσαρίων (Κορυτσᾶς καὶ Πωγωνιανῆς).
1835—1845 Κύριλλος ὁ Βερροιαῖος.
1845—1874 Νεόφυτος ὁ ἀπὸ Δρυϊνουπόλεως
1874 Δωρόθεος ὁ Εὐελπίδης, ὅστις τῇ 8ῃ Μαΐου 1875 ἐν τινι παραποτάμῳ τοῦ ποταμοῦ Ἀώου ἐπνίγη.
1875—1885 Δωρόθεος ὁ Χριστίδης.
1885—1892 Φιλόθεος Κωνσταντινίδης.
1892 Γρηγόριος ὁ ἀπὸ Ρόδου μὴ δεχθείς.
1892—1894 Ἄνθιμος ὁ Τσάτσος, ὁ ἐξ Ἰωαννίνων, Λέρου καὶ Καλύμνου εἶτα γενόμενος ὁ μετὰ ταῦτα Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐκλεγείς.
1894 Χρύσανθος (παραιτηθείς).
1895—1902 Γερβάσιος ὁ Ὡρολογᾶς Πόντιος.
1902—1906 Φώτιος ὁ Καλπίδης ὁ τῇ 9ῃ 7)βρίου 1906 παρὰ τὸ χωρίον Μπραδβίτσα δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν.
1906—1910 Γερβάσιος Σαρασίτης Πόντιος νῦν Ἀγκύρας.
1910—1921 Ὁ νῦν Μητροπολίτης Κορυτσᾶς καὶ Πρεμετῆς Γερμανὸς Ἀναστασιάδης.

ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ ΒΑΡΒΑΚΗΣ
Μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως

Ἐγεννήθη ἐν Ἀλατσάτοις τῆς Ἐρυθραίας, τῇ 27ῃ Ἰουλίου 1862. Ἀπεφοίτησε τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης τῷ 1887. Διετέλεσεν Ἱεροκῆρυξ Βρυούλων ἐπὶ 6 ἔτη ἤτοι μέχρι τοῦ 1893. Εἶτα Πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεως Σμύρνης ἐπὶ τρίμηνον καὶ ἐπὶ ἐννεάμηνον Μέγας Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τῷ 1874 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Λεύκης μὲ ἕδραν τὸ Βαλουκλὶ τῶν Ἐθνικῶν ἐν Κων)πόλει Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων μέχρι τοῦ 1900, ὅτε ἐξελέγη Μητροπολίτης Ἐλασσῶνος καὶ Δομενίκου. Τῷ 1908 προσεκλήθη Συνοδικὸς καὶ τὸ 1910 ἐξελέγη Μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως ἔνθα καὶ παραμένει ὡς τοιοῦτος. Τυγχάνει τετιμημένος μὲ τὰ ἑξῆς παράσημα: Διὰ τῆς Μεγάλης Ταινίας τοῦ Σερβικοῦ τοῦ ἁγίου Σάββα, καὶ τῶν Ἑλληνικῶν τοῦ ἀνωτέρου Ταξιάρχου τοῦ Γεωργίου, τοῦ Ταξιάρχου τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ πολεμικοῦ Σταυροῦ.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ:

Δωρόθεος Πρώϊος, Χίος Ἀπαγχονισθεὶς ἐν Κων)πόλει	
1821—1824	Νικηφόρος Πηλουσιώτης
1824—1829	Γεράσιμος Κρὴς
1830—1840	Γρηγόριος Βυζάντιος
1840—1857	Γεράσιμος Κρὴς ὁ Β΄
1857—1873	Κύριλλος Βυζάντιος
1873—1878	Διονύσιος ὁ Ἀδριανουπολίτης
1880—1886	Νεόφυτος ὁ κατόπιν Πατριαρχεύσας
1886—1887	Διονύσιος τὸ Β΄ Πατριαρχεύσας
1887—1890	Ματθαῖος ἐκ Βρυούλων
1887—1908	Κύριλλος Βυζάντιος ὁ παραιτηθεὶς
1908—1910	Καλλίνικος ὁ ἐκ Δαρδανελλίων
1910—	Πολύκαρπος Βαρβάκης

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δράμας
ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Γόνος τῆς Μικρασιατικῆς πόλεως Μαγνησίας, ἔνθα ἐγεννήθη τῷ 1864 καὶ ἐκ παίδων κεκλημένος εἰς τὸ εὐρὺ καὶ τίμιον αὐτοῦ πνευματικὸν στάδιον τοῦ μέλλοντος, ἀφοῦ συντόμως διεξῆλθε τὸ ἑλληνικὸν σχολεῖον τῆς πατρίδος του καὶ ἐν μέρει τὴν ἐν Σμύρνῃ περιώνυμον Εὐαγγελικὴν Σχολὴν τῷ 1879, νεαρώτατος εἰσήγετο εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Ι. Θεολογικὴν Σχολήν, ὅθεν ἀπεφοίτησε τῷ 1886.

Ἀρχιδιάκονος τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἐφέσου Ἀγαθαγγέλου συμπολίτου καὶ κηδεμόνος του, εὐθὺς μετὰ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, πενταετίαν ὅλην (1886-1892) ἀφιέρωσεν εἰς ὑπηρεσίαν τῆς περιφερείας του πολυτρόπως μοχθῶν εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτῆς διαπαιδαγώγησιν διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν καθηκόντων τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Ι. Μητροπόλεως καὶ τοῦ διδασκάλου ἐν τοῖς σχολείοις καὶ τοῦ τακτικοῦ ἀπ' ἄμβωνος ἱεροκήρυκος καὶ ἱδρυτοῦ τῆς θρησκευτικῆς ἀδελφότητος «Συμπνοίας», τῆς ὁποίας ἡ μέχρι τοῦδε λειτουργία ἐξόχως μαρτυρεῖ τὴν ἐκεῖ καρποφορίαν τῶν εἰρηνικῶν ἀγώνων τοῦ ἀνδρός, ὁ ὁποῖος δεξιὸς καὶ ταύτης δεξιώτερος ἀνεδείχθη μετέπειτα εἰς τοὺς πολεμικοὺς τοιούτους.

Τῷ 1892 ὡς ὑπότροφος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης ἀπελθὼν εἰς τὴν Εὐρώπην πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ἐπὶ τετραετίαν ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῶν Νομικῶν παρακολουθήσας τὰ Πανεπιστήμια Βερολίνου καὶ Παρισίων διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς τὸ Λονδῖνον ὅθεν τῷ 1896 ἐκλήθη νὰ ἀναλάβῃ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν ὡς Καθηγητὴς τῆς πνευματικῆς του τροφοῦ Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλκης, ἔνθα ἐδίδαξε μέχρι τοῦ 1901.

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1901 ὁμοφώνῳ ἀποφάσει τῆς Ι. Συνόδου προάγεται εἰς Μητροπολίτην καὶ ἀποστέλλεται εἰς τὴν περίβλεπτον τότε ἐθνικὴν ἔπαλξιν τῆς Μακεδονικῆς Μητροπόλεως Γρεβενῶν. Ἐπὶ δεκαετίαν ὅλην συμπεριλαμβανομένης τῆς συνοδικῆς ὑπηρεσίας του, διακυβερνήσας ταύτην ἐφάνη ἀντάξιος τῶν προσδοκιῶν πάντων ἀφιερωθεὶς μετὰ σπανίας αὐτοθυσίας εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ ἐνδόξου ἀλλὰ βαρέως ἔργου τοῦ στρατιώτου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ στρατιώτου τοῦ Ἔθνους, τὸ ὁποῖον ἐν τούτοις δεξιώτατα ἐξοικονομήσας διέσωσε τὴν ἐπαρχίαν καὶ τοὺς χριστιανοὺς ἰδιαιτέρως ἀπὸ πλείστους ὅσους κινδύνους, τῶν ὁποίων τὴν σοβαρότητα μόνον ὁ μετὰ ἓν ἔτος (1911) τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ ἐκ Γρεβενῶν μαρτυρικὸς θάνατος τοῦ ἀνταξίου διαδόχου Αἰμιλιανοῦ μαρτυρεῖ. Τὴν ἰδίαν ταύτην ἐθνικὴν δρᾶσιν, ἀπολύτως ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τῆς πολιτικῆς τότε καταστάσεως τῆς Μακεδονικῆς χώρας ἐξηκολούθησεν ὁ Σεβασμιώτατος καὶ ἐν Δράμᾳ ἔνθα ἐγκατεστάθη τῷ 1910 προαχθεὶς κατὰ Μάρτιον εἰς Μητροπολίτην αὐτῆς καὶ ὡς τοιοῦτος εὐτυχήσας νὰ ἴδῃ ἀπελευθερουμένην τὴν πολυπαθῆ ἐπαρχίαν του καὶ ἀμειβομένους ἱκανοποιητικώτατα τοὺς πολυμερεῖς ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦτο μόχθους του. Πόσας δὲ καὶ ποίας ὑπηρεσίας παρέσχεν αὐτόθι μαρτυροῦσι μέχρι σήμερον αὐτοὶ οὗτοι οἱ χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας του, διὰ τὸ συμφέρον τῶν ὁποίων, ἠθικὸν καὶ ὑλικόν, οὔτε κατὰ τὰς κρισίμους διὰ τὴν ἐπαρχίαν του περιστάσεις τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου, ἀλλ' οὔτε καὶ κατὰ τὰς κρισιμωτέρας ἔτι τοῦ Παγκοσμίου πολέμου, πολυτρόπως ἔπαυσε νὰ ἐνεργῇ καίτοι ἀντίξοοι περιστάσεις καὶ ἄσκοποι πολιτικαὶ παρεμβάσεις βραδύτερον ἐπὶ τριετίαν ὅλην παρὰ πᾶσας τὰς διαμαρτυρίας του, ἐκράτησαν αὐτὸν μακρὰν τοῦ ποιμνίου του, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀποχωρισθεὶς κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1916 πρὸς προμήθειαν ἀλεύρων δι' αὐτό, μόλις συνηντήθη κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1920, ἐπιστρέψας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὅπου ἐκουσίως καὶ ἀδείᾳ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Συνόδου ἀπῆλθε τὸν Ἰούνιον τοῦ 1919.

Τὸν Σεβασμιώτατον δι' ὅλης τῆς δράσεως αὐτοῦ καὶ τῆς πνευματικῆς σταδιοδρομίας χαρακτηρίζει ἠθικὸν σθένος ἀκατάβλητον καὶ χαρακτήρ, τοῦ ὁποίου ἡ ἀκεραιότης εἶνε ὁ κυριώτερος συντελεστὴς τῶν εὐρέων ἀντιλήψεων καὶ ὑγιῶν ἀρχῶν ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐμφορεῖται καὶ δι' ὧν ἐξασφαλίζει ἐπιτυχῆ σύλληψιν ἰδεῶν ἀποληγουσῶν κατὰ κανόνα εἰς καρποφόρα ἀποτελέσματα.

Τυγχάνει τετιμημένος διὰ τοῦ ἑλληνικοῦ παρασήμου τῶν Ταξιαρχῶν καὶ τῶν ἀναμνηστικῶν μεταλλίων τῶν Βαλκανικῶν πολέμων.

Παρὰ πᾶσας δὲ τὰς πολυμερεῖς, ἐκκλησιαστικὰς καὶ ἐθνικὰς ἐνασχολήσεις του, εὑρίσκει καιρὸν νὰ ἐπιδίδεται καὶ εἰς μελέτας, τῶν ὁποίων πορίσματα εἶνε τὰ ἑξῆς ἐκδοθέντα ἔργα του :

1) Ἐπίτομος Χριστιανικὴ Ἠθικὴ μετὰ πολλῶν σημειώσεων. Σμύρνη, 1891.

2) Ὑπομνήματα περὶ Ἐκκλησιαστικῶν διαρρυθμίσεων, ἀναγνωσθέντα ἐν τῇ Ι. Συνόδῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ δημοσιευθέντα ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» καὶ εἶτα εἰς ἴδιον φυλλάδιον ἐκδοθέντα, Κωνσταντινούπολις 1908.

3) Δραματικὴ περιπέτεια τῆς Δράμας καὶ ἀπελευθέρωσις αὐτῆς. Καβάλλα, 1913.

4) Τὸ ζήτημα τῶν Μικρασιατῶν καὶ Θρᾳκῶν ὁμογενῶν προσφύγων. Ἀθῆναι, 1914.

5) Περὶ τοῦ νῦν Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου κλπ. Δὶς ἐξεδόθη ἐν Δράμᾳ καὶ Ἀθήναις 1916.

6) «Εἰκοσιφοίνισσα» Ἱερὰ Μονὴ Παγγαίου, Ἱστορία καὶ περιγραφὴ αὐτῆς, Δράμα 1916.

Ο Σ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΔΥΡΡΑΧΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Δυρραχίου Ἰάκωβος Νικολάου ἐγεννήθη τῇ 18ῃ Ἰανουαρίου 1878 ἐν Μοσχονησίοις. Εἰς ἡλικίαν 16 ἐτῶν ἐχειροτονήθη διάκονος τῇ 23ῃ Ὀκτωβρίου 1894, τὸ δὲ ἑπόμενον ἔτος εἰσήχθη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ὁπόθεν ἀπεφοίτησεν ἀριστεύσας τῷ 1903, προσληφθεὶς ὡς Ἀρχιδιάκονος τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Σμύρνης Βασιλείου. Ὡς Ἀρχιδιάκονος ἦτο ταὐτοχρόνως καὶ Καθηγητὴς τῶν ἀνωτέρων Θρησκευτικῶν εἰς τὰ ἐν Σμύρνῃ Γυμνάσια τῶν ὑηλέων «Ὁμήρειον» καὶ «Κεντρικόν». Ἀρχιδιάκονος ὢν ἀπεστάλη ὡς πατριαρχικὸς ἔξαρχος εἰς Φιλαδέλφειαν διὰ τὸ Μητροπολιτικὸν ζήτημα διεξαγαγὼν αἰσίως τὴν ἀποστολήν του. Τὸν Μάρτιον τοῦ 1907 αἰτήσει τοῦ Μητροπολίτου καὶ τῶν Κοινοτικῶν Σωματείων ἐξελέγη καὶ ἐχειροτονήθη βοηθὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης ὑπὸ τὸν τίτλον «Χριστουπόλεως».

Τόσον εὐεργετικὴ καὶ ἀπὸ περιωπῆς ἦτο ἡ ἐν Σμύρνῃ δρᾶσις τοῦ βοηθοῦ Ἐπισκόπου Χριστουπόλεως, ὥστε τὰ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν διαμαχόμενα ἐν Σμύρνῃ ἀνώτατα Κοινοτικὰ σωματεῖα, Δημογεροντία καὶ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ μόνον ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἐκλογῆς τοῦ Χριστουπόλεως συνεφώνησαν. Χειροτονηθεὶς Χριστουπόλεως ἔκτοτε ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς Μητροπόλεως Σμύρνης ἀντὶ τοῦ γέροντος καὶ ἀσθενοῦς Μητροπολίτου Βασιλείου. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ σύσσωμος ἡ Κοινότης ἠγωνίσθη ἐπὶ μακρόν, πλὴν ματαίως, ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ὡς Μητροπολίτου Σμύρνης, ἀποστείλασα καὶ ἐπιτροπὴν ἀπὸ τὰ ἀνώτατα σωματεῖα. Μέχρι σήμερον ἔτι τὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Δυρραχίου προφέρεται μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ ἐν Σμύρνῃ.

Μετὰ τὰς πρώτας ἐν Σμύρνῃ βουλευτικὰς ἐκλογὰς ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὄντος καὶ τότε ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ κ. Μπαλτατζῆ, τῷ ἀπένειμε τὸν Χρυσοῦν Σταυρόν. Τῇ 11ῃ Φεβρουαρίου 1911 ἐξελέγη Μητροπολίτης Δυρραχίου (ἀρχαία Ἐπίδαμνος).

Τῷ 1914 ἐν Δυρραχίῳ προῆχθη εἰς τὸν ἀνώτερον Ταξιάρχην, ἐτιμήθη δὲ καὶ διὰ τοῦ Σερβικοῦ Μεγαλοσταύρου τοῦ Ἁγίου Σάββα διὰ τὰς βοηθείας, ἃς παρέσχε πρὸς τοὺς Σέρβους κατὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον, καὶ εἶτα κατὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Σερβίας, ὅτε ὁ νῦν Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος τότε ἀντιβασιλεὺς ἐπεσκέφθη καὶ ηὐχαρίστησε τὴν Α. Σ. ἐν τῇ Μητροπόλει Δυρραχίου. Μετὰ τὴν περὶ τὸ Δυρράχιον ἧτταν τῶν Ἰταλῶν καὶ τὴν κατάληψιν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν, παρ' ὅλον τὸ δυσχερὲς τῆς θέσεώς του ὁ Μητροπολίτης Δυρραχίου, ὡς κεκηρυγμένος φιλαντανικός, πάλιν παρέμεινεν κακουχούμενος ἐκεῖ χάριν τοῦ ποιμνίου του ἐπὶ 17 μῆνας μέχρις οὗ οἱ Αὐστριακοὶ τὸν ἐξώρισαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, δηλώσαντες εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὅτι τὸ Στρατοδικεῖον τῶν Τυράννων κατεδίκασεν αὐτὸν εἰς ἐξαετῆ εἱρκτὴν ἐν ὑπερορίᾳ, διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς Ἀντάντ ἐνεργείας του καὶ δῆθεν χαριζόμενοι εἰς αὐτὰ τὸν ἔφεραν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Μετὰ τὴν νίκην τῶν Συμμάχων καὶ τὴν ἀνακωχὴν ἠθέλησε νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς Δυρράχιον, ἀλλ' ἠμποδίσθη ὑπὸ τῶν κατεχόντων αὐτὸ Ἰταλῶν, ἰσχυρισθέντων ὅτι δὲν ὑπῆρχε κατοικία, καθότι ἡ Μητρόπολις, ἥτις εἰρήσθω ὡς ἐν παρόδῳ εἶχε διαρπαγῇ κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπ' αὐτῶν, κατείχετο ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν. Τὸν Αὔγουστον τοῦ 1919 ἐστάλη ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων, ἐγκρίσει τῶν Πατριαρχείων, ὡς Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος ἐν Κορυτσᾷ, ἣν κατεῖχον οἱ Γάλλοι, ἔνθα παραμένει μέχρι σήμερον.

Ἐν Κορυτσᾷ κατὰ Αὔγουστον τοῦ 1920 ἐτιμήθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ διὰ τοῦ Ταξιάρχου τοῦ Γεωργίου τοῦ Α'.

Τῷ 1918 ἐξέδωκεν, ἐγκρίσει τῶν Πατριαρχείων, τὴν ὑπ' αὐτοῦ συνταχθεῖσαν ἀκολουθίαν τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Ἀστίου, πρώτου Ἐπισκόπου Δυρραχίου.

Κατάλογος τῶν ἀρχιερατευσάντων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δυρραχίου

(Ἐκ τῶν καταλόγων Ἀνθίμου Ἀλεξούδη Μητροπολίτου Ἀμασείας).

1) Καῖσαρ ἐκ τῶν 70 Ἀποστόλων.
2) Ἄστειος (καὶ Ἀστῖος) (98 μ. Χ.).
3) Εὐχάριος (431) πρακτ. Γ' Οἰκουμ. Συνόδου.
4) Λουκᾶς (451) » » » »
5) Σισίνιος (692) » » τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου.
6) Νικηφόρος (783) πρακτ. Ζ' Οἰκουμ. Συνόδου
7) Λουκιανὸς (879) πρακτ. τῆς ἐπὶ Φωτίου μεγάλης Συν.
8) Λαυρέντιος (1025) Συνοδ. σημ. ἐπὶ Ἀλεξίου Πατριάρχου.
9) Λαυρέντιος (1053) Μητροπολίτης καὶ Σύγκελλος (συν. σημ. ἐπὶ Μιχαὴλ Κηρουλαρίου.
10) Ἀνώνυμος (1143) Μητροπολίτης (συν. σημ. ἐπὶ Μιχαὴλ Ὀξείτου)
11) Κωνσταντῖνος ὁ Καβάσιλας (1180) σύγχρονος Βαλσαμῶνος
12) Ρωμανὸς (1240) πρακτ. ἐπὶ Πατρ. Μανουὴλ τοῦ Β'
13) Ἀνώνυμος (1289) Νεαρὰ Ἀθανασίου Α'.
Τοὐντεῦθεν ὁ Μητροπ. Δυρραχίου ὑπόκειται ὑπὸ τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον Ἀχρίδος καὶ οὐχὶ ὡς μέχρι τοῦδε τὸν Κωνσταντινουπόλεως.
14) Δανιὴλ (1693) γενόμενος Κορυτσᾶς τῷ 1694
15) Κοσμᾶς (1694) «Μητροπολίτης Δυρραχίου καὶ Δαλμάτων, τέως Κυτιαίων, Νεμεσοῦ καὶ Κουρίου Κύπρου». (Ἴδε ἐπιστολὴν αὐτοῦ ὑπὸ Μ.Ι. Γεδεὼν περιοδ. Κῆρυξ Κων)πόλεως 1891, τεῦχος 27-28).
16) Νεόφυτος (1760) ἀπόδ. Ζητημοιρίων τῆς Ἀρχιεπ. Ἀχριδῶν.
Τοὐντεῦθεν δὲ πάλιν ὑπὸ τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως.
17) Γρηγόριος (1767) φερόμενος ἐν χειρογράφοις μέχρι τοῦ 1772
18) Κωνστάντιος (1777), ἴδε κώδικα ὑπεραγίας Θεοτόκου Ἐλβασανίου.
19) Εὐθύμιος (1782—1809) Ἴδε αὐτόθι
20) Σαμουὴλ (1807—21) » »
21) Χρύσανθος ὁ ἐκ Μαδύτων (1821) εἷς τῶν ἐφευρετῶν τῆς νέας μεθόδου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς μεταθεὶς εἰς τὴν Μητρόπολιν Σμύρνης τῷ 1833.
22) Γεράσιμος (1833—37) ταφεὶς ἐν Ἐλβασανίῳ.
23) Ἄνθιμος ὁ ἐκ Λήμνου (1837 — 44) ἐν Ἐλβασανίῳ ταφείς.
24) Ἄνθιμος ὁ Β' (1844) θανὼν ἐν τῇ Μονῇ Καλλίστης καὶ ταφεὶς ἐν Ἀχρίδι.
26) Ἰωαννίκιος (1845—59) εἶτα Πρεσπῶν.
26) Γεννάδιος (1859) ψηφισθεὶς καὶ παραιτηθείς.

27) Αὐξέντιος (1859) καὶ οὗτος ψηφισθεὶς καὶ παραιτηθείς.
28) Ἰωσὴφ ὁ ἐκ Τρικκάλων (1860—67 τέως Τρίκκης θανὼν ἐν Ἐλβασανίῳ,
29) Βησσαρίων ὁ ἐξ Ἐλβασανίου (1867—99) ἀπὸ Κρατόβου ταφεὶς ἐν Ἐλβασανίῳ.
30) Προκόπιος Λαζαρίδης Τυανεὺς (1899—1906) ἀπὸ Ἀμφιπόλεως
31) Ἰωάννης Σμυρναῖος (1906—11) ἀπὸ Ξανθουπόλεως.
32) Ἰάκωβος Μοσχονήσιος χάριτι θείᾳ ἐκλεγεὶς τῇ 11 Φεβρουαρίου 1911 ἀπὸ Χριστουπόλεως, βοηθοῦ Ἐπισκόπου τοῦ ἀειμνήστου Σμύρνης Βασιλείου, παρ' ᾧ ἐπταετίαν ὅλην εἰργάσθη.

Ὁ ἐκ τῶν κληρικῶν καθηγητῶν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς ***Βασίλειος Κ. Στεφανίδης*** ἐγεννήθη ἐν Μυτιλήνῃ τῷ 1878. Ἀποπερατώσας ἐν τῇ Πατρίδι αὐτοῦ τὰς γυμνασιακὰς σπουδάς, εἰσήχθη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1903. Μετὰ πενταετῆ ἐν τῷ Γυμνασίῳ τῆς Ἀδριανουπόλεως διδασκαλίαν, ἐστάλη κατόπιν διαγωνισμοῦ ὡς ὑπότροφος τοῦ Ζωγραφείου κληροδοτήματος εἰς Γερμανίαν δι' εὐρυτέρας θεολογικὰς καὶ φιλοσοφικὰς σπουδάς. Μετὰ τετραετῆ αὐτόθι φοίτησιν, ἤδη διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἀϊδελβέργης, ἐπέστρεψεν ἐκεῖθεν τῷ 1912, διατελῶν ἔκτοτε καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.

ΒΑΣ. Κ. ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Ὁ Αἰδεσιμώτατος Γεώργιος Σ. Μακαρώνης ἐγεννήθη ἐν Βολισσῷ τῆς νήσου Χίου τῇ 12ῃ Ἰανουαρίου 1886. Μετὰ τὴν ἐκ τῆς Σχολῆς τῆς ἰδιαιτέρας του πατρίδος ἀποφοίτησιν ἐφοίτησεν εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Σχολὴν τῆς Σμύρνης. Ἐχειροτονήθη Διάκονος κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1909 ἐν Κων)πόλει καὶ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1910 προσελήφθη Ἀρχιδιάκονος τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἀδριανουπόλεως ὑπὸ τοῦ τότε ἐκλεγέντος Μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως τοῦ ἀπὸ Ἐλασσῶνος Πολυκάρπου Βαρβάκη, τοῦ ὁποίου ὁ δεξιὸς βραχίων κατέστη, ἰδίως κατὰ τὰς χαλεπὰς ἡμέρας, καθ' ἃς ἡ Θράκη διῃλθε. Τυγχάνει ἔγγαμος. Κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους καὶ κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντός του συνελήφθη ὑπὸ μὲν τῶν Βουλγάρων καὶ ἐφυλακίσθη κατηγορούμενος ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ καὶ ἀποφυλακισθεὶς τῇ μεσολαβήσει τοῦ Γάλλου Προξένου κ. Γκινὲ παρὰ τῷ Πρωθυπουργῷ τῷ Βουλγάρῳ Γκέσωφ, ὑπὸ δὲ τῶν Τούρκων τῷ 1914 κατ' Αὔγουστον συνελήφθεὶς ὑπὸ Τούρκων Ἀξιωματικῶν ὡς κατάσκοπος ἐδάρη εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ὑπέστη δύο ἐγχειρίσεις λαπαρατομίας ἐν τοῖς Ἐθνικοῖς ἐν Κων)πόλει Νοσοκομείοις. Κατὰ τοὺς Νεοτουρκικοὺς διωγμοὺς ἐπέδειξε ζῆλον περιερχόμενος τὴν ἐπαρχίαν παρηγορῶν καὶ ἐνδυναμώνων ἐντολῇ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου τοὺς Χριστιανοὺς τῆς ἐπαρχίας. Τῷ 1915 τὴν Μεγάλην Τετάρτην ἀπεστάλη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ τῇ ὑποδείξει καὶ ἐπιμονῇ του παρὰ τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Γερμανῷ τῷ Ε' ἐσχηματίσθη μεγάλη ἐπιτροπή, ἧς καὶ οὗτος μέλος ἐπετέλεσε, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Μητροπολίτην Ἀμασείας, ἥτις, μετέβη παρὰ τῷ Μ. Βεζύρῃ Σαΐτ Χαλὴμ Πασᾷ καὶ τῷ ὑπουργῷ τῶν ἐσωτερικῶν Ταλαὰτ Πασᾷ, διαμαρτυρηθεῖσα ἐντονώτατα διὰ τοὺς διωγμοὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ περιαγαγοῦσα τὸν τελευταῖον εἰς δύσκολον θέσιν ἰδίως διὰ τῶν γεγονότων, ἅτινα παρουσίαζεν ὁ Ἀρχιδιάκονος Γεώργιος Μακαρώνης μετὰ τοῦ διακρίνοντος αὐτὸν θάρρους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Σ. ΜΑΚΑΡΩΝΗΣ
Πρωτοσύγγελλος Ἀδριανουπόλεως

Κατὰ τὰ Ταγιαρικὰ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του ἦτο ὁ συστηματικὸς κατάσκοπος, καὶ πᾶσαν κίνησιν τοῦ Ταγιὰρ διεβίβαζε εἰς τὸν ἐν Καραγατσίῳ εὑρισκόμενον στρατὸν ἡμῶν. Συλληφθεὶς δὲ νύκτα τινὰ ὑπὸ τῶν ὀργάνων τοῦ Ταγιὰρ καὶ ὑποστὰς καὶ σωματικὴν ἔρευναν, ἀφέθη ἐλεύθερος μὴ εὑρεθέντος ἐνοχοποιητικοῦ τινος ἐπ' αὐτοῦ. Κατὰ τὴν ἐν Ἀδριανουπόλει εἴσοδον τοῦ Στρατοῦ περισυλλέξας περὶ τοὺς 50 ὁμογενεῖς κατέλαβε καὶ διηύθυνε τὴν Ἀστυνομίαν καθ' ὃν καιρὸν ἐγκατέλειψαν τὴν Ἀδριανούπολιν αἱ Τουρκικαὶ Ἀρχαὶ καὶ εἰς τὸν Ἀρχιδιάκονον ὀφείλεται ἡ διάσωσις τῶν Ἀρχείων τῆς Νομαρχίας Ἀδριανουπόλεως καὶ ἡ μὴ διασάλευσις τῆς τάξεως. Ὁ Βασιλεὺς δὲ Ἀλέξανδρος κατὰ τὴν κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1920 εἰς Ἀδριανούπολιν μετάβασίν του ἀμείβων τὰς ἐπὶ ἑνδεκαετίαν πολλαπλᾶς αὐτοῦ πρὸς τὸ Ἔθνος καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίας, ἐτίμησεν αὐτὸν διὰ τοῦ Ἀργυροῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος.

Κατάλογος Μητροπολιτῶν Διδυμοτείχου ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι σήμερον

Τῷ 1821 παραιτηθέντος τοῦ Μητροπολίτου Διδυμοτείχου Ἀνθίμου, ἐξελέγη ὁ Καλλίνικος τὸν Μάρτιον τοῦ 1821 ὢν πρότερον Μητροπολίτης Δρύστρας. Ὁ Καλλίνικος ἀναφέρεται ὡς Διδυμοτείχου καὶ τῷ 1824 ἕως τοῦ Σεπτεμβρίου 1835 ὅτε μετετέθη εἰς Ἀμάσειαν.

Τὸν Καλλίνικον διεδέχθη ὁ Ἀβέρκιος πρωτοσύγκελλος τοῦ Δέρκων τῷ 1835 μέχρι τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1841, ὅτε μετετέθη εἰς Ἄρταν.

Τὸν Ἀβέρκιον διεδέχθη ὁ Βησσαρίων ἀποθανὼν ἐν τῇ ἕδρᾳ του τῷ 1847.

Τὸν Βησσαρίωνα διεδέχθη ὁ Μέγ. Πρωτοσύγκελλος Μελέτιος ἀποθανὼν τὸν Μάϊον τοῦ 1849.

Τὸν Μελέτιον διεδέχθη ὁ ἀπὸ Σοφίας Μελέτιος.

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1853 ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ Ζ' Μητροπολίτης Διδυμοτείχου ἀναφέρεται ὁ Διονύσιος, ἐκλεγεὶς ἐπὶ τῆς δευτέρας πατριαρχείας τοῦ Γερμανοῦ.

Ἀποθανόντα τὸν Διονύσιον διεδέχθη ὁ ἀπὸ Συναίδων Μελέτιος τῇ 2 Νοεμβρίου 1860,

Μετατεθέντος τὸν Νοέμβριον τοῦ 1868 τοῦ Μελετίου εἰς Κρήτην, Διδυμοτείχου ἐξελέγη ὁ Κρήτης Διονύσιος.

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1873 ὁ Διονύσιος ἐγένετο Μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως, Διδυμοτείχου δὲ Μητροπολίτης ὁ Ἰκονίου Σωφρόνιος.

Ὁ Σωφρόνιος τῇ 23 Νοεμβρίου 1874 μετετέθη εἰς Κρήτην, αὐθημερὸν δὲ μετετέθη εἰς Διδυμότειχον, ὁ Κρήτης Μελέτιος.

Μετατεθέντος αὖθις τοῦ Μελετίου εἰς Κρήτην τῇ 6ῃ Ἰουνίου 1877, Διδυμοτείχου ἐγένετο ὁ Κρήτης Σωφρόνιος.

Τῇ 12 Μαΐου 1878 μετατεθέντος τοῦ Σωφρονίου εἰς Νίκαιαν, Διδυμοτείχου ἐξελέγη προεδρικῶς ὁ Καισαρείας Μεθόδιος.

Τῷ 1893 μετατεθεντος τοῦ Μεθοδίου εἰς Μυτιλήνην, Διδυμοτείχου ἐξελέγη ὁ Φιλόθεος ἀπὸ Κορυτσᾶς.

Μετατεθέντος τοῦ Φιλοθέου εἰς Δράμαν τῷ 1896, Διδυμοτείχου ἐξελέγη ὁ Κωνσταντῖνος Βαφείδης ἀπὸ Νικοπόλεως.

Ἀποθανόντα τὸν Κωνσταντῖνον τῇ 27 (Απριλίου 1897) διεδέχθη ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Φιλάρετος Βαφείδης ἀπὸ Καστορίας.

Ἐξ αὐτῶν ὁ Διονύσιος ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως ἐγένετο καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διαδεχθεὶς Ἰωακεὶμ τὸν Δ′ καὶ κλεϊσθεὶς διὰ τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ ἐν τῇ Β′ φάσει τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος.

Ὁ Κωνσταντῖνος Βαφείδης σπουδάσας ἐν τῇ Θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Κιέβου, ἐχρημάτισεν ὡς καθηγητὴς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, εἶτα δὲ ἐποίμανε τὰς ἐπαρχίας Μαρωνείας, Σερρῶν, Νικοπόλεως, Διδυμοτείχου.

Ὁ δὲ Φιλάρετος σπουδάσας ἐν Γερμανίᾳ καὶ διδάξας ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης ἐπὶ 13 ἔτη, ἐποίμανε τὰς ἐπαρχίας Τραπεζοῦντος ἐπὶ 1 ἔτος καὶ 10 ἔτη τὴν τῆς Καστορίας μέχρι τοῦ 1891, ὅτε μετετέθη εἰς Διδυμότειχον. — Μέχρι τῆς 14ης Ἰουλίου 1917 ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ διηύθυνε τὴν παροικίαν αὐτοῦ, ὅτε οἱ Βούλγαροι ἐφυλάκισαν αὐτὸν μέχρι τῆς 21 Αὐγούστου εἰς τὰς δημοσίους φυλακὰς καὶ εἶτα ἐξώρισαν πέραν τοῦ Τυρνόβου εἴς τινα μονὴν Καπινόβισκη, ὅθεν μετὰ 5 μῆνας μετεφέρθη εἰς Σόφιαν, ἐκεῖθεν δὲ μετὰ παραμονὴν ἑνὸς καὶ ἡμίσεως ἔτους, μετὰ τὴν ἀνακωχὴν μετέβη εἰς Θεσσαλονίκην. Ἐκεῖθεν μετὰ τὴν κατοχὴν τῶν Γάλλων ἦλθεν εἰς Διδυμότειχον τὸν Νοέμβριον τοῦ 1919, ὅπου καὶ μένει μέχρι σήμερον μετὰ τὴν κατάληψιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ τὸν Μάϊον τοῦ 1920.

Κατάλογος τῶν Μητροπολιτῶν Γοεβενῶν ἀπὸ τοῦ 1800—1921

1)	Γαβριὴλ ἀρχιερατεύσας κατὰ τὸ ἔτος	1800
2)	Βαρθολομαῖος » » »	1811
3)	Γεράσιμος » » »	1820
4)	Ἄνθιμος » » »	1830
5)	Ἰωαννίκιος » » »	1840
6)	Ἀγάπιος » » »	1850 –1862
7)	Γεννάδιος » » »	1862—1872
8)	Κύριλλος » » »	1872—1888
9)	Κλήμης » » »	1888—1896
10)	Δωρόθεος (ὁ ἀποθανὼν Τοποτηρητὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου	1886—1901
11)	Ἀγαθάγγελος (νῦν Δράμας, ζῶν)	1901—1910
12)	Αἰμιλιανὸς Λαζαρίδης ὁ Ἐθνομάρτυς	1910—1911
13)	Αἰμιλιανὸς Δάγγουλας ὁ ἤδη ἀρχιερατεύων	1911

Κατάλογος τῶν Μητροπολιτῶν Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ.

Ἀπόστολος Ἀνδρέας	ἐν ἔτει	36
Ἀπελλῆς	»	36
Δομίτιος	»	138—161
Φίλιππος	»	264—305
Ποταμιὼν	»	325
Πέτρος Α′	»	325
Θεόδωρος	»	350
Ὑπατιανὸς	»	355
Παῦλος	»	382
Σεραπίων	»	402
Φρατίλας	»	431
Σαβῖνος	»	440
Κυριακὸς	»	451
Ἰωάννης Α′	»	459
Θεόφιλος Α′	»	518
Ἰωάννης Β′	»	520
Κωνσταντῖνος	»	536—553
Θεόφιλος Β′	»	570
Σισίνιος	»	680
Λέων Α′	»	783—806
Ἰωάννης Γ′	»	879—889
Δημήτριος	»	905
Ἀναστάσιος	»	933
Νικηφόρος	»	959
Ἰωάννης Δ′	»	997
Νικήτας Α′	»	1066—1090
Πέτρος Β′	»	1147
Μιχαὴλ	»	1156
Μανουὴλ	»	1167—1177
Θωμᾶς	»	1190
Νικήτας Β′	»	1260
Φιλόθεος Α′	»	1261—1263
Λέων Β′	»	1263
Γερμανὸς Α′	»	1281
Ἰωάννης Ε′	»	1316
Βαρλαὰμ	»	1340
Φιλόθεος Β′	»	1347—1354
Μητροφάνης	»	1355
Φιλόθεος Γ′	»	1390
Γεννάδιος Α′	»	1392
Θεοφάνης	»	1400
Ἀντώνιος	»	1434—1450
Κάλλιστος Α′	»	1484
Κάλλιστος Β′	»	1546—1564
Κύριλλος	»	1565
Γεράσιμος Α′	»	1572
Διονύσιος Α′	»	1580
Γρηγόριος Α′	»	1591
Διονύσιος Β′	»	1606
Νεόφυτος Α′	»	1610
Τιμόθεος	»	1620
Νεόφυτος Β′	»	1623 ἐπατριάρχ.
Ἱερεμίας	»	1635—1636
Ἰωαννίκιος Α′	»	1636—1639
Νεόφυτος Γ′	»	1639—1641
Ἰωαννίκιος Β′	»	1641—1646 ἐπατ.
Μεθόδιος Α′	»	1646—1667 »
Ματθαῖος Α′	»	1667—1668 »
Βαρθολομαῖος Α′	»	1668—1678
Σωφρόνιος Α′	»	1678—1679
Ἀθανάσιος Α	»	1679 ἐπατ.
Βαρθολομαῖος Β′	»	1679—1686
Σωφρόνιος Β′	»	1686—1688
Νεόφυτος Δ′	»	1688—1690
Καλλίνικος Α′	»	1690—1691
Νεόφυτος Ε′	»	1691—1698
Νεκτάριος	»	1698 | 1711
Ἀθανάσιος Β′	»	1711—1713
Νεόφυτος Ϛ′	»	1713—1714 ἐπατ.
Γεννάδιος Β′	»	1714—1716
Καλλίνικος Β′	»	1716—1726 ἐπατ.
Γεράσιμος Β′	»	1727—1763
Μεθόδιος Β′	»	1763—1766
Γεράσιμος Γ′	»	1766
Μεθόδιος Γ′	»	1777
Γεράσιμος Δ′	»	1779—1782

Μεθόδιος Α.	ἐν ἔτει	1782—1795	
Μελέτιος Α.	»	1795—1817	
Ἰγνάτιος	»	1822—1841	
Διονύσιος Β.	»	1841—1848	
Πανάρετος	»	1848—1878	Μάϊος
Ἰωαννίκιος Β.	»	1878—1879	Ἰανουάριος
Γρηγόριος Β.	»	1879—1887	
Γερμανὸς Β.	»	1887—1897	ἐπατριάρχευσε
Ἱερώνυμος	ἐν ἔτει	1897—1902	
Γ. Καλλίδης Γ.	»	1902 (οὗ βιογραφίαν βλ. ἀν.)	

Σ. Σ. Χάριν τῆς Ἱστορίας καὶ διότι ὁ Σ. Μητροπολίτης Ἡρακλείας εὑρεστήθη νὰ ἀποστείλῃ τὸν ὡς ἄνω πλήρη ὁπωσδήποτε Κατάλογον τῶν ἀπὸ τοῦ Ἀποστ. Ἀνδρέου Μητροπολιτῶν τῆς ἐπαρχίας Ἡρακλείας δημοσιεύομεν αὐτὸν ὁλόκληρον, μετὰ τούτου τοῦ παραδόξου ὅτι οἱ ἀπὸ 1727—1817 Μητροπολῖται, ἐκ Λέρου, ἐξελέγοντο τοιοῦτοι διαδοχικῶς θεῖος καὶ ἀνεψιός.

Ἐκ Χρυσουπόλεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καταγόμενος ἐγεννήθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τῆς ληξάσης ἑκατονταετίας. Ἐσπούδασεν ἐν Ἀθήναις θεολογίαν καὶ φιλολογίαν μετὰ δὲ τὸ πέρας τῶν τοιούτων σπουδῶν διωρίσθη Καθηγητὴς ἐν τῇ θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης, ἔνθα εὐδοκίμως ἐδίδαξεν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν. Διεκρίθη οὐ μόνον διὰ τὴν εὐδόκιμον αὐτοῦ διδασκαλίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ποικίλας αὐτοῦ μελέτας περὶ τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ χειρόγραφα. Μετέβη κατ' ἐπανάληψιν πρὸς μελέτας εἰς τὰς βιβλιοθήκας τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἡ δὲ δημοσίευσις τοῦ ὑπομνήματος τοῦ ἱερομάρτυρος Ἱππολύτου Ἐπισκ. Ρώμης πρὸς τὸν προφήτην Δανιὴλ ὀφείλεται εἰς τὸν νῦν Ἅγιον Νικαίας. Ἐπίσης διάφορα ἀνέκδοτα συγγράμματα τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης Μητροφάνους ἀντιπάλου τοῦ Μεγάλου Φωτίου, δύο λόγοι τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Μιχαὴλ Ἀκομινάτου καὶ Γεωργίου Βουρτζείου καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀνέκδοτα ἔργα εἶδον τὸ φῶς χάρις εἰς τὴν ἀδιάκοπον ἐργασίαν τοῦ μελετηροῦ καὶ χαλκαντέρου Σεβασμιωτάτου Νικαίας. Δὲν περιωρίσθη δὲ μόνον εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τῶν ἐν Ἀνατολῇ Βιβλιοθηκῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς Ἑσπερίαν μετέβη πρὸς μελέτας ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τοῦ Βατικανοῦ, Φλωρεντίας, Μονάχου, Λειψίας, κ.τ.λ. τὰ δὲ πορίσματα τῶν τοιούτων ἐρευνῶν ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ἐκκλ. Ἀληθείᾳ».

Ο ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Ἐπισκεφθεὶς ἐξ Ἑσπερίας διῆλθε τῷ 1884 τὴν Πατριαρχικὴν Κεντρικὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν καὶ ἐγκατέστη ἐν αὐτῇ ὡς καθηγητὴς τῆς Ἐκκλησ. Ἱστορίας· ἤτις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀνῆλθεν εἰς τὴν περιωπὴν τελείου Ἐπιστημονικοῦ συγγράμματος. Ὡς Ἱεροκήρυξ διεκρίθη διὰ τὸ ἁπλούστατον καὶ δημοφιλέστατον ὕφος τὸ ὁποῖον μεταχειρίζετο.

Τῷ 1889 ἐξελέγη Μητροπολίτης Ἀγχιάλου, ἔνθα πᾶσαν κατέβαλε προσπάθειαν ὑπὲρ ἐμψυχώσεως καὶ παραμυθίας τοῦ δοκιμαζομένου ποιμνίου του ὑπὸ τὸν Βουλγαρικὸν ζυγόν. Ὅτε δὲ τῷ 1892 ὑπεβλήθη τὸ ὀλεθριώτατον διὰ τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα νομοσχέδιον τοῦ Ζικφὼφ ἡ ἐνέργεια τοῦ Μητροπολίτου Ἀγχιάλου περιέσωσεν ὁπωσδήποτε τὰ πράγματα. Κατὰ τοὺς ἐν Βουλγαρίᾳ διωγμοὺς τῶν Ἑλλήνων ὡς ἐκ θαύματος διεσώθη ὁ Μητροπολίτης. Τῷ 1896 κληθεὶς συνοδικὸς ἐστάλη μετὰ ταῦτα εἰς Ρωσσίαν ἵνα μετάσχῃ εἰς τὴν ἱερὰν χρῖσιν καὶ στέψιν τοῦ Αὐτοκράτορος Ρωσίας Νικολάου τοῦ Β'. τιμηθεὶς διὰ τοῦτο μὲ τὸ παράσημον τῆς Ἁγίας Ἄννης πρώτης τάξεως. Ἐκτὸς τούτου εἶναι τετιμημένος διὰ τοῦ Ὀθωμ. παρασήμου Ὀσμανιὲ καὶ Μετζιτιὲ β' τάξεως τοῦ Ἑλλην. ταξιάρχου καὶ δύο Βουλγαρικῶν.

Καὶ εἰς Κύπρον ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ', πρὸς τακτοποίησιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος. Μέχρι σήμερον ἡ αὐτοῦ Σεβασμιότης ἀκαταπαύστως ἐργάζεται γράφων καὶ δημοσιεύων εἴτε ἐμφανῶς εἴτε ἀφανῶς πλεῖστας θρησκευτικὰς καὶ Περὶ τῆς ἐν Μικρασιατικῷ Ἁγιωτάτη ὁμιλίας τοῦ Σεβασμιωτάτου Νικαίας εἶναι περιττὸς πᾶς λόγος, ὡς ἀγαθὸς ποιμενάρχης ἔπραξε πλέον ἢ ὅ,τι τῷ ἐπέβαλλε τὸ καθῆκον καὶ τὸ ἱερατικόν του ἀξίωμα.

Ο ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΣ ΤΟΠΟΤΗΡΗΤΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΥΡΙΟΣ Κος ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Τόπος τῆς γεννήσεως αὐτοῦ εἶνε ἡ πόλις Σινώπη τοῦ Πόντου καὶ ἔτος 1872.

Τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς συνεπλήρωσεν εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικὴν Σχολήν, ὅθεν ἀπεφοίτησε τῷ 1886.

Χειροτονηθεὶς διάκονος εὐθὺς μετὰ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ προσελήφθη ὡς ἀρχιδιάκονος τῆς περιβλέπτου Μητροπόλεως Σμύρνης, ἔνθα διδάσκων ὡς καθηγητὴς τὰ ἱερὰ καὶ ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ Σχολῇ καὶ ἐν τῷ Κεντρικῷ Παρθεναγωγείῳ, παρέμεινε μέχρι τοῦ 1889. Ἐκλήθη τότε ὡς ἱερατικὸς προϊστάμενος τῆς ἐν Στεφανουπόλει (Κρόνστανδ) τῆς Τρανσβαλίας Ἑλληνικῆς παροικίας διατελέσας ὡς τοιοῦτος ἐπὶ δετίαν, ὅτε τῷ 1891 ἀνέλαβε τὴν πρωτοσυγκελίαν τῆς Μητροπόλεως Ἀμασείας, προχειρισθεὶς μετέπειτα εἰς βοηθὸν ἐπίσκοπον αὐτῆς ὑπὸ τὸν τίτλον Ἀμισοῦ.

Ἐντεῦθεν ἀρχίζει ἡ ἀρχιερατικὴ ποιμαντορία τοῦ σεβασμιωτάτου ἐναλλασσομένου εἰς τὴν πνευματικὴν διακυβέρνησιν ἀλλεπαλλήλων ἐπαρχιῶν μέχρι τῆς πρωτοθρόνου τοιαύτης, ἥτις καὶ τῷ ἐπεφύλασσε τὴν ὑπάτην τιμὴν ἐπαναλημμένως νὰ ἐκπροσωπεύσῃ τὸν Ἁγιώτατον Οἰκουμενικὸν Θρόνον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς Τοποτηρητὴς αὐτοῦ.

Τῷ 1893 ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἀμασείας προήχθη εἰς Ἐπίσκοπον Κίτρους καὶ τῷ 1899 εἰς Μητροπολίτην Βοδενῶν ἐν Μακεδονίᾳ. Τὴν ἐθνικὴν ζωὴν ταύτης μετὰ τριετίαν μετήλλαξε μὲ τὴν θρησκευτικὴν ζωὴν τῆς Μ. Ἀσίας ἐκλεγεὶς Μητροπολίτης Ἀγκύρας καὶ τῷ 1902—1914 διετέλεσεν Μητροπολίτης Μαρωνείας (Θράκης), συνεχίζων οὕτω τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ σταδιοδρομίαν ἐναλλὰξ εἰς τὰ μεγάλα τμήματα τῆς χώρας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τῷ 1914 προάγεται εἰς Μητροπολίτην Καισαρείας καὶ ὡς τοιοῦτος ποιμαίνων τὸ κέντρον τῆς Μ. Ἀσίας κατὰ τὴν ζοφερωτέραν τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἐποχήν, ἐκλήθη τῷ 1918 διὰ τὴν Συνοδικὴν αὐτοῦ ὑπηρεσίαν. Πρῶτος τῇ τάξει διατελῶν ἐν τῇ Ἁγ. Συνόδῳ τῇ 17 Φεβρουαρίου 1919, ἐκλέγεται ἀναπληρωτὴς Τοποτηρητὴς τοῦ Οἰκουμ. Θρόνου εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀπουσιάσαντος τότε εἰς Εὐρώπην διὰ τὰ ἐθνικὰ ζητήματα ἀειμνήστου Τοποτηρητοῦ Μητροπολίτου Προύσης Δωροθέου, τὸν ὁποῖον ἐπιστρέψαντα τῇ 2 Ἰουνίου ἔ. ἔ. καὶ ἀπουσιάσαντα πάλιν τὸ δεύτερον διὰ τοὺς ἰδίους λόγους τῇ 10 Φεβρουαρίου 1921, ἀντικαθιστᾷ ἐπίσης τὸ δεύτερον ὡς ἀναπληρωτὴς Τοποτηρητὴς μέχρι τῆς 5 Μαρτίου ἔ. ἔ. ὁπότε ἀγγελθέντος τοῦ ἀπροόπτου θανάτου τοῦ ἀοιδίμου Προύσης, καὶ διαδέχεται πλέον Αὐτὸν ὁριστικῶς ἀναδειχθεὶς ψήφῳ τῆς Ἱ. Συνόδου, Τοποτηρητὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Τὸν Σεβασμιώτατον Τοποτηρητὴν χαρακτηρίζει ἁπλότης ἤθους καὶ χριστιανικὴ ταπεινοφροσύνη.

Τυγχάνει δὲ τετιμημένος παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τοῦ Ἀνωτέρου Ταξιάρχου τοῦ Σωτῆρος.

Κατάλογος τῶν Μητροπολιτῶν Καισαρείας
τῆς 19ης ἑκατονταετηρίδος μέχρι τοῦ 1921

Ἔτος 1797—1815 Φιλόθεος
» 1815—1817 Μελέτιος
» 1817—1823 Ἰωαννίκιος
» 1823—1830 Χρύσανθος
» 1830—1832 Γεράσιμος
» 1832—1871 Παΐσιος
» 1871 Βασίλειος
» 1871—1876 Εὐστάθιος Κλεόβουλος

Ἕτερος πρωτόθρονος φωστὴρ τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Κάτοχος τῆς τε ἔσω καὶ τῆς θύραθεν σοφίας, συμπληρώσας σπουδὰς παρὰ τοῖς Πανεπιστημίοις Ἀθηνῶν καὶ βραδύτερον τῆς Γερμανίας, ἐνωρίτατα διετέλεσε καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης (1848—1850) καὶ τῷ 1853 χειροτονηθεὶς διάκονος ἀφιερώθη εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἧς ἐπάξιος ἀνεδείχθη. Τῷ 1864 διωρίσθη σχολάρχης τῆς Μ. Γ. Σχολῆς καὶ τῷ 1871 προεχειρίσθη εἰς Μητροπολίτην Καισαρείας.

Ἐπιστήμων ἐκ τῶν σπανίων τὴν σοφίαν αὐτοῦ ἀπετύπωσεν εἰς σειρὰν ἔργων καὶ πραγμάτων ἐπιστημονικῶν, περὶ τὰ 20, ἐκτὸς τῶν πολλαπλῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν λόγων καὶ ἐθνικῶν μελετῶν καὶ φιλολογικῶν διατριβῶν, αἱ ὁποῖαι κατέλιπον ἀγήρω τὴν μνήμην αὐτοῦ.

Ἔτος 1876—1878 Μεθόδιος
» 1878—1901 Ἰωάννης

Εἷς τῶν μᾶλλον διαπρεπάντων Ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμ. Θρόνου τῆς ἐποχῆς του, τῶν ὑποίων τὰ ἴχνη παραμένουσι ἀείποτε μαρτύρια τῆς ἐξόχου αὐτῶν δράσεως. Ἀπόφοιτος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης καὶ κάτοχος Εὐρωπαϊκῆς μορφώσεως, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν (1867—1875) ἐδίδαξεν ὡς καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἀντιπροσωπεύσας τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ εἰς τὴν ἐν Βόννῃ σύνοδον τῶν ἐν Γερμανίᾳ Παλαιοκαθολικῶν, καὶ εἶτα ὡς σχολάρχης τῆς Μ. Γ. Σχολῆς Πολύτιμοι ὅμως εἶναι αἱ ὑπηρεσίαι αὐτοῦ πρὸς μόρφωσιν ἰδίᾳ τῆς πατρίδος του (Ἰνδζὲ-Σοῦ-Καισαρείας) Μ. Ἀσίας ἧς ὑπῆρξε πρωτόθρονος Μητροπολίτης. Τυγχάνει ἱδρυτὴς τῆς Ροδοκανακείου Ἱερατικῆς Σχολῆς (1882), τοῦ ἀνωτέρου Κεντρικοῦ Παρθεναγωγείου Καισαρείας (1885) καὶ τῶν Καππαδοκικῶν Ὀρφανοτροφείων ἀρρένων καὶ θηλέων (1891—92) τῇ γενναίᾳ ὑποστηρίξει τῆς Καππαδοκικῆς Ἀδελφότητος, ἣν αὐτὸς οὗτος ἀνεσυνέστησε καὶ διοργάνωσε.

Ἔτος 1902—1910 Γερβάσιος (ὁ μετέπειτα Ἰωαννίνων.)
» 1910—1911 Σωφρόνιος
» 1911—1914 Ἀμβρόσιος
» 1914 καὶ ἐντεῦθεν Νικόλαος, ὁ νῦν Τοποτηρητὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου

ΣΗΜ. Ὁ τελευταῖος ἔρχεται 111ος τὸν ἀριθμὸν τῆς σειρᾶς ἀρχομένης ἀπὸ τινος Λογγίνου.

Ο ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΡΟΔΟΥ
Κος ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ

Ἐκ τῶν διακεκριμένων Ἱεραρχῶν τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ὁ Σεβ. Ρόδου κατάγεται ἐκ Θρᾴκης γεννηθεὶς τῷ 1876. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Μεγ. τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ τὴν Θεολ. Σχολὴν τῆς Χάλκης ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1902. Ἐγένετο Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου τῷ δὲ 1913 ἐξελέγη Μητροπολίτης Ρόδου.

Ἡ ἐν Ρόδῳ πατριωτικὴ δρᾶσις τοῦ Σεβασμιωτάτου εἶναι κρείττων λόγων, ὡς καλὸς ποιμὴν ἐτάξατο ἑαυτὸν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου τοῦ ὁποίου τὸν τιτρωσκόμενον πατριωτισμὸν ἐκ τῆς διαγωγῆς τῶν καταδυναστευόντων Ἰταλῶν ἀνεζωπύρει διὰ τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ παραδείγματος καὶ ἀντοχῆς. Τέλος οἱ Ἰταλοὶ μὴ ὑποφέροντες τὸν ἄκαμπτον Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρὸς ἐξώρισαν τοῦτον εἰς Πάτμον καὶ εἶτα εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ο ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΒΕΛΕΓΡΑΔΩΝ

ΙΩΑΚΕΙΜ ΜΑΡΤΙΝΙΑΝΟΣ

Ἐγεννήθη μεσοῦντος Ὀκτωβρίου τοῦ 1875, ἐν τῇ παρὰ τῇ Κορυτσᾷ παλαιδόξῳ Μοσχοπόλει, πατρίδι τοῦ ὁμογενοῦς Σ. Σίνα, ἔνθα καὶ διήκουσε τὰ πρῶτα μαθήματα· ἐφοίτησεν εἶτα ἐπί τι ἐν τῇ Μ. τοῦ Γένους Σχολῇ, καὶ ἀκολούθως εἰσήχθη εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολήν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1898.

Ὑπηρέτησεν ὡς καθηγητής, ἔν τε τῷ Γυμνασίῳ καὶ τῷ Κεντρικῷ Ζαππείῳ Παρθεναγωγείῳ Ἀδριανουπόλεως μέχρι τοῦ 1903, διατελῶν ἅμα καὶ τακτικὸς ἱεροκῆρυξ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ καὶ τῆς πόλεως ἐν γένει, εἰργάσθη ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἰδιότητα βραδύτερον ἐν Σέρραις, καὶ τῷ 1905 διωρίσθη καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Ἑλληνεμπορικῆς Σχολῆς καὶ τοῦ ἐν Πέραν Ζωγραφείου Γυμνασίου, καὶ ἐξηκολούθησε, γονιμωτάτην ὑπὸ τὰ ἱερώτερα ἰδεώδη ὑπηρεσίαν, μέχρι τοῦ 1911.

Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1903, εἶχε κληθῆ ὡς Διευθυντὴς τῆς ἐν Καισσαρείᾳ, Ροδοκανακείου Ἱ. Σχολῆς, Γυμνασίου ἀνεγνωρισμένου, καὶ ἐδέχθη μὲν τὴν θέσιν καὶ διωρίσθη, ἀλλὰ λόγων ἕνεκα ὑγείας δὲν ἠδυνήθη νὰ μεταβῇ, καὶ ἠναγκάσθη κατὰ Φεβρουάριον νὰ ὑποβάλῃ παραίτησιν.

Ἀπὸ δὲ τοῦ 1905, εἶχον ἀνατεθῇ αὐτῷ ἐπιπροσθέτως καὶ τὰ καθήκοντα Ἱερατικοῦ προϊσταμένου τοῦ ἐν Γαλατᾷ Ἱ. Ναοῦ τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, Παναγίας—Καφφατιανῆς, ἅτινα καὶ ἐτήρησε μέχρι τέλους, τὰς ἀγαθωτέρας καταλιπὼν καὶ ἐκεῖσε ἀναμνήσεις, ὅσον ἀφορᾷ ἰδίως τὴν ἐν γένει ἐπὶ νέων βάσεων διοργάνωσιν τοῦ μηχανισμοῦ καὶ τῆς λειτουργίας τῆς πολυπληθεστάτης ἐκείνης κοινότητος, αὐτὸς πρῶτος εἰσηγηθεὶς τὸ ὁμοιόμορφον τοῦ τιμολογίου τῶν ἱεροπραξιῶν δι' ὅλας τὰς ἐνορίας τοῦ Γαλατᾶ, καὶ ἔκτοτε ἀνειρευθεὶς καὶ σπείρας τὸν σπόρον τῆς μίαν ἡμέραν ἑνώσεως εἰς μίαν ἐνορίαν καὶ ὑπὸ μίαν Ἀρχιερατικὴν προϊσταμένιαν, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐπραγματοποιήθη βραδύτερον, ἂν καὶ μετὰ δεκαετίαν περίπου.

Ταὐτοχρόνως διετέλει καὶ μέλος τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, μέχρι τῆς εἰς Ἀρχιερέα προαγωγῆς αὐτοῦ.

Ὡς γνώστης ὅμως τῶν ἐν τῇ Μακεδονικῇ Ἰλλυρία γλωσσῶν, ἐξηκειωμένος πρὸς τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα καὶ τὸν ἐν γένει χαρακτῆρα τῶν λαῶν ἐκείνων, καὶ πλήρης ζήλου πρὸς δρᾶσιν, εἶχεν ἑλκύσει ἐν τῷ μεταξὺ ἐγκαίρως τὴν προσοχὴν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ πρώτιστα πάντων, τοῦ τότε εὐκλεῶς αὐτῆς προκαθημένου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ', τοῦ ἐν παντὶ μεγαλεπιβόλου ἐκείνου ἀνδρός, ὡς κάλιστα δυνάμενος νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐν κύκλῳ εὐρυτέρῳ καὶ ὑψηλοτέρῳ, καὶ ἀφορμῆς δοθείσης τῷ 1903 ἔκ τινων ἐπεισοδίων, συμβάντων τότε ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Δυρραχίου, πρόφρονι προτάσει αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου, καὶ Συνοδικῇ διαγνώμῃ, εἶχε μετακληθῇ κατὰ Μάρτιον ἰδίου ἔτους ἐξ Ἀδριανουπόλεως ἐπὶ τούτῳ, καὶ προεχειρίσθη Ἱεροδιάκονος, τῇ 4 Ἀπριλίου, ὑπὸ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, Συνοδικῶς λειτουργούσης, τῇ Μ. Πέμπτῃ, ἐπὶ τῷ καθαγιασμῷ τοῦ Ἁγίου Μύρου.

Καὶ τότε μὲν ἀνεστάλη ἡ εἰς Ἀλβανίαν ἀποστολὴ αὐτοῦ, συνεπείᾳ κωλυμάτων ἀπροόπτως προβαλόντων, ἀλλ' ὅτε κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1911 ἐχήρευσεν ἡ ἐκεῖσε ἐπαρχία,

ὑπεδείχθη ὡς ὁ μᾶλλον ἐνδεδειγμένος, καὶ τῇ ὃ Ἰουλίου ἐξελέγη παμψηφεὶ Μητροπολίτης Βελεγράδων, χειροτονηθεὶς τῇ 10ῃ τοῦ ἰδίου.

Ἤδη πρὶν ἢ κατέλθῃ εἰς τὴν Ἀλβανίαν, ἡ περιφέρεια αὐτοῦ, εἶχεν ἀνατραπῇ (10 Σεπτεμ. 1909 - 11 Φεβρ. 1910) ὑπὸ τῶν ἀγρίων στρατευμάτων τοῦ Μαχμοὺτ Τουργοὺτ πασᾶ, ἀποσταλέντος ὑπὸ τῶν Νεοτούρκων τότε ἐκτάκτως μετὰ τὴν καθαίρεσιν τοῦ Χαμήτ, ὅπως καταδαμάσῃ τὰ ἀνταρτικὰ φρονήματα τῶν Βέηδων καὶ Ἀγάδων, ἐννοούντων νὰ ἔχωσι τὰ αὐτὰ ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ πρώην ἀπολυταρχικοῦ καθεστῶτος προνόμια, καὶ πανταχοῦ διέκρινέ τις ἐρείπια ὑλικά τε καὶ ἠθικά.

Οὐχ ἧττον κατῆλθε, καὶ πλήρης ζήλου ἐπεδόθη εἰς τὴν καθόλου ἀναδιοργάνωσιν τῆς ἐπαρχίας, ἐπιστήσας ἰδίως τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὰ Σχολεῖα, δημιουργήσας πόρους, καὶ ἐντὸς ὀλίγου κατορθώσας, ὅπως τὸ ἱερὸν φῶς τῶν γραμμάτων, καταφθάνῃ μέχρι τῆς τελευταίας καλύβης.

Ἀλλ' ὡς μὴ ὤφελεν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἱερῶν τούτων νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἀγώνων, καὶ τῶν ποικίλων αὐτοῦ γνητευτικῶν διαρκῶς σκέψεων, καὶ ὀνείρων, ***ὅπως δηλ. τὸ ἐν Βερατίῳ Ἡμιγυμνάσιον ἀναχθῇ εἰς πλήρες Γυμνάσιον μὲ τμῆμα Ἐμπορικόν, τὰ δὲ Σχολαρχεῖα Αὐλῶνος, Φιερίου καὶ Λιμπόφσιας ἐπίσης εἰς Ἡμιγυμνάσια μὲ τμήματα Γεωπονικά, ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ Σχολεῖα τῶν ἑβδομήκοντα τεσσάρων κοινοτήτων τῆς ἐπαρχίας εἰς πλήρη Δημοτικά, ἐν δὲ τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Ἀρδευούσης ἱδρυθῇ Ἱερατικὴ Σχολή, μὲ πρόγραμμα ἀνάλογον πρὸς τὰς ἐπιτοπίους ἀνάγκας τῶν ἐνοριῶν, καὶ δὴ καὶ μὲ μαθήματα Γεωπονίας καὶ κτηνοτροφίας, ἐν δὲ τῷ Αὐλῶνι συσταθῇ τυπογραφεῖον, καὶ ἱδρυθῇ Περιοδικὸν Ἑβδομαδιαῖον κατ' ἀρχάς, ἀποσκοποῦν τὴν θρησκευτικὴν, ἐθνικὴν, καὶ πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν περισυλλογὴν παντὸς γραπτοῦ μνημείου ἀφορῶντος τὴν ἐν γένει ἱστορίαν τοῦ τόπου,*** εἶχεν ἐξασφαλίσει δὲ ἐν πολλοῖς καὶ πόρους ἱκανούς, ἀποσπωμένων τῶν Ἱερῶν Μονῶν ἐκ τῶν ὀνύχων τῶν ἰδιωτῶν, καὶ ἀνατιθεμένης τῆς διαχειρίσεως τῶν περιουσιῶν αὐτῶν εἰς Διαρκῆ Ἐπιτροπὴν Μοναστηριακήν, ὅπως οὕτω ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ἀναγεννηθῇ ὅλος ὁ τόπος, ἤρχισεν αἴφνης νὰ αἰσθάνηται δοκούμενον τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔδαφος, καὶ ἡ ἐπαρχία ὅλη κατήντα μετ' ὀλίγον ἀληθὲς Ἡφαίστειον, τοῦ ὁποίου αἱ ἐκρηξεις, δὲν ἔπαυσαν, ὡς μὴ ὤφελεν, ἕκτοτε μέχρι σήμερον, διαδεχόμεναι ἡ μία τὴν ἄλλην, πολυποίκιλοι καὶ ἀλλόκοτοι καὶ τὴν ποιότητα, καὶ τὴν ἔντασιν καὶ τὴν φοράν.

Καὶ ***ἀνετράπη*** λοιπὸν καὶ αὐθις ἡ περιφέρεια ὀλίγον μετὰτὰς Βουλευτικὰς ἐκλογάς, τὰς κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1911, ὅτε ἕνεκα τῶν αὐθαιρέτων ἐπεμβάσεων τῶν Νεοτούρκων, ἐκηρύχθη ἐκ νέου ἀνταρσία κατὰ τοῦ καθεστῶτος ὑπὸ τὸν Χασὰν Βέην Πρεστίναν καὶ ἄλλους, ὑποδαυλιζόντων τῶν δύο γειτόνων Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν, καὶ τότε τὸ μὲν ἕνεκα τῆς ἐπικαίρου θέσεως τῆς ἐπαρχίας καὶ δὴ τοῦ Αὐλῶνος, τὸ δὲ ἕνεκα τῶν συγγενικῶν δεσμῶν πρὸς ὅλα τὰ ὁπλοφόρα τῆς Ἀλβανίας, ἐχρησίμευσε σχεδὸν ἡ ἐπαρχία ὅλη (Μαρτίου 1911—Σεπτεμ. 1912) ἑστία τῆς ἐπαναστάσεως. ***Ἐγένετο*** ἀνάστατος μετ' οὐ πολὺ ἕνεκα τῶν βιαίων στρατολογιῶν, τῶν ἀγρίων μέχρις ἀπανθρωπίας ἐπιτάξεων, καὶ τῶν καθόλου προπαρασκευῶν τῶν διὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον, ***ἐλεηλατήθη*** θηριωδέστατα βραδύτερον ὑφ' ὅλων τῶν εἰς Βεράτιον καὶ τὴν ἑκατέρωθεν τοῦ Ἀώου χώραν καταφυγόντων τουρκικῶν στρατευμάτων, μετὰ τὰς ἥττας των ἐν Κουμάνοβῳ ὑπὸ τὸν Σαῖτ—Πασσᾶν, ἐν Μαυροβουνίῳ ὑπὸ τὸν Μαχμοὺτ Πασσᾶν, ἐν Κορυτσᾷ ὑπὸ τὸν Λζαβίτ, καὶ ἐν Ἠπείρῳ ὑπὸ τὸν Στρατάρχην Ριζᾶ—Πασσᾶν, ὅλων καταφυγόντων εἰς τὴν δυστυχῆ αὐτὴν γωνίαν, ἡ ὁποία, μόνη ἐξ ὅλων τῶν Βαλκανικῶν ἐπαρχιῶν δὲν κατελήφθη μήτε ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, μήτε ὑπὸ τοῦ Σερβικοῦ, σταματήσαντος τρίωρον μακρὰν αὐτῆς, καὶ παραμεινάντων ἐν αὐτῇ μέχρι τέλους Ἰουλίου τοῦ 1913, ἀνερχομένων δὲ εἰς 100,000 ἄνδρας ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς ἐκτὸς μάχης. ***Εἰσῆλθεν***, εἶτα εἰς νέου εἴδους, βασανιστήρια, ἅμα ὡς ἐκηρύχθη ἡ Ἀλβανικὴ Ἡγεμονία, καὶ ὑπέστη καὶ πάλιν τὰ πάνδεινα, μέχρι τῆς καταλύσεως τοῦ ἀλλοκότου ἐκείνου καθεστῶτος. ***Ἐλεηλατήθη πάλιν*** (τῇ 14 Σεπτεμ. 1913) ὑπὸ τῶν Γ'κέγκηδων, ὁρμησάντων ὅπως ἐκδιώξωσι τοὺς ἐκεῖ ἐπελάσαντας Βορειοπηρώτας, ἐπιπεσάντων μετὰ τὴν ἐπικράτησίν των κατὰ τῶν οἰκιῶν τῆς πόλεως, κατὰ τῆς ὑπαίθρου χώρας (14—21 Σεπτεμ.), εἰσελθόντων δὲ εἰς τὴν Μητρόπολιν καὶ μετὰ λύσσης ἀπανθρώπου ἁρπασάντων ἐξ αὐτῆς, ὅτι εὗρον, δηλ. στολὰς ἀρχιερατικάς, ἐνδύματα, σκεύη, ἔπιπλα, βιβλιοθήκην κ.τ.λ.. Καὶ τέλος ***ἐχρησίμευσε*** κατόπιν πεδίον συγκρούσεων Ἰταλῶν καὶ Αὐστριακῶν, ἐνῷ ἐπὶ τῆς ἀπέναντι παραλίας ἐν Αὐλῶνι, ἐκυμάτιζεν ἡ Ἰταλικὴ σημαία ἤδη ἀπὸ τῆς 12 Νοεμ. 1914, συνετελεῖτο πᾶν εἶδος στρατιωτικῆς ἐπιχειρήσεως πρὸς ἅμυναν, καὶ ἡ ὄχθη τοῦ Ἀώου ἐκηρύττετο ζώνη πυρός, ἑκατέρωθεν δὲ Ἰταλικὰ καὶ Αὐστριακὰ στρατεύματα ἵσταντο ἐν ἐπιφυλακῇ ἐντὸς τῶν προχωμάτων, καὶ ὅλη οὕτω ἡ περιφέρεια εἶχε καταντήσει εἰδεχθὲς στρατόπεδον, οἱ δὲ δυστυχεῖς χριστιανοὶ διετέλουν, ἕρμαιον τῶν μαχομένων, εἴτε ἠρεμούντων εἴτε κινουμένων, καὶ ὑφίσταντο διαρκῶς πᾶν εἶδος λεηλασίας καὶ βιαιοπραγίας, μέχρι τῆς ἀνακωχῆς, ἐξορισθέντων ἐν τῷ μεταξὺ ὅλων τῶν ὑγιεστέρων στοιχείων τοῦ τόπου, τῶν μὲν εἰς Kaoutzen τῆς κάτω Αὐστρίας, τῶν δὲ εἰς τὴν νῆσον Favigana τῆς Ἰταλίας, ἄνω τῶν 180 ἐν ὅλῳ, ἑκατέρωθεν.

Καὶ ὑπὸ τὴν ἀλλόκοτον ταύτην λαίλαπα, ἐξηκολούθει εἰσέτι ὁ Μητροπολίτης νὰ περιοδεύῃ, ἐπισκεπτόμενος καὶ τὰ μᾶλλον ἀπόκεντρα χωρίδια, ἄγγελος πανταχοῦ παραμυθίας, καὶ ὑπὸ τὸν διαρκῆ ἀπαίσιον κρότον τῶν διασταυρουμένων ἀεροπλάνων, μέχρις οὗ τέλος ἡ εἰς ζώνην πυρὸς κηρυξιστοῦ Ἀώου εὗρεν αὐτὸν ΒΑ τοῦ Αὐλῶνος, εἰς ἀπώτατον χωρίον τοῦ τμήματος τούτου, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀώου, καὶ μετ' ὀλίγον τῷ ἀπηγορεύετο οἱαδήποτε περιοδεία καὶ ἔξοδος ἐκ τῆς πόλεως.

Δὲν ἐβράδυνε δέ, καὶ ἀφορμῆς μετ' οὐ πολὺ δυσαρεσκείας δοθείσης,, ἐκ τινων διαμαρτυριῶν κατὰ τῶν ἀπελάσεων, γενομένων τῇ 23 Ἀπριλ. 1916, ἠναγκάσθη ὅπως, τῇ 15 Μαΐου, ὑποχρεωθῇ νὰ ἐπιβῇ τοῦ ἑτοιμασθέντος θωρηκτοῦ ὑπηρεσίας καὶ μεταφερθῇ εἰς Κέρκυραν, μετὰ τοῦ τότε Δημάρχου Λζεμηλ-Βέη Βλιώρα, καὶ ἐκεῖ παρέμεινεν μέχρι τέλους Φεβρ. τοῦ 1919, ὁπότε ἀποφάσει τοῦ ἐν Καννίνοις Γενικοῦ Στρατηγείου, ἐπετράπη τέλος ἡ εἰς τὴν προσφιλῆ ἐπαρχίαν εἴσοδος, ἄδεια δὲ ἐλευθέρας περιοδείας, τῷ ἐδόθη μόλις κατ' Ἀπρίλιον τοῦ ἰδίου ἔτους.

Ἡ ἐπαρχία εἶχε καταντήσει σκελετὸς ἀγνώριστος· ἀσθένειαι καὶ κακουχία εἶχον ἀποδεκατίσει τὸν πληθυσμόν· πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις κατηρείπωσαν τοὺς ἱ. ναούς, ἐξηφάνισαν τὰ ἱερὰ βιβλία, σκεύη, ἅμπια, ἱερὸν διακόσμιον, καὶ πανταχοῦ προὐβάλλε ἀπαίσιον οἴκτου θέαμα.

Εἶχεν ἐπιδοθῇ δὲ καὶ αὐθις εἰς νέαν ἀναδιοργάνωσιν, καὶ περιώδευεν ἀπὸ τῆς 5ης Ἀπριλίου 1919 μέχρι 8ης Φεβρ. τοῦ 1920, καὶ ἐπεσκέφθη ὅλας τὰς κοινότητας, ἐκ τοῦ σύνεγγυς, παραμυθῶν καὶ ἀντιλαμβανόμενος τῶν ἀναγκῶν, καὶ ἐπανορθώσας ὅ,τι ἠδύνατο, οὕτως ὥστε καὶ τὸ τελευταῖον χωρίον νὰ ἔχῃ τὸν ναόν του λειτουργοῦντα, καὶ εἶχεν ἐπανέλθει εἰς Αὐλῶνα κατὰ Μάρτιον ἰδίου ἔτους, ὅτε ἤρξατο αἰσθανόμενος καὶ πάλιν δονούμενον τὸ ἔδαφος, ἀφορμῆς συγκρούσεως δοθείσης, ἐκ τινων σωβινιστικῶν τάσεων, ἐκδηλωθεισῶν τῇ Μ. Ἑβδομάδι τοῦ ἰδίου ἔτους. Καὶ τότε μὲν παρεκάμφθησαν τὰ ἐπεισόδια, καὶ ἠλπίζετο ὅτι σοβαρώτεραι σκέψεις θὰ ἐπεκράτουν παρὰ τοῖς ἰθύνουσιν, ἀλλ' ὅτε τῇ 27 Ἀπριλίου, ὁ Μητροπολίτης διὰ λόγους καθαρῶς οἰκογενειακούς, εἶχε μεταβῇ πρὸ ἑβδομάδος εἰς Κέρκυραν, καὶ ἡτοιμάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ, εὑρέθη αἴφνης ἀποκεκλεισμένος τῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἐπανόδου, διαρκούσης ἔτι τῆς κατοχῆς. Μετὰ δὲ πέντε μῆνας, ἀντικατασταθείσης πλέον τῆς κατοχῆς ὑπὸ τοῦ Ἀλβανικοῦ καθεστῶτος, κατόπιν αἱματηρῶν ἐπεισοδίων, αἱ ἀνανεωθεῖσαι πρὸς ἐπάνοδον ἀπόπειραι ἀπέβησαν καὶ αὐθις ἄγονοι, διὸ λόγους γνωστοὺς τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἔκτοτε παραμένει ὑπερόριος, μακρὰν τοῦ Θρόνου αὐτοῦ.

Ἐν τούτῳ, παρ' ὅλην τὴν θυελλώδη αὐτὴν ἀτμόσφαιραν,

κατὰ τὸ δεκαετὲς τοῦτο διάστημα (1911—1921), ἱκανὰ συνετελέσθησαν ἔργα. Ἐπεσκευάσθη ἀρκούντως ἰδίαις αὐτοῦ δαπάναις ἡ τέως ἐρείπιον Μητρόπολις Βερατίου, λεηλατηθεῖσα δυστυχῶς βραδύτερον ὑπὸ τῶν Γέγκηδων, καὶ βομβαρδισθεῖσα κατόπιν ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν, ἀνεκαινίσθη ἡ Μητρόπολις Αὐλῶνος εἰς κτίριον σεμνὸν καὶ ἀπέριττον, ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων περικαλλὲς Παρθεναγωγεῖον, οὕτινος τέως ἔστερεῖτο ἡ Κοινότης, ἀνεκαινίσθη τὸ Ἀρρεναγωγεῖον, ἀνεκαινίσθη ὁ Μητροπολιτικὸς Ναός, ἀνεκαινίσθη ἡ Ἱερὰ Μονὴ Σβερνετσίου, καὶ ἄλλα, καὶ ταῦτα μόνον ἐκ τῶν ἐράνων καὶ τοῦ ὀβολοῦ τοῦ πτωχοῦ ἰδιώτου, οὓς προὐκάλουν ἰδίως, αἱ καθ' ἑκάστην Κυριακὴν καὶ ἑορτὴν ἐπ' ἐκκλησίας ὁμιλίαι, χωρὶς ποτὲ νὰ πιστεύῃ ὅτι ἀπέναντι τῶν τοιούτων ἀγώνων, εἰρωνεύετο αὐτὸν πικρότατα ἀφ' ἑτέρου μακρόθεν, ἡ σκληρὰ τύχη.

Τὰ Σχολεῖα πλὴν ἐλαχίστων διαλειμμάτων δὲν ἔπαυσαν λειτουργοῦντα μέχρι Μαρτίου τοῦ 1917. Ἀλώβητον δὲ μέχρι τῆς στιγμῆς παραμένει τὸ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἄνωθεν καὶ ἐξ ὑπαρχῆς σεπτὸν πατροπαράδοτον καθεστώς.

Ἡ δὲ Ἐκκλησία, ἐξ ἀρχῆς παρακολουθοῦσα ταῦτα, καὶ ἐκτιμῶσα τὸ ἔνθεον αἴσθημα ὅπερ ἀπέπνεεν ἀπ' ἀρχῆς πᾶσα ἐνέργεια αὐτοῦ, καθ' ὅλας τὰς ἑκάστοτε ἐπερχομένας πολιτικὰς ἀναστατώσεις καὶ τὰς διαφόρους περιστάσεις, τὸν ζῆλον, καὶ τὴν στάσιν ἀπέναντι τῶν πιέσεων τῶν ἰσχυρῶν, ἀντιστάντος ἀνενδότως εἰς τὰς ἀξιώσεις μεγαλοσχήμων, ὑπὲρ ἐκδηλώσεων, αἵτινες ἤθελον ἐξυπηρετήσει τὰ σχέδια αὐτῶν, ἐπανειλημμένως ἐξέφρασεν αὐτῷ τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῆς.

Καὶ δὴ τῇ 7 Ἰουνίου 1913, ἔγραφεν «... τὰ δὲ τῆς καταστάσεως τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς κατὰ τὸ διαρρεῦσαν διάστημα τῶν πολεμικῶν γεγονότων ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, ἐκφράζομεν αὐτῇ Συνοδικῇ ἀποφάσει, τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὴν ἐν ταῖς ἀνωμάλοις ταύταις στιγμαῖς ἐπιδειχθεῖσαν ζηλωτὴν μέριμναν, καὶ τὴν ἐν γένει Ἐκπαιδευτικὴν καὶ λοιπὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἐνέργειαν αὐτῆς, πρὸς περιφρούρησιν τῶν δικαίων καὶ συμφερόντων τοῦ ἐμπεπιστευμένου αὐτῆς ὀρθοδόξου ποιμνίου, καὶ προαγόμεθα εἶτα γνωρίσαι αὐτῇ, ὅτι ὅσον ἀφορᾷ ...» (Ἀριθ. πρωτ. 3514).

Ἀπὸ δὲ 10 Σεπτεμ. 1920, «..... εὐχαριστοῦντες δ' ἀπαντητικῶς τῇ Πανιερότητι αὐτῆς, δι' ὅσα..... ἄσμενοι κατ' ἀπόφασιν Συνοδικὴν ἐκφράζομεν ἅμα πρὸς αὐτὴν τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Ἐκκλησίας, **διὰ τὰς ζηλωτὰς καὶ πάντοτε ἰδιαιτέρως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας** ἐκτιμηθείσας ἐνεργείας αὐτῆς, ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου αὐτῆς, πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ἀντικανονικῶν ἐνεργειῶν. ...» (Ἀριθ. πρωτ. 6005).

Καὶ ἀπὸ 20 Σεπτμ. 1921, «... Εἰς ἀπάντησιν γνωρίζομεν πρὸς τὴν Πανιερότητα αὐτῆς, τὴν πάντοτε ζηλωτῶς καὶ ἐν ἀφοσιώσει ἐργαζομένην, καὶ προσφέρουσαν τὰς ὑπηρεσίας αὐτῆς, ὅτι δι' οὓς ἀναφέρει λόγους κτλ. ...» (Ἀριθ. πρωτ. 6134).

Ἐκ χαρακτῆρος ἀφ' ἑτέρου ἐχθρὸς τῶν ἐν τῇ δράσει δημοσιογραφικῶν θορύβων, καὶ ὡς γνώμονα ἐν τῷ βίῳ ἔχων τὴν εὐσυνείδητον, κατὰ δύναμιν, ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος, καὶ τὸ λάθε βιώσας, κέκτηται ἐν τούτῳ παρρησίαν φρονήματος καὶ γλώσσης.

Εὐπαίδευτος δὲ καὶ μελετηρός, φιλόπονος καὶ φιλάρχαιος, ἀσχολεῖται μετά τινος ἰδιαζούσης στοργῆς, ἀπ' αὐτῶν ἔτι τῶν μαθητικῶν ἐδωλίων, περὶ τὴν Μεσήλικα ἱστορίαν ὡς καὶ εἰς τὴν μετὰ τὴν Ἅλωσιν. Περιοδεύων ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ οὐδέποτε διέλειπε, παρ' ὅλην τὴν ἀδιάκοπον καταιγίδα, ἀνερευνῶν κώδικας καὶ ἀρχεῖα Μονῶν καὶ Ἐκκλησιῶν, ἔγγραφα ἰδιωτικά, συλλογάς, ἐπιγραφάς, σημειώσεις ἐν ὥραις μηναίων ἢ ἄλλων βιβλίων, καὶ ὅ,τι παρεμφερές, ἀναζητῶν καὶ περισυλλέγων ὅ,τι ἐν γένει ἠδύνατο νὰ περισώσῃ ἐκ τῶν ὀδόντων τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, διὸ καὶ κέκτηται, Συλλογὴν πλουσίαν ὕλης ἀνεκδότου ἐν πολλοῖς, ἀναφερομένης εἰς τὰς περιπετείας τῶν μερῶν ἐκείνων, πρό, μετὰ τὸ 1453, καὶ ἐντεῦθεν.

Μελέται αὐτοῦ, καὶ πορίσματα αὐτῶν θέλουσιν ἴδει μίαν ἡμέραν τὸ φῶς, ὡς λ. χ.

Ἡ Μοσχόπολις, μονογραφία μακρὰ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχείων αὐτῆς, ἀνεκδότων εἰσέτι (1330—1921).

Τὰ Βελέγραδα καὶ ἡ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῶν δικαιοδοσίαν χώρα (Ἀντιπάτρια, Βουλλίς, Ἀπολλωνία, Νυμφαῖον, Αὐλών, Κάνινα, Ὡρικός, Ἀμαντία, Γλαβινίτσα, Σάζων.)

Διορθώσεις καὶ Προσθῆκαι, εἰς τὴν περὶ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν μονογραφίαν τοῦ Celzer.

Ὁ Χριστιανισμὸς ἐν τῇ Ἀλβανίᾳ, ἐξάπλωσις καὶ αἱ διάφοροι ἐν τῇ ἐξελίξει αὐτῆς φάσεις καὶ περιπέτειαι, (90—349 καὶ 349—1921), καὶ ἄλλαι.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ ΒΕΛΕΓΡΑΔΩΝ
(1802—1921)

Ἰωάσαφ ὁ Β'. (1802—1855), ἐκ Μπουμπουλίμανι, διεδέχθη Ἰωάσαφ Α' (1752—1902), θεῖον αὐτοῦ. Ἔδρασαν ἀμφότεροι εὐεργετικώτατα ὑπὲρ τοῦ τόπου.

Ἄνθιμος Ἀλεξούδης (1855—1888), ἐκ Μαδύτου· ἀπὸ Λευτερεύοντος.

Δωρόθεος (1888—1898), ἐκ Γαλατᾶ, ἀπὸ Κορυτσᾶς.

Βασίλειος (1898—1909), ἐκ Λαμπόβου, ἀπὸ Παραμυθίας.

Καλλίνικος Δελικάνης (1910—11 ἐκ Λέσβου, ἀπὸ Ἀρχειοφύλακος.

Ἰωακεὶμ Μαρτινιανὸς (1911—1921) ἐκ τῆς παρὰ τῇ Κορυτσᾷ Μοσχοπόλεως.

Ἐξελέγη τῇ 5 Ἰουλίου 1911, καὶ ἐξακολουθεῖ, θείᾳ ἐλέει, ἐγκαρτερῶν ἐν τῇ, ἐν ᾗ ἐτάχθη, θέσει, ἐν τῷ μέσῳ ἀτελευτήτων θλίψεων καὶ δοκιμασιῶν.

Ο ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

Κ^ος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΧΑΤΖΗ—ΣΤΑΥΡΟΥ

Ἐγεννήθη ἐν Ἀϊδινίῳ τῆς Μ. Ἀσίας τῷ 1879. Μετὰ τὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν Ἀϊδινίῳ, Σμύρνῃ καὶ Πυθαγορείῳ τῆς Σάμου, εἰσαχθεὶς εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικὴν Σχολὴν ἀπεφοίτησε ταύτης ἀριστεύσας τῷ 1902, ὁπότε καὶ χειροτονηθεὶς διάκονος προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δρᾶμας ὡς ἀρχιδιάκονος, ὅθεν μετέβη εἰς Ἑλβετίαν πρὸς πληρεστέραν κατάρτισιν αὐτοῦ εἰς ἀνωτέρας σπουδάς.

Τῷ 1910 κληθεὶς ἀνεδείχθη βοηθὸς Ἐπίσκοπος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Σμύρνης ὑπὸ τὸν τίτλον Τριλλέων, τῷ δὲ 1913 ἐξελέγη Μητροπολίτης Φιλαδελφείας, μὲ ἕδραν τὴν πόλιν τῆς Ἱ. Ἀποκαλύψεως Φιλαδέλφειαν, καὶ τῷ 1921 μετὰ Τοποτηρητείαν ἐν τῇ Μητροπόλει Ἡλιουπόλεως (Ἀϊδινίου), διωρίσθη παρὰ τῶν Πατριαρχείων καὶ ὡς Τοποτηρητὴς τῆς χηρευούσης μεγαλωνύμου Μητροπόλεως Ἐφέσου.

Συνοδικὴν αὐτοῦ ὑπηρεσίαν ἐξεπλήρωσε κατὰ τὰ ἔτη 1918—19, ὁπότε καὶ ὡς Συνοδικὸς καὶ ὡς Πρόεδρος τῆς Ἐκκλ. Ἀληθείας, πολλὰς παρέσχεν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκδουλεύσεις, διά τε τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ ὡς Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Πατριαρχείων εἰς τὸ ἐν Οὐφᾷλῃ τῆς Σουηδίας συγκροτηθὲν Παγχριστιανικὸν Συνέδριον, καὶ διὰ τῆς ἱδρύσεως τοῦ ἀξιολόγου ἐπιστημονικοῦ Περιοδικοῦ τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου «Ὁ Νέος Ποιμήν».

Τὴν περὶ τὰ γράμματα δὲ ἐπίδοσιν ταύτην τοῦ Σεβασμιωτάτου μαρτυροῦσι καὶ τὰ κάλλιστα ἐπίσης Περιοδικὰ «Ὁ Ἱερὸς Πολύκαρπος» καὶ «ὁ Ἄγγελος τῆς Φιλαδελφείας», τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος ἵδρυσε τὸ μὲν πρῶτον ἐν Σμύρνῃ, τὸ δὲ δεύτερον ἐν Φιλαδελφείᾳ, ἑλληνιστὶ (δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων) ἐκδιδόμενον, παρὰ τὰς πολλὰς ἄλλας διατριβὰς καὶ πραγματείας καὶ ἄρθρα δημοσιευθέντα εἰς ἕτερα Περιοδικὰ καὶ δὴ εἰς τὴν «Ν. Ἡμέραν» Τεργέστης καὶ τὰ ἐκδοθέντα ἤδη ἢ ἀνέκδοτα εἰσέτι ἔργα του. Ταῦτα δὲ πάντα παρὰ τὰς πολλαπλᾶς ἐπίσης καὶ σπουδαίας ἐθνικὰς ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας προσέφερεν μὲν εἰς τὴν Δράμαν καὶ τὴν Σμύρνην μετέπειτα, δὶς καταδικασθεὶς διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς εἱρκτὴν τῷ 1910 ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ εἰς θάνατον τῷ 1916 ἐν Σμύρνῃ καὶ διασωθεὶς ὡς ἐκ θαύματος, συνεχίζει δὲ καὶ μέχρι σήμερον κατὰ τοὺς Μικρασιατικοὺς ἀγῶνας.

Ὁ Σεβασμιώτατος εἶναι τετιμημένος διὰ τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος, τοῦ Σταυροῦ τοῦ Παναγίου Τάφου, τοῦ Μετζηδιὲ γ'. τάξεως καὶ τοῦ Πολεμικοῦ Σταυροῦ καὶ τυγχάνει ἑταῖρος τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Χαρακτηρίζει δὲ αὐτὸν ἁπλότης ὕφους καὶ ἀγαθότης ψυχῆς χριστιανικῆς, ἥτις ἐξεδηλώθη τώρα εἰς εἰρηνικὰ ἔργα, τόσον εἰς χρῆμα διὰ τῆς ἱδρύσεως Γυμναστηρίου, Ἀναγνωστηρίου καὶ Οἰκοτροφείου διὰ τοὺς ξενοφώνους μαθητάς, ὅσον καὶ ἐν Σμύρνῃ διὰ τῆς ἱδρύσεως ἀσύλου τῶν ἀστέγων, καὶ ἐν Φιλαδελφείᾳ Οἰκοτροφεῖον ἐπίσης ξενοφώνων μαθητῶν καὶ διαφόρων Συλλόγων καὶ ἀδελφοτήτων Συντεχνιῶν κλπ.

Ὁ Σεβασμιώτατος ἀποτελεῖ πραγματικὸν Κεφάλαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μας.

Ἔργα αὐτοῦ ἐκδοθέντα εἶνε:

1) Αἱ περὶ ἡσυχαστῶν καὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἔριδες ιδ'. ἑκατονταετηρίδος.

2) Κατάλογος χειρογράφων ἐν Βυζαντ. δελτίῳ Κρουμβάχερ.

3) Γονεῖς καὶ τέκνα.

4) Ρήματα ζωῆς.

5) Διὰ τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους.

6) Φῶς διὰ τοὺς νέους (κ.τ.λ.)

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΣΗΤΕΙΑΣ
ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἱερᾶς καὶ Σητείας κ. Ἀμβρόσιος Σφακιανάκης ἐγεννήθη ἐν Χουδετσίῳ Ἡρακλείου τῆς Κρήτης τῷ 1856. Ἀπορφανισθεὶς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἔτυχε τῆς ὑποστηρίξεως τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἡρακλείου διὰ τὴν περὶ τὰ γράμματα ἐπίδοσίν του, ὅθεν ἀπεστάλη εἰς τὴν ἐν Ἱερουσαλὴμ Σχολὴν τοῦ Σταυροῦ. ταύτης διακοψάσης ἐπί τινα χρόνον τὴν λειτουργίαν της ἠναγκάσθη ὁ Ἀμβρόσιος νὰ μεταβῇ εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρὰ τῷ Πατριάρχῃ Σωφρονίῳ τῇ προστασίᾳ τοῦ ὁποίου ἀπεπεράτωσε τὰς θεολογικάς του σπουδὰς εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστήμιον. Ἐπανελθὼν εἰς Ἀλεξάνδρειαν διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Σωφρονίου Ἱεροκήρυξ μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ Μεγάλου Ἀρχιμανδρίτου, ὁπότε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος Κρήτης ἀνέδειξε τοῦτον Ἐπίσκοπον Ἱερᾶς καὶ Σητείας. Ἡ ἐν Κρήτῃ δρᾶσις τοῦ θεοφιλεστάτου ὑπῆρξε λίαν εὐεργετικὴ διὰ τῆς ἱδρύσεως Ναῶν, Σχολείων κ.τ.λ. Θαυμασία Ἐπισκοπὴ ἐν τῇ τοποθεσίᾳ «Ἁγιασμένος» παρέχει ἀναψυχὴν καὶ περίθαλψιν παντὶ τῷ ἐπισκεπτομένῳ τὸν καλοκάγαθον Ἐπίσκοπον καὶ δεινὸν ἐκκλησιαστικὸν ῥήτορα. Ὑπὸ τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως ἐτιμήθη διὰ τοῦ ἀργυροῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος διὰ τὰς πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίας του.

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ
ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΒΕΝΕΡΗΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἐπίσκοπος Ῥεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου κ. Τιμόθεος Βενέρης ἐγεννήθη ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῷ 1876. Ἐσπούδασε θεολογίαν εἰς τὴν θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης καὶ εἶτα διωρίσθη Καθηγητὴς τῶν θρησκευτικῶν ἐν Χανίοις καὶ Ἡρακλείῳ ἀγαπώμενος ὑπὸ πάντων τῶν συναδέλφων του. Δὲν περιωρίζετο δὲ ἁπλῶς εἰς τὰ ἐν τῷ Γυμνασίῳ μαθήματα, ἀλλὰ διαρκῶς εἰργάζετο γράφων εἴτε εἰς τὰ περιοδικὰ καὶ τὸν ἑβδομαδιαῖον τύπον εἴτε ἐκδίδων ἰδίας αὐτοῦ μελέτας ἢ μεταφράσεις. Ἐκ τῆς γαλλικῆς μετέφρασε τοῦ Henri Conturier τὸ περισπούδαστον ἔργον «Ἡ Κρήτη». Ἐπίσης ἐδημοσίευσε τὰ ἑξῆς περισπούδαστα ἔργα: «Ὑπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Φιλήμονα ἐπιστολὴν τοῦ Ἀποστ. Παύλου «Λόγοι»,« Τὸ Χριστιανικὸν ἰδεῶδες», «Ἡ Ζωὴ ἐν θανάτῳ», «Στοιχεῖα φιλοσοφικῆς ἠθικῆς ἐφαρμοσμένα εἰς τὴν ἀγωγήν». Τῷ 1916 ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Ῥεθύμνης ἀποδοθείσης δοκιμασίας τιμῆς εἰς τὸν ὀτηρὸν θεράποντα τῆς Θεολογίας. Ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν νέων αὐτοῦ καθηκόντων πρῶτον μέλημα ἔσχε νὰ περισώσῃ τὰς Ἱ. Μονὰς Ῥεθύμνης ἐκ τῆς ἰκονομικῆς δυσπραγίας, ὅπερ λίαν ἀξιεπαίνως κατώρθωσε διὰ τῆς δραστηριότητός του.

Ο ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΓΚΥΡΑΣ

ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΣΑΡΑΣΙΤΗΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀγκύρας Γερβάσιος Σαρασίτης ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας καταγόμενος, μόνος ἄρρην αὐτῆς ἀπόγονος, ἐγεννήθη ἐν Ἀργυροπόλει τῆς Ἐπαρχίας Χαλδίας τῷ 1867, μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐγκυκλίων αὐτοῦ σπουδῶν εἰσήχθη εἰς τὴν θεολ. Σχολὴν τῆς Χάλκης ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε μετὰ εὐδοκίμους σπουδὰς τῷ 1893. Διάκονος ἐχειροτονήθη τῷ 1892, πρεσβύτερος δὲ τῷ 1896. Ἀπὸ τοῦ 1893 μέχρι τοῦ 1895 ἐχρημάτισε Σχολάρχης τοῦ Φροντιστηρίου Ἀργυροπόλεως, ἀπὸ δὲ τοῦ 1895—1900 εὐδοκιμώτατα διηύθυνε τὴν Ἱερ. Σχολὴν Ζινδζίδερε Καισαρείας. Κατὰ δὲ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1900—1901 διηύθυνε τὸ Γυμνάσιον Ἀμισοῦ. Τῇ 6ῃ Αὐγούστου 1901 ἐχειροτονήθη διὰ τὰς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίας του Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ καὶ εἶτα βοηθὸς Ἐπίσκοπος πρῶτον τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Καισαρείας Ἰωάννου ἀπὸ τοῦ 1901—1902 δεύτερον δὲ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Χαλδίας Γερβασίου τῷ 1902 ὁπότε προήχθη κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1902 εἰς Μητροπολίτην Ροδοπόλεως καὶ μετὰ τετραετῆ ὑπηρεσίαν εἰς Μητροπολίτην Κορυτσᾶς τῷ 1906 μετὰ ἐπίσης πάλιν τετραετῆ ὑπηρεσίαν ἐν Κορυτσᾷ εἰς Μητροπολίτην Ἀγκύρας τῷ 1910.

Ἕδρα τῆς Μητροπόλεως εἶναι ἡ Ἄγκυρα καὶ ἐναλλὰξ τὸ Δορύλαιον καὶ Κοτύαιον τῶν ὁποίων αἱ δύο τελευταῖαι πόλεις ἠδυτύχησαν νὰ αἰσθανθῶσι τὰ ἀγαθὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας.

Ἔργα τῆς Α. Σεβασμιότητος εἶναι «Περὶ Γάμου τῶν Κληρικῶν» ἔκδοσις 1915 καὶ διάφοροι δημοσιεύσεις καὶ διατριβαί.

Εἶναι τετιμημένος διὰ τοῦ Τουρκικοῦ Μετζιτιὲ τρίτης τάξεως.

Συνοδικὸς ἐχρημάτισε τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ 1913 τὸ δὲ δεύτερον ἀπὸ τοῦ 1917.

Διὰ τὴν ἐξεδιασμένην εὐγένειαν τῆς Α. Σεβασμιότητος τὴν ἀπορρέουσαν τόσον ἐκ τῆς μορφώσεως ὅσον καὶ ἐκ τῆς οἰκογενειακῆς του καταγωγῆς ὑπὸ πάντων ἀγαπᾶται καὶ δεόντως τιμᾶται. Ἡ ἐθνωφελὴς ἐπίσης δρᾶσις τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ οἱ κίνδυνοι τοὺς ὁποίους διέτρεξεν ἐκ τοῦ ἀπαισίου ἐπαναστάτου Κεμὰλ εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστοί, δι ὃ εὐχόμεθα ταχείαν τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης, ἵνα ἀναπνεύσῃ τὸ καταδυναστευόμενον χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς ἐπαρχίας Ἀγκύρας δεχόμενον τὰς εὐλογίας τοῦ ποιμενάρχου του.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ ΑΓΚΥΡΑΣ

Χρύσανθος 1872—1877
Ἰωαννίκιος
Γερβάσιος ἀποθανὼν τῷ 1899
Νικόλαος (ὁ νῦν Καισαρείας)
Σωφρόνιος ὁ μετὰ ταῦτα Κολωνίας ἀποθανών
ὁ νῦν Γερβάσιος ἀπὸ τοῦ 1910

Σ. Σ. Ἀτυχῶς πυρκαϊὰ τῷ 1916 ἔκαυσε τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἀγκύρας δι' ὃ κατέστη ἀδύνατος ἡ συνταξις καταλόγου ἀπὸ τοῦ 1821.

Πολιοῦχος ἅγιος τῆς Ἀγκύρας εἶναι ὁ Ἅγιος Κλήμης (†296) ἑορταζόμενος τῇ 23 Ἰανουαρίου.

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΙΚΟΝΙΟΥ

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἰκονίου κ. Προκόπιος Λαζαρίδης ἐγεννήθη ἐν Τυάνοις τῆς Καππαδοκίας τῷ 1859, ἐσπούδασε δὲ ἐν τῇ θεολ. Σχολῇ τῆς Χάλκης. Ὑπηρέτησεν ἐν ταῖς Μητροπόλεσι Νικομηδείας καὶ Νικαίας τὸν δὲ Μάρτιον τοῦ 1894 ἐγένετο ἀρχιερατικῶς προϊστάμενος ἐν τῇ συνοικίᾳ Κ)πόλεως Βλάγκαι ὡς πατριάρχικὸς Ἐπίσκοπος Ἀμφιπόλεως. Τῷ 1898 ἀπεστάλη ὡς Ἔξαρχος τοῦ Πατριαρχείου εἰς τὰς ἐν Μακεδονίᾳ Μονὰς τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας καὶ Θεοτόκου Κοσινίτσας ἐκτελέσας μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ ἐντολήν. Τῷ 1899 ἐξελέγη Μητροπολίτης Δυρραχίου, εἶτα προήχθη εἰς τοιοῦτον ἐν Φιλαδελφείᾳ καὶ τέλος τῷ 1911 εἰς Μητροπολίτην Ἰκονίου. Ἡ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἰκονίου δρᾶσις τοῦ Σεβασμιωτάτου κοσμεῖται διὰ τῆς ἀνεγέρσεως πλείστων ναῶν, Σχολείων καὶ συμπήξεως κοινοτήτων, ἀναγεννηθέντος οὕτω τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος τῶν εἰς τὰ βάθη τῆς Ἀσίας μακρὰν πάσης ἐκπολιτιστικῆς ἐπικοινωνίας βιούντων ὁμοεθνῶν ἡμῶν. Ἀτυχῶς ὑπὸ τοῦ Κεμὰλ ἀπεμακρύνθη τῆς ἕδρας του ὁ Σεβασμιώτατος, οὗτινος καὶ ἡ τύχη ἀγνοεῖται.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Γεννάδιος Ἀλεξιάδης ἐκ Μεσαπόλεως τῆς Βιθυνίας καταγόμενος ἐσπούδασεν ἐν τῇ θεολογικῇ τῆς Χάλκης Σχολῇ ἀποφοιτήσας τῷ 1894. Κατ' ἀρχὰς ἐδίδαξεν ἐν Μαρωνείᾳ ὡς Καθηγητὴς τῶν θρησκευτικῶν εἶτα δὲ διωρίσθη β' γραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου Κ)πόλεως καὶ τέλος προήχθη εἰς Ἀρχιγραμματέα τῷ 1902. Ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ' ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Λήμνου, τῷ δὲ 1911 ἐγένετο Συνοδικὸς καὶ τὸ ἐπιὸν ἔτος 1912 Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης. Ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν τὸν περίδοξον θρόνον Θεσσαλονίκης ἐκάλλυνεν ὁ Σεβασμιώτατος Γεννάδιος εἶναι πλήρης ἱστορικῶν γεγονότων. Τότε ἐξερράγη ὁ Βαλκανικὸς πόλεμος τὰ δὲ Ἑλληνικὰ στρατεύματα προὐχώρουν ραγδαίως πρὸς τὸν περίλαμπρον ἀδάμαντα, τὴν Μακεδονικὴν πρωτεύουσαν, τὴν ὁποίαν ἡ ἀπληστία τῶν ὑποψίων συμμάχων μας Βουλγάρων ἐπεζήτει νὰ ἁρπάσῃ μηδὲν ἱερὸν οὔτε ὅσιον σεβομένη. Τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν, ἥτις μετ' ὀλίγον παρεδίδετο εἰς τὸν Στρατηλάτην διάδοχον τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου· ὁ Σεβασμιώτατος Θεσσαλονίκης εἶχε τὴν εὐτυχίαν νὰ ὑποδεχθῇ τὸν μέλλοντα Βασιλέα καὶ τὰ στρατεύματά του κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς μνήμης τοῦ Μεγαλομάρτυρος Ἁγίου Δημητρίου πολιούχου τῆς πόλεως τῶν Θεσσαλονικέων. Εὐγενέστατος καὶ λεπτὸς τοὺς τρόπους διεξήγαγε κατὰ τὰς κρισίμους ἐκείνας στιγμὰς μετὰ πολλῆς ἱκανότητος τὰ ἀνατεθειμένα αὐτῷ καθήκοντα. Ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐπιμελούμενος τῆς μορφώσεως τοῦ ποιμνίου του ἐξέδιδε τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Περιοδικὸν τὸ φέρον τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπιτοπίου Ἁγίου «Γρηγορίου Παλαμᾶ». Εἶναι τετιμημένος διὰ πολλῶν παρασήμων.

Ο ΣΕΒ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ ΑΛΕΞΙΑΔΗΣ

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἰωαννίνων κ. Σπυρίδων **Βλάχος** ἐξ Ἠπείρου καταγόμενος ἐγεννήθη ἐν Χιλῇ τοῦ Εὐξείνου πόντου· ἐσπούδασεν ἐν τῇ Θεολογ. Σχολῇ τῆς Χάλκης ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν ἀριστεύσας τῷ 1899· ὡς Ἱεροκήρυξ **τὸ πρῶτον** ἐν Γαλατᾷ καὶ εἶτα τῷ 1900 ὡς Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τοῦ Μητροπολίτου Ξάνθης ἐν **Καβάλλᾳ διέπρεψε** διὰ **τὸ** γλαφυρὸν καὶ ἐποικοδομητικὸν **τοῦ λόγου του**, ὅστις ἔχυνε βάλσαμον χριστιανικῆς ἀνυψώσεως εἰς **τὰς ταλαιπωρουμένας** ψυχὰς τῶν δεινοπαθούντων Ἑλλήνων τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Ἡ πατριωτικὴ ὅμως **δρᾶσις τοῦ** Σεβασμιωτάτου ὑπῆρξεν ὑπέροχος τόσον διὰ τῆς **ἀναζωπυρήσεως** τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος διὰ Σχολείων κτλ. ὅτε ἐγένετο Μητροπολίτης Βελλᾶς καὶ Κονίτσης ὅσον καὶ διὰ **τῆς** καθόλου δράσεως ἐν τῷ Βορειοηπειρωτικῷ ἐχῶνι. Ὁ προελαύνων Ἑλληνικὸς στρατὸς τῷ 1913 μόλις ἔσωσε τὸν ἐγκάθειρκτον ὑπὸ τοῦ Τζαβὲτ—πασᾶ ἐν **Κονίτσῃ Μητροπολίτην**, ὅστις οὕτω ὡς ἐκ θαύματος διέφυγε τὸν ἐπικείμενον μαρτυρικὸν θάνατον. Μετ' ὀλίγον ἡ **ἐπανάστασις τῶν** Βορειηπειρωτῶν πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας **των εἶχε** μεταξὺ τῶν πρώτων ἵνα μὴ εἴπωμεν ἀρχηγὸν τὸν **Σεβασμιώτατον** Σπυρίδωνα· καὶ αὐτὸς ὁ τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ **Σεβασμιωτάτου** ἀναδειχθεὶς ἀρχηγὸς τοῦ κινήματος Γ. Χριστάκης **Ζωγράφος** πρὸς πάντας ὁμολόγει, ὅτι ψυχὴ τοῦ ἀγῶνος **τῶν Βορειοηπειρωτῶν** ἦτο ὁ Μητροπολίτης Βελλᾶς καὶ **Κονίτσης**.

Τῷ 1916 ἀποθανόντος τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Γερβασίου κοινῇ ἀπαιτήσει τῶν Ἠπειρωτῶν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον προήγαγε τὸν Σεβασμιώτατον Βελλᾶς καὶ Κονίτσης εἰς Μητροπολίτην Ἰωαννίνων.

Ἐν τῇ νέᾳ του ἕδρᾳ τὴν αὐτὴν πάλιν αὐταπάρνησιν καὶ ζῆλον ἐπεδείξατο, ὅτε ἐκραγέντος τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἕνεκα τῶν ἀτυχῶν γεγονότων τῆς διαιρέσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους διεπάχθη ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ Σεβασμιωτάτου ἐκ τῆς ἕδρας του μέχρις οὗ τὸ νόμιμον καθεστὸς ἐπανέφερε τοῦτον μετὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 1ης Νοεμβρίου τοῦ 1920. Ἡ νέα ἀνακίνησις τοῦ Ἀλβανικοῦ ζητήματος ἐξ οὗ καὶ πάλιν κινδυνεύει ἡ ἐλευθερία τῆς Βορείου Ἠπείρου εὗρε τὸν Σεβασμιώτατον εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἀγωνιζόμενον ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς πολυπαθοῦς βορείας Ἠπείρου καὶ σπεύδοντα εἰς Εὐρώπην καὶ Κ)πολιν πρὸς συνεννόησιν μετὰ τῶν διαφόρων Ἠπειρωτικῶν σωματείων.

Ἡ εὐγένεια τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἡ χρηστότης τοῦ ἤθους κατακτᾷ τὰς καρδίας πάντων τῶν γνωρισάντων τὴν Α. Σεβασμιότητα.

Ο ΣΕΒ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΛΑΜΠΗΣ ΚΑΙ ΣΦΑΚΙΩΝ

ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἐπίσκοπος Λάμπης καὶ Σφακίων Ἀγαθάγγελος Παπαδάκης ἐγεννήθη τῷ 1859 εἰς τὴν κώμην Σελιὰ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου ἐκ πατρὸς πρωθιερέως.

Ἀποπερατώσας ἐν Ρεθύμνῃ τὰς πρώτας αὐτοῦ σπουδὰς προσελήφθη εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν τῶν Ἀσωμάτων ὑπὸ τοῦ Ἡγουμένου αὐτῆς Συμεὼν θείου τοῦ Ἀγαθαγγέλου. Τῷ 1876 ἐκάρη μοναχὸς ὀνομασθεὶς Ἀγαθάγγελος καὶ εἶτα διάκονος τοῦ Ἐπισκόπου Λάμπης καὶ Σφακίων. Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ σπουδῶν, ἐνεγράφη εἰς τὴν θεολογ. Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1891 καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μονήν του, χειροτονηθεὶς Ἱερομόναχος ὑπὸ τοῦ τότε Ἐπισκόπου Λάμπης καὶ Σφακίων Εὐμενίου. Ὑπηρέτησεν ὡς Καθηγητὴς τῶν θρησκευτικῶν ἐν Ἡρακλείῳ, εἶτα δὲ προήχθη εἰς Ἐπίσκοπον Χερσονήσου, χειροτονηθεὶς τῇ 17 Μαρτίου 1896. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπανάστασιν εὐηνωφελέστατα ἔδρασε κατὰ τῶν Τούρκων δι' ὃ διωρίσθη Πρόεδρος τῆς διοικούσης Ἐπαναστατικῆς Ἐπιτροπῆς. Ὅτε μετὰ τὴν ἕνωσιν τῆς Κρήτης ἀποκατάστασιν ἡ Ἐπισκοπὴ Χερσονήσου συνεχωνεύθη εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Κρήτης ὑπὸ τὸν ἐν Ἡρακλείῳ Μητροπολίτην, τότε ὁ Ἀγαθάγγελος Παπαδάκης διωρίσθη Ἐπίσκοπος ἐν τῇ χηρευούσῃ Ἐπισκοπῇ Λάμπης καὶ Σφακίων τῷ 1900. Κατὰ τὰς πονηρὰς ἡμέρας τῆς διαιρέσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους ἀπολύθη ὑπὸ τῆς Προσωρινῆς Κυβερνήσεως Θεσσαλονίκης εἰς Χίον, ὅπου παρέμεινεν ἐπὶ 13 μῆνας μέχρις οὗ μετὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 1ης Νοεμβρίου 1920 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἕδραν του γενόμενος δεκτὸς μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τοῦ τιμῶντος καὶ σεβομένου αὐτὸν ποιμνίου του. Τῇ 31ῃ Μαρτίου 1921 διωρίσθη τοποτηρητὴς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κρήτης διατελεῖ δὲ μέχρι σήμερον ὡς τοιοῦτος.

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΙΝΟΥ

ΙΩΑΚΕΙΜ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Αἴνου Ἰωακεὶμ Γεωργιάδης ἐξ Χίου καταγόμενος, ἐγεννήθη ἐν Ἡραγκίῳ τῆς Ἡροποντίδος ἐσπούδασεν ἐν Χάλκῃ κηδεμονευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ξάνθης-Καβάλλας Ἰωακεὶμ Σγουροῦ, ἀπεπεράτωσε τὰς σπουδάς του τῷ 1897. Βοηθὸς Ἐπίσκοπος τοῦ Μητροπολίτου Ξάνθης, ὑπὸ τὸν τίτλον Χριστουπόλεως ἐγένετο τῷ 1903, ὅτε προήχθη εἰς Μητροπολίτην Αἴνου καὶ Τραϊνουπόλεως τῷ 1908. Ὁ Σεβασμιώτατος διεκρίθη διὰ τὴν πρὸς τοὺς Βουλγάρους καὶ Τούρκους ἐθνικὴν δρᾶσιν του οὐχὶ ἁπαξ διαφυγὼν τὰς κατ' αὐτοῦ ἐνέδρας πρὸς δολοφονίαν. Μετέλεσε μέλος τῆς Ἱ. Συνόδου ἀπὸ τοῦ 1913—17 καὶ ἀπὸ τοῦ 1919 μέχρι σήμερον διακρινόμενος διὰ τὰ μετριοπαθῆ καὶ συντηρητικὸν τῶν ἰδεῶν του μὴ ἐπηρεαζόμενος ὑπὸ τῶν ξένων πρὸς τὸν κύκλον τῆς Ἱερωσύνης προσώπων.

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Τραπεζοῦντος ἐκ Μαρωνείας τῆς Θρᾴκης καταγόμενος ἐσπούδασε τὸ πρῶτον ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης καὶ εἶτα ἐν Γενεύῃ ἔνθα ἐκμαθὼν τὴν Γαλλικὴν καὶ Γερμανικὴν ἐπανῆλθεν εἰς Κων)πολιν προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'., ἵνα διορισθῇ ἔφορος τοῦ Πατριαρχικοῦ ἀρχείου καὶ δεύτερος συντάκτης τῆς Ἐκκλ. Ἀληθείας τῷ 1910. Τῷ 1913 τοῦ τότε Μητροπολίτου Τραπεζοῦντος Κωνστ. Ἀραπόγλου προαχθέντος εἰς τὴν Μητρόπολιν Κυζίκου, ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς ἐχειροτόνησε Μητροπολίτην Τραπεζοῦντος τὸν Χρύσανθον Φιλιππίδην, ὅστις ἀληθῶς ὑπῆρξεν ὑπέρτερος τῶν προσδοκιῶν πάντων διὰ τὴν ἱκανότητα καὶ πολιτικὴν περίνοιαν, ἣν ἐπεδείξατο κατὰ τὴν κρισιμον περίοδον τῆς πολεμικῆς καταστάσεως, ὅτε ἡ Τραπεζοῦς ὁτὲ μὲν ὑπὸ τοὺς Ρώσσους, ὁτὲ δὲ ὑπὸ τοὺς Τούρκους περιήρχετο. Κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1919 ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Συνόδου καὶ τοῦ Συμβουλίου τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας εἰς Παρισίους, ἵνα ἐργασθῇ ὑπὲρ τῆς Ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Ἑλληνικωτάτου Πόντου, οὗπινος τὰ δεινὰ ἐπέπρωτο νὰ μὴ παύσωσι μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης καθ' ἣν κλείονται αἱ σελίδες αὗται τοῦ Λευκώματος.

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΜΑΣΕΙΑΣ

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀμασείας Γερμανὸς Καραβαγγέλης, ἐγεννήθη ἐν Στύψῃ τῆς Μυτιλήνης ἐσπούδασε δὲ ἐν τῇ Θεολ. Σχολῇ τῆς Χάλκης ἐξ ἧς ἀπειροίτησε τῷ 1888, ἵνα κατόπιν μεταβῇ εἰς Γερμανίαν, ἔνθα μετὰ τριετεῖς σπουδὰς ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λειψίας. Ἐπανελθὼν εἰς Κων)πολιν διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῇ θεολ. Σχολῇ Χάλκης, ὅτε τῷ 1896 ἐξελέγη χωροεπίσκοπος τῆς Κοινότητος **Πέραν ἐν** Κων)πόλει ὑπὸ τὸν τίτλον Χαριουπόλεως, ἀγαπώμενος διά τε τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν μόρφωσίν του ὑπὸ πάντων. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1900 ἐγένετο Μητροπολίτης Καστορίας, ὅπου μετὰ θάρρους καὶ αὐταπαρνήσεως εἰργάσθη ὑπὲρ τῆς τονώσεως τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος τοῦ πολυπαθοῦς ποιμνίου του, τὸ ὁποῖον οὔτε αἱ σφαγαί, οὔτε αἱ ληστεῖαι τῶν ἀπεχθῶν Βουλγάρων δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀποσπάσωσιν ἐκ τοῦ κόλπου τῆς Μεγ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας χάρις εἰς τὸ κήρυγμα καὶ τὰς νουθεσίας τοῦ σεπτοῦ Ἱεράρχου. Τοῖς πᾶσαν εἶναι γνωστὴ ἡ τοιαύτη ἐθνικὴ δρᾶσις τοῦ Σεβασμιωτάτου ὥστε πᾶς ἐπὶ πλέον λόγος περιττεύει. Ἐκ τῆς Καστορίας προῆχθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀμασείας ἐν τῇ ὁποίᾳ τὴν αὐτὴν ἐπεδείξατο δρᾶσιν ὑποκαιομένην ὑπὸ θερμοῦ πατριωτισμοῦ. Συγκρουσθεὶς πρὸς τοῦ σωβινιστὰς Νεοτούρκους συνελήφθη ὑπὸ τούτων καὶ ἐστάλη δέσμιος τῷ 1917 εἰς Κων)πολιν.

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑΤΩΝ

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΚΑΤΖΑΜΑΝΙΔΗΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν κ. Νεόφυτος Κοτζαμανίδης ἐξ Ἀλατσάτων τῆς Μ. Ἀσίας καταγόμενος ἐκ γονέων Ἰωάννου καὶ Μαρίας ἐγεννήθη τῷ 1862. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Μ. τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ εἶτα ἐν τῇ Θεολογ. Σχολῇ τῆς Χάλκης ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1887 διορισθεὶς ὡς Ἀρχιδιάκονος ἐν τῇ Μητροπόλει Σμύρνης ἐπὶ Μητροπολίτου ταύτης Βασιλείου· ὁπότε τῷ 1897 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Μοσχονησίων. Ἡ δρᾶσις τοῦ Σεβασμιωτάτου κατὰ τὴν ἐν Σμύρνῃ Ἀρχιδιακονίαν του ὑπῆρξεν ἐξόχως γόνιμος, τὸ μὲν διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν εἰς τὰ αὐτόθι Σχολεῖα, τὸ δὲ διὰ τοῦ κηρύγματος καὶ τοῦ δημοσιογραφικοῦ ἀγῶνος του κατὰ τῆς προσηλυτιστικῆς προπαγάνδας τῶν Ἰησουϊτῶν καὶ Καλογραιῶν ἐν Σμύρνῃ. Τῷ 1906 ἐξελέγη Μητροπολίτης Βάρνης, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ διενεργηθέντος ἀνθελληνικοῦ κινήματος ληθοβοληθεὶς ἐξεδιώχθη μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν Βουλγαρίᾳ Ἑλλήνων Μητροπολιτῶν. Διετέλεσεν ἀντιπρόσωπος τοῦ Μητροπολίτου ἐν Δράμᾳ κατὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐκ ταύτης τοῦ νῦνΜητροπολ.Σμύρνης Χρυσοστόμου.

Τὸν Μάϊον τοῦ 1909 ἐξελέγη Μητροπολίτης Παραμυθίας—Φιλιατῶν, ἔκτοτε ἀόκνως ἐργαζόμενος ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς αὐτῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀναπλάσεως. Τῷ 1913 ἔσχε τὴν εὐτυχίαν νὰ ὑποδεχθῇ τὸν ἐλευθερωτὴν Ἑλληνικὸν στρατόν, ὅστις διὰ τῆς ἀνδρείας του ἀνεστύλωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ Σταυροῦ εἰς τὴν πολυπαθῆ Ἤπειρον. Τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Σεβασμιωτάτου ἱδρύθη ἐν Παραμυθίᾳ Ἡμιγυμνάσιον ὅπερ μετ' ὀλίγον θὰ συμπληρωθῇ εἰς τέλειον Γυμνάσιον, Οἰκοτροφεῖον πρὸς περίθαλψιν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου ὀρφανῶν, τὸ Νηπιακὸν Ἐπιμελητήριον τοῦ ἀειμνήστου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Μελᾶ, Νηπιαγωγεῖα ἐν Παραμυθίᾳ καὶ Φιλιάταις κτλ.

Πραότης τρόπων καὶ σαφήνεια ἐν τῷ κηρύγματι διακρίνει πάντοτε τὴν Α. Σεβασμιότητα.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΩΝ

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΟΝ

(τάκις προκαθεδρίας)

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(καθ' ὃ γίνεται ἡ πρόσκλησις συνοδικῶν μελῶν)

1 Καισαρείας
2 Ἐφέσου
3 Ἡρακλείας
4 Κυζίκου
5 Νικομηδείας
6 Νικαίας
7 Χαλκηδόνος
8 Δέρκων
9 Θεσσαλονίκης
10 Ἀδριανουπόλεως
11 Ἀμασείας
12 Ἰωαννίνων
13 Προύσης
14 Πελαγονίας
15 Νεοκαισαρείας
16 Ἰκονίου
17 Βεροίας
18 Πισσιδείας
19 Βόσνης
20 Κρήτης
21 Τραπεζοῦντος
22 Νικοπόλεως
23 Φιλιππουπόλεως
24 Ῥόδου
25 Σερρῶν
26 Δράμας
27 Σμύρνης
28 Μιτυλήνης
29 Διδυμοτείχου
30 Ἀγκύρας
31 Φιλαδελφείας
32 Μελενίκου
33 Αἴνου
34 Μεθύμνης
35 Κορυτσᾶς
36 Χίου
37 Μεσημβρίας
38 Σάμου
39 Βιζύης
40 Ἀγχιάλου
41 Βάρνης
42 Μιλωνείας
43 Σηλυβρίας
44 Σωζοαγαθοπόλεως
45 Ξάνθης
46 Γάνου καὶ Χώρας
47 Λήμνου
48 Ἴμβρου
49 Δυρραχίου
50 Σκοπίων
51 Καστορίας
52 Ῥασκοπρεσρένης
53 Βοδενῶν
54 Ἐρσεκίου
55 Βελεγράδων
56 Στεφανίτσης
57 Γρεβενῶν
58 Σισανίου
59 Σβορνικίου
60 Μογλενῶν
61 Πρεσπῶν
62 Δερβῶν
63 Κασσανδρείας
64 Χαλδίας
65 Προικοννήσου
66 Ἐλασσῶνος
67 Δρυϊνουπόλεως
68 Κῶου
69 Λιτίτζης
70 Καρπαθου
71 Σερβίων
72 Νευροκοπίου
73 Λέρου
74 Καλωνίης
75 Ἐλευθερουπόλεως
76 Παραμυθίας
77 Βελλᾶς
78 Βανιαλούκας
79 Ἠλιουπόλεως
80 Καλλιουπόλεως
81 Ῥοδοπόλεως
82 Κομηνῆς
83 40 Ἐκκλησιῶν
84 Τυρολόης
85 Κυδωνιῶν
86 Μυριοφύτου
87 Μετρῶν
88 Λιμδανἀλλίων
89 Ἀνέων

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Ἐκ τῆς τάξεως ταύτης τῶν Μητροπολιτῶν — ὡς εἶχεν αὕτη κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1917—διεγράφησαν, περιελθούσαι εἰς τὴν κυριαρχίαν ἄλλων κρατῶν, αἱ μητροπόλεις Πελαγονίας - Βόσνης - Σκοπίων - Ῥασκοπρεσρένης - Ἐρσεκίου Σβορνικίου - Δερβῶν καὶ Βελισσοῦ - καὶ Βανιαλούκας εἰς τὴν Σερβίαν (Γιουγκοσλαυίαν) τὸ ὅλον 8, ἡ τῆς Στρωμνίτσης (Τιβεριοπόλεως) καὶ ἡ Πρεσπῶν (Λυχνιδοῦ)—2, εἰς τὴν Βουλγαρίαν, ἥτις ἐξεβουλγάρισε καὶ τὰς μητροπόλεις Φιλιππουπόλεως, Μεσημβρίας, Ἀγχιάλου, Βάρνης καὶ Σωζοαγαθοπόλεως—5, τῶν ὁποίων πέντε τὸ Πατριαρχεῖον ἐξακολουθεῖ ψηφίζον μητροπολίτας. Εἰς τὴν οὕτως ἢ ἄλλως δημιουργουμένην Ἀλβανίαν ἀπεκλείσθησαν αἱ μητροπόλεις Κορυτσᾶς, Δυραχίου, Βελεγράδων, Δρυϊνουπόλεως, εἰς ἃς θὰ χειροτονῇ δικαίως ὁ πατριάρχης μητροπολίτας, ἕως οὗ ἡ Ἀλβανία καταστῇ κράτος ὀρθόδοξον, ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν ἔχον τῆς Ἀνατολικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας.

Μετὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, ὅτε ἀπεσπάσθησαν ἀρχεταὶ μητροπόλεις, ἐπισκοπαὶ γνωριζόμεναι σήμερον τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1865 συνένωσιν τῶν ἐπισκοπῶν καὶ μητροπόλεων τῆς Ἑπτανήσου καὶ ἕως οὗ τὸ πατριαρχεῖον ἐχωρώησε (1882) τῷ μὲν Ἑλληνικῷ βασιλείῳ τὰς ἐν Θεσσαλίᾳ (πλὴν τῆς Ἐλασσῶνος) καὶ τὴν τῆς Ἄρτης—τῷ δὲ Σερβικῷ τὰς τῆς Νύσσης καὶ Νισσάβας— καὶ εἰς τὸ Ῥουμανικὸν τὴν Δρύστραν (Τοῦλτσαν) — οἱ βούλγαροι ἥρπασαν μεταξὺ τοῦ 1865 καὶ 1872 τὰς μητροπόλεις Τορνόβου, Βιδύνης, Σόφιας, Τζερβενοῦ, Σαμακοβίου, Πρεσλάβας, Κεστεντιλίου καὶ τὰς ἐπισκοπὰς (ὑπὸ τὸν Τορνόβου) Βράτζας καὶ Λοφτζοῦ.

Αἱ ὑπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 71 μέχρι 89 νέαι μητροπόλεις ἢ προήχθησαν ἀπὸ ἐπισκοπῶν, ἢ συνεστήθησαν τὸ πρῶτον, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1882 μέχρι τοῦ 1917 ἔτους—δεκαεννέα τὸ ὅλον.

Ἴδετε λεπτομερῶς σελίδας 57

Σ. Σ. Καίτοι ἡ ἐπιθυμία τῆς Διευθύνσεως τοῦ Λευκώματος ἦτο νὰ δημοσιευθῶσιν αἱ εἰκόνες τῶν Σεβασμιωτάτων καθ' ἣν κατέχουσι σειρὰν ἐν τῷ Συνταγματίῳ τὸ τοιοῦτο δὲν κατωρθώθη ἕνεκα τεχνικῶν λόγων καὶ διὰ τὴν βραδύτητα τῆς συλλογῆς τῶν πληροφοριῶν· ἐκ τοῦ δημοσιευομένου Συνταγματίου ἐμφαίνεται ἡ τάξις καὶ σειρὰ ἑκάστων.

ΑΝΘΙΜΟΥ ΑΛΕΞΟΥΔΗ[1]

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΔΜΑΣΕΙΑΣ

(Χρονολογικοὶ Κατάλογοι τῶν ἀπὸ Χριστοῦ Ἀρχιερευσάντων κατ' ἐπαρχίας)

(Ἐκ τοῦ Νεολόγου Κ)πόλεως τῆς Τετάρτης 28 Φεβρ. 1890 αὔξ. ἀρ. φύλ. 6188 καὶ ἑξῆς)

Α'. Καισαρείας Καππαδοκίας

Ὑπέρτημος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἔξαρχος πάσης ἀνατολῆς

1		Λογγῖνος	11	315—320	Εὐσέβιος	24	404—431	Ἀρχέλαος
2		Ἀπολλὼ	12	325	Λεόντιος	25	431—440	Φίρμος
3		Ἐπαφρόδιτος	13	335	Εὐσέβειος	26	440—451	Θαλάσσιος
4		Θεόκριτος	14	336	Διάνιος	27	453	Ἀλύπιος
5	170—211	Ἀλέξανδρος	15	340	Εὐσέβιος	28	469	Θαλάσσιος
6	235—256	Φιρμιλιανὸς	16	341	Εὐλάβιος ἢ Εὐλάλιος	29	485	Ἀνδρέας
7	258	Θεόκτιστος	17	341	Ἑρμογένης	30	513	Ἀλύπιος
8	269	Φιρμιλιανὸς	18	341—362	Διάνιος	31	518	Ἀρέθας
9	285	Λεόντιος	19	362—370	Εὐσέβειος	32		Ἠλίας
10	314	Ἀγρικόλαος	20	370—379	Βασίλειος	33	535—537	Σωτήριχος
			21	379—380	Ἡρακλείδης	34	538—550	Θεόδωρος
			22	380—396	Ἑλλάδιος	35	550	Ἀρέθας
			23	396—404	Φαρέτριος	36	553	Σωτήριχος

37		Θεόκριτος
38	680	Φιλαλήθης
39	691	Κυριακός
40	783	Ἀγάπιος
41	806	Νικόλαος
42	812	Θωμᾶς
43	857—859	Εὐσχήμων
44	867	Παῦλος
45	879—880	Προκόπιος
46	886	Θεοφάνης
47	889	Εὐσχήμων
48	910	Ἀρέθας
49	912— 918	Βασίλειος
50	928— 933	Θεοφάνης
51	933	Βασίλειος
52	945	Ἀρέθας
53	950	Εὐσέβειος
54	950— 980	Βασίλειος
55	1084	Κοσμᾶς
56	1084	Στέφανος
57	1143—1147	Κωνσταντῖνος
58	1156	Μακάριος
59	1166—1177	Στέφανος
60	1185—1195	Δημήτριος
61	1242—1260	Μητροφάνης
62	1350	Βασίλειος
63	1436—1450	Ἀρσένιος
64	1436—1450	Ἀγάπιος
65	1560	Μακάριος
66	1540—1566	Μητροφάνης
67	1566—1572	Εὐθύμιος
68	1572—1585	Παχούμιος
69	1588	Μητροφάνης
70	1606—1623	Γρηγόριος
71	1623	Μελέτιος
72	1623—1624	Γερμανός
73	1624—1627	Γρηγόριος
74	1627	Μητροφάνης
75	1630	Ἰσαάκ
76	1637	Ἐπιφάνειος
77	1637	Γρηγόριος
78	1639	Ἄνθιμος
79	1649	Ζαχαρίας
80	1651	Παΐσιος
81	1654	Ἄνθιμος
82	1671	Νεόφυτος
83	1674	Γρηγόριος
84	1674	Τιμόθεος
85	1674—1676	Γερμανός
86	1688	Παρθένιος
87	1703—1707	Κυπριανός
88	1707—1716	Ἱερεμίας
89	1728—1734	Νεόφυτος
90	1734	Παΐσιος
91	1734—1744	Παρθένιος
92	1752	Πορφύριος
93	1761—1766	Παΐσιος
94	1766—1773	Μακάριος
95	1773—1779	Γρηγόριος
96	1797	Λεόντιος

1) Σημ. Ἐπειδὴ οἱ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Ἀμασείας Ἀνθίμου Ἀλεξούδη Κατάλογοι εἶναι δυσεύρετοι ὡς δημοσιευθέντες ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κων/πόλεως Νεολόγῳ, διὰ τοῦτο παρακληθέντες ἀναδημοσιεύομεν αὐτοὺς ἄνευ οὐδεμιᾶς μεταβολῆς, διευκολύνοντες οὕτω τὸ στάδιον τῆς ἐπεξεργασίας τοῖς Θεολόγοις. Τοὺς ὑπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Καταλόγου καὶ ἐνταῦθα Μητροπολίτας συνεπλήρωσεν ὁ ἀναπαύτος φίλος καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐντριβέστατος κὺρ. Μανουὴλ Γεδεών.

Β'. Ἐφέσου
Ὑπέρτιμος καὶ Ἔξαρχος πάσης Ἀσίας

	Φῶτελος	Ἀπόστολος
	Τιμόθεος	Ἀπόστολος
	Γάϊος	Ἀπόστολος
	Ἰωάννης	Ἀπόστολος
104	Ὀνήσιμος	Ἀπόστολος
106	Δάμας (Μαγνησίας)	
193— 202	Πολυκράτης	
203	Ἀπολλώνιος	
250	Θεόδοτος	
	Ἀνανίας	ἅγιοι ἐορταζόμενοι τῇ α' καὶ β' Ὀκτωβρίου.
	Σολόχων	
	Σολομών	
325	Μηνόφαντος	
325	Μητροφάνης	
340— 350	Ἀγάπιος	
360— 390	Ἀβράμιος	
391	Μακάριος	
391— 392	Ἀντωνῖνος	
392— 403	Ἡρακλείδης	
408	Μαρῖνος	
431	Μεμνων	
431— 435	Βασίλειος	
435— 439	Βασιανός	
439— 447	Στέφανος	
447— 451	Βασιανός	
451	Κωνσταντῖνος	
532— 553	Ὑπάτιος	
557	Ἰωαννης	
557— 600	Ἀβράμιος	
680	Θεόδωρος	
692	Στέφανος	
715— 755	Θεοδόσιος	
783	Ἰωάννης	
872— 879	Γρηγόριος	
1028—1034	Κυριακός	
1878	Μιχαὴλ (ὁ Δούκας)	
1081—1108	Νικηφόρος	
1081—1108	Ἰωαννης	
1113—1125	Νεόφυτος	
1147	Ἰωάννης	
1169—1177	Νικόλαος	
1195	Ἰωάννης	
1230	Νικηφόρος	
1234—1236	Μανασσῆς	
1260	Νικηφόρος	
1263—1279	Ἰσαάκ	
1283—1290	Ἰωάννης	
1330—1331	Ματθαῖος	
1340	Ἰωάννης	
1368	Θεοδώρητος	
1390	Μόρων	
1390—1393	Μάξιμος	
1416	Ἰωσὴφ	
1431—1437	Μανουὴλ	
1437	Ἰωάσαφ	
1437—1450	Μάρκος	
1484—1487	Δανιὴλ	
1575	Ἀθανάσιος	
1585—1594	Σωφρόνιος	
1626	Γαβριὴλ	
1627	Ἰγνάτιος	
1627—1631	Σιλβεστρος	
1631	Παντογάλος	
1631—1639	Μελέτιος	
1639	Ἄνθιμος	
1639—1642	Μελέτιος	
1642	Παΐσιος	
1645—1654	Ἰγνάτιος	
1654	Δανιὴλ	
1657	Παΐσιος	
1688—1697	Θεοφάνης	
1697	Μακάριος	
1704	Παρθένιος	
1712	Κύριλλος	
1746	Ἰωακεὶμ	
1746	Γαβριὴλ	
1746—1752	Ναθαναὴλ	
1753	Διονύσιος	
1753—1761	Ναθαναὴλ	
1761	Διονύσιος	
	Μελέτιος	
1763—1779	Σαμουὴλ	
1779—1803	Γαβριὴλ, Διονύσιος, Μακάριος	
1804—1821	Διονύσιος	
1821—1830	Μακάριος	
1830—1836	Χρύσανθος	
1835—1837	Γεράσιμος	
1837—1845	Ἄνθιμος	
1845—1853	Ἄνθιμος	
1853—1872	Παΐσιος	
1872	Ἀγαθάγγελος *	
1893	Βαλλιάδης Κωνστ.	
1897	Ἰωακεὶμ Εὐθυδούλης ἀποθανὼν τῷ 1920	

* συνετέλεσεν εἰς σύστασιν καὶ διατήρησιν πλέον τῶν 40 Σχολείων, ἐπιτύδασε δὲ πολλοὺς νέους λαϊκοὺς καὶ κληρικούς.

Γ'. Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ
Πρόεδρος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἔξαρχος πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας.

(Ὅρα σελ. 92)

Δ'. Κυζίκου.
Ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος παντὸς Ἑλλησπόντου.

	Ἀφροδίσιος	Θεοδόσιος
		Νίκων
325		Θεωνᾶς
325		Γελάσιος
»		Ἀσχόλιος
»		Μακεδόνιος
»		Γερμῖνος
347—360		Εὐλάσιος
360—379		Εὐνόμιος
379		Εὐλάσιος
380		Θεοφρόνιος
394		Εὐνόμιος
420		Πρόκλος
420		Λαλλιάτος
450		Γελάσιος
451		Διογένης
		Εὐσέβειος ἢ Ἑνώπτιος

548 Βασιλίσκος
553 Εὐσέβειος
; Εὐπρέπειος
610 Στέφανος
650—680 Ἰωάννης
680—714 Γεώργιος
; Γερμανὸς
783 Νικόλαος
787—815 Ἀμβλιανὸς
; Ἰωάννης (ἀνώνυμος)
842 Μεθόδιος
; Ἀντώνιος
868—877 Ἀμφιλόχιος
; Βαρνάβας
879 Γρηγόριος
; Θεόδωρος
887—891 Ἀμφιλόχιος
1028—1050 Δημήτριος
1053—1054 Θεοφάνης
; (ἀνώνυμος)
1054—1084 Ρωμανὸς Σωμεὼν
; (ἀνώνυμος)
; (ἀνώνυμος)
1147 Θεόφιλος
; Ἰωάννης
1166 Βασίλειος
1169—1185 Ἰωάννης
1247—1261 Γεώργιος
1276—1283 Θεόδωρος
1283—1290 Δανιὴλ
1312 Νήφων
Νίκων (ὑποψήφιος)
1324—1347 Ἀθανάσιος
; (ἀνώνυμος)
1350 Ἀρσένιος
1370 Θεοδώρητος
1381—1382 Σεβαστιανὸς
1388—1393 Ματθαῖος
1393 Μακάριος
1395 Ματθαῖος
; Θεόγνωστος
1434—1440 Μητροφάνης
1450—1452 Παρθένιος
1544—1565 Ἰωάσαφ
; Ἀνανίας
1580 Ἀχίλιος
1584 Γαβριὴλ
1588 Ἀχίλιος
1606 Γαβριὴλ
1621—1633 Παρθένιος
1633—1654 Ἄνθιμος
1654 Παΐσιος
1662—1667 Μητροφάνης
1667 Γεράσιμος
1668—1708 Κύριλλος
; Ἱερεμίας
1711—1721 Ἀβξέντιος
1723 Ἀντώνιος
1730 Μητροφάνης
1734—1755 Ἀνανίας
1755—1768 Γεράσιμος
1768—1769 Ἄνθιμος
1769 Γεράσιμος
1771—1779 Γεράσιμος
1779—1794 Ἀγάπιος
1794—1806 Ἰωακεὶμ
1806—1811 Μακάριος
1812—1814 Κωνστάντιος
1823 Ζαχαρίας ἢ Ἰγνάτιος
1823—1830 Ματθαῖος
1830—1841 Ἄνθιμος } ἐπατρ.
1841—1845 Μελέτιος } ἐπατρ.
1845—1860 Ἰωακεὶμ } ἐπατρ.
1860—1861 Ἰάκωβος
1861 Νικόδημος
1899 Κωνσταντῖνος
1903 Ἀθανάσιος
1909 Γρηγόριος Ζερβουδάκης
1913 Κωνσταντῖνος Ἀράπογλους

Ε'. Νικομηδείας
Ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Βιθυνίας

Πρόχωρος (ἀπόστ.)
288—320 Ἄνθιμος (ἅγιος) τῇ
322 Εὐσέβειος (3ῃ Σεπτ.
325 Ἀμφίων (ἑορταζόμ.
342 Μαραθώνιος
353 Εὐσέβειος
358 Κεκρόπιος
380—401 Γερόντιος
409 Παμφίλιος
431 Εὐνόμιος
431 Ἡμέριος
451 Εὐνόμιος
451 Πολυχρόνιος
459 Εὐνόμιος
518 Στέφανος
553 Θαλάσσιος
606—630 Γεώργιος
680—692 Πέτρος
780 Ἰωάννης
783 Πέτρος
784—813 Θεοφύλακτος (ἅγιος
860—880 Γεώργιος (ὁ γυμνή-
889 Ἰωάννης (μὴ τῇ 8ῃ3
997—1009 Στέφανος
1028—1043 Ἀντώνιος
1084 Κωνσταντῖνος
1085—1018 Βασίλειος
; Νικήτας
1135 Νικήτας
1145—1147 Ἰωάννης
1466 Μιχαὴλ
1232—1256 Ἰωάννης
1315 Κύριλλος
1325—1329 Μάξιμος
1383—1397 Μακάριος
1393 Μιχαὴλ
1434—1450 Μακάριος
1540—1543 Διονύσιος
1572—1575 Κύριλλος
1575—1588 Σισίνιος
1606 Γερμανὸς
1611 Γαβριὴλ
1618 Νεόφυτος
1621 Διονύσιος
1624—1639 Νεόφυτος
1639—1651 Κύριλλος
1659 Τιμόθεος
1667 Μεθόδιος
1667—1680 Νεόφυτος
1680—1691 Μελέτιος
; Γερμανὸς
1691—1712 Παρθένιος
1720—1727 Παΐσιος (ἐπατρ.)
1730 Ἱερώνυμος
1731 Θεόκλητος
1733 Σεραφεὶμ (ἐπατρ.)
1734—1745 Θεόκλητος
1745 Γαβριὴλ (ὁ ἀπὸ Σερρῶν)
1745—1748 Κύριλλος (ὁ ἀπὸ Μελενίκου) (ἐπατρ.)
1748—1759 Γαβριὴλ (ὁ ἀπὸ Χαλκηδόνος)
1759—1777 Νικηφόρος (ὁ ἀπὸ Προικονήσου)
1777—1783 Μελέτιος (ὁ ἀπὸ Προύσης)
1783—1791 Γεράσιμος ὁ ἀπὸ Βιζύης
; Θεόφιλος
; Μακάριος
; Ἱερώνυμος
1791 Μελέτιος
1791—1821 Ἀθανάσιος Κύπριος
1821—1837 Ἄνθιμος ὁ ἀπὸ Λαρίσσης, Πατριαρ. εἶτα
1840—3877 Διονύσιος (Ἄνδριος) ὁ πρὶν Ἀμασείας
1877 Φιλόθεος Βρυέννιος.
1910 Ἀξέξ. Ρηγόπουλος

ΣΤ. Νικαίας
Ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Βιθυνίας.

325 (Θεόγνις)
325 (Χρίστος)
325—353 Θέογνις
431 Θεοσέβιος (Κίου)
431—451 Ἀναστάσιος
452—490 Πέτρος
518—553 Ἀναστάσιος
590 Θεοφάνης
640—680 Ἀναστάσιος
680 Φώτιος
680 Θέογνις (Κίου)
692 Γεώργιος
715 Ἰωάννης
783 Ὑπάτιος
829—842 Θεοφάνης
864 Ἰωάννης
869—870 Νικηφόρος
880 Ἀμφιλόχιος
880—886 Γρηγόριος
945 Ἀλέξανδρος
997—1028 Κωνσταντῖνος
1050 Ἰωάννης
1081 Εὐστράτιος
1110—1117 Εὐστράτιος
1147 Λέων
1166 Γεώργιος
1197 Ἰωσὴφ
1261—1282 Θεοφάνης
1315 Πέτρος
1327 Καλλίστρατος
1355 Μανασσῆς
1370—1380 Θεοφάνης
1390 Ἀλέξιος
1393 Γεώργιος
1434—1439 Βησσαρίων
1439—1450 Νεόφυτος
1450 Σταυράκος
1572—1594 Κύριλλος
1606 Παρθένιος
1621 Παρθένιος
1624—1640 Πορφύριος
1640—1651 Πορφύριος Β'
1654 Γρηγόριος
1657 Ναθαναὴλ
1662 Φιλόθεος
1662 Δαμασκηνὸς

1667	Γρηγόριος
1667—1671	Δαμασκηνός
1687	Σωφρόνιος
1691—1700	Νικόδημος
1712	Γεννάδιος
1717—1728	Γεράσιμος
1734—1748	Καλλίνικος
1763—1766	Ἱερεμίας
1766	Καλλίνικος
1780	Ἀρσένιος
1783	Ἄνθιμος
1792	Γαβριὴλ
1792—1809	Δανιὴλ ἢ Ναθαναὴλ
1810—1817	Ἰωαννίκιος
1817—1821	Μακάριος
1821 (6)	Μελέτιος
1821—1825	Ἱερόθεος [1]
1825—1859	Ἰωσὴφ [2]
1859—1878	Ἰωαννίκιος [3]
1878	Σωφρόνιος [4]
1880—1886	Διονύσιος [5]
1886—1890	Σωφρόνιος Β' [6]

1. εἶτα Ἀλεξανδρείας. 2. ὁ ἀπὸ Πελαγωνείας. 3. ὁ εἶτα Ἡρακλείας. 4. ὁ ἀπὸ Διδυμοτείχου. 5. ὁ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως. 6. τὸ Δεύτερον.

1890	Ἱερώνυμος
1897	Σωφρόνιος
1902	Ἱερώνυμος
1909	Βασίλειος (ἀλλοτε Ἀγχιάλου)

Ζ'. Χαλκηδόνος.
Ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Βιθυνίας

Κρίσκης, Τυχικός	ἀπόστολοι

ἀπὸ Χριστοῦ.

325— 381	Μάριος
390	Ἡρακλειανός
391— 395	Κόρυλλος
377— 407	Μαρῖνος ἢ Κυρῖνος
431	Ἀπρίγγιος
431	Ἐλευθέριος
440	Κοσμᾶς (ἅγιος οὗ ἡ μνήμη Ἀπριλ. 18)
448	Εὐλάλιος
451— 459	Ἐλευθέριος
518	Μαρκιανός
553	Φωτεινός
581	Ἡρακλειανός
585	Πρόβος
650	Πέτρος
650 — 692	Ἰωάννης
783	Σταυράκιος
800	Ἡρακλειανός
867— 889	Ζαχαρίας
925	Ἰωάννης (ἅγιος οὗ ἡ μνήμη Ἰουλ. 18)
997	Δανιὴλ
1028	Θεόδωρος
1053—1054	Νικήτας
1084	Λέων
1084—1108	Μιχαὴλ
1110—1117	Λεόντιος
1117	Λέων (ἴσως ὁ αὐτὸς)
1147	Ἰωάννης
1166	Κωνσταντῖνος
1274	Νικόλαος
1325	Θεόδουλος (καὶ πρόεδρος Μαρωνείας).
1355—1370	Ἰάκωβος
1484	Ἰωσὴφ
1546—1565	Εὐθύμιος
1572	Δωρόθεος
1580	Σισίνιος
1594	Δωρόθεος
1606—1620	Τιμόθεος
1620	Ἰωσὴφ (καθῃρέθη).
1621	Ἰωαννίκιος
1623	Ἰσαὰκ (ἐξωρίσθη)
1624	Ἰωάσαφ
1626—1630	Γρηγόριος
1630	Ἰσαάκιος
1630—1637	Νεκτάριος
1637	Παχώμιος
1639	Διονύσιος
1643—1644	Παχώμιος
1654—1667	Γαβριὴλ
1671	Εὐθύμιος
1671—1680	Ἱερεμίας
1685	Διονύσιος (πρεσβύτερος).
1687	Σαμουὴλ
1687—1689	Κλῆμης μετατεθεὶς εἰς Φιλιππουπόλιν.
1689—1702	Γαβριὴλ
1705—1713	Κωνσταντῖνος
1713	Κοσμᾶς
1720—1723	Παρθένιος
1723	Παχώμιος
1726	Παρθένιος
1728	Νικόδημος
1731	Καλλίνικος
1731—1746	Καλλίνικος
1746—1747	Γαβριὴλ (ὁ πρώην Νικομηδείας).
1747—1761	Ἰωαννίκιος (ὁ πρώην Πεκίου)
1761—1770	Ἰωαννίκιος (ὁ ἀπὸ Σερρῶν)
1770—1777	Παρθένιος (ὁ ἀπὸ Τραπεζοῦντος)
1777—1790	Παρθένιος (ἕτερος ἀπὸ Σηλυβρίας)
1790—1807	Ἱερεμίας
1807	Γερμανός
1811—1820	Γεράσιμος
1821	Μελέτιος
1821	Γρηγόριος [1]
1821—1822	Ἄνθιμος [2]
1822—1825	Καλλίνικος [3]
1825—1826	Ἀγαθάγγελος [4]
1826—1834	Ζαχαρίας [5]
1834—1853	Ἱερόθεος [6]
1853—1875	Γεράσιμος [7]
1875—1889	Καλλίνικος [8]
1889	Ἰωακεὶμ [9] (ὁ Εὐθυβουλῆς)
1897	Γερμανὸς Καβακόπουλος ἐπατρ.
1913	Γρηγόριος Ζερβουδάκης

1. ὁ ἀπὸ Ἀθηνῶν. 2. ὁ ἀπὸ Σμύρνης εἶτα Κιτρόλεως, 3. ὁ ἀπὸ Ἐρυθρῶν, 4. ὁ ἀπὸ Βελιγραδίου εἶτα Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, 5. ὁ ἀπὸ Κυζίκου, 6. ὁ πρώην Σηλυβρίας, 7. ὁ ἀπὸ Ἀνδριανουπόλεως Κρὴς, 8 ὁ ἀπὸ Ξάνθης, Βυζάντιος, 9. ὁ ἀπὸ Φιλιππουπόλεως, Βυζάντιος.

Η'. Δέρκων.
Ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Βοσπόρου Θρᾳκικοῦ καὶ Κυανέων

ἀπὸ Χριστοῦ.

783	Γρηγόριος
879	Μακάριος
997	Ἰωάννης
1166—1185	Ἰωάννης
1193	Γρηγόριος
1324—1331	Λουκᾶς
1373—1380	Παῦλος
1389	Ἰωσὴφ
1640	Χρύσανθος
1655	Ἀθανάσιος
1667—1673	Χρύσανθος (Δέρκων καὶ Νεοχωρίου)
1673—1688	Μακάριος (ὁ ἀπὸ Ἀγαθουπόλεως)
1688—1731	Νικόδημος
1731—1763	Σαμουὴλ
1764—1773	Διονύσιος
1773	Ἄνανίας
1782	Σαμουὴλ
1784	Δανιὴλ
1785	Ἄνανίας
1791—1794	Γεράσιμος (εἶτα Κων)πόλεως)
1794—1797	Γρηγόριος
1797—1801	Μακάριος
1801—1821	Γρηγόριος
1821—1824	Ἱερεμίας (καθῃρέθη)
1826—1835	Νικηφόρος
1836	Γεράσιμος
1836—1842	Γερμανὸς [1]
1842—1853	Νεόφυτος [2]
1853—1865	Γεράσιμος [3]
1865—1875	Νεόφυτος [4]
1875—1884	Ἰωακεὶμ [5]
1884	Καλλίνικος [6]

1. εἶτα Κων)πόλεως. 2. ὁ ἀπὸ Δράμας, 3. ὁ ἀπὸ Πελαγων. 4. ὁ ἀπὸ Κασσανδρείας, 5. ὁ ἀπὸ Λαρίσ. εἶτα Κων)πόλεως, 6. Δαρδανελλίων τοῦ Ἑλλησπόντου ὁ ἀπὸ Θεσσαλονίκης.

Θ'. Θεσσαλονίκης
Ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Θετταλίας.

ἀπὸ Χριστοῦ.

50— 51	Παῦλος (ὁ τῶν ἐθνῶν ἀπόστολος)
51— 150	Σίλουανός, Ἀρίσταρχος, Γάϊος, Ἀχίλλιος — ἀπόστολοι
160	Νικόλαος (ἅγιος οὗ ἡ μνήμη 29 Ν)βρίου)
325	Ἀλέξανδρος [1]

1. Παρακαθήσας ἐν τῇ Α'. Ἁγίᾳ Οἰκ. Συνόδῳ.

347	Λέτιος
366— 379	Παυλῖνος
379— 382	Ἀσκόπιος
383— 391	Ἄνυσιος
422— 444	Ρούφος
451	Ἀναστάσιος
458	Εὐδόξιος
514	Δωρόθεος

(Συνέχειαν τοῦ Καταλόγου ὅρα σελ. 185)

Ο ΣΕΒ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἐπίσκοπος Νεαπόλεως κ. Νικόλαος Παπανικολάου ἐγεννήθη τῷ 1883 ἐν Σιατίστῃ.

Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἐκ τοῦ ἐν Σιατίστῃ Τραπαντζείου ἡμιγυμνασίου εἰσῆλθεν εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολὴν τῷ 1889, ἐξ ἧς μετατριετῆ φοίτησιν ἠναγκάσθη νὰ ἀποσυρθῇ λόγῳ σοβαρᾶς ἀσθενείας. Μετὰ τὴν ἀνάρρωσίν του χειροτονηθεὶς διάκονος ὑπὸ τοῦ τότε μὲν Μητροπολίτου Γρεβενῶν νῦν δὲ Δράμας κ. Ἀγαθαγγέλου ἐν Γρεβενοῖς, μετέβη μετὰ τινας μῆνας εἰς Κωνσταντινούπουλιν πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν του, μεθ' ὃ προσελήφθη ὑπὸ τοῦ τότε Μητροπολίτου Μαρωνείας καὶ νῦν Καισαρείας κ. Νικολάου ὡς ἀρχιδιάκονος καὶ ἀπεστάλη ὡς ἐπίτροπός του εἰς Θάσον, ἔνθα διαμείνας ἐπὶ δύο ἔτη προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Γέροντός του εἰς τὴν ἔδραν τῆς ἐπαρχίας του, τὴν Γκιουμουλτζίναν, καὶ ἐκεῖ διετέλεσε Γενικὸς Ἀρχιερατικῶς Ἐπίτροπος ἐπὶ ὀκτὼ συναπτὰ ἔτη μέχρι τοῦ 1914 ἔτους.

Τὸ ἔτος τοῦτο, προαχθέντος τοῦ Γέροντός του εἰς Μητροπολίτην Καισαρείας, ἠκολούθησεν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν ἔνθα καὶ προήχθη εἰς βοηθὸν αὐτοῦ Ἐπίσκοπον κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1917 ὑπὸ τὸν τίτλον «Νεαπόλεως» καὶ διέμεινεν ὑπηρετῶν μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου 1921 ὁπότε ἐξεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Κεμὰλ καὶ ὡδηγήθη Κεμαλικῷ τῷ τρόπῳ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐκεῖθεν πρὸ δύο μηνῶν διωρίσθη ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων, τῇ ἐγκρίσει τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, Τοποτηρητὴς τῆς χηρευούσης Μητροπόλεως Μελενίκου.

Ὁ Σεβασμιώτατος Νεαπόλεως καὶ Τοποτηρητὴς Μελενίκου εἶνε γνωστὸς εἰς τοὺς ἁρμοδίους κύκλους διὰ τὴν ὑπέροχον Ἐκκλησιαστικὴν καὶ Ἐθνικὴν δρᾶσίν του τὴν ἐξιχθεῖσαν πολλάκις εἰς τὰς ὑστάτας θυσίας καὶ πλουσίαν εἰς ἀποτελέσματα.

Ἐν Θάσῳ ὑπερῆσπισε γενναίως καὶ σωφρόνως τὰ ἐθνικὰ δρόνομια τῆς νήσου τὰ ἀπειληθέντα ὑπὸ τοῦ Χαμίτ. Ἐν Γκιουμουλτζίνῃ παρέσχεν ἑαυτὸν τὸ ἄριστον πρότυπον Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Ἐθνικοῦ ἡγέτου καὶ καθ' ὅλον μὲν τὸ ὀκταετὲς διάστημα τῆς ὑπηρεσίας του, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους, ὁπότε ἡ σώφρων Ἐθνικὴ δρᾶσις του ἐχάραξεν ἀνεξιτήλους ἀναμνήσεις εἰς τὰς καρδίας ὄχι μόνον τῶν ὁμογενῶν καὶ τῶν Ἀρμενίων ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν Τούρκων. Ἐν Καισαρείᾳ ἐπίσης καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου διετέλεσεν ὁ στυλοβάτης τῆς ὑποστάσεως τῶν ἐκεῖ ὁμογενῶν καὶ Ἀρμενίων, ὄχι μόνον παραμυθῶν αὐτοὺς καὶ ἐμψυχῶν, ὄχι μόνον διὰ τῆς σώφρονος συμπεριφορᾶς του πρὸς τοὺς κρατούσας τίγρεις ἀποσοβῶν ἀπὸ τῶν κεφαλῶν των δεινὰ ἀνήκεστα τὰ ὁποῖα σύμπας ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ τὰ ἄλλα στοιχεῖα ὑφίσταντο, ἀλλὰ διατηρῶν καὶ τὰ σχολεῖα των ἀνοικτὰ ἄνευ πόρων, τοὺς ὁποίους δι' ἐπαιτείας καὶ κατ' αὐτὰς τὰς νύκτας κατώρθωνε νὰ ἐξευρίσκῃ, ἐνῷ ὅλων τῶν ἄλλων ἐν Ἀνατολῇ μᾶλλον ἀνθουσῶν πρότερον Κοινοτήτων (Σαμψοῦντος κ.λ.π.) ἦσαν κλειστά.

Τοιοῦτος ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε δράσεώς του Ἐπίσκοπος δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θέλει ἐν τῇ νέᾳ του θέσει ἀναδειχθῇ ἐφάμιλλος τῶν περιστάσεων καὶ ἀντάξιος τῶν προσδοκιῶν τοῦ ποιμνίου του καὶ γενικώτερον τοῦ Ἔθνους.

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΡΔΑΜΕΡΙΟΥ

ΙΩΑΚΕΙΜ ΣΤΡΟΥΜΠΗΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀρδαμερίου ἐκ Χίου καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1880. Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐν Χίῳ σπουδῶν του εἰσῆλθεν εἰς τὴν θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ἐξ ἧς ἀποφοιτήσας προσελήφθη ὡς ἀρχιδιάκονος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Λήμνου. Ἐν Λήμνῳ διὰ τὴν πατριωτικήν του δρᾶσιν, κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς ἐξάμηνον φυλάκισιν. Μετὰ ταῦτα ἐγένετο πρωτοσύγκελλος ἐν Ρόδῳ· ἐπανελθὼν διὰ λόγους ὑγείας εἰς Κωνσταντινούπολιν διωρίσθη Ἱεροκήρυξ ἐν Πέραν καὶ Καθηγητὴς τῶν θρησκευτικῶν, ὅτε μετ' εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Ἀρδαμερίου, διατελῶν μέχρι σήμερον ὡς τοιοῦτος.

ΤΙΝΕΣ ΤΩΝ ΥΠΕΡ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, ἤτις ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς πολιτικῆς ὑποδουλώσεως τοῦ Ἔθνους ἠρξατο ἐργαζομένη πρὸς παραμυθίαν καὶ προπαρασκευὴν διὰ τὴν μέλλουσαν Ἐθνικὴν Ἀνάστασιν, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐπαύσατο προσφέρουσα τὰς θυσίας της. Κλῆρος καὶ λαὸς ἐβάδιζον χειραγωγούμενοι τὴν σκολιὰν ὁδὸν πρὸς Ἐλευθερίαν. Καὶ ἡ ἑνότης αὕτη τῶν ἰδεῶν καὶ βλέψεων θὰ ἐξακολουθῇ, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει καὶ σπιθαμὴ Ἑλληνικῆς γῆς δουλεύουσα εἰς τὴν ἡμισέληνον. Ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, αἵτινες δὲν ἀπετίναξαν τὸν Τουρκικὸν ζυγὸν μετὰ τὰς θυσίας τοῦ 21, ἡ Κρήτη πρώτη ἐξηκολούθησε τοὺς ἐνδόξους ἀγῶνας ἐπὶ ἕνα ἔτι αἰῶνα μὲ ποταμοὺς αἱμάτων. Εἰς τὰς σελίδας τῆς νεωτέρας Κρητικῆς Ἱστορίας ἡ Ἐκκλησία διεδραμάτισε σπουδαιότατον ρόλον.

Τῷ 1821 εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος θυσιάζεται ὁ Ἐπίσκοπος Χανίων Μελχισεδέκ, ὁ Μητροπολίτης Κρήτης Γεράσιμος Παρδάλης, ὁ Ἐπίσκοπος Κνωσσοῦ Νεόφυτος Φεντικάκης, ὁ Χερρονήσου Ἰωακείμ, ὁ Λάμπης Ἱεράπετρος, ὁ Σητείας Ζαχαρίας, ὁ Διονυσόπολεως Καλλίνικος, ὁ Ἐπίσκοπος Πέτρας καὶ πλεῖστοι Ἡγούμενοι καὶ Μοναχοί. Αἱ μετὰ τὸ 1821 ἐπαναστάσεις, μεταξὺ τῶν ἀνδρείων πολεμιστῶν, ἔχουσι καὶ τοὺς ἐκ τοῦ κλήρου τοιούτους, οἵτινες, ἀφήνοντες τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸ ψαλτῆρι, ὡς ἄλλοι Ἀθανάσιοι Διάκοι περιεβάλλοντο τὴν πολεμικὴν πανοπλίαν. Εἰκόνα ἀφθάστου πατριωτικοῦ μεγαλείου μᾶς παρουσιάζει ἡ πανένδοξος Μονὴ τοῦ Ἀρκαδίου κατὰ τὴν τριετῆ πολύνεκρον ἐπανάστασιν τοῦ 1866. Ἀλλὰ πρὶν ἢ προχωρήσωμεν εἰς τὰ τῆς Μονῆς ταύτης, πρέπει νὰ εἴπωμεν ὀλίγας λέξεις διὰ τὸν κληρικόν, ὅστις σπουδαιότατον διεδραμάτισε πρόσωπον κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας· οὗτος ἦτο ὁ Παρθένιος Περίδης, ἀδελφὸς τῆς Ἡ. Μονῆς τῆς Γωνιᾶς Κισσάμου, γεννηθεὶς τῷ 1810 καὶ χειροτονηθεὶς διάκονος τῷ 1834. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη ἐν τῇ Μονῇ του προστατευόμενος ὑπὸ τοῦ Μοναχοῦ Παρθενίου Φριδάκι, ὃν ἠκολούθησεν εἰς Ὕδραν καταδιωκόμενον ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἐκεῖ ἐξηκολούθησε τὰς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Σχολείῳ σπουδάς του καὶ εἶτα μετέβη εἰς Ἀθήνας παρὰ τῷ Μητροπολίτῃ Ἀθηνῶν Μισαὴλ Ἀποστολίδῃ ἐκ Κρήτης καταγομένῳ, ἔνθα ἀπεπεράτωσε τὰς Γυμνασιακὰς του σπουδάς, ἵνα ἐγγραφῇ εἰς τὴν Θεολ. Σχολὴν τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου. Ἀποφοιτήσας ἐπανῆλθεν εἰς Κρήτην διδάσκων καὶ θαρρύνων ἐπὶ τὰ κάλλιστα τοὺς λεοντοθύμους Κρῆτας, μέχρις οὗ ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις, θεωρήσασα τοῦτον ἐπικίνδυνον, τὸν ἐξώρισεν εἰς Κ)πολιν, ἠρνήθη δὲ νὰ τὸν δεχθῇ ὡς Ἐπίσκοπον Κισσάμου καὶ Σελίνου. Ἐπὶ τέλους τῷ 1860 κατορθοῖ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Κρήτην ἵνα γίνῃ ὁ κύριος μοχλὸς τῆς φοβερᾶς Ἐπαναστάσεως· δι' ἣ ἡ ἐν Μπουτσουναρίοις συνελθοῦσα γενικὴ συνέλευσις τῶν Κρητῶν τὸν ἐξέλεξε Πρόεδρόν της. Ἡ φοβερὰ ἐκείνη ἐπανάστασις, ἀτυχῶς ἕνεκα τῆς διαγωγῆς τῶν Δυτικῶν Δυνάμεων, δὲν ἐπέφερε καὶ τὸ ποθητὸν ἀποτέλεσμα. Ἡ Κρήτη καὶ πάλιν ὑπέκυψεν εἰς τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας. Ὁ Παρθένιος φεύγει εἰς Ἀθήνας, ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπη του τὸν ἐπαναφέρει εἰς τὴν Μονήν του, ὁπότε συνελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐξωρίσθη εἴς τινα Μονὴν παρὰ τὴν Τραπεζοῦντα. Ἐκ ταύτης μετὰ τριετῆ κακουχίαν δραπετεύει, ἵνα καὶ πάλιν ἐπανέλθῃ εἰς Ἀθήνας καὶ ἐργασθῇ κατὰ τὰς ἐπαναστάσεις τοῦ 1877 καὶ 1896, μέχρις οὗ τέλος μετὰ τὸ 1896 κατῆλθεν εἰς Κρήτην, ἵνα ἀποθάνῃ πλήρης ἠθικῆς ἱκανοποιήσεως ἐν τῇ προσφιλεῖ του Μονῇ.

Κατὰ τὴν περίφημον ὅμως ἐπανάστασιν τοῦ 66, ἀδάμας ἀνδρείας καὶ ἐθελοθυσίας θὰ παραμένῃ ὁ ἡρωϊκὸς ἀγὼν τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου Γαβριὴλ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν μοναχῶν. Οἱ γενναῖοι ἐκεῖνοι μαχηταί,

Ο ΑΕΙΜΝ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΕΛΕΝΙΚΟΥ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΣΗΜΙΑΔΗΣ

ὑπερασπίζοντες τὸν ταπεινὸν περίβολον τῆς Μονῆς των τὸν περικλείοντα τὰ καταφυγόντα γυναικόπαιδα, δὲν ὑπέκυψαν, ἀλλὰ συνετάφησαν μετὰ τῶν ἐρειπίων τῆς ὁλοκαυτωθείσης Μονῆς των.

Ἐκ τῆς ἡρωϊκῆς Κρήτης, ἥτις ὁπωσδήποτε ἀπετίναξε τὸν Τουρκικὸν ζυγόν, ὁ ἀγὼν μεταφέρεται εἰς τὴν Μακεδονικὴν γῆν. Καὶ ἐνταῦθα εὑρίσκομεν πάλιν τὸν Κλῆρον πρωτοστατοῦντα καὶ θυσιαζόμενον εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀναξιοπαθοῦντος ποιμνίου του. Οἱ Μητροπολῖται ἐνταῦθα δὲν εἶχον μόνον νὰ ἀντιμετωπίσωσι τοὺς Τούρκους ἀλλὰ καὶ τοὺς Βουλγάρους καὶ Ρουμάνους. Ἐκ τῶν ὁμοδόξων πλέον τὰ βέλη καὶ ἡ μάχαιρα. Ὁ Ἑλληνισμός, ὅστις ἐστήριξε τὰς ἐλπίδας τῆς Ἐθνικῆς του ἀποκαταστάσεως ἐπί τινας στιγμὰς εἰς τὴν ὁμόδοξον Ρωσσίαν, ὡς πρὸς ἀδελφὴν Δύναμιν εὐεργετηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βυζαντιακοῦ πολιτισμοῦ, ἔβλεπε πλέον τὰ ὄνειρά του διαλυθέντα. Ἡ Ρωσσία ἵστατο προστάτις τοῦ Σλαυϊσμοῦ, περιφρονοῦσα τὸν Ἑλληνισμὸν καὶ ζητοῦσα νὰ ἀπορροφήσῃ καὶ ἐξαλείψῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς. Ὁποία ἀγνωμοσύνη πρὸς εὐεργέτας! Ἡ Συνθήκη τοῦ

Ο ΑΕΙΜΝ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΣΕΡΡΩΝ

Α. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ἁγίου Στεφάνου καὶ ἡ Πανσλαυϊστικὴ Ἑταιρεία μὲ τὸν περίφημον ἐν Κ)πόλει Ρῶσσον πρεσβευτήν, τὸν στρατηγὸν Ἰγνάτιεφ, θὰ μένωσιν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἱστορίᾳ ὡς νεώτεροι Ἐριάλται, σύμβολα ἀδικίας καὶ κακουργημάτων. Ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ διὰ τῆς Βερολινείου συνθήκης περιέκοψε τὰ πτερὰ τοῦ Πανσλαυϊσμοῦ, τὸ δὲ Αἰγαῖον ἐσώθη ἐκ τῆς μολύνσεως τοῦ Βουλγαρικοῦ μιάσματος, τὸ τοιοῦτον ὅμως δὲν ἀπεθάρρυνε τοὺς προστατευομένους ὑπὸ τῆς κραταιᾶς Ρωσσίας. Ἡ μάχαιρα καὶ ἡ βία ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν ἐν Θρᾴκῃ καὶ Μακεδονίᾳ, οἱ δὲ Ἕλληνες Μητροπολῖται ἔταξαν τὰ στήθη των, ἕτοιμοι νὰ θυσιασθῶσιν ὑπὲρ τοῦ κινδυνεύοντος Ἑλληνισμοῦ. Ὁ στενὸς χῶρος τοῦ Λευκώματος δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ἐκτενῆ περιγραφήν, δι' ἣ πάντα φιλίστορα παραπέμπομεν εἰς τὴν «***Κυανῆν Βίβλον***» τοῦ 1903 τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ἥτις γέμει ἐκ τῶν διαπραχθέντων φρικαλέων κακουργημάτων τῶν ἀπεχθῶν Βουλγάρων.

Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὁ Σταυρὸς δὲν εἶχον καμμίαν ἀξίαν διὰ τοὺς Βουλγάρους, οἵτινες ἐν πρόγραμμα εἶχον «ἡ Μακεδονία νὰ γίνῃ Βουλγαρική», τὰ δὲ μέσα καὶ οἱ τρόποι ἦσαν ἀδιάφορα. Εἰς τὰς Βουλγαρικὰς κακουργίας ἀντέστη πλέον σύσσωμος ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Μακεδονίας, εἰ; τὴν βίαν ἐχρειάζετο βία, εἰς τὴν ἀπειλήν, ἀπειλή. Ἐν τῇ συγκρούσει ταύτῃ ἡ Ἐκκλησία ἔπραξε τὸ καθῆκόν της.

Περὶ τῶν Λαϊκῶν Ἐθνομαρτύρων τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος; γράφομεν εἰς τὸν Θ΄ τόμον τοῦ Λευκώματος. Ἤδη περιοριζόμενοι εἰς ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν θυσιασθέντων ἐκ τοῦ ἀνωτέρου Κλήρου, ἀναφέρομεν τὸν ἐθνομάρτυρα ***Κωνσταντῖνον Ἀσημιάδην*** Μητροπολίτην Μελενίκου, ὅστις ἐκ Καλλιπόλεως καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1872. Μετὰ τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῇ Θεολ. Σχολῇ τῆς Χάλκης προσελήφθη ὡς πρωτοσύγκελλος ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Νικομηδείας Φιλοθέου Βρυεννίου. Εἶτα προήχθη εἰς Βοηθὸν Ἐπίσκοπον ὑπὸ τὸν τίτλον Χαριουπόλεως, πολλὰς προσηνεγκὼν ὑπηρεσίας εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Νικομηδείας διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς παιδείας. Διὰ τὰς ὑπηρεσίας του ταύτας ἐξελέγη τῷ 1911 Μητροπολίτης Μελενίκου. Ἀτυχῶς οἱ ἀπαίσιοι Βούλγαροι μετὰ διετῆ ἐθνωφελῆ δρᾶσιν, τῷ 1913 κατὰ τὸν Ἑλληνοβουλγαρικὸν πόλεμον κατεκρεούργησαν αὐτὸν ἐκδικούμενοι διὰ τὰς νίκας τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Προσθέτομεν τὸν ἀείμνηστον Μητροπολίτην Σερρῶν ***Ἀπόστολον Χριστοδούλου***, ὅστις ἀπέθανεν ὑπὸ μαρασμοῦ, ὅτε τὸ δεύτερον κατέλαβον τῷ 1916 τὰς Σέρρας οἱ Βούλγαροι. Ὁ διαπρεπὴς οὗτος Μητροπολίτης, ἐξ Ἴμβρου καταγόμενος, μετὰ τὰς ἐν Κιέβῳ θεολογικὰς σπουδὰς καὶ τὴν Καθηγεσίαν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης, ἧς καὶ τὴν διεύθυνσιν εἶχεν ἀναλάβει, χάριν τιμῆς προήχθη εἰς Μητροπολίτην Σταυρουπόλεως, μετὰ δὲ ταῦτα εἰς Μητροπολίτην Βερροίας καὶ Ναούσης τῷ 1905. Ἦτο ἀκριβῶς ἡ ἐποχὴ τῆς ζωηρᾶς δράσεως ἐν Μακεδονίᾳ. Τῷ 1909 προυβιβάσθη εἰς Μητροπολίτην Σερρῶν. Εἶδεν ὅλους τοὺς ἀγῶνας τοῦ ἔθνους ὑπὲρ τῶν δικαίων του. Εἶδε τὰς νίκας τοῦ 12—13, τὰ γεγονότα ὅμως τοῦ 1916 τὸν ἔπληξαν βαρέως, δὲν ἀντέσχεν, ἐκάμφθη.

Τὸν ἀείμνηστον Μητροπ. Πελαγωνείας ***Ἰωακεὶμ Φορόπουλον*** ἐν Χίῳ γεννηθέντα τῷ 1859 καὶ σπουδάσαντα κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς τὴν θεολ. Σχολὴν τῆς Χάλκης καὶ εἶτα ἐν Ὀξωνίᾳ. Λειψίᾳ Μονάχῳ, Ἰένῃ, δαπάναις τῶν ἀδελφῶν Ἀμβροσίου Μαυροκορδάτου Μιχ. Ζαρίφη καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας τῷ 1887 διηύθυνεν ἐπὶ διετίαν τὴν ἐν Καισαρείᾳ Ροδοκανάκειον Ἱερατικὴν Σχολήν· εἶτα ἐπανακάμψας εἰς Κ)πολιν μετὰ πενταετῆ ἀνάπαυσιν ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐν Σμύρνῃ Γραικικοῦ Νοσοκομείου, ἵνα μετ' ὀλίγον ἐπανέλθῃ καὶ πάλιν εἰς Κ)πολιν ὡς Ἀρχειοφύλαξ τῶν Πατριαρχείων, μετὰ ἓξαετῆ λαμπρὰν ὑπηρεσίαν ἐξελέγη τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1901 Μητροπολίτης Μελενίκου. Ἐκ τῆς θέσεως ταύτης προήχθη εἰς τὴν τῆς Μητροπόλεως Πελαγωνείας. Ἡ περιρρόνησις πρὸς τὸν θάνατον κατὰ τὰς δεινὰς ἐκείνας

Ο ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΕΛΑΓΩΝΕΙΑΣ

ΙΩΑΚΕΙΜ ΦΟΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΟΡΥΤΣΑΣ

ΦΩΤΙΟΣ ΚΑΛΠΙΔΗΣ

ἡμέρας τῶν δοκιμασιῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅτε ἐπανειλημμένως οἱ Βούλγαροι κομιτατζῆδες νεδρεύοντες ἠπείλουν τὴν ζωὴν τοῦ διακεκριμένου Ἱεράρχου, ἦτο τοιαύτη, ὥστε οὐδὲν ἐμπόδιον ἠδύνατο νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν φλέγουσαν αὐτὸν φιλοπατρίαν ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῶν ἐθνικῶν σκοπῶν ὑπὲρ ὧν ἐτάχθη φρουρός. Ἀτυχῶς αἱ ποικίλαι συγκινήσεις καὶ αἱ θλίψεις ὑπέσκαψαν τὸν ἀσθενικὸν ὀργανισμὸν τοῦ διαπρεποῦς Ἱεράρχου, ὅστις δικαίως δύναται νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν τελευταίων ἐθνομαρτύρων. Τὸν ἀείμνηστον ἐθνομάρτυρα Μητροπολίτην Κορυτσᾶς ***Φώτιον Καλπίδην*** ἐκ Κερασοῦντος καταγόμενον καὶ σπουδάσαντα ἐν τῇ θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης. Κατ' ἀρχὰς διηύθυνε τὰς ἐν Κερασοῦντι Σχολάς, εἶτα τῷ 1893 ἐγένετο ὑπογραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου τῶν Πατριαρχείων, εἶτα ἀρχιγραμματεὺς καὶ τέλος τῷ 1902 Μητροπολίτης Κορυτσᾶς. Ἐπὶ τετραετίαν ὡς ἄγρυπνος μετὰ ζήλου εἰργάζετο πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ τόνωσιν τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος τοῦ ποιμνίου του, ἵνα ἀλώβητος παρ' αὐτῷ διατηρηθῇ ἡ θρησκεία τῶν Πατέρων του, ὅτε τῇ 9ῃ Φεβρίου 1905 πίπτει θῦμα πληγεὶς ὑπὸ χαλάζης ἐχθρικῶν σφαιρῶν ἔξωθεν τοῦ χωρίου Βρατοβίστα. Ὁ θάνατος τοῦ ἐθνομάρτυρος τούτου παρήγαγεν ὀδυνηρὰν ἐντύπωσιν καθ' ἅπαντα τὸν Ἑλληνισμόν, ἐνεψύχωσε δὲ καὶ ἐκράτυνε τὴν χεῖρα τῶν ἐκδικητῶν ἀμυντόρων τοῦ γένους.

Τὸν ἀοίδιμον ἐθνομάρτυρα Μητροπολίτην ***Γρεβενῶν Αἰμιλιανὸν Λαζαρίδην*** ἐξ Ἰκονίου καταγόμενον, σπουδάσαντα εἰς τὴν θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ὁπότε διατρέξας τὰ διάφορα στάδια τῆς Ἱεραρχίας τῷ 1910 ἐξελέγη Μητροπολίτης Γρεβενῶν διὰ τὰς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπηρεσίας του. Ἡ ἐθνικὴ δρᾶσις τοῦ διαπρεποῦς ἱεράρχου ἀγωνιζομένου ὅπως σώσῃ τὸ ποίμνιόν του, τὸ ὁποῖον ἐκ παντὸς τρόπου οἱ Τοῦρκοι ἐπεζήτουν νὰ ἐξισλαμίσωσιν καὶ ἡ σθεναρὰ πολεμική του ἐπέσυρε τὴν μῆνιν τῶν κυριάρχων Τούρκων σωβινιστῶν, οἵτινες τὸν κατε-

Ο ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ

κρεούργησαν ἐν ἔτος μετὰ τὴν ἐκλογήν του περιοδεύοντα τῷ 1911. Σύμπας ὁ Ἑλληνισμὸς ἐθρήνησε τὸν ἀδίκως φονευθέντα Μητροπολίτην, τοῦ ὁποίου τὸ αἷμα μετὰ ἓν ἔτος ἐξεδίκησεν ὁ ἐλευθερωτὴς Ἑλληνικὸς στρατὸς ἐκδιώξας διὰ παντὸς τὸν βάρβαρον κατακτητὴν ἐκ τῆς πατρίδος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Τὸν ἀείμνηστον ἐθνομάρτυρα **Γερμανὸν Σακελλαρίδην** Μητροπολίτην Ἐλευθερουπόλεως ἀγρίως κρεουργηθέντα ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῷ 1913.

Μετὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα περὶ τῶν τελευταίων ἐθνομαρτύρων, θὰ ἦτο ἔλλειψις ἐὰν παρελείπομεν τὰ ὀνόματα διαπρεπῶν Ἱεραρχῶν ὧν ἡ δρᾶσις, ἐὰν δὲν ἐτελείωσε δι' αἵματος ὑπῆρξεν ὅμως ἰσαξία πρὸς τὴν τῶν ἐθνομαρτύρων, τὰ μέγιστα δὲ συνετέλεσε πρὸς ἐμπέδωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ αἰσθήματος ἐν ταῖς χώραις ἐν αἷς ὑπηρέτησαν, οἷα ἡ τῶν Μητροπολιτῶν: Θεσσαλονίκης Ἰωακεὶμ Δεβετζῆ, Ἀθαν. Μεγακλέους, Ἀλεξ. Ρηγοπούλου, Πελαγωνίας Ματθαίου Πετρίδου, Κοσμᾶ Εὐμορφοπούλου, Βασιλείου Γεωργιάδου (νῦν Νικαίας), Δράμας Χρυσοστόμου Καλαφάτη, Ἀγαθαγγέλλου Κωνσταντινίδου, Σερρῶν Γρηγορίου Ζερβουδάκη (νῦν Χαλκηδόνος), Καστορίας Φιλαρέτου Βαφείδου, Γερμανοῦ Καραβαγγέλη, Ἰωακεὶμ Λεπτίδου, Βεροίας Στεφάνου Δανιηλίδου, Κωνσταντίνου Ρούση, Στρωμνίτσης Γρηγορίου Ὡρολογᾶ (νῦν Κυδωνιῶν), Ἀρσενίου Ἀφεντούλη, Σερβίων Κωνσταντίνου, Νευροκοπίου Θεοδωρήτου κ.τ.λ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΛΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

ΙΕΡΑΤΙΚΩΣ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΕΝ ΠΡΙΓΚΗΠΩΙ

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Κωνσταντῖνος Ἀλατόπουλος ἐκ Νεαπόλεως τῆς Καισαρείας καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1892. Ἐσπούδασεν εἰς τὸ Ἑλληνογαλλικὸν Λύκειον τοῦ Πέραν καὶ εἶτα εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης ἀποφοιτήσας τῷ 1915.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1915—1917 διηύθυνε τὴν Ἀστικὴν Σχολὴν Χρυσουπόλεως, τῷ δὲ 1917 χειροτονηθεὶς διάκονος καὶ μετὰ μίαν ἑβδομάδα προαχθεὶς εἰς Ἀρχιμανδρίτην διωρίσθη Προϊστάμενος τῆς Κοινότητος Πριγκήπου.

Εἶναι ἐκ τῶν μελετηρῶν κληρικῶν τῶν διακρινομένων διὰ τὴν χρηστότητα τοῦ ἤθους μὲ εὐοίωνον μέλλον δρᾶσεως καὶ ἀναδείξεως.

ΑΘΑΝ. ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΙΝΟΣ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

Ἐγεννήθη τῇ 18 Φεβρουαρίου τοῦ 1886 ἐν Μαδύτῳ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου. Μετὰ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ Πατρίδι του ἐφοίτησεν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον τῆς Ἀθωνιάδος, εἶτα εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Θεολογικὴν Σχολὴν ἐξ ἧς ἀριστεύσας ἀπεπεράτωσε τῷ 1918 τὰς σπουδάς του.

Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας προσληφθεὶς ὡς δόκιμος ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ τοῦ Παντοκράτορος ἐν τῷ Ἁγίῳ Ὄρει προσέλαβε καὶ τὸ ἐπίθετον κατὰ τὸ κληρικὸν ἔθος Παντοκρατορινός.

Τῇ 11 Ἰουνίου τοῦ 1910 ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ τῇ 4 Μαρτίου τοῦ 1918 ἱερεὺς καὶ Ἀρχιμανδρίτης.

Τῷ 1917 ἐγένετο ἀνακριτικὸς Γραμματεὺς ὑπὸ τὸν Ἅγιον Ἱερισσοῦ τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου πρὸς ἀνάκρισιν τοῦ Μητροπολίτου Πρεβέζης, Παραμυθίας καὶ τῶν Ἐπισκότων Ἄρτης, Λευκάδος· τὸν Μάρτιον τοῦ 1918 στρατιωτικὸς ἱερεὺς καὶ ἱεροκήρυξ τοῦ Α'. Συντάγματος· τῷ 1919 ἐφημέριος ἐν Γαργαρέττᾳ· τῷ 1920 ἐφημέριος τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου· ἀπὸ δὲ τὸν Μάϊον τοῦ 1920 μέχρι σήμερον διατελεῖ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὄρους, διακρινόμενος διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ μόρφωσίν του.

ΠΛΑΤΩΝ Κ. ΣΤΑΜΑΤΑΚΗΣ

Ἐγεννήθη τῷ 1881 ἐν Ἀλατσάτοις τῆς Μικρασίας, ἐσπούδασε δὲ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης καὶ τὴν Θεολογ. Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ μας Πανεπιστημίου, ὁπόθεν ἀπεφοίτησε τῷ 1912.

Ὑπηρέτησεν ἐπὶ μίαν τετραετίαν ὡς ἀρχιδιάκονος ἐν τῇ μητροπόλει Θεσ)νίκης ἐπὶ τοῦ μητροπολίτου Ἀλεξάνδρου. Ἐχειροτονήθη ἱεροδιάκονος τῷ 1916 ἐν Ἁγίῳ Ὄρει (καθηγητὴς τότε ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Ἀθωνιάδος) ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Σωζοαγαθουπόλεως κ. Κωνσταντίνου.

Πλὴν τῆς ἀρχιδιακονίας του ὑπηρέτησεν ἐν Θεσσαλονίκῃ ὡς ἱεροκῆρυξ καὶ ὡς καθηγητὴς τῶν Ἱερῶν ἐν τῷ Λυκείῳ Κωνσταντινίδου.

Περιῆλθεν ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν Μακεδονίαν μὲ ἐθνικὰς πάντοτε ἀποστολάς. Συνειργάσθη δὲ εἰς τὸν μακεδονικὸν ἀγῶνα μετὰ τῶν Γεν. Προξένων τῆς Ἑλλάδος κ.κ. Σ. Κορομηλᾶ, Α. Παπαδιαμαντοπούλου καὶ Ἀλεξανδροπούλου καὶ ἰδιαιτέρως μετὰ τοῦ τότε ἐν Θεσσαλονίκῃ ὑποπροξένου καὶ κ. Ε. Κανελλοπούλου καὶ τοῦ ἐπίσης ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀγρίως ὑπὸ τῶν βουλγάρων δολοφονηθέντος Ι. Ἀσκητοῦ. α' διερμηνέως τοῦ ἑλληνικοῦ προξενείου.

Μετὰ ταῦτα ὑπηρέτησεν ἐπὶ διετίαν (1912-1914) ἐν τῇ Ι. Μητροπόλει Ἡλιουπόλεως (Ἀϊδινίου) ὡς ἀρχιδιάκονος ἐπὶ μητροπολίτου Σμαράγδου. Συνετέλεσε δὲ μεγάλως εἰς τὴν ἵδρυσιν τοῦ αὐτόθι Οἰκοτροφείου τῶν ἀπόρων μαθητῶν τῆς ἐπαρχίας τῶν προοριζομένων διὰ διδασκαλικὸν κλάδον.

Τῷ 1915 ἡ Α. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐκτιμῶν τὴν δρᾶσιν τοῦ ἀνδρὸς ἐνέγραψεν αὐτὸν ἰδιοχείρως εἰς τὸν κατάλογον τῶν δι' ἀρχιερατείαν προωρισμένων.

Εἶναι συγγραφεὺς δύο ἔργων πρὸ πολλοῦ ἐκδοθέντων, 1ον) Χριστιανικῆς Ὀρθοδόξου Κατηχήσεως, καὶ 2ον) Περὶ τῆς Ἑορτῆς τοῦ Πάσχα. καὶ τῶν ὑπὸ ἔκδοσιν, 1ον) Λειτουργική, 2ον) ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.

Πλὴν τούτων δὲ συνέγραψε μέγαν ἀριθμὸν ἄρθρων θρησκευτικῶν, δημοσιευθέντων εἰς ἐφημερίδας, περιοδικὰ κ.λ.π.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ Βασίλειος Παπαδόπουλος ἐγεννήθη ἐν Κολδερὲ τῆς Μαγνησίας κατὰ τὸ ἔτος 1884. Ἀνατραφεὶς καὶ τυχὼν τῶν πρώτων αὐτοῦ σπουδῶν ἐν Μαγνησίᾳ μετέβη κατόπιν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τὴν αὐτόθι Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης ὁπόθεν ἀπεφοίτησε τῷ 1906 ἀριστεύσας.

Μετὰ ταῦτα ὑπηρέτησεν ἐπὶ μίαν πενταετίαν, ὡς ἱεροκῆρυξ, παρὰ τῷ μητροπολίτῃ Ἐφέσου ἐν Μαγνησίᾳ. Τῷ 1911 ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Δράμας Ἀγαθαγγέλου παρ' ᾧ καὶ ὑπηρέτησε ἐπὶ ἓν ἔτος ὡς ἀρχιδιάκονος.

Μετὰ ταῦτα προσελήφθη παρὰ τῷ μητροπολίτῃ Σερρῶν κ. Ἀποστόλῳ ὡς ἀρχιδιάκονος αὐτοῦ καὶ καθηγητὴς ἐν τῷ αὐτόθι Παρθεναγωγείῳ καὶ Γυμνασίῳ. Μετὰ δὲ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Βουγάρων σωθεὶς ὡς ἐκ θαύματος ἐκ τῶν χειρῶν τῶν κακούργων (Ἰούλιος 1913) προσελήφθη ὑπὸ τῆς Α. Σ. τοῦ μητροπολίτου Σμύρνης κ. Χρυσοστόμου, ὡς ἀρχιδιάκονος αὐτοῦ, ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ ἕδρᾳ του, ἐν ᾗ ἐπὶ ἑξαετίαν ὅλην πάνυ εὐδοκίμως ὑπηρέτησεν.

Γνώστης τῆς γαλλικῆς, τῆς ἀγγλικῆς, τῆς γερμανικῆς, καὶ τῆς τουρκικῆς εὗρε καιρὸν παρ' ὅλην τὴν κολοσσαίαν ἐργασίαν τῆς Μητροπόλεως Σμύρνης νὰ συγγράψῃ πολλὰ ἐν οἷς: 1ον) Σχέσεις Οἰκουμεν. Πατριαρχείου πρὸς τὸν Προτεσταντισμὸν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Θετοῦς πολέμου.

2ον) Τὸ βιβλίον τοῦ Ἰώβ. Προλεγόμενα καὶ μετάφρασις τηρουμένου τοῦ μέτρου τοῦ πρωτοτύπου εἰς τὴν καθαρεύουσαν καὶ τὴν δημώδη.

3ον) Περὶ ποιήσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς μετὰ παραδειγμάτων. (Ἐκ διαφόρων ποιημάτων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἰδίως τῶν ψαλμῶν μεταφρασμένων εἰς τὴν καθαρεύουσαν καὶ τὴν δημώδη).

4ον) Τὸ προτεσταντικὸν σύστημα καὶ αἱ ἀναγκαῖαι λογικαὶ αὐτοῦ συνέπειαι.

Ἐκτὸς δὲ τούτων Λόγους Ἐκκλησιαστικοὺς κλπ.

Ἐγκυκλοπαιδικώτατος εἰς τὰς γνώσεις του, διεκρίθη πάντοτε διὰ τὸ ἁπλοῦν καὶ ταπεινὸν καὶ ἀπέριττον τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, ἀποφεύγων τὰς ἐπιδεικτιάσεις καὶ φανεὶς ἀκάματος ἐν τῇ ἐξασκήσει τῶν καθηκόντων αὐτοῦ.

Ο ΠΑΝΟΣ. ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Μιχαὴλ Κωνσταντινίδης ἐγεννήθη ἐν Μαρωνείᾳ Θράκης τῷ 1889. Μετὰ τὰς ἐγκυκλίους αὐτοῦ σπουδὰς ἐφοίτησεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν τῆς Χάλκης, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1919. Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ γνώσεων μετέβη εἰς Ρωσσίαν, ἔνθα ἐσπούδασεν εἰς τὰς θεολογικὰς Ἀκαδημίας τῆς ***Πετρουπόλεως καὶ Κιέβου.***

Διάκονος ἐχειροτονήθη τῷ 1914, πρεσβύτερος δὲ τῇ 9 Ἰουνίου 1919 διορισθεὶς Προϊστάμενος τοῦ Ἁγίου Στεφάνου Κων)πόλεως ἀπὸ τῆς 6 Νοεμβρίου 1919 μέχρι τῆς 2 Ὀκτωβρίου 1920 ἀπὸ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1920 μέχρι σήμερον διατελεῖ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος ἢ Τοποτηρητὴς τῆς Ἐπαρχίας Μαρωνείας-Θάσου-Σαμοθράκης μὲ ἕδραν τὴν Γκιονμουλτζίναν.

Ἔγραψεν ἐπιστημονικὰ καὶ ἠθικοθρησκευτικὰ ἄρθρα εἰς διάφορα περιοδικὰ τῆς Κων)πόλεως καὶ Θεσσαλονίκης ἀποδεικνύοντα βαθὺν μελετητὴν τῶν διαφόρων κοινωνικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ζητημάτων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΝ ΔΙΑΣΠΟΡΑ

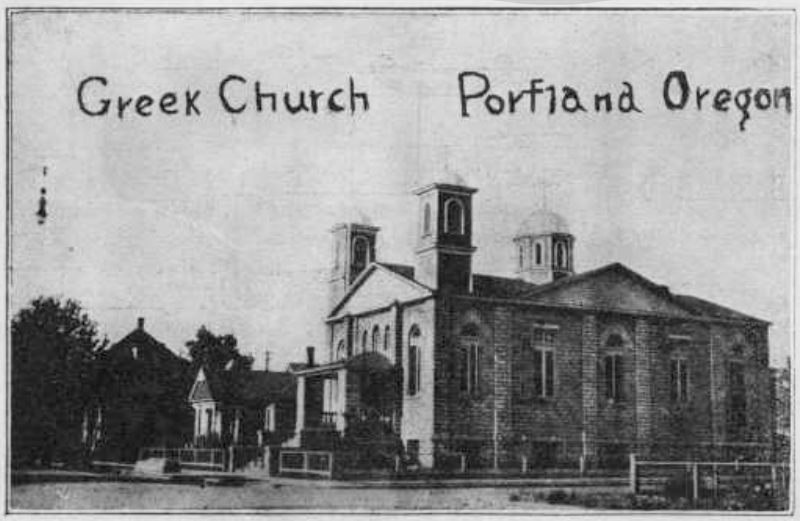

ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΣΤΑΥΡΟΥ

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Ἱερόθεος Σταύρου ἐκ Μετσόβου καταγόμενος ἐγεννήθη τὸν Μάρτιον τοῦ 1881. Ἀποφοιτήσας τοῦ Τσοτυλίου Γυμνασίου εἰσήχθη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1905. Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1908 ἐγένετο Διάκονος, τὸν δὲ Δεκέμβριον τοῦ 1910 Ἱερεὺς καὶ Πρωτοσύγκελλος. Ἀποπερατώσας τὰς σπουδάς του τῷ 1905 δωρίσθη σεπτῇ Πατριαρχικῇ συστάσει Ἱεροκήρυξ καὶ διδάσκαλος ἐν Μετσόβῳ, εἶτα σχολάρχης ἐν Πάργᾳ, ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος ἐν Φιλιάταις καὶ ἀπὸ τοῦ 1909 μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 1912 Ἀρχιδιάκονος καὶ Πρωτοσύγκελλος τοῦ Μητροπολίτου Σισανίου καὶ μετὰ ταῦτα ὡς Πατριαρχικὸς Ἔξαρχος Μετσόβου διατελέσας ὡς τοιοῦτος μέχρι τέλους Αὐγούστου 1919.

Ὡς ἱεροκῆρυξ ἐν Μετσόβῳ ἠγωνίσθη μετ' αὐταπαρνήσεως ἐναντίον τῆς ξουμανικῆς Προπαγάνδας, ὡς δὲ ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τοῦ ἀλήστου μνήμης Μητροπολίτου Ἱεροθέου Ἀνθουλίδου ἔν τε Φιλιάταις καὶ Σιατίστῃ, κατέχων τὴν θέσιν ἀρχιδιακόνου καὶ Πρωτοσυγκέλλου ἀπετέλεσε τὸν δεξιὸν βραχίονα τοῦ ἀτρομήτου Μητροπολίτου, προκαλέσας ἐναντίον του πρὸ πάντων ἐν Φιλιάταις τὴν μῆνιν τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν. Προαχθεὶς εἰς Πατριαρχικὸν Ἔξαρχον Μετσόβου ἐξετέλεσε τὰ ἀνατεθειμένα αὐτῷ καθήκοντα μετὰ περισσῆς πατρικῆς ἀγάπης πρὸς τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ὥστε ἡ προαίτησις αὐτοῦ νὰ προκαλέσῃ ὑπερβολικὴν δυσφορίαν καὶ λύπην.

Μετέσχε τῶν δύο πολέμων τοῦ 1912—1913 τιμηθεὶς διὰ τῶν μεταλλίων τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ καὶ Ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1920 μετὰ οἰκειοθελῆ παραίτησιν ἀπὸ τῆς τελευταίας του θέσεως διωρίσθη ὡς Ἐφημέριος τῆς ἐν Worcester Mass Ἑλληνικῆς Κοινότητος.

Η ΕΝ ΠΟΡΤΛΑΝΔ ΟΡΕΓΚΟΝ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ο ΑΙΔΕΣ. Κ^ΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΡΟΠΕΤΗΣ

Προϊστάμενος Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Λυών.

Ὁ Αἰδεσιμώτατος Προϊστάμενος τῆς ἐν Λουγδούνῳ τῆς Γαλλίας Ἐκκλησίας κατάγεται ἐκ Κερκύρας, ἔνθα ἐγεννήθη τῷ 1889.

Ἀπὸ τοῦ 1914 καθιερωθεὶς εἰς τὸ πνευματικὸν στάδιον τῆς Ἐκκλησίας διῆλθεν ἐναλλὰξ τὰς βαθμίδας τῆς ἱερωσύνης προαχθεὶς ἀπὸ ἱερέως (1917) εἰς Πρωτοπρεσβύτερον τῷ 1920 καὶ ὡς τοιοῦτος ταχθεὶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Λυών, τῆς ὁποίας καὶ προΐσταται μέχρι σήμερον εὐδοκιμώτατα.

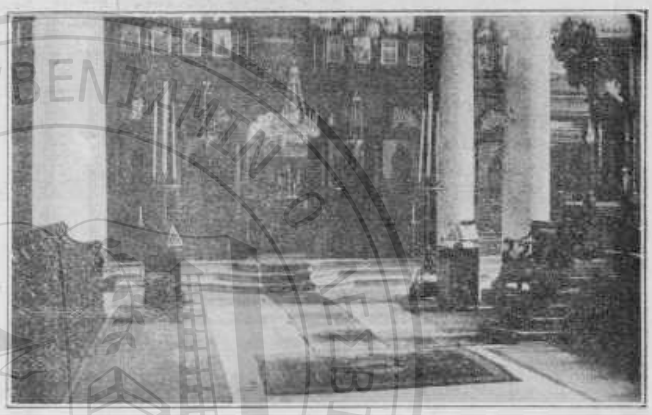
Παρακολουθήσας σπουδὰς θεολογικὰς εἰς τὸ Καποδιστριακὸν ἡμῶν Πανεπιστήμιον καὶ φιλοσοφικὰς ἀνὰ τὴν Ἑσπερίαν, ἠσχολήθη ἰδιαιτέρως εἰς τὴν μελέτην τῆς ἐκκλησιαστικῆς φιλολογίας καὶ ἐν γένει τῆς φιλοσοφίας, διατελέσας ἔφορος τῆς δημοσίας βιβλιοθήκης Κερκύρας, πρὸ ἡν περιφήμου Ἀκαδημίας Γκύλφορδ καὶ συγγράψας πλείστας ὅσας πραγματείας καὶ διατριβὰς ἱστορικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς ἐν Περιοδικοῖς θρησκευτικοῖς «Ἐκκλ. Φάρῳ» καὶ «Παγταίνῳ» Ἀλεξανδρείας «Καινῇ Διαθήκῃ» καὶ «Ἑλλ. Συνδέσμῳ» Ἀθηνῶν, «Ἐκκλ]τικῷ κήρυκι» καὶ «Nouvelliste» Λυών κ.τ.λ.

Ἔργα αὐτοῦ ἐκδοθέντα εἶναι: «Περὶ ἐξομολογήσεως» Ἀθῆναι 1915. καὶ «Λόγος» ἐφημερὶς θρησκευτικὴ ἐν Κερκύρᾳ.

Τυγχάνει τετιμημένος καὶ διὰ τῶν μεταλλίων τῶν δύο Βαλκανικῶν πολέμων.

Η ΕΝ ΛΙΒΕΡΠΟΥΛ ΕΛΛ. ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ο ΠΑΝ. ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ Γ. ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Ἀλατσάτοις τῆς Ἰωνίας τῷ 1862. Τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἀρχίσας ἐν τῇ θεολογικῇ Σχολῇ Ἱεροσολύμων συνεπλήρωσεν ἐν τῇ Σχολῇ Χάλκης, ἀποφοιτήσας τῷ 1881. Τὴν δὲ φιλοσοφικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν ἐτελειοποίησεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς ἐν Βαυαρίᾳ Ἐρλάγγης ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ τῷ 1892.

Διάκονος ὢν ἀπὸ τοῦ 1881, εὐθὺς ὡς ἀπεφοίτησε τῆς Σχολῆς Χάλκης, ἐπεδόθη εἰς τὸ πνευματικὸν στάδιον τῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ διεκρίθη εἰς διαφόρους αὐτῆς ὑπηρεσίας, καὶ μάλιστα ὡς καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ θεολ. Σχολῆς ἐπὶ διετίαν καὶ εἰς τὴν διεύθυνσιν εἶτα τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐπὶ ἐξαετίαν. Τῷ 1904 χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης παρὰ Ἰωακείμ τοῦ Γ'. ἀπεστάλη εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἐκκλησίαν, ἔνθα καὶ παραμένει μέχρι σήμερον.

Τυγχάνει τετιμημένος διὰ τῶν παρασήμων ἀργυροῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος, χρυσοῦ Σταυροῦ Γεωργίου Α'. Σερβικοῦ Ἁγ. Σάββα 3ης τάξεως καὶ Ὀσμανιὲ 3ης τάξεως.

Ἔχει δὲ ἔργον αὐτοῦ ἐκδοθὲν «Ἐξήγησις Καθολικῆς ἐπιστολῆς Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου» καὶ πολλὰς μελέτας, ἃς ἐδημοσίευσεν εἰς περιοδικὰ ὡς τε Καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει Γυμνασίου καὶ Ζαππείου Παρθεναγωγείου καὶ ὡς Ἐπόπτης τῶν Σχολῶν ἐκ μέρους τοῦ ἐν Ἀθήναις πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν Γραμμάτων Συλλόγου.

Ο ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΡΟΔΟΣΤΟΛΟΥ

Κ^ος ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ἀρχιερατικῶς Προϊστάμενος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Ἀμερικῆς

Πατρίς αὐτοῦ εἶναι ἡ Χαλκηδών (Φουντουκλῆ) καὶ ἔτος γεννήσεως τὸ 1876.

Τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐπεράτωσεν εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικὴν Σχολὴν τῷ 1902.

Ἱεροδιάκονος δὲ ὢν ἀπὸ τοῦ 1895, ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ 1902 καὶ Ἐπίσκοπος τιτουλάριος ἀπὸ τοῦ 1907 εὐδοκιμώτατα διηκόνησε τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐναλλὰξ εἰς τὰς Μητροπόλεις Ἐφέσου, Ἀδριανουπόλεως, Ξάνθης καὶ Θεσσαλονίκης, ἀναλαβὼν ἀπὸ τοῦ 1918, ἐντολῇ τῆς Ἐκκλησίας, τὴν πνευματικὴν ἀρχηγίαν τῶν ἐν Ἀμερικῇ ὀρθοδόξων Ἑλλήνων ἐδρεύων ἐν Νέᾳ—Ὑόρκῃ.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΛΙΒΕΡΠΟΥΛ

Ο ΠΑΝ. ΑΡΧΙΜ. κ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ

Υἱὸς τῶν Λεωνίδου καὶ Πηνελόπης, ἐγεννήθη τῇ 30ῃ Νοεμβρίου τοῦ 1875 ἔτους, ἐν τῇ πόλει Ζακύνθου ἐπικληθεὶς Νικόλαος. Τῷ 1889 ἀπεφοίτησε τοῦ Γυμνασίου Ζακύνθου· καὶ τῷ 1891 κατετάσσετο ἐπὶ διετεῖ, ὡς κληρωτός, ὑπηρεσίᾳ, εἰς τὴν ἐν Κερκύρᾳ Προπαρασκευαστικὴν τῶν Ἐφέδρων ἀξιωματικῶν Σχολήν. Τῷ 1894 ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν τοῦ Πανεπιστημίου τοιαύτην. Τῷ δὲ 1897 ἀπὸ Φεβρουαρίου μέχρις Ὀκτωβρίου, ἐκραγέντος τοῦ ἀτυχοῦς Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου, ὑπηρέτησεν ἐν Ἠπείρῳ, ὡς Ἔφεδρος Ἀνθυπολοχαγός. Ἀπολυθεὶς τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ, πάραυτα ἔσπευσεν εἰς Ἀθήνας πρὸς ἀναπλήρωσιν μαθημάτων, καὶ συμπλήρωσιν σπουδῶν του. Κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1898 μετ' ἐπιτυχεῖς ἐξετάσεις ἐτύγχανε τοῦ οἰκείου Διπλώματος. Κατὰ δὲ τὴν 17ην, 19ην καὶ 20ὴ Δεκεμβρίου ἰδίου ἔτους, ἀλληλοδιαδόχως ἐνεδύετο τὸ σᾶγον τοῦ Μοναχοῦ, καὶ διὰ τιμίων χειρῶν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ζακύνθου Διονυσίου Πλαΐσσα προεχειρίζετο εἰς ὑποδιάκονον Διάκονον καὶ Πρεσβύτερον. Λίαν δὲ μῆνας βραδύτερον διωρίζετο Ἱεροκήρυξ τοῦ Νομοῦ Ζακύνθου ὑπηρετήσας ἐπὶ ὀκταετίαν, καὶ μετὰ ἓν ἔτος ὡς τοιοῦτος τοῦ Νομοῦ Εὐρυτανίας. Τῇ 15ῃ Αὐγούστου τοῦ 1907 ἐχειροθετεῖτο εἰς Ἀρχιμανδρίτην Πνευματικὸν ὑπὸ τοῦ εἰρημένου Ἀοχιεπισκόπου καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας κατέλιπε τὸ πάτριον ἔδαφος διὰ τὴν ἐν Λιβερπούλῃ θέσιν του ὡς ἱερατικῶς προϊστάμενος τῆς ἐκεῖσε Ἑλληνικῆς Κοινότητος, ἔκτος κατὰ σειρὰν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της, πάντοτε διατηρῶν ἐν τῇ καρδίᾳ του, ὡς ἐπὶ βωμοῦ ἱεροῦ, ἀσβύστους τὰς λαμπάδας ἀδιασαλεύτου ἀγάπης,—λατρείας ἀληθινῆς πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἅμα ἁγίου, ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς γλυκυτάτης Πατρίδος του.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Λιβερπούλης ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἡ Λιβερπούλη, μία τῶν πρωτευουσῶν πόλεων τῆς Ἀγγλίας, μετὰ τῶν περιφήμων της ναυστάθμων, παρὰ τὸν ποταμὸν Mersey, καὶ περιβρεχομένη διὰ τῶν ὑδάτων τοῦ Ἀτλαντικοῦ, εἶνε κέντρον μέγα θαλασσοπλοΐας καὶ ἐπικοινωνίας, μετὰ τῶν ἐκεῖθεν τούτου χωρῶν. Ὡς τοιαύτη δὲ προσείλκυσε τὰ βλέμματα Ἑλλήνων, καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς ἑστία τῆς κερδαλέου Ἑλληνικῆς διανοίας. Ναυτιλία καὶ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα, ἰδιάζοντα χαρακτηριστικὰ τοῦ Ἕλληνος, ἐν Λιβερπούλῃ εὗρον τοὺς προθύμους ὀπαδούς των. Πολλοὶ ἐκ τούτων, ἐκ Χίου, Μ. Ἀσίας καὶ Νήσων. Τὸ πρῶτον γίνεται μνεία περὶ τούτων κατὰ τὰ μέσα παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Τῷ 1857 ἐπισήμως καθιεροῦτο ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου ὁ πρῶτος Εὐκτήριος οἶκος, ἐκ δύο εὐρέων δωματίων, μικρὸς μέν, ἀλλὰ μέγα τι σημαῖνον, πληρούμενος δι' οἰκογενειῶν ἐμπόρων καὶ ναυτῶν, τιμούντων τὰ πάτρια τῶν ἐκκλησιαστικὰ ἤθιμα.

Ἡ ἐν Λιβερπούλῃ Ἑλληνικὴ Κοινότης, τῷ 1860, εἶχε φθάσει εἰς τὸ ὕψιστον σημεῖον ἀναπτύξεως καὶ εὐδαιμονίας· ἠρίθμει ὑπὲρ τὰ 30 ἐμπορικὰ γραφεῖα, ὧν τὴν πρώτην θέσιν κατεῖχον: ὑποκατάστημα τοῦ ἐν Λονδίνῳ κεντρικοῦ, εὐεργετικοῦ μεγίστου ἐμπορικοῦ οἴκου, τοῦ τιμῶντος τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα Ἀδελφῶν Ράλλη· καὶ ἡ μεγαλόσχημος ἀτμοπλοϊκὴ τῶν ἀδελφῶν Παπαγιάννη ἑταιρεία. Ὁ πλοῦτος ἀπὸ τῶν κερδοσκοπικῶν ἐπιχειρήσεων βάμβακος καὶ ἄλλων αἰγυπτιακῶν εἰδῶν ἄφθονος· ἐξαίρετος πόρος ζωῆς δι' ἐργάτας καὶ ναύτας Ἕλληνας, ὧν πλεῖστοι ὑπῆρχον ἐκεῖ.

Ὁ γνήσιος οὗτος ἑλληνικὸς κόσμος, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ πολύτιμα ἐφόδια, τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ γλῶσσαν τῶν πατέρων του, καὶ πλουσίως εὐημερῶν, προέβη εἰς ἀνέγερσιν, ἐν Prince's Park Road—χώρῳ κεντρικωτάτῳ,—δωρηθέντι ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Γ. Παπαγιάννη Ἱ. Ναοῦ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου τιμωμένου, οὗτινος ὁ μὲν θεμέλιος λίθος ἐτέθη τῇ 15ῃ Νοεμβρίου τοῦ 1865, τὰ δὲ ἐγκαίνια μεγαλοπρεπέστατα ἐτελέσθησαν τῇ 4ῃ Ἰανουαρίου —Κυριακῇ—τοῦ 1870 ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σύρου καὶ Τήνου Αὐκούργου τούτου ἐν ἀρχιερατικοῖς ἀμφίοις, μεγάλῃ, καὶ λαμπρᾷ εἰκόνι κοσμοῦ τὴν αἴθουσαν τοῦ Ναοῦ. Ταῦτα μαρτυροῦνται δι' ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς ὕπερθεν τῆς Εἰσόδου, ἣ ὑπέρκειται καὶ ὁ Διάφανος, τὸ μεγαλεπήβολον σύμβολον τοῦ πανελληνίου τῶν ἀειμνήστων κτιτόρων Ἰδεώδους, περὶ τῆς θρυλλικῆς Πόλεως. Ἡ Τελετὴ τῶν Ἐγκαινίων ἐγένετο ἐν μέσῳ ἀπείρου ἐκλεκτοῦ κόσμου, ἡμετέρων καὶ ξένων, παρισταμένων καὶ ἀντιπροσώπων τῶν δύο ἀρχιεπισκόπων τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ganterbury καὶ York.

Τὸν Ναὸν τοῦτον δεκαοκταέτης ἐπεσκέφθη ὁ «ὑψηλὸς καὶ ὡραῖος ἐκεῖνος νεανίας», ὁ τότε Διάδοχος τοῦ Ἑλληνικοῦ Θρόνου, ὁμιλήσας δημοσίᾳ ἐντὸς αὐτοῦ, ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν Κωνσταντῖνος. Τὰ «εἰκονογραφημένα Νέα» τοῦ Λονδίνου 29ης Ἰανουαρίου 1870, ἐδημοσίευσαν ἐκτενῆ, λαμπρὰν περιγραφὴν τῆς Τελετῆς τῶν Ἐγκαινίων, μετ' εἰκόνος τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς νέας Ἐκκλησίας, πλήρους κόσμου ἐκ «τῆς πλουσίας καὶ ἐπιχειρηματικῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος». Ἡ τινος Ἐκκλησίας, ὁ εἰς τὸ κέντρον ὀγκωδέστερος τῶν τεσσάρων θόλος, μετὰ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ Σταυροῦ, ἅμα δὲ τὸ συμπαγὲς καὶ ἀδιάσειστον τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ τοῦ οἰκοδομήματος—ὡραιοτάτου τφόντι—προβάλλονται, ἐν μέσῳ τῆς ὁμιχλώδους, τῶν πολυωνύμων ἐνταῦθα χριστιανικῶν θρησκευμάτων, ἀτμοσφαίρας, ὡς φάροι τηλαυγεῖς τῆς Ὀρθοδοξίας—τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας—καὶ ὡς εἰκὼν ἐκφραστικὴ τοῦ ἀρραγοῦς προπυργίου της κατὰ τῶν ἀρχαίων πολυσχιδῶν αἱρέσεων.

Ἅμα εἰσερχομένῳ εἰς τὸν κυρίως Ναὸν ἐκπάγλως προβάλλεται τὸ βαρὺ ἐπιβάλλον τοῦ ὅλου Ναοῦ διὰ τοῦ, δι' ἀπείρων πολυχρώμων ὑάλων, φωτισμοῦ του, καὶ τοῦ καλλιτεχνικοῦ τοῦ ὅλου ἐσωτερικοῦ συνδέσμου, μετ' ἐρρύθμου ἀρχιτεκτονικῆς ἁρμονίας. Ἡ εἰς δύο ἐπιμήκεις πτέρυγας διαίρεσίς του διὰ ὀκτὼ μεγάλων, μαρμαρίνων κιόνων, μετ' ἀρχιτεκτονικῶν κιονοκράνων, καὶ τῶν δι' αὐτῶν σχηματιζομένων, ἐν συμμέτρῳ ἁρμονίᾳ, ἀψίδων, καὶ μέχρι τοῦ μεσαίου ὑψηρεφοῦς θόλου του, ἐκφραστικῶς ἀποτυποῦσι τὸ σοβαρὸν τῆς ἱερότητος τοῦ τόπου, καὶ τὸ ἀριστοτεχνικὸν Ἐκκλησίας τοῦ Βυζαντίου.

Ὑπεράνω τοῦ Νάρθηκος, καὶ ὑπὸ θόλον ψάλλει ὁ δεκαπενταμελὴς ἄριστος χορός, ἕνεκα τῆς καλλιφώνου μουσικῆς τοῦ ὁποίου, καὶ ταῖς μεγαλοπρεποῦς τῶν τελετῶν Μ. Παρασκευῆς καὶ Πάσχα, πολλοὶ ξένοι μετ' εὐλαβείας ταύτας παρακολουθοῦσιν.

Τέκνα τῆς Κοινότητος ταύτης, διαλάμψαντα ἐπὶ ἀκραφνεῖ φιλοπατρίᾳ καὶ ἀγάπῃ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, μνημονεύονται πρῶτον οἱ Διευθυνταὶ τοῦ Καταστήματος τῶν ἀδελφῶν Ράλλη· «Νικ. Πασπάτης (Χῖος) Ἀριστ. Κορνήλιος, Γεωρ. Ν. Πασπάτης, Θεόδ. Βλαστός, Ἀλέξ. Ράλλης, Γεώρ. Ε. Ξύδης (Ἀθῆναι). Παντ. Καλβοκορέσης. Ὡσαύτως οἱ

Γεώρ. Μαζαράκης, Εὐστ. Ράλλης. Α. Καλβοκορέσης. Μ. Ροδοκανάκης. Ἔγκριτα ἄλλα μέλη ἀξιομνημόνευτα. Κωστῆς Ράλλης. (Χῖος) Γεώργιος, Βασ. Παπαγιάννης (ἀδελφοί). Σπ. Γεωργαλᾶς. Δ. Γαλάτης. Δ. Γιανναχόπουλος. Κ. Νεγρεπόντης. Π. Ροδοκανάκης. Σοφ. Σπάρταλης. Γ. Κ. Ράλλης. Κ. Κ. Ράλλης. Σπ. Ἀκρατόπουλος (Πάτραι) Χρ. Ἀδάμ. Ἐπίσης Βασ. Μαλανδρῖνος (Γ. Πρόξενος) Α. Α. Ράλλης. Α. Κ. Ράλλης. Μ. Κ. Ράλλης. Ἀνδρ. Φακίρης. Κ. Σ. Ἀκρατόπουλος. Ἀντ. Ι. Πετρόπουλος (Ἄϊγιον) Ἰ. Γεωργιάδης. Α. Δ. Γαλάτης.

Ἀλλὰ ὤ! τοῦ ἀγχιστρόφου τῆς τύχης. Παροδικὸν φαινόμενον ἡ ἀκμὴ καὶ οἰκονομικὴ εὐεξία τῆς Κοινότητος ταύτης. Τὴν παλίρροιαν διεδέχετο ἡ ἄμπωτις. Ταχέως καὶ αὐστηρῶς ἔθηκε τὴν σφραγῖδα του ὁ φυσικὸς καὶ ἀναλλοίωτος ἀτόμων λαῶν καὶ ἐθνῶν, ἀκμῆς καὶ παρακμῆς νόμος. Πλεῖστα τῶν ἐμπορικῶν Γραφείων ἀλληλοδιαδόχως ἔκλειον τὰς θύρας. Τὸ κέρδος μετεστρέφετο εἰς ἀπώλειαν. Τούτων ἄλλοι μὲν ἐπέστρεφον οἴκαδε, ἄλλοι δὲ ἀρκούντως, πρότερον πλούσιοι, πτωχοὶ ἀπέθνησκον. Ὁ πανδαμάτωρ χρόνος τοὺς πλείστους μετέφερεν εἴς τινα ἠρεμίας καὶ γαλήνης γωνίαν. Μικρὰ γωνία, ἐν ξένῃ γῇ, ἀλλὰ καταστᾶσα μεγάλη, ἐντὸς τοῦ ἐν τῇ πόλει, πρωτίστου Κοιμητηρίου—Smithdown —περικλείει τὰ ὀστᾶ τῶν θερμουργῶν ἐκείνων, χριστιανῶν πατριωτῶν, ὑπὸ καλλιμάρμαρα, ἐνίων ἐν ἑλληνικαῖς ἐπιγραφαῖς, μνημεῖα. Ἀγήρως εἴη ἡ μνήμη αὐτῶν.

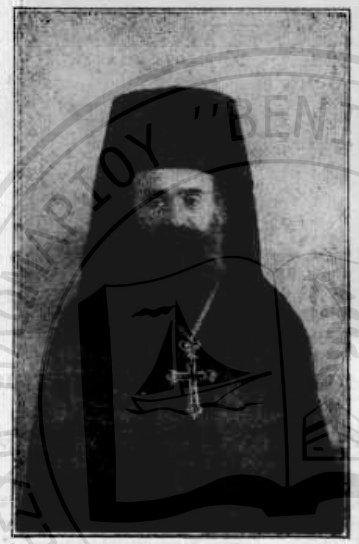
Ἤδη ἡ Κοινότης εὐάριθμα περιέχει Γραφεῖα, ἐν οἷς τὸ πρωτίστην θέσιν ἔχον τῶν «Ἀδελφῶν Ράλλη».

Ἔπαινος, τιμή, βεβαίως, τοῖς τέκνοις τῶν εὐσεβῶν ἐκείνων πατριωτῶν, τὰ ὁποῖα, καίτοι γεννηθέντα καὶ ἀνατραφέντα ὑπὸ ὅλως ξενικὸν περιβάλλον, καὶ εἴτε ὁμιλοῦσιν, εἴτε ἀγνοοῦσι τὴν γλῶσσαν τῶν πατέρων των, ἐνθέρμως ἀγαπῶσιν Ἐκκλησίαν καὶ Πατρίδας αὐτῶν.

Πατρὶς τοῦ Αἰδ. κ. Πατρικίου Κ. Κωνσταντινίδη εἶναι ἡ Προῦσα (Μ. Σουσουρλοῦ) καὶ ἔτος γεννήσεως τὸ 1872. Τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐπεράτωσε ἐν τῇ Θ. Σχολῇ Σταυροῦ Ἱεροσολύμων (1909) καὶ ἐξηκολούθησεν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Μέλος τυγχάνων τῆς Ἁγιοταφιτικῆς Ἀδελφότητος πολλὰς παρέσχε ταύτῃ ὑπηρεσίας ἀπὸ τοῦ 1890, ἔτους καθιερώσεως αὐτοῦ. Ἱερεὺς δὲ τυγχάνων ἀπὸ τοῦ 1897 καὶ ἀρχιμανδρίτης ἀπὸ τοῦ 1907, ἀπεστάλη ὡς Ἔξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου εἰς Καύκασον, ἔνθα καὶ παρέμενε μέχρι τῆς καθόδου τῶν Μπολσεβίκων (1920,) ὁπότε ἀναχωρήσας διωρίσθη τῷ 1921 ὡς ἱερατικῶς προϊστάμενος τῆς Ἐκκλησίας Ἀμβέρσης (Βελγίου), ὡς τοιοῦτος παραμένων μέχρι σήμερον καὶ εὐδοκίμως ἐξακολουθῶν τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ διακονίαν. Ἡ σύντομος ἱστορία τῆς ἱδρύσεως τῆς ἧς προΐσταται Κοινότητος εἶνε ἡ ἑξῆς. Ἡ ἐν Ἀμβέρσῃ Ἑλλ. Κοινότης, ὑφισταται ἤδη ἐπισήμως ἀπὸ 6ης Ἰουλίου 1911 ἔτους. Ἀμέσως μετὰ τὴν σύστασιν τῆς Ἑλλην. Κοινότητος Ἀμβέρσης εἶχεν ἐκ λεγῇ Πρόεδρος αὐτῆς ὁ Κος Δημοσθένης Ἀγέλαστος, Πρόξενος ἐπίσης τότε τῆς Ἑλλάδος, ὑποπρόεδρος δὲ ὁ κ. Ἀριστείδης Αὐγερινός. Ἅμα δὲ τῇ παραιτήσει τοῦ κ. Δημοσθένους Ἀγελάστου, 13 Φεβρουαρίου 1913, ἐξελέγη παμψηφεὶ Πρόεδρος ὁ Κος Ἀριστείδης Αὐγερινὸς ὅστις καὶ προεδρεύει ἔκτοτε τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης τῆς Ἀμβέρσης ὑπὸ τὴν λαμπρὰν διεύθυνσιν τοῦ ῥέκτου Προέδρου αὐτῆς Κου Ἀριστείδου Αὐγερινοῦ καὶ τοῦ ἀξιεπαίνου πενταμελοῦς Διοικητικοῦ Συμβουλίου τιμᾷ τὸν Ἑλληνισμὸν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον ἀπαρτίζεται ἐκ τοῦ κ. Ἀριστείδου Αὐγερινοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος, τοῦ κ. Μιχαὴλ Σκουλούδη Ἀντιπροέδρου καὶ Ταμίου, τοῦ κ. Παναγιώτου Σουμαρίππα γενικοῦ γραμματέως, καὶ τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Νικολοπούλου, κ. Δημητρίου Τομπρώφ, κ. Δημητρίου Δημητρίου Συμβούλων.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης Ἀμβέρσης συγκαταριθμεῖ τὰ πλεῖστα μέλη αὐτῆς ἐκ τῶν ἐν Βρυξέλλαις εὑρισκομένων Ἑλλήνων, ἐν οἷς καὶ τὸν Γενικὸν Πρόξενον τῆς Ἑλλάδος κ. Γεώργιον Ζίντζον. Τῇ ἀγαθῇ δὲ συμπράξει καὶ ἀπολύτῳ συμπνοίᾳ ὅλων ἐν γένει τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος πλὴν ἐλαχίστων κομματικῶν ἐμπαθειῶν καὶ προστριβῶν, διατηροῦνται ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἔθνους μικρὰ Ἐκκλησία «Ὁ Εὐαγγελισμὸς» ὑπὸ τὴν Πνευματικὴν διοίκησιν ἐμοῦ καὶ μικρὰ Σχολὴ πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Ἐθνικοῦ φρονήματος, ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν διεύθυνσιν τοῦ χρηστοῦ, μεμορφωμένου καὶ κάλλιστα συγκεκροτημένου ἐπιστημονικῶς εἰς τὸ ἔργον του κ. Κωνσταντίνου Ναλπάνη, ὅστις φροντίζει περὶ τῆς ὑγιοῦς ἀνατροφῆς. καὶ τῆς ὀρθῆς παιδεύσεως τῶν τέκνων καὶ περὶ τῆς διαπλάσεως τῶν ἠθῶν αὐτῶν. Εἰς τὴν Σχολὴν φοιτῶσι τὰ τέκνα τῶν ἐνταῦθα παρεπιδημούντων Ἑλλήνων· διδάσκονται δὲ ἐκτὸς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία, ἡ Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος, Θρησκευτικά· ἡ διδασκαλία γίνεται δωρεάν.

Ο ΠΑΝ. ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
Προϊστάμ. Ὀρθ. Ἐκκλησ. Ἀμβέρσης

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ κ. ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ

Τελευτῶν, δέον νὰ προσθέσω. ὅτι ἡ ἐν Ἀμβέρσῃ Ἑλληνικὴ Κοινότης, καίτοι ὀλιγάριθμος, οὐχ ἧττον ὅμως χάρις εἰς τὴν ἀπαράμιλλον ἐνεργητικότητα τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἰδίᾳ τοῦ φιλογενοῦς καὶ ἀκαμάτου Προέδρου αὐτοῦ κ. Ἀριστείδου Αὐγερινοῦ μὲ Ἑλληνικὰ αἰσθήματα εἰς τὴν καρδίαν του, μὲ Ἑλληνικὸν αἷμα εἰς τὰς φλέβας του, μὲ ἀγάπην, πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὴν Πατρίδα του, μηδενὸς κόπου μηδὲ θυσιῶν φειδομένου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πόρων τῆς Κοινότητος διὰ τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τῶν δύο ἱερῶν ἐθνικῶν καθιδρυμάτων, τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Σχολῆς.

Οἱ πόροι τῆς Κοινότητος ὁλονὲν βελτιοῦνται, τοῦθ' ὅπερ ἐξασφαλίζειτὴν Ἑλληνοπρεπῆ συντήρησιν τῶν καθιδρυμάτων ἡμῶν ἐφ' ὅσοντὴν διοίκησιν τῶν Κοινοτικῶν πραγμάτων κατέχουσι πρόσωπα ἐγνωσμένης ἱκανότητος· εἰρήνη δὲ καὶ ἀγάπη ἐμφωλεύει εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ποιμνίου μου. Πολλὰς ὑπηρεσίας προσφέρει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κοινότητα τῆς Ἀμβέρσης καὶ ἐπαξίως ἀντιπροσωπεύει τὸ Ἔθνος ἡμῶν ὁ Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος καὶμέλος τῆς Κοινότητος κ. Χρῖστος Νικολαΐδης. Ὑπάρχει ἐν Ἀμβέρσῃ καὶ ἀνεγνωρισμένος ἐπισήμως φοιτητικὸς Σύλλογος πάντων τῶν ἐν Βελγίῳ σπουδαστῶν, ὅστις θεωρεῖται παράρτημα τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινότητος.

Ο ΑΙΔ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ Κ^ΟΣ ΚΩΝΣΤΑΣ Χ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ἱ. Προϊστάμενος Ὀρθ. Ἐκκλησίας Σικάγου (Ἀμερικῆς)

Ἐγεννήθη ἐν Πύργῳ τῆς νήσου Σάμου τῷ 1873. Μετὰ δὲ τὰς ἐγκυκλίους αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῷ Πυθαγορείῳ Γυμνασίῳ τῆς Σάμου, εἰσήχθη εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικὴν Σχολήν, ὅθεν ἀπεφοίτησε τῷ 1902 ἀναγορευθεὶς διδάσκαλος τῆς Ὀρθ. Θεολογίας.

Διάκονος ἐχειροτονήθη τῷ 1899, ἱερεὺς δὲ τῷ 1901, ὡς τοιοῦτος ὑπηρετήσας τὴν Ἐκκλησίαν κατ' ἀρχὰς μὲν ὡς Καθηγητὴς τῶν Ἱερῶν, εἶτα δὲ καὶ ὡς Ἀρχιδιάκονος Μητροπόλεων καὶ Ἱεροκήρυξ, ὡς καὶ Προϊστάμενος διαφόρων Ἱ. Ναῶν Κων)πόλεως.

Ἤδη ἱεροπρεπέστατα κατέχει τὴν ἐν τῇ πόλει Σικάγῳ τῆς Ἀμερικῆς πνευματικὴν ἐπιστασίαν τῆς Ὀρθοδ. Κοινότητος καὶ τοῦ Ἱ. Ναοῦ αὐτῆς «Εὐαγγελισμὸς» ἀγωνιζόμενος τὸν καλὸν ἀγῶνα ἰδίᾳ διὰ τοῦ περιοδικοῦ «Θρησκευτικὴ Ἠχώ», τὸ ὁποῖον ἐκδίδει ὁ ἴδιος, ὑπηρετῶν καὶ διὰ τούτου ὡς εὐτολμος στρατιώτης αὐτῆς τὴν Ἐκκλησίαν· ὡς ποτε ἐν Μακεδονίᾳ ὑπηρέτησε καὶ τὴν Πατρίδα.

Ἔργα αὐτοῦ ἐκδοθέντα ἐκτὸς λόγων καὶ πραγματειῶν ἐν διαφόροις περιοδικοῖς εἶναι : 1) Διαρκὲς Ἡμερολόγιον καὶ Πασχαλιοδείκτης καὶ 2) Συγκριτικὴ Κατήχησις.

Ἡ σύντομος ἱστορία τῆς Κοινότητος ἔχει ὡς ἑξῆς :

Ἡ Ἱ. Ἐκκλησία «Εὐαγγελισμὸς» τοῦ Βορείου Τμήματος Σικάγου ἱδρύθη τῷ 1910, κειμένη ἐπὶ τῆς ἀριστοκρατικῆς Ὁδοῦ La Salle. Ἐστοίχισε περὶ τὰς 115.000^ρᵒ Δολλαρίων καὶ ἀπεπερατώθη ἐφέτος. Εἶναι ρυθμοῦ Βυζαντινοῦ καὶ ἔχει διακοσμηθῇ θαυμασίως, ὥστε νὰ εἶνε μία ἐκ τῶν καλλιτέρων Ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Ἀμερικῇ. Πρῶτος Ἱερεὺς ἐχρημάτισεν ὁ Κ. Νικητόπουλος δι' 6 μῆνας· δεύτερος ὁ Ἀρχιμ. Χαρίτων Παναγόπουλος ἐπὶ 2 περίπου ἔτη· τρίτος ὁ Οἰκον. Κώνστας Χ. Δημητρίου ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου 1913. Πρόεδροι δὲ διετέλεσαν πρῶτος ὁ κ. Περικλῆς Μανοῦσος, δεύτερος ὁ κ. Ἀπόστ. Μαζαράκος καὶ τρίτος ὁ κ. Γ. Καράμπελας.

Τὸ Βόρειον τμῆμα Σικάγου ἐπιτελέσαν τὸ πρὸς τὴν Πίστιν καθῆκον, ἑτοιμάζεται ἤδη διὰ τὸ πρὸς τὴν Ἑλληνοπρεπῆ μόρφωσιν τῶν Ἑλληνοπαίδων, εὐελπιστοῦν, ὅτι ἐν χρόνῳ οὐ μακρῷ θὰ εὕρῃ τὸ Οἰκοτροφεῖόν του τὸ ἐθνικόν, ὅπερ νὰ διασώσῃ καὶ ἄλλους Ἑλληνόπαιδας ἐκτὸς τοῦ Σικάγου.

Ο ΠΑΝΟΣΙΟΛΟΓΙΩΤΑΤΟΣ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ Κ^ος ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ ΞΗΡΟΥΧΑΚΗΣ

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης ἐγεννήθη ἐν Σούρῃ Ἀποκορώνου (Κρήτης) κατὰ Μάϊον τοῦ 1872, ἐκ γονέων Ἠλία καὶ Ἀναστασίας Ξηρουχάκη, ὀνομασθεὶς Ἄγγελος.

Τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐδιδάχθη ἐν τῇ γενετείρᾳ καὶ τῷ Γυμνασίῳ Χανίων, εἶτα δὲ καὶ τῷ Ἱεροδιδασκαλείῳ Ἁγ. Τριάδος (Κρήτης), μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ὁποίων, τῷ 1900, διωρίσθη Διευθυντὴς τοῦ «Πρωτύπου Δημοτικοῦ Σχολείου» τοῦ προσηρτημένου τῷ Ἱεροδιδασκαλείῳ, διδάξας ἐπὶ ἓν ἔτος· ἦτο δὲ συγχρόνως καὶ Γραμματεὺς τῶν Μονῶν Γουβερνέτου καὶ Ἁγ. Τριάδος. Εἰς διάκονον ἐχειροτονήθη ἐν τῇ ἱστορικῇ Μονῇ Γουβερνέτου τῷ 1894, ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπου Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου Νικηφόρου. Κατὰ τὰς πολυθρυλήτους ἐπαναστάσεις τῆς ἡρωϊκῆς Κρήτης (1896—98), ἔλαβεν οὗτος λίαν ἐνεργὸν μέρος, διακριθεὶς μεγάλως εἰς ὅλας τὰς μάχας ἐν Ἀποκορώνῳ καὶ Ἀκρωτηρίῳ, διὸ καὶ ἡ Κρητικὴ Πολιτεία ἀμείβουσα τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ, τὸν ἀπέστειλεν, ὡς ὑπότροφον αὐτῆς, εἰς τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Σταυροῦ, τῷ 1901. Μετὰ τετραετῆ ἐν αὐτῇ φοίτησιν, ὑποβαλὼν αἰνέσιμον διατριβὴν περὶ τοῦ Μαξίμου τοῦ Μαςγουνίου, ἀνηγορεύθη «Διδάσκαλος τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Θεολογίας» λαβὼν τὸ Πτυχίον μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἄριστα.

Κατελθὼν εἰς Κρήτην, ἐχειροτονήθη Πρεσβύτερος εἰς τὴν Μονὴν τῆς μετανοίας του, Γουβερνέτο, ὑπὸ τοῦ ρηθέντος Ἐπισκόπου Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου Νικηφόρου καὶ προήχθη εἰς Ἀρχιμανδίτην τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1905· διορισθεὶς δὲ Καθηγητὴς τῶν Ἱερῶν ἐν τῷ Γυμνασίῳ καὶ Ἀνωτέρῳ Παρθεναγωγείῳ Ρεθύμνης (Κρήτης) ἐδίδαξεν ἐπὶ ὀλίγους μόνον μῆνας, κληθεὶς εἶτα ὡς ἐφημέριος τῆς Ἑλλ. Ἐκκλησίας ἐν Βενετίᾳ, ἔνθα καὶ παρέμεινε μέχρι τοῦ 1920.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐφοίτησεν οὗτος ἐπὶ πενταετίαν εἰς τὰ Πανεπιστήμια Παταβίου καὶ Βονωνίας καὶ τῷ 1911, ὑποβαλὼν αἰνέσιμον διατριβὴν περὶ τῶν Ἰδεῶν τοῦ Πλάτωνος «Divide Heraclitì· Γένεσιν οὐσία, Parmenidis, habebis Ideas Platonis (Herbart), ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας «μετ' ἐπαίνων» ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βονωνίας. Ἡ διατριβὴ δ' αὕτη ἐδημοσιεύθη κατόπιν εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος. Συγχρόνως εἰργάζετο ὁ Ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Ἁγ. Μάρκου καὶ τὰ πλούσια εἰς ὕλην Ἑνετικὰ Ἀρχεῖα, σχετιζόμενα μὲ τὴν ἑνετοκρατουμένην Κρήτην, ἐδημοσίευε δὲ καὶ σχετικὰ εἰς ξένα τε καὶ ἡμέτερα περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας, ὡς καὶ ἄρθρα διὰ τὸ φλέγον Κρητικὸν ζήτημα, ὑπερμαχῶν αὐτοῦ, ὡς καὶ βραδύτερον, τῷ 1913, διὰ τὸ Ἠπειρωτικόν. Πρόσφατι ἐξέδωκεν εἰς μέγαν τόμον τὸν «Κρητικὸν Πόλεμον» (1645—1669), τὸ περιώνυμον ποίημα τοῦ Μαρίνου Τζάνε Μπουνια-λῆ τοῦ Ρεθυμναίου, εὐφήμως κριθεὶς, διὰ τὴν ἔκδοσιν ταύτην, εἰς πολλὰ εὐρωπαϊκὰ περιοδικά, ἐπαινεθεὶς ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Κρήτης καὶ τῆς Κρητικῆς Πολιτείας, τιμηθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως διὰ τοῦ Ἀργυροῦ Σταυροῦ τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Βασ. Τάγματος τοῦ Σωτῆρος, διὰ τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν ἐθνικήν του δρᾶσιν. Ἀλλὰ καὶ ἄλλας τινὰς διατριβὰς ἐδημοσίευσεν οὗτος, ὡς τὴν «Ἄγνωστον Κρητικὴν Ἐποποιΐαν» συνέλεξε δὲ ἐκ τῆς ρηθείσης τοῦ Ἁγ. Μάρκου Βιβλιοθήκης καὶ ἀπὸ τὰ Ἑνετικὰ Ἀρχεῖα, ἄφθονον ὕλην, πρὸς ἔκδοσιν ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ. Κατὰ τὸν λήξαντα Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον δὲν ἠδυνήθη, ὡς ἐκ τῶν καθηκόντων του, νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀκολουθήσῃ τὸν Ἑλλ. Στρατόν, ἀλλὰ διωρίσθη ὑπὸ τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως Στρατιωτικὸς Ἱερεὺς μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ λοχαγοῦ, διὰ τοὺς Ὀρθοδόξους Ἕλληνας, Ἰταλοὺς ὑπηκόους, τοὺς ὑπηρετοῦντας ἐν τῷ Ἰταλικῷ στρατῷ. Ἀπὸ ἔτους δέ, κληθείς, ἐφημερεύει ἐν τῇ Ἑλλ. Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐν Βιέννῃ.

ΠΑΝ. ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΘΕΜΕΛΗΣ
Προϊστάμενος Ὀρθοδ. Ἐκκλησίας Κάρδιφ (Ἀγγλίας)

Κατάγεται ἐκ τῆς νήσου τοῦ Αἰγαίου Καλύμνου ἐγεννήθη τῇ 3ῃ Νοεμβρίου τοῦ 1897 ἐκ γονέων Μιχαὴλ καὶ Αἰκατερίνης Θέμελη, ὠνομάσθη Γεώργιος.

Μετὰ τὰς ἐγκυκλίους αὐτοῦ σπουδὰς εἰς τὸ ἐν τῇ πατρίδι του Ἑλλ. Σχολεῖον, Ἰσμήλλιον Γυμνάσιον καὶ ὑπὸ τοὺς Καθηγητὰς Μιχ. Πελεκάνον καὶ Ἀντώνιον Καραντώνην μετέβη εἰς Κων)πολιν, ἔνθα παρὰ τὰ κλασσικὰ μαθήματα ἰδιαιτέρως ἐπεδόθη καὶ εἰς τὴν Βυζαντινὴν ἡμῶν ἐκκλησιαστικὴν μουσικήν, τὸ πρῶτον διδαχθεὶς ταύτην ἐν τῇ πατρίδι του ὑπὸ τοῦ Νικολ. Θέμελη, πρωτοψάλτου τῆς Μητροπόλεως καὶ μαθητοῦ τοῦ μελοποιοῦ καὶ πρωτοψάλτου Σμύρνης Νικολάου. Ἐξηκολούθησεν ἀνωτέραν μόρφωσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Βρυξελλῶν, ἔνθα διεκρίθη εἰς ἀνατομικὰς καὶ ψυχολογικὰς μελέτας, ἀναγκασθεὶς νὰ διακόψῃ ταύτας ἕνεκα τῆς πτώσεως τῆς Ἀμβέρσης κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον.

Διάκονος ἐχειροτονήθη τῷ 1871, ἱερεὺς τῷ 1900 καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀρχιμανδρίτης ἀποσταλεὶς παρὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰς Ἀμβέρσαν τοῦ Βελγίου, ἔνθα ἐπὶ 15 ἔτη ἐξηκολούθει τὴν εὐδόκιμον αὐτοῦ πνευματικὴν ὑπηρεσίαν, μετὰ τοιαύτην προηγουμένην ἐν Κων)πόλει ὡς ἱεροκήρυξ ἐν τῇ «Παναγίᾳ τοῦ Πέραν» καὶ τοῖς λοιποῖς τοῦ Σταυροδρομίου Ναοῖς. Τυγχάνει τετιμημένος διὰτοῦ παρασήμου τοῦΣταυροῦ τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου τῆς 100δος τοῦ ναοῦ «τῶν Εἰσοδίων» τῆς Κοινότητος Σταυροδρομίου μετὰ διπλώματος.

Ἔργα αὐτοῦ ἐκδοθέντα εἶναι: «Πραγματεία περὶ ἠθικῆς δυνάμεως τοῦ Χριστιανισμοῦ». Ποίημα «περὶ Πυρὸς καὶ Πυρκαϊᾶς καὶ τῶν Θυμάτων αὐτοῦ» ὑπὲρ τῶν παθόντων ὑπὸ τῆς μεγάλης πυρκαϊᾶς τοῦ Μεγ. Ρεύματος Κωνσταντινουπόλεως, καὶ διάφοροι ἄλλαι διατριβαὶ καὶ μελέται ἐν τῇ «Ἐκκλ. Ἀληθείᾳ» «Σιὼνι», «Ἀνατολ. Ἀστέρι», ἰδίᾳ δὲ μουσικολογικαί, εἰς ἃς ἰδίᾳ ἐπεδόθη, τονίσας τὰ εὐαγγέλια τοῦ Μ. Ἑσπερινοῦ τῆς Ἀναστάσεως, ἔχων πρὸς ἔκδοσιν μουσικὸν χειρόγραφον· ἔχει ἐν εἰκόσι τὰ συστήματα τῶν πέντε Ἑλλήνων φιλοσόφων, τὰ ὁποῖα παρουσίασεν εἰς τὰς ἐξετάσεις αὐτοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Βρυξελλῶν· ἔχει ἐπίσης πρὸς ἔκδοσιν δύο ὑπομνήματα· ἓν «περὶ Ἐκκλ. Μουσικῆς καὶ τοῦ λόγου αὐτῆς ἐν τῇ Θ. λατρείᾳ καὶ κατὰ τῶν καταχρήσεων τῶν ἱεροψαλτῶν, ἀδικούντων τὴν Ἐκκλ. Μουσικὴν» καὶ ἓν πρὸς τὸν ἀοίδιμον Πατριάρχην Ἰωακεὶμ τὸν Γ' «περὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς θρησκευτικῆς κατα-στάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ δημοσίου» κτλ.

Μόλις σωθεὶς ἐκ τοῦ βομβαρδισμοῦ τῆς Ἀμβέρσης κατέφυγεν εἰς Ἀγγλίαν ἔνθα εὐδοκίμως διακονεῖ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κοινότητι τοῦ Κάρδιφ.

ΠΑΝ. ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΗΛΙΑΣ

Ἐγεννήθη ἐν Αἰγίνῃ τῷ 1877. Τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς συνεπλήρωσεν ἐντῇ θεολογ. Σχολῇ Τ. Σταυροῦ τῷ 1907. Ἀπὸ τοῦ 1905 δὲ ὢν διάκονος καὶ τοῦ 1909 ἱερεὺς καὶ Πρωτοσύγκελλος πολλαχῶς ὑπηρέτησε τὴν Ἐκκλησίαν, προχειρισθεὶς κατὰ τὸ 1914 καὶ εἰς Ἀρχιμανδρίτην ἐν Καΐρῳ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Φωτίου καὶ ἐξακολουθῶν νὰ τιμᾷ τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ στάδιον πάντοτε. Εἶναι τετιμημένος διὰ τοῦ παρασήμου τοῦ ἀργυροῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος. Ἔχει δὲ ἔργα ἐκδοθέντα:

1) «Ἡ θρησκεία καὶ ἡ Ἠθικὴ τοῦ Σωκράτους»
2) «Περὶ παίδων ἀνατροφῆς»

Ἡ ἐν Παρισίοις Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ὠκοδομήθη διαπαναις τοῦ ἀοιδίμου Δημητρίου Στεφάνοβικ Σκυλίτση πρὸς συγκέντρωσιν τῶν ἐν Παρισίοις διεσπαρμένων Ἑλλήνων. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1893 ἡ Ἐκκλησία περιελθοῦσα εἰς τὴν κατοχὴν τῶν δύο ἀδελφῶν αὐτοῦ, Παύλου Στεφάνοβικ Σκυλίτση καὶ Ἰωάννου Στεφάνοβικ Σκυλίτση, προσηνέχθη ὑπ' αὐτῶν ὡς δῶρον εἰς τὴν Βασιλικὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἵνα χρησιμεύῃ εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῆς ἐν Παρισίοις Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Παροικίας. Διὰ βασιλικοῦ Διατάγματος ἀπὸ 18 Ὀκτωβρίου 1897 ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπεδέξατο τὴν δωρεὰν καὶ ἐγένετο νόμιμος ἰδιοκτήτης τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἐν ἰσχύϊ Κανονισμὸς αὐτῆς συνετάχθη ὑπὸ τριμελοῦς Ἐπιτροπῆς, τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου Παμπᾶ, τοῦ ἀοιδίμου Δ. Βικέλα καὶ τοῦ κ. Ν. Σασιλλῆ, καὶ ψηφισθεὶς ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις Ἑλληνικῆς Παροικίας τῇ 13)25 Ἀπριλίου 1898 ὑπεβλήθη εἶτα εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς Β. Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος K. G. Vaudremer, μέλους τοῦ Ἰνστιτούτου. Ἡ οἰκοδομὴ ἐπερατώθη τῷ 1895 καὶ τῇ 10)22 Δεκεμβρίου 1895 ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια αὐτῆς ὑπὸ τοῦ τότε μὲν Μητροπολίτου Ἡρακλείας, εἶτα δὲ Χαλκηδόνος καὶ εἶτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Γερμανοῦ, συλλειτουργούντων αὐτῷ τῶν Ἀρχιμανδριτῶν Σεραφεὶμ Ζερλέντη ἐκ Βιέννης, Πορφυρίου Λογοθέτου, προϊσταμένου τότε τῆς Ἐκκλησίας Παρισίων, Α. Βασίλειεφ, πρωθιερέως τῆς ἐν Παρισίοις Ρωσικῆς Ἐκκλησίας, καὶ δύο διακόνων. Αἱ τοιχογραφίαι τῆς Ἐκκλησίας ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ κ. Charles Lameire ζωγράφου καλλιτέχνου.

Ο ΠΑΝ. ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ Κος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΑΛΙΑΔΗΣ

Προϊστάμενος ὀρθοδόξου κοινότητος Λωζάννης

Κατάγεται ἐκ Χίου, ἔνθα καὶ ἐγεννήθη τῷ 1881.

Μετὰ τὰς ἐγκυκλίους αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῇ πατρίδι του καὶ Κωνσταντινουπόλει καὶ τὰς θεολογικὰς ἐν Χάλκῃ, τῷ 1904 ἐξηκολούθησεν ἀνωτέρας τοιαύτας ἐν Ἑσπερίᾳ, ἔνθα καὶ εὑρισκόμενος κατὰ τὸ 1912 ἐνετάλη παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἀναλάβῃ τὴν πνευματικὴν ἐπιστασίαν τῶν ἐν Λωζάννῃ Ὀρθοδόξων. Χειροτονηθεὶς ἀπὸ διάκονος (1905) εἰς ἀρχιμανδρίτην εὐδοκίμως ἐξακολουθεῖ μέχρι σήμερον τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ σταδιοδρομίαν συνεχίζων ταύτην ἀπὸ τῆς Χίου, Λράμας καὶ Σμύρνης, ἔνθα ἐναλλὰξ διετέλεσεν ὡς Ἱεροκήρυξ, Καθηγητὴς καὶ ἀρχιδιάκονος μέχρι τοῦ 1910.

Ἡ σύντομος ἱστορία τῆς ἱδρύσεως τῆς ἧς προΐσταται Κοινότητος εἶναι ἡ ἑξῆς:

Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, λόγῳ τῶν ἐν Ἑλβετίᾳ παραθεριζόντων, τῶν ἐν τοῖς Πανεπιστημίοις αὐτῆς καὶ ταῖς Σχολαῖς σπουδαζόντων νέων, καὶ τῶν ἐν τοῖς Σανατορίοις θεραπευομένων Ὀρθοδόξων Ἑλλήνων, ἡ ἵδρυσις ἐν αὐτῇ Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐδείκνυτο ἀναγκαιοτάτη. Τῇ πρωτοβουλίᾳ ὅθεν τοῦ κ. Ι. Ἀθανασάκη καὶ τῇ συνεργίᾳ εὐσεβῶν ἄλλων ὁμογενῶν ἱδρύθη τοιαύτη ἐν Λωζάννῃ, διὰ Συνοδικῆς ἀποφάσεως τῆς 25 Μαΐου 1912. Τὰ καθήκοντα ἱερατικῶς Προϊσταμένου ἀνετέθησαν τῷ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τότε σπουδάζοντι Ἀρχιδιακόνῳ Σμύρνης κ. Κωνσ. Βαλιάδῃ μετὰ τὴν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονίαν αὐτοῦ, ἡ δὲ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας εἰς Ἐπιτροπὴν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἀποθανόντος κ. Ν. Μαντζαβίνου. Εὐρεῖα αἴθουσα ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως καταλλήλως διασκευασθεῖσα, χρησιμεύει μέχρι σήμερον ὡς εὐκτήριος οἶκος πάντων τῶν ἐν Ἑλβετίᾳ κατοικούντων ἢ δι' αὐτῆς διερχομένων Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, διὰ τῶν συνδρομῶν τῶν ὁποίων μόνον συντηρεῖται. Ἡ Σ. Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπῆλθεν ἀρωγὸς τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ δωρεᾶς ἐκ δέκα χιλ. δραχ. Ἡ Ἐκκλησία τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς ***Ἁγίας Ἀλεξάνδρας***, ἤρξατο δὲ λειτουργοῦσα τῇ 9ῃ Σεπτεμβρίου 1912. Διὰ τῆς φειδωλοῦ χρήσεως τῶν προσόδων Αὐτῆς ὑπὸ τῶν ἐργασθέντων μέχρι σήμερον Μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς Αὐτῆς, ἥτις διατελεῖ πάντοτε ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἐν Βέρνῃ Πρεσβευτοῦ, καὶ διὰ τῶν ἀόκνων ἐνεργειῶν τοῦ Προϊσταμένου Ἀρχιμανδρίτου Κωνσ. Βαλιάδου, οὐχὶ μόνον ἀπροσκόπτως ἡ Ἐκκλησία κατώρθωσε νὰ λειτουργήσῃ, ἀλλ' ἠγοράσθη κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1916 γῆπεδον ἐκ χιλίων τ. μ. ἐντὸς τριάκοντα ὀκτὼ χιλ. τ.μ. πρὸς ἀνέγερσιν Ὀρθ. Ἑλλ. Ἐκκλησίας. Αὐστυχῶς, λόγῳ τοῦ πολέμου, δὲν ἐπραγματοποιήθη μέχρι σήμερον ἡ ἀνέγερσις νέας Ἐκκλησίας, ἥτις ἀπό τε Ἐθνικῆς καὶ Θρησκευτικῆς ἀπόψεως εἶνε ἀναγκαιοτάτη ἐν Ἑλβετίᾳ. Σημειωτέον ὅτι πρώτη μεταξὺ τῶν Μ. Δωρητῶν Αὐτῆς συγκαταλέγεται ἡ Α. Μ. ἡ Βασιλομήτωρ Ὄλγα, δωρήσασα πάντα τὰ Ἱερὰ ἄμφια καὶ σκεύη.

ΒΑΡΘΟΛ. Α. ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΣ

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

Κατάγεται ἐκ τῆς ἐπαρχίας Καλαβρύτων γεννηθεὶς τῷ 1881 εἰς Κουτέλη.

Διακούσας ἐν τῇ πατρίδι του τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς καὶ παρακολουθήσας μαθήματα τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, τῷ 1905 ἐχειροτονήθη ἐν Ἁγίῳ ἱερεὺς καὶ ἀρχιμανδρίτης, διατελέσας μετέπειτα ἐφημέριος Πατρῶν καὶ ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγ. Νικολάου ἐν Καλαβρύτοις, βραδύτερον δὲ εἰς Ἑλληνικὰς Κοινότητας τῆς Ἀμερικῆς καὶ μάλιστα ἐν Portland Oregon, ἔνθα καὶ παραμένει μέχρι σήμερον ποικιλοτρόπως ἐργαζόμενος πνευματικῶς καὶ δὴ ἐν σχολείοις, τὰ ὁποῖα ὁ ἴδιος ἱδρυσεν.

Ἡ σύντομος ἱστορία τῆς Κοινότητος Portland ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος Κοινότης ἐν Portland Oregon U. S. A.

1) Ἱδρύθη τῷ 1910 καὶ φέρει τὴν ὀνομασίαν Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξος Κοινότης of Portland Oregon of America.

2) Κέκτηται ἰδιόκτητον μεγαλοπρεπέστατον Ναὸν ἀπηλλαγμένον χρεῶν ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Τριάδος ἀξίας 60.000 δολλαρίων.

3) Ἔχει ἀποθεματικὸν κεφάλαιον 5,000 δολλαρίων.

4) Ἐφημέριος αὐτῆς εἶνε ὁ Ἀρχιμ. Βαρθολομ. Α. Καραχάλιος.

5) Περιλαμβάνει 2.000 Ἕλληνας ἐντὸς καὶ 2.000 εἰς τὰ πέριξ.

6) Οἱ ὁμογενεῖς ἔχουσι περὶ τὰ 250 καταστήματα παντὸς εἴδους.

7) Ἔχει περὶ τὰς 65 ἑλληνικὰς οἰκογενείας καὶ περὶ τὰς 50 μικτάς.

8) Ἡ πόλις ἀριθμοῖ περὶ τὰς 350 χιλ. κατοίκους καὶ εἶνε μᾶλλον ἐμπορική.

9) Ἡ Κοινότης διοικεῖται ὑπὸ 12μελοῦς Συμβουλίου ἐκλεγομένου ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

10) Οἱ ὁμογενεῖς ἀείποτε ἐφάνησαν πρόθυμοι εἴς τε τοὺς Ἐθνικοὺς καὶ στρατιωτικοὺς σκοπούς.

Η ΕΝ BUFFALO ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Α'. ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ Κ^ΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ἐκ Σιατίστης τῆς Μακεδονίας καταγόμενος ἐγεννήθη τὸν Μάρτιον τοῦ 1874. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἀποπερατώσας τὰς σπουδάς του μετὰ βαθμοῦ ἄριστα τῷ 1897. Ἐχειροτονήθη τὴν 21 Μαΐου 1912 πρεσβύτερος ἐν Σιατίστῃ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Σισανίου Ἱεροθέου Ἀνθουλίδου ὅστις ἐτίμησεν αὐτὸν διὰ τοῦ ὀφφικίου τοῦ α' Οἰκονόμου, καὶ ἐνεπιστεύθη τὴν διοίκησιν τῆς ἐπαρχίας Σισανίου· ἐπὶ διετίαν ἐδίδαξεν εἰς τὸ ἐκεῖ Γυμνάσιον.

Ἀπὸ 4 Ἰουλίου 1919 ἐφημερεύει ἐν Buffalo τῆς Ἀμερικῆς.

Εἶναι τετιμημένος διὰ τῶν ἀναμνηστικῶν μεταλλίων τῶν δύο Βαλκανικῶν πολέμων.

Ἐπὶ εἴκοσι συνεχῆ ἔτη ἐδίδαξεν ὡς καθηγητὴς Ἑλληνικά, Ἱστορικὰ καὶ θρησκευτικὰ εἰς τὰ Γυμνάσια Τσοτυλίου, Μοναστηρίου καὶ Σιατίστης. Ἀπολυθεὶς τῷ 1917 ὑπὸ τῆς τότε Κυβερνήσεως τῆς θέσεώς του ἄνευ λόγου διὰ τὸν γνωστὸν Ἐθνικὸν ζῆλον κατέστη πολιτικὸς συνταξιοῦχος, δι' ὃ κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1919 μετηνάστευσεν εἰς Ἀμερικήν. Εἶναι κάτοχος τριῶν γλωσσῶν τῆς Γαλλικῆς, Ἀγγλικῆς καὶ Γερμανικῆς.

Η Α. Μ. Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΦΩΤΙΟΣ

Εἰκὼν ληφθεῖσα τῷ 1921 κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις ἄφιξιν τοῦ Μακαριωτάτου ἐπ' εἰκαιρίᾳ τῆς τελέσεως τῶν γάμων τῆς Α. Β. Υ. τοῦ Πρίγκηπος Διαδόχου τῆς Ἑλλάδος Γεωργίου μετὰ τῆς Α. Β. Υ. τῆς Πριγκηπίσσης τῆς Ρουμανίας Ἐλισάβετ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Αἱ πολιτικαὶ περιπέτειαι τῆς Αἰγύπτου ἤδη ἀπὸ τοῦ Ζ' αἰῶνος κατακτηθείσης ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἀπὸ δὲ τοῦ ΙΣ' περιελθούσης εἰς τοὺς Τούρκους ἐπέδρασαν μοιραίως καὶ ἐπὶ τὰς τύχας τῆς ἐν Ἀφρικῇ ἄλλοτε μεγαλωνύμου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας. Ἡ ὑπὸ τῶν Ἀντιβασιλέων τοῦ Σουλτάνου Κων)πόλεως κακοδιοίκησις τῆς χώρας καὶ αἱ ἐπὶ τῶν χριστιανῶν πιέσεις περιήγαγον τὸν ὀρθόδοξον πληθυσμὸν εἰς πενίαν, συνεπείᾳ τῆς ὁποίας, τὸ Ὀρθόδοξον Πατριαρχεῖον κατήντησε πάμπτωχον, μὴ δυνάμενον μήτε τὸν κλῆρον αὐτοῦ ἐπαρκῶς νὰ συντηρήσῃ, μήτε νὰ μεριμνήσῃ τελεσφόρως περὶ τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τοῦ ποιμνίου.

Τὴν δυσάρεστον ταύτην τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας κατάστασιν ἐπεδείνωσεν ἔτι μᾶλλον ἡ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος κατὰ τῆς Αἰγύπτου ἐκστρατεία τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐκστρατείας ταύτης ἡ ἐξωτερικὴ θέσις τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας ὁπωσδήποτε ἐβελτιώθη συνεπείᾳ τῶν μεταρρυθμιστικῶν διοικητικῶν μεθόδων τοῦ ἀντιβασιλέως Μεχμὲτ Ἀλῆ, ἀλλ' ἕνεκα ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς κατὰ τὸ 1821 ἐκραγείσης Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοῦ τῷ 1835 μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Ὀθωμανικῆς Πύλης πολέμου ἐνισχύθη ἔτι πλέον ὁ ἐν Αἰγύπτῳ τουρκικὸς δεσποτισμός, ἡ δὲ θέσις τῆς Ἐκκλησίας ἀπέβαινε δυσχερεστέρα.

Κατὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τὸν Πατριαρχικὸν τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας Θρόνον κατεῖχεν ὁ Πάτμος **Θεόφιλος** (1805—1825) ὁ ἀπὸ Λιβύης, ἀνεψιὸς τοῦ εἰς Ρόδον ὑπὸ τοῦ Χεδίβου ἐξορισθέντος καὶ ἐκεῖ τελευτήσαντος προκατόχου αὐτοῦ Παρθενίου Β'. Ἐκλεγεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἄκων δεχθεὶς τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα, εὗρε τὸν θρόνον ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ καὶ βεβαρημένον ὑπὸ χρεῶν εἴπερ ποτ' ἄλλοτε ἕνεκα τῆς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον γενομένης δημεύσεως τῶν ἐν Μολδοβλαχίᾳ κτημάτων τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας. Ἤδη ἀπὸ τοῦ 1818 ὁ Θεόφιλος ἀσθενήσας ἀπεσύρθη εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ καὶ ἐκεῖθεν διῴκει τὴν Ἐκκλησίαν, μὴ θέλωνδὲ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἕδραν αὐτοῦ παρὰ τὰς προσκλήσεις τοῦ τε ποιμνίου καὶ τῆς Κυβερνήσεως, ἐκηρύχθη τῷ

1825 ὑπὸ τοῦ Χεδίβου ἔκπτωτος τοῦ Θρόνου καὶ ἐτελεύτησε τῷ 1832 ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου.

Τοῦτον διεδέχθη ὁ τέως Μητροπολίτης Νικαίας ***Ἱερόθεος*** (1825—1845), ἐκλεγείς καὶ οὗτος ἐν Κωνσταντινουπόλει. Δύο ἔτη μετὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ἤρξαντο βελτιούμενά πως τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Πατριαρχείου, διότι διὰ διατάγματος τοῦ Σουλτάνου ἐπεστράφησαν εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς τὰ ἐν Ρουμανίᾳ δεδημευμένα κτήματά των. Ταχέως ὅμως τὰ πράγματα ἐπανῆλθον εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν ἕνεκα τῶν μεταξὺ τῶν Παραδουναβείων Ἡγεμονιῶν καὶ τῶν μοναστηρίων ἀναφυεισῶν διενέξεων, τὰς ὁποίας ματαίως προσεπάθησε νὰ συμβιβάσῃ ἡ σχηματισθεῖσα εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐξ ἀντιπροσώπων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. Τὰ πρὸς τὴν Ρωσίαν παρακλητικὰ περὶ χρηματικῆς ἀρωγῆς γράμματα τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου μαρτυροῦσι περὶ τῶν οἰκονομικῶν στενοχωριῶν τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησιας. Οὐχ ἧττον διὰ τῶν ἐκ Ρωσίας καὶ ἄλλοθεν βοηθειῶν ὁ πατριάρχης κατώρθωσε νὰ ἀνακαινίσῃ τοὺς ἑτοιμορρόπους ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Καΐρῳ ναοὺς καὶ τὰς οἰκοδομὰς τῶν Πατριαρχείων, νὰ ἱδρύσῃ ἐν Καΐρῳ ἑλληνοαραβικὴν σχολὴν καὶ νὰ ἐξαγοράσῃ παρὰ τῶν Τούρκων ἱκανοὺς Ἕλληνας, αἰχμαλώτους, συλληφθέντας ὑπ' αὐτῶν κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἱεροθέου, ἐπισυμβάντα ἐν Καΐρῳ τῷ 1845, ἐπῆλθεν ἀνωμαλία τις ἐν τῇ διαδοχῇ αὐτοῦ, κρατήσασα τὴν Ἐκκλησίαν Ἀλεξανδρείας σχεδὸν ἀκυβέρνητον ἐπὶ διετίαν. Ἐνῷ δηλαδὴ ὁ Ἱερόθεος πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ εἶχεν ὑποδείξει ὡς διάδοχον τοῦ θρόνου, κατὰ κράτησάσάν τινα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ συνήθειαν, τὸν ἐν Καΐρῳ πατριαρχικὸν Ἐπίτροπον καὶ συνεργάτην αὐτοῦ ἀρχιμανδρίτην Ἱερόθεον, τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, ὡς δικαίωμα ἴδιον θεωρῆσαν τὴν ἐκ καιρικῶν περιστάσεων ἐκλογὴν πατριαρχῶν τινων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐξέλεξε πατριάρχην Ἀλεξανδρείας τὸν μητροπολίτην Κεστενδηλίου Ἀρτέμιον. Ἡ ἐκλογὴ αὕτη δυσηρέστησε τὸν κλῆρον καὶ τὸ πολίτευμα τῆς Αἰγύπτου, προὐκάλεσε δὲ καὶ τὴν μῆνιν τοῦ Μεχμὲτ Ἀλῆ, μόλις δὲ μετὰ δύο ἔτη ἐπετεύχθη ἡ ἀπὸ τοῦ θρόνου παραίτησις τοῦ Ἀρτεμίου, μεθ' ἣν ἐπηκολούθησεν ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τὴν φορὰν ταύτην, ἐκλογὴ ***Ἱεροθέου*** Β' (1847—1857). Ἡ δραστηριότης τοῦ νέου Πατριάρχου ἐβελτίωσε πολὺ τὰ τῆς ἐν ἀφανείᾳ ζώσης Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας. Πρῶτον αὐτοῦ μέλημα ἐθεώρησε τὸν σχηματισμὸν ἱεραρχίας διὰ χειροτονίας ἀρχιερέων· εἶτα ἐμερίμνησε περὶ ἀποκτήσεως ἱκανῶν κληρικῶν, εἰς τὴν πατριαρχικὴν αὐλὴν μετακαλέσας ἱμενος τὸν γνωστὸν ἐκκλησιαστικὸν ἱεροκήρυκα Νικηφόρον Γλυκᾶν, μετέπειτα μητροπολίτην Μηθύμνης. Ἐτακτοποίησε τὴν πατριαρχικὴν ἐν Καΐρῳ Βιβλιοθήκην, συνετέλεσε δὲ εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μεγάλου ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, καὶ τὸν πλουτισμὸν τῆς αὐτόθι Κοινότητος διὰ τῆς Τοσιτσαίας Σχολῆς, Νοσοκομείου καὶ ἄλλων κοινωφελῶν ἔργων καὶ ἱδρυμάτων. Ἵνα ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς μᾶλλον ἐπειγούσας ἀνάγκας τοῦ Θρόνου αὐτοῦ ἐζήτησε καὶ ἐπέτυχε παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας Νικολάου Παύλοβιτς τὴν ἐκεῖσε ἀποστολὴν τοῦ Μητροπολίτου Θηβαΐδος Νικάνορος πρὸς συλλογὴν ἐράνων τῷ δὲ 1855 διὰ τῶν συστάσεων τοῦ Μητροπολίτου Μόσχας Φιλαρέτου ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ρωσσίας ἐδωρήσατο τῷ Ἀλεξανδρινῷ θρόνῳ τὸν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ναὸν τοῦ Ἁγ. Νικολάου μετὰ τῶν προσηρτημένων αὐτῷ κτημάτων. Οὗτος, μεταβληθεὶς εἰς Μετόχιον τοῦ θρόνου, ἔνθα ἐφεξῆς ἵδρυον οἱ ἐξ Ἀλεξανδρείας εἰς Ρωσσίαν στελλόμενοι καὶ ἐκεῖ διατρίβοντες ἀντιπρόσωποι τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, ἱκανῶς ὠφέλησε τὴν Ἐκκλησίαν Ἀλεξανδρείας διὰ τῶν προσόδων αὐτοῦ. Ἐν γένει εἰπεῖν ἐπὶ τοῦ Ἱεροθέου ἐν τῇ κατ' Αἴγυπτον Ἐκκλησίᾳ ἤρξατο ποιά τις ζωή, πολλὰ τὰ καλὰ προοιωνιζομένη διὰ τὸ ὀρθόδοξον αὐτῆς ποίμνιον

Τοῦτον θανόντα διεδέχθη ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκλεγεὶς ἀπὸ Θεσσαλονίκης ***Καλλίνικος*** (1858—1861), τοῦ ὁποίου ἡ βραχυχρόνιος πατριαρχεία οὐδὲν ἐσημείωσε τὸ ἐνδιαφέρον. Ὁ πατριάρχης οὐ μακρὸν μετὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ ἀποχωρήσας εἰς τὴν γενέθλιον αὐτοῦ πόλιν Ἐλασσῶνα, ἀφῆκεν ὡς ἐπιμελητὴν τῶν τοῦ θρόνου καὶ ἐπίτροπον αὐτοῦ τὸν Ξηροποταμηνὸν Ἀρχιμανδρίτην Εὐγένιον, ἐξαναγκασθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ εἰς παραίτησιν ἐτελεύτησε μεθ' ἱκανὰ ἔτη ἐν Λέσβῳ (1889).

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου παραίτησιν τοῦ ***Καλλινίκου*** ὁ Ἀρχιμανδρίτης Εὐγένιος ἀνεκήρυξεν ἑαυτὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας. Μερὶς ὅμως τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ἀσυμπαθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένη, ἐκήρυξεν αὐτὸν ἔκπτωτον καὶ ἔσπευσε νὰ παρακαλέσῃ τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον ὅπως ἐκλέξῃ ἕτερον πατριάρχην, τῇ ἐπεμβάσει δὲ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυρίλλου ὄντως ἐξελέγη ὁ ***Ἰάκωβος Β'*** (1861—1885), τέως Μητροπολίτης Κυζίκου. Ἀλλ' οὗτος μετὰ τὴν ἐκλογὴν ἀφικόμενος εἰς Αἴγυπτον, εὑρέθη ἀντιμέτωπος πρὸς τὴν περὶ τὸν Εὐγένιον μερίδαΐτις παρέσχεν αὐτῷ οὐκ ὀλίγας ἀνωμαλίας. Ὅτε δὲ τῷ 1865 ἐπιστρέφων ἐκ Κ)πόλεως, ὅπου εἶχε μεταβῆ δι' ὑποθέσεις τοῦ θρόνου, διῆλθε διὰ τῆς πατρίδος αὐτοῦ Πάτμου ἐτελεύτησεν ἐκεῖ αἰφνιδίως ἐξ ἀποπληξίας κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος.

Ὁ θάνατος τοῦ πατριάρχου Ἰακώβου ἀνερρίπισεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας τὴν ἐπὶ μικρὸν κατευναισθεῖσαν πυρὰν τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν δύο ἐριζουσῶν περὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον μερίδων. Ὁ Κλῆρος δηλονότι καὶ αἱ Ἐπιτροπαὶ τῶν Κοινοτήτων Ἀλεξανδρείας συνελθόντες ἐξέλεξαν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας τὸν ἐν Μόσχᾳ ἀπὸ δεκαεπταετίας ἡγούμενον τοῦ αὐτόθι Ἀλεξανδρινοῦ Μετοχίου καὶ ἀντιπρόσωπον τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ***Νικάνορα***, ὅστις διὰ τὴν λίαν εὐάρεστον αὐτοῦ ἐν Ρωσσίᾳ πολιτείαν τὸ πρῶον τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὴν μεγάλην εὐσέβειαν ἐκέρδισε τὸν ἀμέριστον σεβασμὸν καὶ τὴν βαθεῖαν συμπάθειαν τῆς Ρωσσικῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς, τῶν μεγιστάνων καὶ τῶν ἀξιωματούχων κληρικῶν, οἵτινες ἐτίμων αὐτὸν ὡς ἅγιον. Καὶ οὗτος μὲν κατελθὼν εἰς Αἴγυπτον περὶ μεσοῦντα τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1886, ἐνεθρονίσθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, περιεστοιχίσθη δ' ἀμέσως ὑπὸ τῶν μητροπολιτῶν τοῦ θρόνου Λιβύης, Τριπόλεως, Πηλουσίου, Κυρήνης καὶ Θηβαΐδος. Οἱ ὀπαδοὶ ὅμως τοῦ Εὐγενίου λαϊκοί, ὑποκινηθέντες ὑπὸ τοῦ προεξάρχοντος αὐτῶν εὐφυεστάτου καὶ δραστηριωτάτου δικολάβου Δημητρίου Σουλτάνη, ραδιούργου καὶ μηχανορράφου, συνελθόντες ἐν Καΐρῳ ὑπέγραψαν πρακτικόν, δι' οὗ ἡ συνέλευσις αὐτῶν κηρύξασα ἀκαταλόγιστον τὸν μέχρι σχεδὸν εὐηθείας ἁπλοϊκώτατον Νικάνορα καθῄρει αὐτὸν τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ διώριζε τοποτηρητὴν αὐτοῦ τὸν προστατευόμενον τοῦ Σουλτάνη Εὐγένιον τὸν Ξηροποταμινόν, πρὸς ἐφαρμογὴν δὲ τῆς ἀποφάσεως ἐπεκλήθη ἡ βοήθεια τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας διὰ τῆς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀποστολῆς τοῦ ἀρχιμανδρίτου Εὐγενίου ὡς τοποτηρητοῦ τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ θρόνου. Τὸ πραξικόπημα τοῦτο τῆς περὶ τὸν Εὐγένιον μερίδος σφόδρα κατετάραξε τοὺς Ἱεράρχας τοῦ θρόνου, ὧν προήγετο ὁ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἀλεξανδρείας πατριαρχικὸς ἐπίτροπος Θηβαΐδος Μελέτιος. Ταχέως ὅμως καὶ οὗτοι διηρέθησαν· οὕτω δὲ καὶ μερὶς τοῦ Κλήρου συνετάχθη ἀναφανδὸν πρὸς τοὺς ἀποστάτας. Οἱ προμαχοῦντες τοῦ Πατριάρχου λαϊκοί, ἐν οἷς συγκατελέγοντο οἱ προκριτώτεροι τῶν σπουδαιοτέρων καὶ μεγαλειτέρων ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνικῶν παροικιῶν ἤτοι τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Καΐρου, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν μεγάπλουτον Γεώργιος Ἀβέρωφ ἐμπνεόμενον ὑπὸ τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοῦ νομικοῦ συμβούλου διακεκριμένου δικηγόρου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Λουδοβίκου Λυμπρίτου ὑπεραμυνόμενοι τῶν κανονικῶν δικαιωμάτων τοῦ Πατριάρχου ἤρξαντο δεινοῦ κατὰ τῶν ἀντιπάλων ἀγῶνος, διὰ πυκνῶν δὲ δημοσιευμάτων ἐν τῷ Ἑλληνικῷ τύπῳ τῆς τε Αἰγύπτου, τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Κ)πόλεως ἐστηλίτευον τὰς πράξεις αὐτῶν, προσεπάθουν δὲ ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ κερδίσωσιν ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος αὐτῶν τὴν κοινὴν γνώμην, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ πείσωσι τὰς λοιπὰς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας ὅπως μὴ ἀναγνωρίσωσιν ἐνδεχομένην ἐπέμβασιν εἰς τὰ τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου, τοῦ ὁποίου αἱ συμπάθειαι ἐστρέφοντο πρὸς τὸν Ξηροποταμινὸν Εὐγένιον. Παραλλήλως πρὸς τὴν δρᾶσιν ταύτην τῆς περὶ τὸν Πατριάρ-

Ἠν μερίδος ὁ Νικάνωρ, τῇ εἰσηγήσει τοῦ Λυμπρίτου, συντάττοντος πάντα τὰ Πατριαρχικὰ ἔγγραφα, ἀνεκοίνου τὰ κατὰ τὸ Πατριαρχικὸν ζήτημα πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, διαμαρτυρόμενος διὰ τὰ συμβαίνοντα ἔκτροπα, ἵνα οὕτω κατορθωθῇ ἡ ἀπομόνωσις τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας.

Παρὰ πάντα ταῦτα ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐξενίκησε. Τῇ εἰσηγήσει αὐτῆς ἐξεδόθη φιρμάνιον τῆς Ὑψηλῆς Πύλης δι' οὗ ὁ Ἀρχιμ. Εὐγένιος ἀνεγνωρίζετο ὡς Τοποτηρητὴς καὶ Κηδεμὼν τοῦ δηθεν πάσχοντος τὰς φρένας Πατριάρχου Νικάνορος, ἐνετέλλετο δ' ὁ Χεδίβης τῆς Αἰγύπτου τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως, ἤτοι τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ Εὐγενίου ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, καὶ τὴν αὐτὸν παροχὴν πάσης προστασίας καὶ συνδρομῆς.

Ὁ Εὐγένιος ὄντως κατῆλθεν εἰς Αἴγυπτον, ὁ δὲ Χεδίδης Ἰσμαὴλ Πασᾶς ἔδωκεν ἐντολὴν εἰς τὰς ἁρμοδίους ἀρχὰς νὰ ἐγκαταστήσωσιν αὐτὸν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις. Τοῦτο ὅμως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ ἄνευ βίας καὶ ἐπικινδύνου ταράχου,δεδομένου ὄντος ὅτι ὁλόκληρον σχεδὸν τὸ ὀρθόδοξον πολίτευμα διὰ πολλῆς συμπαθείας περιέβαλλε τὸν Πατριάρχην. Τούτου ἀπόντος ἐν Καΐρῳ κατὰ τὴν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἄφιξιν τοῦΕὐγενίου, ἡ ἀστυνομία περικυκλώσασα τὸ Πατριαρχεῖον, συνέλαβε τὸν ἐν αὐτῷ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας κλινήρη τελοῦντα Πατριαρχικὸν Ἐπίτροπον Θηβαΐδος Μελέτιον, ὅστις οὕτως, ἀτημέλητος φιμωθεὶς καὶ βίᾳ ἐν ἁμάξῃ ἐγκλεισθεὶς ὡδηγήθη εἰς τὸν λιμένα καὶ ἐξωρίσθη εἰς Ρόδον, ἔνθα καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτησε. Ταὐτοχρόνως βίᾳ ἐπεβιβάζετο ἑτέρου ἀτμοπλοίου καὶ ὁ Μητροπολίτης Λιβύης, ἁρπαγεὶς οὗτος ἐκ Καΐρου καὶ ὁδηγηθεὶς εἰς Ἀλεξάνδρειαν διὰ νυκτερινῆς ἁμαξοστοιχίας, ἵνα μὴ προκληθῶσι ταραχαὶ ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Μετὰ τὴν ἀπαγωγὴν τοῦ Μητροπ. Θηβαΐδος ὁ Εὐγένιος ὑπὸ φρουρὰν ἐγκατεστάθη ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἀλεξανδρείας.

Ἡ περὶ τὸν Πατριάρχην μερίς, ἀπολέσασα τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πᾶσαν αὐτῆς τὴν δραστηριότητα ἐνέτεινε πρὸς κατοχὴν τοῦ Πατριαρχείου Καΐρου, ἔνθα διέμενεν ὁ Νικάνωρ. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἦτο ὑπέρτερον τῶν δυνάμεών της, ἐφ' ὅσον τῆς ἐπισήμου Ἀρχῆς ἡ ἀπόφασις ἦτο ὁριστικὴ καὶ ἀμετάκλητος. Τοῦ Νικάνορος ἀρνηθέντος τὴν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα εἴσοδον καὶ ἐγκατάστασιν τοῦ Εὐγενίου, ἔνοπλος πεζὴ καὶ ἔφιππος ἀστυνομικὴ δύναμις εἰσελάσασα κατὰ τοῦ ἐπὶ διαμαρτυρίᾳ πρὸς τὴν αὐλαίαν θύραν κατελθόντος καὶ ὑπὸ πολυαρίθμου πλήθους περιεστοιχισμένου Πατριάρχου, τὸν μὲν λαὸν ἐποδοπάτησεν, ἐκάκοποίησε καὶ διεσκόρπισεν, ἐν τῇ μεγίστῃ δ' ἐκείνῃ συγχύσει καὶ ταραχῇ οὐδὲ τοῦ προσώπου τοῦ Πατριάρχου ἐφείσθη· οὗτος, παρασυρθεὶς ὑπὸ τῶν ἐπελαυνόντων ἱππέων καὶ πεσὼν κατὰ γῆς κατεκυλίσθη καὶ ἐμολωπίσθη. Οὕτω δὲ τῆς εἰσόδου ἐκβιασθείσης ἡ ἀστυνομικὴ δύναμις εἰσελθοῦσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα κατέλαβεν αὐτά, καθ' ὧν χρόνον κακῶς ἔχοντα τὸν Πατριάρχην περισυλλέξαντες οἱ μᾶλλον πρὸς αὐτὸν ἀφωσιωμένοι, ὡδήγησαν ἀμέσως εἰς τὸν σιδηρόδρ. σταθμὸν καὶ ἐπεβίβασαν τῆς δι' Ἀλεξάνδρειαν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐκκινούσης ἁμαξοστοιχίας.

Οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πατριαρχικοί, μαθόντες αὐθωρεὶ τὰ γενόμενα ἐκ τηλεγραφικῆς ἐκ Καΐρου ἀνακοινώσως, περιέστησαν εἰς ἀπόγνωσιν· ἵνα ὅμως μὴ ὑποστῇ, νέους ἐξευτελισμοὺς ὁ Πατριάρχης καὶ ἀπελαθῇ τοῦ αἰγυπτιακοῦ ἐδάφους, τοῦτο μόνον πρός ὥραν κατώρθωσαν: νὰ πείσωσι τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Γάλλον Πρόξενον νὰ λάβῃ ὑπὸ τὴν γαλλικὴν προστασίαν τὸ πρόσωπον τοῦ Πατριάρχου, οὕτω δὲ οὗτος, μόλις ἀφικόμενος ἐκ Καΐρου ὡδηγήθη εἰς οἴκημα Γάλλου ὑπηκόου ἐν μέσῳ πλείστου λαοῦ, παντοιοτρόπως διαδηλοῦντος τὴν ἑαυτοῦ συμπάθειαν πρὸς τὸν δεινοπαθοῦντα ποιμενάρχην του. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ πατριάρχης βαρέως ἔφερε τὴν στέρησιν ναοῦ πρὸς τέλεσιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, προσηνέχθη αὐτῷ ἄλλη οἰκία ἐν Ραμλίῳ, προαστείῳ τῆς Ἀλεξανδρείας, γειτνιάζουσα πρὸς ἰδιωτικὸν ναΐσκον, τιμώμενον, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγ. Στεφάνου, ἐν ᾧ καὶ ἐτέλει τὰς προσευχάς του ὁ πατριάρχης περιστοιχούμενος ὑπὸ τοῦ μητροπ. Τριπόλεως καὶ δεκαεξάδος κληρικῶν τῆς Ἀλεξανδρείας, πρὸς τοὺς ὁποίους ἦσαν συντεταγμένοι καὶ οἱ ἱερεῖς τῶν Κοινοτήτων τοῦ ἑσωτερικοῦ. Καὶ κατ' αὐτὰς μὲν τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐπανόδου ὁ Νικάνωρ μετὰ τῶν ἀπομεινάντων πιστῶν αὐτῷ, μητροπολιτῶν, προέβη εἰς ἀφορισμὸν τοῦ Εὐγενίουκαὶ ἐπέβαλεν αὐτῷ ἀργίαν ἀπὸ πάσης ἱεροπραξίας. Μικρὸν δὲ μετὰ τὴν ἐν Ραμλίῳ ἐγκατάστασιν συνεκρότησεν ἐν τῷ ναϋδρίῳ τοῦ ἁγ. Στεφάνου Τοπικὴν Σύνοδον ἐκ τριακοντάδος που κληρικῶν τοῦ θρόνου, εἰς ἣν ἐκλήθη νὰ παραστῇ ὁ Εὐγένιος πρὸς ἐκδίκασιν.Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐνεφανίσθη, ἡ Σύνοδος μετὰ τριημέρους συνεδρίας προέβη παμψηφεὶ εἰς τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἱερωσύνης ἐπὶ παραβάσει τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ ἀσεβείᾳ κατὰ τοῦ νομίμου πρωθιεράρχου τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας. Τὸ ἔγγραφον τῆς καθαιρέσεως ἀνεγνώσθη ἐπ' ἐκκλησίας ἁπανταχοῦ τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐδημοσιεύθη, ἡ δ' ἀπόφασις τῆς Τοπικῆς Συνόδου ἀνεκοινώθη ἀμέσως πρὸς πάσας τὰς αὐτοκεφάλους ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, ὡς καὶ πρὸς τὴν Αἰγυπτιακὴν Κυβέρνησιν, παρ' ἧς καὶ ἐζητεῖτο ἡ ἔξωσις τοῦ Εὐγενίου.

Καὶ ἡ μὲν Ἐκκλησία Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, Κύπρου, Ρωσίας καὶ Ἑλλάδος ἐδέχθησαν τὴν ἀπόφασιν τῆς Τοπικῆς Συνόδου ἀναγνωρίσασαι αὐτὴν ὡς κανονικήν, πρὸς ἔξωσιν ὅμως τοῦ Εὐγενίου ἀπητεῖτο ἡ ἀνάκλησις τοῦ διορίζοντος αὐτὸν ὡς Τοποτηρητὴν τοῦ Θρόνου σουλτανικοῦ φιρμανίου, εἰς τοῦτο δ' ἀντέδρα πάσῃ δυνάμει τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον. Ἐν τούτοις, ταῖς ἐνεργείαις τοῦ ἐν Κων)πόλει ἀντιπροσωπεύοντος τὸν Πατριάρχην Νικάνορα ἐν τῷ μοναστηριακῷ τῆς Μολδοβλαχίας ζητήματι ἀγιορείτου Ἀρχιμανδρίτου Νείλου τοῦ Ἐσφιγμενίτου, ἐπεμβάντος ὑπὲρ τοῦ Νικάνορος τοῦ Ρώσου πρεσβευτοῦ κόμητος Ἰγνάτιεφ, κατωρθώθη ἐπὶ τέλους ἡ παρὰ τῆς Πύλης ἀπόσπασις σουλτανικῆς διαταγῆς πρὸς τὸν Χεδίβην Ἰσμαὴλ Πασᾶν, δυνάμει δ' αὐτῆς ὁ μὲν Εὐγένιος ἐξεβλήθη τῶν Πατριαρχείων καὶ διεταχθη ν' ἀπέλθῃ τῆς Αἰγύπτου, ὁ δὲ Νικάνωρ ἀποκατεστάθη ἐν πάσῃ ἐπισημότητι καὶ ἐν πομπῇ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἀλεξανδρείας καὶ Καΐρου, ἀπονεμηθεισῶν αὐτῷ ἐξαιρετικῶν τιμῶν ὑπὸ τοῦ Κεδίβου.

Οὕτως εἶλκεν ἡ πρώτη φάσις τοῦ διαβοήτου ἐκείνου πατριαρχικοῦ ζητήματος τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, διότι τὸ ζήτημα τοῦτο ἐξηκολούθησε καὶ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Νικάνορος. Ἀμ' ὡς δηλονότι οὗτος ἔλαβε πλήρη ἱκανοποίησιν ἐφ' οἷς ἔπαθε κατὰ τὴν τραγικὴν ἐκείνην περιπέτειαν, οἰονεὶ ἐπ' ἀνταμοιβῇ τῶν ἐκδουλεύσεων τοῦ Ἀρχιμ. Νείλου, συγαινούντων καὶ τὸν πρὸς αὐτὸν πολλῶν παραμεινάντων ἀρχιερέων, ἐψήφισεν αὐτὸν ὡς διάδοχον τοῦ Θρόνου τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας. Τούτου γενομένου ὁ Νεῖλος ἔσπευσε νὰ κατέλθῃ εἰς Αἴγυπτον, ἔνθα ἀγαθὴν ἐνεποίησε τὸ κατ' ἀρχὰς ἐντύπωσιν διὰ τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν, τὴν εὐφυΐαν καὶ τὸ ὁμιλητικόν, ἐφ' ᾧ καὶ τῶν λαϊκῶν τὴν ὑπόληψιν καὶ τὸν σεβασμὸν ἐπεσπάσατο. Μικρὸν μετὰ τὴν εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἄφιξιν αὐτοῦ ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Πενταπόλεως, ὑπεγράφετο δὲ «ἐψηφισμένος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας» καὶ συμπαρήδρευε τῷ Πατριάρχῃ Νικάνορι. Ἐνῷ ὅμως ταῦτα συνέβαινον ἐν Αἰγύπτῳ, τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον, μηνίον ἐφ' οἷς συνέβησαν περὶ τὸν Ἀλεξανδρινὸν Θρόνον, καθῄρεσε τὸν Νεῖλον, ὁ δ' Ἰγνάτιεφ, δυσαρεστηθεὶς ἐν τῷ μεταξύ κατ' αὐτοῦ δι' αἰτίαν, ἧς ἡ ἀφήγησις ἐκφεύγει τῶν ὁρίων τοῦ παρόντος σημειώματος ὡς ἄσχετος πρὸς τὰ ἀλεξανδρινὰ πράγματα, ἐνήργησε παρὰ τῷ Ρώσῳ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ προξένῳ ὅπως πάσῃ δυνάμει ματαιωθῇ ἡ εἰς τὸν Ἀλεξανδρικὸν θρόνον εἰς διαδοχὴν τοῦ Νικάνορος ἀνάρρησις τοῦ Νείλου, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ, παρ'ὅλα τὰ προτερήματα αὐτοῦ κατέστη ἀντιπαθὴς πρός τε τὸ ἑλληνικὸν ὀρθόδοξον Κοινὸν καὶ πρὸς τὰς ἐπιτοπίους ἀρχάς. Πάντα ταῦτα καὶ ἡ κοινὴ ἐπιθυμία ὅπως τεθῇ πλέον ὁριστικὸν τέρμα εἰς τὸν κλυδωνισμὸν τῆς Ἐκκλησιας ἐκ τῆς διαμάχης τῶν χριστιανῶν, συνετέλεσαν ὥστε, ὅταν μετά τινα χρόνον ὁ Νικάνωρ ἐτελεύτησεν ἐν τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πατριαρχείοις, νὰ ματαιωθῇ ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ ἡ ἐκλογὴ τοῦ Νείλου, ὅστις οὕτως ἠναγκάσθη ν' ἀπέλθῃ τῆς Αἰγύπτου. Ἐν τούτοις οἱ διαπληκτισμοὶ τῶν δύο ἀντιμαχομένων περὶ τὴν

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ Α'.

πατριαρχικὴν ἐκλογὴν μερίδων ἐξηκολούθησε καὶ ἐφεξῆς τῶν μὲν προτεινόντων τὸν ἐν Κ)πόλει μητροπολίτην Δέρκων καὶ τὴν ἐπέμβασιν τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας, τῶν δὲ ἀξιούντων τὴν ἀποχὴν ταύτης ἀπὸ ἐπεμβάσεως εἰς τὰ τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας καὶ ἀναμίξεως εἰς τὴν ἐκλογήν. Ἐπηκολούθησαν διπλαῖ μονομερεῖς ὑπὸ τῶν διαπληκτιζομένων μερίδων ἐκλογαί, ἐπὶ τέλους δ' ἐξελέγη ἐν Κ)πόλει ὁ ἐφησυχάζων ἐν τῇ νήσῳ Πριγκήπῳ τέως Οἰκουμ. Πατριάρχης ***Σωφρόνιος Γ'*** τὸν ὁποῖον ἐδέχθησαν ἀποκαμόντα ἀμφότερα τὰ μέρη, καὶ ἀνεγνώρισαν ὅταν οὗτος κατῆλθεν εἰς Αἴγυπτον κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1870 καὶ ἀνερρήθη εἰς τὸν θρόνον Ἀλεξαδρείας ὡς ***Σωφρόνιος Δ'***.

Τοῦ Σωφρονίου ἡ πατριαρχία ὑπῆρξε μακρὰ (1870—1899), ἀκύμαντος καὶ διὰ τοῦτο ἱκανῶς γόνιμος εἰς βελτίωσιν τῶν τῆς κατ' Ἀφρικὴν Ἐκκλησίας. Ἀπολαύων ἀμερίστου σεβασμοῦ τῶν τε ἀρχῶν καὶ τοῦ ὅλου ποιμνίου, κεκτημένος ἤδη πεῖραν διοικητικὴν, ἐνάρετος καὶ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἐκκλησίας ποθῶν, πᾶν τὸ δυνατὸν ἔπραξεν ὅπως καὶ Κλῆρον καλὸν ἀποκτήσῃ πυκνῶν ἅμα τὰς τάξεις αὐτοῦ, καὶ τὴν εὐπρέπειαν τῶν ἀνὰ τὸ κλίμα αὐτοῦ ἐκκλησιῶν ἀποκαταστήσῃ, καὶ ὑπὲρ τῆς λύσεως τοῦ ἐν Ρουμανίᾳ μοναστηριακοῦ ζητήματος, εἰ καὶ ἀτελεσφόρως, κοπιάσῃ. Κατὰ τὴν πολυχρόνιον αὐτοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πατριαρχείαν ἠλεήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ μακρότητος ἡμερῶν, καθ' ἃς ἐώρτασε τὴν πεντηκονταετηρίδα μὲν τῆς ἐν τῇ ἀρχιερωσύνῃ διακονίας τῷ 1889, τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα δὲ τῆς ἐν τῇ κατ' Ἀφρικὴν Ἐκκλησίᾳ πατριαρχείας αὐτοῦ τῷ 1895. Ὅτε δὲ κατ' Αὔγουστον τοῦ 1899 ἐν εἰρήνῃ ἐτελεύτα, ἦγε τὸ 104ον ἔτος τῆς ἡλικίας.

Ὁ θάνατος τοῦ Σωφρονίου ἐδημιούργησε καὶ αὖθις ἐκλογῆς ζήτημα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας· θὰ ἐμήκυνεν πέραν τοῦ δέοντος ἡ ἀναγραφὴ τῶν φάσεων τῶν περὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀγώνων συνεπείᾳ τῶν πολλαχόθεν ἐκδηλωθεισῶν φιλοδοξιῶν, περὶ τὰς ὁποίας διάφοροι ἐδημιουργοῦντο μερίδες καὶ ἐξ ὧν σπουδαῖοι τάραχοι συνεκλόνουν τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα. Εἰς ἐπιδείνωσιν τῶν τῆς ἐκλογῆς συνετέλει καὶ τὸ ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον ἐγκατεστημένον ἀπὸ Συρίας ὀρθόδοξον ἀραβόφωνον στοιχεῖον, ἰδίας ἀξιώσεις προβάλλον. Μεθ' ἱκανὰς τοῦ ζητήματος περιπετείας, ὀφειλομένας κυρίως καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν ἔλλειψιν διοικητικῆς ὀργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας καὶ καθωρισμένου τρόπου ἐκλογῆς τοῦ Πατριάρχου, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἐξελέγη ὁ μητροπολίτης Ναζαρὲτ ***Φώτιος*** τῇ 10 Ἰανουαρίου τοῦ 1900, ἡ ἐκλογὴ δ' αὐτοῦ ἐπεκυρώθη ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῆς Τουρκίας μόλις κατ' Αὔγουστον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, μεθ' ὃ ἐγίνετο ἡ ἐκ Παλαιστίνης εἰς Αἴγυπτον κάθοδος καὶ ἡ ἀνάρρησις τοῦ νέου Πατριάρχου, ὃν σύμπαν τὸ ποίμνιον ὑπεδέχθη μετὰ σπανίου ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὴν μεγάλην φήμην, ἧς ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἀπήλαυεν οὗτος.

Διότι πράγματι ὁ Φώτιος, διὰ τὴν εὐφυΐαν, τὴν εὐστροφίαν τοῦ νοῦ καὶ τὰ λοιπὰ ἐπίζηλα αὐτοῦ προσόντα ἐνωρίτατα ἠνέχθη εἰς τὰ ὕπατα τῶν ἀξιωμάτων τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς Ἐκκλησίας ἐν ᾗ ἐκ παίδων ἀνετράφη καὶ ἐξεπαιδεύθη ἀναδειχθεὶς ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἁγιοταφιτῶν, ἂν μὴ ὁ πάντων πρῶτος. Μικρὸν μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν αὐτοῦ ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ ἐν νεαρωτάτῃ ἡλικίᾳ προαχθεὶς εἰς τὸ μέγα ἀξίωμα τοῦ Γέροντος Ἀρχιγραμματέως τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παν. Τάφου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Ἱεροθέου ἐξελέγη Πατριάρχης Ἱεροσολύμων μήπω τριακοντούτης. Δραστήριαι ἐνέργειαι ἀντιπάλων παρὰ τῇ Πύλῃ, πρὸ πάντων δὲ ἡ ἔντονος ἀντίδρασις τῆς Ρωσσικῆς πολιτικῆς, τῆς πανσλαυϊστικῆς κατευθύνσεως τῆς ὁποίας ὁ Φώτιος ἦτο πολέμιος ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς ἀμάλλικτος, συνετέλεσαν ὥστε ἡ Ὑψηλὴ Πύλη νὰ μὴ ἐπικυρώσῃ τὴν κανονικὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ καὶ νὰ ἐκδώσῃ τὸ σχετικὸν φιρμάνιον.

Ἡ Ἁγιοταφικὴ Ἀδελφότης, προβᾶσα εἰς δευτέραν ἐκλογήν, ἐξέλεξε τῇ ἐκθύμῳ ὑποστηρίξει τῆς Ρωσσίας τὸν ἐν Μόσχᾳ ἀντιπροσωπεύοντα τὸ Ἱεροσολυμιτικὸν Πατριαρχεῖον Ἀρχιεπίσκοπον Θαβωρίου Νικόδημον, ὃν ὅμως κατελθόντα καὶ ἐνθρονισθέντα ὁ Φώτιος δὲν ἀνεγνώρισεν ὡς κανονικὸν καὶ νόμιμον Πατριάρχην, ἐξακολουθῶν νὰ ὑπογράφῃ ὡς «ἐψηφισμένος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων». Ὁ Νικόδημος ἀποτυχὼν ν' ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τοῦ Φωτίου ἐξώρισεν αὐτὸν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Σινᾶ, ὁπόθεν μόνον μετὰ 7 1)2 ἔτη ἠδυνήθη οὗτος νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἱεροσόλυμα ἅμα τῇ μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Νικοδήμου ἀναρρήσει εἰς τὸν ἱεροσολυμιτικὸν θρόνον τοῦ ἀπὸ Ἀντιοχείας Γερασίμου, ἀναλαβὼν καὶ αὖθις τὴν Ἀρχιγραμματείαν τοῦ Ι. Κοινοῦ, ἣν ἐξηκολούθησε διευθύνων καὶ ἐπὶ τοῦ διαδόχου τοῦ μετὰ ἑπταετίαν τελευτήσαντος Γερασίμου, Δαμιανοῦ τοῦ ἀπὸ Φιλαδελφείας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου προὐχειρίσθη εἰς ἀρχιεπίσκοπον Φιλαδελφείας, εἶτα δὲ προήχθη εἰς μητροπολίτην Ναζαρέτ.

Ἡ πολυμερὴς ἐπὶ ἔτη πολλὰ δρᾶσις τοῦ Φωτίου ἐν τῇ Ἀδελφότητι, ἡ μεγάλη αὐτοῦ μόρφωσις, πεῖρα καὶ περίνοια, ὁ ἀπαράμιλλος κάλαμος, ἡ ρητορικὴ δεινότης καὶ ὁ πατριωτισμὸς αὐτοῦ κατέστησαν αὐτὸν περίφημον πολὺ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Παλαιστίνης, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐκθύμως ὑπεστηρίχθη εἰς διαδοχὴν τοῦ Σωφρονίου ἐν τῷ Ἀλεξανδρινῷ θρόνῳ.

Ὁ νέος Πατριάρχης κατελθὼν εἰς Αἴγυπτον κύριον αὐτοῦ μέλημα ἔταξε πρὸ παντὸς τὸν καταρτισμὸν ἱεραρχίας, τὴν βελτίωσιν τοῦ κλήρου καὶ τὴν ἀνάδειξιν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐν ᾗ ἐτέλει ἀφανείας διά τε τῆς ἐνισχύσεως τῶν γραμμάτων καὶ διὰ τῆς βελτιώσεως τῶν οἰκονομικῶν τοῦ θρόνου. Πράγματι δέ, ἐνῷ ἕνα μόνον εὗρεν ἐν τῷ κλίματι ἀρχιερέα, τὸν μητροπολίτην Τριπόλεως Θεοφάνη, μετεκαλέσατο μὲν εἰς διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας δύο ἔξωθεν ἀρχιερεῖς, τὸν Χαλεπίου Νεκτάριον καὶ τὸν Κλαυδιουπόλεως Μιχαήλ, οὓς βραδύτερον καὶ κατέστησεν ἱεράρχας τοῦ θρόνου, τὸν μὲν πρῶτον ὀνομάσας μητροπολίτην Μέμφιδος, τὸν δὲ δεύτερον μητροπολίτην Πτολεμαΐδος τῆς ἐν Αἰγύπτῳ. Δημιουργήσας δὲ συγχρόνως τρεῖς νέας μητροπόλεις, μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν ἱεραρχίας προήγαγεν εἰς μὲν τὴν τῆς Λεοντοπόλεως τὸν Σωφρόνιον, διάκονον τῆς ἐν Βιέννῃ ἐκκλησίας τοῦ ἁγ. Γεωργίου, εἰς δὲ τὴν τῆς Ἀξώμης

τὸν πρωτοσύγκελλον τῶν ἐνΚαίρῳΠατριαρχείων Χριστοφόρου, καὶ εἰς τὴν τῆς Πηλουσίου τὸν ἀρχιμανδρίτην Πολύευκτον. Πυκνῶς τὰς ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον ὀρθοδόξους παροικίας ἐπισκεπτόμενος, ἱκανοὺς ἐκασταχοῦ ἵδρυσε ναοὺς τῇ συνδρομῇ τῶν χριστιανῶν, ἐπεσκέφθη δὲ δὶς καὶ τὸ Σουδάν, ἀκάματος εἰς παντοίαν ἐνίσχυσιν τοῦ ποιμνίου, ἁπανταχοῦ τάσσων, κατὰ τὸ δυνατόν, μεμορφωμένους κληρικοὺς καὶ ἀδιαλείπτως ὅπου ἂν προστῇ τῶν προσευχῶν διδάσκων καὶ φρονηματίζων. Ἐν τῇ μερίμνῃ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Πατριαρχείου, ἀνήγειρε διὰ δανείου μεγάλην παρὰ τα Πατριαρχεῖα προσοδοφόρον οἰκοδομήν, παρά πάσας ὅμως καὶ τὰς λοιπὰς προσπαθείας αὐτοῦ δὲν κατορθώθη μέχρι τοῦδε ἡ διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου χρησιμοποίησις καὶ ἄλλης νεκρᾶς εἰς οἰκόπεδα κτημοσύνης τοῦ Πατριαρχείου, ἀλλ' οὐδ' αὐτῶν τῶν οἰκοδομῶν τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Καΐρῳ τέλεον ἐρειπωμένων πατριαρχείων ἡ ἀνακαίνισις. Ποθῶν νὰ προαγάγῃ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ τὰ θεολογικὰ γράμματα, ἵδρυσε πατριαρχικὴν τυπογραφίαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῷ 1907, καὶ δύο θεολογικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ περιοδικά, τὸν «Ἐκκλησιαστικὸν Φάρον» καὶ τὸν «Πάνταινον», ἐπὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁποίων ἐκάλεσε τὸν Καθηγητὴν τῆς Θεολογίας ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ κ. Γρηγόριον Παπαμιχαήλ, μετέπειτα ἐκλεγέντα Καθηγητὴν τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου. Τὰ φῶτα αὐτοῦ παρέχων καὶ ἔξω τοῦ κλίματος τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας, τὰ μάλιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν κανονικὴν λύσιν τοῦ διαβοήτου ἀρχιεπισκοπικοῦ ζητήματος Κύπρου, διὰ πυκνῶν εἰς τὴν νῆσον ἀποδημιῶν καὶ τῆς ἄλλης αὐτοῦ συμβολῆς, ἐκθυμότατα δὲ μεριμνῶν περὶ τῶν συμφερόντων τῆς ἐξ ἧς προῆλθε Συνοπτικὸς Ἐκκλησίας, προθύμως παρέσχεν ἀρωγὸν χεῖρα πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ὑπὲρ τῆς κανονικῆς εὐρυθμίας καὶ τῶν ἐθνικῶν δικαίων ἀγωνιζομένους, ὅτε δὲ κανονικῶς ἀπεκηρύχθη ἐν Ἱεροσολύμοις ὁ Πατριάρχης Δαμιανὸς καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης διεσαλεύθησαν καὶ συνεταράχθησαν, καὶ ἀποδημίαν ἀνέλαβεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ διευθετήσει τῶν τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου μετὰ τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου, καὶ πολλαχῶς ἄλλως εἰργάσθη πρὸς ἀποτροπὴν τῶν κινδύνων. Ἐπ' ἴσης ἐπὶ Φωτίου τὸ πρῶτον μετὰ τὸν Φρουμέντιον (δ' αἰὼν) ἀπεστάλη εἰς Ἀβυσσινίαν ὀρθόδοξος Ἕλλην ἱεράρχης, ὁ τότε Ἀξώμης Χριστοφόρος, μακρὰν καὶ ἐπίπονον ἀποδημίαν μέχρι τῆς Ἀδῆς-Ἀμπάμπας, πρωτευούσης τοῦ Ἀβυσσ. Κράτους, ἀναλαβὼν ἐπὶ ἐπισκέψει καὶ εὐλογίᾳ τοῦ ἀνὰ τὴν μεμακρυσμένην ἐκείνην χώραν ὀρθοδόξου ποιμνίου. Ἀτυχῶς ἡ ἐπίσκεψις ἐκείνη ἀπέβη ἄγονος εἰς οὐσιαστικὰ ἀποτελέσματα κυρίως διὰ τὴν ἔλλειψιν ὑλικῶν πόρων, δι' ὧν θὰ ἠνοίγετο εὐρύτατον στάδιον δράσεως ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ, νέαι δ' ἀπόψεις θὰ διηνοίγοντο διὰ τὸ μέλλον τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας. Προσσημειούσθω δὲ καὶ τοῦτο τὸ σημαντικὸν κατὰ τὴν πατριαρχείαν τοῦ Φωτίου γεγονός, ὅπερ ἐὰν ἐπετυγχάνετο, θὰ εἶχε σπουδαῖα διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ταύτην ἀποτελέσματα: μικροῦ δεῖν δηλαδὴ θὰ κατωρθοῦτο ἡ εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν προσέλευσις τοῦ ἐλλογιμωτάτου Πατριάρχου τῶν ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον Κοπτοκαθολικῶν Κυρίλλου μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν ἐξ ἱκανῶν χιλιάδων μερίδος τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ. Ὁ Κύριλλος οἰκείᾳ βουλήσει ἐπεδίωξε τὴν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν ἐπιστροφήν, οὐχ ἅπαξ δὲ ἐκοινολόγησε περὶ τοῦ πόθου του διὰ μακρῶν μετὰ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου. Ἀλλὰ τοῦ πράγματος γνωσθέντος κατ' ὃν ἤδη ἐξηκολούθουν αἱ σπουδαῖαι ἐκεῖναι διαπραγματεύσεις χρόνον, τὸ πρᾶγμα ἐγνώσθη, ὁ δὲ παραχθεὶς ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ ἄκαιρος θόρυβος ἐματαίωσε τὴν συντέλεσιν αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ πλήρης καὶ λεπτομερὴς ἀπολογισμὸς τῆς πατριαρχείας τοῦ Πάπα Ἀλεξανδρείας Φωτίου εἶναι πάντως ἔργον τοῦ μέλλοντος.

Αἱ κατὰ ιθ' αἰῶνα πολιτικαὶ ἐν Αἰγύπτῳ μεταβολαὶ καὶ αἱ ἐπὶ Μεχμὲτ Ἀλῆ γενόμεναι ποικίλαι τῆς χώρας πρόοδοι συνετέλεσαν ὥστε ν' ἀποικισθῶσιν εἰς αὐτὴν πολλοὶ Ἕλληνες, νὰ πήξωσιν ἁπανταχοῦ τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἐσωτερικῷ, τοῦ Σουδὰν καὶ δὴ καὶ ἐν Ἀβυσσινίᾳ Κοινότητας, εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι πᾶσα εἰς Κοινότητα ὀργάνωσις ἑλληνικοῦ συνοικισμοῦ τελεῖται περὶ κέντρα πρῶτον τὸν ναόν, καὶ δεύτερον τὸ σχολεῖον. Οὕτως, ἕνῳ ἀρχομένου τοῦ ιθ' αἰῶνος ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Ἀλεξανδρείας ὑπῆρχον μόλις 4—5 ναοί, σήμερον ὑπάρχουσιν 60, οἰκοδομοῦνται δὲ καὶ ἄλλοι, παροικίαι δὲ ἐν μόνῃ τῇ Αἰγύπτῳ ὠργανωμέναι ὑπάρχουσι περὶ τὰς 25. Πᾶσαι αὗται αἱ παροικίαι μετὰ τῶν καὶ ἔξω τῆς Αἰγύπτου ἀνὰ τὸ κλῖμα τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας ἐπὶ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Φωτίου τὸ πρῶτον διῃρέθησαν εἰς ἑπτά, τό γε νῦν, ἐπαρχίας, εἰς ἃς δὲν συμπεριλαμβάνεται τὸ εἰς τὴν ἄμεσον προσωπικὴν πατριαρχικὴν δικαιοδοσίαν ὑπαγόμενον τμῆμα. Αἱ ἐπαρχίαι αὗται ἔχουσιν ὡς ἑξῆς:

1. ***Τριπόλεως*** (τῆς ἐν Ἀφρικῇ Τριπολίτιδος). Ἕδρα ἡ Τρίπολις. Μητροπολίτης Θεοφάνης. Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἀλεξανδρείας.

2. ***Μέμφιδος***. Ἕδρα ἡ Ἡλιούπολις. Μητροπολίτης Νεκτάριος, Πατριαρχ. Ἐπίτροπος ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Καΐρου.

3. ***Πηλουσίου***. Ἕδρα τὸ Πόρτ—Σαΐδ. Μητροπολίτης Πολύευκτος.

4. ***Λεοντοπόλεως***. Ἕδρα τὸ Ζαγαζίκ. Μητροπολίτης Χριστοφόρος.

5. ***Νουβίας***. Ἕδρα τὸ Καρτούμ. Μητροπολίτης Νικόλαος.

6. ***Πτολεμαΐδος***. Ἕδρα ἡ Μίνιε. Μητροπολίτης Παρθένιος.

7. ***Ἀξώμης*** (κενή).

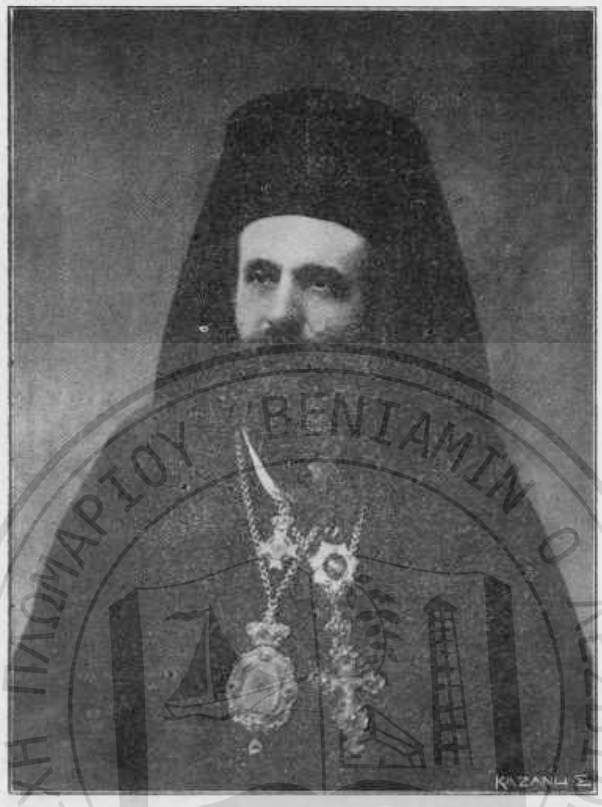
Ἐν τῷ ἀλεξανδρινῷ κλίματι ὑπάρχουσι πέντε μοναί: ἡ τοῦ ἁγ. Σάββα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἡ τοῦ ἁγ. Γεωργίου καὶ ἡ τοῦ ἁγ. Νικολάου ἐν Καΐρῳ, ἡ τοῦ ἁγ. Νικολάου ἐν Δαμιάττῃ καὶ ἡ τοῦ ἁγ. Νικολάου ἐν Ραχιτίῳ. Ναοὶ κατ' ἐπαρχίας ὑφίστανται 9 ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τοῖς περιχώροις 5 ἐν Καΐρῳ καὶ τοῖς περιχώροις, καὶ 7 ἐν τῇ εἰς τὴν ἄμεσον Πατριαρχικὴν δικαιοδοσίαν ὑπαγομένῃ λοιπῇ περιφερείᾳ. Ἡ ἐπαρχία Τριπόλεως ἔχει 6 ναούς, ἡ τῆς Μέμφιδος 5, ἡ τοῦ Πηλουσίου 5, ἡ τῆς Λεοντοπόλεως 7, ἡ τῆς Νουβίας 4, ἡ τῆς Πτολεμαΐδος 6, καὶ ἡ τῆς Ἀξώμης 4. Εἰς τούτους δὲν συναριθμοῦνται οἱ ἤδη οἰκοδομούμενοι.—***Φιλανθρωπικὰ Σωματεῖα*** καὶ ***Ἱδρύματα*** εἶνε: ἡ Ἑλληνικὴ Φιλόπτωχος Ἑταιρεία ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (ἀπὸ τοῦ 1894), ἡ φιλόπτωχος Ἀδελφότης τῶν Ἑλληνίδων Κυριῶν Καΐρου (ἀπὸ τοῦ 1905), τὸ Μπενάκειον Ὀρφανοτροφεῖον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (ἀπὸ τοῦ 1908), τὸ Νοσοκομεῖον τῆς Ἑλληνικῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Κοινότητος (ἀπὸ τοῦ 1817) καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Νοσοκομεῖον Καΐρου (ἀπὸ τοῦ 1912).—***Σχολαὶ*** ὑφίστανται ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς Ἑλληνικαῖς Κοινότησι, διακρίνονται δ' ἐν αὐταῖς τὰ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καλλιμάρμαρα ἐκπαιδευτικὰ Καθιδρύματα τῶν Σχολῶν: Τοσιτσαίας, Ἀβερωφείου καὶ Ζερβουδακείου, ἡ ἐν Καΐρῳ Ἀμπέτειος καὶ τὸ Ἀχιλλοπούλειον, ὡς καὶ αἱ ἐν Ἡλιουπόλει Μελαγχροίνειαι Σχολαί. Ἐν γένει εἰπεῖν, ἡ ἑλληνικὴ ἐκπαίδευσις ἐν Αἰγύπτῳ εἶνε καλὴ ἀπὸ πάσης ἐπόψεως.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐπιτόμου ἐπισκοπήσεως τῶν κατὰ τὴν διαρρεύσασαν ἑκατονταετίαν τυχῶν τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας συνάγεται, ὅτι αὕτη σημαντικῶς προώδευσε χάριν εἰς τὴν μετὰ τὴν ἀγγλικὴν ἰδίᾳ κατοχὴν εὐνομίαν τῆς Αἰγύπτου, ὑφ' ἣν ὡς ἐκ τούτου οὐ μόνον ἐπληθύνθησαν οἱ ἐν τῇ χώρᾳ ἕλληνες ἀποικοι, ἀλλὰ καὶ ἐπλουτίσθησαν σημαντικῶς ἕνεκα τῆς δραστηριότητος καὶ τῆς φιλονομίας αὐτῶν. Πηχθέντες ἁπανταχοῦ σχεδὸν τῆς Ἀφρικῆς εἰς Κοινότητας ἐπολλαπλασίασαν τοὺς ναοὺς καὶ τὰ σχολεῖα των ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε ἀπὸ τῆς ἀραβικῆς κατακτήσεως καὶ τῆς ὀθωμανικῆς κυριαρχίας, ὠργάνωσαν διαφόρους συλλόγους καὶ σωματεῖα κοινωφελῆ, ἀνέπτυξαν τὴν φιλανθρωπίαν, ηὔρυναν τὴν ἐπιχειρηματικὴν δρᾶσιν, ἀπέκτησαν ἱεραρχίαν μεμορφωμένην καὶ κλῆρον πεφωτισμένον, ἐν γένει δ' ἐπέδωκαν εἰς βαθμὸν ἀξιοζήλευτον, προοιωνιζόμενον πλατυτέραν καὶ πολυμερεστέραν τὴν πρόοδον. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἡ Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας θὰ δυνηθῇ βαθμηδὸν νὰ δράσῃ τελεσφορώτερον ἐν τῷ μέλλοντι, ὅταν κυρίως τύχῃ καλῶν ἀρχηγῶν καὶ καταστῇ οἰκονομικῶς αὐτάρκης διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῆς ἀργῆς περιουσίας της, ἥτις ὅσον καὶ ἂν εἶνε μικρά, θὰ δυνηθῇ ὅμως νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ Θρόνου.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ ΘΕΟΦΑΝΗΣ

Ἐκ Λέρου καταγόμενος καὶ ἐν Ἀθήναις σπουδάσας ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας διακόνησε πιστῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας, ἐπὶ δὲ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Σωφρονίου προήχθη εἰς Μητροπολίτην Τριπόλεως τῆς ἐν Ἀφρικῇ. Ἅμα τῇ ἀναρρήσει τοῦ Μακαριωτάτου Φωτίου εἰς τὸν Ἀλεξανδρινὸν θρόνον ταχθεὶς Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος ἐν τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πατριαρχείοις διευθύνει ταῦτα μετ' ἀφοσιώσεως εἰς τὸ καθῆκον, μειλίχιος δὲ τὸν χαρακτῆρα ἀπολαύει τῆς ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως της μεγαλωνύμου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παροικίας.

Ο ΜΕΜΦΙΔΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

Ὁ Μητροπολίτης Μέμφιδος Νεκτάριος Ἰορδανίδης καὶ Ἐπίτροπος τῆς Α. Θ. Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἐν Καΐρῳ, ἐγεννήθη ἐν Σύλλαις τοῦ Νομοῦ Ἰκονίου τῷ 1862. Ἐσπούδασεν, ἐν τῇ Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ ἐν Ἱερουσαλήμ ἀποπερατώσας τὰς σπουδάς του τῷ 1888.

Ἐχειροτονήθη Διάκονος τῷ 1884, Ἱερεὺς τῷ 1892, Σάββατον 16 Μαΐου, τῇ δὲ ἐπαύριον Κυριακῇ τῶν Ἁγ. Πατέρων 17 Μαΐου προὐχειρίσθη εἰς Μητροπολίτην Χαλεπίου τῆς Συρίας. Τῷ 1904 προσκληθεὶς εἰς Αἴγυπτον ὡς Μητροπολίτης Χαλεπίου παρέμεινε μέχρι τοῦ 1910, ὅτε προσεδόθη αὐτῷ ὁ τίτλος καὶ ἡ ἐπαρχία Μέμφιδος.

Ἕδρα τῆς Μητροπόλεως Μέμφιδος εἶναι ἡ Ἡλιούπολις παρὰ τὸ Κάϊρον καὶ τὴν ἀρχαίαν Μέμφιδα. Ἐξαρτήματα δὲ τῆς ἐπαρχίας ταύτης εἶναι τὸ Χελουάν, Ζεϊτοῦν, Φαγιοὺμ καὶ Σιμπὶν ἔλ Κόμ.

Ἐτιμήθη διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ταξιάρχου τῷ 1895 παρὰ τοῦ τότε Ἀντιβασιλεύοντος καὶ νῦν Βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ διὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Μετζιτιὲ Γης τάξεως.

Ἐνεργὸν ἔσχε δρᾶσιν ἐν τῷ ἐκλογικῷ ἀγῶνι τῷ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν ἐκλογὴν Πατριάρχου, μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Πατριάρχου Σπυρίδωνος, ἐξ οὗ καὶ ὑπερωρίσθη ἐπὶ πεντάμηνον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Συρίας ὑπὸ τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως συνεπείᾳ ραδιουργιῶν τῆς ρωσσικῆς Παλαιστινείου Ἑταιρείας.

Ἐπίσης ἐνεργῶς ἔδρασε καὶ ἐν τῷ Κυπριακῷ ζητήματι κατὰ τὴν ἀνάδειξιν Ἀρχιεπισκόπου τοῦ ἀπὸ Κιτίου Κυρίλλου, ἀποσταλεὶς ἐπὶ τούτῳ ἐξ Αἰγύπτου μετὰ τῶν Μητροπολιτῶν Πτολεμαΐδος καὶ Ἀξώμης, δι' ὃ μεγάλας αὐτοῖς ὀφείλει χάριτας ὁ Κυπριακὸς λαός.

Ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης Νεκτάριος τυγχάνει ἰδιαζόντως προσφιλὴς εἰς τὴν ἐν Καΐρῳ ὁμογενῆ κοινωνίαν καὶ εἰς τὸ ποίμνιον αὐτοῦ διὰ τὸ γλυκὺ καὶ μειλίχιον τοῦ ἤθους, μετὰ συνέσεως δ' ἐκτελῶν τὰ ἐπιτροπικὰ αὐτοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Καΐρου καθήκοντα, ἐφορᾷ μετὰ ζήλου ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῆς Μητροπόλεως, τοῦ ναοῦ αὐτῆς καὶ τοῦ Σχολείου, ἅτινα ὡραῖα καὶ μεγαλοπρεπῆ ἀνήγειραν ἐπὶ εὐρέος οἰκοπέδου ἐν Ἡλιουπόλει, ἕδρᾳ τῆς ἐπαρχίας του, ἥ τε πρόνοια τοῦ Μακαριωτάτου κ. Φωτίου, αἱ θυσίαι αὐτοῦ τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ ἡ γενναιοδωρία τοῦ ἐκ τῶν ὁμογενῶν Καΐρου κ. Μ. Μελαγχροινοῦ.

Ο ΛΕΟΝΤΟΠΟΛΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λεοντοπόλεως κ. Χριστοφόρος Δ. Δανιηλίδης ἐγεννήθη ἐν Μαδύτῳ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου τῇ 17 Ἰανουαρίου 1876, ἐσπούδασε δ' εὐδοκίμως τὰ θεολογικὰ γράμματα ἐν τῇ ἐν Ἱεροσολύμοις Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν ἀριστοῦχος τῷ 1900. Ἔν ἔτος πρὸ τῆς ἀποφοιτήσεώς του ἐχειροτονήθη διάκονος ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει, καταταχθείς ἐν τοῖς ἀδελφοῖς τῆς Ἁγιοταφιτικῆς Ἀδελφότητος. Διακονήσας ἐπί τινα χρόνον ἐν τῇ Ἀδελφότητι, ἰδίᾳ ἐν τῇ οἰκονομικῇ αὐτῆς ὑπηρεσίᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπέδειξε ζῆλον σπάνιον καὶ δραστηριότητα οὐ τὴν τυχοῦσαν, μετέβη εἶτα εἰς τὸν Ἀλεξανδρινὸν Θρόνον πατριαρχεύοντος τοῦ Μακαριωτάτου Πάπα **κ.** Φωτίου ὑπὸ τοῦ ὁποίου διορισθεὶς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Καΐρου ὡς Γραμματεὺς προήχθη εἶτα εἰς Πρωτοσύγκελλον χειροτονηθεὶς τῷ 1905 ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην ἡγεσίαν τοῦ Πατριάρχου πολλαχῶς δράσας ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ διακονίᾳ καὶ πολλὰς παρασχὼν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀλεξανδρείας ὑπηρεσίας, προήχθη κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1908 εἰς Μητροπολίτην Ἀξώμης, τῆς ἐν Ἀβυσσηνίᾳ, ὡς τοιοῦτος δὲ ἀνέλαβε μακρὸν καὶ ἐπίπονον ταξείδιον μέχρι τῆς πρωτευούσης τῆς Ἀβυσσηνίας Ἀδὶς-Ἀμπάμπας εἰς ἐπίσκεψιν καὶ εὐλογίαν τοῦ ἀνὰ τὴν Ἀβυσσηνίαν ὀρθοδόξου ποιμνίου αὐτοῦ, πολλῶν τιμῶν ἀξιωθεὶς ὑπό τοῦ ἀνάσσοντος Ἀβυσσηνιακοῦ οἴκου καὶ πανταχοῦ εὑρὼν θερμὴν καὶ εὐλαβῆ ὑποδοχὴν ἐκ μέρους τῶν ἑκασταχοῦ τοῦ Κράτους ὀρθοδόξων κοινοτήτων. Ἐπιστρέψας κατόπιν ἐκ τῆς μακρᾶς ταύτης ἀποδημίας εἰς Αἴγυπτον ἀνεδέχθη τὴν διαποίμανσιν καὶ τῆς χηρευούσης ἐπαρχίας τοῦ Σουδὰν ἑδρεύων ἐν Χαρτούμ, κενωθείσης δ' ἐν τῷ μεταξὺ τῆς ἐπαρχίας Λεοντοπόλεως μετετέθη εἰς ταύτην τῷ 1914, ἔνθα ἑδρεύων ἐν Ζαγαζίκ, ἕδρᾳ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ.

Ὁ Σεβ. κ. Χριστοφόρος, πλὴν τῶν ποιμαντορικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ἅτινα ἐκπληροῖ μετ' ἀφοσιώσεως εἰς τὴν ἣν ἦ διακονεῖ Ἐκκλησίαν, καταγίνεται καὶ εἰς ἐνδελεχεῖς μελέτας τῶν ὁποίων καρπὸς εἶνε ἄλλα τε αὐτοῦ πνευματικὰ προϊόντα καὶ ἡ πυκνὴ συνεργασία ἐν τῷ ἐπισήμῳ περιοδικῷ τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας «Πάνταινος», ἔνθα πλὴν ἄλλων ἐδημοσίευσε καὶ πλήρη σειρὰν ἑρμηνειῶν καὶ ὁμιλιῶν εἰς τὰ Εὐαγγέλια τῶν Κυριακῶν

Εἶνε τετιμημένος διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ταξιάρχου καὶ τοῦ Τουρκικοῦ Μετζητιὲ γ' τάξεως.

Ο ΝΟΥΒΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἡ Α. Σ. ὁ Μητροπολίτης Νουβίας Νικόλαος Εὐαγγελίδης ἐγεννήθη ἐν Ἰωαννίνοις τῷ 1876. Τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἔκαμεν ἐν τῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ, τὰς δὲ θεολογικὰς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1900, διατελέσας ἐπὶ δεκαετίαν (1900—1910) καθηγητὴς τῶν ἱερῶν ἐν τῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ. Εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας εἰσῆλθε τῷ 1911, χειροτονηθεὶς Διάκονος ἐν Καΐρῳ, ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ.Φωτίου. Εἰς Πρεσβύτερον προεχειρίσθη τῷ 1913 καὶ εἰς Πρωτοσύγκελλον τῷ 1914. Καθ' ὅλον δὲ τὸ ἀπὸ τῆς εἰς Διάκονον προχειρίσεώς του χρονικὸν διάστημα, ἀπὸ τοῦ 1911—18, πλὴν τῶν διακονικῶν καὶ ἱερατικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ἐξετέλει καὶ καθήκοντα Γραμματέως ἐν τῷ ἐν Καΐρῳ Πατριαρχείῳ Ἀλεξανδρείας, ἰδιαιτέρως ἐκτιμώμενος διὰ τὴν ἀφοσίωσιν αὐτοῦ πρὸς αὐτὰ καὶ τὴν ἄλλην περὶ τὸ ἦθος καὶ τοὺς τρόπους χρηστότητα καὶ σεμνότητα, ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου, ὅστις ἠμείβων αὐτὸν προήγαγε πάνυ ἀξίως εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τοῦ Μητροπολίτου Νουβίας, χειροτονήσας αὐτὸν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ τοῦ ἁγ. Νικολάου ἐν Καΐρῳ τῇ 6ῃ Δεκεμβρίου τοῦ 1918.

Ἡ Α. Σ. διακρίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ ἠθικοῖς χαρίσμασι διὰ τὸ εὐγενὲς τοῦ χαρακτῆρος, ἀναμφιβόλως δὲ εἶνε εἷς ἐκ τῶν λογιωτέρων, σοβαρῶν καὶ ἀξίων προσοχῆς Ἱεραρχῶν τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας, ἀντιπροσωπεύσας αὐτὴν εἰς τὸ ἐν Γενεύῃ συνελθὸν τῷ 1920, Παγχριστιανικὸν Συνέδριον, πρὸς ἕνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Εἶνε δὲ καὶ ῥήτωρ ἐκκλησιαστικὸς λαμπρός, μετὰ χάριτος καὶ πειστικότητος κηρύττων τὸν θεῖον λόγον.

Εἶνε συγγραφεὺς πλείστων μονογραφιῶν καὶ διαφόρων ἠθικοθρησκευτικῶν ἄρθρων ἐγκατεσπαρμένων ἐν ἄλλοις τε περιοδικοῖς καὶ δὴ ἐν τῷ «Πανταίνῳ», ἐπισήμῳ ὀργάνῳ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας. Ἐδημοσίευσε δὲ καὶ πραγματείαν περὶ τοῦ Παγχριστιανικοῦ Συνεδρίου τῆς Γενεύης καὶ περὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἑνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν.

Εἶνε τετιμημένος διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ παρασήμου τοῦ Σταυροῦ τοῦ Τάγματος τῶν Ταξιαρχῶν.

ΔΕΣΧΗ ΠΛΟΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878

Ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ

Μία τῶν ἀρχαιοτάτων, ἐπισημοτάτων Ἀποστολικῶν καὶ Πατριαρχικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῷ Χριστιανικῷ κόσμῳ εἶναι ἡ τῆς Ἀντιοχείας· ἡ πρώτη Ἐκκλησία ἡ κληθεῖσα ***Χριστιανική*** καὶ μεταδοῦσα τὸ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ὄνομα ***«Χριστιανός»***, εἰς πάσας τὰς ἐν ὀνόματι Χριστοῦ ἱδρυθείσας Ἐκκλησίας καὶ Κοινότητας· ἡ πρώτη ἐν τῇ Ἑλληνικωτάτῃ πόλει τῶν Ἀντιοχέων, τῇ ἀποικισθείσῃ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ κατὰ τὴν θεραπείαν, καλλιέργειαν ἀκμὴν καὶ κράτος τῆς ἑλληνικῆς παιδεύσεως, γλώσσης, φιλολογίας καὶ τέχνης παραβαλλομένη πρὸς αὐτὰς τὰς Ἀθήνας, δοῦσα εἰς τὸν Χριστιανισμὸν τὸν ἰδιάζοντα αὐτῷ ἑλληνικὸν χαρακτῆρα παραγαγοῦσα ἀπὸ τοῦ 2 μ. Χ. αἰῶνος καὶ ἐπὶ αἰῶνας προαγαγοῦσα γραμματείαν ἑλληνικὴν Χριστιανικὴν ***πατρολογικὴν*** ἰδιάζοντος πνεύματος καὶ μεθόδου· ἡ ἀρχῆθεν γενομένη ἐντευκτήριον τῶν μεγίστων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου καὶ ἀμφοτέρους ἔχουσα ἱδρυτὰς αὐτῆς. Ἡ περὶ τὸ κυριως πρακτικὸν καὶ ἑρμηνευτικόν, περὶ τὴν ἠθικὴν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἱερῶν Γραφῶν περιστρεφομένη Ἀντιοχεικὴ Θεολογικὴ Σχολὴ ἀνέδειξε τοὺς μεγίστους τῶν θεολόγων πατέρων καὶ συγγραφέων τῆς Ἐκκλησίας, Λουκιανὸς καὶ Δωρόθεος, ὁ τὴν γλῶτταν Χρυσορρήμων Ἰωάννης Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων, ὁ περιώνυμος Ἱεροσολύμων Πατριάρχης Σωφρόνιος εἰσὶ τέκνα τῆς Ἀντιοχεικῆς Σχολῆς. Εἰς αὐτὴν δὲ ἀνήκει καὶ ὁ πνευματώδης ἀλλ' ἕνεκα δογματικῶν παραπτωμάτων εἰς κακοδοξίαν ὑποπεσὼν καὶ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καταδικασθεὶς καὶ ἀποκηρυχθεὶς Ἄρειος. Εἰς τὴν χορείαν δὲ τῶν μεγάλων θεολόγων τῆς Σχολῆς ταύτης ἀνήκει τέλος καὶ ὁ περιώνυμος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός.

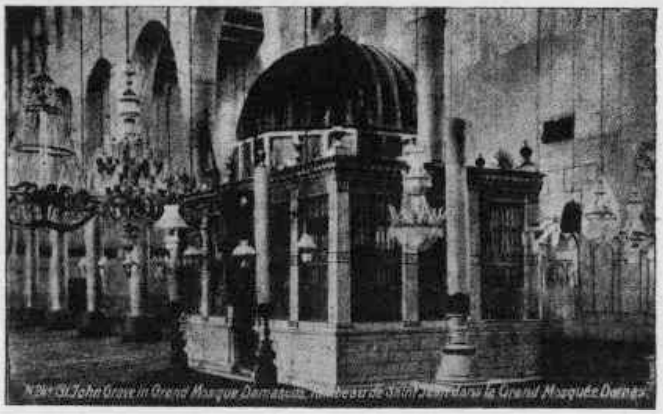
Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας ἱδρύθη ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου πρὶν ἢ οὗτοι μεταβῶσιν εἰς Ρώμην, καὶ κατέστη ἀρχῆθεν μέγα κέντρον χριστιανικοῦ βίου καὶ πνευματικῆς κινήσεως καὶ ἐνεργείας χριστιανικῆς. Ὡς ἐκ τῆς θέσεως δὲ τῆς πόλεως ἐν τῷ διοικητικῷ συστήματι τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους τῷ μεταρρυμισθέντι ἐπὶ Κωνσταντίνου, δι' οὗ ἡ Ἀντιόχεια καθίστατο πρωτεύουσα τῆς ***Διοικήσεως*** (*Dioecesis*) τῆς Ἀνατολῆς—(αἱ διοικήσεις ἦσαν ὑποδιαιρέσεις τῶν ἐπαρχιῶν, διαιρούμεναι αὐταὶ εἰς ἐπαρχίας). ἡ Ἐκκλησία Ἀντιοχείας περιελάμβανε πᾶσαν τὴν Συρίαν (πλὴν τῆς Παλαιστίνης), Μεσοποταμίαν, Ἀρμενίαν, Περσίαν). Καὶ αὐταὶ αἱ τῶν Καυκασίων χωρῶν Ἐκκλησίαι καὶ ἰδίως ἡ Γεωργία, ὑπήγοντο εἰς τὴν τῆς Ἀντιοχείας, ἧς ὁ ἐπίσκοπος διὰ τοῦτο ἐκαλεῖτο ***Καθολικός***.(Ἡ προσηγορία ἀντεκατεστάθη ἀπὸ τοῦ ὃ μ.Χ. αἰῶνος διὰ τοῦ πίτλου Πατριάρχης ὅπως καὶ ἐν ἄλλαις ἰσοβαθμίοις Ἐκκλησίαις). Ἐξαρουμένης τῆς Γεωργίας πᾶσαι αἱ ἄλλαι μνημονευθεῖσαι χῶραι ὑπάγονται ἔτι νῦν θεωρίᾳ καὶ δικαίῳ εἰς τὸν Θρόνον τῆς Ἀντιοχείας. Καὶ ἡ Κιλικία δὲ ἡ Πεδιὰς προσηρτήθη εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀντιοχείας καὶ ὁ Ταρσοῦ καὶ Ἀδάνων Μητροπολίτης ὅπως ὁ τῆς Θεοδοσιουπόλεως (Ἐρζερούμ) τῆς Ἀρμενίας ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἀντιοχείας.

Ὅτε κατὰ τὴν πρώτην πεντηκονταετίαν τοῦ 7 μ. Χ. αἰῶνος σύμπασα ἡ Συρία ὑπετάγη εἰς τὸ κράτος τῶν Χαλιφῶν ἡ Ἀντιόχεια ὑπῆρξε μία ἐκ τῶν πρώτων πόλεων τῆς Συρίας τῶν καταληφθεισῶν ὑπὸ τῶν ἀράβων Μουσουλμάνων, οἵτινες παρεχώρησαν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τοῦ Πατριαρχικοῦ κλίματος Ἀντιοχείας ὑφ' οὓς ὅρους καὶ εἰς τοὺς τῆς Παλαιστίνης ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑπὸ τοῦ Προφήτου αὐτῶν διὰ τοῦ Κορανίου ἀναγνωρισθείσης τῆς λαοῖς τῆς Βίβλου (Χριστιανοῖς καὶ Ἰουδαίοις) ἐπὶ ὅροις προσωπικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Τὰς δὲ μετὰ τὴν Ἀντιόχειαν, ἥτις μετὰ τὴν εἰς τοὺς Ἄραβας ὑποταγὴν ἤρξατο παρακμάζουσα τῆς σημαντικωτάτης πόλεως τῆς Συρίας Δαμασκοῦ καταστασθείσης πρωτευούσης οὐ μόνον τῆς Συρίας, ἀλλὰ ἐπὶ αἰῶνα σύμπαντος τοῦ ἀχανοῦς Ἀραβικοῦ Χαλιφικοῦ Κράτους, καὶ ἡ ἕδρα τοῦ Πατριάρχου μετέστη εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ἥτις καὶ μέχρι νῦν διατελεῖ ἕδρα τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας. Ἐντεῦθεν δὲ ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας διεῖπε τὰ τοῦ εὐρυτάτου ἐκκλησιαστικοῦ κλίματος αὐτοῦ μεθ' ἧς περιωρισμένης ἐλευθερίας τὰ ἐπίσης εἰς τὸ Ἀραβικὸν κράτος ὑποτεταγμένα Πατριαρχεῖα Ἱερουσαλὴμ καὶ Ἀλεξανδρείας. Καὶ ὅτι μὲν καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν Ἀράβων ἡ Ἐκκλησία ἡ Πατριαρχικὴ

τῆς Ἀντιοχείας ἔμελλε μοιραίως νὰ ἐκπέσῃ τῆς πάλαι λαμπρότητος τοῦτο ἦτο λίαν φυσικόν· ὡς καὶ αὐτὴ ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ μαρτυρεῖ ὅτι δὲν εἶχε στηρεύσει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ταύτῃ πᾶσα πηγὴ πνευματικῆς ζωῆς καὶ ἐνεργείας ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ παιδεύσει καὶ φιλολογίᾳ. Ἀλλ' ἡ μείωσις τῆς τε ἐξωτερικῆς ἐπικρατείας καὶ τῆς ἐσωτερικῆς δυνάμεως προήρχετο καὶ ἐξ ἄλλων αἰτίων. Περὶ τὰ τέλη τοῦ ε μ. Χ. αἰῶνος, ἡ Χαλδαία ἦτοι ἡ Ν. Μεσοποταμία καὶ μέρος ἔτι τῆς βορείου ὡς καὶ ἡ Περσία εἶχον ἀποσπασθῆ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, ἱδρυθείσης ἐν Χαλδαίᾳ αἱρετικῆς Ἐκκλησίας, τῆς Χαλδαϊκῆς πρεσβευούσης δόγματα ὅμοια τῆς τοῦ Νεστορίου καὶ ἐντεῦθεν Νεστοριανῆς κληθείσης. Ἡ δὲ κατὰ τὸν ε αἰῶνα ἱδρυθεῖσα καὶ κατὰ τὸν ζ ἐμπεδωθεῖσαὲν Συρίᾳ αἱρετικὴ Ἐκκλησία τῶν Μονοφυσιτῶν ἀπέσπασεν ἐν αὐτῇ τῇ Συρίᾳ μέγα πλῆθος Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦ ὀρθοδόξου θρόνου τῆς Ἀντιοχείας, ἐν ᾗ ὅπως βραδύτερον ἐν Δαμασκῷ ἱδρύθη νέα Πατριαρχικὴ σχισματικὴ καὶ αἱρετικὴ Ἐκκλησία Μονοφυσιτική, ἡ τῶν Ἰακωβιτῶν (ἀπό τινος τῶν ἀρχηγῶν οὕτω κληθεῖσα).Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον σχίσμα ἐξ ἑλληνικῆς ἐθνικῆς ἀπόψεως εἶχε τοῦτο τὸ καλὸν ὅτι οἱ οὕτως ἀποσπώμενοι Σύριοι ἦσαν οἱ Ἀραμαϊκῆς καταγωγῆς Σύριοι, ἐνῷ οἱ μείναντες Ὀρθόδοξοι ἦσαν ἀμιγοῦς ἑλληνικῆς ἐθνότητος, διότι ὁ θρησκευτικὸς δι' αἱρέσεων καὶ σχισμάτων ἐκδηλούμενος καὶ εἰς ταῦτα λήγων ἀγὼν πρὸς τῷ θρησκευτικῷ ἦτο καὶ φυλετικὸς καὶ ἐθνικὸς εἰς τὴν δι' αἱρέσεων, ἵδρυσιν ἐθνικῆς Ἐκκλησίας ἀποβλέπων. Ἐντεῦθεν δὲ οἱ Ὀρθόδοξοι οὗτοι ἐκλήθησαν ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν ***Μελχῖται*** ἤτοι ***Βασιλικοί***, τῆς μερίδος δηλονότι τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει βασιλέως, ἤτοι ***Ἕλληνες*** (ἢ Ρωμαῖοι=Ἕλληνες). Διαρκούσης τῆς Ἀραβικῆς δεσποτείας (ἀπὸ τοῦ ζ μέχρι τέλους τοῦ ια αἰῶνος) ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας, ὅπως καὶ ἡ τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, διετέλει μὲν εἰς σχέσεις ἀδελφικὰς πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντιπόλει Ἐκκλησίαν ἀλλ' αἱ σχέσεις αὗται καὶ ἡ ἀμοιβαία ἐπικοινωνία κατήντησαν ἀραιότεραι ἕνεκα τῆς ὑπὸ τῆς μουσουλμανικῆς Κυβερνήσεως φλυπόπτως ἐνεργουμένης ἐποπτείας. Καὶ μετὰ τῆς Ρώμης δὲ ὑπῆρχον πρὸ τοῦ σχίσματος τοῦ ια αἰῶνος ἀραιόταται σχέσεις καὶ αἱ ὑπὸ τοῦ Πάπα πεμπόμεναι ἐπιστολαὶ ἐστέλλοντο εἰς Κωνσταντινούπολιν ἵνα μετενεχθῶσι εἰς τὸ ἑλληνικὸν οὐδενὸς ὑπάρχοντος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχείας γνώστου τῆς Λατινικῆς. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ια αἰῶνος μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ιδ, τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης κατεχομένων ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων λεγομένων Φράγκων,ἱδρυσάντων ἴδια Λανινικὰ Πατριαρχεῖα ἐν Ἀντιοχείᾳ τε καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ ὑποκείμενα εἰς τὸν Πάπαν τῆς Ρώμης, οἱ Ἕλληνες ὀρθόδοξοι Πατριάρχαι ἀμφοτέρων τῶν κλιμάτων διέμενον ὡς ἐξόριστοι καὶ ἐκπεπατρισμένοι ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἕωσοῦ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 14ου αἰῶνος καταλυθείσης τῆς φραγκικῆς ἀρχῆς ὑπὸ τῶν μωαμεθανῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχόντων Μαμελούκων ἐπανῆλθεν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κλίμασι καὶ θρόνοις τὸ πρὸ τῆς φραγκοκρατίας ἐπὶ τῶν μωαμεθανῶν ζυναστῶν καθεστὸς, αἱ δὲ μεταξὺ τῶν Μαμελούκων σουλτάνων τῆς Αἰγύπτου καὶ Συρίας πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει, μετὰ τὴν νῦν αὐτόθι ἐπελθοῦσαν (1261) κατάλυσιν τῆς Φραγκοκρατίας, ἄρχοντας Ἕλληνας βασιλεῖς φιλικαὶ σχέσεις ἔτι μᾶλλον ἠμπέδωσαν τὴν θέσιν τῶν Πατριαρχῶν Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων. Τῷ δὲ 1517 καταληφθείσης τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης ὑπὸ τοῦ τὸ κράτος τῶν Μαμελούκων πανταχοῦ καταλύσαντος σουλτάνου τῶν Ὀθωμανῶν Σελὶμ Α', ὑπὸ τὴν νέαν μωαμεθανικὴν δυναστείαν καὶ κράτος οὐ μόνον τὸ τέως ἀπέναντι τῶν κρατούντων καθεστὼς διετηρήθη ἐν ἀμφοτέραις ταῖς Ἐκκλησίαις, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῆς ἐπελθούσης διὰ τῆς Ὀθωμανικῆς καθολικῆς ἀρχῆς εἰς στενωτέραν περιῆλθον πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἥτις κατέστη νῦν καὶ ἐθνικὸν κέντρον πάντων τῶν ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ κράτει Ἑλλήνων. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων ὑπέκυψαν εἰς μείζονα ἠθικὴν καὶ ἐθνικὴν ροπὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Καὶ ἡ μὲν Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλὴμ σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν διετέλει ὑπὸ τὸ ἠθικὸν ἑλληνικὸν κέντρον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ δὲ τῶν Ἀντιοχέων Πατριαρχικὴ Ἐκκλησία διετέλει μὲν καὶ αὐτὴ ὑπὸ ἰσχυρὰν ἠθικὴν ροπὴν τοῦἐν Κων)πόλει ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἐθνικοῦ κέντρου, ἀλλὰ διεῖπετο ὑπὸ Πατριάρχου καὶ λοιποῦ κλήρου ἐγχωρίου Ἑλληνικοῦ ἀραβοφώνου. Ἀλλὰ περὶ τὰ τέλη τοῦ 17ου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος αἱ τῶν τότε κατεχόντων τὸν πατριαρχικὸν θρόνον Ἀντιοχείας ζειναὶ ἠθικαὶ ὑπερβασίαι μεγάλας ἐπήνεγκον ταραχὰς καὶ διχοστασίας,ἃς ἐπωφεληθεῖσα ἡ πανταχοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Χριστιαν. Ἀνατολῆς τοὺς πλοκάμους αὐτῆς ἐκτείνουσα Ἰησουητικὴ πλεκτάνη προσήγαγε σημαντικὸν μέρος τοῦ Ὀρθοδόξου πληθυσμοῦ εἰς τὸν Οὐνιτισμὸν καὶ ὁ τέως ἑνιαῖος ὀρθόδοξος ἀραβόφωνος πληθυσμὸς διῃρέθη νῦν εἰς Οὐνίτας Ἕλληνας Καθολικοὺς (Ρούμ κατολίκ) ἔχοντας ἴδιον πατριάρχην ὑποκείμενον εἰς τὸν Πάπαν, διατηροῦντας κατὰ τὰ ἄλλα ἅπαντα τὸν χαρακτῆρα τὸν Ἑλληνικὸν τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν καὶ ἐν τῇ χρήσει τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης (ὁμοῦ μετὰ τῆς Ἀραβικῆς) καὶ ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις καὶ ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἱεροπραξίαις καὶ ἐν αὐτῷ τῷ σχήματι τοῦ κλήρου, καὶ εἰς ***ὀρθοδόξους*** Ἕλληνας (Ρούμ Ὀρτοτὸξ) τοὺς ἔχοντας ἴδιον πατριάρχην καὶ αὐτούς.

Ἀλλ' εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ ὀρθοδόξου τούτου πατριαρχείου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχιερατικῶν θρόνων σημαντικὴ ἐπῆλθε νῦν μεταβολή. Οἱ ὀρθόδοξοι τῆς Συρίας μὴ ἔχοντες πλέον ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ἐγχώριον ἀνώτερον κλῆρον ἔθεσαν τὴν Ἐκκλησίαν Ἀντιοχείας ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ ἡ κηδεμονία αὕτη διήρκεσε μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Πατριάρχαι λοιπὸν Ἀντιοχείας ἐξελέγοντο πάντοτε ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐντεῦθεν ἐξεπέμποντο εἰς Δαμασκόν, οἱ Πατριάρχαι δὲ οὗτοι συμπράξει καὶ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἐξέλεγον καὶ τοὺς μητροπολίτας τοῦ Θρόνου σχεδὸν πάντοτε ἐκ τοῦ κλήρου τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων τούτων κατηρτίζετο καὶ ἡ σύνοδος ἡ ἱερά, καὶ πᾶσα δὲ ἡ ἀνωτέρα τάξις τῶν ὑπηρετούντων τῇ Ἐκκλησίᾳ κληρικῶν προήρχετο ἐκ τοῦ κλίματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου μόνον τῶν ἀμαθῶν ἐγγάμων ἱερέων τῶν ἐνοριῶν λαμβανομένων ἐκ τῶν ἐγχωρίων. Ἀλλ' ἀτυχῶς ἡ τοιαύτη στενὴ μετὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου συνάφεια οὐ μόνον δὲν προῆγε ἐκκλησιαστικῶς καὶ ***ἐθνικῶς*** τὰ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας συμφέροντα ἀλλὰ καὶ παρέβλαπτον αὐτὰ σημαντικῶς. Οἱ ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου πεμπόμενοι κληρικοὶ οὐ μόνον δὲν ἀνεζωπύρουν τὸ ἐθνικὸν Ἑλληνικὸν αἴσθημα παρὰ τοῖς ἀραβοφώνοις Ἕλλησι τοῦ Ἀντιοχεικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κλίματος, οὐ μόνον οὐδαμῶς ἐπεμελοῦντο τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς παιδεύσεως αὐτῶν(μόνον ἐν Δαμασκῷ συνετηρεῖτο ἐλεεινή τις ἀλληλοδιδακτικὴ σχολή), ἀλλὰ καὶ περιεφρόνουν τοὺς ἐγχωρίους καλοῦντες αὐτοὺς Ἄραβας καὶ ἐπιφέροντες διαίρεσιν μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ ***Ἀράβων*** καὶ ἐκμεταλλευόμενοι ὑλικῶς τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν ἀρχήν. Καὶ τὸ ἐλεεινὸν τοῦτο ἀντεθνικὸν σύστημα τὸ διαρκέσαν ὑπὲρ τοὺς δύο αἰῶνας ἠνείχοντο οἱ ἐγχώριοι παθητικὴν ὅλως, τηροῦντες θέσιν. Καὶ ἡ Ἐκκλησία ἡ χριστιανικὴ καὶ ἑλληνικὴ παρίστα τότε μοναδικόν τι καὶ παράδοξον ἠθικῶς τραγικὸν θέαμα. Οἱ μὲν σχισματικοὶ Οὐνῖται ὀρθόδοξοι τῆς Συρίας, παρὰ πάσας τὰς ἐναντίον τῆς Ἑλληνικῆς συνειδήσεως αὐτῶν ἰησουητικὰς ἀντενεργείας, σπουδάζοντες τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις Ρώμης καὶ ἐν αὐτοῖς τῆς ἐν Συρίᾳ ἱδρυομένοις ὑπὸ τοῦ λατινικοῦ κλήρου ἐκπαιδευτηρίοις ἐνισχύοντο ἐν τῇ ἐθνικῇ αὐτῶν συνειδήσει καλοῦντες ἑαυτοὺς Ἕλληνας (Ρούμ) καὶ ἀπογόνους τῶν ἐν Συρίᾳ Ἑλλήνων τῶν ἐνδόξων χρόνων τῶν Σελευκιδῶν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς βασιλείας τῆς Κωνσταντινουπόλεως θεωροῦντες καὶ τὸ διδόμενον νῦν εἰς αὐτοὺς μόνους ὄνομα τῶν ***Μελχιτῶν*** (βασιλικῶν)[1] ὑπὸ τοιαύ-

(1) Τὸ κοινὸν πᾶσι τοῖς Ὀρθοδόξοις τῆς Συρίας ὄνομα ***Μελχίτης*** μετὰ τὸ ἐπελθὸν κατὰ τὰ ἄνω εἰρημένα σχίσμα τοῦ ζου αἰῶνος ἔμεινε μόνον παρὰ τοῖς Οὐνίταις, τοῖς ἄλλως Ἑλληνοκαθολικοῖς (Ρούμ Κατολίκ) καλουμένοις. Οἱ Μελχῖται δὲ οὗτοι ἐώρτασαν μεγαλοπρεπῶς τῷ 1903 τὴν χιλιοστὴν πεντακοσιοστὴν ἐπέτειον τοῦ θανάτου τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Κουβούκλιον τῆς μεγαλυτέρας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Δαμασκοῦ ἤτις ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν Οὐμμειάδων μετεβλήθη εἰς τέμενος Μωαμεθανικόν.

Ἐντὸς τοῦ κουβουκλίου τούτου, ὅπερ οὐδέποτε ἀνοίγεται ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων, λέγεται ὅτι φυλάσσεται ἡ τιμία κάρα Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

τὴν ἔννοιαν ἐθνικὴν ἑρμηνεύοντες καὶ προήγοντο καὶ ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ πολιτισμῷ, οἱ Ὀρθόδοξοι περιφρονούμενοι ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν ἀρχῶν ὡς Ἄραβες καὶ βάρβαροι ἀλλογενεῖς καὶ αὐτοὶ βεβυθισμένοι εἰς παχυλὴν ἀμάθειαν ἐλάμβανον κατὰ μικρὸν συνείδησιν φυλετικὴν ἀραβικήν.

Τὸ κακὸν ἔλαβεν ἔτι μείζονας διαστάσεις ὅτε κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ αἱ δύο ἕτεραι πατριαρχικαὶ Ἐκκλησίαι, ἰδίως ἡ τῶν Ἱεροσολύμων ἤγειραν ἀξίωσιν νὰ μετάσχωσι τῆς διοικήσεως τοῦ Ἀντιοχικοῦ θρόνου. Οὕτω δὲ περὶ τὰ 1887 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Ἀντιοχείας κατεῖχε ὁ ἐκ τῶν μητροπολιτῶν τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου Πελοποννήσιος Ἱερόθεος. Ἀλλ' ὁ Ἱερόθεος τὸν Ἀντιοχικὸν θρόνον ἐθεώρει ἁπλοῦν δρομητήριον τοῦ περιμαχήτου θρόνου τῆς Ἱερουσαλήμ, ὃν καὶ κατέλαβε μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ θρόνου τούτου ἀποχώρησιν τοῦ Πατριάρχου Νικοδήμου (1895), ὡσανεὶ ὁ πατριαρχικὸς θρόνος τῆς Ἀντιοχείας ἦτο ἁπλοῦν ἐξάρτημα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. Πρὸς ἐπίμετρον δὲ ἐπέμφθη νῦν ὡς διάδοχος τοῦ Ἱεροθέου ὁ ἐκ τῶν ἀρχιερέων τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου ἀπαιδευτότατος καὶ ἀνικανότατος θεωρούμενος Σπυρίδων, μεθ' οὗ ἔπαυσε ἡ τῶν ξένων πατριαρχικῶν θρόνων ἐπὶ τοῦ Ἀντιοχικοῦ θρόνου κηδεμονία. Ἡ τοιαύτη τῶν πραγμάτων μεταβολὴ ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς ἀπὸ 1838, ἀρξαμένης Ρωσσικῆς ἐνεργείας ὅτε ὁ Ῥῶσσος ἐπίσκοπος Πορφύριος ἐπισκεψάμενος τὰς πατριαρχικὰς ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς προέτρεψε τὴν Ρωσσικὴν Κυβέρνησιν νὰ προσαγάγῃ τὰς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων καὶ Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τὸ ἠθικὸν κράτος καὶ τὴν ἠθικὴν ροπὴν τῆς Ρωσσίας διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ ἐγχωρίου κλήρου, τοῦ ἀραβικοῦ λεγομένου ἐναντίον τῶν ἔξωθεν ὡς ἔλεγεν ἐρχομένων Ἑλλήνων. Ἡ Ρωσσικὴ Κυβέρνησις δὲν ἔδωσεν ἐν ἀρχῇ εὐήκοον οὖς εἰς τοιαύτας εἰσηγήσεις. Ἀλλ' ἀφ' ἧς ἕνεκα τοῦ Βουλγαρικοῦ σχίσματος τοῦ 1872 ἐτραχύνθησαν αἱ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ρώσων σχέσεις, Ρῶσοι πρόξενοι καὶ ὑποπρόξενοι καὶ προξενικοὶ πράκτορες ἐν Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ, ὄντες τὸ πλεῖστον ἀραβόφωνοι ὀρθόδοξοι ἤρξαντο ἐγείροντες τοὺς ἐγχωρίους ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων ἔν τε τῇ Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ, πλῆθος δὲ νέων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν ἐπέμποντο ὑπὸ τῶν αὐτῶν πρακτόρων εἰς Ρωσσίαν ἵνα παιδευόμενοι ἐν Ρωσσικαῖς ἀνωτέραις σχολαῖς, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πατρίδα χρησιμεύσουν εἰς τὰ σχέδια τῆς Ρωσίας. Ἡ μετ' ὀλίγα ἔτη λόγῳ μὲν χάριν ἀρχαιολογικῶν ἐν τοῖς ἁγίοις Τόποις ἐρευνῶν ἔργῳ δὲ χάριν ἐπικρατήσεως τῆς Ρωσίας καὶ τοῦ Σλαυισμοῦ συσταθεῖσα Ρωσικὴ Παλαιστίνειος Ἑταιρεία, ἵδρυε πανταχοῦ σχολεῖα καὶ ἐξέπεμπε νέους εἰς Κίεβον, Μόσχαν, Καζὰν καὶ Πετρούπολιν χάριν σπουδῶν· οὗτοι δὲ ἐν Ρωσίᾳ μένοντες εἰργάζοντο, εἰσηγήσεσι ρωσικαῖς ἀκολουθοῦντες, ὑπὲρ τῶν ρωσικῶν σχεδίων ζητοῦντες πρὸ πάντων νὰ ἀπαλλοτριώσωσι τοὺς Ὀρθοδόξους τῶν δύο θρόνων ἀπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου καὶ λαοῦ καὶ δημοσιεύοντες διατριβάς, δι' ὧν προσεπάθουν ν' ἀποδείξωσιν ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι Συρίας καὶ Παλαιστίνης δὲν εἶχον καταγωγὴν Ἑλληνικήν, ἀλλ' οὔτε ἀραβικὴν (διότι ἡ ρωσικὴ πολιτικὴ ἐφροβεῖτο καὶ δημιουργίαν ἀραβικῆς ἐθνότητος Χριστιανικῆς δυναμένης νὰ ὑπηρετήσῃ τῇ πανααραβικῇ Ἰσλαμικῇ ἰδέᾳ, ἀλλ' ὅτι ἦσαν καταγωγῆς Ἀραμαϊκῆς ἢ Συριακῆς (ἐν ᾧ πάντες οἱ τοιαύτης καταγωγῆς Χριστιανοὶ Συρίας ἀνήκουσιν εἰς τὴν αἱρετικὴν Ἐκκλησίαν τῆς Συρίας). Εἶχον δὲ ἐν τῷ τοιούτῳ ἀγῶνι συμμάχους τοὺς Ἰησουΐτας, οἵτινες μεθ' ὁμοίου ζήλου κατεπολέμουν τὸν Ἑλληνισμὸν ἐν Συρίᾳ καὶ Παλαιστίνῃ. Καὶ ἐναντίον τῶν τοιούτων ἰσχυρισμῶν ἀκριβῶς ὁ μεγαλόφρων καὶ μεγαλοπράγμων Πατριάρχης τῆς Ἁγίας πόλεως Δαμιανὸς ἀνέθηκεν ἡμῖν τὴν συγγραφὴν πραγματείας ἀποδεικνυούσης ἱστορικῶς καὶ ἐθνολογικῶς τὴν ἑλληνικότητα τῆς Ὀρθοδόξου Συρίας καὶ Παλαιστίνης, ἥτις καὶ κατορθωθεῖσα ὑφ' ἡμῶν μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἐκδοθεῖσα ἔν τε τῇ Ἑλληνικῇ καὶ ἐν τῇ Ἀραβικῇ (εἰς ἣν μετεγλωττίσθη ὑπὸ Ἱεροσολυμίτου ἑλληνιστοῦ καὶ κατὰ χιλιάδας ἀντιτύπων διεσπάρη ἔν τε τῇ Πολαιστίνῃ καὶ Συρίᾳ) συνετέλεσε σφόδρα εἰς τὴν παρὰ τοῖς ἀραβοφώνοις Ἕλλησιν ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν ἀφύπνισιν τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος, φρονήματος καὶ αἰσθήματος καὶ εἰς τὴν στενωτέραν πρὸς τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν συνάφειαν αὐτῶν. (Ἡ πραγματεία ἐπιγράφεται «Περὶ τῆς Ἐθνικῆς καταγωγῆς τῶν Ὀρθοδόξων Συρίας καὶ Παλαιστίνης ὑπὸ Π. Κ.... 1909). Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ τοῦ Ἀντιοχικοῦ θρόνου.

Καθ' ὃν χρόνον ὁ Σπυρίδων καθίστατο Πατριάρχης ἐν

Ἀντιοχείᾳ, ἡ ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας ταύτης καὶ ὁ λοιπὸς ἀρώτερος Κλῆρος δὲν συνέκειτο πλέον ἁπλῶς ἀπὸ τῶν κληνικῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ καὶ τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου, ἀλλὰ κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ καλῶς πεπαιδευμένου ἐγχωρίου ἀνωτέρου κλήρου. Ὁ ἀοίδιμος Μητροπολίτης Βηρυτοῦ, Γαβριὴλ, μόνος οὗτος ἐκ τῶν Ἑλληνοφώνων κληρικῶν, εἶχεν ἱδρύσει ἐν Βηρυτῷ σχολὴν ἀνωτέραν καλῶς ὠργανωμένην, ἐν ᾗ ἐξεπαιδεύθησαν πολλοὶ κληρικοὶ ἐγχώριοι (ἐν οἷς καὶ ὁ νῦν Πατριάρχης Γρηγόριος), ἄλλοι δὲ κληρικοὶ ἐν Ρωσίᾳ παιδευθέντες εἶχον ἐπιστρέψει εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν. Ἡ τοιαύτη τῶν πραγμάτων μεταβολὴ ἀνήγαγεν εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα ἱκανοὺς τῶν ἐγχωρίων, τρεῖς δὲ τούτων, ἐν οἷς καὶ ὁ νῦν Πατριάρχης, ἐχειροτονήθησαν ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου.

Πλὴν τῆς τοιαύτης μεταβολῆς ἡ Πατριαρχεία τοῦ ἀδρανοῦς Πατριάρχου Σπυρίδωνος ἐνεκαινίσθη καὶ διὰ πράξεως ἑτέρας λίαν ἀντεθνικῆς, ἣν ὅμως δὲν ἠδυνήθη ν' ἀπορύγῃ. Ὁλόκληρος ἡ ἐκπαίδευσις τῶν Ὀρθοδόξων παρεδόθη νῦν ὑπὸ τούτου εἰς τὴν ρωσικὴν Παλαιστίνειον ἑταιρείαν τὴν ἱδρύσασαν νῦν οὐ μονον ἀρρένων σχολήν, ἀλλὰ καὶ παρθεναγωγεῖον ὑπὸ Ρώσων καὶ Ρωσίδων διευθυνόμενα, ἐν οἷς ἡ νεότης ἐδιδάσκετο πλὴν τῆς Ρωσικῆς, ἧς ἦν ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τῆς διδασκαλίας, καὶ τῆς Ἀραβικῆς, καὶ ξένας γλώσσας, ἀλλ' οὐχὶ τὴν Ἑλληνικήν. Ἐκινδύνευε δ' ἡ ἑλληνικὴ μετ' ὀλίγον νὰ ἐκβληθῇ καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὁλοσχερῶς, ὅτε τῷ 1899 ἐπῆλθεν ἡ Πατριαρχικὴ μεταβολή. Ὁ Πατριάρχης Σπυρίδων θεωρούμενος ὑπαίτιος τῆς τοιαύτης ἀνθελληνικῆς πορείας προὐκάλεσε τὴν ἐναντίον αὐτοῦ στασιν, φιλοδόξου τινὸς ἀγοραφίτου ἐποφθαλμιῶντος Πατριαρχικὸν θρόνον καὶ τοῦ ἡγέτουτῶν ἐν τῷ Ἀντιοχεικῷ κλίματι μενόντων ἔτι ἑλληνοφώνων Γερμανοῦ τοῦ Ταρσοῦ καὶ Ἀδάνων. Ὁ μετὰ πολλῆς ἐπιπολαίου εὐφυΐας πεφροικισμένος οὗτος ἀνὴρ θέλων καὶ αὐτὸς νὰ γείνῃ Πατριάρχης ἐπήνεγκε τὴν παραίτησιν καὶ ἀποχώρησιν τοῦ Σπυρίδωνος. Ἀλλὰ τὴν εἰς τὸν θρόνον τὸν Πατριαρχικὸν μέλλουσαν ν' ἀγάγῃ αὐτὸν ὁδὸν παρεσκεύασε λίαν ἀδεξίως. Ἐνόμισεν ὅτι ἡ τοῦ σκοποῦ ἐπίτευξις ἀπῄτει ἐν πρώτοις τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν ὑποψηφίων τῶν ἄλλων Πατριαρχικῶν θρόνων (Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων), πεποιθὼς ὅτι ἀποκλεισμένων τῶν τοιούτων ὑποψηφίων οἱ τε ἑλληνόφωνοι καὶ οἱ ἀραβόφωνοι αὐτὸν ἤθελον ψηφίσει ἀφοῦ τοὺς μὲν ὑπολειφθέντας ἐκ τῶν ἑλληνοφώνων εἶχε πιστοὺς ἑαυτῷ θιασώτας, περὶ δὲ τῶν ἀραβοφώνων οὐδόλως ὑπώπτευεν ὅτι ἠδύναντο νὰ ψηφίσωσιν ἐγχώριον. Ἐβεβαιοῦτο δὲ ἐν ταῖς ἐλπίσι ταύταις καὶ διότι μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Σπυρίδωνος εἶχεν ἐκλεχθῇ τοποτηρητὴς τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου μέχρι τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου Πατριάρχου. Παρέστησε λοιπὸν ὡς τοποτηρητὴς τῆς Συνόδου ὅτι ἀναμεῖξ ἄλλων Ἐκκλησιῶν εἰς τὴν ἐκλογὴν ἦτο ἄτοπος καὶ ὅτι τῆς περὶ ἀποδοχῆς τῆς περὶ ἀποκλεισμοῦ ὑποψηφίων ἑτέρων Ἐκκλησιῶν ἀπέκρουε κυρίως τὸν ἐκ Παλαιστίνης καὶ ἀπὸ Ναζαρὲτ ἀπειλοῦντα κίνδυνον. Συγχρόνως δὲ ἐπεχείρησε ν' ἀντιτάξῃ καὶ ἐναντίον τῶν Συνοδικῶν τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον θεραπεύων τὴν φιλοτιμίαν τῶν Δαμασκηνῶν ἰδίως καὶ ἀξιῶν τὴν συμμετοχὴν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ Πατριάρχου ὡς γίνεται νῦν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Μάτην ὁ ἀπὸ τῆς Σιὼν ἐφορῶν καὶ ἀγρυπνῶν περὶ τῶν συμφερόντων ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας πιστὸς καὶ μεγαλόφρων Πατριάρχης Δαμιανὸς Α' ἐπειρᾶτο ν' ἀποτρέψῃ τὸν ἄνδρα τῆς σκολιᾶς ταύτης ὁδοῦ δι' ἐπιστολῶν καὶ δι' ἐκτάκτων ἀπεσταλμένων. Ὁ Γερμανὸς δὲν ὑπῆκουεν εἰς τὰς σοφὰς, πατρικὰς, πλήρεις εὐσεβοῦς ζήλου τοῦ Πατριάρχου Δαμιανοῦ συμβουλάς. Μετὰ πολλὰς περιπετείας, ὧν τὴν ἀφήγησιν θεωροῦμεν περιττὴν ἐνταῦθα, ἐγένετο ἡ ἐκλογὴ διεξαχθεῖα ὁπωσοῦν παρατύπως, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν οὐχὶ ἐκνόμως καὶ ὁ κλῆρος ἔπεσεν ἐπὶ τὸν ἐγχώριον Μητροπολίτην Λαοδικείας Μελέτιον. Ἐρρηξαν κραυγὴν ὀδύνης ἐπὶ τούτῳ ὅ Γερμανὸς καὶ ἡ περὶ αὐτὸν μειονοψηφία τῶν ἑλληνοφώνων Μητροπολιτῶν. Ἀλλ' ἡ ἐγχώριος πλειονοψηφία τολμηρῶς ἐπορεύθη τὴν ὁδὸν αὐτῆς, ὑπὸ τὴν πολιτικὴν καὶ ἠθικὴν προστασίαν τῆς Ρωσίας. Ὁ ρωσικὸς στόλος τῆς Μεσογείου ἔπλευσε πρὸς τὴν Βηρυτὸν καὶ ὁ διακρίτης τῆς μοίρας μετὰ πολλοῦ καὶ πολυτελοῦς ἐπιτελείου μετέβη εἰς Δαμασκὸν εἰς προσκύνησιν τοῦ ἐκλεγέντος Πατριάρχου καὶ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει καὶ ἰαχαῖς εὐχῶν ὑπὲρ τῆς μεγάλης ὁμοδόξου Δυνάμεως διῆλθε τὰς ὁδοὺς τῆς Δαμασκοῦ. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ρωσίας εὐθὺς συνεχάρη θερμότατα τῷ ἐκλεγεντι Πατριάρχῃ.

Ἡ περὶ τὸν Γερμανὸν ἑλληνόφωνος μειονότης ἔρρηξε κραυγὴν διαμαρτυρίας, ἀλλὰ μὴ ὑποταχθεῖσα εἰς τὸν νέον Πατριάρχην ἐξηλάθη τοῦ πατριαρχικοῦ κλίματος καὶ ὁ μὲν Γερμανὸς καταφυγὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐντεῦθεν εἰς Προῦσσαν ἐτελεύτησεν ἐνταῦθα ἐν μυρίᾳ πενίᾳ, οἱ δὲ ἄλλοι εὗρον καταφύγιον παρὰ τῷ Πατριάρχῃ Δαμιανῷ.

Ἀτυχῶς καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικὴ διπλωματία δὲν ἐπολιτεύθη συνετώτερον, φρονοῦσα ὅτι ἡ εἰς τὸν θρόνον τὸν Πατριαρχικὸν ἄνοδος Ὀρθοδόξου Μητροπολίτου ἦτο γεγονὸς ἀνθελληνικὸν ὅμοιον πρὸς τὸ Βουλγαρικὸν κίνημα, ἐνῷ ἦτο φυσικώτατον καὶ λογικώτατον ἀποτέλεσμα τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων, ἀφοῦ ἡ Ἀντιοχεικὴ Ἐκκλησία ἠθεῖσα ἑαυτὴν πρὸ 200 ἐτῶν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας νῦν ἐνηλικιωθεῖσα ἀπηλλάσσετο τῆς τοιαύτης κηδεμονίας· τὸ δὲ συμφέρον τὸ ἐθνικὸν, ἑλληνικὸν, ὑπηγόρευεν οὐχὶ διατήρησιν ἑλληνοφώνου κλήρου ἐν μέσῳ ἀραβοφώνου πληθυσμοῦ, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ διατήρησιν τοῦ ἀραβοφώνου. Ἔπειτα ἡ ἐν τῷ ζητήματι ἀκαταμάχητος καὶ ἀδυσώπητος λογικὴ τί ἔλεγεν;

—Εἰσὶν οἱ ἔγχωριοι, Ἕλληνες; Τότε πρὸς τί νὰ μὴ ἀνήκει αὐτοῖς ἡ Ἐκκλησία καὶ νὰ πέμπηται ἔξωθεν κλῆρος ἀνώτερος; —Εἰσὶν Ἄραβες, ὡς ἠξίουν οἱ ἡμέτεροι μεγάλοι διπλωμᾶται—τότε διατί νὰ ὑπόκηνται εἰς ἔξωθεν ἐρχομένους Ἕλληνας; —Ἀλλ' ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος ἦτο ἐξ ἀπόψεως ἐθνικῆς νὰ διατηρηθῇ ἡ ἑλληνικὴ ἰδιότης τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ καλλιεργηθῇ ἡ τοσοῦτον ἐπὶ αἰῶνας ἀκαλλιέργητος ὑπὸ ἑλληνοφώνου κλήρου μένουσα ἐθνικὴ συνείδησις. Καὶ τὴν τοιαύτην οὐσίαν τοῦ ζητήματος ἐνόησε καὶ ἐνεκολπώθη ἀκριβῶς ὁ ἐκλεγεὶς Πατριάρχης Μελέτιος διατάξας αὐστηρῶς εὐθὺς μετὰ τὴν ἀνάρρησιν τὴν ἀκριβῆ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διατήρησιν τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, εἰσαγαγὼν τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν ἐν τῷ Λιβάνῳ ἱδρυθεῖσαν Θεολογικὴν Σχολὴν, πέμψας σπουδαστὰς εἰς τὴν ἐνταῦθα Ριζάρειον Σχολὴν καὶ εἰς τὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικὰς σχολάς.

Ἀλλ' ὁ Μελέτιος δὲν ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν Πατριαρχείων ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἁμαθοῦς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβείας, τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντίνου Ε' νοοῦντος μὲν τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ δίκαιον, ἀλλὰ μὴ τολμῶντος. Ἀλλ' ἀφοῦ ἀπὸ τοῦ 1901 ἀνῆλθεν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον τὸ δεύτερον ὁ κλεινὸς Ἰωακεὶμ Γ', τὰ πράγματα ἔλαβον πορείαν ὀρθοτέραν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰωακεὶμ, εἰ καὶ ἐν τῇ μετ' αὐτοῦ συζητήσει τοῦ γράφοντος ταῦτα κατενόει τὴν ἀληθῆ οὐσίαν τοῦ ζητήματος καὶ θαυμασίως ἑρμήνευεν αὐτήν, προσέκρουεν ὅμως εἰς ἀντίδρασιν ἐκ μέρους τῆς ἑλληνικῆς διπλωματίας. Ἀλλ' εὐτυχῶς οἱ μετὰ τὴν τῷ 1906 ἐπελθοῦσαν τελευτὴν τοῦ Μελετίου καὶ τὴν εἰς τὸν θρόνον ἀνάρρησιν τοῦ νῦν εὐκλεῶς πατριαρχεύοντος Γρηγορίου εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἀνελθόντες πεπνυμένοι ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Γ. Μπαλτατζῆς, Δ. Ράλλης καὶ Κυριακούλης Μαυρομιχάλης μετὰ τὰς ἐκ μέρους τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ δοθείσας διὰ τοῦ γράφοντος ταῦτα ἐξηγήσεις συνέπραξαν εἰς τὸ ἔργον τῆς εἰρηνοποιήσεως καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰωακεὶμ καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἀνεγνώρισαν τὸν Παριάρχην Γρηγόριον. Ἀκολούθως δὲ καὶ αἱ λοιπαὶ Πατριαρχικαὶ Ἐκκλησίαι καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἑλλάδος ἐποίησαν τὸ αὐτό.

Ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ἐγεννήθη ἐν τῇ κωμοπόλει Ἐμπᾶϊ (Λιβάνου) κατὰ τῷ 1859, ἐκαλεῖτο δὲ ἐκ παίδων Ἰγνάτιος Γεωργίου Ἀλχαδδάδ.

Φιλομαθὴς ὢν καὶ ἀγάπην αἰσθανόμενος πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ τοῦ κληρικοῦ στάδιον κατετάχθη τῷ 1872 εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πρώην ἁγ. Βηρυτοῦ τοῦ ἀοιδίμου Γαβριήλ, ὅστις εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐν Βηρυτῷ ὑπ' αὐτοῦ ἱδρυθεῖσαν Ἐκκλησιαστικὴν σχολὴν

καὶ τῷ 1875 διώρισεν αὐτὸν εἰδικὸν γραμματέα αὐτοῦ.

Τῷ 1879 ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου προστάτου αὐτοῦ Μητροπολίτου Βηρυτοῦ ἱεροδιάκονος.

Ἱεροδιάκονος ἔτι διατελῶν καὶ γραμματεὺς ἐν Βηρυτῷ, προσεκλήθη εἰς Δαμασκὸν ὅπως ἀναλάβῃ τὴν Μητροπολιτικὴν ἕδραν τῆς Τριπόλεως-Συρίας· καὶ προχειρισθεὶς πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Βηρυτοῦ εἰς πρεσβύτερον (τῷ 1890) μετέβη μεθ' ἡμέρας τινὰς εἰς Δαμασκὸν ὅπου ἐχειροτονήθη ἀρχιεπίσκοπος Τριπόλεως-Συρίας ὑπὸ τοῦ μακαρ. Πατριάρχου Ἀντιοχείας Γερασίμου, συλλειτουργούντων αὐτῷ τοῦ ἁγ. Εἰρηνουπόλεως, Σεραφεὶμ καὶ τοῦ ἁγ. Ἀρκαδίας—Συρίας, Νικοδήμου.

Μετὰ 16 ἐτῶν λαμπρὰν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Τριπόλεως, ψήφῳ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας ἐξελέγη Πατριάρχης Ἀντιοχείας τῇ 16ῃ Ἰουνίου 1906.

Ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας κ. Γρηγόριος ὁμολογουμένως εἶναι ἐκ τῶν ἀρίστων ἱεραρχῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ῥήτωρ δεινός, εὐσεβέστατος καὶ ἀνυπόκριτος ζηλωτὴς τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων, βαθύτατος γνώστης τῆς Ἀραβικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, ἰδίως τῆς Χριστιανικῆς, θερμότατος φίλος τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, συλλέγων ἀπειρίαν Ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν ἀρχαίων καὶ Χριστιανικῶν καθ' ἅπασαν τὴν Συρίαν μέχρι Πετραίας Ἀραβίας, ἐξεγείρας τὸν ἡμέτερον θαυμασμὸν κατὰ τὴν μετ' αὐτοῦ ἐν Συρίᾳ καὶ ἐν Αὐρανίτιδι καὶ Πετραίᾳ Ἀραβίᾳ περιοδείαν ἡμῶν. Στενωτάτας ἀρχῆθεν συνάψας σχέσεις πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, ἔπεμψεν ἐπανειλημμένως ἐκτάκτους ἀπεσταλμένους εἰς τὴν Ἑλλάδα· τῷ 1912 τὸν Ἅγιον Λιβάνου, τῷ 1913 τὸν ἀρχιμανδρίτην Θεοδόσιον, καὶ τῷ 1920 τὸν πρωτοσύγκελλον Γαβριήλ, καλλιεργῶν ἐκθύμως τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἐν τοῖς σχολείοις τοῦ Θρόνου αὐτοῦ, ἅτινα δυστυχῶς στεροῦνται πόρων ἐπαρκῶν. Πέμπει ἱεροσπουδαστὰς εἰς Ἀθήνας, ἐξ ὧν ὁ πατὴρ Γεράσιμος Γόλαμ εὐδοκιμεῖ θαυμασίως ἐν τῇ ἑνορίᾳ τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ ὡς ἱερεὺς μέλλων μετ' ὀλίγον νὰ ὑποστῇ διδακτορικὰς ἐξετάσεις ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, καὶ οἱ ἱερολογιώτατοι Ριζαρισταὶ ἱεροδιάκονοι Σέργιος Σεμνὸς καὶ Παῦλος Χούρης, ὧν ὁ μὲν ἐκτελεῖ καθήκοντα ἱεροδιακόνου ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Θεοδώρων, ὁ δὲ ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Καπνικαρέας. Ἀμφότεροι δὲ εὐδοκιμοῦσι λίαν καὶ ἀγαπῶνται ὑπὸ τῶν προϊσταμένων ἱερέων καὶ ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν.

Καθόλου δὲ ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου ἡ Ἐκκλησία Ἀντιοχείας ἀναλαμβάνει τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς ἑλληνικὴν ὑπόστασιν καὶ χροιάν.

Π. Καρολίδης

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Κατάλογος
Τῶν τοῦ Ἀντιοχικοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου Ἀρχιεπισκόπων.

Ὁ Ἁγ. Ἀμίδης καὶ Μεσοποταμίας Μελέτιος.
» » Ἀρκαδίας Βασίλειος
» » Βηρυττοῦ Γεράσιμος
» » Ἐμέσσης Ἀθανάσιος
» » Ἐπιφανείας Γρηγόριος
» » Λαοδικείας Ἀρσένιος
» » Λιβάνου Παῦλος
» » Σελευκείας Γερμανὸς
» » Τριπόλεως Ἀλέξανδρος
» » Γύρου καὶ Σιδῶνος Ἠλίας
» » Χαλεπίου Ραφαὴλ
» » Αὐρανίτιδος Ζαχαρίας.
» » Ταρσοῦ καὶ Ἀδάνων (χηρεύει)
» » Θεοδοσουπόλεως (Ἐρζερούμ) (χηρεύει)

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΤΑΛΛΑΧ
Μητροπολίτης Ἐμέσσης

Ἐγεννήθη ἐν Σουέφατ κωμοπόλει τοῦ Λιβάνου κατὰ Μάρτιον τοῦ 1853 αὐτόθι ἀνατραφεὶς καὶ τυχὼν τῶν πρώτων αὐτοῦ σπουδῶν. Παραληφθεὶς τῷ 1870 παρὰ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀντιοχείας Ἱεροθέου μετέβη εἰς Δαμασκὸν ὅπου ἐξηκολούθησε τὰς σπουδάς του εἰς τὴν αὐτόθι σχολὴν τοῦ ἔθνους.

Τῷ 1872 χειροτονηθεὶς Διάκονος συνώδευσε τὴν Α. Θ. Μ. εἰς τὴν Κων)πολιν ὅπου παρέμειναν ἓξ (6) μῆνας. Ἐπὶ τρία συνεχῆ ἔτη ἀπὸ τοῦ 1876 ὑπηρέτησε ὡς Ἀρχιδιάκονος τοῦ Πατριαρχείου διδάσκων συγχρόνως ἐν τῇ ἐν Δαμασκῷ σχολῇ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν καὶ τὰ Ἑλληνικά.

Τῷ 1879 ἀδείᾳ τῆς Α.Θ.Μ. ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν σχολὴν τῆς Χάλκης, ἀλλὰ ἕνεκεν βλάβης τῶν ὀφθαλμῶν του, προελθούσης ἐκ τῆς πολλῆς μελέτης, ἠναγκάσθη ὁ Διευθυντὴς τῆς σχολῆς (τῇ συμβουλῇ τοῦ ἰατροῦ) νὰ ἐπιβάλῃ αὐτῷ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ὅπου ἀνέλαβε καὶ αὖθις παρὰ τῇ Α. Θ. Μ. τὰ καθήκοντά του, ἀσχολούμενος ἤδη εἰς τὴν μελέτην τῶν συγγραμμάτων τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἀπολαύων πλήρους ἐμπιστοσύνης καὶ εὐνοίας,

τῆς Α. Θ. Μ. καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ λαοῦ τῆς Δαμασκοῦ.

Χειροτονηθεὶς ἱερεὺς τῷ 1883 καὶ προαχθεὶς εἰς ἀρχιμανδρίτην, ἀπεστάλη ὡς Ἡγούμενος εἰς τὴν Πατριαρχικὴν μονὴν τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ τοῦ Λιβάνου ἣν ἐκόσμησε δι' ὡραίας αἰθούσης ἐπισκεπτῶν καὶ ἤνοιξε σχολὴν ὅπου ἐδίδασκεν ὁ ἴδιος. Ἐσκόπει δὲ νὰ μεταβάλῃ αὐτὴν εἰς Γυμνάσιον ἀλλ' αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ ποιμνίου τῆς Ἐμέσσης ἠνάγκασαν τὴν Α.Θ.Μ. τὸν Πατριάρχην Ἀντιοχείας Γεράσιμον (μετέπειτα Ἱεροσολύμων) νὰ προχειρίσῃ αὐτὸν εἰς Ἐπίσκοπον καὶ Μητροπολίτην τῆς Ἐμέσσης τὴν 25 Μαρτίου 1888.

Μετέβη εἰς τὴν ἐπαρχίαν του μαστιζομένην ὑπὸ τῆς ἀμαθείας καὶ τῆς πενίας μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ τὴν ὑψώσῃ. Ἀκάματος εἰς τὰς ἐνεργείας του κατήρτισεν ἐπιτροπὴν φιλόπτωχον, ἵδρυσε σχολὰς διοργανώσας τοὺς κανονισμοὺς αὐτῶν καὶ διωρίσας ἐπιτρόπους.

Σημειωτέον ὅτι ὅτε ἦλθεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν του ἦτο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν 150 ἐν ὅλῳ καὶ μετὰ πάροδον 10 ἐτῶν κατώρθωσε νὰ τὸν ὑψώσῃ, τῶν μὲν ἀρρένων εἰς 800, τῶν δὲ θηλέων εἰς 500 καὶ εἶναι σήμερον τριπλάσια αὐτῶν.

Ἵδρυσε ἓν οἰκοτροφεῖον ἰσοβάθμιον πρὸς Γυμνάσιον (οὗτινος οἱ ἀπόφοιτοι εἶνε δεκτοὶ εἰς τὸ Ἀμερικανικὸν Πανεπιστήμιον τῆς Βηρυττοῦ ἄνευ ἐξετάσεων), Ὀρφανοτροφεῖον, νοσοκομεῖον καὶ γηροκομεῖον, ἔκτισεν Ἐκκλησίας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς ἕδρας του ἔστειλε πολλοὺς μαθητὰς εἰς τὰς ἀνωτέρας σχολὰς τῆς Εὐρώπης καὶ πρὸ πάντων τῆς Ρωσσίας ἐν οἷς ὁ Μακαρ. Ραφαὴλ Χαβαβινὴ (Ἐπίσκοπος τῆς Ν. Ὑόρκης, † 1913) καὶ ὁ κ. Παῦλος Ἀμποῦ Ἀντὰλ (Μητροπολίτης Λιβάνου) καὶ ὁ κ. Ἀλέξανδρος Ταχὰν (Μητροπολίτης Τριπόλεως σήμερον).

Τὸν ἄνδρα τοῦτον εἰς ὃν ὀφείλεται ἡ ἀρίστη σημερινὴ κατάστασις τῆς πάλαι ἀμαθεστάτης καὶ πενεστάτης ἐπαρχίας Ἐμμέσης, δὲν δύναταί τις νὰ μὴ θαυμάσῃ λαμβάνων ὑπ' ὄψει τὰ προσκόμματα τῶν ὁποίων κατίσχυσε.

Ὁ Ἅγιος Ἐμέσσης κηρύττει τακτικῶς τὸν θεῖον λόγον καὶ δοξάζει τὸν θεὸν διὰ τῆς ἀγγελικῆς φωνῆς του. Διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης του καὶ τῆς πραότητός του αἰχμαλωτίζει τὴν καρδίαν παντὸς γνωρίζοντος αὐτόν. Ὁ χαρακτηρισμὸς ὅμως ὅστις ἁρμόζει εἰς τὸν ἄνδρα, εἶναι αὐτὸς ποτελεῖ παράδειγμα καλοῦ ποιμένος, ὧν εἷς τῶν λαμπροτέρων φωστήρων τοῦ Ἀντιοχικοῦ Πατριαρχικοῦ στερεώματος.

ΣΕΡΓΙΟΣ ΣΕΜΝΟΣ
Ἱεροδιάκονος

Ἐκ Λιβάνου καταγόμενος καὶ ἀπόφοιτος τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Μπελμὲντ διακρίνεται διὰ τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν

ΜΙΧΑΗΛ ΣΑΧΑΤΗΣ
Πρωτοσύγκελλος τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου Ἀντιοχείας

χρηστότητα τοῦ χαρακτῆρος. Διὰ τὰς ὑπηρεσίας του πρὸς τὴν Α. Μ. τὸν Πατριάρχην ἐν Τριπόλει, ἤδη εἶναι ὑποψήφιος Μητροπολίτης ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Ἀντιοχείας.

ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ ΘΡΟΝΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Ἐπὶ τῶν δασωδῶν ὑπωρειῶν τοῦ αἰωνίως χιονοσκεποῦς Λιβάνου, ὑπὲρ τὴν σαπφειρίνην ἔκτασιν τῆς Μεσογείου καὶ ἐντὸς μιᾶς τῶν ἀρχαιοτάτων τῆς Ἀνατολῆς Μονῶν, χρονολογουμένης ὑπὸ τῶν πλείστων ἀρχαιολόγων ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Σταυροφοριῶν, ἱδρύθη τῷ 1900 ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἀντιοχείας Μελετίου, Ἱερατικὴ Σχολὴ φέρουσα τὸ ὄνομα «Μπελμέντ». Τὸ ὄνομα τοῦτο προελθὸν ἐκ παραφθορᾶς τοῦ γαλλικοῦ «Belle monte» (=ὡραῖον ὄρος) ἀνταποκρίνεται πλήρως πρὸς τὰ πράγματα, διότι ὄντως εἶναι μαγευτικωτάτη τῆς Σχολῆς ἡ τοποθεσία δυναμένη τὰς ἰσχυροτάτας τῶν ποιητικῶν ἐμπνεύσεων νὰ προκαλέσῃ καὶ τὸν μᾶλλον ἰδιότροπον παρατηρητὴν διὰ τοῦ κάλλους αὐτῆς νὰ ἐκπλήξῃ.

Τῷ 1906 ἀνελθὼν τὸν Ἀποστολικὸν τῆς Ἀντιοχείας θρόνον ἡ Α. Θ. Μ. ὁ νῦν Πατριάρχης Γρηγόριος ἐν τῷ θείῳ Αὐτοῦ ζήλῳ ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τοῦ παρὰ Θεοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτῷ ποιμνίου ἐμερίμνησεσοβαρῶς καὶ περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ κλήρου πολλοὺς ἀποστείλας εἰς τὰ Π ανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης, ἐν τῇ μερίμνῃ δ' Αὐτοῦ ταύτῃ ἐπενέβη πατρικῶς καὶ εἰς τὰ τῆς ἐν λόγῳ Σχολῆς πράγματα. Ἐνεργείαις τῆς Α.Θ.Μ. μετερρυθμίσθησαν τὰ τῆς Σχολῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων Θ. Σχολῶν τῆς Ρωσσίας, ἔκτοτε δὲ πολλοὶ πτυχιοῦχοι αὐτῆς ἠὐρυναν τὰς σπουδὰς αὐτῶν ἐν τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς Πανεπιστημίοις.

Πρῶτος τῆς Σχολῆς Διευθυντὴς ἐχρημάτισεν ὁ πτυχιοῦχος τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς καὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν κ. Ἐπιφάνιος Πέτρου πολλὰ ὑπὲρ αὐτῆς μοχθήσας. Χαρακτηριστικώτατον τοῦ ὑπὲρ τῆς Σχολῆς ζήλου τοῦ ἀνδρὸς εἶνε τὸ γεγονὸς ὅτι ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς καὶ εὐρεῖαις πρὸ ἐλλείψεως ἀραβικῶν θεολογικῶν βιβλίων μετέφρασεν αὐτὰ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ ἐξετύπωσε διὰ λιθογραφίας.

Ἐν μόνῃ τῇ Σχολῇ ταύτῃ, ἥτις εἶναι ἡ ἀνωτάτη τῶν τοῦ Ἀντιοχικοῦ Θρόνου σχολῶν, διδάσκεται ἐπιστημονικῶς ἡ Ἀραβικὴ φιλολογία. Πάντες δ' οἱ σημερινοὶ τῆς Συρίας Ὀρθόδοξοι Κληρικοὶ ὑπῆρξαν τρόφιμοι αὐτῆς, ταύτην ὡς κοινὴν μητέρα ἀναγνωρίζοντες καὶ διὰ τῆς κοινῆς πρὸς αὐτὴν υἱϊκῆς ἀγάπης πρὸς ἀλλήλους συνδεόμενοι. Τούτων εἷς καὶ ὁ χαράσσων τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς ἀδυνατεῖ νὰ λησμονήσῃ τὰς ὡραίας ἐκείνας ἡμέρας τῆς ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ διαμονῆς καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἣν ὀφείλει τῇ σωσωματικῶς τε καὶ πνευματικῶς ὡς ἄριστα ἐκθρεψάσῃ αὐτὸν προσφιλεῖ ταύτῃ Μητρί.

Χαῖρε, ὦ ἱερὰ τοῦ πνεύματος ἡμῶν Μῆτερ καὶ τῶν γλυκυτέρων τῆς ζωῆς ἡμῶν ἀναμνήσεων πάγχρυσε κιβωτέ. Εἴθε ἡ ἀγάπη Σου ἡ ἐνοῦσα τῶν τέκνων σου τὰς ψυχὰς ἐσαεὶ θερμαινομένη εἰς ἓν ὅλον νὰ συνάπτῃ τοὺς ὑπὸ Σοῦ γαλουχηθέντας ἐργάτας τῆς ἐν Συρίᾳ Ὀρθοδοξίας ἵν' ἀπὸ κοινοῦ ἐργασθῶσιν ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῶν κοινῶν συμφερόντων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν Συρίας καὶ Ἑλλάδος. Μνήμων τῶν εὐεργεσιῶν Σου τῶν μεγίστων, πλὴν τῶν πρὸς τὸν Ὕψιστον ὑπὲρ τῆς εὐημερίας Σου διαπύρων εὐχῶν μου πᾶν τὸ ἐπ' ἐμοὶ θὰ πράξω ὅπως φανῶ ἀντάξιος τοῦ τετιμημένου ὀνόματός Σου καὶ ἐξυπηρετήσω ἅπαντας ἐκείνους μεθ' ὧν ἡ πρὸς Σὲ δικαία εὐγνωμοσύνη καὶ τρυφερὰ ἀγάπη ἀρρήκτως τὴν ψυχήν μου συνέχει.

Ἔγραφον Ἀθήνησι, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ τοῦ ἔτους 1921.

ΠΑΥΛΟΣ ΧΟΥΡΗ
ἱεροδιάκονος

Γεννηθεὶς ἐν Δαμασκῷ τῷ 1888 ἀνετράφη αὐτόθι καὶ ἐξεπαιδεύθη ἐν τῇ αὐτόθι ἀνωτέρᾳ τοῦ Ἔθνους Σχολῇ μεθ' ὃ ἀπεστάλη χάριν θρησκευτικῶν σπουδῶν εἰς τὴν ἐν Μπελεμεντίῳ ἀνωτέραν Πατριαρχικὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1906 μὲ τὸν ἐπίζηλον βαθμὸν «Ἄριστα». Μετὰ ταῦτα ἐπεδόθη εἰς ἰδιαιτέρας μελέτας ἀσχολούμενος εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς Ἀγγλικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς

Πατριαρχικὴ Ἱερατικὴ Σχολὴ «Μπελμέντ» τοῦ Διβάνου

γλώσσης καὶ τῷ 1911 συστάσει τῆς Α. Θ. Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας Γρηγορίου Δ΄ ἐχειροτονήθη Διάκονος ὑπὸ

ΑΝΑΝΙΑΣ Η. ΚΑΣΣΑΜΠ
Διευθυντὴς τῆς ἐν Μπελεμεντίῳ Σχολῆς

τοῦ Σεβ. ἁγ. Ἀμίδης τῆς Μεσοποταμίας κ. Μελετίου διδάξας ἐπὶ δύο ἔτη εἰς τὴν ἐν Μπελεμεντίῳ Σχολήν.

Προσληφθεὶς ἀκολούθως εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Μητροπολίτου Τριπόλεως Συρίας σεβ. κ. Ἀλεξάνδρου καὶ προαχθεὶς μετά τινα χρόνον εἰς Ἀρχιδιάκονον αὐτοῦ ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα ἀρχισυντάκτου τῆς ἐφημερίδος «Ἅλ-Χαβαντὶς» (Αἱ Εἰδήσεις). Τὰ θαυμάσια ἄρθρα δι' ὧν δὶς τῆς ἑβδομάδος ἐκόσμει τὴν ἐφημερίδα του κατέδειξαν τὴν ἐκπλήσσουσαν δύναμιν τῆς διανοίας του καὶ τὸ ἰσχυρόν του συγγραφικὸν τάλαντον.

Τῷ 1914 διωρίσθη καθηγητὴς τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῆς Ἀραβικῆς φιλολογίας παρὰ τῷ ἐν τῇ Μονῇ «Καφτὶν» τῆς ἐπαρχίας Τριπόλεως ἐπανιδρυθέντι οἰκοτροφείῳ, ὅπερ δὲν ἔζησε πλέον τοῦ ἕτους ἕνεκα τοῦ παγκοσμίου πολέμου καὶ τῆς ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως ἐξορίας τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τῶν πλείστων αὐτοῦ καθηγητῶν οἵτινες ἦσαν ξένοι. Ἐπανελθὼν οὕτω πλησίον τοῦ ἁγ. Τριπόλεως ἀνέλαβε καὶ αὖθις τὰ παρ' αὐτῷ καθήκοντά του ἐκπληρῶν συγχρόνως καὶ χρέη ἰδιαιτέρου γραμματέως του.

Ἐν Τριπόλει ἵδρυσε σχολαρχεῖον ὅπερ διηύθυνεν αὐτοπροσώπως διδάσκων ἅμα ἐν αὐτῷ καὶ μισθοδοτῶν ἰδίαις δαπάναις τοὺς διδασκάλους καὶ τὴν διδασκαλίσσαν. Ἀλλ' εὑρέθη πρὸ μεγίστων δυσχερειῶν, διότι ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἐπεστράτευεν ἑκάστοτε τοὺς διὰ τῶν ἐνεργειῶν του καθ' ἑβδομάδα σχεδὸν ἀνευρισκομένους νέους διδασκάλους καὶ ἄλλα πολλὰ παρενέβαλε προσκόμματα εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς, ἥτις παρὰ ταῦτα χάρις εἰς τὴν ἐπιμονὴν τοῦ ἀνδρὸς διετηρήθη ἐπὶ ἔτος ὁλόκληρον.

Τῷ 1920 ἀδείᾳ τοῦ σεβ. ἁγίου Τριπόλεως διωρίσθη διευθυντὴς τῆς ἐν Μπελεμεντίῳ Ἱερατικῆς Σχολῆς, ἐν τῇ θέσει δὲ ταύτῃ παραμένει μέχρι τοῦ νῦν λίαν εὐδοκίμως ἐπιτελῶν τὸ καθῆκον.

Ἀφωσιωμένος εἰς τὸ ἔργον τοῦ λειτουργοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ καταφλεγόμενος ὑπὸ τοῦ θείου ζήλου νὰ ἴδῃ ἐξυψούμενον ἐν τῇ κοινωνίᾳ τὸ ὄνομα καὶ βελτιουμένην τὴν κατάστασιν τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου ἐμπνέεται ὑπὸ τοῦ ἀγνοτέρου ἐκκλησιαστικοῦ φιλελευθερισμοῦ. Δημοσιογράφος καὶ κοινωνιολόγος ἄριστος διακρίνεται διὰ τὴν εὐφυΐαν καὶ τὴν εὐρυμάθειαν, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τὸ ψυχικόν του σθένος, πρὸ οὐδενὸς πτοούμενος, ἀλλὰ πάντοτε ὑπὲρ τῆς τῆς ἀληθείας τρανώτατα συνηγορῶν. Ὑπομονητικὸς καὶ ἀκαταπόνητος ἐν τῇ μελέτῃ καὶ τῇ ἐργασίᾳ οὐδέποτε ἔδειξε σημεῖόν τι στενοχωρίας ἢ παραπόνου διὰ τὸν φόρτον τῆς ἐργασίας ὅστις συνεσωρεύετο ἐνώπιόν του, ὅτε ἐν Τριπόλει εὑρισκόμενος, ἦτο εἰς τὸ ἐπιπονώτερον στάδιον τῆς ζωῆς του ὡς ἐκ τῶν προειρημένων συμπεραίνεται.

Ψυχὴ ἁγνοτάτη καὶ καρδία διαπνεομένη ὑπὸ τῶν ἱερωτέρων συναισθημάτων, ἰδοὺ ὅ,τι χαρακτηρίζει τὸν ἱερολ. κ. Ἀνανίαν Η. Κασσαμπ καὶ ὅ,τι ἀναγκάζει τὸν ἅπαξ γνωρίζοντα καὶ ἐκτιμῶντα αὐτὸν νὰ μένῃ αἰωνίως ἀφωσιωμένος εἰς τὴν φιλίαν Του.

Σ.Σ.

Γεννηθεὶς ἐν Δαμασκῷ τῇ 3 Ἀπριλίου 1892 καὶ ἀναγραφεὶς αὐτόθι, ἐστάλη τῷ 1904 ὑπὸ τῆς Α. Θ. Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας Μελετίου Β΄ εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Μονὴν τοῦ Προφήτου Ἠλίου τοῦ Λιβάνου, ἐν ᾗ ἱδρύθη τότε Σχολὴ προκαταρκτικὴ διὰ τὴν ἐν Μπελμεντίῳ ἀνωτέραν Πατριαρχικὴν Ἱερατικὴν Σχολήν. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους εἰσῆλθεν εἰς τὴν Σχολὴν τοῦ Μπελμεντίου, ὅθεν ἀπεφοίτησε τῷ 1908 μετὰ τετραετῆ εὐδόκιμον σπουδήν. Ἀδείᾳ τὰς Α. Θ. Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας Γρηγορίου Δ΄ συνώδευσε τὸν τότε χειροτονηθέντα ἅγιον Ἀμίδης σεβ. κ. Μελέτιον εἰς τὴν ἕδραν τῆς ἐπαρχίας του Ἀμιδὰν (Ντιάρ Μπεκὴρ) ἔνθα ἐξέμαθε τὴν Τουρκικὴν διδάσκων συγχρόνως τὴν ἀραβικὴν ἔν τε τῷ σχολείῳ τοῦ Ἔθνους καὶ ἐν τῷ τῶν Ἀρμενοκαθολικῶν.

Ἅμα ὡς ἐπέτρεψεν ἡ ἡλικία του ἐχειροτονήθη ἐν Ἀργανὶ-Μαδανὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἁγ. Ἀμίδης ἱεροδιάκονος τῷ 1912 καὶ ὑπηρέτησε παρ' αὐτῷ ὡς ἰδιαίτερος γραμματεὺς παρακολουθήσας αὐτὸν εἰς τὴν περιοδείαν του ἀνὰ τὴν

ΣΕΡΓΙΟΣ Γ. ΣΕΜΝΟΣ

Ἱεροδιάκονος τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας

ἀχανῆ ἐκείνην ἐπαρχίαν, μέχρις οὗ ἐπανῆλθεν εἰς Συρίαν τῷ 1913.

Τῷ 1916 προσεκλήθη ἵνα ἀναπληρώσῃ τὴν θέσιν τοῦ ἀποβιώσαντος ἐπιτρόπου τοῦ ἁγ. Τριπόλεως παρὰ τῇ Τουρκικῇ Κυβερνήσει, ὑπακούων δ' εἰς τὴν πρόσκλησιν ὑπηρέτησεν εὐσυνειδήτως τὸ Ἔθνος κατὰ τὰς θλιβερὰς καὶ δυσκόλους ἐκείνας ἡμέρας τῆς δοκιμασίας μέχρι τῆς ὑπὸ τῶν Συμμάχων καταλήψεως τῆς Τριπόλεως.

Μετὰ ταῦτα μεταβὰς εἰς Δαμασκὸν διωρίσθη ἱεροδιάκονος τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ καὶ ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς μετὰ τὸν πόλεμον ἐμφανισθείσης καθημερινῆς ἐφημερίδος «Ἑρμῶν» παραμείνας ἐν τῇ θέσει ταύτῃ μέχρις οὗ ἡ Α. Θ. Μ. διέταξεν αὐτὸν νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀθήνας, ἵνα πραγματοποιῶν πρὸ πολλοῦ ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν του, ἐκμάθῃ τὴν Ἑλληνικήν. Ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1920 λοιπὸν παρεπιδημεῖ ἐν Ἀθήναις σπουδάζων τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ Θεολογίαν.

Γεννηθεὶς ἐν Λιβάνῳ τῆς Συρίας τὴν 25 Σεπτεμβρίου 1896 ἐσπούδασεν αὐτόθι τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Ἱερατικῇ Σχολῇ τοῦ «Μπελμὲντ» ἀποφοιτήσας τῷ 1913 μὲ τὸν βαθμὸν «Ἄριστα» καὶ διορισθεὶς ἀμέσως καθηγητὴς τῆς Ἀραβικῆς ἐν τῇ αὐτῇ Σχολῇ.

ΠΑΥΛΟΣ ΧΟΥΡΗ

Ἱεροδιάκονος τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας

Ἡ Ἁγιωτάτη Διοικοῦσα Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ῥωσσίας ἐνετείλατο τὴν 11 Ἰουλίου 1914 τὴν ἐν Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Ῥωσσίας ἐγγραφὴν αὐτοῦ μὴ πραγματοποιηθεῖσαν λόγῳ τῆς παγκοσμίου συρράξεως.

Τὴν 15 Αὐγούστου 1916 χειροτονηθεὶς Ἱεροδιάκονος διωρίσθη βοηθὸς τοῦ Ἡγουμένου τῆς ἐν ᾗ ἐξεπαιδεύθη Σχολῆς. Ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1920 εὑρίσκεται ἐν Ἀθήναις ἀποσταλεὶς ὑπὸ τῆς Α. Θ. Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας ἵνα ἐκμάθῃ ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ Σχολῇ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ συνεχίσῃ τὰς θεολογικὰς καὶ φιλοσοφικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

Ποιητὴς καὶ δημοσιογράφος ἀπὸ δέκα τριῶν ἐτῶν ἐδημοσίευσε σεβαστὸν ἀριθμὸν φιλολογικῶν προϊόντων ἐν ταῖς Ἀραβικαῖς ἐφημερίσι, ὅτε δ' ἀκόμη εὑρίσκετο ἐν Συρίᾳ ἀνέλαβε τὴν θέσιν τοῦ ἀρχισυντάκτου τῆς ἐν Βοστώνῃ τῆς Ἀμερικῆς ἐκδιδομένης ἐφημερίδος τοῦ ἐκεῖ ἐγκατεστημένου ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ΔΑΜΙΑΝΟΣ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἡ ἱστορία τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν ἑκατονταετίαν στενῶς συνδέεται μετὰ τῆς ἱστορίας τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων καὶ τῶν ἡρωϊκῶν ἀγώνων τῶν Πατριαρχῶν αὐτοῦ καὶ τῆς ἁγιοταφικῆς ἀδελφότητος πρὸς συγκράτησιν αὐτῶν ἐκ νέων ἐπιβουλῶν τῶν Λατίνων καὶ εἶτα τῶν Ἀρμενίων οἵτινες διεκδικοῦντες, ὁλοὲν καὶ νέα δικαιώματα ἔν τε τῷ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τοῖς λοιποῖς Προσκυνήμασι μυρία μετῆλθον μέσα καὶ σκοποὺς ὅπως ἐκποδὼν ποιήσωσιν ἡμᾶς τοὺς ἀνέκαθεν κατέχοντας τὰ ἱερὰ προσκυνήματα, τοὺς ἱδρυτὰς, κτήτορας καὶ ἀνακαινιστὰς αὐτῶν. Καίητο, καὶ ἀληθῶς ἀπαραδειγμάτιστος δὰγὼν ἐκεῖνος ἀγὼν συνεχὴς, ἀδιάκοπος, καθ' ὃν μικρὰ δρὰξ ἀνθρώπων ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ἡ ἁγιοταφιτικὴ Ἀδελφότης, εἶχε ν' ἀγωνίζεται, ἀνίσχυρος αὐτὴ ἐναντίων ἀντιπάλων παντοδυνάμων, διαθετόντων οὐ μόνον πλοῦτον ἀλλα καὶ πολιτικὰ μέσα μεταχειζομένων πρὸς ἐπικράτησιν ἐν τοῖς Προσκυνήμασι. Τοῦτο ἐγένετο ἐν τῷ παρελθόντι, τοῦτο δυστυχῶς γίνεται καὶ μέχρι σήμερον. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὸ ἐν Προσκυνήμασι καθεστὼς, ὡς τοῦτο ὡρίσθη ἐν τῷ Πρωτοκόλλῳ τῆς ἀπὸ 22 Ἰουνίου 1878 συνεδρίας τοῦ ἐν Βερολίνῳ συνεδρίου, καθώρισε τὴν ἐν αὐτοῖς θέσιν τῶν Ἑλλήνων, Λατίνωνκαὶ Ἀρμενίων, ἀλλὰ πάσης ἑκάστοτε ἐπιλαμβάνονται εὐκαιρίας οἵ τὲ Λατῖνοι καὶ οἱ Ἀρμένιοι πρὸς κατεπολέμησιν τοῦ καθεστῶτος, ἐντεῦθεν δὲ δὲν ἔπαυσαν τὰ προσκυνηματικὰ ζητήματα καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν ἔτι, οὐδ' αἱ προστριβαὶ καὶ τὰ ἐπεισόδια μεταξὺ τῶν Μοναχῶν τῶν διαφόρων ἐθνῶν, καταλήγουσαι πολλάκις δι' ἁπλοῦν σάρωμα—σκόπιμον ἐν πολλοῖς—εἰς γενναῖα ξυλοκοπήματα ἑκατέρωθεν, στοιχίζοντα τὸν θάνατον. Ἐνῷ εἰς πάντας εἶνε φανερὸν ὅτι μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν δὲν ἔπρεπε νὰ συμβαίνωσι ταῦτα, οὐδὲ νὰ λύωνται αἱ τυχὸν ἀναφυόμεναι διαφοραὶ διὰ τοιούτων βαρβάρων μέσων, συμφωνία δέ τις μεταξὺ τῶν τριῶν συνήθως διαφερομένων ἐπὶ τῶν προσκυνημάτων Ἐκκλησιῶν δὲν θὰ ἦτο ὅλως ἀδύνατος.

Κατὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου Πατριάρχου Ἀνθίμου († 10 Νοεμβρίου 1808) γενναίως ἀγωνισθέντος κατὰ τῶν ἀδιαλείπτων ἐνεργειῶν τῶν Ἀρμενίων, σκευωρούντων παρὰ τῇ Πύλῃ πρὸς κατάληψιν τῶν Προσκυνημάτων, τὸν Πατριαρχικὸν τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων θρόνον κατεῖχε ὁ ἐξ Ἀγχιάλου τοῦ Εὐξείνου Πόντου ***Πολύκαρπος*** προβιβασθεὶς εἰς αὐτὸν ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Βηθλεὲμ κοινῇ γνώμῃ τε καὶ δοκιμασίᾳ πάντων τῶν ἐν Κ)πολει Ἀρχιερέων τε καὶ ἀρχόντων ὁμογενῶν καὶ τῶν τοῦ παναγίου τάφου ἐκεῖσε ἐπιτρόπων τε καὶ λοιπῶν ἐνδημούντων πατέρων, ὑπ' αὐτοῦ δὲ ἤδη τοῦ τελευτήσαντος (Ἀνθίμου) προεκλελεγμένος κατὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ λαμπρὰν τοῦ θρόνου ἐκείνου συνήθειαν, ἀνὴρ φιλόμουσος, εὐπροσήγορος καὶ μειλίχιος ἐκ νεαρᾶς δὲ ἡλικίας παρὰ τῷ ἀοιδίμῳ Γέροντι αὐτοῦ ἀνατεθραμμένος ψυχῇ

τε καὶ σώματι. Ὁ Πολύκαρπος ἀνελάμβανε τὸν θρόνον ὑπὸ ὅλως ἐκτάκτους περιστάσεις διότι δὲν παρῆλθον πέντε ἡμέραι ἀπὸ τῆς ἀναρρήσεως αὐτοῦ καὶ μανθάνει ἐν Κ)πόλει παρὰ δύο Ἁγιοταφιτῶν πατέρων, ἐπὶ τούτῳ ἀπεσταλμένων ἐξ Ἱεροσολύμων, τὴν ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων πυρπόλησιν τοῦ πανιέρου τῆς Ἀναστάσεως Ναοῦ. Τὴν δεινὴν ταύτην ἀγγελίαν ὁ Πολύκαρπος μετὰ βαρυαλγούσης καρδίας ἤκουσεν ἀμέσως δὲ ἀνεκοίνωσεν αὐτὴν εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Καλλίνικον Ε' καὶ εἰς τοὺς προκρίτους τοῦ Γένους οἵτινες ἐν γενικῇ συνελεύσει ἀκούσαντες τὴν ἀφήγησιν τοῦ φοβεροῦ γεγονότος, ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ εἶπον εἰς τὸν Πατριάρχην Πολύκαρπον· «Ἀνάλαβε Μακαριώτατε Δέσποτα, τὸν ἀγῶνα τῆς ἀνοικοδομήσεως,καὶ ὅλοι μας συντρέχομεν,ὅλοι μας βοηθοῦμεν· δὲν ἀνεχόμεθα παντελῶς τὴν στέρησιν ἐκείνου τοῦ θείου Ναοῦ δὲν παραχωροῦμεν διόλου τὴν δόξαν τοῦ Γένους ἡμῶν εἰς ἄλλα ἔθνη·μὴ δειλιάσῃς, μή· δυνατὸς ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰς ὃν ἐλπίζομεν·βάλε ἀρχὴν καλὴν ἀμέσως χωρὶς ἀναβολὴν καιροῦ καὶ συγκίνησον τὰ πρὸς ἀνοικοδόμησιν· καὶ διὰ ἔξοδα, ἰδοὺ ἐκ πρώτης ἡμεῖς καταβάλλομεν.» Οἱ ἁπλούστεροι ἔλεγον «καὶ τὸ ὑποκάμισόν μας πωλοῦμεν, ἀλλὰ δὲν ἀνεχόμεθα νὰ μείνῃ ἔρημος ὁ Ναός.» Ἀμέσως δὲ ἤρξαντο αἱ καταβολαὶ καὶ ἀναφορὰ δὲ συνταχθεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Διερμηνέως τῆς Πύλης Δημητρίου Μουρούζη πρὸς τὸν Σουλτάνον Μαχμοὺτ ἐκ μέρους τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὑπογραφεῖσα δὲ ὑπὸ τῶν Πατριαρχῶν Κ)πόλεως καὶ Ἱεροσολύμων, τῶν προκρίτων τοῦ ἔθνους καὶ τῶν παρεπιδημούντων ἐν Κ)πόλει ἀρχιερέων, ἐξῃτεῖτο παρ' αὐτοῦ τὴν ἄδειαν ἵνα ἐπιτραπῇ ὅπως τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἀνοικοδομήσῃ τὸ ἱερώτατον τῶν σεβασμάτων τῆς προγονικῆς αὐτοῦ θρησκείας. Ὄντως δὲ ὁ Σουλτάνος ἐξέδωκε τῷ 1809 διάταγμα διὰ τοῦ ὁποίου ἐπετρέπετο ἡ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀνοικοδόμησις καὶ ἀνακαίνισις τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, πατριαρχικαὶ δὲ ἐγκύκλιοι ἐπιστολαὶ ἐκάλουν τὸ Γένος ἡμῶν ἵνα συνδράμῃ καὶ βοηθήσῃ εἰς τὸ μέγα τοῦτο ἔργον. Πάντες δ' ἀνεξαιρέτως ἔδωκαν ὅ,τι εἶχον καὶ ὅ,τι ἠδύναντο,πολλοὶ δὲ ἐπώλησαν καὶ αὐτὰ τὰ σκεύη τῆς οἰκίας των ἵνα μὴ ὑστερήσωσι. Τόση ἦτο ἡ σπουδὴ καὶ ἡ προθυμία τῶν ἁπανταχοῦ ὁμογενῶν ὅπως ἐπέλθωσιν ἀρωγοὶ εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ θείου Ναοῦ. Κατάλληλος αὐτοῦ Ἀρχιτέκτων ὑπῆρξεν ὁ ἐκ Μυτιλήνης καταγόμενος Κομνηνὸς, ὅστις ὑπὸ θείου ζήλου κινούμενος αὐτόκλητος προσῆλθεν εἰς τὸν Πατριάρχην Πολύκαρπον καὶ παρακάλεσε ν' ἀναλάβῃ δωρεὰν τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ Ναοῦ τὴν ἐπισκασίαν. Πράγματι δὲ αὕτη ἤρξατο κατ' Αὔγουστον τοῦ 1809, ἐδέησε δὲ νὰ ἐπισπευθῶσιν αἱ ἐργασίαι αὐτοῦ,ὡς ἐκ τῶν μυρίων προσκομμάτων καὶ τῶν παρὰ τῇ Πύλῃ ραδιουργιῶν τῶν Ἀρμενίων, οὕτως ὥστε χάριν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν δραστηριότητα ἐντὸς τοῦ ἐπιόντος Αὐγούστου τοῦ 1810, συνεπληρώθη τελείως τὸ κολοσσιαῖον ἐκεῖνο ἔργον καὶ κατόρθωμα, ὅπερ μετὰ τινα ἔτη Ρῶσός τις Πρόξενος ἐκάλεσε «θαῦμα τῆς πίστεως τῶν Ἑλλήνων». Ἐκβαίνει τῶν ὁρίων τοῦ παρόντος βραχέως σημειώματος ἡ λεπτομερὴς ἀναγραφὴ τῶν κατὰ τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς ἀναστάσεως, τοῦτο μόνον λέγομεν ὅτι εἰς ἀΐδιον μνήμην τοῦ ὅτι οἱ ἁπανταχοῦ Ὀρθόδοξοι Ἕλληνες ὑπῆρξαν οἱ ἀνακαινισταί αὐτοῦ, ἐχαράχθησαν τότε καὶ σώζονται μέχρι σήμερον ὁρώμεναι ἐπὶ διαφόρων μερῶν τοῦ τε ἱεροῦ Ναοῦ καὶ τοῦ ἁγ. Κουβουκλίου, τοῦ περικλείοντος τὸν Ἅγιον Τάφον, διαφόροι ἐκφραστικώταται ἐπιγραφαὶ διαθρύπτουσα τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν ἐγωϊσμόν. Οὕτω λ.χ. ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μετώπου τοῦ ἱεροῦ Κουβουκλίου φέρουσα γεγραμμένα ταῦτα: «***Ἀνῳκοδομήθη τὸ θεῖον Κουβούκλιον τοῦ παναγίου Τάφου ὅλον ἐκ θεμελίου δι' ἐλέους τῶν Ὀρθοδόξων Ρωμαίων ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Κυρίου Κυρίου Πολυκάρπου ἐν ἔτει ΑΩΙ κατὰ μῆνα Μάρτιον.***» Ἐπὶ δὲ τῆς βάσεως τῶν ἐνώπιον τοῦ θείου Κουβουκλίου ἱσταμένων δύο μαρμαρίνων κηροπηγίων ἀναγινώσκονται ταῦτα: «***Κτῆμα καὶ ἀφιέρωμα τῷ Χριστῷ τῶν Ὀρθοδόξων Ρωμαίων.***» Εἰς τὰς κρηπῖδας τῆς ἔναντι τοῦ Κοβουκλίου βασιλικῆς λεγομένης καμάρας ἐπιγράφονται: «***Ρωμαῖοι Ὀρθόδοξοι κτήτορες ἁγίου τάφου*** ΑΩΙ.» Ἔσωθεν δὲ τῆς νοτίας πύλης τοῦ Καθολικοῦ ἄνωθεν τῆς καμάρας ἐπὶ ὠοειδοῦς μαρμάρου ἀναγράφονται αἱ λεπτομέρειαι αὗται. «***Οἱ ἀναστήσαντές με τὸ ὀρθόδοξον γένος τῶν Ρωμαίων οἱ δὲ κατακαύσαντες με τῶν αἱρετικῶν τὸ ἀσεβέστατον φῦλον· ἀνέσειην ἐκ τοῦ πτώματος, εἰς ὃ βλέπετέ με κάλλος, ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Κυρίου Κυρίου Πολυκάρπου*** ΑΩΙ. ***Κατὰ μῆνα Αὔγουστον-Κατακέκαυμαι ἐν ἔτει σωτηρίῳ*** ΑΩΗ. ***Σεπτεμβρίου 30ῃ, ἡμέρα Δ. ὥρα δεκάτη τῆς νυκτός. Ἤρξατο ἡ ἀνακαίνισίς μου ἐν ἔτει*** ΑΩΘ. ***τῇ Τετάρτῃ Αὐγούστου.***»

Τοιουτοτρόπως διὰ τῆς πανελληνίου συνδρομῆς, τῆς ὅλως ἐκτάκτου δραστηριότητος, τῆς ἐξεγέρσεως ὁλοκλήρου τοῦ Γένους καὶ τῆς συγκινήσεως αὐτοῦ, συντελεσθείσης τῆς οἰκοδομῆς καὶ ἐπισκευῆς τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, διὰ τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, τῇ 13 Σεπτεμβρίου τοῦ 1810 ἐγένοντο τὰ ἐγκαίνια αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Ἁγιοταφιτικῆς Ἀδελφότητος,ἐν ἀπεριγράπτῳ χαρᾷ. Ἀλλὰ μόλις, δυστυχῶς,παρῆλθον αἱ ἐπὶ τῇ συντελέσει τοῦ μεγάλου ἔργου τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ Ναοῦ συγκινήσεις καὶ ἤρξαντο πάλιν αἱ κατὰ τῶν ἡμετέρων συκοφαντίαι. Ἐξηκολούθουν ἔτι ἐν Κ)πόλει αἱ δίκαι τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Ἀρμενίους, οἵτινες ἐκεῖ ἰδίως συνεκέντρωσαν τὰς ἐνεργείας των, ἀλλ' ἤδη καὶ οἱ Λατῖνοι διὰ τῶν Πρεσβειῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων ἀνέλαβον συστηματικώτερον ἀγῶνα πρὸς κατάληψιν τοῦ ἀνοικοδομηθέντος Ναοῦ. Καὶ τοῦτο μὲν δὲν κατορθώθη ἠναγκάσθησαν ὅμως οἱ ἡμέτεροι ἕνεκα τῶν ἐντόνων ἐνεργειῶν τῶν Ἀρμενίων, οἵτινες διαφθείραντες διὰ δώρων καὶ χρημάτων τοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ ἄρχοντας, κατώρθωσαν τὴν ἔκδοσιν διατάγματος, νὰ παραχωρήσωσιν εἰς αὐτοὺς πλὴν τῶν κατεχομένων νῦν ὑπ' αὐτῶν μερῶν ἐν τῷ Ναῷ τῆς ἀναστάσεως καὶ δικαιώματα εἰς τοὺς ναοὺς τῆς Βηθλεὲμ καὶ τῆς Γεθσημανῆ οἱ δὲ Λατῖνοι οὐ μόνον τὰ κατεχόμενα νῦν μέρη ἐν τῷ Ναῷ κατέλαβον, ἀλλὰ διεξήγαγον σφοδρότατον ἀγῶνα πρὸς κατάληψιν καὶ τοῦ ἱεροῦ Κουβουκλίου, οὗτινος, ἐν τέλει ἀνεγνωρίσθησαν συμμέτοχοι μετὰ τῶν Ἀρμενίων, μέχρις οὗ δι' εἰδικοῦ σουλτανικοῦ διατάγματος καθωρίσθη τὸ ἐν αὐτῷ καθεστὼς καὶ οὕτως ἐπῆλθε σχετική τις ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως ἡσυχία. Ἀλλὰ δυστυχῶς αὕτη ἦτο ὅλως προσωρινή· διότι αἱ πολιτικαὶ ἀνωμαλίαι τοῦ 1821, τὰς ὁποίας εἰς βάρος ἡμῶν ἐξεμεταλλεύθησαν οἵτε Λατῖνοι καὶ οἱ Ἀρμένιοι, ὀλεθρίως ἐπέδρασαν καὶ ἐπὶ τῶν προσκυνηματικῶν ζητημάτων καὶ ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ἀδελφότητος, καταγγελθείσης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς ὡς συνενόχου τῶν ἀνωμαλιῶν, ὡς κρυπτούσης ἐντὸς τῶν Μοναστηρίων Ρώσσους στρατιώτας κ. λ. π. Ἐγένοντο δὲ τότε ἐπίμονοι ἔρευναι ἐν αὐτοῖς πρὸς ἀνεύρεσιν ὅπλων καὶ διετάχθησαν πάντες οἱ Χριστιανοὶ νὰ «μαυροφορέσωσι».1) Τινὲς τούτων ἐφυλακίζοντο ἐπὶ διαφόροις προφάσεσιν, ἀπερίγραπτα δὲ δεινὰ ὑπέστησαν οἱ Ἁγιοταφῖται οἵτινες διά ν' ἀπαλλαγῶσι τῶν βασάνων ἠναγκάζοντο νὰ δανείζωνται χρήματα ἐπὶ βαρυτάτοις τόκοις δίδοντες εἰς τὸν Χριστιανομάχον καὶ ἄπληστον Διοικητὴν τὸν Ἱεροσολύμων τὸν ἐξ Ἑβραίων Σουλεϊμὰν καὶ τὸν κάκιστον σύμβουλον καὶ συνεργὸν αὐτοῦ Γαζέον τινὰ Μουσάσεκ. Ὁ Μητροπολίτης Πτολεμαΐδος Ἀθανάσιος εἶχεν ὑποστῇ τὰ πάνδεινα, τὰ πάνδυνα δ' ἔπασχον καὶ οἱ Μοναχοὶ ἐν τοῖς Μοναστηρίοις τῆς ὑπαίθρου χώρας τῆς Παλαιστίνης τινὰ τῶν ὁποίων καταληφθέντα ὑπὸ τῶν Μουλσουμάνων, βραδύτερον ἀπεδόθησαν. Ἀλλ' οἱ καλοὶ Ἀρμένιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν συμπράττοντες Λατῖνοι ἐπωφελούμενοι τῆς περιστάσεως, τὰ πάντα μετῆλθον πρὸς διάρπασιν τῶν Προσκυνημάτων. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν κατὰ τὸ 1824 κατέλαβον μέρος τοῦ λόφου τῆς Σιὼν ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς νεκροταφεῖον, οὗτοι δὲ τῷ αὐτῷ ἔτει ἥρπασαν καὶ κατακρατοῦσι μέχρι σήμερον μεγάλην τινὰ οἰκίαν πλησίον τοῦ ἐν Ἰόππῃ ἡμετέρου Μο-

1) Ἡ εἴδησις περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἔφθασεν εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ 6 Ἀπριλίου, τῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Τετάρτῃ τῇ δὲ 27 Μαΐου διερημίσθη καθ' ἅπασαν τὴν Ἁγίαν Πόλιν, ὅτι μετὰ τοῦ Κ)πόλεως Γρηγορίου Ε' καὶ τῶν ἐκεῖσε Ἀρχιερέων συναπηγχονίσθη καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Πολύκαρπος, ἐφ' ᾧ ἐπένθησεν ἡ Ἀδελφότης· ἀλλ' ἡ θλῖψις αὐτῆς ἡ πολλὴ μετεβλήθη εἰς ἄφατον χαράν, ὅτε μετὰ δεκαπενθημερίαν διεβεβαιοῦτο διὰ πατριαρχικοῦ γράμματος ὅτι ἔζη, θείᾳ χάριτι ὁ Πατριάρχης Πολύκαρπος.

ναστηρίου. Ἡ Ἀδελφότης τότε ἐπένετο καὶ διετέλει εἰς τὴν ἐσχάτην ἀνάγκην μὴ ἔχουσα οὐδ' ὀβολόν· καὶ εὑρέθη μέν τις φιλέλλην Εὐρωπαῖος, Λατῖνος τὸ θρήσκευμα, ὅστις ἐδάνεισεν εἰς αὐτὴν 10.000 γροσίων, ἀλλ' οἱ Λατῖνοι μαθόντες τοῦτο ἀφώρισαν αὐτὸν καὶ ὁ ἄνθρωπος προσέτρεξε πρὸς τὴν Ἀδελφότητα, ζητῶν νὰ ἐπιστραφῶσιν εἰς αὐτὸν τὰ ὑπ' αὐτοῦ δανεισθέντα εἰς αὐτήν. Ἡ Ἀδελφότης ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἐκείνῃ ἀνάγκῃ ἠναγκάσθη νὰ δανεισθῇ παρά τινος Ἑβραίου, δίδουσα εἰς αὐτὸν ἐνέχυρον ἱερά τινα κειμήλια τοῦ Ναοῦ. Τῷ 1827 οἱ Ἀρμένιοι, βλέποντες τὸ Ἱ. Κοινὸν τοῦ Παναγίου Τάφου ὅτι ὑπὸ τῆς ἐνδείας καὶ τῆς συμφορᾶς σχεδὸν ἐψυχορράγει, ἀπεπειράθησαν νὰ καταλάβωσι τὸν Γολγοθᾶν, ἀλλ' ἀπέτυχον. Τότε δὲ παλαίων πρὸς τὴν ἔνδειαν καὶ τὴν θλῖψιν, ἕνεκα τῶν κινημάτων τούτων τῶν Ἀρμενίων, ἀπέθανε τῇ 3 Ἰανουαρίου 1827 ὁ γηραιὸς Πατριάρχης Πολύκαρπος, διὰ τὸ ὀξὺ τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ μὴ προφθὰς νὰ διατάξηται τὰ περὶ τοῦ θρόνου καὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ, ὡς ὑπῆρχεν ἔθος. (Ταῦτα πάντα ἐν ἐκτάσει ἰδὲ ἐν τῇ Ἱεροσολυμιάδι Γρηγ. Παλαμᾶ καὶ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμ. Χρυσοστ. Παπαδοπούλου, 1910, ἐν ταῖς οἰκείαις σελίσι).

Μετὰ τὴν ταφὴν αὐτοῦ ἐν Νεοχωρίῳ, γενομένης γενικῆς Συνόδου ἐν Κ)πόλει, παρόντων καὶ τῶν προκρίτων τοῦ Γένους ἐξελέγη Πατριάρχης ὁ ἐκ Ραιδεστοῦ ὁρμώμενος Ἀρχιμανδρίτης ***Ἀθανάσιος***, ἡγούμενος τότε ἐν τῷ Μετοχίῳ τοῦ Νεοχωρίου (1827—1845), ὁ πολλὰ ἤδη παθὼν καὶ μοχθήσας μάλιστα ἐν τῇ ἐξαρχίᾳ «τῆς ἄνω τε καὶ κάτω ἐφόρας Ἰβηρίας», ὑπὲρ τοῦ Ι. Κ. τοῦ Π. Τάφου. Ἐπ' αὐτοῦ ἡ Ἀγιοταφιτικὴ Ἀδελφότης καὶ ἡ Ὀρθοδοξία ἐν Παλαιστίνῃ διέτρεξαν τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων ἕνεκα τοῦ ὑπερόγκου χρέους τὸ ὁποῖον ἐβάρυνε τὸν ἅγιον Τάφον. Κατὰ τὰς ὑπαρχούσας πληροφορίας τὸ χρέος τοῦτο ἐπὶ Πατριάρχου Ἀνθίμου ἀνήρχετο εἰς 1.100.000 γρόσια, ἐπὶ Πολυκάρπου, συνεπείᾳ ***τῶν ὅλως ἐκτάκτων δαπανῶν*** εἰς ἃς ὑπεβλήθη ἡ Ἀδελφότης ἕνεκα τοῦ πολιτικοῦ ἀναβρασμοῦ καὶ πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἀρπακτικῶν ἐνεργειῶν τῶν Λατίνων καὶ τῶν Ἀρμενίων—διὰ τὸν κατὰ τῶν Ἀρμενίων ἀγῶνα οἱ ἡμέτεροι ἐχρειάσθησαν δύο ἑκατομμύρια γρ., ἐκτὸς τῶν λοιπῶν ὑπερόγκων δαπανῶν διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς ἐπιδιορθώσεως τῶν λοιπῶν προσκυνημάτων —μέχρι τοῦ 1821—ὁπότε τὸ Ἱ. Κοινὸν ἐστερήθη πάσης προσόδου, διότι οὔτε προσκυνηταὶ ἤρχοντο, οὔτε τῶν ἐν Μολδοβλαχίᾳ μοναστηριακῶν κτημάτων αἱ πρόσοδοι ἐστέλλοντο—τὸ χρέος ἀνῆλθεν εἰς ἑπτὰ ἑκατομμύρια, ἅτινα πολλαπλασιασθέντα μέχρι τοῦ 1827, ὅτε ἀπέθανεν ὁ Πολύκαρπος, ἀνεβιβάσθησαν εἰς τὸ ποσὸν τῶν τριάκοντα ἑκατομμυρίων. Ὁ Ἀθανάσιος ὑπὸ τὰς δεινὰς ταύτας οἰκονομικὰς περιστάσεις ἐκλεγεὶς Πατριάρχης καὶ περιβληθεὶς τὸν ἀκίνδυνον ἀληθῶς πατριαρχικὸν στέφανον, ἔδει, νὰ μεριμνήσῃ πρωτίστως περὶ τοῦ χρέους, τὸ ὁποῖον ὡς βαρυτάτην κληρονομίαν παρὰ τοῦ προκατόχου αὐτοῦ ἐκληρονόμησε καὶ τὸ ὁποῖον ὡς ὀγκόλιθος ἐπίεζε τὰ στήθη τῆς Ἀδελφότητος κινδυνευούσης ἤδη τὸν ἔσχατον κίνδυνον τῆς διαλύσεως αὐτῆς. Τούτου ἕνεκα ἀμέσως ἐπελήφθη τῆς ἀποσβέσεως τοῦ χρέους ἐσκέφθη δὲ νὰ ὑποβιβάσῃ τὸν τόκον τῶν παρὰ διαφόρων δανείων ἐκ 40 ο)ο καὶ 50 ο)ο εἰς 4 ο)ο, ὅπερ ἤστερξαν καί τινες τῶν δανειστῶν, ἔπειτα ἐπεμελήθη τῶν προσόδων τῶν ἐν Μολδοβλαχίᾳ μοναστηριακῶν κτημάτων, ἅτινα ἀπὸ τοῦ 1821 ἦσαν ἐγκαταλελειμμένα, ἀπέστειλε δ' ἐκεῖ τὸν Καισάριον Μητροπολίτην Καισαρείας τῆς Φιλίππου τὸν καὶ διάδοχον τοῦ Θρόνου πρὸς εἴσπραξιν χρημάτων. Λυστυχῶς ὅμως ὁ Καισάριος εὗρε τὰ μοναστήρια εἰς ἀθλίαν κατάστασιν καὶ καταχρεωμένα μάλιστα διὰ 500,000 γροσίων. «Ἦν δ' ἄρα τηνικαῦτα ὁρᾶν—λέγει Γρηγ. ὁ Παλαμᾶς—ἐξιστορῶν τὴν δεινὴν οἰκονομικὴν θέσιν εἰς ἣν περιῆλθε τότε τὸ Ἱ. Κοινὸν— ἔνθεν μὲν τοὺς δανειστὰς πάσης φυλῆς καὶ θρησκεύματος σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις προσερχομένους καθ' ἑκάστην ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τοὺς μὲν μετὰ δακρύων καὶ στεναγμῶν τοὺς δὲ βίᾳ καὶ δυναστείᾳ μεθ' ὕβρεων καὶ ἀπειλῶν, ἐλάχιστον κἂν μέρος ὧν εἶχον λαβεῖν, ἀπαιτοῦντας. ἔνθεν δὲ τοὺς ἐν ἀρχαῖς ἐφισταμένους ἀγρίους καὶ βαρεῖς καὶ τὴν ἐτήσιον ὀφειλὴν ἀδυσωπήτως ζητοῦντας· ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἡμᾶς ἐν ἐσχάτῃ ἀμηχανίᾳ ὄντας καὶ ἀπορίᾳ καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἀποδοῦναι ἔχοντας, ἀλλὰ τὸν καιρὸν ἑκάστοτε ἀναβάλλοντας καὶ ὑπισχνομένους καὶ τόκους ἐπιτοκίους προσαυξάνοντας.» Ὁ Πατριάρχης, μὴ ἔχων ν' ἀποδώσῃ τοὺς τόκους καὶ νὰ εὕρῃ πόρους καὶ διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἔτι συντήρησιν ἐν Κ)πόλει, ἐλάμβανεν ἀλγεινὰς εἰδήσεις ἐξ Ἱεροσολύμων, διότι οἱ ἐκεῖ δανεισταὶ δὲν ἐδέχθησαν οἱ σκληροτράχηλοι τὸν ὑποβιβασμὸν τοῦ τόκου πρὸς 4 ο)ο. Ἡ Ἀδελφότης μετὰ κραυγῶν ἀπελπισμοῦ ἐζήτει παρὰ τοῦ Πατριάρχου χρήματα καὶ ἔδιδε μὲν εἰς τοὺς δανειστὰς συναλλάγματα πρὸς ἐξόφλησιν ἐν Κ)πόλει ἀλλ' ὁ Πατριάρχας οὐδ' ὀβολὸν εἶχε καὶ τὰ ποσὰ ἐλλείψει χρημάτων ἐδιπλασιάζοντο. Ἦτο τοιαύτη ἡ ἔνδεια τῆς Ἀδελφότητος ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ χρειώδη πρὸς διατροφὴν τῶν ἀδελφῶν ἠγόραζεν ἐπὶ πιστώσει εἰς διπλασίαν τιμὴν καὶ πρὸς 20 ο)ο οἱ δὲ δανεισταὶ καὶ τὰ Μοναστήρια κατελάμβανον καὶ τοὺς προσκυνητὰς συνελάμβανον αἰχμαλώτους καὶ ἐφυκάκιζον. Ὡσεὶ δὲ μὴ ἤρκουν τὰ δεινὰ ταῦτα, οἱ Ἀρμένιοι ἰδίως χαίροντες ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς ταύταις τῶν ἡμετέρων, τὰ πάντα ἐμηχανῶντο ἵνα τὰ Προσκυνήματα καταλάβωσιν. Ἡ κατάστασις τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων καθόλου ἦτο ἐλεεινὴ καὶ ἀξιοθρήνητος ἐμπνέουσα ἀπελπισμὸν καὶ ἀπογοήτευσιν, ἐφαίνετο δὲ καταρρέον, πρὸς στιγμὴν, ὅλον τὸ ἔνδοξον παρελθὸν αὐτῆς, οἱ ἀγῶνες τόσων αἰώνων, τ' ἀναλώματα καὶ οἱ μόχθοι ὁλοκλήρου τοῦ ἔθνους ἡμῶν, τὰ τόσα ἑκατομμύρια, ἅτινα πρὸ μικροῦ ἔτι κατὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως ἐδαπανήθησαν. Ἦτο κρισιμος ἡ θέσις τῆς Ἀδελφότητος ἰδίως κατὰ 1830, ὅτε, ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἐκείνῃ ἀμηχανίᾳ, ἔσωσεν αὐτὴν ὁ Πατριάρχης Ἀθανάσιος, ὅστις ἐστράφη τότε πρὸς ὅλον τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν τῶν κινδυνευόντων προσκυνημάτων. Ἀποταθεὶς δὲ καὶ πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν παρεκάλεσε νὰ καταρτισθῇ μεγάλη Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν προκριτοτέρων τοῦ Γένους, ἵνα ν' ἀναλάβῃ τὴν φροντίδα τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς Ἀγιοταφιτικῆς Ἀδελφότητος ἀπὸ τοῦ ὑπερόγκου αὐτῆς χρέους καὶ τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου τῆς διαλύσεως αὐτῆς. Πράγματι δὲ ὁ Πατριάρχης Κ)πόλεως Ἀγαθάγγελος Α' (1826-1830), διὰ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Σιγγιλιώδους γράμματος καθώρισε τὰ καθήκοντα τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ τὰ πρῶτα μέλη αὐτῆς διελύσαντα πρὸ τοῦ μεγέθους του ἐγχειρήματος παρητήθησαν, τούτου ἕνεκα ὁ Πατριάρχης Ἀθανάσιος ἀπετάθη πάλιν πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ζητῶν τὴν ἐπικουρίαν αὐτῆς, ἦτο δὲ Πατριάρχης Οἰκουμενικὸς Κωνστάντιος Α' ὁ ἀπὸ Σιναίου (1830-1834) καὶ ἐν νέᾳ συνδιασκέψει τῶν προκρίτων τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀπεφασίσθη ἡ παντελὴς κατάργησις τῶν τόκων τῶν χρεῶν τοῦ ἁγίου Τάφου καὶ προθεσμία πρὸς ἀπόσβεσιν τοῦ χρέους. Ὡσαύτως δὲ ἀπεφασίσθη ὅπως πάντες οἱ Ἕλληνες προσφέρωσιν ἀνὰ ἓν γρόσιον μὲν πᾶς πτωχὸς περισσότερα δέ ὁ δυνάμενος νὰ δώσῃ περισσότερα. Αἱ ἀποφάσεις αὗται ἔδει νὰ κυρωθῶσι καὶ ὑπὸ τῆς Πύλης, ὅθεν ἐγράφη ἀναφορὰ ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους πρὸς τὸν Σουλτάνον Μαχμοὺτ, ὅστις γενναιοψύχως φερόμενος οὐ μόνον ἐπεκύρωσε αὐτὰ δι' αὐτογράφου ὁρισμοῦ καὶ διέταξεν ὅπως ἐκ τοῦ βασιλικοῦ αὐτοῦ ταμείου δοθῶσι 500,000 γροσίων πρὸς ἀγαθὴν ἀπαρχὴν τῆς ἐξοφλήσεως τοῦ χρέους τοῦ Ἁγίου Τάφου. Φανταζόμεθα τὴν χαρὰν καὶ ἐν Κ)πόλει καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἔνθα ἀνευφημεῖτο ἡ ἡγεμονικὴ ἐκείνη δωρεὰ, διαβιβασθεῖσα εἰς Φανάριον ἐν μεγάλῃ πομπῇ. Συγχρόνως διωρίσθη νέα Ἐπιτροπὴ καὶ ἀπεστάλησαν Ἔξαρχοι πρὸς συλλογὴν ἐράνων εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Ρωσσίαν, ὅπου ἀπεστάλη ὁ Θαβωρίου Ἱερόθεος, ὑποψήφιος γενόμενος τοῦ Θρόνου διάδοχος, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καισαρίου († 1832). Συνέπεσε τότε νὰ ἔλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ὁ Ἡγεμὼν τῆς Σερβίας Μιλὸς Ὀβρένοβιτς, ὅστις προσέφερεν ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Τάφου 500,000 γροσίων. Οὕτω δὲ διὰ τῶν ἡγεμονικῶν τούτων δωρεῶν, διὰ τῶν ἁπανταχόθεν συλλεγεισῶν συνδρομῶν, διὰ τῆς δραστηριότητος τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου καὶ τῆς

ἀγαθῆς μερίμνης τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντίου, ὅστις καὶ διὰ συγγραφῶν συνηγόρει ὑπὲρ τῶν δικαίων τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους ἐπὶ τῶν Ἁγίων Τόπων, εὐδοκίᾳ τοῦ Ὑψίστου, ἐσώθη ἡ Ἁγιοταφικὴ Ἀδελφότης καὶ ὁ Πανάγιος τάφος ἐκ τῆς κρισιμωτέρας τῶν περιστάσεων αὐτοῦ, καταβληθέντων μικρὸν κατὰ μικρὸν τῶν ὑπερόγκων χρεῶν αὐτοῦ (Χρυσ. Παπαδοπούλου, Ἱστορ. Ἐκκλ. Ἱεροσολύμων, σελ. 675 καὶ ἑξ.).

Παρατρέχομεν, ὅσα ἐφεξῆς ὁ Πατριάρχης Ἀθανάσιος καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ Ἁγιοταφικὴ Ἀδελφότης ἐμόχθησαν ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῶν Προσκυνημάτων κατὰ τὰς μεγάλας πολιτικὰς μεταβολὰς ἐν Παλαιστίνῃ καὶ δὴ κατὰ τὴν Αἰγυπτιακὴν κατοχὴν—τοῦ Μεχμὲτ Ἀλῆ—ὅτε πάλιν οἱ ἀλλόδοξοι ἐκινήθησαν πρὸς ἁρπαγὴν αὐτῶν καὶ ἰδίως ὅτε, συνεπείᾳ τοῦ κατὰ τὸ 1834 ἐπισυμβάντος σεισμοῦ, τοῦ μεγάλας προξενήσαντος καταστροφάς, οἱ ἡμέτεροι ἠθέλησαν νὰ ἐπισκευάσωσι τὸν θόλον τοῦ Καθολικοῦ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, τὸν ἄνωθεν τοῦ Κουβουκλίου θόλον, τὸν θόλον τοῦ ἐν Ὄρει τῶν Ἐλαιῶν Προσκυνήματος καὶ τὸν ναὸν τῆς Βηθλεέμ. Ἀλλ' ὡς ἐκ τῶν ἑκάστοτε τούτων Ἀρμενικῶν καὶ λατινικῶν ἀντιδράσεων τὰ ζητήματα τῶν Προσκυνημάτων καθίσταντο πολυθόρυβα καὶ ἐπικίνδυνα, περιῆλθον δὲ εἰς μεγάλην ὀξύτητα ἀπὸ τοῦ 1848, ὅτε προκληθέντος μεγάλου θορύβου διὰ τῆς ὑπὸ τῶν Λατίνων ἀφαιρέσεως τοῦ ἐν Βηθλεὲμ ἀστέρος, προστάτης αὐτῶν προὐκηρύχθη ἡ Γαλλία, τῶν δὲ Ὀρθοδόξων τῆς Ἀνατολῆς ἡ Ρωσία, ἥτις παρουσιασθεῖσα ὡς προστάτις τῆς ἀπειλουμένης Ὀρθοδοξίας, ἀνέλαβε ν' ἀποκρούσῃ πάντα κίνδυνον αὐτῆς ἀπὸ μέρους τῶν ἀλλοδόξων ἐν τοῖς ἁγίοις Τόποις. Εἶνε δὲ γνωστὸν, ὅτι αἱ ἀντιζηλίαι μεταξὺ τῶν διαφόρων χριστιανικῶν Δυνάμεων—αἵτινες στρέψασαι ἤδη τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τοὺς ἁγίους Τόπους, ἀλλὰ μὴ συμφωνήσασαι νὰ συμπράξωσιν ἐν Παλαιστίνῃ, ἤρξαντο αὐξάνουσαι ἑκάστη αὐτῶν τὴν ἐπιροὴν αὐτῆς διὰ θρησκευτικῶν ἀντιπροσώπων, συλλόγων καὶ ἀποστολῶν—κατέληξαν εἰς τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον (1854). Μετὰ τὴν λῆξιν αὐτοῦ, συνελθοῦσαι Ρωσία, Γαλλία καὶ Τουρκία δι' ἀντιπροσώπων αὐτῶν εἰς τὸ ἐν Παρισίοις συνέδριον (1856), ὑπέγραψαν πρωτόκολλον καθ' ὃ ἀπὸ κοινοῦ μὲν ἀνελάμβανον ν' ἀντικαταστήσωσι τὸν ἀστέρα, νὰ κατασκευάσωσι δὲ τὸν μέγαν θόλον τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, ὑπὸ τὸν αὐστηρὸν ὅμως ὅρον, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνακαινισμοῦ τοῦ θόλου οὐδεμία προσθήκη ἢ ἀφαίρεσις ἠδύνατο νὰ προέλθῃ. Ὡς πρὸς δὲ τὸ ζήτημα, γενικῶς, τῶν ἁγίων Τόπων, ἀπεφασίσθη νὰ τηρηθῇ αὐστηρῶς τὸ καθεστὼς, τὸ καὶ πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου, κατὰ τὸ ὁποῖον οἱ μὲν Ἕλληνες κατέλαβον τὴν πρωτεύουσαν θέσιν ἐν τοῖς προσκυνήμασιν, ἀλλὰ διὰ πάντὸς ὑπεχρεώθησάν τινα μὲν τούτων νὰ ἔχωσι κοινὰ μετὰ τῶν Λατίνων καὶ Ἀρμενίων, τινὰ δὲ ν' ἀποβάλωσιν ἄνευ ἐλπίδος ἐπανακτήσεως αὐτῶν· τοιουτοτρόπως καθωρίσθη ἡ ἐν αὐτοῖς θέσις τῶν Ἑλλήνων, Λατίνων καὶ Ἀρμενίων. Ἔκτοτε δὲ μεγάλαι μεταβολαὶ ἐν τοῖς Προσκυνήμασι δὲν ἔγιναν, ἐμορφώθη δὲ αὐστηρὸν καθεστὼς, τὸ ὁποῖον ἐπισήμως ἐκυρώθη ἐφεξῆς καὶ κατὰ τὸ ἐν Βερολίνῳ Συνέδριον τοῦ 1878 καθ' ὃ «οὐδεμία ἀλλοίωσις δύναται νὰ ἐπενεχθῇ εἰς τὸ καθεστὼς (Statu quo) ἐν τοῖς ἁγίοις Τόποις». Ἀλλ' ἐννοεῖται αἱ μικροέριδες διὰ ταύτην ἢ δι' ἐκείνην τὴν ἀφορμὴν προκαλούμεναι ἀπὸ μέρους τῶν φιλαρπάγων Λατίνων καὶ Ἀρμενίων δὲν ἔλειψαν μέχρι σήμερον, ἀπολήγουσαι πολλάκις εἰς ἀξιοκατάκριτον αἱματοχυσίαν.

Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ, κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1844, ἀπέθανεν ὁ Πατριάρχης Ἀθανάσιος, ὅστις διάδοχον αὐτοῦ εἶχεν ὁρίσει τὸν προμνημονευθέντα Ἀρχιεπίσκοπον Θαβωρίου Ἱερόθεον, τὸν μετέπειτα γενόμενον Πατριάρχην Ἀντιοχείας, τὸν ὁποῖον, ὡς εἴδομεν, ἀπέστειλεν εἰς Ρωσσίαν πρὸς συλλογὴν ἐράνων, τὴν ἐκλογὴν ὅμως αὐτοῦ ὡς Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, τὴν ὁποίαν θερμῶς ὑπεστήριζεν ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ρωσσικὴ Πρεσβεία, ἐπολέμησαν ἄλλοι, ἀντ' αὐτοῦ δ' ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, ἐν Ἱερουσαλήμ, ἀξιώσει τῆς ρωσσικῆς Πρεσβείας καὶ ὄχι ἐν Κωνσταντινουπόλει—ὡς μέχρι τοῦδε ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν λογάδων τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἱεραρχίας, δι' ὧν πάντων ἐξελέγετο ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἔθνους ἐν τοῖς Προσκυνήμασι,—τῇ 16 Μαρτίου τοῦ 1845, ὁ ἐκ Σάμου Ἀρχιεπίσκοπος τότε Λύδδης **Κύριλλος Β'**, ἔκτοτε δὲ, ὡς ἐσημείωσε, κακῶς προοιωνιζόμενος, ὁ Ρῶσσος Ἐπίσκοπος Πορφύριος Οὐσπένσκης, «οἱ Πατριάρχαι τῶν Ἱεροσολύμων ἀπώλεσαν τὸ δικαίωμα τῆς πρὸ τοῦ θανάτου ἐκλογῆς τοῦ διαδόχου αὐτῶν. Καὶ ἡ ἀπώλεια αὕτη θὰ παραγάγῃ κόμματα ἐν τῇ Ἁγιοταφικῇ Ἀδελφότητι. Ἐν ἑκάστῃ ἐκλογῇ νέου Πατριάρχου θ' ἀναφαίνωνται ἀσυμφωνίαι, ἔριδες, ραδιουργίαι, δεκασμοί». (Παρὰ Ἀρχιμ. Χρυσ. Παπαδοπούλῳ, μν. ἔ. σ. 707). Ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου

ΚΥΡΙΛΛΟΣ Β'.

τούτου ἐγεννήθη νῦν ζήτημα σοβαρώτατον, τὸ τῆς σχέσεως τῆς Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος πρὸς τὸν Πατριάρχην, ἐπειδὴ οὗτος μέλλει τοῦ λοιποῦ νὰ διαμένῃ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἐνῷ πρότερον οἱ προκάτοχοι αὐτοῦ σπανίως μετέβαινον ἐκεῖ περιοδεύοντες πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τοῦ Ἁγίου Τάφου καὶ ἐν ἀνάγκῃ διαμένοντες ἐν Κωνσταντινουπόλει, αὐτοπροσώπως ἐνεργοῦντες παρὰ τῇ Πύλῃ ὑπὲρ τῶν προσκυνημάτων. Ὁ Πατριάρχης Κύριλλος, ἀπὸ χαρακτῆρος τείνων πρὸς τὴν ἀπολυταρχίαν, ἐζήτει νὰ κυβερνᾷ δεσποτικῶς, ἐνῷ ἡ Ἀδελφότης ἐζήτει νὰ προσδώσῃ δικαιώματα εἰς τὴν παρ' αὐτῷ ἀντιπροσωπείαν αὐτῆς, τὴν Ἱ. Σύνοδον. Φιλόμουσος δὲ καὶ ὑπὸ πρακτικοῦ πνεύματος ἀγόμενος, ἐμερίμνησε καὶ οὗτος κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ προκατόχου αὐτοῦ, συντελέσαντος εἰς τὴν ἵδρυσιν Σχολείων (Ἱερουσαλὴμ, Βηθλεὲμ, Ἰόππη, Ναζαρὲτ, Πτολεμοΐδος) καὶ ἐπιδιόρθωσιν ναῶν καὶ Μοναστηρίων, περὶ ἱδρύσεως ναῶν (Ἰόππη, Σάλτη, Ραμάλλα, Ζίφνα, Μπὶρ-Ζὲτ, Μπετζάλλα, Θαβὼρ, Λύδδα), πλὴν δ' ἄλλων φιλανθρωπικῶν καταστημάτων ἵδρυσε τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις Νοσοκομεῖον, ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἱδρύθη καὶ τὸ τυπογραφεῖον καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολὴ τοῦ Π. Τάφου πρὸς μόρφωσιν πτωχῶν κορασίων. Ἐμερίμνησε περὶ ἀναδείξεως μεμορφωμένων κληρικῶν, μεγάλην δ' ἐκτήσατο δόξαν καὶ τιμὴν διὰ

τῆς ἱδρύσεως τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ (1855) (1) καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας μὲν αὐτῆς τῆς Ἀδελφότητος πρὸς μόρφωσιν τῶν μελῶν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῶν προσηλυτιστικῶν ἐνεργειῶν τῶν ἀλλοδόξων, πληρωσάντων τὴν Παλαιστίνην Ναῶν καὶ Σχολῶν καὶ μετερχομένων πάντα τρόπον πρὸς παραπλάνησιν τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ. Τῆς Σχολῆς ταύτης Διευθυντὴν διώρισε τὸν πολὺν Διονύσιον Κλεόπαν, ὅστις ὑπῆρξεν εἷς τῶν περιφανεστέρων θεολόγων τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, καὶ εἰς ὃν κυρίως ὀφείλεται ἡ μεγαλεπίβουλος ἰδέα τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς, ἀλλὰ δυστυχῶς οὗτος, διὰ τὰς πολλὰς ἐνοχλήσεις ἀπὸ μέρους Ἁγιοταφιτῶν τινων καὶ δὴ συναδέλφων ἐν τῇ Σχολῇ, ὑποπτευόντων αὐτὸν ὡς ἐπικίνδυνον, νεωτεροποιὸν, δυνάμενον νὰ διαστρέψῃ τὴν ὀρθοδοξίαν, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐργασθῇ ἐπὶ πολὺ ἐν αὐτῇ, παρὰ δὲ τὴν ἐπίμονον θέλησιν τοῦ Πατριάρχου, ὅπως τοὐλάχιστον μείνῃ ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἐργαζόμενος ἐπιστημονικῶς, ἀπῆλθεν εἰς Ἀθήνας, διορισθεὶς (1856, Αὐγ. 7) διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου. Ἀλλ' ἀσθενήσας, λίαν ταχέως ἀπεχώρησεν ἀπὸ τοῦ Πανεπιστημίου, προώρως δ' ἐτελεύτησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 11 Μαΐου τοῦ 1861.

Ἀλλ' ἐνῷ ὁ Πατριάρχης Κύριλλος ἐξηκολούθει λίαν ἀξιεπαίνως τὸ ἔργον αὐτοῦ, μεριμνῶν περὶ τῆς ἐμπεπιστευμένης αὐτῷ Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ τῆς Παλαιστίνης, ἦλθε ν' ἀπασχολήσῃ αὐτὸν τὸ λεγόμενον Σιναϊτικὸν ζήτημα, προκληθὲν ὑπὸ τοῦ Σιναΐτου Ἀρχιμανδρίτου Κυρίλλου, ὅστις, παρὰ τὰς ἐνστάσεις τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου, εἰς ὃν κανονικῶς ὑπάγεται ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Σινᾶ, ἐχειροτονήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου τῷ 1859, Ἀρχιεπίσκοπος Σιναΐου. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐδημιούργησεν ὁλόκληρον ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν, ἐγένετο δὲ δυστυχῶς, παρὰ τῶν λυπηρῶν προστριβῶν μεταξὺ τῶν δύο Πατριαρχείων, ἕως οὗ ὁ Πατριάρχης Κύριλλος μετὰ κανονικὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος, προέβη εἰς τὴν καθαίρεσιν τοῦ Κυρίλλου, ἀντ' αὐτοῦ δ' ἐχειροτόνησεν ὡς ἀρχιεπίσκοπον Σινᾶ τὸν Καλλίστρατον τῇ 30ῇ Αὐγούστου 1867.

Ἡ ἐποχὴ τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ὑπῆρξεν ὅλως ἀντίθετος πρὸς τὴν τοῦ Ἀθανασίου, τοὐλάχιστον τὰ πρῶτα ἔτη τῆς πατριαρχείας αὐτοῦ ἦσαν ἔτη πολλοῦ πλούτου, ὁ δὲ Πατριάρχης διέθετεν ἀνευθύνως τὰ ἐκ τῶν κτημάτων τοῦ Ἁγ. Τάφου καὶ τῶν προσόδων αὐτοῦ χρήματα. Δὲν ἐβράδυνε διὰ τοῦτο καὶ ὡς ἐκ τῆς κατασχέσεως ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ἐν Ρουμανίᾳ ἁγιοταφικῶν κτημάτων, (1863) νὰ δημιουργηθῇ δυσάρεστος κατάστασις ἐν τῇ Ἀδελφότητι, δυστυχῶς δὲ ὁ Κύριλλος, ἐπὶ τῇ ματαίᾳ ἐλπίδι τῆς ἀνακτήσεως αὐτῶν οὐδὲν σοβαρὸν μέτρον ἐλάμβανε περὶ οἰκονομικῆς ἐξασφαλίσεως τῆς Ἀδελφότητος, διὰ σοβαρῶν καὶ μονίμων πόρων». Ἀντιθέτως ὅλως πρὸς τὴν σώφρονα καὶ ἀξιέπαινον τάσιν ἁγιοταφιτῶν τινῶν, οἵτινες πρὸς τῇ ἀποκτήσει καὶ ἀναδείξει τῶν παλαιῶν καὶ ἐγκαταλελειμμένων Μονῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας καὶ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, μετὰ πολλοῦ ζήλου εἰργάσθησαν καὶ πρὸς ἐπαύξησιν τῆς κτηματικῆς περιουσίας τῆς Ἀδελφότητος καὶ οἰκονομικὴν ἐξασφάλισιν αὐτῆς,—ὁ Πατριάρχης οὐ μόνον δὲν ἠνόει νὰ ἐλαττώσῃ τὰς δαπάνας αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ηὔξανεν «μὴ διαχειριζόμενος συνετῶς τὴν περιουσίαν αὐτῆς, μηδὲ δίδων λόγον τῶν εἰσπραττομένων καὶ δαπανωμένων, οὐδὲ ζητῶν λόγον παρὰ τῶν εἰσπραττόντων καὶ δαπανώντων». Τούτου ἕνεκα ἡ δυσφορία ἐν τῇ Ἀδελφότητι ἐκορυφοῦτο, ἀλλ' ὁ Κύριλλος οὐδὲ ν' ἀκούσῃ τι ἤθελε περὶ ρυθμίσεως τοῦ βίου αὐτῆς διὰ κανονισμοῦ ἐκ φόβου μὴ παραβλαβῶσι τὰ δικαιώματα αὐτοῦ. Πάντες ὅμως συνησθάνοντο τὴν ἀνάγκην τοιούτου Κανονισμοῦ, μάλιστα μὲ τὴν τῇ Πόλει γενομένην (1860 ἐκπόνησιν τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν, ἐν οἷς ἐν εἰδικῷ ἄρθρῳ ἐλέγετο, «περι τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, ὅτι ἐπιβλέπει ***ἐὰν ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐκπληροῖ μετὰ ζήλου τὸ πρός τὰ ἅγια Προσκυνήματα καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐθνικὴν κληρονομίαν καὶ περιουσίαν καθῆκόν του, δικαιούμενος καὶ λόγον ζητεῖ παρὰ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων περὶ τῆς Οἰκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ Παναγίου Τάφου***». Τούτου ἕνεκα παρουσιάσθη ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Ἀδελφότητος, ἥτις ἐπιταθεῖσα κατὰ τὸ Βουλγαρικὸν σχίσμα (1872) καθ' ὃ παραπλανηθεὶς οὗτος ὑπὸ τῶν Ρώσσων ἀπέσχισεν ἑαυτὸν τῆς ὁμοφωνίας τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν μὴ παρακαθίσας ἐν τῇ ἐν Κων)πόλει συνελθούσῃ Μεγάλῃ Τοπικῇ Συνόδῳ, ἀλλ' ἀπελθὼν εἰς Ἱερουσαλὴμ, προὐκάλεσε σφοδρὰν θύελλαν κατ' αὐτοῦ. Τούτου ἕνεκεν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ὅρου τῆς Μ. ἐν Κ)πόλει Συνόδου δι' ἧς ἐκηρύχθησαν οἱ Βούλγαροι σχισματικοί, ἐπανειλημμένως συνελθοῦσα κατεδίκασε τὴν πολιτείαν τοῦ Πατριάρχου ἀπὸ τῆς 7 Νοεμβρίου 1872 ἀπεκήρυξεν αὐτὸν καὶ κατεβίβασεν ἀπὸ τοῦ θρόνου, οὐχὶ, δυστυχῶς, ἄνευ θλιβερῶν συνεπειῶν, διότι ἡ Ἁγιοταφιτικὴ Ἀδελφότης εἶδεν ἀπειλητικῶς ἐξεγειρόμενον κατ' αὐτῆς τὸν λαὸν, τὸ δὲ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσσίας, προτάσει τοῦ Ἰγνάτιεφ διέταξε τὴν κατάσχεσιν τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον ἐν Βεσσαραβίᾳ καὶ Καυκάσῳ». Ὁ Κύριλλος μετ' ὀλίγον, διαταγῇ τῆς ἐν Κ)πόλει Κυβερνήσεως ἀπῆχθη εἰς τὴν Κ)πολιν (5 Δ)βρίου) ἐν ᾗ ἔζησεν ἐπὶ πενταετίαν, τελευτήσας ἐν εἰρήνῃ, ἀφοῦ διὰ πράξεως τῆς Ἀδελφότητος μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου του ἀπεκατέστησεν αὐτὸν πάλιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν Ἱεροσολύμων τὴν 17 πρὸς τὴν 18 Αὐγούστου τοῦ 1877, κηδευθεὶς μεγαλοπρεπῶς καὶ ταφεὶς ἐν τῷ ἐν Βοσπόρῳ τοῦ Νεοχωρίου Ἁγιοταφικῷ Μετοχίῳ.

Μετὰ τὴν ἀποκήρυξιν τοῦ Κυρίλλου βοῇ καὶ οὐ ψήφῳ Πατριάρχης ἐξελέγη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ράζης ***Προκόπιος Β'*** (1873-1875) ἀνὴρ σεβαστὸς μὲν, ἀλλὰ κατώτερος τῶν κρισίμων ἐκείνων περιστάσεων. Τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ δὲν ἀνεγνώρισαν οἱ ἀραβόφωνοι οἵτινες ὑποκινούμενοι ὑπὸ τῶν Ρώσσων ἦσαν προσκεκολλημένοι τῷ ἐκπτώτῳ Κυρίλλῳ, παρουσίασαν δὲ ἀξιώσεις ἀνατρεπτικὰς τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἱεροσολύμων καθεστῶτος ἐπικαλεσθέντες πρὸς τοῦτο τὴν διατησίαν τοῦ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ Β', ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος. Ἡ στάσις αὕτη τῶν Ἀραβοφώνων εἰς πολλὴν ἐμβαλοῦσα ἀμηχανίαν τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων ἠνάγκασεν αὐτὴν, ἕνεκα τῆς κατασχέσεως τῶν ἐν Βεσσαραβίᾳ κτημάτων νὰ κλείσῃ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Σταυροῦ καὶ τὸ Νοσοκομεῖον. Οἱ Ρῶσσοι οἵτινες ἐξηκολούθουν μνημονεύοντες τοῦ Κυρίλλου, ὡς κανονικοῦ Πατριάρχου, ἐπέτυχον νὰ κερδίσωσι τὰ πλεῖστα μέλη τῆς Συνόδου τῶν Ἱεροσολύμων, ἥτις ἠνάγκασε τὸν Προκόπιον εἰς παραίτησιν, ἀντ' αὐτοῦ δ' ἐξελέγη ***ὁ Ἱερόθεος*** (1875—1882) τέως Ἔξαρχος τοῦ Ἁγ. Τάφου ἐν Σμύρνῃ καὶ ἡγούμενος τοῦ ἐκεῖ Ἁγιοταφικοῦ Μετοχίου, ὃ ὁποῖος ὑπέμνησε διὰ τῶν μεγάλων αὐτοῦ ἀρετῶν καὶ διὰ τῆς σοφῆς διακυβερνήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς μεγάλης φυσιογνωμίας τῶν ἀοιδίμων προκατόχων του. Ἐπ' αὐτοῦ ἐπεκυρώθη δι' αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος «ὁ Κανονισμὸς τοῦ Ρωμαϊκοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων» ἐκ 4 κεφ. καὶ 17 μόνον ἄρθρων ἀποτελούμενος καὶ ἀναφερόμενος εἰς τὰ καθήκοντα τῆς παρὰ τῷ Πατριάρχῃ Συνόδου, περὶ ἐκλογῆς Πατριάρχου, περὶ τῶν προσόντων τοῦ ἐκλεγομένου εἰς τὸ Πατριαρχικὸν ἀξίωμα καὶ τέλος περὶ τῶν ἀναγκαίων προσόντων τῶν εἰς ἐπισκοπὴν ἱκανῶν καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν. Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ τούτου βάσις τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων καὶ κέντρον αὐτῆς εἶνε ὁ Ἅγιος Τάφος μετὰ τῶν λοιπῶν προσκυνημάτων, ὁ δὲ Πατριάρχης αὐτῆς εἶνε «Πατριάρχης τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ καὶ ἐπίσκοπος τῆς Ἱερουσαλὴμ» φύλαξ τῶν προνομίων τοῦ Γένους ἐπὶ τῶν Προσκυνημάτων καὶ τῶν Μοναστηρίων καὶ «διευθυντὴς τῶν εἰς τὰ Μοναστήρια ταῦτα ἀνηκόντων Σχολείων καὶ Νοσοκομείων». Παρὰ τῷ Πατριάρχῃ ὑπάρχει Σύνοδος δεκαπενταμελὴς, ἐξ Ἐπισκόπων καὶ Ἀρχιμανδριτῶν τῆς Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, ἥτις ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην «ἐποπτείαν» τοῦ Πατριάρχου αὐτῆς, ὡς Ἡγουμένου, διευθύνουσα

(1) Τὴν ἱστορίαν αὐτῆς συνέγραψεν ὁ ἐκ τῶν σοφῶν Διευθυντῶν αὐτῆς (1901 1909) διαπρεπὴς νῦν καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ διευθυντὴς τῆς Ριζαρείου Σχολῆς Ἀρχιμ. Χρυσ. Παπαδόπουλος.

τὰ Προσκυνήματα καὶ Μοναστήρια ἀποτελοῦσα οὐ μόνον τὸ μοναχικὸν σύστημα τῶν Προσκυνημάτων καὶ Μοναστηρίων, ἀλλὰ καὶ τὸ διοικητικὸν σῶμα τῆς ποιμενούσης Ἐκκλησίας.

Ἐξεπονήθη καὶ λεπτομερέστατος ἐσωτερικὸς Κανονισμὸς ἐκ 571 ἀπαρτιζόμενος ἄρθρων πρωτοστατήσαντος τοῦ τότε Ἀρχιγραμματέως καὶ νῦν Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Φωτίου Ε΄, ἐν οἷς ὅλαι αἱ συνήθειαι τῆς Ἀδελφότητος καὶ αἱ αὐτῆς διακονίαι διετυπώθησαν διὰ γραπτῶν νόμων 1) Ηὐτύχησε δὲ ὁ Πατριάρχης Ἱερόθεος νὰ εἰρηνεύσῃ κσὶ τὸν λαὸν, δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ, νὰ ἐπανιδρύσῃ δὲ τὴν Δεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Σταυροῦ (1881), τῆς Ρωσσικῆς Κυβερνήσεως εὐμενέστερον διατεθείσης καὶ ἀποδούσης τὰ εἰσοδήματα τῶν δημευθέντων κτημάτων, ἔντε Ἱερουσαλὴμ καὶ Ἰόππη.ἐξ ὧν συνετηρεῖτο ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ, ἐκυρώθη δὲ (τῷ 1878) τὸ προσκυνηματικὸν **καθεστὼς** (statu quo) ἐν τῷ ἐν Βερολίνῳ συνεδρίῳ μεταβάντος ἐκεῖ ὡς ἀντιπροσώπου τῶν ἁγίων Τόπων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Φιλαδελφείας Γερασίμου. τοῦ μετὰ ταῦτα Πατριάρχου Ἱεροσολύμων γενομένου. Ὁ Ἱερόθεος δυστυχῶς ἐπ' ὀλίγον μόνον ἐπατριάρχευσε, ὁ δὲ θάνατος αὐτοῦ κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον ὑ πῆρξε θλιβερὸς καθ' ὅσον πρὸς ἐκλογὴν διαδόχου ἐπηκολούθησαν ταραχαὶ μεγάλαι. Καὶ ἐξελέγη μὲν ὁμοψήφῳ γνώμῃ τῆς Ἀδελφότητος (1882) ὁ νεαρὸς τότε Ἀρχιγραμματεὺς Φώτιος (νῦν Πατρ. Ἀλεξανδρείας) ἀλλὰ δραστήριαι ἐνέργειαι τῶν ἀντιπάλων του παρὰ τῇ Πύλῃ καὶ πρὸ πάντων ἡ ἔντονος ἀντίδρασις τῶν Ρώσσων, τῶν καταχθονίων σχεδίων τῶν ὁποίων πολέμιος ἦτο ὁ Φώτιος, συνετέλεσαν ὥστε ἡ Πύλη νὰ μὴ ἐπικυρώσῃ τὴν κανονικὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ. Ἡ Ἁγιοταφιτικὴ Ἀδελφότης προβᾶσα εἰς δευτέραν ἐκλογὴν ἐξέλεξε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Θαβερίου Νικόδημον (1883—1890) Ἔξαρχον τοῦ Π. Τάφου ἐν Μόσχᾳ εὐνοούμενον τῆς Ρωσσικῆς Κυβερνήσεως, τὸν ὁποῖον ὅμως δὲν ἀνεγνώρισεν ὁ Φώτιος ὡς κανονικὸν καὶ νόμιμον Πατριάρχην, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο ἐξωρίσθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Σινᾶ. Ἐπὶ τοῦ Νικοδήμου ἐνισχύθη ἡ ρωσσικὴ ἐπιρροὴ ἐν Παλαιστίνῃ, πολλαχοῦ δὲ αὐτῆς τότε ἱδρύθησαν ρωσσικαὶ ἐκκλησίαι, σχολεῖα καὶ εἰκόνες. Ὁ Νικόδημος ἀνασυνέστησε τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν (1884—1888), ἵδρυσε δὲ πλείστας Ἐκκλησίας ὡς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, ἐν Χούσουν ἐν Ἐδζλούν, ἐν Νεαπόλει καὶ ἐν τῇ παρὰ τὸν Ἰορδάνην μονῇ τοῦ Προδρόμου. Παραιτηθέντος τούτου ἕνεκα τῆς κατ' αὐτοῦ ἐξεγέρσεως τῆς Ἀδελφότητος ἐξελέγη τῷ 1890 ὁ ἀπὸ Ἀντιοχείας Γεράσιμος Πρωτοπαπᾶς, εἷς ἐκ τῶν λογιωτέρων Πατριαρχῶν τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων, ἀπόφοιτος τῆς Θ. Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ καὶ καθηγητῆς χρηματίσας συνεργασθεὶς μετὰ τοῦ Βενιαμὶν Ἰωαννίδου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ἱερωνύμου Μυριανθέως, Φωτίου Ἀλεξανδρίδου καὶ Ἐπιφανίου Ματτέου τοῦ μετὰ ταῦτα Ἀρχιεπισκόπου Ἰορδάνου. Ἅμα τῇ ἀναρρήσει αὐτοῦ εἰς τὸν Ἱεροσολυμητικὸν θρόνον ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ ὁ Φώτιος, ἀναλαβὼν καὶ αὖθις τὴν Ἀρχιγραμματίαν τοῦ Ἱ. Κοινοῦ, ἡ δὲ Θεολογικὴ Σχολὴ ἐπανιδρυθεῖσα ἀνυψώθη πάλιν εἰς ὃ ἄλλοτε ἦτο σημεῖον. Ὁ Γεράσιμος ἵδρυσεν Ἐκκλησίας ἐν τῇ Ὀρεινῇ, ἐν τῷ χωρίῳ τῶν ποιμένων, ἐν Μαβδᾷ καὶ ἐν Ρεμλῃ, ἐπ' αὐτοῦ δέ, μετὰ πολυετεῖς καὶ πολυδαπάνους πρὸς τοὺς Ἐμπεδίρας διαπραγματεύσεις, τῷ 1895 ἠγοράσθη ἡ περιλάλητος Μονὴ τοῦ Ἀββᾶ Θεοδοσίου χάρις εἰς τὴν δραστηριότητα τοῦ σχολάρχου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Φωτίου· θανόντα αὐτὸν τῷ 1897, διεδέχθη ὁ τότε Ἀρχιεπίσκοπος Φιλαδελφείας, ἐκ Σάμου δὲ καταγόμενος Δαμιανὸς ὅστις μέχρι σήμερον κατέχει τὸν θρόνον.

ΓΕΩΡ. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ

1) Ἐπιτομωτέρα διατύπωσις αὐτῶν ἐγένετο τῷ 1902, εἰς 176 ἄρθρα ἴδε Χρυσοστόμου Α. Παπαδοπούλου, μν. ἔ. σελ. 755, ἑξῆς 767—789.

ΤΑ ΙΕΡΑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΑ

ΠΑΣΧΑ ΤΟΥ 1912 25 ΜΑΡΤΙΟΥ

Αἱ πυρετώδεις προπαρασκευαὶ ἐτελείωσαν. Τὰ παξιμάδια διὰ τὴν τεσσαρακονθήμερον διαμονὴν ἐν Ἱερουσαλὴμ, καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ τρόφιμα, ὄσπρια καὶ ζυμαρικὰ μετὰ θρησκευτικῆς προσοχεῖ ἑτοποθετήθησαν εἰς τὰ καθαρὰ σακουλάκια ὑπὸ τῆς εὐσεβοῦς μάμης, ἡ ὁποία ἑτοιμάζεται νὰ ταξιδεύσῃ νὰ πατήσῃ τὰ ἅγια χώματα καὶ διὰ νὰ σώσῃ τὴν ψυχήν της, ὡσεὶ προαισθανομένη τὸ ἐγγίζον μοιραῖον τέλος της. Ἡ δύσις τοῦ βίου ἀπαιτεῖ ὡς τελευταῖον καθῆκον τὴν ἐπίσκεψιν τῶν Ἁγίων τόπων.

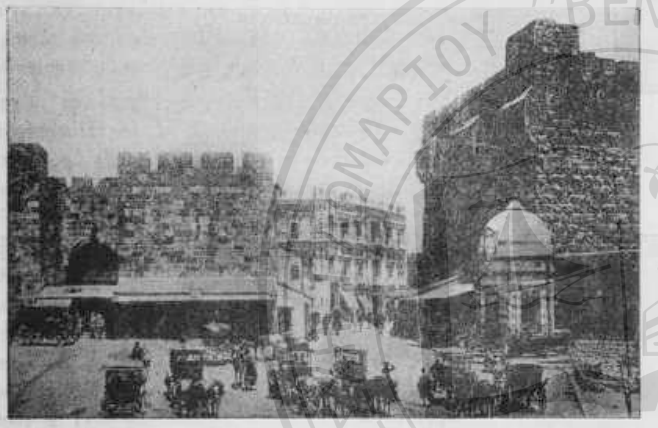
Οἱ συγγενεῖς εἰδοποιοῦνται, ὄχι μόνον οἱ κατοικοῦντες εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον ἀλλὰ καὶ οἱ διαμένοντες εἰς ξένα χωρία περὶ τῆς ἐπικειμένης ἀναχωρήσεως. Τὴν Κυριακὴν τῆς τυρινῆς κάθηνται ὅλοι εἰς κοινὴν τράπεζαν εὐχόμενοι εἰς τὸν πάππον καὶ τὴν μάμμην τὸ κατευόδιον καὶ τὴν καλὴν ἀντάμωσιν. Ἡ καθαρὰ δευτέρα δὲν εὑρίσκει τοὺς προσκυνητὰς εἰς τὰ χωρία των, ἀλλὰ ταξειδεύοντας. Ἡ ἐκ τοῦ χωρίου ἀναχώρησις εἶναι πανηγυρικὴ, ὅλοι τοῦ χωρίου προσκυνηταὶ ἀναχωροῦσι συγχρόνως μὲ τὰς εὐλογίας τοῦ ἱερέως. Ἡ γιαγιὰ πολλάκις πέρνει καὶ κανένα ἐγγονάκι της μαζί, διότι οἱ νωστάρμαστοι (νεωστὶ ὁρμοσθέντες=νεόνυμφοι) δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπισκεφθῶσι τοὺς ἁγίους τόπους. Καραβίνι λοιπὸν ὁλόκληρον ἀναχωρεῖ ἐκ τῶν μεσογείων τῆς Κύπρου, διότι περὶ τῶν ἐκ Κύπρου προσκυνητῶν πρόκειται, διὰ τὰς παραλίους πόλεις Λάρνακα καὶ Λεμεσὸν,ὅπου θὰ γίνῃ ἡ ἐπιβίβασις. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς οἱ προσκυνηταὶ λαμβάνουσι τὸν τίτλον τοῦ **Χατζῆ**, σχεδὸν τὰ τρία τέταρτα τῶν Κυπρίων ἐπεσκέφθησαν τὴν ἁγίαν γῆν, πολλοὶ μάλιστα δὶς καὶ τρὶς. Ἐν Κύπρῳ θεωρεῖται ἱερὰ ὑποχρέωσις ἡ ἅπαξ τοῦ βίου τοὐλάχιστον ἐπίσκεψις καὶ προσκύνησις τοῦ Παναγίου Τάφου.

Τὸ ἐπίνειον τῆς Ἱερουσαλὴμ ἡ Ἰόππη (Γιάφα)

Ὁ ἐν Λύδδῃ ἱερὸς ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

Ὁ λεγόμενος Πύργος τοῦ Δαυΐδ.

Ὁ Πανίερος Ναὸς τῆς Ἀναστάσεως ἔνθα ὁ Τάφος τοῦ Σωτῆρος.

Οἱ ἐκ Κύπρου ἀναχωρήσαντες προσκυνηταὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ γράφοντος τὰς γραμμὰς ταύτας ἀνήρχοντο εἰς τριακοσίους περίπου. Καίτοι διετρέχομεν τὸν Φεβρουάριον ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιβιβάσεως ἦτο ἐκτάτως καλοκαιρινή. Προηγουμένης μιᾶς μεγάλης Ἑλληνικῆς σημαίας ἐπεβιβάσθημεν τοῦ ὑπὸ Αὐστριακὴν σημαίαν μεγάλου θαλμηγοῦ ἀτμοπλοίου «***Μπαρὸν—Κὰλ***» Μέχρι τῆς μεσημβρίας ἅπαντες εὑρισκόμεθα εἰς τὰς θέσεις μας, τὸ ἀτμόπλοιον ἐγκατέλιπε τὴν Λάρνακα, ἵνα προσεγγίσῃ καὶ εἰς Λεμεσόν. Μετὰ τετράωρον ταξείδιον κατεφθάνομεν εἰς Λεμεσόν, ὁπόθεν ἐπεβιβάσθησαν οἱ ἐκ τῶν δυτικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Κύπρου προσκυνηταί· μετ' ὀλίγον ἀφήναμεν τὰς Κυπριακὰς ἀκτὰς διευθυνόμενοι πρὸς τὴν Συρίαν καὶ Παλαιστίνην. Πρὶν ἢ ὁδηγήσωμεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν νοερὰν ἐπίσκεψιν τῶν ἁγίων τόπων διὰ τῆς περιγραφῆς μας ἀπαραίτητον θεωροῦμεν νὰ ἀναφέρωμεν ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν προσκυνημάτων καὶ τῶν ἀγώνων καὶ θυσιῶν τῆς Ἁγιοταφιτικῆς ἀδελφότητος πρὸς διάσωσιν καὶ διατήρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ τούτων χαρακτῆρος.

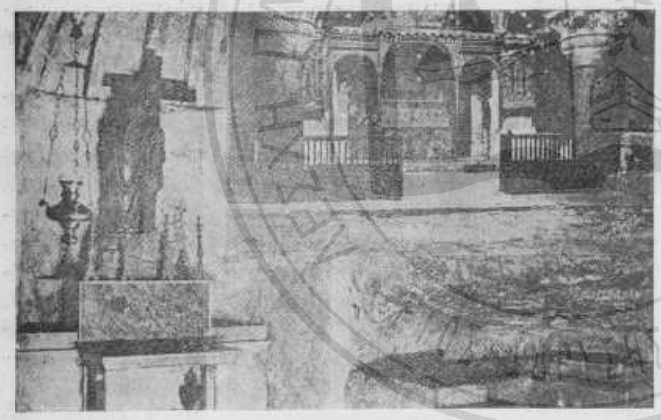
Ἡ Παλαιστίνη ἐνωρὶς ὑπέκυψεν εἰς τὴν κατακτητικὴν ὁρμὴν τῶν Ἀράβων ἐπὶ Αὐτοκράτορος Ἡρακλείου, ἡ δὲ Ἱερουσαλὴμ παρεδόθη εἰς τὸν Χαλίφην Ὠμὰρ - Χατὰπ ἐπὶ Πατριάρχου Σωφρονίου ὑπὸ τὸν ὅρον οἱ Χριστιανοὶ νὰ διατηρήσωσι τὰ προσκυνήματά των μετὰ τοῦ τάφου τοῦ Σωτῆρος παραμένοντος ὑπὸ τὴν παραφυλακὴν τοῦ Πατριάρχου τοῦ Ρούμ—Μελετὶ ἤτοι τοῦ Ἕλληνος Πατριάρχου, οὕτω ἡ Ἁγιοταφιτικὴ Ἀδελφότης ἀπετέλεσεν ἓν εἶδος Μοναστηρίου μὲ διάφορα ἐξαρτήματα εἰς τὴν διαφύλαξιν τῆς ὁποίας παρεδόθη ὁ Ἅγιος Τάφος χωρὶς νὰ ἀποτελῇ ἐνορίαν οὔτε νὰ γεννᾷ δικαίωμα συμμετοχῆς εἰς τὴν διοίκησιν ἢ διαχειρίσιν διὰ τὸ ὑποταγὲν ὀρθόροξον πλήρωμα.

Αἱ σταυροφορίαι ἐγκατέστησαν τοὺς Λατίνους ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γῇ ἐξετόπισαν δὲ τοὺς Ὀρθοδόξους μέχρις οὗ ἡ ἐκ νέου κατάκτησις τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ Σαλαδὶν ἐπανέφερε τούτους καὶ πάλιν μετὰ τῶν δικαιωμάτων των ἐπὶ τῶν Ἁγίων Τόπων. Τὰ προνόμια ἐκ νέου ἀνεγνωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ Β' τοῦ κατακτητοῦ τῷ 1453 διὰ τῶν πρὸς τὸν Πατριάρχην Γεννάδιον προφορικῶν εἴτε γραπτῶν δηλώσεων. Πάντα ταῦτα ἀνεγνώρισαν καὶ ἐσεβάσθησαν οἱ διάδοχοι Καλίφαι καὶ Σουλτάνοι. Τῷ δὲ 1518 ὁ Σουλτάνος Σελὴμ ὁ Α' διὰ νέας τρόπον τινὰ διαθήκης πρὸς τὸν Πατριάρχην Δωρόθεον ἐχορήγει πλήρη ἀσφάλειαν τῶν Ναῶν, Μονῶν καὶ προσκυνημάτων καὶ ἀπόλυτον δικαιοδοσίαν ἐπ' αὐτῶν εἴς τε τὸν Πατριάρχην καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν Μητροπολίτας.

Ὁ κατὰ τῶν Λατίνων ὅμως ἀγὼν τῆς Σιωνίτιδος Ἐκκλησίας, ὅστις ἄρχεται ἀπὸ τῶν Σταυροφοριῶν (1009), ἐνῷ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς

Ὁ Τάφος τοῦ Σωτῆρος ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ Κουβουκλίου.

Τὸ Σπήλαιον τῆς εὑρέσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων καὶ τὸ τέμενος τοῦ Ὠμὰρ Χατάπ.

Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ Σαλαδίνου ἐκόπασεν ἐκβληθέντων τῶν Φράγκων καὶ ἀποκατασταθέντων τῶν Ὀρθοδόξων εἰς τὰ δικαιώματά των, ἀτυχῶς τῷ 1672 ὅτε ὁ Πατριάρχης Δωρόθεος ὁ Πελοποννήσιος παρεχώρησεν ἐπ' ἐνοικίῳ τὴν Μονὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου τῶν Ἰβήρων ὡς καταφύγιον εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν Ἁγίαν Γῆν Λατίνους, οὗτοι ἤρχισαν ἐκ νέου τὴν ὑπονόμευσιν τοῦ καθεστῶτος διὰ διαφόρων πράξεων καὶ βιαιοτήτων κατορθώσαντες νὰ καταλάβωσι τὸ ἱερὸν σπήλαιον τῆς Βηθλεέμ, τοῦ ὁποίου μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας μόνον μέρος ἀπεδόθη τοῖς Ὀρθοδόξοις.

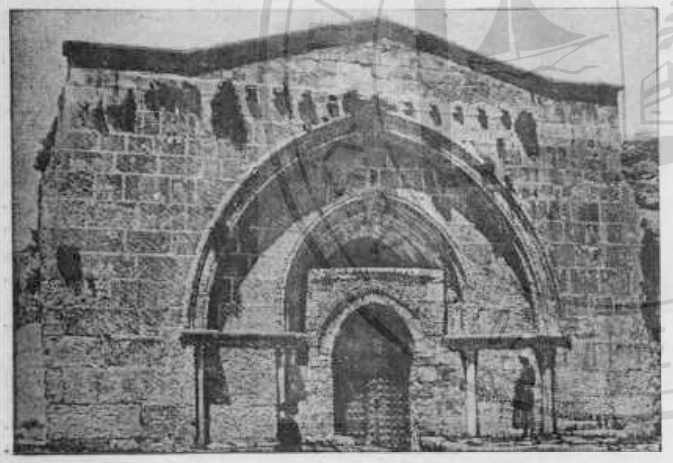
Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις, ὁπότε ἡ ἵδρυσις τοῦ Μεγάλου Ρωσσικοῦ κράτους καὶ ἰδίᾳ ἡ ἵδρυσις τῆς Παλαιστινείου Ἑταιρείας διετάραξε τὴν γαλήνην καὶ τὸ κῦρος τοῦ Πατριαρχείου τῶν Ὀρθοδόξων. Τὰ κτήματα τοῦ Ἁγίου Τάφου ἐκ τῶν προσόδων τῶν ὁποίων κατὰ τὸ πλεῖστον συντηρεῖτο τὸ Πατριαρχεῖον κατεσχέθησαν ὑπὸ τῆς Ρωσσικῆς Κυβερνήσεως, ἥτις κατ' ἀρχὰς ἔδιδεν ἔν ποσὸν χρημάτων εἰς τὸν Πατριάρχην εἶτα δὲ περιώρισε τοῦτο εἰς 25.000 λίρας τουρκίας τὰς ὁποίας διὰ τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ Ρώσσου προξένου διένειμεν εἰς τοὺς αὐτόθι ὀρθοδόξους Ἀραβοφώνους καὶ τοῦτο ἵνα δημιουργηθῇ ρεῦμα ὑπὲρ τῆς Ρωσσίας καὶ δυσμένεια κατὰ τοῦ Ἕλληνος Πατριάρχου. Οἱ ὀρθόδοξοι Ἀραβόφωνοι ὑπεκινοῦντο διαρκῶς κατὰ τῶν Ἀγιοταφιτῶν, οἵτινες εὑρέθησαν ἐν δυσχερεῖ οἰκονομικῇ καταστάσει, ἕνεκα τῆς κατακρατήσεως τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐν Ρωσσίᾳ περιουσιῶν τοῦ Ι. Κοινοῦ. Ξενῶνες ἀπέραντοι ᾠκοδομήθησαν εἰς τοὺς ὁποίους ἔμενον οἱ ἐκ Ρωσσίας προσκυνηταὶ καὶ ἐν γένει πᾶσα κατεβάλλετο ἐνέργεια πρὸς ὑπονόμευσιν τοῦ ἐν Παλαιστίνῃ καθεστῶτος. Παρέστην αὐτόπτης μάρτυς, ὅταν ἀγαθός τις Ρῶσσος εἰς τὸ Πρατώριον ἔσχιζε τὰς ῥαφὰς τοῦ ἐπανωρουχίου του, ἵνα ἐξαγάγῃ τὰ κεκρυμμένα ρούβλια τὰ ὁποῖα ἤθελε νὰ δώσῃ εἰς τὸν Ἡγούμενον Πρατωρίου. Εἰς ἐρώτησιν μου διατί ἔραψε τὰ χρήματα ἀπήντησεν, ὅτι εἰς τὸν Ρωσσικὸν ξενῶνα τοὺς ἀπηγόρευσεν ὁ ἐκεῖ Ρῶσσος Ἀρχιμανδρίτης νὰ δίδωσι χρήματα εἰς τοὺς Ἕλληνας κληρικούς οἱ ὁποῖοι εἶναι κλέπται.

Τοιαῦτα ἐβυσοδόμει ἡ ὁμόδοξος Ρωσσία, ὁπότε ἡ ἀγαθὴ τύχη τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἔσωσε τὰ πράγματα. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ ἐργασθῶμεν νὰ μὴ ἀναμένωμεν δὲ τὰ πάντα ἐκ τῆς ἀγαθῆς τύχης, ἵνα μὴ διὰ παντὸς θρηνήσωμεν τὴν ἀτώλειαν τοῦ Παναγίου Τάφου.

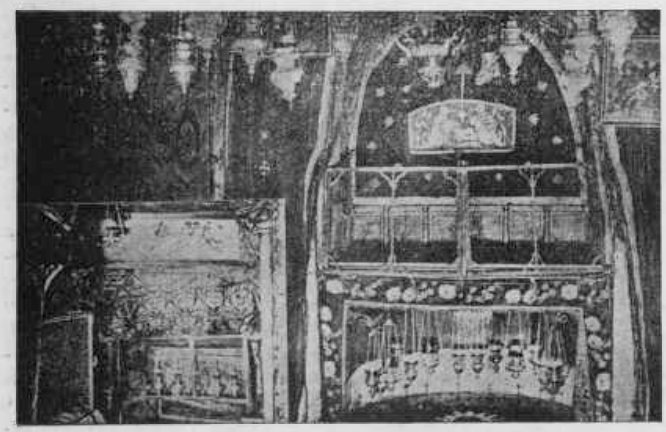
Μετὰ τὴν σύντομον παρέκβασιν περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου ζητήματος τῶν προνομίων τῶν Ὀρθοδόξων ἐπὶ τῶν ἱερῶν προσκυνημάτων ἤδη ἄς ἀρχίσωμεν τὸ νοερὸν ταξείδιον εἰς τοὺς θαυμασίους ἁγίους τόπους τοὺς συγκινοῦντας πάντα φιλόθρησκον ἐπισκέπτην.

Τὸ Πρ[illegible] καὶ τὸ [illegible] Διθάσερωτον

Ἡ εἴσοδος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Γεθσημανῆς ἔνθα ὁ Τάφος τῆς Θεοτόκου

Τὸ Σπήλαιον τῆς Βηθλεὲμ καὶ ἡ Φάτνη.

Ἡ Ἰόππη εἶναι ὁ λιμὴν τῆς ἀποβιβάσεως πόλις ἀμφιθεατρικῶς ἐκτισμένη μυροβόλος ἐκ τῶν κήπων τῶν πορτοκαλεῶν καὶ λεμονεῶν. Μεταξὺ τῶν οἰκημάτων τῆς πόλεως διακρίνονται τὰ Μοναστήρια τῶν Ὀρθοδόξων, Λατίνων καὶ Ἀρμενίων. Λεμβοῦχοι φέροντες τὰ σήματα τοῦ Πατριαρχείου τῶν Ὀρθοδόξων ὑποδέχονται τοὺς προσκυνητὰς τοὺς ὁποίους ὁδηγοῦσιν εἰς τὸ παρὰ τὴν παραλίαν Μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ὁ περιποιητικώτατος Ἡγούμενος μετὰ πολλῆς προθυμίας ὑποδέχεται καὶ περιποιεῖται πάντας. Ἀτυχῶς ἡ Ἰόππη στερουμένη λιμένος εἶνε ἀπροσπέλαστος ἐν ὥρᾳ τρικυμίας, οἱ προσκυνηταὶ μεθ' ὅλην τὴν ἱκανότητα τῶν ρωμαλέων λεμβούχων ὑποφέρουσι κατὰ τὴν ἀποβίβασιν ἢ ἐπιβίβασιν. Ἐν Ἰόππῃ λειτουργεῖ πρακτικὴ σχολὴ ξένων γλωσσῶν τοῦ Ι. Κοινοῦ τοῦ Π. Τάφου.

Ἀπὸ Ἰόππης εἰς Ἱερουσόλυμα εὐκολωτέρα καὶ συντομωτέρα μετάβασις εἶνε ἡ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἐντὸς τεσσάρων ὡρῶν. Οἱ σταθμοὶ εἶνε ἕξ. Πρῶτος ὁ τῆς Λυδδης (Διόσπολις) μὲ τὸν περικαλλέστατον ναὸν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἱδρυμένον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ μεγαλομάρτυρος. Ἡ ἀρχὴ τοῦ ναοῦ τούτου ἀνάγεται εἰς τὸν Μ. Κωνσταντῖνον ἐπεσκεύασε δὲ καὶ κατεκόσμησεν ὁ Ἰουστινιανός. Τῷ 1191 ὁ Σαλαχεδὶν ἠρήμωσε τὸν ναὸν χρησιμοποιηθέντα ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων ὡς φρούριον, ὥστε μόλις ἀνεκαινίσθη τῷ 1349 μεσιτείᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰωάννου Κατακουζηνοῦ. Τῷ 1442 κατέστρεψαν τοῦτον οἱ Μαμελοῦκοι ἔκτοτε δὲ μέρος μὲν αὐτοῦ μετεβλήθη εἰς τζαμίον, τὸ δὲ τρίτον παρέμεινε τοῖς Ὀρθοδόξοις καθὼς καὶ ὁ τάφος τοῦ Ἁγίου. Τὸν τε τάφον καὶ τὸν Ναὸν ἐπεσκεύασεν ἡ Ἁγιοταφιτικὴ Ἀδελφότης δαπανήσασα 30,000 λίρας τοῦ Μ. Πατριάρχου ἐπιδείξαντας ἰδιαιτέραν ἀγάπην εἰς τὸν ἀρχαιολογικῶς καὶ ἱστορικῶς περίφημον τοῦτον ναόν. Μετὰ τὴν Λύδδην φθάνομεν εἰς τὴν Ρέμπλην τὴν ἀρχαίαν Ἀριμαθαίαν πατρίδα τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ ἐξ Ἀριμαθαίας καὶ μετὰ τέσσαρας ἔτι σταθμοὺς εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν τῆς Ἱερουσαλήμ.

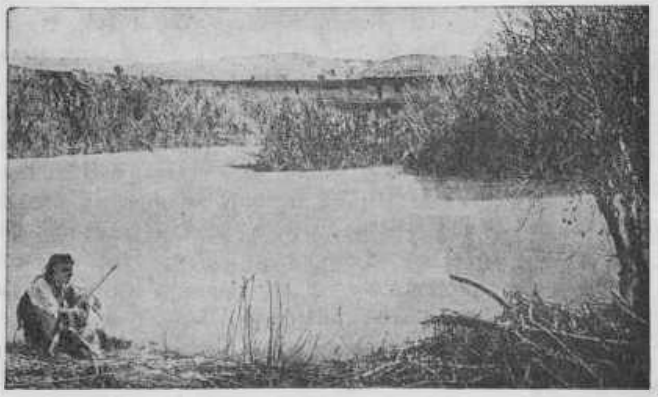
Περὶ τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλὴμ θὰ ἐχρειάζετο τόμος ὁλόκληρος, διὰ τοῦτο, ἵνα μὴ ἐξέλθωμεν τοῦ σκοποῦ τοῦ Λευκώματος περιοριζόμεθα εἰς ὀλίγας γραμμὰς περὶ τῆς πολυϋμνήτου περικαλλοῦς ταύτης πόλεως ἕνεκα τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ μαρτυρίου τοῦ σώσαντος τὸν κόσμον Θεανθρώπου Κ.Η.-Ι. Χριστοῦ. Ἡ πόλις ὑψοῦται ἐπὶ ἐδάφους ὀρεινοῦ 2.500 μέτρα ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Ὑπῆρξε περίφημος διὰ τὸν ναὸν τοῦ Σολομῶντος καὶ περιφημοτέρα διὰ τὸν Τάφον τοῦ Σωτῆρος. Πρὸ τοῦ Τάφου τούτου ὁ φιλόσοφος Ἕλλην ὁ ὑπερήφανος Λατῖνος, ὁ πτωχὸς Ἀβυσσηνός, ὁ ἀτυχὴς Ἀρμένιος πάντες οὗτοι κλίνουσι τὸ γόνυ μετὰ κατανύξεως προσευχόμενοι· αἱ διακρίσεις κατὰ τὴν ἱερὰν ταύ-

Γενικὴ ἄποψις τῆς Ἰεριχοῦς.

Ἡ ἐν Ἰεριχὼ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου

Ὁ Ἰορδάνης.

τὴν στιγμὴν τῆς προσευχῆς παύουσι· πάντες εἶνε ἴσοι. Τὰ κωδωνοστάσια καὶ οἱ τροῦλλοι τῶν Ἐκκλησιῶν ὑπεράνω τῶν οἰκιῶν ὑψούμενοι παρέχουσιν ἀμέσως τὴν βαθεῖαν ἐντύπωσιν τῆς ἱερότητος τῆς πόλεως.

Ἀπὸ τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ δι' ἁμάξης εἰσερχόμεθα διὰ τοῦ νέου ἀνοίγματος τῶν τειχῶν ὅπου ἡ πύλη καὶ ὁ πύργος τοῦ Δαυΐδ. Ἡ σημερινὴ μορφὴ αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὸν ἀνεγείραντα τὰ σημερινὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλὴμ Σουλτὰν Σουλεϊμὰν τῷ 1534.

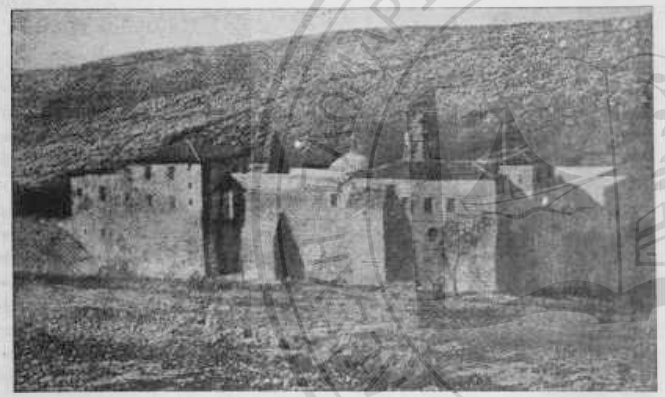
Ἡ πρώτη φροντὶς παντὸς προσκυνητοῦ μετὰ μικρὰν ἀνάπαυλαν ἐκ τῶν κόπων τοῦ ταξειδίου εἶναι ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Ἡ καταγωγὴ καὶ ἡ ἱστορία τοῦ Ναοῦ εἶναι ἀρχαιοτάτη. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος διὰ τῆς μητρός του Ἑλένης τῷ 326 ἀνήγειρε μεγαλοπρεπῆ ναὸν περιλαμβάνοντα τρεῖς Ἐκκλησίας, τὴν λεγομένην Βασιλικὴν, τὴν τῆς Ἀναστάσεως (τάφος τοῦ Κυρίου) καὶ τὴν τοῦ Γολγοθᾶ. Ὁ ναὸς οὗτος κατεστράφη ὑπὸ τῶν Περσῶν ἀνηγέρθη δὲ ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μοδέστου τηρήσαντος τὸν αὐτὸν ρυθμὸν καὶ τὸ αὐτὸ σχέδιον τοῦ ναοῦ τοῦ Μ.Κωνσταντίνου, ἔχομεν ὅμως τέσσαρας ἐκκλησίας, τὸν Τάφον, τὸν Γολγοθᾶν, τὴν Εὕρεσιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκου. Ὁ Ναὸς τοῦ Μοδέστου κατεστράφη ὑπὸ τοῦ ἐπιδρομέως Χακὴμ οὐχὶ ὅμως καθ' ὁλοκληρίαν. Τὸ τρίτον ἠνορθώθη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγόνος καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου. Ἐπὶ τῶν Σταυροφόρων ὑπέστη μεταβολὰς διὰ προσθηκῶν, αἵτινες παρήλλαξαν τὸ ἀρχικὸν σχέδιον, κατεσκευάσθη δηλαδὴ μεγάλη οἰκοδομὴ περιλαβοῦσα τὰς πρὸ ἐκκλησίας καὶ οὕτω ἐδημιουργήθησαν πολλὰ παρεκκλήσια. Τῷ 1808 ὑπὸ πυρκαϊᾶς τῶν Ἀρμενίων ἔπαθε ὁ Ναὸς ἀνηγέρθη δὲ ἐκ νέου τῷ 1810 τῇ συνδρομῇ τοῦ Γένους τῶν Ρωμαίων καὶ τῇ ἐπιστασίᾳ τοῦ Πατριάρχου Πολυκάρπου. Τὰ κυριώτερα μέρη τοῦ Ναοῦ κατέχουσιν οἱ Ὀρθόδοξοι τιμημάτων δέ τινων μετέχουσιν οἱ Λατῖνοι, Ἀρμένιοι, Κόπται καὶ Ἰακωβῖται.

Πρῶτον προσκύνημα διὰ τὸν εἰσερχόμενον εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν εἶναι ἡ ***Ἀποκαθήλωσις*** ἀποτελουμένη ἐκ φυσικοῦ βράχου ἐφ' οὗ ἔχει τεθῇ μαρμαρίνη πλάξ, ἵνα μὴ ἀποσπῶνται ὑπὸ τῶν προσκυνητῶν τεμάχια ἐκ τοῦ βράχου ἐφ' οὗ ἐξηπλώθη τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ὑπὸ τοῦ Ἰωσὴφ καὶ τοῦ Νικοδήμου.

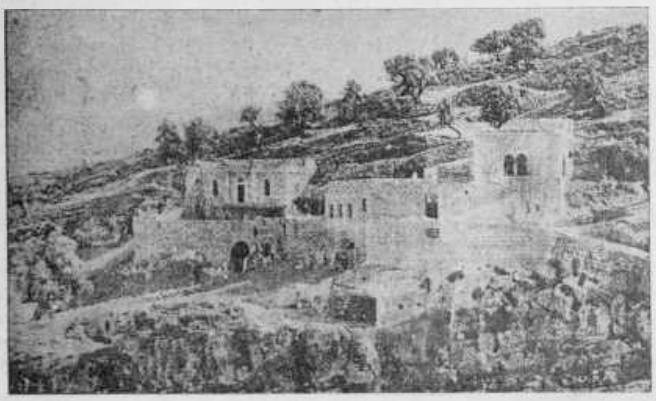
Τὸ Ἅγιον Κουβούκλιον εἶναι εἰς τὸ κέντρον τοῦ συστήματος τῶν Ναῶν. Ποῖον ρῖγος συγκινήσεως καταλαμβάνει τὸν ἐπισκέπτην! εὑρίσκεται πρὸ τοῦ τάφου τοῦ θυσιασθέντος ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τῆς ἀνθρωπότητος. Πύσον διάφορος θὰ ἦτο ὁ κόσμος, ἐὰν τὸ μέγα κήρυγμα τῆς ἀγάπης ἐπλήρου ὅλων τῶν ἀνθρώπων τὰς ψυχάς. Ἡ γῆ ἀσφαλῶς θὰ μετεβάλλετο εἰς παράδεισον. Ἀτυχῶς τὰ ὕλικὰ συμφέροντα καὶ αἱ ἀνθρώπιναι ἀδυναμίαι αἱ διευθυνόμεναι ὑπὸ τοῦ γεννῶντος τὰ μίση καὶ τὰς ἔριδας ἐγωϊσμοῦ δὲν ἀφήνουσι νὰ ἀνατείλῃ ἡ ἡμέρα τῆς γενικῆς εὐδαιμονίας. Τὸ ἱερὸν λοιπὸν Κουβούκλιον εἶναι αὐτὸ τὸ σπήλαιον καὶ ὁ τάφος τοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἀποκοπέντος τοῦ βράχου ἰσοπεδώθη ἐπὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ ἐκοσμήθη διὰ ὀρθομαρμαρώσεως. Μέχρι τοῦ Πατριάρχου Μοδέστου διετηρήθη οἷον ἦτο ἐπὶ Μ. Κωνσταντίνου, οἱ Σταυροφόροι ὅμως ἐπέφερον μεταλλαγὰς, κατὰ δὲ τὸν 12ον αἰῶνα ὁ θάλαμος τοῦ Ι. Σπηλαίου διηρέθη τελείως εἰς δύο

Νεκρὰ Θάλασσα.

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἔνθα ἡ Θεολογικὴ Σχολή.

Τὸ χωρίον αἵματος ἢ ἡ ταφὴ τῶν ξένων καὶ ἡ Ι. Μονὴ τοῦ Ἁγίου Ὀνουφρίου.

καὶ οὕτω ἔχομεν τὸν προθάλαμον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἀπεκυλίσθη ὁ λίθος ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου καὶ τὸν ἐσωτερικὸν τάφον, οὗτινος παραθέτομεν τὴν εἰκόνα.

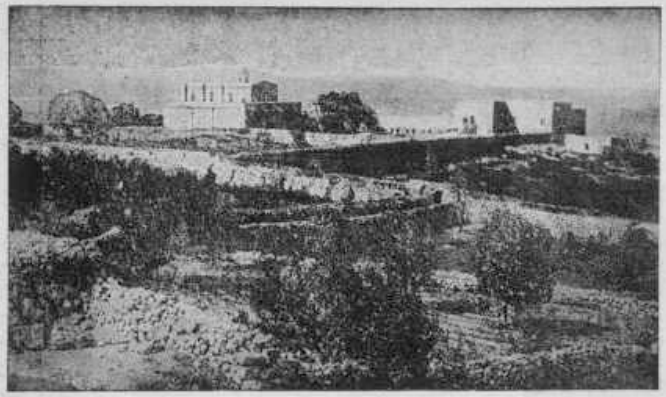
Τὸ Καθολικὸν ἢ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως εἶναι ὁ περίλαμπρος ναὸς τῶν Ὀρθοδόξων ὁ κείμενος ἀπέναντι τῆς εἰσόδου τοῦ Ἱεροῦ Κουβουκλίου. Τὸ Καθολικὸν μετὰ τοῦ Ἁγίου Βήματος ἔχει μῆκος 34 1)2 μέτρων πλάτος δὲ 14 1)2 καὶ κοσμεῖται ὑπὸ ἀφθόνων καλλιτεχνικῶν μνημείων καὶ δύο θρόνων τοῦ πατριαρχικοῦ ἐκ δεξιῶν καὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐξ ἀριστερῶν. Ἐξαίσιον εἶναι τὸ τέμπλον ἐξ 8 κολονῶν καὶ 7 καμαρῶν ἐρυθρολεύκου μαρμάρου.

Ἐκ τοῦ Καθολικοῦ διὰ κλίμακος δεξιὰ κειμένης ἀνέρχεται τις τὸν φρικτὸν Γολγοθᾶν ἐφ' οὗ ἐσταυρώθη ὁ Κ. Η. Ι. Χ. Ἀρχῆθεν ὁ Γολγοθᾶς ἦτο λόφος βραχώδης, ὅστις ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου μετετράπη εἰς μικρὰν Ἐκκλησίαν ἄνω τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὅλου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως τέσσαρα μέτρα καὶ 60 ἑκατοστά. Ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει σχισμὴ ἐν τῇ ὁποία ἐνεπάγη ὁ σταυρὸς τοῦ μαρτυρίου κατὰ τὴν σταύρωσιν. Ὁ Γολγοθᾶς ἔκειτο εἰς τὸ Ν. Α. τοῦ Κωνσταντινείου Ναοῦ καὶ περιελαμβάνετο ἐντὸς τῆς Βασιλικῆς αὐτοῦ. Καταστραφεὶς ὁ ναὸς τοῦ Γολγοθᾶ ὑπὸ τῶν Περσῶν ἀνηγέρθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μοδέστου κατά τι μικρότερος. Πρὸς Ν. τοῦ Γολγοθᾶ ὑπάρχει παράθυρον βλέπον εἴς τι παρεκκλήσιον τῶν Λατίνων, τοῦτο ἦτο ἄλλοτε ἡ εἴσοδος τοῦ Γολγοθᾶ δι' ἧς εἰσῆλθεν ὁ Ἡράκλειος κατὰ τὴν ὕψωσιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Καταστραφεῖσα ἡ Ἐκκλησία τοῦ Γολγοθᾶ ὑπὸ τοῦ Χακὴμ τῷ 1009 ἀνοικοδομήθη τὸ τρίτον ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων διατηρήσασα τὸ σχῆμα ὅπερ καὶ σήμερον ἔχει.

Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ἱεροῦ βήματος τοῦ Καθολικοῦ καὶ τοῦ Γολγοθᾶ εὑρίσκεται μικρὰ πύλη διὰ τῆς ὁποίας κατέρχεται ὁ ἐπισκέπτης διὰ κλίμακος 28 βαθμίδων εἰς τὸν ὑπόγειον Ναὸν τῆς εὑρέσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὅστις περιελαμβάνετο ἐντὸς τῆς Βασιλικῆς τοῦ Κωνσταντινείου Ναοῦ. Ὁ ἱερὸς Μόδεστος τὸν ἕβδομον αἰῶνα ἀντικατέστησε τὸ μέρος τοῦτο τῆς Βασιλικῆς τοῦ Κωνσταντίνου διὰ τῆς ὑπογείου ταύτης ἐκκλησίας. Ὁ Ναὸς οὗτος στηριζόμενος ἐπὶ τεσσάρων μεγάλων κιόνων φέρει τροῦλλον ἔχοντα ἓξ παράθυρα. Ἀνεκαινίσθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγόνος, ὀλίγας δὲ μετατροπὰς ὑπέστη ἐπὶ τῶν Σταυροφόρων, ὥστε διατηρεῖται ἡ ἀρχαία αὐτοῦ μορφή.

Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως ἡ προσοχὴ τοῦ ἐπισκέπτου στρέφεται εἰς τὸ γιγάντιον ἔργον τοῦ Σολομῶντος τὸν περιώνυμον Ναὸν τῶν Ἰουδαίων. Οὗτος σήμερον δὲν ὑπάρχει. Ὁ Ναβουχοδονόσορ πρῶτος τῷ 587 π. Χ. κατέστρεψε τοῦτον καὶ μετὰ ὁ Τίτος τῷ 70 μ. Χ. Εἶναι περιττὸν ν' ἀναγράψωμεν τὰ τοῦ πλούτου καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας του, σήμερον ἐπὶ τοῦ χώρου ἐκείνου ὑψοῦται τὸ ἐπὶ τοῦ Ὁμὰρ-Χαττὰπ οἰκοδομηθὲν ἀραβικὸν Μωαμεθανικὸν τέμενος μὲ τὸν ὀκτάγωνον τροῦλλον, καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἱδρυθεὶς ναὸς τῆς Θεοτόκου, ὅστις ἐπίσης μετεβλήθη εἰς μωαμεθανικὸν τέμενος, καλούμενος σήμερον Ἐλ-Ἄκσα (ἱερώτατος). Ἐντὸς τοῦ Ναοῦ τοῦ Ὁμὰρ—Χαττὰπ ὑπάρχει βράχος ἐπὶ τοῦ ὁποίου λέγεται ὅτι θὰ ἐθυσίαζε ὁ Ἀβραὰμ τὸν υἱόν του Ἰσαάκ..

Πραιτώριον. Ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐξεδηλοῦτο ἡ Ρωμαϊκὴ κυριαρχία. Ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὴν ἐξέτασιν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων Ἄννα καὶ Καϊ-

Ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβὼρ ἱερὰ Μονὴ τῆς Μεταμορφώσεως

Τὰ Ἱερὰ Κειμήλια τοῦ Παναγίου Τάφου.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἰορδάνου Τιμόθεος Θέμελης καὶ ἡ σωθεῖσα ὑπο τῆς πυρκαϊᾶς Πύλη τοῦ Κουβουκλίου.

ἀφα ὁδηγεῖται καὶ πρὸ τῆς Ρωμαϊκῆς ἀρχῆς ἦν ἐξεπροσώπει ὁ Πιλᾶτος, διότι ἵνα ἐπιβληθῇ ποινὴ ἔπρεπεν αὕτη νὰ διαταχθῇ ὑπὸ τῶν κυριαρχούντων Ρωμαίων. Ἤδη ὁ εὐσεβὴς προσκυνητὴς ἐκ τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως ἀκολουθεῖ τὴν ἀντίθετον ὁδόν. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ τοῦ Πραιτωρίου ἤχθησεὶς τὸν τόπον τῆς ἐκτελέσεως τῆς ποινῆς τὸν Γολγοθᾶν, ἡμεῖς βαίνομεν ἀντιθέτως ἐκ τοῦ Γολγοθᾶ ἐπιστρέφομεν εἰς τὸ Πραιτώριον διανύοντες τὴν περίφημον ὁδὸν τοῦ μαρτυρίου τὴν Viam dolorosam. Τὸ Πραιτώριον οὗτινος τὴν εἰκόνα παραθέτομεν εἶναι τὸ λεγόμενον λιθόστρωτον ἢ πρὸ τοῦ κυρίως Πραιτωρίου αὐλὴ τῆς ὁποίας ἓν μέρος κατέχομεν οἱ Ὀρθόδοξοι καὶ ἓν οἱ Λατῖνοι. Τὸ Πραιτώριον κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰησοῦ ἦτο στρατὼν καὶ δικαστήριον τοῦ Πιλάτου καὶ συνάμα κατοικία αὐτοῦ. Ἐνταῦθα ὡς ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου τῷ 614 ἐκτίσθη Ἐκκλησία καλουμένη τοῦ Πιλάτου τὴν ὁποίαν κατέστρεψαν οἱ Πέρσαι, οὔτε ἀνῳκοδομήθη πλέον διότι μεταβληθέντος τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος εἰς Μωαμεθανικὸν τέμενος ἀπηγορεύθη πᾶσα πᾶσαν νέαν οἰκοδομὴ Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω τὸ Πραιτώριον καὶ ὁ πύργος Ἀντωνία ἐχρησίμευον ὡς δικαστήριον καὶ ὡς κατοικία τοῦ διοικητοῦ τῆς πόλεως καὶ στρατῶν. Τῷ 1832 ὁ Ἰβραὴμ πασᾶς ὁ Αἰγύπτιος μετέβαλε ἐπασθητῶς τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν τοῦ οἰκοδομήματος. Οὕτω τὰ σημερινὰ Πραιτώρια εἶναι τὸ λιθόστρωτον ἢ Γαββαθᾶ, ὅπου συνηθροίσθησαν οἱ Ἰουδαῖοι ἀναμένοντες τὴν ἀπόφασιν τοῦ Πιλάτου. Ὁ Ναὸς τοῦ Πραιτωρίου ᾠκοδομήθη διὰ τοῦ Ἱερομονάχου Σεραφεὶμ ἐν αὐτῷ εὑρέθη ἡ ὑπόγειος ὁδὸς ἡ ἄγουσα εἰς τὸ φρούριον Ἀντωνία καὶ αἱ μεγάλαι φυλακαὶ τῆς Ἁγίας Πόλεως. Ἀκολουθοῦντες τὴν ὁδὸν τοῦ μαρτυρίου πρὸς τὸν Γολγοθᾶν συναντῶμεν τὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου Μανδηλίου, ἤτοι τὸν τόπον παρὰ τὸν ὁποῖον ἐσκουπίσθη ὁ Θεάνθρωπος ἀπεικονίσθη δὲ ἐπὶ τοῦ ὑφάσματος ἡ εἰκὼν Αὐτοῦ, τὸ μέρος ἔνθα ἔπεσε μεταφέρων τὸν Σταυρὸν κ. τ. λ. οὕτω δὲ καταλήγομεν εἰς τὸν Γολγοθᾶν καὶ τὸν Ναὸν τῆς Ἀναστάσεως. Ἐπιστρέφοντες πάλιν εἰς τὸ Πραιτώριον, ἵνα ἐξέλθωμεν τῶν τειχῶν τῆς Πόλεως πρὸς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν συναντῶμεν τὸν Οἶκον τῶν Θεοπατόρων Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης ἔνθα ὑπάρχει καὶ μικρὸν λουτρὸν ἐν τῷ ὁποίῳ οἱ γονεῖς ἔλουον τὸ βρέφος τὴν Θεοτόκον.

Ὁ ὑπὸ τῆς Ἁγίας Ἑλένης ἱδρυθεὶς ἐνταῦθα Ναὸς κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Χάκεμ τῷ 1009, οἱ δὲ Σταυροφόροι ἀνήγειρον Μονὴν καὶ Ἐκκλησίαν· ἐκδιωχθέντων τούτων ὑπὸ τοῦ Σαλαχεδὶν ἡ Μονὴ μετετράπη εἰς Μωαμεθανικὴν Σχολὴν ἐγκαταλειφθεῖσαν, ἕως οὗ ὁ Ἰμβραὴμ μετεκόμισε τὸ ὑλικὸν εἰς τὸ Πραιτώριον. Ἐπεμβάσει ὅμως τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως παρεδόθη τὸ πλεῖστον μέρος τοῖς Λατίνοις, οἵτινες ἵδρυσαν Μονὴν καὶ Σχολὴν ἐπὶ δὲ τοῦ ὑπολοίπου ἐκτίσθη ὑπὸ τῆς Ἁγιοτ. Ἀδελφότητος διὰ τοῦ Ἱερομονάχου Σιλβέστρου Μονὴ καὶ Ἐκκλησία πρὸς τιμὴν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ἡ Ἱερουσαλὴμ χωρίζεται ἀπὸ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν διὰ τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων παρὰ τοῦτον καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ὀ-

Ὁ Μέγας Σκευοφύλαξ τοῦ Παναγίου Τάφου Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Γεράσιμος

Ὁ Παν. Ἀρχιμανδρίτης Ἐπήναρχος Λεοντίδης.

ρους τῶν Ἐλαιῶν ὑπάρχει τὸ μέρος Γεθσημανῆ τὸ ὁποῖον ἀνῆκεν εἰς τὸν θεοπάτορα Ἰωακείμ, ὅστις ἐλάξευσε καὶ τοὺς τάφους τῆς οἰκογενείας του. Ἐνταῦθα κεῖται ὁ τάφος τῆς Θεοτόκου ὅμοιος πρὸς τὸν τοῦ Κουβουκλίου ἔνθα ἐτέθη τὸ σῶμα τοῦ Θεανθρώπου ὑπὸ τοῦ Ἰωσὴφ καὶ τοῦ Νικοδήμου. Ἡ ὑπάρχουσα Ἐκκλησία εἶνε παλαιοτάτη ἀνοδιδομένη κατά τινας εἰς τὴν Ἁγίαν Ἑλένην, κατ' ἄλλους δὲ εἰς τὸν Θεοδόσιον τὸν Μέγαν ἢ τὸν Θεοδόσιον τὸν Β'. Ἤδη ἀπὸ τῆς Γεθσημανῆ ἀνερχόμεθα τὸ θελκτικώτατον ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τὸ ὁποῖον ἔχει τρεῖς κορυφάς, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τῆς μεσαίας κορυφῆς ἀνεκλήθη ὁ Κύριος εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ χώρου ἔνθα ἔλαβε χώραν ἡ θεία Ἀνάληψις ἐκτίσθη περικαλλέστατος ναὸς «Βασιλικὴ τῆς Ἀναλήψεως» ὑπὸ τῆς Ἁγίας Ἑλένης καταστραφεὶς ὑπὸ τῶν Περσῶν τῷ 614, δι' ὃ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Μοδέστου ἐκτίσθη νέος Ναὸς καταστραφεὶς πάλιν ὑπὸ τοῦ Χακήμ. Σήμερον ὑπάρχει μικρὸν ὀκτάγωνον παρεκκλήσιον μετὰ τρούλλου.

Αἱ κορυφαὶ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν εἶναι τρεῖς, μία ἡ τῆς Ἀναλήψεως δευτέρα ἡ πρὸς Β. κεῖται ἡ μικρὰ **Γαλιλαία ἐπὶ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν**, διότι ἐνταῦθα ὑπῆρχε ξενὼν διὰ τοὺς ἐκ τῆς μεγάλης Γαλιλαίας ἐρχομένους εἰς Ἱερουσαλήμ. Ἐνταῦθα ὁ Κύριος συχνὰ μετὰ τῶν μαθητῶν του διέτριβεν. Καὶ ἐπὶ τοῦ χώρου τούτου περικαλλὴς Βασιλικὴ ἐκτίσθη ὑπὸ τῆς Ἁγίας Ἑλένης ὑπὸ δὲ τοῦ Ἰουστινιανοῦ λαμπρῶς ἐκοσμήθη. Ὁ χρόνος καὶ αἱ περιστάσεις τὰ πάντα εἰς ἐρείπια μετέβαλον, φαίνεται δὲ ἐξ ἐπιτυμβίων ἐπιγραφῶν, ὅτι γυναῖκες ἐμόναζον ἐνταῦθα μέχρις οὗ ὑπὸ τοῦ ἐκ Κύπρου Ἀρχιεπισκόπου Ἰορδάνου Ἐπιφανίου ἀνῳκοδομήθη λαμπρὰ Ἐκκλησία τῆς Ἐμφανίσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἀνταξία πρὸς τὴν ἀρχαίαν δόξαν της, θεωρουμένη ὡς μία τῶν ἀρχαιοπρεπεστέρων καὶ θαυμασιωτέρων οἰκοδομῶν τοῦ Ι. Κοινοῦ.

Καιρὸς πλέων νὰ ἐπανέλθωμεν πρὸς ἀνάπαυσιν ἐκ τοῦ Ὄρους τῶν Ἐλαιῶν εἰς Ἱεροσόλυμα ἵνα ἀκολουθήσωμεν νέας ἐπισκέψεις. Μετὰ τὴν ἀνάπαυλαν τὴν προσοχήν μας ἑλκύει ἡ περίφημος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Βασιλέων Δαυὶδ καὶ Σολομῶντος Ἁγία Σιών, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐτάφησαν οἱ βασιλεῖς οὗτοι. Ἐνταῦθα ὑπῆρχεν οἰκοδομὴ ἐκ τύο πατωμάτων, μὲ ὑπερῶον ἀνήκουσα κατά τινας εἰς τὸν Ἰωάννην τὸν Ζεβαδαῖον. Ἐδῶ ἔλαβε χώραν ὁ νιπτήρ, ὁ μυστικὸς δεῖπνος, ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, ἡ ἀπιστία τοῦ Θωμᾶ, ἡ κάθοδος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν πυρίναις γλώσσαις. Ἀτυχῶς τὸ ἱερὸν τοῦτο προσκύνημα μεταβληθὲν εἰς τέμενος εὑρίσκεται εἰς χεῖρας τῶν Μωαμεθανῶν. Πλησίον εἰς τὸ ὑπερῶον τοῦτο καὶ πρὸς Ν. τῆς Ἱερουσαλὴμ κεῖνται τὰ Νεκροταφεῖα τῶν Χριστιανῶν τῆς Ἁγίας Πόλεως, παρὰ δὲ τοὺς πρόποδας τῆς Ἁγίας Σιὼν κεῖται ὁ ἀγρὸς τοῦ Κεραμέως ἀγορασθεὶς παρὰ τῶν Ἰουδαίων διὰ τῶν 30 ἀργυρίων πρὸς ταφὴν τῶν ξένων. Ὁ ἀγρὸς οὗτος ἐν τοῖς βράχοις του περικλείει τάφους τῶν ὁποίων εἷς μόνον σώζεται ἐν καλλίστῃ καταστάσει. Ἐνταῦθα ὑπὸ τῆς Ἁγιοταφιτικῆς ἀδελφότητος ἐκτίσθη ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Ὀνουφρίου ἀπέχουσα 20 λεπτὰ ἀπὸ τῆς Ἁγίας Πόλεως.

Ἤδη πρέπει νὰ στραφῶμεν πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τῆς Ἁγίας γῆς, τὸ μέρος ἐξ οὗ ἐξεπήγασεν ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἔλαβε χώ-

ραν ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ Θεανθρώπου τὴν Βηθλεέμ. Ἀναχωροῦντες ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ μετὰ 3)4 τῆς ὥρας φθάνομεν εἰς τὴν περικαλλῆ ***Μονὴν τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ***, ἡ ἵδρυσις τῆς ὁποίας ἀνάγεται εἰς τὸν Μ. Κωνσταντῖνον κατ' ἄλλους δὲ εἰς τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων Ἠλίαν τῷ 518. Καὶ ἡ Μονὴ αὕτη κατεστράφη, ἀνῳκοδομήθη ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου, εἶτα ὑπὸ τοῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ τῷ 1165, τέλος ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Δοσιθέου τῷ 1678. Ἐνταῦθα δείκνυται ὁ βράχος τοῦ προφήτου Ἠλία ἀκούσαντος παρὰ τοῦ Ἀγγέλου «***ἀνάστα, φάγε καὶ πίε, ὅτι μακρὰ ἡ ὁδὸς ἀπὸ σοῦ***», ἡ πηγὴ ἐξ ἧς ἔπιεν ἡ Ἁγία Οἰκογένεια φεύγουσα εἰς Αἴγυπτον κτλ. Μετὰ τὴν Μονὴν τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ ἔχομεν τὸν τάφον τῆς ***Ραχὴλ*** μετὰ μικροῦ οἰκίσκου καὶ τρούλλου, τῆς δευτέρας γυναικὸς τοῦ Ἰακώβ, ἥτις ἀπέθανε καθ' ὁδὸν μετὰ τὸν τοκετὸν τοῦ Βενιαμίν, ὅτε ὁ Ἰακὼβ μετέβαινεν ἐκ Μεσοποταμίας εἰς Χεβρῶνα. Τὸ μνημεῖον τοῦτο ἀνήκει τοῖς Ἰουδαίοις. Μετὰ τὸ μνημεῖον τῆς Ραχὴλ φθάνομεν εἰς τὸ τέρμα τῆς ἐπισκέψεώς μας τὴν ***Βηθλεὲμ*** τὴν πρώτην Θεανθρωποδόχον πόλιν ἐπὶ δύο λόφων κειμένην καὶ εἰς ἀπόστασιν 1 1)2 ὥρας ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ.

Ἀκμάσασα καὶ παρακμάσασα ἕνεκα ποικίλων περιστάσεων μόλις ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος ἤρχισε νὰ ἀναλαμβάνῃ καὶ νὰ δημιουργῆται εἰς ὡραίαν πολίχνην. Ἤδη ἔχει 10 χιλ. κατοίκους ἅπαντας σχεδὸν Χριστιανούς. Οἱ κάτοικοι κατασκευάζουσιν ὡραῖα κομβολόγια καὶ σταυροὺς ἐκ σεδεφίων. Ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Σπηλαίου τῆς Βηθλεὲμ ἐκτίσθη σταυροειδὴς Βασιλικὴ ὑπὸ τῆς Ἁγίας Ἑλένης. Ἡ ἁρμονικὴ ἀρχιτεκτονικὴ διάταξις καὶ ἡ συμμετρία τῶν μερῶν ἐμπνέει πολὺν θαυμασμὸν εἰς πάντα εὐσεβῆ ἐπισκέπτην. Τὸν πρῶτον τοῦτον Ναὸν ἔτι μᾶλλον ἐλάμπρυνεν ὁ Ἰουστινιανὸς τῷ 527. Θαυμάσιοι κίονες Κορινθιακοῦ ρυθμοῦ κοσμοῦσι τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ναοῦ. Ὁ περίφημος οὗτος Ναὸς διέφυγε μὲν τὰς φοβερὰς καταστροφὰς τῶν ἄλλων ἱερῶν προσκυνημάτων, ἀλλ' ὅμως ὑπέστη σὺχι ὀλίγας φθοράς. Ὁ αὐτοκράτωρ Μανουὴλ Κομνηνὸς τῷ 1169 πολλὰ τοῦ Ναοῦ μέρη φθαρέντα ἐπεσκεύασεν. Ἐπὶ τῶν Σταυροφόρων εὐτυχῶς ἔμεινεν ἄθικτος. Μέχρι σήμερον διατηρεῖται ἡ ἀρχαϊκὴ μορφὴ τοῦ Ναοῦ.

Κάτωθεν τοῦ Καθολικοῦ διὰ δύο **κλιμάκων** κατερχόμεθα εἰς τὸ Σπήλαιον τῆς γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μήκους 12.40, πλάτους 3,90 καὶ ὕψους 3 μέτρων. Πρὸς τὸ Α. τοῦ σπηλαίου ἐντὸς κοιλώματος κεῖται ὁ ἱερὸς τόπος τῆς γεννήσεως, ἐν τῷ μέσῳ ὑπάρχει ἀργυροῦς ἀστὴρ μετ' ἐπιγραφῆς λατινικῆς «ἐνταῦθα ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας ἐγεννήθη ὁ Χριστός». Τὸ Ἅγιον Σπήλαιον διετήρησε τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ μορφὴν οὐδέποτε μεταβληθέν· Ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τοὺς χονδροὺς προσθέτους τοίχους καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήματα θὰ εὑρεθῶμεν πρὸς τοῦ φυσικοῦ σπηλαίου μετὰ τῆς φάτνης τῶν ἀλόγων οἷον ἦτο κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος. Ἡ Ἁγία Ἑλένη, ὁ Ἰουστινιανός, ὁ Μανουὴλ Κομνηνὸς διὰ μωσαϊκῶν καὶ λοιπῶν κοσμημάτων ἐκόσμησαν τὸ θαυμάσιον καὶ περιώνυμον σπήλαιον. Αἱ ἐπιδρομαὶ Βεδουΐνων, Σαρακηνῶν κτλ. ἐστέρησαν τὸ σπήλαιον τοῦ πλουσίου του κόσμου, διετηρήθησαν ὅμως πλεῖστα ὡραῖα μάρμαρα. Οἱ Λατῖνοι κατέχουσι νῦν τὴν φάτνην ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπιτρέπονται καὶ τοῖς Ὀρθοδόξοις ἱεροπραξίαι, οἱ δὲ Ὀρθόδοξοι κατέχουσι καὶ τὸ μέρος, ὅπου ἐφύλασσον οἱ ποιμένες κατὰ τὴν γέννησιν οὕτοι φυλάσσοντες ἤκουσαν παρὰ τοῦ ἀγγέλου «ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ», καὶ «δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία». Ἐνταῦθα ἄλλοτε ὑπῆρχεν μεγαλοπρεπὴς Ἐκκλησία ἐρειπωθεῖσα, δι' ἣ ἡ Ἁγιοταφιτικὴ Ἀδελφότης ἔκτισεν ὡραίαν Ἐκκλησίαν μετὰ σχολείων διὰ τοὺς αὐτόθι Ὀρθοδόξους ἀνερχομένους εἰς 900. Ἐπιστρέφαντες εἰς Ἱερουσαλὴμ πρέπει νὰ ἑτοιμασθῶμεν διὰ τὴν μεγαλειτέραν καὶ τελευταίαν πλέον ἐκδρομὴν, διότι συνήθως οἱ προσκυνηταὶ τὰ εἰς μεγαλειτέρας ἀποστάσεις προσκυνήματα δὲν εὐκαιροῦσι νὰ ἐπισκεφθῶσιν ἕνεκα τῆς ὀλιγομήρου ἐν Παλαιστίνῃ διαμονῆς των.

Ἐν τῇ ἐκδρομῇ ταύτῃ πρῶτον συναντῶμεν τὴν κώμην ***Βηθανίαν*** τὴν πατρίδα τοῦ φίλου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Λαζάρου τοῦ τετραημέρου. Ἐνταῦθα ὑπάρχει ὁ πρῶτος τάφος τοῦ Λαζάρου, ὅστις ἔκειτο ἐκτὸς τοῦ χωρίου. Ὁ ἐπ' αὐτοῦ ἱδρυθεὶς ὑπὸ τῆς Ἁγίας Ἑλένης Ναὸς ὑποστὰς πλείστας δηώσεις καὶ μεταλλαγὰς εἶναι σήμερον Μωαμεθανικὸν τέμενος, οἱ δὲ Χριστιανοὶ δι' ὑπογείου κλίμακος ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀρχομένης κατέρχονται εἰς τὸν τάφον τοῦ Λαζάρου. Ἡ κώμη Βηθανία κατοικεῖται σήμερον ὑπὸ Μωαμεθανῶν ἀπέχει δὲ τῆς Ἱερουσαλὴμ 1 ὥρσν. Σπουδαιότερον προσκύνημα εἶναι ἡ Μονὴ τῆς Προϋπαντήσεως ἱδρυθεῖσα ἐπὶ τοῦ τόπου ἔνθα αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου Μάρθα καὶ Μαρία ὑπήντησαν τῷ Θεανθρώπῳ. Ἡ παλαιὰ Μονὴ τῆς Προϋπαντήσεως καταστραφεῖσα ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος χρόνου καὶ τῶν ποικίλων περιστάσεων μόλις νῦν ἀνέζησε τῇ ἐνδελεχεῖ μερίμνῃ τῆς Ἁγιοταφιτικῆς Ἀδελφότητος διὰ τοῦ τότε Ἀρχιμανδρίτου Σπυρίδωνος καὶ εἶτα Πατριάρχου Ἀντιοχείας ἐπὶ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Ἱεροθέου Α' τῷ 1879. Ἐν τῷ Ναῷ τῆς Προϋπαντήσεως ὑπάρχει νῦν ἡ πέτρα ἐφ' ἧς καθεσθεὶς ὁ Σωτὴρ ἐποιήσατο τὸν διάλογον πρὸς τὰς ἀδελφὰς τοῦ Λαζάρου. Ἐξακολουθοῦντες τὴν πρὸς τὸν Ἰορδάνην πορείαν διὰ μικρᾶς λοξοδρομίας φθάνομεν εἰς τοὺς ἀποκρήμνους βράχους ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀρχαιότατα ἔστησαν τὰ ἀσκητικὰ των κρυσφύγετα οἱ πρῶτοι μοναχοὶ Χριστιανοί. Τὰ κελλία εἶναι φωλεαὶ πτηνῶν. Καὶ εἰς τοὺς ξηροὺς τούτους βράχους κατεδιώχθησαν καὶ ἐσφάγησαν οἱ εὐσεβεῖς ἀναχωρηταί. Ἱδρυτὴς τῆς ἀναφερομένης Μονῆς τοῦ ***Χουζιβᾶ*** ὑπῆρξεν ὁ Ἰωάννης Χουζιβίτης. Κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα περιελάμβανε 5 χιλιάδας μοναχούς. Καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν Περσῶν, τῶν Βεδουΐνων κτλ. μόλις ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροθέου τῷ 1878 ἀνέζησε καὶ αὕτη διὰ τοῦ ὁσιωτάτου Μοναχοῦ Καλλινίκου γενομένου ἡγουμένου αὐτῆς. Σήμερον ἔχομεν ἐν τῇ Μονῇ δύο Ἐκκλησίας τὴν μὲν ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου τὴν δὲ ἐπ' ὀνόματι τῶν ***Ἰωάννου καὶ Γεωργίου Χουζιβιτῶν.***

Μετὰ τὴν Μονὴν τοῦ Χουζιβᾶ ἔχομεν τὸ ***Σαραντάριον*** Ὄρος ὀνομασθὲν οὕτω ἐκ τῆς τεσσαρακονθημέρου νηστείας τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ διαβόλου πειρασμοῦ. Ἀπὸ τῶν πρώτων Χριστιανικῶν χρόνων τὸ πρὸς τὴν δυτικὴν γωνίαν τοῦ ὄρους σπήλαιον ἐν τῷ ὁποίῳ διέτριψε καὶ ἐνήστευσεν ὁ Κύριος μετεβλήθη εἰς Ἐκκλησίαν εἰς δὲ τὰ παρακείμενα σπήλαια ἠσκήτευσαν πλεῖστοι Χριστιανοί ὁ φανατισμὸς ὅμως τῶν Περσῶν, τοῦ Χακὶμ, τῶν Βεδουΐνων ἀγρίως κατέσφαξε τοὺς πάντας. Ἤδη ἀνέζησε καὶ ἡ Μονὴ αὕτη σήμερον διὰ τοῦ δραστηρίου Ἀρχιμ. Ἀβραμίου. Κατερχόμεθα πλέον τὴν εὔφορον καὶ ἄλλοτε διάσημον πεδιάδα τῆς Ἱεριχοῦς. Ἡ ***Ἱεριχὼ*** ἡ ἑπτάτειχος ἡ καταστραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ δὲν ὑπάρχει πλέον οὔτε ἀνέζησεν· ἄσημον καὶ πτωχὸν χωρίον μὲ κατοίκους μαστιζομένους ὑπὸ τῶν ἑλωδῶν πυρετῶν συναντᾷ ὁ ἐπισκέπτης. Ἐνταῦθα ὁ Σωτὴρ κατέλυσε μίαν ἑσπέραν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀρχιτελώνου Ζακχαίου, ἐνταῦθα ἐδείκνυετο ἡ συκομωρέα ἐφ' ἧς ἀνέβη ὁ Ζακχαῖος. Ὁ Ἰουστινιανὸς ἔκτισεν ἐνταῦθα λαμπρὰν Βασιλικὴν καὶ ξενῶνας διὰ τοὺς ἐπισκεπτομένους τὸν Ἰορδάνην, ἀλλὰ κατεστράφησαν τὰ πάντα. Ἡ Ἁγιοταφιτικὴ Ἀδελφότης ἔκτισεν ἐνταῦθα Μονὴν καὶ Ἐκκλησίαν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Προφήτου ***Ἐλισσαίου***. Μετὰ τὴν Ἱεριχὼ βαίνομεν πρὸς τὸ ρεῦμα τοῦθείου Ἰορδάνου, παρὰ τοῦτον ὑπάρχει κσὶ ἡ ***Μονὴ τοῦ τιμίου Προδρόμου*** κτισθεῖσα παρὰ τὸ σπήλαιον ἔνθα διέτριβεν ὁ προάγγελος τοῦ Χριστοῦ καὶ Βαπτιστὴς τούτου Ἰωάννης. Ἡ Μονὴ τὸ πρῶτον ἐκτίσθη ὑπὸ τῆς Βασιλομήτορος Ἑλένης, εἶτα δὲ ἐκοσμήθη ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ· αἱ ἀλλεπάλληλοι ὅμως ἐπιδρομαὶ ἐσάρωσαν καὶ τὴν μεγαλοπρεπεστάτην ταύτην Μονὴν, ἥτις μόλις ἀ ὸ τοῦ 1873 ἤρχισε νὰ ἀναλαμβάνῃ κτισθεῖσα ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῆς σχεδίου μετὰ μεγάλων ξενώνων. Ἐνταῦθα κατὰ τὰ Θεοφάνεια τελεῖται ὁ μέγας Ἁγιασμὸς δι ἀρχιερέως. Ἀπὸ τῆς Μονῆς τοῦ τιμίου Προδρόμου ἀπέχει ὁ λεπτὰ ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς, ὁ ἱερώτατος διὰ τοὺς Χριστιανοὺς ποταμὸς τοῦ ὁποίου τὸ ἅγιον ὕδωρ μεταφέρεται εἰς ὅλα τὰ πέρατα τοῦ κόσμου, ὅπου πάλλει εὐσεβὴς Χριστιανικὴ καρδία. Ὁ Ἰορδάνης σχηματίζεται ἐκ τριῶν μικρῶν ποταμίσκων τῆς Πανείδος, τῆς Δὰν καὶ τῆς Χασβεΐας, οἵτινες ἐκβάλλοντες

εἰς τὴν Σαμαχωνίτιδα λίμνην ἐκρέουσιν ἐκ ταύτης ὡς εἰς ποταμὸς ὁ Ἰορδάνης, ὅστις σχηματίζων τὴν Τιβεριάδα λίμνην ἐκβάλλει τέλος εἰς τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν. Τὸ μῆκος τοῦ Ἰορδάνου ἀπὸ τῶν πηγῶν μέχρι τῆς ἐκβολῆς ὑπολογίζεται ὡς ἔγγιστα εἰς 220 χιλ., ἀπὸ δὲ τῆς Τιβεριάδος μέχρι τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ εἰς 104 χιλιόμετρα. Τὸ ἀπέναντι τῆς Μονῆς τοῦ Ἰωάννου τμῆμα τοῦ Ἰορδάνου εἶναι ἱστορικώτατον, διότι δι' αὐτοῦ διῆλθον τὸν Ἰορδάνην οἱ Ἰσραηλῖται, ἐνταῦθα ἔστησαν τὸν ἀναμνηστικὴν δωδεκάλιθον στήλην, ὅταν ἔβαινον πρὸς κατάκτησιν τῆς ρευούσης μέλι καὶ γάλα γῆς τῆς Ἐπαγγελίας. Ἐνταῦθα ὁ Προφήτης Ἠλίας ἀφήνων τὴν μηλωτὴν τῷ Ἐλισσαίῳ ἀνελήφθη ἐν πυρίνῳ ἅρματι, ἐνταῦθα ἠκούετο ἡ φωνὴ τοῦ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μετανοεῖτε Ἰωάννου, ἐνταῦθα τέλος ἐβαπτίσθη ὁ σωτὴρ τοῦ Κόσμου.

Ἄλλη Μονὴ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Ἰορδάνου συγκεντροῦσα τοὺς προσκυνητὰς εἶναι ἡ τοῦ ***Ἀββᾶ Γερασίμου*** ἀκμάσαντος περὶ τὰ μέσα τοῦ πέμπτου αἰῶνος. Ὁ Ἀββᾶς Γεράσιμος ἵδρυσε τὴν Μονὴν τῷ 455 καταστραφεῖσαν ὅμως τὸν 9ον αἰῶνα ἀνεπλήρωσεν ἡ Μονὴ τοῦ Καλαμῶνος, ἥτις ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα τῆς παλαιᾶς Μονῆς τοῦ Ἀββᾶ Γερασίμου. Ἡ Μονὴ τοῦ Καλαμῶνος ἦτο ναΐδριον ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, ἥτις διέμεινεν ἐνταῦθα κατὰ τὴν παράδοσιν, ὅτε μετὰ τοῦ Θείου βρέφους καὶ τοῦ Ἰωσὴφ ἔφευγεν εἰς Αἴγυπτον. Ὑποχρεωτικώτατος πρὸς πάντας εἶναι ὁ ἀναδείξας τὴν Μονὴν τοῦ Ἀββᾶ Γερασίμου Μοναχὸς Σεραπίων. Ἐκ τῆς Μονῆς ταύτης γίνεται ἡ ἐπίσκεψις τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης εἰς τὴν ὁποίαν ἐκβάλλει ὁ Ἰορδάνης ποταμός. Ἡ νεκρὰ θάλασσα ὀνομαζομένη οὕτω, διότι οὐδεμία ζωϊκὴ οὐσία ὑφίσταται ἐν αὐτῇ κεῖται 793 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ἡ γῆ ἐνταῦθα ἦτο γονιμωτάτη καὶ πλουσία περιλαμβάνουσα τὴν πολυάνθρωπον Πενταπόλιν, ἀλλ' αἱ ἀνομίαι τῶν κατοίκων ἐπέφερον τὴν διὰ πυρὸς καὶ θείου καταστροφὴν καὶ τὴν δημιουργίαν τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης. Τὰ ὕδατα αὐτῆς εἶναι πικράλμυρα καὶ πρασινωπά. Ἡ ἔκτασίς της εἶναι 76 χιλ. μῆκος, πλάτος δὲ οὐχὶ μεγαλήτερον τῶν 15 χιλ. Οἱ ἰχθεῖς τοῦ Ἰορδάνου φθάνοντος εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν ἀποθνήσκουσι καὶ ἐκβάλλονται εἰς τὰς ὄχθας αὐτῆς, ἕνεκα δὲ τῆς πυκνότητος τοῦ ὕδατος δυσκόλως καταβυθίζεται τὸ ἀντικείμενον ἐν αὐτῇ. Κατὰ τὴν 10ην π. μ. τὸ θέρος ἀρχίζει ἡ μεγάλη αὐτῆς ἐξάτμησις, ὅλη δὲ ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι πλήρης ἐκ τῆς βαρείας ὀσμῆς τῆς ἀσφάλτου. Ἀσφαλῶς τὰ ὑπὸ τὴν λίμνην εἶναι ἡφαιστειώδη ὡς ἐκ τῶν συχνῶν σεισμικῶν, δονήσεων συμπεραίνεται, τὰ δὲ παρὰ τὰς ὄχθας τῆς θαλάσσης ταύτης ἐρείπια μαρτυροῦσι τὴν ὕπαρξιν τῶν ἀρχαίων πόλεων Ἐλγαδί, Μασσάδαν, Σηγὼρ, Μαχαιροῦντα.

Ἐπανερχόμενοι ἐκ τῆς μακρᾶς ἀνὰ τὸν Ἰορδάνην περιοδείας μας εἰς Ἱερουσαλὴμ ὀλίγας πλέον Μονὰς ἔχομεν πρὸς ἐπίσκεψιν. Μεταξὺ τούτων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Λαύρα τοῦ ***Ἁγίου Σάββα*** ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τούτου τὸ πρῶτον τῷ 482 παρὰ τὴν δεξιὰν πλευρὰν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων. Κατ' ἀρχὰς ἀπετελεῖτο ἐκ σπηλαίων ἐν οἷς κατώκουν οἱ ἀσκηταὶ καὶ ἑνὸς πύργου ἱδρυθέντος ὑπὸ τοῦ Ὁσίου Σάββα ναὸν δὲ εἶχε μικρὰν Ἐκκλησίαν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς τιμῶν τὴν μνήμην τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς λαύρας Σάββα τοῦ καθηγιασμένου διεκόσμησε τὴν Μονὴν μέχρι δὲ σήμερον σώζεται ὁ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καλούμενος Πύργος ὡς καὶ ὁ Πύργος τῆς Αὐτοκρατείρας Εὐδοξίας, Ἐν τῇ ἀκμῇ της ἡ Μονὴ εἶχε 5.000 μοναχούς. Σπουδαιότατος ὑπῆρξεν ὁ ἀγὼν τῆς Μονῆς κατὰ τῶν αἱρέσεων ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς της μέχρι τοῦ 10ου αἰῶνος χάρις εἰς τοὺς θεολόγους μοναχούς, οὓς περιέκλεισε μεταξὺ τῶν μοναχῶν της· ὑπέστη πολλὰς καταστροφὰς ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν, ἀλλ' ὑπῆρξε συγχρόνως καὶ σεβαστὴ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ νομαδικὰ φύλλα τῶν βεδουΐνων, ἅτινα δὲν ἔθιξαν τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου Σάββα.

Μεταξὺ τῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Σάββα καὶ τῆς Βηθλεὲμ κεῖται ἡ Μονὴ τοῦ ***Ἀββᾶ Θεοδοσίου*** ἐπίσης σπουδαιοτάτη καὶ παλαιοτάτη παρὰ τὸ σπήλαιον τῶν Μάγων. Ἡ σπουδαιότης τῆς Μονῆς ταύτης καταφαίνεται ἐν τῷ ἀγῶνι κατὰ τῶν αἱρέσεων, ὁπότε ἀντιπρόσωποι τῆς Μονῆς ἐλάμβανον μέρος εἰς τὰς συνόδους κατὰ τῶν αἱρετικῶν καὶ δεύτερον διότι ἐξ αὐτῆς κατήγοντο σπουδαῖοι ἄνδρες ὡς οἱ Πατριάρχαι Ἱεροσολύμων Μόδεστος καὶ Σωφρόνιος ὁ Α'. Ἀπὸ τοῦ 8ου αἰῶνος ἄρχεται ἡ παρακμὴ ὁπότε τὸν 16ον αἰῶνα μεταβάλλεται εἰς σωρὸν ἐρειπίων καὶ καταφύγιον τῶν ποιμνίων· τῷ 1881 ὁ ἀοίδιμος Φώτιος Ἀλεξανδρίδης Σχολάρχης τότε τῆς Θεολογ. Σχολῆς τοῦ Σταυροῦ ἐπὶ Ἱεροθέου τοῦ Α' ἀγοράζει παρὰ τῶν καταλαβόντων Ἀμπὲτ τὸ μέρος τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας εἶτα δὲ ὑπὸ τῆς Ἁγιοταφιτικῆς Ἀδελφότητος ἀγοράζεται καὶ τὸ ὑπόλοιπον σχεδὸν τῆς περιοχῆς, οὕτω ἐτέθησαν ἐκ νέου τὰ θεμέλια τῆς Μονῆς, ἥτις σπουδαιότατον διεδραμάτισε πρόσωπον.

Ἡ Μονὴ τοῦ ***Τιμίου Σταυροῦ*** κεῖται πρὸς Δ. τῆς Ἱερουσαλήμ. Κατὰ τὴν παράδοσιν, ὑπὸ τοῦ Λὼτ ἐφυτεύθη ἐνταῦθα τὸ δένδρον ἐξ οὗ κατεσκευάσθη ὁ Σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος. Τὴν πρώτην Ἐκκλησίαν ἔκτισεν ἡ Ἁγία Ἑλένη καταστραφεῖσαν ἐπὶ τῶν Περσῶν. Περὶ τὰ μέσα τοῦ 11ου αἰῶνος Ἴβηρ τις Μοναχὸς Πρόχορος ἀνεκαίνισε ταύτην δώσας αὐτῇ τέλειον Βυζαντινὸν ρυθμόν. Οἱ Σαρακηνοὶ ἐκδιώξαντες τοὺς μοναχοὺς κατέλαβον αὐτήν, ὅτε τῇ μεσιτείᾳ τοῦ Ἀνδρονίκου Β' Παλαιολόγου ἀπεδόθη τοῖς Ἴβηρσιν ἀπὸ τοῦ 15ου ὅμως αἰῶνος ἕνεκα οἰκονομικῶν δυσχερειῶν ἐκινδύνευεν, ὁπότε κατὰ τὸν 17ον θὰ περιήρχετο εἰς ἀλλοδόξους, ἐὰν μὴ ἐπενέβαινεν ἡ Ἁγιοταφιτικὴ Ἀδελφότης, ἥτις ὁριστικῶς ἔσωσεν αὐτὴν μεταβαλοῦσα ἀπὸ τοῦ 1855 εἰς Σχολὴν Θεολογικὴν τὴν τοῦ Σταυροῦ καλουμένην, ἑορτάσασαν ἐσχάτως τὴν 50ετηρίδα της.

Καταμόνας. Ν. Δ. τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ μεταξὺ τῆς κοιλάδος τῶν Γιγάντων καὶ τῆς Μονῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ὑψοῦται ὁ μυροβρόλος καὶ ἀνθοστόλιστος λόφος, ἐφ' οὗ ἔκειτο κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ οἶκος τοῦ ἱερέως Συμεὼν τοῦ δεχθέντος εἰς τὰς ἀγκάλας του τὸ θεῖον βρέφος μετὰ τὴν 40ὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεως. Παρὰ τὸν οἶκον καὶ ἐντὸς τοῦ κηπαρίου ἐπὶ βράχου ἦσαν λαξευμένοι κατὰ τὸ ἔθος τῶν Ἰουδαίων οἱ οἰκογενειακοὶ τάφοι τοῦ Συμεών. Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ τιμῶντες τὴν μνήμην τοῦ σεβαστοῦ ἱερέως ἐσύγναζον εἰς τὸ μέρος τοῦτο καὶ τέλος ἵδρυσαν καὶ Ναόν, ἐραπωθέντα, ὅστις ἐπεσκευάσθη κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα ὑπὸ τῶν Ἰβήρων ἰσχυσάντων παρὰ τοῖς Μαμελούκοις. Οὕτω ἡ Μονὴ ἐξηκολούθησεν ὑπὸ τοὺς Ἴβηρας μέχρι τοῦ 17ου αἰῶνος· τέλος ὁ ἐκ Καλλιπόλεως μοναχὸς Ἀβράμιος Ἁγιοταφίτης ἠγόρασε τὰ ἐρείπια καὶ τὴν περὶξ περιοχὴν τὴν ὁποίαν ἀνασκάψας εὗρε λίθους λαξευμένους τοῦ ἀρχαίου κηπίου, ὑπόγειον δεξαμενὴν καὶ ψηφιδωτὰ καὶ δὴ τὸ ἀρχαῖον παρεκκλήσιον τὸ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγ. Συμεών. Τῷ 1879 ὁ Ἀβράμιος ἀνέσκαψε τὸ προαύλιον τοῦ ἀρχαίου Πύργου, ὅπου εὗρε τὸν τάφον τοῦ δικαίου Συμεών. Ἡ λαμπρὰ Μονὴ τοῦ Καταμόνας εἶναι ἀληθὴς παράδεισος καὶ θερινὴ διαμονὴ τῶν Πατριαρχῶν εἰς ἣν τοῦτο κτισθεῖσαν ἐν τῇ Μονῇ ἐξαισίαν οἰκοδομήν.

Πρὸς Β. τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας μακρὰν τῆς πύλης Δαμασκοῦ κεῖνται οἱ λαξευτοὶ τάφοι ἐν βράχοις οἱ καλούμενοι ***μνήματα τῶν Κριτῶν*** ἢ ***Βασιλέων.*** Οἱ τάφοι οὗτοι ἀσφαλῶς δὲν εἶναι οὔτε τῶν κριτῶν οὔτε τῶν βασιλέων τοῦ Ἰούδα, ἀλλ' οὔτε καὶ τοῦ βασιλέως Ἡρώδου, φαίνεται λοιπὸν ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐξιουδαϊσθεῖσαν βασίλισσαν τῶν Ἀδιαβηνῶν (μέρος τοῦ Κουρδιστὰν Α. τοῦ Τίγρεως) Ἑλένην, εἶναι λοιπὸν οἰκογενειακοὶ τάφοι.

Μετὰ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰ περὶ αὐτὴν πρέπει νὰ στραφῶμεν εἰς μακροτέρας ἐπισκέψεις τῶν περιωνύμων τόπων τῆς Ἁγίας Γῆς. Μεταξὺ τούτων περίφημον εἶναι τὸ ***φρέαρ τοῦ Ἰακὼβ καὶ τῆς Σαμαρειτιδος*** ἐν Σαμαρείᾳ παρὰ τὴν πόλιν Συχέμ, νῦν Νεάπολιν. Τὰς παρὰ τὴν πόλιν ταύτην ἀπεράντους πεδιάδας ὁ Ἰακὼβ ἐπιστρέφων ἐκ Μεσοποταμίας ἠγόρασε παρὰ τοῦ Ἐμμὼρ πατρὸς τοῦ Συχὲμ καὶ ἐδώρησεν εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰωσήφ. Μεταξὺ τῶν ὀρέων Γερβὶλ καὶ Γαριζὶν καὶ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Γαριζὶν κεῖται τὸ ἱστορικὸν φρέαρ τοῦ Ἰακώβ, παρ' αὐτὸ ἐγένετο ὁ διάλογος μεταξὺ τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς Σαμαρείτιδος. Ἐνταῦθα ὑπὸ τῆς Ἁγίας Ἑλένης ἐκτίσθη περικαλλέστατος ναὸς καταστραφεὶς ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ διώκτου Χάκεμ. Ἐσχάτως ἡ Ἁγιοτ. Ἀδελφότης ἀνέθηκε τῷ Παν.

Ἀρχιμανδρ. Σωφρονίφ τὴν ἀνέγερσιν ἐπὶ τῶν ἀρχαίων θεμελίων νέου Ναοῦ. Αἱ ἐκσκαφαὶ ἤρχισαν ἀπὸ τοῦ 1907 πρὸς περισυλλογὴν τοῦ χαμαὶ κειμένου ὑλικοῦ.

Ἡ **Ναζαρὲτ** τὸ ἄσημον ποτὲ χωρίον, ἐγένετο ἐπίσημον ἀπὸ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου, διότι ἐν αὐτῷ διῆλθε τὰ παιδικὰ ἔτη, διότι ἐν τῇ συναγωγῇ τῆς Ναζαρὲτ ἐδίδαξε τὰς χριστιανικάς του διδασκαλίας. Ἐκ τούτου ἀπεδόθη τῷ Σωτῆρι τὸ ὄνομα Ναζωραῖος. Παρὰ τὴν πύλην τῆς ἀρχαίας Ναζαρὲτ ὑπῆρχε πηγὴ παρὰ ταύτην δὲ ἐγένετο ὁ πρῶτος Εὐαγγελισμὸς τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ τῇ Θεοτόκῳ, ἥτις φοβηθεῖσα ἀφῆκε τὴν ὑδρίαν καὶ ἔφυγεν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῆς, ὁπότε ἐγένετο ὁ δεύτερος Εὐαγγελισμὸς προσφωνήσαντος τοῦ Ἀγγέλου διὰ τοῦ «μὴ φοβοῦ Μαριάμ». Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἐπὶ τῆς κατοικίας τῆς Ἀειπαρθένου ἔκτισε περικαλλῆ Βασιλικήν, ἣν ἀνεκαίνισαν οἱ Αὐτοκράτορες Κ)πόλεως κατὰ τὸν 8ον αἰῶνα. Ὁ φοβερὸς ὅμως διώκτης Χαλίφης Χακὶμδὲν ἐφείσθη οὔτε τοῦ Ναοῦ τούτου τῷ 1009. Ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν παράδοσιν τοποθεσίας ἐφ' ἧς ἔκειτο ὁ οἶκος τῆς Παρθένου Μαρίας εὑρίσκεται σήμερον ὁ ἐν Ναζαρὲτ Ναὸς τῶν Ὀρθοδόξων, ὅπου ὑπάρχει ἡ πηγή, ἡ ὁποία εἶναι συνέχεια τῆς ἔξω πηγῆς ἐνουμένης ὑπογείως πρὸς ἐκείνην. Τρία χιλιόμετρα πρὸς Ν. τῆς Ναζαρὲτ ὑπάρχει ὁ κρημνὸς ἀπὸ τοῦ ὁποίου οἱ Ναζαρηνοὶ ἤθελον νὰ κρημνίσωσι τὸν Σωτῆρα. Ἡ τοποθεσία αὕτη ἀνήκει εἰς τὸ ἱερὸν κοινὸν τοῦ Ἁγίου Τάφου καὶ ὑπάγεται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἑκάστοτε Μητροπολίτου Ναζαρέτ.

Τὸ ὄρος **Θαβὼρ** τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου δοξασθὲν κεῖται ἐν Γαλιλαίᾳ 562 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Τὸ ὄρος τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἑβραίων καὶ τῶν Ρωμαίων ἔπαιξε σπουδαῖον ρόλον. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἦτο ἐκτισμένη ὁλόκληρος πόλις καὶ δεικνύουσι τὰ σωζόμενα ἐρείπια καὶ τείχη. Ἔχει σχῆμα κωνοειδὲς ἀπέχει δὲ τῆς Ναζαρὲτ 2 ὥρας, ἐπ' αὐτοῦ κεῖται τὸ σπήλαιον Μελχισεδὲκ ἐν τῷ ὁποίῳ, οὗτος συνηντήθη πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἀβραάμ, ὅπερ κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους μετεβλήθη εἰς ἀσκητήριον. Ἡ δόξα ὅμως τοῦ Θαβὼρ ἔγκειται εἰς τὴν ἐπ' αὐτοῦ Μεταφόρφωσιν τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρος. Ἐν τῷ μέρει λοιπὸν ἔνθα ὁ Θεάνθρωπος παραλαβὼν τοὺς μαθητὰς Πέτρον, Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μετεμορφώθη, ἡ Βασιλομήτωρ Ἑλένη ᾠκοδόμησε θαυμάσιον Ναὸν, ἐπὶ δὲ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἱδρύθησαν δύο ἕτι Ναοὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Μωϋσέως καὶ Ἠλιοῦ. Οἱ Ναοὶ κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Περσῶν ὑπέστησαν σοβαρὰς καταστροφὰς, ἀλλ' ἐπεσκευάσθησαν. Ἐπὶ τῶν σταυροφοριῶν ἱδρύθη ἐπὶ τοῦ Θαβὼρ ἡ Μονὴ τῶν Βενεδικτίνων Μοναχῶν πλησίον τῆς τῶν Ὀρθοδόξων. Αἱ τῶν Ἀράβων ὅμως λεηλασίαι σχεδὸν κατέστρεψαν τὰς Μονὰς ἕως οὗ ἡ Ἁγιοτ. Ἀδελφότης ἀνέθηκε τῷ 1845 εἰς τὸν Ἱερομόναχον Εἰρήναρχον τὴν ἐκ νέου ἀνοικοδόμησιν, ἥτις ἤχθη εἰς πέρας τῷ 1862 τελεσθέντων καὶ τῶν ἐγκαινίων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ θεοβαδίστου Ὄρους.

Ὡς τελευταῖον σταθμὸν τῶν ἐπισκέψεών μας ἔχομεν τὴν πόλιν καὶ τὴν θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος. Ὀλίγοι τῶν προσκυνητῶν φθάνουσι μέχρι τῶν μερῶν τούτων ἕνεκα τῆς ὀλιγομέρου συνήθως διαμονῆς των ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γῇ. Ἡ πόλις Τιβεριάς, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Γαλιλαίας ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀντίπα τῷ 19 μ. Χ. πρὸς τιμὴν τοῦ Τιβερίου Καίσαρος.

Ἡ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος ἢ ἡ λίμνη **Γεννησαρὲτ** ὑπῆρξε περιλάλητος, διότι παρ' αὐτὴν περιεπάτησεν καὶ ἔπλευσεν ἐπὶ τῶν ὑδάτων της ὁ Σωτήρ, παρ' αὐτὴν εὗρε τοὺς πλείστους τῶν Ἀποστόλων, οὓς μετέβαλεν ἀπὸ ἁλιεῖς ἰχθύων εἰς κήρυκας τῶν ὑψηλῶν διδαγμάτων τοῦ Εὐαγγελίου, ἐνταῦθα τέλος πολλάκις ἐθαυματούργησεν ὁ θεάνθρωπος. Τίς θὰ λησμονήσῃ τὴν τρικυμίαν καὶ τὸ πάθημα τοῦ Πέτρου ἐξ ἀπιστίας δειλιάσαντος καὶ βυθισθέντος, ὅτε ἐτόλμησε νὰ περιπατήσῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ταύτης.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Τιβεριάδος κεῖται 208 μ. κάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἔχει μῆκος 21 χιλ. καὶ πλάτος 9 ½ χιλ. Σχηματίζεται δὲ ἐκ τῶν ὑδάτων τοῦ Ἰορδάνου καί τινων ρυακίων. Τὸ ὕδωρ αὐτῆς εἶναι διαυγές, πόσιμον καὶ μεταλλικόν. Πρὸς Ν. κεῖνται θερμὰ Ἰαματικὰ λουτρά. Ἡ πόλις ἔχει σήμερον 6 χιλ. κατοίκους τοὺς πλείστους Ἑβραίους, ἐνταῦθα ὑπάρχει Ὀρθόδοξον Μοναστήριον διευθυνόμενον ὑπὸ ἀντιπροσώπου τοῦ Μ. Πατριάρχου Ἱεροσολύμων.

Πέραν τοῦ Ἰορδάνου πόλις ἀνθοῦσα καὶ ἑλληνικωτάτη ἡ **Μαδηβὰ** πλήρης ἐπιγραφῶν καὶ μωσαϊκῶν νῦν δὲ ἄσημον χωρίον. Καὶ κατὰ τὴν περίοδον τῆς πολιτικῆς δράσεως τῶν Ἑβραίων, ὅσον καὶ κατὰ τὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ ὁ βίος αὐτῆς ὑπῆρξε σημαντικός. Κατὰ τὸν 5ον αἰῶνα μ. Χ. ἦτο ἡ Μαδηβὰ ἐπισκοπὴ τῆς Μητροπόλεως Βόστρων διαλάμψασα ἐπὶ Ἑλληνικῇ παιδείᾳ. Τὰ σωζόμενα θαυμάσια κιονόκρανα, οἱ Ἑλληνικοὶ ἔγγραφοι σταυροί, ὁ θησαυρὸς τῶν Μωσαϊκῶν, τῶν θεμελίων πλείστων ναῶν βοῶσι περὶ τῆς λαμπρότητος καὶ τῆς Χριστιανικῆς δόξης τῆς νεκρᾶς καὶ ἀφανοῦς πλέον πόλεως. Σημαντικώτατος εἶναι ὁ μωσαϊκὸς χάρτης τῆς Μαδηβᾶς ὁ ἀπεικονίζων τὴν Γεωγραφίαν τῆς Παλαιστίνης, διότι οὗτος ἀποτελεῖ γεωγραφικὴν καὶ ἱστορικὴν σύνοψιν τῆς Παλ.καὶΚ. Διαθήκης μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ τεχνίτου. Ὁ χάρτης οὗτος ἀπετέλει τὸ ἔδαφος μιᾶς τῶν πολλῶν ἐν Μαδηβᾷ Ἐκκλησιῶν. Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ χάρτου τούτου ἐγένετο τῷ 1890 ἐπὶ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Γερασίμου ὁπότε περιελήφθη ὑπὸ τοῦ Ἱ. Κοινοῦ τοῦ Π. Τάφου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ ἱδρυθείσῃ ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ Ὀρθοδόξων.

Μετὰ τὴν πολυήμερον ἐπίσκεψιν τῶν διαφόρων προσκυνημάτων ὑπὸ τοῦ Ὁμίλου τῶν Κυπρίων προσκυνητῶν, ἡ ὁποία διήρκεσε τέσσαρας σχεδὸν ἑβδομάδας, ἤδη πάντες παρεσκευάσθημεν εἰς τὴν παρακολούθησιν τῶν λαμπρῶν τελετῶν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Δὲν θὰ περιγράψωμεν ὅμως ἐνταῦθα οὔτε τὴν τελετὴν τοῦ Νιπτῆρος ἐν τῇ Ἁγίᾳ αὐλῇ, οὔτε τὰ τοῦ Ἁγίου Φωτὸς καὶ τῶν τελετῶν τῆς Ἀναστάσεως περὶ τῶν ὁποίων τόσα ἐγράφησαν, ἁπλῶς θὰ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Κυπριακοῦ Ὁμίλου καὶ τὴν γενομένην ὑποδοχὴν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Πατριάρχου Δαμιανοῦ τοῦ Α΄.

Λίαν ἐνωρὶς οἱ ἀποτελοῦντες τὸν ὑπὸτὴνδιεύθυνσιντοῦκαθηγητοῦ Ι. Χατζηϊωάννου ὅμιλονΚύπριοιπροσκυνηταὶἡτοιμάσθησαν ἐνδυθέντες τὰς ἐπισήμους νησιωτικὰς στολάς των. Τὴν 10ην π. μ. τεθέντες εἰς διπλοῦς στίχους ἀνῆλθον εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, τοῦ Πατριάρχου ἀναμένοντος ὀρθίου παρὰ τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον· μετὰ τὴν προσφώνησιν ὑπὸ τοῦ διευθύνοντος τὸν Ὅμιλον καὶ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Μακαριωτάτου παρήλασαν πάντες ἀσπαζόμενοι μετ' εὐλαβείας τὴν δεξιὰν τῆς Α. Μακαριότητος καὶ δεχόμενοι ἀναμνηστικὴν εἰκόνα τῆς ἐπισκέψεως. Στιγμὴ ἀληθῶς ἱερὰ καὶ ἀλησμόνητος διὰ πάντα αἰσθανόμενον τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Παρὰ τὸν Γολγοθᾶν ἡ δρὰξ τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν ἀγωνίζεται ἤδη ἐπὶ αἰῶνας τὸν ἀτελεύτητον ἀγῶνα τῆς διασώσεως τῶν προσκυνημάτων καὶ τῆς διατηρήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ αὐτῶν χαρακτῆρος. Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐξῆλθομεν νικηταί, ἀλλὰ θὰ εἶναι τελείως ἀδύνατον νὰ περισώσωμεν τὴν πατρῴαν κληρονομίαν, ἐὰν δὲν στρέψωμεν σύντονον τὸ βλέμμα καὶ γενναίαν τὴν χεῖρα πρὸς ἀνακούφισιν καὶ ὑποστήριξιν τῶν ἐκεῖ ἀγωνιζομένων Ἁγιοταφιτῶν ἀδελφῶν μας. Ἡ Κύπρος κατ' ἔτος πέμπει τοὺς περισσοτέρους προσκυνητάς, ἀλλ' ἐὰν ἡ Παλαιστίνιος Ἑταιρεία διὰ τῶν ἐνεργειῶν της ἔπεμπε χιλιάδας Ρώσσων τί πρέπει νὰ πράξωσιν οἱ ἐλεύθεροι Ἕλληνες ; Δύο τινά. Οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν καὶ ἀθρόαν ἐπίσκεψιν τῆς Ἁγίας Γῆς. Τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι δύσκολον, εἶνε καθῆκον παντὸς εὐσεβοῦς καὶ συνάμα Ἕλληνος Χριστιανοῦ. **Ι. Χ. Χ.**

Η Α. Μ. Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΔΑΜΙΑΝΟΣ Ο Α΄

Ἡ Α. Μ. ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δαμιανὸς ὁ Α΄ ἐκ Μαραθοκάμπου τῆς Σάμου καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1848. Μεταβὰς εἰς Ἱεροσόλυμα τῷ 1872 ἐκάρη μοναχὸς καὶ ἐτάχθη μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἁγιοταφιτικῆς ἀδελφότητος, διὰ δὲ τὰς πρὸς τὴν ἀδελφότητα ὑπηρεσίας ἀπεστάλη εἰς Καύκασον καὶ εἶτα Κων)πολιν ὡς ἔξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου. Ἐπανελθὼν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐχειροτονήθη ὡς Ἀρχιεπίσκοπος Φιλαδελφείας καὶ Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος ἐν Βηθλεέμ. Ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων ἐπέμφθη εἰς Ρωσσίαν κατὰ τὴν στέψιν τοῦ Τσάρου Νικολάου Β΄, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου Γερασίμου γενόμενος τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου ἐξελέγη κατόπιν τὸν Αὔγουστον τοῦ 1897 Πατριάρχης Ἱεροσολύμων παραμένων μέχρι σήμερον ὡς τοιοῦτος. Ἡ πατριαρχεία τοῦ Δαμιανοῦ εἶναι πλήρης γεγονότων καὶ ἀγώνων, διότι κατὰ ταύτην ἐγεννήθησαν πλεῖστα ὅσα ζητήματα τὰ μὲν παρ' αὐτῶν τῶν ξένων ὑποκινούμενα τὰ δὲ ὑπὸ διαφωνούντων μελῶν τῆς Ἁγιοταφιτικῆς ἀδελφότητος. Ὁ κατὰ τῶν ἑτεροδόξων ἀγὼν ὑπῆρξε σταθερὸς χάρις δὲ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν πολιτικὴν εὐστροφίαν τοῦ εὐσεβοῦς Ἱεράρχου διεσώθησαν τὰ ἱερώτατα δικαιώματα τοῦ Ἔθνους ἐπὶ τῶν ἱερῶν σεβασμάτων. Ἁπλοῦς καὶ ἀπέριττος γλυκὺς τοὺς τρόπους εἷς πάντας τοὺς ἐπισκεπτομένους κατακτᾷ ὅλων τὰς καρδίας, γεννᾷ τὴν ἐντύπωσιν ἀληθοῦς Ἁγίου, ἀγαθοῦ ποιμένος τάξαντος ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ποιμνίου του. Ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον ἀνεγείρονται καὶ ἐπισκευάζονται οἱ ἀρχαῖοι Ναοὶ τοὺς ὁποίους τοῦ φοβεροῦ Χάκεμ ἢ τῶν Βεδουΐνων αἱ ὁρδαὶ ἐσύλησαν ἢ ἠρείπωσαν. Πανταχοῦ στρέφει τὸ βλέμμα εἰς τοὺς ἱστορικοὺς τόπους, ἵνα ἀναθέσῃ κοινῇ τῆς Ἀδελφότητος ἀποφάσει εἰς τὸν ἱκανὸν τὴν δημιουργίαν τῆς Νέας Μονῆς ἢ τῆς ἀναδείξεως παραμεληθείσης. Ὁ ἐν Ρέμπλῃ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τόσα ἄλλα προσκυνήματα μαρτυροῦσι περὶ τῶν διαθέσεων καὶ τῆς δράσεώς τοῦ νῦν Πατριάρχου.

Ἐκτὸς τῶν περὶ τὰ προσκυνήματα φροντίδων πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὰς ὑπὲρ τῶν Ὀρθοδόξων ἰθαγενῶν φροντίδας δι' ἱδρύσεως Σχολείων, νοσοκομείων παροχῆς φαρμάκων, ἄρτου κατὰ Τετάρτην καὶ Παρασκευήν, κατοικίας καὶ δώρων κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων ἢ τοῦ Πάσχα. Αἱ ὑπὲρ τῶν ἰθαγενῶν μάλιστα δαπάναι ἐνῷ κατ' ἀρχὰς δὲν ἐδυσκόλευον τὸ ταμεῖον τοῦ Ι. Κοινοῦ, ἀπὸ τῆς δημεύσεως καὶ τῶν ἐν Ρωσσίᾳ κτημάτων (διότι τὰ ἐν Βλαχίᾳ καὶ Μολδαυΐᾳ πολὺ παλαιότερον ἐδημεύθησαν) μεγάλην ἐπέφερον οἰκονομικὴν κρίσιν μὴ δυνάμένης τῆς Ἁγιοτ. ἀδελφότης νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ ὑπέρογκα ἔξοδά της.

Πρὸς θεραπείαν τοῦ ὅλου οἰ ωνομικοῦ κακοῦ ὁ Πατριάρχης Δαμιανὸς συνέταξε πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων μετέβη δὲ εἰς Κ(πολιν ἐπὶ Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ΄, ἵνα ἐπικαλεσθῇ καὶ τούτου τὴν σύμπραξιν. Πρὸς μελέτην τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Ἁγίου Τάφου ἐστάλη εἰδικὸς οἰκονομολόγος ὁ Σ. ἀλλ' ἀτυχῶς ἕνεκα πολιτικῶν λόγων αἱ μελετηθεῖσαι οἰκονομικαὶ μεταρρυθμίσεις δὲν ἐγένοντο, διότι ἐν τῷ μεταξὺ τὰ μέλη τῆς Ἁγιοταφιτικῆς Ἀδελφότητος διαφωνήσαντα τῷ 1908 ἐχωρίσθησαν εἰς δύο στρατόπεδα τὸ μὲν ὑπὲρ τοῦ Πατριάρχου Δαμιανοῦ τὸ δὲ κατὰ. Ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις ἐπεμβᾶσα χάριν τῆς τάξεως καὶ ἐξετάσασα δι' ἀπεσταλμένων τὰ πράγματα ἐδικαίωσε τὸν Πατριάρχην Δαμιανὸν διέταξε δὲ συγχρόνως τὴν ἀπομάκρυνσιν ἐξ Ἱεροσολύμων τῶν διαφωνούντων ἀδελφῶν. Ἡ ὁμόνοια ἐπῆλθε μεταξὺ τῶν Ἁγιοταφιτῶν, οἱ διαφωνοῦντες συνεφιλιώθησαν πρὸς χαρὰν ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, οἱ δὲ μετανοήσαντες καὶ ὑποταγέντες τῷ Δαμιανῷ ἐπανῆλθον εἰς τὴν Ἁγίαν Γῆν. Χάριν τῆς εἰρηνεύσεως ἐν Ἱερουσαλὴμ προέβη ὁ Πατριάρχης εἰς τὰς ἀπαραιτήτους ὑπὲρ τῶν Ὀρθοδόξων Ἀραβοφώνων παραχωρήσεις χωρὶς ὅμως νὰ μειωθῶσι τὰ δικαιώματα τῆς Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος καὶ τοῦ ὅλου Ἑλληνικοῦ Γένους. Αἱ παραχωρήσεις εἶναι τοιαῦται, ὥστε οὐδαμῶς ἱκανοποιοῦσι τοὺς Ἀραβοφώνους τῶν ὁποίων οἱ ἀδιάλλακτοι ἐτοιχοκόλλησαν τὸ Πάσχα τοῦ 1912 κατὰ τοῦ Πατριάρχου λίβελλον γράφοντα, ὅτι ὁ Δαμιανὸς ὁμιλεῖ πολλὰς γλώσσας —τοῦτο δὲ γράφομεν διὰ τοὺς κατηγοροῦντας τὸν Δαμιανὸν ὡς ἐλαττώσαντα διὰ τῶν παραχωρήσεων τὰ προνόμια τῆς Ἁγιοτ. Ἀδελφότητος.

Ὁ ἀείμνηστος Πατριάρχης Κ)πόλεως Ἰωακεὶμ Γ΄ μετὰ τὰ γεγονότα τοῦ 1908 εἶπεν «ὁ Πατριάρχης Δαμιανός διὰ τῆς ἐπιμονῆς καὶ τοῦ ἀγῶνός του ἔσωσε τὴν Ἑλληνικότητα τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων». Πολὺ ὀρθῶς καὶ δικαίως· ἡ πτῶσις τοῦ Δαμιανοῦ ἀσφαλῶς θὰ ἐδημιούργει νέαν Ἀντιόχειαν. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ σὺν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ τὴν πρὸς τὰ πάτρια ἀφοσίωσιν προσέτι δὲ τὰς πρὸς τὸν Ἑλληνισμὸν ὑπηρεσίας τοῦ Δαμιανοῦ. Ἡ ἐποχὴ τῆς Πατριαρχείας τοῦ Δαμιανοῦ εἶναι ἀπὸ τὰς κρισιμωτέρας τοῦ θρόνου Ἱεροσολύμων, οὐδεὶς εἶχε νὰ παλαίσῃ κατὰ τοσούτων ἐχθρῶν ὁμοδόξων καὶ ἑτεροδόξων, ἐχρειάζετο δὲ ἡ ἱκανότης τοῦ Δαμιανοῦ ὁτὲ μὲν ἀνθισταμένου, ὁτὲ δὲ φαινομενικῶς ὑποχωροῦντος, ἵνα περισώσῃ τὴν Ἁγιοτ. Ἀδελφότητα κινδυνεύουσαν ὁλοκληρωτικῶς νὰ ἀπωλεσθῇ. Περιεποιεῖτοτοὺς Ἀραβοφώνους διὰ νὰ ἀποκρούσῃ τὰς μηχανορραφίας τῆς Παλαιστινείου Ἑταιρείας, ἥτις τόσα κακὰ ἐδημιούργησεν εἰς τὴν Σιωνιτιδα Ἐκκλησίαν, τὸ ψυχίον δὲν ἰσοδυναμεῖ ποτὲ μὲ ὁλόκληρον ἄρτον.

Ἤδη ὁ Ρωσσικὸς κίνδυνος παρῆλθεν ὁ δὲ Δαμιανὸς ἔσωσε τὸν θρόνον. Εἶναι περιττὸν νὰ ἀναφέρωμεν πολλὰ περὶ τοῦ ἐθνικῶς ἐργαζομένου Πατριάρχου περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὴν κατ' ἐντολὴν τῆς Α. Μακαριότητος ἐκδοθεῖσαν ἱστορικὴν πραγματείαν ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ ἡμετέρου διδασκάλου κ. Παύλου Καρολίδου «Περὶ τῆς ἐθνικῆς καταγωγῆς τῶν Ὀρθοδόξων Συρίας καὶ Παλαιστίνης» καὶ μεταφρασθεῖσαν εἰς τὴν Ἀραβικήν,ἵνα κυκλοφορήσῃ καὶ διαδοθῇ παρὰ τοῖς Ὀρθοδόξοις Ἀραβοφώνοις Συρίας Παλαιστινης πρὸς ἀντίκρουσιν τοῦ γράψαντος λογίου Παλαιστινοῦ τροφίμου τῆς Παλαιστινείου Ἑταιρείας καὶ ὑπὸ ταύτης παρακινηθέντος, ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι Ἀραβόφωνοι τῶν μερῶν τούτων δὲν εἶναι Ἑλληνικῆς καταγωγῆς ἀλλὰ Συριακῆς ἢ Ἀραμαϊκῆς.

Ὁ φοβερὸς Εὐρωπαϊκὸς πόλεμος δημιουργεῖ νέας θλίψεις εἰς τὴν Ἁγιοταφ. Ἀδελφότητα. Ὑπὸ τῶν ὑποχωρησάντων Τούρκων μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου στρατηγοῦ Ἄλεμπυ ἀπάγεται εἰς Δαμασκὸν ὁ Πατριάρχης Δαμιανὸς καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος. Ἐν μέσῳ μυρίων κακουχιῶν διεσώθη ἡ Α. Π. ἀποθανόντος ἐν τῇ ἐξορίᾳ τοῦ εὐσεβεστάτου Μητροπολίτου Ἰορδάνου Μελετίου, ἵνα μετὰ τὴν εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν ἐπάνοδον δοκιμάσῃ νέας πικρίας ἐξ αὐτῶν τῶν Ἁγιοταφιτῶν ἀδελφῶν. Νέαι πάλιν διαφωνίαι καὶ ἀποχώρησις μελῶν τινων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Μετὰ τὴν τρικυμίαν, ὅμως ἐπανῆλθε καὶ πάλιν ἡ ἠρεμία διὰ τῆς ἀνεξικακίας καὶ συγγνώμης ἣν προθύμως παρέσχεν ἡ Α. Π. εἰς τοὺς ἀντιφρονήσαντας ἀδελφούς. Ἡ μετάβασις τοῦ Ἁγίου Βιζύης ἐκ Κ)πόλεως εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς συμβιβασμὸν τῶν διϊσταμένων τὰ μέγιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν εἰρήνευσιν τῆς Ἁγιοταφικῆς Ἀδελφότητος, τρανωτάτην δὲ ἀπόδειξιν παρέσχε τῆς φιλοπατρίας καὶ φιλογενείας τοῦ Δαμιανοῦ ἡ ὑπ' αὐτοῦ σταλεῖσα πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐπιστολὴ δι' ἧς ἐξαιτεῖται τὴν ἀντίληψιν καὶ ἀρωγὴν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πρὸς ὁριστικὴν τακτοποίησιν τῶν σοβαρωτάτων ζητημάτων τῶν ταρασσόντων τὴν Ἐκκλησίαν Ἱεροσολύμων.

Ο ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΙΟΡΔΑΝΟΥ

ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΘΕΛΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Σάμῳ τῷ 1878. Ἐσπούδασεν ἐν θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ὀξφόρδης. Διηκόνησεν ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Ἱεροσολύμων ὡς Βιβλιοφύλαξ, ὡς Διευθυντὴς τοῦ Τυπογραφείου, ὡς Διευθυντὴς τῆς Νέας Σιών, ὡς Γραμματεὺς τῆς Συνόδου, ὡς Ἀρχιγραμματεὺς τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου καὶ τῇ 27 Αὐγούστου προήχθη εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἰορδάνου. Ἐπὶ διετίαν συνετήρησε δι' ἐρανων τὸ Ἐπιμελητήριον Γυναικείας ἐργασίας καὶ πολλὰ ὀρφανὰ καὶ πτωχὰ ἐνέδυσε καὶ ὑπέδησεν.

Ἔργα αὐτοῦ:

1) Ἀνὰ τὰ Προσκυνήματα 1909 σ. 136.

2) Ἑκατονταετηρὶς τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως 1810—1910 σ. 161.

3) Ἡ ὁδὸς τοῦ Μαρτυρίου 1910 σ. 154.

4) Ἑρμηνεία τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου 1911 σ. 122.

5) Ἐκδρομὴ εἰς τὴν Λαύραν τοῦ ἁγίου Σάβα 1912 σ. 29.

6) Ἐπίσημα ἔγγραφα περὶ τῶν Δικαίων τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων (1908—1913) σ. 22.

7) Οἱ Ἕλληνες ἐν τοῖς Ἁγίοις Τόποις 1919 σ. 22.

8) Ἕλληνες καὶ φραγκισκανοὶ ἐν τοῖς Ἁγίοις Τόποις 1919 σ. 22.

9) Ἔγγραφα περὶ τοῦ Δανείου τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Παναγίου Τάφου 1920 σ. 29.

10) Κύριλλος Ἱεροσολύμων ὁ Κατηχητὴς 1920 σ. 95.

11) Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν Ἡμερολογίῳ 1921. σ. 60.

12) Ἡ εἰς Ὑπερορίαν ἀπαγωγὴ τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ αἱ ἐπακολουθήσασαι κρίσεις (1917—1921) σ. 191.

13) Περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων 1911 σ. 81.

Ὁ Παν. Ἀρχιμανδρίτης Παντελεήμων.

Ἐξ Ἄργους καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1870. Εἰς ἡλικίαν εἴκοσιν ἐτῶν μετέβη εἰς Κ)πολιν προσληφθεὶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ τότε τελοῦντος χρέη Πατριαρχικοῦ Ἐπιτρόπου ἐν Βηθλεὲμ νῦν δὲ Πατριάρχου Δαμιανοῦ καὶ τῇ προτάσει τοῦ ὁποίου ἐκάρη Μοναχὸς ὀνομασθεὶς Παντελεήμων ὑπὸ τοῦ τότε Πατριάρχου Γερασίμου. Τῷ 1893 εἰσαχθεὶς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Σταυροῦ ἀπεφοίτησε τῷ 1900, ὁπότε ἀνετέθη αὐτῷ ἡ Διεύθυνσις τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἱερατικῆς Σχολῆς τοῦ Παν. Τάφου.

Τῷ 1905 διωρίσθη Οἰκονομικὸς Ἐπιθεωρητὴς καὶ Γραμματεὺς τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Σώματος, εἶτα δὲ Διευθυντὴς τῆς ἐν Ἰόππῃ Ἐμπορικῆς καὶ Γλωσσικῆς Σχολῆς τοῦ Παν. Τάφου, ἧτις χάρις εἰς τὴν ἱκανότητα τοῦ διευθυντοῦ οὐχὶ μόνον ὑπερτέρα τῶν ἐν Ἰόππῃ ὁμοίων Σχολῶν ἀνεδείχθη ἀλλὰ καὶ ἐξ Αἰγύπτου μαθητὰς προσείλκυσε. Ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γῇ ὑπηρεσιῶν προσέφερε τοιαύτας ὡς ἔξαρχος ἐν Ταϊγανίῳ καὶ εἶτα ἐν Κ)πόλει, ὁπότε μετὰ τὰ γεγονότα τοῦ 1908 προσεκλήθη εἰς Ἱερουσαλὴμ ὅπου ἡ παρουσία του ἦτο ἀναγκαιοτάτη καὶ ἵνα μετάσχῃ μετ' ὀλίγον τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Σιωνιτίδος Ἐκκλησίας. Τῷ 1910 ὢν Συνοδικὸς διορίζεται καὶ Ἡγούμενος τοῦ Προσκυνήματος τῆς Γεθσημανῆς, τῷ δὲ 1914 διορίζεται Πρόεδρος τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς. Τῇ 11ῃ Νοεμβρίου 1917 ἀπάγεται μετὰ τοῦ Μ. Πατριάρχου καὶ τῶν λοιπῶν Συνοδικῶν εἰς Δαμασκὸν ἐπανέρχεται δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1918 μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Τούρκων ἐκ τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης.

Συνέγραψε λόγους Ἠθικοὺς καὶ Παιδαγωγικοὺς διεκρίθη δὲ πάντοτε διὰ τὸ θεῖον κήρυγμά του, τὸ μεθ' ἁπλότητος καὶ χάριτος διδακτικῆς γενόμενον.

Ο ΜΕΓΑΣ ΣΚΕΥΟΦΥΛΑΞ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ

Ἐκ Καλαφατλὶ τῆς Τρῳάδος καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1847. Νεώτατος ἠσθάνετο ζωηρὰν κλίσιν πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διακονίαν, δι' ὃ μετέβη εἰς Ἅγιον Ὄρος ὅπου ἐσπούδασεν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν εἶτα δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀναλαβὼν ὑπηρεσίαν ὡς ἱεροψάλτης ἐν Γεθσημανῇ. Ὑπὸ τοῦ τότε Σκευοφύλακος ἀειμνήστου Σεραφεὶμ ἐκ Λέσβου προήχθη εἰς Ἱεροδιάκονον καὶ μετὰ ταῦτα εἰς Ἱερομόναχον τῷ 1878, τῷ δὲ 1895 θανόντος τοῦ Σκευοφύλακος Σεραφεὶμ εἰς Ἀρχιμανδρίτην καὶ Παρασκευοφύλακα. Ὡς τοιοῦτος ἐπὶ 22 ἔτη ὑπηρέτησε μετ' αὐταπαρνήσεως καὶ θερμοῦ ζήλου τὴν Ἁγιοταφιτικὴν Ἀδελφότητα.

Ἡ σπουδαιοτέρα καὶ τὰ μάλιστα σημαντικὴ συμβολὴ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Γερασίμου, ἐκτὸς τῶν ἄλλων κατακοσμήσεων τῶν Ἁγίων προσκυνημάτων, ἐμφαίνεται εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν καὶ ἀνάδειξιν τῆς *Ἁγίας Σιὼν* τοῦ λαμπροῦ τούτου κτιρίου τοῦ κοσμοῦντος τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἀποθανόντος τοῦ Σκευοφύλακος Εὐθυμίου προήχθη νῦν εἰς Μέγα Σκευοφύλακα.

Ο ΑΡΧ. ΕΙΡΗΝΑΡΧΟΣ ΛΕΟΝΤΙΔΗΣ

Ἐκ Σάμου καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1876. Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐγκυκλίων σπουδῶν εἰς ἡλικίαν 16 ἐτῶν μετέβη εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔνθα προστατευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιμανδρίτου Παρθενίου Καμαράση ἐξεπαιδεύθη ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ προσφέρων ἔκτοτε τὰς πολυτίμους αὐτοῦ ὑπηρεσίας εἰς τὸ Ἱερὸν τοῦ Παναγ. Τάφου Κοινόν.

Ο ΑΡΧ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΣΜΥΡΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐκ Σμύρνης καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1878. Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ Σχολῇ σπουδῶν του ἐνεγράφη εἰς τὴν θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Σταυροῦ ὁπόθεν ἀποφοιτήσας ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῶν ξένων γλωσσῶν. Ἐγένετο λαμπαδάριος τοῦ Παν. Τάφου καὶ εἶτα Πατριαρχικὸς Ἔξαρχος ἐν Κύπρῳ.

Ὡς Λαμπαδάριος τοῦ Παν. Τάφου ἐξέδωκε τῷ 1908 καλλιτεχνικὸν λεύκωμα «Ἐνθύμιον τῶν Ἁγίων Τόπων» ἐκ τοῦ ὁποίου ἠρύσθημεν πλείστας τῶν ἐν τῷ Πανελληνίῳ Λευκώματι τῆς Ἐθνικῆς Ἑκατονταετηρίδος εἰκόνων καὶ πληροφοριῶν περὶ τῶν Ἱερῶν Προσκυνημάτων.

Ὁ Παν. Ἀρχιμανδρίτης Σιλβέστρος Φραγκούλης.

Ὁ ἐν Κύπρῳ Ἔξαρχος τοῦ Παν. Τάφου Δαμασ. Σμυρνόπουλος

Ἐξ Ἐγκλουβῆς τῆς Λευκάδος καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1869 μετὰ δὲ τὸ πέρας τῶν ἐγκυκλίων αὐτοῦ σπουδῶν μετέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ἵνα καταταχθῇ εἰς τὴν διακονίαν τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ. Διὰ τὰς πολλαπλᾶς ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ὑπηρεσίας του πρὸς τὴν Σιωνῖτιδα Ἐκκλησίαν τῇ 8ῃ Ὀκτωβρίου 1918 κοινῇ ἀποφάσει τοῦ τε Μακαριωτάτου Πατριάρχου Δαμιανοῦ καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διωρίσθη Ἡγούμενος τῆς περιφήμου καὶ Ἱστορικῆς Λαύρας τοῦ Ἁγίου Σάββα ἵνα καὶ ἐκεῖ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου καὶ θέρμης ἐξακολουθήσῃ τὸ θεάρεστον αὐτοῦ ἔργον.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Κύριλλος Β΄

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ὅτε ἀνέτελλε τὸ καιριώτατον τοῦ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ ἔτος 1821 ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ ἀποστόλου Βαρνάβα εὑρίσκετο ὁ ἐκ τοῦ παρὰ τὴν Λευκωσίαν Στροβόλου καταγόμενος καὶ ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1810 χειροτονημένος ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανός.

Ὁ Κυπριανὸς ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος τῶν μεγάλων ἀρχιεπισκόπων, οἵτινες ἀπὸ τῆς τουρκικῆς κατακτήσεως, ἰδίᾳ δὲ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ια΄ ἑκ. διεξήγαγον τοὺς ἀειμνήστους πρὸς τὴν τουρκικὴν τυραννίδα περὶ ὑπάρξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ποιμνίου των ἀγῶνας. Οὐ μόνον δ' ὁ τελευταῖος ἀλλ' ἴσως καὶ ὁ ἄριστος αὐτῶν· ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀγλαοῦ θανάτου του ἐξεταζόμενος. Διότι οὐδενὸς ἀρχιεπισκόπου τῆς τουρκοκρατίας ἡ δρᾶσις ἐξεδηλώθη τόσον ἐκτεταμένη, ἀδιάλειπτος καὶ ἄκαμπτος πρὸς τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν ὑπερτέραν προαγωγὴν εἰς παιδείαν, ἠθικὴν καὶ πολιτισμὸν τοῦ λαοῦ ὅσον ἡ τοῦ Κυπριανοῦ.

Ἡ τοιαύτη τοῦ Κυπριανοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας καθόλου δραστηριότης ἐπεσκίασε σφόδρα τὴν τῶν ἐντοπίων Τούρκων ἐπιρροήν, ἡ δὲ προαγωγὴ τῶν Ἑλλήνων τῆς Νήσου εἰς δύναμιν καὶ πλοῦτον ἐξήγειρεν ἀεὶ μᾶλλον τὸν φθόνον αὐτῶν καὶ τὴν ἀπληστίαν. Ἐντεῦθεν ἀφορμὴ ἐζητεῖτο μόνον, ὅπως ἡ τουρκικὴ ἀγριότης ἐκδηλωθῇ ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ συνήθει φρικαλεότητι. Καὶ ἡ ἀφορμὴ παρουσιάσθη πλέον ἢ ἐπαρκὴς κατὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐπαναστάσεως.

Καίτοι οἱ Κύπριοι, πάντων δ' ἧκιστα ὁ Κυπριανὸς καὶ ἡ λοιπὴ Ἐκκλησία ὡς σῶμα οὐδ' ἐσκέφθησαν νὰ ἐξεγείρωσι τὸν λαὸν εἰς συμμετοχὴν τοῦ Ἀγῶνος, ἀναμετροῦντες τοὺς ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας γεωγραφικῆς θέσεως τῆς νήσου ἀφεύκτους κινδύνους ὁλοσχεροῦς καὶ ταχείας καταστροφῆς, καίτοι δὲ τὸ νομοταγὲς αὐτῶν ἀνεγνώρισε καὶ ἡ Πύλη, ἐν τούτοις ἡ ἐπιμονὴ τῶν ἐντοπίων Τούρκων ἐν Κων)πόλει, ὅπως δοθῇ αὐτοῖς ἄδεια σφαγῆς τῶν δῆθεν ἐπικινδύνων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν προεστώτων τῆς Νήσου, ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε ἐπὶ τέλους ἡ στυγερὰ ἄδεια ἐδόθη, καὶ ἄνευ ἀναβολῆς ἐξετελέσθη

Τῇ 6 Ἰουλίου ἐκαρατομήθησαν ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Σεραγίου ἐν Λευκωσίᾳ οἱ τρεῖς Μητροπολῖται Πάφου Χρύσανθος, Κιτίου Μελέτιος καὶ Κερυνείας Λαυρέντιος, μετ' αὐτοὺς δ' ἀπηγχονίσθη ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανὸς ἀπό τινος συκαμίνου· αἱ σφαγαὶ ἐξηκολούθησαν ἐπί τινας εἰσέτι ἡμέρας, περὶ τοὺς 80 δ' ἐν συνόλῳ λαϊκοὶ ἐσφάγησαν ἢ ἀπηγχονίσθησαν ἐν Λευκωσίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Νήσου.

Κληρικοὶ δέ τινες ἀσήμαντοι, παραδοθέντες πρό τινων ἡμερῶν εἰς τὸν Τοῦρκον Διοικητὴν τῆς νήσου ὑπὸ τῶν θανατωθέντων Ἀρχιερέων ὡς ὅμηροι, ἀπεφυλακίσθησαν τότε καὶ ἐπιβιβασθέντες ἐπὶ τῶν ἡμιόνων, ἐφ' ὧν οἱ σφαγέντες Ἀρχιερεῖς εἶχον ἔλθῃ εἰς τὸ Σεράγιον ἀπεστάλησαν εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ὡς διάδοχοι αὐτῶν, ἐν συνοδείᾳ τιμητικῆς φρουρᾶς. Τούτους ἐχειροτόνησαν δι' ἐκδόσεως τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου πρὸς τὸν Ἀντιοχείας οἱ ἀρχιερεῖς αὐτοῦ Ἐπιφανείας Ἰωαννίκιος, Σελευκίας Γενάδιος καὶ Ἐμέσης Μεθόδιος, ἐλθόντες εἰς Κύπρον κατὰ Δεκέμβριον (17—19) τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἦσαν δ' οἱ νεωστὶ χειροτονηθέντες Ἀρχιερεῖς οὗτοι: Ἀρχιεπίσκοπος Ἰωα-

κειμ, Μητροπολίται Πάφου Πανάρετος, Κιτίου Λ ιόντιος, Κερυνείας Δαμασκηνός.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰωακείμ οὐδεμίαν ἱκανότητα εἶχε διὸ δυσαρεστηθέντων τῶν Χριστιανῶν ἐκ τῆς πολιτείας αὐτοῦ, καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν Τούρκων, ἐξηναγκάσθη παυθεὶς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως νὰ παραιτηθῇ τῇ 21 Μαΐου 1824, προήχθη δ' ἀντ' αὐτοῦ ὁ Κερυνείας Δαμασκηνός, τῇ 7 Ἰουνίου, αὐθημερὸν ἐκλεγέντος Κερυνείας τοῦ Χαραλάμπους.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Δαμασκηνὸς ἀπέβη ταχέως διὰ τὴν ἀκεραιότητα τοῦ χαρακτῆρος δυσάρεστος τῇ ἐγχωρίῳ Κυβερνήσει, καταγγελθεὶς δ' εἰς τὴν Πύλην ἐπαύθη καὶ ἐξωρίσθη τῷ 1827 εἰς Σπάρτην τῆς Πισιδίας, παραιτηθέντος δ' αὐτοῦ ἐξελέγη ἀρχιεπίσκοπος κανονικῶς ὁ Πάφου, Πανάρετος.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πανάρετος, μέχρι τοῦ 1840 παραμείνας ἐπὶ τοῦ θρόνου ἠδυνήθη νὰ ἐπιδείξηται δραστηριότητά τινα ἰδίως περὶ τὴν τακτοποίησιν τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐξομάλυνσιν τῶν πρὸς τὴν Πύλην σχέσεων τοῦ ποιμνίου του. Τὸ δὲ σπουδαιότατον τῶν ἔργων του ἐγένετο ἡ τῷ 1830 ἐπαναφορὰ εἰς λειτουργίαν τῆς ἀπὸ τοῦ 1821 κλεισθείσης κυπριανείου ἑλληνικῆς Σχολῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος τοῦ νῦν Παγκυπρίου Γυμνασίου.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πανάρετος ἐπαύθη τῷ 1840 ὑπὸ τῆς Πύλης· ἀντικατασταθεὶς διὰ τοῦ τῷ 1821 εἰς Γαλλίαν διαφυγόντος ἐξάρχου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἰωαννικίου, ὅστις κατῆλθεν εἰς Κύπρον ἐκ Κων)πόλεως συνεπαγόμενος τὴν προστασίαν ἰσχυροτάτων αὐτόθι πασσάδων.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰωαννίκιος παρὰ τὴν ἰσχὺν τῶν ὑποστηριζόντων αὐτὸν ἐν Κων)πόλει Τούρκων καὶ τὴν ἰδίαν ἐπιτηδειότητα καὶ τόλμην ὀλίγα τινὰ ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ, διότι ἀπὸ τοῦ 1821 τὰ διάφορα προνόμια τῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν ὑπὸ τοὺς Τούρκους Χριστιανῶν ἤρξαντο βαθμηδὸν ἀτονοῦντα καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐντεῦθεν ἠλαττοῦτο καὶ ἡ εὐεργετικὴ ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου των δρᾶσις τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχηγῶν, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου διὰ τῆς κτήσεως πολιτικῶν τινων ἐλευθεριῶν ὅλαὸς ἀπηλλάττετο ἐπὶ μᾶλλον τῆς πολιτικῆς ἐπιβολῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ οὐχὶ σπανίως ἀντεπολιτεύετο αὐτήν.

Τῷ 1849 ἀποθανόντος τοῦ Ἰωαννικίου ἐξελέγη διάδοχος αὐτοῦ ὁ τέως ἀρχιμανδρίτης τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύριλλος μακρυνὸς συγγενὴς τοῦ μάρτυρος ἀρχιεπισκόπου Κυπριανοῦ. Ὁ Κύριλλος Α' εἶχε πολλὰς ἀρετὰς καὶ θὰ ἀπέβαινε λίαν ἐπωφελὴς· ἀλλ' εὑρέθη εὐθὺς ἐν ἀρχῇ πρὸ δεινῆς καὶ ἀμειλίκτου ἀντιπολιτεύσεως, μετὰ πέντε δὲ ἔτη εὑρεθεὶς καὶ ἐνώπιον τοῦ κινδύνου νὰ ὑποσῇ ἦν καὶ ὁ Κυπριανὸς τύχην ἐξ ἀφορμῆς τοῦ πρὸς ἀπολύτρωσιν ὀργασμοῦ τῶν ὑποδούλων ἐπὶ τῷ Κριμαϊκῷ πολέμῳ, ἠσθένησεν ὑπὸ φόβου, ὡς λέγεται, καὶ ἀπέθανε, σχὸν διάδοχον τὸν Μακάριον.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος προέστη τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ ἕνδεκα ἔτη, ἀφοῦ ἤδη εἶχεν ὑπηρετήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν εἰκοσιεπτὰ ὅλα ἔτη ὡς κατώτερος κληρικός. Ὑπῆρξε συνετὸς καὶ περιεσκεμμένος, ἠδυνήθη δ' ἀπερισπάστως νὰ ἀφιερώσῃ τὴν ὅλην αὐτοῦ προσπάθειαν εἰς μορφωσιν τοῦ λαοῦ, γινώσκων ὅτι ἐπὶ τῆς παιδείας τοῦ λαοῦ ὡς βάσεως δύνανται νὰ στηριχθῶσι καὶ τὰ τολμηρότατα τοῦ μέλλοντος σχέδια. Ἵδρυσε τὸ πρῶτον Παρθεναγωγεῖον ἐν Λευκωσίᾳ καὶ ἀπέστειλε πρῶτος εἰς Ἀθήνας ὑποτρόφους προς σπουδὴν τῆς Θεολογίας, τὸν μετέπειτα διάδοχον αὐτοῦ ἀρχιεπίσκοπον Σωφρόνιον καὶ τὸν Κιτίου Κυπριανόν. Ἵδρυσεν ἐν τοῖς χωρίοις δημοτικὰ σχολεῖα, ἀνεκαίνισε τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ ἐσχεδίαζε μεγαλείτερα, ὅτε ἡ χολέρα ἀνήρπασεν αὐτὸν αἴφνης ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς δράσεως.

Διάδοχος αὐτοῦ ἐγένετο ὁ ἀρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος, ἐκλεγεὶς μετὰ τρεῖς μῆνας, ὅτε ἔσχεν ὕφεσιν ἡ ἐπιδημία, καὶ προστὰς τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τριάκοντα καὶ πέντε ἔτη. Πτυχιοῦχος τῆς θεολογίας ὢν καὶ διδάσκαλος χρηματίσας μετὰ ζήλου πολλοῦ ἐκήρυττεν ἐν πάσῃ περιστάσει τὸν θεῖον λόγον, καὶ ἔδωκεν ἀρχὴν εἰς τὴν ἀναβίωσιν τοῦ τέως ἐν πλήρει ἀφασίᾳ διατελοῦντος ἐκκλησιαστικοῦ ἄμβωνος ἐν Κύπρῳ.

Ἐσυνέχισε δραστηρίως τὰς προσπαθείας τοῦ προκατόχου του περὶ μορφώσεως τοῦ λαοῦ διὰ τῆς πυκνώσεως τῶν ἐν τοῖς χωρίοις σχολείων, περὶ εἰρηνικῆς συμβιώσεως Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, περὶ ἁρμονικῆς συνεργασίας μετὰ τῶν τουρκικῶν Ἀρχῶν πρὸς ἐπίτευξιν σχετικῆ τινος τῆς Νήσου εὐημερίας.

Ὁ Σωφρόνιος ἀρχιεράτευσεν ἐν σπουδαιοτάτοις καιροῖς· ηὐτύχησε νὰ ἴδῃ τῷ 1878 ἀπολυτρουμένην τὴν Κύπρον τοῦ ἀπεχθοῦς τουρκικοῦ ζυγοῦ καὶ περιερχομένην ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν Ἄγγλων οὓς ἐχαιρέτησεν ἀποβάντας εἰς τὴν Νῆσον ὡς προπαρασκευαστὰς τῆς ὁριστικῆς ἐθνικῆς αὐτῆς ἀποκαταστάσεως. Ὑπὲρ τούτου καὶ πρεσβείαις Ἀγγλίαν προέστη τῷ 1890', ὅτε ἐν Ἀγγλίᾳ ἐτιμήθη ἐξαιρετικῶς ὑπό τε τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐπισημοτάτων Ἄγγλων τῆς ἐποχῆς, ὧν ὁ μέγας Γλάδστων ὁμηριστὶ ἐξέφρασε τὸν θαυμασμὸν αὐτοῦ πρὸς τὸν σεμνότατον καὶ ἐπιβλητικώτατον Ἱεράρχην θαῦμα ἰδέσθαι Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου.

Τῷ 1893 ἠύλόγει τὴν προαγωγὴν τῆς Κυπριανείου Ἑλληνικῆς Σχολῆς εἰς τὸ πρῶτον Κυπριακὸν Γυμνάσιον, τὸ μετέπειτα κληθὲν Παγκύπριον, πρὸς ὃ συμπαρεζεύχθη καὶ διδασκαλεῖον, ὀλίγον δ' ἔπειτα παραλλήλως τὸ ἐπὶ Μακαρίου ἱδρυθὲν σχολεῖον θηλέων Λευκωσίας, ἀνυψοῦτο εἰς πλήρες ἀνώτερον Παρθεναγωγεῖον μετὰ Διδασκάλου θηλέων· ἀμφότερα δὲ τὰ ἱδρύματα μορφώσαντα τοὺς καταλλήλους ἐργάτας προυκάλεσαν τὴν θαυμασὴν ἀπὸ τῆς τελευταίας τριακονταετίας ἀνθησιν τῆς ἐθνικῆς παιδείας ἐν Κύπρῳ, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐφαμίλλως πρὸς τὴν Πρωτεύουσαν ἵδρυσιν ἀνωτέρων σχολείων καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐν Κύπρῳ πόλεσι καὶ μεγαλητέροις χωρίοις.

Ἡ ἐξάπλωσις τῆς παιδείας προύκάλεσεν ὡς εἰκὸς σύντονον τὸ διαφέρον τοῦ λαοῦ περὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων, ὧν σπουδαῖον τμῆμα τὰ ἐκκλησιαστικά. Κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν τῆς πρωθιεραρχίας τοῦ Σωφρονίου μεγάλη κίνησις παρετηρήθη περὶ τὸ θέμα τῆς τακτοποιήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, δηλαδὴ περὶ τῆς ὀρθῆς διαχειρίσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας ἐπὶ τῷ τέλει τῆς προσκτήσεως τῆς ἀπαιτουμένης μορφώσεως ὑπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν πρὸς εὐδόκιμον ἄσκησιν τοῦ ἔργου των· ἀλλὰ ζῶντος τοῦ Σωφρονίου οὐδὲν κατωρθώθη, οὔτε ἠδύνατο νὰ κατορθωθῇ· διότι ὁ Σωφρόνιος καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Ἱεραρχία ἦσαν ἐμπεποτισμένοι τῆς ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐκκλησιαστικῆς δυνάμει τῶν λεγομένων προνομίων ἀπολυταρχίας, δὲν ἦτο δὲ δυνατὸν νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τῆς ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ ὑπὸ συνταγματικὸν καθεστὼς τραφείσης νέας τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ γενεᾶς. Ἄλλως τε δὲ ὁ Σωφρόνιος, ὅτε ἡ μακρὰ συζήτησις ὡρίμαζε καὶ ἀπέληγεν εἰς σαφῆ συμπέρασμα περὶ τοῦ πρακτέου οὐδὲν ἠδύνατο οὔτε νὰ νοήσῃ, πολλῷ δ' ἧττον νὰ ἐνεργήσῃ διὰ τὸ βαθύ του γῆρας. Κατ' ἀνάγκην ἄρα ἡ ἀνασύνταξις τῆς Ἐκκλησίας ἔδει νὰ ἀναβληθῇ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ.

Ἀποθανόντος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σωφρονίου κατὰ Μάϊον ἀρχόμενον τοῦ 1900 διηρέθη ὁ κυπριακὸς λαὸς ἐν τῷ ζητήματι τῆς διαδοχῆς αὐτοῦ περὶ τοὺς δύο περιλειπομένους ἐν τῇ Νήσῳ Ἀρχιερεῖς, Κιτίου Κύριλλον (Παπαδόπουλον) καὶ Κερυνείας Κύριλλον (Βασιλείου) τοσοῦτο δεινῶς, ὥστε ἡ πάλη διήρκεσε δεκαετίαν ὅλην. Ὁ πρῶτος τούτων ἦτο διὰ τὰ πρεσβεῖα τοῦ θρόνου του ὁ κανονικῶς προεδρεύων τῆς ἱερᾶς κυπριακῆς Συνόδου· ἀλλ' εἶχε τὰ λοιπὰ συνοδικὰ μέλη ἀντίπαλα περὶ τὸν δεύτερον. Ὅθεν τάχιστα ἀπέστη τῆς ἐν τῇ Συνόδῳ θέσεώς του, ἀπεκήρυξε τὴν Ἱ. Σύνοδον ὡς ἐστερημένην κύρους, καὶ ἠγωνίσθη δι' ἄλλων μέσων νὰ καταλάβῃ τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον εἰς ὃν ἡ Σύνοδος μετὰ τῶν ὁμοφρόνων προσεπάθει νὰ ἀνυψώσῃ τὸν ἑαυτῆς ὑποψήφιον Κερυνείας Κύριλλον. Ὁ λαὸς ἐδιχάσθη ἀδιαλλάκτως, ἐν ᾧ ἡ ἐπιτόπιος Κυβέρνησις μετ' ἐφεκτικότητος παρηκολούθει τὰ τελούμενα, ἴσως καὶ εὐχαριστημένη διότι οἱ Ἕλληνες ἀπησχολημένοι περὶ

τὰς ἰδίας ἔριδας κατέλειπον αὐτὴν ἀνενόχλητον εἰς τὰ ἔργα της.

Αἱ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν παλαιῶν ἀγράφων συνηθειῶν, τότε τὸ πρῶτον διατυπωθεισῶν γραπτῶς, γενόμεναι ἐκλογαὶ ἀντιπροσώπων ἀπανταχόθεν τῆς Νήσου κληρικῶν καὶ λαϊκῶν πρὸς ἀνάδειξιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου δὲν ἀπέληξαν εἰς ἀποτέλεσμα, ὥστε οἱ Κύπριοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ λύσωσι καθ' ἑαυτοὺς τὸ ζήτημα. Ἐγένετο μετὰ ἐξαετίαν κοινὴ προσφυγὴ πρὸς βοήθειαν ἐν τῇ λύσει τοῦ ζητήματος, ὄχι εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μόνον, ὡς ἐγένετο ἐν ἄλλοις καιροῖς, καὶ οὗτινος προηγούμεναι συμβουλαὶ ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ τῆς περὶ τὸν Κιτίου Κύριλλον μερίδος, ἀλλ' εἰς τὰ τρία ὁμοῦ ἑλληνικὰ Πατριαρχεῖα, Κων)πόλεως, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, ὧν τὰ δύο τελευταῖα συνεπάθουν τῇ περὶ τὸν Κιτίου μερίδι. Τὰ Πατριαρχεῖα ἀντιπροσωπεύθησαν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τὸ μὲν Οἰκουμενικὸν διὰ τοῦ τότε Ἀγχιάλου Μητροπολίτου Βασιλείου, τὸ τῶν Ἱεροσολύμων διὰ τοῦ τότε ἀρχιγραμματέως ἀρχιμ. Μελετίου (Μεταξάκη), τὸ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας δι' αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου, ὅστις διὰ τὸ ἀξίωμα καὶ προῆδρευσε τῆς ἀντιπροσωπείας ταύτης.

Καὶ ἡ ἀπόπειρα αὕτη πρὸς λύσιν ἀπέτυχε, τῆς περὶ τὸν Κιτίου μερίδος οὐδεμίαν λύσιν δεχομένης πλὴν διὰ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ ἑαυτῆς ὑποψηφίου. Ὅθεν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον χρώμενον ἀρχαίῳ ἱστορικῷ δικαιώματι, μαρτυρουμένῳ διὰ πολλῶν, ἐξέλεξε διὰ κανονικῶν ψήφων ἐν Κων)πόλει τῇ 9 Φεβρουαρίου 1908 ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου τὸν Κερυνείας Κύριλλον, ὅστις μετὰ δισταγμοὺς πολλοὺς ἀπεδέξατο τὴν τηλεγραφικῶς ἀναγγελθεῖσαν ἐκλογήν.

Ἡ εἴδησις τῆς ἐκλογῆς προυκάλεσε συντάραξιν τῆς ἀντιπάλου μερίδος, ἥτις συγκεντρώσασα ὀπαδοὺς ἐν Λευκωσίᾳ καὶ ἐκ τῶν χωρίων καὶ προκαλέσασα ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ ὀχλαγωγίαν ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅπως καταλάβῃ δι' ἀστυνομικῆς δυνάμεως τὴν Ἀρχιεπισκοπήν, χάριν τῆς τάξεως, ἀποτολμήσασα οὕτω πραξικόπημα, ὅπερ οὐδὲ τῷ 1821 ἀπεπειράθησαν οἱ Τοῦρκοι.

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κύριλλος κατέφυγεν εἰς τὸ παρὰ τὴν Λευκωσίαν μετόχιον τοῦ ἁγίου Προκοπίου τῆς Μονῆς Κύκκου, καὶ διέτριβεν ἐκεῖ, ἕως οὗ κατόπιν συμφωνίας, εἰς ἣν ἐπρωτοστάτησεν ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, χάριν τοῦ εὐνοουμένου του Κιτίου Κυρίλλου καὶ εἰς Κων)πολιν πλεύσας καὶ τὸ δεύτερον εἰς Κύπρον ἐλθὼν παρητήθη. Διενηργήθη δὲ ἐπὶ τῇ βάσει πολιτικοῦ νόμου καταρτισθέντος καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τῶν πλειονοψηφούντων ἐν τῷ νομοθετικῷ Συμβουλίῳ ὀπαδῶν τοῦ Κιτίου Κυρίλλου καὶ καθ' ὑπόδειξιν τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου νιοθετηθέντος ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἐκλογὴ ἀντιπροσώπων πρὸς ἀνάδειξιν Ἀρχιεπισκόπου. Οἱ περὶ τὸν παρατηθέντα Ἀρχιεπίσκοπον ἐκηρύχθησαν κατ' ἀρχὴν ἐναντίον πάσης διὰ τῆς ξένης Κυβερνήσεως λύσεως τοῦ ζητήματος διὸ καὶ ἀπέσχον τῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νόμου διενεργηθεισῶν ἐκλογῶν, δι' ὃ ἀνερρήθη ἀρχιεπίσκοπος ὁ Κιτίου Κύριλλος, τῷ 1910 κατὰ Μάρτιον, ἠνέσχοντο δὲ τὰ τελεσθέντα τῇ ἀπαιτήσει τοῦ τε παραιτηθέντος Ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, χάριν τῆς ἐθνικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἑνότητος. Κατὰ τὴν νέαν διαρρύθμισιν ὁ παραιτηθεὶς Ἀρχιεπίσκοπος διετήρησε τὴν πρότεραν Μητρόπολιν αὐτοῦ ἐπὶ τίτλῳ Μακαριωτάτου Προέδρου αὐτῆς, εἰς δὲ τὴν ἀπὸ μακροῦ χηρεύουσαν Μητρόπολιν Πάφου ἐχειροτονήθη ὁ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ Καΐρου τότε ἐφημέριος ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος Ἀντζουλᾶτος, εἰς δὲ τὴν διὰ τῆς ἀναρρήσεως τοῦ ἀπὸ Κιτίου Κυρίλλου ὡς ἀρχιεπισκόπου κενωθεῖσαν Μητρόπολιν Κιτίου ἐχειροτονήθη ὁ ἐξ Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τῇ κατισχύσει τοῦ Πατριάρχου Δαμιανοῦ ἀποχωρήσας ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς Συνόδου ἀρχιμ. Μελέτιος Μεταξάκης.

Τακτοποιηθέντων οὕτω τῶν πραγμάτων ἐπεζητεῖτο νῦν ἡ εἰς τὸ διηνεκὲς ρύθμισις τῶν ἐκκλησιαστικῶν πρὸς πρόληψιν ἐν τῷ μέλλοντι τῶν δεινῶν τῆς παρελθούσης δεκαετίας. Ὁ πόθος ἦτο πάγκοινος, μόνον δ' ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, τεθραμμένος ἐν τῇ παλαιᾷ ἐκκλησιαστικῇ ἀπολυταρχίᾳ ἐδυσχέραινε καὶ ἀνθίστατο. Ἀλλ' εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἶχεν εἰσέλθῃ ἤδη νέον αἷμα, ὁ Πάφου Ἰάκωβος καὶ ὁ Κιτίου Μελέτιος, οἵτινες εἶχον ἐν πᾶσι σύμφωνον καὶ τὸν ἀπὸ Κερυνείας πρώην ἀρχιεπίσκοπον Κύριλλον, καὶ τὸν λαὸν ὁλόκληρον· ὅθεν ἡ ἀντίδρασις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐκάμφθη εὐκόλως, ὁ καταστατικὸς Νόμος τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλησίας συνετάχθη ὑπὸ τοῦ Κιτίου Μελετίου καὶ μετὰ τὰς ἀναγκαίας μακρὰς συζητήσεις τροποποιηθεὶς ἓν τισιν ἐκυρώθη καὶ ἐτέθη εἰς ἐφαρμογήν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἱδρύθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Μητροπολίτου Κιτίου Μελετίου ἀπὸ τοῦ 1910, λαβόντος ἁρμοδίως τὴν ἐντολήν, τὸ ἐν Λάρνακι Ἱεροδιδασκαλεῖον, ὅπερ ἀπὸ 18 μαθητῶν ἀρξάμενον ἔχει σήμερον ὑπὲρ τοὺς 150, οἵτινες ἐκπαιδεύονται ὥστε νὰ ἀποβαίνωσι διδάσκαλοι, ἐν καιρῷ δὲ ἱερεῖς τῶν Κοινοτήτων παρ' αἷς ὑπηρετοῦσι. Ἐν γένει ἀπὸ τοῦ 1910 ἡ Κυπριακὴ Ἐκκλησία δύναταί τις εἰπεῖν ὅτι ἀνεγεννήθη καὶ χωρεῖ ἀπροσκόπτως πρὸς νέαν ἀξίαν τῶν παραδόσεών της καὶ τῶν μακρῶν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου ἀγώνων της ἄνθησιν καὶ ἀκμήν, δυναμένη σήμερον νὰ θεωρηθῇ ὡς πρότυπον ζώσης καὶ δρώσης ὀρθοδόξου τοπικῆς Ἐκκλησίας. Ἀξιοσημειώτως εὐχάριστον εἶναι ὅτι τὸν καταρτισμὸν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς νέας τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ρυθμίσεως οἱκοθεν διενήργησαν οἱ Κύπριοι ἐπιμελῶς ἀποφυγόντες τὸ σφάλμα τοῦ 1910 τῆς ἀναμίξεως εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ αὐτῶν τῆς ξένης Κυβερνήσεως.

Τῷ 1916 κατ' Ἰούλιον ἀποθανόντος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου τοῦ ἀπὸ Κιτίου ἐξελέγη τῇ 11 Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀρχιεπίσκοπος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου ὁ Πρόεδρος Κερυνείας Κύριλλος, ὁ μέχρι τοῦ νῦν διέπων δεξιῶς τὰς τύχας τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν κενωθεῖσαν δὲ Μητρόπολιν Κερυνείας ἐχειροτονήθη ὀλίγον βραδύτερον ὁ ἀρχιμ. Μακάριος Μυριανθεύς, βοηθὸς δ' ἐπίσκοπος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐχειροτονήθη ὡς ἐπίσκοπος Σαλαμῖνος ὁ Νικόδημος Μυλωνᾶς, τῷ 1917, ὅστις τῷ αὐτῷ ἔτει, χηρεύσαντος τοῦ μητροπολιτικοῦ θρόνου Κιτίου προήχθη εἰς τὴνΜητρόπολιν ταύτην.

Οὕτως ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἀνέλαβε τὸ ἀρχαῖον κῦρος καὶ ἀξίωμα καὶ ἀσκεῖ παντὶ σθένει τὴν εὐεργετικὴν της παρὰ τῷ λαῷ δρᾶσιν. Τούτου δ' οὐ σμικρὸν τεκμήριον τὸ γεγονὸς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Μακαριωτάτου ἀρχηγοῦ αὐτῆς ἐν Λονδίνῳ προεδρεύοντος ἀστασιάστων τῶν Κυπρίων ἀντιπροσώπων πρὸς ἐπιδίωξιν τοῦ μακραίωνος τῶν Νησιωτῶν πόθου τῆς ἐθνικῆς των ἐν κοινῇ μετὰ τῶν λοιπῶν ὁμοφύλων ἐλευθερίᾳ ἀποκαταστάσεως.

Χ. Ι. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
Δ. Θ.

Σ. Δ. Περὶ Κύπρου ὅρα καὶ τὸ μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἄρθρον. Περὶ Κύπρου ἐπίσης παράβαλε καὶ τὰ ἐν τῷ ΙΒ' τόμῳ τοῦ Λευκώματος "***Ἔξω Ἑλληνισμός. Παροικίαι,*** δημοσιευόμενα.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ ΚΥΠΡΟΥ

1821-1921

Ἀρχιεπίσκοποι Κύπρου

† Κυπριανὸς 1810, Ὀκτ. 29. Ἰωακεὶμ 17 Δεκεμ. 1821. Δαμασκηνὸς (ἀπὸ Κερυνείας) 7 Ἰουν. 1824· Παναρέτος (ἀπὸ Πάφου) 2 Νοεμ. 1827 (;). Ἰωαννίκιος 14 Ὀκτ. 1840. Κύριλλος Α' 15 Ἀπρ. 1849. Μακάριος 25; Αὐγ. 1854. Σωφρόνιος Ὀκτώβ. 1865. Κύριλλος Β' (Βασιλείου) ἀπὸ Κερυνείας 9 Φεβρ. 1908. Κύριλλος Γ' (Παπαδόπ.) ἀπὸ Κιτίου 1910. Κύριλλος Β' τὸ δεύτερον 11 Νοεμ. 1916.

Μητροπολῖται Πάφου

† Χρύσανθος 1805, Αὐγ. 26. Πανάρετος 10 Δεκ. 1821. Χαρίτων 2 Νοεμ.1827. Λαυρέντιος 21 Ἀπριλ.1855. Νεόφυτος 29 Ἰουν· 1869. Ἐπιφάνιος 8 Ἀπρ. 1890. Ἰάκωβος (Ἀντζουλᾶτος) 7 Μαρτ. 1910.

Ἡ ἐν Πάφῳ Ἐκκλησία ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀνῆλθεν εἰς περιωπὴν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς Μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας διὰ νὰ καταντήσῃ καὶ περιέλθῃ βαθμηδὸν εἰς ἀφάνειαν, ὅταν ἡ Κύπρος περιῆλθεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Φράγκων, Ἑνετῶν καὶ Τούρκων Πιεζομένη ὑπὸ βαρβάρων κατακτητῶν ἐν μέσῳ παχυλοῦ πνευματικοῦ σκότους περιώριζε τὴν ὅλην δράσιν της εἰς τυπικὰς θρυσκευτικὰς τελετάς, εἰς τὴν διάσωσιν τῆς ἐκκλ. περιουσίας καὶ εἰς τὴν προστασίαν—ἐφ' ὅσον οἱ κατακτηταὶ ἐπέτρεπον—τοῦ ταλαιπωρουμένου χριστιανικοῦ πληρώματος.

Τοιαύτη ἐν γενικαῖς γραμμαῖς κατάστασις τῆς Ἐκκλησίας καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας, ἥτις ἔληξεν ἐν Κύπρῳ μόλις τῷ 1878. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου ὑπὸ τὴν φιλελευθέραν Βρεττανικὴν διοίκησιν, ἥτις ἀφῆκε πλήρη ἐλευθερίαν δράσεως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὕτη ἤρχισε νὰ ἀναλαμβάνῃ καὶ νὰ ἀποπλύνῃ τὰς πληγὰς μακραίωνος τυραννικῆς δουλείας καὶ νὰ βαδίζῃ μὲ μεγάλα βήματατα πρὸς τὰ πρόσω.

Μετὰ τὰς γενικὰς ταύτας γραμμὰς προβαίνομεν εἰς σύντομον χρονολογικὴν ἐξιστόρησιν τῶν κατὰ τὸν Μ. Θρόνον Πάφου κατὰ τὴν λήξασαν ἑκατονταετίαν.

Ὁ 19ος αἰὼν εὗρεν ἐπὶ τοῦ Μ. Θρόνου Πάφου Ἱεράρχην, ὅστις συνεδέθη στενώτατα μετὰ τῆς Ἐθνικῆς τῆς νήσου Ἱστορίας τὸν ἀείμνηστον Χρύσανθον, ὅστις ἐγεννήθη εἰς τὸ παρὰ τὸν Κυπρ. Ὄλυμπον ρωμαντικὸν χωρίον Τρεῖς Ἐληὲς καὶ διατελέσας ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν Ἀρχιμανδρίτης ἐν Λάρνακι ἐχειροτονήθη τῷ 1805 Μητροπολίτης Πάφου ἀρχιερατεύσας μέχρι τοῦ 1821. Ὁ Μ. Χρύσανθος εἰργάσθη μετὰ πολλοῦ ζήλου πρὸς οἰκονομικὴν βελτίωσιν τῆς ἐπισκοπῆς του, ἐφρόντισεν, ὅπως γίνηται ἐντίμως ἡ διαχείρισις τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιουσιῶν καὶ μετὰ στοργῆς ὄντως πατρικῆς προσεπάθει ν' ἀνακουφίζῃ ἑκάστοτε τὰ ἀτυχὲς ποίμνιόν του. Τῷ 1810 ἀναφέρουν οἱ Κώδικες τῆς Ι. Μητροπόλεως Πάφου οἱ φόροι εἶχον αὐξήσει ὑπερβολικῶς ἐνῷ κατ' ἀντίστροφον λόγον τὰ εἰσοδήματα τῶν κατοίκων ἠλαττώθησαν συνεπείᾳ φοβερᾶς ἐπιδρομῆς ἀκρίδος. Οἱ Τοῦρκοι ἠπείλουν ἀγρίαν ἐκδίκησιν, ἐγίνετο καθυστέρησις περὶ τὴν πληρωμὴν τῶν φόρων. Ἀπὸ τὴν θλιβερὰν αὐτὴν κατάστασιν ἔσωσε τὸ ποίμνιόν του ὁ Μητροπολίτης Χρύσανθος ἀναλαβὼν ὡς ραγιὰ—βεκιλλῆς τὴν πληρωμὴν τῶν φόρων καὶ πωλήσας διὰ νὰ ἐπαρκέσῃ πρὸς τοῦτο καὶ πολλῶν ἐκκλησιῶν τὰ Ἱερὰ Σκεύη. Τῷ 1821 μετὰ τὴν κήρυξιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ὁ Μητρ. Χρύσανθος συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων μετὰ τῶν ἄλλων Ἱεραρχῶν τῆς νήσου ὡς ὕποπτος ὡδηγήθη εἰς τὴν Λευκοσίαν καὶ τῇ 9ῃ Ἰουλίου 1821 κατὰ διαταγὴν τοῦ τυραννικοῦ καὶ αἱμοβόρου διοικητοῦ τῆς Νήσου Κουτσοὺκ—Μεχμὲτ ἀπηγχονίσθη μετὰ τῶν Μητροπολιτῶν Κυρηνείας, ἀποκεφαλισθέντος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Κυπριανοῦ καὶ πολλῶν προκρίτων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν θανατωθέντων.

Μετὰ τὸν Μητρ. Χρύσανθον ἐξελέγη ὁ Πανάρετος ἀρχιερατεύσας ἀπὸ τοῦ 1821—27 καὶ ἀνελθὼν μετὰ ταῦτα εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Θρόνον. Τοῦτον διεδέχθη ἀπὸ τοῦ 1827 ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Παναγιᾶς τῆς Πάφου Χαρίτων (1827—1853) ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ὁποίου ἱδρύθησαν τὰ πρῶτα δημοτικὰ σχολεῖα ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Πάφου. Σημειωτέον ὅτι μέχρι τοῦ τέλους σχεδὸν τοῦ 18ου αἰῶνος οὐδεμία ἑλληνικὴ σχολὴ ἐλειτούργει ἐν τῇ νήσῳ. Ἀπὸ τοῦ 1853—1868 διετέλεσε Μητροπολίτης Πάφου ὁ ἀοίδιμος Λαυρέντιος ἁπλοῦς τοὺς τρόπους καὶ ἀγαθὸς τὴν ψυχήν, ὅστις ὑπῆρξε λαμπρὸς διαχειριστής, ἀπαλλάξας τὸν θρόνον του ἐπαχθῶν χρεῶν, ἱδρύσας νέους ναοὺς ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν καὶ ἀνοικοδομήσας τὸ μοναστήριον τοῦ Σταυροῦ τῆς Μίθθας. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λαυρεντίου ὁ Μητρ. θρόνος παρέμεινεν ἐπὶ διετίαν (1868—70) χηρεύων· κατὰ τῷ 1870 ἐκλεγέντος ὡς Μητροπολίτου τοῦ ἐξ Ὁμόδους Νεοφύτου ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τούτου (1878) ἐγένετο ἡ μεταπολίτευσις καὶ ἡ Κύπρος ἀπηλλάγη τῆς τουρκικῆς δουλείας. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ηὐξήθησαν τὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ ἱδρύθη καὶ ἡ πρώτη ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς ἐπαρχίας Πάφου ἑλληνικὴ σχολή. Τῷ 1888 ὁ Μητρ. Νεόφυτος οἰκειοθελῶς ἀπεχώρησε τοῦ ἀξιώματος τοῦ Μητροπολίτου καὶ τῷ 1890 ἐξελέγη Μητροπολίτης ὁ Ἐπιφάνιος ἀγαθὸς καὶ σεμνὸς κληρικὸς ποιμάνας ἐπὶ ἐννεαετίαν τὴν ἐν Πάφῳ ἐκκλησίαν προστατεύσας τὴν Ἑλλην. παιδείαν καὶ πρωτοστατήσας εἰς τὴν ἀποστολὴν γενναίων ἐράνων κατὰ τὸν ἀτυχῆ πόλεμον τοῦ 1897 χάριν τῶν ἐθν. ἀναγκῶν.

Ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἐπιφανίου μέχρι τοῦ 1910 ἤτοι ἐπὶ 12ετίαν ὁ Μ. θρόνος παρέμενεν ἐν χηρείᾳ, ὅπως καὶ ὁ Ἀρχιεπισκοπικός. Σφοδρὸς ἀγὼν ἐπὶ δεκαετίαν συνετάραξε τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου περιστραφεὶς κυρίως περὶ τὰ πρόσωπα τῶν Μητρ. Κιτίου καὶ Κυρηνείας, οἵτινες διεξεδίκουν τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον. Ὁ ἀγὼν οὗτος ηὔξησε τὰ τοπικὰ πάθη καὶ ἐπεσώρευσεν ἐρείπια ἐκκλησιαστικά Κατὰ τὸ μακρὸν τοῦτο διάστημα τὴν διοίκησιν τοῦ θρόνου

Πάφου εἶχον μέχρι τοῦ 1904 ὁ Καθηγούμενος ἁγίου Νεοφύτου κ. Ἰάκωβος καὶ ἀπὸ τοῦ 1904—10 ὁ Ἱερολ. διάκονος Πορφ. Κυριακίδης. Τῷ 1910 ὁμοφώνῳ ψήφῳ λαοῦ καὶ κλήρου ἐξελέγη ὁ νῦν Μητροπολίτης Πάφου κ. Ἰάκωβος, ὅστις εἰργάσθη μετὰ πολλοῦ ζήλου πρὸς ἀνόρθωσιν καὶ προαγωγὴν τῆς ἐκκλησίας, ἵδρυσε καλλιμάρμαρον μητροπολιτικὸν μέγαρον ἠὔξησε τὰς πρὸς τὰ σχολεῖα τῆς πόλεως καὶ ἐπαρχίας συνδρομάς, ἐπρωτοστάτησε κατὰ τοὺς ἐθν. ἐράνους κατὰ τὰ ἔνδοξα ἔτη 1912—13, καὶ 1917—18 τιθέμενος πάντοτε ἐπὶ κεφαλῆς πάσης ἐθνικῆς ἐν τῇ νήσῳ κινήσεως.

Σημ. Ὁ Μητροπολίτης Πάφου Ἰάκωβος Ἀντζουλᾶτος ἐκ Πάτμου καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1872. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Ριζάρειον Σχολὴν καὶ τὴν θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου ἀποπερατώσας τὰς σπουδάς του τῷ 1899. Ἐχειροτονήθη Διάκονος τῷ 1899, Ἱερεὺς ἐν Κων)πόλει τῷ 1900, Ἀρχιμανδρίτης ἐν Καΐρῳ τῷ 1906 καὶ Μητροπολίτης Πάφου τῷ 1910. Ἕδρα τῆς Μητροπόλεώς του εἶναι τὸ Κτῆμα (Πάφου) μικρὰ καὶ ὡραία πολίχνη παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πάφον τοῦ Ἀγαπήνορος.

Ν. Σ.

Ὁ Μητροπολίτης Κιτίου Νικόδημος (Μυλωνᾶς)

Μητροπολῖται Κιτίου

† Μελέτιος 2 Νοεμ.1810. Λεόντιος 18 Δεκ. 1821. Δαμασκηνὸς (πρόεδρος). Μελέτιος 10 Ἰουν. 1846. Βαρθολομαῖος 8 Μαΐου 7 1864. Κυπριανὸς 20 Μαΐου 1868. Ἐκ Λευκονίκου τῆς Μεσσορίας καταγόμενος ἐπροστατεύθη διὰ τὸ ἦθος του ὑπὸ τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Κυρίλλου ὑφ' οὗ καὶ ἐχειροτονήθη Διάκονος ὀνομασθεὶς Κυπριανὸς (Ἰωάννης ἐκαλεῖτο κατὰ τὸ βάπτισμα). Μετὰ τὰς ἐν Λευκωσίᾳ σπουδὰς ἐστάλη εἰς Ἀθήνας πρὸς εὐρυτέρας τοιούτας ἔχων συσπουδαστὰς τὸν εἶτα Ἀρχιεπίσκοπον Σωφρόνιον καὶ τὸν Καθηγητὴν τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου Α. Διομήδην Κυριακόν. Ἐπανακάμψας εἰς Κύπρον διωρίσθη διδάσκαλος ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Σχολείῳ Λευκωσίας, ὁπότε τῇ 22 Μαΐου 1868 ἐγένετο Μητροπολίτης Κιτίου, ἐπιδειξάμενος σθένος ψυχικὸν καὶ φιλοπατρίαν διάθερμον ὑπὲρ τῆς μορφώσεως τοῦ ποιμνίου του καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ὑπὸ νέον ζυγόν, τὸν ἀγγλικόν, δουλευούσης Κύπρου. Μετὰ τόλμης ἀντετάσσετο εἰς τὰς ὑπερβασίας τῶν ἐν Κύπρῳ Ἄγγλων ὑπαλλήλων, τοὺς ὁποίους διὰ τῆς ἀνδρικῆς στάσεώς του ἐξηνάγκαζεν οὐχὶ μόνον νὰ περιορίζωσι τὰς τάσεις των ἀλλὰ καὶ νὰ αἰσθάνωνται ὅτι ὄπισθεν τοῦ Κυπρίου ἀγρότου ἵσταται ὁ ὑπέρμαχος προασπιστὴς τῶν συμφερόντων ὁ σεβαστὸς τοῖς πᾶσι ποιμενάρχης. Ἀπέθανεν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς δράσεώς του σύμπασα δὲ ἡ Κύπρος καὶ ἰδιαίτατα ἡ ἐπαρχία Λάρνακος—Λεμεσοῦ ἐθρήνησε τὴν ἀνεπανόρθωτον ἀπώλειαν τοῦ φιλοπάτριδος Μητροπολίτου. Χρύσανθος (1889). Κύριλλος (Παπαδόπ.) ἀπὸ Κερυνείας 5 Ἀπρ. 1893. Μελέτιος (Μεταξάκης) 8 Μαρτ. 1910. Νικόδημος (Μυλωνᾶς) (πρώην Σαλαμῖνος) 13 Ἰαν. 1918. Ἐκ τῶν ἐκπαιδεύτων Κυπρίων Κληρικῶν ἀνεψιὸς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κυρίλλου (Βασιλείου) σπουδάσας εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου πλήρης ζήλου καὶ πατριωτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ.

Μητροπολῖται Κερυνείας

† Λαμπούσης Λαυρέντιος Μάϊος, 1811. Κερυνείας—(ὁ αὐτὸς) Αὔγ. 1816. Δαμασκηνὸς 19 Δεκ. 1821. Χαραλάμπης 7 Ἰουν. 1824. Χαρίτων 20 Νο. 1844. Μελέτιος 20 Ἰαν. 1852. Χρύσανθος 19 Ἀπρ. 1862. Μελέτιος 19 Ἰαν. 1872. Χρύσανθος 14 Ἰουν. 1880. Κύριλλος (Παπαδόπουλος) 3 Μαΐου 1889. Κύριλλος (Βασιλείου) 26 Ἀπρ. 1895. Μακάριος (Μυριανθεὺς) 1917. Ἀνεψιὸς τοῦ ἀποβιώσαντος Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Κυρίλλου (Παπαδοπούλου) σπουδάσας ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῇ θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, εἶτα δὲ μεταβὰς εἰς Ἑσπερίαν πρὸς συμπλήρωσιν τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ μελετῶν. Μετέσχε τῶν Βαλκανικῶν πολέμων ὡς στρατιωτικὸς Ἱεροκήρυξ τιμηθεὶς διὰ τῶν μεταλλίων τῶν δύο τούτων πολέμων. Διακρίνεται διὰ τὸ αὐστηρὸν τοῦ ἤθους καὶ τὸν θερμὸν αὐτοῦ πατριωτισμόν.

Η Α. Σ. Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΗΜ. Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΥ

Πηγαὶ καὶ βοηθήματα: ***Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων.*** «Τριακονταετηρὶς ἐκκλησιαστικὴ» (1821-1852), ἐν τοῖς σωζομένοις ἐκκλησιαστικοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ, τόμοις Β΄ καὶ Γ΄ (ἐκδ. ὑπὸ Σοφ. Οἰκονόμου ἐν Ἀθήναις 1864-6). ***Θεοκλήτου Φαρμακίδου*** «Ἀπολογία» (Ἀθῆναι 1840) καὶ «ὁ συνοδικὸς τόμος ἢ περὶ ἀληθείας» (Ἀθῆναι 1852). Georg Maurer «Das griechische Volk» (Heidelberg 1835 ἐν τρισὶ τόμοις). Α. ***Διομήδους Κυριακοῦ*** «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» τόμ. Γ΄ (Ἀθῆναι 1898) σ. 150-201. ***Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου*** Α. ***Παπαδοπούλου*** «Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (τόμ. Α΄ Ἀθῆναι 1920). Ἔτι δὲ αἱ ἴσχετικαὶ μονογραφίαι, θεολογικὰ περιοδικά, πολιτικαὶ ἐφημερίδες καὶ στατιστικαί.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία πρὸ τοῦ 1821.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς γνωστόν, ὁ Χριστιανισμὸς ἐκηρύχθη ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐκήρυξε τὴν καινὴν διδαχὴν ἐν Φιλίπποις, Θεσσαλονίκῃ, Βεροίᾳ, Ἀθήναις, Κορίνθῳ καὶ Κρήτῃ. Κατὰ μεταγενεστέρας καὶ ἀβεβαίας παραδόσεις ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας ἐκήρυξεν ἐν Πάτραις καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἐν Βοιωτίᾳ. Ἐν τῇ Ἀποκαλύψει ἀναφέρεται ἤδη καὶ ἡ ἐν Σμύρνῃ Ἐκκλησία.

Ἀπετέλει δ' ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τοὺς

τρεῖς πρώτους αἰῶνας, ἰδίαν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν ὑπὸ τὴν ἐπισκοπὴν Κορίνθου, ἥτις ἦτο ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἀχαΐας, ὡς ἐκαλεῖτο τότε ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Αὐγούστου ἡ Ἑλλάς. Διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου γενομένης νέας διοικητικῆς διαιρέσεως τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, ἡ κυρίως Ἑλλὰς μετὰ τῆς Μακεδονίας καὶ τῶν λοιπῶν ἑλληνικῶν χωρῶν συνηνώθησαν διοικητικῶς καὶ ἀπετέλεσαν τὴν ἐπαρχίαν τοῦ ἀνατολικοῦ Ἰλλυρικοῦ, ἐν ᾗ, προϊόντος τοῦ χρόνου, διεμορφώθη ἡ ἐξαρχία Θεσσαλονίκης, ὡς αὐτόνομος καὶ αὐτοδιοίκητος. Οἱ πάπαι Ρώμης ἐπεζήτουν καὶ κατώρθωσαν ἐν μέρει νὰ ὑπαγάγωσιν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν των τὴν ἐξαρχίαν Θεσσαλονίκης, ἀλλ' εἰς τὰς ἀποπείρας των ταύτας ἔθεσεν ὁριστικὸν τέρμα ὁ αὐτοκράτωρ Λέων Γ' (733), ὑπαγαγὼν τὰς μητροπόλεις καὶ ἐπισκοπὰς τοῦ ἀνατολικοῦ Ἰλλυρικοῦ ὑπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Χριστιανισμὸς παλαίων πρὸς τὸν Ἐθνισμὸν ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς χώραις, βαθμηδὸν ἐκέρδιζεν ἔδαφος ἀπὸ τοῦ τετάρτου αἰῶνος, μέχρις οὗ ὁριστικῶς ἐπεκράτησε κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα, κυρίως διὰ τῶν αὐστηρῶν μέτρων τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ κατὰ τῆς εἰδωλολατρείας, τῆς ὁποίας τὰ τελευταῖα ἴχνη διεσῴζοντο μέχρι τοῦ ἐνάτου αἰῶνος ἐν Μάνῃ.

Ἡ ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἤκμασε κυρίως κατὰ τὸν τέταρτον καὶ πέμπτον αἰῶνα, τὴν χρυσῆν αὐτῆς ἐποχήν, ὅτε ἀνεφάνησαν οἱ Ἀθανάσιοι, οἱ Βασίλειοι, οἱ Γρηγόριοι, οἱ Χρυσόστομοι, οἱ Ἰσίδωροι καὶ ἡ λοιπὴ χορεία τῶν περικλεῶν αὐτῆς πατέρων καὶ συγγραφέων.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς μετέπειτα αἰῶνας ἡ Ἐκκλησία ἐξηκολούθει ἀναδεικνύουσα ἄνδρας ὑπερόχους, οἵτινες οὐκ ὀλίγην ἐξήσκουν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς καθόλου κοινωνικῆς ζωῆς. Θαυμαστὴ δὲ μάλιστα ἦτο ἡ δρᾶσις τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας τοῦ Γένους ὑπὸ τοὺς Τούρκους, καθόσον αὕτη κυρίως συνεκράτησεν ἄσβεστον ἔρωτα τοῦ χειμαζομένου Ἔθνους πρὸς τὴν Θρησκείαν καὶ τὴν Πατρίδα, καὶ αὕτη διέσωσε τὸν Ἐθνισμὸν καὶ τὴν Παιδείαν, προπαρασκευάσασα οὕτω τὸ ἔργον τῆς ἐθνικῆς ἀναγεννήσεως, εἰς ὃ πάλιν ἐπρωτοστάτησαν ἐνθουσιώδεις κληρικοὶ καὶ μοναχοί, συντελέσαντες, διὰ τοῦ τιμίου αὐτῶν αἵματος, τὸ ὁποῖον ἔχυσαν εἰς τὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος, ἄρρηκτος νὰ καταστῇ ἐσαεὶ ὁ μεταξὺ Ἔθνους καὶ Ἐκκλησίας δεσμός.

Τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὑπήγετο διοικητικῶς ὑπὸ τὸ οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Συμφώνως ὅμως πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικὰ νόμιμα τὰ κρατοῦντα ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καθ' ἃ ἡ τάξις τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἀκολουθεῖ τὴν τῶν πολιτικῶν, ἡ Ἑλλὰς, διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, κατασταθεῖσα ἀνεξάρτητος πολιτεία ἔδει νὰ ἔχῃ καὶ αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν, διοικουμένην ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης, πρὸς πρόληψιν ἀμέσων ἢ ἐμμέσων ξένων ἐπιδράσεων ἢ συγκρούσεων Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας, ὡς ὀρθότατα ἀνέπτυξαν ὁ σοφὸς Κοραῆς καὶ ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης, ἀνεξαρτήτως τῶν ὑπερβολῶν εἰς ἃς οὗτος κατήντησεν ἐν τῇ ὀξύτητι τοῦ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀγῶνος.

Καίτοι ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπαναστάσεως ἔπαυσεν ἡ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐξάρτησις κατ' οὐσίαν, τὰ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔμενον ἀκαθόριστα, μὴ δυνάμενα νὰ διευθετηθῶσιν ὁριστικῶς ἐν μέσῳ τοῦ πολιτικοῦ σάλου καὶ τῶν πολιτικῶν δυσχερειῶν, ἐν αἷς εὑρίσκετο ἡ χώρα, μέχρι τοῦ 1833, ὅτε σύνοδος ἀρχιερέων τοῦ ἀπελευθερωθέντος τμήματος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐν Ναυπλίῳ, διεκήρυξε τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διοικουμένης εἰς τὸ ἑξῆς ὑπὸ διαρκοῦς ἱερᾶς συνόδου, ἑδρευούσης ἐν τῇ πρωτευούσῃ, φυλασσομένης ἀπαρεγκλίτως τῆς δογματικῆς ἑνότητος πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὰς λοιπὰς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας. Ἡ ἀνακήρυξις αὕτη τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἐγένετο ἄνευ προηγουμένης συνεννοήσεως μετὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἥτις ἀναμφιβόλως θὰ ἦτο εὐκταία, κυρίως ἐκ φόβου ὅτι τὸ Πατριαρχεῖον οὐδέποτε θὰ ἐδέχετο τὴν ἐποπτείαν τῆς Πολιτείας ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι καὶ τὴν παρουσίαν τοῦ βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου ἐν τῇ συνόδῳ, ὡς καθωρίζετο διὰ τοῦ καταστατικοῦ διατάγματος τοῦ 1833, συμφώνως πρὸς τὰς νεωτέρας ἀντιλήψεις περὶ τῆς κρατικῆς ἑνότητος, καὶ ἐπ' ὠφελείᾳ ἀμφοτέρων τῶν ἐξουσιῶν, προλαμβανομένων οὕτως ἀσκόπων προστριβῶν καὶ συγκρούσεων μεταξύ των. Ἐπὶ τέλους, μετὰ διακυμάνσεις καὶ διαπραγματεύσεις τὸ Πατριαρχεῖον διὰ τοῦ συνοδικοῦ τόμου (1850), ἐναντίον τοῦ ὁποίου ἔγραψεν ὁ Φαρμακίδης, ἀνεγνώρισε τὸ αὐτοκέφαλον τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ὑπό τινας ὅρους, καὶ συνῆψε σχέσεις μετ' αὐτῆς. Τὸ δὲ 1852 ἐψηφίσθησαν ὑπὸ τῆς Βουλῆς οἱ νόμοι Σ' (περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων καὶ περὶ τοῦ ὑπὸ τοὺς ἐπισκόπους τελοῦντος κλήρου) καὶ ΣΑ' (καταστατικὸς νόμος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος), ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων διοικεῖται ἡ Ἐκκλησία μέχρι σήμερον.

Κατὰ τὸν καταστατικὸν νόμον ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁρίζεται ἡ ἐν Ἀθήναις ἑδρεύουσα ἱερὰ σύνοδος ὑπὸ τὴν διαρκῆ προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, καὶ ἐκ τεσσάρων συνέδρων, ἐπισκόπων, καλουμένων ἀλληλοδιαδόχως. Εἰς τὰς συνεδρίας τῆς συνόδου εἶναι ἀπαραίτητος ἡ παρουσία τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, πρὸς κύρωσιν τῶν πράξεων αὐτῆς, τὰς ὁποίας προσυπογράφει, ἂν καὶ στερεῖται ψήφου. Τὰ ἐσωτερικὰ της καθήκοντα ἐνεργεῖ ἡ σύνοδος ἀνεξαρτήτως τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, τὰ δ' ἐξωτερικὰ συμπράξει καὶ ἐγκρίσει τῆς Κυβερνήσεως· ἡ ἐκτέλεσις τῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων τῆς Συνόδου γίνεται τῇ συμπράξει καὶ συνδρομῇ τῆς Κυβερνήσεως· ἐν τοῖς μικτοῖς ζητήμασι τοῦ γάμου καὶ τοῦ διαζυγίου διεκρίθη μεταξὺ πολιτικοῦ μέρους, ὑπαγομένου εἰς τὰς πολιτικὰς ἀρχάς, καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ὑπαγομένου εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς. Διὰ δὲ τοῦ νόμου περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων καὶ περὶ τοῦ ὑπὸ τοὺς ἐπισκόπους τελοῦντος κλήρου, ἐκανονίζοντο τὰ τοῦ ἀριθμοῦ, τῆς ἐκλογῆς, τῆς χειροτονίας, τῶν καθηκόντων καὶ τῆς μισθοδοσίας τῶν ἐπισκόπων, καὶ τὰ τῶν ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον κληρικῶν καὶ μοναχῶν.

Τὸ 1864 ἑνωθείσης μετὰ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑπτανήσου, καὶ τὸ 1881 τῆς Θεσσαλίας καὶ μέρους τῆς Ἠπείρου, ὑπήχθησαν καὶ αἱ ἐπισκοπαὶ τῶν τμημάτων τούτων ὑπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Τὰ τῶν ἀπὸ τοῦ 1912 καὶ ἐντεῦθεν προσαρτηθεισῶν εἰς τὸ ἐλεύθερον Βασιλειον νέων χωρῶν δὲν ἐκανονίσθησαν ἔτι ὁριστικῶς. Κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως τοῦ 1919 αἱ μητροπόλεις καὶ αἱ ἐπισκοπαὶ τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος ἀνέρχονται εἰς 32, τῆς δὲ Νέας εἰς 42. Ἤδη διὰ τοῦ προσωρινοῦ πολιτεύματος τῆς ἐν Ἐπιδαύρῳ πρώτης ἐθνικῆς Συνελεύσεως (1821—2) ἐγένετο διάκρισις μεταξὺ τῆς ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἥτις ἐκηρύχθη ἐπικρατοῦσα, καὶ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν καὶ θρησκευμάτων, ἅτινα ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς ἀνεκτά. Τὴν διάκρισιν ταύτην ἐπανέλαβον πάντα τὰ νεώτερα συντάγματα τῆς Ἑλλάδος.

Κλῆρος.

Τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἐν τῇ νεοσυστάτῳ Ἐκκλησίᾳ, κατόπιν δουλείας τεσσάρων αἰώνων καὶ δεκαετοῦς πολεμικῆς καὶ πολιτικῆς ἀνωμαλίας, ἐννοεῖται ὅτι εὑρίσκοντο εἰς λίαν ἀνώμαλον κατάστασιν. Τὸ πλῆθος τῶν ἱερέων ἦτο μέγιστον· εἰς τὰς Κυκλάδας νήσους λ. χ. ἐπὶ πληθυσμοῦ 17.000 οἰκογενειῶν περίπου ὑπῆρχον 630 ἱερεῖς, ἤτοι ἀνηλόγει εἷς ἱερεὺς ἐπὶ 26-27 οἰκογενειῶν. Οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν ἱερέων ἦσαν ὅλως ἀγράμματοι, καθὼς ὁ Maurer, ἐπὶ τοῦ ὑπερβολικώτερον προφανῶς, λέγει, ἐπιχιλίων κληρικῶν

μόλις δέκα ἠδύναντο νὰ θέσωσι τὴν ὑπογραφήν των. Ἤδη ἀπὸ τοῦ 1822 ἐλήφθησαν διάφορα μέτρα κατὰ τῶν ἄνευ λόγου χειροτονιῶν, καὶ μία τῶν πρώτων φροντίδων τοῦ πρώτου κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Καποδίστρια (1831) ἦτο ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἵδρυσις τῆς πρώτης ἐκκλησιαστικῆς σχολῆς ἐν τῇ ἐν Πόρῳ μονῇ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς πρὸς μόρφωσιν τοῦ κλήρου (1830—1831). Τὸ 1837 ἱδρύθη ἡ θεολογικὴ σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου, ἐν ᾗ καλλιεργεῖται ἡ θεολογικὴ ἐπιστήμη. Πρὸς μόρφωσιν κλήρου ἱδρύθησαν διάφοροι σχολαί, σήμερον δὲ λειτουργοῦσι ἓξ τοιαῦται, ὧν σπουδαιότερα εἶνε ἡ ἐν Ἀθήναις Ριζάρειος ἐκκλησιαστικὴ σχολὴ (1843).

Τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τῶν μελῶν αὐτῶν σκοποῦσι καὶ οἱ εἰς διαφόρους ἐπισκοπὰς ἱδρυθέντες σύλλογοι ἱερέων, ἐν οἷς ὁ κατὰ τὸ 1860 ἱδρυθεὶς ἱερὸς σύνδεσμος τῶν ἱερέων Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς.

Πρὸς βελτίωσίν τινα τῆς θέσεως τοῦ κλήρου συνετέλεσαν οἱ νόμοι «Περὶ γενικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου καὶ διοικήσεως μοναστηρίων» (1909) καὶ «περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν, περὶ προσόντων ἐφημερίων καὶ μισθοδοσίας αὐτῶν» (1910), δι' ὧν ἱδρύθη γενικὸν ἐκκλησιαστικὸν ταμεῖον, σκοποῦν τὴν μισθοδοσίαν τοῦ κλήρου καὶ τὴν πλήρωσιν ἐκκλησιαστικῶν σκοπῶν, ὁριζομένων καὶ τῶν πόρων αὐτοῦ κυρίως ἐξ εἰσφορῶν τῶν μονῶν. Ὡρίσθησαν δὲ καὶ τὰ προσόντα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐφημερίων, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ ἁρμοδίου ἐπισκόπου, τῇ προτάσει τῶν ἐνοριτῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κληρικῶν εἶναι ἔτι δυσαναλόγως πολὺς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων. Κατὰ τὴν ἐπίσημον ἀπογραφὴν τοῦ 1907 ἐπὶ ὁλικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Βασιλείου 2.631.952 κατοίκων, ἐξ ὧν ὀρθόδοξοι 2.597.011. οἱ ὀρθόδοξοι κληρικοὶ ἀνήρχοντο εἰς 5850, ἐκτὸς 1253 ψαλτῶν καὶ νεωκόρων, ἀναλογοῦντος οὕτως ἑνὸς κληρικοῦ ἐπὶ 443 κατοίκων.

Κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τοῦ 1919 οἱ ἐφημέριοι τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος ἀνήρχοντο εἰς 4433 καὶ τῆς Νέας εἰς 3281.

Ὁ κλῆρος, ἕνεκα τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ θέσεως ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀπολαύει ἐξαιρετικοῦ δικαίου· οὕτως οἱ κληρικοὶ δὲν ἐκδικάζονται πρὸ τῶν κοινῶν δικαστηρίων, ἀλλὰ πρὸ ἐκκλησιαστικῶν τοιούτων· δὲν καλοῦνται ὡς ἔνορκοι οὔτε ἐπιβάλλεται αὐτοῖς ὅρκος. ἀλλ' ἁπλῶς διαβεβαίωσις ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ· ἀπαλάσσονται πάσης φορολογίας καὶ στρατιωτικῆς ὑποχρεώσεως καὶ στεροῦνται τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι, τηρούμενοι, ὅσον ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ νόμου, μακρὰν τῆς κομματικῆς διαπάλης. Οἱ κληρικοὶ δύνανται νὰ νυμφευθῶσι πρὸ τῆς χειροτονίας των, οὐχὶ δὲ μετ' αὐτήν· μόνον οἱ ἐπίσκοποι ἐκλέγονται ἐκ τῶν ἀγάμων ἢ τῶν ἐν χηρείᾳ.

Μοναχικὸς βίος.

Ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει τῆς Ἑλλάδος τὸ πλῆθος τῶν μονῶν καὶ τῶν μοναχῶν ἦτο ἄπειρον· τὸ 1)4 περίπου τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους ἦτο μοναστηριακὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ περιουσία.

Εὐτυχῶς καὶ ἐν τῷ πεδίῳ τούτῳ συνετελέσθησαν ἱκανά. Ἤδη τὸ 1833 διὰ Β. Δ., μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τῆς συνόδου, ὡρίζετο ἡ ἐκποίησις τῶν ἐρήμων μοναστηρίων καὶ μοναστηριακῶν κτημάτων, ὡς καὶ τῶν μοναστηρίων ἐν οἷς ἐμόναζον ἔλαττον τῶν ἓξ μοναχῶν· διὰ Β. Δ. δὲ τοῦ 1834 κατηργοῦντο πάντα τὰ γυναικεῖα μοναστήρια πλὴν τριῶν. Οὕτως ἐκ 540 ἐν ὅλῳ μονῶν (524 ἀρρένων καὶ 16 θηλέων) ἐν αἷς κατῴκουν 4111 μοναχοὶ καὶ 277 μοναχαί, ἦτοι ἐν ὅλῳ 4388, διελύθησαν 394 μοναί, ἐν αἷς κατῴκουν 900 περίπου μοναχοὶ καὶ μοναχαί, διετηρήθησαν δὲ 149. Ἡ ἐκποίησις αὕτη τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας, γενομένη πολλαχοῦ μετὰ καταχρήσεων καὶ ἄνευ τοῦ ἀπαιτουμένου σεβασμοῦ, προεκάλεσε διαμαρτυρίας, καὶ ἐνιαχοῦ, ὡς ἐν Μάνῃ, ταραχάς.

Κατὰ τὴν στατιστικὴν τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1907 ὑπῆρχον τότε 177 μοναί (ὧν 10 θηλέων) μὲ 1968 μοναχοὺς (ὧν 225 μοναχαί). Κατὰ τὴν στατιστικὴν ὅμως τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τοῦ 1919 ἐν τῇ Παλαιᾷ Ἑλλάδι ὑπάρχουσιν 158 μοναὶ μὲ 1600 περίπου μοναχούς· Ἡ περιουσία τῶν 158 τούτων μονῶν τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος συμποσοῦται, κατὰ τὴν αὐτὴν στατιστικὴν εἰς ποσὸν ἄνω τῶν 140 ἑκατομμυρίων· αἱ πλουσιώτεραι δὲ μοναὶ εἶναι ἡ τοῦ Πετράκη μὲ περιουσίαν 25 περίπου ἑκατομμυρίων, καὶ ἡ τῆς Πεντέλης μὲ περιουσίαν 20 περίπου ἑκατομμυρίων, ἀμφότεραι ὑπαγόμεναι ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν.

Τινὲς τῶν μονῶν τούτων περιέχουσιν ἀληθεῖς ἀρχαιολογικούς, καλλιτεχνικοὺς καὶ χειρογραφικοὺς θησαυρούς, ὡς αἱ μοναὶ τῶν Μετεώρων ἐν Θεσσαλίᾳ, ἐκτισμέναι ἐπὶ ἀπροσίτων βράχων, εἰς ὕψος μέχρι 800 ποδῶν ἀπὸ τῆς πεδιάδος καὶ αἱ μοναὶ τοῦ ἁγίου ὄρους. Πάντως τὰ μοναστηριακὰ πράγματα χρήζουσι διευθετήσεως ἵνα αἱ διατηρηθησόμεναι μοναὶ ἀπὸ κέντρων ἀπράγμονος θεωρίας καὶ ἀργίας καὶ τῶν παρεπομένων ταύτῃ κακιῶν, ἀποβῶσι κέντρα φιλανθρώπου καὶ ἐκπολιτιστικῆς δράσεως, συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος εἰπόντος, ὅτι «ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων».

Λατρεία.

Πρὸς ἐξάσκησιν τῶν τῆς λατρείας ὑπάρχουσι πλεῖστοι ναοὶ κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ Ὑπουργείου τοῦ 1919 οὗτοι ἀνέρχονται εἰς 3802 ἐνοριακούς, 1832 ἰδιωτικοὺς καὶ 9103 ἐξωκκλήσια. Οἱ πλεῖστοι τῶν ναῶν εἶναι ἐκτισμένοι κατὰ τὸν βυζαντινὸν ρυθμόν, τινὲς δὲ τούτων εἶνε πολύτιμα κειμήλια βυζαντινῆς τέχνης.

Τὸ τυπικὸν τῆς λατρείας παρέμεινε τὸ αὐτὸ ἀπαρασαλεύτως ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς, καίτοι ἡ μεταβολὴ τῶν συνηθειῶν τοῦ βίου καθιστᾷ ἐπιτακτικὴν τὴν εὐτυχῶς ὡριμάσασαν ἤδη ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει ἀνάγκην τῆς συντμήσεως τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν. Ἡ ἀνάπτυξις τῶν καλῶν τεχνῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ᾄσματος καὶ τοῦ κηρύγματος, βαίνει, φυσικῷ τῷ λόγῳ, παραλλήλως πρὸς τὴν καθόλου ἀνάπτυξιν τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν.

Θεολογικὴ φιλολογία.

Ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἀνεφάνησαν ἱκανοὶ ἐπιστήμονες θεολόγοι, συμπληρώσαντες τὰς θεολογικάς των σπουδὰς ἢ ἐν ταῖς θεολογικαῖς ἀκαδημείαις τῆς Ρωσσίας ἢ ἐν τοῖς πανεπιστημίοις τῆς Ἑσπερίας καὶ μάλιστα τῆς Γερμανίας. Ἀναντιρρήτως οἱ σπουδαιότεροι θεολόγοι ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος ἀνεδείχθησαν οἱ δύο μεγάλοι ἀντίπαλοι, ὁ Κωτσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων καὶ ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης. Ὁ Οἰκονόμος († 1857) ἐδίδαξε καρποφόρως ἐν τῇ περικλεεῖ εὐαγγελικῇ σχολῇ τῆς Σμύρνης, καὶ διεκρίθη ὡς ῥήτωρ καὶ ὡς συγγραφεὺς πλείστων θεολογικῶν συγγραμμάτων, ἐν οἷς ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ Τριακονταετηρὶς» (1821—1852) καὶ τὸ τετράτομον σύγγραμμα «Περὶ τῶν Ο' ἑρμηνευτῶν τῆς παλαιᾶς θείας Γραφῆς». (1844—1849). Ὁ δὲ Φαρμάκης († 1860) ἐχρημάτισεν ἱερεὺς τῆς ἐν Βιέννῃ ἑλληνικῆς παροικίας καὶ ἐσπούδασεν ἐν Γοτίγγῃ θεολογίαν, ὅθεν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα ἅμα τῇ ἐκρήξει τῆς ἐπαναστάσεως, δράσας ἐν διαφόροις ἐκπαιδευτικοῖς καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ἀξιώμασι καὶ ἀναδειχθεὶς ὡςσυγγραφεὺς πλείστων περισπουδάστωνσυγγραμμάτων θεολογικῶν, ἐν οἷς ἰδίας μνείας ἄξια ἡ «Ἀπολογία» (1839) καὶ «ὁσυνοδικὸς τόμος ἢ περὶ ἀληθείας» (1852).

Πολυμαθέστατοι ἀμφότεροι, ὁ μὲν Οἰκονόμος κάτοχος κυρίως τῆς πατερικῆς Θεολογίας, ὁ δὲ Φαρμακίδης τῆς νεωτέρας Θεολογίας, κοινὴν ἔλλειψιν εἶχον τὸν ὑπὲρ τὸ δέον πλατυασμὸν καὶ τὸ ἐμπαθὲς ἐν τῇ ἐκφράσει. Ὁ μὲν Οἰκονόμος ἦτο ὁ τύπος τοῦ συντηρητικοῦ θεολόγου, ὁ δὲ Φαρμακίδης τοῦ φιλελευθέρου· ὁ εἷς συνεπλήρου τὸν ἕτερον· ὁ εἷς ἄνευ τοῦ ἑτέρου θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ καταστῇ ἐπικίνδυνος, διότι ἐὰν ἔδρα μόνον ὁ Οἰκονόμος ἡ ἑλληνικὴ Ἐκκλησία θὰ ἐλάμβανε τάσιν ἄγαν συντηρητικήν, ἐὰν δ' ἔδρα μόνος ὁ Φαρμακίδης θὰ ἔδιδεν ἴσως

ροπὴν ἄγαν φιλελεύθερον, μάλιστα διὰ τὴν τότε κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας. Διὰ τῆς ἀντιθέσεως ἀμφοτέρων ἐπετυγχάνετο ἡ ἀναγκαιοῦσα ἰσορροπία. Ὡς θεολόγος ὅμως ἀναντιρρήτως ὑπέρτερος ἦτο ὁ Φαρμακίδης, διακρινόμενος διὰ τὸ εὐρύ του πνεῦμα, τὴν ἱστορικὴν ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων, τὸ ἀκατάβλητον θάρρος του, τὴν ἀφοσίωσίν του πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ὀρθὴν ἀντίληψιν τῆς Θρησκείας, ἐν ᾗ ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ μεταξὺ πυρῆνος καὶ φλοιοῦ.

Ἐκκλ. ζητήματα.

Τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα τοῦ βίου αὐτῆς ἐτάραξαν διάφορα ζητήματα. Ἐν πρώτοις ἐγεννήθη ἀντίδρασις κατὰ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν τινές, προεξάρχοντος τοῦ Οἰκονόμου, κατεπολέμησαν. ὡς ἀντικανονικὴν καὶ ἐπιζήμιον ἐκκλησιαστικῶς καὶ ἐθνικῶς, τοὐλάχιστον καθ' ὃν τρόπον ἐγένετο αὕτη. Πολὺ δ' ἀνησύχει τοὺς πολλοὺς ἡ ἄστοχος τῷ ὄντι ἀνακήρυξις τοῦ καθολικοῦ βασιλέως Ὄθωνος ὡς ἀρχηγοῦ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὸ διοικητικὸν μέρος, ἥτις κατηργήθη διὰ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1844.

Ἡ συγχρόνως δὲ γενομένη διάλυσις τῶν μονῶν τῶν ἐχουσῶν κάτω τῶν πέντε μοναχῶν, ἡ ἐλευθεριότης τῆς Συνόδου περὶ τὰ κωλύματα τοῦ γάμου, ἡ ἀνεκτικότης τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὰς προσηλυτιστικὰς ἐνεργείας τῶν ξένων ἱεραποστόλων, ὡς καὶ ἡ φυσικὴ καχυποψία κατὰ παντὸς νεωτερισμοῦ, ἐπέφερον τὴν κατὰ τοῦ νέου ἐκκλησιαστικοῦ καθεστῶτος ἀντίδρασιν, ἣν ὑπεδαύλιζεν ἡ ρωσσικὴ πολιτική, καὶ ἥτις ἐξεδηλώθη πολλαχοῦ διὰ ταραχῶν, ἰδίᾳ ἐν Μάνῃ καὶ Ἀκαρνανίᾳ. Καὶ βραδύτερον δὲ (1852) ὁ φανατικὸς μοναχὸς Χριστόφορος Παπουλάκης ἐξήγειρε τοὺς Μανιάτας εἰς στάσιν, ἐρεθίζων ἰδίως αὐτοὺς κατὰ τῆς νέας ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, μέχρις οὗ συλληφθεὶς καὶ δικασθεὶς ἐκλείσθη ἔν τινι μοναστηρίῳ τῆς Ἄνδρου, ἔνθα καὶ ἀπέθανεν.

Πολλὰ πράγματα ἐπίσης παρέσχον αἰτιοπώτατα ὁμολογουμένως προσηλυτιστικαὶ ἐνέργειαι ρωμαιοκαθολικῶν καὶ προτεσταντῶν ἱεραποστόλων, μάλιστα δὲ ἀγγλων καὶ ἀμερικανῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τοῦ 1827 κατῆλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αἱ ἀπόπειρα αὗται εὐλόγως προσέβαλον τὸ συναίσθημα τῆς εἰς τὰ πάτρια προσηλώσεως τοῦ λαοῦ, ὅστις ἐνιαχοῦ ἐξηγέρθη κατὰ τῶν δημιουργῶν τούτων, ὡς ἐν Σύρῳ, Βόλῳ Πειραιεῖ καὶ ἀλλαχοῦ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ διαμαρτυρόμενοι ἱεραπόστολοι διένεμον τὴν ἁγίαν Γραφὴν ἐν νεοελληνικῇ μεταφράσει, ἐθεωρήθησαν αἱ μεταφράσεις ὡς ὕποπτοι καὶ ἠγέρθη πόλεμος κατ' αὐτῶν, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τοῦ Φαρμακίδου καὶ τοῦ Βάμβα, φρονούντων ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀπαγορεύηται πᾶσα μετάφρασις, ἐφόσον καλῶς ἀποδίδει τὸ νόημα.

Τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐτάραξαν ἐπίσης καὶ τὰ κατὰ τὸν Θεόφιλον Καΐρην. Ὁ εὐπαίδευτος οὗτος κληρικὸς γεννηθεὶς τὸ 1784 ἐν Ἄνδρῳ, ἐμορφώθη εἰς τὴν ἀκμάζουσαν τότε σχολὴν τῶν Κυδωνιῶν καὶ βραδύτερον ἐν Πίζῃ καὶ Παρισίοις. Ἅμα τῇ ἐκρήξει τῆς ἐπαναστάσεως, ἐπανελθὼν εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Πατρίδα του, πλήρης ἐνθέου ἐνθουσιασμοῦ μετέσχε τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος, μετὰ τὸ πέρας οὗ ἵδρυσεν ἐν Ἄνδρῳ ὀρφανοτροφεῖον. Ἐκεῖ δυστυχῶς ἤρξατο διδάσκων ἀρχὰς ἀντιμαχομένας πρὸς τὰ χριστιανικὰ δόγματα, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἐν Γαλλίᾳ ἀκμάζοντος τότε φιλανθρωπισμοῦ, ἀρνούμενος τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, τὸ μυστήριον τῆς Τριάδος, τὸ θεόπνευστον τῶν Γραφῶν, τὰ μυστήρια καὶ τὰς τελετὰς τῆς Ἐκκλησίας. Συνέπεια τούτου ἦτο ἡ διάλυσις τοῦ Ὀρφανοτροφείου (1839) καὶ ὁ ἐν φυλακῇ τῆς Σύρου θάνατος τοῦ Καΐρου (1853), ἀνδρὸς κατὰ τὰ ἄλλα σοφωτάτου καὶ φιλοπάτριδος.

Ἡ σύνοδος δι' ἐγκυκλίου της, ἐν ἔτει 1878, κατέκρινε καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀποστόλου Μακράκη (1831—1905), φανατικοῦ, ὅστις, ἱδρύσας παρασυναγωγὴν καὶ θεωρῶν ἑαυτὸν ὡς ἀπόστολον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐν διαφθορᾷ καὶ καταπτώσει, δριμύτατα ἐξεφράζετο κατὰ τῶν κορυφῶν τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Πολιτείας. Ἡ σύνοδος διὰ τῆς ἐγκυκλίου της κατέκρινε τὴν περὶ τρισυνθέτου διδασκαλίαν τοῦ Μακράκη, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἐκ σώματος, ψυχῆς θνητῆς καὶ πνεύματος ἀθανάτου, ὡς καὶ τὴν κατὰ Κυριακὴν ἄνευ προηγουμένης νηστείας, μετάληψιν, τὴν δημοσίᾳ ἐξομολόγησιν, καὶ ἄλλας τινὰς γνώμας αὐτοῦ. Ὁ ἀγὼν διεξήχθη μετὰ μεγίστης σφοδρότητος ἀμφοτέρωθεν.

Ἡ σύνοδος κατέκρινε καὶ τὰ συγγράμματα διαφόρων λογίων δι' ὧν ἐθεώρει ὅτι προσεβάλλετο ὁ Χριστιανισμὸς καθόλου ἢ ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία καὶ ὁ κλῆρος καὶ τὰ ἔθιμα αὐτῆς. Ἐννοεῖται ὅτι διὰ τῶν κατακρίσεων τούτων ἐπετυγχάνετο ἡ μεγαλυτέρα διάδοσις τῶν κατακρινομένων συγγραμμάτων. Οὕτως ὁ Κεφαλλὴν ποιητὴς Ἀνδρέας Λασκαράτος (†1901) ἐν τῷ συγγράμματί του «Τὰ Μυστήρια τῆς Κεφαλλονιᾶς» (Κεφαλληνία 1856), προτάσσων τὴν ἀρχὴν ὅτι ἄθεος δὲν εἶναι ὁ μὴ δεχόμενος τὸν Θεὸν κατὰ τὴν ἀντίληψιν τοῦ ὄχλου, ἀλλ' ὁ ἀποδίδων αὐτῷ τὰς μικρότητας ἃς τῷ ἀποδίδει ὁ ὄχλος, διακρίνει μεταξὺ Θρησκείας τοῦ Θεοῦ καὶ Θρησκείας τῶν παππάδων καὶ σατυρίζει θρησκευτικάς τινας τελετὰς καὶ ἔθιμα, ὡς τὰς νηστείας καὶ τὰ μνημόσυνα, ἔτι δὲ τὴν ἀμάθειαν καὶ φιλοχρηματίαν τοῦ κλήρου, καλῶν τοὺς ναοὺς «θρησκομάγαζα»· διὸ ἀφορίσθη καὶ ἐξορίσθη (1856)· ἐπανελθὼν ἔγραψεν «Ἀπόκρισιν εἰς τὸν ἀφορισμὸν τοῦ κλήρου τῆς Κεφαλλονιᾶς» (Κεφαλληνία 1868), ἐν ᾗ διεκήρυττεν ὅτι: «Ὅταν δουλεύω τὸν Θεόν, δὲν φοβοῦμαι τοὺς ἀφορισμοὺς τῶν παππάδων» καὶ ἐζήτει νὰ καταδείξῃ ἑαυτὸν ὡς ὀρθόδοξον, τοὺς δὲ πολεμίους του ὡς εἰδωλολάτρας. Κατηγορηθεὶς ἐδικάσθη ἀλλ' ἠθῴωθη (1869).

Καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ Ροΐδης, ὅστις ἐχρημάτισε καὶ ἔφορος τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης († 1904), ἐξέδωκε τὸ πολύκροτον ἔργον «Ἡ πάπισσα Ἰωάννα» (Ἀθῆναι 1866), μεταγλωττισθὲν εἰς πολλὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, ἐν ᾧ μετ' εἰρωνείας ἐκφράζεται περί τινων σημείων τῆς χριστιανικῆς θεολογίας καὶ λατρείας· διὸ ἡ σύνοδος ἐξέδωκε τὸ 1866 ἐγκύκλιον, ἐν ᾗ χαρακτηρίζεται τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Ροΐδου «ὡς ἀντιχριστιανικὸν καὶ κακόηθες καὶ ἔκφυλον ἀποκύημα καὶ μιασματικὸν νόσημα». Τότε ὁ Ροΐδης, ἐν τῇ ἀπαντήσει του πρὸς τὴν Σύνοδον ὡμολόγησεν ὅτι σκώπτει «τοὺς γελοίους ἱερεῖς καὶ οὐχὶ τὴν Θρησκείαν», παρέβαλε δὲ τὸν Χριστιανισμὸν τῆς σήμερον «πρὸς ὡραίαν ραφαήλειον εἰκόνα, τὴν ὁποίαν ἀλλεπάλληλοι γενεαὶ ἀμαθῶν ζωγράφων παρεμόρφωσαν δι' ἀφυῶν ἐπιχρώσεων». Καὶ τὸ δραματικὸν ποίημα τοῦ τέως ἐν Βερολίνῳ πρεσβευτοῦ Κλέωνος Ραγκαβῆ «Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης» (Ἀθῆναι 1877) κατεκρίθη ὑπὸ τῆς Συνόδου, διότι ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ καὶ τοῖς προλεγομένοις αὐτοῦ ἐκθειάζει τὸν κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀγῶνα τοῦ Ἰουλιανοῦ καὶ καταφέρεται κατὰ διαφόρων ἀρχῶν τῆς Θρησκείας μας, ἰδίᾳ κατὰ τῆς Τριάδος, ἣν καλεῖ «ἄτοπον καὶ ἀκατανόητον παραλογισμόν», θεωρῶν κατὰ τοῦτο πολὺ ἀνώτερον τὸ ἕνα παραδεχόμενον Θεὸν Κοράνιον, τὸν πρῶτον τοῦτον ἐξάδελφον τοῦ Εὐαγγελίου, παρ' οὗ τοῦτο ἐδανείσθη πολλοὺς μύθους.

Τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐτάραξε καὶ τὸ ζήτημα τῆς εἰς χυδαίαν γλῶσσαν μεταφράσεως τοῦ Εὐαγγελίου (1901), ὡς καὶ αἱ κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν προκληθεῖσαι ἀξιοθρήνητοι ἐκκλησιαστικαὶ ἀνωμαλίαι ἐν σχέσει πρὸς τὰ συνταράξαντα τὸ Ἔθνος πολιτικὰ γεγονότα.

Σχέσεις Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Πολιτείαν.

Αἱ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Πολιτείαν διετηρήθησαν ἐπὶ τοῦ ὅλου ἁρμονικαί· ἐγεννήθησαν μὲν βεβαίως προστριβαί τινες μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν ἐξουσιῶν καὶ κατὰ τοὺς παλαιοτέρους χρόνους διὰ τὰ ζητήματα τῆς πληρώσεως τῶν ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν, τοῦ γάμου, τοῦ διαζυγίου, τῶν μονῶν, καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη διὰ τὴν ὑπὸ τῆς Πολιτείας μὴ ἐκτέλεσιν καταδικαστικῶν τινων ἀποφάσεων τῆς Συνόδου (1906) καὶ διὰ τὸ ζήτημα τοῦ ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων διορισμοῦ τῶν νεωκόρων καὶ ψαλτῶν

(1909), ὡς καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν πολιτικὴν κρίσιν, ἀλλὰ ριζικὴ διαφωνία ἀρχῶν καὶ ἀντιλήψεων οὐδέποτε ἠγέρθη μεταξὺ Πολιτείας καὶ Ἐκκλησίας, καὶ εἶναι ἀληθῶς ἄπορον πῶς τινες, ζητοῦντες νὰ δημιουργήσωσι ζητήματα, ὁμιλοῦσι περὶ διωγμοῦ τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῆς Πολιτείας καὶ περὶ μέτρων ἀμύνης εἰς ἃ δέον αὕτη νὰ καταφύγῃ, ἐπιζητοῦσα ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὸν πλήρη ἀπὸ τοῦ Κράτους χωρισμόν!

* * *

Τοιαύτη εἶναι ἐν βραχυτάτῃ περιλήψει ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν διαρρεύσαντα πρῶτον αἰῶνα ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς. Ὁμολογουμένως ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν περίοδον ταύτην δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ πολλὰ εἰς τὸ ἐνεργητικόν της. Ἀλλ' ἐκεῖνος ὅστις θέλει προσηκόντως καὶ δικαίως νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν δρᾶσιν αὐτῆς, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσῃ πρὸ τίνων ἐρειπίων εὑρέθη αὕτη, κατόπιν μακραίωνος δουλείας καὶ κατόπιν δεκαετοῦς ἀπελευθερωτικοῦ ἀγῶνος· δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ λησμονήσῃ δι' ὁποίων δυσχερειῶν καὶ τρικυμειῶν διῆλθεν ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον καὶ πόσον ὀλίγον ἦτο ἡ Πολιτεία εἰς θέσιν νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς ἀνύψωσιν τῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κλήρου. Ἐάν τις ἀναλογισθῇ πάντα ταῦτα, δὲν δύναται ἢ ν' ἀντιληφθῇ ὅτι ὁ αἰὼν οὗτος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εἶναι αἰὼν δράσεως καὶ ἀνακαινίσεως, ἀλλ' ἁπλῆ ἐποχὴ προπαρασκευῆς καὶ περισυλλογῆς, καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἱκανὰ ἐπετελέσθησαν. Μία παραβολὴ τῆς καταστάσεως τοῦ κλήρου κατὰ τὸ 1821 πρὸς τὴν τοῦ 1921 θὰ καταδείξῃ τὴν ἐπελθοῦσαν πρόοδον· Βεβαίως πλεῖστα ὅσα ὑπολείπονται ἵνα ἡ Ἐκκλησία ἀρθῇ εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῇ θέσιν, ἀνάλογον πρὸς τὰς συγχρόνους ἀπαιτήσεις, καὶ πάντες οἱ εἰλικρινῶς καὶ κατ' ἐπίγνωσιν ἀγαπῶντες αὐτὴν πιστοὶ ἀνομολογοῦσι τὰς ποικίλας αὐτῆς ἐλλείψεις καὶ ποθοῦσι τὴν ἀνακαίνισιν αὐτῆς, οὐχὶ βεβαίως δι' ἐξωτερικῆς ἐπιβολῆς ἀλλὰ δι' ἐσωτερικῆς συναισθήσεως.

Ἡ κατανόησις αὕτη καὶ συναίσθησις τῶν ἐλλείψεων καὶ ὁ πόθος πρὸς διόρθωσιν αὐτῶν παρέχουσι τὴν χρηστὴν ἐλπίδα, νῦν ὅτε, μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐθνικῶν πραγμάτων, ἀμέριστος ἡ προσοχὴ τοῦ Ἔθνους θὰ ριφθῇ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀνόρθωσιν, ὅτι καὶ ἡ Ἐκκλησία διανύσασα ἤδη, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον, τὸ προπαρασκευαστικὸν αὐτῆς στάδιον, θὰ θελήσῃ καὶ θὰ δυνηθῇ, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἰδίων αὐτῆς προτύπων, ἀκάθεκτος νὰ χωρήσῃ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς προόδου καὶ τῆς δράσεως, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῆς προορισμοῦ, τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς διαπλάσεως τῆς κοινωνίας, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Πολιτείας, μακρὰν πάσης ὀπισθοδρομικῆς τάσεως καὶ πάσης ἰδιοτελοῦς μερίμνης.

Δὲν ὑπάρχει δὲ ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν πρὸς τοῦτο ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, ἥτις μόνον ὑπὸ ἀγνοούντων τὰ κατ' αὐτὴν ἐχαρακτηρίσθη ὡς στερουμένη ζωῆς, ὡς νεκρά, ὡς ἁπλῆ κοινωνία λατρείας. Ὄχι ἡ Ἐκκλησία μας δὲν εἶναι νεκρά· ἐὰν ἀναλογισθῇ τις τί ἐπετέλεσε κατὰ τὰς φοβερὰς ἡμέρας τῆς δουλείας, ἐν μέσῳ ἀκανθῶν καὶ τριβόλων, ὅτε ἐξελίχθη εἰς κατ' ἐξοχὴν ἐκπολιτιστικόν, ἠθικὸν καὶ παιδαγωγικὸν καθίδρυμα, τὸ ὁποῖον συνετήρει καὶ διέδιδε τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν παιδείαν, διετήρει τὰ ἤθη ἁγνά, ἐθέρμαινε τὸν πατριωτισμὸν καὶ ἀνεζωπύρει τὴν ἐλπίδα αἰσιωτέρου μέλλοντος, θὰ πεισθῇ ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὕτη οὐ μόνον νεκρὰ δὲν εἶναι, ἀλλ' εἶναι πλήρης ζωῆς καὶ ἑστία ζωῆς, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ ἐμφυσήσῃ νεκρὸν καθίδρυμα.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου δὲν ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς ζητήματα ἀνήκοντα εἰς τὴν σφαῖραν τῆς Πολιτείας· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι πρὸς ἔπαινόν της. Ἐφόσον ὑφίστατο ἀνάγκη, ὅταν, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, αὐτὴ ἀνεπλήρου καὶ τὴν Πολιτείαν, ἀπέδειξεν ὅτι ἦτο ἱκανὴ τὰ πάντα δεξιῶς νὰ διευθύνῃ, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν, ζῶσα πλέον ἐν μέσῳ Πολιτείας, τεινούσης πρὸς τὰ αὐτὰ ὡς αὐτὴ ἰδεώδη, δὲν δύναται καὶ δὲν πρέπει ν' ἀναμιγνύηται εἰς ζητήματα ἀλλότρια τῆς δικαιοδοσίας της, ἤτοι εἰς ἄλλα ἢ τὰ καθαρῶς θρησκευτικὰ καὶ ἠθικά, ἔχουσα ὑπ' ὄψει τοὺς λόγους τοῦ θείου Ἱδρυτοῦ αὐτῆς: «Τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ».

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΙΜΟΥ ΜΠΑΛΑΝΟΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου, Διονύσιος Α. Πλαίσας, ἐγεννήθη ἐν Κούκησι τοῦ Νομοῦ Ζακύνθου τῇ 14ῃ Σεπτεμβρίου 1852. Τὰ μὲν Ἐγκύκλια μαθήματα διήκουσεν ἐν τῷ ἐν Ζακύνθῳ Γυμνασίῳ, τὰ δὲ Θεολογικὰ ἐν τῷ Ἀθήνησιν Ἐθνικῷ ἡμῶν Πανεπιστημίῳ.

Λαβὼν τῇ 15ῃ Ἰανουαρίου 1881 μετὰ προηγηθείσας διδακτορικὰς ἐξετάσεις τὸ Ἀκαδημεικὸν αὐτοῦ Δίπλωμα, ἐφοίτησεν εἶτα χάριν εὐρυτέρων ἐπιστημονικῶν σπουδῶν ἐν τοῖς Γερμανικοῖς Πανεπιστημίοις Μονάχου καὶ Βερολίνου.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ σπουδῶν, κατελθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ προαχθεὶς ἐν Ζακύνθῳ τῷ μὲν Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου, 16ῃ Μαρτίου 1885, Διάκονος, τῇ δὲ Μεγάλῃ Πέμπτῃ 18ῃ ἰδίου μηνὸς καὶ ἔτους Πρεσβύτερος, ἐτέλεσε τῇ 21ῃ Μαρτίου 1885 ἐν τῷ ἐν Ζακύνθῳ Πανσέπτῳ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τὴν πρώτην αὐτοῦ Θείαν Μυσταγωγίαν κατὰ τὴν Λαμπροφόρον Ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

Δοὺς δὲ τῇ 10ῃ Σεπτεμβρίου 1886 ἐν Ἀθήναις Ὑφηγητικὰς ἐξετάσεις, διωρίσθη Ὑφηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν Πανεπιστημίου.

Προσκληθεὶς κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1886 ὑπὸ τῆς ἐν Λονδίνῳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος Ἀρχιμανδρίτης αὐτῆς, ἐποίμανε ταύτην θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως ἄχρι τοῦ Ὀκτωβρίου 1894, μεγάλως ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος ὑπὸ πάντων.

Καὶ τῇ 20ῃ Νοεμβρίου 1894 ἐχειροτονήθη ὑφ' ἁπάσης τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου ἐν τῷ Ἀθήνησι Καθεδρικῷ ἡμῶν Ναῷ Ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου, διατελῶν θεία πάντως συνάρσει τοιοῦτος ἄχρι σήμερον.

Ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου γενόμενος, συνέδραμε λόγῳ τε καὶ ἔργῳ τῷ ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως τῆς μεγαλονήσου Κρήτης Ἀγῶνι, προσενεγκὼν μάλιστα, ὅτε ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος τοῦ 1897, σὺν τῇ ἀδαμαντοστολίστῳ αὐτοῦ μίτρᾳ καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα λίρας στερλίνας (150) ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους. Τὸ πατριωτικὸν τοῦτο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου παράδειγμα ἐμιμήθησαν διὰ τῶν ἑαυτῶν βαλαντίων, ὡς πασίγνωστον, καὶ οὐκ ὀλίγοι τῶν εὐπόρων Ζακυνθίων. Καὶ ἔκτοτε, ὡς καὶ πρίν, ἐξηκολούθησε κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν Ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων πράττων καὶ λέγων ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος, καὶ πᾶσαν ὑπὲρ τῶν δύο τούτων ὑφιστάμενος θυσίαν.

Ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου 1898 ἄχρι τέλους Αὐγούστου 1899, τοῦ 1903 ἄχρι τοῦ 1905, καὶ τοῦ 1914 ἄχρι τοῦ 1915 διετέλεσε Συνοδικὸς Σύνεδρος.

Συνῳδὰ τῷ ἀπὸ 11ης Ἰουνίου 1898 Β. Διατάγματι διωρίσθη τῇ 23ῃ Μαρτίου 1900 ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως Πρόεδρος τῆς πρὸς συλλογὴν ἐράνων διὰ τὴν Ἀνέγερσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ προστάτου καὶ πολιούχου τῆς Νήσου Ζακύνθου Ἁγίου Διονυσίου σχηματισθείσης πρώτον μὲν τριμελοῦς, εἶτα δὲ πολυμελοῦς Ἐπιτροπείας.

Τυγχάνει δὲ τακτικὸς μὲν Πρόεδρος τῶν ἐν Ζακύνθῳ διαφόρων ἀγαθοεργῶν Ἱδρυμάτων «Ἀθηναΐδος Ψιμάρη» τοῦ «Νοσοκομείου καὶ Ὀρφανοτροφείου», Ἐπίτιμος δὲ τῆς «Λαϊκῆς Σχολῆς» τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς».

Κατάλογος Ἱεραρχῶν Ζακύνθου, ἀπὸ τοῦ 1821-1921.

Α'. Πρωθιερεῖς 1821—1823.—Τῇ 25ῃ Μαρτίου 1821 ἦν Πρωθιερεὺς Ζακύνθου ὁ Γεώργιος Γαρζώνης.

Β'. Μητροπολῖται Ζακύνθου. 1823—1867.— Πρῶτος Μητροπολίτης Ζακύνθου ἐχρημάτισεν ὁ αὐτὸς Γεώργιος Γαρζώνης, τέως Πρωθιερεύς, χειροτονηθεὶς ἐν Ζακύνθῳ τῇ 23ῃ Μαρτίου 1823, μετονομασθεὶς Γαβριήλ, καὶ ἀποθανὼν τῇ 28ῃ Ἰουνίου 1827. Δεύτερος ὁ πρώην Ἐδέσσης Διονύσιος δε-Λάζαρης, διορισθεὶς Μητροπολίτης Ζακύνθου τῇ 7ῃ Σεπτεμβρίου 1833, καὶ ἀποθανὼν τῇ 24ῃ Ἰουνίου 1838. Τρίτος ὁ Νικόλαος Κοκκίνης, χειροτονηθεὶς ἐν Ζακύνθῳ τῇ 23ῃ Ἰουλίου 1838, καὶ τελευτήσας τῇ 14ῃ Νοεμβρίου 1867.

Γ'. Ἀρχιεπίσκοποι Ζακύνθου. 1868—1921.— Πρῶτος Ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου ἐχρημάτισεν ὁ Νικόλαος Κατραμῆς, χειροτονηθεὶς ἐν Ἀθήναις τῇ 9ῃ Μαΐου 1868, καὶ ἀποθανὼν τῇ 9ῃ Δεκεμβρίου 1886.

Δεύτερος ὁ Διονύσιος Λάτας, χειροτονηθεὶς ἐν Ἀθήναις τῇ 18ῃ Μαρτίου 1884, καὶ τελευτήσας τῇ 13ῃ Αὐγούστου 1894, καί

Τρίτος ὁ Διονύσιος Α. Πλαίσας, χειροτονηθεὶς ἐν Ἀθήναις τῇ 20ῃ Νοεμβρίου 1894.

Ὁ Ἐπίσκοπος Κεφαλληνίας
ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ

Ὁ Σ. Ἐπίσκοπος Κεφαλληνίας Δαμασκηνὸς Πολυδώρου ἐγεννήθη ἐν Δεσσινῷ τῶν Καλαβρύτων κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1852. Ἐμόνασεν ἐν τῇ ἱστορικῇ Μονῇ τῆς ἁγίας Λαύρας. Ἐσπούδασεν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ τῆς θεολογίας ἐν ἔτει 1888. Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1895 ἀπεστάλη δαπάναις τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Γερμανοῦ Καλλιγᾶ εἰς Γενεύην τῆς Ἑλβετίας, ὅπως σπουδάσῃ τὰ παιδαγωγικά, ἵνα ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐν Ἀθήναις Βαλλιανείου Σχολῆς. Ματαιωθείσης ὅμως τῇ λειτουργίας τῆς Σχολῆς ταύτης, ἕνεκα τοῦ ἐπισυμβάντος θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Γερμανοῦ, παρέμεινεν ἐν Γενεύῃ σπουδάζων ἐν τῷ ἐκεῖ Πανεπιστημίῳ φιλοσοφίαν καὶ θεολογίαν. Κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1901, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προὔτεινεν αὐτὸν διὰ τὸν Ἐπισκοπικὸν θρόνον τῆς Κεφαλληνίας, ἐκλεγεὶς δὲ τοιοῦτος, ἐχειροτονήθη κατὰ Ἰούλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ ἀνέλαβε μετὰ ζήλου καὶ δραστηριότητος τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, μεγάλας καταβαλὼν προσπαθείας περὶ τῆς κατὰ Χριστὸν μορφώσεως τοῦ ὑπ' αὐτὸν κλήρου καὶ τῆς προόδου καὶ προαγωγῆς τῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων Κεφαλληνίας, ὧν Πρόεδρος τυγχάνει.

Ἕδρα Ἐπισκοπῆς αὐτοῦ εἶνε τὸ Ἀργοστόλιον.

Ἐτιμήθη διὰ τοῦ παρασήμου τοῦ Ἀργυροῦ Σταυροῦ τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Σωτῆρος, προαχθεὶς ἐπ' ἐσχάτων εἰς τὸν Χρυσοῦν τοιοῦτον. Ἐπίσης διὰ τοῦ Ρωσσικοῦ παρασήμου νῆς Ἁγίας Ἄννης, διὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ παρασχεθείσας ὑπηρεσίας τῇ ἐν Γενεύῃ Ρωσσικῇ Κοινότητι.

Συγγράμματα αὐτοῦ. Τὸ Ἠθικοκοινωνικὸν Περιοδικὸν «Ἡ Φιλανθρωπία», χάριν τῶν ἐν φυλακαῖς κρατουμένων, Διάφορα διατριβαὶ δημοσιευθεῖσαι ἐν τῷ Ἠθικοθρησκευτικῷ Περιοδικῷ «Ἡ Ἀνάπλασις».

Κατάλογος Ἐπισκόπων τῆς Ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας ἀπὸ τοῦ 1821—1921.

ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ.—Ἐχειροτονήθη ὡς Μητροπολίτης κατὰ Μάρτιον τοῦ 1824 ποιμάνας τὴν Ἐκκλησίαν ἐν πραότητι καὶ εὐσεβείᾳ, μετέστη πρὸς Κύριον κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1842.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΟΝΤΟΜΙΧΑΛΟΣ.—Ἐχειροτονήθη ὡς Μητροπολίτης κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1842. Καθιδρύσας δὲ τὸ ὑπὲρ τῶν ἐνδεῶν ἱερέων Ταμεῖον καὶ ποιμάνας ὁσίως καὶ θεαρέστως τὸ λογικὸν αὐτοῦ ποίμνιον, μετέστη πρὸς Κύριον κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1873.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΟΜΠΟΘΕΚΡΑΣ.—Ἐχειροτονήθη ὡς Ἀρχιεπίσκοπος κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1874 καὶ παρητήθη τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ κατὰ Μάϊον τοῦ 1876.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΚΑΛΛΙΓΑΣ.—Ἐσπούδασεν ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ. Προσκληθεὶς εἰς Αἴγυπτον διηύθυνε τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης ἐπὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Σωφρονίου ὡς Πρωτοσύγκελλος ἐπὶ ἓξαετίαν. Ἐχειροτονήθη Ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας κατὰ Μάρτιον τοῦ 1884, εἶτα πρυαχεὶς εἰς Μητροπολίτην Ἀθηνῶν κατὰ τὸ 1889, μετέστη πρὸς Κύριον κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1896, διακριθεὶς ἐπὶ ἀγαθοεργίαις καὶ ἐνθέρμῳ ζήλῳ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΔΩΡΙΖΑΣ.—Ἐσπούδασεν ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ ἀναγορευθεὶς διδάσκαλος τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Θεολογίας. Εἶτα μετέβη εἰς Παρισίους, χορηγοῦντος τοῦ ἀοιδίμου Γεωργ. Ζαρίφη, καὶ ἐσπούδασε τὴν Νομικὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν. Ἐπανελθὼν εἰς Κων)πολιν διωρίσθη νομικὸς Σύμβουλος τοῦ Πατριαρχείου. Κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1893 ἐχειροτονήθη εἰς Ἀρχιεπίσκοπον Κεφαλληνίας, μετέστη δὲ πρὸς Κύριον κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1901, διακριθεὶς ἐπὶ βαθείᾳ ἐπιστημονικῇ μορφώσει καὶ ρητορείᾳ.

ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ.—Ὁ νῦν Ἐπίσκοπος Κεφαλληνίας.

Ο ΣΕΒ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ ΚΑΙ ΙΘΑΚΗΣ ΔΑΝΙΗΛ ΣΟΥΛΙΔΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Ζακύνθῳ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1864. Τὰς ἀνωτέρας σπουδὰς αὐτοῦ ἤρχισεν ἐν τῷ Γυμνασίῳ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, ὅπου ἐφοίτησεν ἐπὶ τριετίαν καὶ συνεπλήρωσεν εἶτα εἰς τὴν Ριζάρειον λαβὼν τὸ πτυχίον ταύτης κατὰ τὸ ἔτος 1893.

Τὴν πρώτην αὐτοῦ σταδιοδρομίαν ἀπετέλεσεν ἡ ἐν τῇ Ἀμπετείῳ Σχολῇ τοῦ Καΐρου διδασκαλία αὐτοῦ ἐπὶ ὀκταετίαν, μεθ' ὃ ἡ Ἱερὰ αὐτοῦ Μετάνοια τοῦ ὄρους Σινᾶ τιμῶσα τὴν ἱκανότητα αὐτοῦ διώρισεν ἀντιπρόσωπον αὐτῆς ἐν Κων)πόλει, ἔνθα διετέλεσε ἀπὸ τοῦ 1901—1907. Ὁ ζῆλον ὅμως καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ ἀνδρὸς εἶχον φθάσει ἤδη μέχρι τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἑλλάδος, ὁπότε αὕτη τῷ 1907 ἐξέλεξεν αὐτὸν Ἐπίσκοπον Λευκάδος καὶ Ἰθάκης καὶ ἐνεκαθίδρυσες, εἰς τὴν ἔπαρχίαν αὐτοῦ μὲ ἕδραν τὴν Λευκάδα.

Ὁ Σ. Ἐπίσκοπος διακρίνεται διὰ τὴν ἱεροπρέπειαν καὶ σεμνότητα τοῦ ἤθους.

Ο ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ὁ Ἐπίσκοπος Μεσσηνίας Μελέτιος Σακελλαρόπουλος ἐγεννήθη τῷ 1852 ἐν Βασσαρᾷ Λακεδαίμονος. Μετὰ τὰς ἐν τῷ Σχολαρχείῳ Σπάρτης σπουδάς του εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα ὡς δόκιμος. Τὰς γυμνασιακάς του σπουδὰς ἀπεπεράτωσεν ἐν τῷ Γυμνασίῳ Σπάρτης 1876—1880. Διάκονος ἐχειροτονήθη ἐν ἔτει 1878. Ἐσπούδασε Θεολογίαν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ τῷ 1880—1885 καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ. Ἐχρημάτισε Σχολάρχης ἐνΚαρυστίᾳ καὶ εἶτα ἐν Σπάρτῃ (1885—1892).

Ἐχειροτονήθη ἱερεὺς τῷ 1890. Ἐν Μονάχῳ τῆς Βαυαρίας διετέλεσεν ἐφημέριος τῆς ἐκεῖ Ἑλλην. Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ1892 - 1901, εἶτα διωρίσθη Α΄ Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1901 - 1904, τέλος δὲ ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Μεσσηνίας τῷ 1904. Ὡς μέλος τῆς Ἱ. Συνόδου διετέλεσεν ἀπὸ τοῦ 1907—1908 καὶ ἤδη διατελεῖ ὡς τοιοῦτος. Μετέσχε τῆς ἐπιτροπείας πρὸς σύνταξιν κλπ. τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Νομοθεσίας» τῷ 1914—1915. Ἕδρα τῆς ἐπισκοπῆς Μεσσηνίας εἶναι αἱ Καλάμαι.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ: Ἐξέδωκε τὸ περισπούδαστον ἔργον ***Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ,*** (μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ) ***Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον. Ἡ ἐν Μονάχῳ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία*** (Γερμανιστὶ), ***Ὁ Βίος τοῦ Ἰησοῦ*** (ἔκδοσις τοῦ Συλλόγου τῶν Ὠφελίμων Βιβλίων), ***Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα*** (ἔγγραφα, ἐπιγραφαί, φιρμάνια κ.λ.π.) καὶ διάφοροι πραγματεῖαι ἐν Περιοδικοῖς, Λόγοι Ἐκκλησιαστικοὶ κ.λ.π.

Ἐν γένει ἡ δρᾶσις αὐτοῦ ὑπῆρξε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διακεκριμένη. Φέρει παράσημα, τὸ ρωσσικὸν τῆς «Ἁγίας Ἄννης» καὶ τὸ Ἑλληνικόν, «τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος».

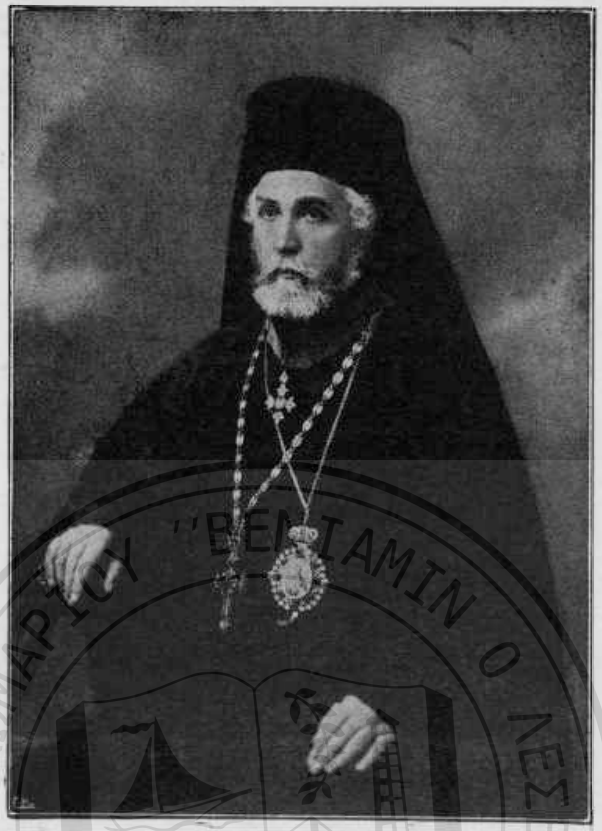

Ο ΘΗΒΩΝ ΚΑΙ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ ΣΥΝΕΣΙΟΣ

Ἐγεννήθη ἐν Τήνῳ κατὰ Δεκέμβριον τοῦ 1868. Ἀνετράφη ἐν Πειραιεῖ ἔνθα καὶ ἐδίδαξεν ἐπὶ εἰκοσαετίαν ὅλην ἐν δημοσίοις καὶ ἰδιωτικοῖς παιδευτηρίοις ἀρρένων καὶ θηλέων. Ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ἱδρυτῶν καὶ στυλοβατῶν τοῦ «Πειραϊκοῦ Συνδέσμου» ἐργασθεὶς ἐξαιρετικῶς διὰ τὴν πρόοδον τῶν Νυκτερινῶν αὐτοῦ Σχολῶν. Ἱεροκήρυξ ἐπὶ δεκαετίαν, ἐξετιμήθη διὰ τὸ πρακτικὸν καὶ ἐποικοδομητικὸν τῶν λόγων του. Οἱ ἐν τῇ Μητροπόλει Ἀθηνῶν ἐκφωνηθέντες λόγοι του εἰς τὴν Μ. Παρασκευήν, μεστοὶ ρητορικοῦ κάλλους καὶ ἀδρῶν ἐπιχειρημάτων, ἐστερέωσαν τὴν φήμην του ὡς διακεκριμένου ἱεροκήρυκος. Ἐκ τῶν συγγραφῶν καὶ δημοσιευμάτων του, ἡ «περὶ παίδων ἀγωγῆς» μελέτη θεωρεῖται καὶ εἶνε χρησιμώτατον βιβλίον διὰ πᾶσαν οἰκογένειαν.

Ποιμαίνει ἀπὸ τοῦ 1912 τὴν Ἐπισκοπὴν Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, ἀπολαμβάνων ἀμερίστου σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης παρὰ τοῦ ποιμνίου του, ὅπερ δὲν παύεται διδάσκων καὶ καθοδηγῶν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος.

Ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά: Χαρακτὴρ σταθερώτατος. Μετριοφροσύνη καὶ ἁπλότης ἀπαράμιλλοι.

Ἡ Α. Σ. ὁ ἐπίσκοπος Δημητριάδος κ. ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ

Ἐγεννήθη εἰς τὴν ἱστορικὴν νῆσον τῶν Ψαρρῶν. Τὰ γυμνασιακὰ αὐτοῦ μαθήματα ἐπεράτωσεν εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς Χίου, τὰς δὲ θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς συνεπλήρωσεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου.

Χειροτονηθεὶς ἐνωρίτατα διάκονος καὶ εὑρισκόμενος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Γερμανοῦ Καλλιγᾶ, τὰ μάλιστα ἐκτιμῶντος αὐτόν, ὑπεδείχθη μετ' οὐ πολὺ ὑπὸ τοῦ ἰδίου ὡς ὁ μόνος κατάλληλος νὰ διευθύνῃ τὰ Γραφεῖα τῶν Πατριαρχείων Ἀλεξανδρείας, ὅπου καὶ ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου. Εἰς τὴν θέσιν ταύτην δὲ ὁ σεβάσμιος κληρικὸς ἀπέκτησεν, ἐν τῇ πολυμερεῖ αὐτοῦ δράσει, ἐκκλησιαστικῇ τε καὶ κοινωνικῇ, τὴν ἀγαθὴν φήμην, ἡ ὁποία μετέπειτα τὸν ἔφερεν ἱεροκήρυκα τῶν ἐπαρχιῶν Δημητριάδος, Θεσσαλιώτιδος καὶ Ἠλείας, ἐναλλάξ, μέχρις οὗ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀμείβουσα τὸν ζῆλον τοῦ ἀνδρὸς ἐξέλεξεν αὐτὸν Ἐπίσκοπον Δημητριάδος τῷ 1907 μὲ ἕδραν τὸν Βόλον.

Τὸν Σεβασμιώτατον Ἱεράρχην κατέστησε πασίγνωστον ἡ θερμουργὸς αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν πατρίων δρᾶσις καὶ ἡ πολυμερὴς κατὰ τῶν ἀθεϊστῶν, ἀναρχικῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν μαλλιαρῶν, ἐξ ὧν ἐπλημμύρει ὁ ἐργατικὸς Βόλος, ἐρρωμένη ἀντίδρασις, ἡ ὁποία καὶ ὑπῆρξεν ὡς πρώτη ἀφετηρία τῶν μετέπειτα πανελληνίων ἀγώνων ὑπὲρ τῆς πατρίου γλώσσης.

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἐπίσκοπος ἱεροπρεπέστατος ἐν τῇ παραστάσει, τυγχάνει τετιμημένος διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος.

Ὁ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΛΑΡΙΣΣΗΣ
ΑΡΣΕΝΙΟΣ ΑΦΕΝΤΟΥΛΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Πλατάνῳ τῆς περιφερείας Μυριοφύτου (Θράκης) τῷ 1871.

Μετὰ ὀλιγοετεῖς σπουδὰς εἰς τὴν Ἑλληνεμπορικὴν Σχολὴν Χάλκης, εἰσαχθεὶς εἰς τὴν αὐτόθι ἐπίσης Ἱ. Θεολογικὴν Σχολήν, ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ ἀειμνήστου Γέροντος αὐτοῦ Ἀρσενίου, ἀπεφοίτησε ταύτης ἀριστοῦχος τῷ 1894.

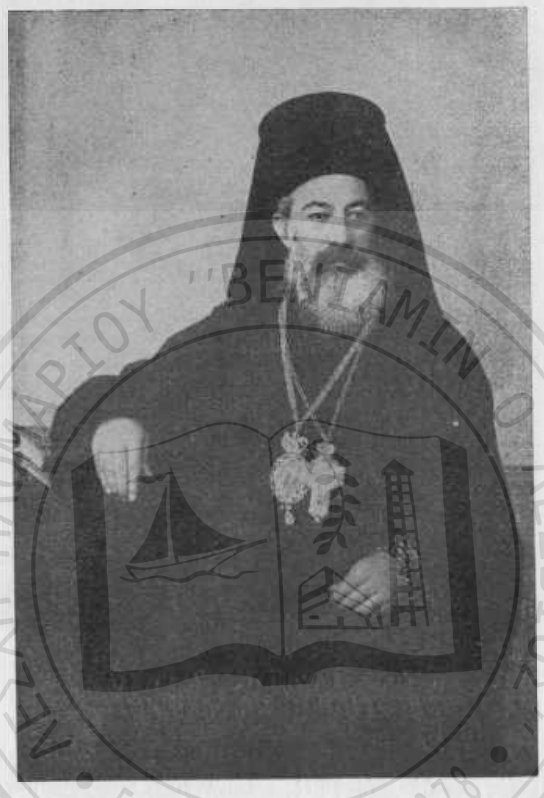
Χειροτονηθεὶς ἐν Χάλκῃ Ἱεροδιάκονος προσελήφθη μετ' οὐ πολὺ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Ἐφέσου Ἀγαθαγγέλου, τοῦ ὁποίου διηύθυνε τὴν ἐπαρχίαν ὡς Ἀρχιδιάκονος καὶ εἶτα Πρωτοσύγκελλος, μετά τινα δὲ [ἔτη τῷ 1901 βοηθὸς Ἐπίσκοπος Κυδωνιῶν-Κορδελιοῦ (Σμύρνης), εὐδοκιμήσας ὡς ἄριστα. Τῷ 1910 ἡ Μ. Ἐκκλησία ἀμείβουσα αὐτὸν προήγαγε εἰς Μητροπολίτην Τιβεριουπόλεως καὶ Στρωμνίτσης, ἐπαρχίαν ἥτις τελοῦσα ὑπὸ τὸν ἐθνικιστικὸν σάλον τῶν Ἐθνοτήτων Μακεδονίας κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, πλεῖστα ὅσα πράγματα παρέσχεν εἰς αὐτόν, ἐπαξίως ἀγωνισθέντα. Αἱ ὑπηρεσίαι του δὲ αὗται ἐγένοντο ἀφορμὴ ὥστε νὰ καταδιωχθῇ ἀπηνῶς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κατὰτὸν Ἑλληνοβουλγαρικὸν πόλεμον τοῦ 1913 εἰς βαθμὸν τοῦ νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, ἀπωλεσθεῖσαν ἄλλως τε ἐθνικῶς. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, θερμῇ συστάσει τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, ἐξαιρετικῶς ἐτίμησε προχειρίσασα αὐτὸν εἰς Μ]λίτην Λαρίσσηςτῷ 1915.

Ὁ Σεβασμώτατος τυγχάνει σήμερον εἷς τῶν διακεκριμένων Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μετὰ ζήλου δὲ ἐξακολουθεῖ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, τῶν ὁποίων ἀπεμακρύνθη ἐπὶ τρία ἔτη ἕνεκα τῶν πολιτικῶν περιπετειῶν τῶν τελευταίων ἐτῶν.

Τυγχάνει τετιμημένος διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος καὶ Τουρκικοῦ παρασήμου. Ἐπίσης δὲ καὶ τῶν μεταλλίων τῶν Βαλκανικῶν πολέμων.

Οἱ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν Ἑκατονταετηρίδα (1821—1921) διατελέσαντες Μητροπολῖται καὶ Ἐπίσκοποι τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπαρχίας Λαρίσσης (Θεσσαλίας).

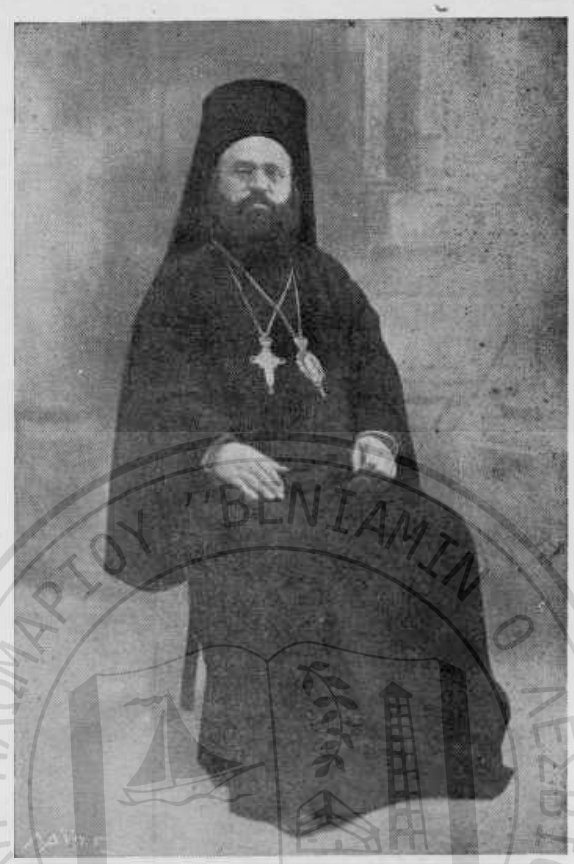
1) ΚΥΡΙΛΛΟΣ ὁ Α' ἐκλεγεὶς Μητροπολίτης Λαρίσης τὸ ἔτος 1819 καὶ ἀποθανὼν κατὰ Σ)βριον τοῦ 1821.
2) ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ὁ ἀπὸ Βελλᾶς πανθεὶς κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος. 1821.
3) ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ ὁ ἐκ Μπιθικούκηςἀρχιερατεύσας ἀπὸ τοῦ 1821—1827 καὶ φονευθεὶς ὑπὸ Δράμαλη Πασᾶ.
4) ΜΕΛΕΤΙΟΣ ὁΕ'ἀρχιερατεύσαςἀπὸτοῦἔτους1833-1835.
5) ΑΝΘΙΜΟΣ ὁ Β' 1835—1837 ἐκλεγεὶς Μητροπολίτης Νικομηδείας.
6) ΑΝΑΝΙΑΣ 1837—1853 πανθεὶς.
7) ΣΤΕΦΑΝΟΣ ὁ Β' Κυδωνιεὺς 1853—1870 θανὼν ἐν Λαρίσῃ κατὰ τὸ ἔτος 1870.
8) ΙΩΑΚΕΙΜ ὁ ἐκ Χίου 1870—1875 ἐκλεγεὶς Μητροπολίτης Λέρκων καὶ κατὰ τὸ ἔτος 1884 Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, μεθ' ὃ τὸ 1886 λόγῳ ἀσθενείας παραιτηθεὶς ἀπεβίωσεν ἐν τῇ γενετείρᾳ του τὸ 1887.
9) ΝΕΟΦΥΤΟΣ ὁ Β' Ἀργυροκαστρίτης 1875—1895 Τούτου ἀποθανόντος τὴν Ἐπισκοπὴν Λαρίσσης διηύθυνεν Ἐπισκοπικὴ Ἐπιτροπὴ μέχρι τοῦ ἔτους 1899 ἐκ πρεσβυτέρων.
10) ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ὁ ἐκ Καλύμνου προαχθεὶς ἀπὸ Ἐπισκόπος Πλαταμῶνος εἰς Ἐπίσκοπον Λαρίσης τὸ 1899 καὶ ἀρχιερατεύσας μέχρι τοῦ ἔτους 1910. Τούτου καθαιρεθέντος ἡ Ἐπισκοπὴ ἐχήρευσε καὶ διηύθυνεν αὐτὴν Ἐπισκοπικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ πρεσβυτέρων μέχρι τοῦ ἔτους 1914.
11) ΑΡΣΕΝΙΟΣ ΑΦΕΝΤΟΥΛΗΣ Κ)πολίτης ἀπὸ Μητροπολίτης Στρωμνίτσης (Μακεδονίας) ἐκλεγεὶς Μητροπολίτης Λαρίσσης κατ' Αὔγουστον τοῦ ἔτους 1914.

Ο ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΦΑΡΣΑΛΛΩΝ ΕΥΘΥΜΙΟΣ

Ὁ Σ. Ἐπίσκοπος Φαναρίου Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαρσάλων, Εὐθύμιος ἐγεννήθη ἐν Πάτραις ὅπου ἐσπούδασε εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς γενετείρας αὐτοῦ πόλεως, μετὰ ταῦτα ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου ἀπεπεράτωσε δὲ τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς τῷ 1886. Ἱερωθεὶς προήχθη διὰ χειροτονίας εἰς Ἐπίσκοπον τῇ 11 Ἰουλίου 1901. Διετέλεσε δεύτερος γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος. Ἐπεσκέφθη τὴν Ἄπω Ἀνατολὴν ὡς Ἐφημέριος ἐν Καλκούτᾳ τῶν Ἰνδιῶν, τὴν Κίναν, Ἰαπωνίαν, Ἀμερικὴν καὶ σχεδὸν ἔκαμε τὸν γύρον τοῦ κόσμου πλουτίζων τὰς γνώσεις του καὶ συνάμα διδάσκων καὶ ποδηγετῶν τοὺς ἐν διασπορᾷ Ἕλληνας βιοπαλαιστάς.

Ἕδρα τῆς Ἐπισκοπῆς Αὐτοῦ εἶναι ἡ Καρδίτσα.

Ο Σ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ
ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ Α. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Προύσῃ τῷ 1880. Ἀποπερατώσας ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ τὰς ἡμιγυμνασιακὰς σπουδὰς,εἰσήχθη εἰς τὴν Θ. Σχολὴν Χάλκης, ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1903 ἀριστεύσας. Ὑπηρετήσας παρὰ τοῖς Μητροπολίταις Νεοκαισαρείας καὶ Κασσανδρείας,προσελήφθη τῷ 1906ὡς Πρωτοσύγκελλος τοῦ εἰς τὴν Μητρόπολιν Βερροίας προαχθέντος Διευθυντοῦ τῆς Θεολ. Σχολῆς Ἀποστόλου Χριστοδούλου, ὃν ἠκολούθησεν εἰς Σέρρας, ἔνθα προήχθη τῷ 1911 εἰς Ἐπίσκοπον Χριστουπόλεως, τιτουλάριον. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, τῷ 1914, προεχειρίσθη ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἑλλάδος εἰς Ἐπίσκοπον Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας, καὶ εὐδοκίμως ποιμαίνει τὴν ἐπαρχίαν του μέχρι σήμερον.

Κατὰ τὴν μακρὰν ἐν ταῖς Μακεδονικαῖς Μητροπόλεσιν, ἐν αἷς ἀρίστας κατέλιπεν ἀναμνήσεις, ὑπηρεσίαν του,ζδιηύθυνε τὸν ἀμυντικὸν ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν δικαίων ἀγῶνα προγραφεὶς ὑπὸ τοῦ Νεοτουρκικοῦ Κομιτάτου, τὸ ὁποῖον καὶ δὶς ἐπεχείρησεν ἐναντίον αὐτοῦ δολοφονικὰς ἀποπείρας. Ἐκτὸς ἄλλων τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Σεβασμιωτάτου ἀνηγέρθη τὸ καλλιμάρμαρον ἐν Βερροίᾳ Γυμνάσιον καὶ τὸ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἀποτεφρωθὲν Οἰκοτροφεῖον τῶν Σερρῶν.

Ἰδιαιτέρως ἠσχολήθη περὶ τὸ ἱερὸν κήρυγμα· ἔχει δὲ γράψει καὶ πολλὰς πραγματείας εἰς θρησκευτικὰ περιοδικά.

Κατάλογος Ἐπισκόπων Ναυπ.καὶ Εὐρυταν. 1821-1921

Τῆς Ἐπισκοπῆς Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας ἀποτελουμένης ἐκ τῶν δύο ὁμωνύμων Ἐπαρχιῶν ἡ Ναυπακτία κατὰ καιροὺς ὑπήγετο εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Ἀκαρνανίας. Οὕτω δὲ ἔχομεν Ἐπισκόπους:

1) Λιτσᾶς καὶ Ἀγράφων (ἤτοι Εὐρυτανίας) Δοσίθεον —1841.
2) Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Ἄνθιμον 1852—1881.
3) Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Δαυὶδ 1885—1896.
4) Ἀκαναρνίας καὶ Ναυπακτίας Παρθένιον 1900 –1910
5α) Εὐρυτανίας Σεραφεὶμ 1901—1910.
5β) Ναυπακτίας καὶ ΕὐρυτανίαςΣεραφεὶμ 1910—1914.
6) Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Ἀμβόσιον 1914—

Κατὰτὰ ἐν τῷ μεταξὺ κενά,τῶν χρονολογιῶνδιαστήματα ἐκυβερνᾶτο ἡ Ἐπισκοπὴ ὑπὸ Ἐπισκοπικῶν Ἐπιτροπῶν.

[Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 122]

535— 553	Ἠλίας
581— 590	Εὐσέβιος
649	Παῦλος
680	Λέων
680— 692	Ἰωάννης
730	Ἰωσὴφ
772	Βασίλειος
783	Θεόφιλος
785	Ἰωσὴφ
806	Θωμᾶς
809— 829	Ἰωσὴφ
840	Λέων
842	Ἰωσὴφ
842— 846	Βασίλειος
850	Λέων
867	Βασίλειος
870	Λέων
879	Θεόδωρος
879	Παῦλος
879	Νεῖλος
880	Ἰωάννης
1034—1041	Θεοφάνης
1081—1108	Θεόδουλος
1154—1156	Βασίλειος
1156—1165	Μιχαὴλ
1166—1167	Κωνσταντῖνος
1178	Νικήτας
1178—1194	Εὐστάθιος[1]
1194—1195	Μιχαὴλ ὁ Χοβμηνός
1195	Κωνσταντῖνος[2]

1. Ὁ Σχολιαστὴς τοῦ Ὁμήρου καὶ δι' ἑτέρων σοφῶν ἔργων προικίσας τὴν Φιλολογίαν, 2. ὁ Μεσοποταμίτης.

1195	Χρύσανθος
1200	Ἰσίδωρος
1201—1204	Νικήτας
1218—1222	Κωνσταντῖνος[1]

1. Μὴ στέρξας στέψαι τὸν ἡγεμόνα τῆς Ἠπείρου Θεόδωρον Ἄγγελον εἰς Βασιλέα ἐξωρίσθη παρ' αὐτοῦ.

1267—1274	Ἰγνάτιος
1274—1278	Μανουὴλ (ὁ δισόπατος).
1315	Ἱερεμίας
1322	Εὐφημιανός
1340	Νεῖλος
1342	Μακάριος
1347	Ἰάκωβος[1]

1. Τοῦτων ὁ Ἰωάννης ὁ Κατακουζηνὸς αὐτοκράτωρ ἐτίμησε τῷ τίτλῳ καὶ τῇ κατ' Ἐκκλησίαν φήμῃ τοῦ «Παναγιωτάτου» ἐν τῷ τοῦ Θρόνου τῆς Θεσσαλονίκης κλίματι.

1347—1360	Γρηγόριος (ὁ Παλαμᾶς)
1360—1361	Νικόλαος[1]
1388	Ἰσίδωρος[2]

1. Αὐτάδελφος τοῦ Νείλου ἢ κατ' ἄλλους ἀνεψιός, 2. ἐν λέξει Κων)πόλεως πατριάρχαι.

1388—1390	Ἰσίδωρος (ὁ Γλαβᾶς)
1393—1394	Γαβριὴλ
1410—1430	Συμεών
1480	Γρηγόριος
1584—1515	Νῖφων
1520—1540	Θεωνᾶς
1544	Θεοφάνης
1560—1564	Θεωνᾶς (κατ' ἄλλους Ἰωάσαφ)
1572—1578	Ἰωάσαφ
1579	Δωρόθεος
1585	Μητροφάνης
1585	Ματθαῖος
1594	Γαβριὴλ
1601	Ζωσιμᾶς
1605—1607	Σωφρόνιος
1611	Παρθένιος
1529	Καλλίνικος
1622—1634	Ἀθανάσιος (ὁ εἶτα Κων)πόλεως)
1634—1636	Δαμασκηνὸς
1636	Καλλίνικος
1639	Ἀθανάσιος (τὸ β'. προεδρικὸς)
1646—1651	Θεόκλητος
1651	Ἰωακεὶμ
1654	Θεόκλητος
1671	Διονύσιος
1671	Ἀναστάσιος
1671—1680	Μελέτιος
1680—1688	Νεόφυτος
1696	Μεθόδιος
1703—1712	Ἰγνάτιος
1712	Ἰάκωβος
3723	Ἰγνάτιος
1728	Ἀγαπίας
1734—1744	Ἰωακεὶμ
1752	Γαβριὴλ
1760—1761	Σπυρίδων
1767	Νεόφυτος
1767—1769	Θεοδόσιος[1]
1769—1780	Δαμασκηνὸς[2]

1. Κρὴς εἶτα Κων)πόλεως, 2. παυθεὶς εἰς ἅγιον ὄρος μοναχὸς καρεὶς Δανιὴλ φαίνεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Θεσσαλονίκης Δανιὴλ ψυχῇ καταλόγῳ συνδρομητὴν τοῦ ἐν Λειψίᾳ 1800 τυπωθέντος ἱεροῦ Ἠδαλίου.

1780	Ἰάκωβος (ὁ ἀπὸ Ἱερισσοῦ καὶ Ἁγ. Ὄρους)
1788—1814	Γεράσιμος
1815—1821	Ἰωσὴφ
1821—1824	Ματθαῖος[1]
1824—1830	Μακάριος[2]
1830—1841	Μελέτιος[3]
1841—1853	Ἱερώνυμος[4]
1853—1858	Καλλίνικος[5]
1858—1874	Νεόφυτος[6]
1874—1878	Ἰωακεὶμ[7]
1878—1884	Καλλίνικος[8]
1884—1889	Γρηγόριος[9]
1889—1893	Σωφρόνιος[10]

1. εἶτα Κυζίκου, 2. παραιτηθείς, 3. ἐκ Κέας. Ὁ ἀπὸ Ἀμασείας, εἶτα Κυζίκου καὶ μετὰ ταῦτα Πατριάρχης Κ)πόλεως, 4 ὁ. Λημνιος τελευτήσας, 5, ὁ ἀπὸ Μιτυλήνης εἶτα Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, 6. ὁ ἀπὸ Τορνόβου. Βυζάντιος παραιτηθείς, 7. ὁ ἀπὸ Βάρνης, ἐκ Βαφεοχωρίου. Εἶτα Πατριάρχης Κων)πόλεως, 8. ὁ ἀπὸ Μ. πρωτοσυγγελος, ἐκ Λαρδανελλίων εἶτα Μητροπολίτης Δέρκων. 9. ἐκ Πρινίδου τῆς Μητροπ. Ἡρακλείας. Ὁ ἀπὸ Τραπεζοῦντος εἶτα Ἰωαννίνων, 10. Κυζικηνὸς ὁ ἀπὸ Ἰωαννίνων.

1893—1903	Ἀθαν. Μεγακλῆς
1903—1910	Ἀλέξ. Ρηγόπουλος
1910—1912	Ἰωακεὶμ Σγουρὸς
1912	Γενν. Ἀλεξιάδης

Ι' Τορνόβου
Ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Βουλγαρίας.

1205	Βασίλειος
1234—1237	Ἰωακεὶμ[1]

1. Τούτῳ ἐπὶ Πατριαρχείας τοῦ Γερμανοῦ καὶ βασιλείας τοῦ ἐν Νικαίᾳ αὐτοκράτορος Λασκάρεως τοῦ Βατούτζη ἀπενεμήθη ἐκκλησιαστικῇ καὶ αὐτοκρατορικῇ φιλοτιμίᾳ ὁ τίτλος Πατριάρχου, τιμῆς πρὸς αὐτὸν ἕνεκεν, καὶ ἐνδείξεως ἐγκαρδίου φιλίας, πρὸς Ἰωάννην Ἄσεν τὸν Β'. Βασιλέα τῶν Βουλγάρων, μεθ' οὗ ὁ αὐτοκράτωρ Θεόδωρος Λ. Βατάτζης συνῆψε κηδεστείαν, λαβὼν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἑλένην νύμφην τῷ υἱῷ αὐτοῦ Λασκάρει.

1237	Βασίλειος
1240	Ἰωακεὶμ Β'.
1270—1273	Ἰγνάτιος
1273—1277	Μακάριος
1283—1294	Ἰωακεὶμ Γ'.
1294—1389	Δωρόθεος, Ρωμανὸς, Θεοδόσιος, Ἰωαννίκιος, Συμεών, Θεοδόσιος Β'., Ἰωαννίκιος Β'., Εὐθύμιος — Πατριάρχαι.
1395	Ἱερεμίας
1434—1439	Ἰγνάτιος Β'.
1544—1587	Ἀρσένιος
1587—1592	Μητροφάνης
1602—1612	Διονύσιος Β'.
1620	Γαβριὴλ
1637—1646	Μακάριος Β'. (ἐτελεύτησε)
1646—1650	Διονύσιος Γ'.
1651	Κύριλλος (γενόμενος Κ. Π.)
1652—1654	Ἄνθιμος
1654—1658	Διονύσιος Δ'.
1658—1671	Γεράσιμος
1671	Παρθένιος
1673	Γεράσιμος Β'.
1673	Ἰεζεκιὴλ
1680	Δανιὴλ
1697	Θεοδόσιος
1708—1714	Διονύσιος Ε'.
1714—1722	Ἰωσὴφ
1734—1742	Ἀθανάσιος
1742—1748	Ἄνθιμος Β'.
1768—1770	Παρθένιος (εἶτα Χαλκηδόνος)
1770—1791	Καλλίνικος[1]
1797	Ματθαῖος[2]
1797	Φιλόθεος[3]
1797—1801	Ματθαῖος (τὸ β'.)
1801—1805	Φιλόθεος Β'.[4]

1. ὁ ἀπὸ Σμύρνης. 2. παραιτηθείς, 3. ὁ ἀπὸ Βάρνης, 4. εἶτα Καισαρ. Καπαδοκίας.

1805	Δανιὴλ
1805—1817	Μακάριος Γ'.
1817—1821	Ἰωαννίκιος Γ'.
1821—1827	Ἰλαρίων
1827—1830	Κωνσταντῖνος[1]

1. Εἶτα Πατρ. Κων)πόλεως.

1830—1837	Ἰλαρίων
1837—1840	Παναρέτος (ὁ ἀπὸ Φιλαδελφείας)
1840—1846	Νεόφυτος
1846—1848	Ἀθανάσιος[1]
1848—1858	Νεόφυτος[2]
1858—1882	Γρηγόριος[3]

1. ὁ ἀπὸ Σερρῶν ἐν φρέατι ἀνιγείς, 2. τὸ β'. εἶτα Θεσσαλονίκης, 3. ὁ ἀπὸ Μιτυλήνης.

Ἡ Ἐπαρχία αὕτη περιῆλθε εἰς τὴν λεγομένην βουλγαρικὴν Ἐξαρχίαν.

ΙΑ'. Ἀδριανουπόλεως
Ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος παντὸς Αἱμιμόντου.

325	Εὐπρέπιος[1]
225	Εὐτυχιανός[2]
347— 351	Λούκιος[3]

1. ἀλλαχοῦ δὲ Εὐτρόπιος, 2. εἷς ἐκ τῶν τιη' Πατέρων τῆς Α'. οἰκ. Συνόδου, 4. ἐπὶ Ἰουλίου Πάπα Ρώμης.

360	Εὐτρόπιος
380— 396	Ἄμμων
451—	Φλαρέντιος
459	Γρηγόριος
518	Κώνων
783— 813	Μανουὴλ
879	Φίλιππος
1028	Ἀγαπητός
1053	Εὐσέβιος
1084	Νικόλαος
1166—1177	Λέων ἢ Λεόντιος
1260—1268	Γερμανὸς εἶτα Κωνσταντινουπόλεως
1324—1325	Ἰγνάτιος
1380	Πολύκαρπος
1380—1379	Ματθαῖος
1450	Μακάριος
1540—1551	Ἰωάσαφ
1565	Ἀρσένιος
1572—1594	Ἰωάσαφ / Ἱερεμίας
1614	Ἄνθιμος
1621	Παρθένιος
1623	Ἄνθιμος
1623—1638	Παρθένιος
1638—1644	Παρθένιος
1644—1648	Νεόφυτος
1651—1660	Νεόφυτος
1683	Γεράσιμος
1689—1690	Νεόφυτος
1691	Κλήμης
1697—1709	Ἀθανάσιος (εἶτα Κων)πόλεως)
1622—1739	Ἀθανάσιος
1739	Διονύσιος
1742—1744	Κύριλλος
1746—1760	Διονύσιος
1774	Καλλίνικος
1774—1780	Νικηφόρος
1780—1792	Καλλίνικος(εἶτα Νικαίας)
1792—1810	Γαβριὴλ (ὁ ἀπὸ Νικαίας)
1810—1811	Κύριλλος)
1811	Δανιὴλ (ὁ ἀπὸ Ἰκονίου)
1811—1813	Κύριλλος
1813—1821	Λωρόθεος[1]
1824—1833	Γεράσιμος[2]
1835—1840	Γρηγόριος[3]
1840—1853	Γεράσιμος[4]
1853—1873	Κύριλλος[5]
1873—1880	Διονύσιος[4]
1880—1886	Νεόφυτος[5]
1886—1887	Διονύσιος[6]
1887—1890	Ματθαῖος[7]
1890—1908	Κύριλλος[8]
1908— 10	Καλλίνικος[9]
1910	Πολυκ. Βαρδάκης

1. Ὁ ἀπὸ Φιλαδελφείας. Χῖος, 2. ὁ ἀπὸ Προυσης, 3. παυθεὶς καὶ ἐν ἁγίῳ ὄρει μονάσας, 4. Κρὴς ὁ ἀπὸ Πελαγωνείας εἶτα Χαλκηδόνος, 5. ὁ ἀπὸ Γάνου καὶ Χώρας εἶτα Σηλυβρίας, 6. ὁ ἀπὸ Διδυμοτείχου, Ἀνδριανουπολίτης, 7. ὁ ἀπὸ Κ)πόλεως εἶτα Πελαγωνείας, 8. τὸ β'. 9. ὁ ἀπὸ Πελαγωνείας παραιτηθεὶς καὶ ἡσυχάζων ἐν τῇ πόλει Βρυούλλων Πατρίδι του, 10. ὁ ἀπὸ Λήμνου.

ΙΑ'. Ἀμασείας (.)
Ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος παντὸς Εὐξείνου Πόντου

1. Νικήτας οὗ ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων κατέστησεν ἐπίσκοπον ὡς ἀγγελικὸν τοὺς τρόπους καὶ τὸν βίον.

238	Φαίδιμος
270	Ἀθηνόδωρος (ἐπίσκ. Πόντου
297	Μελέτιος (
314	Βασιλεὺς[1]

1. Ἅγιος οὗ ἡ μνήμη Ἀπριλίου 26 τούτου ὁ τάφος κεῖται ἐν τῇ πόλει Ἀμασείας. Λανθάνονται ἄρα αἱ ἐκ τῶν ἱστορικῶν ἀναφέροντες αὐτὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Βασίλειον».

320	Ἀστέριος (ἅγιος)
325	Εὐτυχιανός[1]

1. Εἷς τῶν Θεοφόρων πατέρων τῆς Α'. Οἰκ. Συνόδου.

347— 354	Βασίλειος
360	Εὐλάβιος
360	Εὐσέβιος
378	Μάρκελλος
399— 401	Ἀστέριος
431	Παλλάδιος
451	Σέλευκος
515— 553	Μελέτιος (ἅγ. ὧν ἡ μνήμ- Σέλευκος μη Απρ. 5
553	Στέφανος[2]

1. Παρὼν ἐν τῇ Ε'. Οἰκ. Συνόδῳ.

680— 692	Ἰωάννης
292	Θεόδωρος
783	Δανιὴλ
783	Ἀστέριος
792	Θεοφύλακτος
869	Νικηφόρος
925	Στέφανος (Πατριαρχεύσας ἐπὶ Ρωμαίου τοῦ Λεκαπηνοῦ).
1167	Μιχαὴλ
1168	Νικήτας
1168—1177	Λέων ἢ Λεόντιος
1193—1197	Στέφανος
1316	Κάλλιστρος
1370	Μιχαὴλ
1384	Ἰωσὴφ
1434—1439	Ἰωάσαφ
1450	Δανιὴλ
1547	Σαββάτιος
1572—1578	Ἰωάσαφ
1623	Γρηγόριος (εἶτα Κων)πόλεως).
1624—1626	Μελέτιος
1626—1633	Ζαχαρίας
1635	Μελέτιος
1635—1641	Ἰεζεκιὴλ
1644	Ἀρσένιος
1645	Παρθένιος[1]
1651	Κύριλλος[2]

1. Εἶτα Κωνπόλεως ὑπὸ τὸ ὄνομα Παρθένιος ὁ νέος. 2. Ἀμασείας καὶ Καφᾶ.

1652	Κοσμᾶς
1656—1669	Γεράσιμος
1667—1668	Κοσμᾶς
1668	Γεράσιμος
1668—1671	Ἰωάσαφ
1672	Γεράσιμος
1717—1720	Διονύσιος
1721	Ἀγαπητός
1756	Βενιαμὴν
1766	Γαβριὴλ
1771—1780	Διονύσιος) ἀμφοτέρ. οἱ
1780—1795	Παΐσιος (τάφοι κεῖνται ἐν Ἀμασείᾳ
1798	Κωνστάντιος
1810—1826	Νεόφυτος
1826—1827	Διονύσιος (ὁ ἀπὸ Σηλυβρίας)
1827—1828	Νεόφυτος τὸ β'.
1828—1830	Μελέτιος (εἶτα Θεσσαλονίκης)
1838—1832	Διονύσιος τὸ β'.
1835—1847	Καλλίνικος[1]
1847—1855	Κύριλλος[2]
1855—1863	Σωφρόνιος[3]
1863—1887	Σωφρόνιος[4]
1887—1908	Ἄνθιμος Ἀλεξούδης[5]
1909	Γ. Καραβαγγέλης

1. Ὁ ἀπὸ Διδυμοτείχου, 2. ὁ ἀπὸ Αἴνου εἶτα Κωνπόλεως, 3. ὁ ἀπὸ Χίου εἶτα Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἶτα Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, 4. ὁ ἀπὸ Ἄρτης, 5. ὁ ἀπὸ Βελεγράδων ὁ ἐκδότης τῶν Χρονολογικῶν τούτων ἀρχιερατικῶν καταλόγων.

ΙΒ'. Ἰωαννίνων
Ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Ἠπείρου καὶ Κερκύρας.

899	Ζαχαρίας
1380—1383	Σεβαστιανός
1383—1387	Ματθαῖος
1387	Γαβριὴλ
1480—1484	Νεόφυτος
1500	Νήφων (ὁ μεταξύ)
1515	Θεόκλητος
1543—1546	Νήφων
1546	Παρθένιος (ὁ ἀπὸ Ἄρτης)
1549	Ἰωάσαφ
1572—1581	Ἰωάσαφ
1594—1601	Ματθαῖος (εἶτα Κων)πόλεως)
1602—1612	Ματθαῖος (ὁ ἀπὸ Δρυϊνουπόλεως)
1613	Μανασσῆς
1614	Ματθαῖος
1616	Νεόφυτος
1626	Γαβριὴλ
1632	Ἰωαννίκιος (ὁ ἀπὸ Ξάνθης)
1632—1633	Παρθένιος
1639	Κλήμης
1644	Ἰωάσαφ (καθαιρεῖται)
1644	Καλλίνικος
	Ἰωάσαφ τὸ β'.
1645	Κλήμης
1647—1665	Καλλίνικος
1670—1676	Κύριλλος
1680	Γρηγόριος
1686— 1714	Κλήμης
1714	Μελέτιος
1714—1736	Ἱερόθεος
1736—1742	Γρηγόριος
1769	Νεόφυτος

1770	Γρηγόριος τὸ β'.
1770(;)	Γαβριὴλ (εἶτα ὁ παλαιῶν Πατρῶν)
1776	Γρηγόριος (ἴσως ὁ ἄνω)
1776	Παΐσιος
1783—1799	Μακάριος (εἶτα Κ) ζίκου
1799—1810	Ἱερόθεος
1810—1826	Γαβριὴλ
1826—1830	Βενεδίκτος (ὁ ἀπὸ Νύσσης)
1830—1835	Ἰωακεὶμ$_1$
1835—1838	Ἰωακεὶμ ὁ Β'.$_2$
1838—1840	Ἰωαννίκιος$_3$
1840—1845	Ἰωακεὶμ Β'.
1845—1854	Ἰωαννίκιος$_4$
1854—1869	Παρθένιος$_5$
1869—1889	Σωφρόνιος$_6$
1889	Γρηγόριος$_7$
1902— 906	Σ. Χρηστίδης τὸ β'
1906—1910	Γεράσ. Τανταλίδης
1910—1917	Γερβάσ. Ὡρολογᾶς
1917	Σπυρίδων Βλάχος

1. Ὁ ἀπὸ Σοφίας, 2 ὁ ἀπὸ Δρυϊνουπόλεως, 3 ὁ ἀπὸ Ρεθύμνης, 4 τὸ β'. Χίος, 5 Ἰωαννίτης, παυθεὶς εἶτα Κρήτης τελευτήσας, 6 ὁ ἀπὸ Ἐρσεκίου Θρᾴξ ἐξ Ἡρακλίτζης Μυριόφυτον, 7 εἶτα Θεσσαλονίκης Κυζικηνός, 8 ὁ ἀπὸ Θεσσαλονίκης Θρᾴξ ἐκ Πανίδου τῆς ἐπαρχίας Ἡρακλείας.

ΙΓ'. Προύσης
Ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος πάσης Βιθυνίας ἀπὸ Χριστοῦ

	Ἀλέξανδρος$_1$
200	Πατρίκιος$_2$
325	Γεώργιος$_3$
325— 363	Τιμόθεος$_4$

1 οὗ ἡ μνήμη Ἰουνίου *9*. 2 οὗ ἡ μνήμη Μαΐου *18*. 3 παρακαθήσας ἐν τῇ Ἁγίᾳ Α'. οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, 4 Ἱερομάρτυς οὗ ἡ μνήμη Ἰουνίου *10*.

381	Εὐστάθιος
431	Πέτρος (Κρούσκας)
459	Στέφανος
550	Θεόκτιστος παρακαθήσας ἐν τῇ ἁγίᾳ Οἰκ. Ε'. Συνόδῳ.
610— 642	Κοσμᾶς
680	Δομέτιος
680	Πολυχρόνιος (Θεοπόλεως)
783	Θεόφιλος κατ' ἄλλους Θεόδωρος
879	Νικήτας
1232	(Κοσμᾶς
	(Λέων
1256	Νικόλαος (αὐτόθι)
1283—1327	Νικόλαος (ὁ καὶ Νεόφυτος μετονομασθείς)
1484	Θεόδουλος
1559—1580	Γρηγόριος
1588	Νεόφυτος
1595	Γρηγόριος
1604—1634	Ἰωάσαφ (παραιτεῖται)
1634—1642	Χρύσανθος
1642—1644	Καλλίνικος
1644—1655	Κλήμης
1655—1658	Παρθένιος
1658	Μελέτιος$_1$
1658	Γαβριὴλ$_2$
1659—1660	Διονύσιος$_3$

1 καθαιρεῖται, 2 ὁ ἀπὸ Γάνου καὶ χώρας, 3 ὁ ἀπὸ Λαρίσσης.

1665	Παρθένιος τὸ β'.
1668—1672	Ἄνθιμος
1672—1688	Καλλίνικος
1689—1720	Κύριλλος
1848	Γρηγόριος
1759	Πανάρετος
1760—1777	Μελέτιος
1782	Θεόφιλος
1782—1807	Ἄνθιμος
1807—1817	Ἰωαννίκιος
1817—1820	Πανάρετος
1820—1824	Γεράσιμος
1824—1833	Νικόδημος (αὐτόθι)
1833—1836	Ἄνθιμος$_1$
1836—1846	Χρύσανθος$_2$
1846—1870	Κωνστάντιος$_3$
1870—1886	Νικόδημος$_4$
1886— 908	Ναθαναὴλ$_5$

1. ὁ ἀπὸ Σερρῶν ὁ Κουταλιανός ὁ μετὰ τοῦτο Ἐφέσου εἶτα Κων)πόλεως τρὶς εἰς τὸν Θρόνον ἀναβὰς καὶ εὐδοκίμως Πατριαρχεύσας, 2 ὁ ἀπὸ Δυρραχίου ἐκ Μαδύτου 3 ὁ ἀπὸ Στρωμνίτζης ἐξ Ἄνδρου, 4 ὁ ἀπὸ Βοδενῶν Τενέδιος, 5 ὁ ἀπὸ Σερρῶν Ἠπειρώτης.

ΙΔ'. Πελαγονίας
Ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος ἄνω Μακεδονίας

347	Εὐάγριος$_1$)
451	Κοντίλος$_2$)
553	Βενίγνος$_3$)
879	Ἰωάννης$_4$)

1. Ἡρακλείας τῆς Λόγκου παρακαθήσας ἐν τῇ ἐν Σαρδικῇ Συνόδῳ 2 παρακαθήσας ἐν τῇ Δ'. οἰκουμ. Συνόδῳ, 3 Ἡρακλείας Πελαγωνείας ἐν ταῖς πράξεσιν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας οἰκουμ. Ε'. Συνόδου 4 Παρών ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου Συνόδῳ.

1150	Στέφανος
1283	Θεοδόσιος
1332	Θεοδόσιος
1372	Ἱερεμίας
1634	Δαμασκηνὸς
1691	Ἰάκωβος
1693—1695	Γρηγόριος (ὁ πρὴν Νέων Πατρῶν)
1695—1697	Ἰγνάτιος (ὁ ἀπὸ Βελεγράδων εἶτα Ἀχριδῶν καὶ μετὰ ταῦτα Πελαγωνείας καθὼς καὶ ὁ ἀνωτέρω Γρηγόριος παυθεὶς ἀπὸ τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς ἔλαβε τὴν Πελαγωνείαν).
1709	Ἰάκωβος τὸ β'.
1714—1755	Ἰωσὴφ
1755—1756	Νεόφυτος
1756	Ἰωσὴφ τὸ β'.
1761	Ἀρσένιος
1761	Ναθαναὴλ
1763—1767	Ἀρσένιος τὸ β'.
1767	Ναθαναὴλ
1772	Μελέτιος
1788—1803	Νεκτάριος
1823—1825	Ἰωσὴφ$_1$)
1825—1833	Γρηγόριος$_2$)
1833—1840	Γεράσιμος$_3$)
1848—1853	Γεράσιμος Β'.$_4$)
1853—1869	Βενέδικτος$_5$)
1869—1876	Παρθένιος$_6$)
1876—1887	Ματθαῖος$_7$)
1887—1891	Νεόφυτος$_8$)
1891— 95	Ἀλέξ. Ῥιγόπουλος
1895—1900	Κ. Εὐμορφόπουλος
1900—1903	Ἀμβρ. Σταυρινὸς
1903— 909	Ἰωακ. Φορόπουλος
1909—1910	Βασίλειος
1910— 912	Στέφανος
1912	Χρυσ. Καβουρίδης

1. Εἶτα Νικαίας, 2 εἶτα Σερρῶν καὶ μετὰ ταῦτα Κ)πόλεως, 3 Κρὴς εἶτα Ἀδριανουπόλεως, 4 ὁ ἀπὸ Πρεσλαβας εἶτα Δέρκων, 5 ἀπὸ Βιδύνης εἶτα Βερροίας, 6 ὁ ἀπὸ Ἰωαννίνων ἐξ Ἡρακλείας τῆς Θρᾴκης τελευτήσας, 7 ὁ ἀπὸ Δρυϊνουπόλεως εἶτα Ἀδριανουπόλεως παραιτηθείς, 8 ὁ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως ἐκ Δράμας.

ΙΕ'. Νεοκαισαρείας καὶ Ἰνέου
Ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Πόντου Πολεμιακοῦ

238— 270	Γρηγόριος, ὃν διὰ προσευχῆς ὁ Ἱερὸς Φαίδιμος μητροπολίτης Ἀμασείας νοερῶς ἀπόντα ἐψηφίσατο.
275	Γρηγόριος ὁ Θαυματουργός).
297	Μελέτιος
315	Βατάλιος$_1$)
325	Παῦλος$_2$)
431	Ἐλεύσιος$_3$)
431	Μελέτιος$_4$)
451	Δωρόθεος$_5$)

1. Παρὼν ἐν τῇ κατὰ Καισαρείαν τοπικῇ Συνόδῳ, 2 κατ' ἄλλους Λογγῖνος εἷς τῶν τιη' Θεοφόρων πατέρων τῆς Α'. οἰκουμ. Συνόδου, 3 παρὼν ἐν τῇ Ε'. οἰκουμεν. Συνόδῳ, 4 ἐν τῇ Γ'. οἰκ. Συνόδῳ ὡς αἱ αὐταῖ ὡς ἄνω Πηγαὶ δεικνύουσι, 5 ἐν τῇ Δ'. οἰκ. Συνόδῳ παρών.

451	Πατρίκιος
553	Βοσπόριος ἐν τῇ Ε' ἁγία οἰκ Συνόδῳ.
692	Ἰωάννης
754— 787	Γρηγόριος παρὼν ἐν τῇ Ζ'. οἰκ. Συνόδῳ
858— 879	Στυλιανὸς (σύγχρονος τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου καὶ γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Μάπας).
933	Νικηφόρος
1028	Θεοφύλακτος (κατ' ἄλλους Θεοφάνης).
1084	Γρηγόριας (παρὼν ἐν τῇ ἐν Κων)πόλει ἐπὶ Νικολάου Πατριάρχου Συνόδῳ.
1147	Νικηφόρος
1166—1177	Βασίλειος
1450	Γρηγόριος
1606	Μητροφάνης
1623	Μενέδικτος (παραιτεῖται)
1623	Μητροφάνης
1630	Παρθένιος
1643	Χριστόφορος
1645—1651	Σαμουὴλ
1656—1671	Κύριλλος
1677	Ἀρσένιος
1713	Ἰάκωβος
1721	Μεθόδιος
1746	Διονύσιος
1759—1770	Γεράσιμος
1773	Δανιὴλ
1773—1783	Ἰγνάτιος

Ὁ σοφὸς Καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας
ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ διδάσκαλος ἡμῶν
κ. ***ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ***

(Ὅρα καὶ τόμον Γ' τοῦ Λευκώματος περὶ Ἐπιστημῶν)

ΠΑΝΟΜΑΡΙΟΥ ΒΕΝΙΑΜΙΝΟ ΛΕΣΒΙΟΥ ΕΤΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ 1878

ΑΡΧ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΙ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ

Ἡ ἐποχὴ τῆς ἱστορίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ τῆς τουρκικῆς τυραννίδος, ὑπῆρξεν ἐποχὴ διωγμῶν, ὑπομιμνησκόντων τοὺς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας διωγμοὺς τῶν πρώτων τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰώνων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι οἱ Τοῦρκοι κατακτηταὶ ἠνέχθησαν, κατὰ θεωρίαν, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀνεγνώρισαν τῶν ὑποδούλων χριστιανικῶν λαῶν τὴν ἐλευρίαν, οὔδ' ἐξέδωκαν, ὡς οἱ Ρωμαῖοι Αὐτοκράτορες ἔπραξαν, νόμους καὶ διατάγματα, καταδικάζοντες εἰς θάνατον πάντα χριστιανόν. Ἀλλ' ἐν τῇ πραγματικότητι ἡ σχέσις αὐτῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπῆρξεν ἀκήρυκτος πόλεμος καὶ διωγμός. Οὐ μόνον Σουλτᾶνοί τινες ἐβουλεύθησαν τὴν πλήρη ἐξόντωσιν ἢ τὸν βίᾳ ἐξισλαμισμὸν πάντων τῶν Χριστιανῶν καὶ τοὺς ναοὺς αὐτῶν εἰς μουσουλμανικὰ μετέβαλον τεμένη, ἀλλὰ πάντες ἐν γένει, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τοῦ πορθητοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπεδείχθησαν κακόπιστοι καὶ βάρβαροι δεσπόται καὶ τύραννοι ἀπηνέστατοι, καταδιώξαντες καὶ καταβασανίσαντες συστηματικῶς τοὺς μὴ ἐξισλαμιζομένους. Ἐπὶ πλέον δὲ πολλούς, ἐπὶ μέρους, Χριστιανοὺς ἰδιαιτέρως ὑπέβαλον οἱ τοῦρκοι εἰς φρικώδη βασανιστήρια, βιάζοντες αὐτοὺς νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸν ἰσλαμισμόν, ἢ τοὺς βίᾳ μὲν ἐξισλαμιζομένους, εἶτα δ' ἀποπτύοντας τὸν ἰσλαμισμὸν εἰς θάνατον κατεδίκαζον.

Καὶ ὅπως τὸ πάλαι οἱ ἐθνικοὶ φρενεύοντες τοὺς Χριστιανοὺς ἐδόκουν λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ, κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ Κυρίου (Ἰωάν. 16,2), οὕτω καὶ οἱ φανατικοὶ τοῦρκοι μουσουλμᾶνοι θανατοῦντες τοὺς «ἀπίστους», ἐνόμιζον ὅτι εὑηρέστουν τῷ Θεῷ καὶ τῷ Μωάμεθ [1]).

Οὕτω δ' ἐνεφανίσθη αὖθις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐκτὸς τῶν ἐπὶ ἁγίῳ βίῳ διαλαμψάντων, νέον μαρτύρων νέφος, οἵτινες γενικῶς προσέλαβον τὸ ὄνομα «Νεομάρτυρες» [2]). Καὶ ὅπως

1) *Ἰ. Φιλήμονος*, Δοκίμιον ἱστορικὸν περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας. Ἐν Ναυπλίῳ 1834 σ. 15-17.

2) Ἐκτὸς τῶν ἰδιαιτέρων βιογραφιῶν τῶν Νεομαρτύρων ἐν ταῖς ἁγιολογικαῖς αὐτῶν ἀκολουθίαις, τὰ κατ' αὐτοὺς ἀναγράφονται γενικῶς καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς συγγράμμασι. Κατάλογος τῶν ἀπὸ τῆς ἁλώσεως Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τοῦ ἔτους 1811 ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως μαρτυρησάντων, ἐν ***Κ. Σάθα***, Μεσαιωνικῇ Βιβλιοθήκῃ Γ', 6σδ.—***Κ. Δουκάκη***, Μέγας Συναξαριστὴς πάντων τῶν ἁγίων, Τόμ. Α—ΙΒ'. Ἐν Ἀθήναις 1889. 1890.—Νέον Μαρτυρολόγιον, ἤτοι μαρτύρια τῶν νεοφανῶν μαρτύρων τῶν μετὰ τῆς ἁλώσιν Κωνσταντινουπόλεως κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους μαρτυρησάντων. Ἔκδ. β'. Ἐν Ἀθήναις 1856 (καὶ ρωσσικὴ αὐτοῦ

ΑΡΧ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΟΙ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ

Ἡ ἐποχὴ τῆς ἱστορίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ τῆς τουρκικῆς τυραννίδος, ὑπῆρξεν ἐποχὴ διωγμῶν, ὑπομνημονευόντων τοὺς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας διωγμοὺς τῶν πρώτων τοῦ Χριστιανισμοῦ αἰώνων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἠνέχθησαν, κατὰ θεωρίαν, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀνεγνώρισαν τῶν ὑποδούλων χριστιανικῶν λαῶν τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν, οὐδ' ἐξέδωκαν, ὡς οἱ Ρωμαῖοι Αὐτοκράτορες ἔπραξαν, νόμους καὶ διατάγματα, καταδικάζοντες εἰς θάνατον πάντα χριστιανόν. Ἀλλ' ἐν τῇ πραγματικότητι ἡ σχέσις αὐτῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπῆρξεν ἀκήρυκτος πόλεμος καὶ διωγμός. Οὐ μόνον Σουλτᾶνοί τινες ἐβουλεύθησαν τὴν πλήρη ἐξόντωσιν ἢ τὸν βίᾳ ἐξισλαμισμὸν πάντων τῶν Χριστιανῶν καὶ τοὺς ναοὺς αὐτῶν εἰς μουσουλμανικὰ μετέβαλον τεμένη, ἀλλὰ πάντες ἐν γένει, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τοῦ πορθητοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπεδείχθησαν κακόπιστοι καὶ βάρβαροι δεσπόται καὶ τύραννοι ἀπηνέστατοι, καταδιώξαντες καὶ καταβασανίσαντες συστηματικῶς τοὺς μὴ ἐξισλαμιζομένους. Ἐπὶ πλέον δὲ πολλούς, ἐπὶ μέρους, Χριστιανοὺς ἰδιαιτέρως ὑπέβαλον οἱ τοῦρκοι εἰς φρικώδη βασανιστήρια, βιάζοντες αὐτοὺς νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸν ἰσλαμισμόν, ἢ τοὺς βίᾳ μὲν ἐξισλαμιζομένους, εἶτα δ' ἀποπτύοντας τὸν ἰσλαμισμόν, εἰς θάνατον καταδίκαζον.

Καὶ ὅπως τὸ πάλαι οἱ ἐθνικοὶ φρονεύοντες τοὺς Χριστιανοὺς ἐδόκουν λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ, κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ Κυρίου (Ἰωάν. 16,2), οὕτω καὶ οἱ φανατικοὶ τοῦρκοι μουσουλμᾶνοι θανατοῦντες τοὺς «ἀπίστους», ἐνόμιζον ὅτι εὐηρέστουν τῷ Θεῷ καὶ τῷ Μωάμεθ [1]).

Οὕτω δ' ἐνεφανίσθη αὖθις ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐκτὸς τῶν ἐπὶ ἁγίῳ βίῳ διαλαμψάντων, νέον μαρτύρων νέφος, οἵτινες γενικῶς προσέλαβον τὸ ὄνομα «Νεομάρτυρες» [2]). Καὶ ὅπως κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ οἱ ὁμολογηταὶ καὶ μάρτυρες αὐτοῦ ἐστήριξον διὰ τῆς ἐγκαρτερήσεως ἐν τοῖς βασάνοις καὶ τοῦ μαρτυρικοῦ αἵματος τὴν νέαν θρησκείαν, οὕτω καὶ κατὰ τοὺς ἑξαιτίας τούτους τουρκικοὺς διωγμοὺς οἱ ὁμολογηταὶ καὶ μάρτυρες τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐστήριξαν καὶ ἐνίσχυσαν αὐτόν. Βεβαίως μεγίστη πνευματικὴ δύναμις καὶ κύριος παράγων τῆς σωτηρίας τῶν ὑποδούλων ἀπὸ τῆς τουρκικῆς δουλείας ὑπῆρξεν ἡ θαυμασία αὐτῶν καὶ ἀκλόνητος ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει ἐμμονή, ἕνεκα τῆς ὁποίας πάντες ὁμοῦ ἀδιαλείπτων ὑφίσταντο μαρτύριον, θανατούμενοι ὅλην τὴν ἡμέραν, πάσχοντες χωρὶς νὰ τολμῶσι νὰ διαμαρτύρωνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ σωζόμενοι καὶ ἐν αὐτῇ διατηροῦντες τὴν θρησκείαν, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα καὶ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, ἀλλ' ἰδίᾳ τὸν ὑπὲρ πίστεως διεξῆγον μέγαν ἀγῶνα οἱ νεομάρτυρες παῖδες, ἄνδρες, γέροντες, γυναῖκες, μοναχοί, ἱερεῖς, ἐπίσκοποι, πατριάρχαι, ὧν τὸ μαρτύριον διεξεδήλου τὴν μεγάλην καὶ ἀκατάβλητον πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν τῆς Ἐκκλησίας δύναμιν.

Πρωτίστη αἰτία τῶν νέων τούτων ἀκηρύκτων διωγμῶν κατὰ τῆς Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἦτο ἡ μισαλλοδοξία καὶ ὁ θρησκευτικὸς φανατισμὸς τῶν τούρκων, οἵτινες ἐπωφελοῦντο ἐξ ἑκάστης παρεχομένης εὐκαιρίας ὅπως ἀναγκάζωσι τοὺς Χριστιανοὺς νὰ ἐξισλαμίζωνται. Μὴ πείθοντες αὐτοὺς οἱ τύραννοι ὑπέβαλλον εἰς φρικτὰς βασάνους καὶ ἀρνουμένους νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸν ἰσλαμισμόν, ἐφόνευον, κατὰ τρόπους σκληρούς, οὓς ἠγνόησαν οἱ πρῶτοι τοῦ Χριστιανισμοῦ διῶκται. Μὴ ὑπάρχοντος εἰδικοῦ σουλτανικοῦ νόμου ἢ διατάγματος ἐπιτάσσοντος τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τῶν μὴ ἀποδεχομένων τὸν ἰσλαμισμὸν Χριστιανῶν, οὗτοι ἐσύροντο πρὸ τῶν ἱεροδικαστῶν καὶ ἄνευ ὡρισμένης διαδικασίας ἐδικάζοντο καὶ κατεδικάζοντο. Γενικὴ μόνον ἀρχὴ ἐπεκράτει, καθ' ἣν πᾶς Χριστιανὸς καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, δι' οἱονδήποτε ἔγκλημα, ἠδύνατο ν' ἀπαλλαγῇ τῆς καταδίκης ἐὰν προσήρχετο εἰς τὸν ἰσλαμισμόν. Τούτου ἕνεκα ἐν πλείσταις περιπτώσεσιν οἱ συλλαμβανόμενοι Χριστιανοὶ εὑρίσκοντο πρὸ τοῦ διλήμματος ἢ νὰ γίνωσι μουσουλμᾶνοι ἢ νὰ καταδικασθῶσιν εἰς θάνατον. Ἤρκει δὲ ψευδὴς κατηγορία πρὸ τοῦ ἱεροδικαστοῦ καὶ ἀπόφασις τούτου περὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου ὅπως συνεπαγάγῃ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην, ἐξ ἧς ἠδύνατο ν' ἀπαλλαγῇ προσερχόμενος εἰς τὸν ἰσλαμισμόν. Τοῦρκοι ἔχοντες προσωπικοὺς λόγους κατὰ τῶν Χριστιανῶν, προσκαλοῦν τὴν εἰς θάνατον καταδίκην αὐτῶν καὶ τὸ μαρτύριον. Πῶς τοῦτο καὶ μόνη ἡ ψευδὴς κατηγορία, ὅτι οὗτος ἢ ἐκεῖνος ὁ Χριστιανὸς ὕβρισε τὸν Μωάμεθ, ἤρκει ὅπως καταδικασθῇ εἰς θάνατον, ἐξ οὗ ἠδύνατο ν' ἀπαλλαγῇ μόνον ἂν ἐγίνετο μουσουλμᾶνος. Ἐὰν λ. χ. παιδιᾶς χάριν οἱ τοῦρκοι ἔθετον τουρκικὸν σαρίκιον ἐπὶ κεφαλῆς Χριστιανοῦ, οὗτος ὤφειλε νὰ δεχθῇ τὸν ἰσλαμισμόν, ἄλλως κατεβασανίζετο καὶ ἐθανατοῦτο. Χριστιανός τις εἶπεν ἀφελῶς τουρκιστὶ τὰς λέξεις «Δόξα σοι ὁ Θεὸς» ἢ ἀνέγνω ὡς μάθημα τὴν μουσουλμανικὴν ὁμολογίαν πίστεως, ἢ ἐν παραφορᾷ εἶπεν ὅτι θὰ γίνῃ τοῦρκος ἢ ἐφόρεσε τουρκικὰ ἐνδύματα ἢ ὑποδήματα· ὤφειλε νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν ἰσλαμισμόν, ἄλλως κατεδικάζετο εἰς βασάνους καὶ θάνατον. Πᾶσα ὕποπτος σχέσις μετὰ μουσουλμανίδος συνεπήγετο τὴν ἐξαναγκαστικὴν ἀποδοχὴν τοῦ ἰσλαμισμοῦ ἢ τὰς βασάνους καὶ τὸ μαρτύριον. Δὲν ὑστέρουν δέ, δυστυχῶς, καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους τούτους διωγμοὺς κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ οἱ Ἰουδαῖοι, ὡς προδόται τῶν Χριστιανῶν πρὸς τοὺς διώκτας.

Σπανιώτατα ὑπῆρξαν τὰ παραδείγματα νεομαρτύρων προκαλεσάντων τὸ μαρτύριον ἐκ θρησκευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀκατασχέτου πόθου. Ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐνέκρινε τὸ ἐκ προκλήσεως μαρτύριον. Ἀλλὰ συνήθως οἱ ἐξαναγκαζόμενοι πρὸς ἐξισλαμισμόν, ἢ ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ ἐξισλαμιζόμενοι, δὲν ἐθεώρουν ἐπαρκῆ τὴν μετάνοιαν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὸν Χριστιανισμόν, πρὸς ἐξάλειψιν τῆς διαπραχθείσης ἁμαρτίας, ἀλλ' ἀπέπλυνον αὐτὴν διὰ τοῦ μαρτυρικοῦ αἵματος. Οἱ τοιοῦτοι συνήθως μετέβαινον εἰς Ἅγιον Ὄρος, διέμενον ἐκεῖ ἐπί τι χρονικὸν διάστημα, εἶτα δ' ἐπιστρέφοντες εἰς τὸν τόπον τῆς ἐξωμόσεως, ὡμολόγουν τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ ἐμαρτύρουν ὑπὲρ αὐτῆς.

Οἱ τοῦρκοι ὑπῆρξαν ἐπινοητικώτατοι καὶ σκληρότατοι ἐν ταῖς βασάνοις, σωματικαῖς ἅμα καὶ ψυχικαῖς, παρατεινομέναις πολλάκις ἐπὶ πολὺν χρόνον μετὰ βαρβάρου πεισμονῆς καὶ θηριωδίας. Ὑπῆρξε δ' ἀληθῶς ἀξιοθαύμαστος τῶν μαρτύρων ἡ καρτερία, ἧς θεαταὶ γενόμενοι πολλάκις καὶ ξένοι, μετὰ καταπλήξεως παρηκολούθησαν τὸν ἡρωϊσμὸν καὶ τὸν ἱερὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν μαρτύρων. Καὶ αὐτοὶ δέ ποτε παρέλαβον ἑνὸς μάρτυρος τὸ ἱερὸν λείψανον, μετακομίσαντες αὐτὸ εἰς τὴν ἑσπερίαν Εὐρώπην. Ὁ ὀρθόδοξος λαὸς διὰ πολλῆς καὶ δικαίας τιμῆς ἦγε τὰ λείψανα

1) *Ἰ. Φιλήμονος*, Δοκίμιον ἱστορικὸν περὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας. Ἐν Ναυπλίῳ 1834 σ. 15-17.

2) Ἐκτὸς τῶν ἰδιαιτέρων βιογραφιῶν τῶν Νεομαρτύρων ἐν ταῖς ἁγιορειτικαῖς αὐτῶν ἀκολουθίαις, τὰ κατ' αὐτοὺς ἀναγράφονται γενικῶς καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς συγγράμμασι: Κατάλογος τῶν ἀπὸ τῆς ἁλώσεως Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τοῦ ἔτους 1811 ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως μαρτυρησάντων, ἐν *Κ. Σάθα*, Μεσαιωνικῇ Βιβλιοθήκῃ Γ, σ.ὐ.—*Κ. Δουκάκη*, Μέγας Συναξαριστὴς πάντων τῶν ἁγίων, Τόμ. Α—ΙΒ'. Ἐν Ἀθήναις 1889—1890. Νέον Μαρτυρολόγιον, ἤτοι μαρτύρια τῶν νεοφανῶν μαρτύρων τῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν Κωνσταντινουπόλεως κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους μαρτυρησάντων. Ἔκδ. β'. Ἐν Ἀθήναις 1856 (καὶ ρωσσικὴ αὐτοῦ μετάφρασις ὑπὸ **Seloviev**, Οἱ Χριστιανοὶ μάρτυρες ἐν τῇ Ἀνατολῇ μετὰ τὴν ἅλωσιν Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν Πετρουπόλει 1862). *Εὐγενίου Βουλγάρεως*, Πρὸς Πέτρον τὸν Κλαίρκιον ἐπιστολὴ περὶ τῶν μετὰ τὸ σχίσμα ἁγίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν γινομένων ἐν αὐτῇ θαυμάτων. Ἐν Ἀθήναις 1844.

τῶν μαρτύρων, οἱ δὲ ἅπληστοι τοῦρκοι ἀντὶ πολλῶν πολλάκις χρημάτων ἐπέτρεπον τὴν παραλαβὴν τῶν ἱερῶν λειψάνων τῶν μαρτύρων ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν, νέας ἀφορμὰς χρηματολογίας ἐφευρόντες. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία κατέτασσε τοὺς νεομάρτυρας ἐν τῷ χορῷ τῶν ἁγίων, ἐπιτρέπουσα νὰ τιμᾶται ἡ μνήμη αὐτῶν δι' ἐτησίας ἑορτῆς, Καὶ διετυποῦτο μὲν ἡ γνώμη, ὅτι οἱ νεομάρτυρες ἔδει νὰ τιμῶνται ὡς ἅγιοι καὶ ἄνευ εἰδικῆς ἐπισήμου ἀνακηρύξεως αὐτῶν («κανονισμοῦ») ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ τὴν γνώμην ταύτην διημφισβήτουν τινές, ὁ δὲ Ἀθανάσιος Πάριος († 1813) κατ' αὐτῶν εἰδικὴν συνέγραψε πραγματείαν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «ὅτι οἱ νέοι μάρτυρές εἰσιν ἅγιοι καὶ πρέπει νὰ τιμῶνται ὡς τοιοῦτοι καὶ ἄνευ κανονικῆς διατυπώσεως τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας» [1]). Ἡ γνώμη αὕτη δὲν ἐπεκράτησεν· ἐπειδὴ ὅμως ἡ Ἐκκλησία, ἕνεκα τῶν ἐκ τῶν τυράννων τούρκων φόβου, δὲν ἠδύνατο νὰ προβαίνῃ φανερῶς εἰς ἔκδοσιν κανονικῶν διατυπώσεων περὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν νέων μαρτύρων, ἡ τιμὴ αὐτῶν ὡς ἁγίων παρέμεινε τοπική, μὴ γενικευθεῖσα ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ. Μόλις δ' ἐσχάτως ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀνεκήρυξεν ἐπισήμως ὡς νεομάρτυρα τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε' ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑκατονταετίας ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ (10 Ἀπριλίου 1821). Αὐστηρῶς δὲ ἡ Ἐκκλησία παρηκολούθει τὴν ἀνεπίσημον, οὕτως εἰπεῖν, ταύτην καὶ σιωπηρὰν ἀνακήρυξιν τῶν νεομαρτύρων, ἀπαγορεύουσα τὴν εἰς τὸν χορὸν αὐτῶν παρεισδυσιν προσώπων, μὴ ὑποστάντων πράγματι μαρτύριον [2]). Ἐγκρίσει δὲ πάντοτε τῆς Ἐκκλησίας ἐγίνετο χρῆσις ἰδιαιτέρων ᾀσματικῶν ἀκολουθιῶν δι' ἕνα ἕκαστον τῶν νεομαρτύρων, περὶ ἃς ἠσχολήθησαν σπουδαῖοι ὑμνογράφοι τῶν νεωτέρων χρόνων, ὁ δ' ἐκ Χίου ἱερομόναχος Χριστοφόρος συνέθετο κατὰ τὸν ιη' αἰῶνα καὶ κοινὴν ἱερὰν ἀκολουθίαν τῶν νεομαρτύρων [3]). Διακεκριμένοι λόγοι ἀνδρῶν, θεαταὶ γενόμενοι τῆς ἀθλήσεως τῶν νέων μαρτύρων, συνέτασσον τὰ μαρτυρολόγια αὐτῶν, ἅπινα, ἕνεκα τῆς ἀμαθείας τῶν τούρκων, ἐλευθέρως διεδίδοντο καὶ ἁπλήστως ἀνεγινώσκοντο ὑπὸ τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ [4]), ὅστις ἀναστηλώσας ἐν τῇ συνειδήσει αὐτοῦ τοὺς νέους μάρτυρας ὡς ἥρωας τῆς χριστιανικῆς πίστεως, συνήρχετο μυστικῶς γεραίρων τοὺς νέους μετὰ τῶν παλαιῶν μαρτύρων ἐν τοῖς ναοῖς, καθ' ὃν χρόνον ἔξω αὐτῶν ἐμαίνετο ἡ τουρκικὴ τυραννία, πολλαὶ δὲ πόλεις καὶ κῶμαι, λίαν δικαίως, σεμνύνονται ἐπ' αὐτοῖς.

Τίνες ὅμως καὶ πόσοι ἀκριβῶς ὑπῆρξαν οἱ νεομάρτυρες τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν τουρκικῶν διωγμῶν, δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν. Κατὰ τὸν ιστ' αἰῶνα ὁ ἑλλόγιμος Ἕλλην μοναχὸς Μάξιμος († 1559), ὅστις μετὰ τὴν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἄσκησιν, ἐν Ρωσίᾳ ἐργασθείς, πολλὰ μὲν ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας ἔπαθε, πολλὰ δὲ ὑπὲρ αὐτῆς συνέγραψεν, ἀναφέρει ἕλληνά τινα νεομάρτυρα, ὅστις, ὑπηρέτης ὢν ἐν τουρκικῷ οἴκῳ καὶ βιαζόμενος νὰ δεχθῇ τὸν ἰσλαμισμόν, ἐνέμεινεν ἀκλόνητος ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει καὶ ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον [5]).

Ἀλλὰ βεβαίως πλεῖστοι τοιοῦτοι ἄγνωστοι κατ' ὄνομα καὶ ἀριθμὸν ὑπῆρξαν. Ὑπερμεσοῦντος τοῦ ιζ' αἰῶνος ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Νεκτάριος (1660—1669) ἔγραφεν ὅτι «οὐκ ἔστι πόλις καὶ τόπος ὅπῃ τῶν ὀρθοδόξων ἡμῶν οὐ προχέονται ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας τὰ αἵματα· καὶ μειράκια ἑωράκαμεν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν τῇ τομῇ τῆς μαχαίρας ἀφόβως ὑποκλίναντα τὸν αὐχένα». Ἀναγράφων δὲ τὰς ὄντως ἀπεριγράπτους ταλαιπωρίας τῶν ὑποδούλων, ἕνεκα τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως, «μάρτυρας, λέγει, ἡμεῖς τοὺς ἡμετέρους τοιούτους ὄντας ἂν μὴ καλοίημεν, ἀλλ' ἀθλητάς γε κρίνομεν καὶ ὁμολογητὰς τοῦ μαρτυρίου συγγενεῖς καὶ ἑρμιλλον» [1]). Τελευτῶντος τοῦ ιη' αἰῶνος καὶ ὁ πολὺς Εὐγένιος Βούλγαρις ἐν θαυμασίᾳ ἐπιστολιμαίᾳ διατριβῇ πρὸς Πέτρον τὸν Κλαίρκιον «περὶ τῶν μετὰ τὸ σχίσμα ἁγίων τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν γινομένων ἐν αὐτῇ θαυμάτων», ἀπαριθμήσας τοὺς γνωστοτέρους μάρτυρας, «γίνωσκε, λέγει πρὸς αὐτόν, ὅτι οὗτοι μερὶς βραχεῖα ἐστι τῶν παρ' ἡμῖν νεοφανῶν ἁγίων, δείγματος ἕνεκεν ἀποιμνημονευθέντες σοι, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ὑπάρχουσιν, ὧν οἱ μὲν ἤδη ἐκανονίσθησαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, οἱ δὲ θ' ἀπογραφῶσι καὶ θὰ κανονισθῶσιν ἐν ἡμέρᾳ βουλῇ Κυρίου, ὅτε ἥκει ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ θὰ εὐδοκήσῃ νὰ ἐπιβλέψῃ ὁ φιλάνθρωπος. Διότι πολλοὺς τοῖς παλαιοῖς ἐφαμίλλους ἁγίους καὶ ὁ ὕστερον ἀνέδειξε χρόνος, οὐδ' εἶναι δυνατὸν τοὺς ἐν ταῖς Μοναῖς τοῦ Σινᾶ καὶ τοῦ Ἄθω καὶ ἐν ταῖς ἐρήμοις τοὺς πολλαχοῦ ἐκ τοῦ Γένους ἡμῶν ἐπ' ἀρετῇ καὶ βίου ἁγιότητι διαλάμποντας ν' ἀναγράψω. Παρατρέχω δὲ τοὺς ὑπὲρ Χριστοῦ παντοίως ὑπὸ τῶν τυραννούντων ἀσημέρα κακουμένους καὶ ὅσα οὐδ' εἶναι δυνατόν τις νὰ διεξέλθῃ πάσχοντας, τοὺς τὰς περιουσίας ἁρπαζομένους, τοὺς ἄνω καὶ κάτω φερομένους καὶ στρεφομένους, τοὺς ἐν δεσμωτηρίοις καθειργμένους, τοὺς ἐν τριήρεσι, τοὺς ἐν λατομίοις, τοὺς ἐν μεταλλείοις βίον μάχθων καὶ ταλαιπωριῶν διάγοντας καὶ τέως καταγηράσκοντας, τοὺς ἐν χειρὶ βαρεῖα δεσποτῶν ἁγίων τε καὶ ἀνημέρων ἀνηλεῶς θλιβομένους καὶ ἀγχομένους, τοὺς ἐν μάστιξι καὶ κακώσεσι καὶ στρεβλώσεσι, τοὺς ἐν μυρίοις βασάνων εἴδεσι κατατεινομένους καὶ ἐν ὀρθῇ τέως ὁμολογίᾳ ἐκπνέοντας» [2]).

Τὸν ἀκριβῆ πάντων τούτων ἀριθμὸν καὶ τὰ ὀνόματα δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν, ἀναμφιβόλως δὲ πλεῖστοι μαρτυρικῶς ἐτελεύτησαν ἐν ἀπομεμακρυσμένοις τόποις ἢ ἐν φυλακαῖς· πλεῖστοι, ἀποκρούσαντες τὰ δελεάσματα τῆς προσελεύσεως εἰς τὸν ἰσλαμισμόν, τὸν πλοῦτον καὶ τὰς ἀπολαύσεις, πλεῖστοι δυνάμενοι νὰ ἐξαγοράσωσι τὴν ζωὴν αὐτῶν διὰ τῆς ἀπαρνήσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ προὐτίμησαν ν' ἀποθάνωσι χριστιανοί, ὑποβληθέντες εἰς βασάνους καὶ σκληρῶς θανατωθέντες. Τούτων τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς ἐγράφησαν. Ἀλλὰ καὶ τῶν ὀλίγων γνωστῶν νεομαρτύρων ἡ ἱστορία δύναται νὰ παράσχῃ ἀκριβῆ ὁπωσδήποτε εἰκόνα τοῦ μαρτυρίου, εἰς ὃ πάντες οἱ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν τουρκικῶν διωγμῶν ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἀγωνισθέντες ὑπεβλήθησαν.

Μικρὸν μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀναφέρεται ὁ νεαρὸς ἱερεὺς ***Πέτρος*** ἐν Τραπεζοῦντι μαρτυρήσας ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως, οὗ τὸν κανόνα καὶ τὴν ᾀσματικὴν ἀκολουθίαν συνέταξεν ὁ Μέγας Ῥήτωρ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Μανουήλ. ὅστις διαταγῇ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Μαξίμου γ' (1478—1481) συνέταξε καὶ τὸν κανόνα τοῦ ἁγίου ***Κοσμᾶ***, μαρτυρήσαντος προφανῶς περὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην [3]).

Γνωστότερος κατὰ τὸν ιε' αἰῶνα ἐγένετο ὁ νεομάρτυς ***Ἰωάννης*** Τραπεζούντιος. Οὗτος, ἄνθρωπος ὢν λόγιος καὶ

(1) ***Κ. Σάθα***, Νεοελληνικὴ φιλολογία, σ. 624.

2) Μία μόνη τοιαύτη περίπτωσις ὑπῆρξε μεταξὺ τόσων ἀληθῶν μαρτύρων, ἡ τοῦ Παντελεήμονος ἐκ Σπετσῶν, μαρτυρήσαντος δηθεν ἐν Κρήτῃ τῇ 19 Νοεμβρίου 1848. Τὸν βίον τούτου ἐξέδωκεν ὁ Δουκάκης τῷ 1896 ὡς παράρτημα τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου τοῦ Συναξαριστοῦ μετ' ἄλλων βίων. Ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐκδόσεως ταύτης τῷ 1865 ἐδημοσιεύθη καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει ὁ βίος τοῦ δηθεν μαρτυρήσαντος, οὗτινος τὰ ὀστᾶ εἶχε μετακομίσει εἰς Ἀθήνας ἡ μήτηρ αὐτοῦ, διαδίδουσα ὅτι δι' αὐτῶν ἐτελοῦντο θαύματα. Τῇ 30 Αὐγούστου 1865 ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐξέδωκεν ἐγκύκλιον κατὰ τῆς ἀπάτης ταύτης, «Ἱερὸς Σύνδεσμος», Ἀθηνῶν Ε. 1899. 272. Ἐπίσης δὲ καὶ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως διεκήρυξεν ὅτι ὁ Παντελεήμων δὲν ὑπῆρξε μάρτυς τῆς χριστιανικῆς πίστεως, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια» Κωνσταντινουπόλεως, Κ', 1900, σ. 66.

3) ***Ν. Μαρτυρολόγιον***, σ 263—271,

4) ***Γεωργίου Κορεσσίου***, Ἀκολουθία ᾀσματικὴ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοφίλου, Ἐν Ζακύνθῳ 1856, σ. 18 «Αἱ γὰρ τῶν μαρτυρικῶν ἄθλων διηγήσεις ὡς πυραυγεῖς σπινθῆρες ἡμῖν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ὑπανάπτουσι φλόγα καὶ τοὺς φιλοχρίστους πρὸς εὐζωΐαν ὁρμὰς διανιστῶσι, κἂν τῇ ψυχῇ ὥσπερ ἀγαθῇ ἀρούρᾳ, τὰ γόνιμα τοῦ ζωοποιοῦντος Πνεύματος, σπέρματα ἐπὶ μεῖζον αὔξουσι».

5) Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, Περιοδ. «Ἀθήναιον», Δ' σ. 409—410.

1) ***Νεκταρίου*** Ἱεροσολύμων, Πρὸς τὰς προσκομισθείσας θέσεις τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις φρατόρων διὰ Πέτρου τοῦ αὐτῶν μαΐστορος περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα ἀντίρρησις, Ἐν Ἰασίῳ 1682 σ. 209.

2) ***Εὐγενίου Βουλγάρεως*** ἐνθ' ἀν. σ, 31, 32.

3) ***Εὐγέν. Βούλγαρις*** ἐνθ' ἀν. σ. 28 «Ἡ ᾀσματικὴ ἀκολουθία καὶ ὁ κανὼν ἀμφοτέρων τῶν νεομαρτύρων σῴζονται ἐν τῷ 512ῳ κώδικι τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Μονῆς τῶν Ἰβήρων. ***Α. Π. Κεραμέως*** Μανουὴλ Κορίνθιος καὶ ἐν ὑμνογραφικὸν αὐτοῦ ποιημάτιον κτλ. (ἐκ τοῦ «Παρνασσοῦ») Ἐν Ἀθήναις 1902, σ. 16, 28.

εὐσεβής, ἐταξείδευέ ποτε χάριν ἐμπορίου ἐπὶ τουρκικοῦ πλοίου, κατὰ δὲ τὸν πλοῦν συνεχῶς προσευχόμενος καὶ αὐστηρῶς νηστεύων, προὐκάλεσε τὴν ὀργὴν τοῦ φανατικοῦ τούρκου πλοιάρχου, ὅστις καὶ κατὰ τὴν μετ' αὐτοῦ θρησκευτικὴν συζήτησιν ἠθέλησε νὰ παρασύρῃ αὐτὸν εἰς τὸν ἰσλαμισμόν. Κατὰ τὴν ἀπόβασιν αὐτοῦ εἰς τὴν πόλιν Ἄκερμαν [1]), εἰς ἣν ἐκ Τραπεζοῦντος μετέβαινε, κατηγγέλθη ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου ὁ Ἰωάννης εἰς τὸν τοῦρκον δικαστὴν ψευδῶς, ὅτι ὑπεσχέθη δῆθεν ἐνόρκως νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν ἰσλαμισμόν, ἀρνούμενος τὸν Χριστιανισμόν. Ὁ πλοίαρχος ὑπέδειξεν εἰς τὸν δικαστὴν ὅτι θὰ ἦτο μέγα κέρδος ἡ προσέλευσις τοῦ Ἰωάννου εἰς τὴν μουσουλμανικὴν θρησκείαν, διότι ἦτο ἄνθρωπος λόγιος καὶ ἐκ τῶν προκρίτων τῆς Τραπεζοῦντος.

Ὁ δικαστὴς διέταξε νὰ προσαγάγωσιν αὐτὸν μετὰ τιμῶν, ἰδὼν δὲ αὐτὸν εἶπεν, ὅτι εὐχαρίστως ἤκουσε τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ περὶ τῆς προσελεύσεως εἰς τὸν ἰσλαμισμόν. Προέτρεψεν αὐτὸν νὰ πράξῃ τοῦτο, διότι θὰ ἠξιοῦτο μεγάλων τιμῶν καὶ ἀξιωμάτων καὶ πλούτου. Ὁ Ἰωάννης ταῦτα μετὰ φρίκης ἀκούσας ὕψωσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε. «Μὴ γένοιτο, Κύριέ μου, νὰ σ' ἀρνηθῶ ποτέ»! πρὸς δὲ τὸν τοῦρκον δικαστὴν «ἐγὼ χριστιανὸς ἐγεννήθην καὶ χριστιανὸς θέλω ν' ἀποθάνω καὶ οὔτε τὰ πλούτη σας θέλω οὔτε τοῦρκος γίνομαι, ἀλλὰ πιστεύω εἰς τὸν Κύριόν μου Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ Δεσπότην». Ἐκ τῆς λαμπρᾶς ταύτης ὁμολογίας τοῦ Ἰωάννου, ὑπομιμνησκούσης τὴν τῶν παλαιῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ μαρτύρων, ὠργίσθη ὁ τοῦρκος δικαστὴς καὶ ἠπείλησε βασάνους καὶ θάνατον. Ἀλλ' ἀτρόμητος ὁ μάρτυς ἐπανέλαβε τὴν ὁμολογίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, προσεπιδηλώσας ὅτι οὐδέποτε θὰ προσήρχετο εἰς τὴν ψευδῆ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ θρησκείαν. Τότε ὑπεβλήθη, διαταγῇ τοῦ δικαστοῦ, εἰς φρικαλέαν μαστίγωσιν, ἐκ τῆς ὁποίας τεμάχια σαρκῶν τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐξετινάσσοντο καὶ τὸ αἷμα κρουνηδὸν ἔρρεεν. Ὁ πάσχων μάρτυς ηὐχαρίστει τῷ Θεῷ, διότι ἠξιώθη νὰ πάθῃ ὑπὲρ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ ὀνόματος καὶ νὰ καθαρθῇ διὰ μαρτυρικοῦ αἵματος. Συντετριμμένος δὲ ὡς ἦτο ἐκ τῆς μαστιγώσεως ἐρρίφθη τὴν νύκτα εἰς τὴν φυλακὴν καὶ τῇ ἐπαύριον προσήχθη πάλιν ἐνώπιον τοῦ τούρκου δικαστοῦ χαίρων. Εἰς νέας προτροπὰς πρὸς ἀποδοχὴν τοῦ ἰσλαμισμοῦ ἀντέταξε τὴν σταθερὰν ὁμολογίαν τῆς πίστεως εἰπὼν ὅτι δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψει τὰς βασάνους, εἰς ἃς ὑποβάλλεται τὸ φθαρτὸν αὐτοῦ σῶμα, μόνην ἔχων φροντίδα πῶς διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ θὰ ὑποστῇ αὐτὰς μέχρι τέλους, διότι «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται». Ἐπειδὴ δὲ αἱ πρῶται βάσανοι τῷ ἐφάνησαν ἐλαφραὶ ἔλεγεν εἰς τὸν τοῦρκον ὅτι ἠδύνατο καὶ ἄλλας νὰ δοκιμάσῃ. Οἱ λόγοι οὗτοι ἐξηρέθισαν τὸν τύραννον, διατάξαντα νέαν καὶ ἀγριωτέραν τῆς πρώτης μαστίγωσιν, καθ' ἣν κατεκόπτοντο αἱ σάρκες τοῦ μάρτυρος, ἀδιαλείπτως προσευχομένου. Ἡ σκληρότης τοῦ δικαστοῦ προὐκάλεσε καὶ αὐτῶν τῶν παρισταμένων τούρκων τὰς διαμαρτυρίας. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἔτι μᾶλλον ἐξαγριωθεὶς διέταξεν ὅπως δέσωσι τὸν μάρτυρα εἰς τὴν οὐρὰν ἀτιθάσσου ἵππου καὶ σύρωσιν αὐτὸν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως. Ὅτε δὲ ἡ ἀγρία ἐκείνη πομπὴ διήρχετο τῆς ἑβραϊκῆς συνοικίας ἐξήρχοντο τῶν οἰκιῶν αὐτῶν οἱ ἑβραῖοι, ὕβριζον καὶ ἔτυπτον τὸν συρόμενον μάρτυρα, ἕως οὗ ἁρπάσας τις αὐτῶν ξίφος ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Οὕτως ἐμαρτύρησεν ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῇ 12 Ἰουνίου 1492 καὶ τὸ μὲν λείψανον αὐτοῦ, τιμηθὲν ὑπὸ τοῦ δοξάζοντος τοὺς ἁγίους διὰ πολλῶν θαυμάτων, μετηνέχθη βραδύτερον εἰς Σουτζάβαν τῆς Μολδαυΐας, ἡ δὲ μνήμη αὐτοῦ ἐτελεῖτο ἐτησίως πολλαχοῦ τῇ 14 Ἀπριλίου [2]).

Ἐπὶ Σελὴμ α' ἐμαρτύρησεν ὁ ἅγιος **Γεώργιος**, ὅστις ἐκ Σερβίας καταγόμενος καὶ κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν κινδυνεύσας διὰ τὴν ὡραιότητα αὐτοῦ ν' ἁπαχθῇ εἰς τὴν Αὐλὴν τοῦ ἀκολάστου Σουλτάνου Βαγιαζὴτ Β' (1481-1512) κατέφυγεν εἰς Σόφιαν καὶ διέμεινεν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἱερέως τινὸς Πέτρου, ἐκ τοῦ ὁποίου γνωρίζομεν καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ νεομάρτυρος. Ὁ Πέτρος ἐξεπαίδευσε τὸν νέον Γεώργιον, διδάξας εἰς αὐτὸν τὰ ἱερὰ γράμματα, ἀλλὰ προσεπάθησαν οἱ τοῦρκοι διά τινος μουσουλμάνου διδασκάλου νὰ παρασύρωσιν αὐτὸν εἰς τὴν μουσουλμανικὴν θρησκείαν. Ἡ ἀπόπειρα αὕτη παρέσχεν εἰς αὐτὸν ἀφορμὴν νὰ ἐλέγξῃ τὴν θρησκείαν τῶν τούρκων καὶ νὰ καταδείξῃ αὐτὴν ψευδῆ, μακραὶ δὲ θρησκευτικαὶ συζητήσεις προὐκλήθησαν ἐκ τούτου, καθ' ἃς ὁ τουρκικὸς ὄχλος ἐξεβίασε τὴν ἀπόφασιν τοῦ τούρκου δικαστοῦ περὶ καταδίκης τοῦ Γεωργίου εἰς θάνατον, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι οὗτος θὰ ἐφοβεῖτο καὶ θὰ ἐδέχετο νὰ γίνῃ μουσουλμᾶνος. Ἐπειδὴ δὲ διεψεύσθη ἡ ἐλπὶς τῶν τούρκων ὑπεβλήθη ὁ Γεώργιος εἰς βασάνους, ἐγκαρτερήσας ἐν αὐταῖς καὶ μείνας μέχρι τέλους πιστὸς τῷ Θεῷ, τῇ δ' 11 Φεβρουαρίου 1515 ὑπέστη τὸν διὰ πυρὸς θάνατον [1]).

Πέντε ἔτη βραδύτερον, ἤτοι τῇ 1 Νοεμβρίου 1520, κατὰ διαταγὴν τοῦ αἱμοχαροῦς Σουλτάνου ἀπηγχονίσθη ὁ νεομάρτυς **Ἰάκωβος** μετὰ δύο μαθητῶν αὐτοῦ, τοῦ διακόνου **Ἰακώβου** καὶ τοῦ μοναχοῦ **Διονυσίου**. Ὁ Ἰάκωβος ἐκ Καστορίας καταγόμενος ἐμόνασεν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ζήσας ἅγιον βίον, ἐκεῖθεν δὲ μετὰ τῶν δύο μαθητῶν αὐτοῦ περιώδευσε τὰς ἑλληνικὰς χώρας, διδάσκων τὸν λαόν, ἀλλὰ συκοφαντηθεὶς ὡς ἐξαγείρων αὐτὸν κατὰ τῶν τούρκων, συνελήφθη καὶ ἐβιάζετο νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν ἰσλαμισμόν, σταθερῶς δὲ ὁμολογῶν τὴν χριστιανικὴν πίστιν ὑπεβλήθη ἐν Διδυμοτείχῳ εἰς πολλὰς βασάνους καὶ τέλος ἀπηγχονίσθη μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ [2]).

Ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Σουλεϊμὰν Β' (1520—1560) τῇ 18 Ἀπριλίου 1526 ἐμαρτύρησεν ὁ ἐξ Ἰωαννίνων ὁρμώμενος **Ἰωάννης**, ὅστις ἐπὶ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου α'. (1525—1545) μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὡς ῥάπτης τὸ ἐπάγγελμα, εὐσεβῶς ζήσας πρότερον ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι. Διακρινόμενος ἐπὶ πολλαῖς ἀρεταῖς καὶ ἐπὶ κάλλει σώματος πολλάκις προετρέπετο ὑπὸ τῶν γνωρισάντων αὐτὸν τούρκων νὰ γίνῃ μουσουλμᾶνος καὶ ν' ἀπολαύσῃ τιμῶν, ἀξιωμάτων καὶ πλούτου. Ὁ Ἰωάννης ἀπέκρουσε μὲν τὰς προτάσεις ἐκείνας, κατελήφθη δὲ ὑπὸ πόθου τοῦ μαρτυρίου ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ὁ πνευματικὸς αὐτοῦ, εἰς ὃν ἐξωμολογήθη τὸν πόθον τοῦ μαρτυρίου, συνέστησεν αὐτῷ ν' ἀποφύγῃ ἐπιμελῶς πᾶσαν προκλητικὴν πρὸς τοὺς τούρκους στάσιν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν τοῦ 1526 οἱ τοῦρκοι δὲν ἔπαυον ἐμπαίζοντες τὸν Ἰωάννην ὡς χριστιανόν, στενοχωροῦντες αὐτόν, ἀπειλοῦντες ἢ κολακεύοντες καὶ ποικιλοτρόπως ἐκβιάζοντες αὐτὸν νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν μουσουλμανικὴν θρησκείαν. Ὅθεν ἔτι θερμότερος κατέστη ὁ πόθος αὐτοῦ πρὸς τὸ μαρτύριον. Κατὰ δὲ τὴν Μ. Πέμπτην τῆς ἑβδομάδος τῶν παθῶν τοῦ Σωτῆρος, ὧν ἡ ἀνάμνησις συνεκίνησεν αὐτὸν ζωηρότατα, προσῆλθεν εἰς τὸν πνευματικὸν καὶ ἐζήτησε νὰ κοινωνήσῃ τῶν ἀχράντων μυστηρίων, ἐπικαλεσθεὶς ἅμα τὴν εὐχὴν αὐτοῦ καὶ εὐλογίαν πρὸς τὸ μαρτύριον. Ὁ ἁγαθὸς πνευματικὸς ἀπέτρεψε καὶ πάλιν αὐτόν.

Καὶ ὑπήκουσε μὲν ὁ Ἰωάννης, ἀλλὰ τῇ ἐπαύριον προσελθὼν εἰς τὸν πνευματικὸν ἀνεκοίνωσεν, ὅτι εἶδεν ὄνειρον καθ' ὃ ἐχόρευεν ἐν μέσῳ πυρός, ὅθεν ἀμετάθετον ἔλα-

---

1) Τὸ Ἄκκερμαν, λέξις τουρκικὴ σημαίνουσα λευκὴ πόλις, ὅπου τὸ πάλαι ὁ Τύρας, ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἐκαλεῖτο Ἄσπρον. Νῦν ὑπὸ τῶν Ρωμούνων καλεῖται Tchitate alba καὶ ὑπὸ τῶν Σλαύων Bielogrod.

2) ***Ν. Μαρτυρολόγιον*** σ. 21-23. ***Δουκάκης***, ΣΤ' 14-17 ***Ε. Βούλγαρις***, σ. 28. Ἡ ἀκολουθία αὐτοῦ συνετάχθη ὑπὸ ***Ἰουστίνου Δεκαδίωνος*** ἐκδοθεῖσα τῷ 1792 ἐν Βενετίᾳ. Ἐν Σουτζάβᾳ τῆς Μολδαυΐας οἱ ὀρθόδοξοι ἑώρταζον τὴν μνήμην αὐτοῦ συνήθως τῇ πέμπτῃ τῇ μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν μετὰ πανηγύρεως, διὰ τὴν ὁποίαν ἔγραψεν ἀκολουθίας καὶ κανόνας ὁ Μελέτιος Συρίγος σωζομένας ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἀγιοταφιτικοῦ Μετοχίου Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ μετακομιδὴ τοῦ λειψάνου αὐτοῦ, εἰς **Σουτζάβαν** τῆς Μολδαυΐας ἀποδίδεται [εἰς τὸν ἡγεμόνα **Ἀλέξανδρον Β'**. ***Διονυσίου Φωτεινοῦ***, ἱστορία τῆς πάλαι Δακίας, Γ' 15. γενομένη τῷ 1402, ἀλλ' ἡ χρονολογία αὕτη δὲν φαίνεται ἀκριβής, ὡς μεταθέτουσα τὴν ἐποχὴν τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἰωάννου, εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως χρόνους.

1) ***Ν. Μαρτυρολόγιον*** σ. 23-33. ***Δουκάκης*** Β' 204—217.

2) ***Ν. Μαρτυρολόγιον*** σ. 33-39. ***Δουκάκης*** ΙΑ,, 25-58. Τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Ἰακώβου καὶ τῶν συμμαρτύρων σώζονται ἐν τῇ παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην Μονῇ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, Byzantinische Zeitschrift, XII, 1903. σ. 130-131.

βεν ἀπόφασιν νὰ ὑποστῇ τὸ μαρτύριον. Ὁ πνευματικὸς δὲν ἠδυνήθη ν' ἀντιστῇ καὶ εὐλογήσας τὸν Ἰωάννην ἠὐχήθη αὐτῷ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ ποθουμένου μαρτυρίου. Χαίρων τότε ὁ Ἰωάννης μετέβη εἰς τὸ πτωχικὸν αὐτοῦ ἐργαστήριον, ὅτε δὲ μετὰ μικρὸν εἶδε τοὺς τούρκους περικυκλοῦντας αὐτόν, κατὰ τὸ σύνηθες, καὶ προτρέποντες νὰ δεχθῇ τὸν ἰσλαμισμόν, ἀπεφάσισεν ὁριστικῶς νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ μαρτυρίου, πολλῷ μᾶλλον ὅτι οἱ τοῦρκοι, νομίζοντες ὅτι καὶ τὴν φορὰν ταύτην οὐδὲν θὰ ἔλεγεν, ἐσυκοφάντησαν αὐτὸν εἰπόντες ὅτι εὑρισκόμενός ποτε ἐν Τρικκάλοις ἠρνήθη τὸν Χριστιανισμόν. Τότε ὁ Ἰωάννης παρρησίᾳ ὡμολόγησεν ὅτι τοιοῦτό τι οὔτε ἔπραξεν, οὔτε θὰ πράξῃ ποτέ, ὅτι εἶναι πρόθυμος καὶ ν' ἀποθάνῃ ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ὅτι περιφρονεῖ τὴν θρησκείαν τοῦ Μωάμεθ. Οἱ τοῦρκοι μαινόμενοι ἐκ φανατισμοῦ ὥρμησαν κατ' αὐτοῦ καὶ διὰ λακτισμάτων καὶ ρυπισμάτων ὡδήγησαν πρὸς τὸν ἱεροδικαστήν, ὅστις, καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἀκούσας τοὺς ἀνωτέρω λόγους, διέταξε νὰ μαστιγώσωσιν αὐτὸν σφοδρῶς. Ὁ Ἰωάννης ἀγογγύστως ὑπέμεινε τοῦτο, δεόμενος τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ δὲ ἀποκρούων τὰς προτάσεις τοῦ δικαστοῦ περὶ ἐξωμόσεως ἐπανέλαβε μετὰ παρρησίας τὴν ὁμολογίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἐφυλακίσθη, κατὰ διαταγὴν τοῦ δικαστοῦ, δηλώσας ὅτι ἂν δὲν μετανοήσῃ θὰ καταδικασθῇ εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον. Ἀταράχως ἤκουσε τοῦτο ὁ Ἰωάννης, ἐνθυμηθεὶς πάντοτε τὸ ὄνειρον, καὶ μὴ διστάσας ἔτι ἄπαξ νὰ διακηρύξῃ τὰς ἀκραδάντους θρησκευτικὰς πεποιθήσεις, χάριν τῶν ὁποίων ἦτο ἕτοιμος νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ἡ παρρησία προὐκάλεσε τὴν ὀργὴν τοῦ τούρκου δικαστοῦ, διατάξαντος ν' ἀναφθῇ ἀμέσως πυρὰ καὶ νὰ ριφθῇ εἰς αὐτὴν ὁ Ἰωάννης. Τὸ γεγονὸς συνετάραξε τὴν χριστιανικὴν κοινωνίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἠδύνατο δὲ νὰ ἐξεγερθῇ γενικὸς διωγμὸς κατὰ τῶν Χριστιανῶν, κατὰ τὰς ἑπτὰς ἡμέρας τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου καὶ τῆς πανηγύρεως τοῦ Πάσχα. Ὅθεν ὁ Πατριάρχης Ἱερεμίας α'. διὰ πολλῶν χρημάτων κατώρθωσε ν' ἀναστολῇ ἡ ἐκτέλεσις τῆς θανατικῆς καταδίκης ἐπί τινας ἡμέρας. Τὴν Παρασκευὴν τῆς Διακαινησίμου προσαχθεὶς πάλιν ὁ Ἰωάννης ἐνώπιον τοῦ τούρκου δικαστοῦ καὶ προτραπεὶς ν' ἀρνηθῇ τὸν Χριστιανισμὸν ἐπανέλαβε μὲν ἀκλονήτως τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως, ἔψαλλε δὲ πρὸ τῶν καταπλήκτων τούρκων «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν...»! Οἱ τοῦρκοι ὥρμησαν ἐξηγριωμένοι ἐκ τοῦ φανατισμοῦ νὰ κατασπαράξωσιν αὐτόν, ὁ δὲ δικαστής, πεισθεὶς ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦτο ἀδύνατον ν' ἀρνηθῇ τὸν Χριστιανισμόν, διέταξε ν' ἀναφθῇ πυρά, εἰς τὴν ὁποίαν μετὰ φρενὰν μαστίγωσιν, ἐρρίφθη ὁ μάρτυς. Ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην συνέβη τραγικόν τι ἐπεισόδιον. Οἱ κάτοικοι τῆς οἰκίας, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἑστήθη ἡ πυρά, τοῦρκοι προφανῶς ὄντες, θεωρήσαντες κακὸν νὰ καῇ ἄνθρωπος ἐνώπιον τῆς οἰκίας αὐτῶν, ἁρπάσαντες ξύλα ὥρμησαν καὶ διεσκόρπησαν τὴν πυράν, ἐκδιώξαντες ἅμα τοὺς περικυκλοῦντας αὐτὴν καὶ καίοντας τὸν μάρτυρα. Ἐκεῖνοι δέ, παραλαλαβόντες αὐτὸν ἡμίκαυστον καὶ ἐξακολουθοῦντα νὰ ψάλλῃ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ἔστησαν νέαν πυρὰν ἔξω τῆς πόλεως, εἰς ἣν μόνος ἐπήδησεν ὁ Ἰωάννης, τὸ ὕστατον ψάλλων «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν...» Ἐπειδὴ δὲ ἐκαίετο βασανιζόμενος χωρὶς νὰ ἐκπνεύσῃ, τινὲς τῶν παρισταμένων Χριστιανῶν οἰκτείροντες αὐτὸν καὶ θέλοντες ν' ἀπαλλάξωσι τῶν περαιτέρω σκληροτάτων βασάνων ἔδωκαν χρήματα εἰς τοὺς τούρκους ὑπηρέτας ν' ἀποκεφαλίσωσιν αὐτόν. Οὕτω δ' ἐξέπνευσεν ὁ γενναῖος τοῦ Χριστοῦ μάρτυς, ἐκ τῶν λειψάνων τοῦ ὁποίου, ἐλάχιστον μόνον μέρος καὶ ἰδίως τὴν κεφαλήν, ἀντὶ πολλῶν χρημάτων, διέσωσαν οἱ Χριστιανοί, εἰς τὸν Πατριαρχικὸν ναὸν ἀποκομίσαντες. Ὁ Νικόλαος Μαλαξὸς († πρὸ τοῦ 1594) πρωτοπαπᾶς Ναυπλίου καὶ ἐφημέριος χρηματίσας τῆς ἐν Ἐνετίᾳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος, ἐπιφανέστατος λόγιος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀφηγήθη τὰ ἐν Ναυπλίῳ καὶ ἀλλαχοῦ τελεσθέντα ὑπὸ τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου Ἰωάννου θαύματα, δι' ὧν πασίγνωστος ὁ μάρτυς κατέστη ἐν τῷ ἑλληνικῷ Γένει [1]).

Τῷ 1527 ὁμολογήσας τὴν χριστιανικὴν πίστιν ἐμαρτύρησεν ἀποκεφαλισθεὶς ἐν Θεσσαλονίκῃ ὁ μοναχὸς **Μακάριος**, ὡσαύτως ἐμαρτύρησεν ἀποκεφαλισθεὶς τῷ 1536 ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ μοναχὸς **Ἰωάσαφ**, ἀμφότεροι μαθηταὶ χρηματίσαντες καὶ μιμηταὶ τοῦ μεγάλου ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ ἀναδειχθέντος Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νήφωνος (1486—89,1497—98) [1]).

Πολύκροτον δ' ἀπέβη τὸ μαρτύριον τοῦ **Μιχαὴλ Μαυρουδῆ**, ὅστις ἐξ Ἀγράφων τῆς Θεσσαλίας καταγόμενος καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐργαζόμενος προσεπάθησεν ἐκ θερμοῦ ζήλου ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας τοῦ Χριστιανισμοῦ, διὰ κατηχήσεως νὰ ἑλκύσῃ εἰς αὐτὴν τουρκόπαιδά τινα, ἀλλὰ καταγγελθεὶς εἰς τὸν ἱεροδικαστὴν ἀπελογήθη διὰ μακρῶν ὑπὲρ αὐτῆς, προσπαθήσας νὰ πείσῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀκροατάς. Ὁ τότε Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Θεοφάνης (ἢ Μητροφάνης), ὁ συγγράψας τὴν διήγησιν τοῦ μαρτυρίου τούτου, μαθὼν ὅτι ὁ Μιχαὴλ μετὰ τὴν λαμπρὰν ὁμολογίαν τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ μαστιγωθεὶς ἐρρίφθη δέσμιος εἰς τὰς φυλακάς, ἐμερίμνησε περὶ αὐτοῦ προσηκόντως καὶ ἐνίσχυσεν αὐτὸν εἰς τὸ μαρτύριον.

Προσαχθεὶς δὲ τὸ δεύτερον εἰς τὸ δικαστήριον ὁ Μιχαὴλ ἀπελογήθη πάλιν λαμπρῶς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τῆς χριστιανικῆς πίστεως, μεθ' ὃ ὁ δικαστὴς ἐξέδωκε τὴν ἑξῆς χαρακτηριστικὴν ἀπόφασιν. «Ἐπειδὴ ὁ Μιχαήλ, ὁ ἀπὸ χριστιανῶν γονέων, παρεκινήθη θελητικῶς καὶ ἦλθεν ἐνώπιον πολλῶν ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, οἵτινες εὑρέθησαν ἐνώπιον τοῦ κριτηρίου μου καὶ ὁμολόγησε μετὰ παρρησίας ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι Θεὸς ἀληθινὸς καὶ ὅτι οἱ προφῆται δι' αὐτὸν προεφήτευσαν καὶ ὅτι ἡ Παρθένος Μαριάμ, ἡ γεννήσασα τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, εἶναι κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκος, προφητῶν καὶ τοῦτο ὅτι μέχρι Χριστοῦ ὅπερ ὂν προφῆται οἱ δὲ μετέπειτα εἶναι ψεῦσται καὶ πλάνοι, ὅστις καὶ τὸν ἰδικόν μας προφήτην Μωάμεθ φανερῶς εἶπε ψεύστην καὶ πλάνον καὶ μετ' ἄλλων ὕβρεων ἐξουθένωσεν αὐτόν, μὴ θέλων νὰ μετανοήσῃ δι' ὅσα ἐλάλησε, ἀπεφάνισεν ὁ νόμος νὰ παραδοθῇ εἰς τὸ πῦρ κατὰ τὴν κα' Μαρτίου, ἡμέραν Πέμπτην τῆς ἑβδομάδος ὥραν ἑνάτην». Ἐκ τῆς ἀποφάσεως ταύτης δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν τὰ θέματα τῶν ὁμιλιῶν τοῦ μάρτυρος ἐνώπιον τοῦ τούρκου ἱεροδικαστοῦ. Ἐκήρυξεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ἀληθινὸς Θεός, περὶ οὗ προεῖπον οἱ Προφῆται, ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία ὑπῆρξεν ἀληθῶς καὶ κυρίως Θεοτόκος, ὅτι ὁ Μωάμεθ ὑπῆρξε ψευδοπροφήτης καὶ πλάνος. Μετὰ τὴν ὁμολογίαν ταύτην ὡδηγήθη ὁ Μιχαὴλ εἰς τὸν τόπον τοῦ μαρτυρίου, ἔνθα συνηθροίσθη ὁλόκληρος ἡ πόλις, ὅπως παρακολουθήσῃ τὸ φρικτὸν θέαμα τῆς καύσεως ἀνθρώπου.

Ἐκεῖ προσεπάθησαν πάλιν οἱ τοῦρκοι νὰ μεταπείσωσι τὸν χριστιανὸν μάρτυρα, ἀλλ' ἐμμένοντα ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἔρριψαν τέλος εἰς τὴν πυρὰν καὶ κατέκαυσαν αὐτόν. «Ὑπολαμβάνω, ἐπιλέγει ὁ ταῦτ' ἀφηγούμενος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, ὅτι δὲν ἔλειπαν ἀπὸ τὸ στάδιον οὔτε ἄγγελοι οὔτε μαρτύρων ψυχαί, πορσμένοντες νὰ εὐφημήσωσι τὸν νικητήν». Τοιοῦτος δὲ τῷ ὄντι ὑπῆρξεν ὁ Μιχαὴλ Μαυρουδῆς, θριαμβευτὴς καὶ νικητής, τῇ 21 Μαρτίου 1544 ὑποστὰς τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρικὸν θάνατον. [2])

Τῇ 16 Αὐγούστου 1551 ἐμαρτύρησε καὶ ὁ μοναχὸς **Νικόδημος**, τῇ δὲ 8 Ἰουλίου 1559 ὁ **Θεοφάνης** ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁ τελευταῖος οὗτος ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ ἐξισλαμισθείς, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἀλλ' ἀναγνωρισθεὶς ὑπὸ τῶν τούρκων, ἀνηλεῶς ἐμαστιγώθη καὶ λώροις τὸ δέρμα σταυροειδῶς ἐξεδάρη, τὴν ρῖνα καὶ τὰ ὦτα ἀπετμήθη, τέλος δὲ ὀγκίνοις σιδηροῖς διακρεμασθεὶς μετέωρος τὸν τοῦ μαρτυρίου τελειωθεὶς ἀνεδέξατο

1) ***N. Μαρτυρολόγιον*** σ. 39 – 45. ***Δουκάκης***, Δ'. 210 – 220. ***Ἀραβαντινοῦ***, χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, Β, 222.

1) ***N. Μαρτυρολόγιον*** σ. 46. 47.

2) ***N. Μαρτυρολόγιον***, σ. 47. 53 ***Βούλγαρη***, ἔνθ' ἀν. σ. 28. Ἡ ἀκολουθία αὐτοῦ συνετάχθη ὑπὸ Μανουὴλ Μ. Ῥήτορος, σώζεται δ' ἐν τῷ κώδικι τῆς Μονῆς Ἰβήρων. Ἐν αὐτῷ σώζεται καὶ ἐγκωμιαστικὸς λόγος εἰς τὸν μεγαλομάρτυρα Μιχαὴλ τὸν Μαυρουδῆν, ***Α. Π. Κεραμέως*** ἔνθ' ἀν. σ. 16.

στέφανον [1]) Τὸ μαρτύριον τοῦ ***Δημητρίου Τορνάρα*** καὶ τοῦ ***Ἰωάννου Κουλικᾶ***, τοῦ μὲν τῇ 19 Μαρτίου τοῦ δὲ τῇ 8 Ἀπριλίου 1564 τελειωθέντων, παρομοιάζει πρὸς τὴν συνηθεστάτην ἐκείνην κατὰ τοὺς τουρκικοὺς διωγμοὺς περίπτωσιν, καθ' ἣν οἱ τοῦρκοι μὴ πείθοντες χριστιανόν τινα, ἵνα δεχθῇ τὸ ἰσλαμισμὸν, ὡδήγουν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ τούρκου ἱεροδικαστοῦ ψευδῶς κατηγοροῦντες, ὅτι ὑβρίζει τὴν μουσουλμανικὴν πίστιν καὶ κατεδίκαζον αὐτὸν εἰς θάνατον [2]). Ἐν δὲ τῷ μαρτυρίῳ τοῦ ***Δούκα Μυτιληναίου***, ὅστις τῇ 24 Ἀπριλίου 1564 ἐξεδάρη ζῶν ἐν Κωνσαντινουπόλει διότι δὲν ἠθέλησε νὰ γίνῃ μουσουλμᾶνος, ἐπανελήφθη ἡ ἱστορία τῆς ἀκολάστου συζύγου τοῦ Πετεφρῆ καὶ τοῦ σώφρονος Ἰωσήφ [3]). Μετὰ τριετίαν ἀπηγχονίσθη ἐν Λαρίσσῃ καὶ εἶτα ἑκάη ὁ μοναχὸς ***Δαμιανὸς***, ὅστις μετὰ λαμπρὰν ἱεραποστολικὴν δρᾶσιν συνελήφθη καὶ ἐβιάσθη ὑπὸ τῶν τούρκων ν' ἀρνηθῇ τὸν Χριστιανισμόν. Ἀλλ' ἀνεδείχθη μάρτυς ἀκατάβλητος, προστεθεὶς εἰς τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν νεομαρτύρων [4]).

Τῇ 20 Φεβρουαρίου 1575, μετὰ πολυχρονίους καὶ σκληρὰς βασάνους, ἐμαρτύρησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ νεομάρτυς ***Ἰωάννης***, διότι θελήσας νὰ διδάξῃ εἰς φίλον αὐτοῦ τοῦρκον τὴν Χριστιανικὴν πίστιν, κατηγγέλθη ὡς ὑβριστὴς τῆς μουσουλμανικῆς θρησκείας [5]).

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19 Φεβρουαρίου 1589 μαρτυρικῶς ἐτελεύτησεν τὸν βίον ἡ Ἁγία ***Φιλοθέη Βενιζέλου***, μοναχὴ ἐλλογιμωτάτη καὶ ἐνάρετος, καταδιωχθεῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ πολλὰς ὑποστᾶσα βασάνους καὶ κακώσεις, διότι διέσωζεν ἐν τῇ Μονῇ αὐτῆς χριστιανὰς αἰχμαλώτιδας [6]).

Τῇ δὲ 6 Ὀκτωβρίου 1590 ἐμαρτύρησεν ἐν Προύσῃ ὁ ἐκ Κίου δεκαοκταετὴς νεανίας ***Μακάριος***, διότι δὲν ἠθέλησε νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν Ἰσλαμισμόν, εἰς ὃν εἶχε παρασυρθεῖ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Οἱ τοῦρκοι συλλαβόντες αὐτὸν ὑπέβαλον εἰς βιαίαν περιτομήν, ἀλλ' ὁ Μακάριος, μείνας κατὰ πεποίθησιν χριστιανός, ἀπῆλθεν εἰς Ἅγιον Ὄρος καὶ ἔζησεν ἐκεῖ ἐπί τινα χρόνον, ἔπανε?Θ?? ὅ? εἰς Προῦσαν συνελήφθη ὑπὸ τῶν τούρκων καὶ ἐθανατώθη [7]).

Ἦσαν δὲ οὕτως ἀφόρητα τὰ δεινοπαθήματα τῶν χριστιανῶν ἐν Τουρκίᾳ ὥστε περὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀπετολμήθη ἡ ἐπανάστασις τῶν ὑποδούλων ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Ἐπισκόπου Τρικκάλων ***Διονυσίου***, ἀποτυχόντος καὶ θανατωθέντος. Ὁ ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης κατηγορηθεὶς ὑπὸ τῶν τούρκων ψευδῶς ὅτι παρεκίνει τὸ ποίμνιον αὐτοῦ εἰς ἀποστασίαν ἅγιος Ἐπίσκοπος Φαναρίου καὶ Νεοχωρίου ***Σεραφεὶμ*** συλληφθεὶς ἐρρίφθη εἰς τὴν φυλακὴν καὶ ἐβιάζετο νὰ δεχθῇ τὸν ἰσλαμισμὸν ὅπως σώσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ὁ Ἱεράρχης ἔμεινε σταθερὸς καὶ ἀκλόνητος ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει, ἧς ἦτο ἔνθερμος, λόγῳ καὶ ἔργῳ, κήρυξ καὶ λειτουργὸς ἄμεμπτος. Ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας βασανισθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ταλαιπωρηθεὶς τῇ 4 Δεκεμβρίου 1601 ἀνεσκολοπίσθη ὑπὸ τῶν τούρκων ὁ ἱερομάρτυς ἕνεκα τῆς ἐμμονῆς αὐτοῦ ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει. Τὸ λείψανον αὐτοῦ ἔμενεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐπὶ τοῦ ξύλου, φρουρούμενον ὑπὸ στρατιωτῶν, ἵνα μὴ λάβωσιν αὐτὸ οἱ χριστιανοί, ἀπεκόπη δὲ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ μετηνέχθη μετ' ἄλλων φονευθέντων εἰς Τρίκκαλα. Ἀλλ' ἐν μέσῳ αὐτῶν ἡ κεφαλὴ τοῦ ἱερομάρτυρος Σεραφεὶμ θαυμασίως διεκρίνετο, διεσώθη δὲ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν μετὰ πολλῶν καὶ διαφόρων περιπετειῶν, ἃς ἄγνωστος ποιητὴς δημώδους ᾄσματος περιέγραψεν. Ἡ ἱερὰ αὐτοῦ μνήμη ἐτελεῖτο ἐτησίως, ἐνισχύουσα τοὺς πιστοὺς ἐν τοῖς διωγμοῖς [1]).

Τῇ 16 Μαΐου 1617 ἑκάη ζῶν ἐν Τρικκάλοις ὁ ἐκ Μετσόβου νεομάρτυς ***Νικόλαος*** ὅστις, δι' ἀπάτης ἐξισλαμισθείς, ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὸν χριστιανισμόν, τοῦτου δὲ ἕνεκα ἐθανατώθη σκληρῶς ὑπὸ τῶν τούρκων [2]).

Ὡσαύτως ζῶν ἑκάη ἐν Χίῳ τῇ 24 Ἰουλίου 1635 ὁ νεομάρτυς ***Θεόφιλος***. Ἐκ Ζακύνθου μὲν ὁρμώμενος ὁ Θεόφιλος, νεανίας εὔρωστος καὶ ὡραῖος, ἐν Χίῳ δ' ἐργαζόμενος, δὲν ἠθέλησε νὰ ὑπηρετήσῃ ὡς ναύτης ἐν Τουρκικῷ πλοίῳ. Ὁ τοῦρκος πλοίαρχος, μὴ δυνάμενος ἄλλως νὰ ἐκδικηθῇ τον ἀποστέργοντα νὰ ὑπηρετήσῃ παρ' αὐτῷ Θεόφιλον, ἐσυκοφάντησεν αὐτὸν ὅτι εἶχε φορέσει τουρκικὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, ἀπεφάνθη δὲ ὁ ἱεροδικαστής, εἰς ὃν ὁ Θεόφιλος προσήχθη ὑπὸ τῶν φανατικῶν τούρκων, ὅτι ὤφειλε νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν ἰσλαμισμόν. Ὡς ἦτο ἀκόλουθον ὁ Θεόφιλος ἠρνήθη, παρὰ πάσας αὐτῶν τὰς ὑποσχέσεις καὶ παρὰ τὰς βασάνους, εἰς ἃς ὑπεβλήθη, ἀλλὰ διὰ τῆς βίας περιετμήθη καὶ ἐκρατήθη ἵν' ἀποσταλῇ ὡς δῶρον πρὸς τὸν ἀσελγῆ Σουλτᾶνον. Κατορθώσας ὅμως νὰ δραπετεύσῃ ἠδυνήθη ἐπί τινα χρόνον νὰ διαφύγῃ, ἀλλὰ συλληφθεὶς πάλιν κατεβασανίσθη ὑπὸ τῶν τούρκων ἐπιμόνως, ἀποστέργων τὸν ἰσλαμισμὸν καὶ ἀδιαλείπτως ἐπαναλαμβάνων «Χριστιανὸς εἶμαι καὶ χριστιανὸς θέλω ν' ἀποθάνω». Τέλος κατεδικάσθη εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον, ποιήσας δὲ ὁ γενναῖος Θεόφιλος τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ εἰπὼν «εἰς χεῖράς σου, Χριστέ μου, παραδίδω τὴν ψυχήν μου», ἐρρίφθη εἰς τὴν πυρὰν καὶ ἑκάη [3]).

Μετὰ πολλὰς βασάνους ἀπεκεφαλίσθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 14η Μαΐου 1643 ὁ ἐκ Κρήτης ***Μᾶρκος***, διότι ἐξισλαμισθεὶς ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ, προσῆλθε πάλιν εἰς τὸν Χριστιανισμόν [4]). Τῇ 2 Φεβρουαρίου 1650 ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡσαύτως ἀπεκεφαλίσθη ὁ ***ἐκ*** Τραπεζοῦντος νεομάρτυς ***Ἰορδάνης***, καταγγελθεὶς μὲν ὅτι ἐβλασφήμησε τὸν Μωάμεθ, μὴ θελήσας δέ, παρὰ πάσας τῶν Τούρκων τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς βασάνους, ἃς γενναίως ὑπέστη, ν' ἀρνηθῇ τὸν Χριστιανισμόν [5]). Ὁ δεκατετραετὴς παῖς ***Ἰωάννης*** ἐκ Θάσσου, ψευδῶς καταγγελθεὶς ὑπό τινος Ἰουδαίου ὅτι ὕβρισε τὴν μουσουλμανικὴν πίστην συνελήφθη καὶ ἀρνούμενος νὰ προσέλθῃ μὲν εἰς αὐτὴν ν' ἀποκηρύξῃ δὲ τὸν Χριστιανισμόν, τῇ 20 Δεκεμβρίου 1652 ἀπεκεφαλίσθη ἐν Κωνσταντινουπόλει [6]). Ἐκεῖ ὡσαύτως τῇ 14 Αὐγούστου 1653 ἐμαρτύρησεν ὁ ἐκ Τραπεζοῦντος ***Συμεὼν*** ἀπαγχονισθείς, ἕνεκα παρομοίας καταγγελίας ὑπὸ Ἰουδαίων. Τῇ δὲ 29 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὁ ἐκ Σπάρτης τῆς Πισιδίας ἱερομόναχος ***Ἀθανάσιος***, ἐμαρτύρησεν ἐν Μουντανίοις. Τῇ 14 Μαρτίου 1654 ὁ ***Δημήτριος Τουρνάρας*** μὴ θελήσας νὰ δεχθῇ τὸν ἰσλαμισμὸν κατηγγέλθη, ὡς συνήθως ἐγίνετο, ὅτι ὕβρισε τὸν Μωάμεθ καὶ ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον, ἀποκεφαλισθείς [7]). Τῇ δὲ 1 Φεβρουαρίου 1655 ἐν Ναυπλίῳ διεμέλησαν οἱ Τοῦρκοι τὸν νεομάρτυρα ***Ἀναστάσιον***, διότι ἐν ἀναισθήτῳ τινὶ καταστάσει οὗτος ἐξισλαμισθείς, ἅμα συνελθὼν εἰς ἑαυτὸν ἀπεκήρυξε τὸν ἰσλαμισμὸν καὶ ὡμολόγησε τὴν χριστιανικὴν πίστιν [8]). Ὡσαύτως διεμελίσθη ὑπὸ τῶν φανατικῶν Τούρκων τῇ 2 Ἰουνίου 1657 ὁ

---

1) *Ν. Μαρτυρολόγιον*, σ. 54. **Δουκάκης**, Δ, 210—220 ***Βούλγαρις***, σ. 29.

2) ***Ν. Μαρτυρολόγιον***, σ. 54, 55. **Δουκάκης**, Γ, 321, Δ', 197.

3) ***Ν. Μαρτυρολόγιον***, σ. 55. 56. **Δουκάκης**, Β'. 403—404.

4) ***Ν. Μαρτυρολόγιον***, σ. 56.7

5) Αὐτόθι, σ. 57.8. **Δουκάκης**, Β, 404

6) **Δουκάκης**, Β, 306—329. ***Ε. Βούλγαρις***, σ. 27. ***Κ. Σάθας***. Νεοελληνικὴ φιλολογία σ. 193 ἑξ. Δ. ***Γρ. Καμπούρογλου***, Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων. Ἐν Ἀθήναις 1891, Α,144—165. Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων, Ἐν Ἀθήναις 1889, Α, 173—5. Περιοδ. «Ἑστία» Γ, 1877, σ. 189—190. «Ἐφημερὶς Φιλομαθῶν» ἔτ. 1857, ἀριθμ. 593 Ες

7) **Μαρτυρολόγιον**, σ. 58 **Δουκάκης**, 1,90—94, ***Βούλγαρις***, σ.29. Τὴν ᾠσματικὴν αὐτοῦ ἀκολουθίαν συνέταξεν ὁ Μελέτιος Συρίγος.

1) ***Ἀναστασίου Γορδίου*** Βίος τοῦ Ἱερομ. Σεραφείμ, Ν. Μαρτυρολόγιον, σ. 59 63. ***Κ. Σάθα***, Τουρκοκρατουμένη Ἑλλὰς σ. 215-221. ***Ε. Βούλγαρις***, ἐνθ' ἀν. σ. 27. Ἡ ἀκολουθία αὐτοῦ ἐξεδόθη τὸ α'. ἐν Ἐνετίᾳ τῷ 1745. Ὁ ἅγ. Σεραφεὶμ ὑπογράφεται ἐν συνοδικῷ ἐγγράφῳ τοῦ ἔτους 1546, Ἕλλην. Φιλολογ. Σύλλογος Κπ. Μαυροκορδατειος Βιβλιοθήκη Α, 121.

2) Ν. Μαρτυρολόγιον, σ. 63.

3) Αὐτόθι, σ. 65 7. **Δουκάκης**, Ζ, 350 55 ἡ ᾠσματικὴ αὐτοῦ ἀκολουθία συνετάχθη ὑπὸ Γεωργίου Κορεσσίου ἐκδοθεῖσα τῷ 1856 ἐν Ζακύνθῳ.

4) ***Ν. Μαρτυρολόγιον***, σ. 67. **Δουκάκης**, Α, 254-6. ***Βούλγαρις***, σ. 29. Τὴν ᾠσματικὴν αὐτοῦ ἀκολουθίαν συνέταξεν ὁ Μελέτιος Συρίγος.

5) ***Ν. Μαρτυρολόγιον***, σ. 68 9. **Δουκάκης**, Β, 66 9. Κατὰ τὸν ***Βούλγαριν***, ἐνθ' ἀν. σ. 29, ἐμαρτύρησε τῇ 7 Φεβρουαρίου 1651.

6) ***Μαρτυρολόγιον***, σ. 69. **Δουκάκης**, ΙΓ'. 448-3. Κατὰ τὸν ***Βούλγαριν***, ἐνθ' ἀν. σ. 29 ἐμαρτύρησε τῇ 1 Δεκ. 1659.

7) **Δουκάκης**, Δ, 107.

8) Αὐτόθι ***Νέον Μαρτυρολόγιον***, σ. 23-4.

ἐκ Φιλαδελφείας τῆς Μικρασίας νεομάρτυς ***Δημήτριος***, ὅστις, υἱὸς ἱερέως ὤν, 13ετὴς τὴν ἡλικίαν ἡρπάγη ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐξισλαμίσθη. Ἀλλ' 25ετὴς τὴν ἡλικίαν γενόμενος ὡμολόγησε τὴν Χριστιανικὴν πίστην ἐνώπιον τοῦ Διοικητοῦ τῆς Φιλαδελφείας. Ἐμαστιγώθη ἀνηλεῶς καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν φυλακὴν, ἔνθα προσεπάθησαν οἱ Τοῦρκοι διὰ βασάνων καὶ ὑποσχέσεων νὰ μεταπείσωσιν αὐτόν. Ἐπειδὴ δ' ἔμεινεν ἀμετάπειστος ἀπελύθη ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι πάντως ὅτι θὰ συνήρχετο καὶ θὰ ἠσπάζετο πάλιν τὸν Ἰσλαμισμόν. Ἐκεῖνος ὅμως μεταβὰς εἰς κεντρικὸν τῆς πόλεως μέρος, ἔνθα ἦσαν Τοῦρκοι συνηθροισμένοι ἀπετίναξε τὸ τουρκικὸν σαρίκιον καὶ τὴν τουρκικὴν ἐνδυμασίαν, διακηρύξας δημοσίᾳ ὅτι μόνη ἀληθὴς πίστις εἶνε ἡ χριστιανική. Οἱ Τοῦρκοι ἐπετέθησαν κατ' αὐτοῦ θηριωδῶς καὶ οἰκτρῶς κατακεκομμένον ἔκαυσαν τὸ λείψανον αὐτοῦ, μὴ συνετισθέντες ἐκ τῶν θαυμαστῶν γεγονότων, ὑφ' ὧν συνωδεύθη τὸ μαρτύριον τοῦ Δημητρίου [1]).

Τῇ 6 Δεκεμβρίου 1657 ἐμαρτύρησεν ἐν Σμύρνῃ ὁ νεομάρτυς ***Νικόλαος Καραμᾶνος*** ἢ ***Καισσέτης*** ὑπὸ τὰς ἑξῆς περιστάσεις. Καταγγελθεὶς εἰς τὸν τοῦρκον ἱεροδικαστὴν ὅτι ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ εἶπεν ὅτι θὰ γίνῃ μουσουλμᾶνος, ἐπιέζετο νὰ πράξῃ τοῦτο. Ἀλλὰ μὴ δεχόμενος, ὑπεβλήθη εἰς ἀγρίαν μαστίγωσιν καὶ ἐν τῇ φυλακῇ περιετμήθη διὰ τῆς βίας ἢ ἑκουσίως ὑπενδοὺς εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Μείνας ὅμως ἐλεύθερος ἐκήρυξε πάλιν ἑαυτὸν χριστιανόν. Φυλακισθεὶς τὸ δεύτερον ἐπιέσθη ἠθικῶς ὑπὸ τῆς συζύγου νὰ ὑπενδώσῃ, ἀλλ' ἀποφυλακισθεὶς παρεδόθη εἰς αὐστηροτάτην νησιείαν καὶ εἰς προσευχάς. Προσελθὼν δὲ εἰς τὸν τοῦρκον ἱεροδικαστὴν διεμαρτυρήθη, δηλώσας ὅτι χριστιανὸς ἦτο καὶ χριστιανὸς ἤθελε ν' ἀποθάνῃ. Ὁ ἱεροδικαστής, μὴ δυνηθεὶς νὰ μεταπείσῃ αὐτὸν διὰ προτροπῶν καὶ ὑποσχέσεων, ὑπέβαλεν εἰς φρικτὰς βασάνους, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ Νικόλαος ἐπεδείξατο ἀκατάβλητον ἀντοχήν. Κατάπληκτοι οἱ ἐν Σμύρνῃ ξένοι, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἰησουΐτης Vabois, ὁ περιγράψας τὸ μαρτύριον τοῦ Νικολάου, παρηκολούθουν τὸ φοβερὸν θέαμα τῶν ἠθικῶν καὶ σωματικῶν βασάνων αὐτοῦ. Διότι εἰς τὰς φρικτὰς σωματικὰς βασάνους προσετέθησαν καὶ αἱ ἠθικαὶ ἐκ τῶν θερμῶν παρακλήσεων τῆς συζύγου αὐτοῦ, πρὸ μικροῦ τεκούσης τὸ τρίτον τέκνον. Ἐπὶ τριάκοντα καὶ ἓξ ἡμέρας οἱ τοῦρκοι μετεχειρίσθησαν τὰς σατανικωτέρας καὶ σκληροτέρας τῶν βασάνων ὅπως κάμψωσιν αὐτόν, ἀλλ' εἰς μάτην. Ὁ χριστιανὸς μάρτυς ἔμεινεν ἄκαμπτος ἐν τῇ ἀποφάσει αὐτοῦ ὅπως ἀποθάνῃ ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως, πρὸς στήριξιν αὐτῆς καταδικωκομένης ὑπὸ τῶν τυράννων τούρκων. Τέλος ἀπεφάσισαν νὰ θανατώσωσιν αὐτὸν δι' ἀπαγχονισμοῦ, ἐπέσπευσαν δὲ οἱ δήμιοι τὸν θάνατον αὐτοῦ διὰ σφοδρῶν λακτισμάτων καὶ πληγμάτων. Ὁ ἅγιος μάρτυς, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ, διότι ἠξιώθη τοῦ μαρτυρίου, σταυρώσας τὰς χεῖρας καὶ βλέπων πρὸς τὸν οὐρανόν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα τῇ 19 Μαρτίου 1657, ἡμέρᾳ τῆς Μ. Πέμπτης, ὥρᾳ 9 τῆς πρωΐας, ἐν ἡλικίᾳ 34 ἐτῶν. Τὸ λείψανον αὐτοῦ ἔμεινε κρεμάμενον ἐπὶ τῆς ἀγχόνης ἐπὶ τρεῖς ὥρας καὶ φρουρούμενον κατὰ διαταγὴν τοῦ ἱεροδικαστοῦ, φοβουμένου μήπως οἱ Γενίτσαροι ἁρπάσωσιν αὐτὸ καὶ πωλήσωσιν εἰς τοὺς χριστιανούς, ὡς συνήθως ἐγίνετο. Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τοιαύτης ἁρπαγῆς προσδεθὲν εἰς μεγάλην πέτραν ἐρρίφθη εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης, ἀλλ' οἱ λατῖνοι ἐξαγαγόντες μετεκόμισαν εἰς τὴν Εὐρώπην τὸ λείψανον τοῦ χριστιανοῦ μάρτυρος [2]).

Μετὰ δύο περίπου ἔτη, ἤτοι τῇ 13 Δεκεμβρίου 1659 ἀπηγχονίσθη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Πεκίου ***Γαβριήλ***, διότι ψευδῶς κατηγορηθεὶς ὡς ἐπίβουλος τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Ὅπως ἀπαλλαγῇ τοῦ θανάτου προὐτάθη αὐτῷ ν' ἀποδεχθῇ τὸν Ἰσλαμισμόν, ἀλλ' ἀπέκρουσεν ὁ ἱεράρχης τὴν πρότασιν, ἐμμείνας ἀκλονήτως ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει καὶ μαρτυρικῶς τὸν βίον τελευτήσας [3]).

Μετὰ πολλὰς βασάνους τῇ 12 Μαΐου 1662 ἐμαρτύρησεν ὁ ἐκ Βλαχίας καταγόμενος δεκαπενταετὴς νεανίας ***Ἰωάννης***, ὡσαύτως τῇ 8 Ἀπριλίου 1669 ἕτερος ***Ἰωάννης*** ὁ Ναύκληρος ἐμαρτύρησεν ἐν Κῷ καὶ εἷς ζῶν [1]). Ὁ δὲ δημογέρων τῆς Κίου ***Ἀθανάσιος***, θελήσας νὰ ὑποστηρίξῃ τοὺς συγχωρίτας αὐτοῦ κατὰ τῶν ἀπαιτητῶν ὑπερβολικῶν φόρων, ψευδῶς κατηγγέλθη, ὅτι εἶπε νὰ γίνῃ μουσουλμᾶνος, ἀρνούμενος δὲ νὰ πράξῃ τοῦτο ὑπεβλήθη εἰς πολλὰς βασάνους ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ μαρτυρικῶς ἀπέθανε τῇ 24 Ἰουλίου 1670, ἀποκεφαλισθείς [2]). Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπίσης τῇ 23 Σεπτεμβρίου 1672 ἀπεκεφαλίσθη ὁ νεομάρτυς ***Νικόλαος*** ἐκ Καρπενησίου ὁρμώμενος. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἠθέλησε νὰ διδάξῃ εἰς αὐτὸν τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν μετὰ τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἑλληνικῆς, πρὸς τοῦτο δὲ παρέδωκεν αὐτὸν εἴς τινα λόγιον τοῦρκον. Οὗτος ὅμως, διανοηθεὶς νὰ ἐξισλαμίσῃ τὸν παῖδα, ἡμέραν τινὰ ἐνώπιον καὶ ἄλλων τούρκων ἔδωκεν αὐτῷ πρὸς ἀνάγνωσιν ἀπὸ χειρογράφου τὴν μουσουλμανικὴν ὁμολογίαν πίστεως. Ὁ Νικόλαος ἀνέγνω αὐτὴν ὡς μάθημα, ἀλλ' οἱ παρόντες τοῦρκοι καὶ ὁ διδάσκαλος ἠξίωσαν ὅτι ἤδη ἐγένετο μουσουλμᾶνος. Ἤρξατο μακρὰ καὶ περιπετειώδης διαδικασία, ὑπεβλήθη ὁ Νικόλαος εἰς σκληρὰς ἠθικὰς καὶ σωματικὰς βασάνους, ἐκλείσθη εἰς τὴν φυλακὴν ἐπὶ ἑξήκοντα πέντε ἡμέρας, ὁμολογῶν ἀδιαλείπτως, ἐν μέσῳ φρικτῶν βασάνων, τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ὑπὲρ ἧς τέλος ἐνδόξως ἀπέθανε, πρὸς καταισχύνην τῶν τυράννων τούρκων καὶ ἐνίσχυσιν τῶν καταδυναστευομένων χριστιανῶν [3]).

Μετὰ τετραετίαν, τῇ 2 Φεβρουαρίου 1676, ἀπεκεφαλίσθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ «κράκτης» τῆς ἐνορίας τοῦ Πατριαρχείου ***Γαβριὴλ*** μοναχός, διότι ἠρνήθη νὰ γίνῃ μουσουλμᾶνος, ὡσαύτως τῇ 5 Ἰουλίου 1679 ἀπεκεφαλίσθη πρὸ τῆς πύλης τοῦ Πατριαρχείου ὁ ὁσιομάρτυς ***Κυπριανός***, ὅστις μετὰ καταπληκτικοῦ σθένους καὶ τὴν χριστιανικὴν ὁμολόγησε πίστιν καὶ τὸ ψεῦδος τοῦ Ἰσλαμισμοῦ διεκήρυξεν. Ἀπεκεφαλίσθη δὲ πρὸ τῆς πύλης τοῦ Πατριαρχείου, κατὰ διαταγὴν τοῦ Μ. Βεζύρου πρὸς ἐκφοβισμὸν τοῦ Πατριάρχου Διονυσίου Δ'. (1676-1679 τὸ β'), ὃν ὑπώπτευεν ὡς προτρέψαντα τὸν Κυπριανὸν νὰ πράξῃ ὅ,τι ἔπραξεν [4]).

Μετὰ ἓν ἔτος (1680) ἐμαρτύρησαν οἱ τρεῖς μάρτυρες ***Τριαντάφυλλος*** δεκαοκταετὴς (8 Αὐγούστου), ***Σταμάτιος*** (16 Αὐγούστου), καὶ ***Ἀγγελῆς*** (5 Σεπτεμβρίου). Ὁ Τριαντάφυλλος ἐκ Ζαγορᾶς καταγόμενος καὶ φιλονικήσας μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ Τούρκων κατηγγέλθη ὑπ' αὐτῶν εἰς τὸν Ἐπίτροπον τοῦ Σουλτάνου Μουσταφᾶ πασᾶν ὡς εἰπὼν δῆθεν ὅτι ἔμελλε νὰ γείνῃ μουσουλμᾶνος. Σφοδρῶς δὲ βασθεὶς πρὸς ἐξωμοσίαν καὶ μὴ κατανεύων, ἀπετμήθη τὴν κεφαλὴν ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τέλος μαρτυρικὸν διανύσας. Ὁ Σταμάτιος ἐκ Θεσσαλίας καταγόμενος εἶχε μεταβεῖ εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπως καταγγείλῃ ἀδικίας τινὰς γενομένας κατὰ τὴν εἴσπραξιν τῶν φόρων. Ἀλλ' οἱ καταγγελθέντες ὅπως ἀπαλλαγῶσιν αὐτοῦ εἶπον ὅτι ἦτό ποτε ὁ Σταμάτιος μουσουλμᾶνος, ὅθεν ἐπιέζετο ὑπὸ τοῦ ἱεροδικαστοῦ νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν Ἰσλαμισμόν, ἀρνούμενος δὲ νὰ πράξῃ τοῦτο καὶ ὁμολογῶν τὴν χριστιανικὴν πίστιν ἀπεκεφαλίσθη. Ὁ δὲ Ἀγγελῆς, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καταγόμενος, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἀποδόσεως τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (24 Αὐγούστου) συνδιασκεδάζων ἐν Κωνσταντινουπόλει μετὰ χριστιανῶν καί τινων ἐξωμοτῶν γνωρίμων αὐτοῦ, ἐφόρεσε τουρκικὸν σαρίκιον, ὅπερ παιδιᾶς χάριν οἱ συνδιασκεδάζοντες ἔθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Τοῦτο ὅμως ἤρκεσεν ὅπως ἐπιβληθῇ εἰς αὐτὸν ἡ μουσουλμανικὴ θρησκεία. Μετ' ἀποστροφῆς

---

[1]) Αὐτόθι σ. 34-27. ***Δουκάκης***, ΣΤ'., 17-21.

[2]) ***N. Μαρτυρολόγιον***, σ. 71-2. ***Δουκάκης***, ΙΒ'. 191-2 Echos d'Orient IX, 363.

[3]) ***N. Μαρτυρολόγιον***, σ. 79. ***Δουκάκης***, ΙΒ'., 341-2.

[1]) ***N. Μαρτυρολόγιον***, σ. 79. ***Βούλγαρις***, ἔνθ' ἀν. σ. 30 ***Δουκάκης***, Δ, 706-7. Τὸ μαρτύριον τοῦ ἐκ Βλαχίας Ἰωάνου συνέταξεν ὁ Ἰωάννης Καρυοφύλλης.

[2]) ***N. Μαρτυρολόγιον***, σ. 81. ***Δουκάκης***, Ζ'., 355-66.

[3]) Αὐτόθι, Θ. 241-6 ***N. Μαρτυρολόγιον***, σ. 81-5. Τὸ μαρτύριον αὐτοῦ ἐκτὸς τοῦ Ἰωάννου Καρυοφύλλου ἐξεθηκαν καὶ ἄλλοι.

[4]) ***Βούλγαρις***, ἔνθ' ἀν. σ. 30. ***N. Μαρτυρολόγιον***, σ, 86-91. ***Δουκάκης***, Β, 66-9. Ζ, Ἀμφοτέρων τὸ μαρτύριον συνέταξεν ὁ Ἰωάννης Καρυοφύλλης.

ἀποκρούων αὐτὴν ὑπεβλήθη εἰς βασάνους ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρω εἰρημένου Μουσταφᾶ πασᾶ. Ἐπὶ πολὺ δὲ βασανισθεὶς καὶ παριδὼν σύζυγον, ἓξ τέκνα καὶ κόσμον καὶ ζωὴν ὑπὲρ τῆς πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπης, τέλος ἀπεκεφαλίσθη ἐνώπιον τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἢ, κατὰ τὰς εἰδήσεις τοῦ Ἰωάνου Καρυοφύλλου, ἐνώπιον τῶν Ἀνακτόρων. Τὸ λείψανον αὐτοῦ ἠγόρασαν οἱ χριστιανοὶ ἀντὶ 300 γροσίων. Οἱ Τοῦρκοι συνηθάνοντο ὅτι ἐκ τοιούτων ἡρωϊκῶν ἀγώνων τῶν χριστιανῶν ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως, αὕτη μᾶλλον ἐνισχύετο, ὅθεν πρὸς ἀποφυγὴν αὐτῶν ἐζήτησαν ὅπως ἐκδοθῇ διαταγὴ νὰ μὴ ἐπιτρέπηται εἰς τὸ ἑξῆς ὁ βίαιος ἐξισλαμισμός. Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο ἀνεγνωρισμένον προνόμιον τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς νὰ καθίσταται σεβαστὸν παρὰ τοῖς Τούρκοις [1]).

Μετὰ ἓν ἔτος, τῇ 13ῃ Νοεμβρίου 1681, ἀπεκεφαλίσθη πρὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἐκ τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους νεομάρτυς **Δαμασκηνὸς**, μετὰ θαυμαστῆς παρρησίας ἐλέγξας τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν [2]).

Πᾶς μουσουλμᾶνος προσερχόμενος εἰς τὸν χριστιανισμὸν κατεδικάζετο ἀμέσως εἰς θάνατον, ἂν μὴ ἐπανήρχετο εἰς τὸν ἰσλαμισμόν. Τῷ 1682 ἐκ τοιαύτης αἰτίας μαρτυρικὸν ὑπέστη θάνατον Τοῦρκός τις **Ἀχμὲτ**, ὀνόματι, ὡς ἐπληροφόρησεν ὁ περιγράψας τὸ μαρτύριον αὐτοῦ Ἰωάννης Καρυοφύλλης. Ὁμοίως ἐμαρτύρησε καὶ τις Ρῶσσος **Παῦλος**, αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τῶν Τατάρων καὶ εἶτα ὑπὸ χριστιανοῦ ἐξαγορασθείς. Τῇ 3ῃ Ἀπριλίου 1683 ἀπεκεφαλίσθη ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀρνούμενος νὰ δεχθῇ τὸν ἰσλαμισμόν, ὡς ἐπληροφόρησεν ὡσαύτως ὁ περιγράψας καὶ τοῦτον τὸ μαρτύριον Ἰωάννης Καρυοφύλλης. Κατὰ τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκστρατείαν τοῦ Ἐνετοῦ Μοροζίνη, τῇ 30 Μαρτίου 1684 ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον ὁ Μητροπολίτης Κορίνθου **Ζαχαρίας**, συκοφαντηθεὶς ὅτι συνεννοεῖτο μετὰ τῶν Ἐνετῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἑλλήνων· προτραπεὶς ὑπὸ τοῦ Τούρκου ἱεροδικαστοῦ νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν ἰσλαμισμὸν ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς εἰς θάνατον καταδίκης, ἀπέκρουσε μετ' ἀποστροφῆς τὴν πρότασιν, ὑπεβλήθη εἰς φρικτὰς βασάνους καὶ κατεδικάσθη νὰ καῇ ζῶν, ἐπὶ πυρᾶς περιστρεφόμενος. Διὰ πολλῶν χρημάτων κατώρθωσαν οἱ χριστιανοὶ νὰ μεταβληθῇ τὸ φρικῶδες τοῦτο εἶδος τῆς ποινῆς. Ὑπέστη δὲ ὁ ἱερομάρτυς τὸν δι' ἀποκεφαλισμοῦ θάνατον [3]).

Ὁμοίως ἐμαρτύρησεν ὁ ἐκ Καλαμῶν **Ἠλίας Ἀρδούνης** τῇ 3ῃ Ἰανουαρίου 1686 καὶ ὁ ἐκ Χαλεπίου **Ἰωσὴφ** τῇ 6 Φεβρουαρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὁ δὲ ἐκ Θεσσαλονίκης **Ἀπόστολος** τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἄγων, διὰ τῆς βίας μὲν περιετμήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἀλλὰ γενναιότατα ἐγκαρτερήσεις ἐν ταῖς βασάνοις, μετὰ τὴν ἀπόκρουσιν τοῦ ἰσλασμισμοῦ καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τῇ 16 Αὐγούστου 1686 μαρτυρικῶς ἐτελεύτησε τὸν βίον. Τελευτῶντος τοῦ ιζ' αἰῶνος ἀνεδείχθησαν καὶ ἕτεροι μάρτυρες τοῦ χριστιανισμοῦ ὡς ὁ ἐκ Μυτιλήνης **Γεώργιος** (14 Φεβρουαρίου 1693), ὁ **Ρωμανὸς** μοναχὸς (16 Φεβρουαρίου 1694) καὶ ὁμώνυμος αὐτῷ ἱερομόναχος **Ρωμανὸς** (6 Ἰανουαρίου 1695) ἐκτὸς πολλῶν ἀναμφιβόλως ἑτέρων, οἵτινες παρέμειναν ἄγνωστοι [4]).

Πρῶτος κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα νεομάρτυς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀναφέρεται ὁ ἐξ Ἀτταλείας ὁρμώμενος **Ἀθανάσιος**, ὅστις ἐν Σμύρνῃ τῇ 7 Ἰανουαρίου 1700 ἀπεκεφαλίσθη μετὰ πολυημέρους βασάνους, διότι εἶπὼν τουρκιστὶ «δόξα τῷ Θεῷ (καὶ λοιπὰ) κατηγγέλθη εἰς τὸν ἱεροδικαστὴν ἀξιώσαντα νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν ἰσλαμισμόν [5]). Τριακοντούτης τὴν ἡλικίαν ὁ ἐκ τῆς ἐπαρχίας Βελλᾶς τῆς Ἠπείρου καταγόμενος **Αὐξέντιος**, ὑπηρετήσας ἐν τῷ ὀθωμανικῷ στόλῳ, ἐσυκοφαντήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων συντρόφων αὐτοῦ, ὅτι ὡμολόγησε τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Διαφυγὼν αὐτοὺς μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦ πορθμέως ἐν τῷ Κερατίῳ κόλπῳ ἐπιδοθεὶς κατελήφθη ὑπὸ σφοδροῦ πόθου τοῦ μαρτυρίου. Τὸν πόθον αὐτοῦ ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν Σύγκελλον τῆς Μ. Ἐκκλησίας Γρηγόριον Ξηροποταμινόν, ὅστις συνέστησεν αὐτῷ μεγάλην προσοχήν, μήπως κατὰ τὴν φρικτὴν δοκιμασίαν καὶ τὰς βασάνους ἀρνηθῇ τὸν Χριστόν. Ὁ Αὐξέντιος, ἄσβεστον ἔχων τὸν πόθον τοῦ μαρτυρίου, ἐν ἀδιαλείπτῳ προσευχῇ καὶ νηστείᾳ ζῶν, ἡμέραν τινὰ ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν παλαιῶν του συντρόφων, ὡδηγήθη ἐνώπιον τοῦ τουρκικοῦ δικαστηρίου καὶ διὰ βασάνων ἐβιάζετο νὰ ὁμολογήσῃ τὸν ἰσλαμισμόν. Διαρκῶς δὲ κατὰ τὰς βασάνους ἔλεγε «Ἐγὼ χριστιανὸς ἐγεννήθηκα καὶ χριστιανὸς θέλω ν' ἀποθάνω, δὲν ἀρνοῦμαι τὴν πίστιν μου κἂν μυρία βάσανα μοῦ κάμετε». Ἐν τῇ φυλακῇ εὑρισκόμενος ἐκοινώνησε τῶν ἀχράντων μυστηρίων παρὰ τοῦ Συγκέλλου Γρηγορίου καὶ τέλος τῇ 25 Ἰανουαρίου 1720 ὑπέστη τὸν δι' ἀποκεφαλισμοῦ μαρτυρικὸν θάνατον. Ἡ κάρα αὐτοῦ σώζεται ἐν τῇ Μονῇ Ξηροποτάμου [1]).

Ὁ ἐξ Ἐλβασὰν τῆς Ἠπείρου **Νικόδημος**, ἁσπασθεὶς κατ' ἀρχὰς τὸν ἰσλαμισμὸν ἐμόνασεν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει καὶ ὕστερον ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι ὁμολογήσας τὸν Χριστὸν τῇ 11 Ἰουλίου 1722 ἐμαρτύρησεν. Μετὰ τετραετίαν, τῇ 12 Νοεμβρίου 1726, ἐμαρτύρησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ μάρτυς **Σάβας Νιγδελῆς**, τῇ 12 Ἀπριλίου 1730 **Ἀκάκιος** ὁ νέος, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ὁ ὁσιομάρτυς **Παχώμιος**, τῇ 21 Ἰουνίου 1732 ὁ ἐκ Νισύρου **Νικήτας** ἐν Χίῳ, τῇ 12 Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ νεομάρτυς **Νικόλαος** καὶ τῷ 1743 ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ ἱερεὺς **Κωνσταντῖνος**, ρῶσσος, καὶ ὁ τούτων μιμηθεὶς ἱερομάρτυς **Ἀναστάσιος** τῇ 8 Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐν Κωνσταντινουπόλει [2]).

Ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῇ 30 Ἀπριλίου 1725 μαρτυρικῶς ἐτελεύτησε τὸν βίον ἡ ἐκ Προύσης καταγομένη νεομάρτυς **Ἀργυρή**, ἥτις διακρινομένη ἐπὶ τῇ καλλονῇ αὐτῆς καὶ συζευχθεῖσα χριστιανόν, προυκάλεσε, δυστυχῶς, τὴν προσοχὴν ἀκολάστου τούρκου. Μὴ δυνάμενος οὗτος ἄλλως νὰ ἑλκύσῃ αὐτήν, κατήγγειλεν αὐτὴν εἰς τὸν ἱεροδικαστήν, ὅτι ἀρνηθεῖσά ποτε τὸν χριστιανισμὸν προσῆλθεν εἰς τὸν ἰσλαμισμόν. Ὁ ἱεροδικαστὴς ἠξίωσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτόν, ἐπειδὴ δὲ ἐκείνη μετὰ φρίκης ἀπέκρουσε τὴν συκοφαντίαν καὶ τὴν ἀξίωσιν ταύτην ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακὰς καὶ ὑπεβλήθη εἰς βασάνους. Ὁ σύζυγος τῆς μάρτυρος ἐζήτησε νὰ διεξαχθῇ ἡ δίκη ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐλπίζων ὅτι εὐκολώτερον θ' ἀπεκρούετο ἐκεῖ ἡ συκοφαντία τοῦ ἀκολάστου τούρκου. Οὗτος ὅμως ἐπέμεινε καὶ ἡ Ἀργυρὴ ὑπεβλήθη εἰς πολυχρονίους βασάνους, σταθερῶς ὁμολογοῦσα τὸν Χριστιανισμόν, ἐξέπνευσε δὲ ἐν μέσῳ τῶν βασάνων [3]).

Οἱ τύραννοι τοῦρκοι πολλάκις καὶ δι' ἀσημάντους αὐτῶν προσωπικὰς διενέξεις πρὸς χριστιανοὺς προυκάλουν τὸν μαρτυρικὸν τούτων θάνατον. Τῇ 12 Φεβρουαρίου 1748 ἐμαρτύρησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ κηπουρὸς **Χρῆστος**, διότι πωλῶν εἰς τινα τοῦρκον μῆλα καὶ φιλονικήσας πρὸς αὐτὸν κατηγορήθη ὡς εἰπὼν ὅτι θέλει νὰ γίνῃ μουσουλμάνος. Ὑπεβλήθη εἰς μαστίγωσιν καὶ ἐφυλακίσθη ἵν' ἀρνηθῇ τὸν χριστιανισμόν, ἀλλὰ σταθερῶς ἐν αὐτῷ ἐμμείνας ὑπέστη τὸν δι' ἀποκεφαλισμοῦ θάνατον. Συνέπεσε δὲ νὰ εὑρεθῇ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ φυλακῇ ὁ γνωστὸς λόγιος Καισάριος Δαπόντε, ὅστις ἀφηγήθη τὰ κατὰ τὸ μαρτύριον αὐτοῦ. Ἡ δὲ ἁγία παρθένος **Κυράννα**, ἐκ τινος χωρίου παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην καταγομένη, μὴ δεχθεῖσα ὡς σύζυγον ἀκόλαστον Γενίτσαρον καὶ βιαζομένη νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀσπλάγχνως

---

[1]) **Ἰωάννου Καρυοφύλλου**, Ἐφημερίδες ἐκδιδόμεναι ὑπὸ Π. Ζερλέντου ἐν Ἀθήναις 1890, σ. 26-7. **Βούλγαρις**, ἔνθ' ἀν. σ. 50. **Ν. Μαρτυρολόγιον**, σ. 11-6. **Δουκάκης**, Η, 143-144. 246. 8. Θ΄., 31-6. Echos d'Orient, XVI, 400 ἑξ.

[2]) **Βούλγαρις**, σ. 30. **Ν. Μαρτυρολόγιον**, σ. 96-8. **Δουκάκης**, Θ, 351 5. Τὸ μαρτύριον αὐτοῦ συνέταξεν ὁ Ἰωάννης Καρυοφύλλης.

[3]) **Ν. Μαρτυρολόγιον**, σ. 99. 101. **Βούλγαρις**, σ. 38. 31. **Δουκάκης**, Δ, 55 8.

[4]) Αὐτόθι, Α', 148. 655. Β'., 76 7. 245. Η, 259. **Βούλγαρις**, σ. 31.

[5]) **Ν. Μαρτυρολόγιον**, σ. 107. **Δουκάκης**, Α', 155.

[1]) **Ν. Μαρτυρολόγιον**, σ. 103-10. **Δουκάκης**, Α', 574-7.

[2]) Αὐτόθι, Δ'. 101. 128. 138. Ε', 394-98. Στ'. 250 7. Ζ', 111 3. **Ν. Μαρτυρολόγιον**, σ. 113 ἑξ.

[3]) Αὐτόθι, σ. 112-3. **Δουκάκης** Δ', 464.5. **Βούλγαρις**, σ. 31. Echos d'Orient, X, 551. **Κωνσταντίου** τοῦ ἀπὸ Σιναίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως βιογραφία καὶ συγγραφαὶ αἱ ἐλάσσονες, ὑπὸ Θεοδώρου Ἀριστοκλέους, Ἐν Κων]πόλει 1866, σ. 338-340.

κατεβασανίσθη, ἕως οὗ τῇ 28 Φεβρουαρίου 1751 ἐξέπνευσεν ἐν τοῖς βασάνοις, ἀκραδάντως τὸν Χριστὸν ὁμολογοῦσα [1]).

Εἰς ἰδιωτελεῖς τῶν τούρκων λόγους ὀφείλεται καὶ τὸ μαρτύριον τοῦ νεαροῦ **Γεωργίου** τοῦ Κυπρίου. Οὗτος, ὑπηρέτης ὢν προξενείου τινὸς ἐν Πτολεμαΐδι τῆς Παλαιστίνης, ἠγόραζεν ὡὰ παρὰ πτωχῆς τουρκίσσης, ἥτις συνέπεσε νὰ ἔχῃ καὶ νεαρὰν θυγατέρα. Αἱ γειτόνισσαι μισοῦσαι τὸν Γεώργιον, διότι δὲν ἠγόραζε παρ' αὐτῶν ὠά, ἀπεφάσισαν νὰ ἐξολοθρεύσωσι αὐτὸν διὰ συκοφαντίας. Ἡμέραν τινὰ μεταβὰς ὁ Γεώργιος κατὰ τὸ σύνηθες, εἰς τὴν οἰκίαν τῆς πτωχῆς ἐκείνης γυναικὸς πρὸς ἀγορὰν ὠῶν, ἔλαβεν αὐτὰ παρὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, ἐπειδὴ αὕτη ἀπουσίαζεν. Αἱ παραμονεύουσαι κακαὶ γειτόνισσαι ἔσπευσαν ἀμέσως κραυγάζουσαι ὅτι ὁ «ἄπιστος» Γεώργιος εἶχε σχέσεις μετὰ τῆς μουσουλμανίδος κόρης, πλῆθος δὲ μουσουλμάνων συνηθροίσθη εἰς τὰς κραυγὰς αὐτῶν. Ὁ Γεώργιος διεμαρτύρετο, ἀλλ' ἀπήχθη εἰς τὸν ἱεροδικαστήν, ὅστις ἀπεφάνθη ὅτι ὤφειλε νὰ δεχθῇ τὸν ἰσλαμισμόν. Οἱ μουσαλμᾶνοι περικυκλώσαντες αὐτὸν προσεπάθουν διὰ τῆς βίας ἢ διὰ τῆς πειθοῦς νὰ κάμψωσιν αὐτόν, ἀλλ' ἐκεῖνος ἔμεινεν ἀκλόνητος ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει, δηλῶν ὅτι χριστιανὸς ἐγεννήθη καὶ χριστιανὸς ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ, ὅθεν κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν τῆς θανατώσεως αὐτοῦ, ἥτις ἦτο Παρασκευή, 25 Ἀπριλίου 1752, οἱ μουσουλμᾶνοι ἐξελθόντες ἐκ τοῦ παρὰ τὴν θάλασσαν τεμένους περιεκύκλωσαν αὐτόν, σιδηροδέσμιον ὄντα. Μὴ δυνηθέντες δὲ νὰ μεταπείσωσιν αὐτὸν ἐσχημάτισαν κύκλον καὶ προέτειναν τὰ ὅπλα, προτρέποντες αὐτὸν τὸ ὕστατον νὰ γίνῃ μουσουλμᾶνος. Ἐκεῖνος οὐ μόνον ἔμεινεν ἀμετάπειστος ἀλλὰ καὶ ἤλεγξε τὸ ψεῦδος τῆς μουσουλμανικῆς θρησκείας, ὑψώσας δὲ τὰς δι' ἁλύσεων δεδεμένας χεῖρας, ὅσον ἠδύνατο, εἰς τὸν οὐρανόν, καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ πυροβοληθῇ, εἶπε: «Κύριε Ἰησοῦ δέξαι τὸ πνεῦμά μου καὶ ἀξίωσόν με τῆς Βασιλείας σου»! Οἱ μουσουλμᾶνοι ἐκμανέντες ἐκ τοῦ φοβεροῦ δι' αὐτοὺς θεάματος τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῆς καρτερίας τοῦ μάρτυρος, ἐπυροβόλησαν καὶ εἶτα ὥρμησαν κατ' αὐτοῦ μετὰ μαχαιρῶν διαμελίζοντες τὸ σῶμα αὐτοῦ. Τὴν στιγμὴν ὅμως ἐκείνην μεγάλη θύελλα συνταράσσουσα τὴν θάλασσαν, ἐξετίναξεν ὀγκώδη κύματα μέχρι τοῦ τόπου, ἐν ᾧ αἱμόφυρτον κατέκειτο τὸ λείψανον τοῦ μάρτυρος. Οἱ φονεῖς αὐτοῦ, φοβηθέντες, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καὶ ἀφῆκαν εἰς τοὺς χριστιανοὺς ν' ἀποκομίσωσι καὶ θάψωσιν αὐτὸ ἐν τῷ ναῷ τῆς Πτολεμαΐδος [2]).

Ἀπεριγράπτως φρικώδεις ὑπῆρξαν αἱ βάσανοι, εἰς ἃς ὑπεβλήθη ἐν Χίῳ ὁ μάρτυς **Νικόλαος** τῇ 31 Ὀκτωβρίου 1754, γενναίως ἀθλήσας. Οἱ παλαιοὶ διῶκται τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν εἶχον ἐπινοήσει τοιαύτας βαρβάρους καὶ ἀκατονομάστους πράξεις, οἵας οἱ Τοῦρκοι εἶχον ἐπινοήσει κατὰ ἀνθρώπου ἐπιθυμοῦντος νὰ ἔχῃ ἐλευθερίαν συνειδήσεως. Ἐν Σμύρνῃ τῇ 10 Ἀπριλίου 1763 ἀπεφυλακίσθη ὁ μάρτυς **Δῆμος**, διότι ἁλιεὺς ὢν καὶ μὴ θελήσας νὰ ἐργασθῇ παρὰ τινι Τούρκῳ, ἐσυκοφαντήθη ὅτι ὡρκίσθη νὰ γίνῃ Μουσουλμᾶνος, ἀποκρούων δὲ τὸν ἰσλαμισμὸν καὶ ὁμολογῶν τὴν χριστιανικὴν πίστιν κατεβασανίσθη. Τῇ 27 Σεπτεμβρίου 1767 μαρτυρικῶς ἔπαθε καὶ ἡ ἁγία **Ἀκυλίνα** παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην, διότι οἱ Τοῦρκοι ἐβίαζαν αὐτὴν νὰ δεχθῇ τὸν ἰσλαμισμόν, ὡς ἔπραξεν ὁ πατὴρ αὐτῆς, ὅστις, φονεύσας Τοῦρκον, ἵν' ἀποφύγῃ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην, ἐξισλαμίσθη. Ἡ Ἀκυλίνα ἔμεινε σταθερὰ ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει, καίτοι οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ ἀτυχήσαντος πατρὸς αὐτῆς ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς μητρὸς προετρέπετο. Διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως τῷ 1765 ἐμαρτύρησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ μάρτυς **Παναγιώτης** ὁ Καισσαρεύς, τῷ 1777 ὁ Γεωργιανὸς **Ζώρζης**, ἐν παιδικῇ μὲν ἡλικίᾳ ἐξισλαμισθείς, ἑβδομηκοντούτης δὲ γέρων εἰς φρικώδεις βασάνους ὑποβληθείς, διότι ἐζήτησε ν' ἀποθάνῃ χριστιανός. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος μαρτυρικῶς ἐτελειώθη ὁ **Νικόλαος** ὁ Μυτιληναῖος, τῇ δὲ 16 Ἰανουαρίου 1771 ὁ ἱερομάρτυς **Δαμασκηνός**, ἁγιορείτης μοναχός, ὃν Τοῦρκοί τινες ὀφείλοντες αὐτῷ χρήματα ἐσυκοφάντησαν. Ὁ ἱεροδικαστὴς ἀνεγνώρισεν ὅτι ἦτο ἀθῷος, ἀλλ' οἱ συκοφάνται βοηθούμενοι ὑπὸ τοῦ ὄχλου ἀπῄτησαν τὸν ἐξισλαμισμὸν ἢ τὸν θάνατον. Ὁ Δαμασκηνὸς προὐτίμησε τὸ δεύτερον [1]).

Ἐν τῷ πρώτῳ κίονι τοῦ ἐν Ἀθήναις Ὀλυμπείου ὑπάρχει τὸ ἑξῆς ἐπιγραφικὸν χάραγμα: «***1771 Ἰουλίου 9 ἀπεκεφαλίσθη ὁ Παϊσιανὰς Μιχάλης***», εἶνε δὲ γνωστόν, ὅτι κατὰ τὰς φοβερὰς καταδιώξεις τῶν Ἑλλήνων, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Ὀρλὼφ, κατηγορήθη, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐν Ἀθήναις, ὅτι ἐπρομήθευεν εἰς τοὺς ἐπαναστάτας πυρίτιδα ἀγαθός τις καὶ εὐσεβὴς ἄνθρωπος, ὁ κηπουρὸς ***Μιχαὴλ Παϊσιανᾶς***. Συλληφθεὶς κατεδικάσθη ἀδίκως εἰς θάνατον, ἀλλ' ὁ ἱεροδικαστὴς προέτεινεν εἰς αὐτὸν νὰ δεχθῇ τὸν ἰσλαμισμὸν ὅπως ἀποφύγῃ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην. Ὁ Μιχαὴλ μετ' ἀποτροπιασμοῦ ἀπέκρουσε τὴν πρότασιν καὶ ἤκουσεν ἀταράχως ὅτι θ' ἀπεκεφαλίζετο. Ὁδηγηθεὶς δὲ εἰς τὸν τόπον τῆς καταταδίκης, ὅστις ἦτο πιθανῶς ἡ πλατεῖα τοῦ Ὀλυμπείου, ἐγονυπέτησε καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν ἀνέμενε χαίρων τὸν θάνατον ὡς νέαν ζωήν. Ὁ Τοῦρκος δήμιος ἐκτύπησεν αὐτὸν εἰς τὸν λαιμὸν χωρὶς ν' ἀποκόψῃ τὴν κεφαλήν, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι ἐκ δειλίας ἠδύνατο νὰ δεχθῇ τὸν ἰσλαμισμόν. Ἀλλ' ὁ γενναῖος μάρτυς εἶπε πρὸς αὐτόν: «κτύπα διὰ τὴν πίστιν«! Πάλιν ὁ δήμιος ἐλαφρῶς ἐπλήγωσεν αὐτόν, περιμένων νὰ μεταβάλῃ γνώμην, ἀλλ' ἐκεῖνος μεγαλοφώνως ἐκραξε: «κτύπα διὰ τὴν πίστιν» καὶ ὁ δήμιος, θορυβηθείς, ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν τοῦ μάρτυρος. [2])

Τῷ αὐτῷ ἔτει (1771) ἐμαρτύρησεν ἐν Σμύρνῃ ὁ μάρτυς ***Μιχαήλ***, ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ ἐξισλαμισθεὶς καὶ εἶτα ὁμολογήσας τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Τῇ δὲ 21 Ὀκτωβρίου 1773 ὁ ἐκ Πελοποννήσου καταγόμενος ***Ἰωάννης***, ὅστις κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Ἀλβανῶν αἰχμαλωτισθεὶς μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἐπωλήθη ἐπανειλημμένως εἰς τοὺς Τούρκους, ὧν εἷς μάτην προσεπαθήσας νὰ ἐξισλαμίσῃ αὐτὸν παρέδωκεν εἰς φρικτὰς βασάνους, ἐπενεγκούσας τὸ τέλος αὐτοῦ. Τῇ 5 Φεβρουαρίου 1775 ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον καὶ ὁ ***Ἀντώνιος*** ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ρωσσικοῦ στόλου εἰς τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος συνελήφθη αἰχμάλωτος ὑπό τινος Τουρκαλβανοῦ καὶ ἐπωλήθη ἐπανειλημμένως εἰς δύο ἑτέρους Τούρκους, προσπαθήσαντας νὰ ἐξισλαμίσωσιν αὐτόν. Ὁ Ἀντώνιος κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλ' ἀναγνωρισθεὶς ὑπό τινος τῶν δεσποτῶν αὐτοῦ κατηγορήθη ὅτι ὑπῆρξέ ποτε Μουσουλμᾶνος. Τὸ ζήτημα ἔφθασε μέχρι τοῦ Σουλτάνου Χαμὶτ Α' (1774—89), ἐπειδὴ ὁ Μέγας Βεζύρης ἤθελε ν' ἀθῳώσῃ τὸν νεαρὸν χριστιανόν. Ὁ Σουλτᾶνος ὅμως ἐξέδωκεν ἀπόφασιν, καθ' ἣν ὁ Ἀντώνιος ὤφειλε νὰ δεχθῇ τὸν ἰσλαμισμὸν ἢ τὸν θάνατον. Ὁ χριστιανὸς μάρτυς προὐτίμησε τὸ δεύτερον [3]). Τῇ 8 Σεπτεμβρίου 1774 ἀπηγχονίσθη ἐν Θεσσαλονίκῃ ὁ μάρτυς ***Ἀθανάσιος***, εἰκοσιπενταετής, ἐλλογιμώτατος νέος, μαθητὴς τῆς Ἀθωνιάδος Ἀκαδημίας, διότι ὁμιλῶν μετά τινος Τούρκου εἶπεν εἰς αὐτὸν τουρκιστὶ τὰς ὀλίγας λέξεις, ἐν αἷς συνίσταται ἡ πίστις τῶν Μουσουλμάνων (εἷς εἶνε ὁ Θεὸς καὶ προφήτης αὐτοῦ εἶναι ὁ Μωάμεθ). Τοῦτο ἐξελήφθη ὡς ὁμολογία τοῦ ἰσλαμισμοῦ, ὃν ἐπιέζετο ν' ἀποδεχθῇ ὁ Ἀθανάσιος, ἀλλ' ἀποκρούσας αὐτὸν ἀπέθανεν ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως μαρτυρικὸν θάνατον. Ἐν Θεσσαλονίκῃ ὡσαύτως, ἐν τῇ πύλῃ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ, τῇ 28 Ἰουλίου 1777 ἀπηγχονίσθη ὁ νεομάρτυς **Χριστόδουλος**, διότι, θελήσας ν' ἀποτρέψῃ Βούλγαρόν τινα ἀπὸ τοῦ ἰσλαμισμοῦ, εἰς ὃν

[1]) ***Κ. Σάθα***, Μεσ. Βιβλιοθήκη Γ, 609. ***Ν. Μαρτυρολόγιον***, σ. 154-190. ***Δουκάκης***, Ι, 515-24. Δ, 133-15· Θ'., 369-372. Α, 273-275.

[2]) ***Δ. Γρ. Καμπούρογλου***, Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων, σ. 149, 150, 175-6. Μνημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων, Α, 105. Ἀνδρομάρης, σ. 75-6. ***Ν. Μαρτυρολόγιον***, σελ. 178. ***Δουκάκης***, ΣΤ, 293. Echos d'Orient, XVI, 1913, σ. 398.

[3]) ***Ν. Μαρτυρολόγιον***, σ. 110-3. ***Δουκάκης***, Β, 88-92. Ι, 372-7. ***Δ. Γρ. Καμπούρογλου***, Ἱστορία Ἀθηναίων, σ. 177. Μνημεῖα τῆς ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων, Α, 273 8. Κανὼν καὶ βίος τοῦ νέου μάρτυρος Ἀντωνίου τοῦ Ἀθηναίου, ἐν Μόσχῳ 1776,

[1]) ***Ν. Μαρτυρολόγιον***, σ. 131-4. ***Δουκάκης***, Β', 222-5. 412-16. ***Βούλγος***, σ. 31. Echos d'Orient, X, 151.

[2]) ***Ν. Μαρτυρολόγιον***, σελ. 134—5. ***Δουκάκης Δ.***, 387—9.

παρεσύρθη, προϋκάλεσε τὴν ὀργὴν τῶν Γενιτσάρων, οἵτινες ἠνάγκαζον καὶ αὐτὸν νὰ γίνῃ Μουσουλμᾶνος. Μὴ στέργοντα δ' ἐμαστίγωσαν σκληρῶς καὶ ὕστερον ἀπηγχόνισαν. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (1777) ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Ἀγκύρᾳ ἐμαρτύρησε καὶ ὁ μάρτυς **Ἀναστάσιος**, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων, οἵτινες κατεδικάσθησαν εἰς βασάνους καὶ θάνατον, ἕνεκα τῆς μισαλλοδοξίας καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ τῶν Τούρκων καὶ τῆς ἐπιμόνου αὐτῶν προσπαθείας πρὸς ἐξισλαμισμὸν τῶν χριστιανῶν [1]). Κατὰ τὴν ἐποχὴν δ' ἐκείνην τῆς ἐντάσεως τοιαύτης προσπαθείας, ἐτελεύτησε μαρτυρικῶς τὸν βίον καὶ ὁ ἅγιος **Κοσμᾶς** ὁ Αἰτωλός, ὅστις διὰ τῆς ἀξιοθαυμάστου αὐτοῦ ἱεραποστολικῆς δράσεως ἀνέκοψε τὸν ἐξισλαμισμὸν τῆς Ἠπείρου. Συκοφαντηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων εἰς τὸν τότε σατράπην τῆς Ἠπείρου, ὡδηγήθη ἐνώπιον αὐτοῦ εἰς Βεράτιον, ἀλλ' ἐνεποίησεν εἰς αὐτὸν τοιαύτην ἐνύπωσιν ὥστε οὐ μόνον ἐλεύθερος ἀφέθη, ἀλλ' ἔλαβε παρ' αὐτοῦ ὡς δῶρον θρονίον, κεκαλυμμένον διὰ μεταξωτοῦ ὑφάσματος, ἵν' ἀπ' αὐτοῦ κηρύττῃ. Οἱ ἐχθροὶ ὅμως τοῦ Χριστιανισμοῦ κατηγόρησαν πάλιν αὐτὸν πρὸς τὸν Κοὺρτ πασᾶν, ὅτι γίνεται παράτιος ζημίας εἰς τὸ Κράτος, διότι διὰ τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ σύρει ὄπισθεν αὐτοῦ τὸν λαόν, ὅστις ἀφίνει ἀκαλλιέργητους τοὺς ἀγροὺς καὶ δὲν ἀποδίδει φόρους. Ὁ Κοὺρτ πασᾶς διέταξε τὸν εἰσπράκτορα τῶν φόρων νὰ προτρέψῃ τὸν Κοσμᾶν, ὅπως ἀπέλθῃ ἐξ Ἠπείρου, ἐκεῖνος ὅμως συλλαβών, διέταξε τὴν θανάτωσιν αὐτοῦ. Ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ὡδηγήθη εἴς τι δάσος παρὰ τὸ χωρίον Κολικούνταση (Μουζακία παρὰ τὸν Αὐλῶνα καὶ τὸ Δυρραχιον) καὶ προσδεθεὶς εἰς δένδρον ἤκουσεν ὅτι ἔμελλε νὰ θανατωθῇ. Ἀταράχως ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀναφωνήσας τὸ τοῦ ψαλμῳδοῦ «διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν», ὑπέμεινε τῇ 24 Αὐγούστου 1779 μετὰ θαυμαστῆς καρτερίας τὸν μαρτυρικὸν θάνατον [2]).

Τῇ 20 Ἰανουαρίου 1782 ἐμαρτύρησεν ἐν Πάτραις ὁ ἐξ Ἠπείρου καταγόμενος **Ζαχαρίας** μετὰ φρικτὰς πολλῶν ἡμερῶν βασάνους, ἃς προβλέπων ὁ πνευματικὸς αὐτοῦ καὶ ἀποτρέπων αὐτὸν ἀπὸ τοῦ μαρτυρίου, ἔλεγε τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα, «ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου (τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Ὀρλὼφ) ὅπου ἦλθαν οἱ Ἀλβανῖται εἰς τὸν Μωρέαν, ἔμαθαν τοὺς ἐντοπίους τούρκους τόσους τρόπους τυραννίας διὰ νὰ παιδεύουν τοὺς Χριστιανούς, ὁποῦ κατὰ ἀλήθειαν ὅσα ἀκούομεν εἰς τοὺς βίους τῶν παλαιῶν Μαρτύρων δὲν εἶναι τίποτε, ἀναφερόμενα εἰς ταῦτα τῶν ἐπαράτων Ἀλβανιτῶν». Ὄντως δὲ οἱ καταδικάσαντες τὸν νεομάρτυρα Ζαχαρίαν «ἀπεφάσισαν νὰ τὸν βάλουν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ τρεῖς φοραῖς τὴν ἡμέραν νὰ τὸ εὐγάνουν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ νὰ τὸν ραβδίζουν αὐστηρῶς ἕως ὁποῦ ἢ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πίστην τους ἢ νὰ ξεψυχήσῃ βασανιζόμενος· εἶπαν δὲ νὰ μὴ χυθῇ αἷμα ἀπὸ αὐτὸν διὰ νὰ μὴ ὀρμήσουν οἱ Χριστιανοὶ νὰ παίρνουν τὰ αἱματωμένα χώματα καὶ γίνῃ διὰ τοῦτο ταραχὴ καὶ ἐπανάστασις μὲ τὸ νὰ ἐμποδίζωνται καὶ ὑβρίζωνται ἀπὸ ἡμᾶς». Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐξετελέσθη κατὰ τρόπον φρικώδη ἐπὶ ἡμέρας πολλάς, καθ' ἃς ὁ μάρτυς τοῦ Χριστοῦ ἔδειξεν ὑπερθαύμαστον καρτερίαν, ἀποθανὼν τέλος ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. [3])

Τῇ 27 Ἰανουαρίου 1784 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμαρτύρησεν ὁ **Δημήτριος** εἰκοσιπενταετὴς νεανίας, ὃν οἱ Τοῦρκοι προσπαθήσαντες πολλάκις νὰ ἐξισλαμίσωσι καὶ μὴ ἐπιτυχόντες, ἐσυκοφάντησαν ὡς πληγώσαντα διὰ μαχαίρας Τοῦρκόν τινα. Ὁ Μ. Βεζύρης, εἰς ὃν κατηγγέλθη, ἀπεφάνθη ὅτι ὁ Δημήτριος ὤφειλε ἢ ν' ἀποδεχθῇ τὸν Ἰσλαμισμὸν ἢ νὰ καταδικασθῇ εἰς θάνατον. Ὁ μάρτυς μετὰ γενναιότητος ἐδήλωσεν, ὅτι ἐπιθυμεῖ ν' ἀποθάνῃ Χριστιανός, μάταιαι δὲ ὑπῆρξαν καὶ αἱ κολακεῖαι καὶ αἱ ἀπειλαὶ τῶν Τούρκων. Καταδικασθεὶς ποικιλοτρόπως ὑπέστη τὸν δι' ἀποκεφαλισμοῦ θάνατον. Ὁ ἐκ Μυτιλήνης **Θεόδωρος** ἐξοργισθείς ποτε καὶ προσελθὼν εἰς τὸν Ἰσλαμισμόν, ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ὑπέστη δ' ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ τῇ 30 Ἰανουαρίου 1784 μαρτυρικὸν θάνατον ἀπαγχονισθείς. Ὑπὸ παρομοίας περιστάσεις εὑρεθεὶς καὶ ὁ ἐκ Βουλγαρίας **Ἰωάννης**, δεκαοκταετὴς νεανίας, εἰσῆλθε τῇ 5 Μαρτίου 1784 εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ποιῶν τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, οἱ δὲ Τοῦρκοι ἀπεκεφάλισαν αὐτὸν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ναοῦ. [4])

Κατὰ τὸν αὐτόν, πρὸς τὸν ἀνωτέρω νεομάρτυρα, τρόπον καὶ ὁ ἐκ Κρήτης καταγόμενος νεομάρτυς **Μανουὴλ** ἐν ἡλικίᾳ παιδικῇ συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ἐξισλαμισθεὶς διὰ τῆς βίας κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ εἰς Μύκωνον ἔνθα ἐπέστρεψεν εἰς τὸν χριστιονισμὸν καὶ ἀπεκατεστάθη οἰκογενειακῶς, ἀποκτήσας ἓξ τέκνα. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ σύζυγος αὐτοῦ προϋδωκε τὴν συζυγικὴν τιμὴν, μετῴκησεν εἰς ἕτερον οἶκον, χωρὶς νὰ πράξῃ τι κατ' αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς, ὑπηρετῶν ἐν τῷ Τουρκικῷ στόλῳ, κατήγγειλε τὸν Μανουὴλ εἰς τὸν Τοῦρκον πλοίαρχον πολεμικοῦ πλοίου, ὅπερ συνήντησε κατὰ τὸν πλοῦν τὸ πλοιάριον τοῦ Μανουὴλ πλῆρες ξύλων, πλέον ἀπὸ Σάμου εἰς Μύκωνον, ὅτι ὑπῆρξέ ποτε Μουσουλμᾶνος. Ὁ Μανουὴλ προσαχθεὶς πρὸ τοῦ πλοιάρχου ἐδήλωσεν ὅτι ἐκ γενετῆς ἦτο Χριστιανὸς καὶ τοιοῦτος παραμένει, ἀφηγηθεὶς πῶς ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ βιαίως ἐξισλαμίσθη, «Χριστιανὸς, εἶπεν, ἐγεννήθην, Χριστιανὸς εἶμαι καὶ Χριστιανὸς θέλω ν' ἀποθάνω». Ὑπεβλήθη εἰς ἀνεκδιηγήτους βασάνους ἐντὸς τοῦ πλοίου, μέχρις οὗ ἔπλευσε τοῦτο εἰς Χίον, ἔνθα ὁ Μανουὴλ παρεδόθη εἰς τὸν ἐκεῖ εὑρισκόμενον Τοῦρκον ναύαρχον, ὡς ἀποστάτης τοῦ Ἰσλαμισμοῦ. Ὁ ναύαρχος ἀμέσως διέταξε τὴν θανάτωσιν αὐτοῦ, κατεσφάγη δὲ ὡς πρόβατον ὁ νεομάρτυς τῇ 15 Μαρτίου 1792 ὑπὸ ἀγρίου Τούρκου [1]). Ἐκ Κρήτης δὲ κατήγετο καὶ ἐν Κρήτῃ ἐμαρτύρησε τῷ 1793 ὁ νεομάρτυς **Μύρων**, νέος σεμνὸς καὶ χρηστότατος, μὴ στέρξας νὰ δεχθῇ τὸν Ἰσλαμισμόν [2]).

Ἐκ Θεσσαλονίκης καταγόμενος καὶ ἐν Σμύρνῃ ἐξισλαμισθεὶς ὁ **Ἀλέξανδρος**, ἐπισκεφθεὶς μάλιστα τὴν Μέκκαν καὶ εἰς τὸ τάγμα τῶν Δερβίσδων εἰσιχθείς, ἄφνης ἤρξατο δριμύτατα ἐλέγχων τὴν ἀπηνεστάτην τῶν Τούρκων τυραννίαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, περιοδεύων ἐπὶ 18 ἔτη ἀνὰ τὰς ὑποδούλους χώρας. Ἐν Σμύρνῃ δ' εὑρισκόμενος ἐδήλωσε πρὸς τὸν δικαστὴν αὐτῆς ὅτι ἦτο Χριστιανὸς ἐκ γενετῆς καὶ Χριστιανὸς ἐπεθύμει ν' ἀποθάνῃ, ἀποπτύων τὸν Ἰσλαμισμόν. Ἡ Σμύρνη ὁλόκληρος συνεταράχθη ἐκ τῆς δηλώσεως ταύτης, μάταιαι δὲ ὑπῆρξαν αἱ ἐπίμονοι προσπάθειαι τῶν Τούρκων ὅπως μεταπεισθῇ ὁ Ἀλέξανδρος. Τῇ 26 Μαΐου 1794 ἐτελεύτησεν οὗτος μαρτυρικῶς ἀποκεφαλισθείς [4]).

Ἐνδεκαετὴς τὴν ἡλικίαν ἐξισλαμισθεὶς ὁ **Μῆτρος**, ἀπέκτησε πλοῦτον καὶ δούλους πολλοὺς καὶ εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἐπάρχου (ἰμπροχώραγα) ἀνῆλθεν. Ἐπιστρέψας ὅμως εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ἐκρύβη μὲν ἐπὶ δεκαετίαν, ἀλλ' εἰς τὸν Μυστρᾶν τῆς Πελοποννήσου μεταβὰς ἀνεγνωρίσθη καὶ κατηγγέλθη ὑπό τινων Τούρκων, ὑπέστη δ' ἐν Τριπόλει τῇ 22 Μαΐου 1794 μαρτυρικὸν θάνατον. Ἡ τουρκικὴ ἀσυνειδησία ἐξεδηλώθη ἰδιαζόντως ἐν τῷ μαρτυρικῷ θανάτῳ τοῦ ἐκ Βουλγαρίας **Ἀναστασίου**, ὅστις, ἐργαζόμενος ἐν Θεσσαλονίκῃ παρά τινι Τούρκῳ, θελήσαντι νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τῆς πόλεως ἀφορολογήτους τουρκικὰς ἐνδυμασίας καὶ παρακαλέσαντι αὐτὸν νὰ φορέσῃ μίαν ἐξερχόμενος τῆς πόλεως, ἔπραξε μὲν τοῦτο, ἀλλ' ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ εἰσπράκτορος τῶν φόρων ἂν ἐπλήρωσε τὸν κεφαλικὸν φόρον, θορυβηθεὶς εἶπεν ὅτι εἶναι Τοῦρκος. Ἤρκεσε τοῦτο ἵνα ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς ὑποστῇ θηριώδεις βασάνους πρὸς ἐξισλαμισμόν, ἀλλὰ μετὰ θαυμαστῆς ψυχικῆς καὶ σωματικῆς καρτερίας τὰς βασάνους ὑπομείνας καὶ τὴν χριστιανικὴν πίστην ὁμο-

1) **Νέον Μαρτυρολόγιον**, σ. 196-200. **Δουκάκης**, Δ, 1982; 428. Θ, 116.

2) **Τρ. Εὐαγγελίδου**, Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, (1714—1779) βίος καὶ ἔργα αὐτοῦ, Ἐν Βόλῳ 1912 (ἴδε αὐτόθι τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν). Echos d' Orient IX, 349. Μ. Πρωτοσυγκέλλου **Ἀθηναγόρα**, Θανάσης Βάγιας, Ἑ Κ)Πόλει 1921, σ. 31 ἑξ. 53 ἑξ.

3) Ν. Μαρτυρολόγιον, σελ. 208—211. **Δουκάκης**, Α, 465—470.

1) Αὐτόθι, Α, 605—660. Γ, 89. **Ν. Μαρτυρολόγιον**, σ. 211. 4.

1) Αὐτόθι, σελ. 214. **Δουκάκης**, Γ, 256—9.

3) Αὐτόθι, Γ, 323—9. **Ν. Μαρτυρολόγιον**, σ. 216.

4) Αὐτόθι, σ. 217 **Δουκάκης** Ε, 464-9.

λογήσας τῇ 8 Αὐγούστου 1794 μαρτυρικῶς τὸν βίον ἐξέλιπε [1]).

Ἐκ Λευκοσίας τῆς Κύπρου καταγόμενος ὁ μάρτυς ***Πολύδωρος*** καὶ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ἐκπαιδευθεὶς μετέβη χάριν ἐμπορίας εἰς Κάϊρον τῆς Αἰγύπτου, ἀλλὰ γνωρισθεὶς μετά τινος ἀποστάτου τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ὡς γραμματεὺς ὑπ' αὐτοῦ προσληφθεὶς ἐπείσθη ἡμέραν τινὰ παρὰ πότον νὰ δηλώσῃ ὅτι καὶ αὐτὸς ἀρνεῖται μὲν τὸν χριστιανισμόν, δέχεται δὲ τὸν ἰσλαμισμόν. Ἐπανελθὼν εἰς ἑαυτὸν ἔκλαιε ἐπὶ τῷ παθήματι, φυγὼν δ' ἐξ Αἰγύπτου μετέβη εἰς Βηρυτόν, ἐξωμολογήθη εἰς τὸν Ἀρχιερέα τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ, ἐνουθετήθη προσηκόντως καὶ ἀπεστάλη εἴς τινα Μονὴν τοῦ Λιβάνου. Ἀλλ' ἐπειδὴ μαθόντες ταῦτα οἱ Τοῦρκοι ἐξηγέρθησαν κατὰ τοῦ Ἀρχιερέως, ἔφυγεν ἐκ Βηρυτοῦ καὶ μετέβη εἰς Πτολεμαΐδα τῆς Παλαιστίνης, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τὰ μαρτυρήσῃ ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ὁ Μητροπολίτης Πτολεμαΐδος συνεβούλευσεν αὐτὸν νὰ πράξῃ τοῦτο ἐν Καϊρῳ, ἀλλὰ προσπαθήσας νὰ μεταβῇ ἐκεῖ ὁ Πολύδωρος καὶ μὴ δυνηθείς, πολλοὺς δὲ διελθὼν τόπους κατήντησεν εἰς Σμύρνην, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ ἐκεῖ Τοῦρκοι ἦσαν σφόδρα ἐξηρεθισμένοι ἐκ τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἀλεξάνδρου. Μὴ θέλων νὰ προκαλέσῃ μείζονα ἐρεθισμόν, καὶ κίνδυνον τῶν Χριστιανῶν μετέβη εἰς Χίον, ἔνθα, κατὰ τὰς ὁδηγίας πνευματικοῦ τινος, παρεσκευάσθη εἰς τὸ μαρτύριον διὰ νηστείας καὶ προσευχῆς ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἐχρίσθη δι' Ἁγίου Μύρου καὶ κοινωνήσας τῶν ἀχράντων Μυστηρίων ἀπέπλευσεν εἰς Νέαν Ἔφεσον, ὅπως ἐκεῖ ὑποστῇ τὸ μαρτύριον. Προσῆλθεν εἰς τὸν Τοῦρκον ἱεροδικαστὴν καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἀφελείας ἀπεκάλυψεν ἑαυτὸν ὡς Χριστιανόν. Ὁ δικαστὴς μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν προσεπάθησε διὰ κολακειῶν καὶ προτροπῶν νὰ μεταπείσῃ αὐτόν, ὑπέβαλεν εἰς σκληρὰς βασάνους, πλίνθους καὶ σκεύη μαγειρικὰ καὶ σύρμα πεπυρακτωμένα διατάξας νὰ ἐπιτίθενται ἐπὶ τοῦ σώματός του ἢ νὰ εἰσάγωνται εἰς αὐτό. Ἀλλ' ὁ μάρτυς μετ' ἀκαταβλήτου σθένους ὑπέμεινε ταῦτα πάντα ὁμολογῶν τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Ἀπεβίωσε δ' ἐκ τῶν σατανικῶν ἐκείνων βασάνων τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1794, προκαλέσας τὴν κατάπληξιν τῶν Τούρκων καὶ ἐνισχύσας τοὺς χριστιανούς [2]).

Ἐν τῷ χωρίῳ Κιρατζασοῦ τῆς Ἐπαρχίας Ἡλιουπόλεως τῇ 2 Ὀκτωβρίου 1794 ἐμαρτύρησεν ὁ μάρτυς ***Γεώργιος*** ἐκ Φιλαδελφείας καταγόμενος, ὑπὸ τὰς ἑξῆς περιστάσεις. Μὴ θελήσας νὰ πληρώσῃ ἐπὶ τῷ ἐκ πτώσεως θανάτῳ ἑνὸς τῶν συντρόφων αὐτοῦ πρόστιμον, ἐπιβληθὲν ὑπὸ τοῦ Τούρκου δικαστοῦ ἐπὶ πάντας τοὺς συγχωρίτας, καθ' ἣν εἶχον οἱ Τοῦρκοι συνήθειαν, εἶπεν ἐν παραφορᾷ ὅτι εἶναι Τοῦρκος. Ἀμέσως δὲ συλληφθεὶς περιετμήθη. Ἀλλὰ φεύγων μετέβη εἰς Ἅγιον Ὄρος καὶ διατρίψας ἐκεῖ ἐφ' ἱκανόν, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ἀνωτέρω χωρίον, ἐν ᾧ ὡμολόγησε τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Οἱ Τοῦρκοι ὑπέβαλον αὐτὸν εἰς φοβερὰς βασάνους, «ὥρμησαν, λέγει ὁ συντάκτης τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ, κατεπάνω του ὡσὰν θηρία ἀνήμερα καὶ βάνοντές τον εἰς τὴν φυλακήν, ὀκτὼ ἡμέρας ἀκολούθως ἐβασάνιζον αὐτὸν μὲ διαφόρους παιδείας. Ἐτάννυσαν τόσον πολὺ τοὺς πόδας του εἰς τὸ ξύλον ὅπου ἐκινδύνευσαν νὰ σχισθῶσι τὰ σκέλη του, ἔφεραν τάσι πυρωμένον πολὺ καὶ τοῦ ἐφόρεσαν ὡσὰν σκούφιαν εἰς τὴν κεφαλήν του, ἐτύλιζαν μὲ ἕνα σχοινίον ὁλόγυρα τὴν κεφαλήν του καὶ τὸ ἔστρεφαν μὲ ἕνα ξύλον ὡσὰν ἐργάτην καὶ ἔσφιξαν τόσον τὴν κεφαλήν του ὁποῦ εὐγῆκαν οἱ βολβοὶ τῶν ὀμματίων του ἔξω ἀπὸ τὸν τόπον τους. Ἀλλ' ὁ γενναῖος στρατιώτης, καὶ μισοπεθαμένος ὢν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα. ἐφώναξε, εἴτε καὶ ἂν μὲ κάμετε ἐγὼ δὲν ἀρνοῦμαι πλέον τὴν πίστιν μου, Χριστιανὸς γεννήθηκα, Χριστιανὸς εἶμαι, Χριστιανὸς θέλω νὰ ἀποθάνω». Οὕτω δὲ ἀπέθανε μαρτυρικῶς, ἀποκεφαλισθείς [3]).

Τῇ 27 Φεβρουαρίου 1795 ἐμαρτύρησεν ἐν Μυτιλήνῃ ὁ μάρτυς ***Θεόδωρος*** ὁ νέος, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καταγόμενος. Ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ ὑπηρετῶν παρά τινι ζωγράφῳ καὶ ἐν τοῖς Σουλτανικοῖς Ἀνακτόροις ἐργαζόμενος παρεσύρθη εἰς τὸν Ἰσλαμισμόν. Ἀλλὰ δραπετεύσας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀποκατασταθεὶς πάλιν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει, κατέφυγεν εἰς Χίον, ἐπιθυμῶν διὰ τοῦ μαρτυρίου ν' ἀποπλύνῃ τὸ εἰς τὸν Ἰσλαμισμὸν ὀλισθημα. Ἐν Χίῳ ἐπεδόθη εἰς προσευχὴν καὶ μελέτην, ἰδίως τῶν νεωτέρων μαρτυρίων, ἐξ ὧν τὸ τοῦ Ἁγίου Πολυδώρου, μεγίστην αὐτῷ ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν. Κατὰ τὰς ὁδηγίας εὐσεβοῦς καὶ ζηλωτοῦ μοναχοῦ παρασκευασθεὶς πρὸς τὸ μαρτύριον μετέβη εἰς Μυτιλήνην, ἔνθα μετὰ παρρησίας ὡμολόγησε τὴν χριστιανικὴν πίστην ἐνώπιον τοῦ Τούρκου ἱεροδικαστοῦ, ἀρνηθεὶς καὶ καταφρονήσας τὸν Ἰσλαμισμόν. Ἐρρίφθη δέσμιος εἰς τὴν φυλακήν, ὅπου πᾶς Τοῦρκος εἶχεν ἄδειαν νὰ εἰσέρχηται καὶ νὰ ραβδίζῃ αὐτὸν, ὑπέστη ἐκτὸς τῶν ραβδισμῶν καὶ ἄλλας κακώσεις τῶν θηριογνωμόνων βασανιστῶν, οἵτινες καὶ πεπυρακτωμένους πλίνθους ἐπὶ τῶν μηνίγγων αὐτοῦ ἔθετον καὶ τὸν τράχηλον διὰ σχοινίων συνέσφιγγον καὶ τοὺς ὀδόντας συνέτριβον, εἰσάγοντες ξύλα εἰς τὸ στόμα του. Ἐπὶ πολὺ ἐξηκολούθησαν αἱ ἐπώδυνοι βάσανοι, ἐπεσκέφθη δὲ αὐτὸν νεαρός τις Θεσσαλονικεύς, Γεώργιος ὀνόματι, σκοπίμως προκαλέσας τὴν φιλάκισιν αὐτοῦ καὶ παραμείνας μετὰ τοῦ μάρτυρος πρὸς παραμυθίαν. Τέλος ἐξήχθη ἐκ τῆς φυλακῆς ὁ μάρτυς καὶ μετὰ σκληροὺς ραβδισμοὺς ἤχθη εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης ἀπαγχονισθείς. Ὅτε τὸ πρῶτον ἐκρεμάσθη ἐκ τοῦ τραχήλου ἐκόπη τὸ σχοινίον καὶ ἔπεσεν ὁ μάρτυς, πληγωθεὶς εἰς τὸν πόδα. Ἐκρεμάσθη τὸ δεύτερον καὶ ἀπεπνίγη. Οἱ δὲ Χριστιανοὶ ἔσπευσαν κόπτοντες τεμάχια τοῦ χιτῶνος αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ἐκ τῆς πληγῆς ῥέον αἷμα βάπτοντες. Τῇ ἀδείᾳ δὲ τῶν Τούρκων ἔθαψαν τὸ λείψανον αὐτοῦ μετὰ τιμῶν [1]).

Σκληρότατος ὑπῆρξεν ὁ μαρτυρικὸς θάνατος τῆς Βουλγαρίδος ***Χρυσῆς*** (Χλάτα), ἥτις μὴ πειθομένη νὰ δεχθῇ τὸν Ἰσλαμισμόν, εἰς ὃν καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν γονέων αὐτῆς προετρέπετο, πρὸς ἐξιλέωσιν ἀγρίου τούρκου, ἐρασθέντος αὐτῆς τῇ 13 Ὀκτωβρίου 1795, ἐξεδάρη ζῶσα καὶ εἶτα κατεμελίσθη. Τῇ 24 Ἀπριλίου 1796 ἐτελειώθη ἐν Μαγνησίᾳ ὁ μάρτυς ***Νικόλαος***, ὅστις εὑρισκόμενος μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν ὑπηρεσίᾳ τούρκου ἀγᾶ παρὰ τὴν κωμόπολιν Γιαγτζάκιοϊ, εἰκοσιετὴς ὢν τὴν ἡλικίαν καὶ θελήσας νὰ νυμφευθῇ μετέβη εἰς Μαγνησίαν φορῶν, τιμῆς ἕνεκεν, ὡς ὑπάλληλος τούρκου ἀγᾶ, τουρκικὰ ὑποδήματα καὶ ἐρυθρὸν φέσιον, ἐνῷ δὲν ἦσαν ταῦτα ἐπιτεταραμμένα εἰς τοὺς Χριστιανούς. Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ διοικητοῦ τῆς Μαγνησίας κατήγγειλαν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ, προσεπάθησε δὲ ὁ διοικητὴς παντὶ τρόπῳ ὅπως πείσῃ αὐτὸν ν' ἀσπασθῇ τὸν Ἰσλαμισμόν, ἀφοῦ ἤδη ἐφόρει ὑποδήματα καὶ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τουρκικά. Ὁ νεαρὸς Χριστιανὸς εὑρέθη ἀπροόπτως πρὸ μεγίστου κινδύνου, ἀρνηθεὶς δὲ νὰ δεχθῇ τὸν Ἰσλαμισμὸν ὑπεβλήθη εἰς σωματικὰς καὶ ἠθικὰς βασάνους, ἀλλ' ἀκλονήτως ἐμμείνας ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καταταλαιπωρηθείς, ἐξέπνευσεν ἐν μέσῳ τῶν βασάνων, δοξάζων τὸν Θεὸν ὅτι ἠξιώθη τοῦ μαρτυρίου [2]).

Μὴ θελήσας νὰ ἐξωμόσῃ τὴν χριστιανικὴν πίστιν τῇ 14 Νοεμβρίου 1800 ἀπηγχονίσθη ἐν Ρόδῳ ὁ νεομάρτυς ***Κωνσταντῖνος***, ἀφοῦ πρῶτον ὑπεβλήθη εἰς πολυειδῆ καὶ φρικτὰ βασανιστήρια. Τῇ 1 Ἀπριλίου 1801 ἐν Νέᾳ Ἐφέσῳ ἀπεκεφαλίσθη ὁ νεομάρτυς ***Γεώργιος***, διότι παρεσύρθεις εἰς τὸν Ἰσλαμισμόν, ἀπέπτυσεν αὐτὸν ὕστερον, φυγὼν ἐκ τῆς πατρίδος αὐτοῦ εἰς Σάμον. Οἱ ἐν Νέᾳ Ἐφέσῳ συμπολῖται αὐτοῦ, κατορθώσαντες νὰ λάβωσιν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἄδειαν, ἤρξαντο κτίζοντες ναόν, ἀλλ' οἱ τῶν μερῶν ἐκείνων Τοῦρκοι θέλοντες νὰ παρακωλύσωσι τὴν ἀνέγερσιν αὐτοῦ, διέδωκαν, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἐφόνευσαν τὸν Γεώργιον. Οὗτος ἀνευρεθεὶς ἐν Σάμῳ συνελήφθη καὶ ἀπήχθη εἰς Νέαν Ἔφεσον, βιαζόμενοι νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν Ἰσλαμισμόν Κατορθώσας πάλιν νὰ φυγαδευθῇ εἰς Σάμον, συνελήφθη καὶ ἐπιμένων εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν ἐρρίφθη εἰς τὰ δεσμά. Οἱ δημογέροντες Σάμου ἐξαγοράσαντες αὐτὸν ἠλευθέρωσαν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐξηκολούθουν αἱ ἀνω-

1) Αὐτόθι, Ε, 473-6· Η, 141-3 ***Ν. Μαρτυρολόγιον*** 724.
2) Αὐτόθι σ. 254 39. ***Δουκάκης***, Θ. 61-69.
3) Αὐτόθι, Ι. 30-32. Ν. Μαρτυρολόγιον, σελ. 339—40.

1) Αὐτόθι, 240—58. ***Δουκάκης*** Β, 285—7.
2) Αὐτόθι, Δ, 402—5. ***Ν. Μαρτυρολόγιον***, 1ελ. 261—2.

μαλίαι ἐν Νέᾳ Ἐφέσῳ, ὁ Γεώργιος, ἀπομακρύνας καταλλήλως τὰ τέκνα αὐτοῦ, ὅπως προφυλάξῃ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ φανατισμοῦ, παρουσιάσθη πρὸ τοῦ Τούρκου ἱεροδικαστοῦ καὶ ὁμολογήσας τὴν χριστιανικὴν πίστιν κατεδικάσθη εἰς τὸν δι' ἀποκεφαλισμοῦ θάνατον. Ἐκ Σμύρνης καταγόμενος ὁ **Μᾶρκος** ἐμαρτύρησε τῇ 5 Ἰουλίου 1801 ἐν Χίῳ μετὰ φρικαλέας βασάνους, διότι ὑπὸ τοῦ τουρκικοῦ δικαστηρίου καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν ποινὴν ἐδέχθη τὸν Ἰσλαμισμόν. Ἀλλὰ τυπτόμενος ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἔφυγεν εἰς Τεργέστην καὶ Ρωσίαν, ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν Ἀνατολὴν μετέβη εἰς Νέαν Ἔφεσον, ὅπως ἐκεῖ ὁμολογήσῃ τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐξηκολούθησαν αἱ ἕνεκα τοῦ ἀνεγειρομένου ναοῦ ταραχαὶ τῶν Τούρκων, πρὸς πρόληψιν νέας ἐξεγέρσεως αὐτῶν κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὁ Μᾶρκος μετέβη εἰς Χίον, ἔνθα ὑπέστη τὸ μαρτύριον. Διὰ τῆς βίας ἐξισλαμισθεὶς ὁ νεαρὸς **Δημήτριος** ἠρνήθη ὕστερον τὸν Ἰσλαμισμόν. Οἱ συμπολῖται αὐτοῦ, ὡς διηγεῖται ὁ περιγράψας τὸ μαρτύριον αὐτοῦ Ἀθανάσιος Πάριος, ἐζήτησαν νὰ ἐξαγοράσωσιν αὐτὸν παρὰ τῶν Τούρκων διὰ χρημάτων, φοβηθέντες μήπως δὲν δυνηθῇ νὰ ὑποστῇ τοῦ μαρτυρίου τὰς βασάνους. Ἀλλ' ὁ Δημήτριος, ἀποκρούσας τὴν προσφορὰν ταύτην, μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ παρρησίᾳ ὁμολογήσας τὴν χριστιανικὴν πίστιν ἐνώπιον πολυαρίθμου τουρκικοῦ ὄχλου τῇ 29 Ἰανουαρίου 1802 ὑπέστη τὸν δι' ἀποκεφαλισμοῦ μαρτυρικὸν θάνατον [1]).

Ἕτερος νεαρὸς Χριστιανὸς ἐξ Ἀδριανουπόλεως καταγόμενος, **Λουκᾶς** ὀνομαζόμενος, δεκαπενταετὴς τὴν ἡλικίαν, περιελθὼν εἰς ἔριδα ἐν Κωνσταντινουπόλει πρός τινα Τοῦρκον καὶ κτυπήσας αὐτὸν συνελήφθη ὑπὸ τοῦ φανατικοῦ Τουρκικοῦ ὄχλου, κινδυνεύων δὲ νὰ θανατωθῇ, εἶπεν: «Ἀφήσατέ με νὰ τουρκεύσω». Ἤρκεσαν οἱ λόγοι οὗτοι ὅπως κατασταλῇ ἀμέσως ἡ ὁρμὴ τῶν φανατικῶν Τούρκων, εἰς δὲ τούτων, πλούσιος, ὡς φαίνεται, ὤν, παρέλαβε παρ' ἑαυτῷ τὸν Λουκᾶν. Ἀλλ' οὗτος ὑπὸ τῆς συνειδήσεως τυπτόμενος προσεπάθησε νὰ διαφύγῃ διά τινος ἐμπόρου ἐκ Ζαγορᾶς, παρ' ᾧ τέως ὑπηρέτει, ὅστις προὐκάλεσε καὶ τὴν ἐπέμβασιν τῆς Ρωσικῆς Πρεσβείας. Ἀλλ' ὁ κατέχων τὸν Λουκᾶν Τοῦρκος ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἠθέλησε ν' ἀποδώσῃ αὐτὸν, ἔδεσε μάλιστα τὰς χεῖρας του καὶ διὰ τῆς βίας περιέταμεν. Ἡ Ρωσικὴ Πρεσβεία, ἀναστείλασα πᾶσαν ἐνέργειαν περὶ ἀποδόσεως τοῦ Λουκᾶ ἵνα μὴ ἐξερεθισθῇ ὁ Τουρκικὸς ὄχλος, ἐδήλωσεν ὅτι θὰ ἐξέχετο αὐτὸν ἐὰν μόνος κατώρθου νὰ διαφύγῃ. Πράγματι δὲ κατώρθωσε νὰ πράξῃ τοῦτο ὁ Λουκᾶς καὶ νὰ φυγαδευθῇ εἰς Ἅγιον Ὄρος, ἔνθα καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ πόθου τοῦ μαρτυρίου, μετέβη κατὰ Μάρτιον τοῦ 1802 εἰς Μυτιλήνην. Ἐκεῖ εὗρε τοὺς Τούρκους λίαν τεταραγμένους, διότι ὁλόκληρος Τουρκικὴ οἰκογένεια, ἐξ ὀκτὼ προσώπων, προσελθοῦσα εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ἐδραπέτευσεν. Ὁ Μητροπολίτης Μυτιλήνης καὶ οἱ δημογέροντες ἀνεκρίνοντο ἐν τῷ δικαστηρίῳ περὶ τῆς φυγαδευθείσης οἰκογενείας, ὁπότε ἐμφανισθεὶς ὁ Λουκᾶς ἐζήτησε τὴν εὐλογίαν τοῦ Μητροπολίτου καὶ ὡμολόγησε τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Οἱ παριστάμενοι Τοῦρκοι ὥρμησαν κατ' αὐτοῦ ὡς ἄγρια θηρία καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς τὴν φυλακὴν, διότι ἐπέμεινεν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ὁ Μητροπολίτης διέταξε δεήσεις ἐν πᾶσι τοῖς ναοῖς «ὑπὲρ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ Λουκᾶ», κατά τινα δὲ ἀνάκρισιν τούτου, ὁ Τοῦρκος ἱεροδικαστὴς εἶπε πρὸς τοὺς παρισταμένους λοιποὺς Τούρκους, ἐναφερόμενος καὶ εἰς τὴν φυγαδευθεῖσαν οἰκογένειαν, «αὐτὰ τὰ πράγματα ἄλλος δὲν τὰ κάμνει παρὰ ὁ δεσπότης καὶ οἱ γέροντες, αὐτοὶ κάμνουν τοὺς Τούρκους Ρωμαίους (=Χριστιανούς) καὶ μᾶς προξενοῦν τόσην ἀτιμίαν». Ἠπειλεῖτο δὲ γενικὴ σφαγὴ τῶν Χριστιανῶν, ἥτις μόλις προελήφθη, ἀποδειχθέντος ὅτι ὁ Λουκᾶς, μετεβὴ εἰς Μυτιλήνην ἔξωθεν. Οὕτω ἦττον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μαρτυρίου τοῦ Λουκᾶ, οἱ Χριστιανοὶ ἐκ φόβου ἐκρύβησαν, διότι ἀπεφασίσθη νὰ θανατωθῇ πᾶς ὅστις ἔμελλε νὰ προσεγγίσῃ τὸ λείψανον αὐτοῦ. Ἐν μέσῳ δὲ φρικτῶν βασάνων τῇ 25 Μαρτίου 1802 ἐξέπνευσεν ὁ νεομάρτυς [1]).

Τῇ 23 Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀπηγχονίσθη παρὰ τὴν Πέργαμον ὁ ἐκ Βουλγάρων **Λάζαρος**, βοσκὸς, μὴ θελήσας νὰ ἐξισλαμισθῇ, τῇ δὲ 14 Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ δεκαοκταετὴς **Ἰωάννης**, χρυσοχόος, μὴ θελήσας νὰ συζευχθῇ τὴν ἐρασθεῖσαν αὐτοῦ Τουρκίδα, ἐπέζετο νὰ δεχθῇ τὸν Ἰσλαμισμὸν, ἀλλ' ἐμμείνας ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει ἀπεκεφαλίσθη, σκληρῶς βασανισθείς. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐμαρτύρησεν ἐν Προύσῃ μετά τινας ἡμέρας, 28 Μαΐου 1802, ὁ ἱερομόναχος **Ζαχαρίας**. Ἐν Σμύρνῃ ὁ δεκαοκτσετὴς **Ἰωάννης**, διακρινόμενος ἐπὶ τῇ εὐσεβείᾳ αὐτοῦ καὶ τῇ ἀποστροφῇ πρὸς τοὺς Τούρκους, συλληφθεὶς ὑπ' αὐτῶν βιαίως ἐξισλαμίσθη. Συναντηθεὶς ὅμως μετά τινος συγγενοῦς αὐτοῦ καὶ χαιρετίσας αὐτὸν δὲν ἀντεχαιρετίσθη, διότι ἦτο «Τοῦρκος». Τοῦτο ἤρκεσε νὰ προσέλθῃ ὁ Ἰωάννης εἰς τὸν ἱεροδικαστὴν, νὰ ὁμολογήσῃ τὴν χριστιανικὴν πίστην καὶ μετ' ἀπεριγράπτους βασάνους τῇ 29 Μαΐου 1802 νὰ ὑποστῇ μαρτυρικὸν θάνατον. Οἱ Τοῦρκοι ἐπώλησαν τὸ λείψανον αὐτοῦ εἰς τοὺς Χριστιανοὺς ἀντὶ 3400 γροσίων. Ἐν Τριπόλει τῆς Πελοποννήσου τῇ 14 Ἀπριλίου 1803 ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον ὁ **Δημήτριος**, ὡς ὑβριστὴς δῆθεν τῆς μουσουλμανικῆς θρησκείας. Ὁ δὲ μοναχὸς **Ἱλαρίων**, βαζόμενος ὑπὸ τῶν Τούρκων ν' ἀσπασθῇ τὸν Ἰσλαμισμὸν καὶ μὴ στέργων, ὑπέστη τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τῇ 20 Σεπτεμβρίου 1804 ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 11 Μαΐου 1806 ὁ νεομάρτυς **Ἀργύρης** ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν Γενιτσάρων, διότι ἐλέγξας Χριστιανόν τινα ἐξισλαμισθέντα, ἐβιάζετο νὰ πράξῃ τὸ αὐτὸ, ἀλλ' ἔμεινεν ἀκλόνητος ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει. Δεκαετὴς παῖς, ἐκ Ψαρρῶν κατηγορούμενος, ὁ **Γεώργιος** ἐξισλαμισθεὶς διὰ τῆς βίας, ἐν ἡλικίᾳ 20 ἐτῶν τῇ 20 Νοεμβρίου 1807 ὑπέστη βασάνους καὶ θάνατον μαρτυρικὸν ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Τῇ 4 Ἀπριλίου τοῦ ἐπιόντος ἔτους ἐμαρτύρησεν ἐν Σέρραις ὁ ἐξ Ἁγίου Ὄρους ἱερομόναχος **Νικήτας**, μετὰ παρρησίας ὁμολογήσας τὴν χριστιανικὴν πίστιν [2]).

Τῷ 1808 ἐξερράγη ἡ ἐπανάστασις τοῦ παπᾶ **Εὐθυμίου Βλαχάβα**, σκληρῶς θανατωθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων. Μετὰ τοῦ Βλαχάβα συνελήφθη ὑπὸ τοῦ τυράννου τούτου καὶ εἰς ἀπεριγράπτους ὑπεβλήθη βασάνους, συνεπαγαγούσας τὸν μαρτυρικὸν αὐτοῦ θάνατον ὁ ἅγιος **Δημήτριος**, μοναχὸς ἐκ Σαμαρίνης τοῦ Πίνδου, ὅστις ἀποστολικοῦ ἐμφορούμενος ζήλου περιῆλθε κηρύσσων τὴν Θεσσαλίαν ἐν καιρῷ τῆς ἐπαναστάσεως, πρὸς κατευνασμὸν νῶν πνευμάτων. Ἀλλὰ ψευδῶς καταγγελθεὶς ὡς δημεγέρτης συνελήφθη καὶ δέσμιος προσήχθη πρὸ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, προσπαθήσαντος ν' ἀποσπάσῃ παρ' αὐτοῦ ὁμολογίαν περὶ συνενόχων τοῦ Βλαχάβα, ἐννοῶν ὑπ' αὐτοὺς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Θεσσαλίας. Μεταξὺ τοῦ ἁγίου μοναχοῦ καὶ τοῦ αἱμοβόρου σατράπου ἀντηλλάγη ὁ ἑξῆς διάλογος.

Ἀλῆ πασᾶς. Ἐκήρυττες τὴν βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπομένως τὴν πτῶσιν τῆς ἰδικῆς μας θρησκείας καὶ τοῦ Σουλτάνου;

Δημήτριος. Ὁ Κύριός μου δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, αὐτὸς βασιλεύει καὶ θὰ βασιλεύῃ ἐν τῇ αἰωνιότητι. Σέβομαι τοὺς ἄρχοντας, τοὺς ὁποίους μᾶς ἔδωκε.

Ἀλῆ πασᾶς. Τί φέρας ἐπὶ τοῦ στήθους σου;

Δημήτριος. Τὴν σεπτὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας.

Ἀλῆς. Θέλω νὰ τὴν ἰδῶ.

Δημήτρ. Εἶναι ἀδύνατον νὰ βεβηλωθῇ, διάταξον νὰ λύσωσι τὴν χεῖρά μου καὶ θὰ σοὶ τὴν προσφέρω.

Ἀλῆς. Οὕτω λοιπὸν ἀποπλανᾷς τὰ πνεύματα; ἀξιοῖς ὅτι εἴμεθα βέβηλοι; Τὸ ὕφος σου ἐμφαίνει ὅτι εἶσαι ἀπόστολος τῶν Ἐπισκόπων, οἵτινες προσκαλοῦσι τοὺς Ρώσους ἵνα μᾶς ὑποδουλώσωσιν· ὁμολόγησον τοὺς συνενόχους σου.

1) Αὐτόθι, Γ, 376—97.
2) Αὐτόθι, Δ, 389-97. Ε., 256-60,472-3.495-513. ΙΑ' 581-89. *Ν. Μαρτυρολόγιον*, σ. 116-128.

1) *Δουκάκης*, ΙΑ, 363—7, 628—36. Δ. 76—80 ΣΤ, 30—21.

Δημήτρ. Συνένοχοί μου εἶναι ἡ συνείδησις καὶ τὸ καθῆκον, ἅτινα μὲ ὑποχρεοῦσι νὰ παρηγορῶ τοὺς χριστιανοὺς καὶ τοὺς διδάσκω νὰ ὑπακούωσιν εἰς τοὺς νόμους σας.

Ἁλῆς. Εἰπὲ εἰς τοὺς δικούς σας νόμους σκύλε, χριστιανέ.

Δημήτρ. Αὐτὸ τὸ ὄνομα ἀποτελεῖ τὴν δόξαν μου.

Ἁλῆς. Φέρεις, λέγουσι, τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, εἰς ἣν ἀποδίδουσι τερατουργήματα.

Δημήτρ. Εἰπὲ θαύματα. Ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου μεσιτεύει πάντοτε ὑπὲρ ἡμῶν παρὰ τῷ ἀθανάτῳ Υἱῷ αὐτῆς, πάντοτε θαυματουργεῖ καὶ πάντοτε ἐπικαλοῦμαι τὴν ἀντίληψιν αὐτῆς.

Ἁλῆς. Νὰ ἴδωμεν ἂν θὰ σὲ σώσῃ καὶ τώρα. Δήμιοι, βασανίσατέ τον.

Εἰς τοὺς λόγους τούτους, ἀπαγγελθέντας μετὰ μανίας, οἱ δήμιοι ἁρπάζουσι τὸ θῦμα καὶ ῥίπτουσιν αὐτὸ εἰς τοὺς πόδας τοῦ τυράννου, ὅστις πτύει κατὰ τοῦ γενναίου ὁμολογητοῦ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Ἀποσπῶσι παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν εἰκόνα καὶ ἐμπηγνύουσι βραδέως καλαμίνους ἀκίδας ὑπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν, διατρυπῶντες καὶ τοὺς βραχίονας αὐτοῦ.

Ὁ μάρτυς ἐν τῇ ὀδύνῃ αὐτοῦ οὐδὲν ἔλεγε κατὰ τῶν βασανιστῶν, ἐπεκαλεῖτο δὲ μόνον τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου, «Κύριε ἐλέησον τὸν δοῦλόν σου, Βασίλισσα τῶν οὐρανῶν, ἱκέτευε ὑπὲρ ἡμῶν» ! Περατωθείσης τῆς διὰ τῶν καλάμων βασσάνου θέτουσι περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κρικωτὴν σιδηρᾶν ἅλυσιν, τὴν ὁποίαν ἰσχυρῶς σφίγγουσι καὶ διατάσσουσιν αὐτὸν νὰ ὁμολογήσῃ τοὺς συνενόχους αὐτοῦ. Ἀλλ' αὐτὴ θραύεται, χωρὶς ν' ἀποσπάσῃ παρ' αὐτοῦ φανερὰν ὁδύνην. Λυπεῖται μόνον ὁ μάρτυς, διότι ἄκουει τοὺς βασανιστὰς νὰ ὑβρίζωσι τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Παναγίαν. Ἐπὶ τέλους οἱ δήμιοι κεκμηκότες ἀναβάλλουσι τὴν συνέχειαν τῶν βασάνων εἰς τὴν ἐπαύριον καὶ ῥίπτουσι τὸν μάρτυρα εἰς τὰ βάθη ὑγροῦ δεσμωτηρίου. Κατὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν βασάνων ὁ μάρτυς ἐκρεμάσθη ἄνωθεν πυρᾶς, ἔχων τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω. Ἡ πυρὰ ἐκ ρητινωδῶν ξύλων ἀπέπνιγεν αὐτὸν καὶ κατέτρωγε τὸ δέρμα τοῦ κρανίου. Φοβούμενοι ὅμως οἱ δήμιοι, μὴ ἐκπνεύσῃ ταχέως, ἀποσύρουσιν αὐτὸν, ῥίπτουσι χαμαὶ καὶ θέσαντες ἐπὶ τοῦ στήθους σανίδα πηδῶσιν ἐπ' αὐτῆς ἵνα συντρίψωσι τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ πάντα ταῦτα δὲν ὑπῆρξαν ἱκανὰ νὰ νικήσωσι καὶ κάμψωσι τὸ φρόνημα τοῦ Χριστιανοῦ μάρτυρος, κτίζουσιν αὐτὸν ἐντὸς τοίχου μετὰ τῆς κεφαλῆς μόνον ἐλευθέρας, πρὸς παράτασιν δὲ τῶν βασάνων καὶ τῆς ὀδύνης παρέχουσιν εἰς αὐτὸν καὶ τροφήν. Ὁ μάρτυς ἔχων ἐλευθέραν τὴν κεφαλὴν καὶ ἀναπνέων, διαρκῶς προσηύχετο ἐπικαλούμενος τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μετὰ κατανύξεως καὶ τέλος τὴν δεκάτην ἡμέραν τῆς ἀγωνίας αὐτοῦ ἐξέπνευσεν. Ἡ παρὰ φύσιν καρτερία αὐτοῦ, λέγει ὁ παρακολουθήσας τὸ μαρτύριον αὐτοῦ F. Pouqueville, κατέπληξε τὴν Ἤπειρον καὶ παρευθὺς ὁ Δημήτριος ὡς ἅγιος ἐδοξάσθη, λόγος δ' ἐγίνετο περὶ θαυμάτων, τελεσθέντων μόνον διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Εἷς τῶν παρακολουθησάντων τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Δημητρίου Τοῦρκος ἐκ Καστορίας προσῆλθε μὲν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἐβαπτίσθη, ἀλλὰ συλληφθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐβασανίσθη καὶ ἐμαρτύρησεν ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως [1]).

Τῇ 25 Ἰουνίου 1810 ἐμαρτύρησεν ἐν Σμύρνῃ ὁ νεομάρτυς ***Προκόπιος***, ὅστις ἐξισλαμισθεὶς ἐπανῆλθεν εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Ὁ ἐκ Κρήτης ***Ἰωάννης***, ἀθῶος καὶ σεμνὸς νέος, ζῶν ἐν νέᾳ Ἐφέσῳ, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου (29 Αὐγούστου) εἶχεν ἐξέλθει μετά τινων συντρόφων αὐτοῦ ἔξω τῆς πόλεως εἰς περίπατον. Κατὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν πόλιν συναντήσαντες αὐτοὺς Τοῦρκοί τινες ἐζήτησαν κεφαλικὸν φόρον παρ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐπηκολούθησε συμπλοκή, καθ' ἣν ἐφονεύθη εἷς τῶν Τούρκων. Ὁ Ἰωάννης, θαρρῶν εἰς τὴν ἀθωότητα αὐτοῦ, δὲν ἐδραπέτευσε, συλληφθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐνεκλείσθη εἰς φυλακὴν ἐπὶ 16 ἡμέρας, καθ' ἃς ἐπιέζετο νά προσέλθῃ εἰς τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς εἰς θάνατον καταδίκης. Ἀλλ' ἐμμείνας ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει ὑπέμεινε καρτερικῶς τὰς βασάνους καὶ τῇ 15 Σεπτεμβρίου 1811 ἐτελεύτησε τὸν βίον μαρτυρικῶς. Ὁ ἐξ Ἄργους ἰατρὸς ***Ἀγγελῆς***, ὑπ' ἀκρατήτου πρὸς τὸ μαρτύριον πόθου κατεχόμενος, ὑπέστη αὐτὸ τῇ 3 Δεκεμβρίου ἐν Χίῳ. Τῷ 1814 ὑπέστησαν βασάνους ὡς ὁμολογηταὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως τρεῖς Χριστιανοί, ὧν ὁ ***Εὐθύμιος***, ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει μαρτυρήσας, ὑπῆρξεν ἐξέχουσα προσωπικότης. Ἐκ Δημητσάνης καταγόμενος καὶ ἐν τῇ Σχολῇ αὐτῆς ἐκπαιδευθεὶς συνεπλήρωσε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ Κωνσταντινουπόλεως μεθ' ὃ μεταβὰς εἰς Βουκουρέστιον ὑπηρέτησε παρὰ τῷ ἐκεῖ προξένῳ τῆς Γαλλίας καὶ παρά τινι Ρώσῳ στρατηγῷ. Ἀλλὰ γνωρισθεὶς μετὰ πλουσίου Τούρκου παρεσύρθη εἰς τὸν Ἰσλαμισμόν, ἐλεγχόμενος δὲ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐδραπέτευσεν ἐκ τοῦ τουρκικοῦ οἴκου καὶ διὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ρωσσικῆς πρεσβείας μετέβη εἰς Ἅγιον Ὄρος, καθ' ὃν χρόνον ἐξόριστος ἔζη ἐκεῖ ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος Ε' ὅστις πατρικῶς ὑπεδέχθη καὶ ἐπροστάτευσε τὸν συμπολίτην αὐτοῦ. Θελήσας ὁ Εὐθύμιος νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ἁμαρτίαν τῆς ἐξωμόσεως, μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐκεῖ τῇ 22 Μαρτίου 1814 ὁμολογήσας τὴν χριστιανικὴν πίστιν μαρτυρικὸν ὑπέστη θάνατον [1]).

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (23 Σεπτεμβρίου 1814) ἐμαρτύρησε καὶ ὁ ἐκ Μουσουλμάνων προσελθὼν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ***Ἰωάννης*** ἐξ Ἠπείρου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ 8 Ὀκτωβρίου 1814 ἐμαρτύρησεν ὁ ***Ἰγνάτιος***, ὅστις, παῖς τὴν ἡλικίαν, φεύγων τοὺς Τούρκους, φονεύσαντας τὸν πατέρα αὐτοῦ, διότι ἠρνεῖτο νὰ πολεμήσῃ ὡς στρατιώτης κατὰ Χριστιανῶν, καὶ καταληφθεὶς ἔν τινι οἰκίᾳ ὑπὸ στρατιωτῶν βιαζόντων αὐτὸν νὰ ἐξισλαμισθῇ, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ θανάτου ἔδωκεν ὑπόσχεσιν νὰ πράξῃ τοῦτο καὶ ἀφέθη ἐλεύθερος. Ἀλλ' ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῆς συνειδήσεως, ἕνεκα τῆς ὑποσχέσεως ἐκείνης, προσῆλθεν εἰς τὸν Τοῦρκον ἱεροδικαστὴν καὶ ἐδήλωσεν ὅτι ἀνακαλεῖ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ, ἐμμένων ἐν τῷ Χριστιανισμῷ. Οἱ Τοῦρκοι ἐπετέθησαν κατ' αὐτοῦ μετὰ μανίας καὶ ἐθανάτωσαν αὐτόν. Μικρὸς ἐπίσης παῖς, ὁ ἐκ Μακεδονίας καταγόμενος νεομάρτυς ***Ἀκάκιος***, εἰργάζετο παρά τινι σκληροτάτῳ ὑποδηματοποιῷ, ὅστις ἀνηλεῶς αὐτὸν ἔδερε καθ' ἑκάστην. Ἐσπέραν τινὰ ἐκφυγὼν τῶν χειρῶν τοῦ ἀσπλάγχνου ἐκείνου ἀνθρώπου, περιεπλανᾶτο κλαίων ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Δύο Τοῦρκοι παρέλαβον τὸν παῖδα καὶ διὰ διαφόρων περιποιήσεων παρέπεισαν αὐτὸν νὰ ἐκτουρκισθῇ.

Ἀλλὰ μετὰ πάροδον ἐννέα ἐτῶν διαφυγὼν τοὺς Τούρκους κατέφυγε πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς Μακεδονίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἅγιον Ὄρος, ὁπόθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπανακάμψας ἐποδοπάτησεν ἐνώπιον τοῦ ἱεροδικαστοῦ τὸ ὅπερ ἐφόρει τουρκικὸν φέσιον, ἀποπτύσας τὸν ἰσλαμισμὸν καὶ τὴν χριστιανικὴν ὁμολογήσας πίστιν, τῇ 1ῃ Μαΐου 1815 μετὰ πολλὰς βασάνους μαρτυρικὸν ὑπέστη θάνατον, ἀκοκεφαλισθείς. Ὑπὸ παρομοίας περιστάσεις ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ ἐξισλαμισθεὶς ὁ ἐκ Βουλγάρων καταγόμενος ***Ὀνούφριος*** καὶ εἰς τὸν χριστιανισμὸν ἐπανελθὼν τῇ 4 Ἰανουαρίου 1818 μαρτυρικὸν ὑπέστη θάνατον ἐν Χίῳ. Ἔντιμος ἐργάτης ἐν Καλαβρύτοις τῆς Πελοποννήσου ὁ ***Παῦλος***, ἐρίσας πρὸς τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ ἐργαστηρίου, ζητοῦντα ὑπερβολικὸν ἐνοίκιον, ἐν τῇ ἐξάψει αὐτοῦ εἶπεν, ὅτι προτιμᾷ νὰ γίνῃ Τοῦρος ἢ νὰ πληρώσῃ τὸ ζητούμενον ἐνοίκιον. Ἤρκεσεν ἡ φράσις αὕτη ὅπως βιασθῇ νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν ἰσλαμισμόν, διότι ἄλλως θὰ κατεδικάζετο εἰς θάνατον. Ὁ Παῦλος, δειλιάσας πρὸ τῶν ἐπεικειμένων βασάνων, ἐδέχθη, ἀλλὰ μετανοήσας, τῇ 22 Μαΐου 1818 ἐν Ναυπλίῳ ὡμολόγησε τὴν χριστιανικὴν πίστιν καὶ ἐμαρτύρησεν. Ἐν Ναυπλίῳ εὑρισκόμενος ὁ Παῦλος ἔπεισεν ἐξάδελφον αὐτοῦ

1) F. Pouqueville, Histoire de la regenaration de la Grèce, Paris, 1829, I, 294—7. τοῦ αὐτοῦ Voyage dans la Grèce, Paris 1821, III, 92—96 πρβλ. II, 311—13. V, 405. *Κ. Σάθα*, Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς, σελ. 591—2.

1) *Δουκάκης*, ΣΤ, 310—5. Θ, 238—41. Γ, 340—67.

τινα, διὰ τῆς βίας ὡσαύτως ἐξισλαμισθέντα, νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν χριστιανισμὸν καὶ νὰ μαρτυρήσῃ [1]).

Ἐν Βελεστίνῳ τῇ 30 Δεκεμβρίου 1818 ἐθανατώθη, μαρτυρικῶς τελευτήσας τὸν βίον, ὁ **Γεδεών**, ὁ δὲ **Ἀγαθάγγελος**, νεαρὸς ὢν ναύτης ἐν τουρκικῷ πλοίῳ ἐπιέζετο ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν ἰσλαμισμόν, καὶ ἠρνεῖτο μὲν ἐπὶ μακρόν, ἀλλ' ἡμέραν τινὰ ὁ πλοίαρχος πληγώσας αὐτὸν διὰ μαχαίρας ἐξηνάγκασεν αὐτὸν νὰ στέρξῃ. Δραπετεύσας δὲ ὁ Ἀγαθάγγελος εἰς Ἅγιον Ὄρος καὶ ἐπὶ μακρὸν ζήσας ἐν τῇ Μονῇ Ἐσφιγμένου μετέβη εἰς **Σμύρνην**, ἔνθα τῇ 19 Ἀπριλίου 1818 ὁμολογήσας τὴν χριστιανικὴν πίστιν ἐμαρτύρησεν ὑπὲρ αὐτῆς. Ἀντιθέτως ὁ ἐκ Μυτιλήνης **Κωνσταντῖνος**, μουσουλμᾶνος γεννηθεὶς προσῆλθεν εἰς τὸν χριστιανισμόν, βαπτισθεὶς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει τῇ ἐπεμβάσει τοῦ ἐκεῖ τότε ἐφησυχάζαντος Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'. μεταβὰς δὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ὁμολογήσας τὴν χριστιανικὴν πίστιν τῇ 2 Ἰουνίου 1819 μετὰ πολλὰς βασάνους ἀπηγχονίσθη, μαρτυρικῶς ἀποθανών. Τῇ 11 Ἰουλίου 1820 ἐμαρτύρησεν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Ἐφέσου ὁ νεομάρτυς **Νεκτάριος**, ὅστις ἐξ ἀνάγκης δεχθεὶς τὸν ἰσλαμισμὸν ἠρνήθη πάλιν αὐτόν, διότι ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν εἰς αὐτόν, ὅτι δὲν θέλει νὰ τὸν ἴδῃ, διότι ἐγέννησε χριστιανὸν καὶ οὐχὶ Τοῦρκον! Ὁ Νεκτάριος ὑπέμεινε τὰς βασάνους καὶ μαρτυρικὸν ὑπέστη θάνατον ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Τελευταῖος δὲ τῆς περιόδου ταύτης νεομάρτης εἶναι γνωστὸς ὁ **Τιμόθεος**, μοναχὸς Ἐσφιγμενίτης. Ἐκ Κεσσάνης τῆς Θράκης καταγόμενος ὁ Τιμόθεος καὶ ἐκεῖ ἐργαζόμενος εἶχε σύζυγον καὶ δύο θυγατέρας. Εἷς ὅμως τῶν συγχωριτῶν αὐτοῦ Τούρκων ἥρπασε τὴν σύζυγον καὶ ἐνέκλεισεν ἐν τῷ χαρεμίῳ αὐτοῦ ἐξαναγκάσας αὐτὴν νὰ ἐξισλαμισθῇ. Ὁ Τιμόθεος, φοβούμενος μὴ καὶ αἱ θυγατέρες αὐτοῦ πάθωσι παρομοίαν συμφοράν, ἀπέστειλεν αὐτὰς εἰς ἕτερον χωρίον πρός τινας συγγενεῖς. Ὅπως δὲ ἀπαλλάξῃ καὶ τὴν σύζυγον καὶ δυνηθῇ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιστροφὴν αὐτῆς, κατὰ συμβουλὴν τῆς ἰδίας, ἐδέχθη προσποιητῶς τὸν ἰσλαμισμόν. Μετὰ τοῦτο ἡ σύζυγος τοῦ Τιμοθέου ἀπεδόθη πρὸς αὐτόν, ἀλλ' ἀμφότεροι ἀποκατεστάθησαν μὲν ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει, προσῆλθον δὲ εἰς τὸν μοναχικὸν βίον. Ὁ Τιμόθεος ἐμόνασεν ἐν τῇ Μονῇ Ἐσφιγμένου, βαρέως δὲ φέρων ἐν τῇ συνειδήσει αὐτοῦ τὸ ὅτι ἔστω καὶ προσποιητῶς πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς συζύγου αὐτοῦ ἐδήλωσεν ἑαυτὸν μουσουλμᾶνον, μετέβη εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ ὁμολογήσας μετὰ παρρησίας τὴν χριστιανικὴν πίστιν τῇ 29 Ὀκτωβρίου 1820 ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον [2]). Λέγεται δὲ ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ, ὅτι πολλοὶ τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς Κεσσάννης, ὅπως σώζωσι τὰς συζύγους καὶ τὰς θυγατέρας, τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτῶν ἀπὸ τῶν τυράννων, ἠναγκάζοντο νὰ προσέρχωνται εἰς τὸν ἰσλαμισμόν.

Κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 εἰς τὸν χορὸν τῶν νεομαρτύρων προσετέθησαν, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' (10 Ἀπριλίου 1821), χιλιάδες νεομαρτύρων. Πλεῖστοι τῶν θανατωθέντων Ἱεραρχῶν, ἀνδρῶν γυναικῶν, προτραπέντες νὰ ἐξαγοράσωσι τὸν θάνατον διὰ τῆς ἐξωμόσεως ἔμειναν σταθεροὶ ἐν τῇ χριστιανικῇ πίστει καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἀπέθανον. «Παύοντες τὴν αἱμοστάγῆ διήγησιν τῶν τραγικῶν συμβάντων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, λέγει ὁ Σπυρίδων Τρικούπης, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ θαυμάσωμεν τὸν μέγαν χαρακτῆρα, τὸν ὁποῖον ὁ Κλῆρος, ὁ θεῖος τῷ ὄντι Κλῆρος, καὶ οἱ ἄρχοντες τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῆς καταδιώξεώς των ἔδειξαν. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν δεσμῶν καὶ τῶν βασάνων, κατ' ἔμπροσθεν τῆς ἐπονειδίστου ἀγχόνης καὶ ὑπὸ τὴν ἀνθρωποκτόνον ἀξίνην, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν παρωρμῶντο ν' ἀρνηθῶσι τὸν Χριστὸν πρὸς διαφύλαξιν τῆς ζωῆς των καὶ ἀπόλαυσιν πολλῶν ἄλλων ἐπιγείων ἀγαθῶν, ἀλλ' ὅλοι μέχρις ἑνὸς ἐπροτίμησαν τὰς βασάνους καὶ τὸν θάνατον» [1]).

Τοιοῦτοι νεομάρτυρες κατὰ χιλιάδας ὑπῆρξαν οὐ μόνον πρὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ κατ' αὐτήν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους. Ἐλάγιστοι δ' ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο γνωστοὶ κατ' ὄνομα. Ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἐξ Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ 2 Ἀπριλίου 1839 ὁ Ἄγγλος Ἱεραπόστολος Ἰωσὴφ Wolff διηγεῖται ὅτι ἔτη τινὰ πρότερον νεαρὸς Ἕλλην, **Παναγιώτης** τ' ὄνομα, ὑπηρέτει παρὰ Τούρκῳ εὐγενεῖ, Ὀσμὰν ἐφένδῃ καλουμένῳ. Τοῦ κυρίου αὐτοῦ ἐλθόντος εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ μεταβάντος εἰς τὸ τέμενος τοῦ Ὠμάρ, εἰσῆλθε μετ' αὐτοῦ μηδὲν κακὸν ὑποπτεύομενος καὶ ὁ Παναγιώτης. Μετὰ τοῦτο ὁ Ὀσμὰν μετέβη εἰς Δαμασκὸν, προτιθέμενος κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν νὰ παραλάβῃ τὸν Παναγιώτην. Φανατικοὶ ὅμως Τοῦρκοί τινες κατηγόρησαν πρὸς τὸν πασᾶν τῆς Δαμασκοῦ, ἐλθόντα κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας εἰς Ἱερουσαλήμ, ἥτις ὑπήγετο ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ, ὅτι εἰσῆλθεν εἰς τὸ τέμενος τοῦ Ὠμάρ καὶ ὡς ἄπιστος ἐμίανεν αὐτό. Ὁ πασᾶς ἀμέσως διέταξεν αὐτὸν νὰ γίνῃ μουσουλμᾶνος, ἄλλως θὰ κατεδικάζετο εἰς θάνατον. «Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἀνέκραξεν ὁ Παναγιώτης πρὸς τὸν πασᾶν, θανάτωσόν με, δὲν φοβοῦμαι. Χριστὸς ἀνέστη»! Ὁ πασᾶς διέταξε τοὺς στρατιώτας ν' ἀπαγάγωσιν αὐτὸν πρὸ τῆς πύλης τοῦ Δαυΐδ, ἐκεῖ δὲ περικυκλώσαντες αὐτὸν ἐγύμνωσαν τὰ ξίφη. Ὁ νεομάρτυς ὅμως ἀπτόητος ἔλεγε «δὲν σᾶς φοβοῦμαι· εἶμαι χριστιανός, ὁ δὲ Χριστὸς ἀνέστη». Ταῦτα εἰπὼν ἐγονυπέτησε καὶ προσηυχήθη πρὸς τὸν Ζῶντα Κύριον, ἐγερθεὶς δὲ ἐφώναξε πάλιν πρὸς τοὺς περικυκλοῦντας αὐτὸν μουσουλμάνους· «Χριστὸς ἀνέστη»! Ὁ δήμιος ἀνασηκώσας πρὸς τὰ ἐπάνω τὴν ὡραίαν κόμην τοῦ Παναγιώτου ἐκτύπησεν αὐτὸν εἰς τὸν τράχηλον ἐπιπολαίως ὅπως ἐκπτοήσῃ αὐτόν, ἐκεῖνος ὅμως ἀπτόητος ἐπανελάμβανε τὴν χριστιανικὴν ὁμολογίαν, ἕως οὗ τελευταῖον εἶπε τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ κατέπεσεν αἱμόφυρτος κατὰ γῆς ὑπὸ τὰ πλήγματα τοῦ ξίφους τοῦ δημίου. Ὁ παρακολουθήσας τὸ μαρτύριον αὐτοῦ Wolff προσέθηκε τὴν πληροφορίαν ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν Μοναστήριον τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐπλήρωσεν εἰς τοὺς Τούρκους 5,000 γροσίων ὅπως παραλάβῃ καὶ θάψῃ τὸ λείψανον τοῦ νεομάρτυρος [2]).

Περὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑφίστατο τὸ μαρτύριον ἐν Ἰωαννίνοις καὶ ὁ **Γεώργιος**. Οὗτος ἐκ τοῦ χωρίου Τζούραλη τῆς ἐπαρχίας Γρεβενῶν καταγόμενος διετέλεσεν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ διαφόρων Τούρκων ὡς ἱπποκόμος, ἐν διαφόροις ὅρις τόποις καὶ ἐν Ἰωαννίνοις. Κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1836 ὑπηρετῶν ἐν Ἰωαννίνοις παρά τινι Ἀπτουλᾷ, ἐσυκοφαντήθη ὑπὸ Τούρκων, ἐμπαθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένων, ὅτι πρὸ ἐτῶν προσελθὼν εἰς τὸν Ἰσλαμισμὸν πάλιν ἐγένετο Χριστιανός. Ἀπαχθεὶς δὲ ὑπ' αὐτῶν εἰς τὸ ἐν Ἰωαννίνοις κρητήριον ὡμολόγησεν ὅτι οὐδέποτε ἀρνησίχριστος ἐγένετο, ποικιλοτρόπως δὲ ἐξετασθεὶς καὶ ἀπερίτμητος εὑρεθεὶς ἀπελύθη. Ἀλλὰ μετά τινα ἔτη, ἐν Ἰωαννίνοις πάλιν εὑρισκόμενος, ἐσυκοφαντήθη ὅτι Μουσουλμᾶνός ποτε γενόμενος ἐπέστρεψεν εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Τῇ 12 Ἰανουαρίου 1838 συλληφθεὶς ὑπέστη πολλὰς βασάνους ἐπὶ πέντε ἡμέρας, ἀναγκαζόμενος νὰ γίνῃ Μουσουλμᾶνος. Ἐπειδὴ δὲ ἔμεινεν ἀμετάτρεπτος, ὁμολογῶν τὴν χριστιανικὴν πίστιν, κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Μάτην ὁ κλῆρος καὶ ὁ λαὸς τῶν Ἰωαννίνων προσεπάθησαν νὰ προλάβωσι τὴν ἄδικον ἐκείνην ἀπόφασιν, μάτην ἐπίσης ἐζήτησαν ὅπως πείσωσιν ἐν τῇ φυλακῇ εὑρισκόμενον τὸν Γεώργιον νὰ φυγαδευθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οὗτος ἐνέμεινε σταθερῶς ἐν τῇ πίστει καὶ τριακοντούτης τὴν ἡλικίαν τῇ 17 τοῦ μηνὸς καὶ τοῦ ἔτους ἐκείνου ὑπέστη χαίρων τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον. Μετὰ

---

1) Αὐτόθι Ι, (παράρτημα) 33-41. Ε, 19-30. Ι, 19-30. Ι,683-9. Ε, 406-10.

2) Αὐτόθι, Ζ, 178 192. Ν. Μαρτυρολόγιον, 271-80· Ἀθωιτικὸν Πατερικὸν (ρωσιστί). Ἐν Μόσχᾳ 1897ι 11, 213-22 παρὰ J. Socolov, Ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸν ιθ' αἰῶνα, Α'. σ. 149-50.

1) **Σπυρίδωνος Τρικούπη**, Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, τομ. Α' Ἐν Λονδίνῳ 1853, σ. 114.

2) Jos. Wolff, Jn a series of letters to Sir Thomas Baring Bart, containing an account of his missionary labours 1827-1831 and 1835-38, London 1839, σ. 232-33. Προβλ. **Κωνσταντ. Καλλινίκου**, Χριστὸς ἀνέστη, Περιοδ. «Γρηγόριος Παλαμᾶς» ἐν Θεσσαλονίκῃ Ε, 1921, σ. 131.

τρεῖς ἡμέρας παρέλαβον οἱ Χριστιανοὶ τὸ λείψανον αὐτοῦ καὶ ἔθαψαν ὄπισθεν τοῦ ἁγίου βήματος τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Ἐπὶ τῇ βάσει ἐκθέσεως τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Ἰωαννικίου, συνυπογεγραμμένης ὑπὸ τοῦ πρῴην Βελλᾶς Λεοντίου, τοῦ Περιστερᾶς Σεραφεὶμ καὶ ἄλλων πολλῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, βεβαιωσάντων πάντα τὰ ἀνωτέρω καὶ τὴν τέλεσιν θαυμίτων ἐν τῷ τάφῳ τοῦ νεομάρτυρος, ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ΣΤ' (1835—1840, 1867—71) μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Ἱερᾶς Συνόδου ἀπεφήνατο, τῇ 19 Σεπτεμβρίου 1839, ὅπως «ὁ ὑπὲρ Χριστοῦ πανδήμως τὸ μαρτύριον ἀναδεξάμενος Γεώργιος νεομάρτυς, γνωρίζηται τοῦντεῦθεν παρὰ πάσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἀληθὴς μάρτυς τοῦ Χριστοῦ, συναριθμούμενος ἐν τῷ χορῷ τῶν μαρτυρησάντων ἁγίων, τιμώμενος παρ' ἁπάντων τῶν πιστῶν, τελουμένης κανονικῶς τῆς μνήμης αὐτοῦ κατὰ τὴν 17 Ἰανουαρίου» [1]).

Ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ἀποστέλλων τὴν ἀνωτέρω συνοδικὴν πρᾶξιν τῷ Μητροπολίτῃ Ἰωαννίνων παρήγγειλε νὰ καταγράψῃ μὲν αὐτὴν ἐν τῷ κώδικι τῆς Μητροπόλεως νὰ μὴ δημοσιεύσῃ ὅμως αὐτὴν ὅπως μὴ ἐρεθίσῃ τοὺς φανατικοὺς Τούρκους καὶ προσέθετεν ὅτι ὡρίσθη ἡ ἑορτὴ τοῦ νεομάρτυρος τῇ 17 Ἰανουαρίου, ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, ὅπως μὴ φανῇ τοῖς Τούρκοις ὅτι διὰ τὸν νεομάρτυρα ἐγένετο νέα ἑορτή. Ἀκριβῶς δὲ ἡ ἐπιφύλαξις αὕτη, γενομένη κατ' αὐτὸν ἔτι τὸν ιθ' αἰῶνα, ἐξηγεῖ τὴν ἔλλειψιν ἐπισήμων ἀνακηρύξεων τῶν νεομαρτύρων παρὰ τῆς Ἐκκλησίας. Πάντα τ' ἀνωτέρω μαρτύρια, ἐλάχιστα σχετικῶς γνωστὰ ἐκ πολλῶν χιλιάδων ἀγνώστων, ἰδίως ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ κατὰ τοὺς τελευταίους ὑπὸ τῶν νεοτούρκων διεξαχθέντας διωγμούς, καταδεικνύουσιν ὅτι ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν τυραννίδα κατὰ τοὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως χρόνους ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μετὰ τῶν πιστῶν αὐτῆς τέκνων διήνυσεν ἐποχὴν διωγμῶν, ὁμοίων πρὸς τὴν τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὅπως δὲ τότε οὕτω καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις τούτοις ὁ ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως, μετὰ σκληρὰς καὶ ἀπανθρώπους βασάνους, μαρτυρικὸς θάνατος ἐκλεκτῶν αὐτῆς τέκνων ὑπῆρξεν ἐκδήλωσις τῆς ἀκαταβλήτου αὐτῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς δυνάμεως. Πάντες οἱ ὑπόδουλοι ἔζων ἐν μέσῳ πλημμύρας αἵματος, ἀδιαλείπτως ὑπὸ τῶν τυράννων καὶ ποικιλοτρόπως βασανιζόμενοι καὶ καταδιωκόμενοι, ἡ δὲ Ἐκκλησία ἠγωνίζετο νὰ σώζῃ αὐτοὺς καὶ στηρίζῃ. Ἀναμφιβόλως δὲ σπουδαιότατος παράγων ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπῆρξαν οἱ νεομάρτυρες, ὅθεν αὕτη γεραίρουσα τὴν μνήμην αὐτῶν ἐτησίως ἔλεγεν, «ὡς ἥλιοι λαμπροὶ ἐν νυκτὶ τῆς δουλείας, ὡς ἄγκυραι στερροὶ ἐν καιρῷ τρικυμίας, ἐδείχθητε τοῖς πέρασιν, ἱεροὶ Νεομάρτυρες, ὑπανάπτοντες πιστοὺς πρὸς θείαν ἀγάπην καὶ στηρίζοντες σαλευομένας καρδίας πρὸς πίστιν τὴν ἔνθεον» [2]).

Ἡ Τουρκικὴ τυραννία ἐκ παντὸς τρόπου ἐζήτει νὰ ἐκριζώσῃ τὴν χριστιανικὴν πίστην καὶ μετ' αὐτῆς τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν τῶν ὑποδούλων.

Αἱ φυλακίσεις καὶ μαστιγώσεις, αἱ ἀγχαρεῖαι καὶ ζημίαι, οἱ βαρύτατοι φόροι, αἱ ἁρπαγαὶ συζύγων καὶ τέκνων καὶ περιουσίας, οἱ προπηλακισμοὶ καὶ αἱ ὕβρεις παρὰ τῶν βαρβάρων καὶ μισαλλοδόξων τούρκων, ἔπαυον ἀμέσως διὰ πάντα προσερχόμενον εἰς τὴν μουσουλμανικὴν θρησκείαν, ἥτις ἐκτὸς τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ πάντων τῶν ἀνωτέρω καὶ ἄλλων ἀνεκδιηγήτων δεινῶν καὶ ἀπ' αὐτῆς ἔτι τῆς εἰς θάνατον καταδίκης ἐπὶ διαπράξει ἐγκλήματος, ἦτο ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ τὴν αὐστηρὰν αὐτῆς ἠθικήν, ἑλκυστική, ἐπέτρεπεν ἀκολάστους ἀπολαύσεις, διήνοιγεν ὁδὸν πρὸς τὸν πλοῦτον καὶ πρὸς τ' ἀξιώματα, πρὸς αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν. Διότι ὁ γινόμενος μουσουλμᾶνος ἔπαυε νὰ εἶναι ὑπόδουλος, καθίστατο καὶ αὐτὸς ἐλεύθερος ἐν πάσαις τῆς ἐνεργείαις αὐτοῦ, ἀπολαύων πάντων τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ἀγαθῶν, ὧν τέως ἐστερεῖτο, ἀπολαύων τοῦ πρωτίστου δικαιώματος, τοῦ τῆς ζωῆς, οὗτινος ἐστερεῖτο ὡς ὑπόδουλος.

Οἴκοθεν λοιπὸν ἐννοεῖται ὁποία τις ἦτο ἡ ἀξία καὶ σημασία καὶ ἄλλων μὲν παραγόντων πνευματικῶν, δι' ὧν ἡ Ἐκκλησία κατώρθου νὰ σώζῃ καὶ συγκρατῇ τὸν χριστιανικὸν λαόν, ἐξαιρέτως δὲ τῶν νεομαρτύρων, οἵτινες, περιφρονοῦντες τὰς βασάνους καὶ τὸν θάνατον, ἠγωνίζοντο, ὡς οἱ μάρτυρες τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸν ἀξιοθαύμαστον ἐκεῖνον ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς καταδιωκομένης ὑπὸ τῶν τούρκων χριστιανικῆς πίστεως, στηρίζοντες ἐν αὐτῇ τοὺς ὑποδούλους καὶ ἐπλίζοντες αὐτοὺς δι' ὑπομονῆς καὶ καρτερίας. Διεξεδήλουν διὰ τοῦ ἡρωϊκοῦ ἱεροῦ αὐτῶν ἀγῶνος τὴν θαυμασίαν τῆς Ἐκκλησίας δύναμιν οἱ καλλίνικοι καὶ ἐφάμιλλοι πρὸς τοὺς παλαιοὺς νέοι μάρτυρες τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς δ' ἔγραφεν ὁ πρῶτος ἐκδότης τῶν μαρτυρίων αὐτῶν «κατὰ ἀλήθειαν τοῦτο εἶναι ἕνα θαῦμα παρόμοιον ὡσὰν νὰ βλέπῃ τις, μέσα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ χειμῶνος, ἐαρινὰ ἄνθη καὶ τριαντάφυλλα· μέσα εἰς τὴν βαθυτάτην νύκτα, ἡμέραν καὶ ἥλιον, μέσα εἰς τὸ ψηλαφητὸν σκότος, φῶτα λαμπρότατα· ἐν τῷ καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας νὰ βλέπῃ ἐλευθερίαν· καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς τωρινῆς ἀσθενείας ὑπερφυσικὴν δύναμιν. Ὅθεν καὶ ἀναγκάζομαι νὰ εἰπῶ, ὅτι αὐτὴ ἡ ἀλλοίωσις εἶναι βέβαια τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου (Ψαλ. 76, 10) οὗτος ὁ δάκτυλος εἶναι τοῦ Θεοῦ (Ἔξοδ. 8, 19) αὕτη ἡ δύναμις εἶναι θεία, ἥτις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» (Β'. Κορ. 12, 9).

ΑΡΧ. ΧΡΥΣ. Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ὁ Ἐθνικὸς ἀγὼν τοῦ 1821 ἐκραγεὶς καὶ ἐπικρατήσας κυρίως εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, τούτων τὰς ἐκκλησιαστικὰς περιφερείας καὶ ἐπισκοπάς, ὡς ἦν ἐπόμενον, περιέλαβεν εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ Κράτους κατ' ἀρχάς. Βραδύτερον δὲ ὅτε δυνάμει ἰδιαιτέρων πολιτικῶν συνθηκῶν καὶ συμβάσεων προσηρτήθη εἰς τὸ Κράτος καὶ ἡ Ἑπτάνησος καὶ μετὰ ταῦτα ἡ Θεσσαλία καὶ ΝΑ Ἤπειρος, καὶ αἱ ἐπισκοπαὶ τούτων δι' ἐπὶ τούτῳ ἰδιαιτέρων Πράξεων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἠνώθησαν μετὰ τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς μὲν Ἑπτανήσου τῷ 1866, τῆς δὲ Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου τῷ 1882. Πρὸ τούτων ὅμως πολὺς κατηναλώθη χρόνος καὶ πολλαὶ ἐγένοντο ἄσκοποι συζητήσεις, ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ κανονικῶς ἀνεξαρτήτου ἢ ὄχι τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Μετὰ 17ετῆ δὲ ἀπὸ τοῦ 1833, ἔτους, ἐπισήμου διαρρυθμίσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ἀμφιταλάντευσιν, ἐλύθη ἐπὶ τέλους καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ τῷ 1850 διὰ τοῦ κατ' αἴτησιν ἐκδοθέντος Συνοδικοῦ Τόμου «ἡ ἐν Κων)πόλει Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι συνοδικῶς ἀποφηναμένη, ἀνηγόρευσε καὶ ἐκήρυξε τὴν ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίαν αὐτοκέφαλον, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ Σύνοδον ἀδελφὴν ἐν πνεύματι ἑαυτῆς τε καὶ πάσης ἄλλης ἀνὰ μέρος Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Τῆς τοιαύτης ἱστορικῆς διαδρομῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν κατὰ καιροὺς γενομένων ἐν αὐτῇ ἐκκλησιαστικῶν διαιρέσεων καὶ διαρρυθμίσεων θέλοντες νὰ δώσωμεν γενικήν τινα ἐν τοῖς κυρίοις σημείοις ἐπισκόπησιν, ἀντὶ πάσης ἄλλης μελέτης, παραθέτομεν ὧδε ἀποσπάσματα τῶν ἐπισήμων ἐκκλησιαστικῶν καὶ συνοδικῶν ἐγγράφων κ.λ.π., ἐξ ὧν πᾶς τις δύναται νὰ μορφώσῃ γνώμην ὡς πρὸς τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἐνταῦθα θέμα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἑκάστοτε διαιρέσεως καὶ τοῦ Ὀργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. (Πρβλ. Ἀρχιμανδρίτου Στεφ. Γιανοπούλου. Συλλογὴ τῶν ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ.λ.π. Ἀθῆναι 1901).

1) **Δουκάκης**, Γ, 464—501. J. Socolov, ἔνθ' ἀν. σελ. 238—707. Παράρτημα, σελ. 17—18 **Π. Ἀραβαντινοῦ**, Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, Β, 229. **Περὶ τοῦ παρεκκλησίου τοῦ ἁγίου Γεωργίου Σπ. Λάμπρου**, «Ν. Ἑλληνομνήμων» ΙΑ, 1914, σελ. 53.

2) **Ν. Μαρτυρολόγιον**, σελ. 266.

Περὶ συστάσεως ἐπιτροπῆς περὶ ἐξακριβώσεως τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

ΟΘΩΝ
ΕΛΕΩ, ΘΕΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀπεφασίσαμεν νὰ καταστήσωμεν ἐπιτροπήν, ἥτις νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν στάσιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν μοναστηρίων, καὶ νὰ προβάλῃ τὰ μέσα πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, ὀνομαστικῶς τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου κλήρου καὶ τῆς συστάσεως Συνόδου μονίμου διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, νὰ παρουσιάσῃ δὲ καὶ περιεκτικὴν περὶ τοῦ σημαντικοῦ τούτου ἀντικειμένου ἔκθεσιν.

Ὡς μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ὀνομάζομεν τοὺς κυρίους:

Πανοῦτσον Νοταρᾶν, Ἰγνάτιον, ἐπίσκοπον Ἀρδαμερίου, Παΐσιον, ἐπίσκοπον Ἐλαίας καὶ τοποτηρητὴν Μεσσηνίας. Θεόκλητον Φαρμακίδην, ἱερέα καὶ ἔφορον τῶν ἐν Αἰγίνῃ καταστημάτων, Σκαρλᾶτον Δ. Βυζάντιον, καὶ Κωνσταντῖνον Δ. Σχινᾶν.

Τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην προεδρεύει ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας, εἰς ἔλλειψιν δὲ αὐτοῦ ὁ κ. Πανοῦσος Νοταρᾶς.

Ὅλα τὰ μέλη θέλουν εἰδοποιηθῇ καὶ προσκληθῇ τὸ ταχύτερον νὰ συναχθῶσιν εἰς Ναύπλιον διὰ ν' ἀρχίσουν τὰς σημαντικάς των συσκέψεις.

Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 13)25 Μαρτίου 1833.

Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως
Ἡ Ἀντιβασιλεία
Ὁ Κόμης ΑΡΜΑΝΣΠΕΡΓ πρόεδρος,
ΜΑΟΥΡΕΡ, Ε·Ι·ΔΕΚ

Ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλ. καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως Γραμματέως
Ὁ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας
Δ. Χρηστίδης

Διακήρυξις περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλην. Ἐκκλησίας.

ΟΘΩΝ
ΕΛΕΩ, ΘΕΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὴν περὶ διακηρύξεως τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ περὶ συστάσεως Συνόδου διαρκοῦς ὁμοφώνως ἐκφρασθεῖσαν ἔφεσιν τῶν ἐνταῦθα συνηγμένων Μητροπολιτῶν, Ἀρχιεπισκόπων, καὶ Ἐπισκόπων τοῦ ἡμετέρου Κράτους, ἀκούσαντες δὲ καὶ τὴν γνώμην τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάσσομεν τὰ ἀκόλουθα.

Ἄρθρον 1.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ἐν Πνεύματι μὴ ἀναγνωρίζουσα ἄλλην κεφαλήν, παρὰ τὸν Θεμελιωτὴν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως τὸν Κύριον καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, κατὰ δὲ τὸ διοικητικὸν μέρος ἔχουσα ἀρχηγὸν τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος, εἶναι αὐτοκέφαλος καὶ ἀνεξάρτητος ἀπὸ πάσης ἄλλης ἐξουσίας φυλαττομένης ἀπαραχαράκτου τῆς δογματικῆς ἑνότητος, κατὰ τὰ παρὰ πασῶν τῶν ὀρθοδόξων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν ἀνέκαθεν πρεσβευόμενα.

Ἄρθρον 2.

Ἡ ὑπερτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία ἐναπόκειται, ὑπὸ τὴν τοῦ Βασιλέως κυριαρχίαν, εἰς χεῖρας Συνόδου διαρκοῦς, φερούσης τὸ ὄνομα «*Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος*».

Ὁ Βασιλεὺς προσδιορίζει δι' ὀργανικοῦ διατάγματος τὴν Γραμματείαν τῆς ἐπικρατείας ἥτις θέλει ἐνεργεῖ τὰ τῆς κυριαρχίας ταύτης καὶ ὑπὸ τὴν ὁποίαν θέλει διατελεῖ κατὰ τοῦτο ἡ Σύνοδος. Ἡ Σύνοδος αὕτη προεδρεύει εἰς τὴν καθέδραν τοῦ Βασιλέως, κρατεῖ ἰδιαν σφραγῖδα ἔχουσαν ἐγκεχαραγμένον σταυρὸν ἀπαράλλακτον μὲ τὸ ἐν μέσῳ τῶν παρασήμων τοῦ Κράτους, καὶ φέρουσαν τὴν περιγραφὴν «*Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος*».

Ἄρθρον 3.

Ἡ Σύνοδος σύγκειται ἀπὸ πέντε μέλη ἐξ ὧν εἷς Πρόεδρος καὶ δύο τοὐλάχιστον Σύμβουλοι· τὰ λοιπὰ δύο μέλη ἠμποροῦν νὰ εἶναι ἐπίσης Σύμβουλοι· ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις, ἂν τὸ ἐγκρίνῃ δύναται νὰ διορίσῃ ἀντ' αὐτῶν ἕνα ἢ δύο παρέδρους, ἐκτὸς δὲ τούτου ἕνα ἢ δύο συμπληρωτικοὺς Συμβούλους ἢ παρέδρους, οἵτινες ὅμως δὲν ἔχουν χώραν εἰς τὴν Σύνοδον, εἰμὴ ἐν περιπτώσει ἀπουσίας ἢ ἀσθενείας ἑνὸς ἐνεργείᾳ μέλους.

Ὅλοι οὗτοι διορίζονται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄρθρον 4.

Ὁ Πρόεδρος καὶ οἱ Σύμβουλοι θέλουν λαμβάνεσθαι ἐκ μόνων Μητροπολιτῶν, Ἀπχιεπισκόπων, ἢ Ἐπισκόπων, οἱ δὲ πάρεδροι ἐκ πρεσβυτέρων ἢ ἱερομονάχων κ.λ.π.

Ἡ δημοσίευσις τοῦ ἀνωτέρου διατάγματος, δι' οὗ ἀπισπᾶτο ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἀνώτατος δὲ διοικητικὸς αὐτῆς ἄρχων καθίστατο ὁ Καθολικὸς Βασιλεὺς Ὅθων ἐπέφερε τὴν διακοπὴν τῶν σχέσεων μετὰ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ συγχρόνως πολλὴν ταραχὴν εἰς τὰ πνεύματα τῶν πρὸ ὀλίγου ἐλευθερωθέντων Ἑλλήνων. Μετὰ 17ῃ διακοπὴν ἐξωμαλύνθησαν τὰ πράγματα ἀνακηρυχθείσης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐλευθέρας διὰ τοῦ κάτωθι Συνοδικοῦ Τόμου.

ΤΟΜΟΣ ΣΥΝΟΔΙΚΟΣ

Τῆς ἐν Κων)πόλει Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς συγκροτηθείσης ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ Σωτῆρος χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ πεντηκοστῷ, ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ, Ἰνδικτιῶνος Η' περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

† Ὁ δεσπότης τῶν ἁπάντων καὶ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῇ νυκτί, ᾗ παρεδίδοτο, διατιθέμενος τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις τὴν κοινὴν αὐτοῦ καὶ χαρακτηριστικὴν τῶν χριστιανῶν ἐντολήν, τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην, «οὐ δύναται, ἔφη, τὸ κλῆμα καρπὸν φέρειν, ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ». Καὶ ἀντιλαμβανόμενος τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας, αὐτὸς πάλιν ὁ πάνσοφος διδάσκαλος ἡμῶν ἡρμήνευσε τρανῶς, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, εἰς ἣν ἐντέλλεται ἅπαντας ἡμᾶς μένειν. «Μείνατε ἐν ἐμοί». Ἐντεῦθεν ἐν τῷ Χριστιανικῷ ὀρθοδόξῳ πληρώματι ἡ ὑμνουμένη ἐκείνη καὶ τοσοῦτον φιλοτίμως σπουδαζομένη ὑπό τε τῶν θείων ἀποστόλων καὶ τῶν ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ καθ' ἑκάστην ἐν ταῖς δεήσεσι τῶν πιστῶν θερμῶς ἐξαιτουμένη ***Ἑνότης***. «Μείνατε ἐν ἐμοί». Εἷς γὰρ Κύριος, ᾧ λατρεύομεν· μία πίστις, ἣν παρελάβομεν, καὶ ἓν βάπτισμα, ὃ βεβαπτίσμεθα. Ταῦτά εἰσιν αἱ συνθῆκαι τῆς μιᾶς ἀληθοῦς Ποίμνης τοῦ Ἀρχιποιμένος Χριστοῦ, ἤτοι τῆς Μιᾶς Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ποιμαινομένης ὑπὸ πολυπληθῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ, ἀγραυλούντων καὶ φυλασσόντων φυλακὰς ἐν τῇ νυκτὶ τοῦ πλάνου τούτου βίου, ἐπὶ μιᾷ ἐλπίδι, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθημεν ἅπαντες. Ἀλλ' ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, ὡς ἅπασαν τὴν κτίσιν συνέχει ἐν θαυμασίᾳ ἀλληλουχίᾳ καὶ τάξει διέπουσα, οὕτω καὶ τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν, ηὐδόκησε τῇ αὐτῇ ἁρμονίᾳ οἰκονομεῖσθαι· καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ θέμενον τοὺς μὲν Ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ Ποιμένας καὶ διδασκάλους, ὥσπερ διὰ τῆς τῶν θείων Ἀποστόλων χειροθεσίας ἀνέδειξεν ἐν τῇ διακονίᾳ Πίστεως, τοὺς μὲν Ἐπισκόπους, τοὺς δὲ Πρεσβυτέρους, τοὺς δὲ Διακόνους· οὕτω τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, διὰ τῆς ἀποφάνσεως τῶν Οἰκουμενικῶν Ἁγίων Συνόδων ἐκανόνισεν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς ***ἑνότητος*** τοὺς μὲν Πατριάρχας, τοὺς δὲ Ἀρχιεπισκόπους καὶ Μητροπολίτας, τοὺς δὲ Ἀρχιπρεσβυτέρους καὶ Ἀρχιδιακόνους κ. τ. λ. Οὗτοι δὲ πάντες, εἴτε ὁμότιμοι ἐν ἀδελφικῇ ὑπαλληλίᾳ, εἴτε ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ὡς «ἡγουμένοις»,

κατὰ τὴν διακονίαν, ἣν ἕκαστος ἔλαχεν, ἔχοντες τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως καὶ τὴν αὐτὴν ἀποστολικὴν κατὰ τοὺς κανόνας χειροτονίαν, ὡς μέλη ὑπουργικὰ συναρμολογούμενοι εἰς ἓν Σῶμα Χριστοῦ, ὅπου γῆς ἂν ὦσιν, ἕνα Ναὸν Ἅγιον καταρτίζουσι, καὶ συνδεόμενοι τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης, κεχωρισμένοι καὶ ἀφεστηκότες δοκῶσι κατὰ τὰς τοῦ κοινωνικοῦ βίου χρείας τε καὶ περιπετείας τῶν πολιτευμάτων, ἀδιάστατοι καὶ ἀχώριστοί εἰσιν ἐν τῇ τῆς Ἐκκλησίας ***Ἑνότητι.*** Ἐπὶ ταύτῃ τῇ βάσει ἀνέκαθεν ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἤτοι αἱ σεπταὶ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, ὡς γε πρὸς τὴν τοῦ βιωτικοῦ πολιτεύματος καιρικὴν χρείαν ἀφορῶσαι, ἢ ἐχώρισαν ἢ συνῆψαν ἐπαρχίας ἐκκλησιαστικάς, καὶ ἃ μὲν ἄλλοις ὑπέταξαν, ἃ δὲ αὐτοκεφάλους ἀνέδειξαν αὐτὰς τῆς ἐν τῇ πίστει καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ κανονικῇ τάξει ***Ἑνότητος*** ἀλωβήτου διαμενούσης. Ἐπεὶ τοίνυν καί τινες τῶν ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν κυριαρχίαν τοῦ Πατριαρχικοῦ, Ἀποστολικοῦ, Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Κωνσταντινουπόλεως ἀγιώτατοι Μητροπόλεις καὶ Ἀρχιεπισκοπαί, καὶ Ἐπισκοπαί, αἳ ἀπαρτίζουσαι σήμερον τὸ θεόσωστον καὶ θεοστήρικτον Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, διὰ καιρικὰς περιπετείας, καίπερ διατηροῦσαι τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι τὴν τῆς Πίστεως ***Ἑνότητα,*** ἀπελείφθησαν ὅμως ἐπί τινα καιρὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κανονικῆς σχέσεώς τε καὶ συναφείας πρός τε τὴν ὀρθόδοξον αὐτῶν Μητέρα, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλην Ἐκκλησίαν, ἐξ ἧς ἤρτηντο, καὶ δὴ καὶ πρὸς πάσας τὰς λοιπὰς Ὀρθοδόξους τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· ἡμεῖς οἱ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος συνελθόντες ἐν πλήρει Συνόδῳ πρὸς καταρτισμὸν τῆς κανονικῆς ἑνότητος τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας μετὰ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀκούσαντες διὰ τῶν ἐπισήμων γραμμάτων τῶν ἐπισταλέντων ἡμῖν παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς Ὑπουργείου τοῦ θεοσώστου Κράτους τῆς Ἑλλάδος, τήν τε περὶ τούτου αἴτησιν τοῦ ἐκεῖ σύμπαντος εὐλαβεστάτου Κλήρου, καὶ τὴν συντρέχουσαν ἐπιθυμίαν παντὸς τοῦ Ὀρδόξου Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τῶν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι τέκνων ἡμῶν ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων, συνιδόντες δὲ καὶ τὴν χρείαν τῆς κατ' ἐκεῖνο τὸ νεοσύστατον Κράτος διακονίας τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας τῆς ***Ἑνότητος***, καὶ συσκεψάμενοι, ὅπως ἥτε ἁγία ἡμῶν Πίστις διατηρηθῇ ἐσαεὶ ἀλώβητος, καὶ οἱ κανόνες τῶν θείων Πατέρων ἀπαραβίαστοι καὶ ἀπαρασάλευτοι, ὥστε εἶναι πάντας ἡμᾶς, ὡς ἐν τῇ αὐτῇ Πίστει, οὕτω καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκονομίᾳ τῆς ***Ἑνότητος***, καὶ κλήματα ἀδιάσπαστα τῆς θείας Ἀμπέλου, ὡρίσαμεν τῇ δυνάμει τοῦ Παναγίου καὶ Τελεταρχικοῦ Πνεύματος, διὰ τοῦ παρόντος Συνοδικοῦ Τόμου, ἵνα ἡ ἐν τῷ Βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀρχηγὸν ἔχουσα καὶ κεφαλήν, ὡς καὶ πᾶσα ἡ Καθολικὴ καὶ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, τὸν Κύριον καὶ Θεὸν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχει τοῦ λοιποῦ κανονικῶς αὐτοκέφαλος, ὑπερτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν γνωρίζουσα Σύνοδον διαρκῆ, συνισταμένην ἐξ Ἀρχιερέων προσκαλουμένων ἀλληλοδιαδόχως κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς χειροτονίας, Πρόεδρον ἔχουσα τὸν κατὰ καιρὸν ἱερώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν, καὶ διοικοῦσαν τὰ τῆς ἐκκλησίας κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας, ἐλευθέρως καὶ ἀκωλύτως ἀπὸ πάσης κοσμικῆς ἐπεμβάσεως. Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τούτοις καθισταμένην διὰ τοῦ παρόντος συνοδικοῦ Τόμου τὴν ἱερὰν ἐν Ἑλλάδι Σύνοδον, ἐπιγινώσκομεν αὐτήν, καὶ ἀνακηρύττομεν πνευματικὴν ἡμῶν ἀδελφήν, καὶ πᾶσι τοῖς ἁπανταχοῦ εὐσεβέσι καὶ ὀρθοδόξοις τέκνοις τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἐπισυνιστῶμεν ὡς τοιαύτην τοῦ λοιποῦ ἀναγνωρίζεσθαι καὶ μνημονεύεσθαι τῷ ὀνόματι «Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»· δαμηλεύομεν δὲ αὐτῇ καὶ πάσας τὰς προνομίας καὶ πάντα τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τὰ τῇ ἀνωτάτῃ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ παρομαρτοῦντα, ἵνα τοῦ λοιποῦ μνημονεύηται ὑπὸ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀρχιερέων ἐν ταῖς ἰδίαις ἐπαρχίαις ἱερουργούντων, τοῦ προέδρου αὐτῆς μνημονεύοντος πάσης ἐπισκοπῆς Ὀρθοδόξων, καὶ χορηγῇ τὰς πρὸς χειροτονίαν Ἀρχιερέων ἀπαιτουμένας κανονικὰς ἐκδόσεις. Ἵνα δὲ ἡ κανονικὴ ΕΝΟΤΗΣ πρός τε τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλην Ἐκκλησίαν, καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς Ὀρθοδόξους τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας διατηρῆται κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα τῆς Καθολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὀφείλει ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μνημονεύειν ἐν τοῖς ἱεροῖς Διπτύχοις τοῦ τε κατὰ καιρὸν Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν λοιπῶν τριῶν πατριαρχῶν κατὰ τάξιν, καθὼς καὶ πάσης ἐπισκοπῆς Ὀρθοδόξων· λαμβάνει δέ, ὁσάκις ἂν χρῄζοι καὶ τὸ Ἅγιον Μῦρον παρὰ τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας. Κατὰ δὲ τὰς κανονικὰς καὶ πατροπαραδότους διατυπώσεις, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀναγορευόμενος ὀφείλει ἐπιστέλλειν τὰ ἀναγκαῖα συνοδικὰ γράμματα πρός τε τὸν Οἰκουμενικὸν καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας, καθὼς καὶ οὗτοι ἀναγορευόμενοι τὸ αὐτὸ ποιήσουσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς συμπίπτουσιν ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι, τοῖς δεομένοις συσκέψεως καὶ συμπράξεως πρὸς κρείττονα οἰκονομίαν καὶ στηριγμὸν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἤρεσεν, ἵνα ἡ μὲν ἐν Ἑλλάδι Ἱερὰ Σύνοδος ἀναφέρηται πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ τὴν περὶ αὐτὸν ἱερὰν σύνοδον· ὁ δὲ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν ἁγίας καὶ ἱερᾶς Συνόδου παρέχει προθύμως τὴν ἑαυτοῦ σύμπραξιν, ἀνακοινῶν τὰ δέοντα πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὰ δὲ πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν ἀφορῶντα, οἷα φέρ' εἰπεῖν τὰ περὶ ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας Ἀρχιερέων, περὶ ἀριθμοῦ αὐτῶν καὶ ὀνομασίας τῶν θρόνων αὐτῶν, περὶ χειροτονίας ἱερέων καὶ ἱεροδιακόνων, περὶ γάμου καὶ διαζυγίου, περὶ διοικήσεως Μοναστηρίων, περὶ εὐταξίας καὶ ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου, περὶ ἀποδοκιμασίας ἀντιθρησκευτικῶν βιβλίων, ταῦτα πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα κανονισθήσονται παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ συνοδικῆς πράξεως, μὴ ἀντιβαινούσης τὸ παράπαν τοῖς ἱεροῖς κανόσι τῶν ἁγίων καὶ ἱερῶν Συνόδων, καὶ τοῖς πατροπαραδότοις ἔθίμοις, καὶ ταῖς διατυπώσεσι τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐπ' αὐτοῖς οὖν τοῖς ὅροις, αὕτη ἡ ἀρχῆθεν καλλιγόνος **Μήτηρ**, ἡ ὡς ἄμπελος εὐθυνοῦσα ἐν τοῖς κλίτεσι τοῦ οἴκου Κυρίου ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι συνοδικῶς ἀποφαινομένη, ἀναγορεύει καὶ κηρύττει τὴν ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίαν αὐτοκέφαλον, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ Σύνοδον ἀδελφὴν ἐν Πνεύματι ἑαυτῆς τε καὶ πάσης ἄλλης ἀνὰ μέρος ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας· ἔτι ἀναγνωρίζει πλήρη καὶ κυρίαν καὶ Ἀποστολικήν, τὴν ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἱερωτάτων **Μητροπολιτῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων** καὶ Ἐπισκόπων γινομένην χειροτονίαν, ἣν ἔλαβον ἐντεῦθεν ἀπὸ τοῦ Ἀποστολικοῦ Οἰκουμενικοῦ **τούτου** Θρόνου, ἢ καὶ ἀφ' ἑτέρου Ἀποστολικοῦ Θρόνου ἢ **καὶ** Συνόδων αὐτοκεφάλων, τῶν ἐν τῷ Ὀρθοδόξῳ **πληρώματί**· ἔτι δὲ κατέχει πλήρη κυρίαν καὶ ἀποστολικὴν **πᾶσαν χειροθεσίαν** αὐτῶν, καὶ πᾶσαν ἱερὰν τελετὴν **νομίμως τελουμένην**, καὶ τοιαύτην ἀξιοῖ κατέχεσθαι καὶ παρὰ πάντων τῶν Ὀρθοδόξων. Ταῦτα ὥρισεν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ὀρθόδοξος Ἱερὰ Σύνοδος, εὐχομένη ἁπλέτῳ πόθῳ, καὶ διαπύρῳ ἀγάπῃ τῇ φίλῃ αὐτῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφῇ, στηριγμὸν ἐν τῇ πίστει καὶ ἐν τῇ ἑνότητι, προκοπὴν ἐν τοῖς παραγγέλμασι τοῦ Κυρίου, καὶ ἄγρυπνον προσοχὴν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον διδασκαλίαν τοῦ Ποιμνίου, εἰς ὃ τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπέστησε ποιμαίνειν, ὅπως ἂν πείσωσι καὶ οἱ ἀντικείμενοι τῇ εὐσεβείᾳ, «Τίς αὕτη ἡ ἐκκύπτουσα ὡσεὶ ὄρθρος, καλὴ ὡς σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος, θάμβος ὡς τεταγμέναι;» ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν, καὶ τὸ μεσότειχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, δώῃ ἡμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις πάντοτε, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς τοῦ Πρώτου καὶ Μεγάλου καὶ Ἄκρου Ἀρχιερέως Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, πρεσβείαις τῆς Παναχράντου αὐτοῦ Μητρός, τῆς ἀειπαρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας, τοῦ τιμίου ἐνδόξου Προφήτου προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῶν ἁγίων ἐνδόξων Πανευφήμων, Θεοκηρύκων καὶ Πνευματοφόρων **Ἀποστόλων**, τῶν **Ὁσίων** καὶ Θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν **καὶ πάντων** τῶν Ἁγίων Ἀμήν.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αων. Ἰουνίου κθ'.

† ΑΝΘΙΜΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀποφαίνεται.
† Ὁ Πρώην Κων]πόλεως ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ Α'. ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.
† Ὁ πρώην Κων]πόλεως ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ Β'. ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.
† Ὁ πρώην Κων]πόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.
† Ὁ πρώην Κων]πόλεως ΓΕΡΜΑΝΟΣ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.
† Ὁ πρώην Κων]πόλεως ΑΝΘΙΜΟΣ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.
† ΚΥΡΙΛΛΟΣ ἐλέῳ Θεοῦ Πατριάρχης τῆς Ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαίνεται.
† Ὁ Καισαρείας ΠΑΙΣΙΟΣ.
† Ὁ Ἐφέσου ΑΝΘΙΜΟΣ.
† Ὁ Ἡρακλείας ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ.
† Ὁ Νικομηδείας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ σεβ. γέροντος ἁγίου Χαλκηδόνος Κυρίου ΙΕΡΟΘΕΟΥ.
† Ὁ Δέρκων ΝΕΟΦΥΤΟΣ.
† Ὁ Πρόεδρος Διδυμοτείχου ΜΕΛΕΤΙΟΣ.
† Ὁ Νεοκαισαρείας ΛΕΟΝΤΙΟΣ.
† Ὁ Κρήτης ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ.
† Ὁ Σερρῶν ΙΑΚΩΒΟΣ.
† Ὁ Βιζύης ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.
† Ὁ Σωζοαγαθουπόλεως ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ.
† Ὁ πρώην Μεσημβρίας ΣΑΜΟΥΗΛ.
† Ὁ Σταυρουπόλεως ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.

Τὸν Συνοδικὸν τοῦτον τόμον ἐπηκολούθησαν ἕτεροι δύο ἐπὶ τῇ Ἑνώσει τῆς Ἑπτανήσου καὶ Θεσσαλίας.

Τῷ 1852 ἐδημοσιεύθη ὁ Νόμος Σ' «Περὶ Ἐπισκοπῶν καὶ Ἐπισκόπων καὶ περὶ τοῦ ὑπὸ τοὺς Ἐπισκόπους τελοῦντος κλήρου» καὶ ὁ ΣΑ' «Περὶ Καταστατικοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀμφότεροι ἰσχύοντες μέχρι σήμερον. Αἱ Ἐπισκοπικαὶ ἕδραι ὡρίσθησαν κατ' ἀρχὰς εἰς 24, εἶτα δὲ διὰ νεωτέρου νόμου τῷ 1899 ἐπὶ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τοῦ κ. Ἀθ. Εὐταξίου εἰς 32. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ τάξις τῶν ἐλευθερωθέντων τμημάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ μετὰ τοὺς ἐνδόξους πολέμους τοῦ 1912 - 1913 δὲν διερρυθμίσθη μέχρι σήμερον.

Α. Κ.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΕΛΘΟΥΣΑΝ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΑΝ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Β' (1020—1823). Ἦτο ἀνεψιὸς τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ε' (1827). Ἠπειρώτης τὴν καταγωγήν.

ΑΝΘΙΜΟΣ Ε'. 1828) Θεσσαλονικεύς.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ Δ' ὁ Μεταξᾶς (1833—1861). Ἀθηναῖος τὴν πατρίδα ἐγεννήθη τῇ 2 Νοεμβρίου 1762. Μετὰ τὰς σπουδάς του ἐχειροτονήθη Ἀρχιδιάκονος τοῦ Ἐπισκόπου Ταλαντίου Γαβριὴλ ὃν διεδέχθη ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ Ταλαντίου 1803. Ὑπῆρξεν εἷς τῶν μεγάλων πρωταγωνιστῶν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ὅτε καὶ τοποτηρητὴς τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν ἐχρημάτισε. Τῷ 1833 μετετέθη εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Ἀττικῆς. Τῷ 1850 ὠνομάσθη Μητροπολίτης Ἀθηνῶν. Ἀπέθανε τῇ 22 Δεκεμβρίου 1821. Ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος Μητροπολίτης τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ μόνιμος Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

ΜΙΣΑΗΛ Ἀποστολίδης (1861—1862). Κρὴς τὴν πατρίδα ἐγεννήθη τῷ 1789 ἐν Χανίοις, ἐξεπαιδεύθη ἐν Σμύρνῃ καὶ ἐν Εὐρώπῃ. Ἐχρημάτισε Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ δὶς Πρύτανις, Σύμβουλος καὶ Διευθυντὴς τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, Ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν καὶ Ἠλείας καὶ ἐπίτιμος μόνον μῆνας Μητροπολίτης Ἀθηνῶν.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ Βλαχοπαπαδόπουλος (1862—1873). Ἐγεννήθη ἐν Πάτραις τῷ 1790, ἐξεπαιδεύθη δ' ἐν Κωνσταντινουπόλει τῇ προστασίᾳ τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ, οὗτινος ἐχρημάτισε καὶ διάκονος, συμμετασχὼν τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἐπαναστάσεως. Τῷ 1852 ἐχειροτονήθη Ἀρχιεπίσκοπος Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, μετὰ διετίαν μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν καὶ ἀπέθανε τῷ 1873.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ Α' Γεωργιάδης (1874—1889). Κατήγετο ἐξ Αἰγίου γεννηθεὶς τῷ 1813 ἐξεπαιδεύθη ἐν Ἀθήναις. Ἀποφοιτήσας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου ἐχρημάτισε Διδάσκαλος, εἶτα δ' ἐφημέριος ἐν Τεργέστῃ. Τῷ 1852 ἐχειροτονήθη Ἀρχιεπίσκοπος Μεσσηνίας καὶ τῷ 1874 μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν ἀποθανὼν τῷ 1889.

ΓΕΡΜΑΝΟΣ Καλλιγᾶς (1889—1896). Ἐγεννήθη ἐν Κεφαλληνίᾳ τῷ 1844, μικρὸς τὴν ἡλικίαν μετέβη εἰς Ρωσσίαν, ἐμόνασεν ἐν τῇ Μονῇ τῆς Πάτμου, ἐξεπαιδεύθη ἐν τῇ

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης. Μετὰ τὰς σπουδάς του ὑπηρέτησεν ὡς Διάκονος καὶ Γραμματεὺς ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Ἀλεξανδρείας. Τῷ 1880 διωρίσθη ἐφημέριος τοῦ ἑλληνικοῦ ναοῦ τῆς Κοινότητος Μασσαλίας. Τῷ 1884 ἐχειροτονήθη Ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας, μετετέθη δὲ εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν τῷ 1889, ἀναπτύξας ἔκτακτον δραστηριότητα. Ἀπέθανε τῷ 1896.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ Β'. Οἰκονομίδης (1896—1901). Ἐγεννήθη τῷ 1837 ἐν χωρίῳ Δουμενὰ Ἐπαρχ. Καλαβρύτων. Ἐξεπαιδεύθη ἐν Ἀθήναις, ἐν Ρωσσίᾳ καὶ ἐν Εὐρώπῃ. Ἐχρημάτισε καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, ἐξελέγη δὲ καὶ ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Ἀθηνῶν τῷ 1896. Ἀλλ' ἕνεκα τῶν «Εὐαγγελικῶν» ἀναγκασθεὶς νὰ παραιτηθῇ τῷ 1901 ἀπέθανε τῇ 4 Ἰουλίου 1902.

ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ 1902—1917.

ΜΕΛΕΤΙΟΣ 1917—1920.

ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ 1920.—

Ἡ Α. Σεβασμιότης ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν
ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεόκλητος Μηνόπουλος ἐκ τοῦ ἡρωϊκοῦ Σουλίου καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1848 ἐν Τριπόλει. Μετὰ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐσπούδασεν ἐν Ἀθήναις Θεολογίαν εἶτα δὲ μετέβη εἰς Γερμανίαν πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν τοιούτων αὐτοῦ σπουδῶν. Ἐπανακάμψας ἐξ Ἑσπερίας ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Τριπόλεως. Διελθὼν τὰς τοῦ κλήρου βαθ-

μίδας προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Ἐπισκόπου Σπάρτης, ἔνθα μετ' εὐδόκιμον καὶ χριστιανικωτάτην ποιμαντορίαν ἐξελέγη Μητροπολίτης Ἀθηνῶν τῷ 1902 χηρεύσαντος τοῦ θρόνου.

Ἡ ἀρετή, χρηστότης καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη ὑφ' ἧς ἀείποτε πρὸς πάντας ἐμφορεῖται ὁ Σεβασμιώτατος καὶ τοὺς φίλους ἀγαπῶν καὶ τοὺς ἐχθροὺς συγχωρῶν, κατέστησαν αὐτὸν ἀντικείμενον σεβασμοῦ καὶ λατρείας ὑπὸ τοῦ ποιμνίου-

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΘΕΟΦΙΛΟΣ

εὐθὺς ὡς ἀνῆλθεν εἰς τὸ Ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα. Ἡ περὶ τοῦ κλήρου ἰδίᾳ φροντὶς πρὸς βελτίωσιν καὶ ἀνύψωσιν τούτου ὑπῆρξε συνεχὴς καὶ ἀδιάκοπος. Πρὸς περιορισμὸν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κληρικῶν, τῶν ὁποίων ἀτυχῶς οἱ πλεῖστοι ἐστεροῦντο τῆς ἀπαραιτήτου διὰ τὸ ὑψηλὸν ἔργον των μορφώσεως, ἀπηγόρευσε τὰς νέας χειροτονίας περιορίσας συνάμα τοὺς Ἱερομονάχους εἰς τὰ Μοναστήριά των. Πρὸς χειροτονίαν νέων ἱερέων ἀπητήθησαν προσόντα συμφώνως τῷ παλαιῷ Β. Δ. τοῦ Ὑπουργοῦ Ἀγγέλου Βλάχου, ὅπερ πρὸ πολλοῦ εἶχε περιπέσει εἰς ἀχρηστίαν καὶ ὅπερ τῇ προτροπῇ τοῦ Μητροπολίτου Θεοκλήτου ἐτέθη ἐν ἰσχύϊ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. Τὴν περὶ τοῦ κλήρου φροντίδα ἐπεξέτεινεν οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς ἱερεῖς τῶν πόλεων, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Μοναχοὺς καὶ Μοναστήρια προσπαθήσας ἵνα καὶ οὗτοι κατὰ τὸ ἐνὸν ἀντιληφθῶσι τὴν ἱερότητα τῆς ἀποστολῆς των καὶ τὸ σκόπιμον τῆς ὑπάρξεώς των. Θαυμαστὴς ὢν τῶν πατρίων μετεκαλέσατο ἐκ Κων]πόλεως τὸν διακεκριμένον Καθηγητὴν τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς κ. Γ. Ψάχον, εἰς ὃν ἀνέθεσε τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐν τῷ Ὠδείῳ Ἀθηνῶν ἱδρυθείσης Σχολῆς τῆς Ἐκκλ. Μουσικῆς.

Πρὸς οἰκονομικὴν δὲ βελτίωσιν τῶν κληρικῶν τὰ μάλιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν ἵδρυσιν τοῦ Κεντρικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου ἐκ τῶν περισσευμάτων τῶν Μονῶν, ἤτοι τοῦ $^1/_{10}$ ἐκ τοῦ εἰσοδήματος αὐτῶν, καὶ ἄλλων πόρων, τὸ ὁποῖον διευθύνεται παρὰ τοῦ ἑκάστοτε Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, δύο Συνοδικῶν, τοῦ Β. Ἐπιτρόπου παρὰ τῇ Ι. Συνόδῳ καὶ ἑνὸς Τμηματάρχου τοῦ Ὑπουργείου· ἐκ τοῦ ταμείου τούτου μισθοδοτοῦνται οἱ Ἀρχιερεῖς, Ἱεροκήρυκες, Καθηγηταὶ τῶν Ἱερῶν ἐν τοῖς Γ'υμνασίοις καὶ Σχολαρχείοις κ.τ.λ. Οὕτω ἡ Ἐκκλησία καθισταμένη οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητος ἀποφεύγει τὴν ἐπήρειαν τῶν κακῶς νοούντων τὸ καθῆκόν των πολιτικῶν ἀνδρῶν. Καὶ ὁ τελευταῖος περὶ ἐνοριῶν νόμος τοῦ 1910 ὀφείλεται ἐπίσης εἰς τὸν Σεβα-

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΚΑΛΛΙΓΑΣ

σμιώτατον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν Θεόκλητον.

Ἐν ταῖς ἐθνικαῖς ἀνάγκαις πάντοτε ἐπρωτοστάτησε τιθέμενος ἐπὶ κεφαλῆς πάσης πατριωτικῆς καὶ φιλανθρωπικῆς ἐπιτροπῆς, εἴτε πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐθνικῶν ἀγώνων, ὡς ἔπραξε κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα, εἴτε πρὸς τόνωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος τῶν ἀγωνιζομένων τέκνων τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1912 μέχρι σήμερον, διὰ τῆς ἀποστολῆς ἱεροκηρύκων πρὸ τὸ πλευρὸν τῶν μαχομένων στρατιωτῶν, εἴτε πρὸς περίθαλψιν τῶν οἰκογενειῶν τῶν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος πολεμούντων. Ὡς ἀπόστολος ἐν μέσῳ χειμῶνι ἐπεσκέφθη κατ' ἐπανάληψιν τὰ στρατόπεδα τῶν ἡρωϊκῶν ἀγωνιστῶν διαρκῶς ἐνθαρρύνων καὶ νουθετῶν.

Ἐπικρατήσαντος τοῦ γνωστοῦ Κινήματος τῆς Θεσσαλονίκης τῷ 1917 ἀπεσύρθη τῆς ἀρχῆς κατόπιν τῆς τότε γενομένης δίκης ἐνώπιον τοῦ Ἐκτάκτου Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου καὶ ἐξωρίσθη, ἵνα κατόπιν ἐπανέλθῃ εἰς τὸ πρότερον αὐτοῦ ἀξίωμα μετὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 1ης Νοεμβρίου 1920, τοῦ λαοῦ τῶν Ἀθηνῶν ἐν ἐξάλλῳ ἐνθουσιασμῷ ὑποδεχθέντος τὸν δοκιμασθέντα Ποιμενάρχην του.

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ

Ἐγεννήθη τῷ 1869 ἐν Μαδύτῳ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου. Εἰσαχθεὶς δὲ κατὰ πρῶτον εἰς τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν Κωνσταντινουπόλεως, ἐξηκολούθησεν εἶτα τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολήν, ὅθεν ἀπεφοίτησε τῷ 1896.

Χειροτονηθεὶς δὲ διάκονος προσελήφθη ἐν ἀρχῇ ὡς ἀρχιδιάκονος εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Σερρῶν καὶ μετὰ ταῦτα ἐκλήθη ὡς Ἱερατικὸς προϊστάμενος τῆς Κοινότητος Βλάγκας ἐν Κωνσταντινουπόλει. Τῷ δὲ 1904, τῇ αἰτήσει τῆς Κοινότητος προήχθη εἰς Χωρεπίσκοπον αὐτῆς ὑπὸ τὸν τίτλον Μυρέων. Μετὰ πολυετῆ δὲ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν ἡ Μ. Ἐκκλησία ἀμείβουσα τὸν ζῆλον τοῦ ἀνδρὸς ἀπέστειλεν αὐτὸν ὡς Βοηθὸν ἐπίσκοπον τῆς Μητροπόλεως Ξάνθης καὶ Καβάλλας, ἔνθα εὗρεν αὐτὸν καὶ ὁ Βαλκανοτουρκικὸς πόλεμος. Εἶναι γνωστὴ ἡ αὐτοθυσία ἣν ἐπέδειξε τότε ὁ Σεβασ. Ἐπίσκοπος ὑπὲρ τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους, ἔναντι τῶν βουλγαρικῶν βουλιμιῶν καὶ πασίγνωστος ἡ ἐξορία αὐτοῦ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Βουλγαρίας, ἔνθα πλεῖστα ὅσα ὑπέστη, μέχρις οὗ ἡ δεξιὰ Κυρίου ἐπανέφερε καὶ πάλιν ζῶντα μεταξὺ τοῦ ποιμνίου του. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὅμως τότε τιμῶσα τὰς πολλαπλὰς θυσίας αὐτοῦ ἐξέλεξεν ὡς Ἐπίσκοπον Ἀργολίδος καὶ τοιοῦτος μέχρι σήμερον διατελεῖ ὁ Σεβασμιώτατος εὐαρεστῶν Θεῷ τε καὶ ἀνθρώποις.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ
Καθηγητὴς τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Παν. Ἀθηνῶν
Διευθυντὴς τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς.

ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΑΝΤΑ ΑΡΘΡΑ

ΜΕΡΟΣ Α'

Ο ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΒΗΡΥΤΟΥ
ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΣΑΡΡΑΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Βηρυτοῦ ἐκ Λαοδικείας καταγόμενος μετὰ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀποφοιτήσας τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας Χάλκης. Εἶναι τελείως γνώστης τῆς Γαλλικῆς, Τουρκικῆς, Ἀγγλικῆς καὶ Ἀραβικῆς Φιλολογίας ἀληθὲς κόσμημα τοῦ Ἀντισχικοῦ θρόνου. Χειροτονηθεὶς ἐπὶ Πατριάρχου Μελετίου ἐγένετο τὸ πρῶτον Ἱεροκήρυξ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ ἐν Δαμασκῷ, ὁπότε ἐκδίδων τὴν ἐφημερίδα τὸ «Δῶρον», τῷ 1882 ἀνέλαβε φοβερὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Ἰησουϊτῶν ὑπονομευόντων τὰ θεμέλια τῆς Ὀρθοδοξίας ἐν Συρίᾳ, ὅπου ἔλαμψαν τόσοι μεγαλώνυμοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Μετὰ τὴν τοιαύτην δρᾶσιν διωρίσθη ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριάρχου ἐν Αἰγύπτῳ πρὸς προστασίαν τῶν αὐτόθι Σύρων Ὀρθοδόξων, φέρων τὸν βαθμὸν τοῦ Ἀρχιμανδρίτου· ἐν Ἀλεξανδρείᾳ εὑρισκόμενος ἐξελέγη Μητροπολίτης Βηρυτοῦ ἄχρι σήμερον πατρικῶς ποιμένων καὶ ποδηγετῶν τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμά του.

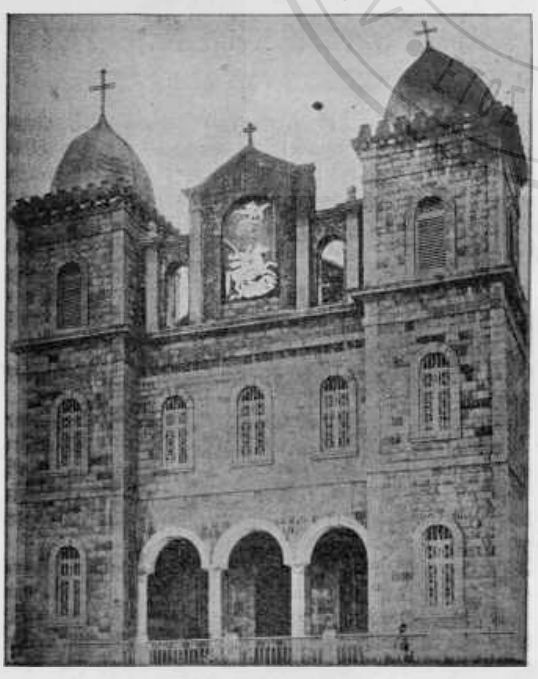
Συνέγραψε πλεῖστα ὅσα συγγράμματα «***Περὶ μυστηρίων***», δίτομον ἱστορίαν «***τοῦ σχίσματος μεταξὺ Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας***» κατόπιν ἐπισταμένης μελέτης καὶ ἐπισκέψεως καὶ αὐτῆς τῆς Ρώμης, ἔνθα τὸ πρῶτον Ὀρθόδοξος κληρικὸς παρουσιάσθη πρὸ τοῦ Πάπα· πλείστας δὲ μεταφράσεις εἰς τὴν Ἀραβικὴν τοῦ τυπικοῦ καὶ τῶν Ἀκολουθιῶν.

Εἶναι τετιμημένος διὰ πλείστων παρασήμων, ἡ δὲ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΣΑΡΡΑΣ

ἐθνωφελὴς καὶ φιλάνθρωπος δρᾶσις τοῦ Σεβασμιωτάτου καταφαίνεται ἐκ τῶν φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων, τὰ ὁποῖα ἵδρυσε καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τὰς ὁποίας ἔκτισε καὶ τῶν ὁποίων εἰκόνας τινας παραθέτομεν.

Ὁ ἐν Σουκ-ἐλ-Γαρπ χωρίῳ τοῦ Λιβάνου κτισθεὶς Ἱ.Ν. τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Βηρυτοῦ Γερασίμου Μασάρρα τῷ 1904.

Περὶ τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας καὶ τῶν Μητροπολιτῶν αὐτοῦ βλέπε ἐκτενεστέρας πραγματείας ἐν τῷ ΙΒ΄ τόμῳ.

Ο ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΑΜΙΔΗΣ ΚΑΙ ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΚΑΤΤΙΝΗΣ

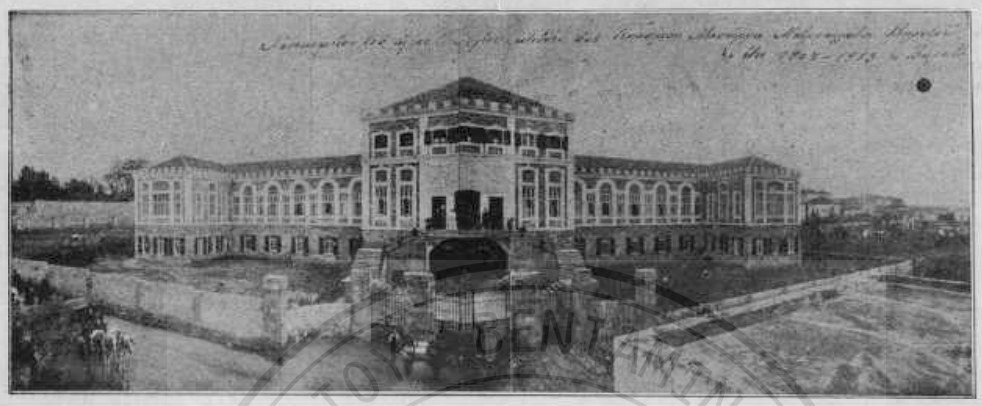
Γεννηθεὶς τῷ 1871 ἐν Δαμασκῷ ἔνθα διήκουσε καὶ τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, ἐπεράτωσε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν τῇ ἐν Βηρυττῷ Ἱερατικῇ Σχολῇ τοῦ μακαρίτου Μητροπολίτου αὐτῆς Γαβριήλ. Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐν τῇ Σχολῇ σπουδῶν του διωρίσθη διευθυντὴς αὐτῆς ἐπὶ ἔτη διατελέσας ἐν τῇ θέσει ταύτῃ. Τῷ 1900 ἐχειροτονήθη ἱεροδιάκονος ὑπὸ τοῦ ἄνω ἁγίου Βηρυτοῦ. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τούτου κλεισθείσης τῆς Σχολῆς ἐκλήθη εἰς Δαμασκὸν ὑπὸ τοῦ τότε Πατριάρχου Ἀντιοχείας Μελετίου τοῦ Β΄. Προχειρισθεὶς εἰς ἱερέα ἀνέλαβε τὴν διδασκαλίαν τῶν θρησκευτικῶν ἐν τῇ αὐτόθι ἀνωτάρᾳ τοῦ Ἔθνους Σχολῇ. Προαχθεὶς εἰς Ἀρχιμανδρίτην τῷ 1904 ἀπεστάλη ἡγούμενος τῆς Πατριαρχικῆς Μονῆς τῆς Θεοτόκου τοῦ «Μπελεμέντ» ἵνα ὑποστηρίξῃ τὸ ἱερὸν ἔργον τῆς λειτουργίας τῆς ἐν αὐτῇ ἀνωτέρας Ἱερατικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀντιοχικοῦ Θρόνου. Τὰ ὡραῖα οἰκοδομήματα ἅτινα σήμερον κοσμοῦσι τὴν Μονὴν εἶναι προϊόντα τῆς δραστηριότητος καὶ δείγματα τῆς μεγάλης καλαισθησίας αὐτοῦ.

Τῇ 6ῃ Ἀπριλίου 1908 ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Ἀμίδης καὶ Μεσοποταμίας ἐκτενεστάτης ἐπαρχίας τοῦ Ἀντιοχικοῦ Θρόνου. Τὸ νέον τοῦτο στάδιον ἔδωκεν αὐτῷ ἀφορμὰς νὰ ἐπιδείξῃ καλλίτερα τὰς κοσμούσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀρετάς. Ἐν τῇ ἕδρᾳ τῆς ἐπαρχίας Ἀμίδης (Διάρ-Βεκὶρ) ἔκτισε ναὸν μεγαλοπρεπῆ, ἐπεσκεύασε δὲ πολλοὺς τῶν παρ' αὐτήν, ἀνίδρυσε τὰς σχολὰς τῶν ἀρρένων καὶ τῶν θηλέων καὶ κατώρθωσε νέον πνεῦμα προόδου νὰ ἐμφυσήσῃ τῷ λαῷ. Παρὰ τοὺς κινδύνους καὶ τοὺς κόπους οὓς ἀπαιτοῦσιν αἱ περιοδεῖαι ἀνὰ τὴν ἀχανῆ ἐκείνην ἐπαρχίαν κατώρθωσε δὶς καὶ πλέον νὰ περιοδεύσῃ αὐτὴν ἀποκαθιστῶν τὰ κακῶς ἔχοντα. Ποσάκις δὲ καὶ ὁ ὑποφαινόμενος δὲν συνόδευσεν αὐτὸν ἐπὶ τῶν «Κελεκίων» τοῦ Εὐφράτου καὶ Τίγρεος εἰς μίαν ἄκραν τῆς ἐπαρχίας ὅπως ἀνεύρῃ ἓν ἀπολωλὸς πρόβατον καὶ παρηγορήσῃ ἕνα τεθλιμμένον.

Ἓν τῶν χαρακτηριζόντων τὸν Ἅγιον Ἀμίδης, εἶναι φλογερὰ ἀγάπη πρὸς τὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν καὶ ζῆλος θερμότατος ὑπὲρ τῆς διαδόσεως αὐτῆς. Εἰς πολλὰ χω-

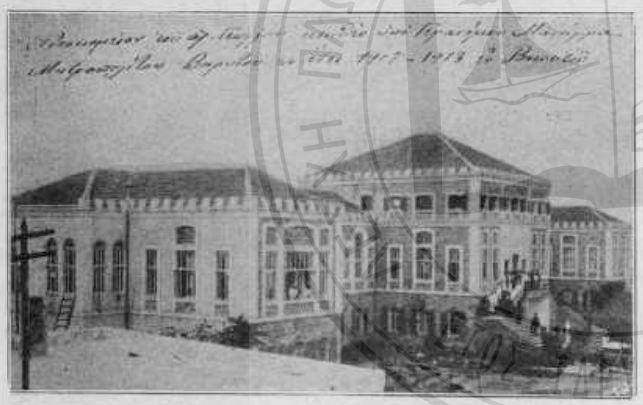
ρία τῆς Ἀμίδης, τῇ ἀπαιτήσει αὐτοῦ ἀντικατεστάθησαν δι' ἑλληνικῶν τὰ παρ' αὐτῇ ἀρμενικὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ σχολικὰ βιβλία. Ἐσχάτως εἶχεν ἀρχίσει ἐπιτυχεῖς διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν πολυπληθῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ Ἰακωβιτῶν ἀφορώσας τὴν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν ἐπάνοδον αὐτῶν, δὲν πρόφθασεν ὅμως νὰ περατώσῃ αὐτὰς προσκληθεὶς τὸν Ἰούλιον 1913 εἰς Δαμασκὸν ὡς μέλος τῆς τοπικῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας. Μετὰ ταῦτα κηρυχθέντος τοῦ παγκοσμίου πολέμου κατέστη ἀδύνατος ἡ εἰς τὴν ἐπαρχίαν του ἐπάνοδος, ἥτις καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης ἀκόμη ἦτο κέντρον διαρκῶν ταραχῶν καὶ ἀναρχικῆς ἀταξίας. Ἀλλὰ καὶ ἐν Συρίᾳ παραμένων δὲν ἔπαυσεν ἐπωφελῶς ἐργαζόμενος ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους.

Τὸ ἔξοχον τῆς ἀνατροφῆς του εὑρίσκεται ἐν πληρεστάτῃ ἁρμονίᾳ πρὸς τὸν πλοῦτον τῶν κοσμούντων τὴν ψυχὴν τοῦ Σεβ. Ἀμίδης ἀρετῶν. **Σ. Σ.**

Νοσοκομεῖον τοῦ ἁγίου Γεωργίου κτισθὲν ἐν ἔτει 1907—1913 ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Βηρυτοῦ κ. ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΜΑΣΑΡΡΑ

Ἡ κυρία εἴσοδος μετὰ τῆς ἐμπροσθίας ἀπόψεως τοῦ Νοσοκομείου.

Εἰκὼν τοῦ Νοσοκομείου ληφθεῖσα ἐκ τῆς ἐσωτερικῆς αὐλῆς, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἱδρύσας τὸ Νοσοκομεῖον Σεβ. Μητροπολίτης Βηρυτοῦ ἐξέρχεται ἐκ τῆς κεντρικῆς εἰσόδου περιστοιχούμενος ὑπὸ τῶν ἰατρῶν καὶ νοσοκόμων.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Πατρῶν ΑΝΤ. ΠΑΪΑΣΧΗΣ

(Ἡ εἰκὼν ἐν τῷ Γ΄ τόμῳ)

Καταγόμενος ἐκ Ζακύνθου ἐγεννήθη τῷ 1858. Ἀποπερατώσας δὲ τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῷ Καποδιστριακῷ Πανεπιστημίῳ μετέβη πρὸς συμπλήρωσιν τῶν γνώσεών του εἰς Γερμανίαν, ἔνθα παρηκολούθησε μαθήματα εἰς τὸ Πανεπιστήμια Μονάχου καὶ Λειψίας. Μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ χειροτονηθεὶς διάκονος καὶ πρεσβύτερος καὶ μετ' οὐ πολὺ προαχθεὶς εἰς ἀρχιμανδρίτην διωρίσθη κατ' ἀρχὰς ὡς ἱεροκήρυξ Ζακύνθου. Μετὰ διετίαν δὲ ἀπεστάλη ὡς ἱερατικὸς προϊστάμενος τῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος Τεργέστης καὶ μετὰ ταῦτα Λονδίνου, ὁπόθεν μετὰ 12 ἔτη τῷ 1906 ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐξέλεξεν αὐτὸν Ἐπίσκοπον Πατρῶν καὶ ὡς τοιοῦτος μέχρι σήμερον ἐξακολουθεῖ ποιμαίνων θεαρέστως τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν.

Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης
ΕΥΜΕΝΙΟΣ ΦΑΝΟΥΡΑΚΗΣ

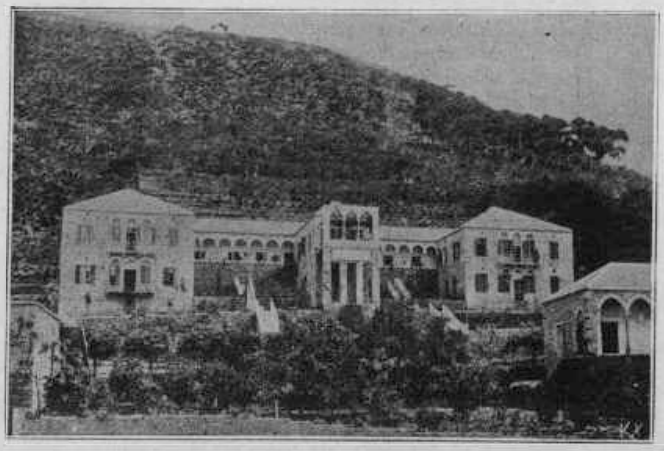
Ἐγεννήθη εἰς τὸ Λουτράκι τοῦ Μαλεβυζίου Κρήτης. Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐγκυκλίων αὐτοῦ σπουδῶν ἐν Ἡρακλείῳ, ἐφοίτησεν εἰς τὸ Ἱεροδιδασκαλεῖον τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὸ Γυμνάσιον Ἡρακλείου καὶ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε μετὰ λίαν εὐδοκίμους σπουδὰς τῷ 1912.

Ἐχειροτονήθη διάκονος τῇ 12ῃ Αὐγούστου 1912, προήχθη εἰς πρεσβύτερον τῇ 19ῃ Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ τῇ 7ῃ Ἀπριλίου 1913 ἐγένετο ἡ χειροθεσία δι' Ἀρχιμανδρίτην.

Ἀνήκει εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Κρήτης.

Ἔγραψε λόγους καὶ ἄρθρα εἰς διάφορα περιοδικά.

Τὰ πατριωτικὰ αἰσθήματα καὶ ἡ ἔνθερμος πρός τε τὴν Πατρίδα καὶ τὸ καθῆκον ἀφοσίωσις τοῦ Πανοσιολογιωτου παρέχουσι χρηστὰς ἐλπίδας ἀγαθοῦ μέλλοντος καὶ δράσεως.

Ξενοδοχεῖον ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Διβάνου, τῷ ὀνομαζομένῳ
ΣΟΥ-ΚΕΔ-ΓΑΡΠ κτισθὲν ὑπὸ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΜΑΣΣΑΡΑ
Μητροπολίτου Βηρυτοῦ ἐν ἔτει 1907

Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδίτης
κ. ΘΑΛΛΕΛΑΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ
Πρωτοσύγκελλος Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἴνου

Ἐγεννήθη ἐν τῇ πόλει Αἴνῳ τῆς Θρᾴκης τῷ 1882. Τὰς δὲ σπουδὰς αὐτοῦ συνεπλήρωσεν ἐν τῇ κατὰ τὸ Ἁγιώνυμον Ὄρος ἀκμασάσῃ ποτὲ Ἀθωνιάδι Σχολῇ.

Διάκονος ἐχειροτονήθη ἐν Ἁγίῳ Ὄρει κατὰ τὸ 1908 καὶ μετὰ ἓν ἔτος ἱερεύς, ἐκτελῶν τὰ καθήκοντα αὐτοῦ κατ' ἀρχὰς παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Μετανοίας αὐτοῦ. Τῷ δὲ 1913 διωρίσθη Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἴνου παραμείνας πρῶτον εἰς Αἶνον καὶ βραδύτερον τῷ 1920 εἰς Ἀλεξανδρούπολιν (Δεδέαγατς) προαχθεὶς ἐν τῷ μεταξὺ (1915) εἰς Ἀρχιμανδρίτην ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ.

Στρατιώτης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους συμμετέσχεν καὶ εἰς τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1912. Ἡ πατρωτικὴ ὅμως ψυχὴ αὐτοῦ ἐπέπρωτο νὰ δοκιμασθῇ ἀτυχῶς βραδύτερον ὅτε ἀκολουθῶν τὴν τύχην τῶν Χριστιανῶν αὐτοῦ ἐξωρίσθη εἰς Μάλγαρα τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Θρᾴκης καὶ ἐκεῖ διῆλθε τρία καὶ ἥμισυ ἔτη ἐν μέσῳ παντοίων στερήσεων, διωγμῶν καὶ κακώσεων εἰς βάρος τοῦ ἱερατικοῦ του σχήματος παραμείνας ἐφ' ἱκανὸν καὶ ἐν φυλακαῖς. Ἠξιώθη ὅμως παρ' ὅλα ταῦτα νὰ παλινοστήσῃ καὶ πάλιν εἰς τὴν πατρίδα του, ἐλευθέραν πλέον, ἔνθα μέχρι σήμερον καὶ παραμένει ἐξακολουθῶν τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ ὑπηρεσίας.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Μονεμβασίας καὶ Λακεδαίμονος
ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΤΡΩΪΑΝΟΣ

Ἐξ Ἀργοστολίου τῆς Κεφαλληνίας καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1869.

Τρόφιμος τυγχάνων τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, ἔνθα καὶ συνεπλήρωσε τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδάς, προστασίᾳ τοῦ ἀπὸ Κεφαλληνίας ἀοιδίμου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Γερμανοῦ, εὐθὺς ὡς ἀπεφοίτησε τῷ 1893, ἀπεστάλη παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς Μόναχον τῆς Γερμανίας, ἔνθα παρακολουθήσας ἐπὶ πενταετίαν μαθήματα ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας.

Ἐπανελθὼν διωρίσθη προϊστάμενος τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Βουδαπέστης καὶ εἶτα Δρέσδης. Τῷ 1904 δὲ

Καταγόμενος ἐκ Καλαβρύτων ἐγεννήθη τῷ 1850. Ἐνωρίτατα δὲ ἀφιερωθεὶς εἰς τὸ ἱερατικὸν στάδιον, τὰ πρῶτα μαθήματα διήκουσεν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τῶν Ταξιαρχῶν τῆς Αἰγιαλείας. Χειροτονηθεὶς δὲ εἶτα διάκονος μετὰ γυμνασιακὰς σπουδὰς ἐν Ναυπλίῳ, ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀποφοιτήσας μετέβη

κληθεὶς εἰς Ἑλλάδα κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπεστάλη ὡς ἱεροκήρυξ Χαλκίδος καὶ μετὰ ταῦτα Ἀττικῆς, βραδύτερον δὲ Α΄ Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος, ὁπόθεν τῷ 1907 προήχθη εἰς Ἐπίσκοπον Μονεμβασίας καὶ Λακεδαίμονος, ἐπαρχίαν ἣν θεαρέστως ἐποίμανε μέχρι τοῦδε.

Τῷ 1921, συνεπείᾳ τῶν γνωστῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀνωμαλιῶν ἐν Ἀμερικῇ, ἀπεστάλη ἐκεῖσε ὡς Συνοδικὸς Ἔξαρχος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοιοῦτος παραμένων καὶ μέχρι σήμερον.

Ὁ Θήρας ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

τῷ 1887 εἰς Γερμανίαν, ἔνθα ἐπὶ ἔτη παρηκολούθησεν ἀνώτερα μαθήματα, ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ.

Μετὰ τὴν ἐκ Γερμανίας ἐπάνοδόν του διωρίσθη Σχολάρχης ἐν τῷ Νομῷ Ἀχαΐας, τῷ δὲ 1894 ἀπεστάλη εἰς Πετρούπολιν ὡς ἐφημέριος τῆς Ἑλλην. Πρεσβείας καὶ τῷ 1907 κληθεὶς προεχειρίσθη εἰς Ἐπίσκοπον Θήρας, ἐπαρχίαν τὴν ὁποίαν ἐποίμανεν εὐδοκίμως μέχρι σήμερον, ἀπομακρυνθεὶς προσωρινῶς μόνον κατὰ τὸ 1917.

Τυγχάνει τετιμημένος διὰ παρασήμων καὶ διαφόρων ἄλλων μεταλλίων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
Ἐκ Ραιδεστοῦ (Ἁγ. Εὐθυμίου) τῆς Θράκης Δ. Θ. ΚΑΙ Τ. Ν.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Γυθείου—Οἰτύλου
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Γ. ΔΑΦΝΟΣ

Κατάγεται ἐκ Ζακύνθου, ἔνθα ἐγεννήθη τῷ 1877. Ἀποπερατώσας τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῷ Καποδιστριακῷ Πανεπιστημίῳ τῷ 1902, διωρίσθη καθηγητὴς θρησκευτικῶν ἐν τῷ Γυμνασίῳ Πειραιῶς καὶ ἐπὶ ἐννεαετίαν ἐδίδαξεν ἐκ παραλλήλου καὶ εἰς ἰδιωτικὰ λύκεια. Τῷ 1910 ἐχειροτονήθη διάκονος, ὀλίγον δὲ μετὰ ταῦτα πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης, διατελέσας ἱεροκήρυξ ἐν Πειραιεῖ καὶ ἱερεὺς τοῦ Στόλου βραδύτερον καθ' ὅλην τὴν ἔνδοξον περίοδον τῶν Βαλκανικῶν πολέμων μέχρις οὗ τῷ 1914 ἡ Ἱερὰ Σύνοδος προήγαγεν αὐτὸν εἰς Ἐπίσκοπον Γυθείου, οἷος διατελεῖ καὶ μέχρι σήμερον, ποιμαίνων θεαρέστως τὸ ποίμνιον αὐτοῦ.

Ἐξέδωκε «Θρησκευτικὰ κηρύγματα» καὶ ἐδημοσίευσε πολλὰς ἄλλας μελέτας καὶ ἄρθρα εἰς διάφορα περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας.

Τυγχάνει δὲ τετιμημένος διὰ παρασήμου ἑλληνικοῦ καὶ τῶν μεταλλίων τῶν Βαλκανικῶν πολέμων.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Τρίκκης καὶ Σταγῶν
ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ ΘΩΜΑΣ

Ἐγεννήθη ἐν Πρεμετῇ τῷ 1876. Ἐνωρίτατα εἰσαχθεὶς εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ριζάρειον Σχολὴν συνεπλήρωσε τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς εἰς τὴν θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀποφοιτήσας τῷ 1902. Πρὸς πληρέστερον δὲ καταρτισμὸν παρηκολούθησε μαθήματα ἐν Γερμανίᾳ, ἔνθα καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ Φιλοσοφίας ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου Βερολίνου.

Μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἐχρημάτισε Α' Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῷ 1914 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Τρίκκης, ἱεροπρεπέστατα μέχρι σήμερον ποιμαίνων τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν.

Ὁ Τρίκκης ***ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ***

Ὁ Ἱερολογιώτατος Ἱεροδιάκονος
ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ ΚΥΝΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐγεννήθη τῷ 1890 ἐν Βαλτζάνῃ τῆς Κολωνίας — Νικοπόλεως. Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν καὶ Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν τῆς Χάλκης, ἀποπερατώσας τὰς σπουδάς του τῷ 1915.

Ἐχειροτονήθη Διάκονος τῷ 1916 καὶ Ἀρχιδιάκονος τοῦ Μητροπολίτου Νεοκαισαρείας· ἕνεκα τῶν τουρκικῶν διωγμῶν τοῦ 1917 ἐξεδιώχθη τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ θέσεώς του καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Κων)πολιν, ἔνθα διωρίσθη Ἱεροκήρυξ καὶ Διευθυντὴς τῶν Ἡνωμένων Ἐκπαιδευτηρίων Μουχλίου—Ποτηρᾶ ἐν Φαναρίῳ Κων)πόλεως, μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας ἐκπληρῶν τὸ καθῆκόν του ἐν τῇ νέᾳ του ταύτῃ ὑπηρεσίᾳ.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ παγκοσμίου πολέμου ὡς μέλος τῆς Ἐπίτροπῆς ὑπὲρ τῶν ἐν Ξηλοπόρτῃ Ἀστέγων περισυνέλεξε πλεῖστα ὀρφανὰ εἰς τὸ ἐν λόγῳ ἄσυλον. Συγχρόνως δὲ καὶ ὡς ***Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν προσφύγων τῆς Ἐπαρχίας Κολωνίας***, συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἐπαρχιωτῶν του.

Ἔγραψεν «***Ἡ Ἱστορία καὶ Ἀρχαιολογικὴ ἀξία τῆς Μονῆς Εὐαγγελιστρίας τῆς Βαλτζάνης***» καὶ ***Αἱ καταστροφαὶ καὶ σφαγαὶ τῆς Ἐπαρχίας Κολωνίας.***

Ὁ Ἱερολογιώτατος Διάκονος
ΙΩΑΚΕΙΜ Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐκ Συγῆς τῆς ἐπαρχίας Προύσης καταγόμενος ἐγεννήθη τῇ 8 Ἰουλίου 1888.

Ἐσπούδασεν εἰς τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν Ἱεροσολύμων, τὴν θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Σταυροῦ καὶ τὴν θεολογικὴν Ἀκαδημίαν τῆς Χάλκης, ἀποπερατώσας τὰς σπουδάς του τῷ 1913.

Ἐχειροτονήθη Διάκονος τῇ 1 Ἰουλίου 1914 διορισθεὶς συγχρόνως παρὰ τῇ Κοινότητι Σταυροδρομίου.

Ὡς Καθηγητὴς τῶν Θρησκευτικῶν, τῆς Ἱστορίας, διδάσκει λίαν ἐπιτυχῶς εἰς τὸ ***Ἐθνικὸν*** Λύκειον καὶ τὸ Ἐμπορικὸν Γυμνάσιον Γαλατᾶ.

Ἔγραψε διαφόρους πραγματείας ἠθικοῦ χαρακτῆρος εἰς διάφορα περιοδικά.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Φωκίδος ***ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ***

Καταγόμενος ἐκ τῆς νήσου Καλύμνου ἐγεννήθη τῷ 1864. Μετὰ τὰς ἐγκυκλίους αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις Ἐκκλησιαστικῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ, διάκονος ἤδη ὢν ἐξηκολούθησε τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν τῷ Καποδιστριακῷ Πανεπιστημίῳ, ἀποφοιτήσας καὶ τυχὼν τοῦ πτυχίου του τῷ 1892. Ἔχων δὲ ἤδη ὑπηρεσίαν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Β. Πρεσβείᾳ τῆς Πετρουπόλεως, εὐθὺς ὡς ἀνηγορεύθη πτυχιοῦχος βραβευθείς, διωρίσθη ἱεροκήρυξ εἰς τὸν Νομὸν Τρικκάλων. Τῷ 1893 δὲ χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος καὶ προχειρισθεὶς εἰς ἀρχιμανδρίτην διετέλεσεν ἐπί τι διάστημα ἱεροκήρυξ Φθιωτιδοφωκίδος, μέχρις οὗ προταθεὶς μετετέθη ὡς τοιοῦτος εἰς τὸν Ἐθνικὸν Στόλον καὶ τῷ 1901 ἐξελέγετο παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος Ἐπίσκοπος Φωκίδος, ὡς τοιοῦτος διατελῶν μέχρι σήμερον καὶ ἑδρεύων ἐν Ἀμφίσσῃ.

Τυγχάνει τετιμημένος διὰ τοῦ χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Τάγματος τῶν Ἱπποτῶν Γεωργίου τοῦ Α΄.

ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Μέγας Ἀρχιδιάκονος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου

Ἐγεννήθη ἐν Ρέγκιοϊ χωρίῳ πλησίον τῶν Δαρδανελλίων, ἐσπούδασεν ἐν τῇ θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης ἀποφοιτήσας μετ' εὐδοκίμους ἐξετάσεις τῷ 1908, ὁπότε καὶ ἐχειροτονήθη. Ἀποπερατώσας τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς διωρίσθη Διευθυντὴς τῶν Σχολῶν τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, εἶτα δὲ ἐγένετο Ἀρχιδιάκονος τοῦ Μητροπολίτου Ἡρακλείας τῷ 1910, μετὰ ταῦτα Διευθυντὴς τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Σχολῆς Σόφιας καὶ διάκονος τῆς ἐκεῖ Ἑλληνικῆς πρεσβείας τῷ 1911.

Ἐπὶ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἰωακεὶμ τοῦ Γ΄ προσεκλήθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐν Κων)πόλει Πατριαρχείων ἔνθα ἀπὸ τοῦ 1911 ὑπηρετεῖ, διελθὼν τὰς διαφόρους σειρὰς τῆς Ἱεραρχίας τοῦ ***τριτεύοντος,*** δευτερεύοντος καὶ

ἤδη ὑπηρετεῖ ὡς Μέγας Ἀρχιδιάκονος, ἐκπληρῶν μετὰ πολλῆς ἀφοσιώσεως καὶ εὐόρκως τὰ ἀνατεθειμένα αὐτῷ καθήκοντα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, δι' ὃ πάντων ἐπεσπάσατο τὴν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν.

Ο ΙΕΡΟΛ. κ. ***ΚΥΡΙΛΛΟΣ Κ. ΑΦΕΝΤΟΥΛΙΔΗΣ***

Μ. ΕΚΚΛΗΣΙΑΡΧΗΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΩΝ

Πατρὶς αὐτοῦ εἶναι ἡ Σινώπη, καὶ ἔτος γεννήσεως τῷ 1885.

Μετὰ τὰς ἐγκυκλίους ἐν τῇ πατρίδι του σπουδὰς εἰσῆχθη εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ θεολογικὴν Σχολήν, ὅθεν ἀπεφοίτησε τῷ 1910.

Τυγχάνει δὲ Ἱεροδιάκονος ἀπὸ τοῦ 1909, εὐθὺς μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν του προσελήφθη ὡς Ἀρχιδάκονος τῆς Ἱ Μητροπόλεως Μιτυλήνης καὶ Καθηγητὴς ἐν τῷ

αὐτόθι Γυμνασίῳ καὶ Παρθεναγωγείῳ. Τῷ 1914 ἐκλήθη εἶτα ὡς Μ. Ἐκκλησιάρχης ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἀναλαβὼν συγχρόνως καὶ διδασκαλίαν ἔν τε τῷ Ἐθνικῷ Ζαππείῳ Παρθεναγωγείῳ καὶ τῷ ἰδιωτικῷ Ἑλληνογαλλικῷ Λυκείῳ Π. Ἀποστολίδου. Καθ' ἅπαντα τὸν χρόνον τοῦτον ὡς καὶ τὸ διάστημα τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ὡς δευτερεύοντος τῶν Πατριαρχείων τὰ καθήκοντά του ἐξεπλήρωσεν ἐνόρκως καὶ ἀνταξίως πρὸς τὸν εὐσυνείδητον αὐτοῦ χαρακτῆρα.

ΤΟ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ
ΕΝ ΤΗΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΚΥΠΡΟΥ

Ὁ γράψας τὸ περὶ Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου κεφάλαιον ἐν τῷ Πανελληνίῳ Λευκώματι δὲν ἠδυνήθη νὰ τηρήσῃ ἐν πᾶσιν ἀντικειμενικὴν ἔκθεσιν τῶν κατ' αὐτὴν σημαντικωτέρων γεγονότων καὶ προσώπων ὡς ἀνεπηρέαστος καὶ ἀπαθὴς χρονογράφος.

Μετὰ πάροδον δωδεκαετίας περίπου φαίνεται συνεχόμενος ἔτι ὑπὸ συναισθημάτων καὶ ἀντιλήψεων ἃς εἶχε μορφώσει ἐν αὐτῇ τῇ ὀξύτητι τοῦ περὶ τὸ Ἀρχιεπισκοπικὸν ζήτημα ἀγῶνος ἀπὸ τοῦ 1900—1910 καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τούτων διατελῶν ἔτι ἐξήνεγκε γνώμας καὶ κρίσεις αἵτινες ἔδει νὰ καλυφθῶσιν ἐν λήθῃ, ἐξ εὐλαβείας πρὸς τὴν συντελεσθεῖσαν καὶ ἐπικρατοῦσαν ἤδη πλήρη ἑνότητα καὶ ὁμοφροσύνην παρά τε τῷ Ἱερῷ κλήρῳ καὶ τῷ λαῷ τῆς Κύπρου ἐν τῷ κοινῷ εὐγενεῖ ἀγῶνι ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῆς.

Ἐπιχειροῦμεν ὅθεν ὧδε οὐχὶ ἀναίρεσιν ἢ διόρθωσιν, ἀποφεύγοντες παραπλήσιον πειρασμόν, ἀλλὰ τὴν ἄρσιν μιᾶς εὐρύτατα ἐπικρατούσης πλάνης περὶ τῆς πραγματικῆς σημασίας τοῦ ἐπὶ ἐννέα περίπου ἔτη συνταράξαντος τὴν Νῆσον ὅλην Ἀρχιεπισκοπικοῦ ζητήματος καὶ ἀπασχολήσαντος τάς τε ἀδελφὰς Ὀρθοδόξους Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας καὶ τὴν Κυβέρνησιν αὐτὴν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος.

Ἐν τῇ τουρκοκρατουμένῃ καὶ ἀλυτρώτῳ Ἑλλάδι αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαὶ τυγχάνουσι καὶ ἐθνικαὶ τοιαῦται, καὶ οἱ κατέχοντες ταύτας Ἀρχερεῖς τυγχάνουσι θρησκευτικοὶ καὶ ἐθνικοὶ ἡγέται, καὶ ἡ ἐκλογὴ νέου Ἀρχιεπισκόπου, μετὰ τὴν πρὸς Κύριον ἀποδημίαν τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Σωφρονίου Β' ἔδει νὰ γένηται ὑπὸ τὴν διττὴν ταύτην ἔννοιαν καὶ σημασίαν αὐτῆς, καὶ ἐγένετο πρώτη αὕτη μετὰ τὴν εὐτυχῆ μεταπολίτευσιν ἐν τῇ Νήσῳ τῷ 1878.

Κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν ταύτην ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος Β' ὑπὸ τὴν διττὴν ἰδιότητά του ὡς Πρωθιεράρχου καὶ Ἐθνάρχου προσηγόρευσε τὸν πρῶτον βρεττανὸν Ἁρμοστὴν Σὶρ Γ'κάρνετ Οὐόλσέλεϋ, διερμηνεύσας τὴν ζωηρὰν χαρὰν καὶ τὴν βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὴν Μ. Βρεττανίαν ἀπαλλάξασαν τὴν πολυπαθῆ Νῆσον τῆς τουρκικῆς τυραννίας διατυπώσας δὲ καὶ τὴν βαθεῖαν πίστιν τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ ἐπὶ τὴν ἐθνικὴν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ διὰ τῆς μεγαλοψύχου συγκαταβάσεως τοῦ εὐγενοῦς καὶ φιλελευθέρου βρεττανικοῦ ἔθνους.

Ἡ ἀγγλικὴ κατοχὴ τῆς Κύπρου, ἐν τούτοις, δὲν ἐδικαίου τὰς μεγάλας καὶ χρηστὰς προσδοκίας τοῦ λαοῦ, διότι διετήρησεν αὖτη πάντας τοὺς γνωστοὺς καὶ ἀγνώστους τουρκικοὺς φόρους, οἵτινες εἶχον ἀπογυμνώσῃ τοὺς νησιώτας μετὰ τῆς τουρκικῆς κακοδιοικήσεως, καὶ ἐπὶ τούτοις ἐπεβλήθη εἰς τὴν Νῆσον δαπανηροτάτη διοίκησις, χωρὶς τῶν προσδοκωμένων βελτιώσεων, ἐπεβαρύνθη δὲ ὁ πενιχρὸς προϋπολογισμὸς αὐτῆς διὰ τοῦ καλουμένου φόρου ὑποτελείας, συμποσουμένου εἰς Λ. στερ. 92,800, αἵτινες διετίθεντο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἠγγυημένου τουρκικοῦ δανείου τῷ 1855.

Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ καὶ λαϊκοὶ ἡγέται τοῦ τόπου ἐζήτησαν καὶ ἐπέτυχον τὴν παραχώρησιν συνταγματικοῦ τινος χάρτου εἰς τὴν Νῆσον τῷ 1882 δι' οὗ συνιστᾶτο δῆθεν σῶμα νομοθετικὸν συντιθέμενον ἐκ δεκαοκτὼ μελῶν, ὧν ἓξ Ἄγγλοι ἀνώτεροι δημόσιοι λειτουργοί, διοριζόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἁρμοστοῦ, 9 μὴ μωαμεθανοὶ καὶ τρεῖς μωαμεθανοὶ ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τῶν ὁμοεθνῶν αὐτῶν, μετὰ λίαν περιωρισμένων συνταγματικῶν δικαιωμάτων, ὥστε νὰ εἶναι τοῦτο φενάκη συνταγματική.

Ἐνωρὶς ἤδη κατενοήθη τὸ ἀλυσιτελὲς τοῦ Νομοθ. Συμβουλίου πρὸς βελτίωσιν τῆς καθόλου καταστάσεως ἐν τῇ Νήσῳ καὶ ἐδέησε τῷ 1889 ν' ἀπέλθῃ πρεσβεία εἰς Λονδῖνον ὑπὸ πρόεδρον τὸν Ἀρχιεπίσκοπον πρὸς ἐνέργειαν παρὰ τῇ Ἀγγλικῇ Κυβερνήσει διὰ τὴν ἄρσιν τοῦ ἀποπνικτικοῦ φόρου, ὃν Ἄγγλοι εὐπατρίδαι βουλευταὶ ἐν τῷ Βρεττανικῷ κοινοβουλίῳ παρωμοίωσαν πρὸς μυλόλιθον ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ τῆς Κύπρου ἀνηρτημένον.

Ἡ πρεσβεία ἐπανῆλθεν ἄπρακτος καὶ ἡ καθόλου κατάστασις ἐν τῇ Νήσῳ παραμένει ἀμετάβλητος, ἐπέτρεχον δὲ τὴν Νῆσον οἱ εἰσπράκτορες πρὸς εἴσπραξιν τῶν φόρων διὰ παντὸς ἐκβιαστικοῦ τρόπου.

Ἐν τῷ Νομοθετ. Συμβουλίῳ μάτην ἤγειρε σφοδρὰς διαμαρτυρίας ὁ Μητροπολίτης Κιτίου Κυπριανός, καὶ ὅτε ἀπεβίωσεν οὗτος ἐπεκράτησεν ἡ μετὰ συστολῆς καὶ ἐπιφυλάξεων πολιτεία τῶν ἀντιπροσώπων πρὸς τοὺς κρατοῦντας ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε τῷ 1891 ἐτόλμησεν Ἄγγλος διοικητὴς νὰ ἐκθέσῃ ὑποψηφιότητα βουλευτοῦ, καὶ παρὰ τὰς καταβληθείσας προσπαθείας ἐκκλησιαστικῶν καὶ λαϊκῶν παραγόντων νὰ λάβῃ περὶ τὰς 500 ψήφους λευκάς.

Ἐπίστευον πάντοτε ὅτι ἡ συνεσταλμένη καὶ φιλόφρων αὕτη πολιτεία πρὸς τοὺς κρατοῦντας θὰ κατεκτᾶτο τὴν συγκατάβασιν καὶ τὴν εὐμένειαν αὐτῶν πρὸς τὸν τόπον, καὶ ἀντὶ τούτου ἐψηφίζοντο νέοι μεσαιωνικοὶ νόμοι πρὸς τρομοκράτησιν τῶν νησιωτῶν.

Κατὰ τῆς πολιτείας ταύτης ἐπιχείρησάν τινα ἀντίδρασιν νέα καὶ μεμορφωμένα τινα πρόσωπα, μὴ δυνηθέντα ὅμως ἐν ἀρχῇ ν' ἀντιδράσωσιν ἀποτελεσματικῶς κατὰ τῆς ἀδρανοῦς καὶ παθητικῆς πολιτείας τῶν παλαιοτέρων, ὁπωσδήποτε ὅμως τὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ ἀνέζωπυροῦτο καὶ ἡ ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη βελτιώσεως τῆς καθόλου καταστάσεως ἐν τῇ Νήσῳ ἀπέβαινε μᾶλλον καὶ μᾶλλον αἰσθητή. Ἐν τῷ Νομοθετ. Συμβουλίῳ τὴν σθεναρὰν ὑπὲρ τοῦ τόπου κραυγὴν καὶ διαμαρτυρίαν συνέχισεν ὁ διάδοχος τοῦ ἀοιδίμου Κυπριανοῦ, ὁ νέος Μητροπολίτης Κιτίου Κύριλλος μετὰ νέων τινῶν παραγόντων καὶ συνετελεῖτο ἰσχυρά πως ἀναζύμωσις παρὰ τῇ κοινῇ γνώμῃ, ἥτις περὶ τὸ 1900 ἐξεδηλοῦτο δι' ὀργανώσεων ἔξω τοῦ Νομοθετ. Συμβουλίου, τῶν Ἐπαρχ. Ἐπιτροπῶν μετὰ τῆς κεντρικῆς Παγκυπρίου Ἐπιτροπείας.

Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις ἐπῆλθεν ὁ θάνατος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σωφρονίου Β' καὶ ἡ ἐκλογὴ τοῦ διαδόχου του ἀναγκαίως θὰ ἐνεῖχε πολιτικὸν χαρακτῆρα καὶ θὰ ἐσημείου τὴν διαπάλην τῶν ἀντιθέτων ἀντιλήψεων περὶ τῆς ἐφεξῆς πολιτείας τοῦ τόπου διὰ τῶν ἀντιπροσώπων του πρὸς τοὺς κρατοῦντας.

Ὁ ἀγὼν περὶ τὴν ἐκλογὴν Ἀρχιεπισκόπου ἦτο, ἄραπερὶ ἀρχῶν ἀναγομένων εἰς τὴν τύχην τῶν νησιωτῶν, πα, ρωξύνθη δὲ οὗτος καὶ ἐξέπεσε τοῦ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου του ἕνεκα ἐκθέσμων καὶ ἀναρμόστων διατεθέντων μέσων πρὸς κατίσχυσιν, ἅτινα παρερχόμεθα, ἀποφεύγοντες τὸν πειρασμὸν νὰ κινήσωμεν τὸν ἀνάγιρον.

Ἡ πλειονοψηφία ὑπὲρ τῆς ὑποψηφιότητος τοῦ Μητροπολίτου Κιτίου Κυρίλλου κατεδηλώθη κατ' αὐτὰς τὰς πρώτας ἐκλογὰς τῶν εἰδικῶν ἀντιπροσώπων, ἐξεδηλώθη ὅμως καὶ ἡ ἀπόφασις τῶν περὶ τὸν Μητροπολίτην Κυρηνείας κ. Κύριλλον συνοδικῶν ὅπως μετατρέψωσι διὰ παντὸς μέσου τὴν πλειονοψηφίαν εἰς μειονοψηφίαν, καὶ ἐντεῦθεν προῆλθον αἱ πολλαὶ καὶ μακραὶ περιπέτειαι τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς ἐκλογῆς καὶ συνταράξασαι τὴν Νῆσον ὅλην ἐπὶ ἐννέα περίπου ἔτη σπουδαίως ἀπασχολήσασαι τάς τε ἀδελφὰς Ὀρθοδόξους Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας καὶ τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἐλευθέρας Ἑλλάδος.

Παρὰ πάντα ταῦτα ὅμως ὁ πολιτικὸς χαρακτὴρ τοῦ οὕτω προκύψαντος Ἀρχιεπισκοπικοῦ ζητήματος ἀπετέλεσε τὸ σημαντικώτατον καὶ κυριώτατον αὐτοῦ γνώρισμα. Πᾶσαι αἱ ἐν τῷ μεταξὺ γινόμεναι ἐκλογαὶ ἀπὸ τῶν βουλευτικῶν καὶ δημοτικῶν μέχρι τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτροπειῶν διεξήγοντο ἐν ὀνόματι τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ

καὶ ἡ περὶ τὸν Μητροπολίτην Κυρανείας μειονοψηφία ἐξετοπίσθη διαδοχικῶς ἀπό τε τοῦ Νομοθετικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν πλείστων ἄλλων ἀντιπροσοπευτικῶν ἀξιωμάτων. Ἐν τῇ ἀκμῇ δὲ ἐκείνη τοῦ κομματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἡ περὶ τὸν Μητροπολίτην Κιτίου μεγάλη πλειονοψηφία ἔν τε τῷ Νομοθετικῷ Συμβουλίῳ καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ προὐκάλεσε ζωηροτάτην ἀλλὰ πάντοτε νομιμόφρονα ἐθνικὴν καὶ πολιτικὴν κίνησιν, πρὸς τὴν ὁποίαν διετέθησαν εὐμενῶς καὶ αὐτοὶ οἱ μωαμεθανοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου, ὥστε ἔν τινι περιπτώσει νὰ συνυπογράψωσι τηλεγρ. καταγγελίαν τῶν Ἑλλήνων ἀντιπροσώπων πρὸς τὴν Κεντρ. Κυβέρνησιν ἐπὶ κακοδιοικήσει κατὰ τοῦ Ἁρμοστοῦ Σὶρ Χαίυνς Σμίθ. Τότε τὸ πρῶτον ἐπισήμως οἱ Ἕλληνες ἀντιπρόσωποι ἐν τῷ Νόμοθ. Συμβουλίῳ διετύπωσαν ἐπισήμως τὸν ἀκοίμητον πόθον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ τῆς Κύπρου ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος καὶ καθ' ἑκάστην σύνοδον νομοθετικὴν διετύπουν ἐν ψηφίσματι τοῦτο, καὶ ὁ ἔλεγχος τῆς διακυβερνήσεως τῆς Νήσου ἠσκεῖτο μετὰ δυνάμεως λόγου καὶ σφοδρότητος ἐπιβαλλούσης,ἐνῷ πάνδημα διεδέχοντο ἄλληλα συλλαλητήρια ἀνὰ τὰς πόλεις καὶ τὴν ὕπαιθρον διὰ ψηφισμάτων διακηρύττοντα τοὺς ἐθνικοὺς πόθους τοῦ Ἑλλην. πληθυσμοῦ καὶ διατυποῦντα ἐπιτακτικὴν βελτίωσιν καὶ μεταρρύθμισιν διοικητικὴν καὶ ἐκπαιδευτικὴν καὶ οἰκονομικήν.

Κατά τινα ἀκρόασιν παρὰ τῷ ὑφυπουργῷ τῶν Ἀποικιῶν ἐν Λονδίνῳ παραχωρηθεῖσαν εἰς τὸν ἀείμνηστον ἥρωα τοῦ Πιζανίου Χριστόδ. Σῶζον, βουλευτὴν καὶ δήμαρχον Λεμεσοῦ Πάφου, ὁ ὑπουργὸς εἶπεν ὅτι ἡ Κύπρος ἀπέβη ἡ ὀχληροτέρα ἀποικία, καὶ πρὸς καθησύχασιν αὐτῆς, ὡς φαίνεται,ἀπέστειλεν ὡς Ἁρμοστὴν ἄγγλον εὐπατρίδην τὸν Σὶρ Κάρολον Κὶγκ Χάρμαν. Οὗτος ἀπὸ τοῦ ἀτμοπλοίου, ἅμα καταπλεύσαντος εἰς Κύπρον, ἔσπευσε νὰ διακηρύξῃ πρὸς τοὺς δεξιωσαμένους αὐτὸν Ἕλληνας ἀντιπροσώπους ***φυσικοὺς καὶ δικαίους τοὺς ἐθνικοὺς πόθους τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ τὸν φόρον τῆς ὑποτελείας ὡς αἴτιον τῆς κακοδαιμονίας τῆς νήσου.*** Συνεπὴς πρὸς τὰς δηλώσεις του ταύτας ὁ βρεττανὸς οὗτος εὐπατρίδης ἐπιδείξατο πάντοτε ἄκρον σεβασμὸν πρὸς τὰς ἐθνικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ τόπου, κατεπολέμησε τὸν φόρον τῆς ὑποτελείας καὶ κατώρθωσε τῇ βοηθείᾳ τῶν ἑλλήνων ἀντιπροσώπων νὰ ἐλαττώσῃ τοῦτον εἰς λ. 42000, ηὔξησεν τὴν ἐτησίαν χρηματ. χορηγίαν τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν δημ. παιδείαν, ἀπήλλαξεν ὀκτὼ ὅλας χιλιάδας ἀνδρῶν ἐν τῇ Νήσῳ ἀπὸ τοῦ στιγματισμοῦ μεσαιωνικοῦ τινος νόμου περὶ ἀπαγορεύσεως κατοχῆς ὅπλου, κατέστειλε τὰς φορολογικὰς καταπιέσεις,ἀπεδέχθη νομοσχέδιον τῶν Ἑλλήνων ἀντιπροσώπων περὶ προστασίας τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ ἐπεψήφισε καὶ ἐπεκύρωσε τοῦτο εἰς νόμον, εἰσήγαγε καὶ ἐπιψήφισε ἐν τῷ Νομοθ. Συμβουλίῳ νομοσχέδιον ἐπανεκτιμήσεως τῶν γαιῶν, ἐνεθάρρυνε καὶ ἐνίσχυσεν τὴν σύστασιν ἀτμοπλοΐας Κυπριακῆς ὑπὸ σημαίαν ἑλληνικὴν καὶ πρὸς ὁλοσχερῆ εἰρήνευσιν τῆς Νήσου ἀπέμεινεν ἡ τελικὴ λύσις τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ζητήματος, τὸ ὁποῖον ἀντὶ νὰ διευθετηθῇ ὑπὸ τῆς μεσολαβήσεως τῶν ἀδελφῶν ἐκκλησιῶν ἀπέβαινε περιπλοκώτερον καὶ δυσχερέστερον.

Θεωρήσασα τοῦτο ἡ Τοπικὴ Κυβέρνησις ὡς ζήτημα δημοσίας τάξεως, ἔλαβεν ὑπ' ὄψει ἔκθεσιν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κ. Φωτίου καὶ τοῦ τότε ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου Ἱεροσαλὴμ κ. Μελετίου Μεταξάκη Ἀρχιμανδρίτου καὶ συνετάχθη νομοσχέδιον δι' οὗ ἐξησφαλίζετο ἡ διεξαγωγὴ γνησίων καὶ ἀνηπηρεάστων ἐκλογῶν τῶν εἰδικῶν καὶ τῶν γενικῶν ἀντιπροσώπων ὑπὸ τὴν ἔποπτείαν τῆς πολιτικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας. Τὸ νομοσχέδιον τοῦτο ἐγένετο νόμος ἐφάπαξ καὶ ἄνευ δημιουργίας προηγουμένου, καὶ μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ καὶ τὴν τελικὴν ἐκλογὴν Ἀρχιεπισκόπου συνῳδὰ πάντοτε τοῖς ἔθεσι καὶ θεσμίοις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, ἔπαυσεν ὑπάρχων.

Ἡ λύσις αὕτη τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ζητήματος προὐκάλεσε διαμαρτυρίας τῆς μειονοψηφίας,ἀλλ'ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν βαθμιαίαν καὶ σταθερὰν εἰρήνευσιν καὶ διαλλαγὴν παρά τε τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ λαῷ, ἀποτέλεσμα δὲ λαμπρὸν τῶν μακρῶν ἐκείνων ἀγώνων περὶ τὸ ἀρχισκοπικὸν ζήτημα ἐγένετο ἡ σημερινὴ καθολικὴ ὁμοφρωσύνη μετὰ τῆς ὁποίας διεξάγεται ἐν τῇ Ἑλληνικωτάτῃ Νήσῳ ὁ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως ὡραῖος καὶ εὐγενὴς ἀγών.

Ν. ΚΑΤΑΛΑΝΟΣ

Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΣΙΝΑ

Ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης σχηματίζεται ἐκ δύο κόλπων αὐτῆς ἡ λεγομένη Συναϊτικὴ Χερσόνησος, ὀλίγον τι μικροτέρα τῆς Πελοποννήσου, ἀνήκουσα δὲ γενικῶς εἰς τὴν Πετραίαν Ἀραβίαν. Τὴν Χερσόνησον ταύτην κατακαλύπτει ἐπὶ ἐκτάσεως 6.000 τετραγ. χιλ. τὸ ὄρος Σινᾶ, ἀποτελούμενον ἐκ πολλῶν ἑκατοντάδων ὀροσειρῶν, ἀλληλοεπιτεθειμένων καὶ συγκρουομένων, ἐξ ἑκατοντάδων χαραδρῶν καὶ χιλιάδων κορυφῶν. Σχεδὸν εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἀκατανοήτου τούτου ὄγκου τῶν γρανιτωδῶν ὀρέων, ἐκεῖ ὅπου ὑψοῦνται αἱ ἀνώταται κορυφαὶ τοῦ ὅλου, ἐκεῖ ἔν τινι χαράδρᾳ, εἰς ὕψος 1538 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης εὑρίσκεται ἡ περιώνυμος μονὴ τοῦ Σινᾶ, εἰς τὴν θέσιν ὅπου ἔκειτο ἡ βάτος τὴν ὁποίαν κατὰ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν, εἶδεν ὁ Μωϋσῆς φλεγομένην ἀλλὰ μὴ κατακαιομένην, καὶ παρ' αὐτὴν τὸ φρέαρ τοῦ Μωϋσέως, τὸ γνωστὸν ἐπίσης ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Χωρήβ, ἐφ' οὗ ἔλαβεν ὁ Μωϋσῆς τὸν νόμον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖ ἐγίνετο κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ χριστιανισμοῦ ἡ συνηθεστέρα καὶ πυκνοτέρα προσέλευσις ἐρημιτῶν καὶ μοναστῶν καὶ ἱδρύθη πρωτογενές τι εἶδος μοναστηρίου, ὅπερ βαθμηδὸν ἔμελλε νὰ ἐξελιχθῇ εἰς τὴν περιώνυμον Μονὴν τοῦ Σινᾶ. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ πρώτου Χριστιανοῦ βασιλέως Μεγάλου Κωνσταντίνου, οἱ ἐρημῖται τοῦ Σινᾶ ἐζήτησαν διὰ πρεσβείας εἰς Κωνσταντινούπολιν παρὰ τῆς ἁγίας Ἑλένης, τὴν κραταιὰν προστασίαν αὐτῆς πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἐνοχλήσεων τῶν περὶ αὐτοὺς ἀλλοπίστων ἰθαγενῶν βεδουΐνων. Ἡ ἁγία Ἑλένη προσέταξε νὰ κτισθῇ ἐκεῖ πύργος τις πρὸς προστασίαν τοῦ φρέατος.

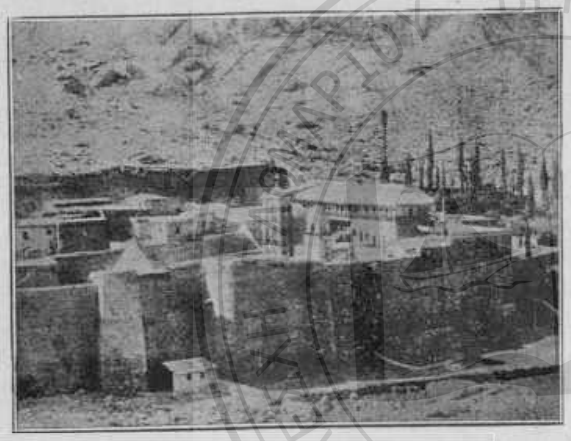
Βαθμηδὸν οἱ μοναχοὶ ἐπληθύνοντο καὶ τὰ μοναστήρια καὶ τὰ ἀσκητήρια ἐπολλαπλασιάζοντο καὶ κατὰ ταύτην τὴν θέσιν καὶ ἀλλαχοῦ περαιτέρω μέχρι τῆς κοιλάδος Φαράν, κειμένης εἰς διήμερον ἀπόστασιν ἐντεῦθεν. Τότε συνέβαινεν ἕνεκα τῶν διωγμῶν τῶν Χριστιανῶν νὰ ἐρημῶνται αἱ πόλεις καὶ νὰ πολίζωνται αἱ ἔρημοι. Ὅτε δὲ διὰ τῶν μεγάλων πατέρων τῆς ἐκκλησίας Ἀντωνίου, Παχωμίου καὶ τῶν φωστήρων αὐτῆς Βασιλείου, Γρηγορίου, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου κ.λ.π, κατηρτίσθη καὶ συνεπήχθη ὁ μοναστικὸς βίος, καὶ ἐν τῷ Σινᾷ τὰ μοναστήρια ἐπληθύνοντο καὶ ηὐξάνοντο. Ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ, ὅστις ἐπλήρωσε ὁλόκληρον τὴν αὐτοκρατορίαν διὰ τῶν εὐεργετικῶν «κτισμάτων» αὐτοῦ, πάλιν οἱ Σιναῖται διὰ πρεσβείας ἐζήτησαν καὶ αὐτοὶ τὴν οἰκοδομὴν ναοῦ ἐν Σινᾶ, οὐδενὸς ἑτέρου πράγματος δεόμενοι ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς ἔγραφον πρὸς τὸν μέγαν Αὐτοκράτορα. Οὗτος δὲ ἀποστείλας ἴδιον ἀρχιτέκτονα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐκεῖσε, τὸν Στέφανον, ἐνετείλατο τὴν οἰκοδομὴν μεγαλοπρεποῦς ναοῦ ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς Αἰγύπτου, ἤτις τότε ἀπετέλει ἐπαρχίαν τοῦ Βυζαντιακοῦ κράτους. Καὶ ἐκτίσθη ἐκεῖ μέγα τετράπλευρον ὀρθογώνιον τεῖχος μήκους καὶ πλάτους 75-80 μέτρων, ὕψους δὲ 12-15 μέτρων, ἐκ γρανίτου λελαξευμένου, κατὰ τὴν ἰσοδομικὴν μέθοδον, θαῦμα ἀρχιτεκτονικοῦ κατορθώματος καὶ θαῦμα ἰδέσθαι ἔτι καὶ σήμερον. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φρουριώδους τούτου ἐρύματος ἐκτίσθη ὁ ναός, ἀρχιτεκτονικῆς «βασιλικῆς», βασιζόμενος ἐπὶ 14 μονολίθων ἐκ γρανίτου στύλων 5 μ. ὑψους. Τὸ βασιλικώτατον καὶ μεγαλοπρεπέστατον τοῦτο δώρημα πρὸς τοὺς Σιναΐτας προσηύξησεν ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς καὶ διὰ τούτων τῶν παροχῶν: νὰ λαμβάνῃ ἐξ Αἰγύπτου πλουσιωτάτην ἐπιχορήγησιν ἐκ τῶν τελωνειακῶν δασμῶν καὶ νὰ δεχθῇ πολυτιμοτάτην καὶ περιεργοτάτην ἐνίσχυσιν, τὴν ἑξῆς: Διακοσίας οἰκογε-

Τὰ Ὄρη τοῦ Σινᾶ

Ἡ ὑψίστη κορυφὴ τοῦ Σινᾶ 2602 μ.

Γενικὴ ἄποψις τῆς Μονῆς τοῦ Σινᾶ

Ὁ κ. Κ. Παπαμιχαλόπουλος ἐκκινῶν διὰ τὸ Σινᾶ

νείας ἀνθρώπων, εἰλημμένων ἐκ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου, πρὸς κατοίκησιν ἐν τοῖς πέριξ καὶ φρούρησιν τῆς Μονῆς ἐσαεί. Ὡς δὲ σώζωνται τὸ τεῖχος καὶ ὁ ναὸς ἐν ἀρίστῃ καταστάσει, οὕτω σώζεται ἀπὸ τοῦ 550μ.Χ. μέχρι σήμερον ἐπὶ 14 σχεδὸν αἰῶνας καὶ τὸ ἐξ **ἀνθρώπων** ἐκεῖνο δῶρον τοῦ Ἰουστινιανοῦ !

Θαῦμα τῆς δυνάμεως καὶ τῆς συνεκτικότητος τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀποτελεῖ ἡ διατήρησις τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Σινᾶ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν Ἑλλήνων ἔκτοτε μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης, ἐπὶ τοὺς 14 τούτους αἰῶνας, εἰς τοιαύτην ἀπόστασιν ἐντεῦθεν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς Πετραίας Ἀραβίας, ἐν τῷ μέσῳ λαοῦ ἀλλοπίστου καὶ ἡμιαγρίου. Καὶ ὅμως πόσον ὀλίγοι Ἕλληνες γινώσκουσι τὸ μέγιστον τοῦτο κτῆμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, διὰ τὸ ὁποῖον πᾶς ἄλλος λαὸς θὰ ἦτο ἐπὶ τούτῳ ὑπερήφανος μέχρις οὐρανοῦ !

Ἡ ἑλληνικὴ Μονὴ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἔχει ἱστορίαν ἐπισημοτάτην καὶ λίαν ἐνδιαφέρουσαν διὰ τὸ ἑλληνικὸν Ἔθνος. Ὑπάρχει δὲ περὶ αὐτῆς ἐκτενὴς ἐργασία ἑτοίμη πρὸς ἔκδοσιν, ἐὰν ὁ Θεὸς θέλῃ.

Τρισμέγιστοι εἰσὶν αἱ ὑπηρεσίαι, ἃς παρέσχεν ἡ πολυσέβαστος αὕτη μονὴ εἰς τὸ δουλεῦον ἑλληνικὸν ἔθνος. Ἕνεκα τῶν μεγάλων προνομίων ἅπινα αὐτὴ πρώτη ἔλαβε, διὰ τῆς βαθείας συνέσεως καὶ πολιτικῆς προνοίας τῶν μοναχῶν αὐτῆς, ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Μωάμεθ, ἐπεβάλλετο εἰς τὰς παντοίας καὶ ποικίλας μουσουλμανικὰς Κυβερνήσεις καὶ ἀρχὰς καὶ εὐηργέτει τὸ πάσχον Γένος, σώζουσα κτήματα, ναούς, μονὰς καὶ κεφαλὰς ἀνθρώπων ἀπὸ τῆς διαρπαγῆς καὶ τῆς σπάθης τῶν κρατούντων. Πόσον ὀλίγοι Ἕλληνες γινώσκουσι τὴν εὐεργετικὴν ταύτην ἐπίδρασιν τοῦ Σινᾶ, ἵνα δύνανται νὰ ἀπονέμωσι τὴν ὀφειλομένην εἰς αὐτὸ εὐγνωμοσύνην !...

Ἡ μονὴ τοῦ Σινᾶ κεῖται, ὡς εἴπομεν, ἐν χαράδρᾳ ὑπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Χωρήβ. Ὁ ναὸς αὐτῆς περιλαμβάνει, κατὰ εὐφυεστάτην διαρρύθμισιν τοῦ ἀρχιτέκτονος, ἐν ἰδιαιτέρῳ παρεκκλησίῳ τὴν θέσιν τῆς ἁγίας βάτου, ἥτις καὶ νῦν φύεται ἐκεῖ. Τὸ παρεκκλήσιον τοῦτο θεωρεῖται μετὰ τὸν Γολγοθᾶν καὶ τὸν Ἅγιον Τάφον τὸ ἱερώτατον ἄδυτον τῆς χριστ. θρησκείας. Εἰς αὐτὸ οὐδεὶς εἰσέρχεται ὑποδεδυμένος, διότι ἐκεῖ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Μωϋσῆν, «λῦσε τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου, ὅτι ὁ τόπος οὗτος ἅγιός ἐστι». Ἐν ἄλλῳ διαμερίσματι τοῦ ναοῦ φυλάσσεται ἐν παλλεύκῳ μαρμαρίνῳ θήκῃ τὸ λείψανον τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης.

Ἡ μονὴ τοῦ Σινᾶ συντηρεῖται ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν κτημάτων αὐτῆς, ἅτινα ἔχει ἐν πάσῃ χώρᾳ, ὅπου ζῶσιν ὀρθόδοξοι Χριστιανοί. Ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν Συρίᾳ, ἐν Σμύρνῃ, ἐν Κύπρῳ, ἐν Κρήτῃ, Πελοποννήσῳ, Ζακύνθῳ, Ἰωαννίνοις, ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Μοναστηρίῳ Μακεδονίας, πρὸ πάντων δὲ ἐν Κιέβῳ τῆς Ρωσσίας καὶ ἐν Τυφλίδι τοῦ Καυκάσου.

Τὰ ἐν Ρουμανίᾳ πλουσιώτατα κτήματα αὐτῆς κατεσχέθησαν ὡς γνωστὸν ὑπὸ τῆς χώρας ταύτης. Ἵνα δέ τις ἐννοήσῃ ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ πλοῦτος τοῦ Σινᾶ εἰς ἀκίνητα κτήματα, ἀναγράφομεν ἐνταῦθα μόνον τὰ ἐν Ρουμανίᾳ ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτὸ καθ' ἅπαντα τὸν ὀρθόδοξον κόσμον. Ἔσχε λοιπὸν ἐν Ρουμανίᾳ τὸ Σινᾶ, κατὰ πρόχειρον καὶ ξηρὰν ἀναγραφὴν μέχρι τοῦ 1863, τὰ ἑξῆς ποικίλα

Ἡ θαυμασία εἰκὼν τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης
Χρονολογία 1752

κτήματα. Μοναστήρια πέντε, σκήτην μίαν, Ἐκκλησίας 4, κτήματα ἀγροτικὰ 55, οἰκόπεδα καὶ γαΐας ἐμφυτεύσεως 320, οἰκίας 8, ἐργαστήρια 16, χάνια 3, λουτρὸν τουρκικὸν 1, κλίβανον 1, ἀμπέλους 7 ἐκτάσεως 270 πογονίων. Τούτων δὲ πάντων αἱ πρόσοδοι ἀνήρχοντο εἰς 2.500.000 καὶ ἐπέκεινα γροσίων Βλαχικῶν ἐτησίως! Ἐξαιρετικῶς μέγαν πλοῦτον κτημάτων εἶχε τὸ Σινᾶ ἐν Ἀργολίδι· ἐπίσης δὲ πάμπολλα ἐν Ἀθήναις, ὅπου καὶ ναὸν τῆς Ἁγ. Αἰκατερίνης τὸν καὶ νῦν ἔτι γνωστὸν ἐν «Πλάκᾳ», συνετήρει δι' ἀπεσταλμένου Ἐξάρχου. Τοῦτον ὅμως τὸν ναὸν διήρπασαν οἱ Ἀθηναῖοι Πλακιῶται τῷ 1882, ἵνα κατασκήσωσι, λέγει, αὐτὸν ἐνοριακόν. Καὶ ἡ ἁρπαγὴ διαρκεῖ ἔτι καὶ νῦν ἀτυχῶς. Εἰς πάντα τὰ μέρη, τὰ ὁποῦδήποτε γῆς, ἐν οἷς ἡ μονὴ ἔχει κτήματα διατηρεῖ καὶ μετόχιον μετ' ἀπεσταλμένου μοναχοῦ Σιναΐτου. Τοιούτους ἀπεσταλμένους ἔχει σήμερον ἐν Κρήτῃ 4 ἐν Κύπρῳ 3 ἐν Κιέβῳ 2, ἐν Τυφλίδι 2, ἐν πᾶσι δὲ τοῖς λοιποῖς ἀνὰ 1.

Μοναχοὺς ἔχει ἡ μονὴ νῦν περὶ τοὺς πεντήκοντα, προΐσταται δ' αὐτῆς Ἀρχιεπίσκοπος, ὁ τιτλοφορούμενος «Ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ, Φαρὰν καὶ Ραΐθοῦ» δι' ἱστορικοὺς λόγους. Οὗτος ἐκλέγεται διὰ καθολικῆς ψηφοφορίας ἁπάντων τῶν μοναχῶν ἄνευ ἐξαιρέσεως καὶ δι' ἴσης ψήφου ἀσχέτως πρὸς τὸν βαθμὸν ἢ τὸ ἀξίωμα ἑκάστου. Χειροτονεῖται δὲ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, πρὸς ὃν ταύτην ἔχει μόνην τὴν ἐξάρτησιν· διότι κατὰ τὰ ἄλλα ἡ Μονὴ τοῦ Σινᾶ εἶναι ἀνεξάρτητος καὶ αὐτοκέφαλος ἀπὸ πάσης ἄλλης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ὁ δὲ Ἀρχιεπίσκοπος, παρὰ τὸ ἀξίωμα τοῦτο, ἔχει ἐν τῇ μονῇ θέσιν ἡγουμένου μόνον, οὐχὶ δὲ ἐπισκόπου, διότι θεωρεῖται ἐπίσκοπος τοῦ ὄρους Σινᾶ, ὅπερ δὲν ἔχει κατοίκους. Διὰ τοῦτο οἱ Ἀρχιεπίσκοποι τοῦ Σινᾶ συνήθως διαμένουσιν ἐν Καΐρῳ ἢ Ἀλεξανδρείᾳ τῆς Αἰγύπτου, ὅπου ὑπάρχουσι μετόχια τῆς Μονῆς, ἀνερχονται δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁσάκις παρουσιασθῇ ἀνάγκη πρὸς διευθέτησιν τῶν πραγμάτων αὐτῆς.

Ἡ Μονὴ διοικεῖται ὑπὸ τῆς λεγομένης «Ἱερᾶς Συνάξεως», ἣν ἀποτελοῦσιν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ὅταν εὑρεθῇ ἐκεῖ, ὁ Δικαῖος, προϊστάμενος ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὁ Σκευοφύλαξ καὶ ὁ Οἰκονόμος. Ἡ μοναχικὴ τάξις ἐν τῷ Σινᾷ τυγχάνει ἡ ἀρίστη ἐν πάσαις ταῖς ἁπανταχοῦ Ἑλληνικαῖς μοναῖς.

Ἡ συμβίωσις τῶν μοναχῶν αὐτόθι ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ εἶναι παραδειγματική. Κρέας οὐδέποτε τρώγουσι καὶ κατὰ τἆλλα δὲ ὁ βίος αὐτῶν εἶναι λιτότατος· προσεύχονται μελετῶσι καὶ ἐργάζονται, περιποιούμενοι καὶ συντηροῦντες τὰ περὶ τὴν μονὴν καὶ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων παρεκκλήσια καὶ μετόχια καὶ καλλιεργοῦντες μικρούς τινας κήπους, ὅπου τυχὸν ῥέει ὑδάτιόν τι πρὸς παραγωγὴν λαχάνων καὶ κηπαίων καρπῶν.

Ἐν τῇ Μονῇ διαμένουσιν οἱ ἡμίσεις τῶν μοναχῶν, ἐπαρκοῦντες εἰς τὰς σημειωθείσας ἀσχολίας, οἱ λοιποὶ (γίνεται δὲ τοῦτο ἐκ περιτροπῆς) μεταβαίνουσιν εἰς τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα μέρη πρὸς διοίκησιν τῶν μετοχίων καὶ τῶν κτημάτων τῆς Μονῆς. Οἱ μοναχοὶ δὲ οἵτοι τοῦ Σινᾶ κατάγονται, κατὰ περίεργον καὶ ἀνεξήγητόν τινα τρόπον, ἐκ πάσης γῆς Ἑλληνικῆς ἢ κατοικουμένης ὑπὸ Ἑλλήνων, χωρὶς ποτὲ νὰ ζητηθῶσιν ἢ νὰ ἐκλεχθῶσιν ἢ νὰ προσκληθῶσιν ὑπό τινος. Κατάγονται δὲ ἐκ Κρήτης ἐκ Πελοποννήσου, ἐκ Κύπρου, ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ἐξ Εὐβοίας, ἐκ Ζακύνθου, ἐκ Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Θεσσαλίας, ἐκ Κων)πόλεως καὶ τῶν πέριξ καὶ ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας, ἀπὸ Ἐρυθραίας καὶ Σμύρνης μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τοῦ Πόντου.

Ἡ παμποικιλία δὲ αὕτη τῶν μοναχῶν τοῦ Σινᾶ καὶ ἡ ἐκ πάσης γῆς Ἑλληνικῆς προέλευσις αὐτῶν ὑπάρχει καὶ σήμερον, ὅπως ὑπῆρξεν ὁμοία καὶ κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας, ὡς μαρτυροῦσι τὰ παλαιὰ μοναχολόγια τῆς Μονῆς.

Περαιτέρω που ἀναγράφεται ἡ σειρὰ τῶν σῳζομένων ὀνομάτων τῶν ὑπαρξάντων Ἀρχιεπισκόπων τοῦ Σινᾶ.

Ἡ Μονὴ τοῦ Σινᾶ κατέχει πολυτιμοτάτην Βιβλιοθήκην χειρογράφων Ἑλλην. καὶ παντοίων ἄλλων. Κατάλογον τῶν χειρογράφων τοῦ Σινᾶ ἐξέδωκεν οὐχὶ ὅμως καὶ τοῦτον πλήρη ὁ Dr Gardthausen· ἐνταῦθα ἡμεῖς σημειοῦμεν μόνον τὸ σύνολον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν χειρογράφων κατὰ γλῶσσας· Ὑπάρχουσι λοιπὸν 1223 Ἑλληνικά, 629 Ἀραβικά, 390 Συριακά, 97 Ἰβηρικὰ (Γεωργιανά) 34 Σλαυϊκά, 6 Κοπτικὰ καὶ τινα ἄλλα.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω σημειωθέντων χειρογράφων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ἔντυπα βιβλία ἀρχαίων καὶ σπανιωτάτων ἐκδόσεων.

Μεταξὺ τῶν χειρογράφων τοῦ Σινᾶ ὑπάρχουσι καὶ ὑπῆρξάν τινα σπουδαιότατα, μοναδικά, οἷον ὁ ὑπὸ τοῦ Tischendorf ὑφαιρεθεὶς τῷ 1858 καὶ εἰς Πετρούπολιν δολίως ἀπαχθεὶς περιφημότατος ***Σιναϊτικὸς Κῶδιξ***, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ ἀρχαιότατον καὶ πληρέστατον ἀντίγραφον τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐν τῷ κόσμῳ. Κατὰ τὰ λοιπὰ οἱ μοναχοὶ τοῦ Σινᾶ φυλάττουσιν ἀγρύπνως τὸν θησαυρὸν αὐτῶν, καὶ ὀφείλει πᾶς τις—ὁ δὲ ὑπαγορεύων τὰς γραμμὰς ταύτας προτίστως—νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ διάσωσις ἐπὶ πεντεκαίδεκα αἰῶνας μέχρι σήμερον τοῦ θησαυροῦ τούτου ὑπὸ τῶν Σιναϊτῶν ἀποτελεῖ τίτλον παγκοσμίου τιμῆς πρὸς αὐτούς, διότι ἀποδεικνύει αὐταπάρνησιν, ἀνιδιοτέλειαν, φιλοτιμίαν, ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν καὶ ἡρωϊσμὸν ἀνώτερα ἀλ[illegible]θῶς παντὸς συνήθους καὶ τετριμμένου ἐπαίνου, ἀπέναντι ἀπείρων πειρασμῶν, βίας ἰσχυρῶν, πιέσεων, δωροδοκίας, ἀπάτης καὶ παντοίων προφάσεων καὶ τεχνασμάτων. Οἱ Σιναΐται μοναχοὶ περιποιοῦνται φιλοξενώτατα πάντα ξένον ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου μέχρι τοῦ ἁπλουστάτου, ἀλλὰ καὶ πάντα ξένον ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ὑποπτεύωνται ὡς κλέπτην, διότι πολλὴν ἔχουσιν πεῖραν.

Ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Σινᾶ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ θαυμασίου γρανιτώδους τείχους τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ ἐγγύτατα πρὸς τὸν περίλαμπρον ναὸν αὐτοῦ ἐγείρει τὸν θόλον καὶ τὸν μιναρὲν αὐτοῦ Μουσουλμανικὸν τέμενος.

Ἡ ἱστορία τοῦ τεμένους τούτου ἀπησχόλησε πολὺ τοὺς περὶ Σινᾶ γράψαντας, οἵτινες ἀνήναγον τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἔτους 1381 μ. Χ., ἡμεῖς ἠδυνήθημεν νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τρεῖς αἰῶνας ἀρχαιότερον καὶ νὰ ὁρίσωμεν ὅτι τὸ τέμενος προϋπῆρχε τοῦ ἔτους 1106μ.Χ. τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύεται δι' ἐγγράφων καὶ ἐπιγραφῶν νῦν τὸ πρῶτον παρ' ἡμῶν εἰσαγομένων, ἀλλὰ περὶ τούτων ἄλλοτε ἴσως ἐκτενέστερον.

Ὁ Σιναΐου ΠΟΡΦΥΡΙΟΣ ὁ Β'

Ἡ δὲ αἰτία τῆς δημιουργίας τοῦ τεμένους τούτου, ἀποτελοῦσα καὶ αὕτη ζήτημα διὰ τοὺς ἱστοριοδίφας, διασαφεῖται παρ' ἡμῶν ἐν ταῖς ὀλίγαις ταύταις λέξεσιν, ὅτι ἀπέρρευσεν ἐκ τῆς συνέσεως καὶ τῆς βαθείας πολιτικῆς περινοίας τῶν Σιναϊτῶν τῶν χρόνων ἐκείνων.

Περὶ τὴν μονήν, ἀνὰ τὴν ἀπέραντον ἐκείνην ἔκτασιν ἐντὸς χαραδρῶν καὶ κοιλάδων, διαβιοῦσιν οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς Χερσονήσου Ἄραβες, εἰδικώτερον αὐτοὶ Βεδουῖνοι καλούμενοι (τοῦθ' ὅπερ δηλοῖ τέκνον τῆς φύσεως, τοῦ ἔξω βίου). Ἀνέρχονται δὲ οὗτοι εἰς δύο δεκάδας χιλιάδων ἐν συνόλῳ, καθ' ἡμετέραν ἐκτίμησιν, διαιρούμενοι εἰς πολλὰς φυλάς, ὧν ἑκάστη ἔχει ἀρχηγὸν ἴδιον Σέχαν, ἅπασαι δὲ ὁμοῦ γενικὸν ἀρχηγὸν τὸν Σεΐχην τῶν Σεϊχῶν διοριζόμενον νῦν ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Τινὲς τῶν φυλῶν τούτων διατελοῦσιν ἐν σχέσει πρὸς τὴν μονὴν καὶ ὑπηρετοῦσιν αὐτήν· μιᾶδέ, ἡ τῶν Σουμπιᾶν ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ἡ ἀπόγονος τῶν ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἀποσταλεισῶν 200 οἰκογενειῶν, ἔχει τὸ δικαίωμα μόνη αὐτὴ καὶ νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν μονήν. Εἰς τὰς λοιπὰς φυλὰς ἀπαγορεύεται τοῦτο αὐστηρότατα ὑπὸ τῶν παρὰ τοῦ Μωάμεθ προνομίων τῆς μονῆς.

Μόνον εἷς ἐξ ἄλλης φυλῆς, τῆς τῶν Ρεντζένιδων, δικαιοῦται νὰ εἰσέρχηται εἰς τὴν μονὴν καὶ νὰ μένῃ ἐν αὐτῇ ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα ὡς ἐπιμελητὴς δῆθεν τοῦ τεμένους. Ἀλλὰ καὶ τὰς 7 ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος διαμένει ἀκλόνητος παρὰ τὸ μαγειρεῖον τοῦ Σινᾶ, ὅπερ ἀποτελεῖ δι' αὐτὸν ἐπίγειον παράδεισον. Καὶ τὸ τέμενος μένει ἐπίσης ἐκεῖ ἀκλόνητον καὶ κεκλεισμένον καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα.

Τὸ Σινᾶ, κατὰ περίεργον καὶ σχεδὸν ἀνεξήγητον τρόπον, ὑπῆρξεν ἐν τῇ Δύσει δημοφιλέστατον καὶ σεβαστότατον, παρὰ πάσας τὰς διενέξεις μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, τὸν θρησκευτικὸν φανατισμὸν καὶ τὴν μισαλλοδοξίαν. Ἡ περὶ τοῦ Σινᾶ γνῶσις καὶ ὑπόληψις ἔσχε δύο πηγάς: τοὺς Σταυροφόρους ὧν τινες ἀνῆλθον μέχρις αὐτοῦ παροδικῶς καὶ ἰδιαιτέρως ἐσεβάσθησαν καὶ ἐθαύμασαν τὴν Ἁγίαν Αἰκατερίνην, ἧς τὴν λατρείαν μετέφερον εἰς τὴν Δύσιν. Ἡ δὲ ἑτέρα πηγὴ τῆς δόξης τοῦ Σινᾶ ἐν τῇ Δύσει ὑπῆρξεν ἡ Ἐνετικὴ Δημοκρατία! Μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν Ἐννετῶν (1204-1210), οἱ αὐτόθι Σιναΐται ἔχοντες ἄπειρα κτήματα ἐν Κρήτῃ, μετὰ προνομίων ἐκ μέρους τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων, ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ προσέλθωσι πρὸς τοὺς Δόγας τῆς Ἐνετίας πρὸς προστασίαν τῶν τε κτημάτων καὶ ἑαυτῶν. Οἱ Δόγαι, ἐδέχθησαν τοὺς Σιναΐτας οὐχὶ μόνον μετὰ προθυμίας καὶ εὐμενείας ἀλλὰ μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ. Παρέσχον δὲ προστασίαν θερμοτάτην, τὰ δὲ ἔγγραφα αὐτῶν ἐπὶ τούτῳ πρὸς τοὺς διοικητὰς τῆς Κρήτης ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας συνεχῶς, ἀπαιτελοῦσιν αὐτόχρημα διθυράμβους καὶ πανηγυρικοὺς καὶ ποιάνας ὑπὲρ τοῦ Σινᾶ.

Τὸ παραδοξότερον ὅμως εἶναι ὅτι τὴν προστασίαν τοῦ Σινᾶ ἀνέλαβον μετὰ τῆς αὐτῆς θέρμης ἢ καὶ ἔτι μείζονος οἱ Πάπαι· οὗτοι δὲ τοὺς προσερχομένους εἰς αὐτοὺς Σιναΐτας πρὸς ζήτησιν ἐλεημοσυνῶν διὰ τὴν συντήρησιν τῆς μονῆς, ἐδέχοντο λίαν προφρόνως καὶ συνίστων πρὸς τοὺς Καθολικοὺς ἡγεμόνας τῆς Δύσεως μετ' ἀληθοῦς καὶ πατρικῆς στοργῆς. Οἱ ἡγεμόνες δὲ οὗτοι, βασιλεῖς καὶ Αὐτοκράτορες Ἱσπανίας, Πορτογαλίας, Γαλλίας, Ὁλλανδίας, Σικελιῶν, Γερμανίας κ. λ. π. παρεῖχον γενναιοτάτας χρηματικὰς ὑποστηρίξεις εἰς τὸ Σινᾶ. Σώζονται δὲ τῶν πλείστων τούτων ἔγγραφα θαυμασμοῦ καὶ λατρείας πρὸς τὴν αὐτόθι ἱερὰν μονήν.

Ἐπίσης εἰς τὸν αὐτὸν καὶ ἔτι μείζονα βαθμὸν εὗρεν ὑποστήριξιν τὸ Σινᾶ ἐκ τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ κόσμου. Οἱ ἡγεμόνες καὶ Βοεβόδαι τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαυΐας, Ἕλληνες καὶ μή, οἱ Αὐτοκράτορες τῆς Ρωσσίας, οἱ βασιλεῖς τῆς ἐν τῷ Καυκάσῳ Ἰβηρίας (Γεωργίας), οἱ βασιλεῖς τῆς Ἀβυσσηνίας, ὁλόκληρον τὸ ὑπὸ δουλείαν τότε Ἑλληνικὸν γένος ἐτέλουν φόρον βαθυτάτης λατρείας καὶ προσκηνύσεως εἰς τὸ Σινᾶ, πρὸς δὲ καὶ γενναίας ὑλικὰς εἰσφορὰς εἰς χρήματα ἢ εἴδη ἤτοι ἱερὰ ἄμφια, εἰκόνας, εὐαγγέλια, δισκοπότηρα, κ. λ. π. Τῶν τοιούτων δωρημάτων ὁ νῦν ἔτι σωζόμενος ἐν Σινᾶ πλοῦτος εἶναι μέγιστος.

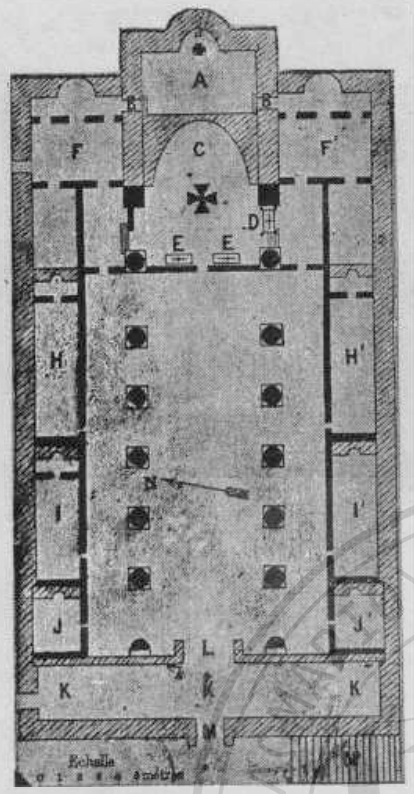
Ἐν τῷ Μουσουλμανικῷ κόσμῳ, ὅστις κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας ὑπῆρξεν ἀπέραντος, ἐπίσης εὗρε τὸ Σινᾶ βαθυτάτην ἀναγνώρισιν καὶ ἐκτίμησιν, μέχρι σεβασμοῦ ἐξικνουμένην. Τοῦτο δὲ διότι εἰς τὸ Σινᾶ ἔδωκεν ὁ Μωάμεθ τὸν πρῶτον αὐτοῦ ***Ἀκτιναμέν***, ἤτοι ἔγγραφον παροχῆς προνομίων καὶ δικαιωμάτων, ἅτινα εἰσὶ τὰ μέχρι τοῦδε σῳζόμενα ἐν τῷ χριστιανικῷ κόσμῳ.

Καθ' ἅπασαν τὴν ἔκτασιν τῆς Μουσουλμανικῆς ἐξουσίας εἴτε ὑπὸ τοὺς Ἄραβας, εἴτε ὑπὸ τοὺς Μαμελούκους, εἴτε ὑπὸ τοὺς Τούρκους, ἡ μονὴ τοῦ Σινᾶ ἀπέλαυε ἀπολύτου ἀσυδοσίας ἐγγείων φόρων, κεφαλικῶν, τελωνιακῶν δασμῶν εἰσαγωγῆς ἢ ἐξαγωγῆς κ.λ.π. Περιέργως δὲ καὶ ἀνεξηγήτως δύναταί τις εἰπεῖν, πανταχοῦ ὅπου εἰς τὴν Μουσουλμανικὴν ἐξουσίαν ὑποκατέστη Χριστιανικὸν κράτος, αἱ ἀτέλειαι τοῦ Σινᾶ κατηργήθησαν ἀμειλίκτως. Οἱ Μουσουλμάνοι ὑποστηρίζουσι τὸ Σινᾶ· οἱ Χριστιανοὶ ἀδιαφοροῦσι τέλεον περὶ αὐτοῦ.

Διὰ τῆς ὑποστηρίξεως, ἣν εὗρε παρὰ τῇ Ἐνετικῇ δημοκρατίᾳ τὸ Σινᾶ, ἐπεδίωξεν ἐν Κρήτῃ καὶ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνηκόντων εἰς αὐτό. Ἵδρυσε λοιπὸν ἐν Ἡρακλείῳ τῆς Κρήτης ἰδίαν σχολήν, ἥτις ἤκμασεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐκθρέψασα πολλοὺς τῶν μεγίστων ἀνδρῶν τοῦ γένους κατὰ τὸν ΙΣ' καὶ ΙΖ' αἰῶνα. Τρόφιμοι καὶ «ἀναστήματα» τῆς σχολῆς ταύτης ὑπῆρξαν Μάξιμος ὁ Μαργούνιος, Μελέτιος ὁ Πηγᾶς ὁ Πατριάρχης, ὁ πολὺς καὶ μέγας Κύριλλος ὁ Λούκαρις καὶ ὁ τοῦτον διαδεχθεὶς ἐν τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ Ἀλεξανδρείας Γεράσιμος ὁ Σπαρταλιώτης. Ἐπίσης ὁ Πατριάρχης Ἀθανάσιος Παντελλίριος, Μελέτιος ὁ Συρίγου, οὗ τὴν βιογραφίαν ἔγραψεν ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθιος ὁ κλεινός. Ἐν μέρει δὲ ἢ καὶ πιθανῶς ἐν ὅλῳ εἰς τὴν αὐτὴν Σχολήν, ὀφείλεται ἀμέσως καὶ ἐμμέσως ἡ μόρφωσις τοῦ Μεγάλου διερμηνέως τῆς Πύλης Παναγ.ωτάκη τοῦ Νικουσίου. Ἐπίσης μαθηταὶ τῆς Σχολῆς ὑπῆρξαν Μελέτιος ὁ Μακρῆς, ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἰωαννίκιος, Νεκτάριος ὁ σοφώτατος ὁ ἱερομόναχος Ἱερεμίας Κακαβέλας ὁ γνωστότατος δηκτικὸς καὶ σκωπτικὸς ἱεροκήρυξ, Γεράσιμος ὁ Βλάχος ὁ Λεξικογράφος.

Ἡ Σχολὴ αὕτη τοῦ Ἡρακλείου ἐκλείσθη σὺν τῇ πτώσει τῆς Ἐνετίας ἐν Κρήτῃ.

Ἀλλ' ὁ κατάλογος τῶν διαπρεπῶν Σιναϊτῶν ἀπ. τοῦ Νείλου, τοῦ ὑπάρξαντος ἐπάρχου Κων)πόλεως ἐπὶ Θεοδοσίου

Σχεδιάγραμμα τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐν Σινᾷ.

Ἐπεξήγησις :

A Παρεκκλήσιον τῆς Ἁγίας Βάτου.
** Ἁγία Τράπεζα, ὑφ' ἣν ἐφυτεύθη ἡ Βάτος.*
BB Θύραι ἐπικεκολλημέναι διὰ μαρμάρου.
C Κόγχη τοῦ Ἱεροῦ τοῦ μεγάλου Ναοῦ, ἐν ᾗ τὸ ψηφιδωτόν.
Δ Λάρναξ τοῦ λειψάνου τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης.
EE Κεναὶ Λάρνακες.
N ὁ Ναός
FF', HH', IF', JJ' Παρεκκλήσια ἐπ' ὀνόματι διαφόρων Ἁγίων.
KKK Λάρθηξ.
L Θύρα μετ' ἐπιγραφῶν ἐπὶ τοῦ ὑπερθύρου
M Κυρία εἴσοδος τοῦ Ναοῦ

καὶ συντομίᾳ ἀλλὰ μετὰ μεγάλης ἐμβριθείας, παρατηρητικότητος καὶ σοφίας, διανέεται δὲ ὑπὸ ἀνυποκρίτου εὐσεβείας. Συγγραφεὺς αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ Περικλῆς Γρηγοριάδης ὅ μετὰ ταῦτα διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Νικολάου Παπαμιχαλοπούλου καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ.

Ἕτερον δὲ ἔργον περὶ τῆς ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σινᾶ ἐκτενὲς καὶ ἐμπεριστατωμένον, ὑπάρχει ἕτοιμον ἀλλ' ἀνέκδοτον ἔτι, γεγραμμένον ὑπὸ τοῦ δίς ἐπισκεφθέντος τὸν πανίερον ἐκεῖνον τόπον, τοῦ καὶ ὑπαγορεύοντος ἀπὸ τῆς κλίνης τὰς γραμμὰς ταύτας. Τὸ ἔργον τοῦτο ἑτοιμάζεται πρὸς ἔκδοσιν προσεχῶς, ἐὰν ὁ Θεὸς θέλῃ.

Ἐν τέλει, ἵνα κλεισθῶσιν αἱ σελίδες αὗται, προσθετέα καὶ τὰ ἑξῆς: Τὸ Σινᾶ ἀποτελεῖ γεωγραφικῶς, ἱστορικῶς καὶ θρησκευτικῶς, ἓν τῶν ἐπισημοτάτων σημείων τῆς γηΐνης ἐπιφανείας. Ὡς Ἱστορία—ἵνα εἰς αὐτὴν μόνην περιορισθῶμεν—συνδέεται, ἕνεκα εὐποιΐας καὶ εὐεργεσιῶν πρὸς αὐτὸ μετὰ τῶν ὀνομάτων τῆς Ἁγ. Ἑλένης, τοῦ Μεγάλου Ἰουστιανιανοῦ, Μωάμεθ τοῦ Προφήτου, τοῦ Τούρκου Σουλτάνου Σελὶμ τοῦ Α', Ναπολέοντος τοῦ Μεγάλου, τοῦ Μωχάμετ Ἄλη, μετὰ πλείστων ἄλλων Καλιφῶν, Σουλτάνων, Αὐτοκρατόρων, βασιλέων, Δογῶν, Παπῶν, ἡγεμόνων, βοεβοδῶν, Πατριαρχῶν κ.λ.π.

Ὀ ΑΚΤΙΝΑΜΕΣ τοῦ Προφήτου

Ἡ εἰς τὸ Σινᾶ ἐπίσκεψις ἀποτελεῖ ἔργον οὐχὶ δύσκολον. Διὰ τῆς Αἰγύπτου Ἀλεξανδρείας, Καΐρου, Σουὲζ φθάνει τις εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ δι' ἀτμοπλοίου ἀποβιβάζεται εἰς τὸ ἐπίνειον τοῦ Σινᾶ, τὴν κώμην Ραϊθόν, ἐκεῖθεν δὲ μετὰ τριήμερον πορείαν φθάνει εἰς Σινᾶ, εἰς ἓν δηλονότι τῶν ἐκπληκτικωτέρων θεαμάτων τοῦ κόσμου. Πόσον ὀλίγοι Ἕλληνες ἐπισκέπτονται αὐτό! Καὶ εἶναι μονὴ ἀπολύτως Ἑλληνικὴ ἐπὶ 1600 ἔτη! ἐπὶ 56 μοναχῶν οὓς εὗρον κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπίσκεψίν μου ἐκεῖ, οἱ 56 ἦσαν Ἕλληνες. Κατὰ τὰ τελευταῖα 40 ἔτη ἠριθμησα καὶ ἐξήγαγον ἐκ τῶν βιβλίων 27 Ἕλληνας ἐπισκέπτας. Εὔχομαι νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον εὐρυτέρα εἰς τοὺς Ἕλληνας ἡ πρὸς τὸ Σινᾶ ἄγουσα. Ὑπάρχει ἐν τούτῳ ἐθνικὸς λόγος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Δεκεμβρίου 1921.

ΚΩΝΣΤ. Ν. ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Τὸ ἐν Βασιλείᾳ Σιναϊκὸν Μετόχιον καὶ οἱ Ἀντιπρόσωποι τοῦ Σινᾶ ἐπὶ μίαν ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ τὸ 1821-1921.

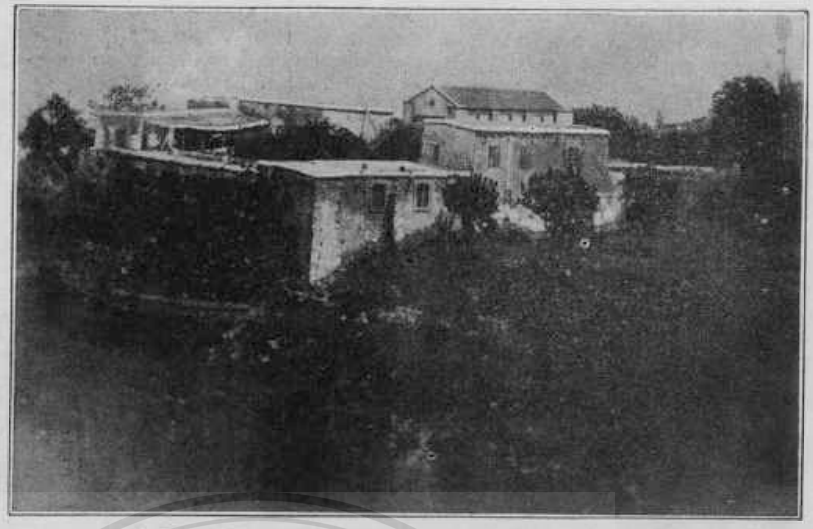
Τὸ ἐν Βασιλείᾳ Σιναϊκὸν Μετόχιον τὸ τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, γνωστὸν ἐν Κύπρῳ ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν «Μονὴ Σινᾶ», οὕτινος ἡ ἵδρυσις χρονολογεῖται κατὰ τὴν μαρτυρίαν ἐπισήμων ἐγγράφων πρὸ τοῦ 1480, ὑπῆρξε κατὰ τοὺς μαύρους καὶ χαλεποὺς χρόνους τῆς δουλείας τὸ καταφύγιον καὶ ὁ φρουρὸς οὗ μόνον τῶν ἐν Βασιλείᾳ ἀλλὰ καὶ τῶν πέριξ χριστιανῶν.

Ἐν Βασιλείᾳ ἔνθα ὁ πληθυσμὸς ἦτο μικτὸς ἐκ χριστιανῶν καὶ Ὀθωμανῶν, οἱ πρῶτοι ὡς ἀκτήμονες, καθόσον τὰ κτήματά των ἐπὶ μικρᾷ προφάσει ἡρπάζοντο ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, κατεδιώκοντο ἀπηνῶς ὑπό τε τῶν συγχωριτῶν Ὀθωμανῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἐπιτοπίων ἀρχῶν τῇ εἰσηγήσει πάντοτε τῶν ὁμοθρήσκων καὶ ὁμοφύλων των. Διωκόμενοι καὶ καταπιεζόμενοι οἱ χριστιανοὶ πολλάκις κατέφευγον εἰς τὴν προστασίαν τῶν κατὰ καιροὺς ἀντιπροσώ-

τοῦ Μεγάλου, καὶ μεταβάντος εἰς τὸ Σινᾶ (ἐν ἔτει 380) ἵνα μονάσῃ μέχρι τοῦ Κωνσταντίνου Α' Ἀρχιεπισκόπου τοῦ Σινᾶ καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐν ταὐτῷ (1830—1834) ἀποθανότος δὲ τὸ 1859, ὁ κατάλογος τῶν ἀνδρῶν τούτων εἶναι μακρότατος καὶ ἐν πολλοῖς ἔνδοξος. Ἀλλ' ἐν ταῖς σελίσι ταύταις δὲν εἶναι ἡ προσήκουσα θέσις αὐτοῦ. Ἡ ἱστορία καὶ ἡ περιγραφὴ τοῦ Σινᾶ ἀποτελοῦσιν ἔργον μέγιστον, βαρύτατον διὰ τὸ ποικίλον καὶ τὸ πολυσύνθετον αὐτῶν. Περὶ τοῦ Σινᾶ ἔχομεν τρία πολλοῦ λόγου ἄξια ἔργα καὶ τὰ τρία ὅμως ταῦτα εἰσὶ σπάνια καὶ δυσεύρετα. Τὸ ἀρχαιότατον τούτων ἀνήκει εἰς τὴν περίτεχνον γραφίδα τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Νεκταρίου τοῦ Κρητὸς καὶ «Σοφωτάτου». Ἐγράφη τῷ 1658 καὶ ἐξεδόθη τετράκις μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος. Τὸ δεύτερον ἐπιγραφόμενον «Περιγραφὴ τοῦ ὄρους Σινᾶ», ἐγράφη ὑπὸ ἀνωνύμου ἴσως κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, ἐπιδιωρθώθη ἐξεδόθη ἐπανειλημμένως μέχρι τοῦ ἔτους 1818 ἐν Βενετίᾳ. Εἶναι δὲ ἔργον ἄξιον ἀναγνώσεως. Τὸ τρίτον ἔργον περὶ Σινᾶ ἐγράφη ἐν σπουδῇ μέν, ὡς φαίνεται,

πων τοῦ Σινᾶ, οἵτινες λόγῳ τῶν σχέσεων, τῆς γνωριμίας αὐτῶν, τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀντιπροσώπων τῆς Μονῆς καὶ τοῦ ἀκτιναμὲ τοῦ Μωάμεθ, κατώρθωνον ποτὲ μέν, ν' ἐξευμενίζωσι τοὺς ἐπιτοπίους ἄρχοντας, ποτὲ δέ, καὶ νὰ ἐπιβάλλωνται πρὸς αὐτοὺς καὶ ν' ἀπαλλάττωσι τοὺς χριστιανοὺς ἐκ τῶν πιέσεων, παρέχοντες πρὸς τοὺς οὕτω διωκομένους καὶ γεγυμνωμένους προσέτι καὶ ἐργασίαν ὅπως κερδίζωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν καὶ γλυκαίνοντες οὕτω τὸν διὰ τοῦ ἱδρῶτος καὶ τῶν δακρύων μεμιγμένον ἄρτον αὐτῶν.

Αἱ ἐπιτόπιοι ἀρχαὶ πολλάκις ἀναφανδὸν ὑπεστήριζον τὰς ἁρπακτικὰς διαθέσεις Ὀθωμανῶν τινων καὶ ἰδίως τῶν ἰδιοκτητῶν τοῦ ἐν Βασίλειᾳ τσιφλικίου κατ' αὐτῆς τῆς περιουσίας τοῦ Μετοχίου. Κατά τινα ἐποχὴν κατέλαβον διὰ τῆς βίας τὸν μεγαλήτερον πλοῦτον τῆς

Τὸ ἐν Βασίλειᾳ τῆς Κύπρου Μετόχι τοῦ Σινᾶ

Ὁ Παναγ. Ἀρχιμανδρίτης ΠΡΟΚ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ

Μονῆς, τὰ πηγαῖα αὐτῆς νερὰ καὶ τὰ κατεῖχον δύο ἔτη. Ἐδέησε δὲ τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἐν Κων)πόλει ἀντιπροσώπου τῆς Μονῆς καὶ τῇ δαπάνῃ πολλῶν χρημάτων ν' ἐκδοθῶσι φιρμάνια καὶ νὰ σταλῇ ἐν Βασιλείᾳ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀνώτερος Κυβερνητικὸς ὑπάλληλος ἵνα ἀποδώσῃ ταῦτα εἰς τὴν Μονὴν ἐπισήμως.

Ἐν γένει, ἡ πολιτεία καὶ ἡ στάσις τῶν κατὰ καιροὺς ἀντιπροσώπων τοῦ Σινᾶ, ὡς καὶ ὁ πατριωτισμὸς καὶ τὸ θάρρος αὐτῶν ἐξηρέθιζε τὰς ἐπιτοπίους Ὀθωμ. ἀρχάς, διὸ καὶ ἀνέμενον εὐκαιρίαν κατάλληλον, ἵνα τοὺς κακοποιήσωσι καὶ τοὺς ἐκδικηθῶσι δι' ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω.

Ἡ εὐκαιρία ἐδόθη αὐτοῖς κατὰ τὴν γιγαντομαχίαν τοῦ 1821 καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἱστορικῶν, ὁ αἱμοχαρὴς Κιουτσοὺκ Μεχμὲτ Πασσᾶς βαλῆς κατήγγειλεν εἰς Κωνσταντινούπολιν τοὺς Ἀριχεφεῖς καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνωτέρους κληρικοὺς ἐν οἷς καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Σινᾶ καὶ τοὺς λοιποὺς προκρίτους ὡς διανουμένους νὰ ὑποκινήσωσι τὴν νῆσον εἰς ἐπανάστασιν καὶ ὅτι πρὸς πρόληψιν ἐπεβάλλετο ἡ σφαγὴ τούτων. Ἡ Πύλη ἐνέκρινε ταύτην μόνον μετὰ τὰς ἐπιτυχεῖς νίκας τῶν Ἑλλήνων ἐν Βαλτετσίῳ καὶ περὶ τὸ Χάνι τῆς Γραβιᾶς. Λαβὼν τὴν διαταγὴν ὁ αἱμοχαρὴς πασσᾶς ἐνήργησε τὸν ἀπαγχονισμὸν τῶν Ἀρχιερέων καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν πλείστων ἐπιζώντων ἤδη γερόντων, τέκνων τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐπαναστάσεως ζησάντων ὁ αἱμοδιψὴς πασσᾶς ἀπέστειλε καὶ εἰς τὸ Σιναϊτικὸν Μετόχιον στρατιώτας, οἵτινες συλλαβόντες, ὡδήγησαν τὸν τότε ἀντιπρόσωπον τοῦ Σινᾶ εἰς Λευκοσίαν καὶ αὐτόθι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἱστορικοῦ ἐκαρατόμησαν αὐτὸν τήν 11 Ἰουλίου 1821.

Ἡ ἱστορία ἀναφέρει ὅτι ἐκσρατομήθησαν ἐν Λευκωσίᾳ δύο ἀντιπρόσωποι τοῦ Σινᾶ Νεόφυτος καὶ Κοσμᾶς. Δυστυχῶς ὅμως δὲν εἶναι γνωστόν, ποῖος ἐκ τῶν ἀνωτέρω δύο ἦτο ἀντιπρόσωπος ἐν τῷ ἐν Βασίλειᾳ Μετοχίῳ.

Δέον ὅμως νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι πλεῖστοι γέροντες χριστιανοὶ καὶ Ὀθωμανοὶ κάτοικοι τοῦ τε χωρίου Βασίλεια καὶ τῶν πέριξ χωρίων διηγοῦνται καὶ μέχρι σήμερον ὅτι ἤκουσαν ἀπὸ τοὺς γονεῖς των αὐτόπτας μάρτυρας τῆς ἐπαναστάσεως, νὰ διαβεβαιῶσιν, ὅτι εἰς ἀντιπρόσωπος τοῦ Σινᾶ ἤρχετο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Κύπρον καὶ συνέπεσε νὰ συνταξειδεύσωσιν ἐν τῷ αὐτῷ πλοίῳ μετά τινος πασσᾶ, ὅστις ἀπεστάλη ἐκεῖθεν, ἵνα ἐξετάσῃ τὴν ἐν Κύπρῳ κατάστασιν καὶ ἐσχετίσθησαν μὲ τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Σινᾶ καὶ ἐγνωρίσθησαν ὡς συντοπῖται. Ὅταν προσωρμίσθη τὸ πλοῖον εἰς Κύπρον, ἀποβιβασθέντες ἐν Λάρνακι ἐχωρίσθησαν. Ὁ ρηθεὶς πασσᾶς ἀφικόμενος ἐν Λευκωσίᾳ, μετὰ δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐν Λευκωσίᾳ πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν ἀπηγχονισμένων. Μεταξὺ τούτων εἶδεν ἀπηγχονισμένον καὶ τὸν φίλον του τὸν Σιναΐτην μεθ' οὗ συνεταξείδευσεν. Ζητήσας δὲ τὸν λόγον τῆς εἰς θάνατον καταδίκης του ἔμαθεν ὅτι κατεδικάσθη διότι ἐνήργει διὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Νήσου. Λυπηθεὶς τοῦτον διὰ τὸν ἄδικον θάνατόν του καὶ ἐνοήσας τὴν συκοφαντίαν διέταξεν νὰ μὴ καταδικάσωσιν εἰς τὸ ἑξῆς κανένα χριστιανὸν εἰς θάνατον. Ὁ ἀντιπρόσωπος οὗτος, ὡς διαβεβαιοῦσιν οἱ γεροντότεροι, ἦτο ὁ τελευταῖος ἀπηγχονισθείς. Τὸ ἀνωτέρω γεγονὸς εἶνε ἄξιον μνείας καὶ διότι διηγοῦνται τοῦτο οἱ σήμερον γεροντότεροι

καὶ διότι προσέτι ἤκουσε ταύτην ὁ νῦν ἀντιπρόσωπος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ πρώην Σιναΐτου Πορφυρίου Α΄.

Μετὰ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τῶν ἀνωτέρω Σιναϊτῶν ἀπεστάλη ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς ἐν τῷ ἐν Βασιλειᾷ Μετοχίῳ εἷς Μοναχὸς Γρηγόριος, καὶ μετὰ τοῦτον ἕτεροι, οἵτινες ἔδειξαν τὸν αὐτὸν ζῆλον καὶ ἀφοσίωσιν διὰ τὴν προαγωγὴν τοῦ Μετοχίου. Τοὺς πάντας ὅμως ὑπερέβαλον κατὰ τὸν πατριωτισμόν, τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς περιουσίας τοῦ Μετοχίου, δύο ἐκ Κρήτης Πρωτοσύγκελλοι, οἱ μακαρίᾳ τῇ λήξει Γρηγόριος καὶ Μελέτιος. Ὁ τελευταῖος μάλιστα ὡς πρὸς τὸ θάρρος καὶ τὴν περιφρόνησιν τοῦ ἀντιθέτου στοιχείου ἦτο ἡ μάστιγξ καὶ τὸ φόβητρον αὐτῶν.

Ἀντάξιος τῶν τοιούτων ἀντιπροσώπων εἶναι καὶ ὁ νῦν διευθύνων τὸ Μετόχιον τοῦτο ἀντιπρόσωπος τοῦ Σινᾶ Ἀρχιμανδρίτης Προκόπιος Νικόπουλος, οὗ τὴν φωτογραφίαν παραθέτομεν.

Ἡ Πανασιολογιότης του ἐγεννήθη τῷ 1872 ἐν Βουτζαρᾷ τῆς Ἠπείρου. Ἐν τῷ δημοτικῷ Σχολείῳ τοῦ χωρίου αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ σχολαρχείῳ Κουρίντων ἤκουσε τὰ πρῶτα μαθήματα. Ἀποπερατώσας δὲ τὰς σπουδάς του ἐν τῷ Γυμνασίῳ «Ζωσιμαία Σχολὴ» ἐν Ἰωαννίνοις μετέβη εἰς τὴν Μονὴν Σινᾶ τῷ 1893, ἔνθα τῷ 1896 ἐχειροτονήθη διάκονος τῷ 1899 Ἱερομόναχος καὶ τῷ 1908 προήχθη εἰς Ἀρχιμανδρίτην. Νεαρὸν τὴν ἡλικίαν ἡ Μονή του τὸν διώρισεν οἰκονόμον καὶ γραμματέα ἐν τῇ Μονῇ. Μετὰ ταῦτα τὸν ἀπέστειλεν εἰς Κύπρον ὡς οἰκονόμον τοῦ ἐν Βασιλειᾷ Μετοχίου αὐτῆς, ὅπερ διηύθυνεν ἐπὶ μίαν 12ετίαν ἀπὸ τὸ 1901—1913. Κατὰ τὴν χρονικὴν ταύτην περίοδον ἀνεκαίνισε τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐν γένει τὸ Μετόχιον. Ἐβελτίωσε τὴν περιουσίαν τῆς Μονῆς καὶ ἐπέδειξε οὐ τὸν τυχόντα ζῆλον ἐν πᾶσι. Ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ πρὸς τὸ ἔθνος ἀφοσίωσίς του ἐπηνέθη πολλάκις καὶ δημοσίᾳ, ληξάσης τῆς οἰκονομίας αὐτοῦ ἐν Κύπρῳ διωρίσθη Δικαῖος ἐν τῇ Μονῇ, καὶ μετὰ ταῦτα οἰκονόμος καὶ ἀντιπρόσωπος ἐν Καΐρῳ. Ἐν γένει ἡ Μονή του τὸν ἐτίμησε καὶ ἐνεπιστεύθη αὐτῷ τὰς ἀνωτέρας διακονίας. Νῦν δὲ τὸ δεύτερον διωρίσθη οἰκονόμος τοῦ ἐν λόγῳ Μετοχίου τῷ 1919 διὰ μίαν ἑξαετίαν, ὅπερ διευθύνει μέχρι σήμερον μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Ἡ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου

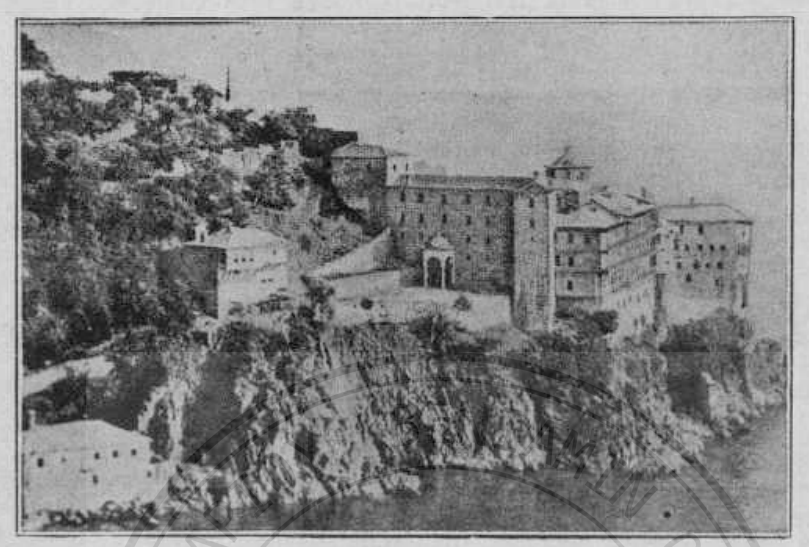
Συνέστη τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1310 ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ Καθηγητοῦ τῆς νοερᾶς προσευχῆς Γρηγορίου τοῦ Σιναΐτου, οὗτινος τὸ σπήλαιον, ἐν ᾧ τοὺς ἀσκητικοὺς ἀγῶνας διήνυσε, σῴζεται καὶ σήμερον περὶ τὰ 20′ λεπτὰ ἀνατολ. τῆς Μονῆς. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 15ου αἰῶνος ἐρημωθεῖσα ἐξ ἐπιδρομῆς πειρατῶν, περιῆλθεν εἰς τελείαν ἐρήμωσιν, ἀνέλαβε δὲ τὴν ἀνασύστασιν αὐτῆς ὁ Γέρων Σπυρίδων διὰ συνδρομῆς τοῦ Ἡγεμόνος τῆς Μολδοβλαχίας Στεφάνου Βοεβόδα, κατὰ τὸ 1500, ὅστις ἀνήγειρε δι' ἰδίων ἐξόδων τὴν καὶ σήμερον σωζομένην βόρειον πλευρὰν τῆς παλαιᾶς Μονῆς. Τὰς πρὸς τὴν Μονὴν δωρεᾶς τῆς Μολδοβλαχικῆς Ἡγεμονίας ἐξηκολούθησεν καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Στεφάνου Ἰωάννης Στεφάνου Βοεβόδας. Κατὰ τὸ 1761 Νοβρίου 30 ὑπέστη παντελῆ καταστροφὴν ἐκ Πυρκαϊᾶς καὶ ἀνεκαινίσθη δι' ὑπερανθρώπων ἀγώνων τοῦ μεγάλου Ἁγιορείτου Ἰωακεὶμ τοῦ Ἀκαρνᾶνος.

Κατὰ τὴν Ἐθνικὴν Παλιγγενεσίαν τοῦ 1821 ὑπέστη τὰ πάνδεινα ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ κατασκηνωσάντων ἐπὶ ὁλόκληρον δεκαετίαν τούρκων στρατιωτῶν. Ὁ Καθολικὸς Ἱερὸς Ναὸς εἶχε μεταβληθῇ εἰς σταῦλον, καὶ ὁ κλίβανος τῆς Μονῆς ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀντὶ καυσοξύλων ἐδέχετο Περγαμηνὰς καὶ ἄλλα ἀρχαῖα χειρόγραφα ἐκ τῆς πλουσίας τῆς Μονῆς Βιβλιοθήκης, οἱ δὲ ἐναπομείναντες ἐν αὐτῇ Πατέρες—διότι περὶ τοὺς εἴκοσι ἀνεχώρησαν ἅμα τῇ ἐκρύξει τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς Ὕδραν, μετὰ τῶν Ἱερῶν κειμηλίων καὶ ἐγγράφων τῆς Μονῆς, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ δέκα ἐφονεύθησαν καὶ ἀπέθανον εἰς τὰς διαφόρους μάχας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος λαβόντες ἐνεργὸν μέρος, οἱ δ' ἕτεροι δέκα ἐπανῆλθον περὶ τὸ 1830—διαφοροτρόπως ὅμως κακωθέντες ἀπέθανον οἱ πλεῖστοι.

Κατὰ τὸ 1840—ἰδιόρρυθμος μέχρι τότε οὖσα, μετετράπη εἰς Κοινόβιον καὶ ὡς τοιοῦτον ἔκτοτε παραμένει. Κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα παρέσχε πολυτιμωτάτας ἐκδουλεύσεις μεταβληθεῖσα τόσον αὐτὴ ὅσον καὶ τὰ ἔξωθι τοῦ Ἁγίου Ὄρους Μετόχιά της εἰς κέν.ρα Ἐθνικῆς δράσεως καὶ εἰς ὁρμητήρια τῶν γενναίων Προμάχων τῆς Ἑλληνικῆς ἰδέας. Εἶναι ἡ μόνη Μονὴ ἥτις προσέφερε πολλὰ θύματα ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς, χάριν τῆς ἐπικρατήσεως τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων κατὰ τῶν ἐκ Βορρᾶ ἐπιδρομέων. Ἡγούμενος αὐτῆς σήμερον εἶναι ὁ ἐκ Γορτυνίας Ἀρχιμανδρίτης Γεώργιος Παρασκευόπουλος καὶ Γεροντιακὸν σῶμα—Διοικητικὸν Συμβούλιον οἱ Δημήτριος Τσουκαλᾶς Προηγούμενος, χαράλαμπος Χρονόπουλος Ἱερομόναχος Ἀνδρέας Γιαννούλης, Ἀνανίας Οἰκονομόπουλος, Φώτιος Ντρές, Βαρλαὰμ Ἀγγελάκος, Στέφανος Σταϊκόπουλος καὶ Σεραφεὶμ Δήμου ἐκ Πελοποννήσου, καὶ Λάζαρος Γρηγοριάτης καὶ Δανιὴλ Σταμούλης ἐκ Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Οἱ κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα 1821—1921 διαπρέψαντες ἀδελφοὶ αὐτῆς εἰσὶν οἱ Γρηγόριος ὁ λογιώτατος 1780—1841 εἰς ὃν ὀφείλεται ἡ εἰς Κοινόβιον μετατροπὴ τῆς Μονῆς κατὰ τὸ 1840.—Καθηγούμενος Νεόφυτος ἐκ Μιτυλήνης, ἡγουμενεύσας τῆς Μονῆς ἀπὸ τοῦ 1840—1848 Πρωτοσύγκελλος τῶν Πατριαρχείων χρηματίσας πρὶν ἢ καρῇ μοναχός, καὶ διακρινόμενος ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ.—Καθηγούμενος Ἀρχιμανδρίτης Συμεὼν Ἀγγελίδης ἐκ Τριπόλεως τῆς Πελοποννήσου, ἡγουμενεύσας ἀπὸ τοῦ 1859 μέχρι τοῦ 1905 ὅτε μετέστη πρὸς Κύριον, ἤτοι 46 ἔτη καί τινας μῆνας. Τὸ φιλόπονον, ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἐν γένει Ἁγιορειτικὴ δρᾶσις τοῦ Συμεὼν εἶσι μοναδικὰ ἐν τῇ συγχρόνῳ Ἁγιορειτικῇ ἱστορίᾳ. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία δι' ἐπιστολῆς αὐτῆς ἀποκαλεῖ τοῦτον οὐ μόνον διαρρυθμιστὴν καὶ ἀνορθωτὴν τῆς τοῦ Γρηγορίου Ἱερᾶς Μονῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπιδείξαντα πολιτείαν συνετήν, ἦθος μετριόφρων καὶ ἀρετὴν χριστιανικήν. Ἐπὶ τῆς 46οῦς Ἡγουμενείας αὐτοῦ ἡ Μονὴ ἀπηλλάγη τῶν χρεῶν μὲ τὰ ὁποῖα ὁ προκάτοχός του Δανιὴλ εἶχε ἐπιβαρύνει ταύτην καὶ τὰ κτίρια αὐτῆς ἐδιπλασιάσθησαν.— Καθηγούμενος Ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος Γιαννούλης ἐκ Μαυρικίου τῆς Τεγέας, σύγχρονος Ἁγιορειτικὴ μεγαλοφυΐα. Τὸ 1888 ἀφίκετο εἰς τὴν Μονὴν Γρηγορίου. Τὸ 1894 διωρίσθη ἀντιπρόσωπος αὐτῆς παρὰ τῇ Ἱερᾷ Κοινότητι, ἀντιπροσωπεύσας ταύτην ἐπὶ ὁλόκληρον καὶ συνεχῆ 12ίαν. Ἡ ἀντιπροσωπεία αὐτοῦ ὑπῆρξε τὸ ἐνδοξότερον αὐτοῦ στάδιον. Ἄγρυπνος φρουρὸς τῶν Ἁγιορειτικῶν Προνομίων, ὑπῆρξεν εἷς τῶν σπουδαιοτέρων παραγόντων ἐν τῇ τηρήσει τοῦ κύρους καὶ τῆς ἀρετῆς ἐν τῷ ἱστορικῷ ἐκείνῳ σωματείῳ. Τὸ 1905 ὁμοφώνῳ ψήφῳ τῆς ἀδελφότητος τῆς Ἱερᾶς Μετανοίας του καὶ τῇ ὑποδείξει τοῦ ἀποβιώσαντος Γέροντός του Συμεών, ἀνέρχεται τὸν Ἡγουμενικὸν θρόνον τῆς τοῦ Γρηγορίου Μονῆς. Νέοι ἀγῶνες, πλὴν καὶ νέα περίλαμπρα ἄθλα τοῦ Ἰακώβου. Ὁ χρηστός, σοβαρός, σιδηροῦς τὸν χαρακτῆρα, ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ἀποφασιστικὸς Ἰάκωβος ἀπεδείχθη κατὰ τὴν ὀλιγοχρόνιον Ἡγουμενείαν του, καὶ οἰκονομολόγος ἄριστος. Ἡ μέχρι τῆς χθὲς πτωχὴ Μονὴ τοῦ Γρηγορίου, ἤρξατο ἐπὶ τῆς Ἡγουμενείας αὐτοῦ νὰ σχηματίζῃ ἀποθεματικὰ κεφάλαια. Ὁ Μακεδονικὸς ἀγὼν εὗρεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰακώβου τὸν ἐνθερμότερον ὑποστηρικτήν του. Τοιοῦτος ὢν ὁ Ἰάκωβος Γιαννούλης μετὰ ὀλιγοήμερον ἀσθένειαν παρέδωκε τὸ πνεῦμα τὴν 27 Ἰανουαρίου 1910 ἀφήσας κενὸν δυσαναπλήρωτον εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἁγιορειτικὴν ἀδελφότητα.—Νεόφυτος Ἱερομόναχος ἐκ Καλαμῶν, Ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς Γρηγορίου χρηματίσας ἀπὸ τοῦ 1874 μέχρι τοῦ 1877, ὁπότε διωρίσθη Γενικὸς Ἐπίτροπος τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἐν Θεσ)νίκη. Ὁ Νεόφυτος ὑπῆρξεν εἷς τῶν σπουδαιοτέρων Προμάχων τῶν Ἑλληνικῶν δικαίων ἐν Ἁγίῳ Ὄρει κατὰ τῶν Πανσλαυιστῶν. Ἡ πρὸς Νίκανδρον τὸν Βατοπαιδινὸν ἐπιστολὴ αὐτοῦ (ὅρα ταύτην «Ἡ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει Ἱερὰ Μονὴ τοῦ

Ὁσίου Γρηγορίου ὑπὸ Βαρλαὰμ Ἀγγελάκου 1921») ἀποδεικνύει τοῦτον ὑπέροχον Πατριώτην καὶ ἔνθερμον ζηλωτὴν τῶν Ἁγιορειτικῶν καθεστώτων—Ὁ ἤδη γραμματεὺς τῆς Μονῆς καὶ ἐκ τῶν προϊσταμένων αὐτῆς Βαρλαὰμ Ἀγγελάκος, ἐκ Μαυρικίου τῆς Τεγέας ἐξέδωκε ἐκτενῆ ἱστορίαν τῆς Μονῆς Γρηγορίου ἀπὸ τοῦ 1310 μέχρι σήμερον μετὰ 35 καλλιτεχνικῶν εἰκόνων.

Βορειοδυτικὴ ἄποψις τῆς ἐν Ἁγ. Ὄρει Ἱερ. Μονῆς Γρηγορίου

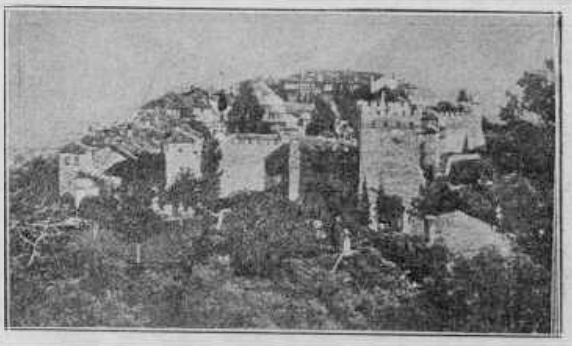
Καθηγούμενος Ἱερ. Μονῆς Γρηγορίου
ΣΥΜΕΩΝ ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ
καὶ Ἀντιπρόσωπος Αὐτῆς ΝΕΟΦΥΤΟΣ

Καθηγούμενος Ἱερ. Μονῆς Γρηγορίου
ΙΑΚΩΒΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

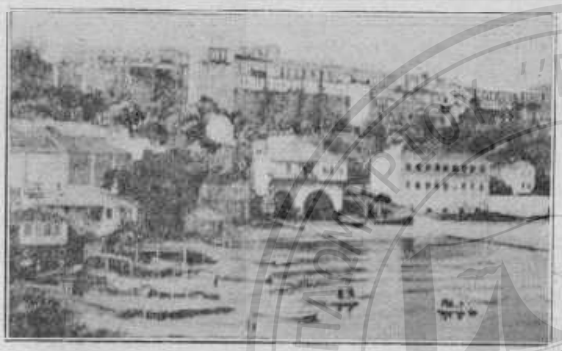
(ΒΛΕΠΕ ΤΟΜΟΥΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ Γ^ΟΝ & Ε^ΟΝ)

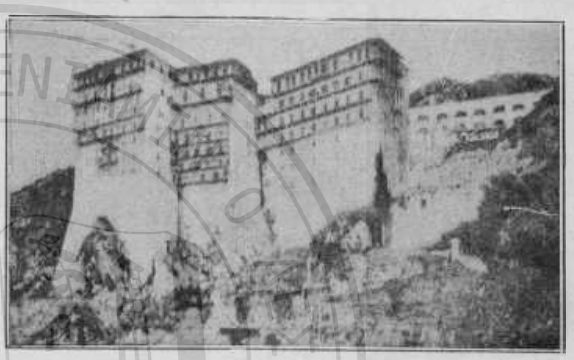
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Μεγίστη Λαύρα

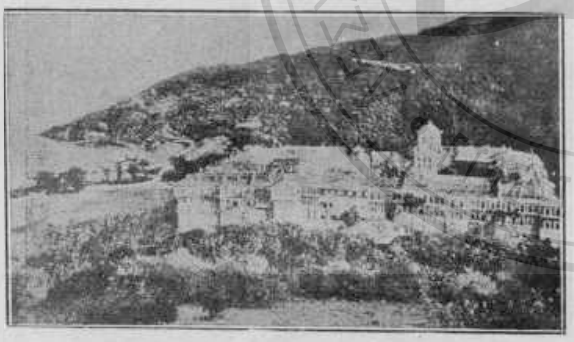
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Δοχειαρίου

Ἡ ἱερὰ Μονὴ Βατοπαιδίου

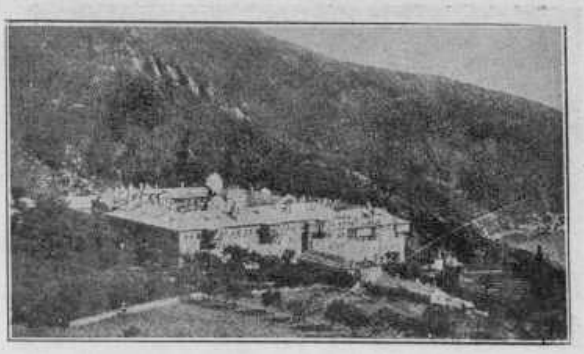
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Σίμωνος Πέτρας

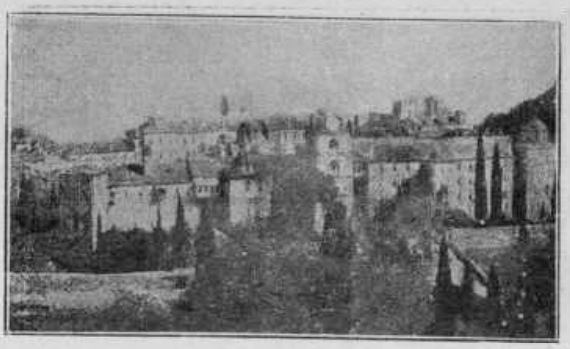
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Ἰβήρων

Ἡ ἱερὰ μονὴ Παντοκράτορος

Ἡ ἱερὰ Μονὴ Ξηροποτάμου

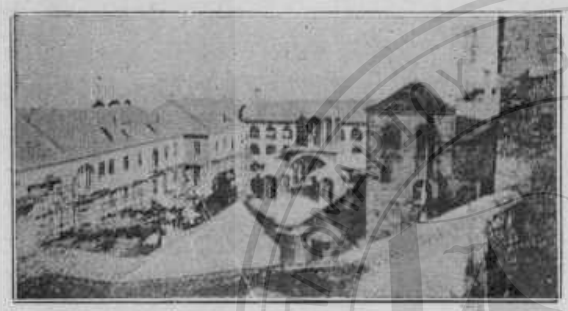
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Ἐσφιγμένου

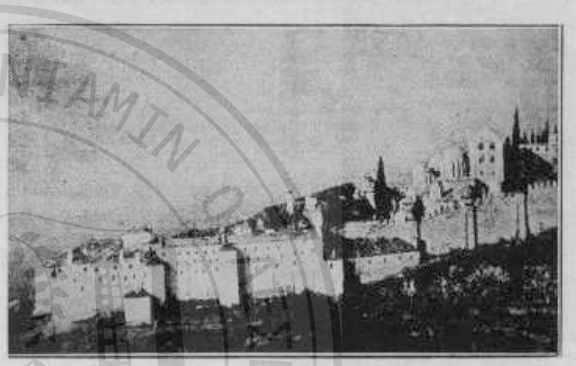
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Παντελεήμονος

Ἡ ἱερὰ Μονὴ Διονυσίου

Ἡ ἱερὰ Μονὴ Κουτλουμουσίου

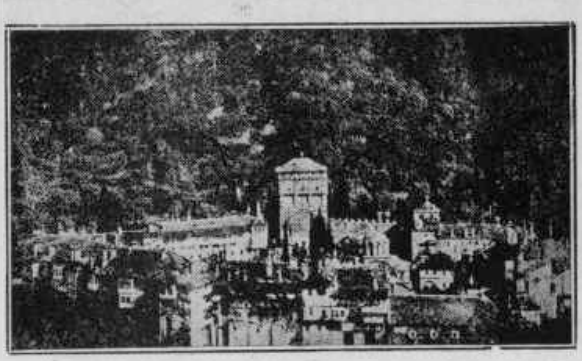
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Ξενοφῶντος

Ἡ ἱερὰ Μονὴ Καρακάλου

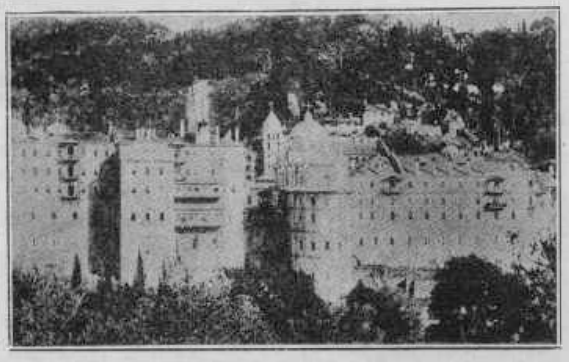
Ἡ ἱερὰ Μονὴ Φιλοθέου

Ἡ ἱερὰ Μονὴ Χιλανδαρίου

Ἡ ἱερὰ Μονὴ Κωνσταμονίτου

Ἡ ἱερὰ Μονὴ Ζωγράφου

Ἡ ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Παύλου

Ἡ ἱερὰ Μονὴ Σταυρονικήτα

Ἀρχιεπίσκοποι τοῦ Σινᾶ

(Ἐκ τῆς περιγραφῆς τοῦ Σινᾶ Ἔκδοσις Ἑνετίας 1817 σελ. 151).

Σολομών, Γαβριὴλ Ὡρουψάος, Ἰώβ, Μάρκος 869, Ἰωάννης Ἀθηναῖος 1091, Ζαχαρίας 1103, Γεώργιος 1133, Γαβριὴλ 1146, Ἰωάννης 1164, Συμεὼν 1203, Εὐθύμιος 1223, Μακάριος 1224, Γερμανὸς 1228, Θεοδόσιος 1229, Συμεὼν 1258, Ἰωάννης 1265, Ἀρσένιος 1290, Συμεὼν 1306, Δωρόθεος 1324, Γερμανὸς 1333, Μάρκος 1358, Ἀθανάσιος, Σάββας, Ἀβράμιος, Γαβριὴλ, Μιχαὴλ, Σιλουανός, Κύριλλος—Ἀπὸ τοῦ 1486—1510 Λάζαρος καὶ Μάρκος ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων γεγονώς, χηρεύσαντος τοῦ θρόνου ἐπὶ τριακονταετίαν τῷ 1540 ἐχειροτονήθη ὁ Σωφρόνιος, τῷ 1545 Μακάριος ὁ Κύπριος, Εὐγένιος, Ἀναστάσιος 1583, Λαυρέντιος 1592, Ἰωάσαφ ὁ Ρόδιος 1617, Νεκτάριος ὁ σοφώτατος, ὅστις μεταβὰς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἵνα χειροτονηθῇ Ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ, ἐγένετο Πατριάρχης Ἱερουσαλὴμ ἀντ' αὐτοῦ δὲ ἐχειροτονήθη Ἀρχ. Σινᾶ ὁ Ἀνανίας ὁ Βυζάντιος 1661, Ἰωαννίκιος ὁ Πελοποννήσιος 1668, Κοσμᾶς ὁ Βυζάντιος (Πατρ. Κ)πόλεως εἶτα Ἀλεξανδρείας) 1704, Ἀθανάσιος Βερροιαῖος, Ἰωαννίκιος Λέσβιος. Νικηφόρος Μαρθάλης Κρής, Κωνστάντιος, Κύριλλος 1759 γλυκὺς τοὺς τρόπους καὶ δραστηριώτατος, Δωρόθεος ὁ Βυζάντιος, Κωνστάντιος ὁ Β' Βυζάντιος 1804. Οὗτος τῷ 1830—4 ἐγένετο Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διατηρήσας καὶ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν τοῦ Σινᾶ. Ἀποχωρήσας τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως ἐξηκολούθησεν ὡς Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Σινᾶ μέχρι τοῦ 1859. Μετὰ τὸν Κωνστάντιον Β' Ἀρχιεπίσκοπος ἐγένετο ὁ Κύριλλος, εἶτα ὁ ἐκ Ζακύνθου Πορφύριος ὁ Α' καὶ μετὰ τοῦτον ὁ καὶ νῦν Ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ ἐξ Ἁγίου Εὐστρατίου τῆς Λήμνου Πορφύριος ὁ Β'. Ἡ Α. Σεβ. ἐγεννήθη τῷ 1859 ἐκ γονέων εὐσεβῶν τοῦ ἱερέως Κωνσταντίνου καὶ τῆς πρεσβυτέρας Ἀργυροῦς. Ἐκ Λήμνου νεώτατος μετέβη παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ πρεσβυτέρῳ Σωτηρίῳ τῇ συστάσει τοῦ ὁποίου προσελήφθη εἰς τὸ ἐν Καΐρῳ Μετόχιον τῶν Σιναϊτῶν τῷ 1871 τῇ προστασίᾳ τούτων εἰσήχθη εἰς τὴν Ἀμπέτειον Σχολὴν καὶ εἶτα εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ θεολογικὴν Ἀκαδημίαν ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε μετ' εὐδοκίμους σπουδὰς τῷ 1882. Ἐπανελθὼν εἰς Κάϊρον διωρίσθη Γραμματεὺς καὶ Καθηγητὴς τῶν ἱερῶν ἐν τῇ Ἀμπετείῳ Σχολῇ. Τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς συνεπλήρωσεν ἐπὶ τετραετίαν ἐν Γερμανίᾳ, εἶτα προσκληθεὶς ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις Ἑλλ. Κοινότητος ἀνέλαβε τὴν προϊσταμενίαν ταύτης μέχρι τοῦ 1904, ὁπότε κοινῇ ψήφῳ τῶν ἀδελφῶν Σιναϊτῶν ἐξελέγη Ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ χειροτονηθεὶς ἐν Ἱερουσαλὴμ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1904.

Περὶ τῆς διοικήσεως κ. τ. λ. τοῦ Σινᾶ ἰδὲ τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον. Ὁ Σιναΐου διὰ τῆς διαθήκης τοῦ ἀειμνήστου Ἄμπετ εἶναι πρόεδρος τῆς ἐν Καΐρῳ Ἀμπετείου Σχολῆς. Ἐν Ραϊθῷ (Τὸρ) ἡ Μονὴ τοῦ Σινᾶ ἵδρυσεν ἀρρεναγωγεῖον καὶ Παρθεναγωγεῖον διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν ἐκεῖ Χριστιανῶν, Μουσουλμάνων καὶ Βεδουΐνων. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σιναίου διακρίνεται τόσον διὰ τὰ πατριωτικά του αἰσθήματα ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐπιστημονικήν του μόρφωσιν καὶ ζῆλον ὑπὲρ τῆς πρόόδου καὶ ἀναπτύξεως τῆς περιφήμου Μονῆς τοῦ θεοβαδίστου Ὄρους.

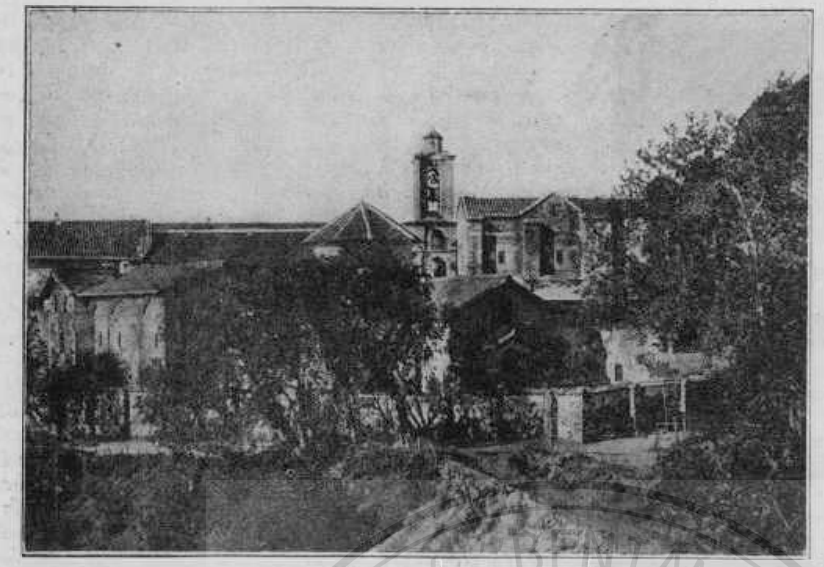
ΜΟΝΑΙ ΕΝ ΚΥΠΡΩ

Ἡ Ἱερὰ Σεβασμία καὶ Βασιλικὴ Μονὴ τῆς Ὑπεραγίας ΘΕΟΤΟΚΟΥ τοῦ Κύκκου ἐν Κύπρῳ.

Μία τῶν σπουδαιοτέρων καὶ ἀρχαιοτέρων ἐν Κύπρῳ Μονῶν εἶναι ἡ ταῦ Κύκκου λεγομένη ἐκ τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἐκτίσθη. Ἡ Ἱστορία τῆς Μονῆς ἐκδοθεῖσα εἰς τρίτην ἔκδοσιν ἐν Ἑνετίᾳ τῷ 1817 ἀνετυπώθη τὸ τέταρτον ἐν Ἀθήναις τῷ 1904.

Κατὰ τὴν κυκλοφορουῦσαν ταύτην ἱστορίαν ἡ Μονὴ ἐκτίσθη ἐπὶ Αὐτοκράτορος Ἀλεξίου Κομνηνοῦ τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ μοναχοῦ Ἡσαΐου, διὰ τὴν ἑξῆς αἰτίαν. Εἰς Κύπρον ἀπεστάλη, ἵνα καταβάλῃ τὸν ἀποστατήσαντα Ραψομάτην ὁ δοὺξ Μανουὴλ ὁ Βουτομίτης, οὗτος ἐξελθὼν εἰς κυνήγιον χάριν ἀναψυχῆς εἰς τὰ ὄρη τῆς Μυριανθούσης (νῦν Μαραθάσης) καὶ περιπλανηθεὶς συνήντησε τὸν μονάζαντα Ἡσαΐαν, ὃν ἐκακοποίησε, διότι δὲν ἠθέλησε νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὰς ἐρωτήσεις του. Μετ' ὀλίγον ἠσθένησεν ὁ Βουτομίτης ἐκ φοβερᾶς νόσου τῆς ***Ληθαργίας***, ὁπότε μετανοῶν διὰ τὰς ἁμαρτίας του ἐνεθυμήθη τὸν γέροντα μοναχὸν Ἡσαΐαν, ἀπέδωκε δὲ τὴν ἀσθένειαν εἰς τὴν πρὸς ἐκεῖνον διαγωγήν του. Ἀποφασίζει νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν ἅμα τῇ θεραπείᾳ του. Τοῦτο καὶ ἐγένετο, θεραπευθεὶς ὁ Βουτομίτης, ζητεῖ συγχώρησιν ἀπὸ τὸν Ἡσαΐαν, ἀλλ' οὗτος ἀπαιτεῖ τὴν ἐν Κων)πόλει εὑρισκομένην εἰκόνα τῆς Θεοτόκου τὴν φιλοτεχνηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ. Ὁ Βουτομίτης αἰσθάνεται, ὅτι εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀπαιτήσεως, διότι τίς θὰ ἐτόλμα νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τὴν περίφημον εἰκόνα. Ἡ ἐπιμονὴ τοῦ Ἡσαΐου, καὶ μετὰ ταῦτα ἡ ἀσθένεια τῆς θυγατρὸς τοῦ Αὐτοκράτορος, ἔτι δὲ τὸ ὅραμα ὅπερ, οὗτος εἶδε καὶ καθ' ὃ διετάσσετο ὑπὸ τῆς Θεομήτορος νὰ πέμψῃ εἰς Κύπρον τὴν εἰκόνα φέρουσι τὸ αἴσιον ἀποτέλεσμα.

Μετὰ πομπῆς καὶ διὰ βασιλικοῦ πλοίου ὁδηγεῖται ἡ εἰκὼν εἰς Κύπρον, λαμπρὸν δὲ Μοναστήριον οἰκοδομεῖται ἐπὶ τοῦ ὄρους ἔχοντος ὕψος περίπου 4359 ποδῶν ὑπὲρ τὴν

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Κύκκου

ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἐν μέσῳ θαυμασίου δάσους πεύκων. Ἡ Μονὴ ἐκτίσθη περὶ τὸ τέλος τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος. Ἀτυχῶς τὰ χρυσόβουλα καὶ τὰ λοιπὰ συγγιλλιώδη γράμματα τῆς Ἱστορίας τῆς Μονῆς ἐκάησαν κατὰ τὴν πυρκαϊὰν τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1365. Καὶ ἄλλαι πυρκαϊαὶ κατέστρεψαν τὴν Μονήν. Περὶ πάντων τούτων μετὰ ἐκτενοῦς ἱστορίας τῆς Μονῆς παραπέμπομεν εἰς τὸν ΙΒ΄ τόμον τοῦ Πανελληνίου Λευκώματος τῆς Ἐθνικῆς Ἑκατονταετηρίδος.

Ἡ δραστηριότης τῶν ἑκάστοτε Ἡγουμένων καὶ ἡ σύμπνοια καὶ ἐργατικότητος τῶν ἀδελφῶν μοναχῶν ταχέως προήγαγε τὴν Μονὴν ταύτην, ὥστε σήμερον εἶναι ἡ πλουσιωτέρα τῶν ἐν Κύπρῳ Μονῶν ἔχουσα πλούσια κτήματα καὶ Μοναχοὺς ἐπιτελοῦντας τὸ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πατρίδα καθῆκόν των.

Δαπάναις τῆς Μονῆς ἐσπούδασαν πολλοὶ τρόφιμοι αὐτῆς ἐν Χάλκῃ, Ἀθήναις καὶ Ἑσπερίᾳ. Μετὰ τῶν ἐκ Κύπρου ἐθελοντῶν ἀπὸ τοῦ 1897 μέχρι τῶν τελευταίων πολέμων εὑρίσκοντο καὶ δόκιμοι τῆς Μονῆς Κύκκου ἐγκαταλείψαντες, ὡς ἄλλοι Ἀθανάσιοι Διάκοι, τὸ ράσον, ἵνα περιβληθῶσι τὸ χακὶ καὶ χύσωσιν ὑπὲρ τῆς ἀγωνιζομένης Μητρὸς Ἑλλάδος τὸ αἷμά των.

Ἡ παρεχομένη περιποίησις πρὸς τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν Μονὴν εἶναι πασίγνωστος, ὥστε περιττεύει πᾶς περὶ αὐτῆς λόγος.

Ἡγούμενοι μέχρι σήμερον :

Ἡσαΐας 1081 — 1118. Συμεὼν 1542. Μελέτιος 1700. Σωφρόνιος 1736. Παρθένιος 1745. Μελέτιος 1776. Ἰωσὴφ 1818. Χαράλαμπος 1821. Σωφρόνιος 1822. Νεόφυτος 1827 Σωφρόνιος 1860. Γεράσιμος 1890. Κλεόπας 1914.

Ἡ Μονὴ τῆς Παναγίας τοῦ Μαχαιρᾶ

Ἡ ἱερὰ αὕτη Μονή, ἡκειμένη ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν βουνῶν τῆς Κύπρου, τῶν καλουμένων τοῦ Μαχαιρᾶ, εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸν πλοῦτον δευτέρα τῆς τοῦ Κύκκου, ἀλλὰ παλαιοτέρα. Ἔχει δὲ τὸ σπάνιον εὐτύχημα ὅτι σῴζει χειρόγραφον αὐτὸ τὸ Τυπικὸν τοῦ πρωτοθρόνου, ἤτοι Ἐπισκόπου Ταμασίας, Νείλου, ὅπερ ἐγράφη κατ' Αὔγουστον τοῦ 6718 ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἤτοι 1210 μ. χ.

Κατὰ τὸ Τυπικὸν τοῦτο πρῶτος ὁ ἀσκητὴς Νεόφυτος, ἐλθὼν ἐκ Παλαιστίνης, ἕνεκα τῶν ἐκδρομῶν τῶν Ἀράβων, εἰς τὴν Κύπρον, ἐμόνασεν εἰς τὸ «τέως ἄβατον ὄρος», κατόπιν δὲ ἀπῆλθε μετὰ τοῦ συντρόφου του Προκοπίου εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ὁ βασιλεὺς Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς (1143—1180) ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἄδειαν τῆς ἱδρύσεως μονῆς καὶ ἐτησίαν χορηγίαν. Ὅθεν ὀνομάζεται βασιλική, ἀλλὰ τὰς κυρίας της προσόδους καὶ τὴν κατόπιν ἀνάπτυξιν ὀφείλει εἰς τὸν Νεῖλον, ὅστις ἐμόνασεν ἐκεῖ πρὶν χειροτονηθῇ Ἐπίσκοπος Ταμασίας, (κειμένης εἰς τὸ παρὰ τὴν Μονὴν χωρίον Ἐπισκοπειόν). Ἐκεῖνος ὥρισε τὰ εἰσοδήματά της καὶ τὴν δίαιταν τῶν μοναχῶν καὶ τὸν διάδοχόν του Ἰωακείμ. Ἐπὶ τῆς ἡγουμενίας τοῦ Ἰωακεὶμ ἐν ἔτει 1231 ἐμαρτύρησαν, καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν Φράγκων, δύο τρόφιμοι τῆς Μονῆς, ὁ Ἰγνάτιος καὶ ὁ Γρηγόριος. Οὗτοι ἀκολουθήσαντες δύο ἄλλους ζηλωτὰς μοναχούς, ἐλθόντας ἔξωθεν εἰς τὴν Κύπρον, τὸν Ἰωάννην καὶ τὸν Κόνωνα, ἀπήντησαν αὐθαδῶς πρὸς τὸν Λατῖνον Ἀρχιεπίσκοπον Εὐστόργιον περὶ τοῦ ἀζύμου ἄρτου, καὶ καταδικασθέντες μετ' ἄλλων εἰς θάνατον, ἐρρίφθησαν εἰς τὴν πυρὰν τῇ 5 Ἀπριλίου. Οἱ μάρτυρες ἦσαν ἓν ὅλῳ 13.

Ἀλλὰ κατόπιν καὶ οἱ Φράγκοι ῥῆγες τῆς νήσου προσήρχοντο εἰς τὴν Μονήν. Καὶ τῷ μὲν 1337 ἀναφέρεται ὅτι ἐπεσκέφθη αὐτὴν ἡ ῥήγαινα Ἀλίς, σύζυγος τοῦ ῥηγὸς Οὔγου τοῦ δ΄ (1324—58) ἀλλ' ὅταν ἐδοκίμασε νὰ εἰσέλθῃ παρὰ τὴν ἄδειαν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, «ἐπάσθην ἡ γλῶσσάτης» ἐπὶ τριετίαν. Κατὰ δὲ τὸν λοιμὸν τοῦ 1392 κατέφυγεν εἰς τὴν Μονὴν ὁ ῥῆγας Τζάκος (1382—98) καὶ ἡ σύζυγός του Χελουὴ (Heloise) καὶ μεγάλη ἀκολουθία, πάντες βαδίζοντες χάριν μετανοίας ἀνυπόδητοι μέχρι τοῦ μοναστηρίου.

Ὀλίγῳ κατόπιν ἐπὶ τῆς βασιλείας Τζουάνη τοῦ β΄ (1432—98) ὁ ἱκανώτατος Πελοποννήσιος Τζαμπερλάνος τῆς Ἑλληνίδος συζύγου του Ἑλένης τῆς Παλαιολογίνης (ἀνεψιᾶς τοῦ τελευταίου βασιλέως τῆς Κωνσταντινουπόλεως) ὁ «αὐθέντης κὺρ Θωμᾶς» ἐχάρισεν εἰς τὴν Μονὴν τὰ καὶ σήμερον ἀνήκοντα εἰς αὐτὴν χωράφια τοῦ Μυστικοῦ.

Ἐπὶ τῆς Ἐνετοκρατίας τὴν 21 Αὐγούστου 1530 ἐκάη ὁλόκληρος ἡ Μονή, ὁ δὲ ἡγούμενος Λεόντιος μετὰ πολλὰ ἔτη ἐζήτει δι' ἐγκυκλίου ἐρανους (περὶ τὰ 1610) πρὸς ἀνέγερσιν αὐτῆς, ὡς καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Δωρόθεος, ἀλλὰ μόλις τῷ 1697 κατώρθωσε ν' ἀνακτίσῃ μόνον τὸν ναὸν ὁ Λεόντιος ὁ β΄.

Τὴν πλήρη ἀνοικοδόμησιν καὶ τὴν αὔξησιν τῆς περιουσίας καὶ τοῦ κύρους της ὤφειλεν ἡ Μονὴ εἰς τὸν ἐξ Ἀνατολῆς ἐλθόντα ἱερομόναχον Παρθένιον, ὅστις ἐκυβέρνησεν αὐτὴν 45 ἔτη (1721—66) καὶ «ἐφύτευσεν ἀμπελῶνας καὶ ἐλαιῶνας, κάρπιμα δένδρα καὶ περιβόλια μετάξης». Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων ἐξέδωκε τῷ 1756 ἐν Βενετίᾳ διὰ τοῦ Ἀθηναίου Ἐφραὶμ ὅστις διέτρεψε 19 ἔτη ἐν Κύπρῳ, τὴν «Τυπικὴν διάταξιν» τοῦ Νείλου καὶ τὸ σπουδαιότερον, ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς ἔλαβε κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1760 παρὰ τοῦ Πατριάρχου Σεραφεὶμ σιγίλλιον ἐλευθερίας καὶ ἀσυδοσίας.

Τὴν «λόϊτζαν τοῦ Παρθενίου» συνεπλήρωσεν ὁ μετ' αὐτὸν Καρπασίτης ἡγούμενος Ἰωαννίκιος, ὅστις ἐκυβέρνησε τὴν Μονὴν ἐπὶ 22 ἔτη (1764—96) καὶ ἀπέστειλε πρὸς εἰσπραξιν συνδρομιῶν εἰς Ἰάσιον τὸν Ἀρχιμανδρίτην Χαράλαμπον καὶ τὸν Διάκονον Κυπριανόν. Ἐκεῖνοι κατώρθωσαν νὰ λάβωσι τὴν 15 Φεβρουαρίου 1795 παρὰ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Μιχαὴλ Κωνσταντίνου Σούτζου χρυσόβουλλον παρέχον ἐτησίαν χορηγίαν 100 γροσίων εἰς τὴν Μονήν.

Κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γεράσιμος ὁ γ΄ (1794—97), Κύπριος τὴν καταγωγήν, ἐξέδιδε πολυτελέστατον, σῳζόμενον μέχρι σήμερον, σιγίλλιον, ἐπικυροῦν τὰ ἱστορικὰ δικαιώματα τοῦ Μοναστηρίου.

Τῷ 1802 ἐπέστρεψαν ὁ Χαράλαμπος καὶ ὁ Κυπριανός, ὅστις ἐγκατεστάθη εἰς τὸ ἐν Στροβόλῳ (παρὰ τὴν Λευκωσίαν) ὅπου εἶχε γεννηθῇ, μετόχιον τῆς Μονῆς. Μετ' ὀλίγον ἀνεδείχθη οἰκονόμος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐπὶ τοῦ γέροντος Ἀρχιεπισκόπου Χρυσάνθου καὶ τῷ 1810 διεδέχετο ἐκεῖνον, κατ' Ἰούνιον δὲ τοῦ 1821 ἀπηγχονίσθη, τρίτος ὑπὲρ πί-

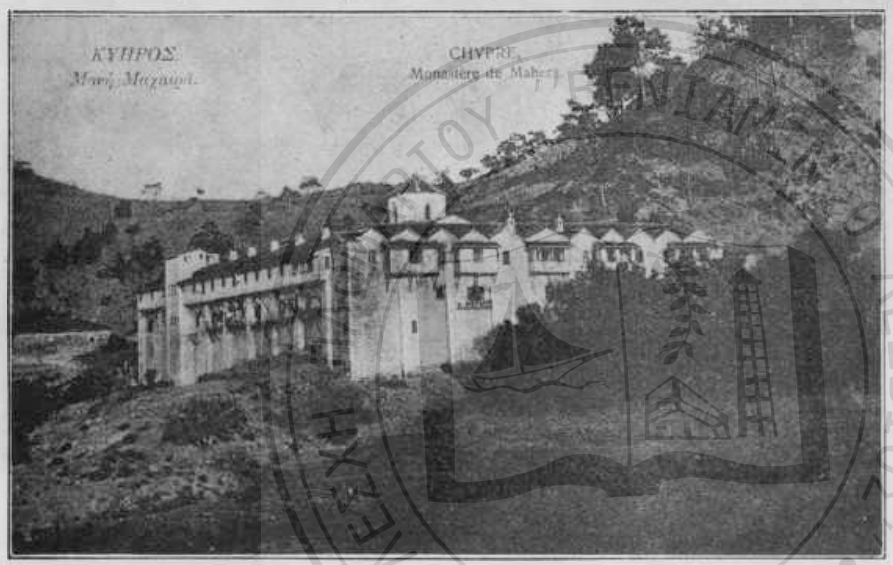
στεως καὶ Πατρίδος μάρτυς, ὃν ἐξέθρεψεν ἡ Μονὴ τοῦ Μαχαιρᾶ.

Τῶν κατόπιν ἡγουμένων αὐτῆς ἀξιομνημόνευτος εἶναι ὁ ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Κύκκου Μελέτιος Κυθρεώτης (1828—45), καὶ ὁ Ἰγνάτιος Λαζανιώτης (1891—1900) ἐφ' οὗ τὴν 5 Σεπτεμβρίου 1892 ἐκάη καὶ πάλιν ὁλόκληρος ἡ Μονή, ἀλλὰ καὶ ἀνεκτίσθη εὐρυτέρα καὶ στερεωτέρα.

Ἀδελφὸς τοῦ Ἰγνατίου εἶναι ὁ μέχρι σήμερον καθηγούμενος κύριος Μητροφάνης ὅστις ἔχων παρ' ἑαυτῷ Συμβούλους τὸν Ἱερομόνοχον Φιλάρετον ἐκ Λαζανιᾶς καὶ τὸν Δαμιανὸν ἐκ Καμπιῶν πολλὰς ἐπέφερε βελτιώσεις ἀνοικοδομήσας ἐκ βάθρων τὸ ἐν Λευκοσίᾳ Μετόχι τῆς Μονῆς καὶ βελτιώσας τὴν κτημοσύνην αὐτῆς.

Εἰς τοὺς εὐσεβεῖς αὐτῆς πατέρας ἀπόκειται νὰ συνεχίσωσιν ἱστορίαν τόσον μακράν, προάγοντες τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν ἐν Κύπρῳ.

Λεπτομερεστάτην ἱστορίαν τῆς Μονῆς συνέταξεν ὁ Καθηγητὴς κ. Σῖμος Μενάνδρος, καὶ ἐδημοσίευσεν αὐτὴν εἰς τὸν 10ον τόμον τῆς Ἑκατονταετηρίδος τοῦ Παρνασσοῦ.

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Μαχαιρᾶ

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Παναγίας τῆς Χρυσορρωϊατίσσης ἐν Πάφῳ τῆς Κύπρου

Ἡ ἱερὰ καὶ σεβασμία αὕτη Μονὴ εὑρίσκεται ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πάφου εἰς ἀπόστασιν 50 περίπου ἀγγλικῶν μιλίων ἀπὸ τῆς πρωτευούσης τῆς ἐπαρχίας ταύτης Κτήματος, ἐπὶ μαγευτικωτάτης τοποθεσίας ὕψους 3768 ποδῶν. Τὴν ὀνομασίαν αὐτὴν ἔλαβεν ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ κατατεθειμένης ἱερᾶς εἰκόνος τῆς Παναγίας τῆς Χρυσορρωϊατίσσης κληθείσης οὕτως ἐκ τοῦ παρακειμένου τῇ Μονῇ ὄρους Ροΐά, * εἰς ὃ κατὰ τὴν παράδοσιν μετηνέχθη ἐκ τῆς παρὰ τὴν Ἱεροκηπίαν θαλάσσης τῶν Μουλιῶν ὑπό τινος Μοναχοῦ καλουμένου Ἰγνατίου, εὑρόντος αὐτὴν κατὰ θείαν ὀπτασίαν πλέουσαν ἐπὶ τῶν ὑδάτων. Ἐπὶ ἀντιγράφου τῆς ἀρχαίας εἰκόνος, ἥτις νῦν εἶνε παντελῶς κεκαλυμμένη δι' ἐπιχρύσου ἀργυροῦ καλύμματος εὑρηνται ἱστορημένα τὰ κατὰ τὴν εὕρεσιν τῆς εἰκόνος καὶ τὴν μεταφορὰν εἰς τὸ ὄρος Ροΐάν. Κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ ἀντιγράφου τούτου ἐπιγραφὴν ἡ εὕρεσις εἰκόνος καὶ ἑπομένως καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς Μονῆς ἀνάγεται εἰς τὸ σωτήριον ἔτος 1152 ἐπὶ αὐτοκράτορος Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς μανθάνομεν ἐπίσης ὅτι ἡ ἱερὰ εἰκὼν ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν ἐκ τῆς ἀπέναντι τῆς Κύπρου Ἰσαυρίας τῆς Μ. Ἀσίας ὑπὸ τῶν εἰκονομάχων. Ἡ παράδοσις θεωρεῖ τὴν εἰκόνα ταύτην τῆς Θεομήτορος ὡς ἔργον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, εἰς ὃν ὡς γνωστὸν, ὡς εἰς ζωγράφον ἀποδίδονται 3 μὲν μεγάλαι, 90 δὲ μικρότεραι τῆς Θεοτόκου εἰκόνες. Ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ἀνωτέρω χρονολογία 1152 ὡς τὸ ἔτος τῆς ἱδρύσεως τῆς ἱερᾶς Μονῆς Χρυσορρωϊατίσσης, πρέπει αὕτη νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ ἀρχαιοτέρα τῶν ἄλλων ἐν Κύπρῳ νῦν ὑφισταμένων Μονῶν, καθόσον αἱ χρονολογίαι τῆς ἱδρύσεως αὐτῶν εἶναι μεταγενέστεραι τοῦ ἔτους 1152.

Ἡ Μονὴ τῆς Χρυσορρωϊατίσσης ἦδη ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς ἐκτήσατο μεγίστην φήμην καὶ ἴσως εἶχε πρωτεύουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν ἐν ΚύπρῳΜονῶν. Δυστυχῶς περὶ τοῦ βίου αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως μέχρι τοῦ 1768 ἰσχνοτάτας ἢ μᾶλλον οὐδεμίαν εἴδησιν ἔχομεν καθόσον ἓν πολυτιμότατον βιβλίον φέρον τὰς ὑπογραφὰς 33 ἡγουμένων τῆς Μονῆς καὶ περιέχον ἐν εἴδει σημειώσεων τὰ ἐπὶ τῆς ἡγουμενίας ἑκάστου γεγονότα ἀπώλετο ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ προκατόχου τοῦ νῦν ἡγουμενεύοντος.

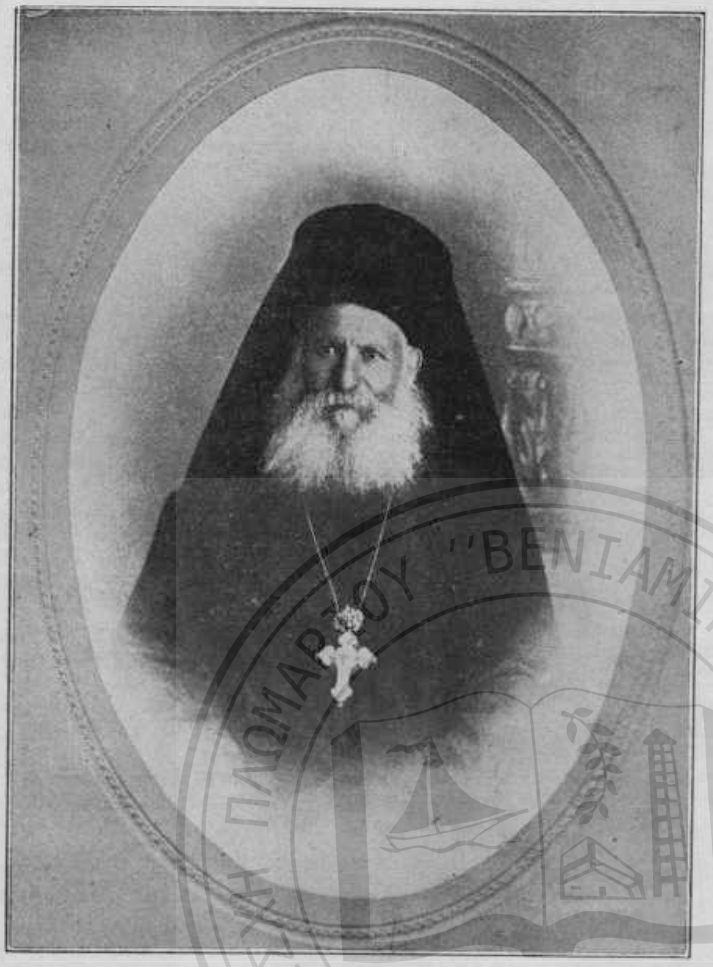
Ἡ κυρίως γνωστὴ ἡμῖν ἱστορία τῆς Μονῆς ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1768 ἀφ' ἧς ἐποχῆς τὰ ἑκάστοτε γεγονότα καὶ αἱ ὑποθέσεις αἱ ἀφορῶσαι τὴν Μονὴν ἤρξαντο γραφόμεναι ἐν τῷ ὀγκώδει κώδικι τῆς Μονῆς. Κατὰ τὸ 1768, ὡς δεικνύει ἡ πρώτη πρᾶξις τοῦ κώδικος, ἐγένετο ἡ κατεδάφισις τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Μονῆς καὶ ἀνοικοδόμησις τοῦ νῦν ἔτι σωζομένου, ἀποπερατωθέντος μετὰ διετίαν τῷ 1770, ὁπότε ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Πάφου Παναρέτου, χειροτονηθέντος καὶ νέου ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Καλλινίκου. Ὁ ναὸς οὗτος ἔχει σχῆμα ἁπλοῦν βασιλικῆς μονόκλιτος μετὰ γυναικωνίτου, ὅπερ δεικνύει ὅτι ἐχρησίμευε καὶ διὰ τοὺς κατοίκους τῶν πέριξ χωρίων. Τὸ ἐπίχρυσον εἰκονοστάσιον, ὡραιότατον ἔργον ἐκ τῆς ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἐπιγραφῆς φαίνεται ὅτι ἐπερατώθη βραδύτερον 1791. Ὡς νάρθηξ δὲ χρησιμεύει τὸ μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ συνοδικοῦ ἐστεγασμένον διαμέρισμα. Λείπ. υσι μὲν ἐκ τοῦ ναοῦ τούτου αἱ τοιχογραφίαι αἱ κοσμοῦσαι τοὺς Βυζαντινοὺς ναούς, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτοῦ διατηρεῖ τὸ σεμνὸν καὶ ἐπιβλητικόν.

Τῷ 1798 ἡμονὴ ἡ «θραύσει χρόνων καὶ φθίσει αἰώνων» μεταβληθεῖσα «εἰς ἐρείπιον θέαμα» ὡς λέγει ἡ ἐπὶ τοῦ Συνοδικοῦ ἐπιγραφὴ, ἤρξατο ἀνοικοδομουμένη ἐπὶ τοῦ ῥέκτου ἡγουμένου Ἰωακεὶμ τοῦ λαμπρύναντος τὴν Μονήν, αἱ δὲ ἐργασίαι ἐπερατώθησαν κατὰ τὸ 1802. Τὸ κτίριον τῆς Μονῆς ἐκ θεμελίων ἐνεκαινίσθη, ἡ ἐκτέλεσις δέ τοῦ τεραστίου τούτου ἔργου ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος δεικνύει τὴν οἰκονομικὴν ἀνθηρότητα εἰς ἣν εὑρίσκετο ἡ Μονή, εἰς τὰς προσόδους προσετέθησαν καὶ αἱ συνδομαὶ τῶν ἁπανταχοῦ εὐσεβῶν χριστιανῶν αἱ προσφερόμεναι εἰς τὴν Μονὴν διὰ τῶν ἀπεσταλμένων ὑπ' αὐτῆς Πατέρων. Ὡς φαίνεται δὲ ἐκ τοῦ Κώδικος, διενηργήθησαν συνδρομαὶ οὐ μόνον ἐν Κύπρῳ ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Βογδανύᾳ (Μολδανύᾳ). Ἐκ σημειώσεως δὲ ἐπὶ ἀρχαίου εὐχολογίου τῆς Μονῆς, ὁριζούσης ὅπως μνημονεύηται τὸ ὄνομα τῆς αὐτοκρατείρας τῆς Ρωσίας Αἰκατερίνης τῆς Β' συμπεραίνομεν ὅτι διωργανώθησαν συνδρομαὶ καὶ ἐν Ρωσσίᾳ καὶ ὅτι ἡ μνημονευομένη αὐτοκράτειρα προσήνεγκε σεβαστὸν ποσὸν ὑπὲρ τῆς Μονῆς.

---

* Περὶ τῆς ὀνομασίας «Χρυσορρωϊατίσσης» ὁ κ. Ν. Καταλᾶνος σημειοῖ ἐν τῷ λευκώματι τῆς Μονῆς τὰ ἑξῆς:

«Παρατρέχων ὅσα παραδίδονται περὶ τῆς προελεύσεως τῆς ἐπωνυμίας Χρυσορρωϊάτισσα, τολμῶ νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι αὕτη προῆλθεν ἐκ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ὄρους, ἐφ' οὗ ἵδρυται ἡ Μονή· ὁ κατερχόμενος ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Κύκκου πρὸς τὸ μέρος τοῦτο παρατηρεῖ ὅτι τὸ ὄρος, ἐφ' οὗ Μονή, ἔχει σχῆμα ἀπειρομεγέθους μαστοῦ, εἶνε μαστοειδές, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας δ' αὐτοῦ ὑπάρχουσιν ἐξάρματα ὁμοιάζοντα πρὸς ῥόγες, καὶ ἡ προσκυνουμένη ἐν τῇ Μονῇ Θεοτόκος ἐπωνομάσθη Χρυσορρογιάτισσα, ὡς ἀλλαχοῦ Χρυσοσπηλιώτισσα, Χρυσοκουβουκλιώτισσα κ. ἄ.

Ὁ Πανοσ. Ἡγούμενος Μαχαιρᾶ Μητροφάνης.

ὅπου ἡ Μονὴ εἶχε μετόχιον καὶ ἁπέραντα κτήματα μετὰ ἐκκλησίας μεταβεβλημένης νῦν εἰς τζαμίον. Τὰ κτήματα ταῦτα τῆς Μονῆς, τὰ ἐν Λαπηθιοῦ, μαρτυροῦνται ὡς ἀνήκοντα αὐτῇ διὰ γενομένης τῷ 1803 ἐν τῷ Κώδικι πράξεως (σ.50) ἣν ἔχουσιν ὑπογράψει καὶ οἱ ὀθωμανοὶ τοῦ εἰρημένου χωρίου.

Ἐν γένει ἡ ἐποχὴ αὕτη ἀποτελεῖ τὴν ζοφερωτέραν σελίδα τῆς ἱστορίας τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς καταρρίψασα αὐτὴν ἐκ τῆς ὑπερόχου θέσεως ἣν κατεῖχε καθ' ὅλην τὴν Κύπρον εἰς τὴν ἀφάνειαν.

Ἐν τοιαύτῃ δεινῇ τῶν πραγμάτων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καταστάσει ἀνέλαβε τὸν Νοέμβριον τοῦ 1910 τὴν Ἡγουμενίαν ὁ ἐξ Ἐπτακώμης τῆς Ἀμμοχώστου Πανοσιολογιώτατος

Μία ἄποψις τῆς Μονῆς Χρυσορροϊατίσσης

Ἡ περίοδος ἀπὸ τοῦ 1768 μέχρι τοῦ 1821 δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς χρόνος μεγίστης ἀκμῆς τῆς μονῆς τῆς Χρυσορροϊατίσσης, διότι οὐ μόνον ἐν πάσῃ γωνίᾳ τῆς Κύπρου ἐκέκτητο αὕτη σπουδαιότατα κτήματα, ὡς ἐμφαίνηται ἐν τῷ Κώδικι, ἅπαντα ἀφιερώματα τῶν εὐλαβῶν χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς. Καὶ ἐν τῇ Βασιλευούσῃ (Κωνσταντινουπόλει) ἀναφέρεται Μετόχιον αὐτῆς παρὰ τὸ Διπλοφάναρον, ἀφιερωθὲν τῇ Μονῇ ὑπὸ εὐλαβοῦς τινος Ἱερομονάχου Γερασίμου προεστῶτος (1769 σελ. Κώδ. 53).

Ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἡ μονὴ ἤρξατο ν' ἀποβάλλῃ τὴν ἀνθηρότητα αὐτῆς καὶ νὰ περιπίπτῃ εἰς τελείαν οἰκονομικὴν ἐξάντλησιν μέχρι τῆς ἀναλήψεως τῆς διοικήσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ νῦν ἡγουμενεύοντος. Τὰ αἴτια δὲ τῆς καταπτώσεως ταύτης ἦσαν τὰ μὲν ἐξωτερικὰ προερχόμενα ἐκ τῶν κρατούντων, τὰ δὲ ἐσωτερικά, ἐκ τῆς ἀδρανείας καὶ ἀστοργίας τῶν τὴν Μονὴν διεπόντων.

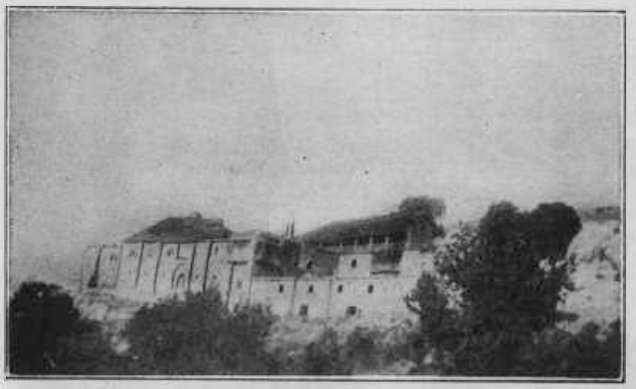
Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, ὅτε ἐν Λευκωσίᾳ διετάχθησαν αἱ φρικαλέαι σφαγαὶ καὶ ἀπαγχονισμοὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ προεστώτων τῆς Νήσου, στίφη Τούρκων ἐπιδραμόντα κατὰ τῆς Μονῆς ἀπέσφαξαν τὸν Πρωτοσύγκελλον αὐτῆς καὶ ἐπεδόθησαν εἰς ἁρπαγὰς καὶ λεηλασίας τῶν πολυτιμοτάτων ἱερῶν σκευῶν, ὧν ἔβριθεν ἡ Μονὴ (ἀναφέρεται χρυσοῦν ἀρτοφόριον καὶ ἐπίχρυσα μανουάλια), ἀπερχόμενα δὲ ἀπήγαγον τὸν ἡγούμενον Ἰωακείμ, ὅστις ἠδυνήθη μετέπειτα νὰ διασωθῇ. Πλὴν τῆς διαρπαγῆς ταύτης οἱ Τοῦρκοι οἱ οἰκοῦντες περὶ τὰ ἁπανταχοῦ τῆς Νήσου κτήματα τῆς Μονῆς ἐσφετερίσθησαν καὶ αὐτὰ καὶ οὕτως ὁλοκλήρων ἐκτάσεων γῆς, μετοχίων, μύλων οἰκημάτων τὴν κυριότητα ἀπώλεσεν ἡ Μονὴ ἐν τῷ φρικώδει ἐκείνῳ λαίλαπι. Καὶ αὐτὰ τὰ ἐγγύτατα τῇ Μονῇ κείμενα κτήματα αὐτῆς διηρπάγησαν, ὡς τὰ ἐν τῷ χωρίῳ Λαπηθιοῦ, ἱερομόναχος κ. Κύριλλος Γεωργιάδης μέλος τῆς Ἀδελφότητος τῆς Μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος τῆς Μύρτου προσκληθεὶς εἰς τὴν ὑψηλὴν καὶ ἱερὰν ταύτην ὑπηρεσίαν ὑποδείξει τοῦ Πανιερωτ. Μητροπολίτου Πάφου κυρίου Ἰακώβου καὶ ψήφῳ τῶν Πατέρων Χρυσορροϊατίσσης, του καὶ νῦν ἔτι εὐκλεῶς ἡγουμενεύοντος δραστηριωτάτου τούτου στρατιώτου τῆς Ἐκκλησίας. Βλέπων τις σήμερον τὰ ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἐπιτελεσθέντα ὑπὸ τοῦ ἀκαμάτου Καθηγουμένου δύναται ἀδιστάκτως νὰ εἴπῃ ὅτι ἀπὸ τῆς ἡγουμενίας αὐτοῦ νέος σταθμὸς ἤρξατο ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τῆς ἱερᾶς καὶ σεβασμίας Μονῆς τῆς Παναγίας τῆς Χρυσορροϊατίσσης τιμῶν τόν τε δραστήριον καὶ μεγαλοϊδεάτην Ἡγούμενον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ὑπὲρ ἀναδείξεως τῆς Μονῆς ἐν συμπνοίᾳ συνεργαζομένους ἀδελφούς.

Ἰδίᾳ ἄξιον σημειώσεως εἶναι ἡ ἐν πάσῃ ἐθνικῇ κινήσει συμμετοχὴ τῆς Μονῆς, καὶ δεύτερον ἡ ἀποστολὴ ὑποτρόφων δοκίμων εἰς τὸ Παγκύπριον Ἱεροδιδασκαλεῖον, ἵνα μετὰ ταῦτα χρησιμεύσωσιν ὡς διδάσκαλοι καὶ Ἱεροκήρυκες εἰς τὰ πλησίον τῇ Μονῇ χωρία.

Ἡ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου ἐν Πάφῳ τῆς Κύπρου.

Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς πρωτευούσης τῆς Πάφου Κτήματος καὶ εἰς τὸ μέσον θαυμασίας καταφύτου φάραγγος κεῖνται τὰ σπήλαια ἐν οἷς ἐπὶ ἑξηκονταετίαν ἐμόνασεν ὁ περίφημος Ἅγιος Νεόφυτος ὁ Ἔγκλειστος, ὅστις ἔζησε καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ Κύπρος διὰ παντὸς ἀπέβαλε τὴν ἐλευθερίαν της ἀποσπασθεῖσα τοῦ Βυζαντιακοῦ Κράτους καὶ ὑποταγεῖσα εἰς τὸν Ριχάρδον τὸν Λεοντόθυμον Βασιλέα τῆς Ἀγγλίας τῷ 1195.

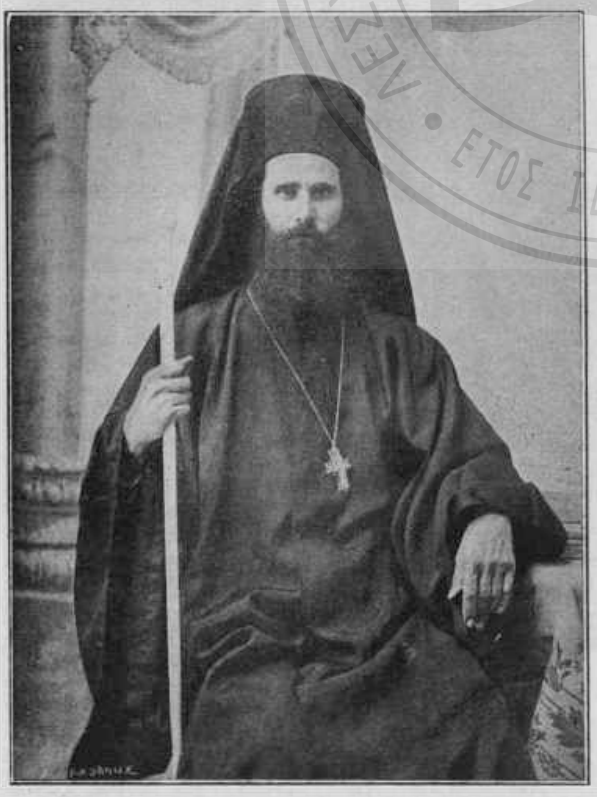
Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος, ὅστις εἶναι σύγχρονος τοῦ Μιχαὴλ

Ἐξωτερικὴ ἄποψις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Χρυσορροϊατίσσης

Τὸ Κωδωνοστάσιον τῆς Χρυσορροϊατίσσης

Ὁ Πανοσ. Ἡγούμενος Χρυσορροϊατίσσης Κύριλλος

Ἀκομινάτου καὶ τοῦ Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης ἔγραψε λόγους ποικίλους μεστοὺς παρηγορίας καὶ πατριωτικοῦ πόνου διὰ τὰ δεινοπαθήματα τῆς ἀτυχοῦς Κύπρου. Πανταχόθεν συνέρρεον ἀκροαταὶ πρὸς τὸν περίφημον ἀσκητήν, ἵνα ἀκούσωσι τοὺς λόγους του καὶ εὕρωσι βάλσαμον παρηγορίας.

Ἐν τοῖς σπηλαίοις τὰ ὁποῖα μετέβαλεν εἰς Ναὸν καὶ κατοικίαν καὶ τὰ ὁποῖα μόνος ἐστόλισε δι' εἰκόνων, ἔσκαψε συγχρόνως τὸν τάφον ἐν τῷ ὁποίῳ ἐτάφη ὑπὸ τῶν μαθητῶν του.

Παρὰ τὰ σπήλαια βραδύτερον ἐκτίσθη θαυμάσιος Ναὸς καὶ περὶ αὐτὸν νέα οἰκοδομήματα ἀνακαινιζόμενα μέχρι σήμερον.

Διὰ σιγιλιώδους γράμματος τοῦ Πατριάρχου Κ)πόλεως Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως τῷ 1631 ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου ἐκηρύχθη Σταυροπήγιον.

Πολλὰς καταστροφὰς ὑπέστη ἡ Μονὴ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἰδίᾳ δὲ τῷ 1821 ὁπότε καὶ ἐφονεύθη ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ἰωακεὶμ ὁ Μελισσοβούκας, ἀλλ' ἡ σύντονος δραστηριότης τῶν μετέπειτα Ἡγουμένων καὶ μάλιστα τοῦ νῦν κ. Ἰακώβου Μυριαθέως ἀνύψωσαν τὴν Μονὴν εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν περιωπήν, ὥστε καὶ ἱκανὴν καὶ πλουσίαν περιουσίαν νὰ ἔχῃ σήμερον, ὑποτρόφους πρὸς ἀνωτέρας θεολογικὰς σπουδὰς νὰ πέμπῃ εἰς Ἀθήνας, τὴν παιδείαν ἐν Κύπρῳ νὰ συντρέχῃ καὶ τέλος νὰ μὴ ὑστερῇ εἰς ἐθνικὰς εἰσφοράς.

(*Ἐκτενῆ μονογραφίαν περὶ τῆς Μονῆς ἐξέδωκεν ὁ Διευθυντὴς τοῦ Πατελ. Λευκώματος Ι. Χατζηϊωάννου*).

Ἡ Μονὴ τοῦ Σταυροβουνίου ἐν Λάρνακι τῆς Κύπρου.

Περίφημος ὑπῆρξε κατὰ τὸν Μέσον αἰῶνα ἡ Μονὴ τοῦ Σταυροῦ κειμένη ἐπὶ τῆς κορυφῆς κωνοειδοῦς ὄρους καὶ εἰς ἀπόστασιν τεσσάρων ὡρῶν ἀπὸ τῆς Λάρνακος. Κάτωθεν τοῦ ὄρους τούτου ἐκτείνεται ἡ πεδιὰς τῆς Λάρνακος μὲ τὰ διάφορα αὐτῆς χωρία, ὄπισθεν ἁπλοῦται ἡ πεδιὰς τῆς Λευκωσίας πεποικιλμένη μὲ ἀφθονίαν δένδρων καὶ χωρίων, δεξιὰ δὲ ἡ τῆς Λεμεσοῦ. Τὸ Σταυροβοῦνι εἶναι ἡ σκοπιὰ τῶν τριῶν ἐπαρχιῶν.

Αἱ διηγήσεις τῶν ἱπποτῶν ἐπισκεπτῶν τῆς Μονῆς κατὰ τὸν Μέσον αἰῶνα, εἶναι ποικίλαι καὶ ἐκπληκτικαί. Οἱ ὀρθόδοξοι μοναχοὶ ἐξεβλήθησαν, Φράγκοι δὲ κατεῖχον τὴν Μονὴν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐσώζετο σταυρὸς περιέχων τίμιον ξύλον. Ὁ Σταυρὸς ἦτο μετέωρος οὐδαμόθεν ἐξαρτώμενος πλεῖστα δὲ θαύματα ἐτελοῦντο. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Νήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἱ Φράγκοι ἐξεδιώχθησαν ἡ δὲ Μονὴ κατεστράφη, ἵνα ἀναζήσῃ εἰς χεῖρας τῶν Ὀρθοδόξων. Ἤδη εἶναι Μοναστήριον μὲ ὀλίγους μοναχοὺς ἐφαρμόζοντας τοὺς αὐστηροὺς κανόνας τῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

Πρῶτος Ἡγούμενος ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Κιτίου Μελετίου Μεταξάκη ὁ ἐκ τῶν ἀδελφῶν Βαρνάβας Χαραλαμπίδης ἐπὶ τοῦ ὁποίου στερεαὶ ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς ἀσφαλοῦς σταδιοδρομίας τῆς Μονῆς. Οἱ ἀδελφοὶ μοναχοὶ τοῦ Σταυροβουνίου ἰδίως ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ζωγραφικήν, ἣν ἐδιδάχθησαν ὑπὸ Ἁγιορειτῶν.

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἡγούμενος Χρυσορροϊατίσσης ΚΥΡΙΔΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

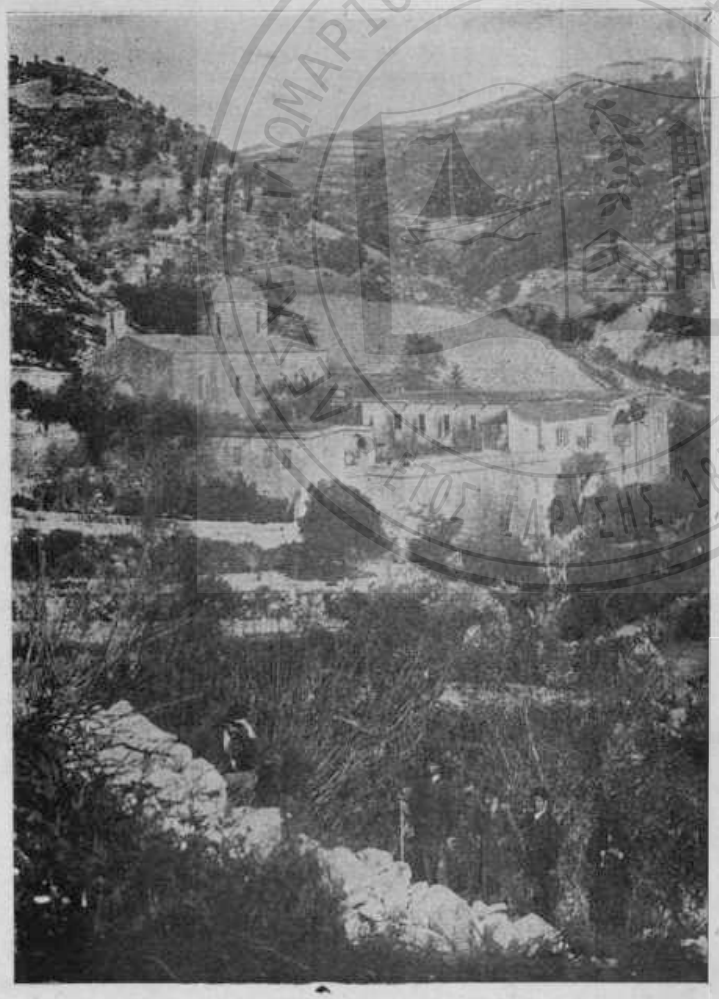
Ἐγεννήθη ἐν Ἐπτακώμῃ Καρπασίας τῷ 1875 καὶ ἐσπούδασεν εἰς τὸ Παγκύπριον Γυμνάσιον, τῷ 1896 ἐχειροτονήθη διάκονος, τῷ 1905 Ἱερομόναχος ἐν Ἁγίῳ Παντελεήμονι καὶ τῷ 1910 Ἡγούμενος Χρυσορροϊατίσσης.

Ὁ Ἡγούμενος καὶ τὸ προσωπικὸν τῆς Χρυσορροϊατίσσης

Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Κιτίου
ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ
Ὅρα σελ. 168.

Ἡ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ ἁγίου ΝΕΟΦΥΤΟΥ ἐν Πάφῳ.

Ὁ Πανοσ. Καθηγούμενος τῆς ἐν Ἄνδρῳ Μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς κ. ΑΘ. ΒΟΛΙΚΑΣ

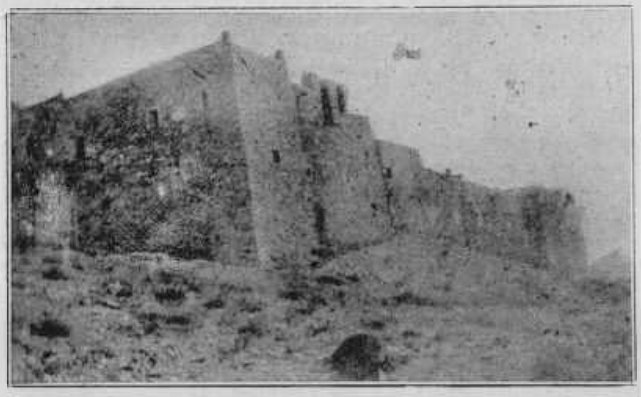
Ζωοδόχος Πηγὴ ἢ Ἁγία

Ἡ ἱερὰ Μονὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ἢ Ἁγίας εὑρισκομένη ἐν τῇ Κοινότητι Μπατσῆ τῆς Νήσου Ἄνδρου εἶναι μία τῶν παλαιοτέρων Μονῶν τῆς Ἑλλάδος ἱδρυθεῖσα τὸν δέκατον αἰῶνα. Ἐπὶ τῆς καταλήψεως τῶν Κυκλάδων ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν τῷ 1204 κατεστράφη, ἵνα ἀνεγερθῇ ἐκ νέου τῷ 1577. Κειμήλια ἐν τῇ Μονῇ ὑπάρχουσιν ἄφθονα, ἡ δὲ βιβλιοθήκη της περιλαμβάνει 683 τόμους.

Ἀνήκει εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Σύρου καὶ Ἄνδρου, ἔχει δὲ προσηρτημένας τρεῖς παλαιοτέρας Μονάς. Οἱ ἀδελφοὶ μοναχοὶ ἀνέρχονται εἰς 15. Τὰ ἔσοδα εἶναι 25.902 δρ. τὰ δὲ ἔξοδα 20.830. Ἡγούμενος αὐτῆς εἶναι ὁ Πανοσολογιώτατος Ἀθανάσιος Βολίκας, σύμβουλοι δὲ οἱ Ἱερομόναχοι Γρηγόριος Πούλιος καὶ Ἰάκωβος Παπαλεξανδρῆς.

Ὁ Καθηγούμενος Ἀθανάσιος Βολίκας ἐγεννήθη τῷ 1875 ἐν Κατακοίλῳ Ἄνδρου ἐσπούδασεν εἰς τὴν Ἐμπορικὴν Σχολήν, καὶ εἶτα ἐν Βουκουρεστίῳ.

Ἀνέκδοτα ἔργα αὐτοῦ : ***Ἱστορία τῆς Μονῆς, Τοπωνυμικὸν Ἄνδρου, Παράρτημα καταλόγου κωδίκων τῆς Μονῆς, Συλλογὴ γνωμικῶν, κατάλογοι κτηματικῶν***

Ἡ ἐν Ἄνδρῳ Ζωοδόχος Πηγή.

Ὁ Παν. Ἀρχ. ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ
Ταμίας τῆς Μονῆς *Ζαβόρδας.*

ἀφιερώσεων, παραλληλισμὸς τῶν Εὐαγγελίων, Ἀρχαιολογικαὶ σημειώσεις Ἄνδρου, Μετεωρολογικαὶ σημειώσεις 1903—1911, ποιήματα, συλλογὴ ἐπιγραφῶν. Ἡ Α. Παγοσιολογιότης διακρίνεται διὰ τὸ χρηστὸν τοῦ ἤθους καὶ τὴν ἀκατάβλητον ἐργατικότητα.

Ὁ Πιν. Ἀρχ. ΝΙΚΑΝΩΡ
Σύμβουλος

Ὁ Πανοσ. Ἡγούμενος ἁγίου Νεοφύτου κ. ΙΑΚΩΒΟΣ

Ὁ Πιν. Ἡγούμενος τῆς Μ. Ζαβόρδας
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ

τῆς Ἱ. Σταυροπηγιακῆς καὶ Πατριαρχικῆς Μονῆς Ζάβορδας.

Ἡ Μονὴ αὕτη τὴν ἐπωνυμίαν λαβοῦσα ἀπὸ τοῦ ἡμίωρον περίπου ἀπέχοντος, σῴζου μὲν τότε νῦν δὲ τελείως ἠφανισμένου χωρίου «Ζιάβορδα», ἱδρύθη ἐν τοῖς περὶ τὴν ἅλωσιν τῆς Κων)πόλεως χρόνοις ὑπὸ τοῦ ἐκ Θεσσαλονίκης περιφήμου ἀσκητοῦ καὶ θαυματουργοῦ Ἁγίου Νικάνορος, ἱερομονάχου τὸν βαθμόν.

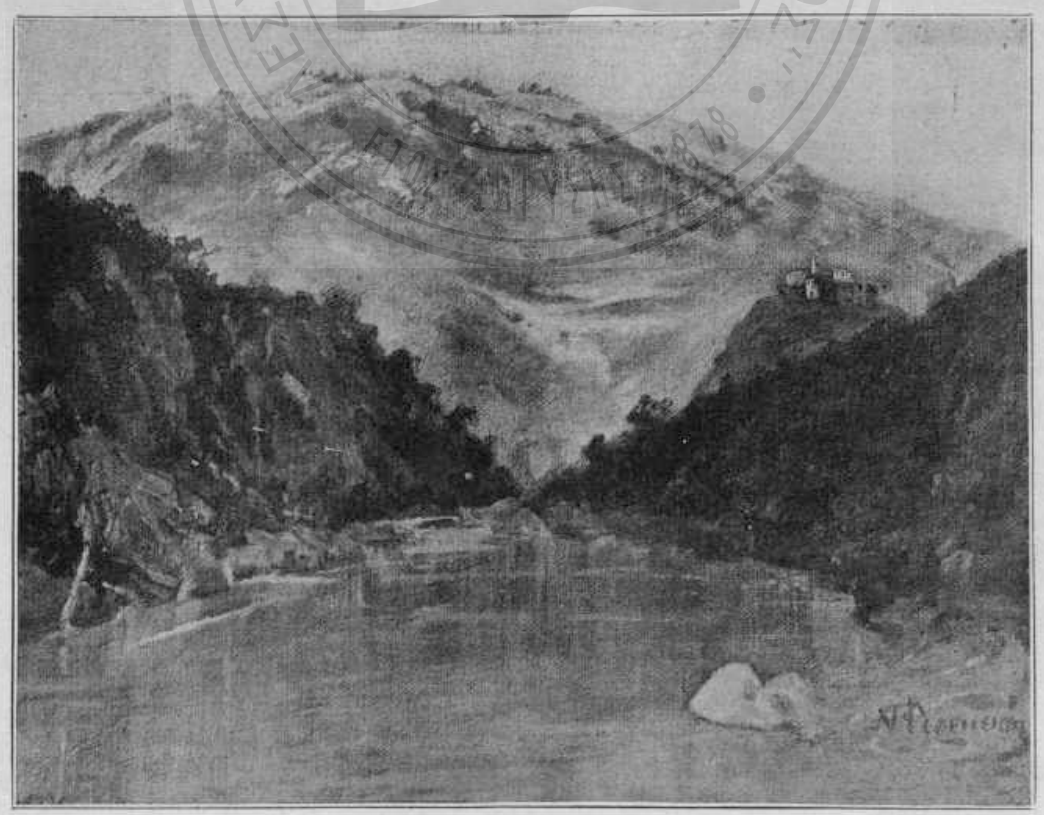
Ἡ Μονὴ ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἁγίου ἐπ' ὀνόματι τῆς

Ὁ Ἡγούμενος τοῦ Σταυροβουνίου **ΒΑΡΝΑΒΑΣ**

Μεταμορφώσεως τοῦ Σ.Χριστοῦ, εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ γραφικωτάτου ὀροπεδίου. Ἡ ἰδιαιτέρα ὀνομασία τοῦ ὀροπεδίου εἶνε «Ὄρος τοῦ Καλλιστράτου», ὕψους 150 περίπου μέτρων ἀπὸ τῆς βάσεως αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῶν τριῶν πλευρῶν ὁποκρήμνου.ἔχοντος δὲ πρὸς τὰ Νότια ὀρθούμενον ἐνώπιον αὐτῆς ὑπερύψηλον τὸ μαγευτικὸν ὄρος Βονάσα, κεῖται εἰς τὰ τελευταῖα ὅρια τῆς ἐπαρχίας Γρεβενῶν ἀφ' ἑνός, Ἐλασσῶνος καὶ Κοζάνης ἀφ' ἑτέρου, ἐπὶ τοῦ μυχοῦ ἀκριβῶς τῆς κορυφῆς τοῦ γωνιακοῦ τοῦ ποταμοῦ Ἀλιάκμονος. Ἡ Μονὴ τετράωρον μὲν ἀπέχει ἀπὸ τῆς Σαρακίνης ἀφ' ἑνὸς καὶ Δυσκάτης ἀφ' ἑτέρου, δεκάωρον δὲ καὶ ἐπέκεινα ἀπὸ τῶν πόλεων Γρεβενῶν, Σιατίστης καὶ Κοζάνης, καὶ ἑξάωρον ἀπὸ τῶν Σερβίων.

Προκειμένου ἤδη περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς δράσεως τῆς Μονῆς, σπανίως ἴσως Μονὴ ἔδρασεν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῆς ἀπὸ τῆς διπλῆς ταύτης ἀπόψεως τόσον ἐπωφελῶς ὅσον ἡ Ζάβορδα. Ὑδρυθεῖσα ἐν τοῖς δυσχειμέροις χρόνοις τῆς ἁλώσεως καὶ τυχοῦσα εἰς τὸ μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένον μέρος τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν, ἐν περιφερείᾳ βεβυθισμένῃ εἰς τὴν ἀμάθειαν καὶ ἀπαιδευσίαν ἀπό τε θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀπόψεως, ἐχρησίμευσεν ὡς ἱερὰ ἀκρόπολις καὶ προπύργιον τῶν περιοίκων χριστιανῶν, διά τε λόγων καὶ ἔργων καὶ ἰδίᾳ διὰ τῆς ἀποστολῆς μοναχῶν μετὰ τῶν ἱερῶν λειψάνων, δίκην ἱεραποστόλων κατὰ τὰς διαφόρους ἐπιδημίας καὶ νόσους, διδάσκουσα, παραμυθοῦσα καὶ στηρίζουσα τὴν ὁμογένειαν ἔν τε τῷ ἐθνισμῷ καὶ τῇ πατροπαραδότῳ θρησκείᾳ.—Ἀξιοσημείωτος ὡσαύτως τυγχάνει ἡ δρᾶσις τῆς Μονῆς καὶ ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις τοῦ ἐθνικοῦ ἀγῶνος. Τυχοῦσα ἐκτισμένη οὐ μακρὰν τῶν παλαιῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος, ἐχρησίμευν ὡς πρῶτος σταθμὸς τῶν ἡρώων τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος, διαπεραιοῦσα αὐτοὺς ἐν τῷ βαθυτάτῳ σκότει τῆς νυκτὸς διὰ καλωδίου ἀπὸ τῆς μιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν ἄλλην ἐπὶ κινδύνῳ ζωῆς καὶ περιουσίας ἀπὸ μέρους τῶν κρατούντων ἀλλοφύλων, ὑποδεχομένη ἐνθουσιωδῶς καὶ φιλοξενοῦσα Ἀβραμιαίως καὶ εἶτα ἐξαποστέλλουσα τοὺς γενναίους εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὸ τὰς ἑαυτῆς εὐχὰς καὶ εὐλογίας, καὶ ἐν γένει παντοιοτρόπως διευκολύνουσα τὸ ἀπελευθερωτικὸν αὐτῶν ἔργον, καὶ τότε

Ἡ παρὰ τὴν καμπὴν τοῦ Ἀλιάκμονος Μονὴ τῆς Ζαβόρδας.

καὶ μετὰ ταῦτα κατὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παιδεύσει δὲν ὑστέρησεν ἡ Μονή. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀνέκαθεν ἐχρησίμευσεν αὕτη ὡς τὸ μόνον σχολεῖον τῶν διδασκάλων, τῶν ἱερέων καὶ τῶν ψαλτῶν τῆς περιοίκου χώρας, ἤδη, προνοίᾳ τῆς ἡμετέρας Κυβερνήσεως ἐκλειπουσῶν βαθμιαίως τῶν πρώτων τῶν ὡς εἴρηται ἀναγκῶν, ἡ Μονὴ παρασκευάζει ἕτερα στοιχεῖα δι' εὐρυτέραν δρᾶσιν διὰ τῶν ἐν ταῖς διαφόροις σχολαῖς, εἴτε γυμνασιακῆς εἴτε θεολογικαῖς, ὑποτρόφων αὐτῆς.

Καὶ οὐ μόνον ἀπὸ τῶν ὡς ἄνω ἀπόψεων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς οἰκονομικῆς πολλάκις τοιαύτης εὕρισκον ἐν τῇ Μονῇ οἱ περίοικοι πτωχοὶ πρόθυμον συναντιλήπτορα.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἡ δρᾶσις τῆς Μονῆς, δι' ὃ καὶ ἐτιμήθη ἀνέκαθεν ὑπὸ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας διὰ σταυροπηγιακοῦ προνομίου, ἐξαρτωμένη ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Μονῆς αὕτη διοικεῖται ὑπὸ τετραμελοῦς Ἡγουμενοσυμβουλίου (Ἡγουμένου, Ταμίου καὶ δύο Συμβούλων) ἐκλεγομένου κατ' ἔτος τῇ 1η τοῦ Νέου ἔτους ὑφ' ὅλων τῶν Πατέρων τῆς Μονῆς.

(Τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον τοῦ 1921 ἀπαρτίζεται ἐκ τῶν ἑξῆς προσώπων)

1) Ἱερομ. ***Διονύσιος Νεινόπουλος*** (Ἡγούμενος)
2) Ἀρχιμ. ***Ἀγαθάγγελος Βλαχόπουλος*** (ταμίας)
3) Ἀρχιμ. ***Νικάνωρ Ἀλούπης*** (σύμβουλος)
4) Μοναχὸς ***Νεόφυτος Ἀλεξίου*** (σύμβουλος)

Σημ. Ὁ Ναὸς τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Μεταμορφώσεως καὶ τοῦ ὁσίου Νικάνορος· Ἡ Μονὴ εἶναι Σταυροπηγιακὴ ἀνήκουσα εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Κεῖται ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Γρεβενῶν, εἰς τὸν Δῆμον Βεντζίων. Τὰ ἔσοδα ἀνέρχονται περίπου εἰς 75,000 δραχμῶν. Τὸ προσωπικὸν ἀποτελεῖται ἐκ 4 Ἱερομονάχων 1 διακόνου καὶ 8 μοναχῶν. Δόκιμοι 3, ὑπηρέται ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Μονῆς καὶ εἰς τὰ ἐξαρτήματα αὐτῆς ἐν ὅλῳ 4). Ἐξαρτήματα τῆς Μονῆς Ζάβορδας εἶναι καὶ ἡ πεπαλαιωμένη Μονὴ τῆς Παναγίας ἐν Τορνικίῳ. Κειμήλια περιλαμβάνει τὰ ἱερὰ λείψανα τοῦ ***Ἁγίου Νικάνορος*** κτίτορος τῆς Μονῆς καὶ τινα ἐξαπτέρυγα, σταυρὸς κ. τ. λ. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς περιλαμβάνει χιλίους περίπου τόμους βιβλίων. Γυνὴ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Μονήν, ὃν τρόπον καὶ ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, εἰμὴ μόνον μέχρι τῶν προπόδων τοῦ Ὀροπεδίου, ἔνθα ὑπάρχουσι κατάλληλα οἰκήματα πρὸς φιλοξενίαν.

Ὁ Ἱερολ. κ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΠΑΠΑΣΙΔΕΡΗΣ (Ζαβορδηνὸς) Πατριαρχικὸς Ἱεροδιάκονος.

Κατάγεται ἐκ Κοζάνης (Μακεδονίας), ἔνθα ἐγεννήθη τῷ 1888.

Τὰ ἐγκύκλια μαθήματα διήνυσεν ἐν τῷ Γυμνασίῳ Κοζάνης. Τὰς δὲ θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς συνεπλήρωσεν ἐν Χάλκῃ, ἀποφοιτήσας τῆς Θεολογ. Σχολῆς τῷ 1916.

Τυγχάνων ἐκ τῶν ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ζάβορδας (ἐπαρχίας Γρεβενῶν) ἐχειροτονήθη διάκονος τῷ 1905. Τῷ δὲ 1917 προσελήφθη ὡς Πατριαρχικὸς διάκονος συνδυάζων καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ Γραμματέως τῆς τροφοῦ αὐτοῦ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, τοιοῦτος διατελῶν μέχρι σήμερον καὶ ἐπαξίως ὅλως πρὸς τὸ σεμνοπρεπὲς αὐτοῦ ὕφος ἐπιτελῶν εὐσυνειδήτως τὰ εἰς αὐτὸν ἀνατεθειμένα καθήκοντα.

ΚΩΣΜΑΣ Μοναχὸς Μονῆς Ζαβόρδας

ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΑΝΤΑ ΑΡΘΡΑ Β'.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λιβάνου ΠΑΥΛΟΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Λιβάνου Παῦλος εἶναι εἷς τῶν ἐπιφανεστάτων καὶ διαπρεπεστάτων ἱεραρχῶν τοῦ Ἀντιοχικοῦ θρόνου. Γεννηθεὶς ἐν Δαμασκῷ τῷ 1865 ἐπαιδεύθη τὸ πρῶτον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, εἶτα δὲ ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ Κ)πόλεως ἕνεκα δὲ τῆς μεγάλης εἰς τὰ γράμματα καὶ ἰδίως εἰς τὴν θρησκευτικὴν παίδευσιν ἐπιδόσεως μετέβη εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ θεολογικὴν Σχολήν, ἧς διήνυσεν ἁπάσας τὰς τάξεις λαβὼν δίπλωμα μετὰ τοῦ ἀνωτάτου βαθμοῦ (Ἄριστα)· ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Πατριαρχείων ἐπὶ τῶν πατριαρχῶν Γερασίμου καὶ Σπυρίδωνος καὶ προήχθη μέχρι τοῦ ἀξιώματος τοῦ ἀρχιγραμματέως τῶν Πατριαρχείων διακριθεὶς ἐν πᾶσι τοῖς βαθμοῖς τῆς ὑπηρεσίας καὶ μεγάλων τυχὼν ἐπαίνων. Τέλος ἐπὶ τῆς Πατριαρχείας τοῦ ἀοιδίμου Μελετίου (1899—1905 προήχθη (ἀπὸ Ἀρχιμανδρίτου) εἰς τὸ ἀνώτατον ἀξίωμα Ἀρχιερέως, καὶ ἐγένετο Μητροπολίτης Λιβάνου,

(ἐπαρχίας δηλονότι ἥτις ὑπάρχουσα καθ' ἑαυτὴν ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις ὡς αὐτοτελὴς ἐπαρχία, εἶχεν ἑνωθῇ βραδύτερον μετὰ τῆς Βηρυτοῦ εἰς μίαν ἐπαρχίαν, νῦν δὲ πάλιν μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Παύλου ἀπετέλεσεν ἰδίαν αὐτοτελῆ ἐπαρχίαν). Τὴν ἐπαρχίαν ταύτην εὑρὼν ὁ Σεβ. Παῦλος γυμνὴν καὶ ἔρημον ἐκκλησιαστικῶς, δι' ἀτρύτων μόχθων, καὶ ἐθελοθυσίας καὶ γενναιότητος ταχὺ προήγαγεν ἠθικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς διενεργήσας τὴν ἐν διαφόροις κέντροις ἵδρυσιν ὑπὲρ τὰς 30 ἐκκλησιῶν, ὑπ' αὐτοῦ διακοσμηθεισῶν μέχρι καὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀμφίων ἱδρυσε δὲ καὶ Σχολεῖα καὶ ἐργάζεται δηνεκῶς πρὸς ἵδρυσιν νέων. Ὧν δὲ ἐπιστημονικώτατα κατηρτισμένος θεολόγος ἐν μέσῳ πολλῶν περὶ τὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως μεριμνῶν ἀσχολεῖται ἐκθύμως καὶ εἰς ἔργα ἐπιστημονικά. Νῦν ἐργάζεται μετὰ πολλοῦ ζήλου εἰς τὴν Ἀραβικὴν μετάφρασιν τῶν ἱερῶν Γραφῶν μετὰ πάσης κριτικῆς ἀκριβείας ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῶν τοσούτων πλημμελῶς ἀποδοθέντων ἐν ταῖς ὑπαρχούσαις μεταφράσεσι χωρίων.

Ὁ Μητροπολίτης Παῦλος εἶναι πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ εἰδημονέστατος τῆς Ἑλληνικῆς, λαλῶν καὶ γράφων ταύτην κατὰ τρόπον καὶ βαθμὸν ἐκπλήσσοντα τὸν γινώσκοντα ὅτι μητρικὴν γλῶσσαν εἶχεν ὁ ἀνὴρ τὴν Ἀραβικήν. Εἶναι δὲ γνωστὸς ὁ Μητροπολίτης Παῦλος εὐφημότατα ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Κοινωνίᾳ ἀφ' οὗ χρόνου τῷ 1912 ἐπέμφθη εἰς Ἀθήνας ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριάρχου Ἀντιοχείας. Ὁ ἀείμνηστος βασιλεὺς Γεώργιος ἐπεδαφίλευσεν αὐτῷ τότε πολλὰς τιμάς, ἀπονείμας καὶ τὸ παράσημον τῶν ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν τοῦ Τάγματος τοῦ Σωτῆρος. Ἐτίμησε δ' αὐτὸν καὶ ὁ τότε ἐπίδοξος διάδοχος καὶ νῦν βασιλεὺς Κωνσταντῖνος. Καὶ μετὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Θεοκλήτου καὶ μετὰ πολλῶν ἀρχιερέων τοῦ βασιλείου διὰ στενωτάτης συνδέεται φιλίας ὁ Μητροπολίτης Παῦλος.

Δύο Ἀρχιμανδρῖται τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου Ἀντιοχείας ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ καὶ ΦΩΤΙΟΣ

Μεταξὺ τῶν ἐπιφανῶν κληρικῶν, οἵτινες περιστοιχίζουσι τὸν θρόνον τῆς Α. Μακαριότητος, τοῦ νῦν εὐκλεῶς κοσμοῦντος τὸν θρόνον τῆς Ἀντιοχείας Πατριάρχου Γρηγορίου ἀνάγκη νὰ ἐξαρθῶσιν ἰδίως αἱ ἐκκλησιαστικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἀρεταὶ δύο ἀνδρῶν διαπρεπεστάτων ἔν τε τῷ Ἀντιοχικῷ καὶ ἐν τῷ Ὀρθοδόξῳ καθόλου κλήρῳ. Τούτων ὁ μὲν ἀρχιμανδρίτης Θεοδόσιος ἐκ Βηρυτοῦ καταγόμενος, παιδευθεὶς δὲ ἐν τῇ θεολογικῇ Σχολῇ Βηρυτοῦ, εἶτα δὲ ἐν τῇ θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης εἶναι θεολόγος ἀρτιώτατα πεπαιδευμένος, πρὸς τούτοις δὲ καὶ πολιτικὰς ἀρετὰς σπανίας κεκτημένος, κάτοχος πολλῶν γλωσσῶν, ἀλλ' ἰδίως ἐμπειρότατος περὶ τὴν ἀρχαίαν τε καὶ νεωτέραν Ἑλληνικήν, οὗ μόνον μετ' ἀρχαϊκῆς γλαφυρότητος γλώσσης ἐκκλησιαστικῆς γράφων τὴν γλῶσσαν ταύτην ἐν τοῖς ἐπισήμοις ἐγγράφοις, ἀλλὰ καὶ τὴν καθαρεύουσαν γράφων καὶ λαλῶν μετὰ θαυμαστῆς εὐγλωττίας κινούσης τὸν θαυμασμὸν τῶν εἰδότων ὅτι ἡ μητρικὴ γλῶσσα αὐτοῦ ἦτο ἡ Ἀραβική. Οὕτω καὶ ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ὅτε πρὸ ἐτῶν ἐπὶ ἐκτάκτῳ ἀποστολῇ ἀφικόμενος εἰς Ἀθήνας παρέστη πρὸ Αὐτοῦ, ἐξέφρασε τὸν θαυμασμὸν Αὐτοῦ ὅτε ἔμαθεν ὅτι τὴν Ἑλληνικὴν ἔμαθεν διδαχθεὶς ἐν τοῖς σχολείοις.

Μεθ' ὁμοίας δὲ εὐπρεπείας λαλῶν καὶ γράφων καὶ τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Τουρκικὴν καθίσταται χρησιμώτατος εἰς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑποθέσεων εἰς διαφόρους σπουδαίας ἀποστολάς. Εἶναι δὲ σεμνότατος τὸ ἦθος, ἐμβριθὴς τὸ πνεῦμα, καὶ εὐθυφρονέστατος ἐν τοῖς αἰσθήμασιν, ἔτι δὲ Ἑλληνικώτατος τὴν ψυχὴν καὶ διὰ πάντων τούτων τῶν προτερημάτων καθιστάμενος πολυτιμότατος παράγων τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀντιοχείας ἐπικρατήσεως τοῦ ἀκραιφνῶς ἐθνικοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ πνεύματος.

Ὁ δὲ Ἀρχιμανδρίτης Φώτιος, ἐν Δαμασκῷ καὶ οὗτος γεννηθείς, εἶτα δὲ ἐν τῇ θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης, ἐν τῇ ὑψηλοτέρᾳ θεολογικῇ καὶ φιλοσοφικῇ παιδεύσει τελειοποιηθεὶς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαίας τε καὶ νεωτέρας ἐγκρατέστατος γινόμενος, διακρίνεται ἰδίως διὰ τὸν ἔνθεον ἐνθουσιασμόν, οὗ ἐμφορεῖται οὐ μόνον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν, ἀλλὰ πρὸς πᾶν, ὅ,τι ἑλληνικόν. Ὅτε πρὸ ἐτῶν ἐπέμφθη ὡς Πατριαρχικὸς ἐπίτροπος εἰς τὴν εἰς τὸν Ἀντιοχεικὸν θρόνον ὑπαγομένην ἐπαρχίαν Ταρσοῦ καὶ Ἀδάνων (Κιλικίας) καὶ ἐγκατεστάθη ἐν Μερσίνῃ, ἐνῷ πρότερον οἰκτρὰ ἀντεθνικὴ ἐπεκράτει ἐνταῦθα διάστασις μεταξὺ Ἀραβοφώνων καὶ Ἑλληνοφώνων, (τούτων πρὸ πάντων παρεχόντων ἀδικαιολόγητον ἀφορμὴν) καὶ οἱ ἐξ Ἀντιοχείας πεμπόμενοι κληρικοὶ οὐχὶ εὐμενοῦς ἐτύγχανον παρὰ τῶν Ἑλληνοφώνων ὑποδοχῆς, ὅτε ὁ Ἀρχιμανδρίτης Φώτιος ἐφίνη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ ἤρξατο λαλῶν καὶ κηρύττων ἐπ' ἐκκλησίας καὶ ἐν ἄλλαις ὁμηγύρεσι ἑλληνιστὶ μετὰ τοῦ ἐνθέου πυρὸς τοῦ ἱεροῦ ἑλληνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τοιαύτην ἐξήγειρε πρὸς ἑαυτὸν ἐνθουσιώδη ἀφοσίωσιν, ὥστε καταγελθεὶς εἰς τὴν τουρκικὴν ἀρχὴν ὡς μετερχόμενος ἑλληνικὴν προπαγάνδαν, ἐξηλάθη. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες τῆς Ταρσοῦ διαδιαμαρτυρόμενοι ὑπὲρ τοῦ ἐξελαυνομένου καὶ μαρτυροῦντες τὴν πρὸς αὐτὸν ἀφοσίωσιν δὲν ἐδέχθησαν τὸν μετ' αὐτὸν πεμφθέντα ἐπίτροπον, ἀπαιτοῦντες νὰ ἔλθῃ ὁ Φώτιος. Διὰ τοῦτα ἅμα ἐκλιπούσης τῆς Τουρκικῆς ἀρχῆς (τῷ 1919) ἐπέμφθη πάλιν ὁ Φώτιος ἀποθεωτικῆς τυχὼν ὑποδοχῆς καὶ ἐνθουσιωδέστατα ἀγορεύων, καὶ συλλόγους ἱδρύων καὶ περὶ σχολείων ἐν πάσῃ τῇ Κιλικίᾳ φροντίζων. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη πολιτεία αὐτοῦ ὑποβλεπομένη ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς ἀρχῆς ἐπήνεγκε τὴν ἐκ νέου ἀπέλασιν καὶ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀνδρός. Νῦν οὗτος βουλεύεται παντὶ τρόπῳ περὶ τῆς ἐν Βηρυτῷ καὶ Συρίᾳ διαδόσεως τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἀγωνιζόμενος ἀγῶνα ἄξιον τῆς θερμῆς συμπαθείας παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Περναξίας
ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐγεννήθη ἐν Καστελλίῳ τῶν Καλαβρύτων τῷ 1878 καὶ ἐνωρίτατα καθώρισε τὸ στάδιον τοῦ βίου του ἀσπασθεὶς τὸν μοναχικὸν βίον ἐν τῇ Ἱστορικῇ Μονῇ τῆς Α. Λαύρας, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Γέροντος αὐτοῦ Διονυσίου Μαϊκοπούλου.

Τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴν μόρφωσιν ἔλαβεν ἐν τῷ Γυμνασίῳ Καλαβρύτων συνεπλήρωσεν δὲ ἀκολούθως τὰς σπουδάς του εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀποφοιτήσας ταύτης τῷ 1905, ὅτε καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ. Ἅμα τῷ πέρατι τῶν σπουδῶν αὐτοῦ, ὧν ἤδη ἱερωμένος, διωρίσθη διευθυντὴς τῆς ἐν Τριπόλει Ἱερατικῆς Σχολῆς, μετὰ ταῦτα

δὲ ὡς Ἱεροκήρυξ διαφόρων ἐπαρχιῶν ἐπετέλεσεν ἀκριβέστατα πάντοτε καὶ μετὰ ζήλου τὸ καθῆκόν του. Τοιοῦτος δὲ διατελῶν καὶ κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους ἐν τῷ Στρατῷ δικαίως ἔτυχε τιμητικῶν διακρίσεων παρὰ τῶν προϊσταμένων αὐτοῦ πλειστάκις ἀναφερθεὶς εἰς ἐκθέσεις. Διὸ καὶ ἡ Ἁ. Σύνοδος ἀμείβουσα τὸν ἄνδρα προήγαγε τῷ 1914 εἰς ἐπίσκοπον Παροναξίας.

Τυγχάνει τετιμημένος διὰ τῶν μεταλλίων τῶν Βαλκανικῶν πολέμων.

Ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἀνέλαβε δημοσίαν ὑπηρεσίαν δὲν περιωρίσθη εἰς τοὺς τέσσαρας τοίχους τοῦ Σχολείου καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ διδασκάλου, ἀλλ' ὡς δεινὸς Ἱεροκήρυξ ἐποικοδομητικώτατα παρήνει καὶ συνεβούλευε τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα.

Διὰ διαλέξεων καὶ λόγων ἐν Σωματείοις, Συλλόγοις καὶ πανηγύρεσι προέτρεπε πάντοτε ἐπὶ τὰ κάλλιστα.

Ἐδημοσίευσε πλείστα: διατριβὰς θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος εἰς Περιοδικά, Ἐφημερίδας κ. τ. λ.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Ἄρτης **ΣΠΥΡΙΔΩΝ**

Πατρὶς αὐτοῦ εἶναι ἡ Πρέβεζα καὶ ἔτος γεννήσεως τὸ 1871.

Τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς συνεπλήρωσεν εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολ. Σχολήν, ὅπου ἀπεφοίτησε τῷ 1897 ὢν ἤδη χειροτονημένος διάκονος. Διετέλεσε Ἀρχιδιάκονος εἶτα διαφόρων Μητροπόλεων, καὶ τῷ 1900 διωρίσθη Διευθυντὴς τῶν Πατριαρχικῶν Γραφείων Καΐρου. Τῷ 1904 χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος καὶ Ἀρχιμανδρίτης ἐτοποθετήθη ὡς στρατ. Ἱερεὺς τῆς ΙΙ Μεραρχίας, καὶ τῷ 1912 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Ἄρτης, μετὰ ζήλου ποιμάνας τὴν ἐπαρχίαν, ἐξ ἧς προσωρινῶς μόνον ἀπεμακρύνθη τῷ 1917 διὰ τὰς γνωστὰς περιστάσεις.

Ἀρχιμανδρίτης ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΚΑΤΩΠΟΔΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Λευκάδι τῷ 1863 υἱὸς τοῦ Ἀγγέλου Κατωπόδη. Ἐν Λευκάδι ἐσπούδασε τὰ τῆς κατωτέρας καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως μαθήματα, εἶτα δὲ εἰς τὴν τότε ἀκμάζουσαν ἐν Κερκύρᾳ Ἱερατικὴν Σχολήν, ἥτις ἐλειτούργει ἐπὶ Ἀγγλοκρατίας. Μετὰ ταῦτα ἐνεγράφη εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὁπόθεν ἀποπερατώσας τὰς Φιλολογικάς του σπουδὰς ἐκανήλθεν εἰς τὴν γενέτειραν πόλιν τῆς Λευκάδος. Τῷ 1891 διωρίσθη Ἑλληνοδιδάσκαλος ἐν Λευκάδι καὶ μετὰ διετῆ ὑπηρεσίαν προήχθη εἰς Σχολάρχην μέχρι δὲ σήμερον διατελεῖ ὡς τοιοῦτος.

Ἱερώθη τῷ 1904 ἐν Κερκύρᾳ ὑπὸ τοῦ Σεβαστιανοῦ Ἐπισκόπου Κερκύρας, ὅστις ἀπένειμεν αὐτῷ κατὰ διαταγὴν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τὸν τίτλον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου.

ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΚΑΤΩΠΟΔΗΣ

Ὁ Πανοσ. **ΝΙΚΟΛΑΟΣ Π. ΑΒΟΥΡΗΣ**

Ἱεροκήρυξ ἐν Ζακύνθῳ.

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Νικόλαος Π. Ἀβούρης ἐκ Ζακύνθου καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1875· ἐσπούδασεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε μὲ τὸν βαθμὸν «λίαν καλῶς» τῷ 1915· ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος τῇ 24ῃ Ὀκτωβρίου 1902, προήχθη εἰς Πρωτέκδικον τῇ 4ῃ Νοεμβρίου 1916, τὸν δὲ Ὀκτώβριον τοῦ 1917 διωρίσθη Ἱεροκήρυξ ἐν Ζακύνθῳ.

Ἔργα αὐτοῦ: ***Ἀκολουθία τῆς Ἁγίας Βασιλίσσης καὶ Ἰσαποστόλου Ὄλγας*** (ἔκδ. Ζακύνθου 1904), ***Γραφή***, ἑβδ. θρησκευτικὴ καὶ κοινωνικὴ ἐφημερὶς (Ζάκυνθ. 1908). Ἀνέκδοτα: ***Ἐκκλησ. Ἱστορία Ζακύνθου*** εἰς τόμους 2. ***Ἀκολουθία Εὐαγγελισίστριας,*** ἥτοι τοῦ θαύματος τῆς διασώσεως τῆς Α. Μ. τοῦ Β. Κωνσταντίνου τῇ 13 Μαΐου 1915. ***Περὶ Προσευχῆς*** καὶ ἰδία τῆς Κυριακῆς κτλ.

Ὁ Οἰκονόμος Κωνστάντιος Χιονῆς ἐγεννήθη ἐν Κερασοῦντι τοῦ Πόντου τῇ 1ῃ Μαΐου 1887 ἐκ πατρὸς Ἱεροψάλτου καὶ μητρὸς Ἀνθῆς Τραπεζουντίας τὸ γένος Παπαγιαννίδου καὶ Σισμὰν Ὀγλοῦ ἐξ οὗ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Συμεὼν ὁ Τραπεζούντιος (ΙΓ' αἰών). Μὲ τὸ λαϊκὸν ὄνομα Θωμᾶς ὁ μικρὸς Χιονῆς ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἐδιακόνει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἐνορίας του ἐν Κερασοῦντι διακρινόμενος διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ χρηστότητα. Ἀριστεύσας ἀπεφοίτησε τοῦ Ἡμιγυμνασίου Κερασοῦντος, ἵνα ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδάς του εἰς τὸ Γυμνάσιον Τραπεζοῦντος τὸ ἱδρυθὲν προνοίᾳ τοῦ Μητροπολίτου Κωνσταντίου τοῦ ἐκ Φερτέκης τῆς Καισαρείας Καρατζοπούλου. Ἰδιαιτέρως ἐξετιμᾶτο ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ του καὶ μετέπειτα Ἀρχιγραμματέως τῶν Πατριαρχείων καὶ εἶτα Μητροπολίτου Κορυτσᾶς Κερασουντίου, Φωτίου Καλπίδου Ἱεροκήρυκος ἐν Κερασοῦντι τῷ 1890—91. Διακόψας ἕνεκα οἰκονομικῶν δυσχερειῶν τὰς ἐν Τραπεζοῦντι σπουδάς του, εἰργάσθη ὡς διδάσκαλος εἰς τὸ παραλιακὸν προάστειον τῆς Κερασοῦντος Ἁγίου Γεωργίου Κάτλαμα τὸ ἐξ ἴσου μαρτυρῆσαν κατὰ τὸν Μικρασιατικὸν σάλον, ὡς κατὰ τὸ 21 τὸ Μεσολόγγιον. Μετὰ διετῆ ὑπηρεσίαν τὸ θέρος τοῦ 1897 μετέβη εἰς Κ)πολιν, ὅπου ἐξηκολούθησε τὰς σπουδάς του ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Χάλκης εὐγενεῖ μερίμνῃ τοῦ προαναφερομένου Ἀρχιμ. τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Φωτίου καὶ τοῦ τότε Συνοδικοῦ Μητροπολίτου Τραπεζοῦντος Κωνσταντίου, ἀποφοιτήσας μὲ βαθμὸν ἄριστα τῷ 1901.

Ἰδιαιτέραν ἐπιστήσας προσοχὴν ἐπὶ τῆς ἀντιθέσεως τῆς ἐπελθούσης μεταξὺ τοῦ ἐγγάμου τῶν Ἀποστόλων τοῦ Κυρίου καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ὀγδόου μ. Χ. αἰῶνος κυρίως εἰπεῖν πολιτικῶς γενικευθείσης ἀγαμίας τῶν ἐπισκόπων διεκρίθη διὰ τὴν ἰδιάζουσαν αὐτοῦ μεταξὺ τῶν δι' ἐπισκοπικὸν δοξάριον ὡς τὰ πολλὰ ἀναγκαστικῷ τύπῳ μοναζόντων σπουδαστῶν εἰλικρίνειαν καὶ μετριοφροσύνην περὶ τὴν προτίμησιν τῆς παρηγκωνισμένης, ἔστω ἐγγάμου κληρικότητος συνφδὰ ἄλλως τε καὶ τῷ παραγνωριζομένῳ δυστυχῶς κριτηρίῳ τοῦ Οὐρανοβάμωνος ἐγγάμου δὲ πιθανώτατα καὶ αὐτοῦ Ἀποστόλου Παύλου κηρύττοντος τὸ σύνθημα «*Κρεῖσσον γαμεῖν ἢ πυροῦσθαι*» (1 Κορ.) Διεκρίθη ὡσαύτως καὶ διὰ τὴν σθεναρὰν ἐπὶ διαφωνούντος Καθηγητοῦ ἐνώπιον τῆς Πατριαρχικῆς Συνόδου ὑπεράσπισιν τῆς Αἰνεσίμου διατριβῆς «Τὸ Ἐθνικὸν φρόνημα ἐν τῷ Χριστιανισμῷ» ἐκδοθείσης ἐν Ὀδησσῷ τῷ 1913 καὶ στηριζούσης τόσον τὸ ἀξιοσυντήρητον πάντων τῶν ἐθνῶν ἐν ἠθικῇ ἀμίλλῃ ἄνευ σωβινισμοῦ ἢ ἐκφυλισμοῦ, ὅσον καὶ τὸ συγγνωστὸν μὲν ἐν τοῖς Χριστιανίζουσιν ἢ ἐν Χριστῷ καταριζομένοις κοσμικοῖς κράτεσιν τοῦ ἀμυντικοῦ ἢ παιδαγωγικοῦ φόνου ἢ πολέμου, ἀσύγγνωστον δὲ παντὸς τοιούτου ἐπὶ καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ ἐδάφους τῶν κατηρτισμένων Χριστιανῶν τῆς μιᾶς *Χριστιανικῆς Κοινωνίας* τῶν *Ἐθνῶν ἢ Διεθνοῦς Ἐκκλησίας*, ἀφοῦ οὐδὲ ὁ Σατανᾶς μερίζεται ἐφ' ἑαυτόν (Μθ. ΙΒ). Διὰ τὰς τοιαύτας του ὑγιῶς πατριωτικὰς καὶ ἁγιῶς εὐαγγελικὰς ἀρχὰς καὶ πεποιθήσεις ἐφειλκύσατο τὴν εὔνοιαν καὶ ἐκτίμησιν πολλῶν ἐγκρίτων Ἱεραρχῶν καὶ δὴ καὶ τῶν ἀοιδίμων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν Κωνσταντίνου τοῦ Βαλλιάδου καὶ Ἰωακεὶμ τοῦ Γ', προτείναντος μάλιστα αὐτῷ προεπιστατικὴν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις διὰ τὸ μητροπολιτικὸν ἀξίωμα ὑπηρεσίαν.

Ἐμμένων ὁ Χιονῆς ἐν τῇ πεποιθήσει ὑπὲρ τοῦ ἐγγάμου τῶν Ἐπισκόπων ἐδέχθη τὴν ἐν Κερασοῦντι προταθεῖσαν αὐτῷ θέσιν Ἱεροκήρυκος καὶ Καθηγητοῦ. Μετὰ διετίαν, ἤτοι τῷ 1903 συζευχθεὶς τὴν ἐνάρετον ἐκ Κερασοῦντος Δα Δέσποιναν τὸ γένος Σπαθοπούλου—Σουρμελῆ ἔσπευσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπως χειροτονούμενος παρὰ τοῦ Γέροντός του ἀξιωθῇ τῆς ἀπονομῆς τοῦ θεολογικοῦ Διπλώματος. Τοῦ ἀοιδίμου Τραπεζοῦντος αἰφνιδίως ἀποθανόντος εὐηρεστηθὴ ν' ἀναλάβῃ τὴν χειροτονί ιν τοῦ Χιονῆ αὐτὸς ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωακεὶμ καὶ δὴ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ κατὰ τὴν νενομισμένην πανήγυριν τῶν Διπλωμάτων τῇ α' Ἰουλίου 1906. Ἔκτοτε ὑπηρέτησε τρίτην διετίαν ἐν Πόντῳ ὡς Σχολάρχης καὶ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος Τριπόλεως, πρῶτος ἐγκαινιάσας ἐν τῇ ὀπισθοδρομούσῃ ταύτῃ Κοινότητι χωριστὸν μὲν Παρθεναγωγεῖον, πρόγραμμα δὲ σχολικὸν καὶ κοινοτικὸν κανονισμὸν σύμφωνα πρὸς τὰ τῶν ἀνθουσῶν ἑκατέρωθεν τῆς Τριπόλεως κοινοτήτων Τραπεζοῦντος καὶ Κερασοῦντος. Τὸ θέρος τοῦ 1908 παραιτηθεὶς τῆς ἐνταῦθα Ἀρχιερατικῆς Ἐπιτροπείας ὁ Χιονῆς ἦλθεν οἰκογενειακῶς εἰς Κωνσταντινούπολιν.

ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ ΧΙΟΝΗΣ

Ἐγκαίρως δὲ λίαν προταθεισῶν αὐτῷ τῶν προϊσταμενειῶν Βεβεκίου Κωνσταντινουπόλεως καὶ Βαθυρρύακος προὐτίμησε τὴν δευτέραν ὑπὸ τὸν ἐξιδιασμένως ἐκτιμήσαντα αὐτὸν Σεβασμιώτατον Γέροντα Δέρ-Τσάρνικωφ εἰς τὴν ἐν Κιέβῳ Θεολογικὴν Ἀκαδήμιαν ὡς ὑπότροφος τῆς Ἱ. Συνόδου Πετρουπόλεως ἐκ τῶν γνωστῶν ἑλληνικῶν τῆς Ρωσσίας μοναστηριακῶν ἀποθεμάτων τὸ 1909. Ἐνταῦθα ἡ μετὰ πεποιθήσεως ἄρνησις τοῦ Χιονῆ νὰ ἱερουργῇ μὲ Βουλγάρους κληρικοὺς συμφερητὰς ἔφερε τὴν πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν πολλῶν ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ στοιχίσασαν μικροῦ δεῖν τὴν ἐξ αὐτῆς ἀποβολήν, ἣν ἀπεσόβησεν ἡ ἐκτίμησις ἄλλων Ρώσσων Καθηγητῶν πρὸς τὴν μελετηρότητα αὐτοῦ καὶ δὴ καὶ σοβαρὰ τις ὑποστήριξις τοῦ γηραλέου Μητροπολίτου Κιέβου ἀειμνήστου Φλαβιανοῦ ἔχοντος συστάσεις σχετικὰς παρὰ τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἰωακείμ. Οὐχὶ ἄνευ οἰκονομικῶν διὰ τὸ γλίσχρον τῆς ὑποτροφίας δυσχερειῶν τελειώσας τὰς ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ σπουδάς του τὸ 1913 σχεδὸν μὲ παναριστείαν καὶ μὲ δεκάδα πρωτοτύπων συγγραφῶν ἠξιώθη τοῦ σχετικοῦ Διπλώματος καὶ ἀργυροῦ συμβόλου τῆς Ἀκαδημείας.

Ἡ ἐν Ταγανρὸγ τῆς Ρωσσίας Ἑλληνικὴ Κοινότης γνωρίσασα τὸν Χιονῆν ἔκλεισε πενταετὲς συμβόλαιον μετ' αὐτοῦ ὡς Διευθυντοῦ καὶ Προεστῶτος τῆς Σχολῆς καὶ Ἐκκλησίας των, ἀλλ' ὅτε ἀπητήθη ὑπὸ τῶν Ρωσσικῶν Ἀρχῶν κατὰ τὸ σύνηθες ἡ Ρωσσικὴ ὑπηκοότης, ἣν ὁ Χιονῆς ἀφιλοκερδῶς καὶ βασίμως ἀποποιηθείς, ἵνα μὴ δι' αὐτῆς ἐπισημοποιηθῇ ἡ ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς κυριότητος καὶ γλώσσης ἀπόσπασις τῆς τε Σχολῆς καὶ τοῦ Ναοῦ τῶν Ἑλλήνων, ὡς εἰώθει κατὰ τὸ Πανσλαυιστικὸν Πρόγραμμα, καταλιπὼν ὁλόκληρο νοικοκυριὸ ἐν Ὀδησσῷ Σεπτέμβριον τοῦ 1914 ἐκίνησε διὰ τὴν Ἐλευθέραν Ἑλλάδα μέσῳ Ρουμανίας καὶ Σερβίας κεκλεισμένων τῶν Στενῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὸν πόλεμον.... Μὲ ἀφάνταστον ἑβδομαδιαίαν ἐν Σερβίᾳ κ ικουχίαν ἐφ' ὅπλου λόγχην ὡς ὑποπτος γλωσσομαθὴς μετὰ τῆς οἰκογενείας του καὶ δωδεκάδος ἄλλων Ἑλλήνων διαβατῶν διασχίσας τὴν τρομοκρατοῦσαν τὸ ἑλληνικὸν της τμῆμα σύμμαχον Σερβίαν, τέλος τὴν 1 Ὀκτωβρίου 1914 τῆς ποθειτῆς του Ἑλλάδος ἐπάτησε τὸ χῶμα δοξάσας τὸν Χριστὸν καὶ δεχθεὶς τὴν πρώτην ἐθνικὴν παρηγορίαν ἐν τῷ γνωρίμῳ προσωπικῷ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης. Ἐκ Θεσσαλονίκης ἀναχωρήσας διὰ τὰς κλεινὰς Ἀθήνας ηὐτύχησε νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὴν κεντρικωτάτην ἐνορίαν τοῦ ἐν Πειραιεῖ Ἁγίου Κωνσταντίνου τῇ 9 Νοεμβρίου 1914 ἁδρᾷ συστάσει τῶν Πανιερ. Μητροπολιτῶν Δράμας καὶ Θεσσαλονίκης. Ἐνωρίτατα ἐνταῦθα ὁ Χιονῆς κατέκτησε τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἐνωριτῶν, διακρινόμενος διὰ τὴν ἔργῳ τε καὶ λόγῳ καὶ συγγραφῇ ἀνορθωτικὴν δρῆσίν του ὡς Ἱεροκήρυξ καὶ μέλος τῆς Ἀναθεωρητικῆς τοῦ Ἱ. Συνδέσμου τῶν Ἐφημερίων καὶ ὡς ἐθνικώτατος παράγων τῆς Ἐπιτροπείας τῶν Ποντίων.

Συγγράμματα τοῦ αὐτοῦ Κ. Χιονῆ.—Ἐκδεδομένα: 1) Τὸ Ἐθνικὸν Φρόνημα ἐν τῷ Χριστιανισμῷ Ὀδησσὸς 1912 ἐκ σελίδων 200. 2) Ὑπόμνημα ἀνορθωτικὸν Πειραιεὺς 1918. 3) Ἀγόρευσις Ἐθνικοθρησκευτικὴ περὶ τῆς Ἑλληνικότητος τοῦ σχεδίου Δυρραχίου - Τραπεζοῦντος Κρήτης - Ἀντιοχείας. 4) Περὶ τῶν Ἱερέων παρ' Ἑβραίοις καὶ παρ' ἡμῖν 1918. 5) Βυζαντινομουσικὴ Διάλεξις.

Ἀνέκδοτα: 1) Πορφύριος ὁ Νεοπλατωνικὸς Χριστιανομάχος 1903. 2) Ὠδαὶ καὶ Ἐπιγράμματα 1900—1911. 3) Κηρυγμάτων συλλογὴ καὶ σχέδια πρωτότυπα 1900—1918. 4) Τὰ ἰδιάζοντα τῷ Δευτερονομίῳ ἐν τῇ Πεντατεύχῳ 1909. 5) Ἡ Ρωσσικὴ γλῶσσα ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἐν τοῖς συγγράμμασι τοῦ Οὐκρανοῦ Ἀλ. Ποτεβνῆ 1909 κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ἑτοιμοδιασμένα: 1) Συμπληγάδων Ἐκκλησίας ὁροθεσιον. 2) Κανονιολογικαὶ καὶ εὐχολογικαὶ παρατηρήσεις· κλπ. κλπ.

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ἐφημέριος τῆς ἐν Μονάχῳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος.

Ὁ ἐκ Πειραιῶς τῆς Ἀττικῆς καταγόμενος Ἀρχιμανδρίτης κ. Δ. Χρυσόστομος Δημητρίου ἐπεράτωσε τὰς Γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς εἰς τὸ ἐν Πειραιεῖ Γυμνάσιον, καὶ μετὰ ταῦτα ἦτοι τῷ 1907 ἐνεγράφη ὡς φοιτητὴς εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, γενόμενος Διδάκτωρ τῆς θεολογίας.

Φοιτητὴς δ' ὢν τριτοετὴς ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ καθημερινῇ ἐφημερίδι «Χρόνος» ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀποσκιρτήσεως τότε ἑνίων τινῶν ἐν Πειραιεῖ ὀρθοδόξων εἰς τὰς τάξεις τῶν εὐαγγελικῶν διαμαρτυρομένων ἐπὶ 15 περίπου ἡμέρας συνεχῶς διάφορα ἄρθρα καὶ ἐπιστημονικὰς θεολογικὰς διατριβὰς περὶ τῶν διαφορῶν τῶν Ὀρθοδόξων καὶ τῆς εὐαγγελικῆς διαμαρτυρομένης ἐκκλησίας· τὰ ἄρθρα δὲ ταῦτα μεγίστην τότε ἐπροξένησαν εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κύκλους ἐντύπωσιν καθὼς καὶ εἰς τὴν Σ. Ἱερὰν Σύνοδον διὰ τὴν εὔγλωττον καὶ σθεναρὰν συνηγορίαν καὶ ὑποστήριξιν τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων. Εἰς τὰς ἱερατικὰς τάξεις προσῆλθε τῷ 1915 χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου διάκονος καὶ πρεσβύτερος λαβὼν ἀμέσως καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιμανδρίτου.

Συγχρόνως διωρίσθη ἱεροκήρυξ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος, ἐπὶ ἓν καὶ ἥμισυ περίπου ἔτος ἐνταῦθα εὐδοκίμως ἐργασθείς, μετὰ ταῦτα μετετέθη ὡς τοιοῦτος εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Θηβῶν καὶ Λεβαδείας ἐπὶ τρία ἔτη ἀόκνως διδάξας, παροτρύνας καὶ παρηγορήσας μάλιστα κατὰ τὰς χαλεπὰς τότε τῶν τυφεκισμῶν ἐν Θήβαις ἡμέρας τὸν λαὸν τῆς Βοιωτίας, μεγάλως ἐκτιμήσαντα καὶ ἀγαπήσαντα τὸν ἱεροκήρυκα αὐτοῦ.

Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1920 κενωθείσης τῆς θέσεως τοῦ ἐφημερίου τῆς ἐν Μονάχῳ Ἑλλ. Ἐκκλησίας, ὡς ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιμ. Γερμανοῦ Βλάχου, ὑπηρετεῖ ὡς ἐφημέριος τῆς ἐν Μονάχῳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος μέχρι σήμερον εὐδοκίμως καὶ Ἑλληνοπρεπῶς.

Ἐν ταῖς κρισίμοις τοῦ Ἔθνους περιστάσεσι καὶ τῷ διεξαγομένῳ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ τῷ 1921 ἱερῷ ἡμῶν ἀγῶνι ἐδημοσίευσε Γερμανιστὶ σοβαρὰ ἄρθρα ὑπὲρ τῶν δικαίων τοῦ Γένους ἐν Γερμανικαῖς ἐφημερίσιν, ἐδημοσίευσε δὲ κατὰκαιροὺς διαφόρους πραγματείας θεολογικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς ἐν ἡμετέροις Ἐκκλησιαστικοῖς περιοδικοῖς καὶ Γερμανικοῖς τοιούτοις.

Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐθνοσυνέλευσιν τῷ 1921 ὑπέβαλε συνεπείᾳ τῶν ἄλλοτε γενομένων θανατικῶν ἐκτελέσεων ἐμβριθὲς ὑπόμνημα περὶ τῆς καταργήσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς, ὡς μὴ δικαιολογουμένης μήτε ἐξ ἐπόψεως Δημοσίου Δικαίου, μήτε ἐκ λόγων σκοπιμότητος, μήτε ἐκ λόγων ἠθικῶν καὶ χριστιανικῶν, μήτε ἐκ λόγων ψυχολογικῶν.

Ὁ Ἀρχιμανδρίτης ΧΡ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς παροικίας ἐν Μονάχῳ πρὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο πολὺ διεφώτισε, πολὺ συνεκίνησε καὶ συνήρπασε, οὗ σμικρὰν συμβολὴν παρασχὸν εἰς τοὺς ἰθύνοντας κύκλους.

Ἀφ' ἧς δ' ἡμέρας ἔφθασεν εἰς Μόναχον ἐγένετο εἷς τοὺς Ἕλληνας καὶ δὴ εἰς τοὺς σπουδαστὰς ὁ παρήγορος πατὴρ καὶ ἀντιλήπτωρ καὶ ὁ μόνος βοηθὸς εἰς πάσας αὐτῶν τὰς πολλαπλᾶς καὶ πολυειδεῖς ἀνάγκας, ὡς πάντες ὁμολογοῦσι διαρρήδην.

Τῷ 1921 κατήρτισεν ἐπὶ νέων βάσεων, ἐκκλησιαστικῶν καὶ κοινωνικῶν τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησιαστικὴν Κοινότητα, σκοπὸν ἔχουσαν τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ὑποστήριξιν τῆς ἐν Μονάχῳ Ἑλλ. Ἐκκλησίας, τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν ὑποστήριξιν τῶν ἀπολύτως ἐνδεῶν καὶ ἀπόρων σπουδαστῶν, τὴν περίθαλψιν τῶν ἀσθενῶν τῆς Ἕλλην. Κοινότητος καὶ τὴν διὰ διαρόρων διαλέξεων ἐπιστημονικῶν, θρησκευτικῶν, ἐγκυκλοπαιδικῶν καὶ κοινωνικῶν, ἐπιστημονικὴν τῶν Ἑλλήνων κατάρτισιν καὶ πνευματικὴν οἰκοδομήν, ὑπὲρ τῆς ἐκπληρώσεως δὲ τῶν σκοπῶν τούτων ἐργάζεται ἀκαμάτως μέχρι σήμερον ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης.

Ἀπὸ δύο δ' ἐτῶν ἐνεγράφη ὡς φοιτητὴς καὶ ἀκολουθεῖ τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ ἐν Μονάχου Πανεπιστημίου ἀνώτερα φιλοσοφικὰ καὶ Βυζαντινολογικὰ μαθήματα, ὡς καὶ Ἀπολογητικὴν καὶ Λειτουργικήν, ἐν τῇ θεολογικῇ Σχολῇ καὶ Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον καὶ φιλοσοφίαν τοῦ δικαίου ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ τοῦ ἐν Μονάχῳ Πανεπιστημίου.

Τὴν Ἱστ. τῆς Κοινότητος Μονάχου (ἴδε τόμ. ΙΒ' Λευκώματος).

Ὁ Πανοσ. Πρωθιερεὺς Γ. ΒΛΑΧΟΣ

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Πρωθιερεὺς Γ. Βλάχος ἐγεννήθη ἐν Κερκύρᾳ τῇ 18ῃ Ὀκτωβρίου 1882, ἐσπούδασε Νομικὰ κα

εἶτα Θεολογίαν ὑποστὰς τὰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου 1914. Τῇ 25ῃ Νοεμβρίου 1908 ἐχειροτονήθη Ἱεροδιάκονος, τῇ δὲ 18ῃ Μαρτίου 1912 πρεσβύτερος. Τὸν Μάϊον τοῦ 1919 διωρίσθη τοποτηρητὴς τῆς Ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας, προαχθεὶς συγχρόνως ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Πρωθιερέως. Ἀπὸ τῆς 7ης Νοεμβρίου 1920 ὑπηρετεῖ ὡς Καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀργοστολίῳ Γυμνασίου.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ Ι. ΖΩΝΑΣ Αρχιμανδρίτης

Ἐγεννήθη ἐν τῷ παρὰ τὸν Ἑλικῶνα Κυριακίῳ τῷ 1880, λίαν ἐνωρὶς εἰσήχθη εἰς τὴν μεταξὺ Ἑλικῶνος καὶ Παρνασσοῦ Βυζαντινὴν καὶ ἱστορικὴν ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ ἔνθα ἐμαθήτευσε παρὰ τῷ Σεβαστῷ καὶ ἀειμνήστῳ γέροντι ἱερομονάχῳ Ἱεροθέῳ Ἀνδρίτσῳ, παρ' οὗ μετὰ ζήλου ἔμαθε τὰ ἱερὰ γράμματα.

Τὰ ἐγκύκλια μαθήματα ἐδιδάχθη ἐν τῷ ἐν Λεβαδείᾳ Ἑλληνικῷ Σχολείῳ καὶ τῷ Γυμνασίῳ Ἀμφίσσης.

Εἰσαχθεὶς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου τῷ 1906 ἀπεφοίτησε τῷ 1911 λαβὼν Θεολογικὸν δίπλωμα μὲ τὸν βαθμὸν ***Λίαν Καλῶς***.

Μετὰ ταῦτα ἀκολουθήσας μαθήματα ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις διδασκαλείῳ τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ τυχὼν παιδαγωγικοῦ διπλώματος διωρίσθη Καθηγητὴς ἐν διαφόροις Ἑλληνικῆς Σχολείοις τοῦ Κράτους, ἐν οἷς λίαν εὐδοκίμως ὑπηρέτησε μέχρι τέλους τοῦ 1919, ἔκτοτε δὲ διατελεῖ ὡς Γραμματεὺς τῆς Ἐπισκοπῆς Θεσσαλιώτιδος.

Ἐχειροτονήθη ἐν Λεβαδείᾳ παρὰ τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου Διάκονος τῷ 1903, ἱερεὺς καὶ Ἀρχιμανδρίτης τῷ 1919.

Ἀπὸ τὰ ἔτη τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ φοιτήσεώς του μέχρι τῆς σήμερον οὐκ ἐπαύσατο (παρὰ τῷ ἔργῳ τοῦ Διδασκάλου) ὁμιλῶν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος πρὸς ἐξύψωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ ἐθνικοῦ συναισθήματος τῶν χριστιανῶν, ἄξιος ὢν ἐργάτης τοῦ ἀμπελῶνος τοῦ Κυρίου.

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Πρεσβύτερος
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

Ἐγεννήθη ἐν Ἀλατσάτοις τῆς Μ. Ἀσίας τῷ 1879. Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐγκυκλίων αὐτοῦ σπουδῶν ἐν τῇ πατρίδι του ἐφοίτησεν εἰς τὴν θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Χάλκης ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1905 μετ' εὐδοκίμους σπουδάς· ὑπηρέτησεν ὡς Καθηγητὴς τῶν θρησκευτικῶν ἐν τῷ Τσοτυλίῳ Γυμνασίῳ ἀπὸ τοῦ 1905—1907, εἶτα δὲ ὡς Ἱεροκήρυξ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Κοινότητι Lowell, Mass, τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐχειροτονήθη τὴν 14 Φεβρουαρίου 1910.

Ἀπὸ τοῦ 1910—1913 διωρίσθη Πατριαρχικὸς Ἐπίτροπος εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Κοινότητας Χαρτούμ, Σουδάν, Ἀφρικῆς ὑπὸ τῆς Α. Μ. τοῦ Πατριάρχου Φωτίου. Ἀπὸ τοῦ 1913 διωρίσθη Προϊστάμενος τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Σίδνεϋ Αὐστραλίας ἐπιτελῶν μετὰ πολλοῦ ζήλου τὰ ἀνατεθειμένα αὐτῷ καθήκοντα πρὸς τόνωσιν τοῦ τε θρησκευτικοῦ καὶ πατριωτικοῦ αἰσθήματος τῶν μακρὰν τῆς

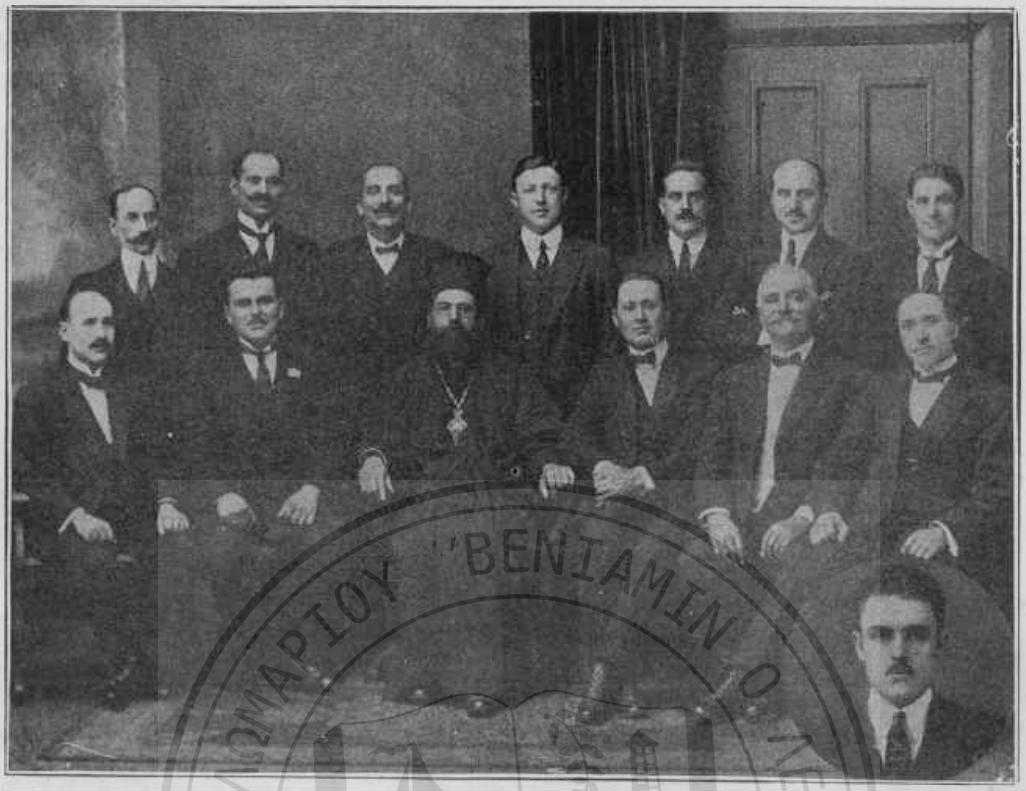
ΔΗΜ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ

Ἑλληνικῆς πατρίδος ἀγωνιζομένων τέκνωντης. Ἔργα αὐτοῦ.

Ἔλεγχος τῶν Προτεσταντικῶν ψευτοδιδασκαλιῶν: u. s. America 1900. ***Ἐγκύκλιος Ἐπιστολὴ*** ἤτοι ὁμιλία θρησκευτικοπατριωτικὴ καὶ Λόγος εἰς τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις πεσόντας Sidney Australia 1914.

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΣ Ν. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΤΙΝΟΥ

Τὸ διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς ἐν Σίδνεϋ Ἑλληνικῆς Κοινότητος

Ἡ πρώτη σειρὰ (ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ) Πολυχρόνης Καλοπέδης Ἀντιπρόεδρος, Θεόδωρος Κρίθαρις Πρόεδρος, Ὁ Πρεσβύτερος Δημήτριος Μαρινάκης Ἐφημέριος, Νικόλαος Κολλυβόπουλος πρώην Πρόεδρος, Παναγιώτης Παξινὸς Ταμίας, Κωνσταντῖνος Σοῦλος Γραμματεύς.

Ἡ δευτέρα σειρὰ (ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ) Νικόλαο Τσαγκαράκης Κοσμᾶς Κασιμάτης, Παναγιώτης Ἀρώνης Μαρῖνος Κουβαρᾶς, Νικόλαος Μαρσέλλος, Παναγιώτης Λεούσης, Νικόλαος Ψάλτης.

Κάτωθι εἰς τὴν γωνίαν ὁ Κωνσταντῖνος Σερβετόπουλος ἐπίτιμος δικηγόρος τῆς Κοινότητος.

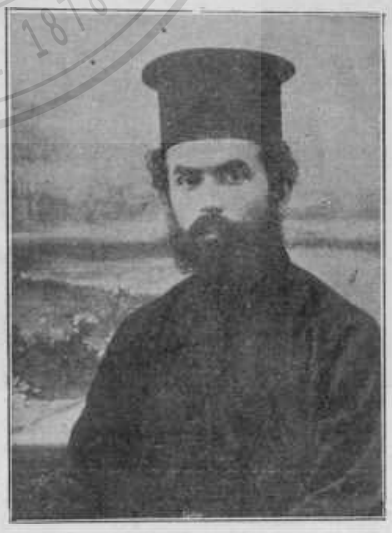
(Τὰ τῆς Ἱστορίας τῆς ἐν Σίδνεϋ Κοινότητος ἰδὲ ἐν τῷ ΙΒ' τόμῳ τοῦ Πανελληνίου Λευκώματος).

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΣ Ν. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ἱεροκήρυξ τοῦ Β. Ναυτικοῦ.

Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Θεοφύλακτος Ν. Παπακωνσταντίνου ἐξ Ἀμφιλοχίας καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1871, ἐσπούδασε θεολογίαν ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ ἀποφοιτήσας τῷ 1897. Ἐχειροτονήθη Διάκονος ἐν Μεσολογγίῳ τῷ 1898 καὶ μετὰ τέσσαρα ἔτη Ἀρχιμανδρίτης διορισθεὶς Ἱεροκήρυξ ἐν Εὐβοίᾳ τῷ 1900 καὶ εἶτα ἐν Πύργῳ, Πάτραις, Ἀκαρνανίᾳ, Αἰτωλίᾳ, Τριφυλίᾳ, Ἐφηβείῳ Ἀθηνῶν. Ἐπεσκέφθη τὴν Αἴγυπτον, Ἰνδίας καὶ Αὐστραλίαν ἔνθα ἠκροάσθη καὶ Θεολογικῶν μαθημάτων. Διὰ τὰς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας του ἐτιμήθη διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος, τοῦ χρυσοῦ τοῦ Γεωργίου Α' καὶ τῶν μεταλλίων τοῦ Ἑλληνοτουρκικοῦ πολέμου μὲ τὰς 5 διεμβολὰς τῶν Ναυμαχιῶν καὶ τοῦ Ἑλληνοβουλγαρικοῦ.

Συγγράμματα : ***Ὁ Μέγας Βασίλειος*** σελ. 300, ***ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, Περὶ Θεοφίλου καὶ Αὐτολύκου, Οἱ Ἰουδαῖοι ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ὁ Μπολσεβικισμός, Περὶ Παρθενίας καὶ γάμου, Ἀπόκρεω καὶ ἠθικαὶ ἀσχημίαι τοῦ 1916*** κτλ. δὶς προυτάθη ἐπίσκοπος Ἄρτης καὶ εἶτα Ἀργολίδος διά τε τὴν μόρφωσιν καὶ τὸ κήρυγμά του.

Ο ΙΕΡΟΛΟΓΙΩΤΑΤΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΑΠΑΠΑΪΣΙΟΥ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

Κατάγεται ἐκ Καππαδοκίας τῆς Μ. Ἀσίας. Τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς συνεπλήρωσεν ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἱ. θεολογικῇ Σχολῇ, ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1916. Εἰργάσθη ὡς Ἀρχιδιάκονος ἐν τῇ Ἱ. Μητροπόλει Χαλκηδόνος. Ἀπὸ τοῦ 1919 δὲ προσελήφθη παρὰ τῇ Πατριαρχικῇ αὐλῇ, ἔνθα καὶ προσφέρει μέχρι σήμερον τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ εὐδοκιμώτατα.

Κληρικὸς ζηλωτὴς καὶ τῶν πατρίων ἀκραιφνὴς θεράπων συνυφαίνει τὰ πρῶτα αὐτοῦ βήματα ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ του σταδιοδρομίᾳ μετὰ πάσης ἐκκλησιαστικῆς, ἐθνικῆς καὶ φιλανθρωπικῆς κινήσεως τοῦ Κέντρου, τοῦ ὁποίου τὸ γόητρον καὶ ἡ ἐξύψωσις ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ κόσμου, ἀποτελεῖ τὸ καλλίτερον ἰδανικὸν τῆς χριστιανικῆς αὐτοῦ ψυχῆς.

Ὁ Σεβασμιώτατος Σύρου, Τήνου

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Σύρου Τήνου κτλ.
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΛΕΒΕΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐγεννήθη ἐν Ἁγίῳ Νικολάῳ τῆς Ἐπαρχίας Καλαβρύτων Νεώτατος προσελήφθη εἰς τὴν περιώνυμον Μονὴν τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου ὡς δόκιμος. Τὰ μαθήματα τῆς Μέσης Παιδείας ἠκολούθησεν ἐν Ναυπλίῳ, ὁπόθεν μετὰ τὸ πέρας τῶν τοιούτων σπουδῶν ἀπεστάλη ὡς ὑπότροφος εἰς Γερμανίαν ἔνθα διηκόνησεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν Λειψίας παρακολουθῶν Θεολογικὰ καὶ Φιλοσοφικὰ μαθήματα. Ἐπανελθὼν εἰς Ἑλλάδα παρηκολούθησε μαθήματα καὶ ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ Τὸ κήρυγμά του ὡς Ἱεροκήρυκος τοῦ Β. Ναυτικοῦ ὑπῆρξε λίαν ἐποικοδομητικὸν καὶ ὠφέλιμον μέχρι δὲ σήμερον δὲν λησμονοῦσι τοῦτο οἱ παρακολουθήσαντες τὸν θερμὸν καὶ πατριώτην ρήτορα. Τῷ 1907 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Σύρου, Τήνου Ἄνδρου κτλ. Εἶναι τετιμημένος δι' Ἑλληνικῶν καὶ ξένων παρασήμων.

Ὁ Πανοσολογιώτατος Καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Πετράκη

Ὁ Πανοσολογιώτατος Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πετράκη ἐκ Τεγέας καταγόμενος ἐγεννήθη τῷ 1869 ὑπὸ γονέων εὐσεβῶν τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῆς Καλομοίρας. Νεαρώτατος ἐπεσκέφθη τὴν ἐν Πάρῳ Μονὴν τῆς Λογγοβάρδας ἐν τῇ ὁποίᾳ θαυμάσας τὸν Μοναχικὸν βίον εἰς ὃν ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων ἐφέρετο ἐκάρη Μοναχὸς τῷ 1883. Ἐπὶ 16 ἔτη μετὰ ζήλου ὑπηρέτησεν ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ ἐφελκύσας τὴν ἀγάπην τῶν ἀνωτέρων του. Βραδύτερον προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ τότε Ἐπισκόπου Μονεμβασίας καὶ ἤδη Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου ἐχειροτονήθη διάκονος ἐν τῇ Μητροπόλει Σπάρτης τῇ 29 Αὐγούστου 1898, τῇ δὲ 29 Ὀκτωβρίου 1899 πρεσβύτερος ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Ζερμπίτσης. Ἐκλεγέντος διὰ παμψηφίας τοῦ Ἐπισκόπου Μονεμβασίας Μητροπολίτου Ἀθηνῶν ἠκολούθησε τοῦτον εἰς Ἀθήνας. Ὅτε ἡ ἐν Αἰγίνῃ Μονὴ ἐκινδύνευε νὰ διαλυθῇ εἰς τὸν Θεοδόσιον ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Θεοκλήτου ἡ διοίκησις καὶ σωτηρία τῆς Μονῆς. Πράγματι ἡ Ἱερὰ Μονὴ τῆς Αἰγίνης ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοδοσίου εὗρε τὴν σπιβαρὰν χεῖρα τὴν διασώσασαν αὐτήν.

Ὁ Ἡγούμενος Πετράκη ΘΕΟΔΩΣΙΟΣ

Ἀγροὶ ἐκαλλιεργήθησαν, οἰκονομίαι ἐγένοντο, τὰ εἰσοδήματα ηὐξήθησαν, ἡ δὲ Μονὴ ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν περιωπήν. Οἱ κάτοικοι Αἰγίνης διὰ τὴν λαμπρὰν διαχείρησιν, καὶ τὸν Μητροπολίτην Ἀθηνῶν ηὐχαρίστησαν καὶ τὸν Ἡγούμενον Θεοδόσιον συνεχάρησαν. Μετὰ τετραετῆ λαμπρὰν διοίκησιν τῆς Μονῆς Αἰγίνης ἀνετέθη τῷ Θεοδοσίῳ ἡ διοίκησις τῆς Μονῆς Γαλατάκη τοῦ Ἡγουμένου αὐτῆς Χρυσάνθου Προβατᾶ γενομένου Ἐπισκόπου Χαλκίδος. Ἡ αὐτὴ ἀνόρθωσις συνετελέσθη καὶ ἐνταῦθα. Ἀλλ' ἡ αὐστηρὰ διεκδίκησις τῶν τῆς Μονῆς δικαίων ἔφερεν ἀτυχῶς εἰς σύγκρουσιν τὸν ρέκτην Ἡγούμενον πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Χαλκίδος δι' ὃ καὶ ὑπέβαλε πρὸς τοῦτον τὴν παραίτησίν του ἵνα ἀποσυρθῇ εἰς τὴν Μονὴν τῆς Μετανοίας του τῷ 1908.

Τῷ 1900 προσεκλήθη ἵνα ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντα Ἐφημερίου ἐν τῷ προαστείῳ Καλλιθέας, ἔνθα συνέπηξεν ἐνορίαν περιλαμβάνουσαν τὴν Καλλιθέαν, Π. Φάληρον καὶ Τζιτζιφιές, μετ' ὀλίγον ἐκλεγεὶς σύμβουλος καὶ εἶτα Ἡγούμενος ἐν τῇ Μονῇ Πετράκη ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τῆς Ἐφημερίας.

Ἡ διοίκησις τῆς Μονῆς Πετράκη εἶναι ἐκ τῶν φωτεινοτέρων σημείων τῆς ἱκανότητος τοῦ Ἡγουμένου Θεοδοσίου. Δίκας ἐκκρεμεῖς πρὸ ἐτῶν ἤγαγεν εἰς πέρας καὶ τὰ ποικίλα συμφέροντα τῆς Μονῆς διησφάλισεν ἐν τῇ πλουσίᾳ αὐτῆς κτημοσύνῃ. Τὰ λουτρὰ Βουλιαγμένης ἐβελτίωσε καὶ ἐν γένει πᾶν τὸ δυνατὸν πρὸς ἀνόρθωσιν καὶ βελτίωσιν ἔπραξε καίτοι αἱ περιστάσεις ἦσαν δειναί. Οὕτω αἱ κατὰ θέσεις τῆς Μονῆς ἀνῆλθον εἰς 450.000 δρ. τῷ 1917 ἐνῷ ὅτε ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν ταύτης μόλις ἦσαν 80.000. Ἕνεκα τῶν ἐπελθόντων τότε πολιτικῶν γεγονότων καὶ παρὰ τὰς ἐνεργείας τοῦ Ἡγουμένου Θεοδοσίου ἐγένετο ἡ ἕνωσις τῶν Μονῶν Πεντέλης—Πετράκη τῷ 1919, ὁπότε διετάχθη οὗτος νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς Ἀθήνας, μέχρις οὗ μετὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 1ης Νοεμβρίου 1920 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ θέσιν, ἵνα μετὰ ζήλου καὶ αὐταπαρνήσεως ἐξακολουθήσῃ τὰ ἀνατεθειμένα αὐτῷ ὑψηλὰ καθήκοντα.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Ὕδρας καὶ Σπετσῶν
ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΟΣ

Ἡ Ἐπισκοπὴ Ὕδρας καὶ Σπετσῶν, ὅπως σήμερον συνίσταται ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν Ὕδρας—Τροιζῆνος—Σπετσῶν —Ἐρμιονίδος, συνεστήθη τῷ 1852 διὰ τοῦ θεμελιώδους νόμου Σ' κατόπιν μακρῶν ἀγώνων ἐν τῇ Βουλῇ μεταξὺ Ὑδραίων καὶ Σπετσιωτῶν, ἀξιούντων ἑκατέρωθεν τὴν ἵδρυσιν ἰδίας Ἐπισκοπῆς μὲ ἕδραν τὴν νῆσόν των. Ἐπὶ τέλους κατίσχυσεν ἡ γνώμη τοῦ πρωθυπουργοῦντος Ἀντ. Κριεζῆ καὶ ἱδρύθη ἡ Ἐπισκοπή, ὡς σήμερον συνίσταται μὲ ἕδραν τὴν Ὕδραν. Πρῶτος Ἐπίσκοπος ἐχειροτονήθη ὁ ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἐκκλησιαστικῇ αὐταπαρνήσει διακρινόμενος ἀείμνηστος ***Νεόφυτος Κωνσταντινίδης***, Καλαβρυτινὸς τὴν πατρίδα ἀδελφὸς δὲ τῆς ἐν Αἰγίῳ Ἱ. Μονῆς τῶν Ταξιαρχῶν, λογιώτατος, ὅστις διετέλεσε Καθηγητὴς ἐν Κων)πόλει, εἶτα δὲ Ἱεροκήρυξ ἐν Ἀργολιδοκορινθίᾳ ὑποστὰς πολλὰ μέχρι τοῦ σημείου νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν τοῦ περιφήμου Παπουλάκη. Οὐδ' αὐτὴ ἡ δηκτικὴ δημοτικὴ μοῦσα ἐφείσθη τοῦ σεβαστοῦ ἀνδρὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 1862 ἐκμεταλλευόμενα τὴν ἀφοσίωσίν του πρὸς τὸν ἐκθρονισθέντα Βασιλέα Ὄθωνα τὰ ὄργανα τῆς ἐν Ὕδρᾳ τότε μικροπολιτικῆς, ἐκακοποίησαν καὶ ἐταλαιπώρησαν τὸν ἄνδρα ἐπὶ διετίαν περίπου καὶ ἐξηνάγκασεν αὐτὸν νὰ παραμείνῃ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἐν Σπέτσαις, ὅπου οἱ ἀγαθοὶ Σπετσιῶται περιέβαλον αὐτὸν διὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς καὶ σεβασμοῦ. Κατὰ τὴν ἀρχιερατείαν του ὑπῆρξεν αὐστηρὸς πολλάκις ἐλθὼν εἰς ῥῆξιν πρὸς τὸν ἐξ Ὕδρας Πρωθυπουργὸν Δημ. Βούλγαριν· ἐπίσης κατὰ τὴν ἀρχιερατείαν του συνέβη νὰ παρευρίσκηται συνοδικὸς καὶ νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν Μητροπολιτῶν Μισαὴλ Ἀποστολίδου τοῦ ἀπὸ Πατρῶν, Θεοφίλου τοῦ ἀπὸ Ἀκαρνανίας, καὶ Προκοπίου τοῦ ἀπὸ Μεσσηνίας. Ἀρχιερατεύσας μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1875 ἀπεβίωσεν ἐν Σπέτσαις. Ἦτο τετιμημένος διὰ τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος.

Τοῦτον (μετὰ ἑπταετῆ χηρείαν) διεδέχθη κατὰ Μάρτιον τοῦ 1882 ὁ ἐξ Αἰγίου ὁρμώμενος καὶ ἐπίσης ἀδελφὸς τῆς Μονῆς Ταξιαρχῶν ***Ἀρσένιος Γουμπούρος*** ἐφημέριος τῶν Ἁγίων Θεοδώρων Ἀθηνῶν καὶ Καθηγητὴς τοῦ Ἀρσακείου, πρᾶος, μειλίχιος, ἀνεξίκακος· ἐκυβέρνησε τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ μέχρι τοῦ Μαρτίου τοῦ 1906 καὶ οὕτω συνέπεσεν ἵνα ὡς Συνοδικὸς παραστῇ κατὰ τὰς ἐκλογὰς τῶν Μητροπολιτῶν Γερμανοῦ τοῦ ἀπὸ Κεφαλληνίας, Προκοπίου τοῦ ἀπὸ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ καὶ τοῦ νῦν Θεοκλήτου τοῦ ἀπὸ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης.

Ἡ συμπτωματικὴ αὕτη παρεδρία τῶν Ἐπισκόπων Ὕδρας εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν Μητροπολιτῶν ἐδημιούργησε παρὰ τῷ λαῷ τῆς Ὕδρας τὴν λαϊκὴν παράδοσιν, ὅτι δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἐκλογὴ Μητροπολίτου χωρὶς νὰ ζητηθῇ ἡ ψῆφος τοῦ Ἐπισκόπου Ὕδρας. Ἦτο τετιμημένος διὰ τοῦ Ταξιάρχου.

Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1907 διεδέχθη τοῦτον ὁ ***Ἰωάσαφ Σίακος***, Ὑδραῖος τὴν πατρίδα ἐν ἡλικίᾳ 75 περίπου ἐτῶν ἐπὶ μακρὸν διετελέσας Ἱεροκήρυξ καὶ Καθηγητής, ἀγαθοῦ

χαρακτῆρος ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ ἐπίμονος εἰς τὰς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ἀντιλήψεις του, ὑπέστη ἐπίθεσιν ὑπὸ μικροπολιτικῶν ἐν Ὕδρᾳ καὶ συνοδικὸς ὢν ἕνεκα τῶν ἠθικῶν στενοχωριῶν ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1910. Ἦτο τετιμημένος δ.ὰ τοῦ Ἀργυροῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος.

Τοῦτον διεδέχθη κατὰ Μάϊον τοῦ 1912 ὁ ***Προκόπιος Κοραμᾶνος*** καταγόμενος ἐκ Λακεδαίμονος γεννηθεὶς κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1873 καὶ ἀνατραφεὶς ἐν Ἀθήναις, ἐσπούδασε Θεολογίαν καὶ Νομικὰ εἰς τὸ Ἐθν. Πανεπιστήμιον ἀριστεύσας κατὰ τὰς ἐπὶ διδακτορίᾳ ἐξετάσεις του εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἐπιστήμας ταύτας. Κληρικὸς ἐγένετο τῷ 1900 χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Προκοπίου· διηκόνησεν ἐν τῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ναῷ μέχρι τοῦ 1906, ὁπότε προαχθεὶς εἰς Ἀρχιμανδρίτην τῷ 1907 διωρίσθη Ἱεροκήρυξ ἐν τῷ Β. Ναυτικῷ. Μ.τ' εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Στόλῳ κατὰ Μάϊον τοῦ 1912, ὡς ἀνωτέρω γράφομεν ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Ὕδρας καὶ Σπετσῶν.

Τὸ χρηστὸν τοῦ ἤθους καὶ τὸ εὐσταθὲς τοῦ χαρακτῆρος σφυρηλατηθέντος διὰ τῆς ἀρτίας νομικῆς καὶ θεολογικῆς μορφώσεως ἀνύψωσαν τὸν Σεβασμιώτατον εἰς τὸ ἀληθὲς ἐπίπεδον τῆς ἐνεργητικῆς δράσεως καὶ παραδειγματισμοῦ ἔν τε τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ κοινωνίᾳ. Ὅτε τὰ γνωστὰ πολιτικὰ γεγονότα τοῦ 1917 διετάραξαν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ὁ διαπρεπὴς Ἱεράρχης δεινῶς δοκιμασθεὶς ἐκρατήθη ἄκαμπτος εἰς τὸ ὕψος τῆς περιωπῆς του, μηδόλως πτοηθείς, ἀλλὰ μετὰ παρρησίας καὶ ἀποστολικῆς ἀταραξίας ἀτενίσας τοὺς συγκροτήσαντας τὸ τότε δημιουργηθὲν Ἐκκλ. δικαστήριον. Ἡ τότε παρρησία καὶ τὸ ἄκαμπτον τοῦ χαρακτῆρος ἐστοίχισαν αὐτῷ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Θρόνου μέχρις οὗ ἀνέτειλαν αἱ ἀγαθαὶ ἡμέραι τῆς Ἐκκλ. ἠρεμίας μετὰ τὴν 1ην Νοεμβρίου 1920. Ὁ βίος τοῦ Σεβ. Προκοπίου ἐν πολλοῖς ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὸν τοῦ ἀειμνήστου Νεοφύτου Κωνσταντινίδου μὲ ἰσχυροτέρας ὅμως δοκιμασίας καὶ διαταραχάς.

Εἶναι τετιμημένος διὰ τοῦ Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος, τοῦ Ταξιάρχου Γεωργίου τοῦ Α΄ Ταξιάρχου Δανιὴλ τοῦ Α΄ τοῦ Μαυροβουνίου, τοῦ Χρυσοῦ τοῦ Ἐρυθροῦ Ἀετοῦ καὶ τοῦ Χρυσοῦ τοῦ Βασιλικοῦ Στέμματος τῆς Πρωσσίας.

Εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Ὕδρας ὑπάγονται αἱ ἑξῆς Μοναί: 1) Ἡ ἱστορικὴ Μονὴ τοῦ Προφήτου Ἠλιοῦ τῆς Ὕδρας ἔχουσα θαυμασίαν βιβλιοθήκην. 2) Ἡ Μονὴ τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων ἐν Ἐρμιόνῃ, ἔχουσα θαυμάσιον Ἰαματικὸν Ὕδωρ περὶ τοῦ ὁποίου ἔγραψεν ἐκθεσιν ὁ περίφημος χημικὸς καὶ Καθηγητὴς τοῦ Ἐθν. Πανεπιστημίου Λάνδερ, παριστῶσαν τὴν σπουδαιότητα τούτου ἀπὸ Ἰαματικῆς ἐπόψεως. 3) Ἡ ἐν Πόρῳ Μονὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς ρστορική, διότι ὑπῆρξεν ἡ πρώτη Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ τοῦ Κράτους ἐπὶ Καποδιστρίου, ἐν αὐτῇ ἐδίδαξαν ὁ Φαρμακίδης, Δούκας, Βάμβας καὶ λοιποὶ λόγιοι τῆς ἀναγεννήσεως. Ἐν τῇ Μονῇ ὑπάρχει ὁ τάφος τοῦ ἡρωϊκοῦ ναυάρχου τῶν Ψαρρῶν Ἀποστόλη καὶ τῶν ναυάρχων Μανώλη καὶ Ἰακώβου Τομπάζη.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

τῶν Μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων Εὐβοίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1821 μέχρι σήμερον

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ

1) ***Γρηγόριος*** ὅστις κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τῆς Εὐβοίας καὶ ἀρχομένου τοῦ ἀγῶνος ἔφυγεν εἰς τὰ Κύθηρα καὶ τὴν Κέρκυραν τῷ 1823 ἔνθα καὶ παρέμεινε μέχρι τοῦ 1828 ὅτε ἐπανελθὼν ἐκ Κερκύρας διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Πρόεδρος Ἀθηνῶν καὶ ὀλίγον χρόνον ἐπιβιώσας ἐτελεύτησεν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐτάφη ἐν Χαλκίδι. (Κ. Οἰκονόμου τὰ Σωζόμενα τόμ. Β΄ σελ. 24)· τοῦ Μητροπολίτου τούτου σώζεται ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Ἑλλ. Παλιγγενεσίας (τόμ. Α΄ σελ. 236) ἀξιόλογος ἐπιστολὴ τῇ 22 Ἰανουαρίου 1823 ἐκ Ξηροχωρίου τῇ ὑπερτάτῃ Βουλῇ ἐπεσταλμένη ἐν ᾗ ἐκτραγῳδῶν τὰ κατὰ τὴν διετῆ κάθειρξιν αὐτῷ ἐπενεχθέντα δεινὰ καὶ τὸν διαφλέγοντα τὰ πατρικὰ αὐτοῦ σπλάγχνα ἔνθεον ζῆλον διατρανῶν ἐξαιτεῖται τὰς τῇ πατρίδι συμφερούσας ἐντολὰς τῆς Κυβερνήσεως. Ἀλλ' ἐπελθούσης τῆς νέας ἐπιδρομῆς ἔπραξε τ' ἀνωτέρω ἱστορούμενα. Ἐν Κερκύρᾳ δὲ διατρίβων ἐκδέδωκε τῷ 1827 χυδαίαν μετάφρασιν τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐκ τῆς διορθώσεως τοῦ Μαξίμου μετ' Ἀλβανικῆς μεταφράσεως γράμμασιν Ἑλληνικοῖς γεγραμμένην καὶ ἐπιγεγραμμένην. «Ἡ Καινὴ Διαθήκη» Γραικικὴ καὶ Ἀλβανικὴ Ἐπιστασίᾳ Γρηγορίου Εὐβοίας. Κορφοί. Ἐν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Διοικήσεως 1827. (ὑποσημ. β΄ ὡς ἀνωτέρω).

2) ***Ἰάκωβος*** διορισθεὶς Μητροπολίτης Εὐρίπου ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου κατὰ τὸ ἔτος 1827 καὶ ποιμάνας τὴν Μητρόπολιν ταύτην μέχρι τοῦ 1833 μετετέθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Φθιώτιδος.

3) ***Ἄνθιμος*** Θεσ)νικεὺς Μητροπολίτης ὢν Ἀθηνῶν καὶ Λεβαδείας μετετέθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τὸ 1833 εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Εὐβοίας τὴν ὁποίαν ἐποίμανε μέχρι τῆς 11 Ἀπριλίου τοῦ 1851 καθ' ἣν ἀπεβίωσεν. Ὁ ἱεράρχης οὗτος συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν διαπρεπεστέρων ἀνδρῶν τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Ἑλλάδος (βίοι παράλληλοι Α. Ν. Γούδα τομ. Α΄ σελ. 419) καὶ ἐπομένως κρίνομεν περιττὸν νὰ διαπραγματευθῶμεν ἐνταῦθα τὰ κατὰ τὸν Ἱεράρχην τοῦτον.

5) ***Καλλίνικος Καμπάνης*** ἐξ Ἄνδρου γεννηθεὶς τὴν 4 Φεβρουαρίου τοῦ 1804 ἐχειροτονήθη Ἀρχιεπίσκοπος Χαλκίδος κατὰ τὸ 1852 καὶ ἀπεβίωσεν ὡς τοιοῦτος τὴν 2 Ἰανουαρίου τοῦ 1879.

6) ***Χριστόφορος Σταματιάδης*** γεννηθεὶς ἐν Ἀκράτᾳ Αἰγίου τὸ 1830 ἐχειροτονήθη Ἀρχιεπίσκοπος Χαλκίδος τὸ 1882 καὶ ἀπεβίωσεν ὡς τοιοῦτος τὴν 1 Ἰανουαρίου 1892.

7) ***Εὐγένιος Δεπάστας*** ἐκ Σύφνου ἐχειροτονήθη ἀρχιεπίσκοπος Χαλκίδος καὶ Καρυστίας τὸ 1902.

8) ***Παντελεήμων Κριεζῆς*** ἐξ Ὕδρας ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Χαλκίδος καὶ Καρυστίας κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1906 καὶ ἀπεβίωσε τὴν 4 Μαρτίου τοῦ 1907.

9) ***Χρύσανθος Προβατᾶς*** γεννηθεὶς ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1869 ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Χαλκίδος καὶ Καρυστίας κατὰ τὴν 13 Ἰουλίου τοῦ 1907 καὶ ἐξακολουθεῖ ἄνευ διακοπῆς ποιμένων τὴν Ἐπισκοπὴν ταύτην καὶ σήμερον.

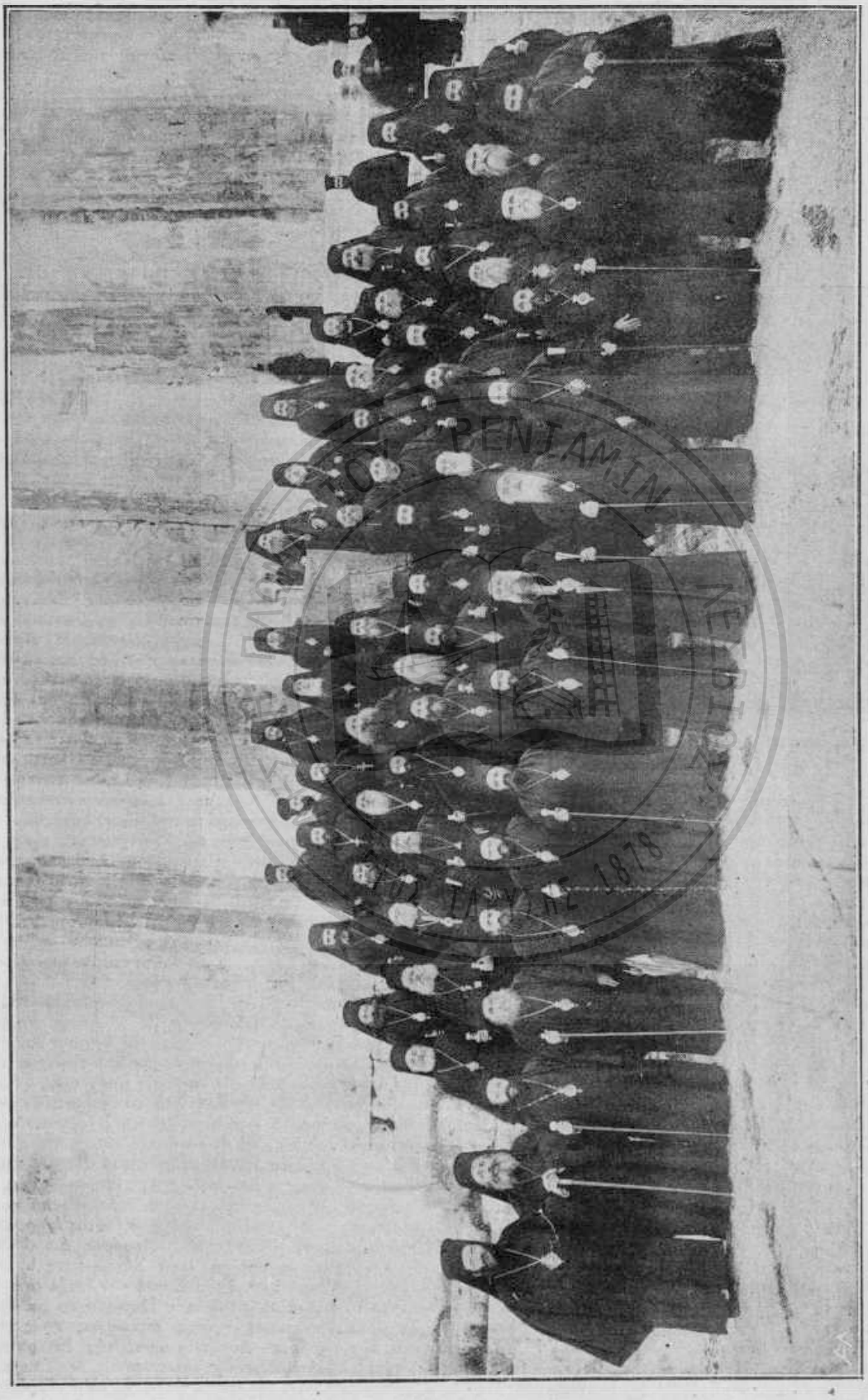
Ὁ Χαλκίδος καὶ Καρυστίας ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ

Ἐπισκοπὴ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Διατελέσαντες Ἐπίσκοποι ἀπὸ τοῦ 1821.

Νεόφυτος Μεταξᾶς Ἐπίσκοπος Ταλαντίου ὑφ' ὃν ὑπήγετο καὶ τὸ Δυτικὸν τμῆμα τῆς Ἐπαρχίας Λεβαδείας (Ἀράχωβα, Δίστομον Δαύλεια καὶ Μονὴ Ὁσίου Λουκᾶ). Ἐνίοτε ἡ Ἐπισκοπὴ φέρεται ὑπὸ τὸν τίτλον Ταλαντίου καὶ Δαυλείας. Ἀπὸ τοῦ 1833 προήχθη εἰς Μητροπολίτην Ἀθηνῶν.

Ἄνθιμος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν καὶ Λεβαδείας. Ἐλάχισται πληροφορίαι ὑπάρχουσι περὶ τοῦ Μητροπολίτου τούτου, ὅστις φαίνεται μένων συνεχῶς μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, ἀσφαλῶς δὲ ἔφερε τὸν τίτλον «καὶ Λεβαδείας» μόνον τιμητικῶς. Διετέλεσε Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ἀπὸ τοῦ 1828—1833, καθ' ὃ μετωνομάσθη «Εὐβοίας».

Παΐσιος Μητροπολίτης Βοιωτίας. Τιτουλάριος Ἐπίσκοπος Περιστερᾶς ἀπὸ τοῦ 1802, προήχθη εἰς Μητροπολίτην Σάμου καὶ κατόπιν ἐν χρόνῳ μὴ ἐξηκριβωμένῳ μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Βοιωτίας. Μετονομασθείσης τῆς Μητροπόλεως Βοιωτίας εἰς Ἐπισκοπὴν Βοιωτίας διὰ τοῦ Νομ. Διατάγματος τοῦ 1833 ὁ Παΐσιος διατελῶν Μητροπολίτης Θηβῶν διετήρησε τὸν τίτλον του, ἐγένετο δὲ καὶ μέλος τῆς Α΄ Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὡς Μητροπο-

Εἰκὼν ληφθεῖσα ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως πρὸ τοῦ Παρθενῶνος

Ἡ ἐν Ἀθήναις συνελθοῦσα Ἱεραρχία κατὰ τὴν κηδείαν τοῦ Δεμνήστου Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α'

γίτης ὁ Παΐσιος εἶχεν ὑπὸ τὴν πνευματικήν του δικαιοδοσίαν καὶ ὁλόκληρον τὴν Ἐπαρχίαν Λεβαδείας. Ἔγγραφα αὐτοῦ διεσώθησαν χρονολογούμενα μέχρι τῆς 19ης Ἀπριλίου 1843.

Διὰ τοῦ Νόμου ΣΑ΄ τοῦ 1852, ἡ Μητρόπολις Βοιωτίας μετωνομάσθη εἰς Ἐπισκοπὴν Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, ἐξελέγη δὲ πρῶτος Ἐπίσκοπος μὲ ἕδραν τὰς Θήβας ***Ἀβράμιος Ἀναργύρου*** 1852—1857, μετὰ τοῦτον ὁ ***Δοσίθεος Ἀσημακίδης*** 1858. Διετέλεσεν Ἐπίσκοπος μέχρι τοῦ 1887 ὁπότε προσβληθεὶς ἐξ ἡμιπληγίας κατέλιπε τὴν Ἐπισκοπὴν μεταβὰς εἰς Κωνσταντινούπολιν ὅπου καὶ ἀπέθανεν.

Ἡ Ἐπισκοπὴ διετέλεσεν ἐν χηρείᾳ μέχρι τοῦ 1901 ὁπότε ἐξελέγη καὶ ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος μὲ ἕδραν τὴν Λεβαδείαν ὁ ***Ἱερώνυμος Βλαχάκης***, διακεκριμένος ἐκκλησιαστικὸς ῥήτωρ. Ἀπεβίωσε τῇ 7 Σεπτεμβρίου 1909, ἀρχιερατεύσας ἔτη ὀκτὼ καὶ μῆνας τρεῖς. Μετὰ τριετῆ καὶ πάλιν χηρείαν τῷ 1912 Μαΐου 20, ἐχειροτονήθη ὁ νῦν ἀρχιερατεύων ***Συνέσιος Φιλιππίδης Τήνιος***.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ὁ ἀείμνηστος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ΓΕΡΜΑΝΟΣ ὁ Ε΄.

Ἐγεννήθη τῇ 6 Νοεμβρίου 1835 ἐν Βαλατᾷ συνοικίᾳ τῆς Κων)πόλεως παρὰ τὸ Φανάριον ὀνομασθεὶς Γεώργιος, ἐσπούδασεν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ Ἱεροσολύμων, εἶτα ἠκολούθησε γυμνασιακὰ μαθήματα ἐν Ἀθήναις καὶ εἶτα εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1863 προχειρισθεὶς τότε εἰς διάκονον καὶ μετονομασθεὶς Γερμανός. Προσελήφθη τῷ 1864 ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἔνθα ὑπηρέτησεν ὡς Ἐκκλησιάρχης, Ἀρχιδιάκονος κτλ. Τῷ 1866 ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης Κῴου, τῷ 1876 προήχθη εἰς Ῥόδου, τῷ 1888 εἰς Ἡρακλείας καὶ τῷ 1897 μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Χαλκηδόνος. Τῷ 1913 προβεβηκὼς ἤδη τὴν ἡλικίαν ὁμοφώνῳ ψήφῳ λαοῦ καὶ κλήρου ἀνυψώθη εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον χωρὶς τὴν φορὰν ταύτην νὰ διαγραφῇ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ὑποψηφίων τὸ ὄνομά του ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, ὡς προηγουμένως κατ' ἐπανάληψιν συνέβη. Ἡ δρᾶσις τοῦ Γερμανοῦ ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐπαρχίαις ἃς ἐποίμανεν ὑπῆρξε πατρικὴ καὶ ἐθνωφελὴς φωτεινότατον δὲ πάντοτε σημεῖον θὰ παραμένῃ ἡ κατὰ τὸ προνομιακὸν ζήτημα ἀνδρικὴ στάσις αὐτοῦ ἀπέναντι τῆς Πύλης ἐπιζητούσης τὴν ὑπονόμευσιν τῶν προνομίων.

Πλείστας ὑπηρεσίας παρέσχεν ἐπίσης ὡς Συνοδικὸς καὶ ὡς μὴ τοιοῦτος. Τῇ ἐνεργείᾳ του ὁ στενὸς αὐτοῦ φίλος Π. Στεφάνοβικ ἐκ βάθρων ἀνήγειρε δύο καταπεσούσας ἐκ σεισμοῦ πτέρυγας τῆς Σχολῆς Χάλκης κτλ. Ὁ ἐν Χαλκηδόνι Μητροπολιτικὸς Ναὸς τῆς Ἁγίας Τριάδος, τὸ Παρθεναγωγεῖον εἶναι ἔργα τοῦ Γερμανοῦ. Ἐκ τῶν δωρεῶν αὐτοῦ σημειούμεθα τὸ ἐν Χαλκηδόνι Μητροπολιτικὸν Μέγαρον, καὶ δεύτερον ὅτι κατέθηκεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος εἰς χρυσὸν 100,000 δρ. ἵνα τοὺς τόκους νέμηται τὸ ἐν Πριγκήπῳ Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον τῶν ἀρρένων.

Παρῃτήθη τὴν 12 Ὀκτωβρίου 1918, ἕνεκα λυπηρῶν ἐπεισοδίων συμβάντων καθ' ἣν στιγμὴν μετὰ τῆς Συνόδου ἐτέλει μνημόσυνον ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Ναῷ ὑπὲρ τῶν πεσόντων κατὰ τὸν πόλεμον.

Κλείοντες τὸν παρόντα τόμον περὶ Ἐκκλησίας καὶ Κλήρου σκόπιμον θεωροῦμεν νὰ παραθέσωμεν ὧδε καὶ τὰ τῆς ἐλλείψεως τοῦ Πατριαρχικοῦ ζητήματος, ὅπερ ἀναφύεν, ὡς μὴ ὄφελε, εἰς περιστάσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ὤφειλε νὰ συνεισφέρῃ μόνον εἰς τὸ ἔργον τῆς εἰρηνεύσεως τοῦ Ἔθνους παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν καὶ πρόβλεψιν κατήντησεν εἰς οἷαν ἐξειλίχθη θέσιν, ὥστε νὰ θλίβεται μὲν πᾶς χριστιανός, νὰ διασύρεται δὲ τὸ ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας τὸ τίμιον.

Καὶ διὰ μὲν τὰς εὐθύνας καὶ τὰ αἴτια, τὰ ὁποῖα ἐπροκάλεσαν τὴν ἐκρυθμον ταύτην κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας, τόσον ἀδίκως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅσον γενικῶς καὶ συμπάσης τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν εἴμεθα βεβαίως ἡμεῖς ἁρμόδιοι νὰ κρίνωμεν, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ ἐξερευνήσωμεν ἐνταῦθα. Τὰ αἴτια ταῦτα, παρουσιασθέντα ἑκάστοτε εὐλογοφανῶς ὡς τοιαῦτα ἢ τοιαῦτα, ἔχουν ἴσως τὰς ἀφορμὰς αὐτῶν πολὺ βαθύτερον, εἰς τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τοῦ Ἔθνους, τὸ ὁποῖον ἀναταραχθὲν ἐπανειλημμένως κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη καὶ διὰ διαφόρους λόγους, μοιραίως, ὑπὲρ τὰ ἐπὶ μέρος πρόσωπα, ἀντιλήψεις αὐτοῦ τινὰς θὰ ἐξώθῃ πρὸς μίαν τοιαύτην κατεύθυνσιν, ἐξ ἴσου ἀνώμαλον πρὸς τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ σύνθεσιν.

Ἐπαφίοντες ὅμως ἡμεῖς εἰς τὴν Ἱστορίαν καὶ τὸν χρόνον νὰ κρίνωσι πᾶσαν τὴν σημειωθεῖσαν ἐκκλησιαστικὴν κίνησιν καὶ νὰ καταλογίσωσιν εὐθύνας εἰς πρόσωπα, τὰ ὁποῖα δυσκόλως ἴσως θὰ ἐπιπλεύσουν καὶ ταῦτα ὑπὲρ τὴν γενικὴν κατάστασιν διὰ νὰ δεχθῶσι τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος, προβαίνομεν εἰς τὴν χρονολογικὴν μόνον καὶ σύντομον ἔκθεσιν τῶν γεγονότων, ὡς ταῦτα ἔλαβον μέρος ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀνεκινήθησαν μέχρι τῆς σήμερον.

Μετὰ τὰ ἀτυχῆ συμβάντα τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1918, ὁπότε ὁ ἀείμνηστος Γερμανὸς ὁ Ε΄ ἀπεμακρύνθη τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου συμπαρασύρας μεθ' ἑαυτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν πειθαρχίαν, τὴν ὁποίαν μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐκράτει διὰ τῆς στιβαρᾶς του χειρός, ἡ Ἐκκλησία τῆς Κων)πόλεως τεθεῖσα ὑπὸ Τοποτηρητείαν ἀνέμενε καλλιτέρας ἡμέρας ὥστε ἐν καιρῷ νὰ ἐκλέξῃ τὸν νέον ἀρχηγὸν αὐτῆς καὶ τότε νὰ ἐπιλύσῃ τὰ ἐπείγοντα αὐτῆς ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, τῶν ὁποίων τὴν μελέτην ἐπέβαλε ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ὁ πολλὰς τέως ἀντιλήψεις μεταστρέψας παγκόσμιος πόλεμος.

Τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου, εὐθὺς ὡς οὗτος ἐχήρευσεν ἐξελέγη ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Προύσης Δωρόθεος, ὑπὸ τὴν προεδρείαν δὲ αὐτοῦ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῇ 17 ἰδ. μηνὸς ἐξέδιδε τὴν ὑπ' ἀριθ. 1980 Συνοδικὴν ἐγκύκλιον, δι' ἧς ὡρίζοντο τὰ τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου Πατριάρχου καὶ ὑπεδεικνύετο ἡ προπαρασκευὴ ταύτης συμφώνως πρὸς τοὺς Ἐθνικοὺς Κανονισμούς—Συνεπείᾳ ὅμως τῆς ἐπικρατούσης ἔτι τότε ἀβεβαίας πολιτικῆς καταστάσεως ἐν Τουρκίᾳ, πολὺ δὲ περισσότερον τῆς ἀορίστου μὲν πλὴν εὐαρέστου ἀναμονῆς τῆς κατ' εὐχὴν ἐπιλύσεως τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις τοῦ κ. Βενιζέλου κατὰ Νοέμ-

ΜΕΛΕΤΙΟΣ Δ' ΜΕΤΑΞΑΚΗΣ

Ἐγεννήθη τῷ 1871 ἐν Παρσᾷ τῆς Ἐπαρχίας Ἱεραπέτρου τῆς μεγαλονήσου Κρήτης. Ἐσπούδασεν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῶν Ἱεροσολύμων, ὅπου ἀπεπεράτωσε τὰς σπουδάς του τῷ 1900. Ἐχειροτονήθη ἐν Δαμασκῷ τῷ 1892 εἰς ἱεροδιάκονον. Ὡς Ἱεροδιάκονος ὑπηρέτησεν ἐπίσης ἐν τῇ Μητροπόλει Ἀμίδης Μεσοποταμίας.

Ἐν Ἱεροσολύμοις διετέλεσεν ὡς Ἀρχιγραμματεὺς τοῦ Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Π. Τάφου καὶ Συνοδικὸς 1902—1907. Διηύθυνε τὰ 80 Σχολεῖα τοῦ Π. Τάφου ἐπὶ τριετίαν. Συνέστησε «Πρακτικὴν Σχολὴν ἐν Ἰόππῃ.» Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἐξέλεξεν αὐτὸν Μητροπολίτην Κιτίου τῷ 1910. Ἐν Λάρνακι τῆς Κύπρου ἵδρυσε τὸ ***Παγκύπριον Ἱεροδιδασκαλεῖον*** καὶ τὸ ***Ἐμπορικὸν Λύκειον***. Ἐκ Κύπρου μετακληθεὶς εἰς Ἀθήνας, ἵνα ἀναλάβῃ τοὺς οἴακας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1918 ἐγένετο Μητροπολίτης Ἀθηνῶν μέχρι τοῦ Νοεμβρίου 1920, ὁπότε ἀποχωρήσας τοῦ θρόνου μετέβη εἰς Ἀμερικήν. Ἐτιμήθη διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος καὶ τοῦ Ἀνωτέρου Ταξιάρχου Γεωργίου τοῦ Α'.

Ἐν Ἀθήναις ἐγένετο ἱδρυτὴς τοῦ Ὀρφανοτροφείου« Ἡ στέγη τῆς Ἐκκλησίας».

Ἔργα τῆς Α. Σεβασμιότητος «Αἱ ἀξιώσεις τῶν Ἀραβοφώνων τῆς Παλαιστίνης (Ἑλληνιστὶ καὶ Γαλλιστὶ) 1909. Τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἡ Ρωσσικὴ Πολιτικὴ» 1913. Ἡ Μαδηβὰ καὶ ἄλλαι μελέται ἐν «Νέα Σιὼν» 1902—1903. Ἐκκλησιαστικὸς Κῆρυξ. Τόμοι 10 1911—1919. Ὑπόμνημα περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Καταστάσεως καὶ τῶν δεόντων γένεσθαι 1919. Προνοίᾳ τοῦ Σεβασμιωτάτου ἐξεδίδετο ἡ «Κοινὴ Διδαχὴ» μηνιαῖον Θεολογικὸν Ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα, ἀπὸ δὲ τοῦ 1919 καὶ ὁ Ἐκκλ. Κῆρυξ ἑβδομαδιαῖον Ἐκκλ. Περιοδικόν.

τάπητος τὸ Ἀνατολικὸν πρόβλημα καὶ ὁ ἑλληνισμὸς σύμπας πολιτικός τε καὶ ἐκκλησιαστικὸς παρηκολούθει τὴν ἐξέλιξιν τῶν συσκέψεων καὶ ἀποφάσεων, ἐν ἀναμονῇ τῶν ὁποίων καὶ χάριν εὐνοϊκωτέρων ἐθνικῶν ἀποτελεσμάτων ἐκτὸς τῆς ἐπισήμου Ἑλλάδος δὶς καὶ ὁ Σεβ. Τοποτηρητὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀπῆλθεν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ νὰ διακηρύξῃ τὴν θέλησιν τῶν Ἀλυτρώτων καὶ τὴν κραταιὰν πίστιν τοῦ Γένους πρὸς πλήρη αὐτοῦ ἀπελευθέρωσιν.

Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ, (17 Φεβρουαρίου 1919 μέχρι 2 Ἰουνίου ἰδ. ἔτους καὶ 10 Φεβρουαρίου 1920 μέχρι 5 Μαρτίου ἰδ. ἔτους) ὡς ἀναπληρωτὴς Τοποτηρητὴς τοῦ Θρόνου παρέμεινε ὁ Μητροπολίτης Καισαρείας κ. Νικόλαος, ὁ ὁποῖος καὶ διεδέχθη τὴν 5 Μαρτίου ὁριστικῶς τὸν μακαρίτην εἰς τὴν Τοποτηρητείαν τοῦ Θρόνου. Ἤδη ὅμως κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1919 εἶχε γίνει πάλιν σκέψις περὶ ἐκλογῆς Πατριάρχου, καθ' ὅσον τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα παρατεινομένου τοῦ ἐφημέρου κατὰ τοὺς Ἐθικοὺς Κανονισμοὺς θεσμοῦ τῆς Τοποτηρητείας ἐφέροντο πρὸς ἀναρχίαν καὶ χάος, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ἐπείγουσαι ἐκκλησιαστικαὶ καὶ διοικητικαὶ ἀνάγκαι ἐπέβαλλον τὴν παρουσίαν τοῦ κανονικοῦ Ἀρχηγοῦ, δι' οὗ ἡ Ἐκκλησία θὰ ἐλάμβανε καὶ πάλιν τὴν κανονικὴν αὐτῆς πορείαν.

Νέαι ὅμως καὶ πάλιν συστάσεις τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως ἀνέκοψαν πᾶσαν ἐνέργειαν καὶ τοῦτο διήρκεσε μέχρι τῆς ὑπογραφῆς τῆς Συνθήκης τῶν Σεβρῶν. Τὸν Ὀκτώβριον μετὰ ταῦτα τοῦ 1920 ἐτέθη καὶ πάλιν τὸ ζήτημα ἐπὶ τάπητος —ἀπόφασις ὅμως τῶν δύο Σωμάτων τοῦ Θρόνου ἔλεγεν, ὅτι ἔπρεπεν «ἐκ τῆς ἐτυμηγορίας τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐξαρτήσωσι τὴν περαιτέρω ἐνέργειαν». Συμφώνως δὲ πρὸς ταῦτα καὶ ἤρχισαν σχετικαὶ συνεννοήσεις μετὰ τῆς Ὑπάτης ἐν Κων)πόλει Ἀρμοστείας τῆς Ἑλλάδος ὁπότε καὶ πάντες ἤλπισαν ὅτι θὰ ἐλύετο πλέον τὸ ἐκκλησιαστικὸν τοῦτο ζήτημα.

Ἐπῆλθον ὅμως αἱ ἐκλογαὶ ἐν Ἑλλάδι τῆς 1 Νοεμβρίου 1920 καὶ τὸ γεγονὸς τοῦτο νέαν ἤσκησεν ἐπιρροὴν ὥστε μῆνες νὰ παρέλθωσι καὶ πάλιν ἄπρακτοι μέχρι τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1921, ὅτε τὰ Δύο Σώματα συνελθόντα ἀπεφάσισαν πλέον ὅπως ὁριστικῶς ἐνεργήσωσι τὴν ἐκλογὴν καθόσον πᾶσα παραιτέρω ἀδικαιολόγητος ἀναβολὴ προφανῶς βλάβην μόνον θὰ ἀπέφερεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ ἡ ἐκλογὴ προκηρυχθεῖσα δι' ἐγκυκλίου ὑπ' ἀρ. Πρωτ. 2463 καὶ ἡμερομηνίαν 12 Ἀπριλίου 1921 ὡρίσθη διὰ τὸν Ἰούνιον ἰδ. ἔ. ἐπὶ τῇ βάσει ἐκπονηθέντος νέου τινὸς σχεδίου ἀναλογικῆς ἀντιπροσωπείας, περιστρεφομένου μὲν περὶ τὸ πνεῦμα τῶν Ἐθν. Κανονισμῶν, ἀλλὰ στηριζομένου καὶ εἰς ἄλλας τινὰς συγχρονιστικὰς ἰδέας.

Ἡ κατάστασις ἦτο τοιαύτη ὅτε καὶ ἡ νέα Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑπὸ τὸν κ. Γούναριν διὰ τῆς Ὑπ. Ἀρμοστείας συνέστησε πάλιν τὴν ἄπαξ ἔτι ἀναβολὴν τῆς Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς προβάλλουσα ὅτι οἱ λόγοι δι' οὓς μέχρι τότε ἀνεβάλλετο αὕτη δὲν εἶχον ἐκλίπῃ εἰσέτι ὁλοτελῶς.

Τὴν πρότασιν ταύτην τῆς Κυβερνήσεως τὸ ἐν Κων)πόλει κρατοῦν πνεῦμα ἐδέχθη οὐχὶ ἄνευ δυσφορίας. Πολλαὶ δὲ πολλαχόθεν ἀκουόμεναι διαμαρτυρίαι προεμήνυον ἐπικίνδυνον τῶν πραγμάτων τροπήν, ὅτε ἡ Ἱεραρχία τῶν Νέων καὶ Ἀπελευθερωθεισῶν Ἑλληνικῶν Χωρῶν παρενέβη διὰ νὰ ἐπιφέρῃ συμβιβασμόν. Ἡ Συνέλευσις αὕτη τῶν Ἀρχιερέων συνῆλθεν ἐν Ἀδριανουπόλει ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἡρακλείας κ. Γρηγορίου, ἡ δεξιὰ τοῦ ὁποίου χειρ,ωγία ὡς πρὸς τὴν συζήτησιν τῶν θεμάτων κατώρθωσεν ὥστε ἡ ἀπόφασις τῆς Συνελεύσεως νὰ διατυπωθῇ ὑπό τινας ἐπόψεις πρὸς τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῆς προτάσεως ὅπως εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Πατριάρχου, Ἀρχηγοῦ τῆς Ὀρθοδοξίας, μετάσχωσιν ἐν ἰσοψηφίᾳ κλήρος καὶ λαός, κατὰ τὰ πάλαι εἰωθότα, προσερχομένων μὲν ἁπάντων τῶν Μητροπολιτῶν τοῦ Οἰκουμ. θρόνου, ἐκπροσωπευομένων δὲ καὶ ὅλων ἐπίσης τῶν Ἐκκλ. Ἐπαρχιῶν αὐτοῦ.

Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐκοινοποίησεν εἰς τὰ Ἐθν. Κέντρα Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν Ἡρακλείας, Ἀδριανου-

βριον τοῦ 1918 ὑπέδειξε καὶ συνέστησε τὴν ἀναβολὴν τῆς Πατριαρχικῆς ἐκλογῆς μέχρι τοῦ ὡρισμένου ἐκείνου χρονικοῦ σημείου, καθ' ὃ τὸ Ἔθνος ἀπερίσπαστον θὰ ἐσκέπτετο πλέον τὴν ἀνάδειξιν Ἐκκλησιαστικοῦ Ἀρχηγοῦ, ἀνταξίου τῶν ἱστορικῶν περιστάσεων. Τὴν πρότασιν ἀπεδέχθησαν τὰ δύο σώματα καὶ ἀνέβαλον τὴν ἐκλογὴν ἐπ' ἀόριστον. Ἐπῆλθον μετέπειτα αἱ Διασκέψεις τῶν Μ. Δυνάμεων, ἐτέθη ἐπὶ

πόλεως, Ἰωαννίνων καὶ Σμύρνης. Συνέπεια δὲ ταύτης ἦτο νὰ ἀποδεχθοῦν τὰ Δύο Σώματα, 1) νέαν καὶ πάλιν ἀναβολήν, πλὴν μόνον ὑπὸ τύπον «παρατάσεως τῆς προθεσμίας διὰ τὴν ἀναγκαιοῦσαν παρασκευαστικὴν ἐκλογικὴν ἐργασίαν»—2) συμμετοχὴν τῆς Ἱεραρχίας ἐν γένει ἔν τε τῇ ἐκλογικῇ συνελεύσει καὶ τῷ Ναῷ κατὰ τὴν ἀνάδειξιν καὶ 3) ἀποδοχὴν ἀποστολῆς λαϊκῶν ἀντιπροσώπων ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν. Τὰ πράγματα διευθετοῦντο οὕτω πως εἰρηνικῶς, αἱ ἐπαναληφθεῖσαι δὲ ἤδη κατὰ Ἰούνιον πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις τοῦ Ἕλληνος ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ συνετέλεσαν ὥστε νὰ καθησυχάσουν πλήρως τὰ πνεύματα καὶ νὰ ἀναμείνωσι πάντες εὐθετώτερον χρόνον πρὸς ἐκλογήν.

Καὶ μετὰ τὴν πάροδον ὅμως ἑξαμήνου ἡ κατάστασις ἐξηκολούθει πάντοτε νὰ παραμένῃ ἐκκρεμὴς ἐθνικῶς οὐδὲν δίδουσα σημεῖον ταχείας διευθετήσεως—Ἡ κίνησις ὡς ἐκ τούτου ἤρχισε καὶ πάλιν ἐν τῷ Φαναρίῳ καὶ τῇ 1ῃ Ὀκτωβρίου 1921 τὰ Δύο Σώματα συσκεφθέντα ἀπεφάσισαν πλέον νὰ διενεργήσωσι τὴν ἐκλογὴν ἐντὸς 45 ἡμερῶν καὶ νὰ ἐπιφέρωσι τὴν τάξιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ σχετικὴ ἐγκύκλιος ἐξεδόθη ὑπ' αὐξ ἀρ. Πρωτ. 6660 καὶ Διεκπ. 3360 καὶ ἑκάστη Σεβασμιότης προὐτρέπετο «ὅπως φροντίσῃ περὶ τῆς ἐγκαίρου ἐκτελέσεως τῶν δεόντων καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς αὐτὴν καὶ τὴν ἐπαρχίαν Αὐτῆς, ὑπ' ὄψει ἔχουσα ὅτι ἐκπνεούσης τῆς ὁρισθείσης ὡς ἄνω τεσσαρακονθημέρου προθεσμίας σταλῶσι μὲν τὰ ψηφοδέλτια, ὡσι δὲ παρόντες ἐνταῦθα οἵτε δικαιούμενοι συμμετασχεῖν τῆς ἐκλογῆς ἀρχιερεῖς καὶ οἱ λαϊκοὶ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐπαρχιῶν, οἱ τελευταῖοι οὗτοι φέροντες καὶ κατατιθέντες ἐγκαίρως καὶ τὰ τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν ἔγγραφα κεκυρωμένα ὑπὸ τῶν οἰκείων Μητροπολιτῶν».

Ἡ ἐκλογὴ οὕτω πως ἐτέθη εἰς ἄμεσον ἐνέργειαν. Διάφοροι δὲ συσκέψεις καὶ συγκεντρώσεις, μὴ ἔχουσαι πάντοτε ἐκκλησιαστικὸν χαρακτῆρα, ἐγένοντο ἐν Κων)πόλει ἀντικείμενον ἔχουσαι τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας—Συνεδριάσεις ἀλλεπαλλήλοι τῆς Ἱ.Συνόδου διηυθέτουν τὰ τῆς «Προεκλογικῆς» καὶ ἐν γένει πᾶσα κίνησις ἔβαινεν εὐθὺς πρὸς τὸν σκοπόν, ὅτε κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Συνόδου τῆς 23ης Νοεμβρίου ὁ Μητροπολίτης Κυζίκου ὑπέβαλε πρότασιν νέας ἀναβολῆς καὶ ταύτην ὑπεστήριξε δι' ὑπομνήματος ἁρυόμενος ἐπιχειρηματολογίαν ἔκ τε τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ τῶν ἑρμηνειῶν αὐτῶν καὶ τῆς πραξεως ἰδίᾳ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν λήξαντα αἰῶνα—Ἐπὶ τῆς προτάσεως ταύτης ἡ Σύνοδος διεφώνησε καὶ 7 μὲν Συνοδικοὶ ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ αὐτῆς, 4 δὲ κατὰ αὐτῆς, ἀντικρούοντες τὴν γνώμην τῶν ἑτέρων ὡς στηριζομένην φαινομενικῶς μὲν ἐπὶ τοῦ ὑπομνήματος, πραγματικῶς δὲ ἐπὶ ἄλλων ὑστεροβούλων λόγων—Ἡ διαφωνία ἦτο πλήρης. Ἕνεκα δὲ τῆς ἐμμονῆς ἑκατέρας μερίδος εἰς τὴν γνώμην αὐτῆς κατέστη ἀδύνατος οἱοσδήποτε συμβιβασμός. Ὅτε Πιττάκιον τοῦ Τοποτηρητοῦ ὑπὸ ἡμερομ. 25 Νοεμβρίου πρὸς τοὺς διακηρυχθέντας ὑπὲρ τῆς ἀναβολῆς 7 Συνοδικοὺς ἀπαλλάξαν αὐτοὺς τῶν Συνοδικῶν καθηκόντων ἐπέσπευσε τὴν λύσιν τῆς καταστάσεως. Ἀντ' αὐτῶν ἐκλήθησαν Συνοδικοὶ οἱ παρεπιδημοῦντες Μητροπολῖται Χαλκηδόνος, Δέρκων, Βερροίας, Νεοκαισαρείας, Ρόδου, Βάρνης, Χαλδείας, Ἡλιουπόλεως καὶ Μετρῶν.

Ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις κατόπιν τούτων συνεκλήθη ἀμέσως καὶ ἀπετελέσθη ἐκτὸς τῶν ἄνω Μητροπολιτῶν καὶ πέντε ἑτέρων ἀπόντων καὶ ἀναθεσάντων τὴν ψῆφον αὐτῶν εἰς τὸν Ἅγ. Ἀμασείας, ἐκ τῶν 8 ἐπίσης Συμβούλων, καὶ 37 ἑτέρων ἀντιπροσώπων τῆς ἐκκλησ. περιφερείας Κων)πόλεως, ἤτοι 12 ἀντιπροσώπων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, 4 Ἐπιστημόνων, 2 Πατριαρχικῶν ὑπαλλήλων, 6 Ἐμπόρων καὶ Τραπεζιτῶν καὶ 13 Συντεχνιῶν καὶ Συνδέσμων—Ἐπίσης δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐπαρχιῶν 42 ἐπὶ ὁλικοῦ ἀριθμοῦ 161—Ἦτοι ἡ Συνέλευσις ἀπηρτίσθη ἐξ 100 προσώπων ἔναντι ὁλικοῦ ἀριθμοῦ ἐκλογέων 275.

Ἐγένετο ἡ πρώτη ψηφοφορία πρὸς ἀνάδειξιν τῶν τριῶν ὑποψηφίων καὶ ἐξελέγησαν οἱ Μητροπολῖται Ἀθηνῶν Μελέτιος Μεταξάκης, Ἀμασείας Γερμανὸς καὶ Καισαρείας Νικόλαος.

Ἐπὶ τῆς ὑποψηφιότητος τοῦ Μελετίου Μεταξάκη, τὰ συμβάντα τῆς Ἐκλογικῆς Συνελεύσεως τοῦ Ἰανουαρίου 1913, καθ' ἣν «ἡ Ἱ. Σύνοδος ἰδίᾳ συνελθοῦσα ἀπεφήνατο ὅτι ἀπὸ κανονικῆς ἀπόψεως δὲν δύναται νὰ τεθῇ (ὁ Μ. Μεταξάκης προταθεὶς καὶ τότε) ὑποψήφιος τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου Κων)πόλεως», οὐδόλως ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψει Ἐπηκολούθησεν εὐθὺς ἀμέσως ἡ ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ ὑπὸ τῶν 13 Ἀρχιερέων (τοῦ Ἁγ. Ἀμασείας ἐκπροσωποῦντος καὶ τοὺς ἀπόντας πέντε) τελειωτικὴ ψηφοφορία καὶ ὁ ἀπ' Ἀθηνῶν Μελέτιος Μεταξάκης ἐξελέγη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τῇ 25 Νοεμβρίου 1921 διὰ ψήφων 16 ἐπὶ 18.

Μετὰ τὴν ἐκλογὴν ταύτην ἡ παραιτέρω κατάστασις ἐξελίχθη ὡς προεβλέπετο. Οἱ Ἀρχιερεῖς τῶν Νέων Ἄρτι Ἀπελευθερωθεισῶν Ἑλληνικῶν Χωρῶν (πλὴν τῆς Μ. Ἀσίας) μετὰ πρόσκλησιν τῶν ἀποχωρησάντων τῆς Συνόδου Μητροπολιτῶν συνῆλθον ἐν Θεσσαλονίκῃ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου Κυζίκου τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1921 καὶ μετὰ μακρὰν σύσκεψιν καὶ ἐπανειλημμένας συνεδριάσεις ὁμοφώνως γνώμει καὶ περιλήψει ἀπεφάσισε τὰ ἑξῆς:

«Μὴ δίδουσα οὐδεμίαν προσοχὴν εἰς τὰ κατὰ τὴν 25 Νοεμβρίου 1921 ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ ἀσημάντου μειονοψηφίας ἀρχιερέων καὶ λαϊκῶν γενόμενα, ὅλως ἀντικανονικὰ καὶ ἔκθεσμα, νὰ προβῇ ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν ἐκεῖ ἀδελφῶν εἰς τὰ ἐνδεδειγμένα διαβήματα πρὸς ἔγκυρον καὶ κανονικὴν ἐκλογὴν Πατριάρχου».

Ἐπίσης δέ:

«Ἵνα παρακληθῇ τηλεγραφικῶς ὁ ἐν Ἀμερικῇ ἔτι διαμένων Σεβ. Μητροπολίτης Μελέτιος Μεταξάκης ὅπως μὴ ἐκκινήσῃ ἐκεῖθεν καὶ διαταράξῃ τὸ εἰρηνευτικὸν ἔργον τῆς πλειονοψηφίας τῆς Ἱεραρχίας».

Δύο μέλη τῆς Συνελεύσεως ταύτης, οἱ Μητροπολῖται Ἰωαννίνων καὶ Κασσανδρείας μετέβησαν ἐν Κων)πόλει πρὸς συνεννόησιν, ἀλλ' ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἀπέβη ἄκαρπος καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Πατριάρχου.

Ἐκ παραλλήλου ὅμως πρὸς τὰ συμβάντα ταῦτα καὶ ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, διὰ λόγους αὐτῇ ὅλως ἀνεξαρτήτους τῶν ὡς ἄνω, τοὺς ὁποίους ὅμως ἀφορμὴν νὰ διατυπώσῃ ἔλαβεν μόνον καθ' ἣν ἐποχὴν καὶ ἀφοῦ συνέβησαν τὰ ἄνω ἐκτιθέμενα, κατηγόρησε τοῦ Μητροπολίτου Μελετίου Μεταξάκη ὡς ἐπιβήτορος τοῦ θρόνου τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὡς ἐνεργήσαντος σχισματικῶς παρὰ τῇ ἐν Ἀμερικῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, ἐξαρτωμένῃ ἐκ τῆς Ἐκκλησίας Ἑλλάδος, ἐδίκασεν αὐτὸν ἐρήμην καὶ κατεδίκασεν εἰς καθαίρεσιν καὶ σωματικὸν περιορισμὸν ἐν τῇ μονῇ Στροφάδων. Συγχρόνως δὲ μετὰ μῆνα κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1922 ἐξεδόθη καὶ τὸ ἐπικυροῦν τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Ἱ. Συνόδου Β. Δ. καὶ τοιουτρόπως ἔληξε δι' αὐτὴν τὸ ζήτημα τοῦ Μελετίου Μεταξάκη.

Ὁ Μελέτιος Μεταξάκης, καθ' ὃν χρόνον πάντα ταῦτα συνέβησαν ἔν τε Κων)πόλει καὶ Ἀθήναις εὑρίσκετο ἐν Ἀμερικῇ, ἔνθα εἶχεν ἀπέλθει μῆνας τινὰς μετὰ τὰς ἐκλογὰς τῆς 1 Νοεμβρίου 1920 καὶ κατόπιν ἀπομακρύνσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν.

Μετὰ δὲ τὴν ἀνακοίνωσιν εἰς αὐτὸν τῆς ἐκλογῆς του, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν καὶ διὰ Λονδίνου καὶ Παρισίων ἀφίκετο εἰς Κων)πολιν, ἔνθα καὶ ἐνεθρονίσθη εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον κατὰ τὰ τέλη Ἰανουαρίου τὸ 1922, ἀναλαβὼν ἐνεργωτάτην ἐξάσκησιν τῶν καθηκόντων του.

Ἡ Ἱεραρχία ὅμως ἐπὶ τῷ σκοπῷ νά ἐπιφέρῃ τὴν κανονικὴν τάξιν εἰς τὴν οὕτω πως πολλαπλῶς διχασθεῖσαν ἁγιωτάτην ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν πρόκειται προσεχῶς νὰ συνέλθῃ καὶ πάλιν εἰς Γεν. Συνέλευσιν, ἐκ τῆς ἀποφάσεως τῆς ὁποίας ἂς εὐχηθῶμεν ὅτι θὰ ἐπέλθῃ ἡ ἐκκλησιαστικὴ τοὐλάχιστον εἰρήνη, καθότι τὸ ἀτυχὲς ἑλληνικὸν ἔθνος ἀρκετὰ ἐταλαιπωρήθη ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἀνάγκη νὰ δοκιμάζηται καὶ εἰς τὰ ἱερά, τὰ ὁποῖα ἀνέκαθεν ἐσεβάσθη καὶ τὰ ὁποῖα διὰ νὰ εἴμεθα εἰλικρινεῖς ὑπεβιβάσθησαν εἰς μικροσωματειακὰ ζητήματα, διὰ τὰ ὁποῖα βεβαίως πρώτη ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ ταύτην σήμερον ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ἐκπροσωποῦντες πρέπει ἂν μὴ τι ἄλλο τοὐλάχιστον ὅμως νὰ θλίβωνται καὶ νὰ εὔχωνται βελτίωσιν.

Ας. Κς.

Τὸ ἐν Ἀδριανουπόλει συνέδριον τῶν Ἀρχιερέων : 1) Μελενίκου ***Παρθένιος***, 2) Διδυμοτείχου ***Φιλάρετος***, 3) Δράμας ***Ἀγαθάγγελος***, 4) Νικοπόλεως ***Ἰωακείμ***, 5) Ἰωαννίνων ***Σπυρίδων***, 6) Νικομηδείας ***Ἀλέξανδρος***, 7) Ἡρακλείας ***Γρηγόριος***, 8) Ἀδριανουπόλεως ***Πολύκαρπος***, 9) Πελαγωνείας ***Χρυσόστομος***, 10) Σερρῶν ***Χριστοφόρος***, 11) Σμύρνης ***Χρυσόστομος***, 12) Μιτυλίνης ***Κύριλλος***, 13) Σερβίων καὶ Κοζάνης ***Φώτιος***, 14) Ξάνθης ***Ἄνθιμος***, 15) Δρυϊνουπόλεως ***Βασίλειος***, 16) Κυδωνιῶν ***Γρηγόριος***, 17) Παραμυθίας ***Νεόφυτος***, 18) Ἰμβρου ***Παγάρετος***, 19) Γρεβενῶν ***Αἰμιλιανός***, 20) Μηθύμνης ***Βασίλειος***, 21) Φιλαδελφείας ***Χρυσόστομος***, 22) Κορυτσᾶς ***Γερμανός***, 23) Γάνου καὶ Χώρας ***Τιμόθεος***, 24) Λήμνου ***Στέφανος***, 25) Καστορίας ***Ἰωακείμ***, 26) Βοδενῶν ***Κωνστάντιος***, 27) Μογλενῶν—Φλωρίνης ***Πολύκαρπος***, 28) Ἀρχιδιάκονος Ἀδριανουπόλεως ***Γεώργιος***, 29) Ἀρχ. ***Εὐστάθιος***, 30) Ἱεροδιάκονος Κρήτης ***Γρηγόριος***, 31) Ἀρκαδίας ***Βασίλειος***, 32) Μετρῶν ***Ἰωακείμ***, 33) Πολυανῆς ***Φώτιος***, 34) Κρήνης ***Καλλίνικος***, 35) Καμπανίας ***Διόδωρος***, 36) Κυδωνίας ***Ἀγαθάγγελος***, 37) Κισσάμου ***Ἄνθιμος***, 38) Λάμπης καὶ Σφακίων ***Ἀγαθάγγελος***, 39) Ρεθύμνου ***Τιμόθεος***, 40) Κίτρους ***Παρθένιος***, 41) Κλητὴρ ***Χρ. Δάκης*** Μητρ. Σμύρνης.

Παρελείφθησαν ἐκ τῆς βιογραφίας τοῦ Μητροπολίτου Κυδωνιῶν σελ. 76 τὰ ἑξῆς.

Ποιμενάρχης ἐκ τῶν ἐπιλέκτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἀφοσιώσας ὅλα τὰ ἔτη τοῦ βίου του εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τιμιωτάτων συμφερόντων τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὑπὲρ ὧν πολλάκις ἔθεσε εἰς κίνδυνον αὐτὴν τὴν κεφαλήν του. Εἶναι γνωστὴ ἡ κατ' αὐτοῦ στυγερὰ δολοφονικὴ ἀπόπειρα Βουλγαρικῆς συμμορίας παρὰ τὴν Στρώμνιτσαν, καὶ ἡ ὡς ἐκ θαύματος διάσωσις αὐτοῦ ἐκ πολυώρου σφοδρᾶς συγκρούσεως («Ἀλήθεια» Θεσσαλονίκης 13 Αὐγούστου 1905).

Ἐκ τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν τοῦ Νεοτουρκικοῦ Κομιτάτου, τῆς ἀνθελληνικῆς πολιτικῆς τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε ἐκ τῶν πρώτων καὶ τῶν ἐπιφανεστέρων πολεμίων. Ἐδιώχθη μετ' ἰδιαιτέρας λύσσης ὑπὸ τῆς Νεοτουρκικῆς σπείρας κατὰ δὲ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἀχθεὶς πρὸ τῶν ἐν Σμύρνῃ Στρατοδικῶν διὰ τὴν ἐθνικὴν ἐν γένει πολιτείαν του ἐφυλακίσθη ἐπὶ ἐννέα μῆνας, μέχρι τῆς 16 Ὀκτωβρίου 1918, σώσας τὴν κεφαλήν του ἐκ βεβαίας ἀγχόνης, μόνον χάρις εἰς τὴν σύναψιν τῆς ἀνακωχῆς.

Παρελείφθησαν αἱ κάτωθι βιογραφίαι τῶν εἰκόνων σ. 229

Ὁ Πανοσ. Ἱερομόναχος Διονύσιος Νινόπουλος (Ἡγούμενος) τῆς Μονῆς Ζαβόρδας ἐγεννήθη ἐν Χολενίστῃ, τμήματος Βεντζίων, ἐπαρχίας Γρεβενῶν τῷ 1877. Τὰς πρώτας σπουδὰς ἐποιήσατο εἰς τὰς Σχολὰς Σιατίστης. Τῷ 1893 ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ τῷ 1895 ἱερεύς. Ἐχρημάτισεν ἐπανειλημμένως Ἡγούμενος τῆς Μονῆς, Ταμίας καὶ σύμβουλος διακρινόμενος διὰ τὴν δραστηριότητα καὶ γενναιοδωρίαν του

Ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης τῆς Μονῆς Ζαβόρδας Ἀγαθάγγελος Βλαχόπουλος ἐγεννήθη ἐν Πυλωροῖς τῆς ἐπαρχίας Γρεβενῶν τῷ 1889 ἐχειροτονήθη ἱερεὺς καὶ εἶτα Ἀρχιμανδρίτης. Ἐχρημάτισεν ἐπανειλημμένως Ἡγούμενος τῆς Μονῆς, ταμίας καὶ Σύμβουλος, διακρινόμενος διὰ τὴν σύνεσίν του καὶ μετριοπάθειαν.

Ἀρχιμ. Νικάνωρ Ν. Ἀλούπης, ἐγεννήθη ἐν Σιατίστῃ τῆς Μακεδονίας τῷ 1879. Ἀπεφοίτησε τῆς Β' Γυμνασίου τοῦ Τραμπατζείου Γυμνασίου Σιατίστης, ἐχειροτονήθη διάκονος τῷ 1899, καὶ εἶτα ἱερεὺς τῷ 1901. Ἐχρημάτισεν ἐπανειλημμένως Ἡγούμενος τῆς Μονῆς, ταμίας καὶ Σύμβουλος, διακρινόμενος διὰ τὸ ἄδολον καὶ καλοκάγαθον τοῦ χαρακτῆρός του. Ἐπίσης ἐξ σελίδος 231 παρελείφθησαν τὰ ἑξῆς:

Κοσμᾶς Καραπατάκης, Μοναχὸς τῆς Μονῆς Ζαβόρδας, ἐκ Λουξιανῆς ἐπαρχίας Σερβίων καὶ Κοζάνης, ὁ γενναῖος καὶ ἀτρόμητος νυκτοπόρος καὶ ποταμοβάτης, ὁ γνώριμος καὶ φίλος τῶν ὑπ' αὐτοῦ διὰ τοῦ ποταμοῦ ἐν τῷ βάθει τῆς νυκτὸς διαπεραιουμένων ἡρώων τῆς τελευταίας εἰκοσαετίας τῶν ἐθνικῶν ἀγώνων, ὁ πάντοτε πρόθυμος εἰς πᾶν γενναῖον καὶ ἡρωϊκόν.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελὶς	145	στιχ.	18	α'	στήλη	ἐν Προσκυνήμαι	γραπτέον *ἐν τοῖς ἱεροῖς προσκυνήμασι*
»	146	»	53	β'	»	Μουσάσεκ	» *Μουσάπεκ*
»	149	»	66	α'	»	μὲ τὴν τῇ Πόλει	» *μὲ τὴν ἐν Κων)πόλει*
»	149	»	16	β'	»	ἀπὸ τῆς	» *καὶ τῇ*
»	149	»	52	β'	»	τῆς μεγάλης	» *τὰς μεγάλας*
»	150	»	8	α'	»	Φωτίου Ε'	» *Φωτίου Α'*
»	150	»	12	α'	»	Δεολογικὴν	» *Θεολογικὴν*
»	150	»	2	β'	»	Θαβερίου	» *Θαβωρίου*
»	150	»	11	β'	»	Ἐδζλοὺν	» *Ἀδζλοὺν*
»	150	»	27	β'	»	Ἐμπεδίρας	» *Ἐμπεδίδας*
Σελὶς	150	στιχ.	5	α'	στήλη	προσοχεῖ	» *προσοχῆς*
»	150	»	8	α'	»	καὶ διὰ νὰ σώσῃ	» *διὰ νὰ σώσῃ*
Σελὶς	169	Ὑπὸ τὸν Γενικὸν τίτλον Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος προσθετέον *ΔΗΜ. Σ. ΜΠΑΛΑΝΟΥ ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ [ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ*							
Σελὶς	170	στιχ.	25	α'	στήλη	χρυσὴν	γραπτέον *χρυσῆν*
»	170	»	26	α'	»	οἱ Ἰσίδωροι καὶ	» *Οἱ Ἰσίδωροι, καὶ*
»	171	»	5	α'	»	(1831)	» *(† 1831)*
»	171	»	8	α'	»	ἐν ᾗ καλλιεργεῖται ἡ θεολογικὴ ἐπιστήμη	γραπτέον *πρὸς καλλιέργειαν τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης*
»	171	»	3	β'	»	μοναχοὺς Ἡπειρουσία	γραπτέον *μοναχούς. Ἡ περιουσία*
»	171	»	4	β'	»	στατιστικὴν εἰς	» *στατιστικήν, εἰς*
»	171	»	14	β'	»	πεδιάδος καὶ	» *πεδιάδος, καὶ*
»	171	»	14	β'	»	διευθετήσεως ἵνα	» *διευθετήσεως, ἵνα*
»	171	»	19	β'	»	Σωτῆρος εἰπόντος	» *Σωτῆρος, εἰπόντος*
»	171	»	34	β'	»	κηρύγματος βαίνει	» *κηρύγματος, βαίνει,*
»	171	»	37	β'	»	θεολογικὴ φιλολογία	» *θεολογικὴ φιλολογία*
»	171	»	52	β'	»	Φαρμάκης	» *Φαρμακίδης*
»	172	»	1	α'	»	φιλελεύθερον	» *φιλελευθέραν*
»	172	»	10	α'	»	Ἐκκλ. ζητήματα	» *Ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα*
»	173	»	25	α'	»	περισυλλογῆ,	» *περισυλλογῆς*
»	231			α'	»	ΚΩΣΜΑΣ	» *ΚΟΣΜΑΣ*
»	238			α'	»	ΘΕΟΔΩΣΙΟΣ	» *ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ*

ΣΗΜ. Ὁ ΣΤ' τόμος συμπληροῦται διὰ τοῦ Γ', Ε' καὶ ΙΒ' ἐν οἷς θὰ δημοσιευθῶσι τὰ ἐσχάτως σταλέντα ἄρθρα καὶ εἰκόνες.

ΤΕΛΟΣ

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ"
• ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878 •

ΔΕΣΧΗ ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ "ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ
ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1878